ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ ՀԱՅՈՑ

ԵՐԵՎԱՆ 1964

ՆՅՈՒԹԵՐ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ

ԳԻՐՔ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

АКАДЕМИЯ НАУК АРМЯНСКОЙ ССР
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ

АРМЯНСКАЯ КНИГА КАНОНОВ

I

Предисловие, научно-критический текст и примечания
ВАЗГЕНА АКОПЯНА

ИЗДАТЕЛЬСТВО АКАДЕМИИ НАУК АРМЯНСКОЙ ССР
ЕРЕВАН 1964

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ ՀԱՅՈՑ

Ա

Աշխատասիրությամբ՝
ՎԱԶԳԵՆ ՀԱԿՈԲՅԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆ 1964

«Կանոնագիրք Հայոց» պատմա-իրավաբանական նյութերի ժողովածուն, իրավամբ, հանդիսանում է հայ միջնադարյան բազմաբովանդակ մատենագրության խոշոր հուշարձաններից մեկը։ Այն կազմվել է VIII դարի առաջին քառորդում և բովանդակում է IV—VIII դարերի կանոնական որոշումները։ Վաղ ավատական Հայաստանի հասարակական ներքին կյանքը ուսումնասիրելու համար բացառիկ կարևոր նշանակություն ունի այս աշխատությունը։

Կանոնագիրքը հանդիսանում է խիստ կարևոր և ուշագրավ սկզբնաղբյուր պատմաբանների, իրավունքի, փիլիսոփայության և տնտեսագիտության պատմությամբ զբաղվողների, բանասերների, ազգագրագետների, լեզվաբանների համար։ Այն մեծ չափով կնպաստի վաղ միջնադարյան Հայաստանի սոցիալական, քաղաքական և իրավական հարցերի լուսաբանմանը։

Մի քանի տասնյակ ձեռագրերի բաղդատությամբ կազմված «Կանոնագիրք Հայոց»-ի գիտական-քննական բնագիրը լույս է տեսնում առաջին անգամ։

խմբագրությամբ՝
Հ. Ս. ԱՆԱՍՅԱՆԻ, ԷՄ. Ա. ՊԻՎԱԶՅԱՆԻ

Ուսուցչիս՝

ակադեմիկոս

ՀԱԿՈԲ ՄԱՆԱՆԴՅԱՆԻ

հիշատակին

ՆԱԽԱԲԱՆ

Ա. Հայ ժողովրդի բազմադարյան պատմության տարբեր ժամանակաշրջաններից մեզ հասել է մշակութային անգնահատելի ժառանգություն՝ պատմագրության, դրականության, փիլիսոփայության, գիտության տարբեր ճյուղերին վերաբերող թարգմանական ու ինքնուրույն երկեր, ճարտարապետության, արվեստի և այլ բնագավառների հոյակապ հուշարձաններ։

Միջնադարյան հայ մատենագրության մեջ պահպանվել են նաև ժամանակի հասարակական տարբեր շերտերի սոցիալական և իրավական հարաբերությունների արտացոլող խոշոր հուշարձաններ։ Այս հուշարձանները հանդիսանում են յուրատեսակ հայելիներ, ուր առմիշտ բյուրեղացվել են անցյալ կյանքի իրավանորմերը, որոնք միջոց էին կարգավորելու հասարակության համակեցությունը՝ հօգուտ տնտեսական ու քաղաքական իշխանություն ունեցող դասակարգի՝ «ազատ»-ների շահերի։ Այլ կերպ չէր էլ կարող լինել, որովհետև միջնադարում իրավունքը խարսխվում էր հողի ավատական սեփականության (հոգալին ունտա) և դասային արտոնությունների սկզբունքի վրա։ Դա մի սկզբունք էր, որը մեկընդմիշտ առկա էր դարձնում որոշակի մի պատմաշրջանում քարոզված արդարության բեկված նժարները։ Իսկ այդ սկզբունքի գաղափարական սրբագործումը պատկանում էր քրիստոնեական վարդապետությանը։ Այս առթիվ տեղին է հիշել Ֆ. Էնգելսի հայտնի ցուցումը, թե միջնադարում «Քաղաքականությունն ու իրավագիտությունը, ինչպես և մնացած բոլոր գիտությունները… աստվածաբանության հասարակ ճյուղեր դարձան և միևնույն սկզբունքներով ղեկավարվեցին, որոնք տիրում էին աստվածաբանության մեջ։ Եկեղեցու դոգմաները միաժամանակ և քաղաքական աքսիոմաներ էին, իսկ Աստվածաշնչի խոսքերն ամեն մի դատարանում օրենքի ուժ ունեին»[1]։

Միջնադարում հայ ժողովրդի գաղափարախոսության այս, ինչպես և մյուս բնագավառներում, առավելապես իշխում էին հայ եկեղեցու սկզբունքներն ու դոգմաները։

Համայնապարփակ այս գերիշխանությունը «հետևանք էր այն դիրքի, որ եկեղեցին գրավում էր՝ իբրև գոյություն ունեցող ֆեոդալական հասարակարգի

---

[1] *Ֆ. Էնգելս, Գերմանական գյուղացիական պատերազմը, Երևան, 1934, էջ 47։ Հմմտ. նաև Սոցիալիզմի զարգացումը ուտոպիայից դեպի գիտություն, Երևան, 1933, էջ 19, Լյուդվիգ Ֆոյերբախ, Երևան, 1933, էջ 114,* К. Маркс и Ф. Энгельс, Сочинения, т. XVI, ч. I, Москва, 1937, стр. 295.

ընդհանուր ամփոփում և հավաստում»[1]։ Եվ ապա, եկեղեցին «իր սեփական նվիրապետությունը հաստատեց ֆեոդալական օրինակի համաձայն, և վերջ ի վերջո նա ամենախոշոր ֆեոդալական սեփականատերն էր»[2]։ Իսկ եկեղեցու այդ վիճակը բխում էր քրիստոնեության այն պաշտոնական կերպարանքից, որը տվել էր նրան «Նիկիայի վեհաժողովը, այն համարեցնելով պետական կրոնի կոչմանը»[3]։ Այսպիսով, հայ եկեղեցին ևս, որը թեև եղել է ավատական նվիրապետության ծնունդ, մի հայտնի չափով ավելի կենտրոնաձիգ բնույթ ուներ, քան հայ Արշակունի կամ Բագրատունի թագավորությունները։

Այս դիտողությունները, արդեն, խոսում են եկեղեցու, իբրև ավատական ուրույն կազմակերպության տնտեսական, քաղաքական, գաղափարախոսական և իրավական բացառիկ ուժի և դերի մասին, մասնավորապես հայ պետականության բացակայության երկար ու ձիգ պատմաշրջաններում։

Հայ եկեղեցին հենց սկզբից իրագործում էր «գործակալութեանն մեծի դատաւորութեանն»[4] պաշտոնը, այսինքն իր ձեռքում էր պահում օրենսդրական և դատավարական գործունեությունը[5]։ Եվ երբ հայ ժողովուրդը թագավորական կենտրոնական պետականությունը կորցրեց, եկեղեցու այս դերն ավելի ուժեղացավ, որովհետև հայ եկեղեցին կարողացավ պահել իր կենտրոնական սրբազան կազմակերպությունը, որը խարսխվում էր մի ժողովրդի դավանանքի սկզբունքի վրա։ Այդ երևույթը հնարավորություն տվեց եկեղեցուն, համեմատորեն, ավելի լայնորեն ըմբռնելու ժողովրդի համընդհանուր քաղաքական շահերը, քան ավատական առանձին տները։ Դա մի երևույթ էր, որ նկատում ենք մեր իրականության մեջ ողջ միջնադարում։

Բ. Մեզ հասած միջնադարյան հայ մատենագրական ժառանգության մեջ կան իրավաբանական այնպիսի խոշոր գործեր, ինչպես Մխիթար Գոշի և Սմբատ Գունդստաբլի դատաստանագրքերը[6], իսկ դրանցից առաջ և դրանց հանդես գալուց հետո՝ կանոնական բազմաթիվ որոշումներ և գրություններ, ինչպես

---

[1] Ֆ. Էնգելս, Գերմանական գյուղացիական պատերազմը, էջ 47։

[2] Ֆ. Էնգելս, Սոցիալիզմի զարգացումը ուտոպիայից դեպի գիտություն, էջ 78, Լյուդվիկ Ֆոյերբախ, էջ 114։

[3] Ֆ. Էնգելս, Լյուդվիգ Ֆոյերբախ, էջ 114։

[4] Փ. Բուզանդ, Պատմութիւն Հայոց, Վենետիկ, 1889, էջ 36։

[5] Տես Н. Адонц, Армения в эпоху Юстиниана, СПб, 1908, стр. 447, Հ. Մանանդյան, Ֆեոդալիզմը հին Հայաստանում, Երևան, 1934, էջ 76, Խ. Սամուելյան, Հին հայ իրավունքի պատմություն, հա. 1, Երևան, 1939, էջ 44. С. Т. Еремян, Опыт периодизации истории Армении эпохи феодализма, „Вопросы истории", 1951, № 7, стр. 54.

[6] Այս շարքում չնշեցինք Դավիթ Ալավկա որդու աշխատությունը (որ 1953 թ. «Էջմիածին» ամսագրում հրատարակեց պրոֆ. Աշ. Աբրահամյանը՝ «Դավիթ Ալավկա որդու կանոնները» խորագրով, իսկ անգլերեն թարգմանությունը տես C, J. F. Dowsett, „The Penitential of David of Ganjak". Louvain, 1961, Vol. 3 and 4), որովհետև այն ոչ դատաստանագիրք է և ոչ էլ կանոնագիրք, այլ հանդիսանում է կանոնագրքից դատաստանագրքին անցնելու միջանկյալ օղակ, թեև պատկանում է հայ իրավունքի պատմության միջնադարյան հուշարձանների թվին։

Թյուրիմացաբար դատաստանագրքի հեղինակ է համարվել նաև Հովհաննես Սարկավագը։ Մատենադարանի դիտաշխատակից ընկ. Ա. Մնացականյանի միջոցով մեզ վաղուց էին հայտնի մեր Մատենադարանի №№ 228 (էջ 152ա), 814 (էջ 217բ), 849 (էջ 171ա) ձեռագրերում գտնվող հետևյալ վկայությունները. ա) «Որպէս եւ մեծ վարդապետն Հայոց Սարկաւագ ի դատաստանաց գիրսն յիշէ և ասէ. «Բազում ժամանակք զի ծնօղքն հարկանեն զզաւակքն՝ և ինքեանք մաղկատին, զնոսա ապտակեն՝ և ինքեանք մորմոքին, մանօանդ յորժամ տեսանեն յարտասուս հարեալ առաջի ծնօղացն, յայնժամ գալարին աղիքն»

օրինակ՝ Շահապիվանի (V դ.), Դվինի (VI, VII դդ.), Պարտավի (VIII դ.), ավելի ուշ շրջանում՝ Սսի (1243 թ.), Ջագավանի (1268 թ.), Երուսաղեմի (1651 թ.) ժողովների որոշումները, Գրիգոր Լուսավորչի, Սահակ Պարթևի, Հովհան Մանդակունու, Դավիթ Ալավկա որդու և այլոց կանոնական գրություն-ները։

ճմլին երիկամունքն և արտեանունքն արտասուս թորացուցաննեն։ Այսպէս և մարգարէքն Աստուած» (№ 228, էջ 152ա)։ № 228 ձեռագրի վկայությունը միակն է, ուր նշված է հեղինակի՝ Սարկավագի անունը, իսկ մնացած ձեռագրերում եղած վկայությունը համառոտ է և հիշատակություն չկա հեղինակի մասին. ահա այդ վկայությունը. բ) «Է և բաղում անգամ զի ծնօղն հարկանէ զզաւակն և ինքն մորմոքի, յորժամ տեսանէ յարաստուս հարեալ զաղայն գալարի[ն] աղիքն և արտասուս ծորացուցաննեն։ Այսպէս և մարգարէքն Աստուած...» (№ 814, էջ 217բ. տես նաև №№ 849, էջ 171ա, 2144, էջ 251ա, 6933, էջ 11բ և այլն)։

Այս վկայությունը գտնվում է Գրիգոր Տաթևացու Քարոզգրքի (Ձմրան հատոր) «Նորին հինգերորդ կիրակէին քարոզ՝ վասն մահու և կատարած աշխարհի» քարոզում։ Պրոֆ. Աշ. Աբրահամյանի օգտագործած № 6933 (էջ 11բ) ձեռագրի վկայությունը Գրիգոր Տաթևացու այդ քարոզի աղճատված և անհաջող տարբերակն է, ընդօրինակված 1812 թ.. Այս երկու վկայություններից, աղբյուրագիտական իմաստով, թե՞ որն է որին նախորդել՝ այստեղ մեզ չի հետաքրքրում։ Մեզ հետաքրքրում է միայն այն, թե Սարկավագը դատաստանագիրք կամ կանոնագիրք ունեցե՞լ է արդյոք։

Հենվելով վերոբերյալ վկայությունների վրա, պրոֆ. Աշ. Աբրահամյանը կարծում է թե «Հովհաննեսի անունով հայտնի եկեղեցական պատմությունը կարող է նրա կանոն-գիրքը լինել։ Պարզվում է մի ցավալի փաստ, որ Հովհաննեսն իրոք ունեցել է կանոնգիրք, բայց այն մեզ չի հասել» (ընդգծումը մերն է—Վ. Հ., տես Ա. Գ. Աբրահամյան, Հովհաննես Իմաստասերի մատենագրությունը, Երևան, 1956, էջ 40)։ Հաջորդ տողերում պրոֆ. Աշ. Աբրահամյանը դարձյալ գրում է. «Ցավալի է, որ Հովհաննեսի դատաստանագիրքը... կորած է» (ընդգծումը մերն է— Վ. Հ., նույն տեղում, էջ 40)։ Նախ՝ պրոֆ. Աշ. Աբրահամյանի համար պարզ չէ, թե Սարկավագն ինչ է ունեցել, կանոնագիրք, թե՞ դատաստանագիրք, որովհետև նա մի դեպքում գրում է կանոնգիրք մյուս դեպքում՝ դատաստանագիրք։ Ճիշտ է դրանք երկուսն էլ պատկանում են իրավագիտությանը, բայց տարբեր բաներ են։ Երկրորդ՝ վերևի ընդարձակ մեջբերումից նման եզրահանգումն առնվազն ըշտապողականության արդյունք է։ Այստեղ խոսքը վերաբերում է ոչ թե դատաստանագրքի («ի դատաստանաց գիրսն»), այլ դատաստանի (այս բառը Գ. Նոյմանը գործածում է Gerichtsbarkeit իրավասություն (դատարարություն) իմաստով) մասին գրված մի ուսումնասիրության, և կամ, որն ավելի հավանական է, նամակի, ճառի կամ քարոզի։ Տակավին տասնամյակներ առաջ հայագիտության և հայ իրավաբանական դրականության մեջ եղել է նման կարծիք. օրինակ, Գ. Նոյմանը, թվելով Սարկավագի գործերը, նշում է նաև «մի գիրք կամ ուսումնասիրություն իրավասության (դատարարության) վերաբերյալ, որից այժմ ոչինչ չի մնացել, բացի վերնագրից» („ein Buch oder Traktat über die Gerichtsbarkeit, wovon jetzt nichts weiter übrig ist, als der blosse Titel", G. F. Neumann, Versuch einer Geschichte der armenischen Literatur, Leipzig, 1836, s. 162). Իսկ Կոլեբը Սարկավագի ունեցածը համարում է «ճառ յաղագս իրաւաբանութեան» (տես Գոլեր, Իրաւունք Հայոց, թարգմ. Գ. Գալեմքարյան, Վիեննա, 1890, էջ 3)։ Եվ իսկապես, վերևի մեջբերումը ունի ոչ թե դատաստանագրքի կամ կանոնագրքի հոդվածի, այլ ճառի կամ խրատական գրության ոճ և բովանդակություն։ Երրորդ՝ եթե նման վկայություններից հանգենք պրոֆ. Աշ. Աբրահամյանի վերոհիշյալ եզրակացության, ապա պետք է ասենք, որ Վանական վարդապետն էլ իր հերթին կազմել է մի կանոնագիրք, որովհետև Գրիգոր Տաթևացին Եսայիի մարգարեության մեկնության մեջ գրում է. «...Շարականք և երգք վասն ժողովրդեան է, իսկ յորժամ ոչ մնան իբերաց՝ խառնափնդոր է և ոչ լսէ ժողովուրդն և ոչ օգտի։ Եւ այլ ես, զի Վանական վարդապետն ասէ ի կանոնական գիրս, թէ «Ոք յեկեղեցի զերգսն մինն բարձր ասէ և միւսն խոնարհ և ցած, եւ մինն յետ եւ մինն յառաջ՝ ընդ սատանայի եւ ընդ հերձուածողացն անէծս ընկալցի» (ընդգծումը մերն է—Վ. Հ., № 1237, էջ 22բ, տես նաև № 1128, էջ 16բ)։ Այստեղ խոսքը կանոնական—խրատական մի գրության կամ նամակի և կամ ճառի մասին է և ոչ կանոնագրքի։ Նույնը և վերաբերում է Սարկավագի կարծեցյալ կանոնագրքի

Հայ մատենագրության մեջ կանոն[1] բառով արտահայտված են այն որոշումները կամ գրությունները (շրջաբերականներ, նամակներ), որոնք շոշափել են տվյալ դեպքում ավատական հասարակության համակեցության ձևերը, հասարակության անդամների փոխհարաբերությունները, ապրելակերպը՝ երբեմն ընդհուպ խիստ անձնական վարվեցողության ձևերը, ժառանգության, քաղաքացիական, քրեական իրավունքի և իրավաբանական այլևայլ հարցեր։

Սկսած V դարից՝ հայ մատենագրության մեջ հանդես են գալիս ինչպես օտար՝ թարգմանական, այնպես էլ ազգային՝ ինքնուրույն կանոնական որոշումներ և այլ փաստաթղթեր (տիեզերական, տեղական և հայկական եկեղեցական ժողովների որոշումներ կամ հույն և հայ եկեղեցական նշանավոր գործիչների գրություններ), որոնք երկար ժամանակ գոյություն են ունեցել առանձին-առանձին, ցաքուցրիվ։

Գ. Հայ իրավաբանական մտքի պատմության մեջ,— այդ կարելի է հաստատ պնդել,—դարագլուխ է կազմում VIII դարի սկզբին Հովհաննես Օձնեցու՝ ժամանակի կրթված, եկեղեցական և քաղաքական խոշոր գործիչներից մեկի՝ կանոնական ցաքուցրիվ նյութերից ընտրությամբ հավաքած և կազմած ժողովածուն, որը հայտնի է Կանոնագիրք կամ Կանոնգիրք անունով։ Կանոնագիրքը կազմելու մասին ահա թե ինչ է գրում Հովհաննես Օձնեցին իր հիշատակարանում, որը, ինչպես կարելի է ենթադրել, եղել է Կանոնագրքին կից. «Լուսաշաւիղ ճանապարհ առ Աստուած՝ հնազանդութիւն ընդհանուր հաւատա-

մասին մեջբերված հատվածում ասվածին։ «Կանոնական գիրք», «կանոնական դիր» ասելով միջնադարում հասկացել են մի կողմից Կանոնագրքի մեջ մտած որևէ կանոնախումբ, մյուս կողմից ընդհանրապես կանոնական (խրատական) գրություն, նամակ, բայց ոչ կանոնագիրք մեր հասկացությամբ. օրինակ՝ Նպիփան Կիպրացու կանոնական մի գրությունը № 10137 կանոնագիրք ձեռագրի բովանդակության ցանկում մտել է «Կանոնական գիրք Նպիփանու ասացեալ գլուխ [Ե]» (էջ 1ա) խորագրով (նույն կանոնախումբը բուն ձեռագրում ունի «Կանոնական գիր տեառն Նպիփանու ասացեալ» (էջ 127բ) վերատառությունը)։ Նույնն է գրում նաև Հակոբ Շամախեցին Կանոնագրքի համար կազմած առարկայական ցանկի ներածականում. «Նմին իրի միեւնոյն ցանդ ոչ լինէր պիտանացու ամենից Կանոնականաց գրոց, այլ հարկ էր զի իւրաքանչիւր կանոնական գիրք զցանգ իւր ունիցէր ըստ շաւղի և ըստ որքանութեան իւրում» (№№ 3.81, էջ 103ա, 8444, էջ 399ա)։

[1] Հունարենի κανών բառին համապատասխան, հայերենում գտնում ենք երկու բառ՝ կանոն և քանոն: Կանոնը ունի մի քանի նշանակություն՝ ժամանակագրական աղյուսակ, կարգ, եղանակ, օրենք, սահմանադրություն, կարգապահություն (կարգ ու կանոն՝ կյանքի վարվեցողություն, ապրելակերպ. տես Աստվածաշնչում, Գաղ., Զ. 16, Փիլ., Գ. 16), եկեղեցական ժողովների որոշումներ, Սաղմոսի ութ բաժանումներից յուրաքանչյուրը, սահմանված շարականների կարգն այս կամ այն տոնի համար (տես «Նոր բառգիրք հայկազեան լեզուի», հա. Ա, Վենետիկ, 1836, էջ 1051, Ստ. Մալխասյանց, «Հայերէն բացատրական բառարան», հա. Բ, Երևան, 1944, էջ 385). իսկ քանոնը՝ տափակ և ուղիղ տախտակ փայտից կամ այլ նյութից, օրինակ ուղղության (տես «Նոր բառգիրք հայկազեան լեզուի», հտ. Բ, Վենետիկ, 1837, էջ 980, Ստ. Մալխասյանց, նույն տեղում, հա. Գ, Երևան, 1945, էջ 547)։

Միջնադարում այս երկու բառերը նույն իմաստով էլ գործածել են, օրինակ, № 2152 ձեռագրում (ժողովածու, 1402—1406 թթ. ընդօրինակություն) մի հարց ու պատասխանի մեջ կարդում ենք.

«Հ[արցումն]. Զի՞նչ է աւրէնք։

Պ[ատասխանի]. Սահման։

Հ[արցումն]. Զի՞նչ է սահման։

Պ[ատասխանի]. Կանոնք։

Հ[արցումն]. Զի՞նչ է կանոնք։

Պ[ատասխանի]. Որպէս արուեստաւորի լար և քանոն» (էջ 214ա)։

ցելոց *Քրիստոսի*։ Կազմեցին սուրբ հարքն զկանոնական բանից դիտաւորութիւն... Եւ վասն զի ոմանք առ ոմանս եւ ոչ ամենեքին առ ամենեսեան սոքա սերմանեալք, կամեցայ զբովանդակ զառ ի նոցանէն կանոնական սահմանեալ բան ի միում տեղւոջ գեղեցկագործ մատենիւ ի հայրապետանոցի աստ ,արմատացուցանել»[1] *(ընդգծումը մերն է— Վ. Հ.)*։

Դժբախտաբար Հովհաննես Օձնեցու Կանոնագիրքը մեզ չի հասել անփոփոխ՝ իր սկզբնական վիճակով, և այժմ դժվար է վերականգնել նրա նախնական տեսքը, որովհետև Հովհաննես Օձնեցուց հետո, զանազան ժամանակներում և տարբեր անձնավորությունների կողմից, մեծ մասամբ անհայտ, Կանոնագիրք են մուծվել նրա մեջ սկզբում տեղ չգտած հնագույն՝ IV—VII դարերի կանոնախմբեր, կամ էլ նոր կանոնախմբեր, որոնք հանդես են եկել Կանոնագրքի կազմվելուց հետո։ Եվ այսպես, դարերի ընթացքում նորանոր կանոնական բնագրեր ընդունելով իր մեջ, երբեմն էլ կառուցվածքի փոփոխություն կրելով, Կանոնագիրքը մի քանի խմբագրությամբ մեզ է հասել 200-ից ավելի ձեռագիր ընդօրինակություններով։ Այսպիսով՝ Կանոնագրքի մեզ հասած ամբողջական և լրիվ ձեռագրերը բաղկացած են երկու շերտերից՝ որոնցից առաջինը Հովհաննես Օձնեցու կազմած ժողովածուն է, երկրորդը՝ նրանից հետո կատարված ավելացումները։

Կանոնագիրքը իրավաբանական փաստաթղթերի առաջին մեծ ժողովածուն է, հայկական „Corpus juris canonici“-ն։

Սակայն հայագիտական գրականության մեջ սխալ է բնորոշվել ու գնահատվել Հովհաննես Օձնեցու կազմած ժողովածուն՝ Կանոնագիրքը։ Վերջինս համարվել է կոդիֆիկացիա։ Պրոֆ. Խ. Սամուելյանը այդպես էլ գրում է. «Կանոնագիրքը... առաջին կոդիֆիկացիան է Հայաստանում»[2], կամ «Այդ կոդիֆիկացիան կատարվեց... Օհան Իմաստասեր Օձնեցու... ձեռքով»[3]։ Մինչդեռ, եթե հետևելու լինենք Հովհաննես Օձնեցու կազմած Կանոնագրքի վրա թափված աշխատանքի բնույթին, ապա անվարան կարող ենք ասել, որ նրա Կանոնագիրքը ոչ թե կոդիֆիկացիա է, այլ ինկորպորացիա։

Դ. Խեև կանոնական որոշումները, գրությունները (սրանցից համադրված կանոնագիրքը) և դատաստանագիրքը պատկանում են պատմա-իրավագիտական հուշարձանների թվին, սակայն դրանք իրենց բնույթով տարբերվում են միմյանցից մի հայտնի չափով։

Կանոնագրքի հոդվածները զգալի չափով վերաբերում են դավանանքի և պաշտամունքի ծիսական խնդիրներին, ամուսնության, ընտանիքի և այլ հարցերի վերաբերմամբ հասարակության անդամների, մասնավորապես եկեղեցական պաշտոնյաների, վարքագծին։ Այստեղ բնութագրվում են գործված մեղքը և կատարված հանցանքը կամ զանցանքը, արգելվում՝ զանազան գործողություններ։ Բացի Շահապիվանի ժողովի կանոնախմբից՝ մյուս կանոնախմբերը, որպես կանոն, արարքների համար մարմնական և նյութական պատիժներ չեն նախատեսում։ Եվ պատահական չէ, որ Ասողիկը Շահապիվանի ժողովի մասին խոսելիս ասում է, թե «ըստ տուգանօք կանոնսն կարգեցին»[4]։

[1] Տես ներքևում, էջ 535—536։

[2] Պրոֆ. Խ. Սամուելյան, Հին հայ իրավունքի պատմություն, հտ. 1, էջ 49։

[3] Նույն տեղում, էջ 48։

[4] Ստեփաննոսի Տարօնեցւոյ Ասողկան Պատմութիւն տիեզերական, Ս. Պետերբուրգ, 1885, էջ 78։

Կանոնագրքում պատիժը գերազանցապես կապվում է ապաշխարության կրոնական գաղափարի հետ։ Խրատի, բարոյական դաստիարակման և կամ ապաշխարության միջոցով կանխել մարդկանց համակեցության կանոնների հնարավոր խախտումները։ Դրան հակառակ, դատաստանագրքում ապաշխարության մոմենտը նվազ նշանակություն ունի։ Այստեղ հանդես է գալիս քրեական պատասխանատվության և պատժի հարցը՝ այս բառերի արդի հասկացությամբ։

Կանոնագրքի տարբեր կանոնախմբերը հայ միջնադարյան ներքին կյանքի բազմապիսի կամ բոլոր կողմերի, օրինակ՝ տնտեսության, արտադրության կազմակերպման, հասարակական կառուցվածքի, տարբեր դասակարգերի իրավական գոյավիճակի, քաղաքացիական, քրեական իրավունքի, դատավարության և այլ հարցերի մասին ամբողջական և լրիվ տեղեկություններ չեն տալիս։ Դա կարելի է բացատրել նրանով, որ հայ եկեղեցական ժողովների և եկեղեցական գործիչների կանոնախմբերը կազմվել են յուրահատուկ իրադրության մեջ և որոշակի նպատակներով, նայած թե տվյալ ժամանակամիջոցում հասարակությանը ինչ հարցեր էին մտահոգում։ Այդ կանոնախմբերում արտահայտված են ոչ թե հայ հասարակության ներքին կյանքի բոլոր կողմերը, այլ միայն այն, թե ինչն է հուզել տվյալ պատմաշրջանում հայ հասարակության իշխող սոցիալական ուժերին։

Մեզ հետաքրքրող հարցերի մասին տեղեկություններ մենք քաղում ենք ոչ թե հասարակության տարբեր շերտերի համար սահմանված իրավական ամբողջական նորմերից, այլ նրանից, թե այդ շերտերը ինչ չպետք է կատարեն, մի բան, որն ավելի է նեղացնում այն ժամանակվա հայ հասարակության ներքին կյանքի ամբողջական մեր պատկերացման հնարավորությունները։ Այդ պատճառով էլ Կանոնագիրքը (այդ թվում նաև այն կանոնախմբերը, որոնք չեն մտել Կանոնագրքում) միջնադարյան հայ հասարակության ներսում «ազատ»-ների ձեռքին հանդիսացել է տվյալ ժամանակաշրջանում իրենց հուզող հարցերի լուծման ղեկավար լծակ, և ոչ թե հասարակության ներքին կյանքի բոլոր կողմերն արտահայտող մի ամբողջական օրենսդրական հուշարձան։ Կանոնագիրքն ամբողջական առումով չի արտացոլում քաղաքացիական, քրեական կամ դատավարական իրավունքը։ Ուստի հասկանալի է, թե ինչո՛ւ հայ միջնադարյան իրականության մի շարք կողմեր, ինչպես նշեցինք վերևում, մնացել են հետին պլանում։

Չնայած դրան, համենայն դեպս, հայ ավատատիրական հասարակության ներքին կյանքին վերաբերող բազմաթիվ հարցերի մասին շատ կարևոր և ուշագրավ տեղեկություններ մենք քաղում ենք Կանոնագրքի տված անուղղակի երբեմն էլ ուղղակի վկայություններից, մասամբ ապաշխարության, իսկ առանձին դեպքերում պատժի ձևերից և չափերից, սրանց նկատմամբ ունեցած դասակարգային անձուկ մոտեցումից և այլ կարգի վկայություններից։

Ե. Թե պատմական ինչպիսի՛ պայմաններում և ինչ նպատակով Հովհաննես Օձնեցին կազմեց Կանոնագիրքը, արժանի է հատուկ ուշադրության, որովհետև Կանոնագրքի հանդես գալը VIII դարի 10-ական թվականներին պատահական երևույթ չէր, այլ ժամանակի հասարակական ու քաղաքական խաչաձևումների և բախումների արդյունք՝ պատմական անհրաժեշտություն։ Այս

հանգամանքով է պայմանավորված Կանոնագրքի այն ժամանակվա քաղաքական նշանակությունը և պատմական արժեքը։

Բանն այն է, որ VII դարում Հայաստանի տերիտորիայում արաբների և բյուզանդացիների միջև պարբերաբար կրկնվող պատերազմներն ավերում էին երկիրը և քայքայում տնտեսությունը։ Հայ ժողովուրդը դեռ շունչ չառած, ականատես եղավ մի այլ արհավիրքի՝ արաբները VIII դարի սկզբներին, ոչնչացնելով հայ ազնվականության զգալի մասը, ձգտեցին թուլացնել հայ նախարարների զինված ուժը։ Եվ երբ արդեն այդ բանը ժամանակավորապես նրանց հաջողված էր, խալիֆաթը Հովհաննես Օձնեցու միջնորդությամբ նոր միայն ազատեց աքսորված նախարարների մի մասին, որը վերադարձավ հայրենիք և օտար իշխողների «ողորմածության» շնորհիվ ստացավ իր կորցրած վաղեմի հողերը և արտոնությունները։ Մինչդեռ աշխատավոր ժողովրդի վրա ընկած էին պատերազմական ավերածությունների հետևանքները և հարկային ծանր լուծը։

Հայաստանում ժամանակի քաղաքական վիճակը միայն դրանով չէր դիմագծվում։ Մինչև VIII դարի սկիզբը Հայաստանում աղմկոտ վեճեր գնացին բյուզանդական պաշտոնական դավանանքի՝ քաղկեդոնականության շուրջը, որը, ի դեպ ասենք, որոշ հաջողություն ունեցավ Հայաստանում։ Բյուզանդական կայսրությունն այլ ժողովուրդների դավանանքի նկատմամբ չուներ խալիֆաթի հանդուրժողականությունը։ Արաբական խալիֆաթի գերիշխանության տակ գտնվող ժողովուրդներն ազատ էին դավանանքի հպատակությունից։ Դրա փոխարեն նրանք պարտավորվում էին վճարել մի նոր հարկ՝ գլխահարկ։ Ըստ երևույթին, խալիֆաթն այդ քաղաքականությանը հետևում էր, որպեսզի իր մշտական արշավանքների համար ունենար դրամական տևական աղբյուր։ Երկրորդ, նվաճված և նվաճվող ժողովուրդների՝ հայերի և արաբների դավանանքները գաղափարական տարբեր ելակետներ ու աղբյուրներ ունեին։ Խալիֆաթը, կարծես, զգաստ էր նայում այդ խնդրին և չէր փորձում բռնությամբ պարտադրել իր դավանանքը ոչ-իսլամ ժողովուրդներին։ Մինչդեռ բյուզանդական կայսրությունը, ելնելով հայ և բյուզանդական պաշտոնական դավանանքների ընդհանրության իրողությունից, և հենվելով դրա վրա, ձգտում էր Հայաստանում թուլացնել արաբական գերիշխանությունը, հայերին քաղաքանապես միացնել իրեն, ապա միաձուլել և Հայաստանն ամբողջապես գրավել ու դարձնել կայսրության մի նահանգ։

Բյուզանդական կայսրության նվաճողական այդ քաղաքականությունը սկզբում իր հետ բերում էր վաղ-միջնադարյան Հայաստանի հասարակական ուժերի պառակտում և ապա՝ կլանում, որը թևաթափ անելով հայերին օտար իշխողների՝ թե՛ արաբների, և թե՛ բյուզանդացիների դեմ մղվող պայքարում, վերջ ի վերջո կհանգեցներ հայ ժողովրդի գոյության վերացմանը։

Ահա թե ինչու քաղկեդոնականության վեճերի քողի տակ ընթացող դավանաբանական պայքարի էությունը հանգում էր բյուզանդիայի քաղաքական ազդեցության ուժեղացմանը Հայաստանում։ Այդ է պատճառը, որ հայերի քաղաքական և նյութական զրկանքներ կրելու պայմաններում, Հովհաննես Օձնեցին ջանում էր նրանց անհողդողդ պահել հայ եկեղեցու հավատի մեջ և առժամանակ համակերպվել արաբական խալիֆաթի քաղաքականությանը։

Ավատական Հայաստանի հասարակական ուժերի պառակտման մասին արժեքավոր տեղեկություններ քաղում ենք 719 թվականին Դվինի ժողովում

Հովհաննես Օձնեցու արտասանած ճառից, ուր ասված է. «Քանզի տեսանեմ ի յոլովագոյն և ի ծանր իրս անկարգութիւն բազմացեալ, ոչ միայն ի ժողովրդականս, այլ առաւել յուխտի մանկունս և յառաջնորդս եկեղեցեաց: Որք մին լեզու՝ ի ձեռն միոյ քարոզի ի մի ելաք ճշմարտութեան ճանապարհ, և արդ բազմաճետք և բազմաշաւիղք եղաք, յանչափաբար և զանազան և այլաձևսն առնելոյ՝ թէ զվարս եւ եթէ զփառաբանութիւնսն որ *առ Աստուած։ Մինչ գրեթէ զնոյն կրել զվնասս ըստ հնոյ պատմութեանն՝ պատերազմել* մեզ այր ընդ եղբօր, և այր ընդ ընկերի, քաղաք ընդ քաղաքի և օրէնք ընդ օրէնս։ *Երկրական զբօսանօքն և վաճառացն տուրևառութեամբք խօսակիցք և հաշուակիցք իրերաց լինելով, և առ խազաղութեանն Աստուած ժողովեալք՝ ղիաղաղութիւնն խնդրել խուճապիմք և խռովիմք։ Եւ իբրև այլազգիք և այլալեզուք՝ տանիմք և բերեմք զմիմեանս, լինելով սա նմա խուժ, և այլք այլոց դուժ»*[1] *(ընդգծումը մերն է—Վ. Հ.)։*

Այստեղ Հովհաննես Օձնեցուն հարկավ վշտացնում էին ոչ միայն հայ քաղկեդոնականների պառակտողական վարվելակերպը, այլև հայ եկեղեցու ներսում հանդես եկած աղանդները։ Մինչև Հովհաննես Օձնեցին հայ եկեղեցում ևս հանդես են եկել մեկից ավելի աղանդներ, որոնք չէին ընդունում այդ եկեղեցու պաշտոնական դոգմաները։ Այս աղանդները ոչ թե արիոսականների, նեստորականների և ուրիշ հերձվածողների նման հանդես էին գալիս Քրիստոսի բնույթի վերաբերյալ վեճերով, այլ փաստորեն ժխտում էին պաշտոնական եկեղեցու ամբողջ գոյության անհրաժեշտությունը։ Ֆ. Էնգելսի արտահայտությամբ՝ եթե վաղ շրջանի քրիստոնեությանը հարող ստորին խավերի՝ ստրուկների, ռազմագերիների, մանր գյուղացիների և աշխատավորական մյուս շերտերի համար «նրանց կորցրած ամբողջ դրախտն ընկած էր հետևում»[2]*, ապա վաղ և զարգացած ավատատիրության ժամանակ աշխատավոր ժողովուրդը, ի դեմս աղանդների, պայքարում էր այդ դրախտը տեղափոխելու երկրի վրա, առօրյա ապրելակերպում ի հաշիվ ավատական նյութական տիրապետության։ Եվ որովհետև ինքը եկեղեցին ևս ավատական մի կազմակերպություն էր, որին պատկանում էր «յուրաքանչյուր երկրի ամբողջ հողային տարածությունների մոտավորապես մեկ երրորդը»*[3]*, այդ պատճառով էլ «ֆեոդալիզմի դեմ մղվող ամեն մի պայքար այն ժամանակ պետք է կրոնական զգեստավորում ընդուներ, ամենից առաջ եկեղեցու դեմ ուղղվեր»*[4]*։ Այստեղից, արդեն, հասկանալի են դառնում հայ եկեղեցու ամենադաժան միջոցառումներն ընդդեմ մծղնեականների, պավլիկյանների, իսկ ավելի ուշ՝ թոնդրակյանների։*

Այս պայմաններում Հովհաննես Օձնեցու նպատակը և միջոցառումները գնում էին հայ ժողովրդի տարբեր շերտերի քաղաքական միության վերականգնման ուղղությամբ, պահպանելու և ամրացնելու հայ ժողովրդի ներքին կյանքի ինքնավարությունը պայքարելով նախ բյուզանդական ոտնձգություն-

---

[1] *Յովհաննու Իմաստասիրի Աւձնեցւոյ մատենագրութիւնք, Վենետիկ, 1833, էջ 4—5։*

[2] К. Маркс и Ф. Энгельс, Сочинения, т. XVI, ч. II, էջ 422.

[3] *Նույն տեղում, հտ. XVI, մ. I, էջ 295. հմմտ. նաև Ֆ. Էնգելս, Սոցիալիզմի զարգացումը ուտոպիայից դեպի գիտություն, էջ 18։*

[4] *Ֆ. Էնգելս, Սոցիալիզմի զարգացումը ուտոպիայից դեպի գիտություն, էջ 19. հմմտ. նաև Գերմանական գյուղացիական պատերազմը, էջ 46։*

ների, աղանդավորական շարժումների դեմ և ապա, ուժեր կուտակելով, նախապատրաստել արաբների դեմ բարձրանալիք պայքարի նոր ալիքը։

Հենց այդ պայքարի շրջապտույտում է, որ Հովհաննես Օձնեցին մշակում է իր կանոնախումբը և կազմում Կանոնագիրքը, որպեսզի կարողանա միևնույն դավանանքի ներքո համախմբել հայերին, պահպանել նրանց և հայ եկեղեցու ինքնուրույնությունը և անկախությունը։ Վերջինս, անշուշտ, պետք է խարսխված լիներ ազգային ավանդությունների, սովորությունների վրա։ Ըստ երևույթին այդ նույն նպատակով և գրեթե միևնույն ժամանակ հանդես եկան «Գիրք թղթոց», որի կազմման աշխատանքները դարձյալ վերագրվում է Հովհաննես Օձնեցուն, և ճոխացված «Կնիք հաւատոյ» ժողովածուները։

Ազգային ավանդական կարգ ու կանոնով, սովորություններով իրականացնել հասարակական քաղաքական որոշակի նպատակներ, այս է Կանոնագրքի այն ժամանակվա քաղաքական և գործնական նշանակությունը, որը մի ցույց էր ընդդեմ քաղկեդոնականության մասնավորապես, և բյուզանդական կայսրության նվաճողական քաղաքականության՝ ընդհանրապես։ Այս միտքը կարմիր թելի նման անցնում է Օձնեցու կանոնախմբի Ը հոդվածում. «Արժան է դհացն անխմոր և զգինին անապակ հանել ի սուրբ սեղանն ըստ աւանդելոյ մեզ սրբոյն Գրիգորի և չխոնարհել յայլ ազգաց քրիստոնէից յաւանդութիւնս. զի սուրբ Լուսաւորիչն յաւրինականէն բերեալ զայս առաքելաբար հրաման ետ կատարել իւրոց վիճակելոցն, որպէս եւ զաղն աւրհնութեան յագապացն զենմունս խառնել եւ ըստ կարգի Ղեւտացւոցն ազգաւ սեպհականել զեկեղեցւոյ շնորհ. եւ մեզ ի նմին պարտ է յարամնալ եւ չթողուլ ի բաց, եւ չառնել նորաձեւս ինչ»[1]։ (Ընդգծումը մերն է— Վ. Հ.)։

Զ. Ի տարբերություն պատմագիտական սկզբնաղբյուրների, Կանոնագիրքը, թեև բովանդակում է եկեղեցական ժողովների որոշումներ և եկեղեցական ականավոր գործիչների կանոնական գրություններ. որոնք զգալի չափով, «վերաբերվում են կամ եկեղեցական դասին և կամ դավանանքի ու պաշտամունքի ծիսական խնդիրներին»[2], այնուհանդերձ խիստ ուշագրավ տեղեկություններ են տալիս մեզ լուսաբանելու «նախարարական Հայաստանի կամ սոցիալական իրավական հարաբերությունները և կամ ուրիշ կարևոր պրոբլեմներ»[3]։

Ճիշտ է, Կանոնագրքում զգալի չափով տեղ են գտել հայ եկեղեցու դավանանքի և պաշտամունքի ծիսական հարցերը, սակայն դրանք այն ժամանակ՝ միջնադարում ունեին իրենց բովանդակությունը և քաղաքական նշանակությունը, այն է՝ դավանանքի և պաշտամունքի ծիսական հարցերի մշակմամբ պահպանել հայ եկեղեցու ինքնուրույն՝ ազգային դեմքը, հեռու՝ ուրիշ եկեղեցիների, թեև քրիստոնյա, բայց օտար ազդեցություններից և գաղափարական միությունից, դրանով իսկ դիմակայել հայ ժողովրդի նկատմամբ համաձուլաբար քաղաքականություն վարող օտար ուժերի դեմ՝ հայ պետականության չգոյության պայմաններում։

---

[1] Տես ներքևում, էջ 519։

[2] Հ. Մանանդյան, Ֆեոդալիզմը հին Հայաստանում, էջ 13, հմմտ. նույնի Քննական տեսություն հայ ժողովրդի պատմության, հտ. Բ, մասն Ա, էջ 428։

[3] Ֆեոդալիզմը հին Հայաստանում, էջ 13, Քննական տեսություն... հտ. Բ, մասն Ա, էջ 428։

Է. Հայկական ծագում ունեցող կանոնական որոշումների մի մասը, որը տեղ է գտել Կանոնագրքում, եկեղեցական ժողովների սահմանումներ են։ Մեր իրականության մեջ այդ ժողովներին հոգևորականության հետ միասին, ինչպես վկայում են պատմական սկզբնաղբյուրները, մասնակցել են նաև հասարակության աշխարհիկ շերտերի ներկայացուցիչները՝ իշխանները։ «Ազատ»-ներն այդ ժողովներին տալիս էին օրենսդրական բարձրագույն իշխանության բնույթ՝ սահմանելով անհրաժեշտ որոշումներ իրենց դասակարգի տնտեսական և քաղաքական շահերից ելնելով. մինչդեռ հայագիտության մեջ հայ եկեղեցական ժողովներին իշխանների վաղուց ի վեր մասնակցությունը[1] բացատրվել է հայ եկեղեցու դեմոկրատիկ բնույթով։ Նման ժողովների հրավիրման նախաձեռնությունը պատկանում էր հայ եկեղեցուն, որովհետև եկեղեցին դեռ հնից, ինչպես նշեցինք վերևում, իր ձեռքում էր պահում օրենսդրական և դատավարական իրավունքը մի կողմից, և կենտրոնական պետական իշխանության բացակայության պայմաններում ինքն էր հանդես գալիս որպես կենտրոնական ու համազգային մի կազմակերպություն՝ մյուս կողմից։ Մասնավորապես վերջին հանգամանքի առկայության դեպքում եկեղեցական ժողովներում քննվում էին նաև հասարակության առաջ ծառացած այնպիսի հարցեր, որոնք վերաբերում էին ժողովրդի ներքին կյանքին, հասարակության տարբեր շերտերի սոցիալական և իրավական գոյավիճակին, առօրյա համակեցությանը։ Դրանով պետք է բացատրել նախ ավատական ազդեցիկ տների ներկայացուցիչների մասնակցությունն այդ ժողովներին և երկրորդ, թե ինչու Կանոնագիրքն իր ընդգրկումներով և կիրառության շառավիղներով դուրս եկավ դավանանքի ու հոգևորական դասի նեղ շրջանակից և մտավ հայ ժողովրդի ներքին կյանքի ամենախուլ անկյունները, շոշափեց նրա բոլոր դասակարգերի և շերտերի սոցիալական դրության շատ ու շատ կողմեր՝ արտահայտելով իշխող դասակարգի՝ «ազատ»-ների շահախնդրությունն ու տեսանկյունը։

Ը. Միջնադարում հայ ժողովրդի ստեղծած իրավագիտական հուշարձաններից միայն Կանոնագիրքն է, որ հանդես է գալիս, որոշ իմաստով, որպես դարերի ընթացքում ընդհանուր ճանաչում գտած իրավաբանական ակտերի պաշտոնական ժողովածու։ Ոչ Մխիթար Գոշի, ոչ Սմբատ Գունդստաբլի դատաստանագրքերը իրավաբանական պաշտոնական ակտեր չեն։ Դրանք իրենց ժամանակի մեծ մտածողների ստեղծագործություններ են, հարկավ ոչ մտացածին, ուր հեղինակների ընկալմամբ արտահայտված են ժամանակի սոցիալական և իրավական հարաբերությունների նորմաները։ Հակառակ դրան՝ Կանոնագիրքը ձևավորվեց հայոց հոգևոր պետի՝ կաթողիկոսի կողմից, կաթողիկոսարանում պաշտոնական միջավայրում և պաշտոնական անձի նախաձեռնությամբ։ Ինքը Հովհաննես Օձնեցին իր հիշատակարանում գրում է. «Կամեցայ զբովանդակ

---

[1] Այստեղ մենք նկատի ունենք եկեղեցական այն ժողովները, որոնք երկրի ներքին կյանքի վերաբերյալ ընդունել են կանոնական որոշումներ։ Իսկ այն ժողովները, որոնք հրավիրվել են երկրի քաղաքական կյանքի ճգնաժամային ռոպեներին, ինչպես վկայում են պատմական սկզբնաղբյուրները, բացի «ազատ»-ներից մասնակցել են նույնիսկ «անազատ»-ների ներկայացուցիչները, անենք, 449 թ. Արտաշատի ժողովը և այլն, այդ քայլին դիմել են այն դեպքերում, երբ սպառնացող վտանգը համարվել է համընդհանուր երևույթ՝ թե «ազատ»-ների և թե «անազատ»-ների համար։ Ողջ ժողովրդին ոտքի հանելու համար շատ հաճախ էլ այդ պայքարին տրվել է կրոնական երանգավորում։

զառ ի նոցանէն կանոնական սահմանել բան ի միում տեղւոջ գեղեցկագործ մատենիւ ի հայրապետանոցի աստ արմատացուցանել»[1]։

Հեղինակն այս քայլին չդիմեց, հարկավ, հետաքրքրությունից դրդված և կամ ինքնաբավ նպատակով, այլ՝ գործնական նկատառումներով։ Որպես կաթողիկոս՝ նա ի մի բերելով ամբողջականացրեց իրենից առաջ սահմանված կանոնները, իր կողմից պաշտոնական ձև և վավերացում տվեց մինչև այդ էլ արդեն, ընդհանուր ճանաչում գտած կանոնական սահմանումներին։

Թ. Թե ինչ չափով են օգտագործվել միջնադարյան հայ հասարակական կյանքում Կանոնագրքում եղած այն կանոնախմբերը, որոնք ժամանակին հունարենից թարգմանվել են հայերենի և հետագայում մտել Կանոնագրքի մեջ (փոխառման հարցը), կարող է ուսումնասիրության հատուկ հարց դառնալ, որից հետո միայն հնարավոր կլինի այդ մասին որոշակի և հաստատուն բան ասել։ Այստեղ այդ խնդրով չենք զբաղվի։ Հայկական միջավայրում առաջ եկած մի քանի կանոնախմբերում արտահայտված որոշ հարցերի մասին կցանկանայինք առանձին դիտողություններ անել։ Կանոնագրքում ամենից ուշադրավ և հետաքրքիր կանոնախումբն է Շահապիվանի ժողովի որոշումները։ Կարելի է ասել՝ այս կանոնախումբը միակն է, որ հանցագործության համար սահմանում է պատիժներ և դրանով իսկ արդեն դուրս է գալիս կանոնական բնույթից և ստանում դատաստանագրքի նշանակություն։ Շահապիվանի ժողովն ընդունեց 20 հոդվածներ, որոնցից մեկը՝ ԺԻ, խրատական բնույթ ունի և պատիժ չի նախատեսում։ Հոդվածներից 6-ը ամբողջությամբ՝ Ա, Բ, ԺԴ, ԺԶ, ԺԷ և ԺԸ, ինչպես և Թ, ԺԴ, ԺԹ, Ի հոդվածները մասամբ, վերաբերում են հոգևորականներին, որոնց գործած կանոնական խախտումների և հանցանքների համար նախատեսված են կանոնական և քրեական պատիժներ՝ համապատասխան պատժաչափերով։ Մնացած 9 հոդվածները՝ Գ, Դ, Ե, Զ, Է, Ը, Ժ, ԺԱ, ԺԲ, ինչպես և Թ, ԺԳ, ԺԹ, Ի հոդվածները մասամբ, «ազատ»-ների՝ իշխանների և «շինական»-ների մասին են՝ զանազան պատժաչափերի նախատեսումով։ Այս վերջին խմբի Ը և ԺԱ հոդվածները, ինչպես նաև ԺԲ, ԺԳ, ԺԹ հոդվածների համապատասխան մասերը «ազատ»-ների և «շինական»-ների պատիժը նույնն են նախատեսում, թե՛ ըստ ձևի, թե՛ ըստ էության։ Է հոդվածում և Ե-ի մի մասում «ազատ»-ների և «շինական»-ների պատիժը թեև նույնն է, բայց պատժաչափը տարբեր է։ Գ, Դ, Զ, Ժ հոդվածները և Ե, Թ, ԺԲ հոդվածների մի մասը «ազատ»-ներին և «շինական»-ներին տարբեր ձևի և չափի պատիժներ են նախատեսում[2]։

Այս հոդվածների առնչությամբ անհրաժեշտ է նշել, որ «ազատ»-ների և «շինական»-ների համար նախատեսվում է երկու տեսակի պատիժ. «ազատ»-ների համար մի դեպքում ապաշխարություն և տուգանք, «շինական»-ների համար նույնը, ավելացրած նաև մարմնական պատիժ՝ ծեծ (հոդ. Գ, Դ, Թ և այլն), մի այլ դեպքում՝ երկուսի համար էլ գողենոց գնալ և տուգանք (հոդ. Դ, Ե և այլն), երրորդ դեպքում՝ «ազատ»-ներին խրատ և տուգանք, իսկ «շինական»-ներին ծեծ և խրատ (հոդ. Զ.), ընդորում «շինական»-ի տուգանքը բոլոր դեպքերում որպես կանոն կազմում է «ազատ»-ի տուգանքի կեսը կամ

[1] Տես ներքևում, էջ 536։

[2] Զ և Ժ հոդվածներում «ազատ»-ներին նախատեսում է պատիժ, իսկ «շինական»-ների անունը թեև չի տալիս, բայց բնագրից հասկացվում է, որ վերջիններիս համար ևս նախատեսված է պատիժ։

կեսից մի քիչ պակաս։ Բերում ենք այդ 5 հոդվածներից մեզ հետաքրքրող հատվածները.

1. Հոդ. Գ. «Եթէ ազատ է եւ զան չէ մարթ ճարկանել, ի տուգանն եւ յապաշխարութիւնն յաւելցեն Մ դրամ կարաւոելոց, Բ տարիս յապաշխարութիւն...։ Ապա եթէ շինական է, գան լոլով արրցէ, Ճ դրամ տուղան տացէ լեկեղեցի եւ յաղքատս բաշխեսեն եւ տարի մի ի պղծութենէն հեռացեալ՝ մտցէ յեկեղեցի... եթէ այր եւ եթէ կին կանոն այդ կացցէ»։
2. Հոդ. Ի. Եթե ամուսինը թողնում է կնոջը, ունեցվածքը հավասար բաժանում են, իսկ ամուսինը «Է ամ ապաշխարեսցէ եւ յեկեղեցի տուգան տացէ, յէ ազատ է՝ Ց դրամ, թէ շինական՝ գտնալի լիցի եւ Ճ դրամ յեկեղեցի տուգանեսցի...»։ Եթե պարզվի որ ամուսնալուծությունը եղել է մի այլ կնոջ պատճառով՝ «կալցին զկինն եւ յաւրկանոց տարի մի աղասցէ գողեացն։ Եթէ ազատ է (կինը— Վ. Հ.) եւ յաւրկանոց չերթայ՝ Ճ դրամ տացէ ի գողիսն»։
3. Հոդ. Ե. Ամլության դեպքում կնոջից բաժանվելիս, կնոջը անարգելու համար «թէ ազատ է՝ ՌՄ դրամ, եւ եթէ շինական՝ Ռ». մի տարվա ընթացքում, եթէ ամուսինը ամուսնանում է մի այլ կնոջ հետ, վերջինս որպես ամուսնալուծության պատճառ «տարի մի աղասցէ գողեացն եւ յաղախնութեան կացցէ եւ յեկեղեցին Ճ դրամ տուգան կալցին... Ապա եթէ ազատ է եւ ի գողենոց չերթայ՝ Ճ դրամ տուգան տացէ գողեացն»։
4. Հոդ. Ժ. «Ապա եթէ ազատ է եւ ի գողենոց չերթայ՝ Շ դրամ տացէ գողեացն եւ Բ ամ լիւրում եկեղեցւոջն յապաշխարութեան կացցէ»։
5. Հոդ. ԺԲ. Աղգապղծությունը եթե կնոջ կամքով է՝ «ղպատուհասն եւ զտուգանս եւ ղնղովս ղնոյն կրեսցէ... ապաշխարեսցէ Ի ամ ընդ ունկնդիրս, Գ ամս ընդ ձեռամբ, Ռ դրամ աղքատաց, Ծ՝ յեկեղեցի». այնուհետև «կալցին զկինն եւ յաւրկանոց տացեն, Ժ տարի աղասցէ գողեացն. ապա եթէ ազատ է եւ ի գողիսն չերթայ՝ Ց դրամ տացէ նոցա»։

Մեջբերման առաջին հատվածում արդեն շեշտվում է, որ «ազատ»-ին չի կարելի ծեծի ենթարկել, այդ պատճառով էլ մի կողմից նրան հասանելիք տուգանքը և ապաշխարությունը «յաւելցեն», մյուս կողմից՝ մնացած հոդվածներում «ազատ»-ների համար չեն նախատեսվում մարմնական պատիժներ. դրա փոխարեն նա տուգանքը վճարելով հանդերձ պետք է գնա նաև գողենոց։ Հոդվածներում կրկնվող «ապա եթէ ազատ է եւ ի գողենոց չերթայ» արտահայտությունը մեր կարծիքով ակնարկում է «ազատ»-ի սոցիալական այն արտոնությունը, թե նա իրավունք ունի գողենոց գնալը իր ընտրությամբ փոխարինելու տուգանք վճարելով, ինչքան սահմանված է օրենքով։ Օրինակ, 3-րդ հատվածում (հոդ. Ե, նույնը և Ի հոդվածում) նախատեսված է «տարի մի աղասցէ գողեացն եւ յաղախնութեան կացցէ եւ յեկեղեցին Ճ դրամ տուգան կալցին...»։ Այս որոշումը վերաբերում է և՛ «ազատ», և՛ «շինական» կնոջը հավասարապես։ Շարունակության մեջ բացատրում է՝ «Ապա եթէ ազատ է եւ ի գողենոց չերթայ՝ Ճ դրամ տուգան տացէ գողեացն». այսինքն, եկեղեցուն 100 դրամ տուգանք տալուց բացի, «ազատ»-ը իր գողենոց գնալը, նախընտրելու դեպքում, փոխարինում է 100 դրամ գողենոցին տուգանք վճարելու

պարտավորությամբ։ Ուրեմն միևնույն հանցանքի համար «շինական»-ը մեկ տարի մնում է գողենոցում և 100 դրամ տուգանք վճարում եկեղեցուն, իսկ «ազատ»-ը միայն 100-ական դրամ տուգանք է վճարում եկեղեցուն և գողենոցին (100 + 100 = 200)։ Այսպիսով, «ազատ»-ի և «շինական»-ի սոցիալ-իրավական վիճակի տարբերությունը կայանում է նրանում, որ «շինական»-ը կրելու է նախատեսված երկու պատիժը՝ գողենոց գնալ և տուգանք, իսկ «ազատ»-ին թեև նախատեսված է դարձյալ երկու պատիժ՝ գողենոց գնալ և տուգանք, բայց նա որպես արտոնյալ դասակարգի ներկայացուցիչ, առաջին պատիժը՝ գողենոց գնալը, նախօրոք սահմանված չափի տուգանքով փոխարինելու իրավունք ունի, եթե ինքը ցանկանում է, մի բան, որը «շինական»-ին արգելված է։ Այլ խոսքով «ազատ»-ի համար նախատեսված առաջին պատիժը ընտրովի (ալտերնատիվ) է, այսինքն՝ կախված է «ազատ»-ի կամքից։ «Ազատ»-ի իրավական այս վիճակը արտահայտված ենք գտնում տակավին IV դարի հեղինակ Եփրեմ Խուրի Ասորու կանոնական մի գրության մեջ, որը հայերեն թարգմանվել է V դարում, իսկ հետագայում՝ Հովհաննես Օձնեցուց հետո, մուծվել Կանոնագրքում։ Բերում ենք այդ կանոնախմբի Բ հոդվածն ամբողջությամբ. «Որք ճաշակեցին ի մռացութենէ ի մսոյ ի չորեքշաբաթու կամ յուրբաթու՝ որոշեսցին յեկեղեցւոյ՝ Գ շաբաթ պահելով սրբութեամբ եւ տրտուք տնանկաց եւ պատարագաւք, Ժ կրկին գան արբցէ և ապա հաղորդեսցի. իսկ եթէ ամբարտաւանութեամբ կամ արհամարհելով ղառաքելական հրամանն՝ Ի ամ ապաշխարեսցեն, Ժ կրկին գան արբցեն եւ Լ դրամ տուգանս տացեն յեկեղեցին. եւ յաւուրն յորում պղծեցաւ՝ զնա սրբութեամբ պահեսցէ մինչեւ ցմահ իւր եւ ապա հաղորդեսցի աւրինաց։ Ապա եթէ ազատ ոք է եւ ոչ առնու յանձն զապաշխարութիւնն եւ զկարգն՝ Մ դրամ տուգանս տացէ յեկեղեցին եւ Լ դրամ՝ յաղքատս եւ ապա հաղորդեսցի աւրինաց»։ (Ընդգծումը մերն է — Վ. Հ.)։ Այստեղ կարևոր է նշել երկու հանգամանք. նախ՝ կանոնական այս որոշումը կամ այն ժամանակ հայերի միջավայրում եղած նման մի այլ որոշում հավանաբար օրինակ է հանդիսացել Շահապիվանի ժողովի որոշումների իրավաբանական ձևակերպումների համար, իսկ այդ անցումը ասորերենի թե հայերենի միջոցով է եղել, միևնույնն է և էական նշանակություն չունի։ Զմոռանանք նշել, որ մինչև V դարը և դրանից հետո էլ որոշ ժամանակ հայերի շփումը ասորական մշակույթի հետ սերտ էր։ Երկրորդ՝ ընդգծված վերջին հատվածից շատ պարզ երևում է, որ «ազատ»-ի ցանկությամբ միայն պատիժը դառնում է ընտրովի։ Շահապիվանի ժողովի որոշումներում մի քանի անգամ հանդիպող «Ապա եթէ ազատ է եւ ի գողենոց չերթայ» արտահայտությունը, մեր կարծիքով, Եփրեմ Ասորու վերևում նշված վերջին հատվածի կամ նման մի այլ որոշման համառոտ շարադրումն է և դրա տակ ևս պետք է հասկանալ «ազատ»-ներին պատժի ձևերի ընտրությունը թույլատրելու մի միջոց։

Ժ. Համենայն դեպս Շահապիվանի ժողովի որոշումներում պարզ երևում է դասակարգային մոտեցումը «ազատ»-ների և «շինական»-ների նկատմամբ։ «Շինական»-ը դասվելով «անազատ»-ների շարքը, տակավին չէր կորցրել անձնական ազատության իրավունքները, ինչպես ճիշտ նկատել է ակադ. Հ. Մանանդյանը. «անազատ» արտահայտությունը լոկ նշան էր հարկատվության, որից ազատված էին ազնվականությունը, եկեղեցին։ Եվ «ազատ»-ների դասին «շինականների» չպատկանելը՝ դեռևս ապացույց չէ նրանց ճորտական վիճա-

կի»[1]։ «Շինական»-ները «անազատ»-ներ են անվանվել, իբրև «ազատ»-ներից տարբեր ու «ազատ»-ներին հակադիր դաս»[2]։ «Շինական»-ներն ունեցել են ոչ միայն սեփականություն՝ հող, անշարժ և շարժական գույք, այլև այդ գույքը տնօրինելու իրավունք։ Ավելին, «շինական»-ը թեև եղել է ոչ «ազատ», հարկատու և ավատական հասարակության նվիրապետության ստորին աստիճանի ամենաբազմաքանակ դասակարգը. այնուամենայնիվ նա իր անձնական իրավունքի տերն էր և օրենքի առաջ ներկայանում էր որպես ինքնուրույն քաղաքացի՝ իր անունից։ Շահապիվանի ժողովի առանձին հոդվածներում միևնույն հանցանքի համար և՛ «ազատ»-ին և՛ «շինական»-ին նախատեսվում է միևնույն պատիժը. տես Ե, Է, Ը, ԺԲ, ԺԴ հոդվածները. օրինակ՝ «Եթէ ազատ եւ եթէ շինական՝ կանոն այդ կացցէ» (հոդ. Է), «Եթէ յազատաց կամ ի շինականաց առաքելական կանոնին ընդդիմանան եւ կին դնեն՝ նզովեալ լիցին...» (հոդ. ԺԱ), «Թէ ազատ է, թէ շինական, տուրէնք եւ կանոնք այդ կացցեն» (հոդ. ԺԴ)։ Մի քանի այլ հոդվածներում թեև այդպես պարզ չի նշվում, բայց բնագրից նույնն է երևում (հոդ. Բ, ԺԹ և այլն)։ Պատժաչափը լինում է ըստ հանցանքի։ Տուգանքի չափի տարբերությունը բխում է սոցիալական այդ երկու դասակարգերի տնտեսական վիճակից, թերևս բարոյական ինչ որ նորմաներից։ Այս բոլորը խոսում են այն մասին, որ «շինական»-ը իրավազուրկ անձ չի եղել[3], ինչպես ավելի ուշ շրջանում ճորտերը, թեև ունեցել է տնտեսական կախում «ազատ»-ներից և ենթակա է եղել սրանց տնտեսական ճնշմանը։ Եվ երբ այս տեսանկյունով նայում ենք 645 թ. Դվինի ժողովի Թ հոդվածի ակայ. Հ. Մանանդյանի բացատրությանը, որի համաձայն իբր թե երդումարդը եղել է «բաժանման առարկա, ուստի և հավանական է ենթադրել, որ նույն այդ գույքը կարելի է եղել նաև գնել, վաճառել, ընծայել, կտակել և այլն»[4], ապա նկատում ենք, որ դա հավաստի չէ։ Այդ մասին Ս. Հակոբյանի բացատրությունը ավելի ճիշտ է, այսինքն՝ երդումարդի բաժանում ասելով «մենք պետք է հասկանանք ոչ թե ազատներին պատկանող գյուղացի-շինականները կամ իրավապես ճորտ գյուղացիները, այլ նրանց հարկատուները»[5]։

ԺԱ. Հետաքրքիր է մի այլ երևույթ։ Շահապիվանի ժողովի որոշումներում բոլոր տեսակի տուգանքները գնում են ոչ թե անհատներին՝ իշխաններին, այլ հիմնարկներին՝ եկեղեցուն կամ գոդենոցներին, որպես նրանց եկամտի մասնակի աղբյուր, իսկ առանձին դեպքերում էլ տուգանքի որոշ մասը նախատեսվում է բաշխել աղքատներին, թեև այլ հարց է, թե վերջինս ինչ չափով է իրականացվել։ Այս երևույթը նույնպես խոսում է այն մասին, որ «շինական»-ները անձնապես կախված չեն եղել իշխաններից, այլապես տուգանքը կվճարեին նրանց և ոչ թե հիմնարկներին։ Սակայն, տուգանքների դրամական ձևը միշտ չի նշանակել. թե վճարումները եղել են դրամով. շատ

---

[1] Հ. Մանանդյան, Ֆեոդալիզմը հին Հայաստանում, Երևան, 1934, էջ 129. 161. տես նաև Ս. Ե. Հակոբյան, Հայ գյուղացիության պատմություն, հտ. 1, Երևան, 1957, էջ 281։

[2] Հ. Մանանդյան, նույն տեղում. էջ 189։

[3] Հմմտ. Հ. Մանանդյան, Ֆեոդալիզմը հին Հայաստանում, էջ 182։

[4] Նույն տեղում, էջ 162։

[5] Ս. Հակոբյան. Հայ գյուղացիության պատմություն, հտ. 1, էջ 281։

հնարավոր է, որ դա եղել է դրամական արտահայտության ձևով[1]։ Մենք նշեցինք, որ Կանոնագրքում երևում է «ազատ»-ների և «անազատ»-ների իրավական գոլավիճակի տարբերությունը, սակայն, անհրաժեշտ է նշել նաև այն, որ եկեղեցին օրինականացնում էր գոյություն ունեցող գույքային անհավասարությունը։ Տակավին Սահակ Պարթևի կանոնախմբի ԾԲ հոդվածում նշվում է, թե եկեղեցուն ինչ կարելի է նվիրել. «Իշխանք զգեւզս եւ զդաստակերտս եւ զգանձս ոսկւոյ եւ արծաթոյ, այլք յանդաստանաց եւ ի պաճարաց եւ ի հանդերձից պատուականաց...»։ Այլ հոդվածներում՝ Խ, ԽԱ, ԽԳ՝ Սահակ Պարթևը հանձնարարում է, թե մյուս նվերներն ինչպես պիտի բաժանել։ Այս (և ոչ միայն այս) ձևով եկեղեցին կուտակել էր հողային և այլ կարգի հսկայական սեփականություն և դրա հետ մեկտեղ եկեղեցին ազատ էր հարկատվությունից։ Այդ մասին Դվինի 645 թ. ժողովի Ն հոդվածում կարդում ենք. «Վասն շնորհի և ժառանգաւորութեան սահմանեցաք թէ ի սկզբանէ, որպէս ի հրամանէ սրբոյն Գրիգորի լեալ, նոյնպէս եղիցի. որոյ շատ է ժառանգութիւնն՝ դշատն կերիցէ, որոյ սակաւ՝ զսակաւն կալցի, եւ մի ըստ ծխոց բաժանեսցեն զշնորհն, զի ժառանգութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ իբրեւ զազատութիւն է, զոր երանելւոյն սրբոյն Գրիգորի եւ թագաւորին Տրդատայ զատացեալ են՝ Արդ՝ դիւրաքանչիւր հարանց զժառանդութիւն կալցին եւ սրբոյ եկեղեցւոյ պաշտամանն հպատակ կացցեն»։ Այս հոդվածի անհրաժեշտությունը պայմանավորված էր նրանով, որ եկեղեցու իրավունքների դեմ տևական պայքար էին մղում ոչ միայն աշխատավորները, երբեմն զանազան աղանդների անվան տակ, այլև ավելի պահին նաև իշխանները, որոնք հոգևորականներին «ջանան ի ծառայութիւն եւ ի ստրկութիւն արկանել... զի երանելւոյն Գրիգորի եւ սրբոյն Տրդատայ դուռբ եկեղեցւոյ մանկունս ընդ ազատաց տոհմին են կարգեալ, եւ ազատ էին սրբոյ եկեղեցւոյ հող եւ ջուր, նաեւ ի Պարսից իսկ տէրութեանն յայտ արարեալ եւ չէ խառնեալ ի շինական իշխանութեամբ» (Դվին, հոդ. Թ)։

ԺԲ. Սահակ Պարթևի կանոնախումբը ուշագրավ է և հետաքրքիր V դարի առաջին կեսում երկրի ընդհանուր վիճակը հասկանալու համար։ Դպրոցների կազմակերպման նրա ջանքերը մեկ նպատակ ունեին՝ կադրեր պատրաստել եկեղեցու համար (հոդ. Ժ)։ Սակայն, խիստ ուշագրավ է ամուսնության ազատ ընտրության կամ ազատ սիրո գաղափարը տակավին այն ժամանակ՝ V դարում։ Հայաստանը թեև գտնվում էր Արևելքի ժողովուրդների միջավայրում, սակայն, հայերի մոտ կինն այն ժամանակ, հակառակ Արևելքի սովորության դարձած արհամարհանքին, համեմատաբար բարձր արժանապատվություն ուներ, քան հետագայում և ուշ միջնադարում։ Հենց այն հանգամանքը, որ Շահապիվանի ժողովի որոշումներում կինն օրենքի առաջ հավասար էր տղամարդուն, ցույց է տալիս կնոջ այդ արժանապատվությունը. «Եթէ այր եւ եթէ կին՝ կանոն այդ կացցէ» (հոդ. Գ), «առն եւ կնոջ պատուհաս, տուգան եւ ապաշխարութիւն՝ կանոն եւ սահման այդ կացցէ» (հոդ. Ե), «Եթէ այր եւ եթէ կին երթեալ իցեն ի հարցուկս՝ կանոն այդ լիցի» (հոդ. Թ) և այլն։ Իսկ Սահակ Պարթևը իր ԻԷ հոդվածում արգելում է ամուսնությունը, եթե ամուսնացողները միմյանց չեն տեսել և հավանել. «Պատուէր արարէք նոցա... մի

[1] Հմմտ. Թ. Ավդալբեկյանի հոդվածը «Հայ շինականի ու դեղջկուհու աշխատավարձը հինգերորդ դարում» (Տեղեկագիր Հ.Ս.Խ.Հ. Գիտության և Արվեստի ինստիտուտի, № 3, Երևան, 1928, էջ 51—81)։

կատարելոցն՝ առանց գիրեարս տեսանելոյ միմեանց հաճութեամբ. եւ դուք քահանայք... կատարելոցն որոց զմիմեանս ոչ իցէ տեսեալ ի հաճոյս ինքեան, պսակ մի իշխէք դնել առանց քննութեան եւ ցնոսին ինքեանս հարցանելոյ»։ Ավելին՝ եթե ծնողներն ինչ-ինչ պատճառներով այս հարցում խաբում են քահանաներին և անտեսում իրենց զավակների ցանկությունը և վերջիններս ակամա են համաձայնություն տվել ամուսնության, այդպիսիների ծնողները ենթակա են կանոնական պատժի։ Իհարկե՝ այլ հարց է, թե այդ գաղափարը կյանքում ինչ չափով է իրականացվել, սակայն նման գաղափարն ինքնին ուշագրավ է։ Հայերի մոտ կնոջ այս վիճակը թերևս կարելի է բացատրել նրանց տևական և անընդմիջական շփումով հույների և անտիկ մշակույթի հետ, որ կինը չէր գտնվում ստորացման այն աստիճանում, ինչ տեսնում ենք հայերին շրջապատող Արևելքի մի շարք ժողովուրդների մոտ։

Համառոտակի նշեցինք հայ հին կյանքում տեղի ունեցած և Կանոնագրքում արտահայտված մի քանի հարցերը միայն։ Մոտիկին հետևելով Կանոնագրքում եղած կանոնական պատիժներին, պարզվում է, որ դրանք հիմնականում վերաբերում են հինգ հարցերի.

1. Անձնական իրավունքին, 2. Ընչական (սեփականության) իրավունքին, 3. Մասնավորապես եկեղեցական պաշտոններին, 4. Ծիսական հարցերին, 5. Լայն ըմբռնմամբ հավատուրացությանը։ Վերջին կետի կապակցությամբ նշելի է, որ, հայ ժողովրդի պետականության բացակայության պայմաններում, պետական դավաճանության մասին Կանոնագրքում չէր կարող խոսք լինել։ Դրան հակառակ, մեծ տեղ է բռնում հավատուրացության հարցը, կապված ինչպես հայ եկեղեցու գաղափարական խորթ ուսմունքների՝ աղանդների դեմ տարվող պայքարի, այնպես էլ օտար նվաճողների հոգևոր ճնշման հետ։

ԺԳ. Սակայն, Կանոնագիրքը մեզ հետաքրքրում է ոչ միայն վերևում մասնակիորեն նշված և ընդհանրապես չնշված իրավական այլ հարցերի տեսակետից, այլև լեզվական առումով։ Կանոնագրքում կան բառեր, որոնք հին են, բայց երբեմն գործածված են մեզ համար նոր իմաստով, օրինակ, Անկյուրիայի ժողովի Ա հոդվածում կարդում ենք. «այլ ի թարգմանութեան ննտելյ»[1]։ Ընդգծված բառը հանդիպում ենք նաև Լավոդիկեի ժողովի ԽԹ հոդվածում. «Արժան է ուրոյն յետ թարգմանութեանն առնելոյ եպիսկոպոսացն նախ...»[2]։ Հունարենում համապատասխանաբար կարդում ենք. «προσφέρειν δὲ αὐτοὺς ἢ ὁμιλεῖν» և «περὶ τοῦ δεῖν ἰδία πρῶτον μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων....»։ «Թարգմանություն» բառը սովորական իմաստով այս հոդվածների միտքը չի բացահայտում։ Հին, մասնավորապես բյուզանդական շրջանում հունարեն ἡ ὁμιλία բառն այլ իմաստների հետ ունի նաև զրույցի, քարոզի՝ բեմասացության նշանակություն[3], մինչդեռ հայերենում՝ «թարգմանություն» բառը երկար ժամանակ այդ իմաստով չի հասկացվել։ Բերված հատվածներում «թարգմանութիւն» բառը նշանակում է զրոյց, քարոզ, երբ սուրբ գրքի

---

[1] Տես Ներքևում, էջ 131։

[2] Տես Ներքևում, էջ 233։

[3] Տես Древнегреческо-русский словарь, составил И. Х. Дворецкий, т. II, М. 1958, էջ 1170, E. A. Sophocles, Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods from B. C. 146 to A. D. 1100, հտ. II, New York, էջ 804, Δ. Δημητράκου, Μέγα λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τ. 6 Ἀθῆναι, 1951, էջ 5118—5119։ Հեփելեն ὁμιλεῖν բառը Անկյուրիայի ժողովի Ա

հնգամատյանից վերցնում էին մեկ տուն, իսկ մնացածներից՝ մարգարեներից, ավետարանիչներից, առաքյալներից և այլն, մինչև երեք տուն, բացատրում այն և դրա շուրջը զրուցում։ Ուրեմն, հնում, «թարգմանութիւն» ասելով հասկացել են նաև զրույց, քարոզ: Եվ այս փոքրիկ ճշտումը հնարավորություն է տալիս ուշադրավ և անսպասելի եզրահանգումների[1]։

ժԴ. «Rheinischer Beobachter թերթի կոմունիզմը» հոդվածում Մարքսը, խոսելով քրիստոնեության սկզբունքների մասին, գրում է. «Քրիստոնեության սոցիալական սկզբունքներն արդարացնում էին անտիկ ստրկությունը»[2]։ Քրիստոնեության պատմական զարգացումը ցույց տվեց, որ նրա սոցիալական սկզբունքները նույնքան հաջողությամբ արդարացնում էին միջնադարյան ճորտությունը և առհասարակ դասակարգային հասարակությունը։ Եվ քանի որ Կանոնագրքի գաղափարական սկզբունքները խարսխվում են քրիստոնեության, մասնավորապես հայ եկեղեցու դավանական դրույթների վրա, ապա ուրեմն և Կանոնագիրքը կոչված էր արդարացնելու ավատական հասարակության սոցիալական անհավասարությունը, իշխող դասակարգի՝ «ազատ»-ների տիրական, և շահագործվող դասակարգի՝ «անազատ»-ների ենթարկյալ տնտեսական ու իրավական գոյավիճակը, պահպանելու և ամրացնելու հայ եկեղեցու դավանաբանական և ծիսական դրույթները։ Այդ դրույթների պահպանման և ամրապնդման համար Կանոնագիրքը պայքար էր մղում ավատական հասարակության և հայ եկեղեցու սկզբունքներին խորթ երևույթների դեմ, որոնք հանդես էին գալիս այն ժամանակվա հայ հասարակության մեջ և պայմանավորված էին այդ հասարակության զարգացման ներքին օրինաչափությամբ։

Կանոնագիրքը պարունակում է հայ ժողովրդի (և ոչ միայն հայ ժողովրդի) կենցաղում, հավատալիքներում որպես մնացորդներ տակավին պահված նախաքրիստոնեական՝ հեթանոսական շրջանի ապրելակերպի, պատկերացումների, ընտանեկան հարաբերությունների վերաբերյալ բազմաթիվ նյութեր։ Հայ եկեղեցին ժողովրդի ընդերքում պահված հեթանոսական շրջանի մնացուկները դիտում էր որպես պարարտ հող զանազան աղանդների գաղափարական սնուցման համար։ Այդ մնացորդների դեմ էլ ուղղված էին Կանոնագրքում տեղ գտած համապատասխան սահմանումները։ Ավատական հասարակության գաղափարախոսներին անհրաժեշտ էր համապատասխան սահմանումներ տալ հասարակության անդամների վարվելակերպի, ընտանեկան հարաբերությունների և այլ հարցերի մասին։ Տարբեր մարզերում հեթանոսական շրջանի ապրելակերպի նստվածք տված մնացորդները հայ եկեղեցին

հոդվածի գերմաներեն բնագրում թարգմանել է predigen (քարոզել). տես Conciliengeschichte, Erster Band, Freiburg im Breisgau, 1855, S. 191, համտ. նաև էջ 738։ Սարդիկեի ժողովի ԺԱ հոդվածում հենց ըմաստացությւն իմաստով էլ գործածվում է. «եւ յաճախագոյն ի բեմէ խաւսեսցի» (էջ 264). համտ. հուն.-ը xαὶ συνεχέστερον ὁμιλῇ։ Մեզ թվում է, որ հայ եկեղեցում ընդունված Թարգմանչաց տոնը, որը նշվում է ամեն տարի հուլիսի առաջին շաբաթվա հինգշաբթի և հոկտեմբերի երկրորդ շաբաթվա շաբաթ օրը, պետք է հասկանալ ոչ թե թարգմանիչների պատվին նվիրված տոն, այլ քարոզիչների, այսինքն հայ եկեղեցու պաշտամունքը՝ ըմաստացությունը հայեր են դարձնողների։

[1] Տես Լմ. Ա. Գիմաղյանի «Մովսես Խորենացու պատմության մի կարևոր հատվածի թարգմանության մասին» հոդվածը (Պատմա-բանասիրական հանդես, 1963, № 2, էջ 266—268)։

[2] К. Маркс и Ф. Энгельс. Сочинение, т. IV, Москва, 1955, стр. 204.

համարում էր անբարոյական և մշակում էր բարոյական նոր սկզբունքներ, ելնելով իր դավանական հայացքներից։

Կանոնագրքի մի այլ ծայրը ուղղված էր Հայաստանում հանդես եկած աղանդների՝ մծղնեականների և պավլիկյանների դեմ։ Այս հարցի մասին Կանոնագրքում պահված են Շահապիվանի ժողովի ԺԹ, Ի և Հովհաննես Օձնեցու կանոնախմբի ԼԲ հոդվածները։ Վերջիններս գաղափար են տալիս հասարակական տարբեր շերտերի աղանդավոր ներկայացուցիչների համար նախատեսվող դաժան խոշտանգումների և պատժի ձևերի մասին։ Հայ եկեղեցին, օրինակ, մծղնեության հարող ընտանիքի չափահաս անդամների համար խիստ պատիժներ սահմանելուց հետո, հասարակությունից նրանց մեկուսացնելու նպատակով արգելափակում էր դղեկոցներում, իսկ անչափահաս երեխաներին խլում ծնողներից և նրանց հոգևոր դաստիարակության գործը հանձնում եկեղեցու հայրերին, որպեսզի «սնուցեն եւ ուսուցեն զնոսա ի հաւատս ճշմարիտս եւ յերկիւղ Տեառն»[1]։

ժԵ. Ֆ. Էնգելսը նշում է, որ «վանքերը աննորմալ հասարակական մարմիններ էին, որոնք հիմնված էին ամուրիության վրա»[2] և գտնվում էին բացառիկ վիճակում։ Այդ վիճակի՝ եկամուտների, ապահարկության մասին ուշագրավ նյութեր գտնում ենք Սահակ Պարթևի և Դվինի ժողովի կանոնախմբերում։ Այս, ինչպես նաև Ներսես Բ Բագրևանդացի կաթողիկոսի և Ներշապուհ եպիսկոպոսի կանոնախմբերում հետաքրքիր և շեշտված հաղորդումներ կան հոգևորականության ապահարկության, «աղատ»-ների երկու շերտերի՝ ազնվականների և եկեղեցականների միջդասային պայքարի մասին, մի պայքար, որի նպատակն էր տնտեսապես թուլացնել եկեղեցին, սահմանափակել հոգևորականության եկամուտի աղբյուրները և նրան դարձնել հարկատու։

Կանոնագիրքը անգնահատելի հնարավորություններ է ընձեռնում իմանալու Հայաստանի վաղ միջնադարում գոյություն ունեցող տնային ստրկության և սրա աղբյուրների, եկեղեցական պաշտոնների ժառանգության և այդ պաշտոնների դիմաց տրված հողի պայմանական օգտագործման իրավունքի (խոստակի)[3], հոգևորականության շվայտ կյանքի և կենցաղի մասին։ Վերևում նշված բազմաթիվ հարցերը կարող են պատմաբանների և տնտեսագիտության պատմությամբ զբաղվողների հետաքրքրության առարկան դառնալ Կանոնագրքի միջոցով։ Կանոնագրքի մատակարարած նյութերի շնորհիվ պատմաբանները և իրավունքի պատմությամբ զբաղվողները պետք է ուսումնասիրեն հայ միջնադարյան սոցիալական կամ իրավական առանձին հասկացությունների՝ խոստակ(դար), բեգար և կոռ, իրական բովանդակությունը, ինչպես նաև իրավունքի պատմության կարևոր պրոբլեմները՝ ընտանեկան հարաբերու-

---

[1] Տես ներքևում, էջ 462։

[2] Ֆ. Էնգելս, Ընտանիքի, մասնավոր սեփականության և պետության ծագումը, Երևան, 1932, էջ 187։

[3] Ակադ. Հ. Մանանդյանը «Ֆեոդալիզմը հին Հայաստանում» աշխատության մեջ քննելով այս երևույթը (էջ 104—114) օգտագործել է Վաչագան Աղվանից արքայի կանոնախմբի և Ստ. Օրբելյանի տվյալները։ Այստեղ կնշենք մի նոր վկայություն ևս, որի ժամանակը դժբախտաբար հայտնի չէ։ Երևանի Պետ. Մատենադարանի № 4779 ձեռագրի վերջին պահպանակում (XIV—XV դդ.) գտնվում է հետևյալ հատվածը. «Այլ և ամենայն ուբհնութեան աղբիւրն ուբհնեսցէ դձեզ յա [մենայն] աշխարհի՝ տամբ և տեղօք, գարմաւք և գաւակօք, դաշտաւք և խոստակօք և ամենայն գոյուք. ամէն» (վերջին պահպանակ, էջ 2ա)։

թյանների, ժառանգության, քրեական և քաղաքացիական իրավունքի հարցերը և այլն։

ԺԶ. Կանոնագիրքը հանդիսանալով իրավաբանական փաստաթղթերի առաջին խոշոր և փաստալից ժողովածու, դարերի ընթացքում անսպառ աղբյուր է հանդիսացել հետագա հայ իրավունքի այնպիսի խոշոր երկերի համար, ինչպիսին են Մխիթար Գոշի, Սմբատ Գունդստաբլի աշխատությունները։ Բանասիրությունը մեծ անելիքներ ունի այս բնագավառում։ Նրա խնդիրն է ցույց տալ ինչպես Կանոնագրքի ձևավորման սկզբունքները և աղբյուրները, այնպես էլ վերոհիշյալ հեղինակների Կանոնագրքից օգտվելու սահմաններն ու չափերը և ապա իրավաբանական ձևակերպումները կյանքի առաջ քաշած այն հարցերի լուծման, որոնց մասին հասկանալի պատճառով Կանոնագրքում ոչինչ չենք գտնում և որոնց հանդիպում ենք Մխիթար Գոշի, Սմբատ Գունդստաբլի դատաստանագրքերում։

Կանոնագիրքը զգալի չափով նյութ է տալիս լեզվաբաններին ոչ միայն հայոց լեզվի բառային պաշարի՝ մասնավորապես հունարենից կատարված թարգմանությունների ժամանակ ստեղծված նոր բառերի, այլև լեզվի շարահյուսության վերաբերյալ։ Կանոնագիրքը նյութեր է պարունակում նաև բժշկության՝ մասնավորապես առողջաբանության, և առանձին դեպքերում բարդ վիրահատությունների մասին, կապված դատական բժշկության հարցերի հետ։ Վերջապես Կանոնագիրքը հետաքրքրության առարկա կարող է դառնալ հայ փիլիսոփայական մտքի պատմությամբ զբաղվողների համար, կապված հայ միջնադարյան փիլիսոփայության և մտածողության խնդիրների հետ։

Սակայն, Կանոնագրքի ուսումնասիրության գիտական նշանակությունը սրանով չի սպառվում։ Բանը նրանումն է, որ առանձին կանոնախմբերի հայերեն թարգմանության համար հիմք դարձած հունարեն բնագրերն ավելի հին են, քան նույն կանոնախմբերի մեզ հասած հունարեն բնագրերը (օրինակ՝ Նիկիայի, Կ. Պոլսի, Եփեսոսի ժողովների և Բարսեղ Կեսարացու կանոնախմբերը և այլն)։ Այդ պատճառով հունարենից հայերեն թարգմանված առանձին կանոնախմբերի բնագրերը ուսումնասիրելուց հետո թերևս սրբագրություններ մտցվեն մեզ հասած հունարեն համապատասխան կանոնախմբերի բնագրերում։

Այսպիսով, հասարակական գիտությունների տարբեր բնագավառներ Կանոնագրքի ուսումնասիրությանը պետք է մոտենան իրենց հետաքրքրող կոնկրետ հարցերի տեսանկյունից։ Հայագիտությունը անցնելով այդ հարցերի, որպես ճանաչողության առանձին արահետների, քննության ու լուսաբանության ոլորտով, դուրս կգա գիտական իմացության ավելի լայն և ուղիղ ճանապարհ։

ԺԷ. Վերևի շարադրանքից արդեն իսկ պարզ է դառնում Կանոնագրքի պատմագիտական նշանակությունը, առանց որի բազմաթիվ հարցերի լուսաբանումը կլիներ խիստ թերի ու միակողմանի։ Կանոնագրքի պատմագիտական մեծարժեք նշանակության պատճառով է, որ հետաքրքրության առարկա էր դարձել այն՝ շուրջ երկու հարյուր տարի, սկսած Մ. Չամչյանից։ Սակայն նախասովետական հայագիտությունը Կանոնագրքին անդրադառնում էր ավելի նեղ հարցերի՝ դավանաբանական, ծիսական, երբեմն էլ բանասիրական և իրավաբանական որոշ խնդիրների լուսաբանման համար։ Ավելին՝ առանձին դեպքերում ձեռնարկելով Կանոնագրքի հրատարակությանը՝ որոշ հրատարա-

կողներ փորձում էին այն օգտագործել ոչ միայն «Քրիստոնեա Հայաստանի ընկերական կեանքի.... Նրա քաղաքական բարքի և վարքի...»[1] լուսաբանության համար, այլ նաև գործնական նկատառումներով՝ թե «այսօր էլ մեր ազգային ընկերական կեանքի համար ի՞նչ օգուտ կարող ենք քաղել մեր սուրբ Հայրերի հաստատած օրէնքներից»[2]։

Այսպիսով, Կանոնագիրքը չէր դիտվում որպես ավատական հասարակության հարաբերությունները և իրավական նորմաններն արտացոլող մի կարևոր սկզբնաղբյուր։ Հետևապես, Կանոնագիրքը քննության չէր ենթարկվում ըստ էության պատմա-բանասիրական լայն խնդիրների՝ հայկական վաղ ավատատիրության տնտեսական, քաղաքական և իրաբանական հարաբերությունների ամբողջական հարցերի ուսումնասիրության ոլորտում։ Սովետական կարգերի հաստատումից հետո միայն, անցած տարիներում, մեզ մոտ եղան ուսումնասիրության լուրջ փորձեր՝ Կանոնագիրքը դիտելու որպես հայ ժողովրդի ավատական հասարակության վաղ շրջանի ներքին կյանքին վերաբերող խիստ ուշագրավ և կարևոր սկզբնաղբյուր[3]։

Ձեռնամուխ լինելով Կանոնագրքի ամբողջական և գիտական հրատարակության աշխատանքներին, հետապնդել ենք մեկ նպատակ՝ այս հրատարակությամբ վեր հանել Կանոնագրքի ճանաչողական նշանակությունը, Կանոնագիրքը դարձնել գիտական հասարակայնության սեփականություն, դրանով իսկ ընդլայնել մեր գիտելիքները հայ ժողովրդի միջնադարյան ներքին կյանքի պատմության մի շարք կարևոր պրոբլեմների ուսումնասիրության վերաբերյալ։

ԺԸ. Կանոնագիրքը ձեռագիր այն վիճակով, ինչպես մեզ է հասել, հրապարակված չէ, սակայն տարբեր ժամանակներում ու վայրերում և տարբեր տոհմներով Կանոնագրքից որևէ շարք կամ առանձին կանոնախմբեր բավականաչափ հրապարակվել են։ Այստեղ ժամանակագրական կարգով նշում ենք համեմատաբար ընդարձակ հրատարակությունները.

ա. Angelo Mai, Scriptorum veterum nova collectio e Vaticanis codicibus edita, tomus X, Romae, MDCCCXXXVIII։ Այս հրատարակության մեջ մտել են հայկական կանոնախմբերը Վատիկանի մատենադարանի հայերեն մի ձեռագիր կանոնագրքից՝ Արս. Անճարակյանի լատիներեն թարգմանությամբ[4]։

բ. Մ. Աղաբեկյանը նպատակ էր ունեցել մեկ ձեռագրի հիման վրա հրա-

[1] Ծիլն Աւարայրի, 1867, № 3, էջ 126։

[2] Նոյն տեղում, էջ 127։

[3] Տես ակադ. Հ. Մանանդյան, Դիտողութիւններ հին Հայաստանի շինականների դրութեան մասին, մարզպանութեան շրջանում, Երևան, 1925. Նոյնի, Նյութեր հին Հայաստանի տնտեսական կյանքի պատմութեան, I, Երևան, 1927, II, Երևան, 1928. Նոյնի, Ֆեոդալիզմը հին Հայաստանում, Նոյնի, Քննական տեսութիւն հայ ժողովրդի պատմութեան, հտ. Բ, մասն Ա, Երևան, 1957. Թ. Ավդալբեկյան, Հայ շինականի ու գեղջկուհու աշխատավարձը հինգերորդ դարում. Ս. Ե. Հակոբյան, Հայ գյուղացիութեան պատմութիւն, հտ. Ա։

[4] Գրիգոր Լուսավորչի (էջ 269—270), Ներսեսի և Ներշապուհի (էջ 272—276), Սահակ Պարթևի (էջ 276—289), Շահապիվանի (էջ 290—296), Հովհան Մանդակունու (էջ 296—299, 314), Աբրահամ Մամիկոնեից (էջ 299—300), Սահակ Ձորոփորեցու (էջ 300—302), Հովհաննես Օձնեցու (էջ 302—307), Սիոնի (էջ 307—310), Դվինի (էջ 310—312), Կարինի (էջ 312–314), Վաչագանի (էջ 314—316) կանոնախմբերը։

տարտկել ամբողջ Կանոնագիրքը, սակայն նա «Ծիլն Աւարայրի»-ի 1867 թ. մի քանի համարներում[1] հրատարակեց միայն չորս կանոնախումբ՝ Առաքելական (Ա), Կղեմեսի, Հարանց հետևողաց և Նիկիայի ժողովի (ներառյալ նաև Կոստանդիանոս թագավորի ուղերձը և Նիկիայի ժողովի մասնակիցների ցանկը). այնուհետև հրատարակումը ընդհատվեց։

գ. Աբել արքեպիսկոպոս Մխիթարյանց, Պատմութիւն ժողովոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հանդերձ կանոնադրութեամբք ի պէտս ժառանգաւորաց, Վաղարշապատ, 1874։ Այստեղ Կանոնագրքից մտել են միայն հայկական եկեղեցական ժողովների և նշանավոր գործիչների կանոնախմբեր, երբեմն բովանդակության վերաշարադրմամբ և կրճատումներով։

դ. Աղ. Պալճեան, Պատմութիւն կաթողիկէ վարդապետութեան ի Հայս, Վիեննա, 1878։ Հավելվածում հրատարակվել է Կանոնագրքի մեջ մտած Սահակ Պարթևի կանոնախմբի մի ենթաբաժինը (էջ 191—194) և Հովհաննես Օձնեցու կանոնախումբը (էջ 195—201)։ Մնացած կանոնախմբերը, որոնք հրատարակված են այնտեղ՝ Շիրակվանի (862 թ.), Սսի (1243 թ., 1307 թ.), Ադանայի ժողովների և այլ նյութեր, չեն մտնում Կանոնագրքի մեջ։

ե. Ն. Մելիք-Թանգյան, Հայոց եկեղեցական իրաւունքը, Ա գիրք, Շուշի, 1903։ Այս հրատարակությունը համեմատաբար ավելի շատ կանոնախմբեր է պարունակում, սակայն Կանոնագիրքը դարձյալ լրիվ ընդգրկված չէ։ Հրատարակության մեջ Կանոնագրքի կառուցվածքից ոչինչ չի մնացել, հրատարակիչը իր խմբավորմամբ տալիս է հունարեն առանձին կանոնախմբերի թարգմանությունները (հունարենից թե ռուսերենից) կրճատումներով, համառոտ վերաշարադրմամբ, ամբողջ կանոններ դեն նետելով, թարգմանությանը կցելով քննադատական իր դիտողությունները, որոնք հաճախ անտեղի են, և այնուհետև հայ հին թարգմանության բնագրերը։

զ. Ա. Ղլտճյան, Կանոնգիրք Հայոց, Թիֆլիս, 1914։

է. H. Ghedighian, Collectio Canonum Ecclesiae Armenae, I, Canones Apostolici, Venezia, 1941[2]։

Վերևում նշված հրատարակություններից և ոչ մեկը նույնիսկ մոտավոր պատկերացում չի տալիս Կանոնագրքի, նրա կառուցվածքի և բովանդակած նյութերի մասին։ Երևս դա է պատճառը, որ Մ. Օրմանյանը իր «Ազգապատում» աշխատության մեջ հրաժարվել է օգտագործել վերոհիշյալ հրատարակությունները և գերադասել է օգտվել Սկյուտարի Ս. Խաչ եկեղեցում գտնվող 1831 թ. ընդօրինակած Կանոնագրքից։ Իսկ հետագա ուսումնասիրողները պատմա-բանասիրական իրենց աշխատություններում մեծ մասամբ օգտագործել են Ա. Ղլտճյանի վերոհիշյալ հրատարակությունը[3]։

---

[1] *Մարտ, էջ 129—136, ապրիլ, էջ 153—167, մայիս, էջ 193—206, հունիս, էջ 249—263։*

[2] *Այստեղ հրատարակված են Կանոնագրքի մեջ մտած հինգ կանոնախմբեր՝ Առաքելական (Ա) (էջ 1—41), Կղեմայ (էջ 42—72), Հարանց հետևողաց (էջ 73—84), Թադէոսի (էջ 85—110) և Փիլիպպոսի (էջ 111—116), գրաբարյան բնագրերը և իտալերեն թարգմանությունը։ Հրատարակության համար օգտագործված է 13 ձեռագիր և 3 հրատարակություն (Ա. Ղլտճյանի, Ն. Մելիք-Թանգյանի և Հ. Տաշյանի)։ Ունի իտալերեն (էջ V—VIII) և հայերեն (էջ IX—XIII) լեզուներով առաջաբան և հեղինակի կողմից կազմված առարկայական ցանկեր, դարձյալ երկու լեզուներով՝ հայերեն (էջ 117—119) և իտալերեն (էջ 120—122)։*

[3] *Ով թեկուզ մի թեթև ծանոթ է Կանոնագրքի ձեռագրերին և Ա. Ղլտճյանի հրատարակությանը, ապա նա չի կարող չհիասթափվել այդ հրատարակությունից. պրոֆ. Լ. Մե-*

Կանոնագիրքը ուրույն ձևով վերակազմեց և հրատարակեց Արիստակես Դավթյանը՝ հոդվածների բովանդակության համաձայն կատարելով զանազան խմբավորումներ[1]։

լիքսեթ-Բեկը, տակավին 1917 թ. գրում էր. «... „Книга канонов" (Կանոնագիրք Kanonagirq) в ее целом, до сих пор еще не опубликована. Имеющееся же в наличности издание Арсена Кантчяна Կանոնգիրք Հայոց («Ղուկասեան Մատենադարան», кн. XII, Тфл. 1914), не только не является воспроизведением этого замечательного памятника древне-армянской письменности, но и в значительной степени лишено научного значения, ибо оно представляет собою не что иное, как собрание различных категорий канонических правил, составленное хотя и на основании 25 рукописей, однако, без обозначения разночтений, и, притом, в произвольной группировке самого издателя. То же самое приходится сказать и относительно изданий—архим. (ныне епиcк.) Нерсеса Мелик-Тангяна «Հայոց եկեղեցական իրաւունքը. ա. գիրք. Ներածութիւն և աղբիւրներ (Шуша, 1903)...» („Об источниках древнеармянского права", ст. 143, տես Известия Кавказского Историко-Археологического Института, том II, Л. 1927)։ Ա. Ղլտճյանը, կանոնագրքից վերցնելով առանձին կանոնախմբեր, խմբավորել է և լրացրել այնպիսի ժողովների կանոններով, ինչպես Աշտիշատի, Մանազկերտի, Սսի, Զաղավանի, Երուսաղեմի, որոնք երբեք չեն մտել կանոնագրքում։ Երբեմն էլ թերի են բերված առանձին կանոնախմբեր, օրինակ, Առաքելական (Ա) և այլն։ Ահա և պրոֆ. Խ. Սամուելյանի կարծիքը. «Այս հրատարակությունը զուրկ է գիտական արժեքից։ Նախ՝ այստեղ չեն նշված այն ձեռագրերը, որոնցից օգտվել է հրատարակիչը.... դա (Ա. Ղլտճյանի հրատարակությունը— Վ. Հ.) ոչ թե պատմական, որոշ չափով կոդիֆիկացիա տեսած, իսկական կանոնագիրքն է, այլ անհատորեն, Ա. Ղլտճյանի «Նոր խմբած», մի հավաքածու, այլ խոսքով՝ իր «հորինած» կանոնագիրքը» (Հին հայ իրավունքի պատմություն, հատ. 1, էջ 53—54)։ Եվ իսկապես, վերջինիս հրատարակության տիտղոսաթերթում այդպես էլ նշված է. «Խմբեց Արսեն Ղլտճյան»։ Իսկ եթե սրան ավելացնենք այդ հրատարակության անփույթ և սխալաշատ լինելը, թերևս վերջացնենք մեր ասելիքը։ Միայն մեկ օրինակ. Հով. Մանդակունու կանոնախմբի Դ հոդվածի մի հատվածը ըստ Ա. Ղլտճյանի հրատարակության այսպես է. «Զի գինի և հաց, օղի և մեղր մի են» (էջ 85), ըստ կանոնագրքի՝ «զի գինի եւ հացաւղի եւ մեղրաւղի եւ ամբրաւաւղի մի են» (տես ներքևում էջ 496)։ Պարզաբանումներն ավելորդ են, մանավանդ որ նման փաստերը եզակի չեն։

[1] «Կանոնք ս. ժողովոց և հարց եկեղեցւոյ» վերնագրով նախապես լույս տեսավ «Լումայ» երկամսյա հանդեսի 1900—1904 թթ. առանձին համարների հավելված բաժնում (տես 1900 թ. № 1, էջ 1—16, № 2, էջ 17—32, 1901 թ. № 1, էջ 33—48, 1902 թ. № 2, էջ 49—64, № 4, էջ 65—80, № 6, էջ 81—96, 1903 թ., № 2, էջ 97—112, № 4, էջ 113—128, 1904 թ., № 1, էջ 129—140), իսկ այնուհետև առանձին արտատպվեց 1904 թ., որպես Ա պրակ։ Հրատարակիչը, ինչպես կանոնագիրքը, այնպես էլ կանոնագրքում չմտած եկեղեցական ժողովների որոշումներ, ասենք՝ Սսի երկու ժողովները (1204 թ. և 1243 թ.) վերածել է առարկայական (թեմատիկ) խմբավորման, օրինակ՝ «Ա. Յաղագս աղօթելոյ և ընդ արևելս աղօթելոյ» (էջ 1—4), «Բ. Յաղագս աւուրց պատարագի, և պատարագի» (էջ 4—10) և այլն։ Այս վերնագրերի տակ նա դրել է տարբեր կանոնախմբերից քաղված համապատասխան հոդվածներ, հրատարակության էջերի ձախ կողմում նշելով կանոնախմբերի պատկանելությունը և տվյալ հոդվածների մասնավոր և ընդհանուր համարները։ Այս ձևով նա կանոնագիրքը (և ոչ միայն կանոնագիրքը) վերածել է մի քանի տասնյակ առարկայական խմբավորման և դրանցից հրատարակել 35-ը։ Համենայն դեպս մեզ հայտնի է 35 առարկայական վերնագրերի հրատարակությունը՝ համապատասխան կանոններով հանդերձ։ Իսկ թե այս աշխատությունն արդյո՞ք ունեցել է շարունակություն՝ հաջորդ պրակները և ինչո՞ւ դրանք չեն հրատարակվել, մեզ մնաց անհայտ։ Հմմտ. պրոֆ. Լ. Մելիքսեթ-Բեկի կարծիքն այս հրատարակության մասին (տես նախորդ էջում նշված ռուսերեն աշխատությունը)։

Երևանի Մատենադարանի Արխիվային բաժնի մի վավերագրում (ֆոնդ Զանազան, թղթ. № 43, վավ. № 5), որի վրա մեր ուշադրությունը հրավիրեց Մատենադարանի գիտաշխատակից ընկ. Ս. Ավագյանը, պահվում է Արիստակես Դավթյանի սկզբունքով կազմը-

Այսպիսով, մինչև այժմ հայագիտության մեջ չունենք ոչ միայն Կանոնագրքի գիտական, այլ նույնիսկ սովորական, բայց ամբողջական հրատարակություն։

Ճշմարտության դեմ չմեղանչելու համար, պետք է, սակայն, նշել, որ գիտական պատշաճ բարեխղճությամբ հրատարակվել են Կանոնագրքի միայն առանձին կանոնախմբեր, օրինակ, Առաքյալների[1], Շահապիվանի ժողովի[2], Սեսնտոսի[3], Գանգրայի ժողովի[4] և ապա Պարտավի[5], Դվինի[6] ժողովների։ Բայց սրանք էլ կտրված լինելով Կանոնագրքի համաբնագրից (կոնտեքստ), ոչ մի պատկերացում չեն տալիս Կանոնագրքի մասին։

ԺԹ. Այսպիսին էր իրերի վիճակը, երբ տակավին 1954 թվականից ձեռնամուխ եղանք Կանոնագրքի ուսումնասիրության, նրա բնագրի գիտական հրատարակության պատրաստման աշխատանքներին։ Այդ նպատակով առաջին հերթին ծանոթացանք Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին առընթեր

ված Կանոնագրքի մի այլ խմբագրության սեագրություն (էջ 8ա—95ա)։ Այն կազմել է Էջմիածնի միաբան Հովհաննես Շահխաթունյանցը, անցյալ դարի առաջին տասնամյակներում։ Աշխատության 1ա էջում, հավանաբար ոչ Շահխաթունյանցի ձեռագրով, նշված է. «Կանոնք առաքելոց և հայրապետաց սրբոց հաւաքեալք ի Յովհաննէս վարդապետէն Շահխաթունեանց վաթսուն երկու տետրակք, յորս պակասին ԻԹ, ԽԴ և ԾԶ տետրակքն և մնացեալքն ամենայն են թերի»։ Աշխատությունը ներկա վիճակով ունի 61 թեմատիկ վերնագիր, ուր պակասում են ոչ միայն վերևում նշված ԻԹ, ԽԴ և ԾԶ տետրակները, այլև ուրիշ թեմատիկ վերնագրեր (իմա՝ տետրակներ), թվով 10՝ ԺԱ, ԺԳ, ԺԶ, ԺԷ, ԻԱ-ԻԴ, Լ, ԼԱ։ Այսպիսով, պակասում են ընդամենը 13-ը (3+10)։ Ենթադրում ենք, որ այս աշխատությունը չի ավարտվում 61-րդ թեմատիկ վերնագրով։ Վերևում նշված մեջբերումից իմանում ենք, որ ողջ աշխատությունը ունեցել է 62 տետր, սակայն պակասում են 29-րդ, 44-րդ և 56-րդ տետրերը։ Թեմատիկ վերնագրերի հաջորդականությունն սաուդելիս, չկային նաև 29-րդ, 44-րդ և 56-րդ թեմատիկ վերնագրերը։ Այստեղից ենթադրում ենք, որ տետրակի հասկացությունը համընկնում է մի թեմատիկ վերնագրի հասկացությանը. թեև այժմ թեմատիկ վերնագրերը ամբողջական տետրից չեն, այլ տետրերից պոկված մեկ-երկու գրված էջեր, իսկ մյուս չգրված էջերը պոկված են և հեռացված բնագրից։ Նշանակում է վերջին՝ 62-րդ տետրակը հենց նույն համարի թեմատիկ վերնագիրն է, ուրեմն, վերջից պակասում է մի թեմատիկ վերնագիր։

Այս և Առիստակես Դավթյանի հրատարակության բնագրերի համեմատությունը մեզ բերեց այն համոզման, որ դրանք ամենայն հավանականությամբ միմյանց հետ չաղերսվող և առանձին կազմված աշխատություններ են, թեև թեմատիկ վերնագրերի հաջորդականությունը համապատասխանում են միմյանց։ Վերջին հանգամանքը բացատրում ենք նրանով, որ երկու հեղինակներն էլ ելակետ են ունեցել Կանոնագրքի առաջին՝ Առաքյալների անունով հայտնի կանոնախմբի հոդվածների հաջորդականությունը։ Ընդհանուր առմամբ Առիստակես Դավթյանի հրատարակության մեջ թեմատիկ վերնագրերի տակ բերված հոդվածներն ավելի բազմազան են, քան Հովհաննես Շահխաթունյանցի աշխատության։ Հարկ է նշել նաև, որ երկու հեղինակներն էլ օգտագործել են Կանոնագրքի Բ խմբի որևէ ձեռագիր։

[1] Հ. Տաշյան, Վարդապետութիւն առաքելոց, Վիեննա, 1896, էջ 289—385։

[2] Ն. Ակինյան, Շահապիվանի ժողովին կանոնները, Հանդէս Ամսօրեայ, 1949, №№ 4—12, էջ 79—170։

[3] Ն. Ակինյան, Դեոնեսիոս Աղեքսանդրացի Թուղթ վասն ապաշխարութեան առ Մեբուժան եպիսկոպոս Հայոց, Հանդէս Ամսօրեայ, 1949, №№ 4—12, էջ 59—78։

[4] Լ. Խաչիկյան, Փոքր Հայքի սոցիալական շարժումների պատմությունից (IV դար), Երևան, 1951, էջ 90—112։

[5] Ա. Ղլտճյան, Կանոնք Պարտաւի տեղային ժողովի (Սիոն կաթողիկոսի), Վաղարշապատ, 1903։

[6] Մխիթար վրդ. և Սիրական Տիգրանյան, Կանոնք Դունայ սբ. ժողովոյն, Վաղարշապատ, 1905։ Ա. Ղլտճյան, Կանոնք Ներսէսի Բ կաթուղիկոսի և Ներշապուհ Մամիկոնէից եպիսկոպոսի, Վաղարշապատ, 1905։

Մեսրոպ Մաշտոցի անվան հին ձեռագրերի գիտահետազոտական ինստիտուտի («Մատենադարանի») կանոնագիրք-ձեռագրերին, օգտագործելով Մատենադարանի աշխատակիցների կողմից կազմված մատենագիտական ցուցակը (անտիպ)։ Սկզբում ծանոթացանք շուրջ 200 ձեռագրերի հետ։ Այնուհետև յուրաքանչյուր ձեռագիր մանրամասն ուսումնասիրելուց հետո, մեզ համար պարզ դարձան ոչ միայն այն ձեռագրերը, որոնք պետք է օգտագործեինք Կանոնագրքի գիտական բնագիրը կազմելիս, այլև կանոնագիրք-ձեռագրերի այն խմբերը, որոնց զգալի մասի վերաբերյալ մանրամասն խոսել է Ս. Տիգրանյանը[1]։

Առայժմ մեր նպատակից հեռու է կանոնագիրք-ձեռագրերի խմբերի մասին խոսելը[2]։ Այստեղ դրանցից կառանձնացնենք 47 ձեռագրեր, որո՞նք օգտագործել ենք Կանոնագրքի համահավաք բնագիրը կազմելու համար։ Սրանք այն ձեռագրերն են, որոնց մեջ Կանոնագիրքը պահվել է լրիվ, առանց կրճատումների, այն ձևով, ինչ ձևով այն կարող էր լինել Հովհաննես Օձնեցու և նրանից հետո կատարված լրացումների ժամանակ, մինչև XI դարը։ Այդ ձեռագրերին անհրաժեշտ է ավելացնել նաև Նոր-Ջուղայի (Իրան) Ամենափրկիչ վանքի Մատենադարանի № 131 ձեռագիր-կանոնագիրքը (1098 թ. ընդօրինակություն), որն օգտագործել ենք լուսանկարչական պատճենի միջոցով[3]։ Այսպիսով, Կանոնագրքի համահավաք բնագիրը կազմելիս օգտագործել ենք 48 ձեռագիր։ Այս ձեռագրերում կանոնախմբերը տարբեր հաջորդականություն և դասակարգում ունեն։ Նկատի ունենալով այդ հանգամանքը, նշված ձեռագրերը բաժանում ենք երկու խմբի[4]. Ա. խումբ, որին պատկանում են մեր օգտագործած ձեռագրերից 29-ը. Բ խումբ, որին պատկանում են 18 ձեռագրեր. իսկ մնացած մեկ ձեռագիրը չի պատկանում նշված խմբերից ոչ մեկին[5]։ Այստեղ կարևորը Ա և Բ խմբերն են, որովհետև միմիայն դրանց միջոցով կարելի է մոտավոր կերպով պարզել, թե Կանոնագիրքը Հովհաննես Օձնեցու ժամանակ ինչպիսի՞ կառուցվածք կարող էր ունենալ։

Ի. Թե ինչպե՞ս է կառուցված Կանոնագիրքը Ա խմբի ձեռագրերում, կարելի է տեսնել այս խմբի հնագույն օրինակում (Նոր-Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքի մատենադարանի № 131 ձեռագիրը, այսուհետև կնշենք A), որի մեջ «Շարադրութիւն կանոնաց եդեալ եւ այս կարգ եւ չափ գլխոցն» վերնագրի տակ տրված է կանոնախմբերի հաջորդական ցանկը[6]։

---

[1] Сиракан Тигранян, Древне-армянская книга канонов. Очерки описания и исследования памятника, I, описательная часть, Петроград, 1918.

[2] Կանոնագրքի ձեռագրերի խմբերի, առանձին կանոնախմբերի թարգմանության, կանոնական նոր շերտերի ավելացման և պատմա-բանասիրական այլևայլ հարցերի մասին կանդրադառնանք Կանոնագրքին նվիրված մեր ուսումնասիրության մեջ։

[3] Հայկական ՍՍՌ գիտությունների ակադեմիայի պատմության ինստիտուտի խընդրանոք նշված ձեռագրի լուսանկարչական պատճենը ձեռք է բերել և ինստիտուտին հանձնել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ն։

[4] Ա և Բ խմբերի մասին տես նաև Ս. Տիգրանյանի վերևում նշված աշխատության 45—124 էջերը։

[5] Այս ձեռագիրը կրում է 778 համարը (Ռ), որն իր ընթերցվածներով ավելի մոտ է Ա խմբին, բայց կառուցվածքով տարբերվում է և՛ Ա և՛ Բ խմբերից, թեև այն բովանդակում է A-ի բոլոր 57 կանոնախմբերը։

[6] Այդ հաջորդականությունը չկրկնելու համար տես ներկա հրատարակության 3—4 էջերը։

Այսպիսով՝ A ձեռագիրը պարունակում է Առաքելական (Ա) կանոնախմբից մինչև Հովհան Մանդակունու «Ի կոչումն ապաշխարութեան» աշխատությունը, թվով 57 կանոնախումբ[1]։ Միևնույն նյութերն ու կառուցվածքն ունեն նաև №№ 9298 (P) և 3148 (U) ձեռագրերը։ Միայն U-ն 57-րդ կանոնախմբի վերջում, ինչպես ներքևում նշված BCDEFGH ձեռագրերում է, ավելացված ունի մի նոր՝ 58-րդ կանոնախումբ, բայց ոչ Սիմոն Աղվանից կաթողիկոսի կանոնախումբը, այլ Հովհան Ոսկեբերանի «Յաղագս սահմանի կանոնաց կարգաւորաց, որք գան ի խոստովանութիւն» կանոնախումբը։

Յոթ ձեռագիր՝ №№ 6409 (B), 8926 (C), 795 (D), 2635 (E), 6496 (F), 2655 (G), 2596 (H), ունեն նույն կանոնախմբերը և դասավորությունը, ինչ որ նշեցինք վերևում, միայն սրանց վերջում ավելացված է Սիմոն Աղվանից կաթողիկոսի կանոնախումբը՝ որով ստացվում է 58։

Տասնհինգ ձեռագիր՝ №№ 8158 (I), 3706 (J), 4403 (K), 4631 (L), 5782 (M), 5894 (Q), 2883 (R), 3097 (S), 9488 (T), 3099 (V), 449 (X), 3297 (Y), 7317 (Z), 3059 (W), 3065 (Ô), թեև ունեն միևնույն կանոնախմբերը և դասակարգությունը, ինչ APU և սրանց հարող վերևի յոթ ձեռագրերը, բայց բուն ձեռագրերի (ոչ կանոնախմբերի ցանկում) վերջում՝ Հովհան Մանդակունու «Ի կոչումն ապաշխարութեան» կանոնախմբից հետո ավելի ունեն երեք կանոնախումբ, որ բերում ենք I ձեռագրի ընթերցմամբ. «Նորին կանոնք երրորդ Բարսեղի Կեսարու հայրապետին արարեալ, գլուխք ՀԴ (պետք է լինի ՀԼ: — Վ. Հ.)։ Յոհաննու Ոսկեբերանի Յաղագս սահմանի կանոնաց կարգաւորաց, որք գան ի խոստովանութիւն։ Յաղագս պսակի ամուսնացելոց»[2]։ Ահա թե ինչ է գրված ձեռագրում՝ վերևում նշված այս երեք կանոնախմբի մասին. «Մանիշիք ով իմաստուն ընթերցողք, որ այս Դ կանոնքս՝ Բարսղի ՀԷ գլուխն եւ Յոհան Ոսկէբերանին ԾԴ գլուխն եւ Յակոբ Ղրիմեցոյ կանոնքն, ոչ կայր ի բուն օրինակն. մեք յայլմէ ծեր օրինակէ գտաք եւ եդաք աստ ի կարգի, անմեղադիր լերուք»[3] (ընդգծումը մերն է—Վ. Հ.)։ Այս հիշատակարանն

---

[1] Λ ձեռագրի կանոնախմբերի ցանկում թյուրիմացաբար պակասում է երկու կանոնախմբի վերնագիր, դրանք են, նախ՝ «Կանոնական գիր տեառն Նպիփանու աստցեալ գլուխք Ե» կանոնախումբը, որը գտնվում է «Կանոնք Կիրղի Աղեքսանդրացւոյ գլուխ Ե» և «Եղիշէի գլուխ Ա», կանոնախմբերի միջև. երկրորդ՝ «Սորոյն Աթանասի մեծի Ա բան» փոքրիկ կանոնախումբը, որը գտնվում է «Մելիտոնի եպիսկոպոսի թուղթ առ... գլուխ Ա» և «Սերբիանոսի ի Ղուկա աւետարանին մեկնութենէ» կանոնախմբերի միջև. իսկ ցանկում առաջինը պետք է դանվեր Լ և ԼԱ, իսկ երկրորդը՝ ԽԸ և ԽԹ վերնագրերի միջև։ Այսպես է վիճակը նաև J ձեռագրում։ Հմմտ. նաև П ձեռագրի ցանկը։ Հրատարակության բնագրում ուղղանկյուն փակագծերի՝ [ ] միջոցով ավելացրինք այդ բացթողումները։ Քանի որ այդ լրացման հետևանքով փոխվում էին կանոնախմբերի վերնագրերի հաջորդական համարները, այդ պատճառով սկսած ԼԱ վերնագրից բնագրի ունեցած համարները վերցրինք կլոր փակագծերում՝ ( ) և յուրաքանչյուրի մոտ նշեցինք հերթական ճիշտ համարը։

[2] Տես ձեռագրի 342բ—367բ էջերում։ Q ձեռագրում այդ երեք կանոնախումբը դարձյալ ավելացված է կանոնագրքի վերջում և ցանկում ոչ մի նշում չկա այդ մասին, սակայն մեկ ուրիշը, հավանաբար 19-րդ դարում, ցանկի վերջում գրանցել է այդ երեք կանոնախմբերի վերնագրերը. «Կանոնք երրորդ Բարսեղի Կեսարու հայրապետին արարեալ, գլուխս ՀԻ։ Տեառն Յովհաննու Ոսկեբերանի Յաղագս սահմանի կանոնաց կարգաւորաց, որք գան ի խոստովանութեան գլ. ԾԴ։ Յաղագս պսակի ամուսնացելոց հանդերձ ճիւղագրութեամբք և ազգահամարաւ» (էջ 15ա)։ Ճիշտ այդպես է վարվել մեկ ուրիշը X ձեռագրի այդ կանոնախմբերի հետ, ցանկում նշելով վերևում նշված միայն առաջին երկու կանոնախմբերի վերնագրերը (էջ 13բ)։

[3] էջ 369բ, հմմտ. նաև J, էջ 229ա։

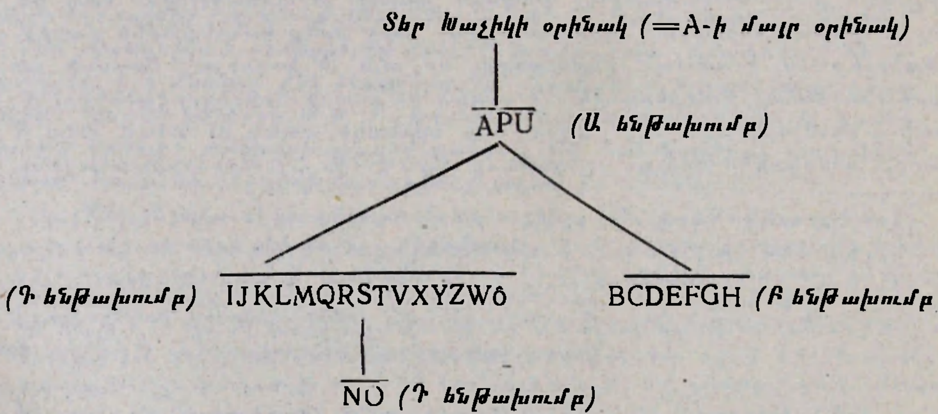
ավելի համառոտ գտնում ենք նաև T *և սրան հարող մի քանի ձեռագրերի վերևում նշված երեք կանոնախմբերից առաջինի վերնագրում. «Նորին կանոնք երրորդ Բարսեղի Կեսարու հայրապետին արարեալ, գլուխք ՀԴ,* զոր ոչ կայր ի բուն օրինակն, յետոյ գտեալ յայլում յօրինակի և աստ եդաք»[1] *(ընդգծումը մերն է— Վ. Հ.)։*

Եթե T *ձեռագրի վերոնշյալ հիշատակարանը չի ընդօրինակված մի ավելի հին ձեռագրից, նշանակում է այդ երեք կանոնախումբը Կանոնագրքում մուծել է հիշատակարանի հեղինակ Գրիգոր քահանան 1621 թ., որից և հիշյալ տեղեկությունները անցել են նշված ձեռագրերին։ Բոլոր դեպքերում այդ մուծումը չէր կարող կատարվել* XV *դարի երկրորդ կեսից վաղ։*

*Վերևում նշված երեք կանոնախմբերը, որոնք 15 ձեռագրերի ցանկերում չեն մտել, բայց յուն ձեռագրերի վերջում ավելացված են, №№ 7580 (*N*) և 3291 (*Ս*) ձեռագրերում արդեն մտել են նաև ցանկում, այդ պատճառով ցանկում նշված է ոչ թե 57 կանոնախմբի վերնագիր, ինչպես* A *ձեռագրում է, այլ 60։*

*Մնացած երկու ձեռագրերը՝ №№ 1779 (*ê*) և 3141 (*u*) սկզբից և վերջից ծերի են (կան ընկած թերթեր) և այդ պատճառով հնարավոր չեղավ պարզել, թե դրանք վերևում նշված ենթախմբերից որին են պատկանում։*

Այսպիսով, եթե նկատի չունենանք վերջին երկու ձեռագրերը, ապա Ա խմբի մնացած ձեռագրերը բաժանվում են չորս ենթախմբի, որոնք առաջացման տեսամով ունեն հետևյալ պատկերը.

ԻԱ. Կանոնագրքի Բ խմբի ձեռագրերը թեև ունեն միևնույն կանոնախմբերը, բայց վերջիններիս հաջորդականությունը տարբեր է։ Այս՝ Բ խմբի ձեռագրերն իրենց հերթին բաժանվում են մի քանի ենթախմբերի, որոնց կանոնախմբերի քանակը և նրանց դասավորության տարբերությունը ավելին է, քան Ա խմբի ձեռագրերինը։

*Առանձին ենթախումբ են կազմում №№ 656 (*l*) և 646 (*t*) ձեռագրերը, որոնցից կբերենք* l*-ի բովանդակությունը, ցույց տալու, թե Բ խմբի ձեռագրերում Կանոնագրքի կառուցվածքը ինչպիսին է և հետագայում կատարված ավելացումները այս խմբի մյուս ենթախմբերի ձեռագրերում ինչ հաջորդա-*

[1] T, էջ 342բ, հմմտ. նաև J, էջ 209ա, K, էջ 239ա, M, էջ 280ա, S, էջ 331բ, V, էջ 234ա, o, էջ 190ա։

կանությամբ են ընթանում։ Ահա այն «[Շ]արադրութիւն կանոնաց եղեալ այսչափ և այսչափ գլխոցն» վերնագրի տակ.

Ա. Կանոնք Առաքելականք գլուխք երեսուն և չորս։

Բ. Երկրորդ Առաքելականք գլուխք Ղ և Ե։

Գ. Կանոնք Թադէոսի առաքելոյ գլուխս ԼԳ։

Դ. Կանոնք Փիլիպոսի առաքելոյ գլուխս Ը։

Ե. Կանոնք Հարանցն հետևողաց գլուխս ԻԴ։

Զ. Կանոնք Անկիւրեայ գլուխս քսան։

Է. Կանոնք Նիկիայ սուրբ ժողովոյն գլուխս քսան։

Ը. Կանոնք երկրորդ Նիկիականք գլուխս ՃԺԴ։

Թ. Կանոնք սրբոյն Գրիգորի առաքելոյ Հայոց գլուխս երեսուն։

Ժ. Կանոնք սրբոյն Աթանասի գլուխս Զ և Ը։

ԺԱ. Կանոնք երանելոյն Մակարայ Երուսաղէմի գլուխ Թ։

ԺԲ. Կանոնք Կոստանդինուպօլսի ժողովոյն գլուխս Գ։

ԺԳ. Կանոնք երանելոյն Աստուածաբանի գլուխս Լ։

ԺԴ. Կանոնք սրբոյն Բարսղի առ Աքելիքոս գլուխս ԾԱ։

ԺԵ. Կանոնք Բ Բարսղի առ Թէոդորոս գլուխս Ա։

ԺԶ. Կանոնք Գ սրբոյն Բարսղի վասն պէսպէս և բիւրապատիկ ախտից, գլուխս ՄՀԲ։

ԺԷ. Կանոնք տեառն Եփրեմի գլուխս Ը։

ԺԸ. Կանոնք Ներսէսի կաթողիկոսի և Ներշապհոյ եպիսկոպոսի գլուխ Լ և Ը։

ԺԹ. Կանոնք Կեսարեայ գլուխք Ժ։

Ի. Կանոնք Նէոյկեսարեայ գլուխ Ի։

ԻԱ. Կանոնք Կանգրեայ գլուխք ԻԴ։

ԻԲ. Կանոնք Անտիոքայ գլուխք ԻԵ։

ԻԳ. Խոստովանութիւն Անտիոքայ գլուխ Ա։

ԻԴ. Կանոնք Լաւոդիկեայ գլուխք ՄԷ։

ԻԵ. Կանոնք Սարդիկեայ գլուխ ԻԱ։

ԻԶ. Կանոնք Եպիփանու գլուխ Ե։

ԻԷ. Կանոնք Եփեսոսի ժողովոյն գլուխք Զ։

ԻԸ. Կանոնք Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյ գլուխ Ե։

ԻԹ. Կանոնք սրբոյն Սահակայ Հայոց հայրապետի գլուխք [Ծ]Ե։

Լ. Կանոնք միաբան Հայոց գլուխ Ի։

ԼԱ. Թուղթ Սեւանդեայ գլուխ ԺԳ։

ԼԲ. Կանոնք երկրորդ Անտիոքայ գլուխս Թ։

ԼԳ. Կանոնք Յոհաննու Մանդակունւոյ գլուխ Թ։

ԼԴ. Թուղթ Աբրահամու առ Վաչագան գլուխք Գ։

ԼԵ. Կանոնք վերջնոյ Սահակայ գլուխք ԺԵ։

ԼԶ. Կանոնք տեառն Յովհաննու Իմաստասիրի գլուխք ԼԲ։

ԼԷ. Կանոնք Սիոնի կաթողիկոսի գլուխք ԻԳ։

ԼԸ. Կանոնք Վաչագանայ Աղուանից արքայի գլուխ ԻԱ։

ԼԹ. Կանոնք Դըւնայ սուրբ ժողովոյն գլուխք ԺԲ։

Խ. Սրբոյն Եղիշէի կանոնաց գրոց գլուխք Ա։

Այս ցանկին համապատասխան էլ կանոնախմբերը դասավորված են բուն ձեռագրում։ Սակայն ցանկի ԻԸ վերնագրի՝ Կյուրեղ Աղեքսանդրացու կանո-

նախմբի ընդօրինակումով ձեռագիրն այնուհետև մնում է թերի, չընդօրինակվելու պատճառով։ Անշուշտ, եթե ընդօրինակությունը շարունակվեր, ապա մնացած կանոնախմբերը նույն հաջորդականությամբ կլինեին մինչև վերջ՝ Եղիշեի «Կանոնաց գիրք» (Վասն դիւահարաց) կանոնախումբը։ Ճիշտ նույն ձևով են նաև № 646 (t) ձեռագրի պարունակած կանոնախմբերը։

Բ ենթախմբից ունենք երեք ձեռագիր՝ №№ 8938 (l), 660 (o) և 3368 (h)։ Վերջին երկու ձեռագրերում սկզբից թերթեր ընկնելու պատճառով չի պահվել կանոնախմբերի բովանդակության ցանկը։ l ձեռագրի բովանդակության ցանկում նշված են Ա ենթախմբի it ձեռագրերի պարունակած Ա—Խ կանոնախմբերը։ Նույն հաջորդականությամբ էլ վերջիններս դասավորված են բուն ձեռագրում, սակայն դրանից հետո ավելացված են նոր կանոնախմբեր, որոնց վերնագրերը չեն նշված բովանդակության ցանկում։ Ահա այդ նորամուծ մասը ըստ l ձեռագրի[1].

[ԽԱ.] Նորին (իմա Եղիշէի— Վ. Հ.) վասն ուրացողաց[2]։

[ԽԲ.] Նորին վասն երեխայից։

[ԽԳ.] Յոհաննու Կոստանդինուպաւլսոյ հայրապետի։

[ԽԴ.] Նորին. սկս. «Զոր ինչ խնդրիցէք յանուն իմ ի հօրէ իմմէ»։

ԽԸ. Մեծի Ագաթանկեղոսի ի բանէն որ զՎայենէ։

ԽԹ. Երանելոյն Մեսրոպայ Հայոց վարդապետի։

Ծ. Սահմանք և կանոնք կարգի եկեղեցոյ սրբոյն Ներսէսի հայրապետի Հայոց[3]։

ԾԱ. Կանոնք Յովանու Մանդակունոյ Հայոց կաթողիկոսի գլուխ Է։

ԾԲ. Նորին Յովանու Մանդակունոյ կոչումն ապաշխարութեան։

ԾԳ. [Նորին] խոստովանութիւն քահանայի։

ԾԴ. Կանոնք երանելոյն Եպիփանու Կիպրացոյ եպիսկոպոսի մեծի և սուրբ գինոյ (sic) մարգարէի և նշանալգործի գլուխ Գ։

ԾԵ. Ի հարանց կանոնացն է։

ԾԶ. Կղեմայ Հռոմայ եպիսկոպոսին։

ԾԷ. Սրբոյն Դէոնէսիոսի Աթենացւոց եպիսկոպոսի բան Ա։

ԾԸ. Սրբոյն Դէոնէսիոսի Արիսպագացոյն յաղագս աստուածային բան երկրորդ։

---

[1] ho ձեռագրերում թեև կանոնախմբերի բովանդակության ցանկը ընկած է, բայց ձեռագրերում կանոնախմբերի հաջորդականությունը, ներառյալ այս նորամուծ մասը, համապատասխանում է l ձեռագրին։

[2] Ձեռագրում Դվինի ժողովի կանոնախումբը գրված է ԼԹ համարի տակ (էջ 197բ), սրան հաջորդող՝ (Եղիշէի) «Վասն դիւահարաց» կանոնախմբի համարը, որ պետք է լիներ Խ, չի նշված (էջ 201ա), այսպես համարներ չեն նշված շարունակություն կազմող առաջին չորս կանոնախմբերի։ Ագաթանգեղոսի կանոնախումբը համարակալված է ԽԸ։ Որտեղի՞ց կարող էր առաջ գալ ԽԸ և սրան հաջորդող 17 կանոնախմբերի համարակալումը մինչև ԿԵ։ Բանն այն է, որ Սահակ Պարթևի կանոնախումբը բաժանված է առանձին չորս ենթախմբերի, իսկ մի շարք ձեռագրերի ցանկում, օրինակ km, այդ ենթախմբերը նշված են որպես առանձին կանոնախմբեր, սրան ավելացրած Կանոնագրքում չմտած նույն հեղինակի «Իւր աւանդութեան» գրությունը։ Այսպիսով, Սահակ Պարթևի կանոնախումբը, որ ձեռագրերի մեծ մասի ցանկում մտել է մեկ վերնագրով, km ձեռագրերում՝ հինգ, այստեղից էլ այդ ձեռագրերի ցանկը չորս վերնագրով ավել է ստացվում։ Բանն այդպես է ընթացել նաև l ձեռագրում։ Ձեռագրում նշված համարակալումը նույնությամբ պահեցինք մինչև վերջ՝ ԿԵ համարը։

[3] h ձեռագրում նախ գրված է Ծ կանոնախումբը, ապա նախորդ՝ ԽԹ-ն էջ 199բ, 201ա։

ԺԹ. Կանոնք սուրբ ժողովոյն որ ի Թէոդուպօլիս, որ այժմ կոչի Կարնոյ քաղաք։

Ի. Հիպողիտեայ սրբոյ բան ի ծնունդն և ի մկրտութիւն Տեառն գլուխ Ա։

ԻԱ. Միլիտոսի եպիսկոպոսի Թուխա առ տոյ (sic) եպիսկոպոսիս գլուխ Ա։

ԻԲ. Մանուէլի գլուխ Ա։

ԻԳ. Ի Սոկրատայ գլուխ Ա։

ԻԴ. Նորին նմա։

ԻԵ. Կանոնք տեառն Սիմէոնի Աղուանից կաթողիկոսի (վերջից թերի)։

Այսպիսով, Ա ենթախմբի համեմատությամբ Բ-ում ավելացված են 22 մեծ ու փոքր կանոնախմբեր։

Գ ենթախմբի ձեռագրերն են՝ №№ 7615 (a), 8964 (c), 2676 (d), 654 (k), 2677 (m), 3544 (p), 3098 (s), 9513 (r)։ Այստեղ կանոնախմբերի հաջորդականությունը համընկնում է նախորդ երկու ենթախմբերի ունեցածին՝ Ա ենթախմբի Ա—Ժ կանոնախմբերը և Բ ենթախմբի ԺԱ—ԻԵ կանոնախմբերը նույնությամբ գտնում ենք այս ենթախմբի ձեռագրերում[1], բացի դրանից այս ենթախմբի ձեռագրերում կանոնախմբերը թե բովանդակության ցանկում և թե ձեռագրերում, երբեմն էլ առանձին-առանձին, շարունակվում են։ Այդ ցույց կտանք m ձեռագրի օրինակով.

ԻԶ. Նեքտառեայ Հռոմայ եպիսկոպոսի վասն լինակաց գլուխ Ա։

ԻԷ. Հարցումն Թէոդորոսի քահանայի առ երանելին Եպիփան, վասն քառասնօրդաց և այլոց պահոցն գլուխ Ա։

ԻԸ. Յոհաննու Երուսաղէմայ եպիսկոպոսի վասն լինակաց պահոց գլուխ Ա։

ԻԹ. Վասն ութ աւուր պահոց, որ յառաջ քան զյայտնութիւն՞ գլուխ Ա։

Լ. Կանոնք Ներսէսի Կլաեցոյն վասն ազգապղծութեան գլուխ Ա։

ԼԱ. Կանոնք զգուշաւոր ի խրատ քահանայից գլուխ ԺԲ։

---

[1] Կան ձեռագրեր, ուր պահվել են կանոնախմբերի բովանդակության ցանկը և կանոնախմբերը բուն ձեռագրում, օրինակ՝ m, սակայն կան ձեռագրեր, ուր չի պահվել կանոնախմբերի բովանդակության ցանկը, օրինակ՝ akps. կամ ցանկում կա, բայց ձեռագրում չեն ընդօրինակվել ցանկի երկրորդ մասում գտնվող վերնագրերի համապատասխան կանոնախմբերը, օրինակ՝ cd։ Ոչ մի ձեռագրի բովանդակության ցանկում չեն արտահայտվել պատմական բնույթի ունեցող այն մի քանի նյութերը, որոնք գտնվում են բուն ձեռագրում՝ մեծ մասամբ Մեսրոպի և Ներսեսի կանոնախմբերի միջև։ Այս ենթախմբի որոշ ձեռագրեր՝ cd, այդ նյութերը չունեն, կանոնախմբերը լրիվ չընդօրինակվելու պատճառով։ Այդ նյութերը գտնում ենք abefgkmpsq ձեռագրերում։ Այն կբերենք ըստ m ձեռագրի.

1. Եպիսկոպոսք Երուսաղէմի, որք յետոյ պատարագք (իմա պատրիարք— Վ. Հ., էջ 220բ—221ա)։

2. Կոստանդնուպօլսի եպիսկոպոսք, որք պապ և հայրապետք (էջ 221ա)։

3. Նիկիա ժողովոյն անուանք (էջ 221ա 226ա)։

4. Քահանապետք Հայոց Մեծաց (էջ 226ա—228բ)։

5. Եպիսկոպոսք Կամսարական տանն (էջ 228բ—229ա)։

Ի տարբերություն վերևում շարադրվածի՝ r ձեռագրում չեն պահվել առաջին երկու նյութերը, իսկ վերջին երեք նյութերը գտնվում են ոչ թե վերոնշյալ կանոնախմբերի շարքում, այլ Կանոնագրքի վերջում՝ «Վասն քահանայագործութեան կարգաց» կանոնախմբից (էջ 276ա—278բ) հետո, 278բ—284բ էջերում։

[2] Բուն ձեռագրում այս կանոնախումբը վերնագրված է. «Սեբ[եր]իանոս յՂուկայ աւետարանէն մեկնութենէ» (էջ 253բ)։

ՀԲ. Կանոնք երկրորդ վասն զգուշութեամբ սպասաւորելոյ քահանայից սուրբ խորհրդոյն գլուխ ՃԼԲ։

ՀԳ. Եզնկայ Կողբացոյ Հայոց վարդապետի վասն պատրաստութեան հաղորդողոյ, գլուխ Ա։

ՀԴ. Նորին Եզնկայ բան երկրորդ գլուխ Զ։

ՀԵ. Բանք Անանիաի Հայոց վարդապետի վասն ոչ հաղորդելոյ զժողովրդականոն աւուր մեծի հինգշաբաթոյ, գլուխ Ա։

ՀԶ. Վասն որք ասեն անգոսնելի կիրք ի մարդեղութիւնն Քրիստոսի գլուխ Ա[1]*։*

ՀԷ. Ցաղագս նկարեալ պատկերաց գլուխ Ա։

ՀԸ. Վասն քահանայագործութեան կարգաց խրատ ի պատրաստութիւն գլուխ ԻԹ[2]*։*

Այսպիսով, այն 13 կանոնախմբերը, որոնք դուրս են մնացել նախապես կազմված բովանդակության ցանկից, բայց հետագայում մտել են Ի ենթախմբի բուն ձեռագրերում, Գ ենթախմբի ձեռագրերում մտել են և՛ բովանդակության ցանկում և՛ նույն հաջորդականությամբ էլ բուն ձեռագրերում։

*№№ 8380 (*b*), 783 (*e*), 8006 (*f*), 5148 (*g*), 8236 (*q*) ձեռագրերը կազմում են մի այլ ենթախումբ՝ Դ։ Առաջին ենթախմբի ամբողջ կանոնախմբերը՝ Ա—Խ, նույն հերթականությամբ գտնում ենք այս ենթախմբում*[3]*. բացի դրանից, վերջինիս մեջ, 40-րդ կանոնախմբից հետո, կանոնախմբերը շարունակվում են, բայց ոչ Բ կամ Գ ենթախմբերի նման, այլ տարբեր։ Բերում ենք* e *ձեռագրի ունեցածը.*

[Ա.] Նիկիոյ սուրբ ժողովոյն անուանքն են այսոքիկ[4]*։*

[Բ.] Եւ որք ի Կեսարիա ժողովեցան։

[Գ.] Յետ մատենի ժամանակագրութեան թագաւոր տէրանց աշխարհիս

---

[1] Բուն ձեռագրում այս կանոնախումբը վերնագրված է. «Այլուստ ժողովածու իմաստախոհ արանց» (էջ 278բ)։

[2] Թեև ցանկում չկա, բայց ձեռագրում ուրիշներ ավելացրել են նոր կանոնախմբեր. 1. Մեծի Ներսէսի Հայոց պատրիարգի և երկրորդ լուսաւորչի արարեալ ընթեռնլով մեր խրատ ատրճանաց ազգականութեան. 2. Յաղագս պսակի ամուսնացելոց Յակոբ վարդապետի Ղ[ր]իմեցւոյ արարեալ. 3. Վասն որ ասեն թէ հեշտ ցանկութեամբ լինին մի մարմին այր և կին (էջ 284բ—305ա)։

Թեև r ձեռագիրը այս ենթախմբի մեջ նշեցինք, բայց ունի մի փոքր առանձնահատկություն՝ կանոնախմբերի բովանդակության ցանկում նշված են միայն Ա—Խ վերնագրերը՝ որ գտնում ենք Ա ենթախմբի ձեռագրերում, սակայն բուն ձեռագրում Ա—Խ կանոնախմբերից բացի գտնում ենք այն բոլոր կանոնախմբերը, որ վերևում բերեցինք ըստ ш ձեռագրի։ r ձեռագրում Կանոնագիրքը վերջանում է պսակի մասին Ներսես Կլայեցու, Հակոբ Ղրիմեցու և այլոց գործերով (էջ 285ա—297բ), որ չենք գտնում այս ենթախմբի մյուս ձեռագրերում։ Իսկ a ձեռագրում այս՝ ՀԸ կանոնախմբից հետո գալիս են «Ամենիմաստ Թագաւորացն Հռովմայեցւոց Աւրինագրութիւն» և նման այլ նյութեր (էջ 262ա—286բ, վերջից թերի)։

[3] Այն, ինչ նշված է բովանդակության ցանկում, նույն հաջորդականությամբ էլ գնում է բուն ձեռագրում, միայն երկու շեղումով՝ 1. բովանդակության ցանկում Փիլիպպոս, Թադեոս և 2. Մակար, Աթանաս, իսկ բուն ձեռագրում՝ 1. Թադեոս, Փիլիպոս 2. Աթանաս, Մակար հաջորդականությամբ։

[4] Իմա՝ Նիկիայի ժողովի մասնակիցների ցուցակը։ Սկսած վերջինից, ձեռագրում բերված նյութերը չեն համարակալված, դրանք նշել ենք մենք։

արանց Արշակունեաց (սկ. «Կամիմ յիշատակել զսահման Հայաստանեաց քահանայապետաց սրբոցն արանցն Աստուծոյ»)։

[Դ.] Ի սրբոյն Գրիգորէ Բագրեան և Արշակունիք միտ (sic) եպիսկոպոսք միհակ կարգեալ էին։

[Ե.] Եպիսկոպոս Երուսաղէմի որոյ եառոյ (sic) պատրիա[ր]գք եղեն։

[Զ.] Կոստանդիանուպօլսի եպիսկոպոսի (sic), որք հայրապետք[1]։

ԽԱ. Թուխտ Յակոբայ տեառնեղբօրն առ Կոստանդիանոս։

ԽԲ. Կանոնք երկրորդ Եպիփանու գլուխ Գ։

ԽԳ. Կանոնք Աքաղտնգեղա (sic) գլուխ Ա։

ԽԴ. Կանոնք Մեսրովպայ վարդապետի Ա։

ԽԵ. Յիշատակարան Յոհաննիսի Իմաստասիրի։

ԽԶ. Աւանդութիւն Հրէից վասն ողորմութեան[2]։

Այս ենթախմբի ձեռագրերից միայն Ե-ն է, որ չունի «Աւանդութիւն Հրէից վասն ողորմութեան» կանոնախումբը և դրա փոխարեն նշված է «Յաղագս ազգակցութեան և թուով շարադրեալ այսպէս» (Հակոբ Ղրիմեցի)[3]։

Սակայն հետաքրքիրն այն է, որ մեր ուսումնասիրած և ոչ մի ձեռագրում չենք գտնում Կանոնագրքի կազմվելու մասին Հովհաննես Օձնեցու գրած հիշատակարանը, բացի այս ենթախմբի հինգ ձեռագրերից[4]։

Այս չորս ենթախմբերի բովանդակության ցանկերի և բուն ձեռագրերում դասակարգված կանոնախմբերի ուշադիր և մանրամասն քննությունը հնարավորություն տվեց պարզելու այդ ենթախմբերի առաջացման հետևյալ սխեման.

---

[1] Պատմական այս մի քանի նյութերը (Ա—Զ) չեն արձանագրված ձեռագրերի կանոնախմբերի բովանդակության ցանկում, մինչդեռ վերջինում նշված ԽԱ—ԽԶ կանոնախմբերը և հով. Օձնեցու հիշատակարանը բուն ձեռագրում գրված են վերևում նշված նյութերից հետո, դարձյալ առանց համարակալման։

[2] Այս մեջբերումը կատարված է ըստ կանոնախմբերի բովանդակության ցանկի, այստեղ կնշենք, թե այդ վերնագրերից յուրաքանչյուրը բուն ձեռագրում ինչ վերնագրով է պահվել.

Ա. Թուխտ զոր առաքեաց Յակոբոս եպիսկոպոս Երուսաղէմի առ Կոդրատոս։

Բ. Գիր կանոնական սրբոյն Եպիփանու։

Գ. Մեծին Ագաղանգեղոսի ի բանէն որ ղԿայեն է։

Դ. Երանելոյն Մեսրոպայ Հայոց վարդապետի ասացեալ։

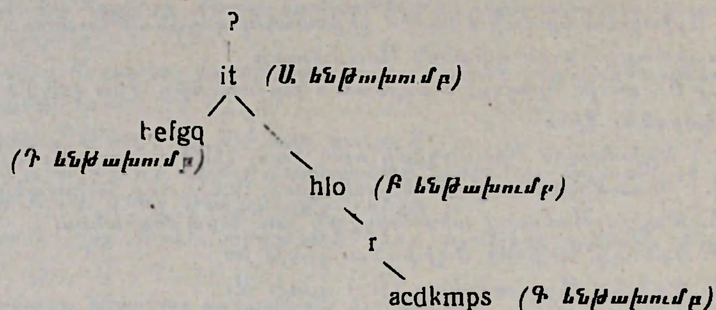
Ե. Յոհաննիսի Իմաստնասիրի Հայոց կաթողիկոսի յիշատակարան։

Զ. Աւանդութիւն Հրէիցն վասն ողորմութեան։

Է. Յոհաննու Մանդակունեցուն է ասացեալ (Կանոնագրքում եղածը, վերջից թերի) ցանկում չի պահվել (տես ձեռագրի էջ 190ա—198ա)։ Հմմտ. bfgq ձեռագրերը։

[3] Ի դեպ, այս ենթախմբի b ձեռագիրը ունի կանոնախմբերի երկու ցանկ. առաջինը՝ 1բ—2բ էջերում, երկրորդը՝ 3ա—4ա էջերում։ Դրանց մեջ եղած տարբերությունը աննշան է և վերաբերում է մի երկու վերնագրերի ետ ու առաջ գրված լինելուն, օրինակ՝ Մակար, Աթանաս, թե Աթանաս, Մակար։ Միակ կարևորն այն է, որ առաջին ցանկում տեղ են գտել նաև բուն ձեռագրում եղած այն նյութերը, որոնք նշեցինք վերևում՝ Նիկիայի ժողովի մասնակիցների ցուցակը և հաջորդ հինգ նյութերը։

[4] q ձեռագրի վերջից թերթեր ընկնելու պատճառով նշված հիշատակարանը կորել է, բայց որ այն եղել է ձեռագրում, երևում է բովանդակության ցանկում եղած նշումից (էջ 2բ)։

Այն հանգամանքը, որ այս չորս ենթախմբերի ձեռագրերում Ա—Խ կանոնախմբերը և՛ բովանդակության ցանկերում և՛ բուն ձեռագրերում նույն հաջորդականությամբ կրկնվում են, մեզ ենթադրել է տալիս, որ դրանք բոլորն էլ սկիզբ են առել միևնույն հնագույն ձեռագրի որևէ մի տարբերակից, սակայն, ժամանակի ընթացքում ընդօրինակվելով և Կանոնագրքին նոր կանոնախմբեր ավելացվելով՝ դրանք միայն շարունակության մեջ շեղվել են միմյանցից։

ԻԲ. Այժմ այն մասին, թե ինչ աղերս կարող է լինել Կանոնագրքի Ա և Բ խմբերի միջև։ Ա խմբի բոլոր ձեռագրերի[1] թե՛ բովանդակության ցանկերի և թե՛ բուն ձեռագրերի Ա—Խ կանոնախմբերը գտնում ենք Բ խմբի բոլոր չորս ենթախմբերում, թեև տարբեր դասակարգմամբ, իսկ դա նշանակում է, որ Հովհաննես Օձնեցու Կանոնագիրքը ժամանակի ընթացքում, այլ կանոնախմբերի ավելացմամբ, դարձել է 40 կանոնախումբ ունեցող ժողովածու. և դրանից հետո միայն X դարի 90-ական թվականներին է վերափոխվել նրա կառուցվածքը և ստեղծվել՝ կանոնագիրք-ձեռագրերի Բ խումբը[2]։

Այսպիսով, վերջինիս առաջին ենթախումբը կարելի է համարել Կանոնագրքի վերակազմված բնագրի հնագույն որևէ տարբերակի ընդօրինակություն, որը կանոնախմբերի դասավորության առանձնահատկությամբ ավելի հին է, քան 1098 թ. ընդօրինակված A ձեռագիրը։ Այդ երևում է նրանից, որ նշված ենթախմբի կանոնախմբերի ցանկում չենք գտնում A ձեռագրի

[1] Նկատի չունենք թերի ձեռագրերը։

[2] Կանոնագիրք-ձեռագրերի Բ խմբում սկզբնապես պետք է լինեին 40 կանոնախումբ, իսկ դրանից հետո եղածները ավելացվել են հետագայում։ Ա և Բ խմբի ձեռագրերի աղերսի առնչությամբ հետաքրքրությունից զուրկ չեն նաև հետևյալ փաստերը. Նախ՝ Ա խմբի A ձեռագրի կանոնախմբերի ցանկի վերնագիրը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոցս» ձևով գտնում ենք Բ խմբի ilrt ձեռագրերում, երկրորդ՝ առարկայական ցանկը ilrt ձեռագրերում լինելով անխորագիր, ինչպես A-ում, զարմանալի կերպով համապատասխանում է A-ին, երկուսի մոտ էլ նույն 288 վերնագրերը (աննշան մի քանի շեղումներով նաև befghoq ձեռագրերում)։ it ձեռագրերի առարկայական ցանկը ավելի համապատասխանում է A-ին քան իր՝ Բ խմբի befghloqr ձեռագրերի ունեցածին, քանի որ այն վերնագրերը, որ չենք գտնում b և նրան հարող ձեռագրերում, հանդիպում ենք it և A ձեռագրերի առարկայական ցանկերում։ A և it ձեռագրերի առարկայական ցանկերի վերնագրերի դիմաց նշված հոդվածների ընդհանուր կարգահամարները, հասկանալի պատճառով, տարբեր են, որովհետև դրանք պատկանում են տարբեր խմբերի։ A և it ձեռագրերի շոշափելի կողմերի վրա հարկ համարեցինք կանգ առնել, որովհետև it ձեռագրերը, ինչպես նշեցինք վերևում, հանդիսանում են Բ խմբի ձեռագրերի հնագույն որևէ օրինակի մի տարբերակից վերցված բնագրեր։

40-րդ (ընդգ. ԼԸ) կանոնախմբից հետո ավելացված կանոնախմբերից և ոչ մեկը։

ԺԳ. Այժմ տեսնենք, թե վերևում նշված երկու՝ Ա և Բ խումբ ձեռագրերը, միևնույն ընթերցվածների տեսակետից, ինչպիսի աղերս ունեն միմյանց նկատմամբ։ Եթե նկատի ունենանք միանման ընթերցումները և չիքերը, ապա Ա խմբի ձեռագրերը հիմնականում կարելի է բաժանել երկու ենթախմբի՝ ABCDEFGHUê և IJKLMNOPQRSTVXYZWû։ Օրինակ՝ այս երկու ենթախմբերում Կղեմեսի կանոնախմբի Ի-Լ հոդվածների տարբեր լինելը կարող է հանդիսանալ մեր ասածի ապացույցը։ Սակայն այդ երկու ենթախմբերն էլ, իրենց հերթին, բաժանվում են միմյանց ավելի մոտ ձեռագրերի, օրինակ՝ ABUė որպես կանոն տալիս են նույն ընթերցումները և չիքերը, CDGH-ը՝ նույնը. երկրորդ ենթախմբից՝ IJNOPVW՝ նույնը, KLMQRSTXYZ՝ նույնը։ Սակայն, պատահում է, որ միևնույն ենթախմբի առանձին ձեռագրեր, երբեմն շեղվում են։ Այդտեղ նկատում ենք տվյալ ձեռագրի կամ ձեռագրերի առանձնահատկությունները, երբ յուրաքանչյուր ընդօրինակության ժամանակ թույլ են տրվել սխալներ, որոնք անցել են հետագայում կատարված ընդօրինակություններին։ Այս տեսանկյունից նայելիս, վերջին ձեռագրերը բաժանվում են ավելի մանր ենթախմբերի, օրինակ՝ KLMQST, NOW, IJ, RXY, իսկ û ձեռագրում չիքերը անչափ շատ են. դա կարող է բացատրվել ոչ միայն գրչի անուշադրությամբ, այլև նրանով, որ ընդօրինակությունը անհաջող և սխալաշատ ձեռագրից է կատարվել։

Ձեռագրերի Բ խումբը միևնույն սկզբունքով բաժանվում է հետևյալ ենթախմբերի՝ acd, belgq. ավելի մոտ են՝ bq և eg ձեռագրերը. hilort ենթախմբում ավելի մոտ են hlo և irt ձեռագրերը. kmps-ում ավելի մոտ են km և ps ձեռագրերը։ Եթե նկատի ունենանք, որ միմյանց մոտ գտնվող kmps և hlo ենթախմբերի մեջ ամենահին ձեռագրերն են k-ն՝ 1671 թ. և h-ն՝ 1639 թ., թերևս ենթադրելի է, որ mps ձեռագրերը ընդօրինակվել են k-ից, իսկ lo-ն՝ h-ից։

Անշուշտ ուշագրավ է այն հանգամանքը, որ երկու՝ Ա և Բ տարբեր խմբերի առանձին ձեռագրեր, տալիս են միևնույն ընթերցվածները, օրինակ՝ Iehlor ձեռագրերը ունեն «միամտեալ» ընթերցումը, փոխանակ «մի ամ մտեալ» (էջ 126, տող 7) կամ NOWbefgq ձեռագրերը՝ «մեռանին կանայք արանց մինչև» փոխանակ «մեռանին մինչև» (էջ 107, տող 11) և կամ OWbq ձեռագրերը՝ «ամօթով» փոխանակ «անութով» (էջ 93, տող 3)։ Ըստ երևույթին, երբեմն Ա խմբի որևէ ձեռագիր ընդօրինակելիս, ընթերցումները ստուգելու, թե ճշտելու նպատակով, օգտագործել են Բ խմբի որևէ ձեռագիր և կամ ընդհակառակը։ Սակայն, հնարավոր է, որ ընդօրինակության համար միաժամանակ օգտագործել են նշված երկու տարբեր խմբերի ձեռագրերից։ Այդ տեսակետից չափազանց հետաքրքիր է F ձեռագրի հիշատակարանը, որը գրիչը թողել է կանոնագիրք-ձեռագիրը ընդօրինակելուց հետո. «Ո՞վ ընթերցօղք եւ լսողք, յորժամ ընթեռնուք՝ միտ դիք իմոյ բանիս, վասն օրինակի գրչիս. նախ և առաջին պատճառն՝ օրինակն Բ էր. երկրորդ՝ Ա հին, Ա նոր. երրորդ՝ նորին բնաւ չիք ստուգութիւն. չորրորդ՝ հինն բնաւ չիք սղալութիւն... Ես այնպէս վարանէի, կսկծայի արտասուէի, բայց մարդոյ ոչ յայտնէի։ Ես խմում անձին գլորէի (sic) և յԱստուած ապաւին[էի]. Նոր աւրինակն ձախ կողմս դնէի ի դիրս հայէի, շատ սխալ ի միջի տեսան|է|ի, յերեսս դար-

ծուցանէի՝ դէպ չՍստուած ակնարկէի, հին օրինակն աջակողմս դնէի ստուգութիւն ի միջի տեսանէի սրտակաթ լինէի, բայց...[1] տեսանէի ուրինակին լեռս դառնալի սիր[տս] խոցուով լցուէի, բայց հոգին սուրբ աղաչէի...»[2]։ Դժբախտաբար չգիտենք, թե գրչի ձեռքի տակ ինչ ձեռագրեր են եղել, գուցե երկուսն էլ պատկանել են միևնույն խմբին և սակայն նույնքան հնարավոր է՝ տարբեր խմբերի։ Համենայն դեպս, ուշագրավն այն է, որ երբեմն ձեռագրերից ընդօրինակություն կատարելիս միայն մեկ ձեռագիր չեն վերցրել, այլ երկուսը, որպեսզի առանձին դժվարընթեռնելի կամ անհասկանալի բառեր ստուգեն մեկը մյուսով և այդ երկու ձեռագրերից վերցված առանձին բառեր անցկացնեն ընդօրինակվող ձեռագրերում։ Նման բան, ըստ երևույթին, պատահել է վերևում, որպես օրինակ նշված երկու տարբեր խմբերի միևնույն ընթերցանությունը ունեցող ձեռագրերի հետ։

ԻԴ. Այն հարցը, թե Հովհաննես Օձնեցու կազմած Կանոնագիրքը, կանոնախմբերի կազմության տեսակետից, այս երկու խմբերից որի՞ մեջ է համեմատաբար անաղարտ պահվել, նոր չէ, որ առաջ է քաշվում։

Հայագիտության մեջ այդ հարցին նվիրված ամբողջական աշխատություն չկա։ Որոշ բանասերներ, նայած թե ձեռքի տակ ինչպիսի ձեռագիր են ունեցել (Ա թե Բ խմբին պատկանող), ըստ այնմ էլ, կարծիք են հայտնել. օրինակ՝ Հ. Տաշյանը Վիեննայի Մխիթարյան Մատենադարանի № 256 ձեռագրի (Բ խմբին պատկանող) մասին գրում է. «Մատենան է Կանոնագիրք լիակատար, աւելի հաւատարիմ Օձնեցւոյ խմբագրութեանն»[3]։ Մ. Օրմանյանը ավելի հեռուն է գնում, նույնիսկ որոշելով Հովհաննես Օձնեցու Կանոնագրքի մեջ մտած կանոնախմբերի քանակը։ Նա օգտվելով Սկյուտարի Ս. Խաչ եկեղեցում պահվող մի կանոնագիրք-ձեռագրից, որը նույնպես պատկանում է Բ խմբին, գրում է. «Օձնեցիին հարազատ գործը պէտք է փակենք ԼԷ գլուխին (իմա կանոնախումբ— Վ. Հ.) և 1207-րդ կանոնին, որ կը մակագրուի՝ Կանոնք Տեառն Յովհաննիսի Իմաստասիրի Հայոց կաթողիկոսի»[4]։

Եվ այս 37 կանոնախմբերը[5] նա բաժանում է հետևյալ կերպ.

1. Ընդհանուր եկեղեցական ավանդական կանոններ՝ չորս կանոնախումբ։

2. Ազգային-եկեղեցական ավանդական կանոններ՝ երկու կանոնախումբ։

3. Տիեզերական ժողովների կանոններ՝ հինգ կանոնախումբ։

4. Մասնավոր (տեղական) ժողովների կանոններ՝ ինը կանոնախումբ։

5. Սուրբ հայրերի կանոններ՝ ինը կանոնախումբ։

6. Ազգային ժողովների և հայրապետների կանոններ՝ ինը կանոնախումբ։ Ընդամենը՝ 38։

Այսպիսով՝ վերոհիշյալ բանասերները ձեռքի տակ ունենալով մեր կող-

---

[1] *Այստեղ մի բառ եղծված է։*

[2] *էջ 222բ, 224բ։ Ֆ ձեռագիրը նույնպես ընդօրինակված է երկու ձեռագրից, ըստ գրչի վկայության. «...ընկլիզն արարի յերկուց ընտիր օրինակաց» (էջ 299բ)։ Մի այլ օրինակ «գրեցի... բազմեռանդ գիրքս աղօթից, բազում աշխատութեամբ Բ և Գ զաղափարել օրինակելով...» (տես Հ. Թօփճյան, Ցուցակ ժողովածուաց Գաբեան Խաչիկ վարդապետի, մասն Բ, Վաղարշապատ, 1900, էջ 29)։*

[3] *Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց Մատենադարանին Մխիթարեանց ի Վիեննա, Վիեննա, 1895, էջ 649։*

[4] *Ազգապատում, հտ. Ա, էջ 832։*

[5] *Սակայն, ինչպես հաջորդ տողերից երևում է, կանոնախմբերի թիվը ոչ թէ 37 է, այլ 38։*

մից նշված Բ խմբի որևէ ձեռագիր, վերջինիս սկզբի մասը՝ 1—37-րդ կանոնախմբերը, համարել են Հովհաննես Օձնեցու կազմած Կանոնագիրքը։ Սակայն, երկարատև որոնումները և մեր ձեռքի տակ եղած մի քանի տասնյակ ձեռագրերի բովանդակության ուշադիր և մանրազնին ուսումնասիրությունը մեզ բերեցին այն հաստատ եզրակացության, որ Հովհաննես Օձնեցու Կանոնագիրքը պահվել է Ա խմբի ձեռագրերում և նրա կազմած ժողովածուն պետք է ունեցած լինի 24 կանոնախումբ՝ Առաքելական (Ա) կանոնախմբից մինչև իր՝ Հովհաննես Օձնեցու կանոնախումբը (ԻԴ)։ Այդ նույն տեսակետը ավելի վաղ, ինչպես պարզեցինք հետագայում, ունեցել են նաև Ս. Տիգրանյանը[1] և Ն. Ակինյանը[2]։ Այդ պատճառով էլ Կանոնագրքի սույն հրատարակության հիմքում դրեցինք Ա խմբի ամենահնագույն A ձեռագիրը, նպատակ ունենալով ներկա հատորում Կանոնագիրքը հրատարակել այնպիսի բովանդակությամբ, ինչպիսին եղած պետք է լիներ Հովհաննես Օձնեցու ժամանակ։

ԻԸ. Նյութերի ընտրության տեսակետից Հովհաննես Օձնեցու կազմած Կանոնագիրքը բովանդակում է ոչ-հայկական՝ թարգմանական, և հայկական՝ ինքնուրույն իրավաբանական նյութեր։ Ոչ-հայկական՝ թարգմանական նյութերից Կանոնագրքում գտնվում են առաքյալներին վերագրված երեք կանոնախմբեր՝ Առաքելական, Կղեմեսի և «Հարանց հետևողաց»։ Վերջինիս թարգմանության լինելն առայժմ երկբայելի է։ Այն թերևս ստեղծված լինի հայ եկեղեցու ոլորտում, Օձնեցուց շատ առաջ։ Թարգմանական մյուս նյութերից պետք է նշել տիեզերական երեք ժողովների՝ Նիկիայի, Կ. Պոլսի (Ա) և Եփեսոսի որոշումները, տեղական վեց ժողովների՝ Անկյուրիայի, Նեոկեսարիայի, Անտիոքի, Գանգրայի, Լավոդիկեի և Սարդիկեի ժողովների կանոնախմբերը։ Սրան պետք է ավելացնել նաև Կեսարիայի ժողովի կանոնախումբը, որի՝ Կանոնագրքում գտնվող բնագրի ինքնությունը վիճելի է. վերջապես եկեղեցական հայրերից երեքի՝ Աթանաս Աղեքսանդրացու, Բարսեղ Կեսարացու և Նեմեսիոսի կանոնախմբերը, ընդամենը 16 կանոնախումբ։ Հայկական՝ ինքնուրույն նյութերից պետք է նշել Շահապիվանի, Դվինի երկու ժողովների որոշումները և հայ եկեղեցու նշանավոր գործիչների՝ Գրիգոր Լուսավորչի, Սահակ Պարթևի, Հովհան Մանդակունու, Աբրահամ Մամիկոնեից եպիսկոպոսի և Սահակ Ձորոփորեցու կանոնախմբերը, ընդամենը՝ 8 կանոնախումբ։ Այսպիսով, Կանոնագրքի Հովհաննես Օձնեցու կազմած ժողովածուում գտնվում են 24 կանոնախմբեր։ Այս նյութերը աննշան բացառությամբ դասավորված են ժամանակագրական կարգով՝ նախ ոչ-հայկական՝ թարգմանական նյութերը, ապա հայկական՝ ինքնուրույն։

ԻԶ. Մեզ հասած կանոնագիրք-ձեռագրերում վերնագիր չի պահվել, թեև հայագիտության մեջ, ինչպես նշեցինք վերևում, այն հայտնի է Կանոնագիրք կամ Կանոնդիրք անունով։ Գրիչները, որոնք ընդօրինակել են կանոնագիրք-ձեռագիրը, իրենց թողած հիշատակարաններում կոչում են հենց այդպես՝

---

[1] Ս. Տիգրանյան, Հայոց իրավունքի պատմություն, Երևան, 1923, (մեքենագրված, ձեռագրի իրավունքով), էջ 139—143, 146—147։

[2] Ն. Ակինյան, Թուղթ Մակարայ Բ Երուսաղէմի Հայրապետի առ Վրթանէս եպիսկոպոսապետ Սիւնեաց Ցաղագս կարգաց եկեղեցւոյ, Վիեննա, 1939, էջ 108։ Տես նաև Խ. Սամուելյան, Հին հայ իրավունքի պատմությունը, հտ. 1, էջ 48։

Կանոնգիրք կամ այլ անուններով, օրինակ՝ «...լիշատակ է Կանոնգիրքս...»[1], «... մեղապարտ գրող կանոնացս...»[2], «... յաւարտ հասանել այս սուրբ գրոց, որ կոչի կանոնք...»[3], «գրեցաւ կանոնական գիրքս»[4]։

Կանոնագրքի սկզբում դրված է նրա բովանդակությունը, ուր նշված են կանոնախմբերի վերնագրերը։ Այնուհետև հաջորդում է առարկայական ցանկը[5], որը ցույց է տալիս, թե Կանոնագրքում ինչպիսի հարցերի մասին կարող ենք տեղեկություններ գտնել, ասենք՝ ամուսնալուծության, կամա թե ակամա սպանությունների մասին և այլն։

Յուրաքանչյուր կանոնախումբ բաժանված է առանձին հոդվածների՝ կանոնների, համապատասխան համարակալմամբ, ասենք՝ Առաքելական (Ա) կանոնախումբը ունի 34 հոդված, ապա հոդվածների համարակալումը տրված է 1—ից մինչև 34 (Ա—ԼԴ)։ Կղեմեսինը՝ 85 հոդված, ապա հոդվածների համարակալումը տրված է 1—ից մինչև 85 (Ա—ՁԵ), և այլն։ Բացի յուրաքանչյուր կանոնախմբի վերևում նշված մասնավոր համարակալումից, եթե կարելի է այդպես ասել, առաջին կանոնախմբի հոդվածներից մինչև վերջին կանոնախմբի հոդվածները, մասնավոր համարակալման զուգահեռ գրված է յուրաքանչյուր հոդվածի ընդհանուր հերթական համարակալումը։

Կանոնագրքի յուրաքանչյուր կանոնախմբի սկզբում գտնվում են տվյալ կանոնախմբերի հոդվածների բովանդակությունն արտահայտող վերնագրերի ցանկեր, որոնց վերնագրերի հերթական համարակալումը համապատասխանում է տվյալ կանոնախմբի հոդվածների մասնավոր համարակալմանը։

Կանոնագիրք-ձեռագրերում առարկայական ցանկը մեծ մասամբ հաջորդում է կանոնախմբերի ցանկին՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնիս» վերնագրով։ Կան նաև այնպիսի ձեռագրեր, որոնք չունեն այդ վերնագիրը, օրինակ՝ A. կամ ունեն որևէ տարբերություն, օրինակ՝ «Ցանկ է կանոնիս» (Ո, էջ 1ա), «Ցանկ է միահամուռ կանոնքիս» (L, էջ 2ա), և այլն։ Ավելի հետաքրքիր է m ձեռագրում պահված վերնագիրը. «Յրուացանկ է սրբոց կանոնացս»[6]։ Առարկայական ցանկը արված է գործնական նկատառումներով, որպեսզի հետաքրքրության առարկա հանդիսացող որևէ հոդված կարողանան դյուրությամբ գտնել. դիցուք՝ եթե մեկին անհրաժեշտ է իմանալ, թե գողության մասին Կանոնագրքում ինչ հոդվածներ կան, նա կդիմի այդ ցանկին և կհետևի խնդրո առարկա հանդիսացող վերնագրի դիմաց դրված հոդվածների ընդհանուր համարներին և կարիք չի ունենա ամեն անգամ Կանոնագիրքը ծայրից ծայր կարդալու։

Մեր օգտագործած և՛ Ա խմբի և՛ Բ խմբի ձեռագրերում առարկայական ցանկերը միանման չեն. ժամանակի ընթացքում, Կանոնագրքի օգտագործման գործնական անհրաժեշտությունից ելնելով, այն ենթարկել են փոփոխության՝ մերթ ընդարձակել առարկայական ցանկը՝ շերտավորելով առանձին

---

[1] № 3097, էջ 335ա, հմմտ. №№ 3291, էջ 471ա, 8938, էջ 495բ, 5148, էջ 170ա, 2677, էջ 305բ, 8006, I պահպանակ, էջ 1ա, 646, էջ 101ա, 9298, էջ 310ա։

[2] № 783, էջ 68ա. հմմտ. №№ 2677, էջ 305ա, 778, էջ 291ա։

[3] № 4403, էջ 283ա, 4631, էջ 291ա, 5894, էջ 299ա, 8380, էջ 264բ։

[4] № 783, էջ 200բ։

[5] Այս տերմինը գործածում ենք ժամանակակից իմաստով։

[6] Էջ 3բ։

հոդվածների բովանդակությունը, մերթ այդ ցանկերը կազմել այբբենական կարգով՝ փնտրածը ավելի շուտ գտնելու համար[1]:

Ա խմբի ինը ձեռագրերում՝ DGHNRUWeû չի պահվել առարկայական ցանկը, ձեռագրից թերթեր ընկնելու պատճառով: Մնացած ձեռագրերը ըստ առարկայական ցանկի բաժանվում են հետևյալ ենթախմբերի. ա. A. բ. BCEF. գ. ծ. դ. IJKLMOPQSTVXYZ: Բ խմբից առարկայական ցանկ չունեն kops ձեռագրերը[2], ձեռագրերից թերթեր ընկնելու պատճառով. մնացածները

---

[1] ո ձեռագրի առարկայական ցանկի վերնագրում կազմողը այսպես էլ գրում է. «Ցանկ կանոնիս ստուգաբանեալ ճշգրտապէս վասն դիւրագոյն գտանելոյ հոգևոր դատաստանաց» (էջ 1ա, հմմտ. էջ 291բ): Տես նաև h ձեռագրում, էջ 293ա: Նույնիսկ երկու ձեռագրերում (№№ 3281, 8444), առանց կանոնագրքի, պահվել է միայն առարկայական ցանկը, որ կազմել է Հակոբ Շամախեցին 1731 թ.: Այս ցանկն ունի ներածական (№№ 3281, էջ 103աբ, 8444, էջ 399ա—400ա) հետևյալ վերնագրով. «Նախադրութիւն եղիցի սիոփնական հաւաքմնասիրացդ մանկանց՝ վասն բոլոր ցանկիս կանոնականաց մատենիցս» (3281, էջ 103ա): Ներածականում հեղինակը գրում է. «Թէպէտ գոյր սա յօրինեցեալ յաստուածահաճոյից որանց ի վաղնջոց ժամանակաց, սակայն ոչ էր կարգաւորեալ և պարզեալ այբուբենիւք, այլ էր խառն ի խուռն, նաև համարն միենոյն էր ամենայն տանց կանոնաց, զի ի սկզբանէ գրքին մինչ ցվախճան նորին հասարակապէս ամենայն կանոնք վարէին (բն. վայէին) այնու համարով, որպէս տեսեալ իսկ էք. Նմին իրի միենոյն ցանգ ոչ լինէր պիտանացու ամենից կանոնականաց գրոց, այլ հարկ էր զի իւրաքանչիւր կանոնական գիրք զցանգ իւր ունիցէր ըստ շաւղի և ըստ որքանութեան իւրում» (№ 3281, էջ 103ա): Այստեղ Հակոբ Շամախեցին նկատի ունի յուրաքանչյուր կանոնախմբի սկզբում դրված Հովհաննես Օձնեցու կազմած ցանկերը: Այնուհետև. «բայց սակայն և այնու ոչ էր լինելի անսխալ, վասն զի թէպէտ լինէր զի մոռացմամբ, ի տեղի մետասան համարին գրիւր երկոտասան, յայնժամ երկոտասանն լինէր երեքտասան: Եւ այսպէս ամենայն հետևեալքն թիւքն մինչև ի վախճան գրքին, որոց պատճառն էր հասարակութիւն համարին, ուստի կարի զզուութիւնս և զաշխատ[ա]նս կրէին ըստ ինձ շամբիշք և խազակերթք ոմանք, ի զիւտս բանից իւրեանց: Այսր աղագաւ և ես հարկաւորեցեալ յիմոցս տկար մտաց, հաւաքեցի զսա ի չորս այբուբենից, և մանաւանդ զհասարակութիւն համարին յառաջացուցի, զի իւրաքանչիւր կանօնն իւրով առանձնակեաւ համարովն վարեսցի: Այլև ամենայն կանոնական գրոց անսխալ պիտոյասցի, զի ի ձեռն այսմ այբուբենի, շարագրութեանս և յառկութեան համարիս դիւրութեամբ և ըշտապով գտցեն զհայցելիսն իւրեանց՝ խնդրողքն բանից» (№ 3281, էջ 103ա): Ահա թե ինչու Հակոբ Շամախեցին կազմել է այս ցանկը: Ներածությունից հետո տրվում է բուն ցանկը (№№ 3281, էջ 104ա—111ա, 8444, էջ 401ա—418բ)՝ «Ցանկ բոլոր կանոնաց գրոց ի չորս այբուբենից հաւաքեցեալ և ոչ թայց աշխատանաց ի Յակոբայ դիտնական և առատիմաստ վարդապետէ Շամախեցւոյ» (էջ 104ա) վերտառությամբ (№ 8444 ձեռագրում «ի Յակոբայ դիտնական և առատիմաստ վարդապետէ Շամախեցւոյ» հատվածը չի պահվել, էջ 401ա): Ցանկն այբբենական է Ա-ից մինչև Օ, օրինակ, «Ազապացն որ մասնականաւ է՝ Ա. Սահ. խաւ Ազապս հանգուցելոց որք անգոսնեն՝ Գանգ. ժա. Նիկ. ծբ. Ի. Բարսղի ճզզ, ճզէ, ճզը, ճզթ». (էջ 104ա) և այլն: Հակոբ Շամախեցին այբբենական ցանկի յուրաքանչյուր վերնագրի դիմաց տալիս է կանոնագրքի հոդվածների մասնավոր համարները և ոչ թե ընդհանուրը, ինչպես հանդիպում ենք նաև այլ ձեռագրերում:

Ցանկից հետո տրված է այն կանոնագիրք ձեռագրի բովանդակությունը՝ (կանոնախմբերի վերնագրերը) №№ 3281, էջ 111բ, 8144, էջ 419ա—420ա), որից օգտվել է Հակոբ Շամախեցին՝ առարկայական ցանկը կազմելիս: Ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ նրա օգտագործած ձեռագիրը պատկանում է վերևում նշված ձեռագրերի Ա խմբին: Եթե բացառենք սույն հրատարակության 3—4 էջերում լույս տեսած ցանկի վերջին՝ 37-րդ «Տեառն Յովհաննու Մանդակունւոյ ի կոչումն ապաշխարութեան՝ տուեալ ՀԹ» կանոնախումբը, ապա մնացած կանոնները միևնույն հաջորդականությամբ գտնում ենք Հակոբ Շամախեցու օգտագործած ձեռագրերում:

[2] o ձեռագրում առարկայական ցանկից ընկել է սկզբի մասը:

բաժանվում են հետևյալ ենթախմբերի. ա. befghilqrt. բ. m. գ. acd: Այստեղ ամենից հետաքրքիրն այն է, որ Ա խմբի A ձեռագրի առարկայական ցանկի բովանդակությունը համապատասխանում է Բ խմբի ilt ձեռագրի ունեցած առարկայական ցանկի բովանդակությանը, իսկ սրանց դիմաց դրված համապատասխան հոդվածների ընդհանուր համարները տարբեր են, քանի որ երկու խմբում կանոնախմբերը տարբեր դասակարգում ունեն: Այս երևույթը չափազանց ուշագրավ է, ըստ երևույթին, այդ նմանության և տարբերության մեջ արտահայտվում է Ա խմբի A կամ որևէ այլ հնագույն ձեռագրից Բ խմբի հնագույն (Ա) ենթախմբի անցման երևույթը:

Թեև Կանոնագրքի առարկայական ցանկի բովանդակության դիմաց դրված ընդհանուր համարները պետք է համապատասխանեին Կանոնագրքում գտնվող զանազան կանոնախմբերի տվյալ հոդվածի ընդհանուր համարներին, բայց, ինչպես նշեցինք վերևում, շատ դեպքերում այդ համարները հաճախակի ընդօրինակությունների հետևանքով աղճատվելով շեղվում են: Այդ բանը ժամանակին նկատել են առանձին ձեռագրերի գրիչներ և թողել իրենց տարակուսանքը. օրինակ՝ C ձեռագրի գրիչը գրում է. «Ցայսքան տեղիս ոչ ուղիղ գնան համարագիր մեծ ցանկին ԼԴ ԼԴ, ՃԾԲ ՃԾԲ, ՃԿԵ ՃԿԵ, ՄԾԸ, Շ Շ, ՉԿ, ՊԲ ՊԲ»[1]: Նույն գրիչը մի այլ տեղ դարձյալ գրում է. «Մի զայրասցիս վասն թիւրութեան համարածս գծողիս, բազում աշխատեցայ և ոչ եղև հնար ուղղելոյ, քանզի մեծ ցանկն ի վերայ այսմ աւելի և պակաս համարացս է շինեալ»[2]: Մի այլ g ձեռագրի գրիչը գրում է. «Արդ՝ աղաչեմ զձեզ, ով սուրբ հայրք և եղբարք, անմեղադիր լերուք անյարմարութեան գրիս, քանզի շտապ գրեցի, այլև ցանկ ի սորա զաղայանքն ի յօրինակէն էր և վասն շտապով գրելոյս չի կարացի տեղն բերուլ...»[3]:

ԻԷ. Կանոնագրքի ներկա հրատարակության համեմատությունների համար օգտագործված 48 ձեռագրերից՝

1 ձեռագիր XI դարի է, 1 ձեռագիր XIII դարի, 3 ձեռագիր XIV—XV դարի, 36 ձեռագիր XVII դարի, 5 ձեռագիր XVIII դարի, 2 ձեռագիր XIX դարի:

Ինչպես տեսնում ենք, 36 ձեռագիր, կամ ավելի քան 80 տոկոսը ընդօրինակվել են XVII դարում, այն դարում, երբ 300 տարվա քաղաքական վայրիվերումների, հազար ու մի ասպատակությունների, հրի ու սրի միջով անցնելով, հայ ժողովուրդը, տարագաղթի պայմաններում, դեռ չքուժած իր վերքերը, նորից ձեռնամուխ է լինում մշակութային-լուսավորական աշխատանքներին, որոնք XVII դարում նկատելի աշխուժացում են ապրում: Այդ ժամանակաշրջանում ընդօրինակվում են բազմաթիվ ձեռագրեր, այն համոզմամբ, որ, ինչպես ասում է Վարդան Բաղիշեցին, «...Լ. ՝Ю գրոցս նորոգելն և ի հնութենէ յառաջածելն և ի փթածութենէ ի կենդանութիւն ածելն մեծ է, քան զեկեղեցիս շինելն...»[4]:

---

[1] Էջ 71բ, ներքևի լուսանցքում:

[2] Էջ 72ա:

[3] Էջ 170ա: T ձեռագրի երկու էջերի ներքևի լուսանցքներում, ըստ երևույթին մեկ ուրիշը այդ մասին նույնպես գրել է. «Ով եղբայր սեգիր համարն (իմա՝ հոդվածների ընդհանուր համարները— Վ. Հ.) ծուռ է գրած», էջ 247բ. տե՛ս նաև 260ա էջում:

[4] Մանր ժամանակագրություններ, հա. II, Երևան, 1956, էջ 386:

Նույնքան հետաքրքիր է ձեռագրերի ընդօրինակման վայրերի պատկերը։ Դժբախտաբար վերոհիշյալ 48 ձեռագրերից 24-ի ընդօրինակման վայրերը հայտնի չեն, իսկ 24-ից միայն երեքն է ընդօրինակվել բուն Հայաստանում, իսկ մնացած 21 ձեռագրերը՝ այլ վայրերում։

ԻԸ. Օգտագործված ձեռագրերի նկարագրության բաժնում՝ բացի 48 ձեռագրերից, նկարագրել ենք նաև №№ 3788, 4088 ձեռագրերը, որոնք, թեև ուսումնասիրել ենք, բայց չենք օգտագործել համեմատությունների համար։ Մեր օգտագործած ձեռագրերը չեն սահմանափակվում Կանոնագրքի քննական բնագրի համար օգտագործվածներով։ Ընդհակառակը, մեկ տասնյակից ավելի ձեռագրերում թեև պահվել է Կանոնագրքում եղած կանոնախմբերի մեծ մասը բայց որովհետև այդ ձեռագրերում բազմաթիվ հոդվածներ շատ հաճախ համառոտվել են, հաճախ էլ ընդարձակվել և կամ բոլորովին դուրս նետվել, ուստի և Կանոնագրքի համահավաք բնագիրը կազմելու համար ոչ մի կերպ հնարավոր չէր օգտագործել, ուստի նման ձեռագրերի նյութերը օգտագործեցինք Ծանոթագրությունններ բաժնում[2]։

Մատենադարանում կան ուրիշ բազմաթիվ ձեռագրեր, մի քանի տասնյակի հասնող, որոնց մեջ գտնվում են առանձին կանոնախմբեր, բայց շատ հաճախ կանոնախմբերի հոդվածները բերված են կրճատումներով կամ համառոտված, օրինակ՝ №№ 44, 80, 487, 601, 837, 839, 1495, 2576, 2713, 3276, 3433, 6036, 6907, 7060, 8172, 8704, և այլ ձեռագրերում։ № 3276 ձեռագրում ոչ միայն կրճատ են բերված առանձին կանոնախմբերի հոդվածները, ասենք՝ Անկյուրիայի ժողովից բերված է երկու հոդված, Նիկիայից՝ 5, Կեսարիայից՝ 3, Նեոկեսարիայից՝ 4, Աթանասից՝ 57, Գրիգոր Լուսավորչից՝ 22, այլև առանձին կանոնախմբերից ոչ մի հոդված չի բերվում, բավարարվելով հետևյալ հիշատակությամբ. «Կանոն Անտիոքայն ոչ գրեցաւ» (էջ 175ա), «Կանոնք Սարդիկեայ ոչ գրեցաւ» (էջ 175բ), «Կանոնք Եփեսոսի ժողովոյն աստ ոչ գրեցաւ» (էջ 175բ) և այլն և այլն։ Բնական է՝ նման ձեռագրերը ոչ միայն չէին կարող մեր գործին օգնել, այլև դրանց հետևից ընկնելով, նույնիսկ, չէինք կարողանա, թերևս մեր կյանքի ամբողջ ընթացքում, տեսնել սույն աշխատության ավարտման մոտավոր եզրերը։ Այդ պատճառով էլ ձգտել ենք օգտագործել Կանոնագրքի համեմատաբար լրիվ կամ լավ պահպանված ձեռագրերը։ Իսկ եթե պատահի մեկ կամ երկու նման ձեռագիր, որ չենք օգտագործել, փույթ չէ, քանի որ եղածից բացի, այդ օրինակներից հազիվ թե նոր բան սպասվեր[3]։ Հնարավորություն չենք ունեցել, արտասահմանյան բազմաթիվ մատենադարաններում գտնվող հայերեն կանոնագիրք-ձեռագրերը օգտագործել Կանոնագրքի ներկա հրատարակության համեմատական բնագիրը կազմելիս[4]։

---

[2] Սրանց մասին տես Օգտագործված ձեռագրերի Նկարագրության բաժնում։

[3] №№ 9769 (սկզբից թերի) և 10137 ձեռագրերը թեև լրիվ կանոնագիրք են, որոնք պատկանում են մեր կողմից օգտագործված ձեռագրերի Բ խմբին, սակայն, համեմատությունների ժամանակ դրանք չենք օգտագործել, որովհետև համահավաք բնագրի աշխատանքներն ավարտելուց և տպագրության հանձնելուց հետո միայն Մատենադարանը ձեռք բերեց դրանք։

[4] Էջմիածնում պահվում է երկու կանոնագիրք ձեռագիր։ Մեր ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ այդ ձեռագրերը Հակոբ Ամասացու հեղինակությունն են և պիտանի չեն այս և հաջորդ հատորների համար։

Օգտագործել ենք միտյն արտասահմանում գտնվող ձեռագրերի հիման վրա կատարված առանձին կանոնախմբերի հրատարակությունները։ Այդպիսիների տարընթերցվածները տվել ենք բնագրի տողատակ, օրինակ՝ Առաքելական (Ա) կանոնախմբի Հ. Տաշյանի «Վարդապետութիւն առաքելոց» (Վիեննա 1896)-ին առընթեր հրատարակությունը նշված է V տառով[1], Սարդիկեի ժողովի կանոնախմբի Ոսկյանի հրատարակությունը («Հանդէս Ամսօրեայ», 1942—1943 թթ.)՝ W տառով, Սահակ Պարթևի կանոնախմբի Վենետիկի հրատարակությունը («Սոփերք Հայկականք», հտ. Բ, 1853)՝ X տառով, Շահապիվանի ժողովի և Սևանտոս եպիսկոպոսի կանոնախմբերի՝ Ն. Ակինյանի հրատարակությունը («Հանդէս Ամսօրեայ», 1949)՝ Z տառով, Հովհաննես Օձնեցու կանոնախմբի Վենետիկի հրատարակությունը[2] Y տառով։

Սակայն՝ այդպես չենք վարվել այն կանոնախմբերի հրատարակությունների հետ, որոնք կատարվել են Երևանի Մատենադարանի ձեռագրերից, օրինակ՝ «Կանոնք Պարտաւի ազգային ժողովի (Սիոն կաթողիկոսի)» (Ա. Ղլտճյանի հրատարակություն), «Կանոնք Ներսէսի Բ կաթուղիկոսի և Ներշապհոյ Մամիկոնէից եպիսկոպոսի» (Ա. Ղլտճյանի հրատարակություն), «Կանոնք Դունայ սուրբ ժողովոյն» (Մխիթար վարդապետի և Ս. Տիգրանյանի հրատարակություն), Գանգրայի ժողովի[3] (Լ. Խաչիկյանի հրատարակություն) կանոնախըմբերը, ինչպես նաև Աբել Մխիթարյանցի «Պատմութիւն ժողովոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ», Ն. Մելիք-Թանգյանի «Հայոց եկեղեցական իրաւունքը» (Ա գիրք), Ա. Ղլտճյանի «Կանոնգիրք Հայոց»-ը։ Սրանք չենք օգտագործել, որովհետև մեր ձեռքի տակ կային վերջիններիս հրատարակության հիմք հանդիսացող ձեռագրերը[4]։

Մատենադարանի երկու՝ №1490, 1905 ձեռագրերում, XVII դարի թարգմանությամբ գտնվում են Նիկիայի, Կ. Պոլսի, Եփեսոսի և Սարդիկեի ժողովների կանոնախմբերը, սրանց նախորդող և հաջորդող գրությունները, ժողովներում արտասանած ճառերը. քանի որ այդ թարգմանությունը կարող էր կատարված լինել հունարեն հրատարակված մի որևէ բնագրից և եղածն էլ ունի զգալի շեղումներ Կանոնագրքի համապատասխան կանոնախմբերից, ապա այդ թարգմանությունը չօգտագործեցինք, բավականանալով դրանց մասին այս հիշատակությամբ։ Այդպես վարվեցինք նաև №4036 ձեռագրի նըկատմամբ, որի 2ա-161բ էջերում գտնվում է Դիոսկորոս Աղեքսանդրացու Եփեսոսի ժողովի պատմությունը և կանոնախումբը՝ Գևորգ Դպիր Պալատցու թարգմանությամբ (XVIII դար)։

ԻԹ. Վերևում նշված Բ խմբի չորս ձեռագրերում պահվել է Հովհաննես Օձնեցու հիշատակարանը, որը, ժամանակին պետք է կից եղած լիներ նրա

---

[1] Այս հրատարակության ընթերցումները բավական մոտ են մեր օգտագործած kmp» ձեռագրերի ընթերցումներին։

[2] «Յովհաննու Իմաստասիրի Աւձնեցւոյ մատենագրութիւնք», Վենետիկ, 1833։

[3] Տես Լ. Խաչիկյան, Փոքր Հայքի սոցիալական շարժումների պատմությունից (IV դար) աշխատության 100—110 էջերում։

[4] Չենք օգտագործել Հ. Հետիկյանի Collectio Canonum Ecclesiae Armenae (Վենետիկ, 1940) հրատարակությունը, որովհետև վերջինս ստացվեց Կանոնագրքի Առաքելական երկու կանոնախմբերի գիտական բնագիրը կազմելուց հետո։ Համենայն դեպս, թեթևակի համեմատությունը ցույց տվեց, որ առանձին տարբերություններ չկան, որովհետև սրա հրատարակության հիմքում ևս դրված է Նոր Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքի մատենադարանի № 131 ձեռագիրը։

կազմած Կանոնագրքին։ Քանի որ նա այդ հիշատակարանում նշում է, թե ինչու և ինչպես է կազմել Կանոնագիրքը, նպատակահարմար գտանք հիշատակարանը զետեղել Կանոնագրքի վերջում, իր՝ Հովհաննես Օձնեցու կանոնախմբից անմիջապես հետո, որպես Կանոնագիրքը եզրափակող գրություն[1]։

Այս հատորի վերջում դրել ենք «Հավելված» բաժինը, որտեղ զետեղել ենք մի քանի կանոնախմբերի մեզ հասած հնագույն պատառիկները։ Եվ որովհետև վերջիններս բավականին ընդարձակ են, դրանք չենք մուծել համապատասխան կանոնախմբերի հոդվածների ծանոթագրություններում, այլ դրել ենք առանձին և ամբողջական, քանի որ Հովհաննես Օձնեցու կազմած Կանոնագրքի կառուցվածքը և կազմման սկզբունքները պարզելու խնդրում կարող են ուշադրության արժանի նյութեր տալ։ Այդ պատառիկները գտնվում են Մատենադարանի Պատառիկների ֆոնդում հետևյալ համարներով և բովանդակությամբ.

№ 347. Կղեմէսի կանոնախումբ։

№ 608. Շահապիվանի ժողովի, Ներսեսի և Ներշապուհի կանոնախմբեր։

№ 1216. Սահակի Պարթևի կանոնախումբ։

№ 1735. Հովհաննես Օձնեցու կանոնախումբը[2]։

Հավելվածում դրել ենք նաև №№ 4201, 2151 ձեռագրերի պահպանակները, որոնցից առաջինը բովանդակում է Առաքելական (Ա) կանոնախմբի վերջաբանը[3], իսկ երկրորդը՝ Բարսեղ Կեսարացու կանոնախմբի հոդվածների ցանկը և սկզբի մի քանի հոդվածները[4]։

Հավելվածում այս նյութերը հրատարակում ենք Կանոնագրքի կանոնախմբերի հաջորդականությամբ։

Լ. Այժմ մեր կատարած աշխատանքի մասին։ Համեմատության համար ընտրած ձեռագրերը ուսումնասիրելուց հետո արտագրեցինք B ձեռագրի բնագիրը՝ Առաքելական-ից մինչև Հովհաննես Օձնեցու կանոնախումբը։ Մնացած 46 ձեռագրերը համեմատել սկսեցինք վերջինիս հետ։ Համեմատության աշխատանքը կատարում էինք միայնակ, և այն տևեց 1955 թ. մինչև 1957 թ հունիսը։

Համեմատությունները կատարելիս աշխատել ենք նվազագույնի հասցնել մեր կողմից թույլ տրված հնարավոր վրիպումները։ Այդ նպատակով արել ենք այն, ինչ թույլ կտար մեր ուժերի լարումը։ Ձեռագրերի համեմատության ժամանակ յուրաքանչյուր ձեռագրի մասին հավաքել ենք անհրաժեշտ տվյալներ Նախաբանում և Ծանոթագրություններ բաժնում օգտագործելու

---

[1] Հիշատակարանի հրատարակության հիմք վերցրինք C ձեռագիրը, իսկ մյուսների տարընթերցումները դրեցինք տողատակ, պահելով այդ ձեռագրերի և մի հրատարակության յուրաքանչյուրի համար նշված լատինական տառերը։ B տառով նշեցինք Մ. Չամչյանի «Պատմութիւն Հայոց» (հտ. Բ, Վենետիկ, 1785)-ում հրատարակված (էջ 395—396) Հովհաննես Օձնեցու հիշատակարանի տարընթերցվածները։

[2] Այս պատառիկներից նախապես միայն № 608-ն էր մեզ ծանոթ, իսկ մնացած երեքի մասին տեղեկացանք Մատենադարանի պատառիկների նկարագրության մատյանից, որը կազմել էր Մատենադարանի գիտաշխատակից Ս. Ն. Քոլանջյանը։

[3] Այս ձեռագրի պահպանակի վրա մեր ուշադրությունը հրավիրեց Մատենադարանի գիտաշխատակից Ս. Գ. Կալաֆարյանը, որի համար հայտնում ենք մեր շնորհակալությունը։

[4] Հավելվածում հրապարակում ենք այս հատորում տեղ գտած կանոնախմբերի հնագույն բեկորները, իսկ մնացածները, որոնց համապատասխան կանոնախմբերը կհրապարակենք առանձին հատորով, կդնենք վերջինիս հավելվածում։

նպատակով։ Կանոնագրքի քննական բնագիրը պատրաստվում էինք կազմել, երբ 1957 թվականի օգոստոսի 22-ին Նոր Ջուղայից (Իրան) ստացանք A ձեռագրի լուսանկարչական պատճենը։ Դրանից մեր աշխատանքի ընթացքը մի փոքր փոխվեց, որովհետև որոշեցինք A-ն դնել այս հրատարակության հիմքում։ Այդ պատճառով, նախ՝ մեր ձեռքի տակ եղած B տարբերակի մեքենագրված օրինակը համեմատեցինք A-ի հետ և առաջինը դարձրինք վերջինիս ուղղագրությամբ և ընթերցումներով,, իսկ այնուհետև մյուս ձեռագրերի համեմատության թերթիկները բառ առ բառ համեմատելով A-ի, ապա անմիջապես նաև B-ի հետ, հավաքում էինք բնագրական տարբերությունները տողատակին նշելու համար, հենց այդ ժամանակ էլ համեմատում էինք արտասահմանում լույս տեսած առանձին կանոնախմբերի հրատարակությունները և նշում տարբերությունները։ Այս աշխատանքները տևեցին շուրջ մեկ տարի։

Ձեռագրերի համեմատության ժամանակ նշեցինք բոլոր տարբերությունները, հետագայում, երբ կազմում էինք Կանոնագրքի համահավաք բնագիրը, կատարեցինք, ճիշտ է քիչ, բայց որոշ ընտրություն[1]։ Եթե մյուս ձեռագրերը տալիս էին ճիշտ ընթերցում, դրանք մուծեցինք բնագրում, իսկ A-ի ունեցածը նշեցինք տողատակին։ Նույնիսկ այն դեպքում, երբ հունարենից թարգմանված կանոնախմբերում մի երկու ձեռագիր ճիշտ ընթերցում էին տալիս, համապատասխան հունարենին, իսկ մեծ մասը՝ ոչ, դարձյալ վարվեցինք վերևում նշվածի նման, օրինակ՝ Լավոդիկեի կանոնախմբի ԺԷ հոդվածում (էջ 232) միոյ միոյ բառը 31 ձեռագրերում գրված է միոյ, հունարենն ուներ առաջինին համապատասխան՝ ἕκαστον, վերևում նշեցինք միոյ միոյ, տողատակ միոյ։ Բայց եթե այդ տարբերությունը վերաբերում է մի աննշան բառի, ապա փոփոխություն չենք կատարել։

Մի քանի դեպքերում, երբ բառն աղճատվել է կամ ընկել և միտքը չի հասկացվում կամ անհարթ է, իսկ մեր օգտագործած բոլոր ձեռագրերը տալիս են միայն աղճատված ընթերցում, մինչդեռ հայերեն բնագիրն ինքը մասամբ հուշում է սխալի ուղղումը, իսկ հունարեն կամ մի այլ սկզբնաղբյուր ունի ուղիղ ընթերցում, ապա համաձայն վերջիններիս՝ վերականգնել ենք բառի ուղիղ ձևը, բնագրում անկյունավոր փակագծերում նշելով բառի լրացված մասը կամ ավելացված բառը. օրինակ՝ 259-րդ էջի 13-րդ տողում բոլոր ձեռագրերն ունեն «որ». հետևելով հունարենին՝ ուղղեցինք «որ[բ]». կամ՝ 280-րդ էջի 13-րդ տողում բացակայում է «կամ հրապարակաւ», որն ունի միայն հունարենը, ավելացրինք՝ «[կամ հրապարակաւ]». 502-րդ էջի 3-րդ տողում կարդում ենք. «թեթեւացուցանէ ոգւոցն մեռելոց». միտքը պարզ չէ. Մովսես Կաղանկատվացու Պատմության բնագրից ավելացրինք՝ «զբեռինս» բառը, այսպես՝ «թեթեւացուցանէ [զբեռինս] ոգւոցն մեռելոց». տես նաև 268-րդ էջի 13-րդ տողի «[ի] լիշումն», 328-րդ էջի 1-ին տողի «[Պատասխանի]» բառերը և այլն։

---

[1] Մի քանի տեղ՝ 19, 133, 168—169, 180—190, 240—241, 247, 273—275, 277—278, 289—290, 301—302, 327, 330, 334, 352—353, 358—359, 433, 445, 458, 475, 491—492, 496—497, 501—502, 524—526, 530 էջերում, երբ այլ ընթերցումների քանակը շատ է եղել և տեխնիկապես հնարավոր չէր դասավորել նույն էջում, կատարել ենք որոշ կրճատում՝ հանել ենք ը որոշիչ հոդի, բառավերջի յ-ի դրությունը, յ նախդրին վերաբերող այլընթերցումները, ինչպես նաև մի շարք այնպիսի բառերի այլընթերցվածները, որոնք ուրիշ էջերում բազմիցս հանդիպում են և էական նշանակություն չունեն։

ԼԱ. A ձեռագրում հաճախ թիւն վերջավորություն ունեցող բառերը, առանց նշանի, հապավված են թն. Նման դեպքերում նշել ենք թիւն ձևը: Այդպես ենք վարվել նույն ձեռագրում որոշակիությամբ չգործածվող ե և է տառերի նկատմամբ, գրելով միայն ուղիղ ձևը, բացառությամբ հիշատակարանի, ուր պահեցինք գրչության ձևը, նման տառերը դնելով չեղատառ: Միօրինակությունը պահպանելու նպատակով. անհրաժեշտության դեպքում ղ-ն նշել ենք լ, իսկ տարբերությունները դրել տողատակ: Ուշադրություն չենք դարձրել բառասկզբի և բառամիջի ը տառին, բնագրում պահելով ճիշտ ուղղագրությունը, օրինակ՝ պաՏըս, գրել ենք պաՏս, ըզմտաւ՝ զմտաւ և այլն: Այդպես նաև, Դ շաբթի թե չորեքշաբթի և այլն:

Համարյա բոլոր ձեռագրերում էլ, ինչպես արդեն նշել ենք, երբեմն գրիչների, երբեմն հետագայում ուրիշների կողմից կատարվել են առանձին տառերի, բառերի և նույնիսկ նախադասությունների ուղղումներ, ճշտումներ և գրանցվել՝ աջ և ձախ կամ ստորին լուսանցքներում, երբեմն էլ տողամիջին: Այն ուղղումները, որ կատարել են տվյալ ձեռագրի գրիչները, համեմատության ժամանակ նկատի ենք ունեցել և տվյալ տառը, բառն ու նախադասությունը ընթերցել ուղղված ձևով, իսկ եթե դրանք կատարվել են հետագայում, ուրիշների կողմից, նման ուղղումները նկատի չենք ունեցել: Կանոնագիրքը հրատարակում ենք մեսրոպյան 36 տառերով. տարբերություններում չենք նշել ու և օ տառերի զանազանությունը, բայց եթե մի բառի տարբերությունը անհրաժեշտ է եղել նշել մի այլ առիթով, ապա այդ ժամանակ ու և օ տառերի տարբերությունը նշել ենք տողատակ. օրինակ՝ բնագրի «սպասու կալ» ձևը (էջ 129, տող 8) ach·klmoprst ձեռագրերում գրված է «սպասաւորել», իսկ d-ում՝ «սպասօրել» տողատակ նշել ենք այսպես. «achi klmoprst սպասաւորել (d սպասօրել) ւիւ. սպասու կալ»: Այդպես է նշված նաև ուրիշ դեպքերում: Եթե առանձին ձեռագրերում որևէ բառ սխալմամբ կրկնված է, տողատակին նշվում է տվյալ բառը, ապա կողքը շեղատառ ավելացվում՝ կրկնված է: Հաճախ միևնույն տողում միևնույն բառը երկու, նույնիսկ երեք անգամ նշված է լինում. որպեսզի տողատակին նշված տարբերությունը կամ չիքը կոնկրետ վերաբերվի դրանցից մեկին, տվյալ բառի նախորդ կամ հաջորդ բառը, ըստ հարմարության, դրել ենք կլոր փակագծերում. օրինակ՝ 33-րդ էջի 3-րդ տողում «տէր» բառը գործածված է երկու անգամ. իսկ երկու ձեռագրեր չունեն «տէր» բառերից մեկը. իմանալու համար, թե տողատակի նշումը որին է վերաբերում, վարվել ենք այսպես. «Yû չիք տէր (տաւնից)», նույնպես և չիքերը՝ «Y չիք ի (հայր)», այսինքն Y ձեռագրում չի պահվել «հայր» բառին նախորդող ի-ն (էջ 96, տող 16): Այս դեպքում, կլոր փակագծերում վերցված բառը հաճախ կրճատ ենք դրել, տեղ չգրավելու համար, օրինակ, «չիք եւ (դմխ.)» էջ 66, 7-րդ տողի տողատակին, այսինքն նշված ձեռագրերը չունեն «զմխիթարիչն» բառին նախորդող «եւ»-ը: Պատահում է, որ մի քանի ձեռագրերում տարբեր է ոչ թե մի բառ, այլ մի նախադասություն, իսկ այդ ձեռագրերը տալիս են բառերի մի շարք այլընթերցումներ. նման դեպքում նախ տողատակին նշում ենք այդ տարբերությունը ունեցող ձեռագրերի լատիներեն տառերը, որոնք փոխարինում են ձեռագրերի համարներին, ապա արտագրում տվյալ նախադասությունը, և եթե որևէ բառի ուղղագրությունը տարբեր է, տվյալ բառի մոտ կլոր փակագծերում նշում ենք ձեռագրի տառը և տվյալ բառի ուղղագրությունը, ապա անցնում նախադա-

ստւթյան հաջորդ բառին և այսպես մինչև տվյալ նախադասության ավարտը. օրինակ՝ Կղեմեսի ԻԱ հոդվածը (էջ 80) բնագրում նշված է այսպես. «Եթէ ոք ժառանգաւոր զինքն կրճատեաց՝ լուծցի, քանզի սպանող ինքեան է» տողատակ տարբերությունը գրել ենք այսպես «A$_1$ IJKLMNOPQRSTVXYZW ûn եթէ ոք ի վիճակելոցն (K ի վիճակելոյն n ի վիճակելոց) զինքն կրճատեաց ի բաց լուծցի (IJû լուծցի ի բաց V ի բաց որոշեսցի լուծցի) քանզի սպանող (A,n սպաննող Y սպանօղ) եղեւ անձին (n անձինն) իւրում (NOP QRû իւրոյ W չիք իւրում)»։

Հաճախ տողատակին նշված է, օրինակ, «û չիք դի… թէ» (էջ 53, տող 12). դա նշանակում է, որ û ձեռագրում չի պահվել «դի» բառից մինչև «թէ» բառը։ Եթե տողատակ նշված է ձեռագրի լատիներեն տառը և գրված որևէ բառի տարբերություն, ապա դրված է ստորակետ և գրանցված մի այլ բառի տարբերություն, դա նշանակում է, որ նշված տարբերությունները վերաբերում են միևնույն ձեռագրին, օրինակ՝ բնագրի 252 էջի 3-րդ տողի տողատակ գրված է «q նա դառն փխ. դառնալ, չիք և լուծումն զտանել». դա նշանակում է q ձեռագիրը «դառնալ» բառի փոխարեն անի «նա դառն», իսկ բնագրի «և լուծումն զտանել» հատվածը չունի։ Բնագրում տողատակերին կան, օրինակ, այսպիսի նշումներ՝ 289-րդ էջի 1-ին տողատակին՝ «A—Wegh ilmort հարցումն փխ. վասն» կամ 290-րդ էջի 7-րդ տողատակին AK—VZW ծeûabcdf—s գհայհոյութիւն» և այլն։ Առաջին դեպքում այդ նշանակում է A-ից մինչև W(A—W)[1] տառերի միջև ընկած BCDEFGH և այդպես մինչև W ձեռագրերը վասն-ի փոխարեն ունեն հարցումն. փոխանակ կրկնելու A-ից մինչև W բոլոր տառերը, կրճատ նշել ենք A—W։ Նույնը երկրորդ դեպքում՝ A, K-ից մինչև V (K—V) և abcd, f-ից մինչև s (f—s) ձեռագրերն արտահայտող լատիներեն տառերի հաջորդականությունը գրել ենք կրճատ՝ K—V և f—s։

Տողատակ նշված շեղատառ գրությունները պետք է դիտել որպես փոքրիկ ծանուցումներ։ Բացահայտ սխալները, որոնց հանդիպում ենք միայն մեկ ձեռագրում, օրինակ, «N ուստ փխ. սուտ» (էջ 236, տող 10), «L աշխարհանակաց փխ. աշխարհականաց» (էջ 253, տող 7), «R յանդուդն փխ. յանդուգն» (էջ 253, տող 11), «b շթոթէր փխ. շփոթէր» (էջ 289, տող 12), «Q փոխր փխ. փոքր» (էջ 252, տող 12), «C առանչ փխ. առանց» (էջ 252, տող 7), «e պիսոյ էր փխ. պիտոյ էր» (էջ 278, տող 11) և այլն և այլն, ուշադրության չենք առել, իսկ եթե կրկնվել են մի քանի ձեռագրերում, այդպիսիները դրել ենք տողատակին։

211-րդ էջի տողատակ (6-րդ տող) կա այսպիսի մի նշում «Qd վարձք (W կամք) փխ. վարք»։ Դա նշանակում է, որ բնագրի վարք բառը d ձեռագրերում հանդիպում ենք վարձք, իսկ W ձեռագրում՝ կամք ձևով։ Այդպես նախընտրեցինք նշել, որպեսզի վարք բառը չկրկնենք։

Մի այլ առիթով՝ տողատակ, բնագրի 163-րդ էջի 10-րդ տողի մի բառի համար արձանագրեցինք այսպիսի նշում. «բացի AMNXalmn-ից մնացած ձեռ.-երը (կոչէ) քորեպիսկոպոս»։ Այդ նշանակում է, որ բնագրի քորեպիսկոպոս բառը ունեն նշված ութ ձեռագրերը, իսկ մյուսները՝ քորեպիսկոպոս։ Նույն ձևով վարվեցինք մնացած դեպքերում։

[1] Համահավաք բնագրի կազմման ժամանակ ձեռագրերի №-ները լատինական տառերով փոխարինելիս լատինական այբբենի վերջին տառերը վրիպմամբ գնացել են VXYZW հաջորդականությամբ, փոխանակ VWXYZ-ի։ Ուստի A—W նշման մեջ պետք է ներառված համարել նաև X, Y և Z տառերը։

[ ] Նշանով տողատակին նշված են այն բառերը կամ վանկերը, որոնք ձեռագրերում բաց են թողնված գրիչների անուշադրության կամ բնագրի եղծված լինելու պատճառով. իսկ < > նշանը՝ կրկնված վանկը կամ տառը։ Մեկ-երկու տեղ բնագրում բառը ակներև կերպով աղավաղված է և կամ անծանոթ, իսկ տարբերակներ կամ չունի և կամ թե դրանք փոքրաթիվ են և թե կասկածելի, նման դեպքերում այդ բառը բնագրում պահել ենք նույնությամբ, իսկ տողատակին նշել եղած տարընթերցումները. օրինակ՝ կորուսցի, նուրասցի (էջ 90, տող 10) և այլն։

Այնպես է լինում, որ սույն հրատարակության բնագրում բառը կիսվում է տողադարձի անհրաժեշտության բերումով, այդպիսի դեպքում տողատակին համապատասխան բառի տարընթերցումը նշում ենք բառի առաջին մասի տողի համարով. օրինակ՝ 124-րդ էջի 9-րդ տողում «հաւասարեսցեն» բառի «սարեսցեն» մասը դրված է 10-րդ տողում, մինչդեռ տողատակին մի քանի ձեռագրերի այլընթերցումը նշված է 9-րդ տողում։ Պատահում է և այնպես, որ չիք-ի իրար հաջորդող բառերը, որոնք տարբեր տողում են, նշել ենք առաջին բառի տողի համարով. օրինակ՝ 124-րդ էջի 4-րդ տողի վերջում դրված է «եւ», իսկ 5-րդ տողի սկզբում «առանց». տողատակին 4-րդ տողում նշել ենք «acdhiklmoprst չիք և առանց», թեև «առանց» բառը 5-րդ տողում է։ Նույնը տես նաև 166-րդ էջի 5-րդ տողի տողատակին «begq չիք զայնպիսին... լեկեղեցւոյ», թեև վերջին բառը 6-րդ տողում է և այլն։ 166-րդ էջի 1-ին տողի վերջում դրված է «ընդունելի», իսկ 2-րդ տողի սկզբում «եղեն». t ձեռագրում այդ հատվածն այսպես է՝ «եղեն ընդունելի», տողատակին այս տարբերությունը նշված է առաջին տողի համար։

Այնուհետև, 170-րդ էջի 6-րդ տողի վերջին «եղեւ» և 7-րդ տողի 1-ին «ժողովոյն» բառերի միջև մի քանի ձեռագրերում հանդիպում ենք «մեծ» կամ «մեծի» բառին. այս տարբերությունը նշված է 6-րդ տողի համար, այսպես՝ «bdefniklmopqrst եղեւ մեծ (t մեծի) ժողովոյն (f ժողովոյս)»։ Իսկ եթե տարբերությունը մի քանի տող է և կամ այն անցնում է հաջորդ էջերին, ապա տարբերության վերջին բառի մոտ, տողատակին, նշված է տողի համարը կամ էջի և տողի համարները. օրինակ՝ 254-րդ էջի 10-րդ տողի տողատակին նշված է «MRXY չիք եպիսկոպոսք... յայլ գաւառէ՝ տող 12 րդ» կամ 216-րդ էջի 17-րդ տողի տողատակին նշված է «begq չիք այլ անսայ... ժողով ժողովիցի՝ էջ 217, տող 1-ին»։

Ներկա հրատարակության էջերի տողերը համարակալել ենք՝ 5, 10, 15 ձևով, բայց տեխնիկական պատճառով պատահում է, որ այդ նշումները բաց են թողնված, օրինակ, 216-րդ, 218-րդ և այլ էջերում չի նշված «5»-ը, որովհետև այդ թվանշանը դնելու տեղ չկար։

ԼԲ. Կանոնագրքի համահավաք բնագրի համար օգտագործած մի քանի ձեռագրերից բացի՝ մնացած ձեռագրերում պահվել են Նիկիայի ժողովի առթիվ Կոստանդիանոս կայսեր գրած ուղերձը, Նիկիայի ժողովի Հավատամքը և մասնակիցների ցանկը։ Այս բնագրերը հնագույն և լավագույն ձեռագրերում, բացառությամբ 9 ձեռագրերի, գտնվում են Նիկիայի ժողովի կանոնախմբին կից, Այդ հանգամանքը մեզ ենթադրել է տալիս, որ այս բնագրերը հենց սկզբից մտել են Կանոնագիրք, Նիկիայի ժողովի կանոնախմբին կից։ Այդ իսկ պատճառով էլ դրանք հրատարակում ենք այստեղ։

Վերջին բնագրում նշված են ժողովի մասնակիցների անունները և նրանց ներկայացրած վայրերի անունները, որոնց մի մասի սկզբնական ձևերը

ձեռագրերի հաճախակի ընդօրինակությունների պատճառով տուժել են և այժմ մեզ ներկայանում են աղավաղված կերպարանքով։ Այդ անունների ստույգ ձևերի վերականգնումը առավել դժվարանում էր, որովհետև մեր ձեռքի տակ չունեինք այդ բնագրերի հունարեն կամ լատիներեն սկզբնօրինակները[1]։ Սակայն դժվարությունը մասամբ հարթվեց, երբ ուշադրություն դարձրինք մեր Մատենադարանում պահվող երեք ձեռագրերում՝ № 1905 (էջ 31ա-36ա), 1490 (էջ 25բ-28ա), 2620 (էջ 22ա-26ա), գտնվող Նիկիայի ժողովի մասնակիցների ցանկի XVII դարում հունարենից կատարված մի այլ թարգմանության վրա։ Կանոնագրքում և նշված երկու ձեռագրերում եղած մեզ հետաքրքրող բնագրի ուշադիր ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ դրանք մեծ մասամբ համապատասխանում են միմյանց։ Այդ պատճառով էլ Կանոնագրքում Նիկիայի ժողովի մասնակիցների ցանկի համահավաք բնագիրը կազմելիս №№ 1905, և 2620 ձեռագրերի համապատասխան բնագրերը օգտագործեցինք որպես ուղեցույց։ Ի՞նչ է նշանակում այդ։ Մեր օգտագործած ձեռագրերի մի մասը տալիս է № 1905 ձեռագրին նման կամ մոտ ընթերցում, իսկ մյուս մասը տարբեր է և՛ Կանոնագրքի մնացած մասից և՛ № 1905 ձեռագրում եղածից. օրինակ՝ Կանոնագրքի ձեռագրերի մի մասը ունի «Փիղիպպոս ի Պամփիայէ» (էջ 135), «Նունեքիոս ի Լաւոդիկեայ» (էջ 143) ձևը, իսկ մյուս մասը՝ «Փիղիպպոս փ Մամփիսէ», «Նաւնէքիոս ի Ղաւոդիկեայ» ուղղագրական իրենց տարընթերցումներով. մինչդեռ № 1905 ձեռագիրն ունի «Փիլիպպոս եպիսկոպոս Պանեփիւսիոյ ստորագրեցի» (էջ 31բ), «Նունեքիոս Լաւոդիկիայ» (էջ 34ա)։ Հետևելով № 1905 ձեռագրի ունեցածին, համահավաքի համար օգտագործած ձեռագրերում ընտրեցինք ոչ թե «Ի Մամփիսէ» կամ «Նաւնէքիոս» ձևերը, այլ «ի Պամփիայէ», «Նունեքիոս» ձևերը, իսկ մնացած տարընթերցումները նշեցինք տողատակ։ Պատահում է և այնպես, որ մեր օգտագործած ձեռագրերում անունները բոլորովին տարբեր են № 1905 ձեռագրի ունեցածից, օրինակ՝ Կանոնագրքում կարդում ենք. «Անտիոքոս ի Սեմփոյէ», «Տիբերիոս ի Տոթոսէ» (էջ 135) իրենց տարընթերցումներով, իսկ № 1905 ձեռագրում այս մեջբերումն այսպես է. «Անտիոքոս եպիսկոպոս Մեմփիտիոյ ստորագրեցի» (էջ 31ա), «Տիբերիոս եպիսկոպոս Տէնտիւրիտիոյ ստորագրեցի» (էջ 31բ)։ Նման դեպքերում համահավաք բնագրում դրել ենք մեր օգտագործած ձեռագրերի մեծ մասի ունեցածը, զանց առնելով № 1905 ձեռագրի ընթերցումը։ Լինում են դեպքեր, ճիշտ է քիչ, որ որոշ անուններ կան Կանոնագրքի ունեցած ցանկում, իսկ 1905-ում չենք գտնում և կամ ընդհակառակը։ Այդպիսի դեպքում հետևել ենք Կանոնագրքի ձեռագրերի մեծ մասի ունեցածին։ Մի երկու դեպքում միայն, երբ Կանոնագրքի ձեռագրերի մի մասը ունի օրինակ. «ի Դանիոսէ», մյուս մասը՝ «ի Գակիոսէ» իրենց այլ և այլ ընթերցումներով, իսկ № 1905 ձեռագիրը՝ «ի գաւառէն Դաքիոյ» (էջ 35բ), վստահ կերպով ուղղեցինք «ի Դաքիոսէ», նկատի ունենալով Դ և Գ, Կ և Ն հայերեն երկաթագիր տառերի շփոթման հնարավորությունը։

Նիկիայի ժողովի մասնակիցների անձնանուններում և տեղանուններում շատ հաճախ ղ-ն գրված է հնագույն ուղղագրությամբ ղ-ը։ Հնարավոր թյու-

[1] Մեր օգտագործած հունարեն բնագրերում՝ Պիտրայի, Հեֆելեի հրատարակություններում, ինչպես նաև Σύνταγμα-ում (Γ. Α. Ῥάλλη καὶ Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τόμος δεύτερος, Ἀθήνησιν, 1852, այսուհետև կնշենք Σύνταγμ.) և Ֆրիդրիխ Լաուխերտի գրքում («Die kanones der wichtigsten altkirchlichen Concilien», Freiburg i[m] B[reisgau] und Leipzig, 1896) Նիկիայի ժողովի մասնակիցների ցանկը չի պահվել։

րիմացությունից խուսափելու նպատակով այս մասում դ-երը նույնությամբ պահեցինք։

ԼԳ. Ընդհանուր մի այլ երևույթ էլ կա. այս ձեռագրերում էջերի ներքևի լուսանցքներում միշտ նշվում է այն կանոնախմբի անունը, որը տեղավորված է տվյալ էջում։ Շատ հաճախ էլ կանոնախմբի անվան հետ գրանցվում է նաև վերջինիս կարգահամարը։

Կանոնագիրք-ձեռագրերում կանոնախմբերի առաջին կամ երկրորդ վերնագրերի մոտ դրված են լինում հերթական համարներ։ Սակայն մի շարք ձեռագրերում դրանք նշված են անկանոն կամ չեն նշված։ Ներկա հրատարակության մեջ հետևել ենք A ձեռագրի համարակալմանը, իսկ մյուս ձեռագրերի տարբերությունները տողատակին չենք դրել։

Կանոնագիրք-ձեռագրերում հարց ու պատասխանի բնույթ ունեցող կանոնախմբերում, օրինակ՝ Աթանաս Աղեքսանդրացու, Սահակ Ձորոփորեցու, հարց ու պատասխանը սովորաբար դրված է կրճատ՝ հարց., հց., պատ. և այլն։ Հրատարակության բնագրում դրել ենք լրիվ՝ հարցումն, պատասխանի, առանց տողատակի նշումների։

Կանոնագիրք-ձեռագրերում հոդվածների ցանկի և հոդվածների միջև ձեռագրերը ունեն երկրորդ վերնագիր, բայց մեր օգտագործած ձեռագրերում մի երկու կանոնախմբեր չունեն այն. օրինակ՝ Ներսեսի և Ներշապուհի կանոնախումբը. միօրինակությունը պահպանելու նպատակով հրատարակության բնագրում դրեցինք երկրորդ վերնագիր, տողատակ նշելով «բոլոր ձեռագրերը չունեն երկրորդ վերնագիրը»։ Հնարավորին չափ աշխատել ենք թե՛ առաջին և թե՛ երկրորդ վերնագրերին տալ միօրինակություն, օրինակ՝ Ներսեսի և Ներշապուհի կանոնախմբի առաջին վերնագրում ձեռագրերի մի մասը ունի «գլուխք ԼԷ», իսկ մյուս մասը՝ ունի «գլուխ ԼԷ». նույնն է Աբրահամ Մամիկոնեից եպիսկոպոսի կանոնախմբի առաջին վերնագիրը. քանի որ կանոնախմբերի առաջին վերնագրերում պահեցինք «գլուխք» ձևը, այդ պատճառով էլ այստեղ նշեցինք «գլուխք ԼԷ» ձևով։ Հնարավոր է, որ առանձին կանոնախմբերի առաջին վերնագրերը Հովհաննես Օձնեցու մոտ լինեին տարբեր։ Համենայն դեպս ամենահնագույն կանոնագիրք-ձեռագրում՝ A, այդ բանը նկատում ենք. օրինակ՝ «Կեսարեայ կանոնիս գլուխք Ժ» կամ «Կանովնք Գանգրեայ գլուխք ԻԳ» և այլն։ Սույն հրատարակության մեջ աշխատել ենք առաջին վերնագրերում մտցնել միօրինակություն, գրելով «Կանոնք Կեսարեայ գլուխք Ժ» կամ «Կանոնք Գանգրայ գլուխք ԻԳ» և այլն, իհարկե, սրանց ձեռագրական տարընթերցվածները դնելով տողատակին։

ԼԴ. Որպես կանոն, որ ընդհանուր է 48 ձեռագրերի համար էլ, հոդվածների կարգահամարները, որոնք. ինչպես նշեցինք վերևում, երկուսն են մասնավոր և ընդհանուր, կանոնավոր վիճակում չեն մնացել. հաճախակի կատարված ընդօրինակությունների հետևանքով ձեռագրերի մի մասում կան կարգահամարների բացթողումներ կամ կրկնություններ, մյուս մասում՝ որոշ կանոնախմբեր բոլորովին չունեն համարակալումներ, ընդորում այս անկանոնությունից գերազանցապես տուժել են ընդհանուր կարգահամարները։ Եվ քանի որ սրանց տարբերությունները չափազանց շատ են, ավելորդ համարեցինք այդ հարցի մասին որևէ դիտողություն, տողատակի տարընթերցվածները չծանրաբեռնելու համար, այլ բավականացանք այս ընդհանուր նշումով։

Սակայն ելնելով այս վիճակից, նպատակահարմար գտանք բուն Կանոնագրքի հոդվածների և առարկայական ցանկի վերնագրերի դիմաց նշված համապատասխան հոդվածների համարները սխալի դեպքում սրբագրել և ուղղել, որպեսզի ցանկի համապատասխան համարով կարողանանք գտնել Կանոնագրքի տվյալ հոդվածը։ Այդ նպատակով՝ եղած սխալները ուղղեցինք։ Նախ՝ Կանոնագրքի հաջորդական կանոնախմբերի հոդվածների ընդհանուր համարները, եթե կրկնվել են կամ բաց թողնվել, այդպես էլ պահեցինք, վերցնելով կլոր փակագծերում, իսկ մոտը նշեցինք հերթական ճիշտ համարը։ Այդպես շարունակեցինք մինչև վերջ։ Երկրորդ՝ այդ ուղղումները կատարելուց հետո համեմատեցինք առարկայական ցանկի բովանդակության վերնագրերի դիմաց գրված ընդհանուր համարները Կանոնագրքի հոդվածների սրբագրված ընդհանուր համարների հետ և եթե առարկայական ցանկում էլ նկատվեցին ինչ-ինչ պատճառներով տեղ գտած անճշտություններ, դրանք ևս վերցրինք կլոր փակագծերում, մոտը նշելով Կանոնագրքի հոդվածների մեր կողմից ուղղված ընդհանուր համարները, որպեսզի վերջիններս համապատասխանեն Կանոնագրքի հոդվածների համարներին։

Այսպիսով, առարկայական ցանկում և բուն Կանոնագրքում նշված կլոր փակագծերից դուրս եղած համարներով պետք է գտնենք մեզ հետաքրքրող հոդվածները, ուշադրություն չդարձնելով կլոր փակագծերում վերցված առարկայական ցանկի և բուն Կանոնագրքի հոդվածների ընդհանուր համարներին, որոնք շատ հաճախ տարբեր են։ Սակայն առարկայական ցանկում պատահում են այլ և այլ կարգի նշումներ ևս, օրինակ՝ երբեմն նկատվում են միայն կլոր փակագծերում նշված համարներ. դա նշանակում է, որ այդ համարով համապատասխան հոդված Կանոնագրքում չենք գտել. տես ԼԴ վերնագրի ՄԺ, ՅԽԷ, ՅԽԸ, ՅԽԹ համարները (էջ 7)։ Մի այլ դեպքում համարը գրված է միայն առանց կլոր փակագծերի. դա ցույց է տալիս, որ այն համապատասխանում է Կանոնագրքի հոդվածի մեր ուղղած համարին. տես ՀԴ վերնագրի ՃՂԹ համարը (էջ 9)։ Երրորդ դեպքում նշված որևէ համար Կանոնագրքի բնագրում հանդիպում ենք մի երկու. երբեմն մի քանի համար նշվածից ետ կամ առաջ. նման դեպքերում առարկայական ցանկում եղածը վերցրել ենք կլոր փակագծերում, իսկ Կանոնագրքի ուղղված համարը դրել առարկայական ցանկում՝ կլոր փակագծերից դուրս. տես Զ վերնագրի ՌԽԸ համարը (էջ 5). որը Կանոնագրքում համապատասխանում է ՌԾԴ (ՌԽԹ) համարին (էջ 499), մինչդեռ առարկայական ցանկում նշված է ՌԾԴ (ՌԽԸ) (էջ 5)։ Կան մի շարք հոդվածներ, որոնք չեն արտահայտվել առարկայական ցանկում, դրանք այդպես էլ թողել ենք։ Երբեմն միևնույն հոդվածի համարը կրկնված է առարկայական ցանկի տարբեր վերնագրերի ներքո. դա ցույց է տալիս, որ տվյալ հոդվածի բովանդակությունը շերտավորված է՝ այն ունի մեկից ավելի իմաստ, թեև հաճախ նման կրկնությունները նշված են սխալմամբ։ Մի քանի դեպքերում առարկայական ցանկի որևէ վերնագրում հոդվածների համարները հաջորդաբար չեն գնում. օրինակ՝ ՃԺԱ վերնագրում նախ նշված է ՄԾԹ, ապա ՃՀԸ (էջ 11)։ Դրանք նույն ձևով պահել ենք կլոր փակագծերում, մոտը նշելով ստույգ համարները։ Որոշ համարներ էլ նշված են առարկայական ցանկի էջերի լուսանցքներում, դրանք ևս պահված են հրատարակության բնագրում։

Քանի որ Կանոնագրքի քննական բնագրի հիմքում դրեցինք Ա խմբի A ձեռագիրը, որը լավագույններից մեկն է և հնագույնը՝ այդ ձեռագիր-

ընդօրինակության սկզբում գտնվող կանոնախմբերի և առարկայական ցանկերն ամբողջությամբ, առանց համեմատությունների, հրատարակեցինք Կանոնագրքում, որպես նրա բաղկացուցիչ մասը։ Այստեղ կատարել ենք ուղղագրական հույժ անհրաժեշտ սրբագրությունները, իսկ ձեռագրի ունեցածը դրել տողատակ[1], չնշելով այս ձեռագրի համար կանոն դարձած Ե և Է տառերի շփոթման տարբերությունները։ Սակայն անհրաժեշտ է նշել, որ տվյալ դեպքում կանոնախմբերի և առարկայական ցանկերի վերնագրերը վերաբերում են ոչ միայն ներկա հրատարակության 24 կանոնախմբերի բովանդակած նյութերին, այլև մյուս կանոնախմբերին, թվով 57. ուստի առարկայական ցանկում նշված բազմաթիվ հոդվածների ընդհանուր համարները վերաբերում են նաև Կանոնագրքի շարունակությանը, որը լույս կտեսնի առանձին, որպես Կանոնագրքի հաջորդ հատոր։

ԼԵ. Մեզ հասած կանոնագիրք-ձեռագրերում լինում է և այսպես. կանոնախմբի հոդվածների ցանկում նշված վերնագիրը չունի համապատասխան հոդված. օրինակ՝ Սահակ Պարթևի կանոնախմբի ցանկում՝ ԽԹ վերնագրում նշված է «Վասն եպիսկոպոսաց և վարդապետաց», բայց կանոնախմբում ԽԹ հոդվածն այլ բան է։ Խնդիրն այն է, որ ցանկի ԽԹ վերնագրին համապատասխան հոդվածը ժամանակին եղել է, բայց ինչ-ինչ պատճառով հետագայում հոդվածի համարը դուրս է ընկել և ԽԹ հոդվածը միացվել է ԽԸ հոդվածին։ Նման դեպքերում համապատասխան հատվածը անջատեցինք և դրեցինք որպես առանձին հոդված՝ համապատասխան կարգահամարով։ Այսպես վարվեցինք նաև Հովհան Մանդակունու կանոնախմբի ցանկի Թ վերնագրի և Ժ հոդվածի հետ։ Ի դեպ, այս կանոնախմբի հոդվածների ցանկի վերնագրերը խառնիխուռն են և չեն համապատասխանում հոդվածների հերթականությանը, սակայն նորից չխանգարելու համար, այդ սխալներին ձեռք չտվեցինք։

Մի այլ հարց։ Հաճախ մի խնդրի մասին եղած հոդվածները տարբեր կանոնախմբերում կրկնվում են, օրինակ՝ ազգականների ամուսնությունը, ամասնալուծությունը և այլն։ Նման դեպքերի մասին նպատակահարմար չգտանք յուրաքանչյուր հոդվածին աղբյուրագիտական նշում կատարել լուսանցքում կամ համապատասխան ծանոթագրության մեջ, թե այդ հոդվածն ուրիշ որ կանոնախմբում կարող ենք գտնել, քանի որ աշխատության սկզբում, ինչպես կանոնագիրք-ձեռագրերում է, գտնվում է առարկայական ցանկ, որի միջոցով կարելի է գտնել նույնանման, բայց տարբեր տեղերում կրկնվող հարցերին վերաբերող կանոնները։

Կանոնագրքում Աստվածաշնչից կատարված մեջբերումները վերցրել ենք չակերտներում և ցույց տվել տեղը՝ նշելով յուրաքանչյուր էջի բնագրի տակ։ Իսկ այն մեջբերումները, որոնք վերցվել են այլ գրքերից և չկարողացանք նրանց աղբյուրները նշել, դարձյալ դրեցինք չակերտներում։

ԼԶ. Վերջում դրված Ծանոթագրություններ բաժնում խուսափել ենք տալ կանոնախմբերի կամ առանձին հոդվածների մասին պատմական տեղե-

---

[1] A ձեռագրի առարկայական ցանկի մի քանի վերնագրերի դիմաց, աջ և ձախ լուսանցքներում նշված են նաև կանոնախմբերի անուններ. օրինակ՝ ՃԺԱ վերնագրի դիմաց նշված է «Ղաւոդիկեա», ՄԽԱ-ի՝ «Սիմոնի», ՄԾԴ-ի՝ «Փիլիպպոսի» և այլն։ Սույն հրատարակության մեջ նման նշումները նկատի չեն առնված։

կություններ և ակնարկներ, որովհետև ներկա հատորը կարող էր կրկնապատկվել և դժվար օգտագործելի դառնալ։ Մեր նպատակը եղել է այս բաժնում, որպես լրացում, տալ քննական բնագրի կազմման համար չօգտագործված ձեռագրերի նյութերը և նշել բանասիրական որոշ դիտողություններ կապված այլ լեզուներից՝ ասորերենից և հունարենից թարգմանված կանոնախմբերի հետ։ Այն կանոնախմբերը, որոնք թարգմանված են ասորերենից և հունարենից, համեմատել ենք վերջիններիս հետ։ Առաքելական (Ա) կանոնախմբի համեմատության համար օգտագործել ենք ասորերեն բնագրի՝ բազմավաստակ բանասեր Հ. Տաշյանի հայերեն նոր թարգմանությունը[1], համապատասխան ծանոթագրություններում բերելով այդ թարգմանությունը, տարբերությունների նկատումը թողնելով հետաքրքրվողներին։ Հունարեն բնագրերը հայերենի հետ համեմատել և շեղումները նշել ենք, օգտագործելով հունարեն բնագրի Ի. Բ. Պիտրայի[2], Գ. Ռալլիի և Մ. Պոտլիի[3] ինչպես և Ֆ. Լաուխերտի[4] հրատարա-

---

[1] Հ. Տաշյան, Վարդապետութիւն առաքելոց, Վիեննա, 1896։

[2] Iuris ecclesiastici Graegorum historia et monumenta, tomus I, Romae, MDCCCLXIV.

[3] Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τόμος δεύτερος. Ἀθήνησιν, 1852, նույնի, հտ. III, Աթենք, 1853։

[4] „Die Kanones der wichtigsten altkirchlichen Concilien nebst den apostolischen Kanones", herausgegeben von Lic. Dr. Friedrich Lauchert, Freiburg i[m] B[reisgau] und Leipzig, 1896, աշխատությունը։ Այստեղ այլ ժողովների կանոնների թվում տեղ են գտել նաև մեզ հետաքրքրող՝ Նիկեայի, Կ. Պոլսի, Եփեսոսի, Անկյուրիայի, Նեոկեսարիայի, Անտիոքի, Սարդիկեի, Լավոդիկեի, Գանգրայի ժողովների և Կղեմեսի կանոնների հունարեն բնագրերը։ Ինչպես հեղինակն է նշում աշխատության ներածականում (էջ XVI–XXV), Անկյուրիայի ժողովի կանոնները վերցրել է Ռակկհամի, [ս]՛ մնացածները Մանսիի և Բրունսի հրատարակություններից։ Այսպիսով, Ֆ. Լաուխերտը նշված կանոնախմբերը վերահրատարակել է տպագրվածներից, իսկ վերջում (էջ 189—206) բերում է նաև մի քանի այլ հրատարակությունների համառոտ տարընթերցումները։ Ֆ. Լաուխերտի հրատարակությունը Պիտրայի հրատարակության (1864 թ.) համեմատությամբ լինելով նոր (1896 թ.), նա իր առաջաբանում խիստ է արտահայտվում Պիտրայի հրատարակության մասին, Ուլցենի հրատարակության հետ միասին այն համարելով «անբավարար փորձ», որովհետև նրա «տրամադրության տակ եղած ձեռագրական հարուստ նյութը համապատասխան մշակման ենթարկված չէ» (էջ IV)։ Մենք համեմատեցինք Պիտրայի և Լաուխերտի հրատարակությունները, եղած տարբերությունները նշելով ծանոթագրություններում։ Սակայն, այդ աշխատանքների ժամանակ նկատեցինք, որ եղած տարընթերցումները հիմք չեն տալիս համաձայնվելու Լաուխերտի տված վերոհիշյալ գնահատականին։ Եվ ահա թե ինչու։ Կան մի շարք տեղեր, ուր Կանոնագրքի ունեցածը համապատասխանում է Պիտրայի ոչ թե Լաուխերտի հրատարակությանը, օրինակ, Անտիոքի ժողովի Դ հոդվածում կարդում ենք. «կամ եպիսկոպոս ըստ կանխելոյ և յառաջ սովորութեանց կամ երէց կամ սարկաւագ» (էջ 208). Պիտրայի մոտ հունարենը նույնությամբ գտնում է. «εἴτε ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὴν προάγουσαν συνήθειαν, εἴτε ὁ πρεσβύτερος εἴτε ὁ διάκονος»։ Լաուխերտի մոտ բացակայում է εἴτε ὁ πρεσβύτερος (էջ 44) բառերը։ Անտիոքի ԺԳ հոդվածում կարդում ենք. «և ձեռնադրութիւն առնել յեկեղեցիս» (էջ 214)։ Պիտրայի բերած հունարենը համապատասխանում է հայերենին. «καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ»։ Վերջին ἐν ἐκκλησίᾳ բառը Լաուխերտը չունի (էջ 46)։ Նման տարբերություն կա Կանոնագրքի Անտիոքի 22-րդ և Պիտրայի ու Լաուխերտի հրապարակած նույն ժողովի 23-րդ հոդվածների միջև և այլն։ Սակայն, առանձին մի երկու դեպքում միայն Կանոնագրքի ունեցածը համապատասխանում է Լաուխերտի տվածին՝ օրինակ, Սարդիկեի 14-րդ հոդվածը Լաուխերտի մոտ այսպես է. «καὶ ταχέως ἀντικρὺ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου» (էջ 67), ταχέως նշանակում է շտապ, շուտ, արագ։ Այս բառի փոխարեն Պիտրայի մոտ բերված է τραχέως, որը նշանակում է դաժան, խիստ, կոպիտ, կատաղած, մոլեգին։ Մինչդեռ Կանոնագրքում դրված է Լաուխերտի ընթերցմամբ. «և վաղվաղակի

կումթյունները, առանձին դեպքերում Հ. Հեֆելեի աշխատությունը[1], որ բացի հունարենից, երբեմն տրված են նաև լատիներեն կամ գերմաներեն թարգմանությունները։ Նպատակահարմար գտանք Ծանոթագրություններ բաժնում հունարեն բնագրերը ամբողջությամբ և կամ մասնակիորեն մեջ բերել ըստ պարագայի։ Այսպես, եթե հայերենը հանդիսանում է հունարենի բառացի թարգմանությունը, ապա հունարեն բնագիրը չենք բերում և այդ մասին որևէ նշում չենք կատարում։ Նմանապես եթե հայերենը բառացի համապատասխանում է հունարենին, բայց հունարենի առանձին բառեր կամ նախադասություն և կամ մի ամբողջական հատված դուրս է ընկել հայերենից, կամ հայերենում առանձին բառեր և նախադասություններ կան, որ չենք գտնում հունարենում, այդ դեպքում ևս հունարեն բնագիրը չենք բերում, և բավարարվում ենք միայն համապատասխան ծանոթագրություններում եղած տարբերությունները նշելով։ Իսկ այն դեպքերում, երբ հայերենը հանդիսանում է հունարենի ոչ թե թարգմանությունը, այլ վերջինիս բովանդակության վերաշարադրումը՝ երբեմն ընդարձակ, երբեմն համառոտ և խմբագրված ձևով, ապա հունարեն հոդվածը բերում ենք ամբողջությամբ, նշելով ընդհանուր դիտողություններ երկու բնագրերի առնչությունների մասին։ Միայն մի քանի դեպքերում բացառություն ենք արել և հունարենը չենք բերել, ինչպես՝ Գանգրայի կանոնախմբի առաջաբանը, Բարսեղ Կեսարացու կանոնախմբի 1, 8, 9, 18, 22-րդ հոդվածները, որովհետև դրանք բավականին ընդարձակ են ստուի և սեխնիկապես հնարավոր չէր ներկայացնել։ Ծանոթագրություններ բաժնում հունարենը բերել ենք համաձայն Պիտրայի հրատարակության. սակայն, Ռալլիի և Պոտլիի, ինչպես և Ֆ. Լաուխերտի հունարեն հրատարակությունները համեմատել ենք Պիտրայի հրատարակության հետ և կլոր փակագծերում նշել եղած տարընթերցումները՝ Σύν., II, Σύν., III, կամ L., ձևով, այսինքն Σύνταγμα-ի II կամ III հատորները[2] և Ֆ. Լաուխերտի հրատարակությունը։ Երկու բնագրերի համեմատությունների ժամանակ օգտագործել ենք նաև Նիկոդիմի աշխատության ռուսերեն թարգմանության համապատասխան[3] կանոնախմբերը։

Հունարենում գոյություն ունեն կանոնախմբերի միայն առաջին վերնագրերը, որ դրել են հրատարակիչները, իսկ երկրորդ վերնագրերը հունարենում ընդհանրապես չենք գտնում։ Այդ պատճառով կանոնախմբերի առաջին և երկրորդ վերնագրերի մասին հունարենի վերաբերյալ նշումներ չենք կատարել։

յանդիման երիցու կամ սարկավագի» (էջ 266—267)։ Բոլոր դեպքերում երկու հրատարակություններում դգալի տարբերություն ունի կետադրությունը։ Հունարեն նշված երկու հրատարակությունների տարբերությունները արդյունք են բնագրերի տարբեր խմբագրությունների։ Եվ մեզ թվում է, որ չպետք է այդ տարբերությունից ելնելով որևէ մեկը «անբավարար» համարել։ Ըստ երևույթին հայերեն թարգմանված առանձին կանոնախմբեր ժամանակին թարգմանվել են հունարեն տարբեր խմբագրություններից. այդ պատճառով էլ Կանոնագրքում եղածը ավելի հաճախ համապատասխանում է Պիտրայի, սակավ դեպքում Լաուխերտի հրատարակությանը։

[1] Conciliengeschichte, Erster Band. Freiburg im Breisgau, 1855.

[2] Մեզ չհաջողվեց ձեռքի տակ ունենալ Σύνταγμα-ի համապատասխան հատորը, որպեսզի նշեինք Աթանաս Աղեքսանդրացու և Բարսեղ Կեսարացու կանոնախմբերի Պիտրայի հրատարակության տարբերությունները։

[3] Правила (κανόνες) православной церкви с толкованиями, т. I, СПБ, 1911, т. II, СПБ, 1912.

Իսկ եթե վերնագիրը բնագրինն է, կատարել ենք համապատասխան նշում։ Եթե չհաշվենք Պիտրայի հրատարակության Կղեմեսի կանոնախումբը, հունարեն բնագրերում չկան առանձին կանոնախմբերի հոդվածների ցանկեր, այդ պատճառով էլ Ծանոթագրություններ բաժնում, բացի Կղեմեսի կանոնախմբի ցանկից այլ ցանկերի մասին նշում չենք կատարել։ Հունարեն բնագրի տարբեր կանոնախմբեր հաճախ չունեն առաջաբաններ, կամ եթե վերջիններս ունեն՝ Կանոնագիրքը չունի. այդպիսի դեպքերում կամ որևէ նշում չենք կատարում ծանոթագրությունների մեջ և կամ չենք բերում հունարեն բնագիրը։

Աշխատության վերջում դրել ենք Կանոնագրքի բոլոր հոդվածների ըստկզբնատողերը և մեր կազմած առարկայական, անձնանունների և տեղանունների ցանկերը։

Ներկա աշխատության հետ կապված առանձին հարցեր քննության են ենթարկվել Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Պատմության ինստիտուտի Սկզբնաղբյուրների հրատարակման սեկտորում, իսկ 1958 թվականից՝ Հին և միջին դարերի պատմության սեկտորում։ Սկզբնաղբյուրների հրատարակման սեկտորի ընդլայնված նիստերից մեկում (1957 թ. սեպտեմբեր) քննվեց Կանոնագրքի գիտական բնագրի մեր կատարած աշխատանքի փորձնական նմուշը։ Նիստի մասնակիցների կողմից եղան շատ արժեքավոր դիտողություններ, որոնք հաշվի առանք սույն աշխատությունը պատրաստելու ընթացքում։ Մեր շնորհակալությունն ենք հայտնում այն ընկերներին, որոնք իրենց խորհուրդներով այս կամ այն կերպ օգտակար են եղել մեզ այս դժվարին գործի ավարտման համար։

Կանոնագիրքը՝ Հայաստանի ավատական հասարակության դարաշրջանի պատմության այս հոյակապ հուշարձանը, հայ ժողովրդի արժեքավոր ավանդն է համաշխարհային մշակույթի գանձարանում։ Տեղն է հիշելու Լենինի խոսքերը, թե «...Միայն մարդկային ամբողջ զարգացմամբ ստեղծված կուլտուրան ճշգրիտ գիտենալով, միայն նրա վերամշակմամբ՝ կարելի է կառուցել պրոլետարական կուլտուրա»[1]։

Եթե սույն աշխատությունը օգնի քննադատական մշակմամբ վերհանելու այստեղ եղած բազմահարուստ նյութը և պարզելու մեր ժողովրդի պատմության ու մեծ մշակույթի առանձին հարցեր, մենք լիովին բավարարված և վարձատրված կլինենք։

Վ. Ա. ՀԱԿՈԲՅԱՆ

---

[1] Վ. Ի. Լենին, Երկեր, հտ. 31, Երևան, 1952, էջ 348։

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ձեռագրերին վերաբերող տեղեկություններից վերցրել ենք ամենակարևորները և այստեղ արված նկարագրությունը կարելի է համարել համառոտ: Բացի ընդհանուր տեղեկություններից՝ նկարագրություններում աշխատել ենք նշել յուրաքանչյուր ձեռագրի գրչագրական առանձնահատկությունը: Ձեռագրերից բերված են միայն հիշատակարանների առանձին հատվածները, որոնք վերաբերում են կանոնագիրք-ձեռագրերի ընդօրինակման բանասիրական հանգամանքներին:

Սկսենք Ա. խմբի ձեռագրերից.

1. A. *Նոր Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքի մատենադարան. № 131. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 322. մեծություն՝ 23,6×16,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ միջին մեսրոպյան երկաթագիր. միասյուն. վիճակ՝ ունի ընկած թերթեր[1], վերանորոգված. գրիչ՝ Հովհաննես. տեղ՝ սկսվել է «ի մեծ եկեղեցւոջն Պաղահոյ» (Կիլիկիայում, Սև լեռան վրա), վերջացվել է «Յովհաննու անապատ»-ում (Կիլիկիայում, Արմեն լեռան գագաթին)[2]. ժամանակ՝ 1098 թ.:*

Հիշատակարան, էջ 318ա—322ա. *«Փառք... իսկ բարերար և մարդասէր Տէրն մեր և Փրկիչն, ի ձեռն աստուածասէր և բարեպաշտ թագաւորաց, և հոգէազգումար միաբանելոց հարց և հայրապետաց յիւրաքանչիւր ժամանակս, ըստ պատահման չարին, ի ձեռն սուրբ սինհոդոսաց կարգէ ի բաց դշխարին չարութեանց հանդերձ և ըստ պատահման յաւրինեն կանոնս զգուշաւորս ի լրումն առաքելականին, զայս աւանդ առեալ հարքն մեր, հաւաքեցին ի մի զաստուածապարգեւ աւանդս, զկարգս և զկրաւնս եկեղեցւոյ, հասուցին առ մեզ, յորում ժամանակի հանդիպի թիւ թուականիս Հայոց ՇԽԷ. ի հայրապետութեան աստուածապատիւ տեառն Գրիգորիսի ի զարմէ սրբոյն Գրի[գորի՝] ամենայնիւ հարցն նմանեալ բարեկարգութեամբ, և զի լոյծ խռովութեան և բազմավրդով էր ժամանակս ի բռնակալութենէ այլասեռից, զայս սմանս յիւրոց հարազատաց ձեռնադրէ փոխանակ իւր և ինքն զանխլաբար պանդխտանայ աղաւթից և վերծանութեան պարապելով: Նին սորա ուսումնակից և վարժակիցք վարդապետք սուրբք և առաքինազարդք Գէորգ Մեղրն կոչեցեալ և Կիրակոս, որք վարժք յաստուածայինսն ուշ ունելով մարգարէական երանութեանցն.... Ի սոցա վարժարանէ այր ոմն հե-*

---

[1] *Քանի որ ձեռագրերից թերթեր ընկնելու մասին մանրամասն նշել ենք համեմատության էջերի տողատակին, այսուհետև նկարագրության մեջ կնշենք ընդհանուր ձևով:*

[2] *Այդ փակագծերում եղած տեղեկությունները վերցրել ենք Ն. Ակինյանից. տես Հանդէս Ամսօրեայ, 1930, էջ 562, ծանոթ. 25—26:*

ղամիտ եւ բառեշնորհ, ներհուն եղեալ մակացութեան արհեստի՝ Գրիգոր անուն, յոյժ ըղձափափագ տենչանաւք հրամայէ ինձ Յովհաննիսի գրել ղաստուածայաւր կտակս ի յիշատակ բարեաց իւր եւ ծնաւղաց իւրոց ի լուսաւորութիւն մտաց եւ ի մաքրութիւն հոգւոց, եւ իմ նայեցեալ ի սէր սիրեցելոյն Աստուծոյ, անյապաղ փութով սկսայ ի մեծ եկեղեցւոջն Պաղլահու, եւ անդ նեղեալ յեղեռնաթոյն ոմանց առաջնորդաց՝ ոչ ժամանեցի ի կէտ կատարման, դիմեցի յապահով եւ ի քրիստոսակարգ եկեղեցւոջս Յովհանայ անապատիս ի գլուխ լերինս, գունակ այնմ երեւելի քաղաքին, զոր Տէրն յաւետարանին ներբողելով ճառէ։ Ուր են բնակեալ բազմութիւն եղբարց խարազանազգեստից եւ երկաշան գործաւորաց եւ մշտահառաչ աղաւթականաց երկուս աչս ունելով սրատեսք հոգւոյն ճառագայթիւքն աստուածակոչք յառաջնորդական պաշտաւնն, որոյ երիցագունին Մեղիտէ անուն ճանաչի, եւ փոխանորդին Գրիգորիս, արք առաքինասէրք եւ բարեսէրք. գիտացեալ զթերութիւն գործոյս եւ գիտակ եղեալ, թե որ կամակից լինին գործելեացն՝ հաւասար են գործողացն, հրամայեն լնուլ զպակասութիւն թերութեան գործոյս բարեաց եւ առնուլ ի Տեառնէ վարձս յանանց բարեացն...։

Արդ` ով դասք մաքրագունից եւ ժառանգորդք գերաշխարհիկ կայենիցն, որք վայելէք ի հոգեկեցոյց բժշկարանէս, աւրհնութեամբ յիշատակաւ յիշեսջիք ի Քրիստոս Յիսուս զստացող գրոցս զԳրիգոր եւ զընկեր նորին զՅովհաննէս, որ ի չքաւոր աղքատութենէ բաւական արար մեզ զնիւթ եւ զծախս, եւ զհայր Մեղիտէ եւ զԳրիգորիս, որոց հրամանաւ եւ խնամաւք աւարտումն եղեւ ոգէշահ եւ բարեբեղուն եւ հոգիաւանդ կանոնացս, եւ զտէր Խաչիկ, որ յերկար ժամանակ անարատ սիրով եւ յաւժար կամաւք զաւրինակս ընծեռեաց։ Եւ զիս զՅովհաննէս զվերջինս ի գրչաց եւ զառաջինս ի պարտաւորաց, որ նշդեհութեամբ աշխատեցայ եւ յարմարեցի խոշորագունիւքս, սակաւ յիշման արժանացուցէք...»[1]։

Ձեռագրում սովորաբար հապավված են գրված աստուած, Քրիստոս Յիսուս բառերը, այլ բառեր էլ կան, բայց շատ քիչ։ Երբեմն թիւն վերջավորություն ունեցող բառերը առանց նշանի հապավված են թին. օրինակ՝ շարադրութին։ Շատ հաճախ ե-ի փոխարեն գործածում է ե, կամ ընդհակառակը. օրինակ՝ եկեղեցւոյ, թե, եթե, փոխանակ եկեղեցւոյ, թէ, եթէ: Այստեղ գրիչը անհետևողական է։ Ձեռագրում չեն օգտագործված օ և ֆ տառերը։ Գրիչը անհետևողականություն է հանդես բերել ղ և լ տառերի գործածության մեջ, հաճախ գրում է, օրինակ, փայղակ, այղ, այղում, իսկ ավելի հաճախ այլ, այլում: Մի երկու բառ՝ աստիճան, ուրկուն գործածված են հնագույն արտասանությամբ. օրինակ՝ աշտիճան, ուրկուն: Ձեռագրում մեծ մասամբ չի պահվել բառավերջի յ տառը. օրինակ՝ գրում է ի վերա։ Բնագրում, բառամիջում երբեմն գործածում է ը տառը. օրինակ՝ պահըս։ Ձեռագրում գործածված է ստորակետ, կետ, վերջակետ. հատկապես առաջինը մեծ մասամբ դրված է բառի վերևում, տողամեջ։ Ձեռագիրը բառանջատում չունի։ Մի շարք էջերում կան բաց թողնված բառեր կամ առանձին բառերի ուղղումներ, կու-

[1] Այս հիշատակարանն ամբողջությամբ նախապես հրատարակվել է երկու անգամ (տես Ն. Ակինյան, Թուղթ Մակարայ Բ Երուսաղէմի հայրապետի առ Վրթանէս եպիսկոպոսապետ Սիւնեաց յաղագս կարգաց եկեղեցւոյ, Վիեննա, 1930, էջ 96—103. և Գ. Հովսեփյան, Յիշատակարանք, Անթիլիաս, 1951, էջ 259—264)։

տարված աջ կամ ձախ լուսանցքներում։ Դրանցից մի մասը կատարել է գրիչը (էջ 46ա)։ ըստ երևույթին ընդօրինակելուց հետո ձեռագիրը սրբագրել են, իսկ որոշ ուղղումներ, թեև տեղին, կատարել են ուրիշները, հետագայում (էջ 32ա—38ա, 48ա և այլն)։ Ձեռագրում ավելորդ կամ ուղղվելիք տառը գրիչը հանում է ՛ նշանով, իսկ բառերը՝ վերևից և ներքևից կետեր նշելով։ Ձեռագրի կազմի քայքայված լինելու պատճառով որոշ թերթեր պոկվել են և հետագա կազմողները առանց հոգ տանելու թերթերի հերթականության մասին, դրանք կարել են ոչ իրենց, այլ պատահական տեղում. օրինակ՝ ձեռագրում նման թերթերը գնում են այս հերթականությամբ՝ 51, 52, 53 կամ 59, 60, 61, մինչդեռ բնագրի իմաստի շարադրությունը պահանջում է 52, 53, 51 կամ 60, 61, 59 հերթականությամբ։ Կանոնախմբի ցանկը «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոցն» վերնագրով գտնվում է ձեռագրի 6ա—7ա էջերում, առարկայական ցանկը (անխորագիր)՝ 7ա—18ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 18բ—318բ էջերում։

2. B. *№ 6409, Կանոնագիրք. թերթեր՝ 139. մեծություն՝ 25×16,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ սկզբից և վերջից կան ընկած թերթեր, էջերի վերջավորությունները մաշված, վերանորոգված. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝* XIII *դար։ Ձեռագրում կանոնախմբերի ցանկը ընկած է։ Առարկայական ցանկի սկիզբը նույնպես ընկած է, իսկ մնացածը գտնվում է 1ա—9բ էջերում, Կանոնագիրքը՝ 12ա—137բ էջերում։*

Ունի լավ ընթերցումներ, եղած սխալ ընթերցումները նախագաղափար օրինակից են գալիս, գուցե և հնից։ Ձեռագրի տարբեր էջերի լուսանցքներում կամ տողամեջ (էջ 21բ, 22բ, 23ա, 24աբ, և այլն) կան առանձին բառերի և տառերի ուղղումներ, կատարված գրչի կողմից. թերևս դրանք սրբագրություններ են։ Այս ձեռագիրը ևս չունի օ և ֆ տառերը։ Է տառի փոխարեն մեծ մասամբ գործածում է Ե, օրինակ՝ եթե, թե, զաւշաքաղութիւնե *և այլն։ Անհետևողական են գործածված ղ և լ տառերը։ Բառավերջի յ տառը ևս հազվադեպ է գրվում, իսկ* ատինանը՝ աշտինան։

3. C *№ 8926, Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և կանոնական այլ նյութեր. թերթեր՝ 370. մեծություն՝ 25,7×19,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ կան պատառոտված էջերի նորոգումներ, կեղտոտ էջեր՝ 51բ, 52ա և այլն, դատարկ էջեր՝ 1աբ, 13ա—15բ, 369բ, 370աբ. տեղ, ժամանակ՝ անհայտ. գրիչ Եղիազար դպիր. ժամանակ՝* XV—XVI *դդ.։*

Հիշատակագրություն 1*)* էջ 71բ. *«Ցայսքան տեղիս (իմա Անտիոքի ժողովի կանոնախումբ — Վ. Հ.) ոչ ուղիղ գնան համարագիր մեծ ցանկին՝ ԼԴ ԼԴ, ՃԾԲ ՃԾԲ, ՃԿԵ ՃԿԵ, ՄԾԸ, Շ Շ, ՁԿ, ՊԲ ՊԲ»։ 2) էջ 72ա. «Մի զալրասցիս վասն թիւրութեան համարացս գծողիս, բազում աշխատեցայ և ոչ եղև հնար ուղղելոյ, քանզի մեծ ցանկն ի վերայ այսմ աւելի և պակաս համարացս է շինեալ»։*

*2աբ էջերում. «Այս ինչ կայ ի գիրս կանոնացս» վերնագրի տակ, այբուբենական կարգով, նշված է կանոնախմբերի ցանկը, առարկայական ցանկը՝ «Կարգադրութիւն գլխոց կանոնացս համայձայութենէ (*sic*) վասն պէսպէս խնդրոց» վերնագրով՝ 2բ—12բ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 30ա—210ա էջերում։ Ձեռագրում նկատվում են սրբագրության հետքեր, որ կատարել են գրիչը և ուրիշները (էջ 47բ, 55բ, 65բ, 66ա, 71ա, 83ա, 114ա, 123աբ և այլն)։*

4. D. № 795, Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 371. մեծություն՝ 26,4×19,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն, երկսյուն. վիճակ՝ կան կեղտոտված (129բ), վերանորոգված (127բ, 130ար և այլն) էջեր, վերջին մի քանի թերթերը ցեցակեր, դատարկ էջեր 1աբ, 370ա—371բ, որոշ լուսանցքներում կան առանձին նշումներ՝ 185բ, 217բ էջերում և այլն. տեղ՝ անհայտ. գրիչ՝ Եղիազար (Կանոնագրքի), Գասպար (Դատաստանագրքի). ժամանակ՝ 1618 թ.։ Կանոնագիրքը առանց ցանկերի գտնվում է 17ա—191ա էջերում։ Գործածում է աւ, գրիչը անհետևողական է ղ և լ տառերի գործածության մեջ։ Պատահում են սրբագրության դեպքեր՝ գրչի և ուրիշների կողմից կատարված։

5. E № 2635. Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և կանոնական այլ նյութեր. թերթեր՝ 261. մեծություն՝ 25,5×19,4. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ բավարար, կազմը պոկված, դատարկ էջեր 14բ—15բ, 260բ. գրիչ՝ Սարգիս. տեղ՝ Խոտանան գյուղ («ի յերկիրս Եճանանն»՝ Սյունիք). ժամանակ՝ 1635 թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Այս ինչ կայ ի գիրս կանոնացս» վերնագրով (այբբենական կարգով) գտնվում է 1աբ էջերում. առարկայական ցանկը՝ «Կարգադրութիւն գլխոց կանոնացս համաձայնութեան վասն պէսպէս խնդրոց» վերնագրով, 1բ—10բ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 16ա—135բ էջերում։ Կանոնախմբերը վերնագրերի մոտ հերթական համարներ չունեն։ Կանոնախմբերի առաջաբանները երբեմն համարակալված են որպես կանոնական հոդվածներ։ Ձեռագիրը գրված է գեղեցիկ և մաքուր, կան հատ ու կենա սխալներ, սակայն սրբագրված (էջ 7բ, 53ա)։ Գրիչը գրում է o, բայց գերակշռում է աւ-ը։

6. F. № 6496. Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և կանոնական այլ նյութեր. թերթեր՝ 424. մեծություն՝ 25×19. նյութ. թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. երկսյուն. վիճակ՝ վերջից ընկած թերթեր, վերջին երկու թերթեր պոկված են և եզրերը մաշված, կան ցեցակեր էջեր։ Բնագրում տեղ տեղ բաց են թողնված առանձին հատվածներ, գրիչը այդ արել է հետևելով նախագաղափար օրինակին. «Թողութիւն արարէք եղբայրք ա. օրինակն բնաւին չկայր, ա. տեղ տեղ թողած էր, ես այլ թողի, ողջ լերուք» (էջ 423բ), 18բ էջը դատարկ. տեղ՝ Ագուլիս («ի թաղս Խոզաձրոյ»). գրիչ՝ Գրիգոր. ժամանակ՝ 1637 թ.։

Հիշատակարան 1) էջ 37բ—38ա, ներքևի լուսանցքում. «Անմեղադիր լերուք եղբարք գրոյս սղալանացն, որ օրինակն երկու էր՝ ա. նոր էր, ա. հին, նորն ողալ էր, հինն եղծած էր»։

2) էջ 110բ—111ա, ներքևի լուսանցքում. «Անմեղադիր լերուք խոշորութեան և սղալանաց գրոյս եղբարք, որ օրինակն երկու էր՝ ա. նոր էր, ա. հին, նորն խիստ սղալ էր, հինն խիստ խառնաբրթոշ էր. ինչպէս որ մածունն, թանն, չորաթանն խառն լինի, ինչպէս չօկուի, սոյնպէս այս օրինակս, հազիւ կարացայ չօկել, իմ ստուգութիւնն մոռացայ, դու ներեայ իմ սղալանացս, աղիղ տէրտէրս»։

3) էջ 222բ—223ա. «Ո՞վ ընթերցօղք և լսողք յորժամ ընթեռնուք միտ դիք իմոյ բանիս, վասն օրինակի գրչիս, նախ եւ առաջին պատճառն՝ օրինակն Բ էր. երկրորդ՝ ա. հին, ա. նոր, երրորդ՝ նորն բնաւ չիք ստուգութիւն. չորրորդ՝ հինն բնաւ չիք սղալութիւն, հինգերորդ՝ հինն ամենևին եղծած. վեցերորդ՝ թղթերն խառն. եւթներորդ՝ կանոնքն խառնաբրթոշ էր, ութներորդ՝ դատաստանագիրն առաւել խառն, քան կանոնի գիրն. իններորդ՝ հազիւ կա-

բացայ աւարտել կանոնիս շարադրութիւնս եւ ստուգութիւնս մոռացայ. տասներորդ՝ խոշորութիւն ի թղթէն է, սղալութիւն օրինակէն է. մետասաներորդ՝ բամբասեն զիս, թէ նրկարեաց գիրքն. երկոտասաներորդ՝ ոչ իմանան զիրս բանին եւ զպատճառսն յերկարելոյն. երեքտասաներորդ՝ առաւօտեան մինչեւ ցերորդ ժամն հազիւ կարէի այնչափ իրարս արկանել մինչեւ ցԱԺ-ն ժամն դրէի.... Որպէս սկիզբն արասցուք դատաստանի գրիս զխառնաբրթոշն որպէս իրարս արկից ոչ գիտեմ, այլ դայն գիտեմ, որ հոգին սուրբ Աստուած առաջնորդէ եւ աւգնէ ինձ եւ ես գրեցից անյապաղ եւ անտրտունջ ի փառս եւ ի պատիւ ամենասուրբ երրորդութեանն եղիցի. ամէն»։

4) էջ 423բ «Թողութիւն արարէք եղբայրք ա. օրինակն ընաւին չկայր, ա. տեղ-տեղ թողած էր, ես այլ թողի. ողջ լերուք»։

5) էջ 423բ—424բ»... Ես այնպէս վարանէի, կսկծալի արտասուէի, բայց մարդոյ ոչ յայտնէի, ես իմում անձին գլորէի եւ յԱստուած ապաւինէի, նոր աւրինակն ձախ կողմս դնէի ի գիրն հայէի շատ սխալ ի միջի տեսան[է]ի, յերեսս դարձուցանէի դէպի Աստուած ակնարկէի, հին օրինակն աջակողմս դնէի ստուգութիւն ի միջի տեսանէի սրտակաթ լինէի, բայց...[1] տեսանէի աւրինակին յետս դառնայի սիր[տս] խոցուով լցուէի, բայց հոգին սուրբ աղաչէի որ...[2] ամենայնի»։

Կանոնախմբերի ցանկը «Այս ինչ կայ ի գիրս կանոնացս» վերնագրով (այբբենական կարգով) գտնվում է 1աբ էջերում, առարկայական ցանկը՝ «Կարգադրութիւն գլխոց կանոնացս համաձայնութեան վասն պէսպէս խնդրոց» վերնագրով՝ 1բ—13ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 19ա—222բ էջերում։ Ձեռագրում տեղ-տեղ կան չընդօրինակված անգեր, որոնց մասին նշված է 4-րդ հիշատակարանում. դա արդյունք է այն ձեռագրի, որից կատարել են F ձեռագրի ընդօրինակությունը։ Ձեռագրի մի շարք էջերի լուսանցքներում կան ավելացումներ գրչի կողմից կատարված։ Կանոնախմբերը չունեն համարակալում։

7. G № 2655. Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և կանոնական այլ նյութեր. թերթեր՝ 303. մեծություն՝ 24×18,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ սկզբից և վերջից կան ընկած թերթեր, թուղթը խունացած է և կեղտոտ, կան ջնջումներ և վնասված էջեր, մի քանի անգամ վերանորոգված, տեղ-տեղ մելանը թափված. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII դ.։ Կանոնախմբերի վերնագրերը և առարկայական ցանկերը, ինչպես նաև Առաքելական (Ա) կանոնախմբի մեծ մասը ընկած են։ Կանոնագիրքը գտնվում է 1ա—159բ էջերում։ Լուսանցքներում երբեմն հանդիպում ենք սրբագրություններ։ Ավելի շատ գործածում է օ տառը։ Անկանոն են և շատ հաճախ բացակայում են կանոնախմբերի և սրանց հոդվածների հերթական համարները։

8. H. № 2596. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 238. մեծություն՝ 22,5×17,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. երկսյուն. ձեռագիրը վերանորոգված է, կան դատարկ էջեր՝ 1ա—3բ, 164աբ, 168աբ, 176ա, 238բ, իսկ 165ա—167բ և 169ա—177ա էջերը եղել են դատարկ, բայց հետագայում, ուրիշներ, նոտրագրով ավելացրել են պսակի վերաբերյալ մի բնագիր՝ «Կանոնք յաղագս պսակի արարեալ սրբոյն Իսրայէլի և Ոսկեբերանի» վերնագրով. գրիչ, տեղ՝

[1] Մեկ բառ եղծված։
[2] Մեկ բառ եղծված։

անհայտ. ժամանակ՝ XVII դար։ Կանոնախմբերի վերնագրեր և տարեկալական ցանկեր չունի։ Առանձին էջերում հանդիպում ենք բնագրի սրբագրման դեպ-քերի։ Այս ձեռագիրն ընդօրինակված է G-ից։

9. I. № 8158, Կանոնագիրք. թերթեր՝ 338. մեծություն՝ 18,5×15,2. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ կազմը քայքայված, կան պոկված, ընկած, (սկզբից և միջից), պատառոտված, ցեցակեր թերթեր, մասնակիորեն վերանորոգված, առաջին ութ և վերջին ինը էջերը, որոնք համարակալված չեն. դատարկ են. գրիչ՝ Նիկոլ դպիր. տեղ՝ Կամենից. ժամանակ՝ 1635 թ.։ Ձեռագրում նախ դրված է տարեկալական ցանկը, սկզբից թերի, 1ա—11ա էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոցն» վերնագրով՝ 11բ—13ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 15բ—338ա։

10. J. № 3706, Կանոնագիրք. թերթեր՝ 232. մեծություն՝ 25,7×20. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. դատարկ էջեր՝ 1աբ, 231բ—232բ, հետագայում Կանոնագրքի առանձին հատվածների ընդգծում՝ կապույտ մատիտով, ձեռագրի 229բ—231ա էջերում XVIII—XIX դդ. կատարված նշում թե որ կանոնախումբը որ էջում է գտնվում։ Գրիչ՝ Խաչատուր դպիր. տեղ՝ Կամենից. ժամանակ՝ 1636 թ.։ Այս և նախորդ՝ I ձեռագրի գլխավոր հիշատակարանը նույնն է, միայն գրիչների, սրանց ծնողների, ուսուցիչների անունները և ժամանակն է փոփոխված։ Միևնույն տաղձի վրա գրել են երկու գրիչներն էլ։ Այն օրինակը, որից ընդօրինակել են IJ ձեռագրերը, նույնն է. այդ երևում է երկու գրիչների հիշատակարանից՝ «Այլ և յիշեցէք զտէր Ներսէս քահանայն, որ զօրինակս միով բանիւ շնորհեաց, վասն որոյ զվարձս ի Քրիստոսէ առցէ» (J, էջ 228բ, I, էջ 237բ)։ Տեր Ներսեսի օրինակը գուցե եղել է T ձեռագիրը, ընդօրինակված 1621 թ. դարձյալ Կամենիցում։ Ձեռագրի սկզբում գրված է տարեկալական ցանկը՝ «Ցանկն է միահամուռ կանոնիս» վերնագրով 2ա—13բ էջերում, իսկ կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ ե այս կարգ և չափ գլխոցն» վերնագրով՝ 13բ—14բ էջերում, այնուհետև հաջորդում է Կանոնագիրքը 15ա—229ա էջերում։

11. K. № 4403. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 284. մեծություն՝ 19,5×14,3. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ կան պատառոտված էջեր, տեղ-տեղ մելանը թափված, դատարկ էջեր՝ 15բ, 282բ, 284աբ. գրիչ՝ Հովհաննես դպիր. տեղ՝ Ղարասու (սր. Օքսենտ). ժամանակ՝ 1647 թ.։ Նախ դըրված է տարեկալական ցանկը՝ «Ցանկ է [միահա]մուռ կանոնիս» վերնագրով 1ա—15ա էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւնք կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով՝ 16ա—17ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 17ա—281բ էջերում։

12. L. № 4631. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 292. մեծություն՝ 14,2×10,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. երկսյուն. վիճակ՝ լավ է պահպանված, դատարկ էջեր՝ 1աբ. գրիչ՝ Հովհաննես աբեղա. տեղ՝ Ղարասու (սբ. Օքսենտ). ժամանակ՝ 1649թ.։ Նախ դրված է տարեկալական ցանկը՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնքիս» վերնագրով՝ 2ա—15ա էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագըրով՝ 15ա—16ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 16բ—290ա էջերում։

13. M. № 5782. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 319. մեծություն՝ 20,7×14,7. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ տեղ-տեղ

կեղտոտված էջեր, լուսանցքներում երբեմն որոշ ուղղումներ, 319բ էջը դատարկ. գրիչ՝ Միքայել քահանա. տեղ՝ Ղարասու (սբ. Օքսենտ). ժամանակ՝ XVII դար[1]։ Նախ դրված է առարկայական ցանկը՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնիս» վերնագրով՝ 1ա—15ա էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը, անխորագիր, 15բ—16բ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 16բ—303 էջերում։ Այս և նախորդ երկու ձեռագրերում գլխավոր և չափածո հիշատակարանները նույնն են, միայն տարբեր է սրանց պատմական մասը։ Եվ քանի որ երեքն էլ ընդօրինակվել են Ղարասուում (սբ. Օքսենտ եկեղեցում), նշանակում է դրանք ընդօրինակվել են միևնույն ձեռագրից։

14. N. № 7580. Դատաստանագիրք և Կանոնագիրք. թերթեր՝ 147. մեծություն՝ 27×20. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ սկզբից, միջից և վերջից կան ընկած թերթեր, պատառոտված, կեղտոտված և վերանորոգված էջեր, տեղ-տեղ գիրը ջնջված. գրիչ՝ Ազարիա. տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ 1651 թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով գտնվում է 59աբ էջերում. առարկայական ցանկը չի պահվել, ընկել է, հավանաբար վերջում լինելու պատճառով, իսկ Կանոնագիրքը՝ Շահապիվանի ժողովի կանոնախմբի ԺԵ հոդվածի վերջին մասից մինչև վերջ ընկած է, մնացածը գտնվում է 60ա—147ա էջերում։

15. O. № 3291. Դատաստանագիրք և Կանոնագիրք. թերթեր՝ 476. մեծություն՝ 20×15,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր, երկսյուն. վիճակ՝ կան մաշված էջեր, դատարկ էջեր՝ 1ար, 166բ, 476բ. գրիչ՝ Ազարիա դպիր և Հովհան քահանա, «որ բազում աշխատեցաւ ի վերայ կանոնգրքիս, Ե և Զ տետր տէր Յովհաննն գրեաց»[2] (էջ 471ա). տեղ՝ Ջուղա. ժամանակ՝ 1654թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գըլխոյն» վերնագրով գտնվում է 167ա-168ա էջերում, առարկայական ցանկը՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնացս» վերնագրով ի տարբերություն մյուս ձեռագրերի, գտնվում է Կանոնագրքի վերջում՝ 441ա-457ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 168ա-469բ էջերում։ Առանձին էջերի լուսանցքներում, գրչի կողմից կատարված են ուղղումներ, այդպիսի մի բաց թողնված հատվածը (Նիկիայի ժողովի կանոնախմբի ԺԵ հոդված) ուղղելիս գրիչը 198ա էջի ներքևի լուսանցքում գրում է. «Թողութիւն արարէք հարք և եղբարք մոնթի դաս կուտալի Բ տող սխալեցայ»։

16. P. № 9298. Կանոնագիրք և կանոնական այլ նյութեր. թերթեր՝ 310. մեծություն՝ 20,3×16,2. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ կան քերված բառեր, տողեր 116ա, 126ա, 127բ, 133ա 159ա և այլն, պատառոտված էջեր, ջնջումներ, դատարկ՝ 1աբ, 286բ, 301բ. գրիչ, տեղ, ժամանակ՝ անհայտ. 310բ էջում 1662 թվականի հիշատակություն, նշանակում է ձեռագիրն ընդօրինակվել է մինչև 1662 թիվը, այլ խոսքով XVII դարում։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով գտնվում է 2ա—3ա էջերում, առարկայական ցանկը՝ «Ցանկն է

[1] Ձեռագրի հիշատակարանում ժամանակի մասին կա հետևյալ տեղեկությունը. «Եղև գրաւ սուրբ գանձարանիս ի թվաբերութեանն հայոց ՌԺ (հաջորդ տառը՝ տասնավոր կամ միավոր և կամ երկուսն էլ չի գրված, բայց տեղը բաց է թողնված—Վ. Հ.)... ի հայրապետութեան տեառն տէր Յակոբ կաթուղիկոսին» (էջ 304աբ)։ Նշանակում է ձեռագիրն ընդօրինակվել է 1655—1680 թթ. շրջանում, Հակոբ Ջուղայեցու կաթողիկոսության օրով։

[2] Այսինքն ձեռագրի 215ա—239ա էջերը։

միահամուռ կանոնիս» վերնագրով, O ձեռագրի նման, գտնվում է Կանոնագրքի վերջում՝ 287ա—301ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 3ա—286ա էջերում։

17. Q. № 5894. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 300. մեծություն՝ 18×14,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր, միասյուն, վիճակ՝ կան խունացած էջեր. դատարկ՝ 15բ էջը. գրիչ՝ Միքայել քահանա. տեղ՝ «ի յաշխարհս Ղրիմաց ի քաղաքն»[1]. ժամանակ՝ 1664 թ.։ Նախ դրված է առարկայական ցանկը՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնիս» վերնագրով՝ 1ա—14ա էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով՝ 14ա—15ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 16ա—299ա էջերում։ Ձեռագրում տեղ-տեղ բաց են թողնված առանձին բառեր, ըստ երևույթին նախագաղափար ձեռագրից այդ բառերը չեն կարողացել կարդալ։

18. R. № 2883. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 208. մեծություն՝ 31,2×20,2. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ ձեռագրի թուղթը արդեն դեղնել է, կան դատարկ էջեր՝ 1ա—6բ, 199ա, 205ա—208բ. գրիչ՝ Հովհաննես աբեղա. տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ 1665 թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ՝ և չափ գլխոյն» վերնագրով գտնվում է 7աբ էջերում, առարկայական ցանկ չունի, իսկ Կանոնագիրքը՝ 7բ—204բ էջերում։ Ձեռագրում հաճախ հապավման նշանը՝ պատիվը մոռացված է։ Շատ հաճախ շփոթված են ա և ս, ե և ն տառերը, ըստ երևույթին այս ձեռագիրը ընդօրինակվել է մի նոտրագիր ձեռագրից։ Բառերի աղճատումները այստեղ շատ են, նույն սխալ ընթերցումն են տալիս QR ձեռագրերը։ Կանոնախմբերի հոդվածները համարակալված չեն։

19. S. № 3097. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 362. մեծություն՝ 20×14,8. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ կան դատարկ էջեր՝ 1աբ, 17բ—18բ 356բ—362բ. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ մինչև 1681 թ.։ Նախ դրված է առարկայական ցանկը՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնիս» վերնագրով՝ 2ա—15 էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով՝ 15բ—17ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 19ա—355բ էջերում։ Հաճախ բառերի հապավման նշանը՝ պատիվը չի նշված, ընթերցումներով ավելի մոտ է KLMQT ձեռագրերին։

20. T. № 9488. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 369. մեծություն՝ 19,5×16. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ կան կազմահան, դատարկ էջեր՝ 18բ—22բ, պատառոտված և ապա վերանորոգված, ցեցակեր էջեր, մի շարք էջերում կան առանձին հատվածների մատիտով ընդգծումներ, նշումներ. գրիչ՝ Գրիգոր. տեղ՝ Կամենից. ժամանակ՝ 1621 թ.։ Նախ դրված է առարկայական ցանկը՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնիս» վերնագրով՝ 1ա—18ա էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով՝ 23ա—24բ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 25ա—367բ էջերում։ Գլխավոր և չափածո այն հիշատակարանները, որ գտնում ենք KLM ձեռագրերում, հանդիպում ենք նաև այստեղ, միայն փո-

---

[1] Բնագրում հաջորդ բառը՝ քաղաքի անունը բաց է թողնված։ Բնագրում գրված է «Ընդ հովանեաւ սուրբ Աւգուէնտին» (էջ 299բ), որը պետք է հասկանալ Ղարասու։ Նշանակում է M և Q ձեռագրերը ընդօրինակել է նույն Միքայել քահանան։ Քանի որ և չափածո և գլխավոր հիշատակարանը նույնն են, ինչ KLM ձեռագրերինը, բացառությամբ ժամանակի և գրչի մասին հիշատակության, կարող ենք եզրակացնել, որ KLMQ ձեռագրերը հավանաբար միևնույն օրինակից են ընդօրինակվել։

փոխված է գլխավոր հիշատակարանի պատմական մասը։ T ձեռագրից համանաբար ընդօրինակվել են $<\frac{II}{KLMSQ}$ ձեռագրերը։ Ձեռագրում նկատվում են սրբագրության հետքեր, կատարել են ջնջումներ և ավելացումներ։ Դրանք արել են գրիչը և ուրիշներ (61բ, 73ա, 85ա, 90բ, 93բ էջերը և այլն)։ Կատարված այդ ուղղումները անցել են այլ ձեռագրերի՝ IJKLMSQ։

21. U. № 3148. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 188. մեծություն՝ 20,2×15. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ վերջից կան ընկած թերթեր, հետագայում կազմելու ժամանակ ձեռագիր թերթերը կտրելիս, վերևի և ներքևի լուսանցքները խորն են կտրվել. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII դար ?։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոցն» վերնագրով գտնվում է 1աբ էջերում, առարկայական ցանկը, անխորագիր՝ 1բ—8ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 8բ—188բ էջերում։ Գրիչը Լ-ի փոխարեն հաճախ գործածում է ղ։

Այս ձեռագիրը ընդօրինակված է A ձեռագրից։ Դա երևում է նրանից, որ A ձեռագրի 312ա էջի փոքրիկ հիշատակարանը, որն անմիջապես հաջորդում է Մելիտոն եպիսկոպոսի մի նամակին, նույնությամբ և միևնույն տեղում գտնվում է № 3148 ձեռագրում։

22. V. № 3099. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 282. մեծություն՝ 19×14,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ սկզբից ունի ընկած թերթեր, վերանորոգված էջեր։ 99-րդ թերթը դարձյալ նոտրագիր, բայց գրել է հավանաբար մեկ ուրիշը։ Այդպես է նաև 12-րդ թերթը։ Դատարկ էջեր՝ 1ա—7բ, 13աբ, 274բ—282բ. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ մինչև 1667 թ.։ Նախ դրված է առարկայական ցանկը, սկզբից ընկած՝ 8ա—20բ էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով՝ 20բ—22ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 22ա—274ա էջերում։ Գրիչը Լ-ի փոխարեն հաճախ գործածում է ղ-ն։ V ձեռագրի գրչությունը շատ նման է S-ի գրչության, գուցե ընդօրինակել է միևնույն գրիչը։

23. X. № 449. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 254. մեծություն՝ 31,2×19,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. դատարկ էջեր՝ 1ա—5բ, 180բ, 210ա—254բ. այդ էջերից 210ա—217ա-ի վրա 1884 թ. մայիսի 30-ի թվով Մ. Սմբատյանցը թողել է մի հիշատակարան։ Վիճակ՝ կան վնասված էջեր, մելանը տեղ-տեղ ծակել է թուղթը. գրիչ՝ Գալուստ դպիր Ջուղայեցի. տեղ՝ Աստրախան. ժամանակ՝ 1757 թ.։ Նախ դրված է առարկայական ցանկը՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնքիս» վերնագրով՝ 6ա—13ա էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով՝ 13աբ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 13բ—178ա էջերում։

24. Y. № 3297. Կանոնագիրք և Դավիթ-բեկի պատմություն. թերթեր՝ 171. մեծություն՝ 21×17,3. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. դատարկ էջեր՝ 1աբ, 133ա, 136ա—137բ, 166ա—171բ։ Կանոնագրքի գրիչ՝ Վարդան վարդապետ. տեղ՝ Պետրպօլիս. ժամանակ՝ 1780 թ.։ Նախ դրված է առարկայական ցանկը՝ «Ցանկ է միահամուռ կանոնքիս» վերնագրով՝ 2ա—9ա էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով՝ 9աբ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 9բ—136բ էջերում։

Այս ձեռագիրը ամենայն հավանականությամբ ընդօրինակված է նախորդ՝ X ձեռագրից։

25. Z. № 7317. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 334. մեծություն՝ 19,7×15. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ լավ է պահպանված, կան մի քանի կեղտոտված էջեր։ Կան ուղղումներ և ավելի ուշ շրջանում մատիտով կատարված բաց թողնված առանձին բառերի ավելացումներ։ Գրիչ՝ Հովհաննես սարկավագ. տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ 1652 թ.։ Ձեռագիրը կազմելիս սկզբի էջերը սխալմամբ տեղադրել են վերջում, այդ պատճառով առարկայական ցանկը՝ «Ծանկ է միահամուռ կանոնքիս» վերնագրով դրված է 315ա—329բ էջերում, կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եդեալ և այս կարգ և չափ գլխոյն» վերնագրով՝ 329բ—331ա էջերում, Առաքելական (Ա) կանոնախմբի առաջաբանը և ցանկը՝ 331ա—334ա էջերում։ Կանոնագիրքը՝ 1ա—314բ էջերում։

26. W. № 3059. Դատաստանագիրք, «Գիրք Նոմոսի» և Կանոնագիրք. թերթեր՝ 465. մեծություն՝ 21,3×17. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր (XIX դար). միասյուն. գրիչ՝ Հովսեփ Տեր Հովսեփյան. տեղ՝ Թավրիզ. ժամանակ՝ 1843 թ.։ «Գիրք Նոմոսի»-ի վերջում (էջ 147բ) նշված է. «Հին գաղափար գրոյս գրեցեալ ի թուին ՌՃԲ (1653)»։ Այս տեղեկությունը արդյո՞ք վերաբերում է միայն Դատաստանագրքին, «Գիրք Նոմոսի»-ին, թե նաև Կանոնագրքին։[1]

Կանոնագիրքը գտնվում է ձեռագրի 148ա—428բ էջերում։ Ձեռագրի վերջում՝ 429ա—463ա էջերում՝ «Ծանկ համօրէն կանոնացս» վերնագրով, տրված է Դատաստանագրքի և Կանոնագրքի հոդվածների ցանկը, թե որ հոդվածը ձեռագրի որ էջում է գտնվում։ Դատաստանագրքի հոդվածների ցանկը (Ներածություն՝ Ա—Է + Դատաստանագիրք Ա—ՄԾԴ) 261 վերնագրերի տակ տրված է 429ա—434բ էջերում, «Գիրք Նոմոսի»-ն՝ 144 վերնագրերի տակ՝ 434բ—438բ էջերում. իսկ Կանոնագրքի յուրաքանչյուր կանոնախմբի հոդվածների ցանկը, որը, սովորաբար մյուս ձեռագրերում, գտնվում է յուրաքանչյուրն իր կանոնախմբից անմիջապես առաջ, տրված է վերջում, իրար հետևից, բայց առանձին-առանձին, 438բ—463ա էջերում։

Մինչև Հովհ. Օձնեցու կանոնախմբի հոդվածների ցանկը ներառյալ, կազմված է մյուս ձեռագրերի ցանկերին համապատասխան, իսկ դրանից հետո եղածը հետագայում կազմել են ուրիշներ, գուցե և W ձեռագրի գրիչը։ Ձեռագրում չի պահվել կանոնախմբերի ցանկ։

Հատված հիշատակարանից, էջ 464ա. «...զոր և սկսեալ ի 1843 ամի մարդեղութեան տեառն մերոյ վեցն փետրվարի[2] և աւարտեալ ի նոյն 1843 ամի և յուլիսի ամսոյ 21-ին, ի Դաւրէժ, առանց յաւելման կամ պակասեցուցման, զի ի յընդօրինակելն մեր տեսաք ինչ-ինչ վրիպակս և սխալանս, և ուրեք-ուրեք գեղջկական և աշխարհաբառբառս ի գործ եդեալ, անպատեհ վարկուցեալ ոչ կամեցաք զնոսին ուղղագրել և ըստ կարգի յօրինել յանիծից և ի նզովից հարցն սրբոց երկնչելով...»։

27. Ծ. № 3065. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 228. մեծություն՝ 20,8×16,2.

---

[1] Ձեռագրի 109բ էջում, Դատաստանագրքից հետո, գրված է նախագաղափար ձեռագրի մի այլ հիշատակարանը. «Ի թուին ՌՃԲ (1653) գրեցեալ ի մարտի ամսոյ 10-ին»։

[2] «Վեցն փետրվարի» բնագրի տեղ լուսանցքում, ավելացրել է գրիչը։

նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ Կանոնագրքի սկզբի ընդարձակ մասը, ներառյալ մինչև Սարդիկեի ժողովի կանոնախումբը, ընկած է, դատարկ էջեր՝ 211բ—214բ։ Գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVIII դար ?։ Կանոնախմբերի ցանկ չունի. առարկայական ցանկը՝ «Ցանգ կրքոյս միահամուռ աստ եդաք, զի որոնեալ գտանիցիք համարովք, որ են այս» (այբբենական կարգով) վերնագրով գտնվում է ձեռագրի վերջում՝ 215ա—228ա էջերում։ Յուրաքանչյուր վերնագրի դիմաց հոդվածի համարները նշված են բուն արաբական թվանշաններով, թեև ձեռագրում հոդվածների համարները դրված են հայկական տառերով, օրինակ՝ «Ընդ արեւս պարտ է աղօթել \, VՐV» (էջ 215ա), այսինքն տես Ա, ՉԼԷ հոդվածները։ Կանոնագիրքը գտնվում է ձեռագրի 1ա—211ա էջերում։ Ուղղագրությունը այստեղ սովորականի նման չէ՝ կ-ի փոխարեն գրում է գ, օրինակ՝ կարգ-ի փխ. գարգ, բ-ն՝ պ-ը, բաշխեսցին-ի փխ. պաշխեսցին, դ-ն՝ տ, դրամ-ի փխ. տրամ և այլն։

28. ը № 1770. Զանազան նյութեր և Կանոնագիրք. թերթեր՝ 278. մեծություն՝ 18,4×14. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր և նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ կան պատառոտված, կեղտոտված էջեր, վերանորոգված է, ընկած թերթերը նորից արտագրված 1731 թ. Հակոբ Ջուղայեցու կողմից (էջ 192բ)։ Կազմելու ժամանակ վերևի և ներքևի լուսանցքները սկզբի թերթերում կտրվել են, ունի պոկված թերթեր։ Դատարկ էջեր՝ 1ա—3բ, 12ա—16բ, 115աբ, 133բ—135բ, 193աբ, 124բ, 273բ—278բ. գրիչ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII դար։ Ձեռագրի 10բ—11աբ էջերում տրված է ձեռագրի բովանդակությունը՝ «Ցանկ գլխոց երկու հատորի գրոյս, որոյ առաջի մասն են քարոզք և երկրորդն են հարցմունք, կանոնք այլև քարոզք և խրատք»։ Ձեռագրի 35ա—110բ էջերում գտնվում են Կանոնագրքի Ա—ԺԵ կանոնախմբերը միայն։ Առարկայական և կանոնախմբերի ցանկերը չեն պահվել։

29. û № 3141. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 168. մեծություն՝ 21,3×17,3. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն, դատարկ էջեր՝ 155բ—168բ. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XIX դար։ Կանոնախմբերի և առարկայական ցանկեր չունի։ Հոդվածների ընդհանուր համարները նշված են արաբական թվանշաններով, իսկ մասնավոր համարակալում չի դրված։ Սխալ ընթերցումներ և չիքեր անչափ շատ են։

Բ խմբի ձեռագրեր.

30. a. № 7615. Կանոնագիրք և կանոնական այլ նյութեր. թերթեր՝ 286. մեծություն՝ 18,5×13,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ սկզբից, միջից և վերջից կան ընկած թերթեր, կազմը քայքայված, կան եղծված տողեր, վերանորոգված է. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XIV—XV դարեր?։ Հավանաբար ունեցել է կանոնախմբերի ցանկ, որը, սակայն, ընկած է. առարկայական ցանկի սկիզբը ընկած է, մնացածը գտնվում է 2ա—14բ էջերում։ Այս ցանկի վերջում գտնում ենք ցանկին վերաբերող հիշատակարան. «Գումարեցան ճառքս և կանոնքս և բովանդակեցան համարով ՄՂ և վկայութիւնք, որ աստի կան ՌՇԻԷ... ՊԱ թվին» (էջ 14բ)։ Կանոնագիրքը գտնվում է ձեռագրի 15ա—262ա էջերում։

31. b. № 8380. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 266. մեծություն՝ 18,3×13,7. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. 1ա, 265բ, 266բ էջերում հետագայի զանազան նշումներ, դատարկ՝ 266ա. գրիչ՝ Գրիգոր երեց. տեղ՝ Կոլոնիա («որ այժմ ասի Ղարայհիսար»). ժամանակ՝ 1632 թ.։ Ունի կանոնախմբերի

երկու ցանկ՝ ա. «Ցանկ սուրբ գրոցս» վերնագրով՝ 1բ—2բ էջերում գրել է մեկ ուրիշը, նոտրագրով. բ. անխորագիր 3ա—4ա էջերում, գրել է գրիչը։ Ձեռագրերում եղած կանոնախմբերի հաջորդական դասավորությունը ավելի համապատասխանում է առաջին ցանկին։ Ըստ երևույթին ձեռագիրն ընդօրինակելուց հետո մեկ ուրիշը կանոնախմբերի հաջորդականությունը նույնությամբ նորից գրանցել է առաջին դատարկ էջերում. Կանոնագիրքը գտնվում է 14ա—262բ էջերում. առարկայական ցանկը, անխորագիր՝ 4ա—14ա էջերում։ Այս ձեռագրում թեև երբեմն հանդիպում ենք ընտիր ընթերցումների, բայց ընդհանուր առմամբ աղավաղումները շատ են։ Բառամեջ հաճախ գործածում է յ տառը, օրինակ՝ մայրայքաղաք։ Բարբառային արտասանությամբ միշտ գրում է ծանար, փոխանակ ծանր։ Կան անուշադիր ընդօրինակության դեպքեր, օրինակ՝ վըռիւ փխ. վճիռ (էջ 255, տող 12), խռնել, փխ. առնել (էջ 214, տող 6) և այլն։

32. c. № 8964. Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 250. մեծություն՝ 18×13,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ ունի եղծված տողեր, որոնք նորոգված են, դատարկ էջեր՝ 14բ, 191ա—192ա, 203բ, 207բ. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XIV—XV դարեր?։ Կանոնախմբերի ցանկը (անխորագիր) գտնվում է 1ա—2բ էջերում։ Ցանկի վերջում կա այսպիսի հիշատակություն. «Միաբան գումարեցաւ գլուխ կանոնացս համարով ՀԸ[1]։ Եւ բովանդակ վկայութիւնքն որ աստ կան միաբան ՌՇԻԷ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ» (էջ 2բ)։ Առարկայական ցանկը (անխորագիր) գտնվում է 2բ—14ա էջերում։ Ցանկի վերջում կարդում ենք այսպիսի մի հիշատակություն ևս. «Գումարեցան ճառքս և կանոնքս և բովանդակեցան համարով ՒԾԴ. և վկայութիւնք որ աստ կան ՌՇԻԷ» (էջ 15ա)։ Կանոնագիրքը գտնվում է 15ա—191ա էջերում։ Ընթերցումներով մոտենում է Bd ձեռագրերին։ Աթանասի կանոնախմբի ցանկում թեև մի քանի վերնագրերի հաջորդականությունը տարբեր է Կանոնագրքի ունեցած համապատասխան ցանկից, բայց բուն ձեռագրում այդ հոդվածների հերթականությունը համընկնում է Կանոնագրքի ունեցածին։

33. d. № 2676. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 221. մեծություն՝ 27,5×18,7. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ վերջից կան ընկած թերթեր, կեղտոտված և դանակահար էջեր, նորոգված 1750 թ. գրիչ՝ Աստվածատուր. տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII դար։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Աւգնեա Յիսուս կարգ և սահմանադրութիւն կանոնաց կարգեալ ի սրբոց առաքելոց և հայրապետացն. լաւ և ընտիր և հաց անմահական, ով ոք կարող է ճաշակել» վերնագրով գտնվում է 1ա—2ա էջերում, ուր նշված են 76 կանոնախմբերի վերնագրեր, բայց բուն ձեռագրում ընդօրինակված են 38 կանոնախումբ՝ ներառյալ «Կանոնք Յոհաննու Մանդակունոյ Հայոց կաթուղիկոսի գլուխս Ը» կանոնախումբը։ Այս ցանկի վերջում սրան և առարկայական ցանկին վերաբերող մի հիշատակություն կա՝ «Միաբան գում[արեցաւ] գլուխ կանոնացս համարով ՀԸ և բովանդ[ակ] վկայութիւնք, որ աստ կան միաբան ՌՇԻԷ ի փառս Աստուծոյ մեր[ոյ]»[2]։ Վերջինիս

[1] Այս ցանկում թեև նշված է 78 կանոնախմբի վերնագիր, բայց բուն ձեռագրում ընդօրինակված է մինչև «ԽԶ. Սրբոյն Եղիշէի ի կանոնաց գրոց, վասն դիւահարաց» կանոնախումբը ներառյալ։

[2] Էջ 1ա։ Այստեղ թեև նշում է ՀԸ, բայց ցանկում նշված է ՀԶ վերնագիր։

նաչորդում է դարձյալ առարկայական ցանկի վերաբերյալ մի ծանուցում՝ «Նախադրութիւն կարգեալ կանոնացս կարմիր և Ֆուխ գրով է, կարմիրն ճառին համարքն է[1] և թուխն քանիաւնութիւնք վկայութեան[2] կանոնացս է» (էջ 2բ)։ Այս հիշատակությունը սես նաև նախորդ C ձեռագրում, էջ 2բ։ Այնուհետև գտնվում է առարկայական ցանկը. «Արդ այս ինչ կարգեալ և եղեալ է աստ» վերնագրով՝ 2բ—10ա էջերում, այդ ցանկը ավարտվում է հետևյալ հիշատակությամբ. «Գումարեցան ճառքս և կանոնքս և բովանդ[ակ]եցան համարով ՄՂ և վկայութիւն որ աստ կան ՌՇԻէ» (էջ 10ա)։ Իսկ Կանոնգիրքը տեղավորված է ձեռագրի 10ա—147ա էջերում։

34. Ե. № 783. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 344. մեծություն՝ 21,6×14,8. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր (Կանոնագիրքը), բոլորագիր, մինչև 253ա էջը. երկսյուն, 255ա—289բ էջերը միասյուն, մնացածը դարձյալ երկսյուն. վիճակ՝ կան պատռված թերթեր, դատարկ էջեր՝ 1ա—4բ, 198բ—199բ. 201ա—204բ, 208բ—312բ, 333բ—334բ, 341ա—344բ. գրիչ՝ Աբրահամ երեց, տեղ՝ ոչ. Պարսամի վանք. ժամանակ՝ 1605 թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը (անխորագիր) գտնվում է 5աբ էջերում, ունի 46 կանոնախմբերի վերնագրեր, այդքան էլ կանոնախումբ բուն ձեռագրում։ Առարկայական ցանկը (անխորագիր) գտնվում է 6ա—13բ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 13բ—198ա էջերում։

35. Լ. № 8006. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 317. մեծություն 21,6×14,5. նյութ՝ թուղթ՝ առաջին երկու և 294—300, 312—315 թերթերը՝ կապտավուն. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ ձեռագրում կան պակաս տեռեր, դա արդյունք է ընդօրինակած ձեռագրի պակասավոր լինելուն. գրիչը նման տեղերը նկատելով ձեռագրի տարբեր էջերի լուսանցքներում նշում է՝ «Բ թուղթ անկեր է» (էջ 229ա), «Բ թուղթ այլ ի հոս ընկեր է» (էջ 235ա) «Բիչ մի պակաս կայ» (էջ 239բ), «Պակաս է» (էջ 258ա) և այլն, նորոգված է, կան դատարկ էջեր՝ 19բ—20բ, 300բ, 303աբ. գրիչ՝ Սարգիս. տեղ՝ Ղրիմ. ժամանակ՝ 1611 թ.։

Հիշատակարան 1) էջ 299բ. «Արդ՝ այս գեղեցկայարմար տառիցըս ցանկացող եղեալ ես թըշուառականս և ամենամեղըս և եղկելի Սարգիս, սակայն անմըտաւարժ վարդապետական արհեստից կամեցայ ըստանալ զսայ ինձ մըխիթարութիւնն մարմընոյ և լիշատակ հոգոյ. սակըս ախքատութեանն դգըրչութեանն արուեստաւորոք ոչ կոչեցի, ի պէտըս հարկիս ալսորիկ ես ինձէն իմովըս անլօժարութեամբ և մեծաջան աշխատութեամբ ըսկիզբն արարի յերկուց ընտիր օրինակաց ոչ ածեալ ըզմտաւ դտըխմարութիւնն գրչութեանն, զի սէր և լամենայնի յաղթէ...»։

2) էջ 2բ. «Այս կանոնգիրքըս գըրվիլ է Ղրիմ թվին Հայոց ՌԿ (1611)-ին, մէկ կանոն ալ տեսի գրվիլ է ՌՃԻԹ (1680) թվին Ղրիմ, Յակոբ վարդապետ Ղըըմեցի աշակերտ Գրիգոր վարդապետի և քաջ դիտապետի Եզընկացոյ»։

3) էջ 105ա, ձախ լուսանցքում կարմիր թանաքով. «Այս Գ գլուխս[3] ոչ ցանկն կայ և ոչ Ղարասուի կանոնքն»։

4) I ա. պահպանակ «Այս կանոնագիրք|ս| գուչէի ի գուչ կու թափլէին անարգ ||| և ես առի սիրով կու |||»։

[1] Իմա առարկայական ցանկի վերնագրերի համարները։

[2] Իմա կանոնախմբերի հոդվածների ընդհանուր համարները։

[3] Խոսքը վերաբերում է Աթանասի կանոնախմբի վերջում մի քանի ձեռագրերում ավելացված երկու հոդվածներին (տես համապատասխան ծանոթագրությունը)։

5) I բ. պահպանակ. «Թվին ՊԴ (1355) գրեցաւ գայս կանոն Մարսըվանի ||| գեղի Աստուածածնայ վանքըն, Ղրիմ բերի չինքսէցի առաջնորդ Ըստէֆան? վարդապետին տըվի վասըն յիշատակ»[1]։

Ձեռագիրը թեև գեղեցիկ գրչություն չունի, սակայն հաճախ տալիս է լավ ընթերցումներ։ Ունի կանոնախմբերի երկու ցանկ՝ առաջինը, որը գտնվում է 1ա—1դ էջերի վրա, և անխորագիր է, կազմվել է հետադայում և ձեռագիրը կազմելիս, թերթերը ետ և առաջ են դրված. երկրորդը՝ «Այս կանոնքըրքիս համայն ցանկն է» վերնագրով գտնվում է 1ե—2ա էջերում, առարկայական ցանկը (անխորագիր)՝ 3ա—19ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 21ա—299բ էջերում։ Կանոնախմբերի ցանկում, չհաշված Հովհ. Օձնեցու հիշատակարանը, նշված է 45 կանոնախմբերի վերնագրեր, իսկ ձեռագրում պահվել է 44, չի ընդօրինակվել «Աւանդութիւնն Հրէիցն վասն ողորմութեանն» կանոնախումբը[2]։ Ձեռագրում ծառն բառը միշտ գրված է ծառրր։

36. g, № 5148. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 275. մեծություն՝ 21,3×15,2. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր (զանազան). երկսյուն. վիճակ՝ կան ընկած, պոկված թերթեր, դատարկ էջեր՝ 170բ, 276բ. ձեռագրում կան պակաս տեղեր, որ արդյունք է նախագաղափար օրինակի պակասավոր լինելուն. գրիչը 159ա էջի լուսանցքում գրում է. «Թուի թէ այս տեղս պակաս է և յօրինակէն է որ չմեղադրես»։ Գրիչ՝ Կարապետ Եվդոկիացի, Ստեփաննոս. տեղ՝ Եվդոկիա. ժամանակ՝ 1618 թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Ցանկ գրոցս Աւգնեա Ցիսուս» վերնագրով գտնվում է 1աբ էջերում, առարկայական ցանկը (անխորագիր)՝ 2ա—9բ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 9բ—169բ էջերում։ Ունի այն սխալ ընթերցումները, որ տալիս է e ձեռագիրը։

37. h. № 3368. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 279. մեծություն՝ 19,5×14,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ կան պոկված, պատառոտված, ընկած թերթեր, դատարկ էջեր՝ 216բ—220ա. գրիչ՝ Կիրակոս. տեղ՝ Թեքիրդաղ. ժամանակ՝ 1639։ Կանոնախմբերի ցանկը ընկել է, առարկայական ցանկը (սկզբից ընկած) գտնվում է 1ա—5բ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը (սկզբից ընկած)՝ 6ա—216ա էջերում[3]։

38. i. № 656. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 122, մեծություն՝ 19,5×14,4. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. դատարկ էջեր՝ 1ա—5բ, 110ա, 111ա—122բ. գրիչ՝ Հովհաննես. տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ 1661 թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «[Ն]ախադրութիւն կանոնաց եղեալ այս չափ և այս չափ գլխոցն» վերնագրով գտնվում է 6աբ էջերում, առարկայական ցանկը (անխորագիր)՝ 6բ—12բ էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 12բ—109բ էջերում։ Կանոնախմբերի ցանկում նշված է 40 կանոնախմբի վերնագիր, իսկ ձեռագրում պահվել է մինչև 28-րդ՝ «Կանոնք Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյ, գլուխ Ե» կանոնախումբը, մնացածը ինչ-ինչ պատճառներով չի ընդօրինակվել։ Նույն բանը տես նաև t ձեռագրում։

39. k. № 654. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 292. մեծություն՝ 20×14,4. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ դատարկ էջեր՝ 1ա—5բ, 287ա—292բ.

[1] Վերջին երկու հիշատակարանները հավանաբար չեն վերաբերում I ձեռագրին։

[2] Դրա փոխարեն ձեռագրի 304ա—312ա էջերում գտնվում է Հակոբ Ղրիմեցու «Ցագադըս պըսակի ամուսնացելոց» բնագիրը, իսկ 294ա—297բ էջերում Շահապիվանի ժողովի կանոնախմբի առաջաբանը (սկզբից թերի) և Ա հոդվածը (վերջից թերի)։

[3] Այս ձեռագիրը նկարագրված է Ֆ. Ն. Ֆինկի կողմից (տես «Ցուցակ Տփխիսեցի Արդար Ցովհաննիսեանի հայերէն ձեռագրերի», Լայպցիկ, 1903, № 1, էջ 1—39։

գրիչ՝ Աստվածատուր քահանա. տեղ՝ Բերիա. ժամանակ՝ 1671 թ.։ Կանոնախմբերի և տարեկալական ցանկերը չեն ընդօրինակված։ Այս ձեռագրում ընդհանուր առմամբ շարահյուսությունը պարզեցված է։ Կանոնախմբերին նախորդող հոդվածների ցանկերը էականորեն տարբերվում են Հովհաննես Օձնեցու կազմածից։ Ճիշտ նույն ձևով են նաև mps *ձեռագրերը։ օ-ի փոխարեն սովորաբար գրված է* ա.։ *Այդ բանը հանդիպում ենք նաև* ms *ձեռագրերում։*

40. l. *№ 8938. Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 498. մեծություն՝ 21,1×15. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. դատարկ էջեր՝ 12բ, 219ա—220բ, 245բ, 295բ, 309բ—310բ, 489աբ, 498աբ. գրիչ՝ Ներսես. տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ մինչև 1685 թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը «Շարադրութիւն կանոնաց և եդեալ այս չափ և այս չափ և կարգեալ գլխոցն» վերնագրով գտնվում է 1աբ էջերում, առարկայական ցանկը (անխորագիր)՝ 1բ—10ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 10ա—218բ էջերում։ Կանոնախմբերի ցանկում նշված է 40 վերնագիր, իսկ բուն ձեռագրում գտնում ենք 63 կանոնախումբ։ Ձեռագրում շատ հաճախ գործածված է բառամեջ* յ *տառը, օրինակ՝* մայրայքաղաք, մայրեբերն, *հաճախ հանդիպում ենք սխալ ընթերցումների։ Բարսեղ Կեսարացու կանոնախմբի ցանկը նոր է կազմվել և պարզեցված է. այդպես է նաև* ho *ձեռագրերում։*

41. m. *№ 2677. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 306. մեծություն՝ 28,5×20,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր, 223ա էջից նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ 68—70 թերթերը ներքևի լուսանցքից խորը կերպով կտրված. գրիչ՝ Ավետիք քահանա. տեղ՝ Բերիա. ժամանակ՝ 1697 թ.։ Նախ գրված է առարկայական ցանկի բովանդակությունը 26 վերնագրով՝ 1աբ էջերում, ապա կանոնախմբերի ցանկը՝ «Ցանկ գլխավոր կանոնացս» վերնագրով՝ 2ա—3բ էջերում, իսկ տնտուհետև առարկայական ցանկը «Ցրուացանկ է սրբոց կանոնացս» վերնագրով՝ 3բ—19ա էջերում, համապատասխան 1աբ էջերում նշված բովանդակության վերնագրերին։ Այդ ցանկը տարբերվում է մյուսներից։ Կանոնագիրքը գտնվում է 19բ—283բ էջերում։*

42. n. *№ 778. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 410. մեծություն՝ 25,8×19,4. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ կան պոկված թերթեր՝ 34, 35. դատարկ էջեր՝ 34ա, 404ա—410բ, առանձին հատվածներ ընդգծված են մատիտով. գրիչ՝ Մկրտիչ. տեղ՝ Լով. ժամանակ՝ 1635թ.։*

Հիշատակարան, էջ 291բ, «...Զի որք կարդալով օգտիք և կամ աւրինակէք ի սմանէ՝ մի մոռանալք յիշել ի Քրիստոս զկառաչ անուանեալ տէր Զաքարիայն, որ բազում աշխատութեամբ և ջատագովութեամբ պարզեաց և սրբագրեաց զկանոնս, և յաւելեալ ի նոյն ցանկ գեղեցիկ նորայարմար ի վերայ այբուբենի, վասն դիւրաւ գտանելոյ կամեցողին զխնդրելին իւր...»։

Նախ դրված է առարկայական ցանկը՝ «Ցանկ է կանոնի» վերնագրով 1ա—34բ էջերում։ Այն կազմված է այբբենական կարգով և տարբերվում է մյուսներից։ Ապա հաջորդում է կանոնախմբերի ցանկը «Շարադրութիւն կանոնաց եդեալ և այս կարգ և չափ գլխոցն» վերնագրով՝ 35բ—36բ էջերում։ Կանոնագիրքը գտնվում է 37ա—289բ էջերում։ Առանձին կանոնախմբերի հոդվածների ցանկերը, որոնք անմիջապես նախորդում են կանոնախմբերին, երբեմն կազմված են նոր և ընդարձակ ձևով (Աթանասի կանոնախումբ)։ Այս ձեռագիրը միանման ընթերցումներով ավելի մոտ է U *ձեռագրին։ Ձե-*

ռագրում խտրություն չի դրվում աւ-ի և օ-ի միջև, գործածված են երկուսն էլ։ Աստիճան-ը միշտ գրվում է հնագույն ձևով՝ աշտիճան։

43. օ. № 660. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 270. մեծություն՝ 17×11,8. նյութ՝ մագաղաթ. գիր՝ բոլորագիր. երկսյուն. վիճակ՝ կազմը պոկված, սկզբի մեկ պրակը՝ 14 թերթ ընկած, մագաղաթը տեղ-տեղ դեղնած, «Կանոնք տեառն Սիմէոնի Աղուանից կաթողիկոսի» կանոնախումբը վերջից թերի. չի ընդօրինակվել. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII *դար։ Կանոնախմբերի ցանկը չի պահվել։ Առարկայական ցանկը (անխորագիր) գտնվում է 1ա—4ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 4բ—270բ էջերում։ Կանոնագրքի տված ընթերցումներից այս ձեռագիրը զգալի շեղումներ ունի Աթանասի և Բարսեղի կանոնախմբերում։ Ձեռագիրն ընդհանուր առմամբ մոտ է* hl *ձեռագրերին։*

44. բ. № 3544. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 299. մեծություն՝ 19,3×14. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. երկսյուն. վիճակ՝ կան պոկված թերթեր, դատարկ էջեր՝ 4բ—5բ, 291բ—299բ. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII *դար։ Կանոնախմբերի և առարկայական ցանկերը չեն ընդօրինակված։ Ունի այն բոլոր կանոնախմբերը, ինչ որ* m *ձեռագիրը։ Աւ և օ տառերը գործածում է խառն։*

45. գ. № 8236. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 156. մեծություն՝ 20,8×15,2. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ վերջից կան ընկած թերթեր, դատարկ էջեր՝ 1աբ, 10բ, մի շարք էջերում կան գրչի կողմից կատարված ուղղումներ՝ 13ա, 38բ, 57ա, 70ա։ Շահապիվանի կանոնախմբում բացակայում են առանձին ընդարձակ հատվածներ, հավանաբար նախագաղափար օրինակը պակասավոր է եղել։ Ընդօրինակված է սխալաշատ։ Կանոնախմբերի ցանկը (անխորագիր) գտնվում է 2աբ էջերում, առարկայական ցանկը, դարձյալ անխորագիր՝ 2բ—8ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 8բ—156բ էջերում։ Կանոնախմբերի ցանկում նշված է 46 վերնագիր, իսկ ձեռագրում պահվել է 34-ը, 44-րդի՝ «Երանելոյն Մեսրոպայ Հայոց վարդապետի ասացեալ» կանոնախմբի վերջին ընդարձակ մասը և 45, 46-րդ կանոնախմբերը ընկած են։ Գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII *դար։*

46. ր. № 9513. Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 500. մեծություն՝ 22×18.5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII *դար։ Կանոնախմբերի ցանկը՝ «Շարադրութիւն կանոնաց եղեալ այսչափ և այս՞չափ գլխոցըն» վերնագրով գտնվում է 3ա—4ա էջերում, առարկայական ցանկը (անխորագիր)՝ 4ա—14ա էջերում, իսկ Կանոնագիրքը՝ 14բ—297բ էջերում։ Կանոնախմբերի ցանկում թեև նշված է 40 վերնագիր, ինչպես* itl *ձեռագրերում, սակայն այստեղ գտնում ենք 76 կանոնախմբեր, ինչպես* m *ձեռագրում։ Այստեղ թեև հանդիպում ենք բացահայտ սխալների, բայց և գտնում ենք ընտիր ընթերցումներ, որոնցից զգուշությամբ օգտվել ենք հաճախ։ Աթանասի, Սահակի կանոնախմբերի ընթերցումը շատ մոտ է* hlo *ձեռագրերին, բայց ընդհանուր առմամբ այս ձեռագիրը մոտ է* it *ձեռագրերին։*

47. տ. № 3098. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 346. մեծություն՝ 20,4×13,8. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. դատարկ էջեր՝ 1աբ, 345ա—346բ. գրիչ, տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ XVII *դար։ Կանոնախմբերի և առարկայական ցանկերը չեն ընդօրինակված։ Ձեռագիրը պարունակում է այն կանոնախմբերը՝ թվով 78, որ նշեցինք* m *ձեռագրի համար։ Այստեղ երբեմն նկատվում են անուշադիր ընդօրինակման դեպքեր, օրինակ՝* լմպեն *փխ.* ըմպեն *(էջ*

245, տող 10), եի փխ. ե իր (էջ 255, տող 3) և այլն։ Գրիչը անհետևողական է ղ և լ տառերի գործածման մեջ։

48. Է. № 646. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 134. մեծություն՝ 21,1×15,3. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. դատարկ էջեր՝ 1ա—3բ. 123ա—133բ. գրիչ՝ Խաչկո. տեղ՝ Գալիպոլի. ժամանակ՝ 1731 թ.։ Կանոնախմբերի ցանկը «Շարադրութիւնք կանոնաց եղեալ այս չափ և այս չափ կարգ գլխոցն» վերնագրով գտնվում է 4աբ էջերում, առարկայական ցանկը (անխորագիր)՝ 4բ—12ա էջերում։ Կանոնախմբերի ցանկում նշված է 40 վերնագիր, իսկ բուն ձեռագրում ընդօրինակված է մինչև 28-րդ կանոնախումբը՝ «Կանոնք Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ. գլուխս Զ» խորագրով, իսկ Սահակ Պարթևի կանոնախմբից ընդօրինակված է ցանկի մի փոքր մասը՝ Ա-ԺԹ հոդվածների վերնագրերը։ Այնուհետև ընդհատված է ընդօրինակումը։ Այս ձեռագիրն ընթերցումներով մոտ է hilor ձեռագրերին։ Ձեռագրում հոդվածները չեն համարակալված։

49. № 3788. Կանոնագիրք, Դատաստանագիրք և այլ նյութեր. էջեր՝ 420. մեծություն՝ 42,5×26,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ ժամանակակից. միասյուն. վիճակ՝ անցյալում ընկել է ջուրը, խոնավությունը ներծծվել է էջերում և թողել մեծ-մեծ հետքեր, որոնք շատ տեղերում խունացրել են թուղթը և անընթեռնելի դարձրել բազմաթիվ բառեր. դատարկ էջեր՝ 366—420. գրիչ՝ Պետրոս Ավետ-Սեթ. տեղ՝ Մադրաս. ժամանակ՝ 1825։ Կանոնախմբերի և առարկայական ցանկեր ձեռագիրը չունի, Կանոնագիրքը գտնվում է 1—187 էջերում։ Կանոնախմբերը չունեն նաև Հովհաննես Օձնեցու կազմած՝ հոդվածների ցանկերը։ Ձեռագրի 356—365 էջերում «Ցանկ Կանոնգրքոյս» վերնագրի ներքո տրված է ձեռագրի պարունակած նյութերի մի ընդհանուր ցանկ, որը կապ չունի սովորական կանոնագիրք-ձեռագրերի ունեցածի հետ։ Այս ձեռագիրը որոշ չափով համեմատեցինք rt ձեռագրերի հետ, նկատելով, որ սույն ձեռագիրը պարունակում է Կանոնագրքից շեղվող վերջիններիս ընթերցումները, այլև հանդիպում ենք բառերի նոր աղճատումների, որոշեցինք չշարունակել համեմատությունները և այն չօգտագործել համահավաք բնագրի կազմման համար։

50. № 4088. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 145. մեծություն՝ 21,3×17. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր (վատ). միասյուն. դատարկ էջեր՝ 1ա—2բ, 3բ, 16ա—17բ, 140—145. գրիչ՝ Հարություն Խաչատրյան—Մարջանյանց. տեղ՝ Սևան. ժամանակ՝ 1854 թ.։ Կանոնախմբերի և առարկայական ցանկեր չունի։ Համեմատությունը ցույց տվեց, որ այս ձեռագիրը նոր բան չի ավելացնում եղածին, ուստի ընդհատեցինք համեմատությունը և չօգտագործեցինք համահավաք բնագրի կազմման համար։

51. № 659. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 320. մեծություն 16,5×12,5. նյութ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. երկսյուն. վիճակ՝ երկու թերթ ընկած (տես Ս. Տիգրանյանի նշումը ձեռ.-ի 5բ էջում). գրիչ՝ Մաղաքիա դպիր[1]. վայր՝ Կաֆա.

---

[1] Սրա հայրը, Անտոն քահանան (Լ. Խաչիկյանի մոտ սխալմամբ տպված է Անուսնի. տես, ԺԴ դարի հայերեն ձեռագրերի հիշատակարաններ, Երևան, 1950, էջ 488), 1359 թ. Կաֆայում ընդօրինակել է մի կանոնագիրք (սրա վերաարտադրած հիշատակարանը տես e ձեռագրի 325ա էջում)։ Արդյո՞ք հոր ընդօրինակած ձեռագրից կամ վերջինիս նախագաղափար հանդիսացող գրչագրից № 659 ձեռագրի գրիչ Մաղաքիան ևս օգտվել է։

ժամանակ՝ 1368 թ.։ Այս ձեռագիրը հենց սկզբից գրավեց մեր ուշադրությունը. նրա պարունակած կանոնական որոշ նյութեր, հնության առումով, կարող են խորհրդածությունների առիթ տալ։ Սահակ Պարթևի կանոնախմբի առիթով միայն Ն. Ակինյանը սոսկ նշում է ձեռագրի մասին[1], առանց ընդհանրապես նրա մասին խոսելու։ Այստեղ պահվել է Բարսեղ Կեսարացու մի նամակի հայերեն հնագույն թարգմանության ամբողջական բնագիրը, որը ցարդ հայտնի չէր և այդ նամակի միայն մի փոքր մասն էր մտել Կանոնագրքում, որպես Բարսեղ Կեսարացու կանոնախմբի ԾԱ հոդված։ Բազմաթիվ են Կանոնագրքի ներկա հրատարակության և № 659 ձեռագրի առանձին կանոնախմբերի տարբերությունները, վերջինս երբեմն տալիս է հունարենին ավելի մոտ ընթերցումներ, քան Կանոնագիրքը, հաճախ էլ գրիչը վերաշարադրել է առանձին հոդվածներ։ Այս հանգամանքները ենթադրել են տալիս, որ գրիչը իր ձեռքի տակ ունեցել է մի շատ հին ձեռագիր, որից նա ոչ թե ընդօրինակել է, բառի պարզ հասկացությամբ, այլև խմբագրական զգալի աշխատանք կատարել, ոչ միայն նյութի ընտրության, այլև նրա դասակարգման և մատուցման ձևի մեջ։ Գործնական նկատառումներով, օրինակ, որոշ կանոնախմբերի հոդվածների ցանկերը, հակառակ Հովհ. Օձնեցու կազմածի, նա նոր է կազմել և երբեմն էլ վերածել այբբենական կարգի։ № 659 ձեռագրում չեն պահվել Անտիոքի ժողովի, Ներսեսի և Ներշապուհի, Աբրահամ Մամիկոնեից եպիսկոպոսի և Սահակ Ձորոփորեցու կանոնախմբերը, իսկ այլ կանոնախմբերից էլ պահվել են որոշ հոդվածներ, օրինակ՝ Նիկիայի ժողովի կանոններից 12, Անկյուրիայի ժողովից՝ 12, Նեոկեսարիայի ժողովից՝ 13։ Այս հարցերի մասին մանրամասն կարելի է տեսնել համապատասխան կանոնախմբերի ծանոթագրություններում։

52. № 657. Դատաստանագիրք, կանոնական և այլ նյութեր. թերթեր՝ 253. մեծություն՝ 20×14,3. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր, նոտրագիր՝ 88ա—129բ էջերը. միասյուն. դատարկ էջեր՝ 130ա—134բ. գրիչ՝ Ստեփանոս (բոլորագրի մի մասի). տեղ, ժամանակ՝ անհայտ։ Կանոնական նյութերը գտնվում են ձեռագրի 88ա—146ա էջերում, մեծ մասամբ գրված նոտրագիր։ Այստեղ գտնում ենք մեզ հետաքրքրող մի քանի կանոնախմբեր՝ Կղեմեսի, Աթանասի, Բարսեղի, Գրիգոր Լուսավորչի, Գանգրայի և Նիկիայի ժողովների կանոնախմբերը։ Վերջինիս ներքո դրված են նաև Անկյուրիայի, Կեսարիայի, Նեոկեսարիայի ժողովների որոշ հոդվածներ, ինչպես № 659 ձեռագրում, բայց նրանից տարբեր։ Որոշ կանոնախմբեր, օրինակ՝ Նիկիայի, Գանգրայի ժողովների, Աթանասի, նկատելի նմանություն ունեն № 659 ձեռագրի համապատասխան կանոնախմբերի հետ, ոչ միայն կառուցվածքով, այլև ընթերցումով։ Այդ հանգամանքը մեզ ենթադրել է տալիս, որ № 657 ձեռագրի գրիչը ընդօրինակության ժամանակ որևէ կերպ օգտագործել է № 659 ձեռագիրը կամ սրա մի տարբերակը։

Ներքոհիշյալ վեց ձեռագրերը պատկանում են միևնույն (համառոտ) խմբին, թեև ունեն առանձին տարբերություններ միմյանցից։ Այս վեց ձեռագրերի համար ընդհանուրն այն է, որ բազմաթիվ հոդվածներ երբեմն դուրս են նետված, երբեմն՝ համառոտված, իսկ երբեմն էլ ընդարձակված։

53. № 648. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 195. մեծություն՝ 21,4×15,2. նյութ, թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. վիճակ՝ կան ցեցակեր էջեր, առաջին թեր-

[1] Տե՛ս Հանդէս Ամսօրեայ, 1946, № 1—12, էջ 48—70, 1947, № 1, էջ 1—25։

թերը կիսով չափ պատռված, ընկած. դատարկ էջեր՝ 195բ. գրիչ, տեղ, ժամանակ՝ անհայտ։ Ձեռագրում Շահապիվանի ժողովի կանոնախումբը ընդօրինակված է երկու անգամ (էջ 28ա—31ա, 182ա—193ա)։

54. № 649. Կանոնագիրք և այլ նյութեր. թերթեր՝ 187. մեծություն՝ 21×15,5. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ տեղ-տեղ կեղտոտված էջեր, դատարկ էջեր՝ 1ա—2բ, 185ա—187բ. գրիչ, տեղ, ժամանակ՝ անհայտ։ Կանոնագիրքը գտնվում է 3ա—117բ էջերում։

55. № 650. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 134. մեծություն՝ 21,2×14. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. երկսյուն. դատարկ էջեր՝ 1ա—3բ, 124ա—134բ. գրիչ, տեղ, ժամանակ՝ անհայտ։

56. № 651. Կանոնագիրք. թերթեր՝ 165. մեծություն՝ 19,3×14,7. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր (զանազան). երկսյուն. վիճակ՝ լուսանցքներում երբեմն հետագայի զանազան նշումներ (էջ 18բ, 20ա, 38բ, 97ա, 106ա և այլն), խոնավությունից ձեռագրի վերևի մասն խունացած, դատարկ էջեր՝ 164ա—165ա. գրիչ, տեղ, ժամանակ՝ անհայտ, 164ա էջում 1774 թ. հիշատակագրություն։

57. № 2964. Կանոնագիրք և կանոնական այլ նյութեր. թերթեր՝ 255. մեծություն՝ 21,7×15,7. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր. միասյուն. վիճակ՝ վերջից կան ընկած թերթեր (զույգ դատարկ). գրիչ՝ Հովհաննես. տեղ՝ Բյուզանդիոն. ժամանակ՝ 1562 թ.։ Կանոնագիրքը գտնվում է ձեռագրի 1ա—238բ էջերում։

58. № 3562. Դատաստանագիրք, Կանոնագիրք և կանոնական այլ նյութեր. թերթեր՝ 461. մեծություն՝ 21,7×15,4. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր (զանազան). միասյուն. երկսյուն (Կանոնագիրքը). վիճակ՝ կան կեղտոտված և ընկած (Առաքելականի վերջից և Կղեմեսի Ա—ԼՁ հոդվածները) էջեր, ձեռագրի 1—15 թերթերը կազմված է խառը, թերթերի եզրերը մաշված, թուղթը խունացած, դատարկ էջեր՝ 461աբ. գրիչ. տեղ՝ անհայտ. ժամանակ՝ 1596 թ.։ Կանոնագիրքը գտնվում է 243ա—451ա էջերում։ Այստեղ ևս կրկնված է Շահապիվանի ժողովի կանոնախումբը (էջ 301բ—305ա, 440բ—451ա)։

Այս վեց ձեռագրերն էլ (№№ 53—58), ինչպես նշեցինք, պատկանում են միևնույն համառոտ խմբին, նույնն է Կանոնագիրքը թե՛ բովանդակության և թե՛ կառուցվածքի տեսակետից. օրինակ՝ նշված ձեռագրերումն էլ Սեաննոսի կանոնախումբը դրված է Անտիոքի ժողովի անունով կամ Սահակ Ձորոփորեցու կանոնախումբը դրված է Մովսես Քերթողահոր անունով և կամ Ներսես և Ներշապուհի կանոնախմբի Ա—Ը հոդվածները նույնանման ձևով են տարբերվում Կանոնագրքի ունեցած համապատասխան կանոնախմբերից։ «Հարանց հետևողաց» կանոնախմբի սկզբում, ինչպես արդեն նշել ենք, այս ձեռագրերում գրված է նույնը. «յորոց զօգտակարն քաղեալ եդից հրամանաւ սուրբ հայրապետացն»։

Այս վեց ձեռագրերում էլ չի պահվել Կանոնագրքի Աբրահամ Մամիկոնեից եպիսկոպոսի կանոնախումբը, իսկ №№ 649, 650, 651, 2964 ձեռագրերում՝ նաև Կղեմեսի և Հովհան Մանդակունու կանոնախմբերը։ Մնացած կանոնախմբերը թեև այս ձեռագրերում գտնում ենք, սակայն հոդվածները պակաս են բերված, օրինակ՝ Նիկիայի ժողովի կանոնախմբից չի բերված 5 հոդված, Անկյուրիայի ժողովից՝ 11, Կեսարիայից՝ 3, Անտիոքից՝ 7, Լավոդի-

կեից՝ 19, Սարդիկեից՝ 13, Հովհաննես Օձնեցու՝ 14 և այսպես նաև մյուս կանոնախմբերը։

Ընթերցանության և չիքերի միանմանության տեսակետից այս ձեռագրերից №№ 648 և 3562-ը ավելի մոտ են միմյանց, իսկ №№ 649, 650, 651, 2964 ձեռագրերը՝ միմյանց։

59. № 3369. Կանոնագիրք համառոտ և այլ նյութեր. թերթեր՝ 163. մեծություն՝ 21,4×16. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ նոտրագիր (զանազան). երկսյուն. դատարկ էջեր՝ 1բ—2ա, 85բ—90բ, 102աբ. նկար՝ 2բ էջում. տեղ՝ անհայտ. գրիչ՝ Հակոբ Տեր-Մաթեոսյան. ժամանակ՝ 1774 թ.։ Կանոնագիրքը գտնվում է 3ա—85ա էջերում։ Բարսեղ Կեսարացու կանոնախումբը վերջից թերի՝ չընդօրինակվելու պատճառով։ Ձեռագրի 91ա—101բ էջերում գտնվում են կանոնախմբեր, որոնք երկրորդ անգամ են ընդօրինակված, օրինակ՝ Կղեմեսի (էջ 10ա—17ա, 92ա—97ա), Անկյուրիայի (էջ 40բ—42բ, 98բ—101բ), «Հարանց հետևողաց (էջ 28բ—31ա, 98աբ) և այլն։ Վերջին ընդօրինակությունները սխալաշատ են և թերի։ Առաքելական կանոնախմբի վերջին՝ «Եւ արդ զայս ամենայն զոր ինչ կարգեցին» (էջ 49, տող 8) ընդարձակ մասը «Կատարեցաւ կանոնքս առաքելական ըստ մի մասն» վերնագրով դրված է Կղեմեսի առաջին ընդօրինակությունից (էջ 10ա—17ա) անմիջապես հետո՝ 17ա—21բ էջերում, որպես վերջաբան առաքելական երկու կանոնախմբերին։ Ձեռագրում չեն պահվել Շահապիվանի ժողովի, Գրիգոր Լուսավորչի, Սահակ Պարթևի. Սևանտոսի, Ներսեսի և Ներշապուհի, Հովհաննես Մանդակունու, Աբրահամ Մամիկոնեից եպիսկոպոսի, Սահակ Ձորոփորեցու, Հովհաննես Օձնեցու կանոնախմբերը։ Մնացած կանոնախմբերը բերված են մասամբ, ոչ լրիվ հոդվածներով, օրինակ՝ Անկյուրիայի ժողովից չի բերված 11 հոդված, Կեսարիայից՝ 1, Անտիոքից՝ 6, և այլն։ Բերված հոդվածները, մասամբ համառոտված են երբեմն էլ ընդարձակված։ Այս ձեռագրի համար բնորոշն այն է, որ մի շարք կանոնախմբերի հոդվածների հաջորդականությունը խիստ տարբերվում է Կանոնագրքի համապատասխան կանոնախմբերի հոդվածների հաջորդականությունից։

60. № 8459. Կանոնական նյութերի ժողովածու. թերթեր՝ 229. մեծություն՝ 12,8×9,8. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. դատարկ էջեր 1ա—2բ, 214ա—215ա, 228ա—229աբ. գրիչ, տեղ, ժամանակ՝ անհայտ։ Դատարկ որոշ էջերում կան հետագայի հիշատակություններ։ Ծանոթագրություններում այս ձեռագրից օգտագործել ենք «Հարանց հետևողաց»[1] (էջ 3ա—10ա), Նիկիայի ժողովի (էջ 29բ—62բ)[2], Աթանասի (էջ 62ա—85ա), Գրիգոր Լուսավորչի (էջ 85բ—90ա) կանոնախմբերը միայն։

---

[1] Ձեռագրում այն գրված է Կղեմեսի անունով՝ «Սահմանք և կանոնք զոր եդին առաքեալքն ի ձեռն Կղեմայ» (էջ 3ա) վերնագրով։

[2] Ձեռագրում այս գրված է. «Սահմանք և կանոնք որ եղաւ ի սուրբ կաթողիկէ եկեղեցի ի մեծ ժողովն Նիկիայ, որ հաւատոց համար ժողովեցան հրամանաւ մեծ և աստուածասէր թագաւորին Կոստանդիանոսի» (էջ 29բ) վերնագրի տակ և ունի 50 հոդված. մի քանի հոդվածների համարները չեն նշված։ Ուշադիր ստուգումը ցույց տվեց, որ այդ հոդվածների մի մասը վերցված է այլ կանոնախմբերից, ինչպես №№ 659, 657 ձեռագրերում, օրինակ, Անկյուրիայի ժողովից վերցված է 10 հոդված, Կեսարիայից՝ 10, Նեոկեսարիայից՝ 14 (մանրամասնությունները տես համապատասխան կանոնախմբերի ծանոթագրություններում)։

61. № 9311. Կանոնական նյութերի ժողովածու. Թերթեր՝ 243. մեծություն՝ 13,1×10,3. նյութ՝ թուղթ. գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. գրիչ, տեղ. ժամանակ՝ անհայտ։ № 8459 ձեռագրի մի տարբերակն է։ Նախորդ ձեռագրում նշված՝ մեր օգտագործած կանոնախմբերից այստեղ չի պահվել միայն Գրիգոր Լուսավորչի կանոնախումբը, որի հինգ հոդվածները, մեկ ուրիշի կողմից՝ հետագայում ընդօրինակվել են ձեռագրի 1ա էջում։

62. № 948. Ժողովածու. Թերթեր՝ 298. մեծություն՝ 26,5×15,8. նյութ՝ թուղթ, գիր՝ բոլորագիր. միասյուն. վիճակ՝ առաջին մի քանի էջերը և վերջին թերթը մասամբ մաշված և ցեցակեր, կան կրկնագիր, պատառոտված. էջեր, 171ա էջը դատարկ. գրիչ՝ Հովհաննես. տեղը՝ անհայտ. ժամանակ՝ 1196 թ.։ Ծանոթագրություններ բաժնում այս ձեռագրից օգտագործել ենք միայն Հովհան Մանդակունու կանոնախումբը, որը մեր կարծիքով, հնագույն օրինակի պատճեն է և մնացել է անհայտ. Կանոնագրքի ունեցածից առանձին։ Այս կանոնախումբը ձեռագրում գտնում ենք երկու հատվածով, որպես առանձին բնագրեր, ձեռագրի 29ա և 56ա—57ա էջերում։

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ ՀԱՅՈՑ

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆՈՆԱՑ ԵԴԵԱԼ ԵՒ ԱՅՍ ԿԱՐԳ ԵՒ ՉԱՓ ԳԼԽՈՑՆ

---

3 ԼԳ
4 չիք կանոնք, կցէմս
6 Նիկիա
7 կանոն անկիրայ
9 Նէոյ-
10 գանգրայն
11 անտիոքայն
12 ղաւոդիկեայն
14 սարդիկեայն
15 կոստանտինուպաւլսի
22 մերշապհոյ
23 յոհաննու
27 սիովնի

---

[1] անտիոքա
[3] կիրղի
[5] եղիշայի
[6] անտիոքա երկրորդ
[11] դունա
[12] մակարա
[15] կարնայ
[22] Նեկտառեա հռոմա
[27] արիսպագ
[28] մանուէլի
[29] կղեմա հռովմա եպիս

ՑԱՆԿ ՄԻԱՀԱՄՈՒՌ ԿԱՆՈՆԻՍ

Ա. Զի ընդ արեւելս պարտ է աղաւթել. Ա, ՉԼԸ(ՉԼԲ)։

Բ. Շաբաթու եւ կիրակէի պատարագ մատուցանել. Բ, ՌԺԴ(ՌԺ), ՌՂԲ (ՌՁՋ), ՉՁԵ(ՉՀԸ), ՉՁՋ(ՉՀԹ), ՋԲ(ՊՂՋ), ՋԾԳ(ՋԽՋ), ՌԸ(ՋՂ) ՌԺԳ(ՌԸ), (ՌՄԽԵ)։

Գ. Զլուծանել զաղուհացս զուրբաթ եւ զչորեքշաբաթ. Գ, Դ, Ը, ՂԸ(Ղէ), ՄԼԲ(ՄԼԱ), ՄԼԳ(ՄԼԲ), ՄԼԴ(ՄԼԳ), ՌԼէ(ՌԼԳ), ՉԾԳ(ՉԽՋ), ՉԾԴ(ՉԽէ), ՉԾԵ(ՉԽԸ), ՉՁ(ՉՀԳ), ՉՁԱ(ՉՀԴ), ՉՁԴ(ՉՀէ), ՊԿէ(ՊԿ), ՋԳ(ՊՂէ), ՋԻՋ(ՋԺԸ), (ՋԺԹ), ՌԺԵ(Ռէ)։

Դ. Թէ զորս պարա է կարգել ի պաշտաւն եպիսկոպոսութեան եւ քորեպիսկոպոսութեան եւ սարկաւագութեան, եւ զորս ոչ. Զ, (ԺԱ), ԺԴ(ԺԳ), ԺԸ(Ժէ), Ի(ԺԹ), ԻԱ(Ի), ԻԲ(ԻԱ), Ղ(ՁԹ), ՃԵ(ՃԴ), ՃՋ(ՃԵ), Ճէ(ՃՋ), ՃԸ(Ճէ), ՃԺ(ՃԹ), ՃԺԸ(ՃԺէ), (ՃԽԴ), ՃԽՋ(ՃԽԵ), ՃԽէ(ՃԽՋ), ՃԽԹ(ՃԽԸ), ՃԺ(ՃԽԹ), ՃԾԱ(ՃԾ), ՃԾՋ(ՃՃԵ), ՄԿԵ(ՄԿԴ), ՄՀէ(ՄՀԳ), ՄՀԸ(ՄՀԴ), ՅԾէ(ՅԾՋ), ՆԽԵ(ՆԻՋ), ՆԽՋ(ՆԽԳ), ՆԽէ(ՆԽԴ), ՆՀ, ՇԺԸ(ՇԺՋ), ՇԻԴ(ՇԻԳ), ՇԻԵ(ՇԻԴ), ՇԻՋ(ՇԻԵ), ՇԻէ(ՇԻՋ), ՇԻԸ(ՇԻէ), Պ(ՉՂԳ), ՊԸ(ՊԱ), ՊԹ(ՊԲ), ՊԼՋ(ՊԻԹ), ՊԼԹ(ՊԼԲ), ՊԽ(ՊԼԳ), ՊԽԱ(ՊԼԴ), ՊՁԱ(ՊՀԵ), ՋԾԱ(ՋԽԴ), ՋԾԵ(ՋԽԸ), ՋԾՋ(ՋԽԹ), ՋԾէ(ՋԾ), ՌՁԸ(ՌՁ), ՌՄԺԳ(ՌՄՋ), ՌՄԺԵ(ՌՄԸ), ՌՄԻԹ(ՌՄԻԱ), ՌՄԼԱ(ՌՄԻԴ), ՌՄԼԲ(ՌՄԻԵ), ՌՄԼՋ(ՌՄԻԸ), ՌՄԾԸ(ՌՄԾ)։

Ե. Թէ ի քանի եպիսկոպոսաց պարտ է ձեռնադրել. ԼԵ(ԼԴ), ԼՋ(ԼԵ), ՊԲ(ՉՂէ), ՊՀԲ(ՊԿԵ), ՊՁՋ(ՊՁ), ՌՄԻԹ(ՌՄԻԲ), ՌՄԼ(ՌՄԻԳ)։

Զ. ԶՅայտնութիւնն Տեառն ի Զ-ն յանուարի տաւնել. է(Ջ), ՌԾԴ(ՌԽԸ), ՌՄԼԳ(ՌՄԻՋ), ՌՅԻԲ(ՌՅԺԵ), ՌՅԻԳ(ՌՅԺՋ), ՌՅԻԴ(ՌՅԺէ), ՌՅԻԵ(ՌՅԺԸ), (ՋԾՋ)։

Է. Թէ որպէս պարա է հաղորդել աւրինաց. ՄՁԱ(ՄՁ), ՋՀԱ(ՋԿԴ), ՌԾԱ (ՌԽԳ), ՌՄ(ՌՃՂԲ)։

Ը. Աւետարան ընթեռնլոյ հրաման. Թ(Ը), ՄՁԱ(ՄՀէ), ՊՂԹ(ՊՂԲ)։

Թ. Պենտակոստէից եւ վերացման. (Թ), Ժ, (ՌԽԵ), ՉՂՋ(ՉՁէ)։

Վերնագիրը O կանոնացն IKLMPQXSTYZ ցանկն (KQST ցանկ) է միահամուռ կանոնիս (LXYZ կանոնքիս) N ցանկ միահամուռ կանոնաց պահվել է ձեռագրի բովանդակության ցանկում CէF կարգադրութիւն գլխոց կանոնացս համաձայնութեան վասն պէս-պէս խնդրոց O ցանգ կրքոյս միահամուռ սոտ եզաք. զի որոնեալ գտանիցիք համարովք որ են cd արգ այս ինչ կարգեալ և եդեալ է սաս առաջին m ցրուացանկ է սքրոց կանոնացս n ցանկ է կանոնի ADUWeûbefgiklpqrst վերնագիր չունեն BGHIVaho թերթեր թեկնելու պատճառով վերնագիրը չի պահվել։

[25] յանուար

Ժ. Մկրտելոյ զմանուկ. ԺԳ(ԺԲ), (ՄԸ), ՅԷ(ՅԶ), ՆԺԸ(ՆԺԵ), ՌՃԿԲ(ՌՃԾԴ), ՌՃԿԳ(ՌՃԾԵ), ՌՃԿԴ(ՌՃԾԶ), ՌՃԿԷ(ՌՃԾԹ), ՌՄԹ(ՌՄԲ)։

ԺԱ. Զի ըստ բարբառոյ Փրկչին լինիցի մկրտութիւնն ի Հայր եւ յՈրդի եւ ի Հոգին սուրբ. ՃԺԴ(ՃԺԳ), ՃԺԵ(ՃԺԴ), ՃԺԶ(ՃԺԵ)։

ԺԲ. Ի լուծեալ եպիսկոպոսի տեղի մի՛ զոք նստուցանել առանց կաթողիկոսին. ՅԾԱ(ՅԾ), ՅԾԲ(ՅԾԱ), (ՋԾԴ), ՌՄԺԴ(ՌՄԷ)։

ԺԳ. Քահանայ կամ աշխարհական որ ի հարցուկս երթայ. ԺԵ(ԺԳ), ՇԷ(ՇԳ), ՇՋԳ(ՇՀԹ)։

ԺԴ. Կանանց ի բեմ ոչ ելանել. ՅԶ(ՅԲ), ՊՂԳ(ՊՋԷ), ՌՃԴ(ՌՂԶ), ՌՃԶ(ՌՂԸ)։

ԺԵ. Քահանայապետից եւ երիցանց միաբան առնել զամենայն. ԺԹ(ԺԸ), ԻԳ(ԻԲ), ԿԶ(ԿԵ), (ՄԽԶ), ՅԿԶ(ՅԿԵ), ՅԿԷ(ՅԿԶ), ՅԿԸ(ՅԿԷ), ՇԾ(ՇԽԹ), ՋԼԱ(ՋԻԵ), ՌՄԺԷ(ՌՄԺ), ՌՄԾԱ(ՌՄԽԳ)։

ԺԶ. Որք ոչ ունին զաւծումն քահանայութեան չառնել ինչ. ԻԴ(ԻԳ), (ՃԻԲ), ՄՋԸ(ՄՋԷ), (ՈԼԵ), (ՌՂԹ)։

ԺԷ. Ոչ անարգել զքահանայս, այլ պատուել. ԻԵ(ԻԴ), ՌԽԲ(ՌԼԴ), ՌՃԾԵ(ՌՃԽԷ)։

ԺԸ. Որ գտցի թիւրել զդատաստան վասն կաշառոյ. ԻԶ(ԻԵ), ՅԽԶ(ՅԽԲ), (ՋԻԵ), ՋՂԸ(ՋՂԱ), ՌՃԾԶ(ՌՃԽԸ)։

ԺԹ. Վասն յիշատակի վկայից. ԻԷ(ԻԶ), ՊԿԸ(ՊԿԱ)։

Ի. Զի արժան է զթագաւորս ի բեմ հանել. ԻԸ(ԻԷ)։

ԻԱ. Որ պաշտին յեկեղեցւոջ գիրք թէ որք են. ԻԹ(ԻԸ), Լ(ԻԹ), ՃԽԶ (ՃԽԲ), ՅԻ(ՅԺԶ), ՋՀԸ(ՋՀԱ)։

ԻԲ. Ի սուրբ խորհուրդն հաց չերմ եւ բաժակ անապակ. ԼԱ(Լ), (ԼԶ), ՈՋԲ(ՈՀԶ), ՋԼԵ(ՋԻԹ), ՌՄԾԴ(ՌՄԽԶ)։

ԻԳ. Որ կուսութիւն խոստանայ կամ մոնոզոնութիւն կամ հաւատաւոր, կամ թէ լինի եւ դառնայ. ԼԲ(ԼԱ), ՃԼԵ(ՃԼԱ), ՃՋՋ(ՃՋԲ), ՅԼԳ(ՅԻԹ), ՅԽԹ(ՅԽԶ), ՆԽԵ(ՆԽ), ՆՀԸ(ՆՀԴ), ՆՂԷ(ՆՂԳ), ՆՀԹ(ՆՀԵ), (ՇՂԸ), ՈԷ(ՈԳ), ՊԻԷ(ՊԻ), ՋԼԹ(ՋԼԲ), ՋԿԶ(ՋԾԹ), ՋՀԲ(ՋԿԶ), ՋՋԳ(ՋՀԶ), ՌՄԻԴ(ՌՄԺԷ)։

ԻԴ. Որ զազգական կին առնէ. ԼԳ(ԼԲ), ՃԻԹ(ՃԻԵ), ՅՂԶ(ՅՂԲ), ՅՂԷ(ՅՂԳ), ՇԺԹ(ՇԺԷ), ՇՋԷ(ՇՋԳ), ՇՂԷ(ՇՂԳ), ՋԻԲ(ՋԺԶ), ՋԾԹ(ՋԾԲ), ՋԻԲ(ՋԺԵ), ՋՋԲ(ՋՀԵ), ՌԴ(ՋՂԷ), ՌԿԵ(ՌԾԷ), ՌԿԶ(ՌԾԹ), ՌՃԽԸ(ՌՃԽ)։

ԻԵ. Թէ յոր աշխարհս վիճակեցան առաքեալքն. ԼԴ(ԼԳ)։

ԻԶ. Պտուղ եւ հաս քահանայի. ԼԸ(ԼԷ), ՇԼԷ(ՇԼԳ), ՇԼԸ(ՇԼԴ), ՇԾ(ՇԽԶ), ՇԾԱ(ՇԽԷ), ՙՇԾԹ(ՇԾԵ), ՇԿ(ՇԾԶ), ՇԿԱ(ՇԾԷ), ՇԿԲ(ՇԾԸ), ՌՀԴ(ՌԿԸ), ՌՄԽ(ՌՄԻ)։

ԻԷ. Կնաթող քահանայից. ԼԹ(ԼԸ), ՆԻԲ(ՆԺԸ), ՆԻԳ(ՆԺԹ), ՌՀԵ(ՌԿԷ)։

ԻԸ. Զաշխարհական հոգս չհոգալ ժառանգաւորաց. Խ(ԼԹ), ՃԹ(ՃԸ), ՃԺԱ(ՃԺ), ՋԾԴ(ՋԽԷ), ՌԿԹ(ՌԿԲ), ՌՄԽԱ(ՌՄԼԳ)։

ԻԹ. Զառնել Զատիկ ընդ Հրէայս. ԽԱ(Խ), (ՄԼԷ), ՊԾԶ(ՊԽԹ), ՌԹ(ՌԲ), ՌԾԷ(ՌԽԹ), (ՌՄԻԷ)։

---

[5] կաթողիկոսին

[11] քահանայայպէտից

Լ. Հաղորդել լաւուր տաւնին. ԽԲ(ԽԱ)։

ԼԱ. Զթողուլ անկատար զժամն. ԽԳ(ԽԲ), (ՊՋՁ)։

ԼԲ. Զհաղորդել ընդ Հրէի եւ հեթանոսի եւ հերձուածողի աղաւթից եւ չընդունել զնոցա մկրտութիւնն. ԺՁ(ԺԵ), ԺԷ(ԺՁ), ԽԴ(ԽԳ), ՀԷ(ՀՁ), ՀԸ(ՀԷ), (ՃԸ), ՄՀԱ(ՄԿԵ), ՄՀԳ(ՄԿԷ), ՑՀԲ(ՑՀ), ՑՂԴ(ՑՂ), ՋԳ(ՈՂԷ), (ՋՂԹ), ՊԾԸ(ՊԾԱ), ՊԿԱ(ՊԾԴ), ՊՋԳ(ՊՀՁ), ՌՃԺԹ(ՌՃԺԱ)։

ԼԴ. Զրանադրեալ եպիսկոպոս եւ դքահանայ կամ զաշխարհական՝ այլում չլուծանել եւ ոչ ընդունել. ԽԵ(ԽԴ), ԽՁ(ԽԵ), Կ(ԾԹ), ԿԴ(ԿԳ), ՃԽԸ(ՃԽԷ), ՄԼԹ(ՄԼԸ), ՄԽԱ(ՄԽ), ՄԾԲ(ՄԾԱ), ՄԿ(ՄԾԹ), ՑՀԵ(ՑՀԴ), (ՇՋԸ), ՊԳ(ՋՂՁ), ՊԿԹ(ՊԿԲ), ՊՀԴ(ՊԿԷ), ՌՃԺԳ(ՌՃԵ), ՌՄԳ(ՈՃՂԵ)։

ԼԴ. Եպիսկոպոսի չմտանել յայլում վիճակ եւ ոչ երիցու վասն շահի, եւ ձեռնադրութիւնս առնել. ԽԷ(ԽՁ), ԿԷ(ԿՁ), ՃԺԷ(ՃԺՁ), ՃԾԸ(ՃԾԷ), ՃՁԲ(ՃՁԱ), (ՄԺ), ՄԾ(ՄԽԹ), ՄԾԳ(ՄԾԲ), (ՑԽԷ), (ՑԽԸ), (ՑԽԹ), ՑԾԸ(ՑԾԷ), ՑԿԱ, ՑՀ(ՑԿԹ), (ՑՀԵ), (ՋԲ), ՋՀ(ՋԿԳ), ՊԺԳ(ՊՁ), ՊՀԳ(ՊԿՁ), ՌՄԻԱ(ՌՄԺԴ), ՌՄԻԲ(ՌՄԺԵ), ՌՄԼԷ(ՌՄԻԹ), ՌՄԼԸ(ՌՄԼ), ՌՄԽ(ՌՄԼԲ)։

ԼԵ. Եպիսկոպոս կամ երէց մի թողուլ զվիճակ իւր եւ շրջել ի պանդխտութեան. ԽԸ(ԽԷ), ԿԸ, (ԿԷ), (ՄԼԹ), ՄԾԴ(ՄԾԳ), ՄԾԸ(ՄԾԷ), ՊԺԴ(ՊԷ), (ՌԾԵ), (ՌՂԲ)։

ԼՁ. Զերկկանալս չձեռնադրել. ԽԹ(ԽԸ), Ծ(ԽԹ), ԾԱ(Ծ), (ՃԼԵ), ՆԽԱ(ՆԽ), ՆԽԲ(ՆԽԱ), ՆՀԲ(ՆՀԱ)։

ԼԷ. Որ վաշխ տայ՝ քահանայ կամ աշխարհական. ԺԸ(ԺԷ), ՀՁ(ՀԵ), ՃԿԲ(ՃԾԸ), ՄՀ(ՄԿՁ), ՑԻԳ(ՑԺԹ), ՆՀԷ(ՆՀԳ), ՈԻԹ(ՈԻԵ), ՊԺԵ(ՊԸ)։

ԼԸ. Որ ներքինի առնէ զինքն՝ ԾԳ(ԾԲ), ԾԴ(ԾԳ), ԾԵ(ԾԴ), ԾՁ(ԾԵ), ՃԽԷ(ՃԽԳ), ՆԾ(ՆԽՁ), ՋՂԹ(ՋՂԲ), (ՋԽ)։

ԼԹ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ որ ի մեղս զառածի. ԾԷ(ԾՁ), ՃԲ(ՃԱ), ՃԳ(ՃԲ), ՑԺԸ(ՑԺԷ), (ՆՀԷ), (ՆՋԹ), ՈԵ(ՈԱ), ՌԺԱ(ՌԳ), ՌՄԻԳ(ՌՄԺՁ)։

Խ. Քահանայ կամ սարկաւագ, որ կին առնէ. ԾԸ(ԾԷ), ՄՀԵ(ՄՀԳ), ՑԻԲ (ՑԺԹ), ՆԽՁ(ՆԽԵ), ՌՋԵ(ՌՀԷ)։

ԽԱ. Եպիսկոպոսի չլինել հարկանող. ԾԹ(ԾԸ), ՌՀԱ(ՌԿԳ), ՌՄԺՁ(ՌՄԹ), ՌՄԺԹ(ՌՄԺԲ)։

ԽԲ. Որ կաշառով ձեռնադրի կամ առանց քննելոյ. ԿԱ(Կ), ՃԾԵ(ՃԾԱ), ՃԾՁ(ՃԾԲ), ՇՂ(ՇՋՁ), (ՈԾՁ), (ՋԼԳ), ՋԽԱ(ՋԼԵ), (ՊԼԱ)։

ԽԳ. Եպիսկոպոս կամ երէց որ իշխանաւք վարի. ԿԲ(ԿԱ), (ՇԼԷ), ՌՄԻ (ՌՄԺԳ)։

ԽԴ. Զուղղել սեղան երիցու, ոչ հիմն աւրհնել, ոչ նշխարս սրբոց դնել առանց կամաց եպիսկոպոսի. ԿԳ(ԿԲ), ՃԽԴ(ՃԽ), (ՄԽԱ), ՇՂԱ(ՇՋԷ), ՋԺ(ՋԴ), (ՋԲ), ՋԼ(ՋԻԵ), (ՋԻՁ), ՌԹ(ՌԳ)։

ԽԵ. Զաւսար եպիսկոպոս եւ զքահանայ ոչ ընդունել. ԿԵ(ԿԴ), ՄԽԴ(ՄԽԳ), ՊՀ(ՊԿԳ)։

ԽՁ. Երիցս ժողով առնել ի տարւոջն. ԿԹ(ԿԸ), ՃԾԱ(ՃԽԵ), ՄԿ(ՄԾՁ), (ՑԺԲ), (ՊԾԵ), (ՋԷ), ՌՃԺԵ(ՌՃԷ)։

---

4 ընկունել
18 ի փխ. մի

ԽԷ. Եկեղեցւոյ իրաց իշխան հոգ ունել եպիսկոպոսն եղիցի, եւ մի իշխել անիրաւ ինչ ծախել. Հ(ԿԹ), ՀԲ(ՀԱ), ՀԳ(ՀԲ), ՄԿԳ(ՄԿ), ՇԿԱ(ՇԿ), ՇԿԲ(ՇԿԱ), (ՇԿԲ), ՇԿԴ(ՇԿԳ), ՊԵ(ՋՂԸ), ՊՀԹ(ՊՀԲ), ՊՁ(ՊՀԳ), ՌՄԾ(ՌՄԽԲ)։

ԽԸ. Երէց կամ սարկաւագ առանց կամաց եպիսկոպոսին առնել ինչ մի իշխել եւ մի երթալ ուրեք. ՀԱ(Հ), ՄԽԸ(ՄԽԷ), ՑԵ(ՑԱ), ՑԺԸ(ՑԺԴ), (ՑԾԳ), (ՑԾԴ), ՑԾԸ(ՑԾԷ)։

ԽԹ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ կամ աշխարհական որ խաղայ կամ գինեմոլի. ՀԴ(ՀԳ), ՀԵ(ՀԴ), ՑԺԴ(ՑԺԳ), ՑԽԵ(ՑԽԱ), ՇԻՁ(ՇԻԲ), ՈԽ(ՈԼՁ), (ՈԿԹ), (ՈՀ), ՁՀԴ(ՁԿԷ), ՁՀԵ(ՁԿԸ), ՊԾԱ(ՊԽԴ)։

Ծ. Զթողուլ առն զկին իւր եւ չառնուլ զայլոց հանեալ կին եւ ոչ կնոջ թողուլ զայր. ՀԹ(ՀԸ), ՄԵ(ՄԴ), ՄԼ(ՄԻՁ), ՑԻԵ(ՑԻԲ), ՑԽԴ(ՑԽ), Ն(ՑՂԹ), ՆԼԵ(ՆԼԱ), ՆԼՁ(ՆԼԲ), ՆԼԷ(ՆԼԳ), ՆԼԸ(ՆԼԴ), ՆԼԹ(ՆԼԵ), ՆԽԱ(ՆԼՁ), ՆԽԲ(ՆԼԷ), ՆԽԳ(ՆԼԸ), ՆԽԴ(ՆԼԹ), ՆՁԲ(ՆՁ), ՆՁԴ(ՆՁԳ), ՆՂԴ(ՆՂ), ՆՂԵ(ՆՂԱ), ՇՀԷ(ՇՀԳ), ՇՀԸ(ՇՀԵ), ՇՀԹ(ՇՀՁ), ՋԻԳ(ՋԺՁ), ՌԲ(ՋՂԵ), ՌՃԾ(ՌՃԽԲ), ՌՃԾԱ(ՌՃԽԳ)։

ԾԱ. Զանգոսնել զամուսնութիւն եւ զմիս եւ զգինի ճաշակել. Ձ(ՀԹ), ՁԲ(ՁԱ), ՄԺԷ(ՄԺԳ), ՄԺԸ(ՄԺԴ), (ՄՀԷ), ՊԻԲ(ՊԺԵ), ՊԽԴ(ՊԼԷ), ՊԽՁ(ՊԼԹ), ՌԳ(ՋՂԲ), ՌԵ(ՋՂՁ)։

ԾԲ. Ընդունել զդարձեալսն ի մեղաց. ՁԱ(Ձ), (ՄԿԸ), ՋԻԸ(ՋԻ), (ՋԻԱ), ՌՄԺԲ(ՌՄԵ)։

ԾԳ. Զմտանել ժառանգաւորի առ կրպակս եւ շռայլել. ՁԳ(ՁԲ), ՄՁԹ(ՄՁԵ), ՌՃԸ(ՌՃ)։

ԾԴ. Որ՛լթշնամանէ զերէց կամ զեպիսկոպոս կամ զթագաւոր կամ այպանեսցէ զվնասեալն մարմնով. ՁԴ(ՁԳ), ՁԵ(ՁԴ), ՁՁ(ՁԵ), ՃԺԲ(ՃԺԱ)։

ԾԵ. Քահանայ որ անփոյթ առնէ եւ ոչ խրատէ զժողովուրդ իւր. ՁԷ(ՁՁ), ՇԽԵ(ՇԽԱ), ՁԵ(ՁԱ), ՌՃԻ(ՌՃԺԲ)։

ԾՁ. Եպիսկոպոս որ ոչ տայ կարաւտելոց. ՁԸ(ՁԵ), ՇՀԱ(ՇԿԵ), ՇՀԲ(ՇԿՁ), ՇՀԳ(ՇԿԷ), ՇՀԴ(ՇԿԸ), ՌՄԼԹ(ՌՄԼԱ)։

ԾԷ. Զմուծանել ամպարշտաց գիրս յեկեղեցի Աստուծոյ. ՁԹ(ՁԸ)։

ԾԸ. Զխոնարհել Հրէի կամ հեթանոսի վասն երկիւղի. ՂԱ(Ղ), (ՋԼԸ)։

ԾԹ. Զմեռելոտի եւ զգազանաբեկ չուտել. ՂԲ(ՂԱ), ՋՁԲ(ՋՀԵ), ՌՃԻԳ (ՌՃԺԵ), ՌՃԻԴ(ՌՃԺՁ), ՌՃԻԵ(ՌՃԺԷ), ՌՃԻՁ(ՌՃԺԸ), ՌՃԻԷ(ՌՃԺԹ), ՌՃԻԸ(ՌՃԻ)։

Կ. Զթողուլ ծնաւղացն զզաւակսն եւ ոչ զաւակացն զծնաւղսն. (ՍԾ), (ՄԾԱ), ՊԿԴ(ՊԾԷ), ՊԿԵ(ՊԾԸ), ՋԿ(ՋԾԳ), ՌԼԴ(ՌԻԷ), ՌԼԵ(ՌԻԸ), ՌՂՁ(ՌՁԹ)։

ԿԱ. Ի ժողովարանս Հրէից եւ հեթանոսաց ոչ աղաւթել եւ ոչ ուտել ընդ նոսա եւ որք կերանն. ՂԴ(ՂԳ), ՂԹ(ՂԸ), Ճ(ՂԹ), ՃՀ(ՃԿԹ), ՃՀԱ(ՃՀ), ՃՀԲ(ՃՀԱ), ՃՀԳ(ՃՀԲ), ՃՀԴ(ՃՀ[Գ]), ՄՂԴ(ՄՂԳ), ՄՂԷ(ՄՂԴ), ՄՂԸ, Յ(ՄՂԹ), ՅԻԴ(ՅԻ), ՊՁԲ(ՊՀԷ), ՌԾԷ(ՌԽԹ)։

ԿԲ. Որ ի կռուի սպանումն լինի. ՂԵ(ՂԴ), ՆԷ(ՆԵ), ՆԹ(ՆՁ), ՆԺ(ՆԷ), ՆԺԱ(ՆԸ), ՆԺԲ(ՆԺ), ՆԺԳ(ՆԺԱ), ՆԺԴ(ՆՀԲ), ՁԾԸ(ՁԾ), ՋԼԷ(ՋԻԸ), (ՌԻԹ)։

ԿԳ. Որ բռնաբարէ զկոյս եւ կալցի՝ ոչ իշխել նմա այլ կին առնել. ՂՁ(ՂԵ), ՆՀԹ(ՆՀԸ), ՆՁ(ՆՀԹ), ՌՁԱ(ՌՀԴ)։

ԿԴ. Որ կրկին ձեռնադրէ կամ մկրտէ, եւ ձեռնադրեալն. ՂԷ(ՂՋ), ՃԺԳ (ՃԺԲ), (ՃԽԲ)։

ԿԵ. Որ գողասցի ձէթ կամ մոմեղէն լեկեղեցւոյ կամ վաճառէ զսպաս. ՃԱ(Ճ), (ՃԺԲ), ՊԻԳ(ՊԺՋ), ՋՂԳ(ՋՁՋ), ՌԽԹ(ՌԽԱ), ՌՃԾԸ(ՌՃԾ)։

ԿԶ. Որ զկին եղբաւր իւրոյ առեալ է ի հեթանոսութեան եւ մկրտել խնդրէ. ՑՂՋ(ՑՂԵ), ՋՁԹ(ՋՁԲ), (ՋՀԷ)։

ԿԷ. Որ ոչ պահէ զկանոնս. ՃԺԹ(ՃԺԸ), ՑՀԲ(ՑՀԱ), ՑՀԷ(ՑՀՋ), ՇԿ(ՇԾԹ), ՇԿԴ(ՇԿԳ), ՇԿԵ(ՇԿԴ), ՇՀԲ(ՇՀ), ՈՂԸ(ՈՂԵ)։

ԿԸ. Մայր որ սպանցէ զմանուկ. ՃԻ(ՃԺԹ), ՃՁԹ(ՃՁԵ), ՃՂ(ՃՁՋ), ՃՂԱ (ՃՁԷ), ՃՂՋ(ՃԺԵ), ՊԻԹ(ՊԻԱ), (ՌԽՋ)։

ԿԹ. Շնացողաց. ՃԻԱ(ՃԻ), (ՄԿԳ), Շ(ՆՂԸ), ՇԱ(ՆՂԹ), ՇՂԷ(ՇՂԵ), ՋԽԷ(ՋԽԱ), ՋԽԸ(ՋԽԲ), ՊԻԸ(ՊԻԱ), ՋՀԲ(ՋԿԳ), ՋՀԴ(ՋԿՋ), ՌԻԸ(ՌԻ), ՌԻԹ(ՌԻԱ), ՌՁԳ(ՌՀԵ), ՌՄԺԱ(ՌՄԴ), (ՌՄԺ)։

Հ. Գողոց, աւաղակաց, ոպանողաց, պլրեցողաց, եկեղեցակողոպտաց եւ նոցին սապնչականաց. ՃԻԳ(ՃԻԱ), (ՃԻԷ), (ՃԼԲ), (ՃԼԳ), (ՃՂԴ), ՃՂՋ(ՃՂԵ), (ՇՂԱ), ՌԻ(ՌԺԲ), ՌԻԱ(ՌԺԳ), ՌՄԱ(ՌՃՂԴ)։

ՀԱ. Եպիսկոպոս կամ երէց եւ սարկաւագ որ շնալ կամ գողանալ եթէ կարծեւք իցէ. (ՃԻԲ), ՃԾԵ(ՃԾԴ), ՃՂԷ(ՃՂԳ), ՄԺ(ՄԾ), (ՑՋ), (ՑԷ), ՇՀԳ(ՇՀԱ), ՇՀԴ(ՇՀԲ), ՋԽ(ՋԼԴ), ՋՁԸ(ՋՁԱ), ՋԺԸ(ՋԺԱ), (ՋԽԴ<Ա>)։

ՀԲ. Արուագիափ եւ անասնամեղի եւ որ ընդ գոդոյ շնալ. ՃԻԱ(ՃԻ), ՃԻԴ(ՃԻԳ), ՃԻԷ(ՃԻՋ), ՃԿԴ(ՃԿ), ՃՁԳ(ՃՀԹ), ՇՂԳ(ՇՂԲ), ՉԼԹ(ՉԼԴ), ՊԻԴ(ՊԺԷ), (ՋԼԵ), ՋԿԹ(ՋԿԲ), ՋՀԴ(ՋԿԷ), ՋՀԹ(ՋՀԲ), ՌՀ, ՌՀԸ(ՌՀԱ), (ՌՃԷ), ՌՄԻՋ(ՌՄԺԹ), (ՌՄԻ)։

ՀԳ. Զմկնանկ ինչ ոչ ուտել եւ ոչ ըմպել. ՃԻԸ(ՃԻԴ), ՆԾԵ(ՆԾԱ), ՉՂԱ (ՉՁԴ), ՌԺԸ(ՌԺ), ՌՃԻԴ(ՌՃԺՋ)։

ՀԴ. Որ երկու կամ երիս կին առնէ կամ չորս. ՃԼԳ(ՃԻԹ), ՃՂԹ, ՄԳ(ՄԱ), ՄԵ(ՄԲ), ՄԿՋ(ՄԿԲ), ՆՀԲ(ՆԿԸ), ՆՁԷ(ՆՁՋ), ՈՋ(ՈԲ), ՉԺՋ(ՉԺ), ՉԺԹ(ՉԺԳ), ՊԼԲ(ՊԻԷ), (ՋՁ), ՌՃՀԱ(Ռ[Ճ]ԿԳ), ՌՃՀԲ(ՌՃԿԴ)։

ՀԵ. Առեւանկի եւ որ նոցին գագա պսակ դնէ. ՃԼԴ(ՃԼ), (ՃՀԴ), ՑԻԸ(ՑԻԴ), ՑԻԹ(ՑԻԵ), ՆՀԹ(ՆՀՋ), ՆՁ(ՆՀԷ), ՊԻԱ(ՊԺԴ), ՋՁԵ(ՋՀԸ), ՌՃԽԹ(ՌՃԽԱ)։

ՀԶ. Որ զդիս կողոպտեն գերեզմանաբացք գողք. ՃԼՋ(ՃԼԲ), ՑԼԵ(ՑԼԲ), ՋԿԷ(ՋԿ), ՌԻԲ(ՌԺԴ)։

ՀԷ. Քահանայ կամ աշխարհական որ ակամայ ապականեն. ՃԼԷ(ՃԼԳ), ՆԺԲ(ՆԹ), ՆԾԱ(ՆԽԷ), ՆԾԲ(ՆԽԸ), ՆԾԳ(ՆԽԹ), ՆՀԱ(ՆԿԹ), ՌԼԱ(ՌԻԳ), ՌԼԳ(ՌԻԵ), ՌԼԴ(ՌԻՋ), ՌՁԹ(ՌՁԱ), ՌՂԲ(ՌՁԴ)։

ՀԸ. Որոյ կին խաւսեալ եւ նա յառաջ շնացաւ ընդ նմա. ՃԼԸ(ՃԼԳ), ՃՁՋ(ՃՁԴ), (ՃՂԹ), ՈԴ(Ո), ՌՁԱ(ՌՀԳ), ՌՃԽԲ(ՌՃԼԴ), ՌՃԽԴ(ՌՃԼՋ), ՌՃԾԳ(ՌՃԽԵ), ՌՃՀ(ՌՃԿԵ)։

ՀԹ. Որ ի բեմ չէ արժանի ելանել՝ աւրէնս ոչ տալ այղում. (ՃԼՋ)։

Ձ. Կին որ երկուց եղբարց շնալ՝ կամ այր՝ երկու քերց. ՃԽԱ(ՃԼԷ), ՃՂԵ(ՃՂԴ), ՃՂԸ(ՃՂԵ), ՊԼ(ՊԻԳ), ՊԼԱ(ՊԻԴ), ՌՄԵ(ՌՃՂԷ)։

ՁԱ. Սերմնեբթութիւն ի քուն կամ արթուն. ՃԽԲ(ՃԼԸ), ՑՁՋ, ՋԽԹ(ՋԽԳ), ՋՁԴ(ՋՀՋ), ՋԿԸ(ՋԿ), ՌԾ(ՌԽԲ), (ՃԼՋ)։

ՁԲ. Կնոջ երիցու չսերմնաբանել. ՃԽԳ(ՃԼԹ)։

ՁԳ. Վասն հաւատոյ եւ կրաւնից ի Նիկիայ հաւատոյն հաստատուն լինելոյ եւ նզովեալ հաւատք են այսոքիկ. ՃԽԵ(ՃԽԱ), ՑԿԹ(ՑԿԸ),

ԶՂԸ(ԶՂԱ), (ՃԶ), (ՌՃՂԸ), ՌՄՋ(ՌՃՂԹ), ՌՄԷ(ՌՄ), ՌՄԸ(ՌՄԱ), ՌՄԾՋ(ՌՄԽԸ), ՌՄԾԷ(ՌՄԽԹ)։

ԶԴ. Նեստորի հաւանեալքն լուծցին, իսկ ուղղեալքն ընդունելի են. ՑՀԳ(ՑՀԲ), ՑՀԴ(ՑՀԳ), ՌՄԺ(ՌՄԳ)։

ԶԵ. Անարժանի ի մահ աւրէնս տալ, իսկ եթէ ապրի. (ՃԾԵ), (ՆԱ), (ՆԿԲ). (ՆԿԳ), ՊԺԱ(ՊԴ), (ՊՀԴ), ՌԱ(ՃՂԳ). ՌՃԺԷ(ՌՃԹ), ՌՃԿԹ(ՌՃԿԱ)։

ԶԶ. Երախայից զերիս ամս ուսուցանել զհաւատն, ապա մկրտել, ՃԿ(ՃԾՋ), ՄԱ(ՃՂԷ), ՑԷ(ՑԳ), ՑԸ(ՑԴ), ՆԲ(ՑՂԸ), (ՆԹ), ՆԾԹ(ՆԾԸ), ՊԺԲ(ՊԵ), ՊՂԱ(ՊՋԵ), ՊՂԸ(ՊՂԱ), Ջ(ՊՂԲ), ՌԽՋ(ՌԼԸ)։

Զէ. Սարկաւագի չմկրտել եւ ոչ աւրէնս տալ. ՃԿԳ(ՃԾԱ), ՈՒԴ(ՈՒԱ), ՊԺՋ(ՊԹ), ՊԾԲ(ՊԽԵ), ՌՄԽԸ(ՌՄԽ)։

ԶԸ. Կրկին մկրտել որ ի հերձուածոյն Ապաւղինեայ կամ Փռիւգեայ. ՃԿԵ(ՃԿԱ), (ՃԿԹ), ՊՋ(ՋՂԹ), ՊԺԷ(ՊԺ)։

Զթ. Կիրակէի ծունր չդնել եւ ոչ ի գործ արկանել եւ ոչ պահել շաբաթու եւ կիրակէի. ՂԳ(ՂԲ), ՃԿՋ(ՃԿԲ), ՄԼԴ(ՄԼ), (ՄՂ), ՊԺԸ(ՊԺԱ), ՊԿՋ(ՊԾԹ), ՋԿԴ(ՋԾԷ), ՌԸ(ՌԱ), ՌԺԳ(ՌԵ), ՌԽ(ՌԼԲ), ՌՂԹ(ՌՂԱ), ՑԽԸ(ՑԽԴ), (ՈԽԲ), ՋԵ(ՈՂԹ), ՈՀԷ(ՈՀԵ), ՈԽԵ(ՈԽԳ), ՈԽՋ(ՈԽԴ)։

Ղ. Կախարդաց, դիւթաց, թովչաց, վհկաց, ձեռնածուաց, դեղահատաց, չերման. ՃՂ(ՃՋԹ), ՃՂԱ(ՃՂ), ՑԱ(ՄՂԷ), ՑԼԲ(ՑՒԸ), ՑԽԷ(ՑԽԴ), ՆԾՋ(ՆԾԴ), ՆԾԸ(ՆԿ), ՆՂԹ(ՆՂԵ), ՇՋԲ(ՇՀԸ), ՇՋԳ(ՇՋ), ՋՂԳ(ՋՋՋ), ՊԿ(ՊԾԳ), ՋԽԱ(ՋԼԴ), ՌՒԳ(ՌԺԵ), ՌՃՒԱ(ՌՃԺԳ)։

ՂԱ. Քահանայ կամ սարկաւագ կամ աշխարհական որ զոհէ կամ ուրանայ կամաւ կամ ակամայ. (ՃԾԳ), ՃԿԷ(ՃԿԳ), ՃԿԸ(ՃԿԴ), ՃԿԹ(ՃԿԵ), ՃՀ(ՃԿՋ), ՃՀԱ(ՃԿԷ), ՃՀԲ(ՃԿԸ), ՃՀԵ, (ՆՋԱ), ՇԵ(ՇԱ), (ՋԽԱ). ՊԺ(ՊԳ), ՊԺԹ(ՊԺԲ), ՊԻ(ՊԺԳ)։

ՂԲ. Զառնել խնամութիւն ընդ այլազգիս. ՄՂՋ(ՄՀԱ), (ՄՀԲ), ՋԺԷ(ՋԺԱ), ՋՋԹ(ՋՋԲ), ՊՋԴ(ՊՀԸ)։

ՂԳ. Որ կամեցաւ շնալ եւ խափան եղեւ. Մ(ՃՂՋ), ՑՂԵ(ՑՂԱ), (ՋԻՋ)։

ՂԴ. Որ մին կուսան է եւ մինն այրի. ՄԴ(Մ), ՑԻԵ(ՑԻԱ), ՈԼԳ(ՈԻԹ), ՈՂ(ՈՋԴ), ՊԷ(Պ), ՌՃԽԱ(ՌՃԼԳ)։

ՂԵ. Որ վասն շնութեան զկին իւր թողու. ՄԷ(ՄԳ), ՑԻԵ(ՑԼԹ), ՆԱ(Ն), ՆԳ(ՆԲ), ՆԼՋ(ՆԼԵ), ՆՋԲ(ՆՀԸ)։

ՂԶ. Քահանայ որ կինն շնայ. ՄԹ(ՄԵ), ՋՋԹ(ՋՋԱ), ՋՂ(ՋՋԲ), ՋՂԱ(ՋՋԳ)։

ՂԷ. Որք ի նեղութեան կամ ի մահու ժամանակ մկրտին կամ կրաւնաւոր լինին. ՄԺԳ(ՄԹ), ՑԹ(ՑԵ), ՑՋԴ(ՑՋ), ՆԺԷ(ՆԺԳ), Ջ(ՊՂԴ), ՋԱ(ՊՂԵ)։

ՂԸ. Որ զծառայ երկիւղած ի տեառնէ պատրէ ելանել եւ ոչ պաշտել. ՄԺԹ(ՄԺԵ), ՊԽԵ(ՊԼԸ), ՋԾԹ(ՋԾԲ)։

ՂԹ. Զամուսնաւոր քահանայ ոչ խոտել կուսանաց. ՄԻ(ՄԺՋ), ՄԻՋ(ՄԻԲ), ՊԽԷ(ՊԽ), ՌԷ(Ռ)։

Ճ. Որ զտուն Աստուծոյ արհամարհել ուսուցանէ. ՄԻԱ(ՄԺԷ), ՄԻԲ(ՄԺԸ), ՊԽԸ(ՊԽԱ), (ՋԴ)։

ՃԱ. Որ զպտուղ եկեղեցւոյ իւրոյ եւ զայգ հաս արտաքս տայ. ՄԻԳ(ՄԺԹ), ՄԻԴ(ՄԻ), ՊԽԹ(ՊԽԲ)։

12 փռիւգեայ

18 ձեռնածուաց

36 յերկիւղած, չիք է

ՃԲ. Որք անգոսնեն զագապս հանգուցելոց. ՄԻԷ(ՄԻԳ), ՊԾ(ՊԽԳ), (ՌՃԻԱ), (ՌՃԻԲ), (ՌՃԻԳ), (ՌՃԻԴ), (ՌՃԻԵ), (ՌՃԻԸ)։

ՃԳ. Որք հանդերձիւք արդարանան կեղծիւք. ՄԻԸ(ՄԻԴ), ՄԻԹ(ՄԻԵ), ՄԼԳ(ՄԻԹ)։

ՃԴ. Որոց ի ժամ չկալ. ՄԼԹ(ՄԼԵ), ՌԺԴ(ՌՋ)։

ՃԵ. Վիճակելոց առանց աղաբողոնի ի բեմ ոչ ելանել, ոչ խունկ ծխել սեղանոյն. ՄԽ(ՄԼՋ), (ՄՀՋ)։

ՃԶ. Քահանայից չտալ թուղթ կանոնական կամ յանդիման եպիսկոպոսին ադաւթս մատուցանել թէ ոչ հրամայեսցէ եպիսկոպոսն. ՄԽԸ(ՄԽԴ), ՊԽԲ(ՊԼԵ), ՊՀԱ(ՊԿԴ)։

ՃԷ. Քորեպիսկոպոսաց չառնել երէց կամ սարկաւագ. ՃՋ(ՃՀՋ), ՄԾ(ՄԽՋ), ՄՀԷ(ՄՀՋ)։

ՃԸ. Քահանայ որ լուծեալ է յեպիսկոպոսէ ըստ արժանի եւ նա առ թագաւորս կամ առ իշխանս ի դատաստան երթայ եւ ոչ առ աթոռակիցս աղաչել. ՄԽԹ(ՄԽԸ), ՌԻԷ(ՌԺԹ)։

ՃԹ. Եպիսկոպոս զոր ոչ ընկալաւ ժողովուրդ իւր. ՄԾԷ(ՄԾԴ), ՊԻՋ(ՊԺԹ), ՊՀՋ(ՊԿԹ)։

ՃԺ. Եպիսկոպոսի չձեռնադրել զոք յաթոռ իւր. ՃԴ(ՃԳ), ՄԾԹ(ՄԾԸ) ՊՀԷ(ՊՀ)։

ՃԺԱ. Ընչից եկեղեցւոյն յայտնի լինել. ՀԲ(ՀԱ), ՄԿԳ(ՄԾԹ), ՃՋԲ(ՃՀԸ), (ՁՂԷ), (ՋԽԴ)։

ՃԺԲ. Եւսեբիոս վկայէ այսմ եւ հաւան. ՄԿԵ(ՄԿԱ)։

ՃԺԳ. Սարկաւագի չնստել ընդ քահանայս առանց հրամանի, ոչ կէսսարկաւագի՝ ընդ սարկաւագի. ՄՋԵ(ՄՋԱ), ՄՋՋ(ՄՋԲ), ՄՋԷ(ՄՋԳ), ՄՋԸ(ՄՋԴ), ՁՀԱ(ՁԿԴ), ՊՂԴ(ՊՋԸ), ՊՂԵ(ՊՂ), ՌԽԳ(ՌԼԵ)։

ՃԺԴ. Ցեկեղեցւոջ չառնել ճաշկերոյթ. ՄՂԳ(ՄՋԹ), ՁՀԲ(ՁԿԵ), ՊԾԵ(ՊԽԹ), ՌԿԹ(ՌԿԱ)։

ՃԺԵ. Ընդ կանայս չմտանել ի բաղանիս եւ ոչ ի ջուր. ՄՂԵ(ՄՂԱ), ՁՀԳ(ՁԿՋ), ՊԾԷ(ՊԾ)։

ՃԺՋ. Մարմնազեղծ որ ննջութեամբ լալս մերձենալ առ ի փոխել ղախտն ի նա. ՃՋԴ(ՃՋ), ՌՀԳ(ՌԿԵ)։

ՃԺԷ. Առնակին որ շնայ. Ն(ՑՂՋ), (ՆՀԸ), (ՇՀԳ), ՈԱ(ՇՂԵ), ՋԾԱ(ՋԽԵ), ՌՃԽՋ(ՌՃԼԸ)։

ՃԺԸ. Այր որ շնայ. ՃՋԹ(ՃՋԸ)։

ՃԺԹ. Մկրտել զլղի կանայսն. ՄԲ(ՃՂԸ), ՊԼԵ(ՊԻԸ), ՌԾ(ՌԽԵ)։

ՃԻ. Քորեպիսկոպոսաց կարգի՝ թէ որպէս պարտ է եպիսկոպոսին հրամայել զի ագաւթից եւ ամենայն կարգաց համարս պահանջեսցեն. ՄԺԵ(ՄԺԱ), ՇԻ(ՇԺԹ), ՇԻԱ(ՇԻ), ՇԻԲ(ՇԻԱ), ՇԻԵ(ՇԻԴ), ՇԻՋ(ՇԻԵ), ՇԻԷ(ՇԻՋ), ՇԻԸ(ՇԻԷ), ՇԻԹ(ՇԻԸ)։

ՃԻԱ. Սարկաւագունս ըստ պիտոյից առնել. ՄԺՋ(ՄԺԲ), ՊԽԳ(ՊԼՋ)։

ՃԻԲ. Ցառաջոյ չնստել ծերոց յեկեղեցւոջ. ՄՀՋ(ՄՀԲ), ՊՋԵ(ՊՀԹ)։

ՃԻԳ. Ջսրբութիւնն ոչ տանել ուրեք. ՄՀԹ(ՄՀԵ)։

---

[28] չմտել
[30] մերձանալ

ՃԻԴ. Կէսսարկաւագի չաւրհնել բաժակ. ՄՂ(ՄՋՁ)։

ՃԻԵ. Զառնուլ ընծեռէս լագապաց. ՄՂԲ(ՄՋԸ), ՈԼ(ՈԻՁ), (ՊԽԷ), ՌՃԵ(ՌՂԷ)։

ՃԻԶ. Չերթալ յուխտ ի տեղիս ուր ոչ են տեղիք սրբոց կամ Նշխարք վկայից. ՄՂԹ(ՄՂԵ), Յ(ՄՂՁ)։

ՃԻԷ. Յաղուհացսն չառնել տաւն եւ պատարագ մատուցանել, բայց չաբաթու եւ կիրակէի. ՅԺԱ(ՅԷ), ՅԺԲ(ՅԸ), ՅԺԳ(ՅԹ), ՈՁ(ՈՀԳ)։

ՃԻԸ. Յաղուհացսն եւ Հրագալուցի եւ ի Պենտակոստէս եւ շաբաթու չառնել հարսանիս. ՅԺԴ(ՅԺ), ՈՀԷ(ՈՀԱ), ՈՀԹ(ՈՀԳ), ՁՂՁ(ՁՋԹ), ՋԴ(ՊՂԸ)։

ՃԻԹ. Չխաղալ քրիստոնէից ի հարսանիս եւ ոչ քահանայից եւ ուխտի մանկանց տեսանել զխաղ. ՅԺԵ(ՅԺԱ), ՅԺՁ(ՅԺԲ), ՁՀԵ(ՁԿԸ), ՋԵ(ՊՂԹ), ՋՁ(Ջ), (ՋԾՁ), ՋՂԵ(ՋՋԸ), ՌԾԸ(ՌԾ), ՌԿ(ՌԾԲ)։

ՃԼ. Ի տունս չմատուցանել պատարագ. ՅԺԹ(ՅԺԵ), ՋԺ(ՋԴ)։

ՃԼԱ. Որ ուտէ ի տեղւոյ այլոյ ինչ գտանիցեն. ՅԻԷ(ՅԻԳ), ՌԺԷ(ՌԹ)։

ՃԼԲ. Որ հալին ի ձիս յագելապէս կամ յայլ անասնոցս խառնակս. ՅԼ(ՅԻՁ), ՅԼԹ(ՅԼԵ), ՌԾԹ(ՌԾԱ)։

ՃԼԳ. Իգացելոցն. ՅԼԱ(ՅԻԷ)։

ՃԼԴ. Մանուկ որ անկնունք մեռանի. ՅԼԴ(ՅԼ), ՆԼԴ(ՆԼ), ՆՋՁ(ՆՋԲ), ՌՂ(ՌՋԲ), ՌՃԿԴ(ՌՃԾՁ)։

ՃԼԵ. Որ զգերեզման բանալ առ անձուկ. ՅԼԵ(ՅԼԱ), ՌԺԲ(ՌԴ)։

ՃԼԶ. Որ կոծով լան զմեռեալ. ՅԼԷ(ՅԼԳ), ՆԺՁ(ՆԺԴ), ՇՋԵ(ՇՋ), ՇԾԲ(ՇԽԸ), ՋԻԴ(ՋԺԷ), ՌԻԵ(ՌԺԷ), ՌԻՁ(ՌԺԸ)։

ՃԼԷ. Զմատուցանել պատարագ ի վերայ ուր Նշխարք վկայից են. ՅԼԸ(ՅԼԴ)։

ՃԼԸ. Կրաւնաւորաց կարգի. ՅԽ(ՅԼՁ), ՇԾԴ(ՇԾ), ՇՋԹ(ՇՋԵ), ՈԽԲ(ՈԼԸ), ՈԿԴ(ՈԿ), ՁԻԱ(ՁԺԵ), ՁՀՁ(ՁԿԹ)։

ՃԼԹ. Զլուծանել զանդարձ մեռելոյ. ՅԽԱ(ՅԼԷ), ՌՂԸ(ՌՂ)։

ՃԽ. Զլայտնել զխոստովանութիւն. ՅԽԲ(ՅԼԸ), ՈԻԷ(ՈԻԳ), ՋՂԴ(ՋՋԷ)։

ՃԽԱ. Աւազանին պատուոյ. ՈԻԳ(ՈԺԹ), ՈՋԷ(ՈՋԱ), ՁԺԴ(ՁԸ)։

ՃԽԲ. Զնզովել վայրապար. (ԻԲ), ՅԽԹ(ՅԽԵ), ՅԿԴ(ՅԿ), ՅՀ(ՅԿԴ), ՌԽԱ(ՌԼԳ), ՌՃԺԴ(ՌՃՁ), ՌՃԼԸ(ՌՃԻԸ)։

ՃԽԳ. Եպիսկոպոսի եւ երիցու չյամել ուրեք եւ անհաղորդ կալ երեք շաբաթ. ՅԿԱ(ՅԾԸ), ՅԿԵ(ՅԿԲ), ՅԿՁ(ՅԿԳ), ՌՃ(ՌՂԲ), ՌՃԿԸ(ՌՃԿ)։

ՃԽԴ. Երախայ որ հաղորդի. ՅՋԱ(ՅՀԷ), ՌՂ(ՌՋԲ)։

ՃԽԵ. Երախայ դիւահար որ կնիք խնդրէ . ՅՋԲ(ՅՀԸ), ՆԾԹ(ՆԾԵ), , (ՊԻԷ), ՌՃՀԷ(ՌՃԿԹ)։

ՃԽՁ. Այսահար որ աւրէնս խնդրէ. ՅՋԳ(ՅՀԹ), ՆԿ(ՆԾՁ), ՈԾՁ(ՈԾ), ՊԻԵ(ՊԺԸ), ՌՃԹ(ՌՃԱ), ՌՃԺ(ՌՃԲ)։

ՃԽԷ. Զհաղորդել որ ընդ ամուսնով իւրով լեալ իցէ ի գիշերի. ՅՋԵ(ՅՋԱ)։

ՃԽԸ. Կին որ ի ժամ մկրտութեան կամ հարսանեաց լապարահս իցէ. ՅՋՁ(ՅՋԲ), ՁԻԹ(ՁԻԳ), ՁԿԷ(ՁԿ), ՁԿԸ(ՁԿԱ), ՌԾԲ(ՌԽԴ)։

ՃԽԹ. Կին որ ծնանի յաղուհացսն կամ հիւանդանայ ոք. ՅՋԷ(ՅՋԳ), ՅՋԸ(ՅՋԴ), ՌԱ(ՋՂԴ), ՌՃԽԵ(ՌՃԼԷ)։

---

[2] ձեռէս

[7] պէնդակոստես

[18] անկնուք

[38] լեեալ

[41] յաղհացսն

ՃԾ․ Որ շնացեալ է ընդ կնոջ, զնորին քոյրն չառնել կին. ՑՁԹ(ՑՁԵ), ՋՁԲ(ՋՀԴ), ՌԿԵ(ՌԾԷ), ՌՁ(ՌՀԲ)։

ՃԾԱ. Որ անձնասպան լինի. ՃՂԱ, ՑՂԱ(ՑՁԷ), (ՆԴ), ՉՂԵ(ՉՁԸ), ՌԼԲ(ՌԻԴ), ՌՂԲ(ՌՁԴ), ՌՂԳ(ՌՁԵ)։

ՃԾԲ. Որոյ կինն ալսահարի՝ չառնել այլ կին. ՑՂԲ(ՑՁԸ), ՋԿԲ(ՋԾԵ), ՌՃՀԷ(ՌՃՀԱ), ՌՃՀԸ([ՌՃՀ]Բ), ՌՃՀԹ([ՌՃՀ]Գ), ՌՃՁ([ՌՃՀ]Դ), ՌՃՁԱ([ՌՃՀ]Ե), ՌՃՁԲ([ՌՃՀ]Զ), ՌՃՁԳ([ՌՃՀ]Է), ՌՃՁԴ([ՌՃՀ]Ը), ՌՃՁԵ([ՌՃՀ]Թ), ՌՃՁԶ(ՌՃՁԱ), ՌՃՁԷ([ՌՃՁ]Բ), ՌՃՁԸ([ՌՃՁ]Գ), ՌՃՁԹ([ՌՃՁ]Դ), ՌՃՂ([ՌՃՁ]Ե), ՌՃՂԱ([ՌՃՁ]Զ), ՌՃՂԲ([ՌՃՁ]Է), ՌՃՂԳ([ՌՃՁ]Ը), ՌՃՂԴ([ՌՃՁ]Թ)։

ՃԾԳ. Զմերձենալ առն ի կին իւր շաբաթու եւ կիրակէի. ՑՂԳ(ՑՁԹ), ՉՂԷ(ՉՂ), ՌԼԹ(ՌԼԱ)։

ՃԾԴ. Որ չիցէ յարս եւ կինն այլ այր խնդրիցէ. ՆԱ(ՑՂԷ), ՋՁ(ՋՀ)։

ՃԾԵ. Անասուն որ սպանցէ զմարդ. ՆԷ(ՆԳ)։

ՃԾԶ. Գազանաբեկ զենեալ. ՆԻԱ(ՆԺԷ), ՌԺԹ(ՌԺԱ)։

ՃԾԷ. Քահանայի որ բանադրեալ զոք եւ ինքն մեռանի. ՆԻԵ(ՆԻԱ)։

ՃԾԸ. Քահանայ որ երդնու կամ երդումն տայ. ԺԵ(ԺԴ), (ԺԶ), ՆԻԶ(ՆԻԲ), ԾԷ(ԾԶ), ՆԻԷ(ՆԻԳ), ՆԻԸ(ՆԻԴ), ՆԿԴ, ՉԽԴ(ՉԼԸ), ՋԽ(ՋԼԳ), ՋՂԹ(ՋՂԲ), ՌՃԺԲ(ՌՃԴ)։

ՃԾԹ. Որ ի սուտ քահանայից է մկրտեալ. ՆԻԹ(ՆԻԵ), ՆԼ(ՆԻԶ)։

ՃԿ. Քահանայ որ բորոտի կամ ուրկանայ. ՆԼԲ(ՆԻԸ), ՌԿԳ(ՌԾԷ)։

ՃԿԱ. Քահանայի որ կինն առ դիւթս երթայ. ՆԼԳ(ՆԻԹ)։

ՃԿԲ. Քահանայի թէ կինն ի գերչաց պղծիցի. ՆԾԴ(ՆԾ), ՌՁՁ(ՌՀԸ)։

ՃԿԳ. Որ գիր առնեն կամ որք ուլն կապեն. ՆԾԷ(ՆԾԲ), ՆԾԸ(ՆԾԳ), (ՆԾԴ), (ՆՂԵ), (ՇԳ)։

ՃԿԴ. Դիւահարի առնել յիշատակ. ՆԿԱ(ՆԾԷ)։

ՃԿԵ. Կնոջ որոյ այրն մոդ է կամ շնացող՝ չհաղորդել. (ՑՂԶ), ՆԿԳ(ՆԾԹ), Ո(ՇՂԶ), ՌՁԷ(ՌՀԹ), ՌՃԺԱ(ՌՃԳ)։

ՃԿԶ. Քահանայ որ ի մկրտելն զիւղն ոչ ունի. ՆԿԵ(ՆԿԱ), ՌՄԽԹ(ՌՄԽԱ)։

ՃԿԷ. Հերձուած ամենայն չէ մի, այլ երիս դէմս են. ՆԿԹ(ՆԿԵ), ՆՀ(ՆԿԶ)։

ՃԿԸ. Որ զկին յղի հարկանէ եւ վիժեսցէ. ՆՀԱ(ՆԿԷ), ՋԼԴ(ՋԻԷ), ՌԻԴ(ՌԺԶ)։

ՃԿԹ. Աղջիկ որ առանց կամաց ծնաւղաց կամ որք իշխենն՝ ամուսնասցի. ՆՁԸ(ՆՁԴ), ՆՁԹ(ՆՁԵ), ՆՂԱ(ՆՁԷ)։

ՃՀ. Որ հարկանէ զընկեր իւր՝ զի սպանցէ. ՆՂԲ(ՆՁԸ), ՋԼԷ(ՋԼ), (ՌՁԴ),

ՃՀԱ. Որ ակամայութեամբ պղծութիւն գիպի եւ որ ի հարկէ գերչաց լանսուրբ մսոյ նոցա կերիցէ. ՆՂԶ(ՆՂԲ), ՉԻԸ(ՉԻԲ), ՋԼԸ(ՋԼԱ), ՋՁԶ(ՋՀԳ), (ՋՀԹ), ՌՁԶ(ՌՀԸ), ՌՂԱ(ՌՁԳ)։

ՃՀԲ. Որ սուտ երդնու եւ սուտ վկայէ. ԺԵ(ԺԳ), ՆՂԸ(ՆՂԴ), ՊԾԳ(ՊԽԶ), ՌՃԼԵ(ՌՃԻԷ)։

ՃՀԳ. Որ զառականս ընդ արուս անցուցանէ. Շ(ՆՂԱ), ՋԽԲ(ՋԼԴ)։

ՃՀԴ. Որ ընդ քեռ կամ ընդ հարսին կամ ընդ մաւրու շնայցէ. ՇԶ(ՆՂԷ), ՇԲ, ՇՁԶ(ՇՁԲ), ՋԽԳ(ՋԼԶ), ՋԽԴ(ՋԼԷ), ՋՁԲ(ՋՀԱ), (ՌՀԶ)։

ՃՀԵ. Քահանայ եւ սարկաւագ որ շրթամբք պղծի. ՇԴ(Շ)։

---

[16] զոքե

[20] զիղն

[21] ուրկանայ

[34] զնկեր

ՃՀԶ. Որ զկանոնեալ աղաւթս եւ զուսումն խափանէ. ՇԸ(ՇԴ), ՇԻԲ(ՇԺԸ), ՁԿԹ(ՁԿԲ), ՌՂԵ(ՌՁԷ)։

ՃՀԷ. Որ յանդիմանեալ սիրով ոչ ընկալցի. ՇԹ(ՇԳ), ՇԺ(ՇԷ), (ՁԾԱ)։

ՃՀԸ. Որ զմեղս ուրուք տեսեալ. ՇԺԱ(ՇԶ), ՁՀԶ(ՁԿԸ)։

ՃՀԹ. Որ դատարկաբանէ եւ կատակէ. ՇԺԲ(ՇԸ), ՌՀԷ(ՌԿԹ)։

ՃՁ. Որ երգնու աւելի քան զայս եւ ոչ. ՇԺԳ(ՇԹ), (ՌՃԻԶ)։

ՃՁԱ. Որ զթողեալ յանցանս եղբաւր յիշէ· ՇԺԴ(ՇԺ)։

ՃՁԲ. Որ չդառնայ ի մեղանչելոյ. ՇԺԵ(ՇԺԱ)։

ՃՁԳ. Որ շրջի վայրապար. ՇԺԶ(ՇԺԲ)։

ՃՁԴ Որ տրտմեցոյց վայրապար զեղբայր. ՇԺԷ(ՇԺԳ)։

ՃՁԵ. Որ աղաչէ զեղբայրն եւ նա ոչ հաշտի. ՇԺԸ(ՇԺԴ)։

ՃՁԶ. Սուրբ սեղանոյն զարդ եւ լուցմունք եւ խնկարկութիւնք անխափան լինել. ՇԻԱ(ՇԺԵ), ՈՀԱ(ՈԿԵ), ՈՁԶ(ՈՁ), ՁԼԴ(ՁԻԸ)։

ՃՁԷ. Երիցեղբայր որ տգէտ է կամ երկկին եւ պոռնկորդեաց չտալ շնորհ հաղորդութեան. ՇԻԷ(ՇԻԱ), (ՇԻԳ), ՇԽԲ(ՇԼԸ), ՈԺԳ(ՈԹ)։

ՃՁԸ. Կանանց մի յանդգնիլ ընդ քահանայս մկրտել զմանուկ եւ մի քահանայից տալ նոցա մերձ լինել. ՇԼԵ(ՇԼԱ), ՈԻԴ(ՈԺԳ), ՌԽԷ(ՌԼԹ)։

ՃՁԹ. Զսպաս եկեղեցւոյ ի հարսանիս ոչ տալ եւ զխորդ. ՇԽ(ՇԼԶ)։

ՃՂ. Քահանայից զգերեզմանս չառնել յեկեղեցւոջ. ՇԽԳ(ՇԼԱ), ՈԻԸ(ՈԻԴ), (ՈԿ)։

ՃՂԱ. Զհաղորդութիւն սուրբ չտանել ուրեք եւ տալ, բայց միայն հիւանդաց. (ՃԽ), (ՌՂԴ)։

ՃՂԲ. Տղայոց պսակ մի դնել եւ մի որոց գիրեարս չիցէ տեսեալ. ՇԽԶ(ՇԽԲ), ՇԽԷ(ՇԽԳ), ՈԼԲ(ՈԻԸ), ՌԿԴ(ՌԾԶ), ՌՃԾԲ(ՌՃԽԴ)։

ՃՂԳ. Զպատարագ եւ զագապս առանց Աւետարան կարդալոյ ոչ ճաշակել. (ՃԽԴ)։

ՃՂԴ. Որ ի պատարագ հրաւիրեալ է տուն՝ չուտել ինչ. ՇԽԹ(ՇԽԵ), ՈԼԱ(ՈԻԵ)։

ՃՂԵ. Գինարբութիւնս շատ ի վիշտս ոչ առնել. ՇԾԲ(ՇԽԸ), (ՁԱ)։

ՃՂԶ. Խորհուրդ եկեղեցւոյ եւ վանաց եւ թէ երբ շինեցան վանք. ՇԾԵ(ՇԾԱ), ՇԾԶ(ՇԾԲ), ՇԾԷ(ՇԾԳ), ՇԾԸ(ՇԾԴ), ՁԺԳ(ՁԶ)։

ՃՂԷ. Զգրկել զտառապեալս եւ զայն հոգացեալ տալ յեկեղեցին. ՇՀԱ(ՇԿԹ)։

ՃՂԸ. Տանուտէրն ի վանս մի ունել՝ մի հացարար մի կովկիթ. ՇՁԸ(ՇՁԴ), ՈԽԱ(ՈԼԵ), (ՈԼԶ), ՁՂԲ(ՁՁԵ), ՊԱ(ՁՂԴ)։

ՃՂԹ. Որոյ գացի մծղնեալ եւ թէ գիտէ եպիսկոպոսն եւ լռէ. ՇՂԳ(ՇՁԹ), ՇՂԴ(ՇՂ), ՁԶ(Ձ)։

Մ. Ցխնամեան որ ամուսնանայ. ՇՂԸ(ՇՂԴ), ՁԼԲ(ՁԻԶ), ՌՃԼԹ(ՌՃԼԱ), ՌՃԽ(ՌՃԼԲ), ՌՃԾԴ(ՌՃԽԶ)։

ՄԱ. Զշաւթս յեկեղեցի տանել եւ ոչ ի տուն երիցուն կամ վաճառել վաշխիւ. ՈԹ(ՈԵ), ՈԺ(ՈԶ), ՈԺԱ(ՈԷ), ՈԺԲ(ՈԸ)։

ՄԲ. Ի սուրբ բաժակն չխառնել այլ գինի. ՈԺԵ(ՈԺԱ), ՁԺԸ(ՁԺԲ)։

ՄԳ. Զկտակարանս գհին եւ դնոր ստանալ զամենայն. ՈԺԶ(ՈԺԲ), ՁՀԸ(ՁՀԱ), ՁԺԱ(ՁԵ)։

ՄԴ. Քահանայից նախագահ ըստ կոչմանն լինել. ՈԺԸ(ՈԺԴ)։

[14] շնորք

[15] հա

[30] խոհուրդ, եր փխ. երբ

ՄԵ. Դպրի չառնել ժամ յեկեղեցւոջ առանց քահանայի եւ ոչ ագանել զգեստ զինուորի. ՈԺԹ(ՈԺԵ), ՈԻ(ՈԺԶ), (ՊՋԲ)։

ՄԶ. Թէ որպէս պարտ է զշնորհսն բաժանել. ՈԻԱ(ՈԺԷ), ՋԺԷ(ՋԹ), ՋԺԸ(ՋԺ), ՋԺԹ(ՋԺԱ)։

ՄԷ. Զառնուլ հաս լապաշխարողաց. ՈԻԶ(ՈԻԲ), ՉԹ(ՉԳ), ՌՃԼԷ(ՌՃԼ)։

ՄԸ. Զառնել անասնոց ձեռնադրութիւն. ՈԼԴ(ՈԼ)։

ՄԹ. Քահանայի չերթալ ուրհնել զպուակսնս խոհակերոցի եւ անտ ուտել. ՈԼԵ(ՈԼԱ),

ՄԺ. Զպատարագ ննջեցելոյ չտանել արտաքոյ իւրոյ եկեղեցւոյն կամ զքառասունս ի վանս, այլ իւրոյ գեղջն եկեղեցւոյ եւ ի տան իւրում առնել ընտանեաց իւրոց. ՈԼԶ(ՈԼԲ), ՉԻԴ(ՉԺԸ), (ՋԻԳ), (ՌՃԻԹ)։

ՄԺԱ. Ծրագալուցին ցերեկն ուրէնս ոչ տալ. ՈԼԸ(ՈԼԳ)։

ՄԺԲ. Աղանդաւորաց չտալ վանս. ՈԽԴ(ՈԽ)։

ՄԺԳ. Ցամէն ամիս շաբաթ մի պահել. ՈԽԵ(ՈԽԱ)։

ՄԺԳ. Պանիր, ձուկ, ձու, գինի միապէս լուծանեն զպահսն. ՈԽԹ(ՈԽԵ)։

ՄԺԵ. Վարդավառին քառասունս թէ որպէս պահի. ՈԾԱ(ՈԽԶ)։

ՄԺԶ. Զորեքշաբաթու եւ ուրբաթու զենմամբ չտաւնել. ՈԾԳ(ՈԽԷ)։

ՄԺԷ. Դիւաց չիշխել ումեք առնել ինչ. ՈԾԵ(ՈԽԹ), (ՊԾԲ)։

ՄԺԸ. Զի աղաւթիւք եւ պատարագաւք կենդանեաց հոգւոց մեռելոց ողորմութիւն լինի եւ թողութիւն մեղաց. ՈԾԷ(ՈԾԱ)։

ՄԺԹ. Զվկայից ոսկերս առ Աստուած բարեխաւս ունել. ՈԾԸ(ՈԾԲ)։

ՄԻ. Ծանաւթութեան առ միմեանս. ՈԾԹ(ՈԾԳ)։

ՄԻԱ. Եպիսկոպոսի չագանել երկաթս. ՈԿ(ՈԾԴ)։

ՄԻԲ. Բորոտի եւ գոդւոյ չլինել կրաւնաւոր. ՈԿԴ(ՈԾԸ)։

ՄԻԳ. Բորոտի եւ գոդւոյ հաղորդել թէ արժանի են. ՈԿԵ(ՈԾԹ), ՋԿԵ(ՋԾԷ)։

ՄԻԴ. Կրաւնաւոր թէ բորոտի կամ ուրկանայ՝ կալ ի վանս իւրում. ՈԿԶ(ՈԿ), ՌԽԵ(ՌԼԷ)։

ՄԻԵ. Զլիշատակ իւր ի կենդանութեան իւրում ոչ առնել. ՈԿԷ(ՈԿԱ)։

ՄԻԶ. Զհաղորդն պահել ցկիրակէն եւ այլ ոչ. ՈԿԸ(ՈԿԲ), (ՊՋԱ)։

ՄԻԷ. Որ հիւանդի ուրէնս տան կամ միայնակեցի ասել զաղաւթսն. ՈԿԹ(ՈԿԳ), ՈՀ(ՈԿԴ), ՌՃԲ(ՌՂԳ)։

ՄԻԸ. Զհամարել պիղծ զկաշեղէնն եւ զփղոսկր եւ զապրիշում եւ որ ինչ պատուական է մարգկան. ՈՀԲ(ՈԿԶ)։

ՄԻԹ. Ի ձէթն սրբութեան չխառնել այլ լաւեկուած անսուրբ ձէթ. ՈՀԳ(ՈԿԷ), ՉԺԱ(ՉԵ)։

ՄԼ. Զի քառասնիցդ հրաման առաքելական է. ՈՀԴ(ՌԿԶ), ՌՃՀԴ(ՌՃԿԶ)։

ՄԼԱ. Որ վաղիւն պսակ է առնլոց՝ չարբենալ. ՈՀԸ(ՈՀԲ), ՌՃԱ(ՌՂԳ)։

ՄԼԲ. Զձէթն հայրապետին ուրհնել եւ ոչ երիցուն. ՈՁԳ(ՈՀԷ)։

ՄԼԳ. Զոր քահանալից պարտ է ուրհնել զմկրտութեան ձէթն եւ զհիւանդաց. ՈՁԴ(ՈՀԸ), ՈՁԵ(ՈՀԹ)։

ՄԼԴ. Պսակ եկեղեցւոջ դնել եւ ոչ այլ ուրեք. ՈՁԹ(ՈՁԳ), ՌՃՀ(ՌՃԿԲ)։

ՄԼԵ. Շաբաթ երեկունն Լոյս զուարթ ասել եւ ծունր ոչ կրկնել. ՈՂԱ(ՈՁԵ)։

---

5 չառնու

10 զհաւղջն

15 ձուկն

16 վարդէվառին

ՄԼԶ. Սուրբ Աստուած ասել եւ Խաչեցար զկնի. ՈՂԳ(ՈՋԷ), ՈՂԴ(ՈՋԸ)։

ՄԼԷ. Ժամուցն հրաման որ ի տուէ եւ ի գիշերի թէ որպէս կարգեալ է. (ՄՀԸ), (ՄՀԹ), ՈՂԵ(ՈՋԹ), ՈՂԶ(ՈՂ), ՈՂԷ(ՈՂԱ), ՈՂԸ(ՈՂԲ), ՈՂԹ(ՈՂԳ)։

ՄԼԸ. Ցայտնութեանն աւր զջուրն աւրհնել. Զ(ՈՂԴ)։

ՄԼԹ. Զխաչ աւրհնել եւ զամենայն զկահ եւ զսպաս սրբութեան թէ որպէս արժան է պահել. ՋԱ(ՈՂԵ), ՋԲ(ՈՂԶ), (ՌՃԽ)։

ՄԽ. Ցայտնութեան ութաւրէսն զմկրտութեան Աւետարանսն կարդալ. ՋԴ(ՈՂԸ), ՌՃԿ(ՌՃԾԲ), ՌՃԿԱ(ՌՃԾԳ)։

ՄԽԱ. Վարդապետանոց կարգել անխափան. ՁԺԲ(ՋՋ), (ՌԻԹ)։

ՄԽԲ. Եկեղեցպանին զգոյշ կալ իւրոյ գործոյն. ՁԺԵ(ՋԹ)։

ՄԽԳ. Եպիսկոպոսին հոգ տանել ի գողճվանեարն. ՁԻԳ(ՁԺԷ)։

ՄԽԴ. Որ բանադրեալն է թաղել եւ ղերախայն մկրտել. ՁԻԵ(ՁԺԹ)։

ՄԽԵ. Թէ երախայն հիւանդասցի եւ քահանայն յորժամ լսէ հեռի իցէ. ՁԻԶ(ՁԻ), ՌՃԿԶ(ՌՃԾԸ)։

ՄԽԶ. Քորեպիսկոպոսին վասն աւրընթրեաց չփակել զեկեղեցի Աստուծոյ, եւ ոչ գեղջաւագի՝ վասն հարկաց. ՁԻԷ(ՁԻԱ)։

ՄԽԷ. Զեկեղեցի աւրհնել, ժողովս առնել քահանայից եւ զենմամբք աւրհնել. ՁԼԶ(ՁԼ), ՁԼԷ(ՁԼԱ), ՁԼԳ(ՁԻԵ), (ՌՄԽԷ)։

ՄԽԸ. Կանամբի երիցանց եւ կուսանաց. ՁԽԲ(ՁԼԶ), ՁԽԳ(ՁԼԷ), ՁՁԷ(ՁՁ)։

ՄԽԹ. Քահանայի աղքատասէր լինել եւ բարեխրատ. ՁԽԵ(ՁԼԹ)։

ՄԾ. Աշխարհականաց սրբազգեաց լինել. ՁԽԶ(ՁԽ)։

ՄԾԱ. Որ շնայ եւ զսերմնն լերկիր հեղուցու. ՁԽԸ(ՁԽԲ), ՁԽԹ(ՁԽԳ)։

ՄԾԲ. Որ մի մաւր կաթամբ սնեալ են աւտարք՝ չամուսնանալ. ՁԾԹ(ՁԾԲ)։

ՄԾԳ. Որ զսահման ընկերին լափշտակէ. ՁԿԱ(ՁԾԳ)։

ՄԾԴ. Թէ որչափ պարտ է ունել քառասունս ննջեցելոցն. (ՁԾԴ)։

ՄԾԵ. Զառնել զամուլ կին ումեք. ՁԿԲ(ՁԾԷ)։

ՄԾԶ. Ոչ փոխանակել զշուն ընդ ոչխարի եւ պատարագել. ՁԿԳ(ՁԾԶ)։

ՄԾԷ. Էշ փոխանակեսցի եւ պատարագեսցի. ՁԿԴ(ՁԾԷ)։

ՄԾԸ. Ոչ հանել զվերարկուս անմաքուր անասնոց եւ մեռելոտւոյ եւ վաճառել. ՁԿԵ(ՁԾԸ), ՁԿԶ(ՁԾԹ), ՌՃԺԹ(ՌՃԺԱ)։

ՄԾԹ. Զթողուլ քահանայի եւ սարկաւագի եւ կրաւնաւորի զկարգն. (ՁԾԲ)։

ՄԿ. Զաւրհնել քահանայի զմկնանկ. ՁՂԱ(ՁՁԴ), ՌԺԸ(ՌԺ), ՌՃԺԸ(ՌՃԺ)։

ՄԿԱ. Զերթալ քահանայի յերկրորդ հարսանիս. ՊԼԷ(ՊԼ), ՌՃՀԱ(ՌՃԿԳ)։

ՄԿԲ. Զփոքրել կնոջ ղհերս եւ առնաբար զգեստ ագանել. ՊԿԳ(ՊԾԶ), ՁՂԱ(ՁՁԴ), ՌԾԶ(ՌԽԸ)։

ՄԿԳ. Որ ձեռնադրութիւն ոչ ընկալցի՝ ոչ հաղորդեսցի. (ՊԿԸ)։

ՄԿԴ. Զլարել զսաղմոսն ի միմեանս ի պաշտաման ժամուն. ՊՋԹ(ՊՋԲ), ՊՂ(ՊՋԳ)։

ՄԿԵ. Զառնել ի ղեաւղս եւ լագարակս եպիսկոպոս. ՁԹ(ՁԳ)։

ՄԿԶ. Հաս քահանայի եւ սարկաւագի՝ երբ ձեռնադրին. ՁԺԴ(ՁԸ)։

ՄԿԷ. Քրիստոնեայ որ արիւն հեղու ի կռիւ. ՁԻ(ՁԺԳ)։

ՄԿԸ. Զհանել ազատաց զերէց առանց եպիսկոպոսի. ՁԼԲ(ՁԻԴ), ՌՄԽԴ(ՌՄԼԶ), ՌՄԽԵ(ՌՄԼԷ), ՌՄԽԶ(ՌՄԼԸ), ՌՄԽԷ(ՌՄԼԹ)։

---

[17] զեաւղջնաւագի

[30] մեռալոտւոյ

[33] զմկնանգ

ՄԿԹ. *Որ պոռնկի ի տան Աստուծոյ. ՋԽՁ(ՋԼԹ)։*

ՄՀ. *Ծնաւղք որ զչարիս զաւակաց ծածկեն. ՋՀՁ(ՋԿԸ)։*

ՄՀԱ. *Քահանայ որ զեղխի գինով. ՋՂՁ(ՋՁԹ)։*

ՄՀԲ. *Որ վասն յաճախ պտուղ տալոյ արգելու յանկողնոյ. ՌՁ(ՋՂԸ)։*

ՄՀԳ. *Արուեստաւոր որ գողանայ. ՌԼԸ(ՌԼ)։*

ՄՀԴ. *Զհեծանել քահանայի յերեւելի երիւար եւ ոչ հանդերձ երեւելի ագանել. ՌԽԸ(ՌԽ), ՌՄԺԸ(ՌՄԺԱ)։*

ՄՀԵ. *Զայլակերպել կնոջ ի տաւնի եւ յեկեղեցի գնալ. ՌԿԱ(ՌԾԳ)։*

ՄՀԶ. *Զգենուլ կնոջ կամ որս առնել եւ հնծան հարկանել. ՌԿԲ(ՌԾԴ)։*

ՄՀԷ. *Զննջել եղբաւր ընդ քեռ իւր՝ ի ԺԵ ամէն ի վեր. ՌԿԳ(ՌԾԵ)։*

ՄՀԸ. *Որ ի մտի դնէ պոռնկել ընդ կնոջ իշխանի. ՌՀԴ(ՌԿԶ)։*

ՄՀԹ. *Կին պոռնիկ եթէ ի ծնունդս վատնի՝ մկրտել. ՌՂ(ՌՁԲ)։*

ՄՁ. *Քահանայ մի խստութեամբ ըստ կանոնաց կոչել զմեղուցեալս. ՌՃԺՁ(ՌՃԸ)։*

ՄՁԱ. *Զհիւանդս սուրբ դեղաւք բժշկել. ՌՃԻԲ(ՌՃԺԴ)։*

ՄՁԲ. *Զարկանել ձեռն անասնոց. ՌՃԽԷ(ՌՃԼԹ)։*

ՄՁԳ. *Որ տեսանէ ղխաչ ի գերութեան. ՌՃԾԹ(ՌՃԾԱ)։*

ՄՁԴ. *Որ քահանայ ի խորհրդի է եւ ոք ի մեռանիլ է. ՌՃԿԵ(ՌՃԾԷ)։*

ՄՁԵ. *Զպատել զդիս բաղում զգեստուք. ՌՃՀԵ(ՌՃԿԷ)։*

ՄՁԶ. *Որ զանասնախառն բանսն խաւսին. ՌՄԴ(ՌՃՂԶ)։*

ՄՁԷ. *Որոց ամուսինքն ի գերութիւն անկան. ՌՄԽԲ(ՌՄԼԴ)։*

ՄՁԸ. *Ժառանգաւոր որ անորդի իցէ. ՌՄԽԳ(ՌՄԼԵ)։*

---

[15] դեղովք

Ա

ՍԱՀՄԱՆՔ ԵՒ ԿԱՆՈՆՔ ՋՈՐ ԵԴԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՔՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՍՐԲՈՅ ՅԵՏ ՎԵՐԱՆԱԼՈՅ ՏԵԱՌՆ

Վարդապետութիւն առաքելոցն զկնի վերանալոյն Քրիստոսի առ հայր իւր յերկինս, որպէս շնորհեաց նոցա առնել բժշկութիւնս եւ նշանս, եւ որպէս ընկալան առաքեալքն զպարգեւս Հոգւոյն սրբոյ եւ զկարգս եւ զկանոնս, եւ զվարդապետութիւնս եկեղեցւոյ սրբոյ. որպէս եւ Պետրոս խրատեալ ի ճշմարիտ վարդապետէն՝ ուսանէր զեւթանասնեկին եւթն անգամ զմեղացն թողութիւն. եւ եթէ լոր կողմ չոգան*

* Հմմտ. Մատթ., ԺԸ., 22

1 ô *սահմանք եւ կանոնք.... եպիսկոպոսին խնդրեսցէ՝* 272-րդ էջի 4-րդ տողը ընկած է û չիք *սահմանք եւ կանոնք... աշխարհ վիճակեցին՝* 27-րդ էջի 4-րդ տողը a *սահմանք եւ կանոնք... նոյնպէս ձեռնադրել՝* 19-րդ էջի 15-րդ տողը ընկած է h *սահմանք եւ կանոնք... աշակերտացն իւրոց՝* '9-րդ էջի 13-րդ տողը ընկած է. G *սահմանք եւ կանոնք.... ազգաց հեթանոսաց՝* 53-րդ էջի 10-րդ տողը ընկած է. n Նախքան վերնագիրը ունի *յառաջաբանութիւն*. մի խումբ Ձեռ-երում վերնագիրը խիստ համառոտ է՝ bcdegiloqrt *սկիզբն* (r *ըսկիզբն*) *առաքելական կանոնի* (bg *կանոնին* clo *կանոնիս* d *կանոնիս աւգնեայ յիսուս*) f *կանոն ըսկիզբն առաքելական պատճառն որպէս եղեւ* kmps *վասն առաքելական կանոնիս*. A *կանովնք* RXY *սուրբ աշակերտքն* AKLPQSTZ *աշակերաք* v չունի վերնագիր

2 CDNOPYZ *եկեղեցոյ* IJ *յեկեղեցւոյ* X *յեզ* M *վերանալոյն* Y *տեառն մերոյ յիսուսի քրիստոսի* RX չիք *տեառն*

3 fk *վարդապետութիւնն* Y *զկնի* կրկնված է f *ըզկընիյ* Z *զկնի յետ* q *զկնի ի վերանալո* NOW *վերանալոյ* V *վերանալւոյն*

4 W չիք *իւր* o *ի* փխ. *իւր* N *առ... յերկինս* ջնջված է lo *որպես եւ* c *աւանդեցաւ* փխ. *շնորհեաց* bcdefg iklmopqrstv *նշանս* (l *շնանս*) *եւ բժշկութիւնս*

5 m չիք *եւ որպէս* c *ընգալան* p չիք *առաքեալքն* b *պարգեւս* LNOPQ RTXYbcdfgiklo *հոգոյն* Ylo չիք *եւ* (*զկարգս*)

6 bg *զկարգ* AIJKLMNOQRSTUVXZn *զկանովնս* l *կանոնս* f *զվարդապետութիւնն* HIJPYbcdefilopq *եկեղեցոյ* Mr *յեկեղեցոյ* g *հոգոյն* փխ. *եկեղեցւոյ*

7 cdefgiklmoprst չիք *եւ* dikmpst *պետրոսն* IJ *ճշմարէտ* Y *վարդապետէն իւրմէ* bq *վարդապետութենէն* begq *ուսուցանէր*. բացի cdfiklmoprstv-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *ուսանէր* ABCDE *զիւթանասնեկին* m *զեւթանասնեկի* NO UVXYfort *զեօթանասնեկին* W *զեօթանասնեքին* d *զեաթնասնեկին* i *զեւթանեսնեկին*

8 NO *զէ-ն* e *զէ* XYWdflort *եօթն* gi *է* q *եաւթ* bg *զմեղաց* IJX Yf *թողութիւնն* IJYbefgqv *թէ* cdiklmprst չիք *եթէ* Sdfo *որ* l չիք *յոր* BCDEFGHRVXYbcdeg iklmpqrstv *կողմն* f *կողմը* NOW *որ չոգան* S *չոկան* f *շրջան* փխ. *չոգան*

մի մի ի նոցանէ, եւ եթէ դիարդ բաժանեալ վիճակեցին զաշխարհ ամենայն ի ձեռն Հոգւոյն սրբոյ, եւ կամ յումէ եւ ուստի ընկալան գաւառքն Հոռոմոց ձեռնադրութիւն քահանայութեան։

Յամի երեքհարիւրորդի երեսներորդի իններորդի իշխանութեանն Յանաց, ի թագաւորութեանն Տիբերեայ կայսեր Հոռոմոց, որ աւր չորք էր մարգաց ամսոյ, յաւուր միաշաբաթւոջ, որ է կատարումն Պենտակոստէին, ի նմին աւուր եկին աշակերտքն ի Նազարեթէ Գալիլեացւոց, ուր աւետարանեաց Գաբրիէլ հրեշտակ սրբոյ կուսին Մարիամու զյղութիւնն Տեառն, եկին ի լեառն Զիթենեաց, եւ տէր Քրիստոս աներեւոյթ տեսլեամբ ի մէջ նոցա՝ զաւրացուցանել զնոսա եւ շնորհել զձեռնադրութիւն քահանայութեան. եւ անդէն ի մեծի առաւաւտու ժամու կիւրակէին ամբարձեալ զձեռս իւր Տեառնն՝ եդ ի վերայ գլխոյ մետասանեցունց աշակերտացն իւրոց՝ շնորհելով նոցա զաշտիճան քահանայութեան։ Եւ իբրեւ ընկալան նոքա զպարգեւս մեծի երիցութեանն՝ պատուէր առեալ ի կենարարէն նոյնպէս ձեռնադրել

1 Ybcdefgiklmopqrstv թէ befglg բաժանեցին d բաժանեցան Q վիճակեցան c վիճակեալ բաժանեցին befgq չիք վիճակեցին IJYbcefgloq զաշխարհս N զաշխար

2 f յամենայն f չիք ի ձեռն IJNOPQRX Ybdfgiklo հոգոյն BCDEFGHVWbcd egiklmnopgrst յումմէ t յուստի blo եւ կամ ուստի q կամ փխ. եւ (ուստի)

3 NOW զգաւառքն bcdegiklmopq rst գաւառք f առաքեալքն փխ. գաւառքն J չիք գաւառքն HM Yefgl հռոմոց NOW հռոմայ eg եւ. զձեռնադրութիւն f ըզձեռնադրութիւնն ciklmoprtv զձեռնադրութիւն Yfklo քահանայութեանն n քահանայապետութեան

4 bcdegiklmopqrstv յամին CD երեքարիւրերորդի HKMNOUbnoq երեքհարիւրերորդի r երեքհարիւր երեսնորդի F երեսնորդի lo չիք երեսներորդի W չիք իններորդի W յիշխանութենէն bq իշխանութեամբն t յիշխանութեանն

5 M ունաց lo եւ ի (թագ.) W ի թագաւորութենէն Y տիբերիայ e տերերիայ l տիբերա MNOWeefgl հռոմոց

6 f որոյ փխ. որ, չիք աւր bq աւուր NOc Դ W չորրորդ d չորրորդ iklmno prst չորս befgq էին NOWln ամսոց Q յամսոյ U ամաց փխ. ամսոյ lo չիք որ է կատարումն

7 bcdefgiklmopqrstv ի նմին իսկ ի (bef gq չիք ի) յայսմ (eg այսմ) աւուր

8 bcfloq որ փխ. ուր t աւետեաց t հրեշտակապետն զաբրիէլ AB զաբրիէղ r չիք զաբրիէլ Veglo հրեշտակն bq հրեշտակապետն n հրեշտակապետ i չիք հրեշտակ t սրբուհւոյ. ABJ հրշտակ

9 q մարիամու այլ զյղութիւն t ըզյղութիւն f չիք տեառն, լեառն AP ի լեառնն

10 begqrt տէր (ւ տէրն) մեր յիսուս (rt չիք յիսուս) քրիստոս Yegp զօրացուցանէր f զօրացուցանելով bq զարհուրեցուցանէր փխ. զաւրացուցանել

11 beg զշնորհք f շնորհք q զշնորհքն f անտ փխ. անդէն bcdefgiklmopq rstv ի ժամուն (qt ժամու) մեծի առաւօտուն

12 NOW կիրակէի ժամուն M չիք ժամու. բացի Acefgkmnrstv-ից մնացած Զեռ-երը կիրակէի ciklmoprst զձեռն H չիք իւր Yt տէրն W չիք եդ

13 dst գլխոց bq նոցա փխ. գլխոյ efg չիք գլխոյ bcdefgiklmopqrstv մետասան beq իւրոյ Y շնորհել cdikmprs շնորհելով ամենեցունց (cr ամենեցուն) նոցա t ամենեցունց փխ. նոցա

14 KMNOQRYWecdeghiklmopqrstv զաստիճան eg չիք իբրեւ r նոցա p չիք նոքա KMf զպարգեւ b զմեծ պարգեւս egq մեծ

15 Y ձեռնադրեալ kmps չիք ձեռնադրել

յաւծումն քահանայութեան զհնազանդեալ աշակերտսն իւրեանց, զի եղիցին քարոզ աւետարանին իմում եւ սպասաւորք սեղանոյն ընդհանրական եկեղեցւոյ սրբոյ եւ մկրտել զամենայն հեթանոսս յանուն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ: Եւ յետ բանիցս այսոցիկ յանկարծակի եկն ամպ լուսաւոր եւ ընկալաւ զնա եւ վերացաւ յերկինս: Եւ արժանի եղեն առաքեալքն տեսլեան ամպոյն եւ վերացման Աստուածորդւոյն եւ նստելոյ ընդ աջմէ Հաւրն իւրոյ. եւ դոհանալին ցնծալից ուրախութեամբ եւ փառաւորէին զԱստուած, որպէս ինքն իսկ ասաց ցնոսա՝ թէ «Եւս առաւել ուրախութիւն եղիցի, յորժամ առաքեցից զմխիթարիչ Հոգին սուրբ»: Եւ նոքա ցնծալին բերկրանաւք եւ գոհանալին, զի ընկալան զաշ քահանայութեան իբրեւ զՄովսէսն եւ զԱհարոն:

Եւ ի լեռնէն Ձիթենեաց իջին նոքա եւ ելին ի վերնատունն, ուր վանքն իսկ էին, եւ ուր կերան զՋատիկն Տէրամբն

1 ho *օծումն* I *աւծում* Yf *քահանայութեանն* Y *եւ զհնազանդեալ* ps *զհնազանդեալն* Y *աշակերտացն* bq *աշակերտաց* acefghiklm oprst *աշակերտս* bq *իւրոց* Y չիք *իւրեանց*

2 ê *եղեցին* d *եղիցի* Y *քարոզք* abcdef ghiklmopqrstv *քարոզք* (t *քարոզք* կրկնված է) *բանի* (d *բանին*) *աւետարանի* (hlo *աւետարանիս*) Yo *ետարանի* t *իւրում* փխ. *իմում* e *սպասաւոր* Teg *սեղանոյ* X *սեղանուն* bq *սուրբ սեղանոյն*

3 bq չիք *ընդհանրական եկեղեցւոյ սրբոյ եւ* IJHNecdefghlop *եկեղեցոյ* cdefghiklmoprs չիք *եւ* (մկր.) t չիք *եւ մկրտել... հոգւոյն սրբոյ* D *հեթանոս* IJelo *անուն*

4 CHIJNOPQSTVYecdefghilnopqr *որդոյ* BCDEFJNO *հոգւոյ* PQYêbfg hil *հողոյն* o *հոգուն* e *ոգւոյն* q չիք *եւ հոգւոյն սրբոյ* X չիք *սրբոյ* Q *եւ* X *բանից* Y *բացեցս* g *յայսոցիկ*

5 bq *եկ* W *են* փխ. *եկն* k *ամպն* NO Wbq *զնոսա* փխ. *զնա* abcdefghik lmopqrstv *վերանայր*

6 k *յերկինսն* ms *յերկինն* NOW *ի տեսլեան* d *տեսչութեան* abcefghi klmopqrst *տեսութեան* (begq *տեսանել* f *տեսման*) *զալստեան* (bq *զզալստեան* cefg *զալըստեան*) *ամպոյն* KLRSTYZ *յամպոյն* X *յամպուն* V չիք *եւ* (վերաց.) M *վերացան*

7 V չիք *վերացման աստուածորդւոյն* HIJKLMNOPQRTXYZWecqfghilop r *աստուածորդոյն* ι *որդւոյն աստուծոյ* bq *որդւոյն* փխ. *աստուածորդւոյն* Ybcefgqt *նստելոյն* gq *յաջմէ* NOWabcdefghiklmoprst *հօր* t *իւրում* c *գոհացին*

8 glo *գոհանային* abcdfhikmopqrs չիք *եւ* (փառա.) abcdefghiklmopqrs tv *որպէս եւ*

9 Ebcefgq չիք *իսկ* abcdelghiklmopq rstv *ասէր* n *նոցա* eg *թէ եւ. եւս* bq *յուրազութիւն* d *ուրախութեամբ* f *ուրախութիւնն* e *եղեցի* acghiklmoprstv *լիցի* efq *լինիցի* b *լինիցիմ* d *լիցին*

10 acdefgikmoprs *զմխիթարիչն* bq *զըփրկիչն եւ զմխիթարիչ* acdefgikm ps *զհոգին* Yhlo *սուրբ հոգի* (Yl *հոգին*) t *սուրբ ի ձեզ եւ նոքա* N *ցնծանային* abcdefghiklmopqrs tv *ցնծալից բերկրութեամբ* (bq *բերկրանաւք* t *ուրկրութեամբ*)

11 abcdefghiklmopqrstv չիք *եւ* (գոհ.) g *գոհանային* XYaflkmrsv *քահանայութեանն* t *քահանայութիւնն* hq *եւ թէ* (eg *եւ թէ եւ* c *որպէս*) փխ. *իբրեւ* He *մովսէսն* IJUWode fghilnopqt *զմովսէս*

12 AIJKLMPQRSTUVXZhn *զահարովն*

13 NOW չիք *եւ* (ի լեռ.) W *ի ձիթենեաց լեռնէ* abcdefghiklmopqrstv *եկեալ իջին* begq *եւ նոքա եւ* (eg չիք *եւ*) ê *վերնատուն*

14 bcdefgikmpqrstv չիք *եւ* (ուր) hlo *ուր եւ* փխ. *եւ ուր* f *որ* փխ. *ուր* aikmrs *կերանն* t *կերին* êdf gm *զատիկն* Yht *տէրամբ* fl *սուրբ* (r *սուրբն* W *երկոտասանիւքն*) փխ. *աէրամբն*

հանդերձ՝ ի տեղւոջն ուր եղեն հարցմունք աշակերտացն, թէ ով իցէ, որ մատնիցէ զնա Հրէիցն։ Ի նմին տեղւոջ եղեն վիճմունք եւ հարցմունք, զմիմեանս հոգալ եւ խորհրդածել, թէ որպէս քարոզեսցեն զաւետարանն արքայութեան Տեառն ընդ ամենայն երկիր։ Եւ զոր աւրինակ ի վերնատանն յայտնեաց Տէրն աշակերտացն զխորհուրդ սուրբ մարմնոյ եւ արեան իւրոյ՝ փրկութիւն ընդունելով ի թագաւորել յուսոյն յաւիտենից, սոյնպէս եւ անտի արարին խորհուրդ եւ սկիզբն քարոզել զաւետարանն արքայութեան ընդ ամենայն տիեզերս։

Եւ մինչդեռ յայսմ մաքառման էին աշակերտքն Տեառն եւ ածէին զմտաւ, թէ որպէս քարոզեսցեն զաւետարանն Քրիստոսի յաշխարհս հեռաւորս եւ յաւտարաձայնս, զոր ոչ գիտիցեն զլեզուս նոցա. եւ ասէին այսպէս, եթէ «Զզաւրութիւնս սքանչելեացն եւ զնշանս եւ զբժշկութիւնս, զոր տեսաք զՏեառն, յուսացեալ եմք ի սուրբ անունն նորա, զի առնէ ի ձեռս մեր առաջի ազգացն աւտարաց, բայց զոր ոչ

1 d *հանդերձի* BCDEHĉl *ի տեղւոջ* NOPTXcefghlor *ի տեղոջն* Y *ի տեղուոջ* f *որ* փխ. *ուր* bhloq *եղեւ*. N *հարմունք*

2 begq *է* փխ. *իցէ* Y չիք *իցէ որ* ê չիք *որ մատնիցէ* BCDEFHabcdefg hiklmopqrstv *մատնելոց* (bfq *մատնելոցն*) *իցէ* (BCDEFHbqt *է*) f *հրէից* ĉ *հրէցն* Ybcefghq *ի տեղոջ* ĉ *ի տեղւոջն* l *նմին ի տեղւոջ* c *եղին*

3 f *հարցմունոս* BCDEH *ցմիմեանս* X *զմիմիայնս* Yo *զմիմիանո* e *զմիմիեանս* f *միմեանց* Y *խոկալ* փխ. *հոգալ* r չիք *եւ* (*խորհր.*) Uqt *խորհուրդ ածել* hlq *քարոզեսցին*

4 bq *զաւետարանս* lp *զաւետարան* Ya cdhiklmoprst *տեառն արքայու-թեան* (akmps *արքայութեանն*) AKOPRTUXZn *արքայութեանն* befgq չիք *արքայութեան* f չիք *տեառն, յամենայն* hlo *երկրի* be gq չիք *զոր* W *զ[որ] օ[րինակ]*

5 bq *զաւրինակն* cg *զյօրինակ* p *յաւրինակ* IJKMêbhil *ի վերնատունն* U *ի վերնաանն* hlo *յայտնեցաւ* DHbegiqrt *տէր* f *որ* փխ. *տէրն* L *աշակերտաց* Y չիք *աշակերտացն* bq *զխորհուրդս*

6 Q *սուրբ* կրկնված է Y չիք *սուրբ* ê *արեանն* e *յարեան* Yghilotv *ի փրկութիւն* Q *փրկութեան* Xf *փրկութիւնն* r չիք *փրկութիւն* k *ընդունել* befgqr չիք *ի* (*թագ.*) lo *ի թագաւորել*

7 d *լուսոյն* befgq չիք *եւ* (*անտի*) Qh lo *զխորհուրդ*

8 Iho *զսկիզբն* begq *քարոզելոյ* L *քարոզութեան աւետարանին* NXkmp st *արքայութեանն* Y *արքայութիւնն* f *յամենայն*

10 Megr *այսմ* e *զայսմ* d *այսմն* IKL MS *մաքարման* h *մաքառմանէ* l *էն* h չիք *էին* NOWhloqt *աշակերտք* f չիք *տեառն* begq չիք *եւ* (*ածէին*)

11 F *ըզմտաւ* V չիք *թէ* acdefghiklmo prst *զիարդ* (bq *արդ*) փխ. *որպէս* H *յիսուսի* Yeefg *աշխարհս* hlo *զաշխարհս* (o *յաշխարհս*) *հեթանոսաց հեռաւորս*

12 DHeefg *աւտարաձայնս* BCDE FHeeg *զորոց* (U *զի* t *որ*) փխ. *զոր* N *գիտեսցին* O *գիտեցին* S *գիտիցին* W *գիտացին* f *գիտեն* h *գիտեցեն* t *գիտէին* S *նորա*

13 h *այսէին* t չիք *ասէին* aceghiklmort *զզաւրութիւն* Nn *զօրութիւնս* bdp qs *զաւրութիւն* f *շատութիւնն* փխ. *զզաւրութիւնո* BCDEFHê *սքանչելեաց* f *ըզնշանըս եւ ըզբժշկութիւնն*

14 t *զորս* begq *զոր եւ* BCDEFHWêb *զտեառնն* hlo *ի տեառնէ* (o *տեառն*) f չիք *զտեառն* Qf *ուսուցեալ* ê *եմ* f չիք *ի սուրբ* NOW *անունն* Vbe fh *յանուն*

15 IJ *առնի* begq *առնէին* f *ի ձեռըն* cd *զոր* փխ. *զի* M *յառաջի* abcdeg hiklmopqrst *ազգաց* f *յազգաց* R *աւաարձ* f *յօտարաց* H *աւտարացն* BCDEHê *զորոց* (kmps *զի*) փխ. *զոր*

գիտեմք զլեզուս նոցա, զիա՞րդ կարեն նոքա լսել մեզ. զոր ոչ գիտեն զլեզուս մեր, եթէ ոյր անուամբ առնեմք զնշանս եւ զբժշկութիւնս. ով ուսուցանէ նոցա եւ կամ իմացուցանէ եթէ անուամբն Քրիստոսի որ խաչեցաւն, առնեմք զայսպիսի նշանս եւ զմեծամեծ զաւրութիւնս»։

Եւ մինչդեռ յայնմ խորհրդի էին առաքեալքն, յոտն եկաց Սիմոն Պետրոս, վէմն հաւատոց, հիմն եկեղեցւոյ, անդրանիկն առաքելոց, եւ ասէ ցնոսա. «Եղբա՛րք, ոչ է գիտել մեզ զայս. թէ որպէս քարոզեսցուք զաւետարանն Քրիստոսի՝ աշխարհի, բայց հաւատամք եւ յուսամք ի հոգաբարձութիւն նորա վասն մեր. զի խոստացաւ մեզ, եթէ յորժամ երթամ առ Հայր իմ՝ առաքեմ առ ձեզ զհոգին մխիթարութեան, եւ նա ուսուսցէ զձեզ եւ յիշեցուսցէ ձեզ զամենայն ինչ, զոր արժան իցէ իմանալ եւ գործել եւ ուսուցանել»։

1 Neg *գիտեն* lo *գիտեմքս* O չիք *գիտեմք զլեզուս... զոր ոչ* e *լեզուս* f *ըզմեզ* hlo *զորս* t *որ*

2 eg *լեզուս* t *եւ թէ* bekmpqs *թէ* km ps *որոյ* (b *յոյրոյ* q *յորո* f *ույր*) փխ. *ոյր* ê *առնեմ* BCDEFHled *զնշանսն*

3 g *ուսուսցէ* km *ծանուցանէ* (p *ծանուսցէ*) փխ. *ուսուցանէ* hlo *իմացուցանէ նոցա կամ ուսուցանէ* փխ. *ուսուցանէ... իմացուցանէ* Ha bcdefgikmpqrst չիք *եւ (կամ)* BCDEFHêlv *ցուցանէ* AIJKLMNOPQRSTUVXYZWn *ցուցանել* kmps *իմացուցանել* BCDEFHêabcdefghiklmopqrstv *թէ* H *անուամբն* hl *անուամբ*

4 Phlop *խաչեցաւ* eg չիք *եւ* c *զմեծամեծ* ps *մեծամեծ* eg *մեծամեծս եւ զօրութիւնս*

6 befgq չիք *եւ* BCDEFHêabcdfhioqrtv *յայսմ* Q *այնմ* egl *այսմ* km ps *յայսպիսի* փխ. *յայնմ* eg *խորհուրդ* êfq *խորհրդ* kmps *հոգս էին* (b *խորհէին*) փխ. *խորհրդի էին* f *յառաքեալքն* fq *ոտն* lb *եկեաց* d *կաց*

7 բացի RXYabdeghiklmoqrst-ից մնացած Ձեռ-երը *սիմովն* P *սիմովըն* W *սիմոն* AIJKLMNOPQRSTUVXYZWhn *վէմ* KLMQRSTUVXYZWabcdefghiklmnopqrs *հաւատոյ* IJYt *եւ հիմն* PXZêcfghopq *եկեղեցոյ* M *յեկեղեցւոյ,* bfq *անդրանիկ* Y *առաքելոյ* abdefgikmpqrs *առաքելողն.*

8 abcdefghiklmopqrst չիք *եւ* Q *ցնոցա* t *ցնոսա արք եղբարք* DHIJKLMNOPQRSTVXZcfhiklmns *եղբայրք* ê *եղբայր* begq չիք *եղբարք* KMê չիք *է* abcdefghiklmopqrst *մեզ գիտել* DH *այս* eg չիք *զայս* Q *քրիստոս* փխ. *որպէս*

9 N *քարոզեսցուք զաւետարան* Uhl no *յաշխարհի* abcefghiklmopqrsv *այլ* փխ. *բայց* befgq չիք *եւ*

10 NQ *յուսամրք* befgq չիք *յուսամք* X *ի հոգաբարձութիւնն* f *ի հոգայբարձութիւնն* k *ի հոգաբարձութեան* mps *ի հոգաբարձութենէ* Y *նորա որ վասն* Z *ձեր* (c *նորա*) փխ. *մեր*

11 abcdefghiklmopqrstv *թէ* IJVkm ns *երթամ ես առ* abcdefghiloqrtv *ելանեմ ես* փխ. *երթամ* eg *հայրն* W չիք *իմ, առաքել* l *ի* փխ. *առ* (*ձեզ*) W չիք *առ ձեզ* BCDEFHWêt *զհոգին* eg *զհոգի իմ մխիթարութիւն* Xf *մխիթարութեանն* e *մխիթարիչութեան*

12 Y չիք *եւ (նա)* Wd *ուսուցէ* bq *ուսուցանէ* NYWacdikmnrst *ձեզ* hlo *ձեզ զամենայն եւ յիշեցուսցէ ձեզ զամենայն* befgq չիք *զձեզ եւ յիշեցուսցէ* N *յիշեսցուսցէ* eg *մինչ* (d *ինձ*) փխ. *ինչ* Yet *զոր* (Y *որ*) *ինչ*

13 բացի bcefghikmqrstv-ից մնացած Ձեռ-երը *սր* lbegq *արժանի* acdhlklmoprstv *իցէ ձեզ իմանալ* eg չիք *եւ (գործել)* Y չիք *եւ ուսուցանել*

Եւ մինչդեռ Սիմոն Պետրոս խաւսէր զայս ընդ առաքեալսն եւ յիշեցուցանէր նոցա զխոստումն Տեառն, յանկարծակի հնչիւն բարբառոյ լսելի լինէր նոցա, եւ հոտ անուշութեան բուրէր նոցա, եւ ի միջոյ բարբառոյն եւ ի մէջ նորանշան հոտոյն անուշութեան, որ ամենեւին անընդելական էր այսմ աշխարհի, եւ լեզուք հրեղէնք իջին առ նոսա ի Հոգւոյն սրբոյ յերկնից, եւ հանգեան ի վերայ միոյ միոյ ի նոցանէ, եւ իբրեւ զբոց յայտնապէս նստեալ ի վերայ նոցա, եւ ըստ լեզուին, զոր ընկալան մի մի ի նոցանէ, այնպէս պատրաստեցին զանձինս, զի երթիցեն յաշխարհն յայն, որ խաւսեսցին զլեզուն զայն։

Եւ մինչդեռ գունդք առաքելական միաբան ի միասին էին, նովին պարգեւաւք Հոգւոյն սրբոյ ի նմին աւուր եդին նոքա կանոնս եւ կարգս եւ աւրէնս ընդհանրական եկեղեցւոյ սրբոյ, որք միա-

1 Բացի VYabcdeghiklmopqrstv-ից մնացած Ձեռ-երը *սիմովն* W *սիմօն* f *եւ ասէր* փխ. *խաւսէր*

2 KLMQRSTXYZbegqrt չիք *նոցա* f *զ-նոցա* c *զխոստմունս* A *զխոստումնն* NOPVr *զխոստումսն* W *զխօստումսն* ahiklmov *զխոստմունսն* n *տեառնն* f *տիառըն յանժամ յանկարծակի* X *հանկարծակի*

3 H *բարբառւոյ* bcdefhiklmoqrs *զհոտ* NXYf *անուշութեանն* eq *անուշութիւն*

4 abcdefghiklmopqrst *ի մէջ* փխ. *ի միջոյ* He *բարբառւոյն* l չիք *եւ (ի մէջ)* O *ի մէջոյ* t չիք *մէջ նորանշան* PR *նոր նշան* Yq *նոցանշան* b *նոցանշանս* KLMQRSTZ *անուշակութեան* XY *անուշակութեանն* l *հոտ* !t *անուշութեանն* b *անուշայհոտութեան* lq *անուշահոտութեան* g *անուշահոտութիւն* e *անուշութիւն*

5 l չիք *որ ամենեւին... աշխարհի եւ* Y *անընդել* egq *անընդելական* CDHIJMebfhq *յայսմ* abcdefghilmoqrsv չիք *եւ (լեզուք)* acdekmv *լեզուք լեզուք* AKMNOPQRSTXZW *հրեղէնքն*

6 IJNOPQYedhilo *հոգոյն* Z չիք *սրբոյ* befgq չիք *ի հոգւոյն սրբոյ* t *յերկնից ի հոգւոյն սրբոյ* c *ի յերկնից* egq *երկնից* NOYt *հանգեաւ* bq *ի վերա նոցա միոյ* Y *մի մի*

7 H *ի նոցան* W *ակն յանդիման* փխ. *եւ իբրեւ զբոց* adhiklmoprs *բոց* t *զբոց հրոյ յայտնապէս* abcefgikmopqrstv *ի վերայ գլխոյ (*befgqt *գլխոց) նոցա* hl *ի վերայ նոցա գլխոյ եւ*

8 ht *ընդ* փխ. *ըստ* Yp *այսպէս* t *յայտնապէս* փխ. *այնպէս*

9 Tabcdefghiloqrstv *զանձինս իւրեանց (*T *իւրեանց* ավելացրել են ուրիշ-ների v *իւրեանս* t *իւրոց) զի* H *զանձինս զի... խօսեսցին* Ներքևի լուսանցքում ê *զանձին* kmps *որ* փխ. *զի* HYefgs *աշխարհն* o *յաշխարհ* HIJKLMNQRSTXYZefghklmpqr *այն* W *յոր* NOê *խօսեսցեն* Whl *խաւսեցին* kmps *խօսէին* h dq *խաւսիցեն* acefgiortv *խօսիցին* bloq *զլեզուս* h *լեզուս* r *լեզուն*

11 abcdefghiloqrtv *եւ մինչ (*befgq *մինչդեռ) էին ի (*a *եւ) միասին (*d *միասնին) զունդն (*f *զունդք* ho *զունօրն) առաքելական (*r *առաքելոցն* t *առաքելական լցեալք* al չիք *առաքելական)* փխ. *եւ մինչդեռ... ի միասին էին* F *միչդեռ* H *առաքական* KLMQRSTXYZn *առաքելականք* kmps *առաքելականքն ի միասին էին միաբան* ê *ի միաս* Q չիք *էին*

12 abcdefghiloqrtv *պարգեւօք (*beg *պարգեւօքն) որ տուաւ (*afirtv *տուան* cd *տըւան) նոցա շնորհք (*d *շնորհս* eg *շնորհօք) հոգւոյն (*bcdfghiloq *հոգոյն)* MNOPYê *հոգոյն* kmps *պարգեւաւքն* km *ի հոգւոյն* c *սրբոյն* hlo *աւուրս* hlot չիք *նոքա*

13 Y *կանոն* W չիք *եւ (կարգս)* f *կարք* KLMQRSTXYZkmps *յաւրէնս* cd չիք *եւ աւրէնս... եկեղեցւոյ սրբոյ* M *յեկեղեցւոյ* NOPYêbefhilopqr *եկեղեցոյ* IJW *որ* U չիք *որք միաբանին*

բանին աւետեաց աւետարանին քարոզութեան նոցա, եւ արդար եւ ճշմարիտ ուսմանն եւ հաւատարիմ վարդապետութեան նոցա։

Գլուխք եւ թիւք համաւրէն կանոնական ասացուած առաքելական կանոնիս. գլուխք ԼԴ.

Ա. Վասն յարեւելս կոյս յաղաւթս կալ։
Բ. Վասն կիւրակէի պատարագ մատուցանել։
Գ. Վասն չորեքշաբաթու պահելոյ։
Դ. Վասն ուրբաթ պահելոյ։
Ե. Վասն գշաբաթ պատուելոյ։
Զ. Վասն երիցունս եւ սարկաւագունս եւ կէսսարկաւագունս ձեռնադրելոյ։
Է. Վասն աւուր ծննդեան եւ յայտնութեանն Քրիստոսի ի Զ-ն յունուարի կատարելոյ։

1 X *միաբանէին* hl *միաբան* CD *աւետաց* eg *աւետեացն* X *աւետարանէին* XYf *քարոզութեանն* ê *քարոզութեանց* hlo *նոցա քարոզութեան* ê չիք *նոցա* befgq չիք *եւ (արդար)*
2 ê չիք *եւ (ճշմարիտ)* kmps *ուսման* E *սամանն* փխ. *ուսմանն* KLNRTXYWafhlmoprst *վարդապետութեանն* abcdefghiloqrtv *իւրեանց* փխ. *նոցա* kmps չիք *նոցա*
3 Y *գլուխ* Wfv չիք *գլուխք եւ թիւք... գլուխք լդ* AIJKLMNOQRSTUYZn *կանոմնական* P *կամոմնական* X *կանօմնական* begq չիք *կանոնական ասացուած* Ymt *ասացուածք* begq *առաքելոց* c *առաքելոցն* kmps *առաքելականէն*
4 AUn *կանոմնին* ad *կանոնս* c *կանոնս առաքելական* kmps չիք *կանոնիս.* բացի BCDEFHêhilort-ից մնացած ձեռ-երը *կանոնին* begq *գլուխք կանոնաց* QRrt *գլուխ* BDEHUe *լդ* ho *խդ (kmps լէ)* փխ. *լդ* Ql *լ եւ գ* begq չիք *լդ*
5 fv չիք ցանկը kmps *վասն արեւելս (p յարեւելս) աղաւթելոյ* փխ. *վասն... կալ* eghl *աղօթս* ad *կալ (d կալով) յաղաւթս* W *աղօթելոյ* c չիք *կալ*
6 t *կիւրակի* kmps *միաշաբաթոջ*. բացի YWacnor-ից մնացած ձեռ-երը *կիրակէի* r *պատարագս* beghklmopqs *մատուցանելոյ*
7 DHOêbcopq *չորեքշաբաթի* Wdeghl *չորեքշաբթի* IJ *պահելւոյ* kmps *պահել պահս (p պահ)* ê *բահելոյ*
8 EIJYaeg *ուրբաթ* Nb *ուրբաթի* q *ուրբաթո* IJ *պահելւոյ* kmps *վասն ուրբաթու սուգ եւ պահք արժան է*
9 h չիք *վասն* abceghiloqrt *շաբաթու* d *շաբաթ* EL *պաաւելոյ* NOPWb *պահելոյ* փխ. *պատուելոյ* egq չիք *պատուելոյ* kmps *վասն շաբաթու յիշատակ մարտիրոսաց մատուցանել պատարագ*
10 L չիք *վասն* BCDH *իրիցունս* L *յերիցունս* M *էրիցունս* b *երիցանց* egq *իրիցանց* Whlo չիք *եւ (սարկ.)* KM *սարկաւագուն* eg *սարկաւագաց* q *սարկաւագու* kmps *վասն երիցանց եւ սարկաւագաց ըստ մովսիսի (p մովսէսի) եւ ահարոնի* W չիք *եւ (կէս.)* De *կէսսարկաւաք* HL *կէսսարկաւագ* բացի Wachllort-ից մնացած ձեռ-երը *կէսսարկաւագաց* d *կէսսարդաւակունս*
11 P *ձեռնադրելոյն* b *ձեռնադրելու*
12 QVbeghloqr *յաւուր* c *յաւրն* NOWt չիք *աւուր* IJ *ծնընդեան աւուր* Q *ծնդեան* ar *ծնընդեանն* it *ծննդեանն* DHIJKLMNOPQRSTZWebdhloq *յայտնութեան* d *քրիստոսի աստուծոյ մերոյ ի Զ-ն* W չիք *քրիստոսի* eg չիք *ի*
13 KMQRSTXYlo *Զ* e *յունվարի Զ-ն* g *յունվար Զ* DOPRTVXYZWehilnoqrt *յունվարի* b *յունվարոյ* d *յունւվարի* QST *կատարելիոյ* hlo *կատարել* kmps *վասն գլուխ ղոլոյն տաւնից տաւն ծնընդեան (p ծննդեան s ծրնընդեան) տեառն յունվարի Զ* բացի BCDEFHLZWêabchinqrt-ից մնացած ձեռ-երը *Զ-ին*

Ը. Վասն սուրբ Զատկին յետ քառասուն աւուր պահելոյ կատարել։

Թ. Վասն Աւետարանին ընթեռնլոյ։

Ժ. Վասն թէ զկնի պասեքին կատարեսցեն Ծ աւր։

ԺԱ. Վասն վերացման նորա։

ԺԲ. Վասն չձեռնադրելոյ զեկամուտ ոք։

ԺԳ. Վասն յաւուր ութերորդի մկրտել զմանուկ։

ԺԴ. Վասն չպաշտելոյ զպաշտաւն Տեառն, որք յերկմիտս իցեն ի հաւատս։

ԺԵ. Վասն որ ի հարցուկս երթան։

ԺԶ. Վասն որք ընդ Հրէայս հաղորդին։

ԺԷ. Վասն ոչ ընդունել զորս ի Հրէից կամ ի հերձանոսաց հաւատան եւ անդէն ուրանան։

ԺԸ. Վասն զվաշխառուսն ոչ ձեռնադրել։

1 t որրոյ ecd չիք սուրբ bg Ը-աւրեայ Fegr որ KLMQSTXZ յաւուր R յաւուր begq պահել եւ կատարել ho կատարեալ d կատարելոյ Y չիք կատարել kmps վասն քառասնորդաց փխ. վասն... կատարել

3 d աւետարան hlo աւետարանի r վասն սուրբ աւետարանին ընթեռնելոյ NOXêbegIq ընթեռնլոյ d ընթեռնալոյ n զընթեռնլոյ kmps վասն ի (ps չիք ի) կատարումն ամենայն զրոց աւետարան ընթեռնուլ (k ընթեռնել s ընդեռնուլ)

4 BCDEHêbq վասն զի(թէ) begq չիք թէ Q զթէ կնի q զպասեքին IJcn կատարեսցին begq կատարել bq ի յաւրն փխ. Ծ աւր kmps վասն յետ յարութեան տեառն Ծ աւր տաւնել փխ. վասն... Ծ աւր

5 Y ի փխ. վասն O վերացմանն bq նորա ի յերկինս kmps վասն ի զատկէն մինչեւ ի քառասներորդ աւր վերացման ուրախութիւն

6 Y չիք վասն DHec ձեռնադրելոյ cr եկամուտ b զեկայմուտն hl զոք kmps վասն եկամտից որ ոչ գիտեն զաւրէնս ճշմարիտ չլինել (km չի լինել) առաջնորդ

7 IJbeghlo աւուր M ությերորդի d ը Wbegoq զմանուկն kmps dq ճողվածը բաժանված է երկու մասի, որոնց համապատասխան ցանկում ունենք երկու վերնագիր՝ վասն մկրտութեան զուշակութեամբ նահապետաց եւ մարգարէից, վասն թե (k չիք թէ) մկրտութիւնն յովհաննու զտէր յիսուս աւրինակէր (ps յաւրինակէր) նորոյ ուխտիս

8 NOWc չպահելոյ փխ. չպաշտելոյ CDHê պաշտաւն R զպաշտուն Fe որ IJKLMQRSTXYZbhlno երկմիտս deg երկմիտ d իցէ km ps վասն թէ երկմիտք ի հաւատս եւ թիւրք ի պաշտաւնն (p պաշտաւն) տեառն մի պաշտեսցին

10 Hbeghilnoqrt որք d երթան մարգիք kmps վասն թէ որ սուտ երդնու կամ սուտ վկայէ

11 acbir որ begq ի փխ. ընդ IJ dn հրէայսն begq հրէիցս kmps վասն թէ որ սիրէ զհրէայս եւ հաղորդի ընդ նոսա

12 N չընդունելոյ KMdhl ընդունելոյ Y զոհս փխ. զորս c եւ կամ eg q հրէիցն Y եւ փխ. կամ ի eg ի հեթանոսացն kmps վասն թէ հրէից եւ հեթանոսաց խառնեալքն եկեղեցի եւ դարձեալ թողցեն թէ ոչ

13 BCDEFHIJMXYZêcehinr անդրէն d չիք անդէն, յուրանան

14 AUfn յաղագս act յաղագս զվաշխառուս hlo յաղագս զվաշխաւորս r յաղագս զվաշխս առուս bq վասն վաշխի վաշխառնուս ոչ ձեռնադրել eg վասն վաշխի եւ տոկոսի առնուն ոչ ձեռնադրեն NOWd զվաշխառուս Y զվաշխառնուն BCD EFHe չձեռնադրելոյ kmps վասն թէ (m չիք թէ) որ փոխ տայ եւ առնու վաշխ եւ տոկոսի

ԺԹ. Վասն միաբանութեամբ կատարել զեկեղեցւոյ իրս առաջնորդին եւ պաշտաւնէիցն։

Ի. Վասն ոչ խոտելոյ զանարգ ի ձեռնադրել եթէ անարատ իցէ։

ԻԱ. Վասն զանընչասէրն ձեռնադրելոյ։

ԻԲ. Վասն ոչ ձեռնադրելոյ զամբարտաւանսն։

ԻԳ. Վասն միաբան լինել քահանայիցն։

ԻԴ. Վասն որք ոչ ունին զաւծումն քահանայութեանն։

ԻԵ. Վասն պատուելոյ զքահանայսն։

ԻԶ. Վասն դատաւորաց։

ԻԷ. Վասն զլիշատակս վկայից կատարելոյ։

ԻԸ. Վասն ի բեմ հանելոյ զթագաւորս։

ԻԹ. Վասն զՍաղմոսն Դաւթի պաշտելոյ։

Լ. Վասն ոչ ընթեռնլոյ զարտաքին գիրս։

1 e վասն եւ յաղագս X յաղակս բացի BCDEFHedg-ից մնացած Ձեռ․երը յաղագս Y միաբանութեամբն W միաբանութեան beq կատարելոյ hlo մկրտել փխ․ կատարել IJKLMNOPRSTXYZêbcd eghilor զեկեղեցւոյ Q զեկեղեցի q զեկեղեցին Q յիրս e իրսն

2 IJYedeghlo պաշտօնէից c պաշտաւնէին bq պաշտաւնից եւ պաղատաց (q պաղատան) kmps վասն առաջնորդաց ոչ է պարտ առանց պաշտաւնակցաց չառնել իրս

3 l չիք ոչ DHKLMNQRSXYZê խոտորելոյ begq խոստովանելո փխ․ խոտելոյ W զանարգս LQS ի ձեռնադրելոյ c ի ձեռնադրութիւն hlo ի ձեռնադրեալն BCDEFHYea bcdegq թէ hlo չիք եթէ անարատ իցէ V յանարատ e զանարատ bq է փխ․ իցէ kmps վասն թէ զանարատն եւ զսուրբն կարգել դըլխաւորութիւն յեկեղեցիս

4 D անընչասէրն LTWe զանընչասէրսն M զանընչաւորն e անընչասէր g զանընչասէրս lrt զանընչասէր c ձեռնադրել hlo վասն զանընչասէր (h զանչասէր) ձեռնադրել (I ձեռնադրելն) kmps վասն թէ որ սուրբ են մտօք եւ հեռի ի կաշառոյ լինել ի պաշտաւն սեղանոյն (p սեղանոյ)

5 l չձեռնադրելոյ begq ձեռնադրել Ye դանբարտաւանսն kmps վասն թէ որ դործեն դանաւրէնութիւն եւ զամբարտաւանութիւն մի ձեռնադրեսցի (km ձեռնադրեսցին)

6 ı լինելոյ dghlo քահանայից Q վասն միաբան քահանայիցն լինել պարտ է bq վասն զի միաբան լինել քահանայից եւ սարկաւակաց (զ որ...?) n քահանայիցն աւրհնել եւ կապել kmps վասն կապելոյ եւ արձակելոյ հրամանաւ տեառն

7 e ունեն KLMQRSTXYZ ընդունին փխ․ ունին H դյաւծումն RTXY Zr քահանայութեանն kmps վասն այնոցիկ որ չիցեն քահանայ չմերձենալ ի գործ (m չիք ի գործ) քահանայութեան եւ ոչ աչառութեամբ

8 d պատուել BC քահանայս DEFHWê dhlo զքահանայս kmps վասն թէ մի ոք արհամարհանաւք կալցի զքահանայն

9 h չիք NOVhlo դատաւորացն bq վասն դատաւորաց եւ դատաստանաց ըստոյդ kmps վասն թէ որք են յաստիճան դատաւորութեան

10 OW զյիշատակ c զյիշատակսն h յիզատակ eg վասն զի յիշատակս NORVXYWabcdhiloqrt վկայիցն kmps վասն սրբոց յիշատակ առնել եւ զնշխարս նոցա պատուել

11 eg վասն զի NOWbcegl ի բեմն d ի րեմբն NOWbdeghlq զթագաւորն o զթագաւորսն kmps վասն թագաւորաց հաւատացելոց պարտ է ի բեմի կալ

12 N զսողոմոն փխ․ զսաղմոսն, պաշտելոյ զզաւ․դի begq զաւթի կատարելոյ զպաշտօնէիցն (b պաշտպան q պաշտման) և պատուելոյ փխ․ պաշտելոյ kmps վասն պաշտաման (p պաշտման) սաղմոսացն զաւթի

13 LNOQSTZbeghlqr ընթեռնելոյ c ընթռնլոյ d ընթեռնալոյ eg գիրսն bq գիրս իմաստասիրաց kmps վասն յեկեղեցւոջ աւրէնս եւ մարգարէս եւ աւետարան ընթեռնոյն եւ այլ ոչ

ԼԱ. Վասն ի սուրբ սեղանն ջերմ զհացն հանել։
ԼԲ. Վասն որ կուսութեամբ կամի կեալ։
ԼԳ. Վասն որք ամուսնանայցեն։
ԼԴ. Վասն առաքելոցն թէ զոր աշխարհ վիճակեցին։

5 Կանոնք եւ սահմանք զոր եդին աշակերտքն Քրիստոսի ի սուրբ եկեղեցիս, յետ վերանալոյ Տեառն ժողովեալք ի վերնատունն:

Ա Ա. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ լոր- ժամ յաղաւթս կան եւ երկիր պագանեն աստուածութեանն՝ ընդ արե- ւելս կալցեն, ըստ այնմ զոր ասաց Փրկիչն, թէ «Որպէս փայլակն զի

1 bcķq ;hp ի bq զսուրբ Nhlo սեղան r սեղանսն Fabdegiqrt ջերմն e g հաց r զհաց hlot հանել զհացն (hl հաց) R հնել Ycdeg հանելոյ NW օրհնել փխ. հանել kmps թէ զհաց պատարագին (p պատարագի) ջերմն (p ջերմ) հանեն ի սեղանն (p սեղան) առատն

2 IJdhlo որք Y սրբութեամբ փխ. կու- սութեամբ acdhilort կամի (dh lo կամին) կուսութեամբ bq կամի կուսութեամբ վարել աշխարհի (q յաշխարհի) փխ. կուսութեամբ... կեալ cg կամի ի կուսութիւն եւ կամի կեալ IJ կամին BCDEFH êcr կալ kmps վասն կուսանաց զգեստիւք պարկեշտ լինել եւ զու- արթնոց երկնից նմանել

3 I·KLMNOTXYZê ամուսնայցեն bq ա- մուսնասցեն ի մարմնաւոր կեն- ցաղս kmps վասն ամուսնութեան աղգական չմերձենալոյ

4 b վասն որք առաքելոցն Whl առա- քելոց Y չիք թէ bqr որ qr յաշ- խարհ Yhdegoq վիճակեցան km ps ցանկի վերջին հոդվածի վերնա- գրի (լդ) փոխարեն ունի երեք վեր- նագիր՝ վասն աւրէնս դնելոյ եւ վարդապետութեան առաքելոցն, վասն ձեռնադրութեան առաքելոցն ի կողմանս աշխարհի, վասն աշ- խարհս հեռաւոր քարոզելոյ առա- քելոց հր լեզուաց

5 AJLNOPRSTUZ կանոնք M կա- նովքն Qkm չունեն երրորդ վեր- նագիրը՝ կանոնք .... ի վերնա- տունն I կանոնք եւ սահմանք.... յեւթներորդում դարուն՝ 29-րդ էջի 1-ին տողը րնկած է f չիք եւ ê ե- դեն K աշակերտք s չիք քրիստոսի ի p չիք քրիստոսի ի սուրբ եկեղե- ցիս f չիք ի

6 BCDEelo յեկեղեցիս Jcr եկեղեցի NO եկեղեցիք bq յեկեղեցին s յետ վերանալոյն տեառն յերկինս ի սուրբ եկեղեցի F վերալոյ bp վե- րանալոյն Y տեառն մերոյ cg ժո- ղովքն p յերկինս ի [...] եկեղեցի փխ. ժողովեալք ի վերնատունն s չիք ժողովեալք ի վերնատունն K ի վերնատուն R ի վերնատոնն b ի վերնայտանն M ի սուրբ վեր- նատունն X ի սուրբ վերնատունն գլուխ առաջներրորդ hlo ի վերնա- տունն (o ի վերնատանն) այս են կարգաւ. q վոն առ փխ. վերնա- տունն

7 Yf չիք Ա ü չիք կարգեցին... թէ KLMQRSTXY սուրբ առաքեալքն (X առաքեալք), l առաքեալք. KL MQSTZabcdefghiloqrt եթէ

8 KLMQRSXYZ յաղաւթս (XY յա- ղօթս) յորժամ go աղաւթս KLS զան փխ. կան W յերկիր b երկրպագանեն, f պագանել q երկրպագեն JNSXW cû աս- տուածութեան d ընդ հաւր յա- րեւելս CDJKLMOQRSTVXYZWêû efghk յարեւելս

9 NORUXVWacdhiklmnoprsiv կաց- ցեն. Ubegq այժմ d այնմն f այն փխ. այնմ KLMRSTXYZ որ r ա- սաց աէրն և փրկիչն մեր եթէ bq փրկիչն մեր քրիստոս eg փր- կիչն մեր թէ û փրկիչ acdhil ot եթէ A փայղակն f բայլակըն Ybq որ փխ. զի, kmps չիք զի։

փայլատակէ յարեւելից եւ երեւի մինչեւ յարեւմուտս. նոյնպէս եղիցի եւ գալուստն որդւոյ մարդոյ»: Զի արեգակն արդարութեան Քրիստոս՝ որդի աստուծոյ յարեւելից ծագեսցէ եւ արասցէ փրկութիւն ի մէջ երկրի: Եւ այսու գիտասցուք եթէ յարեւելս կոյս արժան է յաղօթս կալ եւ երկիր պագանել արքային անմահի յաւիտենից:*

Բ *Բ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ յաւուր միաշաբաթւոջ յամենայն կիւրակէի եղիցի տաւն եւ պաշտաւն եւ խորհուրդ տէրունական մարմնոյ եւ արեան Տեառն. զոր պատուիրեաց մեզ կենարարն, եւ հաց պատարագին ի նմին աւուր ջերմ եփեալ ելցէ ի սուրբ սեղանն, եւ արժանաւորքն հաղորդեսցին մի արհամարհանաւք, այլ մեծաւ երկիւղիւ: Եւ զաւարկացեալ եւ փափկացեալ եղիցի միաշաբաթին, որպէս պատուիրեաց Աստուած Նոյի, Աբրահամու և Մովսէսի, զի եւ մեզ հանգիստ լիցի յերկրա-*

* Մատթ., ԻԴ, 27

1 KLMRSTXZhkmps *փայլատակեալ* Q *փայլատակեաց* 1 *փայլակեալ* Y *ելանէ* փխ. *փայլատակէ* Ybde ghlq *ի մուտս* (eg *ի մուտն* d *ի մուտսն*) *յարեւու* (cglq *արեւու* d չիք *յարեւու*)

2 բացի Vcghlov-ից մնացածները չիք *և* AHJKLMNOPQRTYZWûVabcd eghiklmnopqrstv *գալուստ* LNQST VYbcdefghlqr *որդոյ* Jq *մարդւոյ* t չիք *մարդոյ* QTZdf *արդարութեանն*

3 Xûbefghloq *որդին* ps *արեելից* Qf *փրկութիւնն*

4 hlo չիք *ի մէջ երկրի* RXYP *այնու* N *յարեելից* êû *թէ յարեել* (ê չիք *թէ*)

5 i *յարժան* cg *աղօթս* f չիք *կալ* d *կեալ* f չիք *և* NO *երկրպագել* Y *երկրպագանել անմահին արքայի* û *երկրպագանել արքայի* befgq *անմահից* d *անմահին*

6 Jû *յաւիտեանս յաւիտենից* begq չիք *յաւիտենից*

7 û չիք *կարգեցին... եթէ* JKLMQRS TXYZ *սուրբ առաքեալքն* fi *առաքեալք*

8 Fabcefghiklmoprstv *միաշաբաթոջ* NO *միաշաբաթոջն* Y *միաշաբթին* W *միաշաբաթւոջն* q *միայնշաբաթոջ* befgq չիք *յամենայն կիւրակէի* d *ամենայն* BCDEFHJKL MNOPRSTVXZWedhlpr *կիրակէի* Q *կիրակէին* HR *տուն* փխ. *տաւն*

9 ûaefghlkmrs *արեանն* p *յարեանն* W *զոր և պատուիրեաց* u չիք *զոր պատուիրեաց* e *պատուիրաց* hl *պատուեաց*

10 û չիք *մեզ կենարարն և* t *դհացն* c *ի ն[մին]* *աւուր եփեսցի ջերմ ելցէ* g չիք *ի նմին* h *աւուրն ջերմն* gq *աւուր եփեսցի ջերմ* (q *ջերմն*) *նլցէ* J *յաւուր*, o *աւուրն* 1 *ջերմն* h *եփեսցի ջերմն* f *եփեալ ջերմը*

11 Q չիք *եփեալ* t *ելեալ* փխ. *եփեալ* pv չիք *սուրբ*, adirs *սեղան* q *սեղանանն* k *սեղան տեառն և արժանաւորք* p *սեղան տեառն և* ûm *սեղան և արժանաւորք* el *արժանաւորք հաղորդեսցեն* bh *արժանաւորք* H *արժաւորքն*

12 û չիք *մի արհամարհանաւք* f *արահմարանօք* u *յոյժ* փխ. *այլ* d *երկիւղի մեծօ*. NO *և երկիւղիւ* c *երկեղիւ*

13 û *և ի միաշաբաթին զաարկացեալ և փափկացեալ եղիցի որպէս* bq *միայնշաբաթին* hlo *զոր* փխ. *որպէս* U *պատուիրեաց Նոցա աստուած* t չիք *աստուած*

14 BF *աբրաամու* Uû չիք *և (մովսէսի)* Y *մոսէսի* Wû *Մովսիսի* Y չիք *և (մեզ)* 1 *զմեզ* befgq *եղիցի* փխ. *լիցի* JKLMQRSTYZ *երկրաւոր* begq *յերկրորդ* (eg *երկրորդ*) *աւուր* (h *յաւուր*) փխ. *յերկրաւոր*

ւոր աշխատութեննէս, եւ յեւթներորդում դարուն ի գալստեանն Տեառն յարքայութեանն յաւիտենից։ Եւ յամենայն միաշաբաթւոջ ընթերցցին գիրք սուրբք մարգարէականք եւ առաքելականք, եւ աւարտումն եւ գլուխ ամենեցուն կարդասցի Աւետարան եւ մատուսցի պատարագ. վասն զի յաւուր միաշաբաթւոջ եղեւ լինելութիւն արարածոց, եւ յաւուր միաշաբաթւոջ յարեաւ տէր Քրիստոս ի մեռելոց եւ յաւուր միաշաբաթւոջ ծագեցաւ աշխարհի, եւ յաւուր միաշաբաթւոջ ի Պենտակոստէին վերացաւ տէրն մեր յերկինս եւ յաւուր միաշաբաթւոջ երեւի ի վախճան աշխարհիս հայրական փառաւք երկնաւոր հրեշտակաւք։

1 d յաշխատութենէս, hot աշխատութեանց BF յիւթներորդում M յեւթներրորդ R եւթներորդ YX յեօթներորդ Qk եւթներրորդում c յեւթներորդումն l յեաւթերորդում s յեաւթներորդում NW rt յեօթներրորդում O յէ-երորդում V է-երորդում d եաւթներրորդում ûc և ի յեօթներորդ (c յեւթներորդումն) bq ութերրորդում (cg ութերրորդումն f յութերրորդում) փխ. յեւթներորդում Y դարոյն X դարու. CDHVYWeûbcdcfghqtv գալստեան

2 N տեառնն յարքայութեան CPVWe od յարքայութեան JKLMRTXZ gt արքայութեանն IQShl արքայութեան b ի յարքայութենէն cfq ի յարքայութեանն MNRVXY pq ամենայն. NYabcdefghklmopr sv միաշաբաթոջ W միաշաբաթւոջն q միայնշաբաթոջ

3 NO ընթերցցեն V ընթերցին bq ընթերցիցեն De չիք սուրբք ABCDE FH IJKLMNOPQRSTUVXZWbegn qr սուրբ J սուրբ գիրք մարգարեական և առաքելական u սուրբք մարգարէական և առաքելական f գիրք և սուրբ X չիք և առաքելականք R չիք (առաքելականք) և

4 Ht յաւարտումն V աւարտումսն u չիք աւարտումն... կարդասցի bq աւարտում և գլուխք եկեղեցոյ ամենեցուն կարդասցի a և ի գլուխ t չիք և (գլուխ) frt գլուխն BCD EFHNPXZes ամենեցունց l յամենեցուն Yêacdegikmpqrst աւետարանն f աւետարանս hlo աւետարանն կամ ուսցի փխ. աւետարան և մատուսցի Q մատուցի

5 û սուրբ պատարագ begq չիք վասն s չիք զի eig աւուր միաշաբաթոջ OVYabcdhikmoprsv միաշաբաթոջ l շաբաթոջ q միայնշաբաթոջ Ef չիք եղև լինելութիւն արարածոց X լինելութիւնն

6 Ef չիք և յաւուր միաշաբաթւոջ k չիք և յաւուր.... մեռելոց DYab ceghloprstv միաշաբաթոջ q միայնշաբաթոջ, տէրն dhlo չիք տէր KL MQRSTXYZ տէր (X տէրն) մեր քրիստոս b տէրն մեր յիսուս քրիստոս u յիսուս փխ. քրիստոս ft չիք (մեռելոց) և

7 û չիք յաւուր (1) t չիք յաւուր... աշխարհի FNOVYabcdhklmopr sv միաշաբաթոջ egq միաշաբաթոջ (q միայնշաբաթոջ) լոյս ծագեցաւ յաշխարհի (eg աշխարհի) i աւուր միաշաբաթոջ լոյս ծագեցաւ աշխարհի և աւուր միաշ[աբաթոջ] r չիք ծագեցաւ.... միաշաբաթւոջ. Vb յաշխարհի. NPXYa bceghiklmopstv միաշաբաթոջ q միայնշաբաթոջ. P միաշաբաթւոց Ybnq չիք ի

8 Wdrt պէնդէկոստէիցն Ur պէնտէկոստէից մնացած ձեռ-երը պենտակոստէից բացի v-ից մնացած ձեռ.-երը չիք վերացաւ... միաշաբաթւոջ

9 QRUXln չիք ի V յաշխարհիս b աշխարհի u և հայրական KLM QRSTXYZ և երկնաւոր hlo և երկնային dkmpsv երկնաւորական

10 ABJln հրշտակաւք ho հրեշտակաւքն f հրեշտակօք և նըմայ փառք յաւիտեանս ամէն

Գ Գ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եղին հաստատութեամբ. թէ աւր չորեքշաբաթու ի պահս եղիցի, զի ի նմա գուշակեաց եւ յայտնեաց Տէրն կենարար զխորհուրդ չարչարանաց իւրոց. եւ մատնութեան. եւ դատաստանի, եւ խաչելութեան, եւ մահուան. եւ յարութեան՝ աշակերտացըն իւրոց, եւ տրտմեցան առաքեալքն։ Արդ՝ եղիցի ի պահս եւ ի սուգ եւ ի պաշտաւն եւ յաղաւթս ցնծութեան եւ ուրախութեան։

Դ Դ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ ուրբաթ եղիցի ի պահս եւ ի սուգ եւ ի տրտմութիւն. վասն զի զոր ինչ ասացաւն յաւուրն չորեքշաբաթւոջ վասն չարչարանաց Փրկչին մերոյ՝ յուրբաթուն կատարեցաւ, յորժամ շարժեցան արարածք ամենայն եւ խաւարեցան լուսաւորք ի յերկինս։ Պահեալ լիցի մինչեւ ցիններորդ ժամն։

Ե. Ե. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ աւր շաբաթուն եղիցի տաւն եւ պաշտաւն ընդ ամենայն տիեզերս, եւ եղիցի յի-

1 Û չիք կարգեցին.... թէ i առաքեալք KLMQROTXYZ սուրբ առաքեալքըն q հաստատութիւն ABCDEF HIJKMPQRSTUVXYZdmn չորեքշաբաթի LW êol չորեքշաբթի NOgh Դ շբթի f ընկած է 1-ին տողից մինչև 35-րդ էջի 14-րդ տողի լինելոյ փոփ բառը
2 Aabceikmpqrst չիք ի (պահս) egq ի պահք b ի պահք եղիցին ‿egq չիք և յայանեաց
3 IVÛn զկենանար IVÛ խորհուրդ g չարչարանացն NOW իւրոյ kps մատնութեանն Ym մատնութեանն և դատաստանին Kt չիք և (դատաստանի) MRX դատաստանին
4 b դատաստանին և ի խաչելութեամբն LQTZ խաչելութեանն NOW և ի մահուանն eg մահու V մահուն Yd յարութեանն q չիք և (յարութեան) bq յարութեամբ աշակերտաց Fûp աշակերտաց
5 OW իւրոյ LMQRSTXZ առաքեալք ûbegq և ի (û չիք ի) սուգս begq չիք եւ պաշտաւն. բացի acd hiklmoprstv-ից մնացած Չեռ-երը եղիցի պահս և սուգ եւ պաշտաւն
6 Fegq ի յաղօթս (eg աղօթս) DMR Xûn աղօթս. MR ուրախութեանն Y աղօթս ցնծութե[ա]ն և ուրախութեանն W ուրախութեամբ
7 Û չիք կարգեցին... թէ KLMQRSTX YZ սուրբ առաքեալքն i առաքեալք rt չիք և եդին հաստատութեամբ acdhiklmoprs եթէ p եղիցի ուրբաթ ût յաւուր ուրբաթու dh lo ուրբաթն
8 HKLMQRSTVXYZacdegkmqs չիք ի (պահս) eg պահք bdegkmpqrst չիք և (ի սուգ) s սուգս N չիք ի սուգ... ասացաւն hlo սուգ և տրտմութիւն և ի պահս ։իխ. ի պահս... տրտմութիւն U չիք ի (տրտմութիւն) Y տրտմութեամբ KLQT տրտմութիւնն u տրտմութեան c չիք վասն F չիք զի W որ d չիք ինչ ûbeghim oqrt ասացաւ.
9 N յաւուրն բառից մինչև 38-րդ էջի 8-րդ տողի կացցէ բառը ընկած է IJKLMOPQSTVXYZWabceghiklmo prstv յաւուր R չիք յաւուրն HKV Yabcehiklmoprst չորեքշաբաթւջ û չորեքշաբաթի o չարչարանացն egh մերոյ յաւուր յուրբաթուն (g ուրբաթուն) IJYbq ուրբաթուն Q յաւրբաթուն X յուրբաթու ii ի յուրբաթ d յորբաթուն
10 Y կատարեցան begq ամենայն արարածք t արարած hlo խաւարեցաւ
11 pt լուսաւորքն b ամենայն լուսաւորք û չիք լիցի Un լինի Uûacikln prs յիններորդ b ցյիննյերրորդ t ցյիններորդ ho ի յիններորդ
13 û չիք կարգեցին... թէ i առաքեայք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն Y հաստատութիւն u յաւուր beg qr շաբաթու Y շաբաթոջ MRX շաբաթուոջ
14 ps չիք եղիցի տաւն.... տիեզերս և W եղիցի ամենայն յիշատակ

շատակ ամենայն մարտիրոսաց. պատարագ մատուսցեն ի նմա քահանայքն եւ ուրախութեամբ սաղմոսեսցեն, վասն զի կարապետ է մեծի արքային գալստեանն։ Պարտ է ամենայն սրբոցն ուրախ լինել ընդ առաջ Քրիստոսի։

Զ *Զ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ եղիցին երիցունք եւ սարկաւագունք որպէս Մովսէսն եւ Ահարոն, եւ ապա մատիցեն ի պաշտաւն սրբութեանն՝ ի պատարագն եւ ի խորհուրդն տէրունական, եւ զկէսսարկաւագաց ի սպասաւորութիւն եկեղեցւոյ, եւ ի տեսչութիւն այրեաց եւ վշտացելոց, որպէս Ղեւտացիքն, որ կրէին զսպասաւորութիւն, եւ զինուորական ձեւով չիշխէր ոք մերձենալ, նոյնպէս եղիցին յեկեղեցւոջ. եւ մի ոք վայրապար ի բեմ սրբութեանն եւ ի սպաս աւրինացն մերձեսցի. եւ սարկաւագունք սպասաւորք երիցանցն կարգեսցին, եւ ընտրեալքն՝ երիցունք։ Կաթողիկոսն դէտ եւ գլուխ եւ աւրէնսդիր լիցի ժողովրդեանն, զի ըստ բերանոյ*

1 բացի AB-ից մնացած Ձ-երը *մարտիրոսայ* p *մատուցանեն* r չիք *ի նմա քահանայքն* h t *քահանայքն ի նմա*
2 r չիք *ուրախութեամբ սաղմոսեսցեն* hlo *սաղմոս ասեն* v *սաղմոս ասասցեն*
3 r *մեծ* Y *արքային մեծի* It *արքայի* բացի Vûchlov-ից մնացած Ձ-երը *գալստեան* J *յամենայն* ûbeghloq *սրբոց* t *լինիլ*
4 KLMORSXYZbhloq *յառաջ*
5 û չիք *կարգեցին... թէ* l *առաքեալք* KLMQRSTXYZ *սուրբ առաքեալքն* drt չիք *և եդին հաստատութեամբ* l չիք *հաստատութեամբ* acehiklmo prstv *եթէ* ê *եղիցեն*
6 Hbegq *իրիցունք* l *երիցուք* KLMQR STXZ *երիցունքն* p *երիցունքն և սարկաւագունքն* KLMQRSTX YZ չիք *և սարկաւագունք* FIJWÛ bdegkpq *մովսէս* բացի YWûabcd kmpqrstv-ից մնացած Ձեռ-երը *ահարովն* hlo *զահարոն*
7 b չիք *ի (պաշտաւն)* hlo *սրբութեան և ի պատարագն* u *սրբութեան ի պատարագ* CIJMQSVXW ebdgpq *սրբութեան* R *սրբութեամբ* JKLMQRSTXYZûacdikmpst *խորհուրդ* H չիք *և (ի խորհուրդն)*
8 MRY *ի կէսսարկաւագաց* ü *կեսսարկաւագայ* Labceghiklmopqr st *զկէսսարկաւացն* KLMQRSTX XZ *սպասաւորութիւնս* ê *սպասաւորութիւնն* d *սպասաւորութեան* ī *յեկեղեցոյ* bcdghilopqrt *եկեղեցոյ*
9 BCDENê չիք *ի* RXZ *տեսչութիւնս* ê *տեսչութիւնն* bq *տեսչութեամբ* lb *և ի վշտացելոց* p *որպէս և ղևտացիքն* hlo *վշտացելոցն* m *վշտատացելոց* ê *ղևոնտացիքն* XYût *որք* c *զի* փխ. *որ*
10 ûlo *սպասաւորութիւն* Vbeg *զըսպասաւորութիւնն* begq չիք *և* b *չի* փխ. *չիշխէր* OWcg *չի իշխէր* Y *չիշխել* ê *չյիշխէր* û *ոչ իշխէր* AJPU *մերձանալ։*
11 begq *նոյնպէս և յեկեղեցոջ* (b *յեկեղեցւոջն* g *յեկեղեցոջն*) *եղիցին* H *եղիցի* hl *եղիցի յեկեղեցոջն* Yco *յեկեղեցոջ* û *յեկեղեցւոջն* r *եկեղեցոջ,* չիք *ոք* F *վարապար* km *բեմն* Yeghlo *բեմն* (cg *բեմի*) *սրբութեան* bq *բեմըն սրբութեամբ* FJSVWZêûcdp *սրբութեան*
12 Y չիք *և (ի սպաս)* OWd *յօրինացն* ê *սպասաւորացն* փխ. *սպաս աւրինացն* H չիք *և (սարկաւագունք)* Uhlno *սարկաւագունքն* bq *սարկաւագունքն* (q *սարկաւագոյնք*) *սպասաւոր* U չիք *սպասաւորք* ê Vceg *սպասաւոր* d *սպա[ո]աւորքն*
13 dhlo *երիցանց* H *կարգեցին* bq *կանգնեսցին* փխ. *կարգեսցին* ê *ընտրեալք* t *երիցունքն ընտրեալք* übegq *ընտրեալ երիցունքն* (b *իրիցունքն*) Y *երիցուքն* l *երիցուք* KLMOQRSTUVXZWadmqrt *կաթուղիկոսն* b *կաթողիկոսին*
14 S *դէտ* (Ս *դէմ*) փխ. *դէտ* ê չիք *և (աւրէնսդիր)* KLMQRSTXY Zd *յաւրէնսդիր* abegkmpqrst *լիցին* c *լինիցին* t *ի* փխ. *ըստ*

նոցա վճարեսցի ամենայն ինչ, որպէս Մովսէսին եւ Ահարոնին էր։

Է. Է. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ եղիցի տաւն ծննդեան եւ լայանութեանն Տեառն եւ Փրկչին մերոյ, որ է գլուխ եւ սկիզբն տաւնից եկեղեցւոյ, որ աւր Զ յանուարի ամսոյ, ըստ յունարէն թուոյ. եւ մեծապէս խմբեսցին ղտաւնն ղայն ցնծութեամբ եւ ուրախութեամբ, սաղմոսիւք եւ աւրհնութեամբ, եւ երգովք հոգեւորաւք, եւ ընթերցցին գիրք մարգարէականք եւ առաքելականք։

Ը (Է) Ը. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ զԽ աւր պահս կարգեսցեն յամենայն չարութենէ, ի մեղաց եւ ի կերակրոյ, յառաջ քան զաւրն չարչարանաց Փրկչին մերոյ. եւ ապա արասցեն զաւրն չարչարանացՙ պասեք Տեառն եւ տաւն յարութեան Փրկչին.

1 egq վճարեսցի Jû յամենայն, չիք ինչ Y մօվոէսի և ահարօնի b մովսէսն և տհարոնն g մովսէսի q ահարոն KLMQRSTXZ ահարովնի բացի Wûcdehgklmop st-ից մնացած Զեռ-երը ահարովնին

2 KLMQRSTXYZrt չիք էր։

3 û չիք կարգեցին... թէ KLMQRSTX YZ սուրբ առաքեալքն l առաքեալք drt չիք և եդին հաստատութեամբ 1 չիք հաստատութեամբ t եթէ ûb եղիցին

4 Oû ծննդեանն DFHIJKLMOQRSTVZ Weabcdghiklmnopqrstv յայտնութեան bq տեառն մերո և փրկչին

5 û սկիզբն և գլուխ d տաւնիցն Ybcg hkloqr եկեղեցոյ û չիք որ g չիք որ աւր d որ է աւր h ուր փխ. որ աւր l ուր Զ է փխ. որ աւր Զ û յաւուր Զ ամսոյ ըստ յունվարի թուոյ փխ. աւր..... թուոյ. o Զ է յունվար r Զ-ըն յունվարի g յունվարի Զ t որ ի վեցերորդ աւուր յունվարի ê յունվայրի hl յունվար IKLMPRTUVZWelkmnpq յունվարի A յանուարի

6 P ընկած է յունարէն բառի «արէն» վանկից... եւ եդին՝ 3Է-րդ էջի 9-րդ տողը g չիք ամսոյ KLSY Z յունարի (RX յունվարի Q ունուվարի Y յունարին) փխ. յունարէն, KLZer թըւոյ Un թուոց hlo թվոյ p խմբեսցեն ցնծութեամբ զաւանն զայն KLQRSZ զտաւն Y տօնն û զտօն ê ըզտոունն փխ. զտաւնն։

7 S ուրախութե[ամ]բ H և սաղմոսիւք

8 owbr երգօք Kloq երգաւք Wû երգօք հոգևորոք (W հոգեորօք) TS հոգևորոք V հոգևորովք QY ընթերցին mp գիրք և մարգարէականք KLMQRSTXYZ մարգարէական գիրք ê գիրգ r գիրգք I մարգարէական u մարգարէայական DH առաքելականք և մարգարէականք։

10 û չիք կարգեցին.... թէ KLMQRST XYZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաստատութեամբ l առաքեալք hlo չիք հաստատութեամբ Q չիք եդին Wacdhilmoprstv եթէ d զքառասնորդաց։

11 û եղիցին մեծ պահս 40 օր սրբութեամբ հրաժարեալ յամենայն չարութենէ փխ. զԽ աւր.... չարութենէ d չիք աւր ho աւրս d կարգեցին զատ յամենայն q կարգեցին Reghl կարգեսցին I ամենայն OW և ի մեղաց MR չիք ի (կերակրոյ) OUYWhklmnot ի կերակրոց։

12 IL և ապա արասցեն զօրն չարչարանաց փրկչին մերոյ աջ յուսանցքում eg քան զօրն h զզաւրն m զաւրսն JWû չիք և ապա արասցեն Q յապա kmps յարգեսցեն (ac յարեսցեն X սասցեն) փխ. արասցեն։

13 m չիք զաւրն JWû չիք զաւրն չարչարանաց Y տօն զօրն չարչարանաց փրկչին մերոյ զպասիքն abcd eghiklopqrst զյիշատակ փխ. զաւրն KLMOQRSTVXZ չարչարանաց փրկչին մերոյ պասեք Q չիք տեառն d պասեքի Y չիք և տաւն.... փրկչին KLMTZd յարութեանն

ընթերցցին գիրք մարգարէականք եւ առաքելականք, որ պատմեսցեն զչարչարանացն Տեառն եւ զգուշակումն յարութեան Փրկչին։ Քանզի եւ ինքն իսկ տէր մեր Քրիստոս, տէր տաւնից եւ տարեկանաց, պահեաց զխ տիւ եւ զխ գիշեր, նոյնպէս եւ Մովսէս ի Սինէական լերինն ի ձեռն պահոցն իբրեւ սիրելի բարեկամ խաւսէր ընդ Աստուծոյ, եւ մեծապէս պատիւ գտեալ յերկնաւոր արքայէն՝ ահեղ երեսաւք արքունական աւրէնս եւ կանոնս բերելով իջանէր առ ժողովուրդն։ Նոյնպէս եւ նախանձաւորն Հեղիաս ի ձեռն քառասնաւրեայ պահոցն մեծամեծ նշանս եւ զաւրութիւնս գործելով՝ ապա փառաւորեալ ապապատակէր յերկինս. եւ երեք մանկունքն ի ձեռն սրբութեան պահոցն ի մահուանէ թագաւորին ապրեցան, հրեշտակ Աստուծոյ էջ առ նոսա. զբոցն բորբոքեալ շիջուցին, զթագաւորն ի գիտութիւն ճշմարտութեան ածին, եւ ինքեանք բարի անուամբ կեցեալ արժանի եղեն արքայութեանն Քրիստոսի։

Թ (Ը) *Թ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ ի կատարումն ամենայն գրոց ընթերցցի Աւետարան, իբրեւ զկնիք պատուա-*

1 Y *ընթերցմի* êr *գիրգ* Y *մարգարեական* û *մարգարէական և առաքելական* XYût *որք* ahilmops *պատմիցեն* cdk *պատմեցին*

2 VYWêûbghloq *դշարշարանաց* բացի IXûbq-ից մնացած Ձ-երը *գուշակումն* d *յարութեանն* r *փրկչին մերոյ քանդի* Q *քանի* փխ. *քանդի*

3 hilort չիք *ինկ* IJOWûbor *տէրն մեր* MXYdegq *տէրն* (Md *տէր*) *մեր յիսուս քրիստոս* Rbch *յիսուս քրիստոս* hlr *տէրն տաւնից* Yû չիք *տէր* (*տաւնից*)

4 bdegq *և* bdgq *և* h *զմովսէս* CDH *Սենէական* SY *Սինէականն*

5 û *լերին* I *պահուոցն* Yû *պահոց* hil ort *պահոյն* b. *և իրրև զսիրելի և զբարէկամ* IJ *զսիրելի* êghloq *և բարեկամ* i չիք *ընդ*

6 V *յաստուծոյ* hlo *զտաւ* lQShlo *երկնաւոր* û *ի յերկնաւոր* ed *յարքայէն* û *թագաւորէն*, չիք *ահեղ*

7 û չիք *երեսաւք արքունական* b *կանոնս և աւրէնս* ebq *ժողովուրդս*, Y *ժողովուրդսն*

8 MRX *և ի նախանձաւորն* û չիք *և* ûn *նախանձաւոր* n *հեղիասն* D *քառասնորդեայ* e *քառասնորդայ* n *քառասնեաւրէ* d *քառասնորնեայ* p *քառասօրեա*

9 I *պահուոցն* û *պահոց* d *մեծամեծս* n *մեծապէս* l չիք *մեծամեծ.... սրբութեան պահոցն* û *հրաշս* փխ. *նշանս*, բացի hov-ից մնացած Ձ-երը *կառուարեալ* (b *կառուարել*) փխ. *փառաւորեալ*

10 û չիք *և*, *մանկունք* KLMRTZ *սրբութեանն* ê չիք *սրբութեան*

11 I *պահուոցն* ú *պահոց* ê *ի մահուանէն* AB *հրշտակ* bt *և հրեշտակ* MQRSTXYZkmps *զի հրեշտակ* ü *քանզի հրեշտակ*

12 W *էշ* փխ. *էջ* t *իջանելով* û *ի* փխ. *առ* KLMSTXYZû *և զբոցն* bq *զբոց հրոյն բորբոքեալն* Y *շիջոց* û *թագաւորն* q *և զթագաւորն* Rq *ի* (R չիք *ի*) *գիտութեան* ê *ի գիտութիւնն*

13 KLTZ *ճշմարտութեանն* E *ճշմարտութիւնն* pqs *ճշմարտութիւն* g *աստուածային* փխ. *ածին* Y չիք *և* b *արիացեալ* (q *արի*) փխ. *բարի* Ibehq *կացեալ* Yc *կեցեալք*

14 t *արժանաւորեցան* փխ. *արժանի եղեն* bcdegikmpqrs *եղեալ* ILMQ ST *արքայութեան* o *յարքայութեանն քրիստոսի աստուծոյ* hl *եղեալ յարքայութեանն քրիստոսի աստուծոյ* t *աստուծոյ* փխ. *քրիստոսի*

15 û չիք *կարգեցին.... թէ* KLMQRS TXYZ *սուրբ առաքեալքն* l *առաքեալք* drt չիք *և եդին հաստատութեամբ* hlo չիք *հաստատութեամբ* lo *և թէ* h *եթէ* բացի Fdt-ից մնացած Ձ-երը չիք *ի*

16 d *յամենայն* Vd *ընթերցի* Yêdcq *աւետարանն* g *պատուանդան* փխ. *պատուական*

կան ամենայն գրոց. եւ յոտն կալով ամենայն ժողովուրդն լուիցէ նմա, զի աւետիք փրկութեան են ամենայն մարդկան՝ բանիւ Կենարարին։

Ժ (Թ) Ժ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ զկնի պասեքին կատարեսցեն Ծ աւր յետ յարութեան նորա, եւ արասցեն տաւն յիշատակի վերացման նորա առ հայր յերկինս փառաւորեալ։

ԺԱ (Ժ) ԺԱ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ ի Զատկէն մինչեւ ի Խ-երորդ աւր վերացման նորա ուրախութիւն եւ ցնծութիւն եղիցի, զի աւուրք յարութեան են եւ փեսայն յառագաստի, ապա յետ տաւնի վերացմանն պահեսցեն, եւ դարձեալ Ծ-երորդ՝ տաւն կատարեսցի, եւ իբրեւ զառաջին Զատկին՝ զառն զենցի։

ԺԲ (ԺԱ) ԺԲ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ եկամուտ ոք կամ բնակաւոր, որ ոչ գիտէ գհաւատս ճշմարիտ եկեղեցւոյ սրբոյ եւ զկարգս եւ զաւրէնս, որ կարգեալ է ի նմա, մի՛ լիցի

1 û գործոց փխ. գրոց kmps չիք և IJû pt ոտն k ցանկանալով փխ. յոտն կալով JYq (կալով) յամենայն p չիք (կալով) ամենայն d (կալով) զամենայն û ժողովուրդք լուիցէն g ժողովրդեանն լուիցեն L լըւիցէ ct լուիցեն

2 k չիք աւետիք KS փրկութենէն յամենայն QUY փրկութեանն WU չիք են LMQRTZ յամենայն kmps կենարար bq կենարարին և փրկչին յիսուսի քրիստոսի

4 cd չունի Ժ հոդվածը û չիք կարգեցին.... թէ KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն l առաքեալք rt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ acegikmprst եթէ

5 û կատարեսցէն զկնի պասէքին Ծ օր DHQRbegkm կատարեսցին ê կատարեսցի X ■ փխ. Ծ DHê չիք յետ UYn յարութեանն l արութեան begq չիք և

6 begh յիշատակ a համբարձման փխ. վերացման Yhl չիք նորա S երկինս q ի յերկինս

7 cd Ժ փխ. ԺԱ û չիք կարգեցին.... թէ KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն i առաքեալք drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ R հաստատութեան abceg hiklnopqrstv եթէ o չիք ի

8 û կատարեսցէն ի զատկէն մինչև ի ■ օր R մինչի e չիք մինչև gq և փխ. մինչև bq քառասներորդի hkl չիք. աւր Q ուրախութեամբ H չիք և

9 Q չիք զի IJKLMQSTZehloqr յաւուրք Q յարութէնէն Y յարութեանն û փեսայ Xhpq առագաստի eg առագաստի է

10 c մինչև ապա բաւր նոր հոդված՝ ԺԱ կարգեցին առաքեալքն և եդին հաստատութեամբ թէ փխ. ապա Q յապա KLMQRSTXYZûhlot վերացման begq վերացման նորա պահեսցեն Y չիք Ծ-երորդ W հիսուներրորդ acdik յիսներորդն h յիսուներորդսն lmo յիսներորդսըն RXY Ծ û Ծ օր փխ. Ծ-երորդ

11 O տօնն e տուն փխ. տաւն adlk prst տաւնս Yûcdilortv կատարեսցեն hkmps կատարեսցին ABCDE FH I JLMOQRSTUVXYZWêûbeglk mnpqst չիք և eg զառաջինն Hêl զատիկն

12 KYl զենցեն H զենցին h զինցի

13 û չիք կարգեցին.... եթէ KLMQRS TXYZ սուրբ առաքեալքն l առաքեալք drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ d թէ

14 hl բնաւ (o բնաւոր) փխ. բնակաւոր t չիք որ l չիք ճշմարիտ ê յեկեղեցւոյ VYbcdghloqr եկեղեցոյ

15 begq չիք սրբոյ YWû չիք և (զկարգըս) Fû կարգս begq զկարգ Y զօրէնս û օրէնս b զաւրէնսն q էին փխ. է

առաջնորդ եւ հրամանատար լեկեղեցւոջ, եւ մի ոք կարգեսցէ զայնպիսիսն. զպոռնկեալսն եւ զշնացեալսն եւ զայլագործսն յերիցութիւն կամ ի սարկաւագութիւն եւ կամ յայլ ինչ սպասաւորութիւն եկեղեցւոյ մի մերձեցուսցեն, զի մի կարգեալքն ընդ նոքաւք թիւրեսցին, զի եթէ ստուերք հանդերձելոցն Մովսէսի զանարատն ընտրէր ի սպասաւորութիւն խորանին՝ որչափ եւս առաւել, որ նորոյ ուխտիս է միջնորդ։

ԺԳ (ԺԲ) ԺԳ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ խաւսեցաւ Աստուած ընդ Աբրահամու եւ ասէ. «Թլփատեսցի ութաւրեայ մանուկ ձեր, եւ այն եղիցի նշանակ ուխտին յաւիտենական ընդ իս եւ ընդ ձեզ»։ Լինէր նոյն ուխտ եւ ընդ Մովսէսի, հրաման առեալ յԱրարչէն՝ մշտկաւ զոպալիւ սրսկել ջուր զժողովրդեամբն, որ գուշակէր զմկրտութիւն հեթանոսաց։ Աւրինակէր Մովսէս եւ Ահարոն զհանդերձեալսն լինելոյ փոփոխումն ստուերագրին՝ հրամայէր ջրով

1 Y յառաջնորդ Ա կամ փխ. և (հրամանատար) Aq հրամատար b հրամայատար եկեղեցոյ q յեկեղեցո OVWot եկեղեցւոջ Yc յեկեղեցոջ egl եկեղեցոջ egq զայնպխսին b զայսպխսին Ա զայնպխսի hlo զընոսա փխ. զայնպխսխսն

2 Ա պոռնկեցեալսն hlo զպոռնկեալս begq զշնացեալսն (bq զշնացեալ) և զպոռնկեալսն acdhklost չիք և (զշնացեալսն) OW չիք և զշնացեալսն A զայլագործսն b զայլ չարագործն փխ. զայլագործսն egq զայլագործն L երիցութեան Y յերիցութեանն Xecpq յերիցութիւն d երիցութիւն

3 eg չիք ի e սարկաւագութիւնն egh loԱ չիք և A յայլ DHIJKLMQRS TZeԱdeghloqr այլ ê ըսպասաւորութիւնն

4 Ibceghilor եկեղեցոյ MRXWe յեկեղեցւոյ OYo յեկեղեցոյ Lb մերձեսցուսցեն p մերձեսցին IJt մի և կարգեալքն KΓMQRSTYZ կարգեալք hlo նոսին փխ. նոքաւք

5 KOYWert թիւրեսցեն OWbegq թէ 1 հանդերձելոյն Yakms մովսիսի eg զանարատն

6 K զտեալ ընտրէր bq ընարեսցէ d ընդէր փխ. ընտրէր LQTZ ի սպասաւորութիւնն r չիք ի a չափ փխ. որչափ U և փխ. եւ H առավ[ել] Y չիք որ dhl նորոյս

7 bq միջնորդն

8 Ա չիք կարգեցին... եթէ KLMQRST XYZ սուրբ առաքեալքն 1 առաքեալք drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ, թէ

9 B աբրամու C աբրհամու F աբրաամու hl թլփատեսցէ KLMQRSTX YZp թլփատեսցի մանուկ ձեր ութաւրեա։

10 Աeg մանուկն d նշան JԱ յուխտին h յաւիտենականսն d յաւիտենական.... ուխտ՝ 11-րդ տող կրկնված է DHeԱq յիս

11 q լինէր նոցին ուխտին յաւիտենական ընդ յիս և ընդ ձեզ լինէր նոյն փխ. լինէր նոյն Ա չիք ընդ (մովսէսի) Yk մովսիսի r առաքեալ փխ. առեալ IJKLMQRSTԱeh krt արարչէն

12 ê մըշկաւ (b մշակաւ) փխ. մշտկաւ eg մըշկեկաւ և զոպայիւ սըրսկեալ, bq և զոպայիւ որ (q չիք որ) սըրսկեալ XYacdhklmoprs սրսկեալ Y զջուր begq չիք ջուր A ջուր աջ լուսանցքում Vbq ժողովրդեանն Ա ժողովրդեամբ bq որ վկայէր և գուշակէր Ա նշանակէր փխ. գուշակէր

13 Ա մկրտութիւն eg զմկրտութիւնն hlor հեթանոսացն p Ձ-ում չի գըրված և տեղը բաց է թողնված հեթանոսաց... ահարոն ABCDEFHIJ KLMOQSTUZei ահարովն YWt ահարօն

14 Ա հանդերձեալ begq զհանդերձսն hlo հանդերձեալսն kmps զի ի հանդերձեալսն, աւրինացն հնոյն փխ. ստուերագրին d ստուերագրեն Ա չիք փոփոխումն ստուերագրին, զի հրամայէր

լուանալ յարտաքնում սրահին, ապա մերձենալ ի սրբութիւնսն։ Աւրինակէր զայս մկրտութիւն Յեսու Նաւեայ՝ անցանելով ընդ Յորդանան, եւ ապա մտանել յերկիրն Պարգեւաց։ Աւրինակէր զայս մկրտութիւն մեծն ի մարգարէս նախանձաւորն Հեղիաս, անցանելով ընդ Յորդանան, կենդանւոյն վերանալը յերկինս։ Բերէր եւ Եղիսէէ զսափորն ի գուշակումն մկրտութեանն։ Մեծն ի ծնունդս կանանց՝ կնքահայրն Յովհաննէս, որ արժանի եղեւ մկրտել զանարատ զտէր Յիսուս ի Յորդանան գետ, աւրինակ լինէր նորոյ ուխտիս եւ մանկանց եկեղեցւոյ։ Եւ լուանալով զոտս մեր ի վերնատանն՝ օրով մկրտութեան զաւրացոյց զմեզ եւ անմեղացոյց սրբութեամբ աւազանին, աւրինակ աշխարհի եթող, զի ի ձեռն քահանայութեան կարգի՝ մանուկ ութաւրեայ մկրտեալ՝ եղիցի քրիստոսազգեաց, եւ

1 b լվանալ յարտաքումն Jû արտաքումն MRXYh յարտաքնումն q յարաաքումն OWh պահին փխ. սրահին c ապա և մերձենալ û սրբութիւնն br սրբութիւն q սրբութիւնս

2 RXY չիք աւրինակէր.... յորդանան egq մկրտութիւնն hlo մկրտութիւնս t մկրտութեան hlo չիք յեսու... յորդանան f յեսուն d յեսու որդի նաւեայ e անցելով Q որդանան

3 RXY չիք և ապա... պարգևաց bmq չիք և ապա... ընդ յորդանան (5-րդ տող) eg մտեալ f մտեալ ի յերկիրն ABCDEFHIJOUVZWeûn յերկիր KLMQST երկիր e երկիրն DH IVe պարգևեաց k պարգևացն efg և զայս մկրտութիւնն (f մկրրտութիւն) dt մկրտութեան hlo մկրտութիւնս

4 e մեծին û նախանձաւոր

5 Q որդանան bmq չիք ընդ յորդանան բացի ABCDEFHUeln-ից մնացած Ձ-երը կենդանւոյն o վերանար Q չիք և c այլև եղիսէոս բերէր զսափորն o եղիսիէ abdefghklmopqrst չիք և եղիսէէ û եղիսէ

6 KLMQRXYûg սափորն ef զսափորսն BCDEHIêehlo չիք ի DH մկրտութեամբ KLMRTYZh մկրտութեանն l փրկութեան փխ. մկրտութեան û մեծ, մեծն բառից սկսվում է նոր հոդված bcdfgkhulmpqorst նշանակելով ԺԴ, իսկ hlo ունեն նաև սկզբի բառեր կարգեցին առաքեալքն և եդին թէ q ծնունդ ըստ կանանց

7 AFU կնքամայրն (B կնքա[?]այրն) փխ. կնքահայրն C յոհաննէս IJKLMOQRSTUVXYZegk յովաննէս hlo յովաննէս (o յովհաննէս) որ եղև արժանի t չիք զանարատ êûb cefghloq զանարատն

8 MRXYbq զտէրն û չիք զտէր hlo տէր c յիսուս քրիստոս C յորդանն t զտէրն մեր յիսուս քրիստոս KLMQRSTXYZ գետն beq գետն յաւրինակ g յօրինակ J յաւրինակ Q նորա փխ. նորոյ

9 MRXbq մանկանցն MRX յեկեղեցւոյ Ycfghilor եկեղեցոյ q յեկեղեցոյ KL լըւանալով r լուանով acdkmprs վերնատանս H վերատան KLMQRSTXYZWq վերնատունն b վերնայտունն û վերնատուն

10 Y մկրտութեանն q մկրտութիւնն ê զարզարացոյց փխ. զաւրացոյց H մեղացոյց ê անմեղացուց b անմեղացոյ MRXû սրբութեան Y սրրբութեանն

11 JKQSTZ յաւրինակ LMRX յաւրինակ յաշխարհի Y յաշխարհի d աշխարհիս b չիք ի û քահանայի

12 DHê ի կարգի K ութ փխ. ութաւրեայ begq չիք մկրտեալ.... և al թլփատեսցի (i մկրտեսցի, բայց լուսանցքում ուղղված է թլփատեսցի) փխ. մկրտեալ crt մկրտեսցի (c մկրտեալ) թլփատեսցի և եղիցի (c եղեցի) a և եղիցի dhklmopsv մկրտեսցի և եղիցի ê եղեցի û լիցի փխ. եղիցի ABCFYJKLMOPQRSTUVXYZWûfn քրիստոսազգեստ DHe քրիստոսազգեստս

վկայք, որ ոչ ունին զմկրտութիւն ջրոյն արեամբն իւրեանց փրկեսցին։

ԺԴ (ԺԳ) ԺԴ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ իցէ ոք երկմիտ ի հաւատս եւ չիցէ ճշմարիտ ի պաշտաման Տեառն, մի ձեռնադրեսցի, զի մի այլոցն ի հեղգութիւն՝ խմոր չարութեան լիցի, որպէս գրեալ, է թէ. «Անիծեալ է, որ գործէ զգործ Տեառն հեղգութեամբ», նա զմարդիկ խաբէ եւ ոչ զԱստուած, այն որ ոչ հաստատին կամակորութիւնք առաջի նորա։

ԺԵ (ԺԴ) ԺԵ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ որ սուտ երդնու կամ սուտ վկայէ եւ կամ որ երթայ առ կախարդս եւ հարցուկս, եւ քաւդեայս, եւ վհուկս, եւ հաւատայ ծննդոց եւ աստեղագիտութեանց, իբրեւ զայնոսիկ որ անաստուածքն են՝ խափանեսցի նա իբրեւ զանաստուած ի քահանայութենէ, եւ մի խառնեսցի ի պաշ-

1 begq չիք վկայք… ունին Yrt որք hklo որք չունին bq մկրտութեան eg մկրտութիւն p չիք զմկրտութիւն BCDEHe չիք ջրոյն chklo ջրոյ K փրկեցան

3 û չիք կարգեցին… հաստատութեամբ el առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ lo թէ DYZb չիք իցէ û ոք իցէ q որք փխ. ոք

4 I ի հաւատ bdegq ոչ իցէ û չիք ի (պաշտաման) Hêq ի պաշտման ef ի պաշտպանն (b պաշտպան) փխ. ի պաշտաման acdhiklmoprstv ի պաշտամանն տեառն այնպիսին մի պաշտեսցէ զպաշտաւն (adm զպաշտաւնն lpr զպաշտօնն hkt զպաշտօն) տեառն (d պաշտաման տեառն) մի ձեռնադրեսցի ս մերձեսցի փխ. ձեռնադրեսցի

5 O չիք ի Y ի հեղգութեանն ê խոմոր Yegq և խմոր b և որմ փխ. խմոր d չարութեանն befgq լինիցի hl լինի

6 Ybefq որպէս և գրեալ է U չիք գրեալ է Y չիք թէ DHê չիք թէ անիծեալ է C Նույնը ձախ լուսանցքում r անիծանեալ այն որ Ycdfik mst չիք է (որ) hlo լիցի փխ. է (որ) IJûp զգործս t չիք տեառն

7 kmps և փխ. նա Ychlmr զմարդիկք û մարդիկ deg զմարդիք m և զմարդիկ bkmps չիք ոչ (հաստատին) h այլ փխ. այն ê հաստատեն km ps հաստատեաց

8 bq կամակորութեամբք յառաջի g կամակուրութիւնք hl կամակորութիւնք rt կամակորութիւն km ps զամենայն և ոչ գոյ ստութիւնք փխ. կամակորութիւնք

9 ս չիք կարգեցին…. հաստատութեամբ F կարգեցի KLMQSTX YZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաստատութեամբ Q չիք եդին hlo չիք հաստատութեամբ ch lmo թէ û ոք փխ. որ

10 f երդնոյ BCDEHSêaegt երդնու և կամ egt չիք կամ (սուտ) hlo չիք սուտ (վկայէ) ûcd չիք և (կամ) YXûc չիք որ l ուր փխ. որ KL QTZ երդա ի կախարդս MRSXYbl ի փխ. առ q չիք առ û կամ փխ. (կախարդս) և

11 befg չիք և հարցուկս c և առ հարցուկս e չիք և (քաւդեայս) ûl չիք և քաւդեայս bfg և առ քաւդեայսն (f քաւդեայս g քօղեաս) h գօդեայս q զավթեայս sp քաւդեաս ABCDE FHeûa վոհուկս v հաւատայ բախտից ծննդոց b ասխտայգիտութեանց t աստղաբաշխութեանց ch oprs աստեղաբաշխութեանց

12 IJû և իբրև YW որք HKLMQRSTX Zeûhloq անաստուածք C զանաստուածք t զանաստուացքն b աստուածք eg աստուածքն Y խարեսցի փխ. խափանեսցի befgq խափանեսցին i և խափանեսցի

13 befgq չիք նա adhiklmoprst որպէս փխ. իբրև c որ փխ. իբրև bgq զանաստուածս Y ի քահանայութիւն Q քաւրհնութենէ փխ. քահանայութենէ O պաշտօնն l պաշտաւնն

տուն եկեղեցւոյ, եւ եթէ ժողովրդական ոք իցէ՝ մերժեսցի ի բաց։

ԺԶ (ԺԵ) ԺԶ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ որ սիրէ զհրէայս եւ հաղորդի ընդ նոսա, կցորդ եղիցի Յուդայի Սկարիովտացւոյ, որ սիրեաց զհրէայսն կամ զհեթանոսս, որ երկիր պագանեն արարածոց փոխանակ Արարչին, մի մտցէ յեկեղեցի եւ մի բնակեսցէ ի մէջ հաւատացելոց. եւ եթէ իցէ ի միջի նոցա՝ մի թողցեն զնա, այլ որոշեսցեն եւ զատուսցեն ի բաց յինքեանց, եւ մի կացցէ ի միջի նոցա, զի մի արմատ դառնութեան ի վեր երեւեալ պղծեսցին նովաւ բազումք։

ԺԷ (ԺԶ) ԺԷ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ ոք հրէայ կամ հեթանոս եկեսցէ եւ խառնեսցի յեկեղեցի, եւ դարձեալ թողցէ եւ երթիցէ յիւր բնութիւնն, եւ դարձեալ կրկնեսցի եւ եկեսցէ ի նոյն պաշտաւնն, զոր անարգեացն, մի ընդունիցիք եւ մի խառնիցէք ի մէջ ձեր, այլ որոշեալ զատուսցի ի միջոյ ամենեցունց, եւ

1 Oebcfghlloq եկեղեցոյ d եկեղեցոյն Y ի պաշտաւն եկեղեցոյ մի խառնեսցի ûbq չիք և eg իսկ փխ. և û եթէ ոք ժողովրդական befgq չիք ոք

3 û չիք կարգեցին... հաստատութեամբ I առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ acdhiklmort թէ Y որ ոք փխ. որ

4 ê զհրայս û զհրէյայս hl ընդ հրէայս և հաղորդեսցի ընդ o ընդ հրէայս Y նմա փխ. նոսա W զհաղորդէ F եղեցի d եղիցին CDHêl սկարովտացւոյ bhlor սկարովտացոյ Yac սկարիովտացոյ XW իսկարիովտացւոյ ûet իսկարիովտացոյ dfg իսկարովտացոյ q իսկկարովտացո

5 befgq սիրէ զհրէայս t սիրեն, չիք զհրէայսն կամ ûcd զհրէայս u և փխ. կամ MTXZê զհեթանոս BEKL OPSUYWabcefghiklmnopqrst զհեթաննոսս XYt որք (երկիր) Yq երկրպագանեն

6 HIJpr եկեղեցի eghlo յեկեղեցին XY Wt բնակեսցի I միաբանեսցէ փխ. մի բնակեսցէ

7 CDHehlmo թէ MRY չիք իցէ X եթէ ի միջի նոցա իցեն մի befghloq մէջ փխ. միջի

8 AB այց û չիք և զատուսցեն akmn ps ինքեանց hlo կեցցէ Y չիք և մի կացցէ

9 Y չիք ի միջի նոցա befgq մէջ փխ. միջի Y չիք մի hlo յարմատ Vq դառնութեանն t դառնութեան իւրեանց վեր երեւեալ պղծիցեն ac dikmops պղծիցին r պղծիցեն ê պղծեսցեն

11 û չիք կարգեցին.... հաստատութեամբ Ii առաքեալք KLMQRSTX YZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ bhloq թէ h որք փխ. ոք

12 bq ի հրէի և ի հեթանոսի DEHP dk հեթանոսս Y չիք և (խառնեսցի) KLMQRSTZ եկեղեցի Y եկեղեցին bdegq չիք յեկեղեցի ê թողցի

13 ê չիք և երթիցէ JRXdeg իւր Kckl moprs բնութիւն DHOPUVabeg nq բնակութիւնն (IJLMNQRSTXY ZWûdfhi բնակութիւն) փխ. բնութիւնն CYêc կրկնեսցէ h!o կրկին փխ. կրկնեսցի, չիք և (եկեսցէ)

14 p չիք նոյն BCDEFHYWêûbefgq պաշտաւն Xc անարգեաց Y ընդունել cg ընդունիցին Ub.gheq չիք և մի խառնիցէք f չիք մի (խառնիցէք) ê խառնիցիք։

15 begb չիք ի մէջ... զատուսցի û միջի փխ. մէջ A այց û որոշ BCDE FH զատեսցի KLMQRSTYZps զատուսցէ eghlo միջի փխ. միջոյ Xbfg յամենեցունց û ամենեցուն eg որ փխ. և

կացցէ ի նմին կարգի ուր էր զառաջինն, եւ մի՛ հաղորդեսցին ընդ նմա, որք ճանաչեն զնա։

ԺԸ (ԺԷ) ԺԸ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ որ փոխ տայ եւ առնու վաշխս եւ տոկոսիս, եւ շահի շահս ագահութեան, այնպիսին մի՛ համարեսցի ընդ հաւատացեալսն, եւ մի՛ կացցէ ի կարգ պաշտաման քահանայութեան. Զի՞չ լսիցէ զոր ետ պատուէր Արարիչն Մովսէսի, թէ «Պատուիրեա որդւոցն Իսրայէլի, զի մի՛ պահանջեսցեն զփոխս ի մերձենալ ամին թողութեան եւ ամին եւթներորդի»*. որչափ եւս առաւել պատժոց արժանի համարիցիք զայժմուս։

ԺԹ (ԺԸ) ԺԹ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ չէ իշխանութիւն քահանայապետի կամ երիցու եւ ո՛ իցէ առաջնորդ եկեղեցւոյ առանց իւրոց պաշտաւնակցացն առնել զիրս ինչ յեկեղեցւոջ. բայց

* Հմմտ. Ղեւտ. ԻԵ, 40, 50, 52, 54, Իէ. 17, 24

1 e կացցի p կայցէ d կարգին Yh lo որ փխ. ուր ho առաջինն L հաղորդեսցի ê հաղորդեսցեն
2 befgq նա փխ. նմա IV ճանաչենն acdhiklmopršt ճանաչէին
3 û չիք կարգեցին... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ bg թէ l և եթէ CDEF HI ոք փխ. որ
4 bq տան և առնեն ê առնոյ c առնուցու IYabcefghiklmopqrstv վաշխ d տոկոսիս և վաշխ P տոկոսիոս b ՟տոկոսի Yû չիք շահի d շահն ագահութեան rt շահս վասն ագահութեան Qhlo ագահութեամբ X ագահութիւն է Y ագահութեանն
5 I այնպիսի d այնպիսիսին e այնպ[?]ին N հարեսցի փխ. համարեսցի abdfiklpqrst համարիցի I ըստ փխ. ընդ begq չիք ընդ û հաւատացեալն begq հաւատացեալ hlo հաւատացեալս h կայցէ efg ի կարգի
6 bq և (q չիք ե) ի պաշտպան և քահանայութեան d ե մի կարգ քահանայութեան կացցէ և պաշտպան ոչ egkmo պաշտման hl պաշտօնն փխ. պաշտաման g և քահանայութեան Y և փխ. ոչ hlo և ոչ Y լուիցէ որ եդ r լսից ê եդ be արարին փխ. արարիչն
7 Wf մովսեսի d պատուիր ետ որդոցն CDHJNOPQTeUVYebcefghlopqr որդոցն AB իսրայէղի r չիք մի S պահանջեոցին
8 r ի փոխս û ամի acdhiklmoprs tv ամնին փխ. ամին H [ա?]մին Y թողութեանն W չիք թողութեան û ամի Fcdit յամին Eê ութներորդի փխ. եւթներորդի BF իւթներորդի NYWûkrt եօթներորդի V յեւթներորդի admps եաւթներորդի
9 Uûabcdeghiklmopqrstv պատժոյ h արժան է DH համարիցի Q համարեցիք ê համարից Veg դաժմոյս bq զայժմոյս Yr դաժմուս
10 u չիք կարգեցին... հաստատութեամբ l առաքեալք KLMQRYZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ բացի ABCDEFHn-ից մնացած Զ-երը եթէ DHê չիցէ փխ. չէ û ոչէ N իշխանութիւնք S իշխանութ[?]ն b չիշխանութիւն
11 ps քահանայապետին d քահանայի և կամ քահանայապետի և կամ ով որ իցէ փխ. քահանայապետի.... իցէ r կամ երիցու կամ ոյ և իցէ t և կամ երիցու և ո և իցէ BCDE HMRdefgpq իրիցու H և որոց փխ. և ո իցէ Un որ փխ. ո ê է փխ. իցէ befgq ով փխ. ո ûachiklmo ps և իցէ IJNOPYWebcefghlloqr եկեղեցոյ
12 NWacdtirt իւրոյ Y իրաց փխ. իւրոց ho իւրոյ պաշտաւնակացն առնուլ U պաշտօնակցաց û պաշտոնակցաց n պաշտաւնակցաց e պաշտօակցացն l առնուլ W զիր befg pq իրս Y չիք ինչ d ինչ դիրս lk mps եկեղեցւոջ Y եկեղեցոջ W յեկեղեցւոջն cfhlo յեկեղեցոջ eg եկեղեցոջն q յեկեղեցոջն։

կամաւք եւ միաբանութեամբ ամենեցուն արասցեն, զոր ինչ կամիցին, զի մի՛ լիցի տրտմութիւն եւ հերձուածք ի միջի իւրեանց, զի ի միաբանութենէ ամենեցուն եւ քարոզութիւնն հաւատարիմ լիցի, եւ հաւատն հաստատուն, որպէս եւ Փրկիչն ասէ, թէ «Ուր երկու եւ երեք ժողովեալ են յանուն իմ, անդ եմ ես ի մէջ նոցա»*

Ի (ԺԹ) Ի. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ ի կարգէ քահանայաթեանն ընտրեալքն, անարատքն, որ սուրբ ի մամոնայէ իցեն, աւրինաց եւ կարգի եկեղեցւոյ հմուտք, եթէ եւ յանարգաց ոք իցէ՝ ի քահանայապետութիւն եւ ի գլխաւորութիւն կացուսցեն միջնորդ լինել ընդ մարդիկ եւ ընդ Աստուած, զի երեւեսցի գլուխ եւ առաջնորդ ամենեցուն, զի ի ձեռն նորա խնդրեսցի չարութիւն եւ բարութիւն, մեղք եւ արդարութիւն յամենեցունց, զի դէտ եւ հովիւ է իբրեւ զՍամուէլն, զի շրջէր եւ կարգէր եւ հրաման տայր ըստ մարգարէութեանն Եզեկիէլի։

* Մատթ. ԺԸ. 20

1 LMQRSTXZci ամենեցունց t ինչ և կամին MRXYbdq կամին
2 t չիք մի. hlo մի տրտմութիւն և հեր-ձուածք լիցի f լինիցի t տրտունջք R չիք և Yû հերձուաց bdefglkm pqrst ի մէջ û իւրոց DHêbegq չիք (զի) ի
3 MRXY ամենեցունց 1 յամենեցուն MQRSYêûabdefglklmopqrst քարո-զութիւն Wh քարոզութեան
4 v հաւատքն e հօտն փխ. հաւատն hlo հաստատութիւն dhiklmopr st չիք և (փրկիչն) i չիք թէ FPef եթէ p կամ փխ. և (երեք)
5 KLMQRSTXYZ ժողովեսցեն bdg ժո-ղովին ABCDEFHIJKLMNOPQRS TUVXYZWêûn վասն փխ. յանուն er անուն hlo չիք յանուն իմ k յանուն անդամ եմ ես փխ. յա-նուն..... ես û ի միջի L նոցոյ
6 Ս չիք կարգեցին... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաս-տատութեամբ hlo չիք հաստատու-թեամբ Wûabcefglkmpqrst եթէ dlo եթէ ի կարգի c չիք ի RS կար-գէ Un կարգել h կարգի
7 Ս քահանայութեան ընտրեալք անա-րատ որք սրբութիւն են ի մամո-նայից CFHIJKLMNRSTXZWêbde fghlopq քահանայութեան 1 անա-րատք r և անարատքըն bgt ի սուրբ փխ. սուրբ ի IJ սուրբք efg սուրբքն hlo սուրբ իցեն ի մամոնայէն H չիք ի t ամուսնու-թենէ փխ. մամոնայէ d մամոնայ k մամոնայնէ AUn մամովնայէ
8 û չիք իցեն KLQSZ յաւրինաց MR TXY յօրինաց befgq կարգաց եկե-ղեցւոյ hlo և ի կարգի եկեղեցւոյ DN OPYWêc եկեղեցւոյ BCDEHea հը-մուտ U հմուտք են եթէ W թէ t և եթէ փխ. եթէ և û չիք եթէ և յանարգաց bcdeghjklmopqrs չիք (եթէ) և NOt յանարգեաց IJKLM QRSTXYZbegipq անարդաց
9 L ոք ոչ իցէ û չիք ոք... և X է փխ. իցէ begq ;չիք (իցէ) ի ed ի քահա-նայապետութիւնն OW չիք և ի գլխաւորութիւն beg չիք և 1 մի կացուսցեն
10 rt լինիլ befgq ընդ աստուած և ընդ մարդկան H լինել և ընդ FR XY մարդիկք M մարդիք Uadhiklm noprst մարդկան V յաստուած R երեւեսցէ ps գլուխն
11 Y յառաջնորդ ամենեցունց r և ամե-նեցուն 1 չիք ի b ձեռ. bq խնդրեսս-ցեն ի չարութիւն և ի բարութիւն KLMQRSTXYZ չիք խնդրեսցի
12 W չարութիւն փխ. բարութիւն KMQ արարութիւն (T արրարու-թիւն) փխ. արդարութիւն b յար-դարութիւն U արդարութիւն և յամենեցունց HIJKLMOQRSTXZd egnpst ամենեցունց Nû ամենե-ցուն Y չիք յամենեցունց t դէ փխ. դէտ
13 AB զսամուէղն Yd զսամուէլ ê հրա-մայն lo տար
14 CIJMQRSWêûdhloq մարգարէու-թեան AB եղեկիէղի IJ յեղեկիէլի

ԻԱ (Ի) ԻԱ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ որ լոկ են ի ստացուածոց եւ սուսկ ի մամոնայէ եւ չերթան զկնի արծաթոյ շահից, եւ ձեռք իւրեանց սուրբ են ի կաշառոց եւ միտք իւրեանց լոտակ ի չարութենէ եւ խորհուրդք իւրեանց կատարեալ են ի սէրն Աստուծոյ, նոքա ընտրեսցին ի պաշտաւն սեղանոյն Տեառն, զի եթէ զՂեւտացիսն յամենայն իմեքէ ի կալուածոյ եւ ի բաժնէ եղբարցն հեռացուցեալ ապա մերձեցուցանէր առ ինքն, որչափ եւս առաւել որ նորոյ ուխտիս են սպասաւորք, միջնորդք եւ պաշտաւնեայք Քրիստոսի անարատք իցեն եւ անմեղք։

ԻԲ (ԻԱ) ԻԲ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ ամբարտաւանք, եւ հպարտք, եւ սէգք, եւ սնափառք, եւ ատեցողք, եւ կերողք, եւ արբեցողք, եւ ուսումնատեացք, եւ քնէածք, եւ յոյլք, եւ նախանձոտք չարեաց, եւ ցանկացողք չարեաց, եւ պատուասէրք, խիստք եւ

1 û չիք կարգեցին... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ Yubdeg եթէ be չիք որ n որք (q ոք) փխ. որ

2 d յստացուածոց nlo ստացուածոցն AUn մամոնայէ kmps չերթալ û ոչ երթան d զհետ փխ. զկնի

3 ABCDEFHIJKLMNOPQRSTUVXYZ Wêûn արծաթաշահից m արծաթոյն befgq շահից արծաթոյ bg արծաթո S ձեռաւք W կաշառաց Yb cdefghiklmopqrstv կաշառոյ q միտքըն

4 KL յիւրեանց Ubegq յստակ են ի U չարութեան acdhiklmoprstv իւրեանց սուրբ (v չիք սուրբ d սուրբ են) և յստակ (rf յստակ են) ի չարութենէ և սիրտք և խորհուրդք q խորհուրդ Yûc կատարեալք f կատարեալն, չիք են

5 Q չիք նոքա.... տեառն HWêdhl ընտրեսցեն Y ընդրիցին KLNRSZ ընտրեցին n ի պաշտաւնս սեղանոյն KLMRSTXYZWbegq սեղանոյ rt աստուծոյ փխ. տեառն

6 YWc թէ V զղեւտացիս Y զղեւտացին g զեւտացիսն l ամենայն Y յամենայնի eg յամենայնի ումեքէ H ի մի է փխ. իմեքէ NOW ի մեղքէ փխ. իմեքէ ê ի մի ոք է փխ. իմեքէ û յիմէքէ ի կալուածոց H չիք ի (կալուածսյ) efgq ի կալուածու hl ի կողուածոյ bcdps ի բաժանէ

7 Y եղբարց U հեռացուցանել Y հեռացուցեալք h հեռացուսցենալ l հեռացուսցեն այլ ապա մերձացուցանէր i մերձացուցանէր

8 V չիք որ Q նորա փխ. նորոյ bef gq ուխտիս է սպասաւոր միջնորդ (b որ միջնորդ) P մինջնորդք W միջնորդ egp պաշտօնեա

9 i մի քրիստոսի b չիք իցեն

10 û չիք կարգեցին.... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMQRSTX YZ սուրբ առաքեալքն H չիք և drt չիք և եդին հաստատութեամբ hlo չիք հաստատութեամբ Yûabc defghiklmopqrst եթէ Jû յամբարտաւանք

11 Yhlo չիք և (սէգք) BCDEHeegbilo rt սէգ bq սէք acdefghiklmopqrs tv սնապարծք (ʼ) սնայպարծք) փխ. սնափառք bhloq չիք և (ատեցողք)

12 A կերողք ձախ լուսանցքում, բացի u-ից մնացած Զ-երը չունեն և (կերողք) b չիք և կերողք և արբեցողք acdefghiklmnopqrst չիք և կերողք ABEFINOPUVacdefgimnprs չիք և (արբեցողք) բացի bqt-ից մնացած Զ-երը չունեն և (ուսումնասեացք) û ուսումնատեաց S քննէածք ê քնեած hl քէածք hlo չիք և (յոյլք) U յայլք (û ծոյլք eg յուլք) փխ. յոյլք bq և յոյլք և ծոյլք

13 c չիք (նախանձոտք) չարեաց M չիք չարեաց և ցանկացողք չարեաց û նախանձոտք և չարեաց FRX Yp չիք և ցանկացողք չարեաց ûb hloq չիք (ցանկացողք) չարեաց I և պատուասէրք խիստք և ցանկացողք չարեաց û չիք և (պատուասէրք) Wq խիստ Y նիստք փխ. խիստք Qû չիք (խիստք) և

նեղասիրտք, ցոփասիրտք եւ յանդգունք, անգութք եւ անողորմք, կռուողք և ոխակալք, քսմոսք եւ շոգմողք, եւ որ ինչ նման են սոցին մի՛ մերձեսցին ի պաշտաւն քահանայութեան, վասն զի գրեալ է. «Ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան որ գործէք զանաւրէնութիւն»*։

ԻԳ (ԻԲ) ԻԳ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ որպէս Տէր հրաման ետ եւ պարգեւեաց մեզ, թէ «Զոր արձակիցէք յերկրի, արձակեալ լիցի յերկինս, եւ զոր կապիցէք յերկրի կապեալ եղիցի յերկինս»**. նոյնպէս եւ հրաման տուեալ քահանայութեան եւ երիցանց կարգի զարժանիս աւրհնութեանն՝ միաբան աւրհնել եւ զանարժանսն՝ միաբան կապել եւ ըմբերանել։ Եւ զոր կապեսցենն՝ կապեալ կացցէ, մինչեւ հնազանդեսցի առաջնորդին։ Ապա եթէ տառապարտուց եւ յանարժանս զոք կապեսցեն՝ պատիժ պատուհասի ըն-

* Սաղ. Զ. 9 ** Մատթ. ԺԶ.19, ԺԸ.18

1 W մեծասիրտք alst մեղէսիրտք Q չիք նեղասիրտք ցոփասիրտք Yf և (Y չիք և) ցոփամիտք C ցոփասիրտք ձախ լուսանցքում DHê չիք ցոփասիրտք acegikm prst և ցոփասիրտք d ցոփասիր l ցոփասիրտ Wû չիք և (յանդգունք) Hghlo անգգունք e անդգունֆ RX յանդուգքն N հանդգունք Y յանտուգն r յանդգունք û անգութ և անողորմ bfgq չիք անգութք ckpst և անգութք i և անգութն r և անգունդք բացի Yû hlo-ից մնացած Զ-երր չունեն և (անողորմք) Y անողորմն բացի YW ûcdhlo-ից մնացած Զ երր ունեն և (կռուողք) P և կռուողք ձախ լուսանցքում

2 û չիք և (ոխակալք) DHe ոխակալք ցոփասիրտք քսմոսք Y քսմոք c քսմոս n և քսմոսք ûabcdfghlkl mopqst չիք և (շոգմողք) ê շոգմք egqt շոգմոք Q ոչ փխ. որ u որք Yû չիք ինչ kms նմանք bkmpqs չիք են acdhilort է փխ. են l սոցա

3 hl մերձեսցեն Y չիք և (պաշտաւն) XY քահանայութեանն b7 պաշտաւն սրբութեան և քահանայութեան u որպէս փխ. վասն d էր փխ. է hlo է թէ i

4 êd բայց q կաց կացէք Q չիք լինէն.... գործէք û ամենեքեան լինէն FIVWdgqt ոյք փխ. որ ûb որք q գործ H գործք F զանօրէնութիւնն

5 û չիք կարգեցին... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMQRSTX YZ սուրբ առաքեալքն dort չիք և եգին հաստատութեամբ hl չիք հաստատութեամբ Ye եթէ

6 Xbefghiloqr տէրն cd չիք տէր bq եաուր d չիք և պարգեւեաց, մեզ և ասաց թէ A եւ պարգեւեաց կրրկրՆված է befgq եթէ H յարձակ êh lop արձակէք b արձակեցէք KLM QRSTXZ երկրի

7 hlo եղիցի n լիցին bd եղիցի արձակեալ eg չիք յերկինս ABCDF HIJ KLM NOPQRSTUVZWeûbefgn pq չիք և զոր... յերկինս hl կապէք acikmstv լիցի

8 kmps սոյնպէս Ud չիք և (հրաման) ê հրաման KLMQPSTXYZ տուեալ (KL տըւեալ) հրաման m չիք տուեալ PQYZ քահանայութեանն bq քահանայութեանց E ընկած է քահանայութեան բառից մինչև 54-րդ էջի 8-րդ տողի սրբոյ բառը bgq երիցանց d երիցութեան

9 m կարգի տուեալ զարժանիս bq արժանիս h զարժանի FIMNRSXWêûa b defghiklmopqrstv աւրհնութեան l չիք միաբան աւրհնել

10 ho զանարժանն Nq զանարժանս OW չիք և զանարժանսն.... ըմբերանել l չիք ե զանարժանսն q միաբանութեամբ cefg կապենն qr կապեն û չիք և ըմբերանել Weû կապեսցեն ghiklmopst կապենն bdl կապեն

11 Yhilo կայցէ l մինչ q մինչև և հնազանդեսցի ê հնազանդեսցէ Y յառաջնորդին eg առաջնորդին սրբութեամբ ապա թէ NOWbcfq թէ MS տառապարտուց

12 IJKLMQRSTXZ անարժանս û չիք և յանարժանս զոք Y զանարժանս ոք h զոր փխ. զոք dk կապեսցին N պատուհասցի e պատուհաս û չիք պատուհասի m կալցի (p կրեսցեն) փխ. ընկալցին DH ընկալցի

կալցին ըստ արժանի, որք ի զուրն կապեցին։ Բայց որ կապեցաւն՝ ընկալցի ախորժելով զկապանսն, որպէս թէ իցէ արժանի կապանացն։

ԻԴ (ԻԳ) ԻԴ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ մի՛ ոք յանդգնեսցի ի մարդկանէ, որոյ չիցէ զաւծումն քահանայութեան ընկալեալ, եւ արասցէ իրս ինչ իշխանութեամբ իբրեւ զքահանայ, եւ կամ քահանայ աչառութեամբ գործեսցէ ինչ առանց աւրինաց եւ իրաւանց, այլ արդարութեամբ եւ անակնառութեամբ։

ԻԵ (ԻԴ) ԻԵ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ. թէ մի՛ ոք անարգեսցէ եւ անգոսնեսցէ եւ արհամարհանաւք կալցի զքահանայն, թէեւ կարի ոք անարժան եւ յանարգաց իցէ՝ գիտասցէ զի զԱստուած անարգէ, զի Աստուծոյ սպասաւոր է ձեզ ի բարիս, եւ համարս տալոց է ընդ

1 u չիք ըստ... կապեցին Wt արժանոյն bho արժանեացն l արժանեաց i արժանիցն q արժանութեանցն ապա ոք ի զուր eg ըստ արժանեաց և թէ ոք զուրն կապեսցին b ապա ոք փխ. որք acu fhklmoprst չիք ի (զուրն) LMQR STXYZWbhlo ի զուր
2 ABCDFHIJKLMNOPQRSTUVXYZW eefh ընկալցին begq զկապանս R իցի acdfkmps կապանաց Yl կապեցան փխ. կապանացն
4 û չիք կարգեցին... հաստատութեամբ l առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն dort չիք և եդին հաստատութեամբ hl չիք հաստատութեամբ Ybegq եթէ H չիք թէ RXY չիք մի eg ոք մի
5 f անդգնեսցի Y յանդգնիցէ g չիք ի IJKLMNOPQRSTUVXYZWn որոց BCDHeghoq որ û որոց ոչ իցէ օծումն ghoq ոչ իցէ p չիցէ ընկալեալ զօծումն KLTYZ քահանայութեանն
6 d առեալ փխ. ընկալեալ, ինչ իրս l ինչս a չիք ինչ û իշխանութիւն cl որպէս փխ. իբրև b չիք իբրև զքահանայ և lû քահանայ Yû չիք (զքահանայ) և
7 b չիք կամ... աչառութեամբ egl քահանայական առատութեամբ և աչառութեամբ Y զքահան û չարութեամբ (Q չառութեամբ) փխ. աչառութեամբ IJK աչարութեամբ n մի աչառութեամբ acdhiklmopr st աչառութեամբ և ակնառութեամբ գործեսցէ f ակնառութեամբ և աչառութեամբ Y չիք առանց LRZ յաւրինաց ST յօրինաց d աւրինացն g օրինացն U չիք և իրաւանց g չիք և, իրաւամբք bq պատուիրանաց փխ. իրաւանց f իրանց փխ. իրաւանց
8 A այլ Q ակնառութեան abcdfhikl opqrst անաչառութեամբ (eg աչառութեամբ) փխ. անակնառութեամբ
9 û չիք կարգեցին.... հաստատութեամբ l առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն dort չիք և եդին հաստատութեամբ hl չիք հաստատութեամբ Ybeg եթէ L թի փխ. թէ
10 ẋm յանդգնեսցէ փխ. անարգեսցէ Y արհամրեսցէ և անգոսեսցնէ և անարգեսցէ N անգոսնեցէ d յանկոսնեսցէ o արհայմարարհանաւք MQR արհամարհեսցէ S արհամարհեցէք begq անգոսնեսցէ և արհամարհեսցէ և արհամարհանաւք e կալցէ ê կալցցի û քահանայ Q և թէ acdikmprst թէ (befgq եթէ) փխ. թէև
11 ê յանարժան befgq չիք անարժան և, յանարգանաց (g անարգաց) ոք իցէ IRSTXZû անարգաց JKLY անարգանաց d յանա[ր]գաց h յանարգացի hmrs գիտեսցէ û թէ փխ. զի CDHê եթէ փխ. զաստուած BJNOPQRSTYabc dhkloqrt աստուած lr անարգ
12 CDHê այլ փխ. զի W սպասաւորութիւն d է նա ձեզ U զի փխ. ի befgq չիք և համարս... ընդ ABIJ KLMNOPRSTUVXZWn չիք է (ընդ) DHêil չիք ընդ Wd ըստ փխ. ընդ

ոգւոց ձերոց. ո՛չ գրեալ է «Զիշխան ժողովրդեան քոյ մի բամբասեսցես»*։

ԻԶ (ԻԵ) ԻԶ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ որք են լաշաւիճանի դատաւորութեան եւ իշխեն տոնել դատաստան, եթէ թիւրեսցի, եթէ աչառիցէ երեսաց եւ պարտաւորեսցէ զարդարն եւ արդարացուսցէ զպարտաւորն, մի եւս կացցէ ի կարգի դատաւորութեանն եւ պատուհասեալ կշտամբեսցի, զի ոչ իմացաւ զգրեալսն աստուծայինն ձեռամբն լուրէնսն Մովսէսի, թէ «Մի՛ խոտորեցուսցես զիրաւունս ի դատաստանի»**, եւ «Կաշառ ի վերայ իրաւանց մի՛ առնուցուս»***։

ԻԷ (ԻԶ) ԻԷ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ ոք ելանիցէ յաշխարհէ ճշմարիտ վախճանաւ եւ կամ խողխողեալ յանաւրինաց վկայ հաւատարիմ վասն անուան Փրկչին՝ խոստովանելով զՔրիստոս ի նեղութիւնսն, որ վասն անուան նորա լինի, արասցեն զլիշատակս նոցա յաւուր մահուան նոցա, եւ զնշխարս ոսկերաց նոցա ի պատիւ ա-

* Հմմտ. Ելք ԻԲ. 28 ** Բ Օրէնք ԻԴ. 17 *** Սաղ. ԺԴ. 5

1 IJNY հոգոց KLMOQRSTXZWû հոգւոց cdhkmops ոգոց N ձերոյ I չիք ոգւոց befgq չիք ոգւոց ձերոց e որպէս (g որպէս և) փխ. ոչ bl not զի փխ. ոչ bq ապա (b չիք ապա) ոչ գրեալ է զի իշխանութիւն ժողովրդեանն e է զի զիշխան Ht իշխան I զիշխանն D ժողովրդեանն cd չիք ժողովրդեան belq չիք քոյ acdfhikmoprst ոչ (1 որ ոչ) փխ. մի Q բամբասեսցէ Y բանբասեսցես 1 բամբասեսցեն

3 û չիք կարգեցին... հաստատութեամբ I առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն dort չիք և եդին հաստատութեամբ hl չիք հաստատութեամբ acdefgikmqrst եթէ b եթէ զնեն յաստիճան hlo եթէ ոք են

4 acdlkmqrst յաստիճան eghlo տաստիճան HY աստիճանի բացի AB fn-ից մնացած Զ-երը յաստիճանի Y դատաւարութեանն km դատաւարութեամբ 1 չիք դատաւարութեան... առնել bq իշխեալ BCDFH JKYêgiors զդատաստան h զդատաստանս CDHYûlo թիւրեսցէ IJh դիւրեսցէ OP դիւրեսցի Q չթիւրեսցի

5 CDHYêt և թէ փխ. եթէ êbefghl oq աչառեսցէ h չիք (երեսաց) և g պարտաւորեցուսցէ bqt չիք և արդարացուսցէ (qt ուՇեՇ ե)

6 t չիք զպարտաւորն.... կացցէ b չիք զպարտաւորն q պարտաւորեսցէ p կայցէ բացի h-ից մնացած Զ-երը ի կարգ IKLMNPRSTXZWûdghlop դատաւորութեան hlo այլ փխ. և t չիք և

7 befgq պատուհասեսցի կշտամբեալ

8 W ձեռամբ û օրէնս Y մովսէսի գրեալ ձեռամբն աստուծոյ f մովսիսի g խոտորեցուսցեն DHST Ue զիրաւունսն

9 befghlq չիք ի (դատաստանի) lq յիրաւանց g առնուցուն

10 û չիք կարգեցին... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMQRSTX YZ սուրբ առաքեալքն d չիք առաքեալքն hort չիք և եդին հաստատութեամբ dl չիք հաստատութեամբ Y ելանէ bq յելանիցէ

11 DHIJKLMRSTYZêdeg աշխարհէ He վաղճանեաւ begq վաղճանեալ û չիք և c չիք կամ bq խոյխոգեալ ի յանաւրինաց ITû անօրինաց JKLMQRSZ անաւրինաց d յանաւրինացն s անյաւրինաց

12 befgq չիք վասն անուան Y խոստովանել 1 խոստովանելո

13 bq ի նեղութեան efg ի նեղութիւն ABCDFHIJKLMNOPQRSTUVXYZ Wêûdkln ի նեղութիւնս 1 որով փխ. որ ST վանսն փխ. վասն 1 չիք վասն h լիցի O զիշատակս û յիշատակ

14 JYûbq նորա փխ. նոցա h չիք նոցա d չիք յաւուր մահուան նոցա bq մահուամբ û նորա փխ. նոցա (և) befgq չիք և c չիք և.... նոցա X նշխարս û նշխար h չիք նոցա (ի պատիւ)

ռեալ փառաւորեսցեն զՔրիստոս, որ եւ ՚նոցա ղայնպիսի համբերու-թիւն ի յորդորումն եւ ի թողութիւն մեղաց մերոց։

ԻԸ (ԻԷ) *ԻԸ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ Թագաւորք, որք ունին ղհաւատս եկեղեցւոյ սրբոյ եւ խոստովանին զՔրիստոս, իշխանութիւն լիցի ընդ քահանայս ի բեմի կալ, իբրեւ զԴաւիթ եւ որ իբրեւ զնայն էին, ըստ մարգարէութեանն եթէ Թագաւոր յուսացաւ ի Տէր, յողորմութեանց բարձրելոյն նա մի՛ զրկեսցի, բայց յայլ ինչ մի՛ համարձակեսցի, զուցէ որպէս զՈզիայն պատուհասեալ իջցէ։*

ԻԹ (ԻԸ) *ԻԹ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ ի պաշտաման եկեղեցւոյ ասասցեն զսաղմոսս եւ զաւրհնութիւնս Դաւթի պաշտել աւր ըստ աւրէ, յամենայն ժամ, զմարգարէութիւնսն Դաւթի ԾԾ սաղմոս, որպէս եւ ասէն իսկ. «Աւրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ, յամենայն ժամ աւրհնութիւն նորա ի բերան իմում»*. եւ «յաւ-*

* Սաղ. ԼԳ. 2

1 b *փառաւորեսցին* eg *փառաւորեսցին* q *փառաւորեսցին զքրիստոս աստուած որ* KMQRS1XYZbq *զայսպիսի (L զայպիսի)* փխ. *զայնպիսի*
2 Բացի acdhiklmoprst-ից մնացած Չեռ-երը չիք *ի (յորդորումն)* R *ի թողութեան* Y չիք *մերոց*
3 û չիք *կարգեցին... հաստատութեամբ* i *առաքեալք* KLMQ{R}STXYZ *սուրբ առաքեալքն* hort չիք *և եդին հաստատութեամբ* dl չիք *հաստատութեամբ* ê *թէ* ho *թագաւորքն*
4 BCDFHIJê *որ* Q *ունիք* û *հաւատս* INOPYêcdefghiklmopqs *եկեղեցոյ* h չիք *և* ê *խոստովանեն* d *խոստովանեցան*
5 ABCDFHKLNOPQSTUVZêmn *ի քրիստոս* W *իշխանութեանն* d *իշխանութեան* 1 *իշխանութեամբ* eg *քահանայսն ի բեմին* bdq *բեմբի* Y *բեմն* W *բեմ* Y *ելանել* փխ. *կալ* cd *կեալ*
6 ABCDFHIJKLMNOPQRSTUVXZWê ûacdlkmnprst *զգաւիթն* KLMQRS TXZ *որ և* փխ. *և որ* hlo *որք* û չիք *և որ.... էին* Y չիք *որ.... մարգարէութեանն* KLMQRSTXZ չիք *իբրև* DHIVê *զնոյն* bhloq *զնա* փխ. *զնայն* IMRSXWbhloq *մարգարէութեան* g *թէ*
7 bq *որ յուսացաւ* IJKQRSTXYZû *ողորմութեանց* Le *ողորմութենէ* akps *յողորմութեան* êcdghilmo rt *յողորմութենէ* AJKLMNOPRS TU *բարձելոյ* t չիք *նա* hlo չիք *նա մի զրկեսցի* abcdegkmpqs *աստանեսցի* փխ. *զրկեսցի*
8 IJKLMPQRSTXYZûbeghmqr *այլ* d *զայլ* eg *և զուցէ* r *իբրև* փխ. *որպէս* d *զոզի այնպէս* փխ. *զոզիայն*
9 ê *պատուհաս* begq *պատուհասեսցի*, չիք *իջցէ* n *եցէ* փխ. *իջցէ*
10 û չիք *կարգեցին... հաստատութեամբ* i *առաքեալք* d չիք *առաքեալքն* KLMQRSTXYZ *սուրբ առաքեալքն* hort չիք *և եդին հաստատութեամբ* dl չիք *հաստատութեամբ* e *թէ* I *ի* կրկնված է abdegq չիք *ի*
11 êhilr *պաշտաման* bq *պաշտպան* (eg *պաշտօն*) փխ. *պաշտաման* NOPYêbcefghiklopqrs *եկեղեցոյ* rt *արասցեն* փխ. *ասասցեն* KLMPRSTXYZb *զսաղմոս* Q *զսաղմոսն* ûacdhklmopq *սաղմոս* fir *սաղմոսս* eg *սաղմոսս* (g *սաղմոս*) *և աւրհնութիւն* befgq չիք *դաւթի*
12 befgq չիք *պաշտել.... զմարգարէութիւնսն* 1 *ամենայն* J *զմարգարէութիւն* û *մարգարէութիւն* d *զմարգարէութիւնն* hlo *զմարգարէութիւնս* A *աւր սա աւրէ*
13 bq չիք *ԾԾ* L *սաղմոսաց* ap *սաղմոսն* bhloqrt չիք *իսկ* S *ա[ւր]հ[ն]եցից* He *ամենայն*
14 e *ամենայն* fps չիք *յամենայն ժամ* 1 չիք *աւրհնութիւն.... իմում* q *յաւրհնութիւն* ê *աւրհնութիւնն* lho չիք *նորա... իմում* êbcq *բերանի* KLMQRSTUXYZWûdegln *իմ* 1 *այլև* փխ. *և* N *օրէնքս* b *յաւրէնսն*

րէնս Տեառն խորհեցալց ի տուէ եւ ի գիշերի»*, սաղմոս ասացից եւ ի միտ առից եւ «Լսելի արարից զձայն աւրհնութեան նորա»**, եւ դարձեալ՝ «Սաղմոս ասացէք Աստուծոյ մերում. եւ թագաւորին մերում, սաղմոս ասացէք»***։

Լ (ԻԹ) Լ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եղին հաստատութեամբ, թէ լեկեղեցւոջ դիրք ընթերցցին՝ Հին կտակարանք, Աւրէնք եւ Մարգարէք, եւ Նոր կտակարանք, որ լինիցին վասն կենարար չարչարանաց փրկչին մերոյ Քրիստոսի, եւ գործք եւ խաւսք աւետարանչացն քարոզութեան վասն բանին ճշմարտութեան, եւ վարդապետութիւն աշակերտաց Փրկչին. եւ այլ աւելի քան զայս՝ մի ընթերցցի ի բեմի։

ԼԱ (Լ) ԼԱ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եղին հաստատութեամբ, եթէ հաց պատարագին լորում աւուր եփեսցի՝ ի նմին աւուր ելցէ ի սեղանն եւ մի լիցի իշխանութիւն զկնի աւուրց հանել, զի եւ Մովսէս ոչ պակասեցուցանէր զհացն չերմ լերեսաց Տեառն։

ԼԲ (ԼԱ) ԼԲ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եղին հաստատութեամբ, եթէ ոք ի

* Հմմտ. Սաղ. Ա. 2 ** Սաղ. ԿԵ. 8 *** Սաղ. ԽԶ. 7

1 i ի գիշերի և զարձեալ սաղմոս efg և սաղմոս h չիք ի (միտ)
2 h ա[ռիցզ?] bq արա ինձ փխ. արարից R աւրհնութեամբ û չիք և զարձեալ
3 H ասացաք Y ասացից û մերում սաղմոս ասացէք թագաւորին Y թագաւորի Fabcdefghiklmopqrst մերոյ փխ. մերում (սաղմոս)
4 m [աս]ացէք
5 û չիք կարգեցին... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMORSTXYZ սուրբ առաքեալքն d չիք առաքեալքն... հաստատութեամբ hort չիք և եղին հաստատութեամբ H չիք և CDHNOYWeacdhiklmoprst եթէ û թէ ի սուրբ եկեղեցւոջ HP եկեղեցւոջ Y եկեղեցոց bcfo յեկեղեցոջ e եկեղեցւոյ g եկեղեցոյ q եկեղեցոջ
6 W գիրքն abcdefhiklmopqrst գիրս g գիրքս բացի FIKMNORVXZW lm-ից մնացած Ձ-երը ընթերցին ABCDFHJKLMNOPQRSTUXYZW eûbefg չիք աւրէնք.... կտակարանք d մարգարէքն IVn չիք կտակարանք... մարգարէք և
7 bq լինիցի hlo լիցի RXY չիք կենանար d կենանարին
8 P փրկչին.... աւետարանչացն աջ լուսանցքում q յիսուս քրիստոս ê փրկչին յիսուսի քրիստոսի մերոյ, չիք և (գործք) i պարծանք փխ. գործք f չիք և խաւսք աւետարանչացն l աւետարանչաց t աւետար[ան]չացն
9 NY քարոզութեանն f չիք քարոզութեան H ճշմարտութիւն NOQY ճըշմարտութեանն ARXabdghikmnopqrst վարդապետութեան Yef վարդապետութեանն ê վարդապետութիւնն
10 D աշակերտաց փրկչին և աջ լուսանցքում bnq աշակերտացն i այս H ընթերցի q ընթերցիր P ընկերցցի dl չիք ի
11 d ի բեմբին egho ի բեմին
12 û չիք կարգեցին.... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն d չիք առաքեալքն... հաստատութեամբ hort չիք և եղին հաստատութեամբ l չիք հաստատութեամբ egp թէ
13 IJ որում KLMQRSTXZêl յաւուր (եփեսցի) Y եփեսցոցի փխ. եփեսցի t չիք աւուր (ելցէ) ûl ի սեղան p ի սեղանս
14 bq իշխանութեամբ begq հանել այլ աւուր եփեալն փխ. զկնի.... հանել ûabeq չիք (զի) և
15 o պակասեցոյց անէր befgq հաց BCDFHêbcdq ջերմն Qef երեսաց
16 û չիք կարգեցին.... հաստատութեամբ i առաքեալք KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն d չիք առաքեալքն hort չիք և եղին հաստատութեամբ dl չիք հաստատութեամբ êbhoq թէ U չիք ի

կարգէ պաշտաւնէից եւ լուխտէ եկեղեցւոյ կամեսցի կուսան լինել, բարւոյ գործոյ ցանկալ, համարձակ լիցի վանս շինելոյ ի տեղիս տեղիս՝ ժողովեալ աւրինաց եւ կարգի սրբութեան, զգուշասցին ի կերակրոյ պարկեշտանալ, ի զինուորական ըզգեստուէ հեռանալ, պճըզնաւորեալ նմանեսցի պաշտաւնէից հրեշտակաց Աստուծոյ եւ զուարթնոց երկնից։ Զի եւ Յեսու պաշտաւնեայն Մովսէսի եւ սպասաւոր սըրբութեանն եւ Եղիա նախանձաւորն Աստուծոյ եւ Երեմիա մարգարէ եւ մեծ մարգարէն Մկրտիչն Յովհաննէս, սոքա ամենեքեան կուսութեամբ եւ պարկեշտութեամբ կատարեցին զկեանս իւրեանց, բռնութեամբ կալեալ յափշտակեցին զարքայութիւնն երկնից։

ԼԳ (ԼԲ) ԼԳ. Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, թէ որպէս ի սկզբանէ զուգեաց Աստուած ամուսնութեամբ զմարդն, եւ աւգնական արար միմեանց եւ աւրհնեաց զնոսա, նոյնպէս սահմանեալ եւ հաս-

1 cd պաշտաւնէից (d պաշտաւնէիցն) կարգէ ho պաշտաւնէիցն Iûp ուխտէ eg ուխտէ VYWcfghiklmopqrs եկեղեցոյ P յեկեղեցոյ S յեկեղեցւոյ Ye կամիցի ABCDFIJNOPUVWêû abdefgkmqrs և կամեսցի u կոյս q ուսանել փխ. կուսան լինել t լինիլ

2 YWacdfkmprs բարոյ bhloq բարի eg բարէգործոյ UW գործւոյ blq գործոց bq լինի FUXYûbeghlo pqs վասն փխ. վանս e վանս f վանսն դշինութեանն bq լինելոյ փխ. շինելոյ eg չլինելոյ փխ. շինելոյ cdikmprstv շինելով

3 U ժողով befgq չիք ժողովեալ d աւրինացն JNOPVY սրբութեանն R սրբութեամբ r չիք ի

4 Ubefgq կերակրոց KLMQRSTXYZ և ի eb չիք ի. hio ե փխ. ի FHWeû bhlo զգեստէ e սզեստուէ q ըսգեստէ I? և հեռանալ v պճնաւորեալ փխ. պճզնաւորեալ bq պճղնաւորեալն

5 befgq նմանեսցին հրեշտակաց (eg հրեշտակք q հրեշտակ) աստուծոյ (b չիք աստուծոյ) պաշտօնէից (fq պաշտաւնէից) t պաշտօնէից աստուծոյ և [?] և զուարթնոց L պաշտաւնէիցն BO հրշտակաց hklo հրեշտակացն R չիք և

6 IJLN յերկնից Hbq չիք և (յեսու) F յեսու փխ. յեսու U եսու պաշտօնէյ d յեսու որդի նաւեայ պաշտաւնայն bq պաշտաւնեայ էր egp պաշտօնեան s պաշտաւնեան h պաշտօնայն o պաշտաւնայն l նաւեան փխ. պաշտաւնեայն O մովսէս uf մովսիսի ê ըսպասաւորութեան t չիք սպասաւոր FIJKLMNRSTXYZWûbdhoq սըրբութեան e չիք սրբութեանն

7 cd չիք և եղիա.... մարգարէ m եղիայի r եղիեա Lbefgq երեմիայ մարգարէն L չիք և (մեծ) W և մեծն ի մարգարէս

8 û մարգարէ d մարգարէին u յովհաննէս մկրտիչ ABCDH իովաննէս FUe ի յովհաննէս Y յոհանէս d յովանէս a յովհաննէսն բացի VWci-ից մնացած Զ-երը յովաննէս DHe նոքա փխ. սոքա e ամենեքեանք

9 eh չիք և Rh կատարեսցին o բռնու թեան t և բռնութեամբ

10 be յիշատակեցին փխ. յափշտակեցին CDFHIJKMNPRSTXZWûademps զարքայութիւն Q զարքայութեան INRSXYZehk յերկնից

11 û չիք կարգեցին.... հաստատութեամբ i առաքեալք d չիք առաքեալքն KLMQRSTXYZ սուրբ առաքեալքն hort չիք և եդին հաստատութեամբ dl չիք հաստատութեամբ begq չիք թէ adfhiklmoprs tv եթէ ABDFHIJKLMNOPQRSIU VXYZWebefgnq չիք որպէս or չիք ի

12 Բացի i-ից մնացած Զ-երը չունեն աստուած OPQ զամուսնութեամբ Y ամուսնութիւնն adks ամուսնութեամբն V զմարդն ամուսնութեամբ û զամուսնութիւն մարդոյ F աւգնականաբար փխ. աւգնական արար

13 l միմեան H նոսայ

տատեալ հրաման առաքելական՝ սրբութեամբ զուգել յամուսնութիւն՝ եւ աւրինաւք ի ձեռն աջոյ քահանայութեանն եւ աւրհնութեամբ զուգեսցին։ Բայց որպէս Մովսէսի պատուիրեաց արարիչն Աստուած, թէ «Պատուիրեա որդւոցն Իսրայէլի, Ես եմ տէր Աստուած ձեր. պատուիրանաց իմոց զգուշացարուք եւ մի՛ գնայցէք ըստ կրաւնիցն Եգիպտացւոց, ուստի ելէքն, եւ ըստ գնացից Քանանացւոց մի՛ գործիցէք»։ Եւ ասէ. «Մարդ ոք մարդ առ ամենայն ընտանութիւն մարմնոյ իւրոյ մի՛ մերձեսցի, յայտնել զառականս մերձաւորի արեան իւրոյ, զառականս դստեր քոյ մի՛ յայտնեսցես, զառականս քեռ քոյ՝ թէ առ ի հաւրէ իցէ կամ առ ի մաւրէ մի՛ յայտնեսցես, զառականս կնոջ հաւր քոյ մի՛ յայտնեսցես, զառականս հաւրաքեռ քոյ մի՛ յայտնեսցես, զառականս քեռորդւոյ քոյ մի՛ յայտնեսցես, պղծելով ընդ նոսա»**։ Սոյնպէս եւ յերկրորդումն կարգեաց աւրէնսդիրն Մովսէս յանէծսն եւ ասէ. «Անիծեալ լիցի որ ննջիցէ ընդ*

* Համտ. Ղեւտ. ԺԸ. 3 ** Համտ. Ղեւտ. ԺԸ. 6—18

1 W հրամանաւ F չիք հրաման ea cd զուգեալ f զուգիլ begq զուգիլ ամուսնութեամբ u զամուսնութիւն INOSYWhlot ամուսնութիւն

2 Y չիք և աւրինաւք Jûefgq չիք և MT յօրինօք KLQRSZ յաւրինաւք bq յաջոյ i աջու FIKLMNQRSTX ZWeûbdefghoq քահանայութեան Y քահանայական օրհնութեամբն i քահանայութիւնն û օրհնութեան f աւրհնութեան i չիք և (աւրհնու) ê զուգեսցեն

3 ê բայց W չիք մովսէսի f մովսիսի û պատուիրեմ efh թէ պատուիրեաց ABCDFHIJKLMNOPQRSTUVXYZ Wêeikn պատուիրէր s արարիչն

4 CDHIJLMNOPQSTYecdefghlopqrst որդոցն V յորդոցն û որդւոց b յորդոցն i որդւոցդ AB իսրայէղի begq թէ ես i իսրաէլի և ասա ես

5 lo պատուիրանացս U ձերոց փխ. իմոց i ունելոյ փխ. և (մի) blq գնացէք û չիք ըստ ûbil կրօնից cdhog կրաւնից f կրոնից

6 CKdi եգիպտացւոցն Ybhlp եգիպտացոց cefgq եգիպտացոցն Q չիք ուստի ելէքն.... քանանացւոց Yt ելիքն befgq ելէք FY գնացիցն Ydp քանանացոց o քանանացւոցն bcefglq քանանացոցն û գործէք ի գիրս befgnq գործէք acdhiklmoprstv գործիցէք յոր (d որ r յոյ t յո) երթալոցն էք (hko երթիցէք l երթալոց) և ասէ (d ասէք)

7 û չիք մարդ ոք.... մերձեսցի Yt չիք մարդ K ընտանութեան Y ընտանութիւնն q ընգանութեամբ

8 R յայտնեալ ê չիք յայտնել բառից մինչև 13-րդ տողի յերկրորդումն բառը a զառականսն R մերձ<եսցի> աւորի

9 hlo յարեան Z չիք զառականս դըստեր bq զառականսն (դստեր) q դստեր բառին նախորդում է կնոջ հաւր քո, որը սակայն ավելորդ է W չիք քոյ մի յայտնեսցես

10 g չիք առ (ի հաւրէ) Y և թէ փխ. կամ k չիք առ (ի մաւրէ)

11 Y և փխ. զառականս (կնոջ) ct չիք զառականս կնոջ...... յայտնեսցես cdg չիք զառականս հաւրաքեռ.... յայտնեսցես U հօր փխ. հօրաքեռ l հաւր քեռ bo հաւրայքեռ

12 Y չիք մի... զառականս IJKLNOP QSTVbcdefghiloprs քեռորդոյ c քո մի պղծեսցես խառնակելով ընգ նա փխ. քոյ մի.... նոսա

13 IKLMNOPQRSTVXYZW այնպէս (Y այսպէս) փխ. սոյնպէս Fbkmps նոյնպէս .Ieglr երկրորդումն Y երկրորդում Ft յերրորդումն ê չիք կարգեաց աւրէնսդիրն i օրինացն կարգեաց l կարգեա յաւրէնսդիրն LRS Zbhoq յաւրէնսդիրն MTVXY յօրէնսդիրն Q յաւրէնս

14 p մովսէս օրէնսդիրն IJKLMQRST XYZe չիք յանէծսն l յանէս փխ. յանէծսն b յանէծ deghkmopqs յանէծս i յանէծս իւր և ասէ êk rt չիք և DHêc ննջէ

կնոջ հաւր իւրոյ. զի յայտնեաց զանարգութիւն հաւր իւրոյ. անիծեալ որ ննջիցէ ընդ քեռ իւրում, որ առ ի հաւրէ իցէ կամ առ ի մաւրէ. եւ ասասցէ ամենայն ժողովուրդն՝ Եղիցի, եղիցի»*: Նոյնպէս եւ սահմանեալ առաքելական կանոնաց. մարդ ոք մարդ առ ամենայն ընտանութիւն մարմնոյ իւրոյ մի մերձեսցի կամ շնութեամբ կամ ամուսնութեամբ, մինչեւ ի չորրորդն զարմն չունի իշխանութիւն առնել:

ԼԴ (ԼԳ) ԼԴ. Եւ արդ զայս ամենայն զոր ինչ կարգեցին եւ եդին առաքեալքն, ոչ եթէ անձանց իւրեանց միայն կարգեցին, այլեւ այնոցիկ՝ որ զկնի իւրեանց լինելոց իցեն: Քանզի կասկածէին թէ պատրաստեալ են գալլք զգենուլ զգեստ գառանց եւ առնել կոտորած ի մէջ հաւտիցն Քրիստոսի: Քանզի ոչ եթէ նոցա պէտք ինչ էին կարգաց եւ աւրինաց, որ ինքեանք իսկ էին աւրէնսդիրք, զի խրատեալք եւ վարժեալք էին ի ճշմարիտ վարդապետէն, եւ մխիթարիչ հոգին սուրբ բնակէր ի նոսա: Զի զոր աւրինակ եւ կարգել նոցա հոգին սուրբ զկարգս եւ զաւրէնս զայնոսիկ, առաւել եւս առաջնորդեսցէ նոցա ըստ

* Բ Օրէնք Իէ. 20—22

1 I կնուոջ c չիք զի.... հաւր S յայտնեսցի l չիք յայտնեաց Uını զանարգոյթսն b յանարգոյթ Vegq զանարգոյթ ho զանարգութս cd չիք իւրոյ (անիծեալ)
2 IKLMQRSTXdi անիծեալ լիցի որ eg In անիծեալ է որ êû ննջէ CJKM STVYabcdefghiknopqrst ննջիցցէ hlo քեռն Yi իւրոյ փխ. իւրում û եթէ փխ. որ (առ) Y չիք ի eg չիք քեռ. բառից մինչև 51-րդ 3-րդ տողի առ. բառը Y և կամ
3 ûi չիք առ CHê չիք ի R ասացէ t ասասցեն ûq ժողովուրդ u չիք եղիցի
4 b նոյնպէս բառից Նոր (ողված ûl չիք և i և մեր սահմանեալ bq կանոնացն i կանոնացս ABCDFHIJN OPVn կանովնաց
5 F չիք առ hlo առանց փխ. առ. F ընտրութիւն փխ. ընտանութիւն blq ընգանութեան ho ընտանութեան DH չիք մի W մերձեսցէ
6 hklo չիք կամ (շնութեամբ) b և կամ ամուսնութեամբ l չիք ի H ի չորորդն IJUdhklo ի չորորդ KLMQSTXZûabc fimnrst ի չորրորդ bq զարմ HW զամն փխ. զարմն
8 CDFHUbcdhlqrt չիք ԼԴ Y կարգեցին սուրբ առաքեալքն արդ զայս ամենայն փխ. և արդ... առաքեալքն ps չիք և (արդ) d այս ho չիք և եդին r առաքեալքն և եդին KLMQ RSTXZ սուրբ առաքեաքն bq առաքեալքն քրիստոսի
9 û թէ միայն անձանց իւրեանց CDe ho թէ q իւրոց Y չիք կարգեցին L այլ և նոցա այնոցիկ û այլ A այլև XWût որք
10 ê կնի Y չիք լինելոց lfpq էին փխ. իցեն l զի փխ. քանզի h պատրաստ
11 AB գայլք R գալք bq զենուլ փխ. զգենուլ f սգեստ h առեալ F կատարած փխ. կոտորած b կոտորած ումն ի մէջ ho հաւտից ilr հօտից X հաւտոցն
12 W զի փխ. քանզի, նոքա փխ. նոցա K չիք և
13 KLQRSZ յաւրինաց MTX յօրինաց Yft որք bq չիք որ û քանզի փխ. որ bq ինքեանց k չիք իսկ էին V յօրէնսգիրք bq չիք զի, զխրատեալք hlo խրատեալ
14 p չիք ի d վարդապետէն IIûhı lo սուրբ հոգին
15 bq չիք բնակէր.... սուրբ irt բնակեալ էր ի l զաւրինակ KLMQRSZ յաւրինակ TX յօրինակ ê եդ cd նոցա կարգել f չիք նոցա (հոգին) Y նոցա զօրէնս հոգին
16 h կարգս lo կարգ (o կարգս) և աւրէնս H այնոսիկ Yabcdfhiklmoprq stv զայսոսիկ ABCDFHIJKLMNO PQRSTUVXYZWêûbfnq չիք առաւել եւ

կամաց իւրոց. զի որք ընկալան ի Տեառնէ զզաւրութիւն եւ զիշխանութիւն, զիա՞րդ մարթ էր թէ յայլմէ իմեքէ դնիցի նոցա աւրէնք։ Նաեւ Պաւղոս եւ Տիմոթէոս որ շրջէին ի կողմանս Ասորւոց եւ Կիւլիկեցւոց, զսոյն իսկ զայս աւրէնս պատուիրէին զառաքելոցն երիցանցն, եւ որք էին ընդ ձեռամբ առաքելոցն աշխարհականքն ամենայն քարոզէին եւ աւանդէին յամենայն եկեղեցիս։

Այլ աշակերտքն Տեառն յետ դնելոյ զկարգս աւրինացս այսոցիկ, ոչ դադարէին ի քարոզելոյ զաւետարանն, եւ զնշանս եւս զմեծամեծս եւ զզաւրութիւնս՝ զոր առնէր Տէր ի ձեռս նոցա։ Քանզի բազում ժողովուրդք ժողովէին հանապազ առ նոսա եւ հաւատային ի Քրիստոս. որպէս եւ երեք հազարքն զնոյն հետայն եկեալ ասեն ցՊետրոս. «Զի՞նչ գործեսցուք արք եղբարք», ասէ Պետրոս. «Ապաշա-

1 CDKLZêtv *իրեանց* H *զօրութիւն* Y *զզօրութիւնս* bl *զաւրութիւն* c *զաւրութիւնս* f *զօրութիւնն* H չիք *և* DNOWê *իշխանութիւն* Yc *իշխանութիւնս* f *զիշխանութիւնն*

2 l *զի* փխ. *զիարդ* NORXYebhlmop *մարդ* c *մարթի եթէ* t *իւր* փխ. *էր* û *զի* փխ. *թէ* Yabdfikmpqrst *եթէ* A *յայգմէ* IQfho *այլմէ* IJKLûbf at *ումեքէ* Y *զումեքէ* B *իմիքէ* MQSTZ *մեքէ* RX *զմեքէ* S *գնեցի* bq *գնիցէ* KLRSZ *յաւրէնք* MQ TX *յօրէնք* û չիք *նաև պաւղոս* մինչև 6-րդ տողի *եկեղեցիս* բառը

3 W *աիմէթէոսս* b *աիմէթէոս* d *տիմէօթէոս* բացի IV-ից մնացած Ձ-երը չունեն *որ* LMQRSTXZWn *ասորոց և կիլիկեցւոց* ACDFHKeûadhkoprst *կիղիկեցւոց* INOPUYbcfilq *ասորոց և կիլիկեցոց* (ci *կիւլիկեցոց*) JKadhkoprst *ասորոց* ê *այսորոց* J *կիլիկիեցոց* B *կիւղիկեցւոց* V *կիլիկեցւոց*

4 W *զայնոսիկ զսոյն* h *զայն* փխ. *զսոյն* Y չիք *իսկ* YW չիք *զայս* KLR SZ *յաւրէնս* MTX *յօրէնս* ê *աւրէնքս* hlo *պատուիրեցին* qt *առաքելոցն* բացի bfq-ից մնացած Ձ-երը ունեն *միմեանց* (F *միմիանց*) փխ. *երիցանցըն* h *ոք* փխ. *որք*

5 d չիք *էին* ê չիք *ընդ* ho *առաքելոց* cd *աշխարհականք* kmps *որ քարոզէին*

6 O *յաւանդէին* t *աւետարանէին* փխ. *աւանդէին* DHIêr *ամենայն* bfq *ամենային եկեղեցի* IJdh *յեկեղեցիս*

7 km չիք *այլ աշակերտքն*-ից մինչև 57-րդ էջի 6—7-րդ տողի *իւրեանց* բառը ps *այլ* բառից առանձին հոդված AB *այգ* û *և* փխ. *այլ* qr *այլ և աշակերտք* (r *աշտակերաքն*) KLMNOQRSTXYZWû bt *աշակերտք* b չիք *տեառն* acfh iprst *զկարգ* dlo *զկարգ յաւրինացս* (d *աւրինացն*) b *զկարս* (q *զկար*) փխ. *զկարգս* b *աւրինացն* Jû *աւրինաց*

8 û չիք *այսոցիկ* ûdhlo չիք *ի* r *զաւետարաներնն* t *և ևս զնշանս* փխ. *և զնշանս ևս* b *զնշանսն* IOUefi *և* փխ- *ևս* QXWûbq չիք *ևս*

9 LSXYZWûbhoqt *մեծամեծս* i *զմեծամեծ* bq չիք *և զզաւրութիւնս* fnr *մեծամեծս* (f *զմեծամեծ*) *և* (f չիք *և*) *զօրութիւնս* (n *զաւրութիւնս*) d *զմեծայմեծս և ըզաւրութիւնս* i չիք *և, զօրութիւնս* r *ունէր* փխ. *առնէր* hlo *առնէր ի ձեռն* (I *ձեռս*) *նոցա ակր*

10 Nê *բազումք* N *ժողովուրք* t *ժողովուրդք բազումք* rt *և* (t չիք *և*) *գովէին* փխ. *ժողովէին* h *ժողովեալ էին* û *ժողովեալ էին առ նոսա հանապազ* KMQRSTX *ժողովէին հանապազ ժողովէին* KLMQRST XY չիք *առ նոսա* Z չիք *հանապազ առ նոսա* t չիք *առ* FRr *հաւատացին* c ·*առ* փխ. *ի*

11 H չիք *և* I *հազարք* R *հազարնք* f *նոյն* b *զնոյնպէս* (q *նոյնպէս*) փխ. *զնոյն* ê *յետայն* acdhiloprst *հետ* (p *զհետ*) *նոցա* փխ. *հետայն* c չիք *եկեալ* H *և կեալ* փխ. *եկեալ* D *ասէս* bfq *ասէին*

12 bq *ցպետրոսի* N *այրք* DHNOQbfhp qs *եղբայրք* i *սա է* փխ. *ասէ* Fû *ապաշխարեցէք*

ւեցէք եւ մկրտեցարուք յանուն տեառն Յիսուսի»։* Եւ յայլոց քաղաքաց քաղաքաց գային առ նոսա, եւ լսէին եւ ընդունէին զբանս նոցա։ Նաեւ Նիկոդիմոս եւ Գամաղիէլ գլխաւորք ժողովրդեանն գային առ առաքեալսն ի ծածուկ եւ հաւատային նոցա վարդապետութեանն։

Այլ եւ Յուդա եւ Ղեւի եւ Փեռի եւ Յովսէփ եւ Յոստոս՝ որդիք Աննայ եւ Կայիափայ եւ Աղեքսանդրոսի}քահանայից՝ գային նոքա ի գիշերի եւ խոստովան լինէին ի Քրիստոս, թէ «Որդի Աստուծոյ է», այլ երկնչէին ի ժողովրդենէն յայտնել զխորհուրդս իւրեանց որ առ աշակերտսն. զի մի՛ կշտամբեսցին ի Հրէից եւ ի քահանայապետից։

Եւ ընկալեալ զնոսա առաքելոցն՝ սիրով, զուգտակար խրատն ի մէջ առեալ ասէին ցնոսա. «Մի՛ վասն պատկառանաց եւ երկիւղի մարդկան կորուսանէք զյաւիտենական կեանսն ձեր, որ առաջի Աստուծոյ է. գուցէ պահանջիցիք ընդ հարսն ձեր զվրէժ արեանն Քրիստոսի, զոր ընկալան ի վերայ անձանց եւ որդւոց իւրեանց։ Զի չէ ընդունելի առաջի Աստուծոյ, որպէս ասաց իսկ Կենարարն, եթէ «Որ խոստովանեսցի զիս

* Գործ. Բ. 37—38

1 Wh մկրտեցէք ABCDFHIJKLMN OPQRSTUVXYZWêûn մկրտեսջիք JKMQRSTXZ անուն ho յանունն rt յիսուսի քրիստոսի û չիք և յայլոց քաղաքաց քաղաքաց, բացի Pbcdn-ից մնացած Ձ-երը այլոց NOW այլոց ի քաղաքաց U գաւառաց փխ. քաղաքաց (քաղաքաց)
2 KLMQRSTXYZabhlnoq չիք քաղաքաց (դային) A դային աջ լուսանցքում û չիք դային... նոցա l և առ նոսա bq զբանն, աստուծոյ փխ. նոցա, f զբան նախ փխ. նաև
3 ABCDFHU Նիկոդիմոս S Նիկոթիմոս X Նիկմիդոս e Նեկոդիմոս aips Նիկոդէմոս r Նիկոդէմոս Y Գամակղիէլ l Գամադայէլ AB Գամաղիէդ êû ժողովրդեան HJêflqr չիք առ bgq առաքեալն hlo առաքեալս
4 hlo նորա փխ. նոցա IKLMQRSTVXZ eûdfl վարդապետութեան
5 ps Այլ-ից առանձին հոդված A B այդ ABCDFHIJKLMPQRSTUV XYZeanq չիք և (յուդա) R եղեի փխ. ղևի KLMQRSTXYZ փերի c փքոի i փեքի t չիք և փեռի l յոփսէփ Q ոստոս ûb յուստոս beg և որդիք Xacdipqrstv որդիքն
6 BCDHê աննայ AFU աննանայ ûbe fq աննայի g աննաի cdhoprst աննանիայ ail աննանիա û կայիափայի D աղէքսանդրոսի W աղէքսանդրի f աղէկսանդրիոսի gl քահանայից ê և դային
7 H չիք և VY չիք ի, դքրիստոս ûr չիք թէ... այլ (û ունի այլ) g չիք թէ d որդի է աստուծոյ է i եթէ որդի է աստուծոյ AB այդ begq այլև
8 r չիք երկնչէին.... յայտնել ê զխորհուրս l զխորհուրդս նոցա իւրեանց W չիք որ û չիք որ առ աշակերտսըն մինչև 14-րդ տողի առաջին բառը
9 êf կշտամբեսցեն ABCDFHIJKLMN OPQRSTVXYZWe հրէից C ի քահանայպետիցն l ի քահանայապետից
10 f չիք և (ընկալեալ) DHê առաքեալքն hlo սիրով առաքեալքն (o առաքելական) Ybegqr խրատն û ի մէնջ
11 q պատկառանացն adhlo pr չիք և Ahi երկիղի Uo երկեղի
12 t կորուսանիցէք U չիք կորուսանէք l զաւիտենական hlo կեանսդ ebcd efgpq կեանս begq չիք որ, չիք է f չիք է Q չիք առաջի... պահանջիցիք h ձեր.... աստուծոյ է կրկնված
13 ê պահանջեցիք cegq պահանջիցէք Q առ փխ. ընդ De հայրսն Yhl հարս l զի վրէժ ê վրէժ W արեան
14 բացի ABFKRXZWanst-ից մնացած Ձ-երը որդոց q իւրոց Yh զինչ է փխ. զի չէ g չէր
15 û ասէ ցնոսա պետրոս փխ. աստուծոյ hlo չիք իսկ êabcdefghilopqr st թէ û խոստովանեսցէ l խոստովանեցայց

առաջի մարդկան, խոստովանեցայց ես զնա առաջի հաւր իմոյ, որ յերկինսն է. եւ եթէ որ ոչ խոստովանեսցի զիս առաջի մարդկան, ուրացայց զնա առաջի հաւր իմոյ, որ յերկինս է»*։ Զի յորժամ իցէք ընդ երկրպագուս նորա եւ դարձեալ երթայք հաղորդել ընդ սպանողս որդւոյ նորա, զիա՞րդ ակն ունիցիք ընդունելի լինել հաւատոցն ձերոց ընդ ճշմարիտս, մինչդեռ չէք մեկնեալ և հեռացեալ յայնցանէ, որք ստութեամբ իւրեանց դատապարտեցին զանձինս իւրեանց։ Այլ արժան է ձեզ խոստովանել յայտնապէս իբրեւ զայնոսիկ որ հաւատացին ի Քրիստոս քարոզութեամբս զոր քարոզեմք մեք։

Իսկ իբրեւ լուան զայս ամենայն որդիք քահանայիցն՝ յառաքելոցն, աղաղակեցին ամենեքեան միաբան առաջի ամենայն ժողովրդեանն եւ ասեն. «Զխաչելեալն Քրիստոս խոստովանիմք եւ հաւատամք, թէ նա ի սկզբանէ է որդի Աստուծոյ. այլ եւ գոհանամք եւս. զի արժանի եղաք անուանել եւ թուել ի թիւ այնոցիկ, որք խոստո-

* Մատթ. Ժ. 32—33

1 M առաջի աստուծոյ մարդկան IJKLMQRSTXYZWûbcdegloqt և ես X չիք զնա deg զնմանէ (l զնոսա) փխ. զնա CDFHNORXYWêûb յերկինս QΓZ երկինսն acdips չիք յերկինոն է (և եթէ)

2 ABCDFHIJKLMNOPQRSTUVXYZWûbn չիք և եթէ.... յերկինս է acdhiloprst չիք որ h չիք մարդկան.... յերկինս է l չիք մարդկան o հաւր իմոյ փխ. մարդկան

3 o չիք ուրացայց.... յերկինս է l և ես զնա f երկինս է q ի յերկինս է

4 û չիք զի յորժամ.... իւրեանց (8-րդ տող) f որժամ W երկրպագութիւնս e երկիրպագուս q յերկրպագուս acdfiprs չիք և begq չիք և դարձեալ RYWadhilnoprsv երթալ F չիք երթայք. բացի t-ից մնացած Զ-երը երթեալ

5 LMQRS YZt հաղորդիլ H հաղորդ b հաղորդեն q հաղորդիցէք IQV սպանողսն F սպանօղն cf սպաննողս pq սպանող s սպանաւղ X ըսպանօղս hlo նորա որդոյն IV որդոյն JNOPQSΓYbcefg որդոյ v որդւոյն hlo չիք ակն ունիցիք

6 H ընդունել Yrt լինիլ hlo լիցիք acdhiloprstv հաւատոց

7 bef մեկնել c որոշեալ փխ. հեռացեալ Qfo յանցանէ qr որ I ստուգութեամբ փխ. ստութեամբ Xabcdegpqs ստութեամբն frt սըտութեամբն

8 DΓI զանձնինս s անձին AB այդ û ապա փխ. այլ R խոստովանեալ r խոստովանիլ

9 Xûbclqrt որք փխ. որ Y հաւատային abcdeghilopqrst քարոզութեամբն

10 W զայս փխ. զոր, զարօզեմք

11 Y չիք իսկ û և փխ. իսկ Y զայն I լուանն զայս առաքելոց ամենայն որդիք քահանայիցն K լըւան J առաքելոց ամենայն որդիք քահանայիցն Y քահանային û որդիքն քահանայից defgrst լուան որդիք (dt որդիքն) քահանայիցն (t քահանայից) զայս ամենայն առաքելոցն (rst յառաքելոցն) abchilopq որդիք (ai որդիքն) քահանայիցն (o քահանային) զայս ամենայն DHKLMQRSYZebq առաքելոցն û չիք յառաքելոցն

12 d միարան ամենեքեան bq չիք ամենեքեան S միարանն eg չիք ամենայն f յամենայն v ամենեքին

13 բացի cilosv-ից մնացած Զ-երը ասէին KVêaprv զխաչեալն û զխաչեցեալն RXYq զքրիստոս ê խոստովանեմք

14 KLMSTXYZbcdefgq թէ (bq եթէ) նայ (Y նա befg ոայ) է ի սկզբանէ որդի Q թէ նա է քրիստոս ի սկըզբանէ որդի l եթէ û չիք ի սկզբանէ FRl չիք է h և փխ. եւ

15 բացի IJKLMRêbcdefghnoqv-ից մնացած Զեռ-երը եղեաք ûc անուանիլ և թուիլ rt անուանիլ befgq անուանեալ KLRXZ թըւել ho թվել

վանին եւ կարդան զանուն նորա, եւ ուրանամք եւ հեռանամք յայնցանէ, որք խաչեցին եւ ուրացան զնա»։ Նաեւ քահանայք ժողովրդեանն դային ի ծածուկ եւ խոստովանէին զՔրիստոս։ Եւ վասն զի սիրէին զգլխաւորութիւն ժողովրդեանն՝ ոչ կարէին նոքա յայտնապէս խոստովանել, եւ մոռացան նոքա զգրեալսն որ ասեն, թէ «Տէր սրտագետ է», եւ ոչ հաստատուին կամակորութիւնք առաջի նորա։*

Եւ իբրեւ լուան հարք նոցա զայս յորդւոց իւրեանց՝ սպառնացան նոցա յոյժ ցասմամբ ոչ զի հաւատացին ի Քրիստոս, այլ զի յանդիմանեցին եւ առակեցին զխորհուրդս հարց իւրեանց առաջի ամենայն ժողովրդեանն եւ դատաւորաց եւ ազգաց հեթանոսաց։ Բայց հաւատացեալ Հրէայք եւ որդիք քահանայապետիցն յարեցան յառաքեալսն եւ ոչ երբեք հեռանային ի նոցանէ, զի տեսանէին, թէ զոր ինչ ուսուցանէին բանիւք առաքեալքն, զնոյն եւ արդեամբք ցուցանէին առաջի ամենայն ուրուք. եւ եղեն քարոզք ճշմարտութեան ընդ առաքեալսն բանին կենաց։

*Հմմտ. Գործ. Ա, 24, ԺԵ, 8

1 hio *հաւատան ի նա (*h *նայ)* փխ. *կարդան զանուն նորա* W դժվար ընթեռնելի *(զարեան? զարտան?)* փխ. *կարդան* R չիք. *և ուրանամք* befgq չիք *յայնցանէ*

2 FQUbq *որ* BCDFHe չիք *դնա* V *ուրացանն* begq *նախ* փխ. *նաև, քահանայքն* c *ժողովրդեան* Y *ժողովուրդք*

3 i *դային առ նա ի ծածուկ* befglq չիք *և (խոստովանէին)* ûegq չիք *և (վասն)* efgq *սիրեցին*

4 Oûafips *զգլխաւորութիւնն* u *գլխաւորութիւն* Y *ժողովրդեան* bq *կարեն* abcdefghilopqrstv չիք *նոքա* Yr *խոստովանիլ* hlo *խոստովանել զքրիստոս*

5 LQ *նոցա* Y *որք* r *զոր* f *ասէին* begq չիք *թէ*

6 Fê *հաստատեն* d *հաստատեսցին* e *հաստատի* h *հաւատացին* փխ. *հաստատին* DH *կամակորութիւն* Y *յառաջի*

7 û չիք *և իբրև*-ից մինչև 10-րդ տողի *հեթանոսաց* բառը egl չիք *և* K *լըւան* hlo *լուան զայս հարքն (*h *հայրքն) նոցա յորդոց* ef *հարքն նոքայ զայս որդոց* cdg *հարքն* ê *հայրք* ps չիք *նոցա* (p ունի *նոցա*).... *սպառնացան* K չիք *զայս* Cbc *յորդոց* HLM RXZ *որդւոց* IJKNOPQSTVYWdg qr *որդոց*

8 Zp չիք *նոցա* DHê չիք *յոյժ* f *յուժ* Xt *զի ոչ*

9 abcdefgilopqrstv *յայտնեցին (*h *յայտնեսցին)* փխ. *յանդիմանեցին* l *առձակեցին* փխ. *առակեցին* f *յամենայն*

10 Ve *ժողովրդեան* eg *դատաւորացն* q չիք *և (ազգաց)* b չիք *ազգաց* c *և հեթանոսաց* t *հաւատացեալքն* KLMQRSTXYZ *հաւատացեալք*

11 t *որք ի հրէից* ê *քահանայք* փխ. *հրէայք* û չիք *հրէայք և* acdhilo ps *հրէից* r *հրէիցն* begq *հրէայքն* f *հրէյեայքն* hlo *և որդիքն քահանայապետից* C *քահանայպետիցն* e *քահանապետիցն* hlo *քահանայապետից* Y *քահանայից* ûd *քահանայիցն* IKLMQRSTZegir *առաքեալսն* hlo *յառաքեալս*

12 Y *յերբէք* Yûbefgq *հեռացան* s *ի նոցանէն* û չիք *զի.... թէ* բացի MR XYt-ից մնացած Զ-երը *տեսանէին զառաքելոցն* (FHq *առաքելոցն* hlo *առաքելոց* f *զառաքելոց) թէ* P *զառաքելոցն թէ զոր ինչ ուսուցանէին* աջ լուսանցքում MRXY չիք *զոր ինչ ուսուցանէին* û չիք *զոր ինչ.... առաջի*

13 բացի t-ից մնացած Զ-երը չունեն *առաքեալքն* c *ուսուցանեն* begq չիք *բանիւք... ցուցանէին* t *արդեամբք իսկ կատարէին և ցուցանէին* Y *և զնոյն և* Nfl *արդեամք* Wps *արդեամբ*

14 û չիք *ամենայն ուրուք* l *ժողովրդեան* փխ. *ուրուք* ho *ուրուք ժողովրդեանն և եղեն նոքա քարոզք* cdrt *եղեն նոքա քարոզք* t *քարոզք* կրկնված է a *քարոզուդք* Yf *ճշմարտութեանն* R *ճըշմարտութեամբ* u չիք *ընդ առաքեալսն* P *յառաքեալսն*

15 û չիք *բանին կենաց*

Եւ յորժամ վտանգ հալածանաց վասն քարոզութեանն որ գայր ի վերայ առաքելոցն, առաւել եւս ուրախ լինէին եւ կցորդ լինէին նեղութեանց նոցա, եւ խնդութեամբ ընդունէին զտանջանսն որ գայր ի վերայ առաքելոցն եւ խոստովանէին յայտնապէս զՔրիստոս, եւ զամենայն աւուրս կենաց իւրեանց քարոզէին զՔրիստոս առաջի Հրէից եւ հեթանոսաց եւ Սամարացւոց: Եւ յետ վախճանելոյ առաքելոցն եղեն նոքա առաջնորդք, քարոզք եւ հրամանատարք Աւետարանին եւ եկեղեցւոյ սրբոյ. եւ զոր ինչ աւանդեցին նոցա առաքեալքն ընկալան նոքա եւ քարոզէին եւ ուսուցանէին ղամենայն ժամանակս ի ժողովուրդս եւ յամենայն հեթանոսս:

Նոյնպէս եւ աւանդեցին եւ նոքա ի վախճանի իւրեանց եւ ուսուցին աշակերտաց իւրեանց ղամենայն ինչ, զոր միանգամ ընկալան յառաքելոցն եւ զոր ինչ գրեաց Յակոբոս յԵրուսաղէմէ,

1 û չիք և d յոյժ փխ. յորժամ ps վտակն r վաանկգ RXY հալածանացն eg չիք վասն p գայր ի վերայ առաքելոցն վասն քարոզութեանն e քարոզութեանց FIMQRSXûbdhlnoq քարոզութեան U նորա (û ոչ ռ նոցա) փխ. որ s չիք որ ûir գոյր փխ. գայր

2 Y ի վերայ քարոզութեան առաքելոցն ê եւ առաւել cd չիք առաւել... առաքելոցն (4-րդ տող) i չիք և կցորդ hlo կցորդք Y չիք կցորդ լինէին CDGHe չիք (կցորդ) լինէին

3 S ի նեղութեանց û չիք նեղութեանց նոցա CDGHê չարչարանաց փխ. նեղութեանց abefghilopqrstv զտանջանսն և զբանտսն (f զբանտն ber զրանգսն) որ գայր (eg չիք որ գայր) û զտանջանս, չիք որ գայր

4 ûcdeg չիք ի վերայ առաքելոցն D յայտապէս b զքրիստոս աստուած q չիք զքրիստոս և զամենայն s զքրիստոս և քարոզէին զամենայն û չիք և (զամենայն) befgp չիք և զամենայն

5 NS յաւուրս û աւուր befgpq չիք աւուրս.... զքրիստոս (զ ուՂի զքրիստոս) q զքրիստոս աստուած առաջի

6 N հրէիցն MRXY չիք և (սամարացւոց) N սամարացուոց JPYcdef glq սամարացոց Y չիք յետ b վախճանելոյն l վաղճանելո q վաղջանելո l առաքելոց

7 ût և քարոզք և q քարող A հրամատարք b հրամայտարք NO աւետարանէին

8 KLMQRSTXYZfgprt չիք և (եկեղեցւոյ) NOPYbcdfghiprs եկեղեցոյ S յեկեղեցւոյ l սուրբ h աւանդեսցին û նոքայ փխ. նոցա h յառաքեալքն o առաքեալն

9 p չիք նոքա NOacdhiloprs քարոզեցին Y քարոզեցէին c ուսուսցին G և զամենայն g ժամանակս ի Ներքեի յուսանցքում

10 eg ժողովուրդն և ամենայն bfq ժողովուրդն r զամենայն KLMQRSTY ամենայն G հեթանոսաց p հեթանոսն

11 U նոյնս փխ. նոյնպէս befgq նոյնպէս և նոքա աւանդեցին ի վաղճանի IJKLMOPQRSTUVXYZWûadhiloprstv չիք (նոյնպէս) և OW h ի վախճանին Nlo ի վաղճանին t վիճակի փխ. վախճանի G իւրոց և Yqb չիք (իւրեանց) և d ի վաղճան իւրեանց զամենայն ինչ և ուսուցին աշակերաաց

12 Ybq չիք ուսցին աշակերաաց իւրեանց F. ուսուցն eg ուսուցանէին աշակերտօք KLMQRSTXZ աշակերտացն u իւրեանց աշակերտաց GNOhlo իւրոց OW զոր ինչ N զոր ինչ միայնգամ L միանգամն q և զոր ինչ միանգամ ընկալան առաքելոցն կրկՆված է.

13 IJKLMQRSTYr առաքելոցն û յառաքելոց ABCEFPUVûachnq յակովբոս MRYêbdfhlort յերուսաղէմ

եւ Յովհաննէս յԵփեսոսէ եւ Մարկոս յԱղեքսանդրիայ եւ Անդրէաս ի Փռիւգիայ եւ Ղուկաս ի Մակեդոնիայ, Թովմաս ի Հնդկաց. եւ Պաւղոսի առաքելոյ թուղթքն ԺԴ, որ ընթեռնուն յամենայն եկեղեցիս, ընդ ամենայն տեղիս, նոյնպէս ընթեռնուն միաբան Գործք առաքինութեան նոցա, զոր գրեաց Ղուկաս։ Զի յայսմ ծանիցէն առաքեալք եւ մարգարէք, եւ Հին կտակարանք եւ Նորքս, եւ գիտասցի թէ մի հոգի սուրբ խաւսեցաւ յամենեսեան եւ մի ճշմարտութիւն քարոզեցաւ, եւ մի հաւատք պատմեցան, եւ միոյն Աստուծոյ անուն աւետարանեցաւ յամենեսին եւ փառաւորեցաւ յամենեցունց եւ ընկալան ամենայն տիեզերք զվարդապետութիւն նոցա։ Եւ արդ՝ այսուհետեւ ամենայն ինչ, որ խաւսեցաւ ի Տեառնէ ի ձեռն առաքելոցն, եւ առաքեալքն աւանդեցին

1 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVXYZWêûabefgnq չիք *և (յովհաննէս)* IJKLMNQRSTVXZafhioq *յոհաննէս* bd *յոհանէս* l *յովանէս* û *յեփեսոսէ* abcefghiloqst *յեփեսոս* V *եփեսոսէ* r *եփեսոս* d *յեփեսոսս* p *ի յեփեսոս* Yû չիք *և (մարկոս)* IMRYZegil *աղէքսանդրիայ* û *աղէքսանդրեայ* B *յաղէքսանդրիայ* KLSTrt *աքէկսանդրիայ* Q *աղեղսանդրիա* U *յաղեքսանդրիա* ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVXYZWêûbefgn չիք *և (անդրէաս)* d *յանդրէաս* hl *անդրիաս* befg չիք *անդրէաս ի փռիւգիա* AJKLMSTUVXYZcdhilnoprs *փռիգիայ* Iê *փռիւգեայ* NO *փռուգիայ* Q *փսիգա* R *փ[ռի]գիայ* W *փիւռիգիայ* ût *փռիգեա* q *փիւռիքեա* A *անդրէաս ի փռիգիա* ձախ լուսանցքում

2 eg չիք *եւ (ղուկաս)* ûl չիք *ի (մակեդոնիայ)* AIJKLMNOPQRSTUVXZahn *ի մակեդովնիա* b *ի մակոնդինեայ* wf *ի մակեդոնիեայ* q *ի մակոնդինա* Xw *թօմաս* bcdeg *թումաս* h չիք *թովմաս ի հնդկաց* ê չիք *ի (հնդկաց)* Y *ի հնդաց* begq *ի հնդիկս* f *ի հընդիկըս* û չիք *և (պաւղոսի)* MXYf *պօղոս* I *պողոս* begq չիք *առաքելոյ* Ufhlot *յառաքելոյ* R *առաքելոց*

3 f *ի թուխաք դժ-ն որ ընդեռնուն ընդ յամենայն երկիր ընդ յամենայն* l *թուխան* ê *թուխթն* eg *թուղթք* t *թուղթսն* Wr *տասն և չորս* û *ԾԴ* փխ. *ԺԴ* Xût *որք* Y *ընթեռնու* IWegl *ամենայն* INSWêhr *յեկեղեցիս* b *եկեղեցի* q *յեկեղեցի* eg *եկեղեցիք,* չիք *ընդ*

4 Vg *յամենայն* ū *տիեզերս* փխ. *տեղիս,* l *նոյն* փխ. *նոյնպէս* û չիք *նոյնպէս* մինչև 56-րդ էջի 9-րդ տողի *քրիստոսի* բառը g *նոյնպէս և* G *ընթեռուն* ê *ընթեռնոյն* hlo *ամենայն* փխ. *միաբան* Wbegp *առաքինութեանց* R *առաքինութեամբ* f *առաքինութեանն*

5 d չիք *նոցա* F *զորո* t *ի* փխ. *զի* eg չիք *զի յայսմ.... մարգարէք* FGSTêfr *այսմ* BCDEFGHNOXYWeacdhilnoprst *ծանիցեն* bfq *ծանիցի* bdq *առաքեալքն* Y *առաքելոցն* f չիք *և*

6 eg չիք *և հին* մինչև 57-րդ էջի 8-րդ տողի *առաքեալքն* բառը X *թէ* փխ. *և (հին),* G *կըտակա[րա]նք* d *կտակարանքս* W *նորք* NO *նորս* X *և թէ նորքս,* *գիտասցեն* Y *գիտասցէ* l չիք *և գիտասցի թէ մի հոգի* acdioprs *եթէ* t չիք *թէ* h *եթէ մի հոգին* bp չիք *սուրբ*

7 IJKLMQRSTYZ *ամենեսեան* MSTd *ճշմարտութեան* R *ճշմարտութեամբ* Y *ճշմարտութեանն* f *ճըշմարտութիւնն* Z չիք *մի (հաւատք)*

8 X *հաւատ պատմեցաւ* d *պատմեցան հաւատք* բացի acdhilorsrtv-ից մնացած Ձեռ-երը *միոյ* Nl *անունն* IJKLMQRSTVXYZn *ամենեսին* d չիք *յամենեսին* abflopqrst *յամենեսեան*

9 bfq չիք *և (փառաւորեցաւ)* d չիք *և փառաւորեցաւ* FIJMRYds *ամենեցունց* l *ամենեցուն* hlo չիք *և (ընկալան)* bq չիք *ամենայն* f *յամենայն*

10 Xêf *զվարդապետութիւնն* êl չիք *նոցա* f *յամենայն* MRXYê չիք *որ* ps *որ ինչ* d չիք *որ խաւսեցաւ*

11 G *առաքեալք* U *առաքելոյն* d *առաքեալն* hlo *առաքելոց*

աշակերտաց իւրեանց, եւ եղեւ հաւատարիմ եւ ընդունելի յամենայն կողմանս՝ լականրկել Տեառն, որպէս եւ ասաց Կենարարն, թէ «Ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս մինչեւ ի կատարած աշխարհի»*։

Եւ լորժամ վիճէին նոքա ընդ վարդապետս Հրէից եւ մարտընչէին՝ բանալին դնէին առաջի ի մարգարէական գրոց, եւ անդէն ըմբերանեալս կացուցանէին զնոսա։ Դարձեալ դհեթանոսս մոլորեալս մեծամեծ նշանաւք եւ արուեստիւք, զոր առնէին զաւրութեամբն Քրիստոսի, զարմացեալս կացուցանէին եւ ածէին զնոսա ի հաւատս ճըշմարտութեան Քրիստոսի։

Եւ հեթանոսք ամենայն, որ բնակեալ էին լաշխարհս հեռաւորս, լուեցին եւ դադարեցին եւ հնազանդեցան քարոզութեան Աւետարանին Քրիստոսի. եւ որ ոք ըմբռնէր ի խոստովանութիւն մարտիւրոսութեան, աղաղակէին թէ «Հալածանք մեր, նեղութիւնք տանջանաց մերոց՝ եղիցին խաւսնակ փոխանակ չարչարանաց մերոց առաջի Աստուծոյ. զի էաք լառաջ հալածիչք եւ արդ հալածեալք վասն անուան

* Մատթ. ԻԸ. 20

1 Ybflq *աշակերաացն* Gbd *իւրոց* l չիք *և (եղև)* i *եղեն* fq չիք *և (ընդունելի)* Ihlo *ամենայն* L *կողմանս* *յամենայն* ABCDEFGKMNOPUVW êan *յամենայն ի*

2 G *յակնարկեալ* ê *ակնարկել* f *ակնարկելն* OW չիք *որպէս* ABCEFG HIJKLMNOPQRUVêbps *ասացն* bq չիք *ես*

3 t *զաւուրս ամենայն* JKLMQRSTZ *յաւուրս* c *մինչ* abcipqs *ի վախճան* (dfr *ի վաղճան*) փխ. *ի կատարած* t *ցվախճան* փխ. *ի կատարած* cd *աշխարհիս*

4 H չիք *և (յորժամ)* Yf *վարդապետսն* bq *վարդապետն* Ydilprst *հրէից* f *հրէյիցն* R չիք *մարտնչէին* t *մարտընչեալ* d *մարտնչէին բանիւ բանային*

5 R չիք *բանային* Y *և դնէին յառաջի* *զմարգարէական գրոցն* d *և գնէին* t *և գնէին առաջի նոցա ի մարգարէական* IKLMQRSTXZabdhlopq rs չիք *ի* Q *ի մարգարէականք* l *գրոցն* b *ըմբերանեալսայ*

6 De *զհեթանոս* d *հեթանոսս* l *մոլորեալ* hlo *մեծամեծս*

7 V *նշանեօք* hn *նշանիւք* b *նշանիւք* *և արուեստաւք* Y *արհեստիւք* q *արուեստաւք*

8 b *զարմացեալ* cd *զնոսա և ածէին*

9 ABCDEFHOPUVXYacinprs *ճշմարտութեանն*

10 Vf *յամենայն* û չիք *ամենայն* ût *որք* ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVX YZWêbfnq *են* փխ. *էին* HIJKLM QRSTXZ *աշխարհս* bq *յաշխարհ*

11 X *լսեցին* փխ. *լռեցին*, *դադարեցան* acdhiloprsv *հաւանեցան* փխ. *հնազանդեցան* XYprs *քարոզութեանն* H *քարոզութիւն* bfq *աւետարանին* *քրիստոսի քարոզութեամբն* (f *քարոզութեանն*)

12 û չիք *և որ ոք... մարտիւրոսութեան* NOWabh *որք* փխ. *որ ոք* t *ըմբռնիւր* Y չիք *ի* Xf *խոստովանութիւնն* Y *զխոստովանութիւն* ê *ի խոստովանութեանն* d *մարտիրոսութիւն* f *մարտիրոսութեանն* բացի AU-ից մնացած Ձ-երը՝ *մարտիրոսութեան*

13 û չիք *աղաղակէին.... տանջանաց* acdhiloprs *եթէ հալածանքս* f *եթէ* c *հալածանքս* bcfqt *և նեղութիւնք* hlo *տանջանացն*

14 X չիք *մերոց եղիցին..... չարչարանաց* ü չիք *մերոց եղիցին..... հալածիչք* RY չիք *եղիցին.... մերոց* F չիք *եղիցին* bq *խաւսնակք* ft *խօսնակք* d *խունկս* փխ. *խաւսնակ* hlo *չարչարանացն* Y չիք *չարչարանաց* d *աստուծոյ է* c *քրիստոս* փխ. *աստուծոյ*

15 ê *էայք* f չիք *յառաջ* KLQRSTZ *առաջ* M *առաջի* h *յառաջք* d *յառաջ* *քան հալածիչք* W չիք *և արդ հալածեալք* ü չիք *արդ* Laiprs *անուանն*

Տեառն»։ Եւ էին ոմանք ի նոցանէ, որ մահու որոյ վկայեցին, ոմանք ի նոցանէ, որ զինչս եւ զստացուածս բառնային ի նոցանէ եւ զնոսա թողուին մերկս եւ հալածականս։ Որչափ վտանգ նեղութեան եւ չարչարանաց գայր ի վերայ նոցա՝ առաւել աճեցեալ զաւրանային եւ բազմանային, եւ ուրախութեամբ ցնծացեալ սրտիւք պէսպէս տանջանաւք եւ չարչարանաւք ընդունէին զդառն մահուանս յանձինս իւրեանց։

Եւ ձեռնադրութիւն քահանայութեանն՝ զոր ընկալան առաքեալքն ի Տեառնէ՝ բազմացուցին, եւ լցին զամենայն աշխարհ, եւ որպէս ասաց ինքն իսկ Տէրն ցնոսա, թէ «Տուաւ ինձ ամենայն իշխանութիւն յերկինս եւ յերկրի, որպէս առաքեաց զիս հայր, եւ ես առաքեմ զձեզ։ Գնացէք այսուհետեւ՝ աշակերտեցէք զամենայն հեթանոսս, մկրտեցէք զնոսա յանուն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ. ուսուցէք նոցա պահել զամենայն՝ զոր ինչ պատուիրեցի ձեզ։ Եւ ահաւասիկ ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս, մինչեւ ի կատարած աշխարհի»*։ Եւ որպէս պատուիրեաց նոցա Տէր՝ ըստ նմին աւրինակի թռեաւ վաղվաղակի քարոզութիւն Աւետարանին ընդ ամենայն տիեզերս։ Եւ յոր-

* Մատթ. ԻԸ. 18—20

1 Սռ են փխ. էին f եւ էին ոմանք ի նոցանէ որ զինչըս եւ ըստացուածս բառնային ի նոցանէ և էին ոմանք ի նոցանէ որ մահու սրոյ վկայեցին և զնոսա թողեցին մերկ փխ. և էին ոմանք (1-ին տող).... մերկս (3-րդ տող) ê ի նոցայնէ R ի նոցանէ կրկնված է Xû որք bqt չիք որ մահու որոյ վկայեցին e որոյ փխ. սրոյ û սրով

2 Y և ոմանք t չիք ոմանք bq չիք ոմանք ի նոցանէ X որք Y չիք որ, չիք ի նոցանէ (և)

3 ABCDEFGHPUû թողոյին h թողուն J թողոին ûr թողին bq մերկ nt և որչափ û չիք որչափ... բազմանային (5-րդ տող) Y նեղութեանն acdps չարչարանաց և նեղութեան

4 ê չիք և

5 êû չիք բազմանային Jabcdfhilopqr st չիք և û ուրախ t և պէսպէս

6 ê ընդունին s ընդունէի ho զդառնն ú զառն Y զդառ մահ IJú անձինս l յանձին

8 û չիք ե ձեռնադրութիւն..... մխիթարութեան (58-րդ էջ 2-րդ տող) Xf ձեռնադրութիւնն t դձեռնադրութիւն FMNQRSUVXWehil oq քահանայութեան S յառաքեալքն acdhiklorst նոքա փխ. առաքեալքն mp չիք առաքեալքն

9 bq և բազմացուցին և dt զաշխարհս ամենայն hlo չիք զամենայն KYê eg աշխարհս hlo զաշխարհս r յաշխարհ, չիք և (որպէս)

10 r որպէս և ասաց f որպէս տէրն ասաց ինքն ցնոսա d չիք ինքն իսկ ê չիք իսկ êd տէր ps նոցա X չիք թէ LR տըւաւ p տուինաւ DGH Wf չիք ամենայն C ամենայն ձախ լուսանցքում ır յամենայն t զամենայն f իշխանութիւնն q իշխանութիւն ամենայն

11 I երկինս JKMSTXZo երկրի c չիք հայր

12 d և աշակերտեցէք hlo չիք աշակերտեցէք efs հեթանոս

13 Y և մկրտեցէք GJKMQRSTYZêf անուն ho չիք յանուն.... սրբոյ FIJ MNOPQSTYêcdefgkl որդոյ i յորդոյ ABCDEFGHIOP հոգւոյ NQT Yêbdfgklps հոգոյն c հոգոյ

14 d զնոսա փխ. նոցա h նոցա զամենայն զոր ինչ պա[...] lo չիք պահել q չիք զամենայն... ահաւասիկ. բացի GMPQXYZWbdegik moprtv-ից մնացած Զ-երը որ H չիք ինչ o չիք պատուիրեցի ձեզ h չիք ձեզ d չիք ու ահաւասիկ

15 dq չիք ես ընդ ձեզ եմ DGHê զամենայն աւուրս կենաց իմոց մինչև cf մինչ V յաշխարհի d աշխարհիս o չիք աշխարհի

16 F ընա փխ. ըստ l աւըինակին

17 Xêf քարոզութիւնն begq քարոզութեամբ ho քարոզութեան d քարոզութեանն

ժամ այց առնէին միմեանց եւ լինէր քննութիւն ինչ բանից՝ գալին եւ հաղորդէին միմեանց ի պաշտաւն եւ լաղաւթս եւ ի բանս մխիթարութեան։ Կարգեցան քահանայապետք, գլուխք եւ առաջնորդք՝ քարոզել եւ աւետարանել եւ ուսուցանել զամենայն տեղերս, որպէս եւ հրամայեաց նոցա Տէր, առաջնորդութեամբ Հոգւոյն սրբոյ։
ա. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Երուսաղէմ եւ ամենայն աշխարհն Պաղեստինացւոց, եւ Սամարացիք եւ Փղշտացիք եւ գաւառն Արաբացւոց, Փիւնիկէ եւ բնակիչք Կեսարու՝ ի Յակոբայ առաքելոյ, որ եղեւ հրամանատար եւ առաջնորդ եկեղեցւոյն, որ յԵրուսաղէմ, շինեցաւ Սիոն։
բ. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Աղեքսանդրիա մեծ եւ Թեբայիո եւ ամենայն Եգիպտոս եւ ամենայն աշխարհն

1 ABC *դատ* փխ. *այց* աջ լուսանցքում P *միմիեանց* kmps չիք *և (լինէր)* p *ինչ քննութիւն* f *քննութիւնն* G *մինչ* փխ. *ինչ* ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTUVXYZWên չիք *բանից* bgq չիք *(գալին) և*

2 e *մեմեանց* hlo *ի միմեանց (o միմիանց)* begq չիք *և (յաղաւթս)* k *և ի յաղօթս* begq *աղաւթս* Y չիք *և ի բանս մխիթարութեան* Qf *մխիթարութեանն*

3 Ueg *կարգեցին* d *կարգեցան և կացին* achiklmoprstv *կարգեցան կացին* Dl *քահանայպետք* gp *քահանապետք* W *քահանայապետ* E *գլուխ* W *գլխաւորք* ê *առաջնորդ*

4 OWbegqt չիք *և ուսուցանել* p չիք *և (ուսուցանել)* bdpq չիք *և (հրամայեաց)*

5 begq չիք *նոցա, առաջնորդութեամբ հրամանաւ (b հրամանօ) հոգւոյն (bq հոգոյն)* ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUVXYZWêûbdefgnqrt չիք *տէր* GH *հոգւոյ* NPYêcdfhilop *հոգոյն*

6 r *առաջի ա (t առաջին)* փխ. *ա* km *լգ* փխ. *ա* ps *լբ* փխ. *ա* f *ընկալան ձեռնադրութիւնն քահանայութեանն յառաքելոց երուսաղէմ* hlop չիք *քահանայութեան* ê *քահանայութեանն* P *քահանայութեան* ձախ լուսանցքում b *քահանայութեանց* բացի befgq-ից մնացած Զ-երը չունեն *յառաքելոցն* բառը F չիք *երուսաղէմ* IJûbegqr *յերուսաղէմ*

7 NOêf *յամենայն* V *յաշխարհ* r *յաշխարհն* JNOPYcefglq *պաղեստինացոց* b *պաղեստիննեացոց* CDGHê ho *սամարացւոց* l *ռամարացոց* q չիք *և (սամարացիք)*

8 Y չիք *և (գաւառն)* JLPYcdefgilq *արաբացոց* N *արաբացուց* W *փենիկէ* A *փինիկէ* l *կեսարո* E *և ի յակովբայ* F *և* փխ. *ի* h *յակոբոս* ABC DEFGJKLMXZêûacinr *ի յակովբայ*

9 d *առաքելոյն որ և եղև* b *հրամանայտար* f *հրամանատուր* JNOPQ YWcefgikmpqr *եկեղեցոյն* V *եկեղեցւոյ* ê *եկեղեցուն* hlo *եկեղեցոյ* F *ուր* փխ. *որ* dhkmop *որ* GHI ld *երուսաղէմ*

10 dhkmop *որ շինեցաւ* Wûs *սիօն* բացի degl-ից մնացած Զեռ-երբ *Սիովն*

11 Hkm չիք *բ* ps *լթ* փխ. *բ* Xf *ձեռնադրութիւնն* JYêf *քահանայութեանն* JKLMNQRSTXYZ *առաքելոցն* û չիք *յառաքելոցն* b *յառաքեցան (q առաքեցան)* փխ. *յառաքելոցն* p *յառաքելոց* EIMRXY Wcdkot *աղէքսանդրիայ* GNO *յաղէքսանդրիայ* b *աղէքսանտրիայ* û *աղեքսանդրեայ* KLhimq *աղէկսանդրիայ* Q *աղեգսանդրիայ* ê *յաղէկսանդրիայ* f *յաղէկսանդրիեայ*

12 Yû *թեբայի* X *թերայիտ* a *թեբայիթ* t *թեբայիգ* b *թեբիա* eg *թէբայիայ* R չիք *և ամենայն եգիպտոս* fho *յամենայն (եգիպտոս)* DG HINêfr *յեգիպտոս* fr *յամենայն (աշխարհն)* V *աշխարհ* r *յաշխարհն*

Փուղոմնի մինչեւ ի սահմանս Հնդկաց՝ ի Մարկոսէ աւետարանչէ, զի նա եղեւ անդ հրամանատար եւ առաջնորդ, շինեաց եկեղեցիս եւ կարգեաց ի նմա քահանայս եւ պաշտաւնեայս։

գ. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Հնդիկք եւ ամենայն գաւառքն որ շուրջ զնովաւ են, մինչեւ ցծովն վերջին՝ ի Թովմայէ առաքելոյ. զի նա եղեւ գլուխ եւ առաջնորդ, շինեաց եկեղեցիս, եւ կարգեաց քահանայս եւ պաշտաւնեայս։

դ. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Անտիոք եւ ամենայն Սուրիա եւ Կիւլիկեայ եւ Գաղատիա մինչեւ ցՊոնտոս՝ ի Սիմոնէ Վիմէ. զի նա եդ զհիմունս եկեղեցւոյ յԱնտիոք, եւ եղեւ անդ գլուխ եւ առաջնորդ եւ քարոզ, հաստատեաց զեկեղեցիս եւ կարգեաց քահանայս եւ պաշտաւնեայս. եւ եղեւ անդ մինչեւ ի ժամանակն յորում եկ նա ի Հռոմ վասն Սիմոնի կախարդի։

1 abefgq փիզոնի hilo փիլիոմնի r փիլիոմն IJKLMNOPQRSTVXYZW ût փիլոմնի բացի BCDEFGHê-ից մնացած Ձեռ-երը փիզոմնի MRXY ի մարկոս
2 f եւ փխ. եղև, չիք անդ ê հրամանայատր IMRXY յեկեղեցիս d կարգաց
3 q չիք ի h նայ (o նա) փխ. նմա h քահանայք e պաշտօնեաս
4 Hkm չիք գ ps ի փխ. գ Xêf ձեռնադրութիւնն Y քահանայութեանն I քահանայից KLMQRSTXYZhlr առաքելոցն IJ առաքելոց s յառաքելոց û չիք յառաքելոցն b յառաքեցան (o առաքեցան) փխ. յառաքելոցն êd հնդիկ b ի հնդիկս egq հնդիկս l չիք և
5 ef յամենայն BCDEFGHYe գաւառն ûabcdefghiklmoprst գաւառք û որք Wû էին փխ. են befgq չիք են MQRSTXl մինչ U ցծովս û ցծով KLMQRSiVXYZabcdefghiklmnopqr stv ի ծովն (l ծով)
6 Lbefgikmopqst թումայէ DGH թովմաէ W թօմայէ ûegt առաքելոյն բացի acdhiklmoprstv-ից մնացած Ձ-երը չունեն զի DGê նաև փխ. նա t եղև անդ գլուխ IMRXYho յեկեղեցիս
7 û չիք և (կարգեաց) d կարգաց ê զքահանայս Y կարգեաց յեկեղեցիս և քահանայս f չիք և (պաշտաւնեայս) d պաշտօն[ա]յս e պաշտօնեաս
8 Hkm չիք դ ps իա փխ. գ f ձեռնադրութիւնն I քահանայութիւն R քահանայութեամբ Y քահանայութեանն IJKMQRSTXYZeghlo առաքելոցն L սուրբ առաքելոցն km յառաքելոց bq առաքեցան փխ. յառաքելոցն û չիք յառաքելոցն G և անտիոք êb յանտիոք û ի յանտիոք
9 fh յամենայն b սորիա (eg սորեայ q սորիայ) փխ. սուրիա f սուրիեայ h սիւրիեայ l սիւրեա o սիւրիա BCDEGHOac կիւղիկիա F կիւղիկիայ ê կիւղիկայ eg կիւղիկեա bq կիւլիկէ dkmps կիւլիկիայ f կիւլիկիեայ o կուլիկիա ILNYW կիլիկիայ K կիլիկիեայ û կիլիկեայ l կիլիկեա JMPQRSTU VXZin կիլիկիա բացի hrt-ից մնացած Ձեռ-երը կիզիկիա ê գաղադիայ û գաղատեայ l գաղատեա a գաղմատիայ bef gq չիք և գաղատիա p ի պոնտոս
10 km չիք ի bq և սիմոնի W ի սիմօնէ Gk ի սիմէոմնէ բացի ûcde gt-ից մնացած Ձեռ-երը ի սիմոմնէ g վիմմէ ûr եա ê զյիմունս ûabdefg hklmopqrst հիմունս INOPWacfgh ikopqs եկեղեցոյ Y յեկեղեցոյ MR Xê յեկեղեցւոյ IJKLMQSTVZegr անտիոք û չիք յանտիոք
11 hlo չիք և (առաջնորդ) f զեկեղեցի բացի IJRYûit-ից մնացած Ձ-երը զեկեղեցին ps չիք և (կարգեաց)
12 IJ զքահանայս d պաշտօնայս os պաշտաւնեաս hlo եղև նա անդ rt անդ նմա մինչև D այնդ (H այդ) փխ. անդ h մինչչև cd չիք մինչև û ի ժամանակ acdfhklmops ի ժամանակս
13 IJûegq որում Y հռօմ բացի FGabcdefgk lmopqrst-ից մնացած Ձեռ-երը հռոմմ l սիմօնին բացի BCDEFGHILQW êuabcdefgopqrt-ից մնացած Ձեռ-երը Սիմոմնի CDGHYehlo կախարդին û խադադորդի փխ. կախարդի

ե. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն մեծն Հռոմ քաղաք եւ ամենայն Իտաղիա եւ Սպանիա եւ Բիւրիտոնիա եւ Գաղղիա հանդերձ այլովք որ շուրջ դնովաւ, ի Նմին Սիմոնէ Վիմէ յետ կործանելոյ զկախարդն Սիմոն, եւ եղեւ անդ գլուխ եւ առաջնորդ, շինեաց եկեղեցիս եւ հաստատեաց ի Նմա եւ որ շուրջ զնովաւ, կարգեաց ի նոսա քահանայս եւ պաշտօնեայս,

գ. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Եփեսոս եւ Թեսաղոնիկէ, եւ ամենայն Ասիա, եւ ամենայն աշխարհն Կորնթացւոց եւ Աքայիա, եւ որ շուրջ զնովաւ՝ ի Յովհաննէ աւետարանչէ, որ անկաւ զլանջաւքն Տեառն, շինեաց անդ զեկեղեցիս յառաջնորդութեան իւրում եւ եղեւ գլուխ եւ քարոզ, կարգեաց ի Նմա քահանայս եւ պաշտաւնեայս։

1 Hkm չիք ե ps եր փխ. ե u 7 փխ. ե f ձեռնադրութիւնն ef քահանայութեանն hlo չիք քահանայութեան km առաքելոց ps յառաքելոց բացի acdkmprst-ից մնացած Զ-երը չունեն յառաքելոցն RX մեծ u ի մեծ bq մեծին

2 BE հռով U հռովն Y հռոմ բացի abc defgklmqrst-ից մնացած Ձեռ-երը հռովմ begq քաղաքն d չիք քաղաք I և ի ամենայն fh յամենայն IJ û ասլիա փխ. իտաղիա KMNRXY Wcdhkmoprst իտալիայ f իտալեայ ú սպանեա a սպաննիա ho իսպանիայ l իսպանիա befg չիք և սպանիա Y բիւրիկտօնիա bg ե ի բիւրետոնիա fkm բիւրիտոնիեայ û բուրինտոնեա t բուրիտոնեայ r բիւրիտոնիեա X չիք ե բիւրիտոնիա d բիւրիտոնեայ

3 IJMNORSTVXZû գալիա KYW գալիայ f ռալիեայ l գայլիա e գաղիայ (q գաղիա m գալիլեայ) փխ. գաղղիա բացի BCDEFGHPQUêbgik nors-ից մնացած Ձեռ-երը գաղիա A այգովք û այլով kmps այլովքն kmps սիմոնի ê սիմէովնէ g վիմմէ i չիք վիմէ

4 ps եռ hl կործանելոյն o կործանելուն û զկախարգ an սիմովն begq պետրոս փխ. սիմոն բացի BCDEFGH Nebcdegloq-ից մնացած Ձեռ-երը Սիմովնէ ABCDEFGHIJKLMNO PQRSTUVXYZWêûbefgnq չիք և (եղև) egq չիք անդ eq առաջնորդեաց

5 eqt չիք շինեաց IMRXegr յեկեղեցիս Gû զեկեղեցիս t չիք եկեղեցիս bq չիք և որ cegh չիք որ n գնովաւ են

6 F և ի նոսա begq չիք ի նոսա l քահանայ efp պաշտօնեաս d պաշտօնայս s պաշտաւնեաս

7 Hkm չիք գ ps իգ փխ. գ û ճ փխ. գ Xf ձեռնադրութիւնն Yf քահանայութեանն hlo չիք քահանայութեան յառաքելոցն IJKLMRSTXY Zegr առաքելոցն kmps յառաքելոց bq յառաքեցան փխ. յառաքելոցն u չիք յառաքելոցն F յառաքելական H եւփեսոս Xubhilor յեփեսոս

8 CDGH թեսաղունիկէ AUhn թեսաղովնիկէ DGHJ յամենայն (ասիա) fr յամենայն ասիայ (f յասիեայ) և յամենայն V աշխարհ CDHRVX Wê կորրնթացւոց P կորոնթացոց JLMGSTI կորնթացոց NOYbc defgkpqrs կորընթացոց

9 G արքայիա W չիք աքայիա d չիք և որ շուրջ զնովաւ û չիք որ (շուրջ) eg ուր փխ. որ (շուրջ) RXY զնովաւ էին ի JKLMNOTVZ ceglo ի յոհաննէ XWbq ի յովաննէ S ի յոհանէ d ի յոհաննէս f ի յօհաննէ bq աւետարանչէն

10 eg ե անկաւ êbhlmo զլանջաւք ûikrst զլանջօք eg չիք անդ degp եկեղեցիս՝ IJKLMOPGRSTVXZWû eg առաջնորդութեան bq յառաջնորդութիւն it յառաջնորդութեանն Y առաջնորդութեանն r յառաջնորդութեանս

11· b իմ փխ. իւրում û և կարգեաց D կար[գ]եաց kmps չիք ի f չիք ե (պաշտաւնեայս)

12 d պաշտաւնայս fps պաշտօնեաս

է. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Նիկիա եւ Նիկոմիդիա եւ աշխարհն Բիւթանացւոց եւ Գուտիացիք եւ կողմանք որ շուրջ զնովաւ իցեն՝ յԱնդրէէ առաքելոյ, յեղբաւրէ Սիմոնի Վիմի. զի նա եղեւ առաջնորդ եւ հրամանատար, քարոզ եւ գլուխ, շինեաց եկեղեցիս, եւ կարգեաց ի նմա քահանայս եւ պաշտաւնեայս։

ը. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Բիւզանդիա, եւ ամենայն աշխարհն Թրակացւոց եւ որ շուրջ զնովաւ մինչեւ ցգետն մեծ, որ որոշէ ընդ սահմանս բարբարոսին՝ ի Ղուկասայ առաքելոյ. զի նա շինեաց անդ եկեղեցիս, եւ կարգեաց քահանայս եւ պաշտաւնեայս։

թ. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Ուրհայ

1 Hkm չիք *է* ps *խդ* փխ. *է* û *Θ* փխ. *է* Xêf *ձեռնադրութիւնն* êf *քահանայութեանն* R չիք *քահանայութեան* hlo չիք *քահանայութեան յառաքելոցն* KLMQRSTXYZeg *առաքելոցն* IJ *առաքելոց* kps *յառաքելոց* bq *յառաքեցան* փխ. *յառաքելոցն* û չիք *յառաքելոցն* f *Նիկիեայ*

2 BDEFLKMNOQRSTXZbklm *Նիկոմիդա* o *և ի Նիկոմիդեայ* Waehpst *Նիկոմիդեայ* ûcginr *Նիկոմիդեա* f *Նիկոմիթեայ* ê *Նիկոզիմայ* d *Նիկոզիմիայ* LPSTYZcefghpqs *բիւթանացոց* b *բիթանացոց* LMSTYZ *գուտիացոց* KRX *գուաիացւոց* Q *կուտիացւոց* û *գոսաիացւոց* *և կողմանց* begq չիք *կողմանք* n *զաւթացւոց* f *գուտիացուք և որ շուրջ զնովաւ իցին կողմանք*

3 e *ուր* փխ. *որ* û *որք* Y *են* փխ. *իցեն* û *էին* փխ. *իցեն* bq *իցէ* eg *զնովաւ իցեն կողմանք անդրէի առաքելոյն եղբօրն պետրոսի վիմի* փխ. *զնովաւ.... վիմի* bq *զի նա (q նայ) եղև առաջնորդ ի կողմանք յանդրէի (b յանդրիէ) առաքելոյն եղբաւրն պետրոսի վիմին* փխ. *յանդրէէ.... առաջնորդ և* IJKLMQRSTXYZ *անդրէէ* f *յանդրէի* l *յանդրրէի* û *անդրեայ* Wf *յառաքելոյ* Xûhlo *առաքելոյն* JKLRSZn *եղբաւրէ* MQTVYû *եղբօրէ* W *սիմօնի* û *սիմօվնի* բացի drt-ից մնացած ձեռ-երը *Սիմովնի*

4 f *յառաջնորդ* d *նայ եղև և հրամանատար քարոզ և գլուխ և առաջնորդ* W *քարօզող*

5 MRXhr *յեկեղեցիս* Wlo *զեկեղեցիս* H չիք *ի* bcdefgq չիք *ի նմա* p չիք *և* *(պաշտաւնեայս)* d *պաշտօնայս* e *պաշտօնեաս* s *պաշտաւնեաս*

6 Hkm չիք *ը* ps *խե* փխ. *ը* f *ձեռնադրութիւնն* s *ձեռնադրութեան* QY *քահանայութեանն* hlo չիք *քահանայութեան յառաքելոցն* IJKLMQRSTXYZêeg *առաքելոցն* ps *յառաքելոց* q *առաքեցան* փխ. *յառաքելոցն* ûb չիք *յառաքելոցն* Le *բուզանդիայ* Wf *բուզանդիեայ* ûq *բուզանդիա* ps *բիւզանտիայ*

7 KMNQRSTXYZf *յամենայն* N *յաշխարհն* Q *աշխարհի* i *աշխարհ* IJKLNOPQVYfgrt *թրակացոց* eq *և թրակացոց* l *թարակացւոց* û *Ենդկացւոց* փխ. *թրակացւոց* I չիք *որ* e *ուր* փխ. *որ*

8 F չիք *մեծ* Qdlpst չիք *որ* h *որ է* փխ. *որ որոշէ* bq *շրջի (fg շուրջէ)* փխ. *որոշէ* û չիք *ընդ, զսահմանս* M *բարբառսին* Y *բարբարոսի* bdefdmq *բարբարոսաց* Ybeflq *ի ղուկասու* acdkmps *ի ղուկայ* g *ի ղուկաս* h *ի ղուկասէ* Xdhlo *առաքելոյն* bfq *յառաքելոյ* û չիք *առաքելոյ* eg *աւետարանչէ* փխ. *առաքելոյ*

9 bgq չիք *անդ* IWûhlo *զեկեղեցիս* bq *եկեղեցի* hlo չիք *քահանայս* h չիք *և (պաշտաւնեայս)* Q *պաշտաւնայս* d *պաշտօնայս*

11 Hkm չիք *թ* ps *խզ* փխ. *թ* f *ձեռնադրութիւնն* I *քահանայութիւն* Y *քահանայութեանն* hlo չիք *քահանայութեան յառաքելոցն* d *առաքելոցն քահանայութեան* IJKLMQRSTXYZeg *առաքելոցն* ps *յառաքելոց* bq *առաքեցան* փխ. *յառաքելոցն* û չիք *յառաքելոցն* R *ուռհոյ* b *յուրհա* dehkmps *ուռհայ* f *ուռհա*

եւ ամենայն քաղաքքն որ շուրջ զնովաւ, Մծբին եւ Արար եւ սահմանակիցք Միջագետաց, Հայք եւ ամենայն հիւսիս եւ հարաւ՝ ի Թադէէ առաքելոյ, որ է մի յերկոտասան առաքելոցն. շինեաց անդ եկեղեցի եւ աշակերտեաց զամենայն կողմանսն զայնոսիկ, եւ կարգեաց ի նոսա քահանայս եւ պաշաւնեայս։

Ժ. Ընկալաւ ձեռնադրութիւն քահանայութեան յառաքելոցն Պարսք եւ Պարթեւք եւ ամենայն Ասորեստան եւ Խուժաստան, եւ ամենայն որ շուրջ զԲաբելոնիւ, եւ Գէզք մինչեւ ցսահմանս Գդաց, մինչեւ ցԳոգ եւ Մագոգ, եւ այլ աշխարհք որ շուրջ զկողմամբքն զայնոքիւք՝ յԱդդէէ կերպասագործէ յաշակերտէ Թադէի առաքելոյ, որ րժշկեաց զԱբգար թագաւոր Ուրհայի։

1 f *յամենայն* CDFHILORUVXYW *քաղաքն* ûcdefghkmoprs *քաղաք* l *քաղաքս* bq *քաղաք և որ* it *քաղաքք* t *որք* Ldkmps *արաբիայ* c *արաբիա* hlo *արաբք* kmps չիք *և (սահմանակիցք)* eûbk *սահմանակից*

2 bd *միջայգետաց* k *և միջագետաց* ê *յայք* bfq չիք *և ամենայն* KMOPRSTUVXYZWûaefghiklmnoprs *հիւսիսի* A *հիսուսի* BCDEFGHIJLNc *հիւսուսի* Qd *հիւսիւսի* ê *հիւսիսոյ* bq *հիւսոււսի* ê *հարաւոյ* IJt *ի Թադէոսէ* befghloq *ի Թաթէոսէ* kmps *Թաթէոսի* û *ի Թադէոս* Q *ի դաթէէ* r *ի Թաթդէէ* Xbetg *առաքելոյն*

3 ûbegq չիք *որ է.... զայնոսիկ* km *էր* փխ. *է* ps չիք *է* r *յերուսաղէմի* (t *երուսաղէմի*) փխ. *է մի* JKLMQRSTZkmps *երկոտասան* Yin *յերկոտասանից* hlo *յժ-ն* F *յերկուասան* I *բժ* N *յերկոյտասան* U *յրժանից* d *երկոյտասան* f *եօթանասուն և երկու* փխ. *յերկոտասան* KLMQRSTXZ *առաքելոց* f *յառաքելոցն* Y չիք *առաքելոցն* û *և շինեաց* f *շինեցան* Yd չիք *անդ* IJ *յեկեղեցի* MRXhr *յեկեղեցիս* YWdefgklmn *եկեղեցիս* ûbg *զեկեղեցիս*

4 êbo *աշակերտաց* ABCEFGHIJKNOPQSTUVnt *կողմանսն* Yêdh *կողմանս* begq չիք *կողմանսն զայնոսիկ* Y *զայսոսիկ* բացի g-ից մնացած Զ-երը չունեն *և* abcglot *նա* (dhq *նայ*) փխ. *ի նոսա* bkmps *նմա* փխ. *ի նոսա* r չիք *ի նոսա*

5 Y *քահանայն* f չիք *և* U *պաշտօնեա* d *պաշտօնայս* e *պաշտօնեաս*

6 Hkm չիք *Ժ* ps *խէ* փխ. *Ժ* f *ընկալան ձեռնադրութիւնն* t *ձեռնադրութեան քահանայութիւն* f *քահանայութեանն* hlo չիք *քահանայութեան յառաքելոցն* IKLMQRSTVXYZeg *առաքելոցն* ps *յառաքելոց* I *առաքելոց* bq *յառաքեցան յառաքելոցն* êû չիք *յառաքելոցն* M *պարսիք*

7 f *յամենայն յասորեստան* P *և խուժաստան.... բաբելոնիւ* աջ լուսանցքում cg չիք *խուժաստան* f չիք *և (խուժաստան), յամենայն* X չիք *որ*

8 eg *շուրջ զնովօ* (g *նովաւ*) բացի BCDEFGHKLNOPêf-ից մնացած Ձեռ-երը *զբաբեգովնիւ* acdikmrs *զբաբելովնի* (r *զբաբելովն*) *և զեաւղք* (cd *զեւղք* kr *զեօղք*) begq *զբաբելոն* lot *զբաբելոնի* (t *զբաբիլովն*) *և զիւղք* hp *զբաբիլովնի և զեօղք* (h *զիւղք*) û *բաբելոնիւ* befgq չիք *և (գէղք)* W *զիւղք* փխ. *գէղք* Vbefghkloq *ի սահմանս* n *ցսահմանն* Qh *գդոց* (f *քրթաց* k *զրդաց*) փխ. *գդաց* U չիք *ցսահմանս դդաց մինչև* Y չիք *մինչև (ցգոգ)* R չիք *մինչև ցգոգ* Y *և ցգոգ* a *գոգ* l *ցագոգ և մագովք*

9 ho *մագովք* bcfg չիք *և մագոգ* q չիք *և (այլ)* Q չիք *այլ* Webcdeglq *աշխարհ* l *զշուրջ* adhiklmoprst *զկողմամբք զայնոքիկ* (hlo *զայնոսիկ* d *զայնոքիկք*) befgq *զկողմամբն զայնոսիկ* (f *զայնոքիկ*) Q *զկողմամբն* uc *զկողմամբք* MY *զայնոքիկ* RX *զայնոքիկք* NOefgt *յադդէ* û *ի յադդիէ* q *յադէ*

10 û *առաքելայ* փխ. *կերպասագործէ* f *կերպասագործ* IJKLMQRSTYZeg *աշակերտէ* û *և աշակերտէ թադէոս* eg *առաքելոյն Թաթէոսի* Wbhpq *Թաթէոսի* J *Թադէոսէ* Y *Թադդէի* e *Թաթէիա* f *Թաթէոս* t *Թադոսի* U *առաքելւոյ* Xl *առաքելոյն*

11 NOYbcdfl *թագաւորն* eg չիք *թագաւոր ուրհայի* ê *հայի* փխ. *ուրհայի* û *ուրհայ* c *որ յուրհայի* d *յուռհայի* fp *ուռհայ* t *ուրհայու* Ybq չիք *ուրհայի*

ԺԱ. Իսկ Պաւղոս առաքեալ համաշունչ աշակերտաւքն շրջէր ընտանեբար հոգացեալ ընդ ծով եւ ընդ ցամաք, ընդ կղզիս հեռաւորս. զկողմանս հեթանոսաց՝ զհիւսիս եւ զարեւելս, զհարաւ եւ զարեւմուտս լի առնէր Աւետարանաւն Քրիստոսի, հաստատէր զհիմունս եկեղեցւոյ, խրատէր եւ կարգէր քահանայս եւ պաշտաւնեայս։

ԺԲ. Բայց այլ առաքեալքն՝ ընկերք նոցա եւ առաքելակիցք, չոգան ի տար աշխարհս բարբարոսաց, յաշխարհս հեռաւորս հեթանոսաց, ըստ մարգարէութեանն Մովսիսի, թէ կացոյց զսահմանս հեթանոսաց ըստ թուոյ հրեշտակաց Աստուծոյ։ Ըստ եւթանասուն եւ երկու լեզուաց պատգամաւորք, քարոզք եւ առաքեալք առաքեցան ի Քրիստոսէ ընդ ոլորտս երկրի։ Եւ շրջէին տեղի ի տեղւոջէ, եւ քարոզէին զԱւետարանն արքայութեան. որպէս յաշտարակէն ցրումն, նոյնպէս ի խաչէն ժո-

1 BEGHabcdefghiklmops չիք *ժա* Xeg *առաքեալքն* N *դհամաշունչ* p *աշակերտօքն* V *առաքելոցն (*û *առաքելօվքն* v *առաքելաւքն)* փխ. *աշակերտաւքն* c *առաքելաւքն և աշակերտաւքն*

2 eg *ընդանէրար* f *ընտանարար* bdhl oq *և ընդ կղզիս* U *ի* փխ. *ընդ (կղզիս)*

3 A *զհիւսւսի* BCDEFGHIUcn *զհիւսւսի* JKLM NOPQRSTVXYZWaefghiklm prst *զհիւսիսի* bq *զհիւսուս* ûo *զհիւսիս* êbe *զյարեւելս* û *զարեւել* i *և զհարաւ* l չիք *և զարեւելս զհարաւ* N *զհարեւմուտս* OWee *զյարեւմուտս*

4 RXYbegho *զի* փխ. *լի* i *և լի* b *զաւետարան* d *զաւետարանն* eg *աւետարանօքն* l *աւետարանն* q *աւետարան* ûb *հիմունս* cd *զեկեղեցոյ հիմունս* MRX *յեկեղեցւոյ* NPYfgh ilopqs *եկեղեցոյ*

5 f չիք *և (կարգէր)* I *զքահանայս* b *պաշտաւնայս* d *պաշտօնայս* e *պաշաօնեաս*

6 BEGHbcefghilos չիք *ժբ* A *բժ* km *լէ (*p *խը)* փխ. *ժբ* û չիք *այլ* KLMR STXYZhloq *առաքեալք* ûg *և ընկերք* NOW *առաքելակից* q *առաքելակիծքն*

7 r *օտար* փխ. *ի տար* g *տարր* b *աշխարհն* c *աշխարհ* n *յաշխարհս* ef *հեթանոսաց* փխ. *բարբարոսաց* hlo *բարբարոսացն* bq չիք *բարբարոսաց... զսահմանս* d չիք *բարբարոսաց... հեռաւորս* efg չիք *յաշխարհս հեռաւորս* HIJKLMQRSTY Zûkmps *աշխարհս* ABCDEFGHIJK LMNOPQRSTUVXYZWeûn չիք *հեթանոսաց*

8 IJMNQSXWûhkp *մարգարէութեան* R *մարգարէութէնէ* JKLMQRSTXY Zûchilop *սահմանս* N *զսահմանհմանս* eg *զսահման*

9 EFKLZeadpq *թըւոյ* ho *թվոյ* D *թու (*H *թուու)* փխ. *թուոյ* BFGfhio *հրեշտակաց* ê *և այլն հրշտակաց* KLMQ STVXYZhlo չիք *աստուծոյ* begq չիք *ըստ* IJKLMNOPQRSTVXYZWu *ըստ ՀԲ (*Wû *եօթանասուն երկու) լեզուաց յաշտարակաշինէն (*Y *յաշտարակ)* փխ. *ըսա հր լեզուաց* km ps *հ եւ բ ըստ լեզուաց* hlo *լեզուացն* v *լեզուաց լեզուաց*

10 A *պատգամաւորք... ամենայնի՝* 66-րդ էջի 8-րդ տողը ընկած է Un չիք *պատգամաւորք... ամենայնի՝* 66-րդ էջի 8-րդ տողը blq *քարոզ* c *քարոզողք* efgikmps *եւ քարոզք եւ (*ks չիք *եւ)* b *առաքեալ* hl *առաքելոցն* փխ. *առաքեցան* IJKLMNOPQRSTVXZWû *ի տեառնէ* փխ. *ի քրիստոսէ* f *ըստ*

11 P *ոլորոտս* RX *ոլորտայս* l *ոլորտ* IJ KLMNOPQRSTVXZWû *աշխարհի (*cdft *տիեզերաց* Y *այս աշխարհի)* փխ. *երկրի* e *յերկրի* I *երկրի տեղ եւ շրջէին* G չիք *եւ (շրջ.)* c *շրջեալ* d *շրջի* i *շրջէի* IJWbgq *ի տեղւոջէ (*Wbgq *տեղոջէ) ի տեղ (*IJWg *տեղի)* KMNOPRSTVXYZ *տեղոջէ ի տեղի* LQû *տեղւոջէ ի տեղի* ceft *աեղոջէ ի տեղ (*f *տեղիս)* ır *ի տեղի եւ (*i չիք *եւ) ի տեղոջէ (*i *տեղւոջէ)* hlo չիք *ի (տեղւոջէ), տեղոջէ* Ips *աւետարանն*

12 FYfps *արքայութեանն* km չիք *որպէս յաշտարակէն.... որբութեան նոցա՝* 66-րդ էջի 5-րդ տողը û *ի յաշտարակէն* efg *աշտարակէն* Ge *յաշակերտէն (*H *աշակերտէն)* փխ. *յաշտարակէն* FIê *ցրւումն* g *ցրուումն* Ya *ի խաչին* cdegil rst *եւ ի (*g չիք *ի) խաչէն* acdihlop rst *ժողովումն է*

զովումն եւ միաբանութիւն ի ձեռն Հոգւոյն սրբոյ ի հաւատս ճշմարտութեան։ Եւ սուրբ նշանաւք եւ ճշմարիտ բժշկութեամբք հաւանեցուցանէին, աշակերտէին եւ ուսուցանէին, շինէին եկեղեցիս եւ կարգէին, կացուցանէին քահանայս եւ պաշտաւնեայս. եւ կատարեցան բարի անուամբ յանուն տեառն Յիսուսի Քրիստոսի։ Եւ այսպէս երթեալ զհետ վարդապետութեան նոցա աշակերտք նոցա, մինչեւ ի վախճան աշխարհիս։

Իսկ Ղուկաս աւետարանիչ, որում եղեւ փոյթ այս եւ գրեաց հոգաբարձութեամբ զամենայն առաքինութիւնս եւ զգործս եւ զկարգս պաշտամանն եւ զաւրէնս քահանայութեան նոցա եւ եթէ յոր կողմն չոգան իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ։ Փութով առանց յապաղելոյ եւս յաճախագոյնս քան զայս գրեաց Ղուկաս եւ ետ ի ձեռս Պրիսկեայ եւ Ակիւ-

1 acdhilopst *ի* փխ. *եւ* r չիք *եւ (միաբա.)* f *միաբանութեան* INOPYêbdfghilops *հոգոյն* û չիք *ի հաւատս… քահանայս եւ պաշտաւնեայս* F չիք *ի (հաւա.)* befgq *ճշմարիտս* (bq *ճըշմարիտ*) *բժշկութեան* (f *բժշկութեանն* g *բժշկութեամբ*) QYe *ճըշմարտութեանն*

2 IJKLMNOPQRSTVXYZWrt *բժշկութեամբ* bdq *բժշկութեան* d *հաւանեցուցին*

3 BCDEFGHêbefgqr չիք *աշակերտէին եւ ուսուցանէին* Fbefghioqf *եւ շինէին* (t *շինեալ*) IJ *շինեցին* IXYqr *յեկեղեցիս* W *զեկեղեցիս* êt չիք *եւ (կարգ.)* l չիք *կարգէին*

4 êdr *եւ կացուցանէին* t *նոցա* փխ. *կացուցանէին* IJKLMNOPQRSTVXYZW չիք *կացուցանէին* de *պաշտօնայս* r *կատարեցան յաշխարհէս բարի*

5 E *անուամբ* IJKLMNOPQRSTVXYZWûv *անուամբ եւ մեծ նահատակութեամբ յանուն* (IJLM *անուն*) *յիսուսի քրիստոսի* BCDEFGH *ի յանուն* ê չիք *յանուն տեառն* egr *տեառն մերոյ յիսուսի* l չիք *քրիստոսի, այս* փխ. *այսպէս* û չիք *եւ այսպէս երթեալ… ի վախճան աշխարհի*

6 Mdops *երթալ* RXY *զհետ երթալ* r *հետ ճշմարիտ վարդապետութեան* Y *վարդապետութեանն* IJ *եւ աշակերտք* eg *աշակերտօքն* fq *աշակերտքն* F *աշակերտօք* Yhilort չիք *աշակերտք նոցա* b *նմին* փխ. *նոցա* efgq չիք *նոցա* (մինչև) bf *մինչ*

7 r *ի վաղճան* t *ի վաղջան* BCDEFGHNOWêb *աշխարհի* Vr *յաշխարհիս*

8 IJKLMNOPQRSTVXZW *աւետարանիչս* Ybeghloq *աւետարանիչն* eg *յորում* E *փոյս* bfit *փոյթ* t *ի*

յայս eg *այսու* i *սոցա* փխ. *այս* JKLMNOPQRSTVXYZW չիք *եւ (գրեաց)* ho *գերեաց* փխ. *գրեաց* d *եւ հողաբարձութեամբ եւ գրեաց* JMNOPQR *հոգէբարձութեամբ* û չիք *հողաբարձութեամբ*

9 d *առաքինութեամբս* eg չիք *եւ (զգոր.)* H *գործս* l *զգործ* ho չիք *եւ (զկար.)* c *զկարգ* beg *զկարծս* փխ. *զկարգս* v *եւ զգործս առաքելոց եւ զկարգս* IJKLMNOPQRSTVXYZWû *եւ* (û չիք *եւ*) *զկարգս եւ զգործս* CDGHIJKLMNOPQRSTVXYZWêûacdefghiorstv *պաշտաման* glp *պաշտման* bq *պաշտպան*

10 Yf *քահանայութեանն* b *քահանայութեանց* F *նորա* b չիք *նոցա* IJKLMNOPQRSTVXYZWûd չիք *եւ (եթէ)* IJKLMNOPQRSTVXYZWû *թէ որ* (P *յոր*) *կողմ* (Yû *կողմըն*) c *կողմ* befgq *որ* hilo *կողմ* befgq *կոչումն* փխ. *կողմն*

11 û չիք *իւրաքանչիւր ոք… գրեաց ղուկաս* DGHeirt չիք *ոք* W *հապահելոյ* NO *պաղելոյ* dfp *ապաղելոյ* g *յապաղեղո* v *յապաղելոյ այս եւ եւս* IJLMNOPQRSTVXZWf *եւ* փխ. *եւս* c *եւս քան զայս յաճախագոյն* IJKLMNOPQRSTVXYZWdlrt *յաճախագոյն*

12 befgq *գրեաց քան զայս* d չիք *քան զայս, եւս գրեաց* O *եղ* IJKLMNPQRSTVXYZWf *ի* (f չիք *ի*) *ձեռն* F *պրսկիեայ* g *պրսկեա* IJKLMNOPQRSTXZWê *պրիսկիայ* Y *պրիսկիեայ* bq *պրիսկիեաս* ho *պոխսգեա* l *պոխսգիեա* CDGH *ակիւղա* IJLMNOPQRSTVXYZ *ակիղայ* K *ակիղիայ* ê *ակիւղիայ* bq *ակիւղաս* eg *ակուղաս* c *ակիւլեա* d *ակիւլիայ* l *ակիւղա*

ղեալ աշակերտաց իւրոց, որ յարեալ էին ի նա մինչեւ յաւր մահուան իւրեանց, որպէս յարեալ էր ի Պաւղոս՝ Տիմոթէոս, Տիտոս և Արիստարքոս՝ որ էր ի Լիւստրայ, եւ Ոնեսիմոս եւ Մնէոս՝ որ է առաջին աշակերտ առաքելոցն, եւ այլ բազում աշակերտք նորա, մինչեւ ցելանել նորա ի Հռոմ. յորժամ եկաց ընդդէմ նորա Տերտիղոս. եւ գլխատեցաւ ի Ներոնէ կայսերէ սուսերաւ, նաեւ Պետրոս ի Հռոմ քաղաքի, եւ եղան անդ մեծաւ պատուով ըստ արժանի իւրեանց գովութեանն։

Եւ տեսեալ բազմամբոխ մարդկան զմեծ նահատակութիւն խոստովանութեան նոցա, մեծապէս գոհանալով աւրհնէին զՀայր եւ զՈրդի եւ զսուրբ Հոգին։ Եւ կատարեն զյիշատակս նոցա մեծաւ պատուով եւ ցնծութեամբ, եւ առնեն տաւն ուրախութեան միաբանու-

1 BCDEFGHelo աշակերտացն û չիք որ յարեալ.... նոցա տերտիղոս S արեալ eg արարեալ է փխ. յարեալ էին bq արարեալ էին ամենայն ինչ փխ. յարեալ էին ի նա մինչեւ I չիք ի նա ê նմա փխ. նա IJKLMNOPRSTVXZd որ Wcefg ցոր q եւ յաւր E մահւան aprs մահուանն

2 IJKLMNOPQRSTVXYZWv իւրոց P եւ որպէս IJKLMQRSTVXYZWv եւ յարեալ a չիք ի (պաւղ.) hl ի պաւղոսն BCDEFGHJKe աիմովթէոս Wdfg եւ ի (W չիք եւ ի bq չիք ի) տիմէթէոս ê տիմովթիոս IJLMNOFQRSTVXYZWbegq եւ աիտոս H տիսոս cf չիք տիտոս OWg արիստաքոս e արիստաքրոս

3 Gl ի լիատրա IJY ի լուսարա NO ի լիւստրոս Q ի լիսարա Weg ի լուստրոս b ի լիստրոս cdhlps ի լիւստրիայ f ի լիւսիտրա q ի լստրոս r ի լիւստըրեայ, ոնեսէմոս G մրնէոս V մնէաս ps նմէոս IJKLMOPQRSTVXYZWbq էր (առաջ.) rs չիք է RXY յառաջին ps առաջի

4 i չիք աշակերտ... բազում H չիք աշակերտ l առաքելոյն begq այլք Y չիք մինչեւ ցելանել G յելանէ KLMQRSTXZf ելանել e յելանելն gps ելանելն ct ցելանելն l մինչեւ ցնա ելանել. բացի dhiorv-ից մնացած Ձեռ-երը յելանել

5 l որ այս փխ. նորա Yt չիք նորա IJKLMRSTVXYZl ի հռովմ h չիք ի հռոմ յորժամ a նոցա փխ. նորա (տէրտիղոս) C տէրտուղոս G տէրուղոս BH տէրաւղոս l տէրտեղուն JKLMNOPQRSTVXYZW տէրտեղոսն d տէրտեղոս f տէրտիւղոս l տէրտիոս s տէրտիլոս e պաւղոս փխ. տէրտիղոս

6 IJKLMNOQRSTVXYZW ի ներոն BCDFGHêa ի ներովնէ û իսկ ի ներոն կայսերէ սուսերաւ գլխատեցաւ F կայսերն hlo կայսերէ ի հռոմ սրով նաեւ պետրոս ի հռոմ ps սրով IJKLMNOPQRSTVXYZWû նաև (J նաւս) Սիմոն (KLMSTXZ սիմովն û սիմօն) պետրոս փխ. նա եւ պետրոս t եւ. նա եւ d նոյնպէս նայեւ G ի հռովմ q եւ հռոմ BCDEHIVYe ի հռովմ û ի քաղաք հռոմ ps ի հռոմ քաղաքի (s չիք քաղաքի) խաչեցաւ

7 hor եղ BCDEFGHebps անդէն q չիք անդ BCDEFGHMebefgq չիք մեծաւ S մեծապատուով ê պատվով û չիք ըստ արժանի... զսուրբ հոգի begpqs արժանեաց Gb իւրոց IRSVWêfgho գովութեան N գովութեամբն Qtpqs գովութեամբ d գովութեանց իւրեանց

8 JKMNORSVXW բազում ամբոխ Y բազմանբոխ NOPVWsv մարդկանն ê նահատակութեան afir նահատակութիւնն NXYf խոստովանութեանն bq խոստովանութեամբ

9 G աւրհնեն

10 QVv զորդին ê սուրբ IJKLMNOPRSTVXZWefg եւ զհոգին սուրբ ho չիք եւ (զսուրբ) QVcv հոգին adps զհոգին bq հոգիդ Qf չիք եւ (կատա.) befgq կատարէին H յիշատակս û յիշատակ egq զյիշատակ BCDEFGHêefgq մեծապէս b մեծայպէս. բացի acdhiloprstv-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն պատուով եւ

11 û հանդիսիւ փխ. ցնծութեամբ egq առնէին ps տաւնեն փխ. առնեն û չիք եւ առնեն... սիմոնի վիմի ê տուն փխ. տաւն FGeg ուրախութեամբ Yf ուրախութեանն bq յուրախութիւն hlo չիք ուրախութեան o միայբանութեամբ

թեամբ ամենայն քաղաքն Հռովմայեցւոց. նախ՝ Սիմոնի Վիմի, երկրորդ՝ սրբոյն Պաւղոսի, եւ այնպէս կարգ ըստ կարգէ եւ դայլոց առաքելոցն, շինեալ վկայարան սքանչելագործ իւրաքանչիւր ըստ անուանց նոցա. եւ առնեն տաւնս մեծապայծառս, որպէս եւ վայել է սրբութեան նոցա, փառաւորելով զամենատէրն՝ զարարիչն զհայրն եւ զամենաստեղծիչն զմիածինն Որդին որ յԱստուծոյ՝ զտէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, եւ զամենուսոյցն եւ զմխիթարիչն եւ զառաջնորդն ամենայնի զսուրբ Հոգին, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

1 f *յամենայն* IJOPV *քաղաքք* LMQR STXYZWbefglq *քաղաք* N *քաղաքդ* BEFIJMOQRXZWeacel *հռովմեացւոց* N *հռովմայեցուց* PSTYp *հռովմայեցոց* d *հոռմայեցոցն* f *հոռմէացոց* ghlors *հոռմայեցոց* bq *ի հոռմէացոց* W *սիմօնի* l *սիմէոն* բացի bcegoqv-ից մնացած Ձեռ-երը *Սիմովնի* ps *վիմին*

2 Yho *եւ երկրորդ* l *եւ երրորդ* c *եւ ապա* փխ. *երկրորդ* q *եւ որրոյն* NOW *պօղոսի սրբոյն* ps *սրբոյն պաւղոսի առաքելոյ եւ* B.DEFGH Yêbfpqs *այսպէս* Q *յայնպէս* IJKL MNPQRSTVXYZWûbq *ըստ կարգի* l *ըստ կարգէս* ps *ընդ կարգի* c չիք *եւ (դայլ.)* r *դայլոցն* u չիք *եւ դայլոց*

3 ps *առաքելոց* ûps *եւ շինեալ* abc defghlloqrt *շինելով վկայարանս* (l *դկտակարանս*) F *եւ սքանչելագործ* ops *սքանչելագործս* JK LMNOPQRSTVXYZWû *ըստ իւրաքանչիւր* bq *ընդ* I չիք *ըստ*

4 բացի abcdfghlloqrsv-ից մնացած Ձեռ-երը *անուան* Y *տօնեն* փխ. *առնեն* BCDEFGHSps *տաւն* Y *զտօն* ê *տուն* փխ. *տաւնս* QR *մեծամեծս պայծառս* Zrs *մեծապայծառ* f *մեծապայծառապէս* begq *մեծամեծս* (b *մեծայմեծս*) *փառաւորապէս* V *եւ առնեն... մեծապայծառս* կրկնված է befg hq չիք *որպես* eg *եւ վայելի* DG Hê *վայելչութեան*

5 Nf *սրբութեանն* u *սրբոց* Q *սրբութեամբ* DGHe չիք *սրբութեան* beg *նորա* l չիք *նոցա, փառաւորել* befgq *զամենեցուն տէր* (f *տէրն*) F *զամենատէրն մեր* Y չիք *զարարիչն* Ybeglortv *զհայր* h *հայր*

6 l չիք *եւ (զամենա.)* Hû *ամենաստեղծիչն* Y *ստեղծիչն* f *զամենաստեղծիչ* ho *զամենաստեղծիցն* r *զամենայըստեղծիչ* DGe *միածինն* Yûacfhilors *զմիածին* begq չիք *եւ զամենաստեղծիչն... ամենայնի.* բացի Gacfhilorsv-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *որդին* G *որդի,* չիք *որ* Dêfl *աստուծոյ* GJKLMOPQRSTV XYZWdkmps *զտէր* I *տէր* H *ըզտէրն*

7 û չիք *եւ (զամենուս.)* Gd *զամէնուսուց* X *զամէնուսուցն* BC DEFHOSYêacfhilmort *զամենուսոյց.* բացի IJLMOPTVXZWûv-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *եւ (զմխ.)* acdfhilort *զմխիթարիչ* R չիք *զմխիթարիչն եւ* IJLMNOPQSTVXYZ Wûv չիք *եւ (զառաջ.)* ûafir *զառաջնորդ*

8 KLMQSTXYZ *յամենայնի* rt *սուրբ* H *հոգ[ին]* begq *եւ զորդի եւ զսուրբ հոգիդ* (eg *զհոգին*) փխ. *զսուրբ հոգին* fs *յամմ* p *յայժմ* ê *միշ[տ]* I *եւ միշտ* կրկնված է eg չիք *այժմ եւ միշտ* b չիք *եւ միշտ... ամէն* FGnqrt չիք *եւ յաւիտեանս... ամէն* W չիք *եւ (յաւիտ.)*

9 ghlmops չիք *յաւիտենից* adkmpsv չիք *ամէն*

Բ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՇՈՒՔԵԼԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԻՍ ԳԼՈՒԽՔ ԶԵ.

Ա. Վասն ձեռնադրութեան եպիսկոպոսաց։

Բ. Վասն ժառանգաւորաց ձեռնադրութեան։

Գ. Վասն տէրունական պատարագին։

Դ. Վասն գիւտից եկեղեցւոյ։

Ե. Վասն կնաթող քահանայից։

Զ. Վասն ժառանգաւորաց որ ղաշխարհական հոգս յանձն առնուն։

Է. Վասն սրբոյ Զատկին։

Ը. Վասն հաղորդելոյ յաւուր տաւնին որ յուխտէն իցեն։

1 Ո չիք ցանկը՝ 67-րդ էջի 1-ին տողից մինչև 75-րդ էջի 1-ին տողը f ընկած է ցանկի սկիզբը՝ 67-րդ էջի 1-ին տողից մինչև 69-րդ էջի 3-րդ տողը Wbq չիք վերնագիր JKLMN OPQRSTVXYZ ունեն ընդարձակ վերնագիր՝ *կանոնք երկրորդ* (Q *երրորդ*) *առաքելական ի ձեռն կղեմայ* (LMQSTZ *կղեմա*) *գլուխք* (IJQR *գլուխ* NOP *գլուխս*) *ԶԵ* H *երկրորդ*, չիք *առաքելական* d *կանոն առաքելական* Un *կանովնիս* c *կանոնքս* egkmps *կանոնք* A *գլուխս* CDGHêInrt *գլուխ* eg չիք *գլուխք ԶԵ* Ht չիք *ԶԵ* i *ութսուն և հինգ*

2 Y *ձեռնադրութեանն*

3 JY *ձեռնադրութեանն* kmps *վասն ձեռնադրութեան քահանայից սարկաւագաց և այլ ժառանգաւորաց*

4 kmps *վասն տէրունական պատարագի և սեղանոյ չմերձեցուցանել այլ ինչ* l *պատարագի* DGHe *պատկերին* փխ. *պատարագին*

5 AIJKLMNOPQRSTUXYZW *գիւտից* d *գիւտ* n *գիտից* kmps *վասն մրրգաց ի տունս առաքելոյ յերիցանց* փխ. *վասն.... եկեղեցւոյ* FHLNYê bdghloqr *եկեղեցոյ* RX *յեկեղեցոյ* M *յեկեղեցւոյ*

6 kmps *վասն երիցանց և սարկաւագաց չհանել ղկինն* (km *զկին*) *իւր* rt չիք *վասն..... քահանայից* b *կնայթող* ho *քահանայիցն*

7 kmps *վասն եպիսկոպոս երէց* (mp *էրէց*) *և սարկաւագ ղաշխարհական հոգն* (m *հոգոյն*) *յանձն մի առցէ* hlo *ժառանգաւորացն* o *որ* կրկնված է ho *աշխարհական* l *յաշխարհական* b *ղաշխարհականն* g *հոգսն* h *հոգոյ* փխ. *հոգս* Y *յանձ* q *անձն*

8 MRXY *առնու* eg *առին* b *առ*

9 bcdeghiloqr այս վերնագիրը դրված է 10-րդ տողում BFE *որրոց* km ps *վասն սուրբ* (ps *զսուրբ*) *չարչարանաց* (m *չարչարանացն*) *աւրն* (kp *օրն*) *յետ հասարակածի կատարել* փխ. 9-րդ տողը bq *սրբոյն* (b *սրբոյ*) *զատկին և յարութեան* (b *յարութեանն*) *քրիստոսի աստուծոյ*

10 H չիք *ը վասն... իցեն* bcdeghilo qr 10-րդ տողը դրված է 9-րդ տողում՝ t *դ* փխ. *ը*՝ 10-րդ տողը դրված է 6-րդ տողում, *հաղորդիլ* ê *յաղորդելոյ* a *յաւուրս* e *աւուր* h *յաւր* XYt *տօնի* Y *յուխտին* d *յուխտին* eg *ուխտէն* hlo չիք *որ.... իցեն* km ps *եպիսկոպոս կամ երէց* (mp *էրէց*) *կամ սարկաւագ որ ոչ հաղորդի ժողովոց* փխ. 10-րդ տողը

Թ. Վասն որ անկատար զժամն թողուն։
Ժ. Վասն ոչ հաղորդելոյ ընդ անհաղորդին։
ԺԱ. Վասն լուծեալ քահանային։
ԺԲ. Վասն որք բանադրեալ իցեն։
ԺԳ. Վասն եպիսկոպոսի որ ղայլոյ իշխանութիւն բռնադատէ։
ԺԴ. Վասն ժառանգաւորաց որ յաւտար տեղիս պանդխտանան։
ԺԵ. Վասն ոչ ձեռնադրել զերկկանայս ի քահանայս։
ԺԶ. Վասն ոչ ձեռնադրել քահանայ որ զայրի կին առնէ։
ԺԷ. Վասն զազգականս չառնել կին։
ԺԸ. Վասն ոչ տալոյ երաշխաւոր ժառանգաւորի։
ԺԹ. Վասն որ ոչ կամաւք ներքինացեալ են։
Ի. Վասն որ կամաւք զինքն կրճատեաց։
ԻԱ. Վասն ժառանգաւորի որ զինքն կրճատեաց։

1 H չիք Թ Hê չիք որ Hbe ժամն q մամ ghlor թողուն զժամն t թողուն և երթան kmps վասն որք (m որ) զան եկեղեցիս (k յեկեղեցիս) յաղաւթս (k չիք յաղաւթս) և ոչ մնան սրբոյ հաղորդութեանն (k հաղորդութեան) փխ. 1-ին տողը

2 kmps վասն որք ընդ անհաղորդին աղաւթակից (s աղաթակից) լինին bl անհաղորդսն hlo անհաղորդս ê այնհաղորդին r անհաղորդողն t անհաւասան փխ. անհաղորդին

3 kmps վասն որք լուծեալ քահանայի աղաւթակից լինին BCDEFGH քահանայի begq քահանայից

4 kmps վասն որոշեալ ժառանգաւորաց (ps ժառանգաւորացն) որ այլ տեղիս գնաց և ընդունին փխ. վասն.... իցեն begq որ Ylot բանադրեալք b բանայգրեալ h բռնադրեալք r բանագրեալեն

5 kmps վասն եպիսկոպոսաց ոչ թողուլ զիւր վիճակն փխ. վասն.... բռնադատէ DEFGKLMQSTUXZê hn զայլոց q իշխանութիւնն DG Sb բռնայդատէ d չիք բռնադատէ

6 kmps վասն երիցանց և սարկաւագաց և ժառանգաւորաց ոչ գնալ յայլ տեղիս փխ. վասն.... պանդըխտանան abcdeghıloqrt ժառանգաւորի h չիք որ dhlo աւտար I օտար bdq տեղի hlo երկիր փխ. տեղիս abchlt պանդըխտանայ egl or պանտրխտանայ q պանտըղտանա d չիք պանդխտանան

7 kmps վասն որ յերկուս ամուսնութիւնս խառնակեցան չլինել (km վասն չլինել առաՑծին վերՑագիր) ժառանգաւոր փխ. վասն...ի քահանայս K ձեռնադրելոյ X ձեռնայգրել H գերկանայս O չիք ի MQRSTnq քահանայութեան KLY ZJeg քահանայութիւն X քահանայութիւնն W չիք ի քահանայս P 7-րդ տողը Ներքևի լուսանցքում

8 kmps վասն որք առին զայրիս և զհանեալն և զայլ աղտեղիս ոչ լինին ժառանգաւոր փխ. վասն.... առնէ d ձեռնադրելոյ N ձեռնադրէ BCDEFGH ed չիք քահանայ r կին այրի t այրի LMQRSTVX YZ առնու d առեալ իցէ

9 kmps վասն որ երկու քուրս առեալ է կամ զայլ մերձաւորս ոչ լինել ժառանգաւոր փխ. վասն.... կին bq ազգականի (Ն ազգայկանի) ոչ առնել ի կնութիւն acdeghirt զազգական ոչ առնել (h ոչ առնելս) lo ոչ առնելոյ RXY ոչ առնել hlo չիք կին

10 kmps վասն (ps չիք վասն) ժառանգաւոր ոք երաշխաւոր տըւեալ (ps տուեալ) F չիք ոչ bq տալով eg կալով փխ. տալոյ Y զերաշխաւոր dr երաշխաւորի DGH ժառանգաւորաց ê ժառանգաւորացն g ժառանգօրին

11 kmps վասն ներքինեաց որ ակամա լինին begq չիք ոչ b կամաւ q կամաւքն

12 Q չիք որ kmps չիք կամաւք b կամաւքն t կամաւ NO կրճտեաց ê կրճըտաց b կըրճտեաց hlo կըրճատեց

13 Y չիք վասն.... կրճատեաց l չիք որ hlo չիք զինքն NO կրճտեաց ê կըրճըտեաց c կրճատէ hlo կրճատեցաւ

ԻԲ. Վասն ժողովրդականի որ զինքն կրճատեաց։
ԻԳ. Վասն եպիսկոպոսի որ ի մեղս զառածեալ է։
ԻԴ. Վասն որք ամուսնանան ի ժառանգաւորաց։
ԻԵ. Վասն չլինել հարկանող զեպիսկոպոս։
ԻԶ. Վասն եպիսկոպոսի որ լուծեալ իցէ։
ԻԷ. Վասն եպիսկսպոսի թէ ընչիւք ձեռնադրի։
ԻԸ. Վասն եպիսկոպոսի որ իշխանաւ վարեցեալ։
ԻԹ. Վասն թէ ոք երէց անարգէ զեպիսկոպոս։
Լ. Վասն թէ ոք երէց կալցէ յեպիսկոպոսէ որոշեալ։
ԼԱ. Վասն զի մի զոք լաւտար եպիսկոպոսաց ընդունել։
ԼԲ. Վասն զեպիսկոպոսին իւրաքանչիւր ազգի գիտել պարտ է։

1 begq չիք վասն... կրճատեաց Y ժողովրդական d ժողովականի km ps ժողովրդականաց NO կրճաեաց ê կրճաաց

2 b չիք վասն... է kmps վասն եպիսկոպոսաց և այլ ժառանգաւորաց որ երգմունս զտանին փխ. վասն.... է q զառանձացեալ է բացի FNOVW cgl-ից մնացած Զեռ-երը առածեալ է

3 kmps վասն ժառանգաւորաց որք կամին ամուսնանալ F չիք որք e քոր փխ. որք Dd ամուսանան Ur ամուսնան n ամուսնացեալ են KLMQTXYZeg չիք ի ê ժառանգաւորացն l ժառանգաւորի l ժառանգաւ

4 kmps վասն հարկանողաց ժառանգաւորաց K չի լինել ê լինիլ r չլինիլ NOW զեպիսկոպոսի beq եպիսկոպոսի ghlo եպիսկոպոսին nrt եպիսկոպոս Y եպիսկոպոսն c զեպիսկոպոսս

5 kmps վասն լուծեալ եպիսկոպոսաց և այլ ժառանգաւորաց bq վասն որ լուծեալ իցէ (b լուծից լիցէ) եպիսկոպոսն R ըռծեալ փխ. լուծեալ

6 kmps վասն ժառանգաւորաց որ ի ձեռն արծաթոյ հասին փխ. վասն... ձեռնադրի t որ թէ Y որ փխ. թէ F ընչի CDG ընչիւ H ձեռադրի beghloq ձեռնադրէ

7 kmps վասն եպիսկոպոսաց որք յաշխարհի (km աշխարհի) իշխանաւք (kp իշխանօք) վարին NOW չիք որ bq իշխանութեամբ վարեալ է NORe իշխանու W իշխանութիւն MRY վարեցաւ chlo վարի eg վարեալ է f վարեցեալ է

8 kmps վասն երիցանց որ արհամարհեն զեպիսկոպոսն eglq չիք վասն... զեպիսկոպոս f եթէ U որք փխ. ոք d չիք ոք ho անարգէ երէց (h իրէց) զեպիսկոպոսն b երիցուէ եպիսկոպոսէ որոշեալ է փխ. երէց... զեպիսկոպոս F երից L զերէց NOWd զեպիսկոպոսն Q եպիսկոպոս

9 kmps վասն երիցանց և սարկաւագաց եպիսկոպոսէ (p որ եպիսկոպոսէ) որոշեալ l վասն թէ որք բանադրուերէ յեպիսկոպոսէն (q վասն թէ ոք իրիցուէ եպիսկոպոսէ որոշեալ է) փխ. վասն.... որոշեալ e եթէ g չիք թէ ոք, քահանայի Unt կացցէ YWebo չիք կայցէ ad կայ (cf կա) փխ. կայցէ JKLMQRSTVXYZdn եպիսկոպոսէ eg որ (e չիք որ) եպիսկոպոսէ որոշեալ է ho որոշեալ է յեպիսկոպոսէն ê յորոշեալ

10 kmps վասն եպիսկոպոսաց երիցանց (p և երիցանց) և սարկաւագաց առանց (p որ առանց) թղթի ոչ ընդունին (ps ընդունիցին) E միտք փխ. մի զոք rt չիք մի H զմի HKMXYlnt ոք Qq աւտար Yrt օտար lo եպիսկոպոսաց աւատրաց ընդունել h եպիսկոպոս աւատրաց c եպիսկոպոս R ընդունեալ ba ընդունի r ընդունիլ

11 kmps վասն եպիսկոպոսաց և ընդ ձեռամբ եղելոց չհակառակել (p ոչ հակառակել) միմեանց փխ. վասն... պարտ է G վասն զի GHYd եպիսկոպոսին begq եպիսկոպոսի զիւրաքանչիւր (b զիւրայքանչիւր) ազգ (e ազգի) f զիւրաքանչիւր K գիտելն Y պարտի

ԼԳ. Վասն չձեռնադրել զեպիսկոպոս լայլ վիճակ։

ԼԴ. Վասն թէ ոք զձեռնադրեալ եպիսկոպոս ոչ ընկալաւ։

ԼԵ. Վասն երկիցս ի տարւոջն ժողով լինելոյ։

ԼԶ. Վասն եկեղեցւոյ իրաց։

ԼԷ. Վասն երիցու եւ սարկաւագի չգործել ինչ առանց կամաց եպիսկոպոսին։

ԼԸ. Վասն ընչից եպիսկոպոսին եւ եկեղեցւոյն։

ԼԹ. Վասն իշխանութիւն ունել եպիսկոպոսաց եկեղեցւոյ։

Խ. Վասն եպիսկոպոսաց որ քուէից պարապեն։

ԽԱ. Վասն սարկաւագաց զնմանս արարեալ։

ԽԲ. Վասն եպիսկոպոսի որ վաշխ առնու։

ԽԳ. Վասն թէ եպիսկոպոս ոք թերահաւատից աղաւթակից լինի։

1 kmps վասն եպիոկոպոսաց ձեռնադրութիւն ոչ առնեն յայլոյ (p այլոց) վիճակ (այս վերնագիրը ps-ում դրված է 2-րդ տողի փոխարեն) Kq չի ձեռնադրել o զձեռնադրել NOW եպիսկոպոս begq եպիսկոպոսի o զեպիսկոպոս rt զեպիսկոպոսս IJKLMQRSTXYZlqr այլ acd յայլոյ NW վիճակաց

2 kmps վասն եպիսկոպոսին և իւր (s զիւր) վիճակին որ ոչ ընդունեին զմիմեանս (այս վերնագիրը ps-ում դրված է 1-ին տողի փոխարեն) KQ չիք ոք Gbf զձեռնագրել ê ձեռնադրեալ d զձեռնադրեալն q ձեռնադրել Q̄ զեպիսկոպոս begq եպիսկոպոսի begq ընդունել (f ընդունի) փխ. ընկալաւ

3 AKLMNOPQSTUVZn բ RXWacdhil ot երկու kmps ի տարոջ, լինելոյ եպիսկոպոսաց CVXacdh ի տարոջն (h չիք ի) befgq երկուս ի տարոջն J ի տարւոջն ը Y ի տարոջ H ի տալոջն beghloq լինել

4 kmps վասն թէ ամենայն եկեղեցական իրացն եպիսկոպոսն կալցի հոգն (p հոգ) IJKLMRTXZ յեկեղեցւոյ NOYbcefghlloqr եկեղեցոյ F ի րաց փխ. իրաց bq իրաց թէ որպէս cd և իրաչ (c չիք և) եպիսկոպոսին

5 kmps վասն երիցանց և սարկաւագաց կամաւք (k կամօք) եպիսկոպոսին վարել (k վարել) LZêdef gq իրիցու Y երիցոյ l երից H ինչ առ առանց Un եպիսկոպոսի կամաց FKLMQRSTXZbdegllqrt եպիսկոպոսի

7 kmps վասն թէ ինչք եպիսկոպոսին և եկեղեցոյն յայտնի լիցի BD չիք վասն ê չիցէ փխ. ընչից Un եպիսկոպոսաց (n եպիսկոպոսականաց) և եկեղեցւոյ ê չիք և IJX յեկեղեցւոյ MR յեկեղեցւոյն êairt եկեղեցւոյ NOPVYbfg եկեղեցոյն cdil եկեղեցոյ

8 kmps վասն եպիսկոպոսաց եկեղեցական իրաց հողևորաց և մարմնաւորաց ունել իշխանութիւն N իշխանի R[ուն]ել Y եպիսկոպոսի q եպիսկոպոսն abcdefgirt եպիսկոպոսին hlo եպիսկոպոսին և եկեղեցոյ (o եկեղեցւոյ) IJNOY Zc եկեղեցոյ KLQRST յեկեղեցւոյ MX յեկեղեցոյ beg յեկեղեցւոյն f եկեղեցոյն l զեկեղեցւոյ q յեկեղեցոյն

9 kmps վասն եպիսկոպոսաց երիցանց և սարկաւագաց գինարբուաց եւ ընգ վայր շրջողաց փխ. վասն... պարապեն G եպիսկոպոսացք eg ho քուևէից rt քըւէից ê պարապին

10 kmps թէ այլ ժառանգաւորաց փխ. սարկաւագաց i ի նմանս

11 kmps վասն եկեղեցականաց որ վաշխ և տոկոսիս առնեն IJ եպիսկոպոսից d եպիսկոպոս l շաղախէր փխ. վաշխ առնու IJ առնուն hi առնէ

12 kmps վասն եպիսկոպոս կամ էրէց (s երէց) կամ սարկաւագ թերահաւատից աղաւթակից չլինել փխ. վասն.... լինի efg վասն զի թէ ոք եպիսկոպոս թերահաւատից կամակից լինի (g լիցի) փխ. վասն... լինի bq վասն զթ թէ ոք (b չիք ոք) թերէհաւատակից GYc չիք թէ Y եպիսկոպոսի որ թերահաւատաց ê որք փխ. ոք Z զթերահաւատից t ոք ընդ H աղօթից փխ. աղաւթակից q չիք աղաւթակից

ԽԴ. Վասն թէ եպիսկոպոս ոք զթերահաւատից մկրտութիւն ընդունի։

ԽԵ. Վասն որոշելոյ զկնահանէսն։

ԽԶ. Վասն որք անգոսնեն զամուսնութիւն եւ զմսակերութիւն եւ որք զինի ճաշակեն։

ԽԷ. Վասն թէ եպիսկոպոս ոք զդարձեալն ի մեղաց ոչ ընդունի։

ԽԸ. Վասն որ ոչ ճաշակեն յաւուր տաւնից ի մսոյ եւ ի գինւոյ։

ԽԹ. Վասն ժառանգաւորի որ ուտէ ի կապեղոջ։

Ծ. Վասն ժառանգաւորի որ թշնամանէ զեպիսկոպոս։

ԾԱ. Վասն ժառանգաւորի որ թշնամանէ զերէց։

ԾԲ. Վասն թէ ոք ժառանգաւոր այպանեսցէ զվնասեալ մարմնով։

1 kmps *թէ եպիսկոպոս կամ էրէց* (s *երէց*) *կամ սարկաւագ զթերահաւատից քահանայագործութիւն չընդունել* begq *վասն զի* (beg չիք *զի*) *թէ ոք եպիսկոպոսաց թերահաւատից* DGHê չիք *թէ* f *ոք եպիսկոպոս* Yhlo չիք *ոք* ê *որք* փխ. *ոք* d չիք *եպիսկոպոս* ê *թերահաւատից* l *զթերէհաւատից* RUXY nt *մկրտութիւնն* d *ունի* փխ. *ընդունի*

3 kmps *վասն կնահանից որ այլ կին կամ զարձակեալն յայլմէ առցէ* S *զկնայհաննեսն* befgq *զկնահանսն* d *զկնահանէս* ho *զկնահարէսն* c *զկնահան երէցն*

4 kmps *վասն որք պիղծ համարին զամուսնութիւն* (p *զամուսնութիւնն*) *կամ զմիս կամ զգինի* bq *վասն անկոսնելոյ զամուսնութիւնն և զմսակերութիւն* (q *զմսակեր*) *զինի ճ[աշա]կ[են]* փխ. *վասն.... ճաշակեն* Jacfhlor *որ* Y *վասն* փխ. *և* (*զմսակերութիւն*) F *մսակերութիւն* R *զմ[ս]ակերութեան* eg *զըմսակեր,*

5 eg չիք *և որք* hlo չիք *որք* i *որ* փխ. *որք* KMNOQRSTVXYWhilo *զգինի* eg *զինիոյ* eghlo չիք *ճաշակեն* R *ճաշակին*

6 kmps *վասն որ եպիսկոպոս կամ էրէց* (s *երէց*) *զդարձեալսն* (m *ըզդարձեալն* p *զդարձեալնն*) *ի մեղաց ոչ ընկալցին* bq *վասն թէ ոք դարձեալն ի մեղաց չընդունի* փխ. *վասն.... ընդունի* G չիք *թէ* Z *զեպիոկոպոս* cd չիք *եպիսկոպոս* achiort *զդարձեալսն* Yi *զդարձեալ* ê *դարձեալ* d *զդարձեալն* g *զդարձեալս* Yê չիք *ի* d չիք *ի մեղաց* ê *ի մեղացն* d *ընդունին*

7 kmps *վասն եկեղեցականաց որ յաւուրս* (p *յաւուր*) *տաւնի* (p *տօնի*) *ոչ ճաշակեն ի մսոյ և ի գինոյ* (m *գինւոյ*) ebcefghiog *որք* ê չիք *ոչ* bq *յաւր* eg *յօր* lo *աւուր* abcd fhoq *տաւնի* egilrt *տօնի* OW չիք *ի* (*մսոյ*) e *ի մսոց* c *ի գինոյ և ի մսոյ* W չիք *ի* (*գինւոյ*) CEFGINOPQRSTVXYZêadfoqt *ի գինոյ* bbr *ի գինո* e *ի գինոց* g *ի գինիոյ*

8 kmps *վասն ժառանգաւորի* (m *ժառանգաւորաց*) *որ ի կապեղոջ ըմբռնի ուտելով* efgq չիք *ի* Fêln *ի կապեղւոջ* IJUVZ *ի կապելւոջ* N *ի կապելուջ* eg *ի կապելոջ ըմբռն*

9 kmps *վասն ժառանգաւորաց որ թըշնամանեն զեպիսկոպոսն* KLMQRSTXYZg *թշնամանէ զերէց* (QYZg *զէրէց*) *զեպիսկոպոս* (Q *կամ զեպիսկոպոս* X *եպիսկոպոս* g *եպիսկոպոսի*) i *թշնամէ* bq *եպիսկոպոսի* d *զեպիսկոպոսն* e *եպիսկոպոսի զէրէց* h չիք *վասն.... զեպիսկոպոս*

10 Yeg չիք *վասն.... զերէց* bq *ժառանգի,* չիք *որ թշնամանէ զերէց* il *թշնամէ* kmps *զերէց կամ զսարկաւագ* ê *էրէց*

11 kpms *վասն որ զխեղսն այպանեսցեն* փխ. *վասն.... մարմնով* eg չիք *թէ ոք* acfhilort *ոք ի ժառանգաւորաց* bq *ի ժառանգաց* (b *ժառանկայց*) փխ. *ոք ժառանգաւոր* d *ժառանգաւորաց* eg *ժառանգաւորի այպանիցէ* (g *այպանէ*) t *որ այպանեսցէ* Chhloqt *զվնասեալն* Ne *զվնասեալս* X *վնասեալ* H *մարմնովն* bq այս վերնագիրը դրված է ԾԶ և ԾԷ վերնագրերի միջև

ԾԳ. Վասն երիցու որ անփոյթ առնէ զքահանայութեան եւ զժողովուրդն խրատելոյ։

ԾԴ. Վասն եպիսկոպոսի որ ոչ տայ կարաւտելոյ։

ԾԵ. Վասն չմուծանելոյ զամպարշտացն գիրս յեկեղեցի։

ԾԶ. Վասն բամբասաւորաց։

ԾԷ. Վասն մարդկային երկիւղի։

ԾԸ. Վասն ոչ ուտելոյ միս արեամբ շնչոյ եւ գազանաբեկ։

ԾԹ. Վասն ոչ պահելոյ զշաբաթ եւ զկիւրակէ։

Կ. Վասն ոչ աղաւթել ի ժողովարանս Հրէից։

ԿԱ. Վասն որ ի կռուի զոք սպանցէ։

ԿԲ. Վասն որք զանխաւս կանայս բռնաբարեն։

1 kmps վասն եպիսկոպոսաց որ զժողովուրդն ոչ խրատեն փխ. վասն... խրատելոյ bdeg երիցու F չիք որ e առնու CDGHeg զքահանայութիւնն êbq զքահանայութիւն Y զքահանայութեանն hlo զքահանայութիւն և չխրատէ (h ոչ խրատէ) զժողովուրդն b չիք և N ժողովուրդն Y զժողովուրդ b ժողովրդեանն q ժողովուրդ

2 q խրատէ b զխրատ t և խրատելոյ զժողովուրդն eg ժողովուրդ և ոչ խրատելով զնոսա

3 kmps վասն եպիսկոպոսաց և երիցանց (m քահանայից) որ ոչ տան զպէտս ժառանգաւորաց H չիք որ b չի փխ. ոչ l սատուծոյ փխ. տայ q չտա NUcgirt կարօտելոց abdeb noq կարաւտելոց fl կարոտելոց

4 kmps վասն որք զամբարշտաց գիրսն յեկեղեցիս մուծանեն biq վասն չմուծանել զամբարշտաց զգիրս (i գիրս) յեկեղեցիս eg վասն մուծանելոյ զամբարիշտն ի գիրս եկեղեցւոյ (g եկեղեցոյ) XYr չմուծանել զամպարշտաց (Y զանբարշտաց r ամբարշտաց) t զգիրս ամբարշտացն R զամպարշտաց Q զամպարիշտացն KSTV զամբարիշտացն o զամբարիշտաց Jb զամբարշտաց Icl զամբարրշտաց adf զամբարշտաց գիրն (f գիրոյ) յեկեղեցիս (d յեկեղեցին l եկեղեցիս) DGIJNOêr եկեղեցի FLo յեկեղեցիս Yl յեկեղեցին H եկեղեցեցի

5 kmps վասն թէ զամբարիշտսն ոչ ձեռնադրեն փխ. վասն բամբասաւորաց CDên բանբասաւորաց bq վասն բամբասողաց (q բանպասողաց) չարաբարոյ (b չարայբարոյ) մարդոյ փխ. վասն բամբասաւորաց eg բամպասողաց hlo բամբասաւորացն

6 kmps վասն այնոցիկ որք կորանան առաջի անհաւատիցն փխ. վասն... երկիւղի X մարդկանին S երկիւղիւ X երդիւղի ALU երկիդի

7 kmps վասն որք ուտեն զմիս արեամբ շնչոյ կամ զդազանաբեկ l չուտելոյ begq ոչ ուտել t զմիս q շնչու b անշնչու Wt չիք և գազանաբեկ b գազանայբեկի HRYedegq գազանաբեկի

8 kmps վասն ժառանգաւորաց որ պահուք (kp պահօք) անցուցանեն զշաբաթն (km զշաբաթ) և զկիրակին (km զկիրակի) l պահել H զշաբաթն BCDEFHJKLMNOPQ RSTVXZêdl զկիրակէ JYWb զկիրակի Ge կիրակէ a զկիւրակի q կիրակի

9 kmps վասն որք ի ժողովարան հրէից և թերահաւատից աղաւթեսցէ (k աղօթեսցէ) BCDEFGHLRê չաղաւթել S ոչ յաղաւթել bdef gq ոչ աղաւթելոյ G չիք ի eg ի ժողովուրդն r ի ժողովրդարանս

10 kmps վասն հարկանողաց որ միով հարկանելով (s հարկանել) սպանցէ (s ըսպանցէ ho որք ի կովի l ոք (r որք) փխ. որ t չիք որ, զի փխ. ի l կուուի i կռիւ begq կռիւս մարդ սպանէ (e սպաննէ g սպանանէ) t զոք և c սպանիցէ

11 kmps վասն որք զկոյս բռնաբարեալ կալցէ F ռ փխ. որք begq չիք զանխաւս a կանացս rt կանանցս h կայանս փխ. կանայս aor բռնաբերեն d բռնաբարին begq բռնադատեն

ԿԳ. Վասն որ երկրորդ ձեռնադրութիւն ընկալան։

ԿԴ. Վասն պահելոյ զուրբաթ եւ զչորեքշաբաթ ի սուրբ քառասնորդսն։

ԿԵ. Վասն ոչ պահելոյ եւ սաւնելոյ ընդ Հրէայսն։

ԿԶ. Վասն որք տանին ձէթ ի մեհեանս հեթանոսաց։

ԿԷ. Վասն որ գողասցի ձէթ կամ մոմեղէն։

ԿԸ. Վասն եպիսկոպոսաց որ ամբաստանեալ են։

ԿԹ. Վասն չընդունելոյ զթերահաւատ ոք ի վկայութիւն եպիսկոպոսաց։

Հ. Վասն ոչ շնորհելոյ եպիսկոպոսաց զպատիւ՝ ազգականաց։

ՀԱ. Վասն որք թէ խեղ ակամբ եւ մարմնով։

ՀԲ. Վասն ոչ ձեռնադրել եպիսկոպոսի զխուլ եւ զկոյր։

ՀԳ. Վասն դիւահարի։

1 kmps վասն ժառանգաւորաց որ երկրորդ ձեռնադրութիւն ընկալցի (m կալցի) ումեքէ IJêbefgrt որք lq չիք որ LTZê ձեռնադրութիւնն grt ձեռնադրութիւնս d ձեռնադրութեան neg ընկալաւ

2 kmps վասն թէ ժառանգաւորք ոչ պահեն զքառասնորդն զչորեքշաբթի (p զչորեքշաբաթին s զչորեքշափթին) և զուրբաթ (p° զուրբաթն) bq վասն պահելոյ (q պահելո) սրբութեամբ (q զսրբութեամբ) զուրբաթ և զդ· շբի զխ-որդ (զխ-երդ) ê վասն որ պահելոյ, չորեքշաբաթ KLMQRZ և սուրբ Yfg և զսուրբ e ի զսուրբ d զըսուրբ KLMQRSTXZeg քառասնորդս hlo քառասունսն e քառասնորդն a քառասնորդ Y խ-ընդս P 2-րդ տողը ներքևի լուսանցքում

4 kmps վասն ժառանգաւորաց որք հաղորդին ընդ հրէայսն (ps հրէայս) Y չպահելոյ hl սաւնել l ըստ փխ. ընդ q չիք ընդ BCDEFGHIJKLMNOPQRSTVXZW հրէայս ê հրէաս

5 kmps վասն որք ի ժողովարանս հրէից և հեթանոսաց ձէթ տանին efg lqt որ q տաւնին փխ. տանին ê տանեն DGê ի մեհանս l ի մեհեան q ի մեհեանսն

6 kmps վասն ժառանգաւորաց որ յեկեղեցոյ (k յեկեղեցւոյ m եկեղեցւոյ) մոմ և ձէթ առցեն ABCDEGHIJKLMNOPQRSTUVYZWabcfhilnoqrt յաղագս փխ. վասն Yr ի ձէթ Yt և փխ. կամ b մոմեղէնս e մոմեղէնս եկեղեցոյն

7 kmps վասն որ կոչեն զեպիսկոպոսն ի ժողովս և ոչ գայ փխ. վասն..... են ABCD^EGHIJKLMNOPQRSTUVXYZWabcfhilnoqrt յաղագս փխ. վասն ê որք անբաստանեալ են g ապըստամբեալ փխ. ամբաստանեալ bq էին փխ. են

8 kmps վասն վկայից զեպիսկոպոսէ հաւատարիմ լինել փխ. վասն... եպիսկոպոսաց cdgr ոչ ընդունելոյ f չնդունելոյ DGHê զթերահաւատք l զթերէհաւատք ΓW զթերահաւատս e զթերէհաւատս bq զթերահաւատսն DGHêbefgq չիք ոք J ի վկայութիւնն bq ի վկայութեան eg ի վկայ եպիսկոպոսաց զուր W չիք եպիսկոպոսաց

10 kmps վասն եպիսկոպոսաց որ զժառանգաւորութիւնս մերձաւորիտան e չիք ոչ d շնորհելով Z զպատիւ եպիսկոպոսաց Y ի պատիւ փխ. զպատիւ Ybo ազգականացն eg զազգականաց b ազգայկանաց

11 Wdghklmops չիք թէ f թէ որք t որ deg ակամբք t խեղ է ակամբ b մարմնով իցէ kmps մարմնով եպիսկոպոսութիւն կամին գալ

12 kmps վասն խուլից և կուրից որ եպիսկոպոսութիւն կամին գալ eg վասն ոչ ձեռնադրելո եպիսկոպոսաց զխուլն և զկուրն K ձեռնադրելոյ cd եպիսկոպոսին irt եպիսկոպոս bq զխուլն և զկուրն e զխոյլ և կոյր KLMQRSTXYZ և կամ զկոյր (Q կոյր) APUVacfin չիք և a զիկոյր d զկուր

13 kmps վասն որ զեւ ունիցին և ի ժառանգաւորութիւն (kp ժառանգութիւն) կամին գալ փխ. վասն դիւահարի bq վասն դիւահարի և այսահարի

ՀԴ. Վասն որք ի հեթանոսաց մկրտին։

ՀԵ. Վասն չանկանել եպիսկոպոսին յերկրաւոր հոգս։

ՀԶ. Վասն չածելոյ ի ժառանգութիւն զծառայս։

ՀԷ. Վասն եպիսկոպոսի որ ի զաւրականութիւն պարապեսցէ։

ՀԸ. Վասն որք զթագաւոր թշնամանեն։

ՀԹ. Վասն զի թէ զոք ճշմարտութեամբ մկրտեալ եւ վերստին մկրտեսցի։

Ձ. Վասն մկրտութեան տգիտի։

ՁԱ. Վասն մկրտութեան։

ՁԲ. Վասն որ զՀայր ասէ չարչարեալ։

ՁԳ. Վասն եպիսկոպոսի զի մի իշխեսցէ յայլմէ իշխանութենէ առնուլ։

ՁԴ. Վասն եպիսկոպոսի զի երեւեսցի գլուխ եւ առաջնորդ։

1 kmps *վասն որք հեթանոսաց մկրտին կամ ի խառնակ վարուց խնդրեն եպիսկոպոսութիւն* GHe չիք *ի* 1 *մկրտչին*

2 kmps *վասն եպիսկոպոսաց որ ը տերանց* (p *տէրանց*) *ծառայել կամին* IJKMRXYZd *չանկանելոյ* LSΓ *չկանկանելոյ* (Q *չկանկնելոյ*) փխ. *չանկանել* n *չյանկանել* U *յեպիսկոպոսին* b *եպիսկոպոսնին* hlo *եպիսկոպոսի* KMQST *յերկրաւորս* IJYêq *երկրաւոր* F *յերկօոր* W *հոգ*

3 kmps *վասն ծառայից թէ որպէս գայցեն ի ժառանգաւորութիւն* abcdef ghiloqrt *չծախելոյ* փխ. *չածելոյ* IJKLMNOPQRSTVYZW *զծառայն*

4 kmps *վասն որք* (ps չիք *որք*) *զկարգ եկեղեցւոյ* (ps *եկեղեցոյ*) *և զինուորութիւն* (km *զզինուորութիւն*) *ի միասին ստանալ* d *եպիսկոպոսին* Xabcdefghilôrt չիք *ի* ac hlo *զաւրականութեան* lt *զօրականութեան* d *զաւրականութեամբ* befgq *զինուորութեան պարապիցէ* (f *պարապեսցէ*)

5 kmps *վասն որք զթագաւոր և զիշխան թշնամանեն* begq *վասն որ թագաւոր* (b *թագաւորեաց* q *թագաւորաց*) *թշնամանիցէ* hlo *վասն որ զթագաւորն* (l *թագաւորն*) *թշնամանէ* IJlrt *որ* Y *զթագաւորն* d *զթագաւորս* FKLMQRSTX YZ *թշնամանէ* ad *թշնամանեսցեն*

6 kmps *վասն որք զմկրտեալսն* (ps *զըմկրաեալս*) *կրկին մկրտեն* A *զի* ձախ լուսանցքում abcdefghiloq rt չիք *զի* f *եթէ* FHMRXYb *որ* F *ճշտութեամբ* d չիք *մկրտեալ* R *մկրտեսցէ* (e *մկրտել* g *մկրգել*) t *մկրտեալ է և* F չիք *և* CDGH IJ *վերստին*

7 R *մկրտեսցէ* bq *մկրտի* g *մկրտել*

8 kmps *վասն որք ոչ յանուն սուրբ երրորդութեանն* (ps *երրորդութեան*) *մկրտեն* փխ. *վասն... ագիտի* Q *մկրտութիւն* XY *մկրտութեանն* b *տգիտին* p *տգետի* eg *տգիտաց*

9 kmps *վասն որք միայն ի մահն տեառն մկրտեն* (m *մկրտիեն*) փխ. *վասն մկրտութեան* b չիք *վասն մկրտութեան* I 9-րդ տողը ներքևի լուսանցքում h չիք *վասն* KRY *մըկրտութեանն* eg̃ *մկրտութեան ճշմարիտ*

10 kmps *վասն որք այլաբանեն զհայր և զորդի և զսուրբ հոգին* փխ. *վասն... չարչարեալ* W̃ *որք* d չիք *որ* W *ասեն* F *չարչար* Rđ *չարչարել*

11 kmps *վասն եպիսկոպոսաց որ զայլոց իշխանութիւն և զինչս այլոց կամի տալ* փխ. *վասն.... առնուլ* A *զի* ձախ լուսանցքում KLMNOP QRTUVXYZWabcdefghilnoqrt չիք *զի* KLMQRSTXZd *այլմէ* Y *այլմէ իշխանութենէն* H *իշխանութեան* ê *իշխանութիւն* bq *առեալ* F չիք *վասն... առնուլ*

13 kmps *վասն եպիսկոպոսաց զէտ և գլուխ* (p *գլուխին*) *լինել* (p չիք *լինել*) W չիք *վասն.... առաջնորդ*

ՁԵ. Վասն պահելոյ զկանոնագրեալսն։

Սահմանք եւ կանոնք սուրբ առաքելոցն՝ ի ձեռն Կղեմայ, առաքեալ հեթանոսաց:

Կանոնք երկրորդ առաքելականք:

ԼԵ (ԼԴ) Ա. Եպիսկոպոս ձեռնադրեսցի յեպիսկոպոսաց յերկուց կամ յերից։

ԼԶ (ԼԵ) Բ. Երէց կամ սարկաւագ կամ այլք ի ժառանգաւորաց ի միոջէ եպիսկոպոսէ լինել։

ԼԷ (ԼԶ) Գ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց արտաքոյ քան զհրամայեալսն Տեառն ի պատարագն կամ ի սեղանն այլ ինչ պատրաստիցէ՝ մեղր կամ կաթն, կամ փոխանակ գինւոյ՝ այլ կարգ պատրաստութիւնս, կամ հաւ կամ այլ ինչ կենդանի արտաքոյ քան զհրամայեալսն արասցէ՝ լուծցի։ Բայց ի դիպող ժամանակի ի նոր արմտեաց՝ հասկ կամ խաղող մատուցանել առ սեղանն եւ ձէթ ի սուրբ աշտանակն եւ խունկ ի ժամ պատարագին։

ԼԸ (ԼԷ) Դ. Բայց այլ ամենայն միրգք ի տունս առաքեսցին յեպիսկոպո-

1 kmps վասն ընդունելոյ զրան (k զրանն) կանոնաց Fd զկանոնագրեալսն act կանոնագրեալս IJ KLMNOQRSTUVXYZr զկանոնագրեալս BCDGHêhio զկանոնագրեալսն bq զկանոնագրեալն i զկանոնագրելոյ eg զկանոնագրեալն որ ի սմայ W չիք վասն... զկանոնագրեալսն

2 t սրբոց kmps առաքելոց f առաքելոյն bq առաքելոցն քրիստոսի G ի ավելացրել են հետագայում ê կղիմայ bq կղեմայ հայրապետին ü կանոնք առաքելականք ի ձեռն կղեմայ փխ. սահմանք... կղեմայ

3 MRX առաքելոյ Y առաքելոյն bq առաքեաց ի հեթանոսս (q հեթանոսաց) ü չիք առաքեալ հեթանոսաց eg ի հեթանոսաց

4 IJKLMNOPQRSTVXYZWbefgq չիք կանոնք երկրորդ առաքելականք kmps չիք կանոնք or առաքելական ü չիք կանոնք... առաքելականք

5 IJû երկուց կամ (û և) երից եպիսկոպոսաց Vdr եպիսկոպոսաց Y եպիսկոպոսն kmps եպիսկոպոսաց երկուց կամ երից t ի յեպիսկոպոսաց Vg երկուց DGH յերուց փխ. յերկուց KLMRZ և կամ t կամ թէ eg երից hlo ձեռնադրեսցի ը եպիսկոպոսաց կամ երից (ho երէց)

6 DH յայլք Wûkms այլ d ի յայլ ժառանգաւորաց û չիք (այլք) ի s ի միջէ փխ. ի միոջէ S յեպիսկոպոսէ

7 rt լինել եթէ (t թէ) ոչ

8 befghloqrt չիք եթէ ոք ü և փխ. կամ d զհրամեալսն

9 t ի տեառնէ ի usp ի պատարագ Y և կամ ի i ի սեղան û ի սեղան կամ այլ NOW յայլ Yû պատարագիցէ փխ. պատրաստիցէ BCDEFGHêb պատրաստեսցէ b մեղրն

10 û կաթն կամ հաւ կամ այլ ինչ կենդանի փոխանակ, չիք գինւոյ... զհրամայեալսն ps կաթ cd չիք կամ (փոխանակ) IJMNOPRVXYabcdef ghiopqr գինոյ befgkmpqs ինչ փխ. կարգ Uip պատրաստութիւն bq պատրաստիցէ

11 F չիք այլ H զհրամեալսն êkm ps զհրամայեալս g զհրաեալսն

12 d լուծցէ beq չիք ի (դիպող) cdkm prs ժամանակ ahiot չիք ի (նոր) hlo որ փխ. նոր W ամրտեաց hlo արմտեացն bq հաս փխ. հասկ km հասք r և կամ

13 û հաղող a մատուցուցանել S մատուցանելու, չիք առ r առ ի սեղանն p չիք և (ձէթ) H առ փխ. ի b աշտարակն

14 Fr սուրբ պատարագին k պատարագի

15 ûho չիք այլ FRVYXegkmpst միրգ hior միրք q իրք փխ. միրգք l խառնս փխ. ի տունս DFGHNOor առաքեսցեն Wû առաքեսցէն q յառաքեսցին s առաքեցին A յեպիսկոպոսին ձախ լուսանցքում IJKLMQR STVXYZûegnrt եպիսկոպոսին hlo եպիսկոպոսի kmps չիք յեպիսկոպոսին ê առաքեսցեն յեպիսկոպոսին ի տուն յերիցանցն

սին եւ լերիցանցն, այլ ի սեղանն մի մատիցեն. յայտ է զի եպիսկոպոսն եւ երիցունքն բաժանեսցեն սարկաւագաց եւ այլոց ժառանգաւորաց։

ԼԹ (ԼԸ) *Ե. Երէց կամ սարկաւագ զկին իւր մի հանցէ պատճառանաւք երկիւղածութեան, ապա թէ հանցէ, ի բաց որոշեսցի, իսկ ի նմին յամառեալ՝ լուծցի։*

Խ. (ԼԹ) *Զ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ՝ զաշխարհական հոգս յանձն մի առցէ, ապա թէ ոչ՝ լուծցի։*

ԽԱ (Խ) *Է. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ զսուրբ զչարչարանաց զաւրն, նախ քան զգարնանային զուգաւորութիւնն, թէ ընդ Հրէայս կատարեսցէ՝ լուծցի։*

ԽԲ (ԽԱ) *Ը. Եպիսկոպոս եւ երէց եւ սարկաւագ որ ժողովոց ոչ հաղորդեսցի՝ զպատճառսն ասասցէ. եթէ իցէ իրաւացի՝ թողութեան հասցէ, ապա թէ ոչ ասասցէ՝ որոշեսցի որպէս պատճառք վնասու եղեալ ժողովըր-*

1 ս չիք *և յերիցանցն* kmpqs չիք *և* beg *կամ* փխ. *և* HIJQVWet *երիցանցն* Fnp *երիցանց* bc *յիրիցանցն* gkm *իրիցանցն* s *իրիցանց* lo *յերիցանց* q *յիրանցն* փխ. *յերիցանցն* A *այղ* acdefghilort *առ* փխ. *ի* bq չիք *ի* ûbl *ի սեղան* Y *և յայտէ* d *այտ է* DGH *յայտն է* փխ. *յայտ է* kms *այլ* փխ. *յայտ է* p չիք *յայտ է* begq չիք *զի* p *և զի*

2 H *յեպիսկոպոսն* V *եպիսկոպոսին* Y *եպիսկոպոսքն* ebegq *զեպիսկոպոսն* IJPVêûhlno *երիցունք* bcq *իրիցունքն* S *բաժանեսեն* bgq *բաշխեսցին* aefghiloqrt *սարկաւագացն* b *սարկաւագանացն* kmps *այլ* փխ. *այլոց*

3 g *ժառանգաւորացն*

4 U *կամ* կրկնված է d *զկնի* փխ. *զկին* eq *զկինն* l *զ[կ]ին* t *զկինս իւրեանց մի հանցեն* NY *երկիւղածութեանն* ûbdlmg *երկիւղածութեամբ* e *յերկուղածութեան* o *երկեղածութեան*

5 t *երկիւղածութեան ի բեմն ապա թէ հանցեն* d *այլ եթէ* փխ. *ապա թէ* acefgbilnôr *եթէ* ê *յանցէ* N *ի բայց* t *որոշեսցին* DFGHê *համառեալ* bdq *ամառեալ*

6 t *լուծցին*

7 û չիք *կամ (երէց)* Y *և* փխ. *կամ (սարկաւագ)* ho *զաշխարհականն*

8 RXY *մի առցէ (Y առ) յանձն* c *յանձին* DGH *առնից* ê *առնիցէ* t *առցեն* CDG *լուծի*

9 Yûeg չիք *կամ (երէց)* Xbfq չիք *երէց կամ* բացի IJKLMRUYûcdegkmnps-ից մնացած Ձեռ-երը *եւ* փխ. *կամ (սարկաւագ)* F *սարկաւագս* DGHLRSTXûdeghlmoqrst *չարչարանաց*

10 Mkpt *օրն* hlo *աւրն* Y *զգառնանային* û *գառնանային* CDGHIMQRSYWdkmps *զուգաւորութիւն* i *զուգհասարակաւորութիւնն* (h *զուգահասարակութիւն* l *զուկհասակութիւն* o *զուգհասարակութիւն* r *զուգհասակաւորութիւնն* t *զոյգ հասարակութիւնն*) փխ. *զուգաւորութիւնն* NRXYWû չիք *թէ* t *որ* փխ. *թէ* ê *հրայս* bfnt *հրէայսն* e *հրէեասն* ք *հրէանս*

12 Yabilor չիք *և* bcdefgkmnpqst *կամ* փխ. *և (էրէց)* Ybdefgkmnpqs *կամ* փխ. *և (սարկաւագ)* befgkmpqs չիք *որ* t *որ ընդ ժողովելոց* Q *ժողովեոց* W *դժողովոց* acilor *ժողովելոց* d *ժողովելոցն* h *ժողովելոյ* eg *ժողովըրդոց* kmps *հաղորդի* o *հաղորդեսցին*

13 CDGHKLMNOQRSTVXYZWêûabcdhilnoqrt *զպատճառն* B *զպատճառսն* h *արասցէ* փխ. *ասասցէ* F *և թէ* փխ. *եթէ* chlo *թէ* H *իրիցէ* փխ. *իցէ* û *իցէ պատճառ իրաւի* egq *իրաւասցի* kmps *յիրաւացի* D *թողհութեան* F *թողութիւն* W չիք *ապա* t *և* փխ. *ապա*

14 O չիք *թէ ոչ... որոշեսցի* efir *եթէ* W չիք *թէ ոչ ասասցէ* Y չիք *ասասցէ որոշեսցի* hlo *լուծցի* փխ. *որոշեսցի* K չիք *որպէս* ûbefgnq *պատճառ* d *պատճառաւք* h *եղեալ* փխ. *եղեալ* n *ժողովրդւոցն* IJûeg *ժողովոցն* փխ. *ժողովրդոցն*

գոցն եւ կարծիս տուեալ զերիցուէն որ մատոյցն՝ որպէս ոչ առողջութեամբ մատուցեալ։

ԽԳ (ԽԲ) Թ. Զամենայն զմտեալսն յեկեղեցի զհաւատացեալսն եւ գրոց լուեալսն ոչ մնացեալս աղաւթից սրբոյ հաղորդութեանն՝ իբրեւ զանկարգութիւնս արարեալ եկեղեցւոյ ի բաց որոշեսցին։

ԽԴ (ԽԳ) Ժ. Եթէ ոք ընդ անհաղորդին թէեւ ի տան աղաւթակից լիցի՝ ի բաց որոշեսցի։

ԽԵ (ԽԴ) ԺԱ. Եթէ ոք լուծեալ ի քահանայութենէ՝ այլ ոք քահանայ աղաւթակից լիցի իբրեւ քահանայի՝ լուծցի։

ԽԶ (ԽԵ) ԺԲ. Եթէ ոք ի ժառանգաւորաց որոշեալ երթիցէ յայլ քաղաք եւ ընկալցին առանց ընծայական գրոյ՝ որոշեսցին որք ընկալան եւ որ ընկալեալն եղեւ։ Թէպէտ եւ էր ընդունելի, առաւել եւս երկարեսցի որոշումնն, իբրեւ ստոյ եւ պատրողի զեկեղեցի Աստուծոյ։

ԽԷ (ԽԶ) ԺԳ. Եպիսկոպոսի ոչ է արժան թողուլ զիւր իշխանութիւն եւ

1 begq չիք և կարծիս.... մատոյցն E կարծ F կարծիւ û կարծի KL տըւեալ Kckopst զերեցուէն m զերեցուցէն Q զերեցունն hlo չիք որ մատոյցն û մատոյց Fkmps չիք որպէս hlo որպէս թէ ոչ Ykmps առողջութեան û յառողջութիւն

2 B մաատուսցեն E մատուցեա F ատոյցեն MU մատութեալ cd մատուցանել

3 RUX յամենայն befgq զամենայն մտեան (f մտեայն b մատեան q մատեայն) մտեալսն kmps մըտեալս եկեղեցի զհաւատացեալս hlo մտեալս û մտեալն եկեղեցին KLMGRSTXYZ եկեղեցի bfq զհաւատսն l զհաւատացեալս eg զհաւատոց ho գրոյն l չիք և գրոց

4 BEF լուեալ K լըւեալս Hê լըոեալս (f լուսաւորեալս t տուեալս) փխ. լուեալսն l չիք լուեալսն begq չիք լուեալսն... աղաւթից. բացի lJV-ից մնացած Զ-երը լուեալս kmps և ոչ մնացեալն Y մնացեալսն ûacdbilo rt մնացեալ ê աղօթիցն KLMN QRSUXYZeghlnq սրբոց c սրհոյ HINQSUXWêûbdefgboq հաղորդութեան

5 BCDEFGHLMNWêû զանարգութիւնս RUegp զանկարգութիւն bfq զանկարգութեան k զկարգաւորութիւնս n զանկարգութիւնն e տարեալ փխ. արարեալ acdhilort արարողս IJM XW յեկեղեցւոյ LNOPQSTUêbcfhi pr եկեղեցոյ Y յեկեղեցոյ eg յեկեղեցին q եկեղեցոյն N ի բայց JKLMQRSTXYZûbefgkmpqs որոշեսցի

6 b թէ ոք ընդ I ըստ փխ. ընդ Qeq rt հաղորդին Y անհաղորդի ê այնհաղորդին g անհաղորդին հաղորդին H թէ փխ. թէև U չիք ի (տան) Y ընդ փխ. ի (տան) û չիք լիցի

7 Y որոշեսցի ի բաց ê ի բայց kmps չիք ի բաց

8 b թէ k քահանայութեան u այլ ոք քահանայ կրկնված է kmps չիք քահանայ bq քահանայի աղաւթել (q աղաւթեալ) V յաղօթակից e աղօթակից

9 ê զքահանայն befgq զքահանայի cd ի բաց որոշեսցի փխ. իբրև.... լուծցի

10 IJKMORSTXYZûekmprs այլ

11 U չիք և (ընկալցին) G ընծական eglo ընծաական գրոց NOUVYWa cdlıikmnprst գրոց OW պաշարեսցին փխ. որոշեսցին ê որոշեսցեն որ ընկալան b և որք efgkmnst ընկալանն Y չիք որք c չիք և (որք) defgiq որ

12 begho ընկալեալ l ընկեալ փխ. ընկալեալն bq եղիցին fg եղեն km ps էրն befg չիք էր H աւել փխ. առաւել bcefghq յերկարեսցի

13 EFGIJKLMQRSTUVXYZWêûhlabcd eigklmopqrst որոշումն Ubefg nq ստոց Y սրոյ (R̂ սըստ) փխ. ստոյ s չիք և Y զեկեղեցին

14 Yb եպիսկոպոս l չիք է F չիք զիւր, զիշխանութիւն CDGHUWêaclkmn pqrst իշխանութիւնն

լալլոյ վազել՝ Թէպէտ եւ ի բազմաց հարկեսցի, բայց եթէ իցեն պատճառք ինչ իրաւացիք, որ զալս բռնաբարեն զնա առնել, որպէս զի առաւել շահել կարացելոյ զնոսա որք անդն են՝ երկիւղածութեան բանիւ աւգտեցուցանել, եւ զալս ոչ լինքենէ այլ աղաչանաւք մեծաւք։

ԽԸ (ԽԷ) ԺԴ. Եթէ ոք երէց կամ սարկաւագ կամ ով եւ իցէ ի ժառանգաւորաց ի բաց ընկեցեալ զիւր պանդխտութիւնն յայլ երթիցէ, եւ ամենեւին փոխեալ շրջիցի յայլում պանդխտութեան առանց կամաց եպիսկոպոսին իւրոյ՝ զայնպիսին հրամայեմք ոչ եւս քահանայանալ, մանաւանդ թէ բազում անգամ յորդորեալ իւրոյ եպիսկոպոսին ոչ լուաւ, այլ յամառեալ յանկարգութեանն, իբրեւ զաշխարհական հաղորդեսցի անդէն ընդ նոսա։ Ապա եթէ եպիսկոպոսն առ որում է նա առ ոչինչ համարեալ զ'ի վերայ նորա սահմանեալ դատարկութիւնն՝ ընկալցի զնա ընդ ժառանգաւորս՝ ի բաց որոշեսցի, իբրեւ զվարդապետ անկարգութեան։

1 CDGHIJKLQSTZoprs այլոյ MRXYû beghln այլոց Ufq յայլոց k այլ ê վազիլ, յարկեսցի l հարեսցի KZ իցէ և
2 Gbd բռնայբարեն l առնեն m յառնել û զի որպէս
3 ê շահիլ q շահել կրկնված է r չիք շահել Uacdlnrt կարացելոց be gq կարելոց hio կարացելոցն mps կարացեալ k կարացել f կարեցելոյ Y ակարացեալս փխ. կարացելոյ FYn որք անդ են ûkms որք անտ են GRXeg որ p չիք զնեն FLUûbcdq երկիւղածութեամբ X երկիւղածութեանն Y երկուղածութեանն efg երկեղեծութեան p զերկիւղածութեան
4 bq յայս HIkmps ինքենէ W յինքեննէ Y այլ փխ. և am չիք այլ befgq մեծաւ (e մեծօ) աղաչանաւք (eg աղաչանօք) ûkmpst մեծաւ l մեծեաւք
5 begq եպիսկոպոս փխ. եթէ, ոք կամ rt չիք եթէ û որ փխ. ոք BCDE GH չիք կամ (սարկաւագ) g սարկավաք F չիք ով և GQêabefgkmp qs չիք և cdhilort ոք փխ. և ho չիք ի
6 Y իւրն այլ երթից ի պանդըխտութիւն GIKLMQSTZdl պանտխտութիւն RW պանդխտութին be gq պանդխտութեամբն IJMRXûhk lo այլ ê չիք և
7 r փոփոխեալ Hbegq շրջիցէ MRX շրջիցին Y շրջեցին ên շրջեսցի IJKL MQRSTXYZûhlo այլում d յայլումն biqrt պանդխտութեամբ km ps պանտխտութիւնն Y չիք կամաց
8 ps զայնպիսիսն lgl հրամաեմք g և ոչ եւ
9 F յորդորեալ են befgq յորդորել kmos որդորեալ a չիք իւրոյ êk եպիսկոպոսին իւրոյ (k իւրո) t չիք իւրոյ.... յանկարգութեանն U չիք ոչ bhkmos լուեալ l լուան
10 B այդ FG յայլ FHSbdkmpgs ամառեալ ê համառեալ JOQYnr անկարգութեանն IKLMNRSTXZWû անկարգութեան FVhlo յանկարգութեան Ekmps յանկարգութիւնն En իւր իբրև BEFGILQRVXê աշխարհական û զաշխարհականս
11 kmps անգէն հագորգեսցի l անդրէն CGHê ապա եթէ (ê ապայ թէ) ոչ bq ագա-ից առանձին ճողված ձq-ից (q ձե-ից) №-ով cglp թէ ûd եպիս կոպոս ù ընդ փխ. առ (որում) V յորում ABCDEFGHIJNOPUVWên են փխ. է abcdoq ում են (erghil ումէն kmps ամենայն rt ում եմ) փխ. որում է m չիք նա k չիք առ (ոչ)
12 kmps համարեսցի զի ի վերայ (s վերա) սահման դատարկութեանն GK LMQRSTXYZdhlo զի ի վերայ abc defghilogrt նոցա փխ. նորա O չիք նորա FIMNQ‹SVYWubdhoq դատարկութիւն befgkmpqs և ընկալցի h ընկալցին
13 Q զի նա W նա abcdefghloqrt զընոսա փխ. զնա NOW ժառանգաւորսն cd ժառանգութիւնս û վարդապետ
14 Yd անկարգութեանն l ուանկութեան փխ. անկարգութեան

ԽԹ (ԽԸ) ԺԵ. Որ ընդ երկուս ամուսնութիւնս խառնակեցաւ յետ մկրտութեանն կամ հարճս ստացաւ՝ ոչ կարէ լինել եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ կամ բնաւ իսկ ի քահանայական կարգէ։

Ծ (ԽԹ) ԺԶ. Որոյ գայրի առեալ է կին կամ զհանեալ կամ զաղախին կամ զբոզ՝ ոչ կարէ եպիսկոպոս լինել կամ երէց կամ սարկաւագ կամ բնաւին ի քահանայական կարգէ։

ԾԱ (Ծ) ԺԷ. Որոյ երկուս քորս առեալ է եւ կամ քեռորդի՝ ոչ կարէ ժառանգաւոր լինել։

ԾԲ (ԾԱ) ԺԸ. Ժառանգաւոր ոք երաշխաւորս տուեալ՝ լուծցի։

ԾԳ (ԾԲ) ԺԹ. Ներքինի ոք եթէ ի բռնութենէ մարդկան եղեւ կամ ի հալածանս կարեցան արականքն կամ այնպէս իսկ ծնաւ եւ էր արժանի եպիսկոպոսութեան՝ եղիցի։

ԾԴ (ԾԳ) Ի. Որ կրճատեաց զինքն՝ մի՛ եղիցի ժառանգաւոր, քանզի սպանող ինքեան է եւ արարածոյն Աստուծոյ՝ թշնամի։

1 hlo է որ V ամուսնութիւնսն Y խառնեցաւ FIMNSVYWêûdhlo մկրտութեան b մկրտութենէն

2 bdefghiklopqrst հարճ

3 ê սարկաւագօք

4 F որոց ct որ փխ. որոյ hq այրի R առեյ, չհանել Wû հանեալ W չիք կամ (զաղախին)

5 eq բոզ Q չիք զբոզ.... լինել կամ 1 եպիսկոպոսին kmps չիք լինել t լինիլ b և ոչ փխ. կամ (երէց) K չիք կամ երէց Y էրաց (t քահանայ) փխ. երէց bq չիք կամ (բնաւին)

6 V իսկ փխ. բնաւին ê բնաւ ինչ ի քահանայական ûbefg բնաւ p բնաւիկկ ի քահանայական acdhiklm norst բնաւ (m բնաւին) իսկ ի քահանայական (d քահանական l քահանաական) M քահանական kmps կարգ

7 t որ փխ. որոյ b յերկու eq զերկու fq երկու EHVabfhiloqrt քոյրս lêeq քուրս Y չիք է êbq են փխ. է bq չիք և

8 t լինել ժառանգաւոր

9 bq այս հոդվածը միացված է նախորդին kmps ժառանգաւորի Wef ho ժառանգաւորք g ժառանգաօրք Wbefghloq չիք ոք Hrt երաշխաւոր c երաշխօոր k զերաշխաւորս KLd տըւեալ û տուեալ ոք լուծցի begq տուեալ է լուծցին f լուծցին 1 լիցի փխ. լուծցի

10 XYêdk ներքենի d յոք NWbefgq թէ r չիք եթէ ho է փխ. ի (բռնութենէ) U ի բռնութեան S յեղև bq ի հալածականս

11 KLMRT կտրեցանս F արիականքն (ê արակն b եկաւորինքն efgq եկաւորիքն h արանք) փխ. արականքն o արականք g այնպէս և իսկ ծնեալ և է արժան kmps այնպիսի, չիք իսկ bq ծնան e ծնեալ t չիք և էր արժանի c չիք և Uabc defhklmopqrs է փխ. էր DGb eq արժան

12 JKLTZn եպիսկոպոսութեանն Ṇ̈ê եգեցի t չիք եպիսկոպոսութեան եղիցի

13 A որ կրճատեաց... սա ոչ է արժան (Ի հոդվածից մինչև Լ-ի կեսը)՝ 83-րդ էջի 5.րդ տողն ընկած է, սակայն մեկ ուրիշը 17-րդ դարի գրչությամբ լրացրել է այդ պակասը, վերջինս, որը 19 ձեռ-երում տարբերվում է հնագույն ու սրանցից ընդօրինակված ձեռ-երից, տողատակ նշեցինք ամբողջական հոդվածներով. հրատարակության համար նախընտրեցինք B-ն. A-ում եղած լրացումը նշեցինք A_1-ով bq որք h կրճտեաց q կրճրտեաց A_1lJKLMNOPQRSTVXYZWûn որ ոք (W չիք ոք) զինքն (W ինքն) կրճատեաց ոչ եղիցի քահանայ անձնասպան է (Y անձն սպանան է) եւ աստուծոյ արարածոյն (S չիք արարածոյն) փխ. որ կրճատեաց... թշնամի B սպանաւղ, ժառանկաւոր

14 t սպանօղ եղեալ է ինքեան եւ Hbegq արարածոցն ɪt կենդանի փխ. թշնամի

ԾԵ (ԾԴ) ԻԱ. Եթէ ոք ժառանգաւոր զինքն կրճատեաց՝ լուծցի, քանզի սպանող ինքեան է։

ԾԶ (ԾԵ) ԻԲ. Եթէ ժողովրդական ոք զինքն կրճատեաց՝ որոշեսցի զերիս ամս, քանզի դժրող է իւրոյ կենացն։

ԾԷ (ԾԶ) ԻԳ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ ի պոռնկութեան կամ յերդման կամ ի գողութեան ըմբռնեալ՝ լուծցի, այլ ոչ որոշեսցի. քանզի ասէ գիր. «Ոչ առցէ Տէր վրէժս երկիցս ի միասին»*. Նմանապէս եւ այլք ի ժառանգաւորաց։

ԾԸ (ԾԷ) ԻԴ. Որք ի ժառանգաւորութիւն անցանեն չեւ ամուսնացեալք, հրամայեմք, թէ կամեսցին ամուսնանալ, զգրակարդացս եւ զսաղմոսասացս միայն։

* Նաում. Ա. 9

1 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn եթէ ոք ի վիճակելոցն (K ի վիճակելոյն n ի վիճակելոց) զինքն կրճատեաց ի բաց լուծցի (IJû լուծցի ի բաց V ի բաց որոշեսցի լուծցի) քանզի սպանող (A_1n սպաննող Y սպանօղ) եղեւ անձին (n անձինն) իւրում (NOPQhû իւրոյ W չիք իւրում) փխ. եթէ ոք... ինքեան է e ոք ի h կրճատեաց t կրճատեաց որոշեսցի զերիս ամս եւ լուծցի քանզի զըժրող եղեւ իւրում կենացն եւ սպանող ինքեան փխ. կրճատեաց.... ինքեան է p չիք քանզի

2 eglq ինքն է p չիք սպանող ինքեան է

3 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn ժողովրդական ոք որ (A_1 եթէ փխ. որ n չիք որ) զինքն կրճատեաց ի բաց որոշեսցի զգ (A_1û գ) ամ քանզի դժրող եղեւ (W դժրող է) կենաց իւրոց (Y չիք դժրող եղեւ կենայ իւրոց) փխ. ժողովրդական ... իւրոց կենացն t ժողովրդական ոք եթէ կրճատեաց զինքն որոշեսցի զերիս ամս քանզի Նենգաւոր իսկ եղեւ կենաց իւրոց փխ. ժողովրդական... իւրոյ կենացն բացի hlo-ից մնացած ձեռ-երը չունեն եթէ CDGHêd ոք որ ıkp որ փխ. ոք befg ժողովրդեան h կրճտեաց BE Fefg կրճատեալ

4 F դրժօղ ho դրժողով է (l դժոխ է) փխ. դժրող է bq սպանող ինքեան է. փխ. դժրող... կենացն բացի adkp-ից մնացած ձեռ-երը դժրաւղ է BHacefgiklmps իւրոց blops կենաց

5 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZûn եպիսկոպոս ոք hıo եւ փխ. կամ (երէց) Y ի պոռնկութեանն b ի պոռընկութենէն q ի պոռընկութենէ e ի պոռնըկութիւն Cacdhiklmop rst չիք ի պոռնկութեան Ud չիք կամ (յերդման)

6 IJKLMNOFQRSTVXYZbegpq երդման r ի յերդմանն Y ի գողութեանն ê ի գողութիւն A_1IJKLMN OPQRSTVXYZn լուծցի (Z լուծցէ) միանգամայն (N միայնգամայն) այլ BU այլ g չիք ոչ

7 ê կամ փխ. քանզի m գիր ասէ A_1 bq գիրն A_1 առնու A_1b տէրն ahiklm oprst վրէժ l երիցս o Նմանայպէս

8 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn եւ ամենայն (IJKMû յամենայն n չիք եւ ամենայն) վիճակեալք (A_1 վիճակեալքն) ի պաշտօն ժառանգութեան (A_1JMRVY ժառանգութեանն) փխ. եւ այլք ի ժառանգաւորաց hlo այլքն

9 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn որք եկեալ են ի վիճակն (n աջ լուսանցքում, վերջին բառի դիմաց նաև ի կզերիկոսութիւն) ամուսնացեալք (Zû ամուսնանալ) հրամայեմք նոցա (A_1n չիք նոցա) ամուսնանալ (Z չիք հրամայեմք նոցա ամուսնանալ) զգրակարդացս միայն եւ զսաղմոսողգս (A_1 զսաղմոսողսն) l ի ժառանգաւորութեամբ rt անցանել G չեւս l եւ փխ. չեւ bq չիք չեւ, չամուսնացեալք

10 ℓlo հրամաեմք hegq եթէ ê կամեսցեն acdefghklmoprst կամին bq կամիմք l կարեն փխ. կամեսցին F զրակարգացս b զգրայկարգաց d զգրեակարգացս q զգրակարգաց bef զսաղմոսողս gq սաղմոսող h զսաղմոսացն

ԾԹ (ԾԸ) ԻԵ. Զեպիսկոպոս եւ զերէց եւ զսարկաւագ հարկանողս զհաւատացեալս մեղուցեալսն կամ զանհաւատս զկռուողս եւ ի ձեռն այսոցիկ երկեցուցանել կամեցեալս՝ լուծանել հրամայեմք. քանզի ոչ ուրեք զայս Տէր ուսոյց, բայց եթէ զընդդէմ սորին, ինքն հարաւ՝ այլ ոչ զոք եհար, թշնամանեցաւ՝ եւ ոչ զոք փոխարէն թշնամանեաց. չարչարեցաւ՝ եւ ոչ սպառնացաւ*։

Կ (ԾԹ) ԻԶ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ, լուծեալ իրաւաբար ի վերայ երեւելի յանցանաց եւ համարձակեսցի մերձենալ յաւանդեալսն երբեմն նմա պաշտաւն, սա ամենեւին ի բաց հատեալ անկցի յեկեղեցւոյ։

*Հմմտ. Ա Պետր. Բ. 23

1 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ թէ (û եթէ) հարկանելով զհաւատացեալ (A_1n զհաւատացեալս) մեղուցեալս (A_1 մեղուցեալսն Y մեղուցեալ) կամ զանհաւատս (n զանհաւատսն KLMQST XYZ զհաւատս) ապիրատս (A_1 ապիրատսն) այսպէս (A_1û այնպէս) կամեսցի երկեցուցանել լուծանել (Y չիք լուծանել) զնոսա հրամայեմք (NR հրամայեմ) քանզի ոչ ուրուք (N ուրոք ûn ուրեք) զայս տէրն ուսոյց (A_1 ուսոյց զայս տէրն) այլ զնորին հակառակն ինքն տանջեցաւ այլ (A_1 եւ ոչ) ոչ զոք (NO ոք) եհար (NO զեհար) թշնամանեցաւ եւ ոչ փոխարէն թշնամանեաց չարչարեցաւ եւ ոչ սպառնացաւ (Y չիք թշնամանեաց չարչարեցաւ եւ ոչ) BCDEGHUêb cdehloqrt եպիսկոպոս Uêbdq կամ փխ. եւ (զերէց) Ubdqt երէց Ud կամ փխ. եւ (զսարկ.) ê սարկաւաք Udelq սարկաւագ rt չիք եւ զսարկաւագ l հարկանօղ rt միայն (t մի) հարկանող adhklmops հարկանող Ud զհաւատացեալսն

2 befgq մեղուցեալս Ud չիք մեղուցեալսն E եւ կամ k զանհաւատսն l զայնհաւատս, զկռուողսն ho զկոուողսն U զկոուողս beg̲q եւ զկռռուողս eg չիք եւ (ի) bqt ի ձեռս

3 hlo կամեցեալսն Uabcdefghiklmopq rst հրամայեցաք lprt ուրուք

4 efg̲l տէրն Ubdq ուսուց c ուսոյց զայս տէր s թէ egmpqs ընդդէմ c զընդդէմն l զընդդէմս որ ինքն հարու BF այզ

5 U զի ոչ փխ. զոք, թշնամանեաց ɑ չիք զոք եհար թշնամանեցաւ եւ, զի ոչ եհար փխ. ոչ, չիք զոք փոխարէն H չարչարեաց t չարչարեալ տանջեցաւ եւ ոչ U չիք եւ ոչ զոք… չարչարեցաւ

6 b սպառնեցաւ q սպառեցաւ

7 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ լուծաւ (A_1 եթէ լուծաւ L լուծեալ) արդարապէս (A_1 յարդարապէս) յազագս յայտնի ըստ դատանաց եւ իշխեսցէն յանդիմանել եւ մերձենալ ի նոյնպիսում (A_1l ի նոյնպիսումն) զոր երբեմն (lJ յերբեմն) ընձեռեալ էր (A_1 ընձեռեալ էր երբեմն) նմա ի սպասաւորութիւն պաշտաման սա (Y ու փխ. սա) ամենեւին արտաքս հատեալ ընկեցեալ (A_1 եւ ընկեցեալ) լիցի (XY լինի) յեկեղեցւոյն (NOPYn յեկեղեցոյն Q յեկեղեցւոյ û եկեղեցւոյն) ê սարկաւակք bo իրաւայրար

8 abegq երեւի BCDEFGHêbc յանցանացն eg̲l անցանաց a մերձանալ

9 ê պաշտուն bq պաշտօնս r պաշտօնեայ t լինել պաշտօնեայ փխ. նմա պաշտաւն bqrt չիք սա b հրստել փխ. հատեալ Ud յեկեղեցւոյն êbb յեկեղեցոյն eg̲ եկեղեցոյ f յեկեղեցոյ k եկեղեցւոյ q եկեղեցոյն

ԿԱ (Կ) *Իէ. Եթէ ոք եպիսկոպոս ի ձեռն ընչից ժառանգաւորութեան այսմիկ հասանել կարաց, երէց եւ սարկաւագ, լուծցի ինքն եւ որ ձեռնադրեացն եւ ի բաց հատցի ամենեւին միանգամայն եւ ի հաղորդութենէն, որպէս Սիմոն մոգ լինէն ի Պետրոսէ առաքելոյ։*

ԿԲ (ԿԱ) *ԻԸ. Եթէ ոք եպիսկոպոս աշխարհական իշխանաւք վարեցեալ՝ նոքաւք բռւռն ի վերայ եկեղեցւոյ եղիցի, լուծցի եւ որոշեսցի, եւ ամենեքեան որ հաղորդին ընդ նմա։*

ԿԳ (ԿԲ) *ԻԹ. Եթէ երէց արհամարհեալ զեպիսկոպոսով իւրով առանձին ժողով արասցէ եւ սեղան կանգնեսցէ ոչ ինչ ստուգեալ զեպիսկոպոսն՝ բայց բարեպաշտութիւն կամ արդարութիւն, լուծցի իբրեւ զսիրող իշխանու-*

1 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn *եթէ ոք եպիսկոպոս ի ձեռն ընչից այս* (KLMQRSTVXYZ *այսմ) պատուոյ* (KLM *պատւոյ) հասանել* (Y *հասեալ էր) կարաց կամ երէց կամ սարկաւագ ի բաց լուծցի նա եւ որ* (R չիք *որ) ձեռնադրեացն* (A_1 *ձեռնադրեացն զնա* û *ձեռնադրեաց) եւ հատեալք* (Y *հատեալ) եւ* (A_1n չիք *եւ) ընկեցեալք միանգամայն* (A_1 *լիցին միանգամայն) եւ* (A_1 չիք *եւ) ի հաղորդութենէ* (A_1 *ի հաղորդութենէն) իբրեւ զՍիմոն* (û *սիմօն) մոգ* (A_1 *մոգն* KQRSTXYZû *միք) յինէն պետրոսէ* befgq չիք *ի (ձեռն)* BCDEGH *ժառանգաւորութեանս* e *ժառանգաւորութենէ* ê *ժառանգաւորութիւնս*

2 Uacdhikmoprst *կամ երէց* ı *կամ* փխ. *եւ (սարկ.)* BEeg չիք *որ* bq *ձեռնադրեաց* eg *ձեռնադրողն*

3 eghmops չիք *եւ (ի բաց)* hops *միայնգամայն* befgq չիք *միանգամայն եւ ի հաղորդութենէն* l չիք *ի (հաղ.)* D *ի հովվութենէն* (F *ի հաւատարութենէն* Cê *հօթենէն)* փխ. *ի հաղորդութենէն* E [---] *թենէն* H *ի հա[...] թեանն*

4 a *սիմովն* eg *իմոն մոքն* Udhlot *մոգն* r *կախարդն* փխ. *մոգ* t *յինքենէն* befgq չիք *ի (պետ.)* b *առաքելոյն* g *առաքելէ*

5 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn *եթէ ոք եպիսկոպոս զինուորական* (Y *զինորական) իշխանաւք* (Y *իշխանութեամբ) վարեցեալ բռնութեամբ կալաւ զեկեղեցի* (A_1 *զեկեղեցին) լուծցի եւ ի բաց որոշեսցի եւ ամենեքին* (R *ամենեցին* û *ամենեքեան) որք* (Y *որ) հաղորդին ընդ նմա* p *վերեցեալ* hlo *եւ նոքաւք* (o *նաւքաւք)* U *նորօք*

6 DH *բռռն* cefgpqr *եկեղեցոյ* hlo *եկեղեցոյն* ê *եղեղիցի* bq չիք *եւ (ամենեքեան)* Ud *ամենայն*

7 r *որք* BCDEGHê *հաղորդի* q *հաղորդէին* befgq չիք *ընդ* begq *ի նմանէ*

8 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn *եթէ ոք երէց արհամարեսցէ* (A_1n *արհամարհեսցէ* W *արհամարեաց) զիւր եպիսկոպոս* (Y *եպիսկոպոսն) եւ առանձին* (IJNOPSWn *առանձինն) ժողովս արասցէ եւ սեղան* (I *սեղանն) կանգնեսցէ ոչ ինչ կարացեան զտանել* (R *գտանեալ) զեպիսկոպոսն ի բարեպաշտութեան* (MY *բարեպաշտութեանն) եւ* (N *կամ) արդարութեան* (A_1 ûn *յարդարութեան* Y *արդարութեան) ի բաց լուծցի իբրեւ* (û *իբր) զիշխանութիւն* (A_1 *զիշխտնութեան) սիրող* (Y *սիրօղ) քան զի* (û չիք *զի) բռնաւոր է* (Y *զբռնաւոր է) եւ այլ վիճակեալք* (A_1 *վիճակեալքն* l *վիճակեալ) որ* (û չիք *որ* W *որք) ընդ նոսա միաբանեսցին* (û *միաբանութեան) այսոքիկ* (V *այսոսիկ) յետ միանգամ* (N *միայնգամ) երկիցս* (A_1Q *յերկիցս) եւ երիցս* (A_1Q *յերիցս* Y չիք *եւ երիցս) եպիսկոպոսին աղաչելոյ* (A_1 *աղաչելոյն* û *աղաչելով) եղիցի նզովեալ* êbq *եպիսկոպոսով* g *զեպիսկոպոսաւ* kmprst *զեպիսկոպոս առ* (rt *ոք* փխ. *առ) իւրով* êbh oq *առանձինն*

9 B *կանկնեսցէ* l *կանգնեաց է* t *ըստուգեալ* k *ւգտեալ* փխ. *ստուգեալ* F *զեպիսկոպոս* kmpt *զեպիսկոպոսէն* r *զեպիսկոպոսապետսն*

10 BCDEFGHkmps *ի բարեպաշտութիւն* Ud *բարեպաշտութիւնս* ê *ի բարեպաշտութիւնս* befgqt *եւ* փխ. *կամ* Ud *արդարութեան* e *արդարութիւնն* befgq *սիրող*. մնացած Ձեռ-երը *զսիրաւղ*

թեան, քանզի բռնաւոր է, եւ այլք ի ժառանգաւորաց որ հաւանեցան նա։ Իսկ ժողովրդականքն որոշեսցին, բայց այսուքիկ լետ միանգամ եւ երկիցս եւ երիցս եպիսկոպոսին աղաչանաց եղիցի։

ԿԴ (ԿԳ) Լ. Եթէ ոք երէց կամ սարկաւագ յեպիսկոպոսէ եղեւ որոշեալ, սա ոչ է արժան յայլմէ ընդունել, այլ յայնմանէ, որ որոշեաց զնա, բայց թէ դէպ լիցի մեռանել որ որոշեաց եպիսկոպոսն։

ԿԵ (ԿԴ) ԼԱ. Մի զոք յաւտարաց եպիսկոպոսաց կամ երիցանց կամ սարկաւագաց առանց ընծայական թղթոյ ընդունել, եւ կամ թէ ընդունիցին, սակայն քննել, եթէ իցեն քարոզ բարեպաշտութեան՝ ընկալեալ լիցին, ապա թէ ոչ՝ զպէտս նոցա տացեն, իսկ ի հաղորդութիւն մի՛ ընկալցին, վասն զի բազում ինչ լինի խաբէութեամբ։

ԿԶ (ԿԵ) ԼԲ. Զեպիսկոպոսունս իւրաքանչիւր ազգի գիտել պարտ է զիւրեանց առաջինսն եւ համարել պարտ է իբրեւ զգլխաւոր. եւ մի՛ ինչ աւելորդ առնել առանց նորա կամաց՝ բայց զայն միայն իւրաքան-

1 F մառանգաւորաց որ իշխանութեան քան զի բռնաւոր է որ հաւանեցան Uadhilort այլ cg որք begq հազորգին փխ. հաւանեցան

2 kms ի փխ. իսկ p չիք իսկ l այսոք q այսոցիկ e չիք յետ Ud միանգամայն

3 DGH աղաչանաւք Udklmps աղաչանացն i աղաչանաց եպիսկոպոսին ê չիք աղաչանաց Udt եղիցին

4 A_1IJKLMNOPQRSTVXYZWûn եթէ երէց կամ սարկաւագ իւր (A_1 Wn յիւր û չիք իւր) եպիսկոպոսէն ընդ ըանիւ եղեւ (K լեալ) որոշել (A_1 որոշելով n որոշեալ) զնա ոչ եղիցի իրաւացի (Y յիրաւացի) յայլմէ k կամ ի սարկաւագաց be ghlopqs եպիսկոպոսէ t չիք սա, չէ

5 bq արժան է ho այլմէ IJKLMNOP QRSTVXYZWûn եպիսկոպոսէ ընդունել Qê յայլ ANOPVWbcefgkm npst որոշեացն GMRd այնմանէ l յայլմէ փխ. յայնմանէ Xael oq չիք որ

6 befgq եթէ BCDEFHê չիք թէ IJKM RXYûdm պէտ BEFGH լինիցի bq լինի rt մեռանիլ p ի մեռանել GRXYabqr չիք որ Vêk որոշեաց t եպիսկոպոսին որ որոշեաց E զեպիսկոպոսն a եպիսկոպոս

7 DCHêloq զի փխ. մի NOWcd ոք FN OVWr օտարաց iü յօտար J յաւտար R յաւատ բաց փխ. յաւտարաց h յաւտարացայց o յաւտարացաց k աւտարաց ê յեպիսկոպոսաց Q էրէցանց T երէցանց bk ms իբիցանց n յերիցանց c յերիցանց կամ ի hlo սարկաւագացն

8 d չիք առանց ego ընծաական rt ընծայական գրի և թղթի achiko ps թղթի bq թղթոյն dl թխթի m թղխթի ûc չիք և d չիք թէ KL MQRTXYZêdegq ընդունիցեն km ps ընդունիցի

9 ê նոսա կամ փխ. սակայն q չքննել t քննել է պարտ եթէ c թէ be gq չիք եթէ իցէն DGH քարոզել p չիք քարոզ e և բարեպաշտութեան Y բարեպաշտութեանն ef gq ճշմարտութեան (b զճշմարտութեան) փխ. բարեպաշտութեան ê լիցեն

10 r ոչ տացեն զպէտս նոցա û պետս W տայցեն cd չիք իսկ DHLYêbe gq չիք ի

11 ê խաբէութիւնն

12 OP եեպիսկոպոսունս NYWû եպիսկոպոսունս cor զեպիսկոպոսն adk mps զեպիսկոպոսն (d եպիսկոպոսն m զեպիսկոպոսունսն) իւրաքանչիւր ոք ազգի eghi եպիսկոպոսն l զեպիսկոպոսուն t եպիսկոպոսին bq եպիսկոպոս (b զեպիսկոպոսն) վասն զի բազում փխ. զեպիսկոպոսունս irt ազգիս p գիտել eq իւրեանց

13 ú առաքինիսն փխ. առաջինսն bef gq առաջնորդսն փխ. առաջինսն p առաջինքն hl գլխաւոր eq մինչ փխ. մի ինչ t չիք մի ինչ.... բայց զայն q յաւելորդ

14 ê չիք առանց q նոր ûg կամաց նորա bcelq կամացն F չիք բայց hlo չիք զայն

յիւր ումեք որչափ իւրում իշխանութեանն անկ է եւ որք ընդ նովաւ տեղիքն են. այլ եւ ոչ նմա առանց նոցա կամաց առնել ինչ, զի այսպէս միաբանութիւն իցէ եւ փառաւորեսցի Աստուած ի ձեռն Յիսուսի եւ սրբոյ Հոգւոյն։

կէ (կԶ) ԼԳ. Եպիսկոպոս ոք մի իշխեսցէ արտաքոյ իւրոյ սահմանացն ձեռնադրսւթիւնս առնել, որք ոչ ընդ նորա ձեռամբ են քաղաքք կամ գաւառք. ապա եթէ յանդիմանեսցի զայս արարեալ առանց կամաց այնոցիկ, որք ունին զքաղաքսն կամ զտեղիսն, լուծցի ինքն եւ որ ձեռնադրեցաւն։

կԸ (կէ) ԼԴ. Եթէ ոք ձեռնադրեալ եպիսկոպոս ոչ ընկալաւ զպաշտաւնն եւ զհոգս ժողովրդեանն ընձեռելոյ նմա՝ սա որոշեալ լիցի՝ մինչեւ ընկալցի. նոյնպէս երէց եւ սարկաւագ։ Ապա եթէ երթեալ՝ ոչ եղեւ ընկալեալ, այս ոչ ի նորա կամաց, այլ ի ժողովրդեանն խստութենէ՝ ինքն եղիցի եպիսկոպոս, իսկ ժառանգաւորք քաղաքին որոշեսցին, զի այնպիսի ժողովրդեանն խրատիչք ոչ եղեն։

կԹ (կԸ) ԼԵ. Երկիցս ի տարւոջ ժողով լիցի եպիսկոպոսաց, եւ քննեսցեն առ միմեանս զհրամանս բարեպաշտութեանն, եւ զպատահեալ եկե-

1 Y ուրում (d իւր) փխ. իւրում a իւրոյ MPQRSXYWêûbcdq իշխանութեան r իշխանն RXY չիք անկ է bq անկանէ H չիք ե (որք) G չիք ընդ Hê ը փխ. ընդ
2 ûh o տեղիք a և այլ ոչ cd մնայ փխ. նմա r չիք նոցա Ycl կամացն
3 û այնպէս X միաբանութիւնն d փառաւորի begq չիք ի ձեռն
4 eg չիք յիսուսի t և ընդ սրբոյ R որգւոյ փխ. սրբոյ n սրբւոյ Y չիք սրբոյ FHNYêbdfglo հոգոյն
5 F եպիսկոպոսք l զեպիսկոպոս Fbdegq չիք ոք IJl իւրոց RXY չիք իւրոյ û սահմանաց befgq սահմանաց (g սահմանացն) իւրոց
6 DGHNOWcd ձեռնադրութիւն ê ձեռնադրութիւնն Y ձեռնադրել, Yr չիք առնել Y չիք նորա adkmp ձեռամբն bq ձեռամբք befgq չիք են FLNRXYêabcdeghlopq քաղաք K քաղաքք û քաղաքն, և փխ. կամ
7 û գաւառքն bqt թէ s յանդիմանեսցի F յանդգնեսցի փխ. յանդիմանեսցի
8 R դքաղաքան û քաղաքս կամ տեղիս bq դքաղաքս ho դքաղաքն bq չիք կամ Y ատեղիսն acdhilort լուծցին i զինքն û չիք և d որք
9 û ձեռնադրեցաւ di ձեռնադրեցան
10 bq ձեռնադրել b եպիսկոպոսն û զըպաշտօն l զպաշտաւն
11 IJûi ժողովրդեան ABCDEFGHIJKL MPQRSTUVXYZêûnt ընձեռելոց q ընձեռնելս acdikmprs ընդձեռելոց h!o ընդձեռելոցն b ձեռնելոյ փխ. ընձեռելոյ ho նմա աստուծոյ սա, չիք մինչև
12 ho չիք ընկալցի I և երէց bdq կամ փխ. և bcfg թէ bq ընկալցի փխ. երթեալ eg թէ երթեալ և իջեալ իցէ ոչ û չիք երթեալ t ե ոչ l չեղև
13 ê ընկալեալ BCDEGHYêû այլ փխ. այս d չիք այս a չիք ոչ h նորս cI կամացն m կամաց այնոցիկ որք ունին այլ ի i չիք (այլ) ի IJWû ի ժողովրդեան l ի ժողովեան bq չիք խստութենէ.... ժողովրդեանն eg և ստութենէ (l խոստովանութենէ) փխ. խստութենէ
14 e ժառանգաւոր d ժառանգաւորացն BCDEFHKLMNRêfbkm որոշեցին
15 h այնպէսի r այնպիսին LMQRTZf ժողովրդեան aklopst ժողովրդեան խրատիչ r չիք ժողովրդեանն ps որ ոչ dhimr խրատիչ Y ոչ եղեն խրատիչք K եղենն d եղև
16 NOW երեցս փխ. երկիցս CYad ps ի տարոջ bcefglq ի տարոջն ի ho rt ի տարւոջն
17 bq միմեանսն û հրամանս i զհրաման HIMNORSXWêûdfghiprt բարեպաշտութեան belo բարեպաշտութեան ê պատահեալն û զպատահեալսն բացի LZ-ից մնացած Ձեռ-երը զպատահեալն, c եկեղեցականաց

ղեցական ընդդիմաբանութիւնս լուծցեն։ Միանգամ ի չորրորդ շաբաթու Պենտակոստէիցն եւ երկրորդն՝ լաշնան։

Հ (ԿԹ) ԼԶ. Ամենայն եկեղեցական իրացն եպիսկոպոսն կալցի հոգ, եւ վարեսցէ զնոսա իբրեւ յԱստուծոյ հայեցեալ. մի՛ լիցի նմա արժան գողանալ ինչ անտի կամ ազգականաց իւրոց զԱստուծոյն շնորհել, բայց եթէ աղքատք իցեն՝ աւգնել, այլ ոչ պատճառանաւք սոցա զեկեղեցւոյն աւցտել։

ՀԱ (Հ) ԼԷ. Երիցունք եւ սարկաւագունք առանց կամաց եպիսկոպոսին մի՛ ինչ կատարեսցեն, զի նմա հաւատացաւ ժողովուրդն Տեառն, եւ վասն ոգւոց նոցա բան պահանջեսցի։

ՀԲ (ՀԱ) ԼԸ. Եղիցի յայտնի եպիսկոպոսին իրք, եթէ առանձին ինչ ունի, եւ եկեղեցւոյն՝ յայտնի. զի իշխանութիւն կալցի իւրոցն՝ վախճանեալ եպիսկոպոսն որոց կամի եւ որպէս կամի թողուլ. եւ զի մի՛ պատճառանաւք եկեղեցական իրաւքն անկանել լիւրմէ եպիսկոպոսին, զի

1 acdefghlkmopqrst ընդդիմարանութեան Un ընդդիմաբանութեանս b ընդդիմայբանութեան l ընդդիմարանութեամբ լուցեն միայնգամայն Z ընդդիմանութիւնս êa լուծցին begq զմինն (t զմին) փխ. միանգամ ho միանգամայն

2 Y շաբաթոջ ho շաբաթուն dig պենտէկոստէիցն Y պենտկոսդէին u պէնտէկոստէից q պենտէկոստիցն o պենդակոսէիցն GQRXi յերկրորդն ho յերկրորդ ul երկրորդ H երկորդն Y յերորդն փխ. երկրորդն r յերկրորդն որ է յաշնայնայինն NOSVZW աշնան q աշնանն acdimt յաշնանայինն bc fg յաշնանն hp աշնանային k յաշնանայինսն lo յաշնանաին s յաշնանային

3 BCDEFGHKê զամենայն p չիք ամենայն Tbcefgloq իրաց h ի րաց փխ. իրացն KLMQRSXYZ իրաց եպիսկոպոս d զեկեղեցական r եկեղեցականք Yûdeg հոգս h չիք և

4 IJKLMQRSTXYZûd աստուծոյ gl հաեցեալ l լիցի ի նմա DG Hert արժանի cd չիք արժան

5 d գողացեալ befgq չիք ինչ n յանտի K անտի ինչ t և փխ. կամ Yhlo ազգականացն b ազգայկանացն p [ազ]գականաց H զաստուծոյ Zbcqt զայն փխ. զաստուծոյն ճավանաբար պատիվը՝ ւ մոռացել եG û չիք զաստուծոյն l զաստուծոյ և զշնորհել Y շնորհեալ

6 p թէ O աղքատ Yû այլոց փխ. այլ ոչ R պատճառանաք

7 Grt նոցա փխ. սոցա h աստուծոյ փխ. սոցա û չիք սոցա.... աւցտել IQVYêbcefghimopqs զեկեղեցոյն NOW եկեղեցւոյն t զեկեղեցոււն l չիք զեկեղեցւոյն աւցտել Y զոծտել k աւցտեալ bq մաւտել (H աւցել ê օգտել) փխ. աւցտել

8 Yû չիք կամաց

9 hqr կատարեսցին IRY զի ի նմա p հաւատացա Y հաւանեցաւ փխ. հաւատացաւ ê ժողովուրդ d ժողովրդեան

10 BCDE GHê ոգւոյ Xûdeqr հոգւոց Ybq հոգոց cfhlmops սղոց A բան աչ լուսանցքում a dchklprst չիք բան eg! պահանջեսցին

11 KLMQRSTXYZbefgq եղիցին û եպիսկոպոսին յայտնի l եպիսկոպոսի begq թէ b ինչ ոչ ունի CDGHê ho ունիցի

12 û չիք և եկեղեցւոյն յայտնի MRX յեկեղեցւոյն NOPVêbcefghl mopqrs եկեղեցոյն Y յեկեղեցոյն û իւրոց կրկնված է acdbklmnopr st իւրոյն

13 û եպիսկոպոս S յորոց abdhlklmop rst որոյ F եւ մի փխ. կամի (թողուլ) H չիք կամի (թողուլ) IJ KLMNOPQRSTVXYZWû թողու û չիք և (զի)

14 KLMQRSTXYZ եւ եկեղեցական իրաւք (L իրաւքն MTXY իրօք) u իրօք h իրաւք r իրօքն i իւրոքն անկեալ IJKLMQRSTXYZt իւրմէ c անկեալ յիւրմէն u իւրոյ bdq յիւրմէն efg իւրմէն êo յեպիսկոպոսին cfmpst եպիսկոպոսն l յեպիսկոպոսն

թերեւս կին եւ մանկունս ստացեալ ունիցի կամ ազգականս կամ ծառայս, քանզի իրաւացի է այս Աստուծոյ եւ մարդկան՝ զի մի՛ եկեղեցւոյն վնաս ինչ կրել անգիտութեամբ եպիսկոպոսին իրաց եւ մի՛ զեպիսկոպոսն եւ զազգականս իւր պատճառանաւք եկեղեցւոյն յամենայնէ զերծանել եւ կամ լիրս ինչ անկանել նորա ազգականացն եւ մահու նորա լինել պատճառք հայհոյութեան։

ՀԳ (ՀԲ) ԼԹ. Հրամայեմք եպիսկոպոսի իշխանութիւն ունել եկեղեցական իրաց. քանզի եթէ զպատուական մարդկան ոգիս նմա հաւատալի է, տաւել եւս իրաւացի զիրս կատարել. որպէս զի ըստ իշխանութեան նորա խնամ ունել կարաւտելոցն եւ ի ձեռն երիցանց եւ սարկաւագաց լինել խնամակալութիւն երկիւղիւ Աստուծոյ եւ ամենայն զգուշութեամբ առնուլ եւ ինքեանք իսկ՝ եթէ կարաւտ ինչ իցեն եւ յաւտարաց եղբարց ի պէտս, զի մի՛ ինչ իրաւք նոցա պակասութիւն լիցի։ Վասն զի աւրէնք Աստուծոյ հրամայեալ են, որք սեղանոյն պարապեալ են՝ ի սեղանոյ անտի կերակրել. ըստ որում եւ ոչ

1 O չիք և g *մանուկս* W *ունի* l *ունիցէ* b *ազգայկանք* egq *ազգականք*

2 a չիք *այս* W չիք և m չիք *մի* MRX *յեկեղեցւոյն* NOPQVêadfhil mopqrs *եկեղեցոյն* Y *յեկեղեցոյն* û *եկեղեցւոյ* b *եկեղեցաւն*

3 d չիք *վնաս... եկեղեցւոյն* (4-րդ տող) ho *վնասիչն,* չիք *ինչ* béfgq *ինչ վնաս կրեսցէ* (e *երեսցէ* f *կրեալ)* X չիք *իրաց* և *մի զեպիսկոպոսն* û *զի* փխ. և h *զմի* F չիք *մի* bf gq *եպիսկոպոսին (եւ զազգ.)* û *եպիսկոպոս* rt *զեպիսկոպոս*

4 acefgbklmoprst *զազգականսն* X *զըազգայկանս* b *զազգայկանն* q *զազգականն* H *պատճառաւք* MRXS *յեկեղեցւոյն* NOPVcfimpqrs *եկեղեցոյն* Yêeghio *յեկեղեցոյն* V *ամենայնէ*

5 n *զերծուցանել* r *զերծանիլ* lQû *իւրս* JKLMRSTXYZûd *իրս* b *յանկանել* r *անկանիլ* û *ազգականաց* b *ազգայկանացն* r *յազգականացն* Wairt *մահուն*

6 rt *լինիլ* X *պատճառանաւք* hlq *պատճառ* JKLMRTYZbqrt *հայհոյութեանն* d *հայհոյութեանս*

7 gl *հրամաեմք* CDGHêbefghloq *եպիսկոպոսին* begq չիք *իշխանութիւն ունել*

8 acdhiklmoprs *թէ* t չիք *եթէ* E *զըպատուական* û *պատուական* h *զպատուականս* abcdefghiklmop qrst *ոգին* (bcfiq *ոգիս* eqt *հոգիս* r *հոգին) մարգկան* (b *մարգկանն)* JYû *հոգիս* Jû չիք *նմա* ê *հաւատացեալ է*

9 Fûl և փխ. *եւ* êacrdhikmops *իրաւացի է* efg *զիրաւացի* bq *զիրաւի* l *սիրելի* փխ. *իրաւացի* rt *իրաց* փխ. *իրաւացի* bdcq *իրս* bt *կատարեալ* ˜veg չիք *ըստ* Y *իշխանութեանն*

10 û *խնամել* փխ. *խնամ ունել* ırt *կարօտելոց* Y *կարոտելոց* bc *կատարելոցն* փխ. *կարաւտելոցն* egh lo չիք և *(ի ձեռն)* X չիք *ի* bcq *իրիցանցն* ego *իրիցանց* d *երիցանցն* chio *սարկաւագացն* d *սարգակաւացն*

11 l չիք *լինել, խնամակալութիւն է* q *խնամարկութիւն* hlo *աստուծոյ երկիւղիւ* hgt *երկիւղիւն* c *երկեղիւն* n *երկեւղիւ* R *յամենայն* k *կամ* փխ. *ամենայն* ı *իշխանութեամբ* փխ. *զգուշութեամբ*

12 Y *ինքեամբք* Yeg չիք *եթէ* Y *կարոտելոց,* չիք *ինչ իցեն* bq *աւտարաց* egt *օտարաց*

13 b *ի պէտս* կրկնված է F *նոքա* փխ. *նոցա* û չիք *նոցա*

14 abcdefhikmopqrst *լինիցի* l չիք *վասն* boq *աւրէնքն* h *օրէնքն* adhiklmo prst *հրամայեն* hefgq չիք *հրամայեալ են* an *որ* Yû *սեղանոյ* ho *սեղանուն*

15 abdıhıklmopqrs *պարապեն* ceg *պարապին* t *պարապիցին* G չիք *են* eg չիք *ի* dhlm *ի սեղանոյն* n *ի սեղանւոյ* ê չիք *ի սեղանոյ* F *եղանոյ* փխ. *սեղանոյ* cdhlo *կերակրիլ* r *կերիցէ* t *կերիցեն* H չիք և Yab cdelghiklmopqrst չիք *ոչ*

զինուորն իւրովք թոշակաւք զզէնս պատերազմաց բերէ։

ՀԴ (ՀԳ) Խ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ քուէից պարապեալ կամ գինարբուաց՝ կամ դադարեսցեն, կամ լուծցին։

ՀԵ (ՀԴ) ԽԱ. Կէսսարկաւագաց կամ գրակարդացաց կամ սաղմոսերգաց զնմանոն արարեալ՝ կամ դադարեսցին կամ որոշեսցին. Նմանպէս եւ ժողովրդականք։

ՀԶ (ՀԵ) ԽԲ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ վաշխ եւ տոկոսիս պահանջելով ի փոխառուացն՝ կամ դադարեսցին կամ լուծցին։

ՀԷ (ՀԶ) ԽԳ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ թերահաւատից միայն աղաւթակից լեալ՝ որոշեսցին. ապա թէ եւ նոցա հրամայեսցին իբրեւ քահանայից աղաւթել՝ լուծցին։

ՀԸ (ՀԷ) ԽԴ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ զթերահաւատից զմկրտութիւն ընկալեալ կամ զպատարագ՝ լուծանել հրամայեմք, զի «զի՞նչ

1 û զինուոր d զինուորք I զինուորքն s զիուորն NO զիւրովք W զիւրով d իւրով begq իւրում լոթողակովք (e լոթոշակովք g լոթողակօք) զզէնսն F թողակօք (f թողակովք) փխ. թոշակաւք V թոշակովք ad զէնս l զէնսն rt զզէնսն

2 H եպիսկոպոսն ê և փխ. կամ (երէց) KQTXYZb քուիցէ eg քունէից lo քուրէից û իցէ փխ. քուէից t չիք քուէից, ի փխ. կամ (գինարբուաց)

3 R գինարբուաց û գինարբուոյ fg գինեբրուաց hlo գինարբուացն û այնպիսին փխ. կամ (դադարեսցին), գագարեսցի ABCDEFGHIJN OPUVWadfikmnprs դագարեսցեն F չիք կամ (լուծցին) MRXûl լուծցի êkm լուծցեն

4 W կիսասարկաւագաց d կիսայսարկաւաղաց êb թէ սարկաւագաց hlo սարկաւագացն, և փխ. կամ (գրակարդացաց) b գրայկարդաց e գրակարդացւաց ho գրակարդաց hef gq և կամ (սաղմոսերգաց), սաղմոսերգողաց

5 CDGHêûacdhiklmoprst զնմանս bef gq զնմանն lo չիք կամ (դադարեսցին) ABCDEFGHIJNOPUVX Wadefghiklmnoprs դագարեսցեն IJKLMQTZêûdeg որոշեսցեն b լուծցին փխ. որոշեսցին l ի նմանապէս

6 êaeghiklmnqrst ժողովրդականքն c ժողովուրդն d ժողովուրդքն

7 û չիք կամ (երէց) l տոկ[ոս]իս r տոկոսին t տոկոսի

8 t պահանջեսցեն FKMNOPQRSTVX YZW ի փոխատուացն L ի փոխառուացն u ի փոխատուաց l ի փոխառնուացն ABCDEFGHIJNOP UVWabdefgikmnpqs դագարեսցեն û դադարեցուսցեն F և կամ լուծցին DGH լուծցի û լուծցէն bq լուծցին ի կարգացն

9 V չիք եպիսկոպոս.... լուծցին Yfl չիք կամ (երէց) afhio և փխ. կամ (սարկաւագ) ABCDEFGHUêf թիւրահաւատից r զթերահաւատից b զթերայհաւատից de թերայհաւատից n թիրահաւատից t ընդ թերահաւատից hlo թէ ընդ անհաւատից փխ. թերահաւատից

10 ABDEGHUbq լեալ IJPYbho որոշեցին KLMNOQRSTXZWê որոշեսցեն l և ապա i որոշեսցին իբրև քահանայի աղաւթակից լեալ որոշեսցին ապա թէ և նոցա հրամայեսցեն ê թէ փխ. թէ և B հրամեսցեն Hfgl հրամաեսցեն k հրամայեսցին

11 acdbkmorst քահանայի յաղաւթել (h յաղօթել) ilp քահանայի û քահանայ G լուծցի bq ԽԳ նոզված ղրված է ԽԴ-ի տեղը իսկ վերջինս՝ ԽԳ-ի

12 ahiklmorst և փխ. կամ (սարկաւագ) b և կամ սարկաւագ bd զթերայհաւատից ho զթերահաւատիցն l թերէհաւատիցն KLMQRTUYZa bcikmnprs զմկրտութիւնն efg մկրտութիւն qt մկրտութիւնն

13 KLMQRSTXYZbdeghloqt զպատարագն DGHû պատարագ L հրամեմք M հրայմայեմք Q հրամայիմք a հրա[մա]յեմք fgl հրամաեմք Pb ինչ

միաբանութիւն է Քրիստոսի ընդ Բելիարայ, կամ զի՞նչ մասն հաւատացելոյն ընդ անհաւատին»։*

ՀԹ (ՀԸ) ԽԵ. Եթէ ոք ժողովրդական զԽԵ ... զեւր կին հանեալ այլ առցէ եւ կամ զարձակեալն լայլմէ՝ ի բաց որոշեսցի։

Ձ (ՀԹ) ԽԶ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ կամ բնաւին իսկ ի քահանայական կարգէ յամուսնութենէ, ի մսոյ եւ ի գինւոյ ոչ վասն ճգնաւորութեան, այլ պիղծ վարկանելով, զայնոսիկ ի բաց մեկնի, մոռացեալ թէ ամենայն ինչ յոյժ բարի է, զի արու եւ էգ արար Աստուած զմարդն, այլ հայհոյելով անգոսնեսցէ զգործաւորութիւնն՝ կամ ուղղեսցի կամ լուծցի եւ յեկեղեցւոյն ի բաց ընկեսցի. Նմանապէս եւ ժողովրդական ոք։

ՁԱ (Ձ) ԽԷ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց զդարձեալն ի մեղաց ոչ ընկալցի, այլ ի բաց մերժեսցէ՝ լուծցի, զի տրտմեցուցանէ զՔրիստոս, որ ասացն. «Ուրախութիւն լինի յերկինս ի վերայ միոյ մեղաւորի որ ապաշխարէ»**։

* Բ Կորնթ. Զ, 15 ** Ղուկ. ԺԵ, 7

1 e միաբանութիւնն begq բաժին է փխ. միաբանութիւն է UFd չիք է r չիք քրիստոսի t հրեշտակի փխ. քրիստոսի begq և փխ. ընդ JPQS TUVeagôq բելիարա m մասն հաւատացելոյն ընդ անհաւատին կամ զինչ միաբանութիւն է քրիստոսի ընդ բելիարայ փխ. միաբանութիւն է.... անհաւատին cd չիք մասն
2 DGHUebegbq հաւատացելոցն ûacdi kloprs հաւատացելոց t հաւատացելոյ ûl անհաւատից eg անհաւատոն ho անհաւատիցն f անհաւատի q անհաւատոցն t անհ[...]
3] ոք ի ժողովրդական E չիք ոք d զժողովրդական eg ժողովրդականք NO զինւոր փխ. զիւր o զիւ[ր] t կինն հանեալ առցէ այլ êbdegbl oqr կինն A այդ n յայլ û չիք և
4 û զարձակեալ յայլմէ առցէ ի բաց A յայդմէ G այլմէ R յայլմի N ի բայց
5 S յերէց cd չիք կամ (բնաւին) Wab cdefghiklmopqrst բնաւ OY W1 չիք ի
6 hilort կարգէ թէ (t եթէ) ի (hlo չիք ի) յամուսնութենէ (hlo ամուսնութենէ) և ի մսոյ և ի գինւոյ (h և ի գինո և ի մսոյ lop գինոյ) bq յամուսնութենէն Y և ի մսոյ ի գինոյ DGHê չիք ի (մսոյ) DG Hê չիք ի (գինւոյ) BCDEGHJM NOPQRSTVXWêabcdefgkmpqs ի գինոյ V չիք ոչ t վասն ոչ
7 X ճգնաւորութեանն Y ճգնութեանն l ճգնաւորութիւն l ճգնութեան AB այդ H վարանելով l վարկանելոյ bq վայրկանելով abcdefgbil mopqrst զայսոսիկ û զայնպիսի փխ. զայնոսիկ ê բայց մեկնէ
8. û քանզի մոռացեալ է թէ CGHê եթէ ê զամենայն krt յամենայն Ubde fgq չիք ինչ û չիք յոյժ
9 h չիք աստուած g հահոելով D անգոսնեսցէ ê յանգոյնեսցէ q յանգոսնեսցէ FIKLNQSTUZWedh lo զգործաւորութիւն û չիք զգործաւորութիւնն
10 H ուղղեսցեսցի W ուղեսցի abefgk lmqst ուղղեսցէ dp ուզեսցէ û կամ փխ. և Fbefgq չիք և յեկեղեցւոյն ի բաց ընկեսցի HIJNOPVYchilop r յեկեղեցոյն u յեկեղեցւոյ ê նմայնապէս Ê նմանա
11 F չիք նմանապէս և ժողովրդական ոք EW ժողովրդականք egho ժողովրդականքն bq ժողովրդական (q ժողովուրդն) որ կան
12 b չիք եթէ bq եպիսկոպոս ոք acdi klmoprst զդարձեալսն h զդարձեալս ê չիք ի d ի մեղացն t ի մեղաց եթէ ոչ
13 t և փխ. այլ 1 որոշեսցէ փխ. մերժեսցէ h չիք զի hlo տրտմեցոյց
14 BCDÊFGHêûbq ասաց t հրամայեցան թէ փխ. ասացն Y ուրախութիւնն û ուրախ 1 եթէ ուրախութիւն ûchilo լիցի eg լինիցի befgq չիք յերկինս Y վասն փխ. ի վերայ
15 Rbq չիք որ BCDEFGHIJKNOWêû efghlprt ապաշխարիցէ bq ապաշխարիցէ մեղաւորն

ՁԲ (ՁԱ) ԽԸ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ լաւուրս տաւնից ոչ ճաշակէ ի մսոյ եւ ի գինւոյ՝ լուծցի, որպէս զհարեալ խղճիւ մտաց իւրոց եւ պատճառք գայթագղութեան բազմաց եղեալ։

ՁԳ (ՁԲ) ԽԹ. Եթէ ոք ժառանգաւոր ի կապեղոչ ըմբռնեսցի ուտելով՝ որոշեսցի. բայց ի պանդոկւոչ միայն եւ ի ճանապարհի լաղագս հարկ լինելոյ։

ՁԴ (ՁԳ) Ծ. Եթէ ոք ժառանգաւոր թշնամանեսցէ զեպիսկոպոսն անիրաւաբար՝ լուծցի, քանզի «Զիշխան ժողովրդեան քո ոչ հայհոյեսցես»։*

ՁԵ (ՁԴ) ԾԱ. Եթէ ոք ժառանգաւոր թշնամանեսցէ զերէց կամ զսարկաւագ՝ որոշեսցի։

ՁԶ (ՁԵ) ԾԲ. Եթէ ոք ժառանգաւոր զխուլ կամ զկաղ կամ զկոյր կամ զդէմսն վնասեալ ալպանեսցէ՝ որոշեսցի. Նմանապէս եւ ժողովրդականք։

ՁԷ (ՁԶ) ԾԳ. Եպիսկոպոս կամ երէց անփոյթ առնելով զքահանայութեանն կամ զժողովրդոցն, ոչ խրատելով զնոսա ի բարեպաշտութիւն՝ որոշեսցի. ապա եթէ լամառեսցի չածել լուզզութիւն՝ լուծցի։

* Ելք ԻԲ. 28, Գործք ԻԳ. 5

1 b թէ hlo չիք կամ (երէց) l և փխ. (երէց) կամ KMQRSTXYdfghl oq յաւուր F յօուր

2 befgq ճաշակիցէ T և ի կրկնված է CDGHJKMNOPQRTVXYWêbcde fghk!mopqrst ի գինոյ H որպէս և հարեալ Fubq հարեալ bq ի խղճի eg խղճի մտաց հարեալ IJKLMN OPQRSTVXYWûf խղճի

3 eg չիք իւրոց K մտացն Yûegb lo պատճառ MRXp դայթագղութիւն NY գայթակղութեանն bef gq եղեալ բազմաց

4 begq ոք ի D ժառանգաւոր G ժառանգոր CDGHXı կապեղւոչ ê կապեղուչ IJKMNOQRSTVXZW ûn կապելւոչ ü չիք ուտելով d չիք ուտելով որոշեսցի hlo լուծցի փխ. որոշեսցի

5 Y ի պանդոկոչ և ի ճանապարհի միայն abcdefgbiklmopqrst ի պանդոկոչ n ի պանդւոկոչ F չիք ի (ճանապարհի) r ի ճանապարհին DG Hê յարկ Yadhıklmoprst հարկի

6 begq չիք եթէ ոք.... ոչ հայհոյեսցես cd ժառանգաւոր որ ı թշնամանեսցի Hdps զեպիսկոպոս E անիրաւափառ AIJKLMNOPQRSTUVX YZWûcdn իրաւաբար

7 DFGHKLMORSTXYZêû իշխան û չիք քո W ժողովրդեանն d չիք ոչ KLMQRSTXZ հայհոյեսցի t հայհոյես hlo հայհոյեսցես ասէ

8 ho թշնամանէ FHKQûegı սարկաւագ W չիք զսարկաւարդ b ԾԱ հոդվածը դրված է ԾԳ և ԾԴ հոդվածների միջև:

9 ê որոշեսցէ hq որոշեսցի նայ

10 W չիք եթէ ոք.... զխուլ կամ Z չիք ոք bq զխուլն ê չիք կամ զկաղ bq զկաղն k զխեղ փխ. զկաղ, չիք կամ զկոյր b զկուրն dq զկուր mps զխեղ փխ. զկոյր ûbefgq զըղէմս d զդէմն

11 bt վնասեալս hlo այպանեսցէ լուծցի և որոշեսցի a ապականեսցէ փխ. այպանեսցէ begq չիք որոշեսցի O չիք և êebiloprst ժողովրդականքն bq ժողովուրդքն d ժողովրդեան f ժողովրդական

12 d երէց կամ սարկաւագ անփոյթ h կամ երէց կամ փոյթ t երէց եթէ անփոյթ FIJMNRSUVWêûadklo ps զքահանայութեան beq զքահանայութիւնն Yghm զքահանայութիւն

13 Fhlt ժողովրգոցն eg զժողովրգոց u ժողովրդոց OW զժողովրդանոցն d զժողովուրդն n զժողովրդւոցն begq և ոչ ê խրատե RXY չիք զնոսա kms չիք ի ackmprs բարեպաշտութիւնն bq բարէպաշտութեան

14 IJUYWûahcqt թէ S ամառեսցի b յամառի d յամառեալ իցի hı lo յամառեսցէ kmps յամեսցի փխ. յամառեսցի c չածելով befgq չիք չածել XYaks յուղութիւնն ldh ıo ուղղութիւն mp ուղղութիւնն J զուղղութիւնն egq ի յուլութենէ (f ի յուլութեանն b ի ծուլութենէ) փխ. յուղղութիւն

ՁԸ (ՁԷ) ԾԴ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց ի ժառանգաւորաց որ կարաւտ իցէ եւ ոչ տացէ նմա զպէտսն՝ որոշեսցի, իբրեւ զսպանող եղբաւր իւրոյ։

ՁԹ (ՁԸ) ԾԵ. Եթէ ոք ստութեամբ զվերագրեալսն ամպարշտաց գիրս իբրեւ զսուրբս յեկեղեցի մուծեալ առ ի վնաս ժողովրդոց՝ լուծցի։

Ղ (ՁԹ) ԾԶ. Եթէ ամբաստանութիւն ինչ եղիցի զհաւատացելոլ՝ պոռնկութեան կամ շնութեան կամ այլ ինչ գործոց ի բաց հրաժարելոց եւ յանդիմանեսցի՝ ի ժառանգաւորութիւն մի եկեսցէ։

ՂԱ (Ղ) ԾԷ. Եթէ ոք ժառանգաւոր վասն մարդկալին երկիւղի Հրէի կամ հեթանոսի կամ թերահաւատի կորասցի, եթէ զանուն Քրիստոսի՝ ունի՝ լուծցի եւ որոշեսցի. իսկ եթէ զանուն ժառանգաւորի՝ լուծցի։

ՂԲ (ՂԱ) ԾԸ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ կամ ընաւ իսկ ի քահանայական կարգէ կերիցէ միս արեամբ շնչոյ կամ գազանաբեկ կամ մեռելոտի՝ լուծցի*, քանզի զայս աւրէնքն հրաժարեցուցին. ապա եթէ ժողովրդական ոք իցէ՝ որոշեսցի։

* Համա. Գործ. ԺԵ. 29

1 hio չիք ի befg ի ժառանգաւորացն t ոք որ փխ. որ

2 FV առցէ փխ. տացէ Y տայցէ b տայ q տա d տացեն E չիք նմա bq զըպէտս (b զպէ[տ]սն) նմայ Yû պէտս BCDEFGiJKLMYabcdhqst որոշեսցի Hêmp սպանաւղ ubdhloq սպանող ikt սպանօղ R եղբար n եղբաւրն t զեղբայր bq որդոյ (W որդւոյ) փխ. եղբաւր

3 NOc իւրում t իւր

4 KLMQRSTXYZ սատութեամբ ոք Vf զստութեամբ ù վերագրեալսն b վերոգրեալս d զվերայգրեալսն efg վերագրեալս hlo զվերագրեալս q ի վերայ գրեալս t զվերոգրեալսն համարելով զգիրս ամբարշտաց իբրև զսուրբ գիրս BCDEFHTê ամբարշտաց Y անբարշտաց ho զամբարշտաց c չիք իբրև

5 ûacdehiklmoprs զսուրբ (û սուրբ) գիրս (û գիր) յեկեղեցւոջ (û ի յեկեղեցի ckm յեկեղեցոջ e եկեղեցի l յեկեղեցւոջն) BCDEGHWê զըսուրբ HKMQRSTVXYWbgq եկեղեցի L եկեղեցիս t յեկեղեցւոջ Z եղիցի փխ. յեկեղեցի U մուծանել b ժողովրդեանն efgq ժողովրդոցն

6 UVrt ամբարտաւանութիւն X ամբաստանութիւնն Yq անբաստանութիւն ê յանբաստանութիւն ինչ եղիցի ժողովրդեանն հաւատացելոց QUûaceghikmnopqrst զհաւատացելոց Yd հաւատացելոց b զհօւատացելոց l զհօտատացելոց Y պոռնկութեանն bq պոռընկութեանն d պոռընկութեամբ

7 eg և փխ. կամ (շնութեան) km չիք կամ շնութեան f և փխ. կամ (այլ) Y շնութեանն ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTVYZ գործոյ ê ի բայց Q հրաժարելոյ acfkm հրաժարեցելոց û մերժելոց փխ. հրաժարելոց

8 akmps ժառանգաւորութիւնն c ժառանգութիւնն r ժառանգութիւն km մեկնեսցէ փխ. եկեսցէ

9 heg ի փխ. ոք q ոք ի eg ժառանգաւորաց Yûl մարդկան AUhik nıs երկիւղի acdo երկեղի n երկեղի p հրէից

10 bq թերէհաւատի H կորաւց i կարասցի l կուրասցի t յուսասցի փխ. կորասցի bdeg զանունն ê քրիստոնեայ

11 ê չիք ունի NOW չիք և Y չիք և որոշեսցի իսկ Q թէ Y ե թէ, այլ փխ. զանուն IJKLMNOPQRSTVX Wû չիք զանուն t անուն ûd ժառանգաւոր Y չիք ժառանգաւորի

12 acdhiklmoprst չիք կամ սարկաւագ Y և փխ. կամ (ընաւ) H չիք կամ (ընաւ), չիք ի

13 M քահանական ê կերիցէ s արեամբն b անշնչոյ H գաւազանաբէկ X գազանայբէկ g գազանաբեկի

14 a մե[ռե]լոտի DGHêûb այս U յայս LQZ յաւրէնքն T յօրէնքն NOW օրէնսն ê աւրէնք û օրէնք Y հրաժարեցաւ, չիք ապա

15 û եթէ ոք achiklmoıst թէ begq եթէ ի P որք փխ. ոք efg չիք ոք p իցէ և eg որոշիցէ

ՂԳ (ՂԲ) ԾԹ. Եթէ ոք ժառանգաւոր գտցի զաւր կիւրակէին կամ զշաբաթու պահելով՝ որոշեսցի։

ՂԴ (ՂԳ) Կ. Եթէ ոք ժառանգաւոր կամ ժողովրդական մտցէ ի ժողովարան Հրէից կամ թերահաւատից աղաւթել՝ լուծցի։

ՂԵ (ՂԴ) ԿԱ. Եթէ ոք ժառանգաւոր ի կռուի զոք հարցէ եւ ի միոջէ հարմանէն մեռցի՝ լուծցի, վասն յանդգնութեան իւրոյ. իսկ եթէ ժողովրդական իցէ՝ որոշեսցի։

ՂԶ (ՂԵ) ԿԲ. Եթէ ոք զկոյսն ˹բռնաբարեալ կալցի՝ որոշեսցի եւ մի՛ լիցի նմա արժան այլ առնուլ, այլ զնոյն իսկ ընդ որ հաճեցաւն՝ թէպէտ եւ ի տառապելոց ոք իցէ։

ՂԷ (ՂԶ) ԿԳ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ երկրորդ ձեռնադրութիւն ունիցի յումէքէ՝ լուծցի նա եւ որ ձեռնադրեացն, բայց եթէ ցուցցէ ի թերահաւատից ունել նմա զձեռնադրութիւնն, քանզի

1 Yn չիր ոք befgq ոք ի (f չիք ի) ժառանգաւոր կամ ժողովրդական որ գտցի a գտիցի R չիք զաւր կիւրակէին û օր Y կիւրակէի բացի Wûkmst-ից մնացած Ձեռ-երը կիւրակէին IJKLMQRSTXYZbcdefg qt զշաբաթուն

2 IJû պահել W̄ ուտելով փխ. պահելով n պահել լուծցի և ժողովրդական ի հաղորդութենէ որոշեսցի փխ. պահելով որոշեսցի. ûbefg hloq լուծցի փխ. որոշեսցի

3 Ybegq չիք ոք N ժառանգաւորք c ժառանգ ê զժողովրդական bq ժողովրդականս h ժողովուրդն ı ժողովրդեան efg չիք մտցէ hq չիք մտցէ ի ժողովարան CDGHKê ժողովարանն efgn ժողովարանս p ժողովրդարան փխ. ժողովարան

4 A հրէից կամ հեթանոսաց կամ թերահաւատից ընդգծված բառերի վերևում ե. ձեռքում գծված է, որպես սխալի, այդ հատվածը չունի նաև հուն. բնագիրը „...εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν συνεύξασθαι,..." FYû հրէից կամ (Y եւ) հեթանոսաց կամ (Y եւ û չիք կամ) թերահաւատից b թերէհաւատից ı թերահաւատի l չիք թերահաւատից cdeg աղօթէ bq աղօթէ նա լուծցի MRXt չիք աղաւթել t լ[ուծցի?]

5 l չիք ի (կռուի) be կռուոյ gq կռուո f կռոյոյ êkm կուի l կռվի bq հարցանէ r հարցցէ H չիք և û չիք ի (միոջէ), միոյ d միաջ n միոջէն Yûfn հարմանէ OW հարմարէն (eg հարկանելոյ p հրամանէն) փխ. հարմանէն q հարցանելս և հարկանելոյ (b հարցանելոյ և հարնելո) փխ. հարմանէն

6 bq և լուծցի d չիք լուծցի bq ոգիտութեան փխ. յանդգնութեան e անտգնութեան ̲o անդդնութեան n յանդգնութեանն dlo ապայ փխ. իսկ Y չիք իսկ c թէ h ապայ փխ. եթէ W ժողովրդա[կա]ն

7 acdhikmprst ոք իցէ befgq է (û ի) փխ. իցէ CHê լուծցի փխ. որոշեսցի

8 ûacefhiklmoprst զկոյս g զկոյր փխ. զկոյսն acdhiklmoprst կալցի լուծցի (d չիք լուծցի) վասն յանդգնութեան (d անդգնութեան) իւրոյ (l իւրո) ապա (dh ապայ) եթէ (cıkmprs թէ) ժողովրդական ոք (cd չիք ոք) իցէ որոշեսցի H ըռնարար bq և որոշեսցի OW չիք նմա

9 û արժանի beigq առնուլ այլ E չիք ընդ b չիք ընդ որ eg չիք որ ûh lo հաճեցաւ Y թէ փխ. ի X չիք ի

10 û տա[ռա]պելոց bq տառապելո dhı klmoprst չիք ոք

11 hlort չիք ոք Q յերկրորդ

12 abcdefghiklmopqrst ընկալցի փխ. ունիցի IJp ումեքէ begq չիք յումէքէ E լուծցէ Y և փխ. նա և bd hq նայ և egr նա փխ. նա և ûb fq ձեռնադրեաց

13 Cefgq թէ Nc ցուցէ h ցուցցի bq չիք ի h թերահաւատիցն l թերէհաւատից befgq չիք նմա INQSWêûbde f̲ohoq զձեռնադրութիւն

յայսպիսեացս զմկրտեալսն կամ զձեռնադրեալսն ոչ հաւատացեալս եւ ոչ ժառանգաւորս լինել հնարէ։

ՂԸ (ՂԷ) ԿԴ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ կամ դպրակարգաց կամ սաղմոսերգող զսուրբ քառասներորդսն ոչ պահեսցէ եւ զչորեքշաբաթի եւ զուրբաթ՝ լուծցի, բայց եթէ վասն հիւանդութեան մարմնոյ ինչ խափան լինիցի, իսկ եթէ ժողովրդական ոք իցէ՝ որոշեսցի։

ՂԹ (ՂԸ) ԿԵ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց կամ այլ ոք ի ժառանգաւորաց պահեսցէ ընդ հրէայսն կամ տաւնեսցէ ընդ նոսա կամ ընկալցի ի տաւնից նոցա ընծայս, որպէս թէ բաղարջ կամ այլ ինչ յայսպիսեաց՝ լուծցի։

Ճ (ՂԹ) ԿԶ. Եթէ ոք ի քրիստոնէից ձէթ տարցի ի մեհեանս հեթանոսաց կամ ի ժողովարանս հրէից ճրագունս՝ լուծցի։

ՃԱ (Ճ) ԿԷ. Եթէ ոք ժառանգաւոր կամ ժողովրդական առցէ ի սուրբ եկե-

1 IJKLMNOQRSTVYZWûdrt այսպիսեացս beigq զայսպիսեացն ps յայսպիսեացն L այսպիսեացն X այսպեսեացս ê յայսպիսեայցս n յայնպիսեացս lû զմկրտեալն ei gq մկրտեալսն ûbefgmq և փխ. կամ ps չիք կամ.... հաւատացեալս befgq ձեռնադրեալսն c զձեռնադրեալս HYabhikmqr հաւատացեալսն ûl հաւատացեալ Y չիք և begq չիք և ոչ

2 W զժառանգաւորս h ժառանգաւոր k ժառանգաւորն r ժառանգաւորսն t լինիլ U անհնարէ

3 Y և փխ. կամ (երէց) l չիք կամ (երէց) akms կամ սարկաւագ կամ երէց Yl և փխ. կամ (սարկաւագ) Y և փխ. կամ (դպրակարգաց) cd չիք կամ դպրակարգաց

4 û սուրբ քառասուն CDGc քառասներորդն KTkt քառասնորդսն Y քառասորդսն L զքառասնորդսն ê քառասներրորդն aps քառասնորդս bq քառասներրորդս i քառասունսն befgq պահիցէ û չիք և DGHacdik mnp զչորեքշաբաթ JKLRTVW eg զչորեքշաբթի û չորեքշաբաթի rst չորեքշաբաթ l զչորէքշաբաթու o չորէքշաբաթու

5 ê զու[ր]բաթն և զչորեքշաբաթ DGH չիք և զուրբաթ û ուրբաթ g զ[շաբթ]ի U լուծցէ ê չիք լուծցի begq թէ û չիք վասն Xê հիւանդութեանն û հիւանդութեամբ bef gq ինչ մարմնոյ (bq մարմնո)

6 r չիք ինչ d խափանեսցի NOPVXY Wûahlot լիցի egloq թէ q ի ժողովրդական befglq չիք ոք aikprst է փխ. իցէ

8 H չիք եթէ ոք... այլ ոք Y (եթէ) ոք կրկնված է befgq չիք կամ երէց A այդ KLMQRSTXYb չիք ի ê այ[լ]

9 Ybefgq հրէայս Y ընմա փխ. կամ (տաւնեսցէ) p կամ և (տաւնեսցէ) e տունեայ է G ընկալացի ı կալցի փխ. ընկալցի DGHê չիք ի d ի տաւնիցն

10 H նոց[ա] Y չիք նոցա bq նոցա ընդ նոսա ընծայս Y չիք որպէս... կամ t չիք որպէս H չիք թէ hlo և կամ Y և այլ êl յույլ HJdt այսպիսեաց IKMRXY այսպիսեացս LSTfhlo յայսպիսեացս F յայսպիոեսեաց e այսպիսաց û այնպիսեաց bq յայնպիսեացս eg այնպիսիքն r [այն?]պիսեաց

11 eg լուծցին

12 bhior չիք ի (քրիստոնէից) d ի քրիստոնէիցն n տարցէ DGH մեհանս V մեհենեայս

13 Y չիք ի û հրէյից begq ճրագունս գնէ որոշեսցի փխ. ճրագունս լուծցի f որոշեսցի փխ. լուծցի acdhik lmoprst լուծցի և որոշեսցի

14 G չիք ոք û ժառանգաւորաց KLM QRSTXYZ չիք ի սուրբ NOPYcfgp st եկեղեցոյ bhl եկեղեցոյն o եկեղեցւոյն

ղեցւոյ մոմեղէն կամ ձէթ՝ որոշեսցի. եւ հինգպատիկ տուժեսցի, հանդերձ որով առն։

Անաւթով ոսկեղինաւ կամ արծաթեղինաւ սրբեցելով մի ոք լիւր պէտս գողացեալ, զի աւրինազանցութիւն է. ապա թէ ոք ըմբռնեսցի՝ պատուհասիւ որոշեսցի։

ՃԲ (ՃԱ) *ԿԸ. Եպիսկոպոս ամբաստանեալ առաջի հաւատարմաց ոմանց կամ հաւատացելոց կարդալ զնա հարկաւոր է եպիսկոպոսաց. եթէ եկեալ խոստովանեսցի. յանդիմանեալ զնա սահմանեսցի պատուհասն. ապա եթէ կարդացեալ ոչ լուաւ՝ կոչեսցի երկրորդ անգամ առաքելոց առ նա երկուց եպիսկոպոսաց. ապա եթէ այսպէս ոչ լուիցէ, կոչեսցի եւ երրորդ անգամ՝ դարձեալ երկուց եպիսկոպոսաց առաքելոց առ նա. ապա թէ եւ այնպէս արհամարհեալ եւ ոչ եկեսցէ, ի ժողովն վճիռ հատցի ի վերայ այսպիսւոյն, որ ինչ արժան թուեսցի, որպէս զի մի շահել ինչ թուեսցի ի փախուցելոյն։*

1 d մոմեղէնս bq նաև փխ. և BCDEFGHê հինկպատկի ûf հնգապատիկ deghloq հնկապատիկ km prs հինգապատիկ b հնկայպատիկ c ե-ապատկի t հընգապատիկ Y տուժեսցէ bq ի հանդերձ r հանդերձով

2 û որոյ W էառն bq առ նա

3 OW ամօթով (bq ամաւթով) փխ. անաւթով û անօթաւ t անօթովն BCDEFGHMNOPSTû ոսկեղինեաւ ê ոսկեղեննաւ ABCDEFGHIJKLM NOPQRSTUVXYZWêûdn չիք կամ արծաթեղինաւ յուն. ունի σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν Kd սրբբեցելովք OW սրբելով bq սրբելով փխ. սրբեցելով abcdefghikl moprst և մի IJKLMQRSTVXYZ ûdg իւր U յիր r ի յիւր

4 ê օրինազանցութիւնն m տւրէնազանցութիւն l անաւրինազանցութիւն p օրէնազանցութիւն r չիք է ûacdhklmors եթէ befgq չիք ոք

5 befgq պատուհասեսցի և որոշեսցի d պատուհասի և որոշի h պատուհասի

6 d եպիսկոպոսք bq ապաստամբեալ փխ. ամբաստանեալ Hê անբաստանեալ Qc հաւատարմանց

7 bq թէ

8 efg խոստովանեսցէ KLMQRSTXb gq յանդիմանել O յանդիմեալ û պատուհաս l չիք պատուհասն ապա

9 Y լուավ u որոշեսցի փխ. կոչեսցի befgb և երկրորդ KLMQRSTX YZ առաքելոցն aciklmops առաքելոյ r չիք առաքելոց t չիք առաքելոց առ նա

10 p երկուս t յերկուց eբ չիք ապա եթէ... առ նա Vbqr թէ c թէ և փխ. եթէ adhiklmops եթէ և W սոսա փխ. այսպէս bq չիք ոչ լուիցէ.... այնպէս Yêacdiklmopr st չիք և

11 adkmprst և երկուց n յերկուց R առաքելոցն acdhiklmoprst առաքելոյ H առնու փխ. առ նա t նմա փխ. նա

12 K ապա եթէ արհամարեսցէ այնպէս CLMXhikmrs եթէ և DGHQR STYZêûadlo եթէ փխ. թէ և Dêefg rt այսպէս abcdefghiklmopqrst չիք և (ոչ) RYêbeglq վիճիռ

13 adegikmprs հատցէ KLMRSTXY Z մահու փխ. հատցի Q չիք հատցի GIJPQSTêps այսպիսոյն acdim or այսպիսոյս LMNOVYZWûbefg bklq այնպիսոյն R այնպիսւոյն U այնպիսւոցն t այսպիսւոյս û և որ t զոր KL թըւեսցի NOUWhlo rt եպիսկոպոս զի փխ. որպէսզի

14 d շահել լինել ինչ KL թըւեսցի adhiklmoprst չիք ի Y ի փախուցեալ ê ի փախեցելոյն befgq ի փախուցելոցն

ԾԳ (ԾԲ) ԿԹ. Եւ ի վկայութիւն զեպիսկոպոսէ զթերահաւատ ոք մի ընդունել. այլ եւ ոչ զհաւատացեալ զմի, «Զանզի ի բերանոյ երկուց եւ երից վկայից հաստատեսցի ամենայն բան»*։

ԾԴ (ԾԳ) Հ. Զի ոչ պարտ է եպիսկոպոսին՝ եղբաւր կամ որդւոյ կամ այլում ազգականի շնորհել զպատիւ եպիսկոպոսութեան, որպէս ինքն կամի ձեռնադրել, քանզի ժառանգաւոր եպիսկոպոսութեան իւրոյ առնել՝ չէ իրաւացի, զԱստուծոյն շնորհել մարդկային սիրոյ։ Քանզի եւ ոչ զեկեղեցին Քրիստոսի ընդ ժառանգաւորութեամբ արժան է դնել։ Ապա թէ ոք արասցէ զայս՝ անհաստատ լիցի ձեռնադրութիւն նորա եւ ինքն որոշեսցի։

ԾԵ (ԾԴ) ՀԱ. Եթէ ոք խեղ ակամբ է եւ վիրաւորեալ անդամաւք եւ արժանի իցէ լեպիսկպոսութիւն՝ եղիցի, քանզի ոչ խեղութիւն մարմնոյ չլինել զնա արժանի հրամայէ, այլ անձին պղծութիւն։

ԾԶ (ԾԵ) ՀԲ. Խուլ եւ կոյր մի լիցի եպիսկոպոս՝ ոչ իբրեւ զպղծեալ, այլ զի մի եկեղեցւոյքն խափանեսցին։

* Մատթ. ԺԸ. 16, Ա Տիմ. Ե. 19

1 q չիք և ի befg չիք և Y չիք ի X ի վկայութիւնն l ի վկայութեան q ի զվկայութիւն û զեպիսկոպոսէն bq զեպիսկոպոսի l չիք զեպիսկոպոսէ DCHê զթերահաւատք, չիք ոք clp զթերէհաւատ b զթերահաւատի eg զթերահաւատս fq զթերահաւատ F չիք զթերահաւատ ոք.... զհաւատացեալ զմի

2 r այլ JKLMQRSTXZ զհաւատացեալն Y զհաւատեալսն ս հաւատացեալն dghklmoprst հաւատացեալ JKLMQRSTXYZ մի I նմի փխ. զմի hlo չիք ի KLQ ST բերանոյց OPRUXZbefgnq բերանոց c երկու

3 hlo վկայիցն bq չիք վկայից KLMQ RSTXZ յամենայն

4 ût չիք զի Yacdefghkloqt ոչ է պարա CGIJLNSTYabcdeghlors որդոյ U որդւոց NO յայլում hq այլոյ g այլ K չիք այլում

5 b ազգայկանի NOW ի շինել փխ. շնորհել XYefg եպիսկոպոսութեանն p կամ a չիք որպէս ինքն.... եպեսկոպոսութեան

6 f ժառանգաւորս O եպիսկոպոս Yê եպիսկոպոսութեանն

7 bq չի Y չէ օրէն և իրաւացի acdikl mprs չև փխ. չէ ho չէ և t զայն (պատիվ չունի) փխ. զաստուծոյն h մարդկան acdbilor սիրով

8 û եկեղեցի hlo չիք ընդ Hlp ժառանգութեամբ irt ժառանգութեան km ps արժան է զնոսա դնել G չիք արժան է irt դնել փխ. դնել

9 t իսկ փխ. ապա Fadhiklmorst եթէ b q անհաւատալից ի ձեռնադրութիւն փխ. անհաստատ լիցի ձեռնադրութիւն e անհաւատ փխ. անհաստատ l լիցին LQTVZêc ձեռնադրութիւնն bilort չիք ձեռնադրութիւն cdl չիք նորա

10 F ինք

11 d խեզակեամբ befgq իցէ փխ. է abcdefgbiklmopqrst կամ փխ. և (վիրաւորեալ) f անդամովք bghl oq արժան

12 hq է փխ. իցէ DG լից (Hê լիցի) փխ. իցէ ûaefg չիք իցէ GHQRS TUZWêûbefglnq եպիսկոպոսութեան NO յեպիսկոպոսութեան XY եպիսկոպոսութեանն ho եպիսկոպոսութիւն d եպիսկոպոսութեան մի լիցի զի ոչ Z չի լինել abcefghikmoprst զի փխ. քանզի X խեղութիւնն lq խեղութեամբ

13 bq հրամանէ l հրամաէ A այդ X պղծութիւնն eps պղծութեան d պղծութիւն արժան է որոնել

14 D ուլ (ê թուլ h թոյլ) փխ. խուլ F խոյլ befgq կամ փխ. և (կոյր) c կոյրն û պղծեալ r զղծեալ փխ. զպղծեալ

15 H մի է եկեղեցոյքն Y չիք մի r եկեղեցոյնքն hlo եկեղեցոյն ոյքն (l ոյք) բացի ABCEFGHKUû-ից մնացած ձեռ-երը եկեղեցոյքն ê խափանեսցեն dhkps խափանեսցի m խարանեսցի l նախաղանեսցի փխ. խափանեսցի

ԾԷ (ԾԶ) ՀԳ. Եթէ զոք դեւ ունիցի, ժառանգաւոր մի՛ եղիցի, իսկ մաքրեալն ընդունելի եղիցի, եւ եթէ իցէ արժանի՝ եղիցի։

ԾԸ (ԾԷ) ՀԴ. Զառ ի հեթանոսաց եկեալն եւ մկրտեալն եւ կամ ի խառնակ վարուց՝ ոչ իրաւացի է վաղվաղակի ընձեռել յեպիսկոպոսութիւն, քանզի անիրաւ է զոր չեւն փորձեալ է այլոց լինել վարդապետ, բայց եթէ երբեք յաստուածային շնորհացն եղիցի։

ԾԹ (ԾԸ) ՀԵ. Ասացաք եթէ ոչ է պարտ եպիսկոպոսի արկանել զինքն յերկրաւոր հոգս. այլ պարապել եկեղեցական պիտոյիցն, ապա թէ ոչ՝ ի բաց դիցէ, զի «Ոչ ոք կարէ երկուց տէրանց ծառայել»* ըստ տէրունական հրամանին։

ԾԺ (ԾԹ) ՀԶ. Ծառայս ի ժառանգաւորութիւն ընձեռել առանց տէրանցն կամաց՝ ոչ հրամայեմք ի արամաթիւն ստացողացն, քանզի տանցն կործանումն է այս գործ. ապա եթէ երբեք արժանի երեւեսցի ծառայն առ ի ձեռնադրութիւն աշտիճանի, որպէս Ոնեսիմոսն մեր երեւեցաւ, եւ թո-

* Մատթ. Զ. 24, Ղուկ. ժԶ. 13

1 e և թէ փխ. եթէ l թէ FHYWdgp ոք ı զդեւս Ql ունի f մի եղիցի եւ մի խառն ընդ այլս ադաւթեսցէ իսկ ûdlrt լիցի փխ. եղիցի begq չիք իսկ մաքրեալն Ld մաքրեալքն û մաքրեալ

2 begq չիք ընդունելի եղիցի.... արժանի եղիցի S յեղիցի (և եթէ) ûf լիցի փխ. եղիցի Racdhiklmoprst չիք և cp թէ HY արժան ùd արժանի (d արժան) իցէ dt չիք եղիցի

3 hlo յառ û չիք զառ b ծառայի փխ. զառ ի ê ի հեթանոսացն û եկեալ LWblo զմկրտեալն ùı մկրտեալ û չիք և (կամ)

4 ct ոչ ·է իրաւացի eg իրաւասցի է վաղվաղ ընձեռադրել եպիսկոպոսութիւն զոք քանզի bq իցէ փխ. է, վաղվաղ ընձեռնել (q ընձեռել) յեպիսկոպոսութենէ l ընդձեռել J ընձ[եռ]ել IJ եպիսկոպոսութիւն KLQTt յեպիսկոպոսութեան S եպիսկոպոսութեան Y յեպիսկոպոսութեանն e յեպիսկոպոսութիւնն ú զեպիսկոպոսութիւն

5 b իրաւ փխ. անիրաւ U զի փխ. զոր rt որ û չէև abcdeghiklmopqrst չէին (b·gq չև ես) փորձեցուցեալ և այլոց (bcegmqr չիք և eg յայլոց l այլ) f փորձեցուցեալ Yf չիք է (այլոց) û լինիլ

6 befgq թէ d չիք եթէ IJêbq յերբէք kmps ուր փխ· երբեք IKLMNOQ RSTVZWdegps աստուածային l յաստուածաշնորհացն Y շնորհացն աստուծոյ եղիցի ú շնորհաց d իցէ փխ. եղիցի

7 r ասացէք ûct թէ NOW չիք եթէ hl ort եպիսկոպոսին lg երկրաւոր

8 A այդ êt պարապիլ cd պարապեալ h յեկեղեցական K իրս պիտոյիցն ûbcefglq պիտոյից ûho եթէ

9 êd բայց û քանզի փխ. զի m չիք ոք H երկու Y երկոց ê ծառայիլ gl ծառաել

10 Y հրամանի b հրամանօ q հրամանաւ ú բանին փխ. հրամանին

11 C զծառայս O յառայս փխ. ծառայս PWp ժառանգութիւն ê ժառանգաւորութիւնն acdkmp ընդձեռնել rs ընդձեռել bq ընձեռնել eg ձեռնադրել փխ. ընձեռել ûabcdegikl mpqrst տէրանց U աէրացն êbc eq կամացն g հրամանացն փխ. կամաց

12 a հրա[մա]յեմք fglo հրամաեմք û ստացողաց ı զի փխ. քանզի o քանզի զի l քանզի ի hlo տանցն այս կործանումն գործ է ubef gq տանց

13 abcdefgikmpqrst այս գործ է êbcef gq թէ Jû չիք եթէ I յերբէք û ծառայ bpq չիք առ

14 bfgt ի ձեռնադրութեան KLM QRSXYZhio աստիճանին T աշտիճանին HNOXWêûacdegikmpq rst աստիճանի befgq որպէս և û ոնէսիմոս բացի abcdefghikmopq rst-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն մեր KLMQRSTYZ զողացուսցեն acik mprst թողացուցանեն d թուղացուցանեն hlo թողացուցեալ

ղացուսցեն տեարք իւր եւ ազատասցեն հւ ի տանէն ի բաց առաքեսցեն՝ եղիցի։

ԾԺԱ (ԾԺ) ՀԷ. Եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ զաւրականութեանց պարապեալ եւ զերկոսեան առնել կամեցեալ՝ ունել զՀռոմայեցւոց իշխանութիւն եւ զքահանայութիւն՝ լուծանել պարտ է. քանզի «Կայսերն՝ կայսեր եւ Աստուծոյն՝ Աստուծոյ»*։

ԾԺԲ (ԾԺԱ) ՀԸ. Եթէ ոք թշնամանեսցէ զթագաւոր եւ զիշխան անիրաւաբար, պատուհաս կրեսցէ. եթէ ժառանգաւոր իցէ՝ լուծցի, իսկ եթէ ժողովրդական՝ որոշեսցի։

ԾԺԳ (ԾԺԲ) ՀԹ. Եպիսկոպոս կամ երէց՝ զոր ճշմարտութեամբ ունիցի զմկրտութիւնն եւ վերստին մկրտեսցէ զնա կամ զպղծեալն յամպարշտութեանց մկրտեսցէ՝ անկցի յեպիսկոպոսութենէն, որպէս ծիծաղելով զխաչին եւ զմահուն տեառն, եւ ոչ ընտրէ քահանայն սուտ քահանայացեալն։

ԾԺԴ (ԾԺԳ) Ձ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց, ըստ Աստուծոյ բարբառոյն, ոչ մկրտեսցէ ի Հայր եւ յՈրդի եւ ի սուրբ Հոգին, այլ յերիս հարս

* Մատթ. ԻԲ. 21, Մարկ. ԺԲ. 17

1 Y տեառք u տէարց beig տեարքն q աէարք OW չիք տեարք իւր և ազատեսցեն IJKLMNPQRSTVXY Zut իւրեանց փխ. իւր ê տանէ ի բայց û ի տանէ
2 acdniklmorst եղիցին p և եղիցին
3 lo չիք կամ (երէց) c զօրականութեան ê զաւրականութեանցն aik mprs պարապել
4 b զերկուսեանն Ycefghloqt զերկոսեանն բացի ACQRUZnrs-ից մնացած Ձեռ-երը զերկուսեան ê կամեցաւ OW չիք կամեցեալ ունել FIJKLMNOPTêclo զհռովմայեցոց CG զհռովայեցւոց Yabkps զհռոմայեցոց ABHQRSUVXZhn զհռովմայեցւոց û հռովմայեցւոց ef gq զհռոմէացոց r զհռամայեցոցն t զհռոմայեցւոյն ABCDEFGHJO PUYêcefgn իշխանութիւնն
5 befgq չիք և զքահանայութիւն h չիք և Xê զքահանայութիւնն Y զքահանայութեան û քահանայութիւն ABCEFLNOPUVacfikmps կայսեր t զկայսերն
6 F չիք և kmps կայսեր է և GHûıkgl opqt զաստուծոյն eghlo աստուծոյ է d աստուծոյն հրամայեմք t աստուծոյ տաք ասաց տէրն
7 I և եթէ JNOPWû և թէ Ybdehq զըթագաւորն H իշխան AIJKLMNO PQRSTUVXYZWûn իրաւաբար eg անիրաւ հմմտ. հուն. παρά το δίκαιον
8 r պատահմունս փխ. պատուհաս t և փխ. իսկ NO ժողովրդականք egp ժողովրդական իցէ (e է)
10 d երէց կամ սարկաւագ որ hlo եթէ փխ. զոր բոլոր Ձեռ-երը որ H ճըշմարիտութեամբ d ունիցին IN RSXYêûdefghlop զմկրտութիւն W մկրտութիւն
11 h զնոսա փխ. զնա û չիք կամ... մկրտեսցէ DGH պղծեալն bq զըպղծեալսն lnrt ամբարշտութեանց befgq յամբարըշտութեան Qc յամբարշտաց
12 ê յանկցի IJKLMQRSTXYZdegr եպիսկոպոսութենէն u եպիսկոպոսութենէ c որ փխ. որպէս l չիք որպէս g ծիծաղել t ծիծալով
13 ûhlo զխաչիւ I մահուն û մահուան bq զմահու t զմահուան û չիք և (ոչ) d ընդրէք քահանայ Ybfgq զքահանայն u քահանայ t զսուտ R սոտ փխ. սուտ eg սուտ է eg քահանայացեալն Yl քահանայացեալ f քահանացեալ d չիք քահանայացեալն
15 d չիք ոք MRXY ամենայն փխ. աստուծոյ û բառբառոյ
16 g մկրաիցէ Y չիք ի (հայր) Y զհայր û չիք եւ (յորդի) FQdegq և ի յորդի (Qeg որդի) DHIJKLMRST UVXYZêp որդի hlo յորդին BCD GHê չիք և ի սուրբ հոգին EFû հոգի p չիք և (ի սուրբ) begq և ի հոգին սուրբ d չիք սուրբ DGHIJR XYûeglp երիս (հարս) NOWêûce ghiklnort (յերիս) հայրս b հօրս q հաւրս d հայր

եւ լերիս որդիս եւ լերիս հոգիս՝ անկցի ի քահանայութենէն։

ՃԺԵ (ՃԺԴ) ՁԱ. Եպիսկոպոս կամ երէց որ ոչ լերիս մկրտութիւնս միոյ սրբութեանն կատարեսցէ, այլ ի մի մկրտութիւն՝ որ ի մահն Տեառն տուաւ՝ անկցի ի քահանայութենէն, քանզի ոչ ասաց մեզ Տէր. «Ի մահս իմ մկրտեցէք, այլ գնացէք աշակերտեցէք զնոսա եւ մկրտեցէք յանուն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ»*։ Բայց որ մկրտեալոցն է՝ ուսցի. եթէ Հայր ոչ խաչեցաւ եւ ոչ ծնունդ կրեաց մարդոյ, եւ ոչ Հոգին սուրբ մարդ եղեւ, եւ ոչ չարչարանս կրեաց, քանզի ոչ մարմնացաւ, բայց Փրկիչն փրկեաց զաշխարհս, ի վերայ հասեալ բարկութեամբ Միածին որդին։ Վասն զի մարմնացաւ իւրով մարդասիրութեամբն, ի կուսէն մարմին ստեղծեալ. քանզի իմաստութիւն շինեաց իւր տուն, որպէս արարիչ. քանզի խաչի համբերեաց եւ ապրեցոյց զաշխարհս յանակնկալ բարկութենէն։

Արդ՝ մկրտիմք յանուն Հաւր՝ ոչ որպէս մարդ եղելոյ կամ չարչարեցելոյ, եւ յանուն Որդւոյ որպէս կրեցելոյ զծնունդն՝ որպէս

* Մատթ. ԻԸ. 19

1 h չիք *և յերիս որդիս և յերիս հոգիս* ê *յերիս* ûegs *երիս* NOW *յորդիս* p *և որդիս* ûeg *երիս* h չիք *յերիս հոգիս* befgq *մխիթարիչս* փխ. *հոգիս* Yûp *ի քահանաութենէ*

2 befgq *եթէ ոք եպիսկոպոս* d չիք *կամ երէց որ* abcefghiklmopqrs չիք *որ* t *եթէ* փխ. *որ* բացի ûacdhiklmoprst-ից մնացած Ձեռ-երը *երիս* û *ի միոյ* IMNRSXYWêûbdefghloq *սրբութեան*

3 d *և կատարեսցէ* hlo չիք *ի (մի)* bef gq չիք *մի* Yakmps *մկրտութիւնն* G *մկրտութիւնս* GNOYWêûbq *մահ*

4 KLMR *տուաւ* û *ի քահանայութենէ* b *դտէրն* efglq *տէրն* d չիք *տէր*

5 bq *ի մահն* acdefghiklmoprst *ի մահ* F *ի* փխ. *իմ* u *մկրտիցէք* l *մկրտութիւն* q չիք *մկրտեցէք* bq չիք *այլ... մկրտեցէք* acefghlmopqrs չիք *և (մկրտեցէք)* t չիք *և մկրտեցէք* deg *մկրտեցէք զնոսա*

6 IJê *անուն* CFGIJMNOPQSTVYêabcefghimnoprs *որդոյ* I *յորդո* A *հոգւոյն (ձախ լուսանցքում)* JNOPQYêbfhlo *հոգոյն* acdikmrst *սրբոյ հոգւոյն (*dkms *հոգոյն)* p *որբոյն հոգոյն* e *բաց*

7 U չիք *է* ûbefgq *թէ* d *ոչ հայր ոչ,* չիք *ոչ (ծնունդ)* S *դրեաց* փխ. *կրեաց*

8 eg *մարդոյ (*g *մարդս) կրեաց* BDWa *մարդւոյ* û *հոգի* Wi *զչարչարանս*

9 ho *յիսուս* փխ. *փրկիչն* bfglq չիք *փրկիչն* S *դաշխարհն*

10 ê *հասալ* բացի MRX-ից մնացած Ձեռ-երը *բարկութեան* ho *բարկութեանն* Q *միածինն* R *զի վասն* W *մարդացաւ* փխ. *մարմնացաւ* u չիք *ի վերայ հասեալ բարկութեան, զի յիսուս միածին որդին,* չիք *վասն զի* F *իւր* û *իւրոյ*

11 *մարդասիրութեամբ* Y *ի սուրբ կուսէն մարիամայ մարմին* b *մարմի* q *մարմինն* e *ստեղծեալ (*g *զգեցեալ)* փխ. *ստեղծեալ* EKLMQRSTXZ *իմաստութեամբ*

12 V *որպէս և* d *որպէս պատուիրեաց արարիչ* CDGHbgpqs *արարիչն* t *և ի* փխ. *քանզի* E չիք *խաչի*

13 ef *զաշխարհ* KLQSTZ *անյակնկալ* ê *յանակնեալ* abcdfikmpst *յակնկալ* cglo *յակընկալ* h *ընկալ* փխ. *յանակնկալ* û չիք *յանակնկալ բարկութենէն* Y *բարկութենէ* U *բարկութեանն*

14 êedhklmoprst *մկրտիմ* IJ *անուն* ê *յանյանուն* U *հօր և ոչ* V *ոչ* ձախ լուսանցքում KLMQRSYZ չիք *ոչ* h *որպէս ոչ* rt չիք *որպէս* ahior *եղելոց* ORSTXZbefgq *և* փխ. *կամ* JLMQRSTXûbcgiklmoprst *չարչարելոյ*

15 P *և յանուն..... յարուցելոյ* Ենրքևի լուսանցքում IJKLMQRSZê *անուն* CIJMNOQSTVYêbcdeghiklmoprs *որդոյ* f *որգոյն* b *նոյնպէս* փխ. *որպէս* Y չիք *որպէս* In *կրեցելույ* Wd *կրելոյ* c *կրիցելոյ* h *կրեացն* o *կրեցոյն* I *փրկեցելոյն* փխ. *կրեցելոյն* ûefq *ծնունդ* abcdghiklopr st *զծնունդ*

համբերելոյ խաչէ՝ որպէս մեռելոյ եւ յարուցելոյ, եւ յանուն Հոգւոյն սրբոյ՝ համագոյական Հաւր եւ Որդւոյ։ Իսկ որք ոչ յայս մկրտեն. որպէս ոչ գիտելով զխորհուրդ բարեպաշտութեան, անկցին ի քահանայութենէ։

ԾԺԶ (ԾԺԵ) ՁԲ. Որ զՀայր ասէ չարչարեալ՝ ամպարիշտ է եւ ծանրագոյն քան զՀրէայսն՝ ընդ Քրիստոսի եւ զՀայր բեւեռելով. իսկ որ զՈրդին ուրանայ զմիածինն վասն մեր մարմնացեալ եւ խաչի համբերեալ՝ աստուածամարտ է եւ սրբոցն պատերազմող։ Իսկ որ զՀոգին սուրբ Հայր անուանէ կամ Որդի՝ տգէտ եւ անմիտ է, քանզի Որդին արարչակից է Հաւր եւ աթոռակից եւ աւրէնսդրակից եւ դատաւոր եւ յարութեան պատճառ. եւ Հոգին սուրբ համագոյ, քանզի երեք են առանձնաւորութիւնք համագոյական աստուածութեանն. վասն զի առ մեաւք Սիմոն կախարդ զգայռեաւ ձգելով ժողովրդեանն մոլար եւ անհաստատ եւ չար յինքն հոգի, եւ մի

1 hlo համբերելոյն n համբերեցելոյ bq խաչին rt զխաչի g յարուցանելո J յարուցելւոյ IJKLMQRST YZ անուն HıKLMNYbcdfghiklm ops հոգոյն KLMQRSTXZ հոգւոյ

2 l սուրբ g համագոական CJMNOPQ STVYebcdefghiklmopqrst որդոյ acdhklmoprst որ փխ. որք beiq ոչն W յայս ոչ GIKLMQRSTXYZhr այս û յայսմ beiq այսպէս (g այսպէսն) փխ. յայս t ի յայս CDGH Lêbdefghq մկրաին RX մկրտելն

3 p թէ ոչ befgq գիտեն d զխորհուրդն ABEFNOPVXYacikmnt բարեպաշտութեանն J բարեէպաշտութեան hel բարէպաշտութեան ê պարեպաշտութեանն r բարերարութեանն û անկցի f անկցին p ի քահանայութենէ անկցին LMNQ RSTVXZWbceghinoqrt ի քահանայութենէն d կարգէ փխ. քահանայութենէ

5 h զհայրն q հայրն Y անբարիշտ բացի A-ից մնացած Ձ-երը ամբարիշտ acdhklmoprst չիք է Ydf gq չիք և r քանզի

6 u զհրէայս r հրէայսն t զհրէայսն է ընդ a բև[եռ]ելով hefga բեեռեալ p չիք որ

7 H զ[մ]իածինն ûh միածին lo միածինն i զմիածինն որ վասն hlo մարմնացեալն t չիք վասն.... համբերեալ C և խաչի համբերեալ կրկնված է G խաչիւ l համբերեալ է աստուածամարտ է

8 k չիք է t և ընդ սրբոցն acdhkmop rs սրբոյն befgq սրբոց l սուրբ (պատերազմող) B պատերազմաւղ p չիք սուրբ

9 M անւանէ r որդին acdfkmqs տըգետ է և անմիտ է n գորդի (ադէտ) eg չիք է (քանզի) d քան ırt քանզի և որդին

10 բացի DGHê-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն է (հաւր) lbq չիք հաւր և աթոռակից t աթոռակից է l չիք և աւրէնսդրակից KLMQRSZTVXYh egq յաւրէնսգրակից (Նաև յօրէնսգրակից) r և է դատաւոր Ս յար[ութեան?] d յարութեանն

11 ABCDEFGHIJNOPUVWêûabcdefhi klmopqrs պատճառք m հոգին սուրբ ծախ լուսանցքում rt չիք հոգին սուրբ û իսկ փխ. և (հոգին) բացի Tbefgq-ից մնացած Ձեռ-երը չիք համագոյ... առանձնաւորութիւրք ef համագւոյ eg երեքեան

12 befgq չիք են MN համայգոյական b համայգոյական g համագոական GINSYWêûdlps աստուածութեան begq չիք վասն

13 ABCDEFHIJOPUa fn մեւք bqs միաւք (p միօք u մող d միէաւք) փխ. մեւք akmprst սիմովն IJXYêûhlor կախարդն tid զգառեաւ Yhc զգայռաւ o զգայռառ begq զգառեցաւ f զգայռեցաւ l զգաւառաւ (rt զգայեաւ) փխ. զգայռեաւ ûl ժողովրդեան

14 d մոլորեալ փխ. մոլար begq անհաւատ փխ. անհաստատ OW չիք և (չար) lt չարիքն փխ. չար յինքն JQSeghor ինքն b և հոգին rt չիք հոգի

եռանուն գոլ լեզուանեցաւ զԱստուած։ Իսկ երբեմն զչարչարանսն Քրիստոսի եւ զծնունդն եհաս։ Արդ՝ դուք, ով տենչալիք, ի մի Հայր եւ յՈրդի եւ ի սուրբ Հոգի երիցս մկրտեցէք ըստ Տեառնն կամաց եւ ըստ մերոյ հոգւոյն հրամանի։

ՃԺԷ (ՃԺԶ) ԶԳ. Եպիսկոպոս ոք թէ իցէ գաւառաց բազմաց եւ ունիցի իշխանութիւն ընդ ձեռամբ իւրով՝ մի՛ իշխեսցէ յայլոյ իշխանութեանց առնուլ եւ զմիւսոյ եկեղեցին զարդարել, զի աչառութեամբ վարեցաւ եւ անձին իւրում դատապարտութիւն. այնպիսին թէ չհաւանեսցի դառնալ յիրացն՝ ի բաց լուծցի, եւ այն՝ զորոց առն եւ շինեաց ղայլոյ եկեղեցին՝ մի՛ կոչեսցեն զանուն նորա իւրեանց վարդապետ։

ՃԺԸ (ՃԺԷ) ԶԴ. Եպիսկոպոսքդ դէտ լինիցին գլխաւորք եւ հրամանատարք ի վերայ երիցանց եկեղեցւոյն, որք են ի գեաւղս եւ յագարակս, զի երեւեսցի գլուխ եւ առաջնորդ ամենեցուն, զի ի ձեռն նորա խընդրեսցին ամենեքին։ Քանզի եւ Սամուէլ այնպէս շրջէր ի տեղ-

1 hlo *մեռանուն* փխ. *եռանուն* êbe gq *լեզու անուանեցաւ աստուած* Yû *զչարչարանս*

2 Yûl *զծնունդ* H չիք *և (զծնունդն)* t *իմ* փխ. *ի մի*

3 d *և ի յորդի և ի հոգին սուրբ* g *և ի որդի* IJQûeqr *որդի* l *յորդին* fh lo *հոգին* (f *հոգի*) *սուրբ* CGHIJa bcimprst *հոգին* q չիք *հոգի* RXY *երեքիցս* AIJKLMOPQST Un *Գ-իցս* kt չիք *երիցս* e *մկրտի ցէք* GHNQVYWêûahcdefghlopqr st *տեառն*

4 bq *կամացն* EU *մերոց* û *մեր* ı *մերոյն* CGHIJNOPVYêcdhlop *հոգոյն* hefgq *հոգովն* F *սրբոյ* փխ. *հրամանի*

5 lo *եթէ ոք եպիսկոպոս իցէ* h *եթէ ոք եպիսկոպոսաց է* Jû չիք *ոք* NO udt *եթէ* befgq չիք *թէ* I *իցէ ի գաւառաց*

6 êk *յիշխեսցէ* A *յայղոյ* IJKLMQRS TXYZû *այլոյ* abcdfhıklmopqs *յայլոց* egrt *այլոց* êr *իշխանութեան*

7 cd չիք *և (զմիւսոյ)* Yê *զմիուսոյ* û *միւս* abcdefikmpqr *զմիոյ* (hlo *զմի* g *զմիո* s *ըզմիոյ*) փխ. *զմիւսոյ* MRXbq *յեկեղեցին* û *եկեղեցի* h *զեկեղեցին* ghlo *զարդարեալ* l *աչառութեամբ զարդ վարեցաւ* c *դատեցաւ* փխ. *վարեցաւ*

8 r *անձիւ* efghloq *իւրում ի* ê *դատապարաւութիւնն* d *այնպէսին* ût *եթէ* r չիք *թէ* Gbq *չի հաւանեսցի* cdik mprst *չհաւանիցի* J *զհաւանեսցի* ûho *հաւանեսցի*

9 ê *դառնեալ* MRXYû *իրացն* b *յի-րանցն* d *այնպէս* փխ. *այն* adhlkl moprs *զորսյ* c *զոր* փխ. *զորոց* t *որ* փխ. *զորոց, էառն*

10 QUbqn *ղայլոց* F *այլոյ* u *այլոց* eg *զեկեղեցին այլոց* hlor *յեկեղեցին* û *եկեղեցի* NRêq *կոչեսցին* G *կոչեսցի* lt չիք *նորա* acdımopr st *վարդապետս*

11 Gcdfhıklmoprst *եպիսկոպոսք* be gq *եպիսկոպոս ոք* (b *եպիսկոպոսքդ,* չիք *ոք*) *շինեսցէ* փխ. *եպիսկոպոսքդ դէտ լինիցին* G *ադետ* (Rı *դէա* W *դեպ* f *եթէ*) փխ. *դէա* acohlklm oprst *լիցին* ê *լինիցեն* G *մի լինիցին* X *հրամանայտարք* b *հրամայտարք*

12 Y *վերայ իրաւանց երիցանց* H *երանց* փխ. *երիցանց* cd *իրիցանց* INOPYêbcdefghlklmopqrs *եկեղեցոյն* û *եկեղեցւոյ* befgq *որ* JMO PSTUVZbchnq *ի գեւղս* I *ի գեւղ* B CDEFGHê *ի գեղս* KLRXWûdegl ps *ի գիւղս* Yıkrt *ի գեօղս* lo *և ի ագարակս* (l *յագարակս*) h *ագարակս*

13 p չիք *զի երեւեսցի.... ամենեցուն* begq *երեւեսցին* Y *և զի (երեւեսցի)* Y *յառաջնորդ* b *գլուխք և առաջնորդք* q *առաջնորդ եկեղեցոյն ամենեցուն* Yhm չիք *զի (ի)* û *և* փխ. *զի (ի)* DHê չիք *ի (ձեռն)* t *ի ձեռս* l չիք *նորա* Ydh *խնդրեսցեն* c *խնդրեսին*

14 IJabcdefmoprst *ամենեքեան* cd չիք *և* ABEFU *սամուէղ* adhıklmopst *այսպէս* BCDEFGHUêcefq չիք *ի (տեղւոջէ)* KMNOPQRSTVXYZWûahc defghkmoqs *ի տեղոջէ* i *ի տեղոջ*

ւոջէ ի տեղի եւ ոչ ինչ առնոյր ի տանէ պաշտաւնէից եւ լընչից նոցա եւ ոչ տրտմեցուցանէր զնոսա, այլ այց առնէր եւ կարգէր եւ հրաման տայր։

ՃԺԹ (ՃԺԸ) ՁԶ. Զայսոսիկ յաղագս կանոնաց ձեզ հրամայեցաւ ի մէնջ՝ իբրեւ եպիսկոպոսաց, իսկ դուք նացեալ մնացեալ ի նոսա՝ ապրեսջիք եւ զխաղաղութիւն կալջիք. իսկ անհաւանեալքն ընդ տանջանաւք եղիցին, եւ պատերազմեալք ընդ միմեանս անվախճան կրիցէք զպատուհասն, վասն ոչ լսելոյ ըստ արժանւոյն վտանգեալք։ Այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

1 ê ին[չ] u առնոյն bq առնէր ùeghkl prt պաշտօնէից նոցա (ueg չիք նոցա) acdmos պաշտաւնէից նոցա bfg չիք և (յնչից) HIJKLMQRST YZer ընչից q ընչիցն

2 G անց փխ. այց q տրամեցուցանէ B այգ KST կարգայր (Q կայրգայր LMRXYZ կարգայր) փխ. կարգէր

3 t հրաման տայր նոցա

4 G չիք այսոսիկ O վայսոսիկ NWhi rt վասն այսոսիկ (Whrt այսորիկ) f և յաղագս bq և յաղաւթս (eg և յաղօթս) փխ. յաղագս s այսոսիկ AJKLMNOPQRSTVXZ կանովնաց g հրամաեցօ I հրամաեցաւ JNQ մէջ փխ. մէնջ û չիք ի մէնջ

5 բացի Hûblg-ից մնացած Ձեռ-երը զեպիսկոպոսաց eg յեպիսկոպոսաց IJNOWk կացեալք IJ և մնացեալք W մնացեալք êû և մնացեալ h մնացէք eq սոսայ (fg սոսա) փխ. նոսա b չիք ի նոսա eo արասջիք (b յարեսջիք q արեսջիք փխ. ապրեսջիք

6 X զխաղաղութիւնն beg խաղաղութեամբ f խաղաղութիւն begq չիք իսկ.... եղիցին uf անհաւանեալք h աանջանօքն

7 a եղեցին f եղիջիք r պատերազմեալքն o միմիանս

8 abefgikmpqrs կրեցէք զպատուհաս (befgq պատուհաս) ct կրեսցեն զպատուհաս hlo կրեսցէ H կրեցէք d կրեսցեն bef չլսելոյ gq չլսելո CGIJKLMNOPQRSTVYZWcd fbklmopqrs արժանոյն b արժան eg արժանեան q արժանան

9 Irt չիք այժմ.... ամէն kmps չիք և միշա.... ամէն G յայժմ BCDEGH hlmo չիք և միշա (mo ունեն և hl ունի և միշտ).... յաւիտէնից F յաւիտեանցն S չիք յաւիտեանս YW չիք և (յաւիտեանս) U յաւիտեան hefgq այժմ (eg յայժմ) և առ (g յառ) ապա (e ապայ f յապա) յաւիտեանս ամէն փխ. այժմ.... ամէն cd չիք և միշա Fcd չիք յաւիտէնից U չիք յաւիտէնից ամէն

Գ

ԿԱՆՈՆՔ ՅԵՏ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՀԱՐԱՆՑ ՀԵՏԵՒՈՂԱՑ ԳԼՈՒԽՔ ԻԷ

Ա. Վասն հեղձուցանելոյ կամաւ զմանկունս։
Բ. Վասն անասնաղխտաց պղծութեանց։
Գ. Վասն պոռնկին որ ինքնակամ գործէ։
Դ. Վասն գողոց, աւազակաց եւ նոցուն ասպնջականաց։
Ե. Թէ վասն որոյ պատճառի մեկնելի է զկին յառնէ։
Զ. Վասն քահանայի որ բամբասեն։
Է. Վասն քահանայի որ բամբասեն։
Ը. Վասն արուապղծութեան։

1 Ա չիք *կանոնք* մինչև 103-րդ էջի 6-րդ տողի *լինել* բառը ABDEHUn *կանոնք* ê *կանոնքն* KNOYê *առաքելոցն* V *առաքելւոցն* CGR *գլուխ* ABDEFHNOPUVen *գլուխս* W *կանոնք հարցն հետեւողաց* փխ. *կանոնք.... գլուխք իէ* acdbfklmoprst *կանոնք հարանցն* (kmp *հարցն* rst *հարանց*) *հետեւողաց յետ առաքելոց* (adirt *առաքելոյն* c *առաքելոցն* h *առաքելոյ*) *գլուխք* (h lo *գլուխ ունի*) *իզ* (ı *ի ե զ* km ps *իէ*) փխ. *կանոնք.... գլուխք իէ* bq *կանոնք սուրբ հարանցն* (q *հարանց*) *գլուխ իզ* eg *կանոնք և սահմանք հետ առ. ե առաքելոցն հարանց հետևողաց գլուխք իզ* f *կանոնք հետ առաքելոցն հարանցն հետևողաց գլուխք իզ*

2 R *հերձուցանելոյ* KLMQRSTXYZ *զմանկունս* (Y *զմանկունսն*) *կամաւ* hlo *զմանուկս* (h *զմանկունս*) *խեղս կամաւ* km *զմանուկն* ps *զմանուկ* g *զմանկունս կամաւ զխեղ* abcdefiqrt *կամաւ զմանկունս խեղս* (eq *խելս* b *խելամու*)

3 abcdefgbiloqrt չիք *վասն... պղծութեանց* kmps *անասնապղծի* փխ. *անասնադիտաց պղծութեանց* W *պղծութեան*

4 b *պոռընկի* d *պոռընկին* egq *պոռնիկ* t *պոռնըկի* MRXY *ինքնակամաւ* G *ինքն ակամա* bb *ինքն ակամայ* qr *ինքն յակամա* hlo *գործ* K չիք *վասն.... գործէ*

5 egps *գողաց* KLMRSTXYZbcefg qr *և աւազակաց* BCDEFGHIJKLMQRSTUXZWêcit *նոցունց* be gq *նոցա* Ylo *նոցին* hkmps չիք *և նոցուն ասպնջականաց* bq *ասփընճականացն* c *ասպընջակաց* e *ասպընճականացն*

6 abcdefghiloqrt չիք *թէ վասն.... զկին յառնէ* kmps *վասն զկին որոշեալ յանձնէ* փխ. *թէ վասն... զկին յառնէ* W *վասն թէ* Un *եթէ* բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը *որոց* IJ *զկինն* X *կին* NQê *առնէ*

7 kps *վասն քահանայի* (k *զքահանայի*) *մեղս թէ զիտէ* փխ. *վասն... բամբասեն* en *քահանային* Ynq *բանբասեն*

8 C 8-րդ տողը ձախ լուսանցքում DG Hêabcdefgbiklmopqrst չիք *վասն.... բամբասեն* V չիք *որ բամբասեն* Yn *բանբասեն*

9 H չիք *վասն*, *և* [*արու*]*այպղծութեան* CD *արուայպղծութեան* JY *արուապղծութեանն* kmps *արուադիտաց* փխ. *արուապղծութեան* bq *արիւնապղծութեան*

Թ. Վասն թէ անգէտ զմկնանկն կերաւ ոք։

Ժ. Վասն որք պղծին ընդ ազգի։

ԺԱ. Վասն շնացելոյ ընդ աւրկունս եւ թէ կին իսկ։

ԺԲ. Վասն պանծացեալ երիցու որ սպանողի ողջ ապաշխարութիւն ոչ դնէ։

ԺԳ. Վասն որք ի հերձուածողացն կաշառ առնուն։

ԺԴ. Վասն որք զհետ միմեանց մեռանին։

ԺԵ. Վասն առեւանկաց։

ԺԶ. Վասն որ ղմոնազնութիւն խոստացաւ։

ԺԷ. Վասն դիակողոպտի։

ԺԸ. Վասն անմեղ անկեալ ի մէջ աւազակաց։

ԺԹ. Վասն կին խաւսեալ եւ նա սատոք իցէ։

Ի. Վասն որք ի նմա՝ երէց ոչ լինել։

ԻԱ. Վասն որք չեկեղեցիսն չիշխեն առնուլ աւրէնս եւ ի դուրս մի։

1 abcilrt որ փխ. թէ Kefgoq չիք թէ V յանգետ hlo յանգէտս q տգետ (r դէտ) փխ. անգէտ Q կարէ փխ. կերաւ KLMRSTXYZın զմկնակն U զմկնակ bfq զմկնարն c զմկնանգսն g զմկանին cı զմկնակսն h զմըկանկն l զմկանանկն b ուրք (q որք) փխ. ոք kmps վասն մկնանկն (ps զմկնանկն) անգէտս փխ. վասն... կերաւ ոք

2 bq վասն ազգէ պգծէ փխ. վասն... ազգի G պգծն He պղծեն I ըստ փխ. ընդ DG ազի (ê այգ) փխ. ազգի MRYhkmr ազգին ft ազգականի eg վասն ազգապղծութեան փխ. վասն.... ազգի

3 Wbeghklmopqs շնացելոց U աւկուներն b ուրկունսն i ուրուկս i արկունս բացի ABCDFGHadno-ից մնացած Զեռ-երը ուրկունս Wkm ps չիք և թէ կին իսկ

4 begq պապանձեալ (f պապանձացեալ) փխ. պանծացեալ HKLMQ RSTXZbegkmoqst իրիցու cm որ սպաննողի (m սպանողին) bq որ ողջ kmps որ զղջայ փխ. ողջ irt չիք ողջ Z ողջ վասն ապաշխարութիւն Xê ապաշխարութիւնն ı ապաշխարութիւնք bdegq ապաշխարանք

5 acfhqr չդնէ bdego չի փխ. ոչ Wı չիք ոչ

6 kmps վասն հերձուածողաց փխ. վասն.... առնուն q որ e չիք ի hlo առնու

7 hlo հետ Yo միմիանց m միմեանց հետ ê մեռանեն

8 C առեւանկկաց F աննանկաց Y առեանկանց b առեաչաց q առեաջաց eg առեականացն hlo առեանկացն

9 HY որք GHJMOPQRSTVXYZêbef ghklopqst զմոնողոնութիւն W nın զմոնոզութիւն a զմոնաղնութիւնն d զմոնողնութիւնըն bq խոստանա eg խոստանայ

10 êb դիայկողոպտի kmps դիակողոպաից eg դիակողոպուրտի l դիւակողոպտի b դիակա[...]

11 ê անմ[եղ] kmps չիք անմեղ K անկել m անկանեալ K աւազակաց ի մէջ a աւազա[կա]ց

12 kmps վասն կին (p որ կին) խաւսեցեալ (kp խօսեցեալ) և պղծեալ դտանի փխ. վասն.... իցէ ı խօսեցեալ acdefgq ստահակ (bt ըստահակ Y ատոք lo աստոք h աքսոր) փխ. սատոք

13 t որ bq ի նմանէ êt լինիլ

14 bq վասն եկեղեցոջ (q եկեղեցո ոչ) փխ. վասն... դուրս մի kmps վասն որ եկեղեցիսն (k զեկեղեցիսն) չիշխեն աւրէնս (k օրէնս) առնուլ զհաց ադապին ոչ ճաշակել փխ. վասն... դուրս մի DHê ոք d որ Wclot յեկեղեցին Y յեկեղեցիս f յեկեղեցոջ ոչ իշխեն eg եկեղեցւոջ (g եկեղեցոջ) ոչ իշխ[են] DGH չիշեն (e չյիշեն) փխ. չիշխեն eg չիք առնուլ.... դուրս մի S յաւրէնս V յօրէնս d աւրէնքս W չիք և ի դուրս մի

ԻԲ. Վասն կնոջ որ երկուց եղբարց պոռնկի։
ԻԳ. Վասն սերմներթութեան։
ԻԴ. Վասն զգոյշ կալ կնոջ երիցու։
ԻԵ. Վասն հիմանց եկեղեցեաց։
ԻԶ. Վասն եկեղեցւոյ պատուիրանին։
ԻԷ. Վասն զի մի անգէտ վարդապետ լինել։

Կանոնք հարանց հետեւողաց

ԺԻ. (ՃԺԹ) Ա. Եթէ ոք հեղձուցանէ զտղայ իբրեւ զխեղ կամ ի շնութեան զայն կամաւ արարեալ՝ փոխանակ մեռցի, զի եւ որպէս ոչ է հնար ի վեր կացուցանել, նոյնպէս եւ ոչ ապաշխարել։

ՃԻԱ (ՃԻ) Բ. Անասնապիղծ կամ որ պղծեն կամ որ պղծին, զարուին եւ զիգին ասացաւ, կամ որոշէ եկեղեցի մահու, կամ մեռցին որպէս տէրունեան աւրէնքն հրամայեն։

1 acdhilort *որ ընդ* êbegmpq *երկու* d *եղբարցն* L *պոռնկին* l *պոռընկին* Kı *պոռընկի* ê *պոռնիկի*

2 J *սերմներգութեանն* L *սերմներթութեանն* M *սերմներթութեանց* R *սերմներդութեանց* X *սերմերդութեանց* Y *սերմներաութեանց* bkmq *սերմերթութեան* l *սերմներթութիւն*

3 CDGHKLMQRSTVXYZêcdeghiklm oprst *զգուշ* bq *զգուշակալ* kmps չիք *կալ* L *կնոջն* bdkmpqs *իրիցու.* eg *իրիցուն*

4 BCDEHVêrs *հիման* G *հիմ* Lbcdefg hiklmopqs *եկեղեցոյ* Walkmrt *եկեղեցւոյ* S *յեկեղեցեաց*

5 IJNOPYachilops *եկեղեցոյ* MRX *յեկեղեցւոյ* ê *եկեղեցույ* d չիք *եկեղեւոյ* bfq *եկեղեցի (*f *եկեղեցոյ) պատուիրանի* eg *եկեղեցոյ և պատուիրանի*

6 Wabcdefghlıoqrt չիք *զի* hlo *անգէտս* t *անգէ* defghlort *գնել* փխ. *լինել* kmps չիք *լինել*

7 W չունի վերնագիր BCDEFG He *գլուխ կանոնիս հարց է* (H *իը*) փխ. *կանոնք.... հետեւողաց* AUn *գլուխք կանոնինս հարցն (*n *սրբոց հարցն) է (*n *գ* U չիք *է)* û *կանոն դ հարց հետևողաց* eghılort *գլուխք* (ef *գլուխ) կանոնիս իդ սուրբ հարանցն (*ir չիք *սուրբ)* hlo *հարանց սրբոց իդ* t *քըսան և չորս ի սրբոց հարանցն* acdf *գլուխք (*a *գլուխ) կանոնէս իդ հարանցն* bq *կանոնք հետ առաքելոցն հարցն (*q *հարանց) հետևողացն (*q *հետևողաց) իդ սուրբ հարանցն* km ps *գլուխ (*ms *գլուխք) կանոնիս հարցն հետևողաց է*

8 acdhilort *հեղձուցանէ ոք* RY *հերձուցանէ* W *հեղձուցանիցէ* b *զաղան* q *զտղայն* DGHê *խեղ* JXY *ի շնութեանն*

9 IJu չիք *զայն* t *և զայն* befgq *կամաւոր* t *փոխանակ նորա մեռցի նա զի* S *զի և* կրկնված է acir *որպէս և* փխ. *և որպէս* bdefgbklmopq st չիք *և*

10 h *վերա* l *վերայ* G *նոյն* փխ. *նոյնպէս* eigq չիք *ոչ*

11 lo *անառնապեղծ* et չիք *կամ որ պղծեն* b *անասնայպիղծն* km ps *պղծի կամ որ պղծեն* Ghl *պիղծ են (կամ)* o *պեղծեն (կամ)* I չիք *կամ որ պղծին* cd *զարուագիային* փխ. *զարուին*

12 u *կամ* փխ. *և* e *զէգին* û չիք *ասացաւ* t չիք *կամ (որոշէ)* eg *որոշեսցէ* G չիք *կամ որոշէ... որպէս* M *յեկեղեցիս* RX *յեկեղեցի* Y *յեկեղեցին* d *եկեղեցոյն* F չիք *եկեղեցի* t *կամ մահու* cdfkmps *ի մահու* hego *մահուան* û *մեռցի*

13 G չիք *տէրունեան... դարձուցանել* մինչև 108-րդ էջի 3-րդ տողը UWacdhlnort *տէրունական* ê *տէրունեայն* LORSZ *յաւրէնքն* M TX *յօրէնքն* Yû *օրէնք* êkmps *աւրէնք* JKLMQRSTXYZût *հրամայէ* d *հրամեն* l *հրամաեն*

ԾԻԲ (ԾԻ) Գ. Պոռնիկն մինչեւ այնպէս գնասցէ, կացցէ հեռի ի դրանց եկեղեցւոյն Նմա յանդիման, այլ հաղորդել կամ յեկեղեցի մտանել՝ քահանայլին առաւել շեղջէ ոգւոցն մեղականութիւն։

ԾԻԳ (ԾԻԱ) Դ. Գող կամ ասպնջական իւր, ըստ կամաց եկեղեցւոյն, արժանի լիցի գնա մատնել մահու. զի հնացեալ աւազակն եւ իւր հացամեծարքն միշտ լինին ի մահ դատապարտեալք. զայսր զկնի պարտ է դատաւորին հետեւել։

ԾԻԴ Ե. Զկին որոշել յանձնէ անձնասպանութեան վրէժ է, ոչ մի ինչ պատճառք համարձակեն զնա հանել՝ ոչ ամլութիւն, ոչ ծախողութիւն, ոչ վատութիւն, բայց բորոտութիւն եւ պիսակութիւն եւ դիւահարութիւն եւ գոնջութիւն եւ կախարդութիւն կամ հանապազ պոռնկութիւն՝ ըստ տէրունեան աւրինին։

ԾԻԵ Զ. Զքահանայի զմեղս եթէ ոք հաւաստեաւ գիտասցէ, վարդա-

1 N պոռնկին u պոռնիկ r չիք մինչև t մինչև ի սպառ այնպէս bq ցայնպէս tg գնայցէ b կացէ ι ի հեռի ի f ի դրաց

2 IJNOPQTêbcdfghiklmopqrs եկեղեցոյն MXY յեկեղեցոյն R յեկեղեցւոյն û եկեղեցւոյ k նա փխ. նմա g անդիման t յանդիման նմա bq յայլ kmps ոչ փխ. այլ begq հաղորդ t հաղորդիլ IJPêûkmps եկեղեցի KMQTeg եկեղեցին MRSXY Zacdhilort յեկեղեցին

3 Y մեղք է փխ. շեղջէ efghlmop qr զեղջէ փխ. շեղջէ YCceg հոգոցն DH հոգւոցն ê հոգւոյն t հոգոյն IJabdfqmr ոգոցն hlo ոգոյն S յոգւոցն û ոգւոց kps ոգոցն մեղականութիւնն և զիզին ասացաւ կամ որոշէ եկեղեցի մահու կամ մեռցին որպէս (p չիք որպէս) տէրունական աւրէնքն (p օրէնքն) հրամայեն F մեղանութիւն Jq մեղականութիւնն Kbo մեղականութեան HW մեղկանութիւն

4 n զգող Q չիք կամ b կամաչն IJNO PWêacdefgbiklmopqrs եկեղեցոյն MRX յեկեղեցւոյն Y յեկեղեցոյն u եկեղեցւոյ N արժան S յարժանի kmps զոզանի փխ. արժանի

5 bq լինիցի Ybefgq մատնել (bq մտանել) զնա Vû մտանել փխ. մատնել hlot մահու մատնել U հայամեծարքն u հացամեծարք

6 KLMQRSTXYZr չիք ի մահ km ps ընդ նմա (h ի նմայ i ի նմա o ի նմահ) փխ. ի մահ t դատապարտեալք ի մահ ho և զայս kl զայս bcd զայրս փխ. զայսր KLMQRSTXYZ չիք զայսր... հետևել d պարտ է զկնի դատաւորին q դատաւորին պարտ է ps դատաւորի û հետևիլ դատաստանի փխ. դատաւորին հետևել

8 êhlo զկնի փխ. զկին ûbegqs զկինն (ûs կին) որոշեալ Wfis որոշեալ dl յորոշել BCDEFHITê յառնէ փխ. յանձնէ eg յանձնէն KLM անձնասպանութիւն է վրէժ QRT XZ անձնասպանութեան է վրէժ Y անձնասպանութեանն է վրէժ S անձնասպանութենէ ê վրէժ km վերժէ begq և ոչ t որ փխ. ոչ q մինչ փխ. ինչ

9 Ut պատճառ h ի պատճառք u պատճառօք համարձակին IJKLMQRST XYZ յամլութեան l ամլութեան û ծախողութիւն d ոչ վատութիւն ոչ ծախողութիւն

10 W բարոտութիւն lo չիք և (պիսակութիւն) F դւահարութիւն

11 hlo չիք և (գոնջութիւն) N գոնջութեանն X գոնջութիւնն efg գանջութիւն q դանջոտութիւն hl չիք և (կախարդութիւն) U կամ հանապազ կրկնված է Q պոռնկութեան d զպոռընկութիւն

12 KLMQRSTYZd տէրունական H տ[էր]ունեան ê տէրոնեան Q օրինի YWacdhklmoprst հրամանին փխ. աւրինին

13 U զքահանային u քահանայ q քահանայի t զմեղս քահանայի n մեղս Q ոք ըստ Dû հաստատեաւ փխ. հավաստեաւ ûd վարդապետին

պետի նորա միայն իշխեսցէ յայտնել եւ ասել կամ թէ եպիսկոպոս իցէ կամ՝ քորեպիսկոպոս։ Ապա եթէ ի հրապարակի ջայլի ձաղեսցէ՝ ոգւոյն ոլորէ դատաստան, զի զԱստուծոյ քահանայ խնդրէ ձաղել. իսկ եթէ եպիսկոպոսն լուիցէ եւ ոչ հալեսցի, սակայն նա որ իւր անձն էր խաւսեցաւ, իսկ լոյժ առ ի զմեղսն տեսանելոյն ոչ կամիցի ընդ քահանային հաղորդել՝ հնարիւ ղատուսցէ զանձն ի քահանայէն եւ զամբաստանսն մի երկրորդեսցէ, զի չէ նմա հաւատացեալ դատել, այլ դատիլ ի քահանայէն։

ՃԻԶ(ՃԻԲ)Լ. Զքահանայ մինչեւ ոչ սիւնհոդոսն կամ վարդապետաց լուծեալ իցէ, միայն լուր եւ բաղբաղայքն ի նմա իցեն՝ մի որոշեսցի, զի ոչ սակաւ դարանակալութիւնք են նախանձոտաց։

ՃԻԷ(ՃԻԴ)Ը. Արուապղծութեան բասում կերպարանս ասացին ծանաւթք գործոյն, իսկ եթէ գտցի ոք զարու պղծեալ կամ պգծէ անզգամութեամբ,

1 abcdefghilmopqrst *նորա* (hl *ի վերայ*) *յայանի միայն* (p չիք *միայն*) *իշխեսցէ* (q *իշխիցէ* o չիք *իշխեսցէ*) U *այտնել* defgklmopqrst չիք *յայտնել ե* abchl չիք *ե* DHê չիք *ե ասել* Y *զի* փխ. *կամ* Wd *որպէս* փխ. *եպիսկոպոս*

2 Y *ե թէ* փխ. *կամ* K *քորեպիսկոպոս իցէ* d *եպիսկոպոսն* S *ասայ* (T *ասա*) փխ. *ապա* bq չիք *ապա* cdhlo *թէ* beghklmopqs չիք *ի* (*հրապարակի*) A *ջայղի* egl *ջեայլի* (q *դայլի*) փխ. *ջայլի* s *ի ջայլի* f *ջայլ եւ ձաղեսցէ* Wbefgq *ձաղիցէ*

3 IJKLNOPSTUVYZWbcdefghkmpqs *ոգոյն* c *հոգւոյն* r *ոգւոցն* Ybq *զատաստանն* t *զի քան զաստուծոյ խնդրէ* k *աստուծոյ զքահանայն* KLMQRSTVXYZbceel *քահանայն* N *քահանայէ* d *քահանային խնդրել* afhliopqrs *զքահանայն*

4 Yûbcdhlq *եպիսկոպոս* ps *հայեսցէ* a *նորա* փխ. *նա* cd չիք *ոչ* Y *իւր որ* DHeg *զիւր* m *իւր* ձախ լուսանցքում

5 C hlo *ակն* ուղղված է *անկն* BDEHIêû *ակն* befgq *անկ* befgq *իսկ եթէ յոյժ*, չիք *ի* H *ի մեղսն* û *ի մեղս* k *ի զմեղս* IJKLMNOPQRSTUVXZW *տեսանելոցն* acdefimopqrst *տեսանելոյ* bghl *տեսանելս* n *տեսանելւոյն*

6 c չիք *ընդ* kmps *քահանայ* Yr *քահանայի* ûrl *հաղորդիլ* hlo *հաղորդելոյ* i *հատուսցէ* bq *ի քահանային* e *ի քահանայէին*

7 hlo չիք *ե զամբաստանսն.... ի քահանայէն* E *զամբաստանն* Pp *զամբարտաւանսն* փխ. *զամբաստանսն* Y *զանբաստանսն* W *զա[մբ?]աստանսն* bq *զանբաստանս* r *զանբաստանըն* l *յերկրորդեսցէ* N *զինչ է* փխ. *զի չէ* acdirt *զի չե է ի նմա* kmps *չե է* փխ. *չէ* p *հաւատաեալ*

8 e *դատիլ* (*այլ*) r *դատէ* (*այլ*) t *դատէ այլ ի դատիլ* d (*այլ*) *դատել*

9 Vû *զքահանայն* bq *քահանայ* ho *քահանայս* acdiklmprst *զքահանայս* egt *մինչ* bq *մի* փխ. *մինչեւ* r *որ* փխ. *ոչ* M *զսիւնհոդոսն* R *զսիւնհոդոսըն* Y *զսիւնոդոսն* befg *սիւնհոդոսական* q *սիւնհոթոսական* hlo *սիւնհոդոսքն* F *կամ* կրկնված է befgq չիք *կամ* t *կամ ի վարդապետաց իցէ լուծեալ* u *վարդապէտ* U *վարդապետ այլ*

10 i *իցի* ABCDEFHIJKLMNOPQRSTUVXZWêhinort *բաբայքն* (Y û *բաբայք* l *բաւբայքն*) փխ. *բաղբաղայքն* I չիք *ի նմա* b *որոշեսցէ* q *որոշիցէ* r *որոշեսցին*

11 d *դարանակալութիւնքն*, չիք *են* hlo *նախանձոտացն*

12 C *արուայպղծութեան* Y *արուապղծութեանն* kmps *արուապղծութիւն* cg *կերպարանք* bq *ծանաւթ*

13 U *իսկ է* acdhiklmoprs *թէ* U չիք *եթէ.... կամ պղծէ* d *գտցէ* h *զարուապղծեալ* o *զարուայպղծեալ* b *պիղծ* efgq *պղծի* befgq *ախորժելով* փխ. *անզգամութեամբ* û *անզգամութիւն* hl *անզգամութեան*

մահ վախճանեսցէ նմա տէրունական աւրէնքն։ Այլ ներէ զայս դատաստան՝ կատարեալ եւ սուրբ եկեղեցի, այլ ի ձեռնադրութիւն գալոյ ի բաց թքցի, զի զեզծիչ աւրինաց տեսցի։ Իսկ եթէ պատրանաւք յումեքէ խաբեալ, որպէս թէ ոչ մեղք իցեն եւ ի միտս իւր եկեալ թէ խաբեցաւ, յետ բազում կրաւնից՝ տէրունեան հաղորդութեանն լիցի արժանի։

ՃԻԸ (ՃԻԴ) Թ. Զմկնանկն յանգէտս ուտել կամ ըմպել՝ առանց պատուհասի լինել արժան է. այլ մեծարելայ վասն սուրբ զաւրէնսն, զաւուրս Է զգուշասցի ի հաղորդելոյ։

ՃԻԹ (ՃԻԵ) Ժ. Եթէ պղծեսցի ոք ընդ քեռ կամ ընդ դստեր կամ ընդ քեռորդւոյ կամ ընդ եղբաւրորդւոյ, այնպիսին որոշեցաւ, որպէս ամենայն անծանաւթք Աստուծոյ, քանզի աւրէնքն տէրունեան մատնեաց զնա ի մահ. զայդ կրեսցէ՝ եթէ ի կին հաւր կամ եղբաւր կամ հաւրեղբաւր ոք անաւրինեցաւ։

ՃԼ (ՃԻԶ) ԺԱ. Որ ընդ կանայս աւրկունս շնացէ, որպէս ղանասնապիղծսն է. նոյնպէս եւ կանայք ընդ արս աւրկացեալս, զի որպէս ընդ մեռե-

1 b *մահու վախճանեսցեն* t *մահու վաղճանել հրամայէ նմա* o *վախճանեսցեն* u *մահու* KLSZ *յաւրէնքն* MRT *յօրէնքն* X *յօրէնք* êûg *աւրէնք* KMQRTYZ *ներեսցէ* ê *նիհրէ* փխ. *ներէ* h[l]o *զատաստանս*

2 ûefglmors *կատարել* u չիք *և* MR X *յեկեղեցի* Y *եկեղեցին* befgq *եկեղեցի* *իսկ եթէ ի մահուանէ* (efgq չիք *ի*) *ապրեսցի այլ ի* A *այդ* ս չիք *այլ ի* MZ *ի ձեռնդրութիւն* b *ի ձեռնադրութիւնք*

3 Uabcegbiklmnopqrs *զալոց* միայն Y *թաքցի* LMRXZ *զերծի* (K *զերծիլ* Q *զերձից* ST *զերծիչ* Y *զերծցի* û *պղծից*) փխ. *զեզծիչ* bq *զեղծիչ է* (q *եղծիչ է*) *աւրինաց* eg *զեղծիչ է օրինին* f *զեղծիչ է աւրինին* KLMQRSTXYZ *տեսցէ* ef *ատեցցի* (gq *ատեց*) փխ. *տեսցի* r *եթէ ի պատրանօք*

4 W *յումմեքէ* q *ումեքէ* bcefgq *եթէ* MR XY *ոք* փխ. *ոչ* ê *իցին* Uhlo չիք *ի*

5 befgq *եթէ* IKLMNOSTVXYZWêû dhlot *հաղորդութեան* R *հաղորդութիւն*

7 Ybdnq *զմկնակն* u *մնկնանկսն* c *զմկնանզս* h *զմըկանկն* l *զմկանանկն* eg *զմուկն* Qeg *անգէտս* û *և* փխ. *կամ* cd չիք *կամ ըմպել*

8 t *լինիլ* a *էրժան* KLMQRSTXYZhl no *վասն մեծարելոյ* befghps *զըսուրբ* cd չիք *սուրբ* m *զաւրէնսն սուրբ* bfq *աւրէնսն* u *զօրէնս* eg *օրէնսն* MRXY չիք *զաւուրս* Wû *եօթն*

9 KLMQRSTZhlo *զգուշասցին* f *զգոյշասցի* hlo չիք *ի* a *ի հաղորդութենէ*

10 lo *պղծիցի* Lrt *ոք պղծեսցի* Y *քեռն* bgq չիք *ընդ (դստեր)* bq *զդստերն* q չիք *ընդ (քեռորդւոյ)* CIJMNOP VYabcdefghklmoprst *քեռորդոյ*

11 BCDEFHIê չիք *կամ ընդ եղբաւրորդւոյ* IMNOPYbgbklprs *եղբօրորդոյ* Scdefmo *եղբաւրորդոյ* k չիք *ամենայն*

12 hl *անծանօթքն* o *անծանաւթքն* l *սոցա* փխ. *աստուծոյ* êû *օրէնք* hio *աւրէնք* ê *տէրունեայն* W *տէրունական* d *մատնեացն* I *զնոսա* փխ. *զնա*

13 K *թէ* bg չիք *ի (կին)* eg *ի կինն* b չիք *հաւր կամ եղբաւր կամ* u *և* փխ. *կամ (եղբաւր)* q չիք *կամ (եղբաւր)* IJOuhloq չիք *կամ հաւրեղբաւր* b *հօրեղբայր*

14 b *աայք* (eg *ոք*) փխ. *ոք* q չիք *ոք* Eê *անիրաւեցաւ* (Y *անուանեցաւ*) փխ. *անաւրինեցաւ* h *անօրինացաւ*

15 bq *ուր ընկալան այս* փխ. *որ ընդ կանայս* r չիք *ընդ*, *զկանայս* i *ուրուկս* բացի hlor-ից մնացած Ձեռ-երը *ուրկունս* b *շնասցէ* u *անասնապիղծ* b *ղանասնապեղծս* dhlo *զանասնապիղծն* q *զանասնապիղծս*

16 ê *կանայքն* NOdir *այրս* û *այր* բացի hlor-ից մնացած Ձեռ-երը *ուրկացեալս* H չիք *զի* p չիք *ընդ (մեռելոյ)* Y *մեռելոց*

լոյ պղծութիւն հաշուիցի եւ զչար ցանկութիւն նոցա քննեսջիր, զի ծնունդք նոցա աւրուկս ծնանին։

ՃԼԱ (ՃԻԼ) ԺԲ. Եթէ ոք ընդ անձին իմաստութիւն հաւանեալ զսպանողն կոչեցեալ յապաշխարութիւն, այնպիսին չանխայեալ, զարիւն նոցա լիւրմէ հողւոյն պահանջեսցէ։

ՃԼԲ (ՃԻԼ) ԺԳ. Ի հերձուածող բանից՝ եթէ եպիսկոպոս ոք կամ երէց կամ մոնազոն որք եւ իցեն, անսացեալ խրատու առաջելոյն՝ ի բաց որոշեսջիր, քանզի բազում ասողք են, եթէ առ կաշառս եւ չեն մեղք։ Ասէ. «Մատնեա զեղբայր քո եւ անմեղ ես». այնպիսեացն եթէ ներեսցէ ոք կամ ախորժեսցէ, կցորդ լինիցի չարեաց գործոց նոցա։

ՃԼԳ (ՃԻԹ) ԺԴ. Որ զհետ միմեանց մեռանին մինչեւ ցերրորդն, թէ վասն որդէծնութեան կամ վասն տնարարութեան իցէ՝ ընկալցի սուրբ եկեղեցի յապաշխարութիւն։ Ապա թէ որդիք գուցեն եւ տնտես կալցէ՝ մերժեսցի, որպէս ամենաչար պոռնիկն։

1 Z պղծութեան hlo պղծութիւնս e պղծութիւնն հաշուեցի և զցանկութիւն չար Fdr հաշուեսցի km ps հաշուեալ u չառ DH զցանկութիւն չար Xckmt ցանկութիւնն as ցանդութիւնն S ձանկութիւն o ցանկութիւնս BDEHIJêın ի նոցա t չիք ի նոցա d նորա փխ. նոցա Y քննեսջիք t զի ե

2 N ծնանիմք uq ծնունդ ûbefgq ուրկունս A սկզբնապես աւրուկս ճետո ուղղել են ուրուկս. բացի Ailor-ից մնացած Ձեռ-երը ուրուկս t օրկունս Y ուրկունս լինին

3 BCDFHIJVêûı թէ X իմաստութիւնն R հաւանել Qrt զսպանողսն u սպանողն kmps ոչ կոչեցեալ

4 IJKLMQRSTXZûegr ապաշխարութիւն befgq որպիսի ինչ անխայել (e յանխայել g յանխնաել) յարիւն (e արիւն) փխ. այնպիսին... զարիւն ê չանխայեաւ զարիւնս u չանխայել արիւն

5 JLQRSTVXYZêû իւրմէ INOPV Yêbcefgbilmops հոգւոյն Y պահանջիցի ê պահանջեցեալ u պահանջել befgq պահանջեսցի

6 CDEHPYebcdhilpqr չիք ի CDH զհերձուածաւղ Pêblıilpq զհերձուածող E զհերձւածօղ Y զհերձուածօղ cd ի հերձուածողաց dm եպիսկոպոսք IJu ոք եպիսկոպոս hlmp չիք ոք o չիք ոք կամ

7 բացի AU-ից մնացած Ձ-երը՝ մոնազոն d կամ որք ê իցին X որ ոք փխ. որք acdhıklmoprs անսացեալք ê անսանացեալ փխ. անսացեալ A սկզբնապես անսանցեալք ապա «բ»-ն հանել են t չանսացեալք առաքելոց խրատու Tbefgq բսս խրատու (bq խրատոյ) IJRYWacıkmoprs առաքելոցն u առաքելոց բացի befgq-ից մնացած Ձեռ-երը առաքելոյն ի քէն ի բաց F չիք ի (բաց) N ի բայց

8 H որոշեսջիք O որոշեսցջիր t քանզի են բազումք ասացողք եթէ առ զկաշառս NOW բազումք p բազումք են ասող DH ասողքն, չիք են bcefgq թէ

9 befgq չիք ասէ hl մատնեաց Yê զեղբար u զեղբարս b զեղբայրս efg զեղբայրն P և անմեղ ես.... ոք աջ լուսանցքում Xê անմեղս ê այնպիսեանցն u այնպիսեացս bq այսպիսեացն U թէ

10 ê չիք ոք NOYWûabcdefghıklmo qrt լիցի ps լիցին m չիք չարեաց n գործուց

11 O որպէս (t որք) փխ. որ egq հետ b չիք զհետ Yo միմիանց ê մեռանեն NOWbefgq մեռանին կանայք արանց մինչև bq ցյերրորդն ır յերրորդն t երրորդն ubfhloq եթէ

12 W որդեծննդեան acdikmprst և կամ hlo չիք վասն Q տնարար Y տնարարութեանն e տնօրարութեան lo անաւրէնութեան ê ի սուրբ

13 HIJVû ապաշխարութիւն begq ապաշխարութեան f յապաշխարութեան t չիք յապաշխարութիւն BCDEHêadeghiklmoprst եթէ û որդի Q իտցեն (û իցէն begq գտցեն) փխ. գուցեն Yê զուցին Ybhkl անտես փխ. տնտես êbc կացէ û կայցեն Yadkmpqs կացցէ

14 բացի IKLMNOPQRSTXZWachık moprst-ից մնացած Ձեռ-երը պոռնիկ

ՃԼԴ (ՃԼ) *ԺԵ. Զառեւանկն եթէ որդիս ծնցի եւ հայր եւ մայր եւ աղջիկն չկամեսցի, մի ինչ վնաս կրեսցէ ի չարգազան հոգւոյն՝ անդրէն դարձուցանել։*

ՃԼԵ (ՃԼԱ) *ԺԶ. Որոյ մոնազանութիւն խոստացեալ է՝ կամաւք եւ ոչ ի հարկէ, եւ խնդրէ ամուսնանալ, իբրեւ դուրացողն եւ դարձող է ի կարգ քահանայութեան. ի դատաստան անձին մի խաբեսցի։*

ՃԼԶ (ՃԼԲ) *ԺԷ. Զդիակողոպուտ եթէ ըմբռնեսցի եւ ակամայ կամաւք խոստովանեալ՝ մեռցի. իսկ եթէ ոք ոչ սպանցէ, քննեսցէ զնա սուրբ եկեղեցի՝ մինչեւ ի մահ որոշեսցի, քանզի տեղի ապաշխարութեան նորա չիք։*

ՃԼԷ (ՃԼԳ) *ԺԸ. Եթէ ոք անմեղ գնասցէ ուղեւոր եւ ոչ զոք ունիցի լառաջ թշնամի պատահեալ, այլ թէ որ ամենեցուն զողն եւ աւազակն սմա դիպեսցին եւ սպանցէ սա զնոսա, մի իբրեւ սպանող դատեսցի սուրբ եկեղեցի։ Բայց վասն ահագին սեղանոյն՝ սրբեսցէ զանձն աւուրս սակաւս, զմտաւ ածեալ, թէ ընդէ՞ր իսկ եւ ակամայքն դիպեցան անձին թէպէտ եւ յԱստուծոյ իցէ մատնութիւնն։*

1 HJê *յառեւանկն* Yop *առեւանկն* ê *յառեւակն* dgq *զառեւակն* befgq *թէ* E *որպէս* փխ. *որդիս* h *ծնցիս* abd eghiklopqrst չիք *և (հայր)* IJh lo *մայրն* û *աղջիկ*
2 befgq *չկամիցի* DH *մինչ* փխ. *մի ինչ* K *կրիցէ* q *և ի* բացի AKbefkmps-ից մնացած Ձեռ-երը *ի չարագազան* INOPVYêcefghilmoprst *հողոյն* b *հոգուն* ı *յողւոյն* DH *անդէն*
4 ıt *որ* փխ. *որոյ* dikmrs *զմոնազանութիւն* F *մոնողովնութիւն* W *մոնողութիւն* e *մոնողոնութիւնն* û *մօնողութիւն* aghlopt *զմոնողոնութիւն* c *զմոնողութիւն* f *զմոնողանութիւն* AU *մոնողոնութիւն* bq *խոստաէցեր է* ê *ի յարկէ*
5 R *ամուսանալ* Ibhıoprt *դուրացողսն* LMQRVXY *դուրացող (*Q *դուրացողն* X *դուրացօղ) է և* S *դուրացողէն* d *դուրացող է այնպիսին և դարձաւղ* bq *դարձաւղն* f *դարձողն* eg *դարձօղն* k *դարձօղ* hlopr *դարձեալ* t *դարձեալ գայ ի կարգ* abcdefghiklmopqrs չիք *է* Y *քահանայութեան կարգէ*
6 befgq *անձին իւրոյ մի* Xhlo *խաբեսցէ* N *խափանեսցի* փխ. *խաբեսցի*
7 ê *զդիակողուպոյա* bq *զդիակողոպուրդ* ho *զդիակողոպա* r *ի դիակողոպուտ* t *ըմբռնիցի* Veg *յակամա* U *կամայ (*h *ապայ* klmo *ապա)* փխ. *ակամայ* t *կամաւ* d *խոստովանեան*
8 ENOW *ոչ ոք* abcdefgbklmopqrst չիք *ոք* bq *սպանիցէ* t *սպանցի* o *քննեցէ* d *որպէս եղեցի* փխ. *սուրբ եկեղեցի*
9 t *և մինչև ի* m չիք *ի* c *տեղ* bcd *տեղիք* LTZê *ապաշխարութեանն* Q *ապաշխարութիւնն* NO *ապաշխարութեան տեղի* NO YW չիք *նորա*
11 Y *թէ* ST *զոք*
12 E *և թշնամի* hlo *պահեալ* փխ. *պատահեալ* A *այդ* t *այլ որ եթէ ամենեքեան զողքն և աւազակքն* hlo չիք *որ* û *զող և աւազակ* km ps *նմա* փխ. *սմա* W չիք *սմա*
13 Ubefhnq *դիդեսցի* H *դիմեսցին (*lo *դիմեսցի)* փխ. *դիպեսցին* H *սաէ* փխ. *սա* Y չիք *սա* befgq *զնա* փխ. *զնոսա* km չիք *մի* ceghr *զսպանող* V *սպաննող* bdfiklmnoqst *ըսպանող* մնացած Ձ-երը *սպանաւղ* Yegt *դատեսցէ* cd *դաաիցի ի սուրբ* t *զնա սուրբ*
14 k *զեկեղեցի* ı *այլ* փխ. *բայց* bq չիք *բայց* eg *ադահին* փխ. *ահագին* X *սեղանոյն* an *սեղանւոյն* û *սրբեսցի* Iûhlo *յաւուրս* aq *աւորս*
15 begpqs *սակաւ* û *ածել* Q *ընդ* u *ակամայ* e *յակամայքն* g *յակամա* b *դիմեցան* փխ. *դիպեցան*
16 KLMQRSTVXYZûdeh *աստուծոյ* IKMQRSYZWûdeghl *մատնութիւն*

ՃԼԸ (ՃԼԴ) ԺԹ. Կին ոք ուրուք եթէ իցէ ի խաւսման եւ նախ քան զպսակն դողացի՝ պղծեալ զամուսնութիւնն, իբրեւ զպոռնիկն իսկ կանոնեցաք նմա ապաշխարել, ապա եւ աւրհնել յերիցուէն եւ պատուական պսակին եւ սուրբ հարսանեաց լիցի արժանի։

ՃԼԹ (ՃԼԵ) Ի. Նոյնպիսին դարձեալ ծանր նստեալ նախ ամուսնութեանն՝ մի սարկաւագութեան կամ երիցութեան լիցի վերակացու։

ՃԽ (ՃԼԶ) ԻԱ. Որ ոչ իցեն արժանի ճաշակել ի խորհրդական սեղանն, եւ մի զպատարագիսն բերեալս արտաքուստ մի իշխեսցեն ընձեռել կամ ճաշակել։

ՃԽԱ (ՃԼԷ) ԻԲ. Կին որ երկուց եղբարց ախորժեսցի պոռնկել՝ մեռցի. իսկ ամուսնանալ ի վերջէ զատուցեալ յարանցն՝ ընկալցի եկեղեցի ապաշխարութեամբ ծանու։ Իսկ եթէ կալցէ արտաքոյ դրաց եկեղեցւոյն՝ յանդիման նորա աղաւթեսցէ ծանունս մահու սահմանեալ։ Իսկ եթէ

1 .l մին (u մի) փխ. կին abcdefghikl mopqrst ուրուք (hikr ուրուկ) ստահակ (bq ստահ) իցէ եթէ (d չիք եթէ) իցէ (dh չիք իցէ) ի (br չիք ի) խաւսման (eg prt) խօսման q խոստման) բացի abcdefgik lmopqrst-ից մնացած Ձեռ-երը չիք իցէ բացի KYêûchlo-ից մնացած Ձեռ-երը ի պսակն abdefgikmpq rst ի պսակին

2 û զողասցէ befgq պղծել IKLMQRST ZWêûbcdp զամուսնութիւն X ամուսնութիւն CDH . զպոռնիկ û պօռնիկ egf զպոռնկին bq զպոռընկին t զպոռնիկսն IJû չիք իսկ acdhiklmoprst կանոնեցան bef gq կանոնեցաւ

3 dhlot և ապա (dh ապայ) աւրհնել (d աւրհնեալ t օրհնիլ) NO յաւրհնել W յօրհնել c աւրհնեալ MR qr իրիցուէն Xêdfkp յիրիցուէն Y ի երիցուէն eg երիցուէն lo յերիցէն c յիիցուէն hlo չիք և (պատուական)

4 GH պսակն ê պսական n պսակին աջ լուսանցքում q չիք և RXYabc defgbiklmopqrst հարսանեացն O հարսանեաց û արժանի լիցի cdeg լիցին

5 KLMQTZ նոյնպէսին JNOYWUhlo ps սոյնպիսին bcefgq չիք դարձեալ hlo նստեալ ծանր R նըստել Y չիք նախ IMNPRSUXYWêûbdefgq ամուսնութեան t յամուսնութեանն

6 KLTZel սարկաւագութեանն t ի սարկաւագութեան Y և փխ. կամ r մի (t և մի) փխ. կամ LT երիցութեանն K երեցութեանն Q էրէցութեանն R երեցութեան Z իրիցութեանն Xbcdelmq իրիցութեան g քահանայութեան t յերիցութեան KLMQRSTYZ լինիցի hloq լիցի նա (q ի փխ. նա) վերակացու b վերայկացու

7 efgqt որք ոչն են (t իցեն) փխ. որ ոչ իցեն acdhiklmoprs ոչն û իցէ b են փխ. իցեն hl արժան է dot չիք ի KLMQRSTXZ ի խորհրդականն t զխորհրդական u սեղան c սեղանոյն մի և

8 Q զպատարագին Y զպատարագսն û պատարագիս q զպատարագի տեառն բերեալսն Yûcd բերեալ ef gr բերեալսն hlo զբերեալս պատարագին (h պատարագն) o արտայքուստ t յարտաքուստ befg չիք մի KLMQRSTXZ ընձեռեալ bdeg kmpqs ընզձեռել

9 bq ճաշակել ի խորհրդական սեղանն

10 b կինն d եր[կ]ուց Td պոռընկել û պոռնկիլ r պոռընկիլ t պոռնըկիլ

11 Y ամուսնացեալ bq ի վերջէն Q ջերջէ (W մերջէ) փխ. վերջէ Yûhl արանցն kmps յարանց Nhilor յեկեղեցի MRXY եղեցի (û սուրբ եղեցի) փխ. եկեղեցի û ապաշխարութիւն

12 ps ծնաւ (r ծանոյ) փխ. ծանու û չիք ծանու Yabcdefgikmopq rs կացցէ e զրանց t զրան NYWê ûbcr զրանց եկեղեցոյն (Y եկեղեցոյ û եկեղեցւոյ) IJMOPRSTVX dfghklmops եկեղեցոյն q եկեղեցուն

13 Il յաղաւթեսցէ q ծանու[ն]ս d եղեցի եթէ

եղիցի բազում ժամանակս, հայեսցի ստոյգ գիտուն վարդապետն։ Զգոյն եւ եղբարք առողք կրեսցեն։

ԾԽԲ (ԾԼԸ) ԻԳ. Սերմներթութիւնք ի քուն՝ է որ խոտեսցի, է որ ոչ. եւ է այլաշարժութիւնք բազումք, է որ յոյժ ի գիրութենէ է, եւ է որ ի լագութենէ. եւ յոյժ այն է որ ի կրաւնիցն լագութենէ է։ Քանզի որ ի գիրութենէ է, եւ նախ մեղք գիրութիւնքն են եւ ապա տարաժամ հոսութիւնքն. այնպիսւոյն՝ վասն երկուց ախտիցն պատկառել պարտ է յահագին խորհրդոյն մինչեւ յերիս աւուրս. զգոյն կանոնեցաք եւ արբեցելոյն որ զնոյն գիջացաւ։ Իսկ այլ է որ գոլացուցանէ յինքեան եւ եռացուցանէ յորդոր մտաւք եւ յուրձք հայելով ըլկէ զմարմինն եւ զարիւնն հոսեցուցանէ՝ կանոնեցաք նմա զպոռնկին ապաշաւանս, զի որպէս նա այլով մարմնով՝ եւ սա իւրովն

1 bq եկեղեցի փխ. եղիցի K ժամանակք blo ժամանակ W հայեսցէ bq հայեսցին g հաեսցի hi ըստոյգ kmps ի նա փխ. ստոյգ ü վարդապետ d վարդապետսն

2 V զգոյզն ü դոյն ê զգոյն փխ. զգոյն a չիք և HKLQnps եղբայրք b fq եղբայրքն (f եղբարքն) առողքն eg և եղբարքն և առողքն t առողք եղբարք û առողջ փխ. առողք բացի AK-ից մնացած Ձ-երը առաւղք Kr կրեսցին

3 bq սերմերթութիւն hlo սերմներթութիւնք որ ի քուն է որ խոտեսցեն (o խոտեսցին) և է որ aefgikmprst խոտեսցին և է որ b խոտեսցեն bcd և է որ (ոչ)

4 acdhiklmops այլաշարժութիւն բազում և է որ befgq այլաշարժութիւն begq և է որ ի յոյժ գիրութենէն է (g գիրութենէ q չիք է) f և է որ (յոյժ) ê յուժ hilo չիք ի (գիրութենէ) h գիրութեան է O ի գիտութենէ փխ. ի գիրութենէ Yûrt չիք է (և) befgq չիք և է որ ի լագութենէ DHê չիք և է որ.... ի կրաւնիցն լագութենէ է

5 CEacdhlno ի լագութենէ է aps չիք և յոյժ.... լագութենէ է Chlo չիք և յոյժ.... գիրութենէ է km չիք ի bf կրաւնից eg կրօնից շագութենէ Wû կրօնից q կրաւնից լագութենէն է FIJKLMQRSTXZûrt չիք է (քանզի) bq է փխ. քանզի U քանզի կրկնված է efg չիք քանզի

6 û չիք որ begq ի գիրութենէն է û չիք է efg չիք և (նախ) bq չիք և նախ.... են k չիք մեղք ceg գիրութիւնն ûilo գիրութիւնք efg է փխ. են h չիք են

7 kmlo հոսութիւնք s հոսութիւն ûac ahp հոսունութիւնք ırt հոսունութիւնք այնպիսոյն պարտ է վասն երկուց ախտիցն պատկառել (t պատկառիլ) յահագին (r ահագին) LQSTZû այսպիսոյն loq այնպիսուն բացի AF-ից մնացած Ձեռերը այնպիսոյն ûbego ախտից

8 DGHê քահանային (q յազահին) փխ. յահագին MNORYXWû ահագին n խորհրդւոյն t մին և r երիս begq աւուրս երիս p աւուր bq զգոյնն ps կանոնեցէք

9 ABCDEFGHêabcdefıort արբեցելոցն gq արբեւոցն kmps արբեցելոց hl սրբեցելոցն փխ. արբեցելոցն eg չիր որ (զնոյն Y զգոյն փխ. զնոյն ga միջացաւ (be մի9ացօ) փխ. գիջացաւ A այգ bеigq չիք այլ է acdıkmo գոլացուցանեն ps գոլացուցանէն hl գողացուցանեն (r գողացուցանէն begq զգուշացուցանէ) փխ. գոլացուցանէ

10 r ինքեան d յինքեանս bеigq զինքն յինքենէ, չիք և (եռացուցանէ) dh loq յեռացուցանէ befgq չիք յորդոր, յէգուրէք (e ուրէք) միօքն (f մտաւքն q միաւքն) փխ. մտաւք և յուրեք lûacikmrst ուրեք dh lo ուրէք

11 d զմարմին h զմարմին և զարիւն IWûl զարիւն

12 û ընդ պօռնկին d զպոռընկին ı զըպոռնիկն DGHen ապաշխարանս (egq զապաշխարանս U ապաշխարաւանս b զապաշխարանսն r ապաշխարանն t ապաշխարանսն) փխ. ապաշաւանս f զապաշաւանս p և փխ. զի MRXY չիք զի b նայելով փխ. նա այլով PVn յայլով NOW յոլով փխ. այլով Yefgb lo մարմնովն hlo չիք և սա իւրովն

զնոյն զարշութիւնս գրգռեցուցանէ։ Իսկ որ ոչ գէրք եւ ոչ արբեալք այլ ի քնոյ թուլացեալք հոսեսցին, զառժամայն հառաչութիւնս եւ աղաւթս մատուցանեն եւ զանձինս ի սրբութենէն մի զրկեսցեն։ Եւ եթէ ի կրաւնից լագութենէ կամ յախտից հոսեսցի ի քուն, զսոյն հառաչութիւնս առնել բարիոք երկիւղածութիւն է, բայց զանձն ի սրբութենէ մի զրկեսցէ եւ զատուսցէ։

ՃԽԳ (ՃԼԹ) ԻԴ. *Կին քահանային մի իշխեսցէ սերմնաբանել ի խրատ աշխարհականին. որպէս կին դատաւորին անուանի դատուհի եւ կին թագաւորին՝ թագուհի, եւ կին քահանային՝ քահանայուհի։*

ՃԽԴ (ՃԽ) ԻԵ. *Զհիմունս եկեղեցւոյ եպիսկոպոս միայն իշխեսցէ ծրագրել ուղղափառութեամբ կամ քորեպիսկոպոս եւ կամ պերեւտուտ հրամանաւ եպիսկոպոսին։ Ապա թէ առանց եպիսկոպոսին կամ առանց*

1 befgq չիք *զնոյն* acdhiklmoprst *զարշութիւն* hcfgq *արար* փխ. *գրգռեցուցանէ, որք ոչ են գէրք* (bq չիք *գէրք*) d *որք* p *գէրդք*

2 B *այդ* q չիք *այլ* eg *և* փխ. *ի* b չիք *ի* bq *քնուն* efg *քնոյն* l *քնու* A *թուղացեալք* Wp *թուլացեալ* êa cdhiklmoprst *հոսեցին* bq *հոսեսցեն* ût *տռժամայն* p *զառժոն* փխ. *զառժամայն* e *յառաջութիւնս* t *դհաասաչութիւնս*

3 befgq չիք *և (աղաւթս)* KLMQRS ho *զաղաւթս* Tlt *զաղօթս* U *աղօթ* bq *աղաւթեսցեն* eg *աղօթեսցեն* bebq չիք *մատուցանեն* ps չիք *և (զանձինս)* f *մատուսցեն* i *զանձն* acdhkmoprs *զանձն իւր* t *զանձինս իւրեանց* eg չիք *ի* BCDEFGHIJLMQRSTYêûheghq *ի սրբութենէ*

4 hio *զրկեսցի* բացի abcdefgikmpqrst-ից մնացած Ձեռ.-երը *զրկեսցէ* d *թէ* G չիք *ի (կրաւնից)* bfq *ի կրաւնիցն* degt *ի կրօնիցն* DH *լոգութենէ* MRXY *լագութենէ է* h *լագութէնէն է* û *և* փխ. *կամ* b չիք *կամ* N *հախտիցն* Yhlor *ախտիցն* ûf *յախտից* eg *ախտից* h *յաղթից* q *յախթից* d *յուխտիցն* փխ. *յախտիցն* acdefgiklmoprst *հոսեսցի*

5 o չիք *ի (քուն)* X *ի քնոյն* l *ի քունն* hot *ի քունն զնոյն* andefgikmqrs *զնոյն* փխ. *զսոյն* N *յառաջութիւնս* OWê *յառաչութիւնս* begq *հառաչեսցէ* û չիք *առնել* IJKLMNOPQRSTUVXYZWain *բարւոք* Y *բարուք* Mê *երկիւղածութիւնն* W *երկիւղածութենէ* bq *երկիւղածութեամբ* clo *երկեղածութիւն* efg *երկիւղածութեան* h *երկեղածութեան* begq չիք *է*

6 e չիք *բայց... ի սրբութենէ* acdiklprst *զանձն իւր ի* p չիք *ի* Qfhlo *ի սրբութենէն* T *ի սրբութեն* Z *ի սրբութեանն* ABCDEFGHIJNOPUVXWêhilno *զրկեսցի* d *դատուսցէ ղինքն* t *և մի զատուսցէ*

7 Ybfq *քահանայի* acefhmpqrst չիք *մի* Aahkmnprst *սերմաբանել* lo *սերմայրանել* befgq *մեղ միաբան լինել* փխ. *սերմնաբանել* begq *ի խրատող* Ybq *աշխարհականի*

8 c *որ* փխ. *որպէս* e *դատաւորի* g *դատօրի* Un *դատաւորի անուանի կին դատուհի և կին* b *անուան դատուրհի* eg *դաաաւորուհի* Qr *դագուհի* փխ. *դատուհի* Gm չիք *կին (թագաւորին)* Ug *թագաւորի*

9 hlo *անուանի թագուհի* b *թագուրհի* t *թագուհին նոյնպէս և կին* UZ *քահանայի* Y *քահանաուհի* ê *քահանայհուհի* d *քահանայուրհի* բացի APRT-ից մնացած Ձեռ-երը *քահայնայուհի*

10 IJNOPVbdfhilpqs *եկեղեցոյ* MRX *յեկեղեցւոյ* Y *յեկեղեցոյ* û *եկեղեցւոյ հիմունս* cg *եկեղեցոյն* e *եկեղեցուն* Vabcefghiklmopqrst *եպիսկոպոսն* R *ծրագրեալ* o *ծրայղրել*

11 o *ուզղայփառութեամբ* bdefgq *և կամ* kmps *քորեպիսկոպոսն* l *քորեպիսկոպոսին* achilmoprst չիք *և* F *պերերուտ* befgq *պերետոր* Q *հրամաւ*

12 U չիք *ապա թէ առանց եպիսկոպոսին* adhiklmoprs *եթէ* R չիք *առանց եպիսկոպոսին կամ* Y չիք *կամ առանց քորեպիսկոպոսին* dp չիք *(կամ) առանց*

քորեպիսկոպոսին ոք յանդգնեսցի՝ քակել զայն հիմունսն հրամայեցաք։ Ապա եթէ թողցի՝ երկրորդումն սահմանք կարգեսցին եւ այնպէս կարգ եկեղեցւոյ լիցի անընտգտանելի։

ճԽԱ(ճԽԱ) ԻԶ. Եկեղեցւոյ հաւատ իմանալի է եւ ոչ քննելի, իսկ կրաւնքն
ա քննեսցին բոլորապէս։

ճԽՁ(ճԽԲ) ԻԷ. Լուռ մտաւք կալ ժողովրդականացն եւ մի բաղում լինել վարդապետք. գուցէ որով չափով չափէ՝ չափեսցի նմա կամ դատի դատիցի։ Եւ խնամի աշխարհականն, այլ ոչ կարէ խնամել։ Եւ եղիցի ձեզ ամենեցուն եկեղեցականացդ սուրբ գիրք Հին եւ Նոր կտակարանաց՝ Մովսէսի՝ Ծնունդքն, Ելք, Ղեւտացիք, Թիւք, Երկրորդ աւրէնք. Յեսու, Դատաւորաց, Հռութով, Թագաւորութիւնք չորք. Մնացորդացն աւուրք, Եզրի երկու բանք, Յովբ, Սաղմոսացն ՃԾ, Սողոմոնի Գ, Մարգարէք ԺԲ, Եսայի, Երեմիա, Եզեկիէլ, Դանիէլ,

1 A քորիսկոպոսին Hê քորեպիսկոպոսի d եպիսկոպոսին փխ. քորեպիսկոպոսին MXY որք (êû որ) փխ. ոք abcdefghiklmopqrst չիք ոք NWû յանդգնեսցէ cdefgikmp st յանդգնեսցին hl յանդգնեսցեն q յանդգնին b յանդքնին քակել հրամայեցաք զայն հիմունս ûeg հիմուն acdfhiklmopqrst հիմունս KLMQRSTXYZ հրամայեմք gl հրամաեցաք

2 OWbq թէ Y չիք թողցի efgq երկրորդ kmps երկրորդ (ps յերկրորդ) ամն փխ. երկրորդումն rt երկրորդում efgq ժողովք (b ժողով) փխ. սահմանք hlo սահման կարգիցեն m սահմանեցաք Hacdi gr կարգեցին NO կարգեսցեն W կարգեսցէն Y կարգեսցի

3 S այն փխ. այնպէս NOPVYbcefghi opq եկեղեցոյ MRX յեկեղեցւոյ abcdikmqrst լինիցի W անընտգտան ahior այն ըստ գտանելի (bq անսուտ զաանելիք eg անստանելիք f անստղաանելիք) փխ. անընտգտանելի

4 p սուրբ [ե]կեղեցոյ NOPYêbcdeg hilmoqs եկեղեցոյ bq յիմանալի eg ır քըննելի է իսկ O կրօքն û կրօնաւորք փխ. կրաւնքն

5 êhl քննեսցեն û քննեսցէն

6 û լուր hlo ծուռ փխ. լուռ X ժողովրդականցն û ժողովրդականաց KLMQRSTXYZ վարդապետք լինել rt լինիլ ûhlo վարդապետ

7 Y դուցցէ bq դուտցէ որով (q որ) ոչ չափով Machiklmoprst չիք չափով BCDEFGH չափէք acdhiklm oprst չափէ ոք չափեսցի RXY չիք չափէ c չափէք նովին չափեսցի befgq և կամ դատէ (bq դատէք) u կամ դատիւ դատեսցի նմա

8 KLMQRSTUXYZêbefghinq դատեսցի befgq դի փխ. և, խնամէ û աշխարհական t յաշխարհականն AB այդ h ոչ ոք

9 begq չիք ամենեցուն û եկեղեցականաց befgq աշխարհականացդ փխ. եկեղեցականացդ Neghlnt կըտակարանացն Qir կտակարանացդ

10 fkm մովսիսի Q ծնունդն abcdefgik mpqrst ծնունդք hlo ծնունդ Y ելքն G ղեացիք a ղեւտցից beg ղեւտականք q ղետականքն I թիւրք b թիւնքն q թիւ քն

11 KLbq աւրէնքն eg օրէնքն S յաւրէնք begq դատաւորքն ip դատաւորք bq հռոթով nt հռութ W հռովթ չորք թաղաւորութիւնք begq թաղաւորացն f թաղաւորութիւն hlo չորորդ

12 hlo մնացորդաց ê աւուրքք abcde fgkmpqs մի (acd ա kmps բ) որք փխ. աւուրք u չիք աւուրք, եզր h եզ[ր]ի kmps երկուս եզրի բանք abcefgq երկու (egq բ) եզրի բ (ī երկու) բանք û չիք երկու բանք befgkmpqst յոր W յօբ d սաղմոսասացն kmps դաւթի սաղմոսացն

13 AU սաղոմովնի BCDEFGHYê սաղամովնի p սուղովմոնի KLMNO PRSTUZûckmr սողովմոնի a սաղովմովնի s սողովմովնի bq գիրք փխ. գ kmps գ abcdefgkmpqs մարգարէքն ılort մարգարէականք bk mpqs բժ-ան Xeg յեսայի ABF U եղեկիէղ ê երիմիայ o երեմիեա û չիք եղէկիէլ n դանիէլ և այլն

Մակաբէացիք. եւ կալջիք առ ի խրատել զմանկունս ձեր՝ Սիրաք։ Եւ Տէր ընդ ձեզ։

1 ո մակաբայեցիք CG մակաբաէցիք IJ KLMPQRS մակաբայեցիք NO մակայբայեցիք û մակաբացիք abcdef ghiklmopqrst մակաբայեցիք (b մակայբայեցի hlm մակայբայեցիք p մակաբայեցիքն q մակաբայեցի) սիրաք և (begq չիք և) կալջիք առ ի (begq չիք ի) խրատել զմանկունս (h զմանկուս q մանկունս) ձեր փխ. մակաբէացիք.... ընդ ձեզ M զմանկուն û չիք ձեր

2 I և տէր ընդ ձեզ ամենեցուն եղիցի bdhırst չիք և տէր ընդ ձեզ

Դ.

ԿԱՆՈՆՔ ՆԻԿԻԱԿԱՆ ԳԼՈՒԽՔ Ի.

Ա. Վասն որք կամաւ կտրեցին զերկաւորիս։

Բ. Վասն որք յարտաքնոց հաւատացեալք։

Գ. Վասն չձեռնադրելոյ զստահակս եւ զանծանաւթս։

Դ. Վասն եպիսկոպոս ձեռնադրելոյ։

Ե. Վասն բանադրելոյ եւ թէ երիցս ի տարւոջ ժողով լիցի։

Զ. Վասն որ առանց կաթողիկոսի ձեռնադրեալ։

Է. Վասն պատուելոյ զԵրուսաղէմի եպիսկոպոսն։

Ը. Վասն կաթարոսաց, այսինքն է սրբոց։

1 ABCDEFGHUacdefghiklmnoprst *գնի (*d *գնին* g չիք *գնի)* *գ (*i *և թնեբորգ* Gacdefghiklmnoprst չիք *գ) կանոնք (*ABCDEFGHacfkmnops *կանոն* e *կանոնքս* hl *կանոնիս* ı *կանովն) նիկիական (*ABEFGcm np *նիկէական* d *ի նիկիայկան* hl o *նիկիականք* r *նիկիայկան) գլուխ (*CFhlo *գլուխս* dr *գլուխք* e *և գլուխք) ի (*ıt *քսան* p *իր)* IJKLMNOPQRSTVXYZWû *կանոնք (*KMRSTXYZ *կանովն* û *կանոն) նիկիայ (*W *նիկիական* Y չիք *նիկիայ) մեծ (*N *մեծի* ILû *սուրբ* փխ. *մեծ) ժողովոյն գլուխք (*RV XY *գլուխ* NOPWû չիք *գլուխք) ի (*Q *քսան* NOPWû չիք *ի)* bq *գնի կանոնք նիկիական սուրբ ժողովոյն,* չիք *գլուխք ի*

2 û չիք ցանկը՝ 114-րդ էջի 2-րդ տողից մինչև 115-րդ էջի 12-րդ տողը OW *կատար (*rt *կրեցին)* փխ. *կըտրեցին* EOhlor *զերկրաւորիս* Vb fq *զեկաւորիսն* adikmnps *զերկուորիս* c *զերկուորիսն* eg *զեկօորսն* W *զերկնաւորիս*

3 eg *որ* IJKLᵛQRSTXYZêbqrt *արտաքնոց* NOWceg *յարտաքնոցն* U *<յար>յարտաքնոց* a *յարտնաքնոց* Qd *հաւատացեալ* g *հօատացեալ* kmps *հաւատացեալք ոչ առժամայն ածելի ի ժառանգութիւն*

4 p չիք *վասն* h *վասն որք* RY *զձեռնադրելոյ* W *չձեռնադրել* X *ձեռնադրելոյ* o *չձեռնայդրելոյ* p *ոչ ձեռնադրելոյ* d *զստահակ* gn *զստահակսն* Yeblo *զստահակսն և զանծանօթսն (*e *զանծանօթ* o *զանծանաւթսն)* N *զծանօթս* w̄g չիք *և զանծանաւթս*

5 bg *ձեռնադրելոյ է*

6 W չիք *և թէ.... լիցի* abcdefghiloq rt չիք *և* b *երէցս (*g *էրէցս)* փխ. *երիցս* eg չիք *ի տարւոջ ժողով լիցի* Yadkmp *տարոջ* o *տարուոջ* cht *տարոյն* t *տարւոյն* f *տարին* bq *տարին ժողովին* c *լինիցի* hlo *լինի* bq չիք *լիցի*

7 U չիք *որ* êbqrt *որք* E *անց* փխ. *առանց* Ab *կաթաղիկոսի* ḂCDḂFGH IJKLMNQRSTUVXYZWcdeghilm oprst *կաթուղիկոսի* KLMQRSTXZ hl *ձեռնադրել* bq *ձեռնադրող է* c *ձեռնադրեալ են* o *ձեռնադրելո* eg *ձեռնադրեալ է*

8 d *զերուսաղէմայ* hlo *զմի (*r *զեպիսկոպոսն)* փխ. *զերուսաղէմի* Q bq *զեպիսկոպոսն* dhl *եպիսկոպոս*

9 b *կաթաղիկոսացն (*q *կաթողիկոսաց)* փխ. *կաթարոսաց* k₅ *նաթարոսաց (*m *նացարոսաց)* փխ. *կաթարոսաց* hlo *յայսինքն* Whlot չիք *է* km ps Ը և Թ վերնագրերի միջև Եոր վերնագիր *վասն այնոցիկ որ մինչդեռ ի հալածանս էին անկան ի ճշմարտութենէ*

Թ. Վասն որ առանց քննելոյ մերձենայ յերիցութիւն։
Ժ. Վասն որք ի ձեռն արծաթոյ ձեռնադրին։
ԺԱ. Վասն ուրացողաց։
ԺԲ. Վասն քահանայից որ մեղանչեն։
ԺԳ. Վասն որք յանցաւոր մեռանին։
ԺԴ. Վասն երախայից։
ԺԵ. Վասն յափշտակելոյ։
ԺԶ. Վասն ժառանգաւորաց որ ի ղաւշաքաղութեան է։
ԺԷ. Վասն սարկաւագաց որ մկրտութիւն առնեն։
ԺԸ. Վասն արուագիտաց։
ԺԹ. Վասն որք հերձուածեցան ի հերձուածս։
Ի. Վասն կիւրակէի։

Կանոնք Նիկեայ սուրբ ժողովոյն

Սահմանք եւ կանոնք որ եդան ի սուրբ կաթողիկէ եկեղեցւոջ ի մեծ ժողովն Նիկիայ, ուր էին գումարեալ միաժողով ըստ հրա-

1 hlot որք ps չիք որ H քննելոյ acdikm prst մերձենան befhloqr մերձեցան IJV երիցութեան KMNOPRSX Z յերիցութեան LT յերիցութեանն Q երիցութիւն d յերիցութիւն g յերէցութիւն Abr երիցութիւն o Թ վերնագիրը դրված է Ը վերնագրի տեղը և հակառակը
2 YW որ q արծաթ XYaklmps ձեռնադրին W ձեռնադրի h ձեռնադրեալ r ձեռնադրիլ t ձեռնադրել
3 hlo ուրացողացն
4 Yt որք
5 ps չիք վասն.... մեռանին acdhklm ot որ Q անցաւոր hfg յանցաւորք e անցօրք g անցաւորք ê մեռանեն hq մեռանէին lo մենանին
6 kmps վասն երեխայից ուսանելոյ դաւրէնս (k զօրէնս) և զկարգս փխ. վասն երախայից I երայխայից NOVXWbcagq երեխայից e երեղխայից hilo երեխայի
7 kmps վասն յափշտակելոց (k յափըշտակելոյ) դայլոյ (p դայլոց k դայլո) վիճակ փխ. վասն յափշտակելոյ acior յափըշտակելոց h qt յափշտակողաց eg ափշտակողաց
8 t չիք որ DHêbeghloq չիք ի AJ դօշաքաղութեան Q դօշաքաղութեանն ê զօշաքաղութեանն DHa cdlo դաւշաքաղութենէ GRXYb it զօշաքաղութենէ M դօշաքաղութենէ kmps դաւշաքաղութենէ k զօշաքաղութենէ p կաւշաքաղութեանն է) և կաշառառու (ps կաշառ առնու) beq չիք է
9 bqt որք Xê մկրտութիւնն bq մկրտութեամբ f մկրտութիւնս c առնեն ABDEFGHIJKLMNOPQRST YZWê առնէ CU առնէն d յառնեն
10 r վասն արուագիտաց Երբեմն լուսանցքում t չիք վասն արուագիտաց
11 ho որ bq չիք որք hl հերձուածեցաւն F հերձուան փխ. հերձուածեցան bq ի հերձուածողաց Wh lo չիք ի հերձուածս
12 bq կիրակէին h կիւրակէին km ps վասն կիւրակէի (p կիրակէի) որ ծունր կրկնեն բացի YWacegil nor-ից մնացած Զ-երը կիրակէի
13 ABCDEFGHUYWêûabcdefgboqrs վերնագիր չունեն JKMNOPQST VZ չիք սուրբ kmps զնի կանոն նիկիական գլուխ իա (p իր) l կանոնք նիկիականք գլուխք քսան l երկրորդ վերնագրի փոխարեն գլուխ ի n նիկիոյ
14 hilort կանոնք և սահմանք eg կանոնք նիկիական (g նիկիականք) որ hq սահմանք և կանոնք հաւատացելոց որպէս եդան ի սուրբ (q չիք ի սուրբ) կաթուղիկէ եկեղեցոյ û որք k չիք որ JKLMNQR XZWêcdgbkmnprt կաթուղիկէ Y մեծ եկեղեցոյ Q եկեղեցւոյ cfhkm o եկեղեցոյ
15 eg և ի մեծ b և փխ. ի Y չիք ի h թերթը մասամբ պատռված ու ընկած՝ և մեծ ժողովն... վարդապետք մինչև 116-րդ էջ տող 4 bq ուր ժողովեալ ուր փխ. ուր Yabcdefgiklmopqrst գումարեալք d միաժողովն e միայժողով t սըրբաղան հայրապետքն փխ. ըստ հրամանաւ

մանի մեծի աստուածընկալ Կոստանդիանոսի կայսեր. զի շնորհաւք սուրբ Հոգւոյն զեղեալ սիրտ նորա հանդերձ սուրբ հայրապետաւքն եւ անդէն հասանէին ի գումարութիւն եւ ի սահմանադրութիւն գլխաւորք՝ վարդապետք, առաջնորդք, աւրէնսուսոյցք կարգի ժողովրդեան ՅԺԸ եպիսկոպոսք, որով լուացին, սրբեցին ի նեխ եւ ի փտեալ վիրացն եւ թեթեւացուցին ի ծանրաբեռն մեղացն ի ձեռն ապաշխարութեան բազմադիմի եւ ազգի ազգի մեղացն գործելոց:

ԾԽԵ (ԾԽԳ) Ա. Վասն այնոցիկ որք կտրեցին կամաւք զերկաւորիս անդամոց իւրեանց, զի ի ձեռն այնր կեղծաւորութեան սուրբ կոչեսցին ի մարդկանէ. զի եթէ ի հիւանդութենէ կամ ի բժշկաց կամ ի բարբարոսաց դիպումն ինչ եղեւ երկաւորեաց անդամոցն՝ զայնպիսին ի կարգի եւ յաշտիճանի արժան է կացուցանել, ապա եթէ յառողջութեան եւ իւրով կամաւք անձնամատն եղեւ եւ զգործն զայն գործեաց, զայնպիսին, թէեւ ի կարգին է, ի բաց հանել արժան է.

1 UYd մեծ befgq մեծին lo և աստուածընկալ t աստուածասէր կայսերն կոստանդիանոսի H աստուածընկ A կոստանտիանոսի Q կոստանդիանոնոսի ak կոստանդիանոս bce fgq շնորհք
2 HKMNOPQSTVYêbcdfgiklopr հոգոյն u եղեալ, acdefgiklmops ի սիրտ bqrt ի սիրտս û հայրապետօք bq հայրապետաւք u չիք և
3 QY անդ Q չիք հասանէին.... և ի abcdefgiklmpqrst հասանեն ct գլխաւոր
4 f առաջնորդ OW չիք առաջնորդք IJ KLMQRSZ յաւրէնսուսոյցք TX Y յօրէնսուսոյցք do աւրէնսուսուցք h աւրէնքուսոյցք Wû օրէնուսոյց KLMRSTXêbefghkoq ժողովրդեանն Q ժողովրդական n ժողովրդեանս
5 û եպիսկոպոսք bq հայրապետք (t ընտրեալ հայրապետք) փխ. եպիսկոպոսք t որք փխ. որով Y որովք K լըւացին U լուաց hl լուացան egt և սրբեցին CKLMQRSTXYZW dhlot ի նեխեալ r չիք և (ի փտեալ) ê չիք ի (փտեալ) t վիրացն զդաւանութիւն ուղղափառացս որով թեթևեաց
6 H չիք ի (ծանրաբեռն) q ծանր բեռն k ծանրաբեռ IJûchlot մեղաց g և ի ձեռն Xqr ապաշխարութեանն
7 IJ ազգի յազգի ûbq մեղաց DGHO êbq գործելոյ Ypt գործեցելոց N գործեցելոյ KLMQRSTXZh lo գործելոցն
8 GN այսոցիկ abdefgikmpqrs որ (hlo ոյք) փխ. որք H կտրեց û կտրեցի abfhkm կտրիցեն eg արկարիցեն (lort կարիցեն) փխ. կտրեցին û չիք կամաւք EGHêbil or զերկրաւորիո Q ըեկաւորիս Xa dkmnps զերկուորիս c զերկուորիսն befgq զեկաւորիս V յանդամոց
9 NOWûl իւրոց bq չիք զի L կեղծաւորութեամբ Q կեղծաւորութիւն XY կեղծաւորութեանն irt կոչեսցի
10 d չիք զի... ի հիւանդութենէ clt թէ d բժշկացն h բժշկոյ, բերքը մասամբ պատռված և ընկած՝ ի բարբարոսաց.... արտաքոյ՝ էջ 117 տող 1
11 g չիք ինչ a և փխ. եղև BCDEIKL MRSTVYZf երկաւորաց GHêb eg երկրաւորաց Q երկաւորացն Xn երկուորաց i երկոււորաց a cd երկուորեաց lo երկրաւորացն q եկաւորաց t եկաւորեաց kmps ակամայ (r երեկ օրեայ) փխ. երկաւորեաց, չիք անդամոցն lo անդամոց bq անդամոցն իւրեանց զայնպիսին (q զայնպիսիսն) km ps և զայնպիսին û զայնպիսի t զայսպիսին d զայնպիսի ինչ ի
12 կարգ egmps ի կարգ IJV աշտիճանի Y կամ փխ. և (յաշտիճանի) RXY ZWêûcdegioqrt յաստիճանի l և ի յաստիճանի kmps աստիճանի p պարտ է փխ. արժան է c թէ Q առողջութիւն X առողջութիւնն ê յառողջութեանն IJKLMRSTYZû egkmpqs առողջութեան
13 abcdefgimoqrt չիք և (իւրով) Ybef gq իւրովք efg կամովք d չիք կամաւք NO անձնամաա Veglo յանձնամատն ûb անձնամարտ q յանձնամատ kmps անձնասպան փխ. անձնամատն HPkmprst չիք և (րզգործն) û գործն lo գործ Y չիք զգործն k չիք զայն գործեաց
14 q զայսպիսին lo թէ փխ. թէև Yû ի կարգի ê ի գարղին airt ի կարգէն kmps հանել արժան է ի բաց

արտաքոյ եկեղեցւոյ կացցէ՝ միայն զձայն պաշտամանն եւ աղաւթից լուիցէ, Է ամ այնպէս ապաշխարեսցէ, բայց վարդապետն զյորդորումն մխիթարութեանն եւ զսէր մի՛ արգելցէ: Եւ յետ Է ամին Դ ամս ընդ ապաշխարողս արտաքոյ դրանն ընդ ձեռամբ կացցէ եւ տեսցեն զջերմեռանդ ապաշխարութիւնն՝ յեկեղեցի թողցեն, խորհրդոյն հաղորդեսցի, եւ Գ ամս ընդ աւրինաւք ապաշխարեսցէ, բայց ի կարգ պաշտաւնէիցն մի՛ մերձեսցի: Ապա եթէ մինչ յունկընդրութեանն էր ի հիւանդութիւն մահու հասցէ՝ տայցեն զաւրէնսն. ապա եթէ դարձցի ի հիւանդութենէն՝ նոյն ապաշխարութիւն ի վերայ եդիցի:

ՃԽԸ (ՃԽԴ) Բ. *Վասն այնոցիկ որք յարտաքնոցն յայլ աղանդացն կամիցին հաւատալ եւ քո առեալ՝ վերստին ծնցին աւազանաւն եւ վարդա-*

1 GINOPVYêbcfkmpqrst *եկեղեցոյ* MRX *յեկեղեցւոյ* dhlo *եկեղեցոյն* R km *կայցէ* û *ձայն* eg *զձայնն* KLMQRSTVXYZúafinprst *պաշտաման* egkm *պաշտաման* b *պաշտապանն* (d *պաշտպան*) փխ. *պաշտամանն* hlo *աղաւթից* և *պաշտամանց* ab fg և *աղաւթիցն* crt և *աղօթիցն*

2 L *յըւիցէ* û *ի* Ի W *եօթն* H չիք *ամ* F չիք *այնպէս* LMRSTXdefgq *ապաշխարիցէ* Y *ապաշխարհիցէ* u *ապաշխարեսցէն* ê *բաց* F *գյո[ր]-դորումն* V *գորդորումն*

3 kmps *գորդորումն մխիթարութեան* (ms *մխիթարութեանն*) *մի արգելցէ* և *զսէրն* Y և *զսէր մի* և *մխիթարութիւնն* բացի AIKLOPQUZêei gn-ից մնացած Զեռ-երը *մխիթարութեան* bcefgq *զսէրն* k չիք և (*յետ*) û *եւ* begq չիք *յետ* W *եօթն* û *է ամի*

4 BCDEFGHQWêûcrt *ամ* h *ամն* d *ամաց* l *դ* փխ. *գ* kmps *զատ* փխ. *դ ամս* d *ապաշխարողսն* BCDEFGHV *ապաշխարաւղս* t *յարտաքոյ* Wû *դրան* begkq *դրանն կացցէ* (g *կայցէ* k *կացէ*) *ընդ ձեռամբ* mps չիք *ընդ* (*ձեռամբ*), *կացցէ ձեռամբ* R *կայցէ* c չիք *և*

5 hlo *տեսեալ* BCDEFGHIJLRXYêach ilor *զջեռմեռանդն* f *զջերմնեռանդն* kmps *զջերմ* ILMQRSXYûbcdhlos *ապաշխարութիւն* NO *յապաշխարութիւնն* W *յապաշխարութիւն* BCDEFGHIMSVZêabcdefgq և *յեկեղեցի* DGHKLMQRSTYZê *եկեղեցի* dkmp *եկեղեցին* hlo *եկեղեցին* ê *թողցին* d *ի խորհրդոնց* ao rt *խորհրդոցն* befgq և *հաղորդեսցի* (efg չիք և) *ի խորհրդոյն* (bq *խորհրդոցն*)

6 o *իրեք* abcdhklmopqs *ամ* b *աւրինաւքն* f *ապաշխարիցէ*

7 CD *պաշտաւնէից* E *պաշտաւնէէիցն* GHYêûg *պաշտօնէից* û *մերձեսցէ* befg *մերձեսցին* befgkmpqs *թէ* r չիք *եթէ, մինչև* CFIJNVûhlmnopqs *յունկնդրութեան* DGHKLMQRSTXZ *ունկնդրութեան* Yêr *ունկընդրութեանն* WK *յունկնդրութեան* b *ունկնդրութիւն* c *ի յունկրնդրութիւնն* d *յունկնդրութիւն*

8 k *հիւանդութեան էր հիւանդութիւն* n *է* mps չիք *ի* l չիք *ի հիւանդութիւն... եթէ դարձցի* e *ի հիւանդութիւնն* it *ի հիւանդութեան* ho չիք *մահու* û *տացցէն* c *տացցեն* abbi kmopqrst *տացեն* Yû *զօրէնս* b *զաւրէնս*

9 Ykms և փխ. *ապա* p չիք *ապա* k ms *թէ* b *դարձի* ho չիք (*դարձցի*) *ի* Yû *ի հիւանդութենէ* kmps չիք *ի հիւանդութենէն* efkm *ապաշխարութիւնն* R *ի վեր*

10 e *եդիցին* t *եդիցի ի վերա նորա*

11 G *այսոցիկ* IV *որ* (blrt *ոյք*) փխ. *որք* (*յարտաքնոցն* GIKLMQRSTXYZkmprst *արտաքնոցն* û *արտաքնոց* b *յարտաքիննոցն* A *յայդ* IJKLMNOQRSTXYZWûkmps *այլ* acdhilort չիք *յայլ* Wc *աղանդոցն* û *աղանդոց* abhiloqt *յաղանդացն* r *յաղանդոցն* d *յաղանդաց* ABCDEFGHIJNOPVQUWêûacdhiklmnopsr *որք* (Vkmps *որ* r *ոյք*) *կամիցին* (NOê *կամիոեն* û *կամին*) befgq *կամեսցին*

12 CIJX *վերըստին* Y *զվերստին* û *ծնցի* k չիք *ծնցիս* u *վարդապետեն նմա* c *վարդապե[տե]սցես*

պետեսցես զուսումն գրոց սրբոց՝ կամ եղեւ սուրբ ժողովոյն, բայց առանց փորձելոյ եւ քննելոյ եւ ամենեւին ի վերայ հասանելոյ մի հաւատասցեն ի նա գիշխանութիւն եկեղեցւոյ եւ զաւրինաց մերոց մինչեւ արմատ առցէ եւ հաւաստեաւ սրտիւ իւրով իմասցի զզաւրութիւն Աստուծոյ մերոյ. «Մի մատաղատունկ. զի մի հպարտացեալ ի դատաստան սատանայի անկանիցի»*։

ձԽԹ (ձԽԵ) Գ. Վասն այնոցիկ որ մատաղաւրեալքն իցեն եւ մտաւք խակք, ուսմամբ տխմարք, կարգաց տգէտք, աւրինաց անտեղեակք, խաւսիւք լահուր, գնացիւք սայթաք եւ գինեմոլք՝ վաղվաղակի ոչ մերձեցուցանել ղնոսա ի սարկաւագութիւն կամ եղեւ սուրբ ժողովոյն. այլ թէ աւտար աշխարհիկ ոք իցէ յայլոյ վիճակէ, յայլոյ գաւառէ՝

* Ա Տիմ., Գ, 6

1 kmps զուսումն գործոց (p չիք գործոց) սուրբ գրոց կամ եղև ժողովոյն մեծի առաջնորդութիւն կացուցանել բայց ոչ առանց փորձելոյ l գրոցնՈ սուրբ գրոց, չիք կամ... ժողովոյն bq զի փխ. բայց t որ փխ. բայց

2 efg զի առանց քննելոյ և փորձելոյ bq քննելոյ և փորձելոյ E քննելոյն ê քնելոյ ENO չիք և (ամենևին) u [ա]մենևին a ամ[են]ևին t ամենևիմբ Wbegq հասելոյ

3 eg հաւատասցես q հաւատասցի km pqs չիք ի (նա) ê գիշխանութիւնն bl նա զի իշխանութիւն kmpэ նմա տալ իշխանութիւն փխ. նա գիշխանութիւն INOPVYêabdfikmpq rs եկեղեցոյ chlo եկեղեցոյն u kp և օրինաց q և աւրինաց eg զօրինացն

4 d յարմատ begq ասցէ փխ. առցէ, լրիւ փխ. սրտիւ p չիք իւրով ê զզօրութիւնն u զօրութիւն t զօրութիւնն d ըզաւրութիւն be fq զզաւրութիւն (e զզօրութիւն f զզաւրութիւն q զաւրութիւն) աւրինացն (e օրինացն f աւրինաց) աստուծոյ

5 hl ի փխ. մի (մատաղատունկ) D He չիք մի (մատաղատունկ) MR SXY մատաղատունկն eg մատաղատուկ ps մատաղատունկք û և փխ. զի MR հպարտաց

6 d ի դատաստանի eg ի դատաստանս d չիք սատանայի ûdkmpst անկցի bcfgq անկանիցին

7 ct որք Y մատաղօրեաքն ûgbklo մատղօրեայք hfq մատաղաւրեայք kmps մատաղորեայք e մատաղօրեաք ê իցին rt էին փխ. իցեն W և կրկնված է û կամ փխ. և ch ıklmops խակ

8 caı և ուսմամբ kmps յուսումն bef gq տգէտք կարգաց տխմարք աւրինացն (eg օրինացն f աւրինաց) eû տգէտ ks կարգացք KLMQR SZ յաւրինաց TXYt յօրինաց hlo և աւրինաց (o օրինաց) G անդեղեակք N անգեղեայք u անտեղեակ bq խաւսիւքն

9 Kê յահաւոր (b յահաւորք eq ահաւորք g ահօորք t ամուլ û յահօք փխ. յահուր cd յահիւր f յահուրք kmprs ահուր bq գնացիւքն DG ef սաթաք MRXY սայթաղք q սայթայք h սայթաք... այլ թէ բերրր մասամբ պատռված է և ընկած hlor t չիք և ê զենէմոլք cd մերձենալ eg ırt մերձեցուցանեն

10 abcdefgıloqrt չիք ղնոսա lû չիք ի E կարգաւորութիւն (d սրբութիւն) փխ. սարկաւագութիւն XY ի սարկաւագութեան e մողովուն

11 A այդ lo եթէ h յաւտար t յօտար GRSXYZ աշխարհիք N աշխարհիկք W աշխարհի eg աշխարհէ եկեալ ոք t աշխարհէ ոք IIKLMQ RSTXYZû այլոյ FUbefgınqr յայլոց t այլոց kmps այլ փխ. յայլոյ (վիճակէ) KZ վիճակի hlo յայլոց (h յայլոյ) գաւառաց և յայլոյ վիճակէ KLMXYZ կամ այլոյ գաւառէ IJQRSTkmps այլոյ (գաւառէ) û այլ գաւառէ begq յայլոց (գաւառէ)

ոչ սնուցիալ քո եւ ոչ ուսուցեալ, զայնպիսին լուծումն մի՛ մերձեցասցես ըստ առաքելոյն, որ ասէ. «Ձեռս վաղվաղակի յուրուք վերայ մի՛ դնիցես եւ մի՛ կցորդ լիցիս մեղաց աւտարաց».*

ՃԾ (ՃԽԶ) Դ. Զեպիսկոպոս արժան է, որք վիճակին եւ աշխարհին եպիսկոպոսք իցեն, նոքիմրք նստուցանել յաթոռ. ապա եթէ վասն փութոյ ինչ եւ եթէ վասն հեռաւորութեան ընկերացն՝ Գ եպիսկոպոսք կամաւք այնոցիկ, որ հեռի են, թղթովք վկայութեան նստուսցեն. բայց զպատիւն եւ զշնորհն գլխաւորին արժան է տալ, այսինքն կաթողիկոսին՝ կամելով սուրբ ժողովոյն։

ՃԾԱ (ՃԽԷ) Ե. Վասն այնոցիկ որ ի կարգէ եւ յաղաւթից մերժեալ եւ թիւրեալ իցեն, կամ ժողովրդական ոք եւ կամ ի կարգէ պաշտաւնէից եթէ երթեալ ուրեք զինքն ի կարգ արկցէ՝ մի՛ ընկալցին. եւ զոր այլոյ

* Ա Տիմ., Ե, 22

1 beqr *սնուցեալքս* ût *սնուցեալք* bq չիք *քո* և ûert չիք *քո* Kbq չիք *ոչ ուսուցեալ* eg *ուսուցեալքս* rt *ուսուցեալք* s *յուսուցեալ* H *սնուցեալ* փխ. *ուսուցեալ* bq *զայնպիսին* r *այնպիսին* û *օծումն* Y *մերձեցուցանէր* ahl lo *մերձեցուսցեն* c *մերձեցուցանել* d *մերձեցուցանես*

2 bcfkmpqs *առաքելոյ* e *առաքելոցն* km ps չիք *որ ասէ* hilort *ասէ եթէ ձեռն* (or *ձեռս* lt *զձեռս*) KLMQRS TYZûegbklnoprst *ուրուք* m չիք *յուրուք* begq չիք *վերայ* r *նորա* փխ. *վերայ*

3 F *դիցես* G *զընիցես* Y *գներ* bd eq *դնիցիս* Y *դի* փխ. և t *մի լեր կցորդ մեղաց* KLMQRSTXYZbceg bklmopqs *լինիցիս* KLRSZ *յաւտարաց* MQTY *յօտարաց*

4 BCDFGHNUêûbiqr *եպիսկոպոս* O *յեպիսկոպոս* dhlo *եպիսկոպոսն* E *որպէս* փխ. *զեպիսկոպոս* W *յարժան եպիսկոպոսէ* Ql *ոք* փխ. *որք* dhil ort *վիճակի* kmps *կամին* փխ. *վիճակին* eg *վիճակէն* bkmpqs չիք և adfir *յաշխարհին* eg *աշխարհէն* ac dlrt *եպիսկոպոսքն* kmps *եպիսկոպոս*

5 kmps չիք *իցեն նոքիմրք* EKLMQR TX *նովիմրք* Y *նովիմր* adrt *նոքիմք* bq *նոքիմն* cfg *նոքիմ* hlo *նոքիմըն* bq *յաթոռս* eg *աթոռ* km չիք *յաթոռ* ps *արժան է* փխ. *յաթոռ* Ybbkmopqs *թէ* cdt չիք *վասն* i չիք *փութոյ ինչ և եթէ վասն*

6 Yhlo *թէ* befgkmps չիք *եթէ* hlo *հեռաւորութեանն* êt *եպիսկոպոս* br *եպիսկոպոսն* u *եպիսկոպոսի* q *եպիսկոպոսաց*

7 ûbhloqt *որք* ABCDEFGHIJNPRSTU VZêadefhikmnoprst *հեռին են* W *հեռ են* Nû *թղթով* QYt *վկայութեամբ* f *վկայութեանն* km ps *վկայութիւն* dhl *նստուցանեն* eg *նստուցեն* kms *ըստուզիցեն* (p *ստուգիցեն*) փխ. *նստուսցեն* û *պատիւ*

8 u *շնորհ* d *առնել* փխ. *արժան է տալ* h *ստուծոյ* փխ. *այսինքն* A *կաթագիկոսին* d *այսինքն է* JK LMNOPQRSTXZWcdmpqrst *կաթուղիկոսին*

9 aclort *կամ եղև* d *զշնորհն* փխ. *կամելով սուրբ ժողովոյն* bq *մեծին* (efg *մեծի* cilort *մեծ*) փխ. *սուրբ* b *սուրբ մողովոյն.... ի կարգէ պաշտաւնէից* բերքը մասամբ պատռված է և ընկած

10 bdefgiqrt *որք* p չիք *ի* JKLMQRS Zms *աղաւթից* INOTYWûegkp *աղօթից* DGHKLMQRSTXYZêbef gq *մերժեալ* (H *մերձեալ*) *են* (DG Hê *իցէ* befgq *իցեն*) և *թիւրեալ*

11 bcfgq չիք *իցեն* l չիք (*իցեն*) *կամ* Yûkmps չիք և U *ի կարգի* kmps *ի կարգէն քահանայից և ի պաշտաւնէից* (kp *պաշտօնէից*) *այսպիսեաց թէ երթեալ* (ms *երթալ*) ûc *պաշտօնէից* lo *պաշտաւնէից* Y *երթեալ եթէ*

12 n *ուրուք* d *ի կարգք* c *ի կարգակցէ* hlo *ածցէ* փխ. *արկցէ* irt *արկցէ զնա* (r *զնայ*) *մի* G *ակցէ* (û *արցէ*) փխ. *արկցէ* bq չիք *մի ընկալցին.... ի կարգ արկցէ* մինչև 120-րդ էջի 2-րդ տողը hlo *ընկալցին զնա* (h *զնայ*) և *զոր* KLMQRST XYZ *այլ* adegirt *այլոց*

վարդապետի բանադրեալ իցէ եւ կամ մերժեալ՝ այլ վարդապետ մի մերձեցուսցէ եւ ի կարգ արկցէ, բայց եթէ հաւաստեաւ քննութիւն արասցեն, զի եթէ ի խստութենէ կամ ի նեղասրտութենէ կամ ի չար նախանձուէ մերժեալ իցէ՝ առ այնպիսին մարդասիրութիւն արասցեն բանիւ վարդապետութեան բժշկել եւ անդէն հնազանդեցուցանել ընդ բուն վարդապետաւն։ Ապա եթէ վասն մեղաց եւ չար գործոց մերժեալ իցէ յեկեղեցւոյ՝ դեղաւք ապաշխարութեան բժշկեսցեն։ Քանզի կամ եղեւ մեծ ժողովոյն, թէ ի տարւոջն երիս ժողովս արասցեն՝ մի յաշնան ժամու եւ մի զօր մատուռնն կոչեն եւ մի յառաջ քան զքառասնորդսն, վասն ամենայն իրիք եկեղեցւոյ քննութիւն արասցեն։ Քանզի հովիւ բանաւոր հաւտից է, արժան է ընդ թուով զաւազանի անցուցանել զոչխարս եկեղեցւոյն, զի եղիցին մի հաւտ եւ մի հովիւ։

ԾԴԲ (ՃԽԸ) Զ. Նախնեաց սովորութիւն կացցէ յԵգիպտոսի՝ զի Աղեքսանդրի եպիսկոպոսն ամենեցուն իշխեսցէ, վասն զի եւ Հռոմայեցւոց եպիս-

1 eg իցեն ûbklmops չիք և
2 hlo կամ փխ. և d չիք և hilort ածցէ փխ. արկցէ d չիք արկցէ ckmps թէ d քննութիւնն
3 d թէ k ի խստութեան s ի խստութենէ Ygpqs ի նեղսրտութենէ DGêa d ի նեղութենէ փխ. ի նեղասրտութենէ t և փխ. կամ (ի նեղ.) t ի չարն
4 aeg նախանձու h նախանձէ rt նախանձութենէ Z չիք մերժեալ Y իցեն begq չիք առ այնպիսին.... գործոց մերժեալ իցէ hlo արասցէ kmps ցուցանել փխ. արասցեն
5 XYê վարդապետութեանն ft վարդապետութեամբ acdfbiklmoprst հնազանդել S ըն (TZ ընր) փխ. ընդ
6 G բիւն K բբբուն Yû վարդապետին ı վարդապետեաւ p վարդապետեաւն NOY արդ փխ. ապա BCDEFGH êckmprs թէ h չարագործաց lo չարագործոց kmps որոշեալ փխ. մերժեալ
7 Y իցեն KLMQRSTXZ եկեղեցւոյ NO PVêcdfhir յեկեղեցոյ Y եկեղեցոյն kmps եկեղեցոյ o յեկեղեցւոյ b eq յեկեղեցոյ կրկնված է hlo դեղովք û տեղօք փխ. դեղաւք Y ապաշխարութեանն g ապաշխարութեամբ Ist բժշկեսցին a կանքի գուցէ կավքի) փխ. քանզի
8 h չիք եղև.... զքառասնորդսն բերքը մասամբ պատռված է և ընկած û զի փխ. թէ befg եթէ Y ի տարոջն û ի տարւոջ abcdefgkmps ի տարոջն գ (ac երեք) ժողով I յերիս Q երես ilort երեք (lo գ) ժողով
9 t մին bdefgq ա փխ. մի IJMR XYûdeg աշնան kmpᴐ աշնան ժամուն d ա (rt դի) փխ. մի (զօր) RXY չիք զօր KLMNOQRSTXYZ Wêûabcdefgkmpqs մատուռն Ilo rt մարտութիւնս փխ. մատուռնն d ա փխ. մի (յառաջ) u չիք մի
10 û քառասնորդսն bq զքառասունորդս kmps զքառասնորդս a վասն զի t ամենայնի c չիք ամենայն m ps յիրիք INOPYebcefikopqrs եկեղեցոյ d եկեղեցւոյն t յեկեղեցւոջ u չիք եկեղեցւոյ Krt քննութիւնս
11 bega հագիւ փխ. հովիւ al հաւտի h հօտի Yûkmps չիք է (արժան) i ըստ փխ. ընդ KLZbq թըւով h lo թուոյ t թևով փխ. թուով
12 Y զաւազանին անցանել p զաւազանի իւրոյ անցուցանել bq ոչխարս NYbcdefhikmoprs եկեղեցոյն Xû եկեղեցւոյ q յեկեղեցոյն Yûdh lo եղիցի rt եկեղեցին փխ. եղիցին NO հօտ մի W հոտ մի
13 t և մի հովիւ է
14 Wbefa նախնեացն ι նախնեայ ef սովորութիւնն hılr կայցէ q կացէ t կայ IJut եգիպտոսի n յեգիպտոս ûlo աղէքսանդր cn աղէքսանդրու
15 û եպիսկոպոս G չիք եպիսկոպոսն G չիք ամենեցուն.... հռոմայեցւոց p քանզի փխ. վասն զի bt չիք վասն MRXYûbq չիք և t և զի փխ. զի և cdeo հռոմայեցոց Yhk lp հռովմայեցոց ê հռովմայեցուց bq հռոմէացոց f հռովմէացոց g հռոմաեցոց r հռամայեցոց բացի t-ից մնացած Ձեռ-երը հռովմայեցւոց

կոպոսին այս սովորութիւն է, նոյնպէս եւ Անտիոքացւոց եւ այլ իշխանութիւնս եւ պատիւ մեծութեան պահեսցի յեկեղեցւոջ։ Եւ ամենապէս այն յայտ լիցի, զի թէ ոք ոչ կամաւք կաթողիկոսին լիցի եպիոկոպոս՝ զայնպիսին մեծ ժողովն որոշեաց, զի մի՛ եւս իցէ եպիսկոպոս. ապա եթէ ի միաբանութենէ ամենեցուն ընտրելով հշմարտութեամբ ըստ կարգի եկեղեցւոյն արժանի առնիցեն, երկու ուրեք կամ երեք ըստ անձին անզգամութեան կամ հակառակութեան ընդդէմ լինիցին, բազմաց ընտրութիւնն հաստատեսցի։

ՃԾԳ (ՃԽԹ) Է. Վասն զի սովորութիւն կալաւ եւ կարգք նախնեաց, զի Երուսաղէմի եպիսկոպոսն պատուեսցի, ընկալցի ըստ կարգին զպատիւն. ղի մայրաքաղաքացն ըստ արժանին պահեսցի պատիւն իւր։

ՃԾԴ (ՃԾ) Ը. Ոլք անուանեն զինքեանս երբեմն սուրբս մերձենալ առ առաքելական եւ կաթողիկէ եկեղեցի, կամ եղեւ սուրբ եւ մեծ ժողովոյն. զի

1 H զայս JLMNOPRSTXYZahcefghik mqrs անտիոքացոց lo յանտիոքացւոց p անտիոքաց n յայլ
2 hlo իշխանութեան abcdefghiklmopq rst չիք և (պատիւ.) ê մեծութեանն befgq չիք մեծութեան KLMQRST XZ պահեսցէ Y պահեսցեն Sû եկեղեցւոջ BTs յեկեղեցոջ bq յեկեղեցոջն ê յեկեղեցւոջն u չիք և (ամենապէս)
3 u այնպէս փխ. ամենապէս S այտ abccfgkms այս յայս (d այս այտ lo այտ յայտ ir այտ յայտնի up յայտ h այդ յայս q այս յայտնի t յայտ անտի) փխ. այն յայտ բացի AJKLPQTUVW-ից մնացած Ձեռ-երը անյայս KLMQRSTX YZ զի ոյ եթէ s զի թէ… լիցի աշ լուսանցքում abcdefghiloqrt եթէ bq կամաւքն KLNOQRSTXZWêcd mprt կաթուղիկոսին
4 r եղիցի փխ. լիցի t չիք եպիսկոպոս û զայնպիսի c զայնպիսիսն d ժողովեացն m ժողովսյն hlo որոշէ cd չիք եւ
5 r եպիսկոպոսն E չիք եթէ m եթէ ապա hqt չիք ի HIU ի միաբանութեան t ի միաբանութեամբ h ամենեցուն… կամ երեք բերքը մասամբ պատռված է և ընկած ℮ ընտրով
6 acdefgiklmoprst կարգին INY եկեղեցոյն abcefglopqrs եկեղեցոյ ûdi kmt եկեղեցւոյ W առնիցեն արժանի d արժան է n առնիցեն և եթէ երկու
7 Q ուրուք t եթէ ուրեք երկու կամ երեք rt ազգին փխ. անձին X Y անզգամութեանն d անըսդամութեան eg անզգամութիւն q անսզամութիւն u չիք կամ O W չիք կամ հակառակութեան het gq հակառակ hlo հակառակութեամբ NY հակառակութեանն
8 ê լինիցեն ûacdhklmoprs լիցին IJ MNQRSVWûdejghklo ընտրու թիւն bq ընտրութեան bq հաստատեսցէ
9 ê սովորութիւնն befgq չիք և NVX YWêûcdeghiklmoprst կարդ b q կարգն Nclrt նախնեացն be gq չիք զի (երուսաղէմի) bgq զերուսաղէմի t երուսաղէմայ
10 Hû եպիսկոպոս E պատուեսցի h չիք պատուեսցի Hl և ընկալցի cd զըպատիւն ըստ կարգին Y կարգի s զպատուին
11 e չիք ղի, զմայրաքաղաքացն df մայր քաղաքացն g մայրաքաղաքն hloմայրաքաղաքաց eg ըստի (ք ստի) արժանի OW չիք ըստ Elbkq արժանի Yhlo արժանոյն n արժանւոյն DHê պահեսցէ N պահեսցին GHêri զպատիւն Y պատիւս hlo պատիւ. Yhlop չիք իւր
12 ut որք փխ. ոլք F անուանեն KLM QRXY անուանին a անուան G զինքնեանց ê զինքեան L չիք երբեմն Eacdhiklmoprst սուրբ A մերձանալ IKLMNOPQRSTVX YZêûabefghklmnopqrs չիք առ Xb fq յառաքելական
13 bcefgq չրք և (կաթողիկէ) բացի AK Pflq-ից մնացած Ձեռ-երը կաթուղիկէ MRXq յեկեղեցի êd եկեղեցւոյ g չիք սուրբ և Y մեծ և սուրբ ê մեծ սուրբ a ի մը փխ. սուրբ hlo չիք և մեծ T ժողովւոյն

ձեռնադրութիւնս ընկալցին եւ ապա կացցեն ի պաշտամանն: Նախ քան զամենայն, գրով խոստովանութիւն տացեն, զի յանձին կալցին եւ զհետ երթիցեն ըստ կարգի կաթողիկէ եկեղեցւոյ աւրինացն, այսինքն է աւրինացն հաւասարել: Վասն այնոցիկ որ մինչդեռ ի հալածանսն էին՝ անկան ի ճշմարտութենէն, վասն այնոցիկ եւ ամք կարգեալ են եւ ժամանակք ընտրեալ են, զի յանձն առցեն զամենայն զինչ եւ հաճոյ եղեւ կաթողիկէ եկեղեցւոյ, ուր եւ իցեն ամենեքեան, թէ ի գեաւղս, թէ ի քաղաքս, եւ նոքին միայն գտանիցին, ձեռնադրեսցին՝ ուր գտանին, եւ ի պաշտաման կացցեն ըստ նմին սովորութեան: Եւ ամենայն ոք, որ կաթողիկէ եկեղեցւոյ առ եպիսկոպոսք կամ երէցք մերձենայցեն, յայտ է զի. եպիսկոպոս եկեղեցւոյն կալցի զպատիւ եպիսկոպոսին, այլ որ անուանեալ կաթա-

1 MRX *ձեռնադրութեանս* N *ձեռնադրութիւնն* ûbcfgq *ձեռնադրութիւն* û *ընկալցի* bq չիք *և* BDEF LN *կալցցեն* փխ. *կացցեն* ê *կացին* begqt *կայցեն* ûacdhiklopr *ի պաշտաման* eg *ի պաշտմանն* bq *ի պաշտպանն* փխ. *ի պաշտամանն* t *ի պաշտաման բաց նախ*

2 hlo չիք *գրով* e *խոստովանութիւնն* efg *տայցեն* NOQSWeghilort *անձին* UVêabcfgbklmnopqs *կալցեն*

3 eg չիք *և* hlo *հետ* û *եր[թ]իցէն* lo *կարգին* IJKLMNOQRSTUVXZ Wêaeghkmnopqrst *կաթուղիկէ* IJN OPbcdfghopqrs *եկեղեցոյ* KLQST XY *եկեղեցի* MR *յեկեղեցի* X *յեկեղեցւոյ* Z չիք *եկեղեցւոյ* KLMQ RSZ *յաւրինացն* TY *յօրինացն* bc *աւրինաց*

4 uht չիք *է* U չիք *այսինքն է աւրինացն* n *այսինքն է աւրինացն* աջ լուսանցքում t *հաւասարիլ* abcdefg hiklmopqst *վասն*-ից նոր հոդված առանձին համարով՝ *մժգ-թ* (kmps *մի-ժ*) I *այսորիկ* û *այնոսիկ*

5 Yêûabcdefhklmnopqrst *հալածանս* JKLMNOPQRTUVYZ *ի ճշմարտութեանն* lSXWû *ի ճշմարտութեան* abcdefghiklmopqrst *նոցին* փխ. *այնոցիկ* t չիք *և* (*ամք*)

6 Nr *կարգեալք* hq *էին* փխ. *են* t *և ժամժամանակք կարգեալ են* Yû ep *ժամանակ* bq *ժամանակքն* hlo *ժամ* փխ. *ժամանակք* bef gq *ընտրեալք* q չիք *են* Shl *անձն*

7 KLMNOQRSTXYZûacdbrt *ինչ* bq *է* փխ. *և* (*հաճոյ*) IJKLMNQRSTUV XZWêaegkmnprst *կաթուղիկէ* hl o *կաթուղիկէին* LNOPYbcfgikpq rs *եկեղեցոյ* hlo չիք *եկեղեցւոյ* êr *իցին*

8 acdkmprst *ամենքին* lo չիք *ի* (*գեաւղս*) IJKMQRXZWûcegos *ի գիւղս* BCDEFGHNê *ի գեղս* LPST Vhdhn *ի գեւղս* AUafmq *ի գեաւղ* l *ի գիւղք* Yûr *և թէ* (*ի քաղաքս*) Hhioq չիք *ի* (*քաղաքս*) hlo *գաւառս թէ քաղաքս* փխ. *քաղաքս* û *նորա* GHKLMQSTXYZêdbl or *գտանիցեն* RU չիք *գտանիցին*

9 RU *ձեռնադրեսցին ուր* ê *ձեռնադրեցեն* ups *ձեռնադրեսցեն* n *ձեռնադրեսցին ուր գտանին* աջ լուսանցքում befghiloq *որ* փխ. *ուր* bq *գտանեն*, չիք *և* (*ի պաշտաման*) MRXYbef *ի պաշտամանն* gq *ի պաշտմանն* e *ի պաշտման* h *ի պաշտամայն* e *կացեն* cfghiloq rt *կայցեն* h *ընդ* փխ. *ըստ*

10 XY *սովորութեանն* I *որ ի կաթուղիկէ* JKLMNOPQRSTUVXZWêae gknoprst *կաթուղիկէ* INOPbcefghi kpqrs *եկեղեցոյ* Y *յեկեղեցոյ* MR X *յեկեղեցւոյ* befgq չիք *առ*

11 ubefgq *եպիսկոպոս* c *կամ առ երէցք* ûb *երեց* ef *էրէց* q *երէց* t *յերէցք* AUhl *մերձանայցեն* Gc fg *եպիսկոպոսք* d *եպիշկոպոսն*

12 IJNOPVYbcfhiklmopqrs *եկեղեցոյն* eg *եկեղեցոյ* ê *յեկեղեցւոյն* û *եկեղեցւոյ* efgq *կալցին* NOW *այր* փխ. *այլ* V չիք *որ* KLMQRSTX YZ *անուանեցաւ* û *անու[ան]եալ* RXûbcefgq *կաթարոսաց* Y *կաթարս ասաց եպիսկոպոս*

րոսացն եպիսկոպոս՝ զերիցու պատիւ ընկալցի, բայց եթէ կամ իցէ եպիսկոպոսին՝ զպատիւ անուանն միայն տալ նմա։ Ապա եթէ այս նմա հաճոյ ոչ իցէ՝ զմտաւ ածցէ կամ տեղի կամ գաւառ վերակացութեան կամ երիցութեան, վասն զի ի պաշտամանն կացցէ, զի մի ի քաղաքին երկու եպիսկոպոսք երեւիցին։

ՃԾԵ(ՃԾԱ) Թ. Վասն այնոցիկ որ առանց քննելոյ եւ փորձելոյ մերձեցան յերիցութիւն եւ ապա իրքն յայտնեցան եւ մարդն պիղծ գտաւ, եւ դարձեալ ի նոյն մեղս զանկեալ շաղախէր, եւ ընդդէմ կանոնաց գործէր՝ ղայնպիսին ոչ ընդունի եկեղեցի, ոչ զնա եւ ոչ զառնելիսն. կամ եղեւ սուրբ եւ մեծ ժողովոյն՝ այնպիսին լռեսցէ։

ՃԾԶ(ՃԾԲ) Ժ. Վասն այնոցիկ որ ուծան յանարժանից ըստ անգիտութեան եպիսկոպոսին եւ կամ եթէ գիտէին որք մերձեցուցինն եւ ի ձեռն արծաթոյ քարշեցաւ ճշմարտութիւնն, եթէ ի վերջոյ յայտ եկեսցեն

1 befgmq եպիսկոպոսն Qbegq զիրիցու H զի երիցու K զերեցու Y զերիցուէ Z զպատիւ b զպատիւն q պատիւն hlo ունիցի փխ. ընկալցի ps չիք ընկալցի բայց… զպատիւ ac թէ dhiklmort թէ կամիցի û կամիցի

2 rt եպիսկոպոսն d եպիսկոպոս Z չիք եպիսկոպոսին b չիք կամիցի եպիսկոպոսին û պատիւ NOWbpq անուան u չիք անուանն V չիք միայն abcdfhiklmopqrst թէ eg չիք եթէ

3 u այսմ Y այս միայն նմա û չիք նմա hlo չիք հաճոյ, ոչ իցէ նմա (h նմայ) û մտաւ ps ածիցէ bq ղտեղի eg գաւառի XY վերակացութեանն

4 NObcegq իրիցութեան Yê երիցութեանն GXWêbhlot չիք ի Gêû ի պաշտաման b ի պաշտպան (q ի պաշտպանն) փխ. ի պաշտամանն eg ի պաշտմանն ghl կայցէ

5 Yrt չիք ի E եպիսկոպոսաւք OWbhl oq եպիսկոպոս KLMSTr երեւիցեն W երեւեցին QRXY և իցեն (XY չիք և) փխ. երեւիցին բացի AOUt-ից մնացած Ձեռ-երը երեւեսցին

6 lW որք û չիք և փորձելոյ k մերձելոյ փխ. փորձելոյ lû մերձենան p մե[ր]ձեցան

7 IJKLQSTVX երիցութիւն MRr երիցութիւնն YZû երիցութեան be gq յիրիցութիւն c ի յիրիցութիւն i յերիցութիւնն p յերիցութեա

Qu իրք g յայանեցաւ. Y և մարդն պիղծ գտաւ և դարձեալ գտաւ և դարձեալ ի նոյն

8 ûeghlot անկեալ d զանկեալս a ընդէմ AIKLMNOPQRSTUVX Zn կանովնաց beghlo կանոնացն

9 d գործէք ù զայնպիսի bq զայսպիսին MRXY յնկեղեցի NOW յեկեղեցին ê եկեղեցին IJQû չիք ոչ (զառնելիսն) Q չառնելիսն û չառնելիս begq զառնելիս և կամ

10 Yd չիք սուրբ ûchiklmoprst մեծ և սուրբ êbdgq չիք և a չիք և մեծ Q մեծ և փխ. և մեծ b ժողովուն acdikmprst զի այնպիսին û այնպիսիսն l զայնպիսին û լռեցուցանել bq լռեսցի ê լուիցէ փխ. լռեսցէ

11 Ycdnt որք bq չիք որ IJKLMRS Zn յաւծան TXûp յօծան eg անցան (b անձանց q անձանց) փխ. աւծան IJêbqr անարժանից D յանարժից RXY յանարժանիցն bef gq վասն փխ. ըստ Yê անգիտութեանն

12 IJKLMNOPQRSTVXYZWûps չիք և (կամ) Gêabcdefghiklmopqs թէ rt չիք եթէ t ղիաէինն K մերձեցուցանէին YWêûcdt մերձեցուցին bq մերժեցուցին փխ. մերձեցուցինն K կամ փխ. և (ի ձեռն) eg չիք և (ի ձեռն)

13 I ղարշեցաւ F ճշտութիւն IMNPS Wûdhlo ճշմարտութիւն hlo յայտնեսցեն (irt յայտնեսցին) փխ. յայտ եկեսցեն ê եկեսցին Y եկեսցէ

իրքն եւ անարժանութիւն առնն եւ կաշառակրծութիւն կարգողացն՝ կամ եղեւ մեծ ժողովոյն՝ ածումնն բարձցի ի նմանէն և կարգողքն ընդ պատուհասիւք եղիցին որպէս եպիսկոպոսն կամեսցի։

ՃԾԷ(ՃԾԳ) ԺԱ. Ոյք յանցեան եւ անցին զկարգաւք առանց քննութեան եւ առանց հանելոյ զստացուածս նոցին կամ առանց վճարի ուրուք կամ այլպիսի ինչ իւիք, որպէս եղեւ յամբարհաւանելն Լիկիանէ՝ կամ եղեւ մեծ ժողովոյն, զի եթէ եւ ոչ արժանի իցեն մարդասիրութեան, սակայն քաղցրանալ առ այնպիսիսն, որ ամենայն փութով կամ մտերմութեամբ ապաշխարէ Գ ամս ընդ ունկնդիրսն, հաւասարեսցեն աղաւթիցն ժողովրդեանն։

ՃԾԸ(ՃԾԴ) ԺԲ. Վասն այնոցիկ որ կոչեցանն եւ յաւժարութեամբ կալան զաշտիճանն եւ ապա ի մեղս դառածան եւ կերան զփսխած իւրեանց ի շնութիւն, ի պոռնկութիւն, ի գողութիւն, յագահութիւն, յոխա-

1 Kaikmnr անարժանութիւնն U անարժանութիւնո IJVYêûchilort առն begq առնէ (d առնեն) փխ. առնն A կարգաւզացն hlor կաշառակրրծութիւնն R կարգուզացն O կարգողացն ա կամ

2 NO մերձ փխ. մեծ achiklmoprst մեծ և սուրբ ժողովոյն b ժողովուն t զի ածումն ê յածումն EIKLM QRSabdfmoqs ածումն IPTVXY Wûeghiklpr օծումն GHêbq բարձի YWûbegblot ի նմանէ t կարգօղն A կարգաւզքն

3 BCDEFGHILMêl ըստ փխ. ընդ NOW պատուհասօք n պատուհասիւքն t պատուհասիւ t եղիցի Yûbq եպիսկոպոս t կամիցի

4 KLMQTXYZefnq որք (R ոք) փխ. ոյք NOW հանցեան eg անցեան hil յանցեանն ort անցեանն ü անցին և անցան ընդ կարգաւք abce fghiklmopqrst ընդ կարգաւք (egi kprt կարգօք lo կամաւ h կամօք) û կարգօք Y քննութեանն acdhikl mopist չիք և առանց

5 befgq չիք առանց (հանելոյ) h lo հանելոց U հայելոյ փխ. հանելոյ bego զստացուած hefgq նոցա Jû չիք կամ առանց վճարի ուրուք l առ նոցա փխ. առանց KMSTX YZ վթերի L մըթերի (acfhiklmo prst վատթարի bdgq վաթարի) փխ. վճարի

6 û այնպիսի F երեք (U երք W երօք h երեւք) փխ. իւիք êb ընչիւք u ինչիւք HSeg ամբարհաւանելն Yr յանբարհաւանելն ê համբարհաւանելն û յամբարհաւանել q անբարհաւանելն բացի A-ից մնացած Ձեռ-երր յամպարաւանելն BCDEF GHêefgq լիկիանեայ

7 t մեծի begq չիք մեծ d մեծ սուրբ ժողովոյն b ժողովն q ժողովուն BCDEFGHê թէ b արժան OUY n մարդասիրութեանն

8 bklo չիք առ GYûbdegq այնպիսին R այնպիսինս N ամենեան p. զամենայն

9 abcde ghiklmopqrst մտերմութեամբ (ps մտերմութիւն) կամ փութով W ապաշխարհեսցէ bq ապաշխարութեան W ամս երեք r դ փխ. գ acdhiklmopst գ ամ êbefgq ամ akms ունկնդիր dfilopq ունկնդիրս b ունկնդիրս կացցէ և ապա հաւասարեսցեն KLMQRSTXYZe gt հաւասարեսցին

10 acdfhmnoqs աղաւթից egiklprt աղօթից b չիք աղաւթիցն KLNQST ZWûdmo ժողովրդեան

11 q այնորիկ GYt որք W կոչեցաւն êûbdq կոչեցան eg չիք և bq յաժարութիւն MRSX կալանն hlo ընկալան փխ. կալան

12 EGHKLMNOQRXZêadeghiklnopr st զաստիճանն YWûbo զաստիճան û առածան t կերին V զփսխածս X ըզփըսխած û փսխած hiln or զփսխածն t ոփսղածն F զփոխած (Y զփրխած) փխ. զփսխած

13 W ի շնութեան s իշխանութիւն փխ. ի շնութիւն KLQTê ի պոռնկութիւնն W ի պոռնկութեան Jê ի գողութիւնն hl չիք ի գողութիւն յագահութիւն KLQSTZeg ագահութիւն bdq ի յագահութիւն r և յագահութիւն IJû ոխակալութիւն ê ոխակալութիւնն b ի յոխակալութիւն

կալութիւն, մանաւանդ զանհնարին աղետսն որ գործենն եւ անդէն ի խորհուրդն եւ ի սուրբ սեղանն մերձենան, այսինքն ի պատարագն մատուցանել եւ շարժեն զբարկութիւն Աստուծոյ ի վերայ երկրի՝ կամ եղեւ մեծ ամենայն ժողովոյն վասն մարդասիրութեան, այսպիսիքն Ժ ամ ընդ պատժաւք լիցին եւ Գ ամ ընդ ունկնդիրսն կացցեն, ապա քննեալ եւ փորձեալ զվարսն եւ զջերմեռանդն սրտիւ յաւժարութեամբ եւ ողորմութեամբ եւ աղքատասիրութեամբ զապաշխարութիւնն. կամ եղեւ սուրբ եւ մեծ ժողովոյն առ այնպիսիսն մարդասիրութիւն ցուցանել. եպիսկոպոսին որ իցէ ի վիճակին՝ անդրէն ի խորհուրդն հաւասարել եւ ի կարգ պաշտամանն. ապա եթէ կեղծաւորութեամբ իցէ երթեւեկն նորա յեկեղեցի եւ դիտել զնմանիսն իւր, եւ գայլծ ի գայլծ զղջումն եւ ապաշխարութիւնն

1 ûeg աղէտս hlo յաղէտսն CG աղետսն (KL աղտսն) փխ. աղէտսն Yût որք êbefgq զոր ûbdhlnqt գործեն hlo չիք և (անդէն)

2 bq չիք ի (խորհուրդն) hlo և ի խորհուրդ û ի խորհուրդ q ի խորհուրդսն ê չիք և (ի սուրբ) d ի սեղանն սուրբ և ի խորհուրդն Gû սեղան Ah մերձանան Vr մերձեցան N մերձենանն ê մերձենայն d այսինքն է ի begqt չիք ի (պատար.) begq պատարագ t զպատարագն

3 H մատուցել BEGIês շարժենն Hr շարժին ABCDEFHOPUVêceg iknprt զբարկութիւնն q չիք Աստուծոյ

4 t մեծի, սրբոյ (d և սուրբ) փխ. ամենայն KLQTZhlort մարդասիրութեանն D այսպիսիքս W այնպիսիքն êû այսպիսիք abcdhiklp qs այսինքն փխ. այսպիսիքն g չիք այսպիսիքն

5 h չիք ընդ H պատժեւք ABCDEF IJKLPQSTUVZûn պատժովք MR XY լինիցին êbegipqs ունկնդիրս

6 g կայցեն abcdefghiklmopqrst և ապա (bdh ապայ) û քննել N և փորձեալ կրկնված է cd չիք և (փորձեալ) q չիք և փորձեալ ûbegloq զվարս (lo վարսն) և ջերմեռանդ (bq զձերմեռանդ û զջեռմեռանդ) BCDEFG HIJOQWêcdikmnr զջերմն եռանդն Nht ջերմեռանդ hl պատիւ փխ. սրտիւ

7 eg օժարութեամբ hlo յաւժարութիւն I յոժարութեամբ աղքատասիրութեամբ և ողորմութեամբ NOW չիք և (ողորմութեամբ) N զողորմութեամբ p յողորմութեամբ բացի bqt-ից մնացած ձեռ-երը չունեն և (աղքատասիրութեամբ) dqor աղքատասիրութեամբ c աղքատասիրութեամբն IMNRSXWûd զապաշխարութիւն Q զապաշխարութեամբ Y և ապաշխարութիւն b ապաշխարութիւն egq ապաշխարութիւնն r ըզաղքատասիրութիւնն փխ. զապաշխարութիւնն hlot չիք զապաշխարութիւնն

8 Ct մեծ և սուրբ DG մեծ սուրբ ê չիք սուրբ և ûbegq չիք և hlo մեծ ամենայն փխ. սուրբ և մեծ H չիք և մեծ hlo չիք առ û այնպիսիս ahilo այնպիսին bq այսպիսի

9 Kê մարդասիրութեամբ rt եպիսկոպոսն begq եպիսկոպոսին.... հաւասարել Yafhiklmoprst չիք ի (վիճակին) Jû ի վիճակն

10 Yc անդէն ûd ի խորհուրդ irt խորհուրդս Y չիք ի խորհուրդն I և ի (խորհուրդն) R հաւասարեալ Xr չիք ի (կարգ) adfikrs պաշտաման ê պաշտմանն eg պաշտման bq պաշտպան փխ. պաշտամանն

11 cg թէ g իցեն eg նոցա փխ. նորա KLMRSTXYZbq եկեղեցի cd յեկեղեցին Q եղեցի փխ. յեկեղեցի t ի փխ. և (դիտել) bdhilq գիտել փխ. դիտել Y դիտել զընդ նմանիս

12 W զնմանսն ûg զնմանիս t և ի գայց ի գայթ A զեղջումնն BCDEFGHQUn զղջումնն FIJM NRSXYWêûbdq ապաշխարութիւն Q ապաշխարութեան G և ապաշխարութիւնն... այնպիսումն ձախ լուսանցքում

մարդահաճոյութեամբ՝ այնպիսումն կանոնք մինչեւ ցվախճան սահմանեսցին։

ՃԾԹ (ՃԾԵ) ԺԴ. Վասն այնոցիկ որք հրաժարենն յաշխարհէս եւ ի կենդանութեանն աւրինաց չէին արժանի՝ յետին թոշակէն մի՛ զրկեսցին, այսինքն յաւրինաց անտի. ապա եթէ յետ անյոյս լինելոյ ծանր հիւանդութեանն հասանելոյ եւ զմարմինն տէրունական ճաշակելոյն, դարձեալ ի կենդանութիւն հաստատեսցի, կացցէ տարի մի ընդ այնոսիկ որ լոկ աղաւթիցն հաւասարեն առ դրանն եւ մի ամ մտեալ յեկեղեցի՝ եւցէ ընդ ապաշխարողս, եւ վարդապետն մարդասիրութեամբ հայելով ի ջերմեռանդն ապաշխարութիւնն եւ ըստ ընչից մարդոյն՝ տարս աղքատաց հրամայեսցէ եւ Գ ամս ապաշխարեալ՝ կամ եղեւ սուրբ ժողովոյն հաղորդել ի մարմնոյ Տեառն։

ՃԿ (ՃԾԶ) ԺԴ. Վասն երախայից՝ կամ եղեւ մեծ ամենայն ժողովոյն դերիս ամս

1 K *մարդահաւաճութեամբ* NOSTVX YZWêdhlps *մարդտհաճութեամբ* bq *մարդահաճութիւն* LMQRSTX Zbq *այսպիսումն* NO *այնպիսուներն* Yd *այնպիսուն* cghlo *այնպիսոյն* AJKLMNOPQSTUZn *կանոնք* V *կանոնքն* u *կանունով* d *մինչև ցվաղջանսն կանոնք սահմանեցին* befgq *մինչ (b մինչև) ի վաղճան (f վախճան)* KMRYZhl *ցվախճանն* STo *ցվաղճանն* X *ցվաղխճանն*

2 IJYûabefghlklopqrst *սահմանեցին* c *սահմանիցին*

3 CDGHIJeg *հրաժարեն* û *հրաժարէն* KLMQRSTXYZt *հրաժարեցան* ac dbiklmoprs *հրաժարեցին* bq *հրաժարին* IJêeps *աշխարհէս* u *յաշխարհէն* n *յաշխարհէ* IJMNOQRS XYûbdefghloq *ի կենդանութեան* W *ի կենդանութեանց* ps *ի կենդանութիւնն*

4 Jbhlq *աւրինացն* I *օրինացն* OW *յօրինաց* befgq *չեն* MRX *յետի* acdkmps *ի յետին* b *արժան բայց յետին* HIUm *թոշակին* Qêo *զրկեսցեն* ca *զրկեսցի*

5 ûg չիք *այսինքն յաւրինաց անտի* d *այսինքն է* I *այլ ինքն* փխ. *այսինքն* lbho *աւրինաց* VIr *օրինաց* abcgkmq *կամ* փխ. *ապա* ef *կամ* փխ. *եթէ* p *թէ* d չիք *եթէ* û *եւ* TZ *յետ* աշ լուսանցքում KR XY չիք *յետ* afkmps *անյոյսն* t *ի ծանր* bq *ծանրն*

6 lMNQRSVZVêûdlot *հիւանդութեան* h *հիվանդութիւն* Y *հասանել* û *կամ* փխ. *և, զմարմին* ûabcdefghiklmo pqrst *ճաշակելոյ*

7 ê *ի կենդանութիւնն* deg *ի կենդանութեան* c *հաստատելոյ* R *կեսցէ* ABCDEFGHIJKLMNOPQSTUVX YZWêû *կեցցէ* Y *մի տարի* û չիք *մի*

8 bq *այնորիկ* IJWûeg *այնոցիկ* p *աղօթից* hqs *աղաւթից* eg *աղօթից ի* befgq չիք *առ դրանն* û *դրան* I չիք *մի ամ* leblor *միամտեալ* փխ. *մի ամ մտեալ*

9 Udghlot *յեկեղեցին* V *եկեղեցի* e *մտեալ եւցէ* փխ. *եւցէ* d չիք *ընդ* BC *ապաշխարաւղս* d *ապաշխարողսն*

10 NOWbdgnt *ջերմեռանդ* IJMNRSX YWûcdhlo *ապաշխարութիւն* g *ապաշխարութեանն* q *ապաշխարութիւնս* r *և ապաշխարութիւնն* Xû *ընդ* փխ. *ըստ* hlo *ընչիցն* û *ընչից* f *ինչից* k *յընչից* m *յընչիցն*

11 u *մարդոյ* ûr *տուր* L *հրամայեսցեն* beigq *հրամայիցէ* t *զամս երեք ապաշխարելով* IJKLMNOPQRST VXYZWûbeghloq *ամ*

12 r *եղև մեծ և սուրբ ժողովոյն հաղորդիլ ի մարմնոյ կենարարին տեառն* d *սուրբ և մեծ ժողովոյն* c *ժողովոյ* q *ժողովուն* iot *հաղորդիլ* cd *ի մարմնոյն*

13 MNOPRTXYbgqr *երեխայից* hlo *երեխայիցն* t *մեծի* dhlo չիք *մեծ* u չիք *մեծ ամենայն* r *մեծ և ամենայն* dt *սուրբ* փխ. *ամենայն* hlo *ամենասուրբ* փխ. *ամենայն* t *զամս դ* û *գ (ackmprs գգ* d *գգ* hlo *դ)* փխ. *դերիս* DHêhlq *ամ*

ուսցին զկարգն եւ զաւրէնն եւ մի եւս ամ ընդ ապաշխարողս աղաւթից զգուշասցին. մարդասիրութիւն ցուցցեն առ այնպիսիսն եւ խոնարհութիւն, զի ղնմանութիւն բերելով աւգուտ քեզ գործիցես եւ ապա լուասցի եւ վերստին ծնցի աւազանաւն եւ հաւասարեսցի աւրինացն, ղի որ արասցէ եւ ուսուսցէ՝ նա մեծ կոչեսցի յարքայութեան Աստուծոյ։

ՃԿԱ(ՃԾԷ) ԺԵ. Վասն բազում լուղիցն եւ մեծամեծ ամբոխիցն որ լինին ի կողմանս կողմանս, որք եպիսկոպոսք լինին եւ զայլոյ վիճակ յափշտակել ջանան եւ որք երիցունք լինին եւ այլոյ քաղաքի եւ ժողովրդեան ցանկան յափշաակել՝ կամ եղեւ մեծ ժողովոյն զի ղայնպիսիսն ղաղարեցուսցեն յիւրաքանչիւր վիճակի։ Ապա եթէ ի բռնութենէ կամ կաշառաւք զգործն ղայն յանդգնեաց գործել եւ ընդդէմ ելեսցէ առաքելական կանոնիս՝ կամ եղեւ սուրբ եւ մեծ ժողովոյն ղի զայնպիսիսն ընկեսցեն ի բաց յաթոռոյ եւ ի կարգէ

1 NOWa ուսուցին bq զկարգի և զաւրէնսն ûeg զկարգ և զօրէնս (e զօրէնսն) c զկարգս և զաւրէնսն hlo կարգն adfms զաւրէնսն ik p զօրէնսն ûbq չիք եւ dhlot ամն (dt ամ) եւ bq ամս a ապաշխարողսն

2 abcdefgkmpqs զգուշասցին աղաւթից (abq աղաւթիցն egp աղօթից) e զգուշասցեն մարդասիրութիւնն S մարդայսիրութիւն Wd մարդասիրութեամբ Uê ցուցցին Y ցուցեն begq ցուցանեն Y այնպսին ûbeg q այնպիսին

3 KLTZ խոնարհութիւնն Q խոնարհութեամբ hlo զխոնարհութիւն û և փխ. զի ê չիք զի begq զի ի նմանութիւն KMRYê զնմանութիւնն hlo նմանութիւն begq քեզ յաւգուտ (eg յօգուտ) գործեսցեն eg գործեսցես) rt գործեսցեն Yad hiklmops գործեսսես

4 U չիք և ապա JVX վերըստին i աւազաւն փխ. աւազանաւն bq հաւասարեսցէ

5 KLQRZ յաւրինացն MSTXY յօրինացն û օրինաց, և փխ. ղի pst զոր Y ուսսցէ HJKLMRSTXYZt արքայութեանն OVabikmpqst յարքայութեանն lUêû արքայութեան eg յարքայութիւնն lo արքայութիւն h արքայութիւնն

6 KLQTZ յաստուծոյ c չիք աստուծոյ

7 Y յուսզիցն grt ուղիցն Hû ամբոխից t որք

8 IJUbeghlq չիք կողմանս (որք) f չիք կողմանս բայց ավելացրել են ուրիշճեյր ճետագայում Y արքեպիսկոպոսք փխ. որք եպիսկոպոսք lZWûbefghlqt եպիսկոպոս NOUW ûefgbnp զայլոց bq յայլոց km զայլ befgn վիճակս q չիք վիճակ

9 bq յափշտակելն e ափշտակել hl o ջանան յափշտակել N ջան փխ. ջանան hlo չիք և (որք) NOb cq իրիցունք A այղոց bdefgq այլոց NOp չիք և (ժողովրդեան)

10 MRXWbhloq ժողովրդեանն d ժողովրդն b ցանկանն u չիք յափշտակել W մեծի b ժողովուն g ժողոյոյն ê չիք զի

11 U այսպիսիսն uo զայնպիսին r այնպիսիսն p ղաղարեցուցանել q ղադարեցուցանեն IJKLMORST VXYZûeghlops իւրաքանչյիւր Uit վիճակին b վիճակն eg վիճակս fq վիճակ

12 n չիք ի Ybq ի բռնութենէն H ի բռնութեան n ի բռնութեամբ AIJKLM NOPQZWn կաշառովք u կաշառուք bq զգործս i զգործ U անդգնեաց e յայնտգնեաց Z յանգոսնեաց փխ. յանդգնեաց befgq չիք յանդգնեաց acdkmps յանդգնեալ գործեաց befgq գործեաց Ghl չիք և

13 hlo եկաց d յառաքելական n կանովնիս O կանոնին t մեծ և սուրբ ubq չիք և d չիք և մեծ

14 g չիք ղի u զայնպիսին KLMQRST XZ ընկեսցէ Y ընկեսցի NO ընկեսցուսցեն n ընկեսցեն և մեկնեսցեն ի բաց befgq յաթոռոցն d յաթոռոյն U չիք ի (կարգէ) Un ի կարգէն

քահանայութեանն եւ բնաւ իսկ ի բաց մերժեսցեն ի պաշտամանէն եւ այնուհետեւ. եղիցի քեզ իբրեւ զմի յանդգամաց, զի որում տուեալն իցէ՝ տացի եւ յաւելցի, եւ որ ոչն գիտիցէ ունել եւ զոր ունիցին՝ բարձցի ի նմանէ։

ձԿԲ (ՃԾԸ) ԺԶ. Վասն այնոցիկ որ ի կարգին են եւ ի կանոնին եւ յուխտի եկեղեցւոյ եւ յագահութիւն եւ ի ղաւշաքաղութիւն անկանիցին, զարծաթ իւր ի վարձու տացէ եւ տոկոսեաւք պահանջիցէ եւ մոռանայցէ զբարբառն աստուածեղէն գրոց որ ասէ թէ «Զարծաթ իւր ի վարձու ոչ տացէ»*, եւ մանաւանդ գայթ ի գայթ ի պաշտաւնն թուլասիրտ, յաղաւթս մեղկ, եւ ծոյլ ի հաւատս՝ այնպիսումն ասէ գիր. վայ «որոց թողեալ իցէ զուսումն մանկութեան եւ մոռացեալ զուխտն աստուածեղէն»**. կամ եղեւ մեծ ժողովոյն զայնպիսին մերժել ի կարգէն եւ կամ բարեաւք կամաւք յուղղութիւն ածել։

* Եզեկ. ԺԸ, 8 ** Առ. Բ, 17

1 FHINQVXYWèûabdhiklmopqs քահանայութեան cl քահանայութենն r քահանայութեան և ի m ի բաց յաթոռոյ և ի կարգէ մերժեսցեն BCDEFGHUêûa ընկեսցեն փխ. մերժեսցեն Y մերժեսցի Vêbg kq ի պաշտամանէն

2 ė այնոյհետև ù այսուհետև r քեզ ի իբրև n զմի ի HIJLNOSêûegh ln անզգամաց ìq յանսղամաց Gkn յորում

3 KLd արւեալն UWû տուեալ h տացէ l տացէ փխ. տացի Yl յաւելի d k աւելցի c ոչ Q գիտիցէ տացի ունել

4 KUYbcefghlq ունիցի S ունիցեն Hbceq բարձի

5 t որք ê չիք ի (կար-) N ի կարգէն Y ùq ի կարգի ê ի կարգեն û չիք և (ի կանոնին), ի կանոնէն n ի կանովնին U ուխտի

6 NOVYbfgboprs եկեղեցոյ ù եկեղեցոց c եկեղեցոյն q յեկեղեցոյ ûbq ի փխ. և (յագահութիւն) JKLMQR STUYZ ագահութիւն d չիք և ի գաւշաքաղութիւն Yr չիք ի բոլոր Ձեռ-երը ղօշաքաղութիւն Y անկանցին di անկանիցեն e յանկանիցին blo անկանիցի

7 b վարձուն նա ոչ տացէ U և (տոկոսեաւք) կրկնված է BCDEFGHI JKLMQRSTXYZêbcbiloqrt տոկոսիւք eg տոկոսօք I պահանջի ûbe fgq պահանջեսցէ

8 ûd դրաւրառ abcefgiklmoqr դրաբրառ cp աստուածային befgq աստուածային գրոյն (bq գրո f գրոյ) hi lort ասաուածեղէն (hil աստուածեղեն) սուրբ գրոց U չիք որ ասէ, cd եթէ ahlo չիք թէ

9 abcdefghiklmopqrst ի վարձու նա (cdebr նայ) ոչ eg տացէն bq տացէ: նմա ûbegq չիք և g մա<ա>նաւանդ p գայթ ընդ գայթ q գայթագղի փխ. գայթ ի գայթ IJYûhl ի պաշտօն bqo ի պաշտաւն kmps ի պաշտամանն փխ. ի պաշտաւնն

10 ABCDU թուղասիրա J թուլասիրս Yû թոյլասիրտ eg թուլասցի սիրտն d թուլայսիրտ Y չիք յաղաւթս I մեղք Xeq ծուլ AB այնպիսուումն NOWbd այնպիսոյն ûbklo այնպիսում t յայնպիսումն KLMQS TZ այսպիսումն RX այսպիսումըն Y զայսպիսումն

11 P ասէ գիր... զուսումն ձախ լուսանցքում b գիրս q գիրն Vhl որոյ hlo զմոռացեալ

12 û զուխտ t եղև սուրբ և մեծ NO W մեծի a սուրբ փխ. մեծ Kacdegi kmnprs զայնպիսիսն hlo զի այնպիսիսն (h զայնպիսիսն)

13 Ibhloq մերժեալ abcdefghiklmopqr st չիք և t չիք կամաւք JX յուղղութիւնն d ածել զայնոսիկ

ճԿԳ (ճԾԹ) Ժէ. Լուր էհաս ի սուրբ եւ մեծ ժողովն Նիկիայ, թէ ի տեղիս տեղիս սարկաւագունք աւրէնս տան եւ մկրտութիւնս առնեն, եւ ընդդէմ թուեցաւ գործն Առաքելական կանոնաց եւ մեծ ամենայն ժողովոյս. բայց աղէ որք ոչ ունին իշխանութիւն մատուցանել պատարագ՝ նոցա զի՞արդ համարձակ լինի զմարմինն Քրիստոսի բաշխել. այլ որք մատուցանեն զպատարագ՝ նոքին եւ բաշխեսցեն, եւ սարկաւագին իշխանութիւն լիցի հանել ի սեղանն եւ իջուցանել եւ զգուշութեամբ ի սպասու կալ եպիսկոպոսին, այլ եւ ընդ երիցունսն խառն աւրէնս առնուլ կանոնք ոչ հրամայեն։

ճԿԴ (ճԿ) ԺԸ. Վասն այնոցիկ որ արուագէտք են, կցորդք են այնոցիկ որ պղծին ընդ անասունս եւ ապաշխարութիւն նոցին ի վերայ եղիցի. այլ եթէ քահանայ ոք ըմբռնեսցի յախտին՝ ելցէ ի քահանայութենէն, եւ եթէ յուխտի մանկանց՝ ի կարգէն ելցէ, եւ ապաշխարութիւն անասնագիտացն ի վերայ եղիցի։

1 NOW յուր (s ուր) փխ. լուր W չիք ի (սուրբ) NO և սուրբ ի մեծ abcdefghiklmnopqrst և ի մեծ A Նի-կիկիա o Նիկոս Y չիք Նիկիայ acdhiklmoprst եթէ bq չիք ի (տեղիս)

2 e սարկաւագունքն KLQRSZlo յաւ-րէնս MXYfh յօրէնս Y կատարեն փխ. տան NOWû մկրտութիւն Y տան փխ. առնեն

3 KL թըւեցաւ d յարաքելական cg կա-նոնացն n կանովնաց W կանոնայ մեծ և ամենայն u չիք ե մեծ ամե-նայն

4 u չիք ժողովոյս GU ժողովոյն d ժողո-վոյնս û չիք բայց աղէ acikmprst ոչն ê իշխանութիւնն n իշխանութիւնս dr մատուցանեն

5 befgq պատարագ մատուցանել Y զպատարագ êcd լինի համարձակ L լինին befgq լիցի ûd զմարմին l և զմարմինն hlo տեառն փխ. Քրիստոսի

6 A այդ i չիք այլ hlo ոք փխ. որք r մատուցանին abdefghiklmopqrs պատարագ t զպատարագն b նոքա են

7 û չիք և (սարկաւագին) I սարկաւագի ê իշխանութիւնն d և հանել û սե-ղան r իջուցանեն

8 hilort չիք և (զգուշութեամբ) Wêachiklmoprst չիք ի achiklmoprst սպասաւորել (d սպասօրել) փխ. սպասու կալ AB այդ û չիք այլ NOW երիցունքն Yakmps երի-ցունս belq երիցունսն cd երիցունս

9 t խառն ընդ օրէնս IJKLMQRSZ յաւ-րէնս TXY յօրէնս ûg օրէն êrt առնել Y տալ փխ. առնուլ r զկանոնք hlo ոչ հրամայեն կանոնք IJû հրա-մայեսցեն

10 K ոյր (êûrt որք փխ. որ (արուա-գէտք) acegmprst արուաղէտքն fr արուագետքն d արուագետն Y և կցորդք են Uûacdhiklmnopst կցորդ են g կցուըքդ են r կըցոր-դին Wqrt որք (պղծին) b չիք որ (պղծին)

11 ê պղծեն t ընդ անասունս պղծին êûbdegq անասունսն f անասունս m անասուն U ապաշխարութիւնն adfgiklmpqrst նոցա L եղիցի ի վերայ GHNOVWq եղիցին

12 Kbciqrt թէ beg ըմպռնեցաւ ախտին q ըմբռնեցաւ ախթին f ըմբռնեցաւ KSTZmst յուխտին (k ուխտին) փխ. յախտին Y յուխտէն ելցէ և ի i չիք ի ûps ի քահանայութենէ

13 t թէ ûeghioq ուխտի b մանկանց է i ի կարգէն ելցէ ի կարգէն t ելցէ ի կարգէն և ապաշխարութիւն նո-րա անասնագիտին Y չիք ելցէ êq ապաշխարութիւնն KLMQRSTXYZ չիք ապաշխարութիւն

14 Uûegnq անասնագիտաց b անաս-նայգիտաց achiklmoprs անասնա-գիտին d անասնայգիտին M ի վե-րայ կրկնված է begq չիք ի վերայ

ՃԿԲ (ՃԿԱ) ԺԹ. Որք հերձուածեցան ի հերձուածսՊաւղովնիալի հերձուածողի եւ յետ այսօրիկ ապաւինեցան ի կաթողիկէ եկեղեցի՝ սահման եդեալ է, զի դարձեալ մկրտեսցին ի կաթողիկէ եկեղեցի, զի այն ոչ լիութեամբ էր. ապա եթէ ոք ի նոցանէ յանցեալ ժամանակս ընդ ուխտիւն լինին, զի թէ ամբիծք կամ անարատք դտանիցին, ձեռնադրեսցին յեպիսկոպոսէն եկեղեցւոյ սրբոյ. ապա եթէ ի հարցանելն եւ ի քննելն անարատք չգտանիցին, արժան է լռեցուցանել զայնպիսիսն։ Սոյնպէս եւ վասն սարկաւագացն եւ ամենայն ոք որ եւ իցեն ընդ կանոնաւք, նոյն կարգ կացցէ։ Յիշեցաք եւ վասն սարկաւագաց կանանցն, որք կերպարանաւք ձեռնադրութիւն ունին, զի ամենայն իրաւք իբրեւ զմի յաշխարհականաց կացցեն։

1 hlo ժողովն փխ. հերձուածս eg հերձուածսն I պօղովնիայի W պօղոնիս û պողովնեայ abegi պողոնայի dkp պօղոնայի c ապողոնայի ı պողոնայի h պօղոնարի b պաւղոնարի q պողինարի rt պօղոնեայի s պաւղոնայի մնացած ձեռ-երը պաւղովնիաի ûeg հերձուածողին Y չիք հերձուածողի

2 Zûabcdegbıklmoprst այնորիկ Y յապաւինեցան JKLMNOQRSTUVX ZWêabegkmnprst ի կաթուղիկէ Y սուրբ եկեղեցի dg եկեղեցին e յեկեղեցին NO զի այն սահման

3 Y սահմանեցաք փխ. սահման եդեալ է k չիք սահման.... եկեղեցի Z եգեալ է զի դարձեալ է Y մկրտեսցի IKLMNOQRSTUVXZWêaegmnop qrst ի կաթուղիկէ MRX յեկեղեցի e յեկեղեցին gt եկեղեցին Y զայն

4 eg լրութեամբ փխ. լիութեամբ irt կամ փխ. ապա achklmpst թէ Hl ոչ փխ. ոք d չիք ոք û չիք ի ûeghlo անցեալ

5 U ուխտին ûabcdfhiklmnopqrst ուխտիւ Q լինէր q էին փխ. լինին LUlnot եթէ NOYWûip անբիծք h անպիզծս (ıo անպիծս) փխ. ամբիծք Ybefgpqt և փխ. կամ NOW û անարատ FQSêhlq գտանիցեն

6 LNêhl ձեռնադրեսցեն ILMQRSTV YZ եպիսկոպոսէն U եպիսկոպոսէ bq յեպիսկոպոսէ K չիք յեպիսկոպոսէն JNOPVYbcdefhkopqrs եկեղեցոյ ıg յեկեղեցոյ H յեկեղեցւոյ Wcefghloqrt թէ NObq չիք ի

7 NOWbefgq չիք և ի քննելն êû ի քննել ûbpqs անարատ q չգտանիցեն ձեռնադրեսցին ի յեպիսկոպոսէն եկեգեցոյ սրբոյ նայ արժան է b ոչ գաանիցին նա արժան է FKLMQRSTZêdhl չգաանիցեն a չգանիցին փխ. չգաանիցին r այնպիսին լռեցուցանել

8 BCDEGHIJWêde զայնպիսին û այնպիսին R այնպէս (û այսպէս g նոյնպէս hkmps որպէս) փխ. սոյնպէս ûlo սարկաւագաց

9 Z ոք և որ իցեն û չիք ոք t որք փխ. որ և r որ և ից ջնջված է befgq չիք և (իցեն) Zkmps չիք ընդ J կանոնոք U կանովնօք ac k կանոնաց bq կանոնաւքն n կանովնաւք q կայցէ Y չիք նոյն..... կերպարանաւք ú չիք յիշեցաք.... յաշխարհականաց կացցեն NO Wir յիշեցէք mpst յիշեսցուք û չիք և (վասն)

10 hot սարկաւագացն ûdefgmqs կանանց bırt կանոնաց փխ. կանանցն hlo չիք կանանցն abefgbiloqrt որ G կերպարաւք Q ձեռնադրելութիւն ê ձեռնադրութիւնն efgq ձեռնադրութիւնս

11 kmps և փխ. իբրև IJKLMQSXYZe gqn աշխարհականաց hlo յաշխարհացն bq կայցեն e կացցեն են ոմանք ծաղր առնեն զատկէն մինչ պենդէկոստն և ամենայն կիրակէի չկրկնել ծունր փառք աստուծոյ

ՃԿԶ (ՃԿԲ) Ի. Զի են ոմանք որ ի կիւրակէի ծունր դնեն կամ յաւուրսն մինչեւ ցՊենտակոստէն, կամ եղեւ՝ զի ամենապէս յամենայն իշխանութեան միաբան արժան է պահել զկարգ, զոր ինչ եդ սուրբ ժողովն, զի յոտն կալով զաղաւթսն մատուսցեն Տեառն ամենայն երկիր։

Կոստանդիանոսի թագաւորի առ եպիսկոպոսս եւ առ ժողովուրդս.

Զի չարեաց եւ ամպարշտաց լծակից եղեւ Արիոս, յիրաւի զնոյն պատուհաս նոցին անարգանաւք կրեսցէ, որպէս եւ այժմ Պորփիւր որ աստուածպաշտութեան թշնամին եւ աւրէնսդրութիւն անաւրէնութեամբ վասն պաշտամնէից հաստատեաց, ըստ արժանի գիւտի զհատուցումն չարեաց իւրոց. եւ այնչափ եւս, զի նախատելի իցէ եւ որ գալոց ժամանակքն իցեն, զի առաւելապէս եւս լցցի չարաչար եւ հայհոյեալ կոփանաւք եւ ապականեսցին որ ի նմա ամպարշտու-

1 t և զի են բացի RY-ից մնացած Ձեռ.երը չունեն ի A կիւրակէի ձախ լուսանցքում. e մնացած Ձեռ-երը կիրակէի abcdefgikmpq rst որ ծունր դնեն յաւուր կիրակէի (b կիրակէին d կիրակի s կիւրակէի) կամ hlo որ յաւուր կիրակէի (h կիւրակէի) ի ծունր դնեն hlot յիՆանցն յաւուրսն ır յաւուրս յինանց I աւուրս JUû աւուրսն befgq յաւուրս û մինչև և cd չիք մինչև

2 A ցպենդակոսն KMSTUXZceg ks ցպենտակոստ am ցպենդակոստ PQ ցպէնտակոստ NOf ցպենդակոս Vn ցպենտակոս YW ցպենտէկոստէ ê ցպենդէկոստն û ցպէնդէկոստսն r ցըպենտէկոստըն t ցպէնտակոստէն XY միապէս փխ. ամենապէս INOUYWgn ամենայն Xrt իշխանութեանն

3 hlo զկարգն BCDEFGHWêf ետ Y ետին û եդաւ NO զոր փխ. զի

4 hlo չիք զի յոան կալով km ps յոտնակալով փխ. յոան կալով êûn զաղաւթս t մատուցանեն զաղօթս տեառն աստուծոյ ամենայն երկիր GHêabeg kmpqrs մատուցանեն cd մատուցանեն տեառն աստուծոյ ամենայն երկիր Jûk յամենայն KLSTZ յերկրի բացի Vêaeghklmopqrs-ից մնացած Ձեռ-երը երկրի

5 begq կանոնք կոստանդիանոսի թագաւորին A կոստանտիանոսի BFGI JNUYêûbdeghiklmpqs եպիսկոպոս c եպիսկոպոսն

6 Uê չիք և cdefg ժողովուրդսն km ps չիք ժողովուրդս

7 lo չարաց I յամբարըշտաց hlo ամբարշտութեանց h յարիոս ê իրաւի

8 Q պատուհասի l պատուհասն ho պաս փխ. պատուհաս t այժմդ akmprs պորփուր deg պորփիւրոս l պորփիուր

9 Yeg չիք որ VX աստուածապաշտութեանն bq աստուածապաշտութիւն ê թշնամի և օրէնսդրութեան անօրէնութիւն K աւրէնսդրութեամբ VX օրէնսդրութիւնն abcd efghilmpqs աւրէնսդրութեան û օրէնսդրութիւնն անաւրինաց անաւրէնութեամբ bq անաւրէնութեան R չիք անաւրէնութեամբ

10 cd հաստատեալ eg արժանին bq գիտել (eg գտին) փխ. գիւտի

11 Y հատուցումն b զհատուցուն h զատուցումն g իւրեանց acdhikl moprst այնչափ k չիք զի BDGHI JSû նախատել

12 BCDEFGHn գալոյ û գայլոյ փխ. գալոց U ժամանակն Yuır ժամանակք êt ժամանակ o ժամանակնքն t իցէ bnq քննիցեն փխ. իցեն Hêacdhiklmoprst լիցի փխ. լցցի L լցցի ևս b չարչարեալ

13 Aabcdefghılmopqrst կափաւք bcq ապականեսցի hkl ապականեսցեն abcdefghiklmopqrst ի նմանէ BC EFKo ամպարշտութենէ

թեան աւրէնսդրութիւննւ Այսպէս եւ այժմ. կամ եղեւ, զի որ Արիոսի եւ ոյք հաւասարեն կամաց նորա, զի Պորփիւրացիք կոչին, զի ոյք եւ ումեք բարուց հաղորդեալ են՝ զնոցին անուանս ունին։ Եւ յետ այսորիկ թէ առ ումեք գիրք Արիոսի կարգեալ իցէ եւ գտանիցի՝ զանպիտան այրելով այրեսցեն, զի ոչ միայն ապականեալ վարդապետութիւն նորա կորիցէ, այլ զի ամենայնիւ բնաւ յիշատակ նորա մի գտանիցի։ Այլ զայս յայտնապէս հրաման տամ, զի թէ առ ումեք գիրք որ յԱրիոսէ եդեալ կամ կարգեալ իցէ եւ տեսանիցի առ ումեք կամ իբրեւ թաքոյց եւ ոչ առ. ետեղ ի կրակ մերձեցոյց եւ կամ ոչ վատնեաց այրելով՝ այսպիսին մահու մեռցի. ապա եթէ ի նմին ժամանակի այլք եւս գտցեն, պատիժս այս լիցի՝ գլուխ զորմ տայցեն եւ այսպէս վճարեսցեն ի կենաց իւրեանց։

1 IJMQRSXYêeghiopqs *աւրէնսդրու-թիւն* ûbd *աւրէնսդրութեան* b *յայժմ* hlo չիք *այժմ* hılort *կան. ոմանք ոյք* (rt *որք*) փխ. *կամ եղև.... և ոյք* W *եղև և զի* A *զի որ աշ* լուսանցքում abcdefgq չիք *զի որ* U *ոչ* փխ. *որ* Yûkmps չիք *որ*

2 r չիք *նորա* begq չիք *զի* t *որ* (k *զոր*) փխ. *զի* BCDEGHû *պորփիւրացի ոք* begq *զպորփիւրացիք* hlo *մանեացի* (ir *մանէացիք* t *մանիքէ-ցիք*) փխ. *պորփիւրացիք* NW eg *կոչեն* DGHû *ոյ* փխ. *ոյք* hio չիք *ոյք և*

3 kmps *մեք* (q *ոմէք*) փխ. *ումեք* hılort *ելեալ* փխ. *հաղորդեալ* û *զնոյին* փխ. *զնոցին* hlo *և զան-ուանս* q *ունիցին* p չիք *և* (*յետ*) hil ort *վասն* փխ. *յետ*

4 airt *այնորիկ* Y *եթէ* G չիք *առ* F *կարգեցեալ* abcdefgkmpqs *կար-գացեալ* (hilort *կեցեալ* R *կարեալ* Y *կրեալ*) փխ. *կարգեալ* ê *կամ* փխ. *և* u *զտանիցէ* kmps *գտանի*

5 bq *զայսպիսիս* eig *զայնպիսիս* hl ot *զայնպիսին* hilort *հրով* փխ. *այրելով* e *զի աչ միայն* կրկնված է b *այնապականեալ* q *անապական-եալ* Y *վարդապետութիւնն* hl o *վարդապետութիւն նորա ապա-կանեալ*

6 H *կոչիցէ* (ps *կրիցէ*) փխ. *կորիցէ* BFG *այդ* abcdefgbklmpqs *զի մի ամենևին* (acdkmps *ամենայնիւ*) o *այլ և զի ամենեւին* t *յամենայնի* ê *ամենեւին* ûhiop չիք *բնաւ* t *յիշատակն*

7 t չիք *նորա* befgpq չիք *մի* bq *զտա-նիցէ* t *զտցի* ABF *այդ* d չիք *այլ* q *յայտապէս* d *տայմ*

8 c *գիր զրոյ* փխ. *գիրք որ* Ygh lot չիք *որ* GHOW *յարիոսիէ* JUYen *արիոսէ* êg *արիոսիէ* hlo *յա-րիոսի* ilo *եդեալ* փխ. *եդեալ* r՝ *ե-դեալ է կամ* BCDEFGHIKê *կար-դեցեալ* abcdeighklmopqrst *կար-դացեալ* փխ. *կարգեալ* Lkm *տե-սանիցէ*՝ê *տեսանեցի*

9 Q *ոմեք* V *յումեք* hlo *և կամ* i չիք *կամ* hlot չիք *իբրև* Qê չիք *և ոչ առ... մերձեցոյց* t *ոչ առ և ի կրակ ետղ մերձեցոյց* F չիք *առ* (*ետեղ*) N *առ ի տեղ* Wp *տեղ* (m *տեղի*) փխ. *ետեղ* begt *աւետել* (d *առնէ տեղ*) փխ. *առ ետեղ* W *կրակի* ps *մերձեցայց*

10 ê չիք *և* bq չիք *կամ* gq *վատ-եաց* ps *վայտնեաց* CDGHINXY Wêûefghiklot *այնպիսին* bq *և այն-պիսին* ê *մեռանիցի* hikmps *թէ*

11 l չիք *ի* RXY *ժամանակին* ABF *այդք* MQRXYdkm *այլ* û *աղք* փխ. *այլք* ûb *գտցին* efgqt *գտցին պատիժ* chilor *պատիժ* Y չիք *պատիժս.... տայցեն*

12 Va *զորմն* ps *զոր* hilno *զորմ տացեն* (n *տացցեն*) N *տացեն* hl չիք *և* Yht *այնպէս* l *նոյնպէս* փխ. *այս-պէս* Y *վճարեսցին* û *վիճարեսցին* eg *վիճարեսցեն* acikmps *վախճա-նեսցին* (l *վախճանեսցեն* do *վաղ-ջանեսցին* h *վաղջանեսցեն* r *վաղ-ճանեսցին* t *ելցեն*) փխ. *վճարես-ցեն*

Գլուխ հաւատոց ժողովոյն Նիկիայ.

Յիշխանութեանն Պաւղոսնի եւ Յուղիանոսի փառաւորաց եւ լուսաւորաց, յամաց Աղեքսանդրի ՈԼԶ. յամսեանն մարերի իբրեւ ԻԲ էր ամսոյն, յառաջ քան զԺԳ-ն կաղանդին յունի ամսոյ ի Նիկիայ, մայր քաղաքացն Բիւթանացւոց, եդաւ հաւատս՝ Հաւատամք ի մի Աստուած Հայր ամենակալ։ Այս են հաւատք, զոր եդին սուրբ հարքն։

Յառաջ վասն Արիոսի հայհոյութեանն յասելն թէ արարած է Որդին Աստուծոյ եւ վասն ամենայն հերձուածողաց՝ Սաբեղի, Փոտինոսի եւ Պաւղոսի Սամոստացւոյ եւ Մանիքեցւոց եւ Վաղենտինեայց եւ Մարկիոնեացւոց եւ վասն ամենայն հերձուածողաց, որք յարեան ի վերայ կաթողիկէ եւ առաքելական եկեղեցւոյ, զորս դատապարտեցին ի Նիկիայ քաղաքի իբրեւ ժողովեալ էին եպիսկոպոսք ՅԺԸ. որոց անուանքն

1 O հաւատոյց UYêdınrt հաւատոյ hlo հաւատոյն
2 BCFio յիշխանութենէն DGHJKLMRT YZegkmprs իշխանութեանն IQSXê ubq իշխանութեան NWd յիշխանութեան hl յիշխանութիւն F պօղոմնի W պօղոնի ê պողոմնի ps ապաւղոմնի a պաւղոնի f պաղոնի eg պտղոնի (b պտղոյն q պտղոյնի) փխ. պաւղոմնի Q ուլիանոսի g յուլիանիանոսի NWbeiga փառաւորեաց և լուսաւորեաց ê փառաւոր, չիք և լուսաւորաց
3 lèdt ամաց befgq յամանց Nb յադէկսանդրի N զճլզ G յամոեան ê և փխ. յամսեանն dps ամսեանն X մարեր t որ իբրև
4 abcdefghiklmopqrs ժԹ (t ժԹ-ն) փխ. իր kps ասաց փխ. ամսոյն m երեոաց փխ. էր ամսոյն ê չիք էր ամսոյն A զժգ-ն-ի տեղը սկզբնապես բաց է թողնված. մեկ ուրիշը հետագայում ավելացրել է գի-ն BCDEFG HIJLMOPQRSTUVXZûn զզի-ն Y զգ-ն W զի-ն ê զի K .զի-ն N զզ ամիսն կաղանդիս A-ում սկզբնապես յուն. բաց է թողնված ի ամսոյ-ի տեղը. ուրիշները բնագրի յուն-ին ավելացրել են ի ամսոյ, այսինքն յունի ամսոյ IJKLMNOP RSTUVYZWên յունիս Q ունիս X յունիսի, չիք ամսոյ acs յունուարի (bdfikmpqrt յունվարի eg հունվարին hlo յունվար) փխ. յունի ամսոյ
5 ê քաղաք U մայրաքաղաքն t մայրաքաղաքին Q րիւթանացւոյ
6 g իմ փխ. ի մի Vacıklmorst ամենակալ արարիչ (c յարարիչն t արարիչն) ď ամենակալ արարիչ երկնի և երկրի h չիք ամենակալ lêûacdkmps հաւատամք KLMQRS TXYZ չիք այս են... սուրբ հարքն befgq հաւատք (bq հաւատամքն) այս են e զո փխ. զոր
7 b հայրապետքն փխ. հարքն
8 bq արժան է փխ. արարած է
9 l չիք ամենայն bíq չիք սաբեղի
10 eg չիք սաբեղի.... հերձուածողաց U քոտինոսի hiklmoprst փոտիանոսի b փոստինոսի c չիք և bfq պաւղի bíq չիք և մանիքեցւոց c մանէացոց
11 Un վաղենտինեայ IJêdbklmops վաղէնտինեացւոց NOVW չիք վասն
12 KLMQRSTXYZ չիք ամենայն H չիք ի վերայ ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTUVXYZWûacdfkmnp qst չիք եւ (առաքելական)
13 r չիք և առաքելական Y առաքելականի d կաթուղիկէ եկեղեցւոց առաքելական e առաքելական սուրբ b եկեղեցի
14 IJûbhlq քաղաքին t ի քաղաքն Նիկիայ efg քաղաք և իբրև (f չիք և) p ժողովէին N դճժը ê յծը dik mt անուանք a անուանց

ըստ իւրաքանչիւր իշխանութեան գրեալ է, որ զի փութապէս ծառայք Աստուծոյ առաւելագոյն փոյթ եդին ղարեւելեաց եպիսկոպոսացն գնել զանունս, վասն զի արեւմտից եպիսկոպոսացն՝ ոչ, նոյնպէս խնդիր ինչ էր վասն հերձուածողաց։

Սուրբ եպիսկոպոսն քաղաքին Կուդուբէ այսպէս հաւատամ, որպէս յառաջագոյն գրեալ է։

Բիկտոր եւ Բիկենտ երիցունք ի Հռոմ քաղաքէ։

Յեղիպտացւոց

Աղեքսանդրոս Աղեքսանդրի մեծի.

Ափոսատրիոն յԱղփոկրիտիանոսէ.

1 t *իշխանութեանց* ê *որպէս* փխ. *որ* abcdefghiklmopqrst *որ չէ դժուար յայանել (*p *յայտնի են* s *յայտնեն)* փխ. *որ* bcdhiloqt չիք *զի փութապէս...,* մինչև 150-րդ էջի 12-րդ տողը: aefgkmprs ձեռագրերում Նիկիայի ժողովի մասնակիցների ցանկը դրված է ոչ թե կոստանդիանոսի ուղերձից անմիջապես հետո, այլ Ձեռ-երի վերջին մասում. այդ պատճառով էլ սրանք այդ ցանկից առաջ ունեն վերնագիր և ներածական, որի սկիզբը՝ *երբե.... գրեալ է* կրկնված է՝ 133 էջի 14-րդ տողից մինչև 134 էջի 1-ին տողը: վերնագիր՝ *Նիկիայ ժողովոյն (*ps *ժողովն) անուանք* r-ը շարունակվում է՝ *որ ի Նիկային ժողովն այս են* g-ն չունի այս կրկնված հատվածը՝ *երբե ժողովեալ էին եպիսկոպոսք յժը որոց անուանքն ըստ իւրաքանչիւր իշխանութեան գրեալ է* aefgkmp rs *աստ այլ* փխ. *զի*

2 r *տեառն* փխ. *աստուծոյ* û *առավելապէս* ê *արեւելեաց* û *զյարեւելեաց* akmps *զարեւելեայց* ê *եպիսկոպոսաց*

3 QS *գնելն* F չիր *գնել զանուանս....* *եպիսկոպոսացն* IJKLQTZeg *յարեւմտից* J *յեպիոկոպոսացն* ê *եպիսկոպոսաց*

4 f *ինչ խնդիր ինչ* A *հերձուածողաց* JKLMNOPQRSTUVXYZWên *հերձուածոց* efgr *հերձուածողացն*

5 Zêefg *եպիսկոպոս* efgkmprs *քաղաքի* eg *կուրդուբթէ*

6 Y *յառաջագոյն որպէս* aefgkmp rs *գրեալ է աստ*

7 e չիք *բիկտոր... քաղաքէ* U *իկտոր* W *բեկառր* aefgkmps *բիտոր* r *բիտոն*. բացի aefgkmprs-ից մնացած Ձեռ-երը *բեկենտ* DGHû *բէկէնս* QRSTXYZ *բենեկտ* U *բեկենմ* V *երիցունք* r չիք *ի* W *ի հռոմայ* ıı *ի հռովմայ* r *ի հռոմէ քաղաքի* բացի XYaefgkmns-ից մնացած Ձեռ-երը *ի հռովմ*

8 DGH *յերիցանցն հռովմա յեգիպտացւոց յարեւմաեան եպիսկոպոսք եղեալ են անուանք* փխ. *յեղիպտացւոց* LV *յեգիպաացոց այսք են (*V չիք *այսք են)* Y *եգիպտացոց* s *յեղիպաացուոց* r չիք *յեղիպտացւոց* efg վերնագիր՝ *Նիկիոյ (*f *Նիկիա) սուրբ (*f չիք *սուրբ) ժողովոյն անուանքն (*f *անուանք) են այսոքիկ (*e չիք *են այսոքիկ)* փխ. եգիպտացւոց ê չիք *յեգիպտացւոց*-ից մինչև 150-րդ էջի 12-րդ տողը

9 XW *յաղէքսանդրի* GRY *մեծ* efg *աղէքսանդրոս եգիպտացոցն աղէքսանդրի* . *մեծէ (*f *մեծի)*՝ 8-րդ և 9-րդ տողերը միացված են

10 G *ափոսաւորիոն* akmps *ափասատրիովն յաղփկրիտիանոսէ (*ps *յաղրկրիտիանոսէ)* e *ափսանշրովն* f *ափաստնշրիովն* g *ափասանշրովն* ıı *ափոստարիմոն* r *փոսատրիոն* DG *յաղփոկրախանոսէ* H *յաղփոկրտինն* UY *յաղփոկրիտիանոսէ* ef *յաղփկիտիանոսէ* g *յաղփիկիտիանոսէ* r *յաղփոկրիսփանոսէ*

Ադամանտիոս ի Կենոսէ.
Արբետիոն ի Պարբետէ.
Փիղիպպոս ի Պամփիայէ.
Պետամոն ի Հերակլոսէ.
Սեկունդոս ի Պտղոմէ.
Դորոթէոս ի Պեղոսէ.
Գայիոս ի Թումուէ.
Անտիոքոս ի Սեմփոյէ.
Տիբերիոս ի Տոթոսէ.

Ի Թեբայիդոսէ կողմանէ

Ատթաս ի Փսեգացւոց.
Տիրանոս յԱնտինոսէ.
Աղղուսիանոս ի Լիկէէ.

Ի Լիբէէ վերնոյ

Դաքէս ի Բեռնիկէ.
Զոպերոս ի Բարսէ.
Սերապիոն յԱնտիպերգոսէ.
Սեկունդոս ի Տաւքլիբէ.
Տիտոս ի Պարտանոսէ.

1 akmps *ի կենաւսէ* efg չիք *ի կենոսէ*
2 kmps *արբետիրն* efg չիք *արբետիոն* բացի BCDEFGHr-ից մնացած ձեռ-երը *արբէտիովն* efgkmps *ի փարպետէ* a *ի փարփետէ*
3 Up *փիլիպոս* CDHû *ի պանփիայէ* NW *ի պամփայէ* afkmprs *ի մամփիսէ* e *ի մամբփիսէ* g *ի մամբիիսէ* Y չիք *ի պամփիայէ*
4 efg *պենրամոնն* kmps *պետամանն* Y չիք *պետամոն* O *ի հերլկլոսէ* W *ի հերլցկլոսէ* r *ի հերակղիոսէ*
5 f *սենկունդոս* eg *սենկղոնդոս ի փտլոմէոսէ* BCDEFGHIJKPûaf *ի փաղոմէ* kmps *ի փտողլոմէ* r *ի փտողոմէ*
6 JX *դորոյթէոս* r *դորոյդէոս* aefg *ի թումուէ* փխ. *ի պեղոսէ*
7 a *գայիոոս* kmps չիք *ի* Q *ի գումուէ* aefg *ի թումուանէ* kmps *եթումուանէ*
8 V *անտիքոս* efg *ի սեմփոյէէ*
9 p *տեբերիոս* GHû *միբերիոս* W *տիբերիայ ի առբոսէ* efg չիք *տիբերիոս ի ստթոսէ* km *ի սաւթէոս*
10 IJNOPQVW *ի դեբաիդոսէ* ST *ի դեպաիդոսէ* KLMRXY *ի դեբայիդոսէ* U *ի թեբայիոսէ* û *ի թեբայդոսէ* efg *ի թեբաոթոսէ* kmps *ի թեբայիթայէ* r *ի բթեթաիդոսէ* B *կողմանց* r չիք *կողմանէ*
11 W *ատթոս* eg *անթոս* kmps *ատթան* QY *ի քսեգացոց* û *ի ղսեգացոց* akmps *ի քսեգացւոց* r *ի քսեգացւոյ* efg *ի քսեգացոց*
12 r *տինանոս* Q *անտինոսէ*
13 efgkmprs *ադուսիանոս* BCN *ի լիկկէ* eg *ի լիկիէ* f *ի լեկէէ* r *ի լիկիէէ*
14 DHû *ի լբիէ* GWaefgkmprs *ի լիբիէ* G *վերնոց*
15 Y *դաքրէս* a *դաքոս* kmps *դաքոս* efg *դաքոս ի բեռնիկիէ* r *դայքէս ի բիռնիկէ*
16 û *զոպիրոս ի բօքսէ* efg *զտուէրիոս* (f *զտուերոս*) *ի բարոսէ* K *ի բերսէ* Q *ի պարսէ* akmrs *ի բարոսէ* p *ի բորոսէ*
17 AIJKLMNOPRSTUVXYZWn *սերապիովն* Q *սարատիովն* STX *անտիւպերգոսէ* eg *սէրապէոն յանդպերգոսէ* f *յանդպերգոսէ* kmps *յանտիպերգոսէ* r *յանտիրերգոսէ* բացի BCDEFGHûa-ից մնացած ձեռ-երը *յանտիւպերգոսէ*
18 akmps *սեկունդոն* efg *սենկունդոս ի տօթլիբէ* B *ի տաւքղիբէն* n *ի տաւքլիբեէ* r *ի տօքլիւբէ*
19 BCDEGHu *միտոս* p *տրիտոս*

Ի Պաղեստինացւոց կողմանէ

Մակարիոս յԵրուսաղէմէ.
Գերմանոս ի Սեբաստէ.
Եւսեբիոս ի Կեսարեայ.
Սաբինոս ի Գադարայէ.
Ղունկինոս ի յԱսկաղոնէ.
Պետրոս ի Նիկոպաւլսէ.
Մարինոս ի Ցամինէ·
Մաքսիմոս յԱզատ քաղաքէ.
Ցանուարիոս յԵրիքովէ.
Հեղիոդորոս ի Զաբուղոնէ.
Այետիոս ի Լիւդէ.
Սիղուանոս յԱզովտայ.
Պատրափիլոս ի Սկիւթոպաւլսէ.
Ասկղեպիոս ի Գազայ.
Պետրոս ի յԱւզէ.
Անտիոքոս ի Կապետոլիայէ.

1 f չիք *ի* IJY *ի պաղեստինացոց* eg *ի պաղեստինաց* f *ի պաղեստենացոց* r *ի պաղեստանցոց* s *ի պաղեստինացուոց* BCDEFGHü *կողմանց* eg չիք *կողմանէ*

2 ü *մարկիոս* f *մարկարիոս*

3 akm *ի սեբաստէէ* n *ի սեբաստիոյ* p *ի սեփաստէէ*

4 BCDEFGHIJLOPQUYû *եւսեբէոս* DFGILUYWû *ի կեսարիայ* H *ի կենսաիա* X *ի կենսարեայ* akm ps *ի կեսարեէ* efgr *ի կեսարէ* n *ի կեսարիոյ*

5 Q *սաբաինոս* aefgkmps *ի գագարայէ* r *ի գագարոսէ*

6 û *ղուկիանոս* afkmps *ղինկինոս* e *ղենկինոս.* բացի BCDEFGHVY-ից մնացած Ձեռ-երը *ղոնկինոս* g *ղենկենոս* BCDEFGHV չիք *ի* Q *ի յասկաղովնէ* Y *ի յակաղովնէ* բացի aefgkmpsr-ից մնացած Ձեռ-երը *ի յասկաղովնէ*

7 Y չիք *պետրոս ի նիկոպաւլսէ* G *ի նիկկիոպօլսէ* UZû *ի նիկոյպօլսէ* egr *ի նիկկիպոլսէ* n *ի նիկկիոյպաւլսէ* ABFG *ի նիկոպաւղսէ*

8 G *մարիանոս* IJKLMQRSTXZ *մաքսիմոս* փխ. *մարինոս* P *յաղատ քաղաքէ* փխ. *ի յամինէ* Y 8-րդ տողը դրված է 9-րդ տողում, իսկ 9-րդը՝ ծ-րդում

9 IJKLMQRSTXZ *մարինոս* փխ. *մաքսիմոս* P *ի յամինէ* փխ. *յաղատ քաղաքէ* eg չիք *մաքսիմոս յաղատ քաղաքէ*

10 akmps *յանուարիս* eg *յանուանիաս* r *յունուարիոս* S *երիքովէ* efg *յերեքովէ*

11 NOW *հեղիգորոս* X *հեղիսգորոս* kmpr *հեղիդորոս ի զաբուղոնէ* R *ի զաբալովէ* Y *ի զապողոնէ* W *ի զաբողոնէ* efg *ի զբողոնէ* բացի at-ից մնացած Ձեռ-երը *ի զաբողովնէ*

12 Y *այետինոս* mp *այեպիոս* aefgk rs *այեպիոս ի լիւդէէ* (e *ի լուդիէէ* g *ի լուդիէ* r *ի լիւդէ*) BCDEFGH ümp *ի դիւդէէ* Y *ի լուդիէ* բացի IIKLMNOPQRSTXZW-ից մնացած Ձեռ-երը *ի դիւդէ*

13 Dn *սիգուիանոս* IJf *սիւղուանոս* K *սիղւանոս* NOW *սիղիանոս* Y *սեղիուանոս* ü *սեղուիանոս* akms *սեգուանոս* p *սեղւանոս* eg *սուղիան* S *ազովտայ* n *յազովտւոյ*

14 BCDEFGH *պետրափիղոս* Q *փետրափիւլոս* Z *պետրափիւոս* ü *պետրոյփիղոս.* eg *պատրփիւղոս* բացի afkmpr-ից մնացած Ձեռ-երը *պետրափիւղոս* B *ի սկիւթոպաւղսէ* FQUZûns *ի սկիւթոյպաւլսէ* IJM *ի սկիւթոպոլիսէ* Y *ի սկթուպօլսէ* af egkmpr *ի սկիւթոյպօլսէ*

16 Q *ասկեղէպիոս* aefg *ասկեպիոս* km ps *ասկեպիոս ի գազայէ*

17 S *ի կապետոյլիայ* V *ի կապելոտիա* X *ի կապեստլիայ* ü *ի կապիտողիայ* a *ի կապետոլայ* efg *ի կապետողիայէ.* բացի kmps-ից մնացած Ձեռ-երը *ի կապետողիայ.*

Ի Փիւնիկեցւոց իշխանութենէ

Զենոն ի Տիւրոսէ.
Էնիաս ի Պառղոմէ.
Մագնոս ի Դամասկոսէ.
Եղանիկոս ի Տրիպաւլսէ.
Թէոդորոս ի Սիդոնէ.
Փիղոկալոս ի Տանէադոսէ.
Գրեգորիոս ի Բիւրիտոսէ.
Պաւղինոս ի Ցաղմիւրոսէ.
Անատողիոս յԷմեսիոյ.

Ի Սիրասկիղէս հովտաց Ասորւոց իշխանութեանց

Եւստաթէոս յԱնտիոքէ.
Զենոբիոս ի Սելովկէ.
Թեւոդոտոս ի Լաւոդիկէ.
Աղփիոս յԱպամէ,
Ասիհենոս յԱռեսպոնեայ.
Փիղոքէնոս յԵրապաւլսէ.

1 MNOPYefg *ի փիւնիկեցւց* û *իշխանութեան* afkps *իշխանութենէն* Y *աշխարհէ* փխ. *իշխանութենէ*

2 H *զենոնի* G *ի տուրոսէ* efg 2-րդ տողը դրված է նախորդ էջի 17-րդ տողից հետո

3 JY *ենիոս* X *ենիայս* akmps *ինիաս* r *էինիաս* Y *ի պաղոսէ* kmps *ի պաւղոսէ* փխ. *ի պտողոմէ.* բացի BCDEFQHû-ից մնացած ձեռ-երը *ի պառղոսէ*

4 egr *մաքնոս.* բացի RXYakmps-ից մնացած ձեռ-երը *մանղնոս*

5 Yn *եղանիկոս* BCDFGH *ի արիպաւղսէ* AU *ի ադիպաւղսէ* a *ի առիպոլսէ* eg *ի սռիպօլսէ*

6 բացի BCDEFGHûaegkmps-ից մնացած ձեռ-երը *ի սիդովնէ*

7 բացի BCDEFGHû-ից մնացած ձեռ-երը *փիւղոկալոս* NOPVr *փիւլոկալէս* eg *փիւղակալոս ի մանեավասէ* fkmps *ի մանեադոսէ*

8 Q *գիրիգորիոս* a *ի բիւրիտովնէ* efgkmps *ի բիւրիտոնէ*

9 BCDEFGHQRû *պաւղիանոս* efg *պօղոս* eg *ի յամիւրոսէ* r *ի յաղմւրոոէ*

10 Y չիք *անատողիոս յեմեսիոյ* eg *անատօլիս* k *անտոլիոս* NOVWn *յեմեսէ* U *յեմեկի* a *հեմիսրէ* eg *յեախւրէ* f *յեախսրէ* kmr *յեմիսրէ* p *յեմիսէ.* բացի BCDEFGHû-ից մնացած ձեռ-երը *յեմեսի*

11 B *ի սիւրասկիղէս* DGHûefg *ի սուրասկեղէս* IJ *ի կիւրասկղէս* KLMQSTYZW *ի կիւրասկաղէս* NOPVX *ի կիւրասկողէս* R *ի կուրասկաղէս* akm *ի սիւրասկեղ* ps *ի կիւրասկեղ* r *ի կիրակիղէս* BCEF *ի հովաայ* DGHû *հովաց* CDGHIJKLMNOQRSTUVXYZWapr *ասորոց* Pf *ասորաց* kmps *իշխանութենէն* f *իշխանու[?]* ar *իշխանութենէ* eg չիք *իշխանութեանց*

12 AS *եւսթաթեոս* aefgkprs *ի յանտիոքէ*

13 p *զենոբէոս* բացի efgr-ից մնացած ձեռ-երը *զենովբէոս* e *ի սելեւկիէ* BCDFGUVû *ի սեղովկէ*

14 akmps *թէոդիաոս* eg *թէոդիտաս* f *թեւոդիտոս* r *թէոդոտիոս* W *թեոդոտոս* BCDEFGHQXû *թէադոտոս* V *ի լաւոդիկի* u *ի ղաւորդիկէ* eg *ի լօսդիկէ.* մնացած ձեռ-երը *ի ղաւոդիկէ*

15 V *ի յապամէ* eg *ի յապամայէ*

16 E *ասիհենո* u *ասեհենոս* w̄eg *յառեսփոնայ* û *յառէսփոնայս* RX *յադեսփոնեայ* Y *յադէսփոնիայ*

17 IJ *փիւղոքենոս* L *փղիքենոս* akmps *փիլիքենոս* fr *փիղիքենոս* eg *փիւղիքենոս* ABCFG *յերապաւղսէ* I *յեռապօլսէ* S *յերայպաւլսէ*

Միւպերիոս ի Շմշադէ.
Արքեղայոս ի Գողաքէ.
Եփրատիոն ի Բաղանէ.
Փաղադոս քորեպիսկոպոս.
Զուղոս ի Գաբեղէ.
Բասոս ի Զեւգմատէ.
Գերենտիոս ի Լարոսէ.
Մանիկիոս յԵպիփանէ,
Եւստաթէոս յԱրաթուսէ.
Պաւղոս ի Նէոկեսարեայ.
Սերիկիոս ի Կեսարեայ.
Սեղեւկիոս քորեպիսկոպոս.
Պետրոս ի Գնդարեայ.
Պեգասիոս ի յԱրրակէ.
Բասոնէս ի Գարադայ.

ՅԱրաբացւոց կողմանէն

Նիկոմաս ի Բոստրէ.

1 BCDEFGHp *միպերիոս* u *միպիրիոս* aefgkms *միիպերիոս* DGH *ի շմշաւղէ* Y *ի շմաշտէ* W *ի շիմշադէ*

2 A *արքեղաիոս* Y *արքեւաղոս* r *արքաեղայոս.* բացի BCDEFGHWûakmps-ից մնացած ձեռ-երը *արքեղաւոս* efg *ի գողաք*

3 բացի BCDEFGHûafkmprs-ից մնացած ձեռ-երը *եփրատիովն* KLMQRSTXYZk *ի դաղանէ* Un *ի քանանէ*

4 MXY *փաղադէոս* akmps *փաղոս*

5 RXY *զօղոս* akmps *զուլովս* efg *զուղովս* r *զուղգոս* DUúefgn *ի գաբաղէ* akmprs *ի գարալէ*

6 X *բարսոս ի կեւղմանէ* BCDEFGHKLRû *ի զիւղմատէ* U *ի զեւղմաաէ* Y *ի զեւղոմատէ* afkmprs *ի զեւղմաաէ* eg *ի զեւսղմադէ*

7 u *ի լալոսէ* ef *ի շարասէ* r *ի լարիոսէ.*

8 aefgkms *մանիկոս* F *յէփիփանէ* R *յեափիփանէ.* բացի afgkmprs-ից մնացած ձեռ-երը *յէափիփանէ* AUn *յէսփիփանէ*

9 G *եւստայթէոս* g *յեւստատէոս* AIJOPUVWnr *եւստաթիոս* eg *յարեթոսէ* f *յարնթուսէ*

10 u *ի նէոյկեսարիայ* efg *ի նէոյ-(1 ի նեոյ) կեսարէ* KMQSTVZW *ի նիոկեսարիայ* kmprs *ի նիոյկեսարէ* Un *ի նիակեսարեա* AIJNOPRXY *ի նիոյկեսարեայ*

11 KLNOQRUVXYakmnprs *սերեկիոս* eg *սերիկոս* Gaefgkmprs *ի կեսարէ* YZWû *ի կեսարիայ* n *ի կեսարիեա* N չիք *ի կեսարեայ*

12 MRX *սեւեւկիոո* aefgkps *սեղեւոս* m *սեւղոս* r *սեղեւկոս* N չիք *սեղեւկիոս* Y 12-րդ տողը դրված է 13-րդ տողում, իսկ 13-րդը՝ 12-րդում

13 k *պետրիոս* G *ի գունդարեա* V *ի քնդարեայ* û *ի գնդարիայ* aefgps *ի գինդարէ* km *ի կինդարէ* r *ի գնդարէ*

14 akms *պասասիոս* íp *պեասասիոս* g *պեսասիոս* r *պեագասիոս* aefgkmprs *ի յարրոսէ* K *ի յարրարկէ* S *ի արրակէ* Y չիք *պէգասիոս ի յարրակէ*

15 Un *բասանէս* Y *բասոնիայ* afkmps *բասանէոս* eg *բասէնիոս* aefgkmps *ի գարբադայ* r *ի գարբոդայ*

16 HKLMUYegr *յարաբացոց* Iû *յարաբացուց* FLYûaefgkmnprs *կողմանէ*

17 I *Նիկոմա* G *ի բուսարէ* n *ի բոստրէ* g չիք *ի բոստրէ* Y *վեց եպիսկոպոսք* փխ. *Նիկոմաս ի բոստրէ... օեոուվերոս ի գիանիսադէ*՝ էջ 139 տող 5

Կիւրոն ի Փիղադեղփէ.
Գենննադիոս ի Բուտանէ.
Սեւերոս ի Սողոմայ.
Սովպատրոս ի Բարետաննայ.
Սեւումերոս ի Գիանիսադէ.

Ի Միջագետաց

Ակթաղաս յՈւռհայէ.
Յակոբոս ի Մծբնէ.
Անտիոքոս ի Ցոշնայէ.

Ի Պարսից

Յովհաննէս.

Ի Կիւլիկեցւոց կողմանէ

Թէոդորոս ի Տարսոնէ.
Ամփիոն յԵպիփանէ.
Նարկիսոս ի Ներոնիադէ.

1 AIJKLMNOPQRSTUVXZWn *կիւրովն* aefgkmprs *կիւրիոն* AUn *ի փիղիդլփէ* IJKLOPRSTVXZ *ի փւլէդլփէ* G *ի փղադէղրէ* M *ի փիւլէդլփէ* N *ի փւլէդլրփէ* Q *ի բիւլէդլփէ* W *ի փլէգլփէ* û *ի փղադեղրէ* akmps *ի փիլոդելփէ* e *ի փիդոդէէ* f *ի փիդոդդփէ* r *ի փողոդեղրէ* g *չիք ի փիղադեղփէ*

2 BCDEFGHIJSUaefgkmprs *գեննադիոս* e *ի բուանէ* g *չիք ի բուտանէ*

3 ZW *սէեւերոս* f *սեւվերոս* r *սեւերես* R *սելեւերոս խաղամայ* G *ի սոդոմա* Un *ի սողովմայ* akmprs *ի սողովմայ* ef *ի սողմայ* g *չիք ի սողոմայ*

4 aefkmprs *ի բարէտանէ* g *չիք ի բարեաննեայ*

5 eg *սեոսվերոս* r *սէուվերես* e *ի դիանիադէ* g *չիք ի դիանիսադէ*

6 r *ի միջագետաց*

7 BCDFGHY *աւթադաս* E *աւթադոս* KL *եւթադասս* Ọ *աւթադտաս* Reg *աւթադայաս* kmps *ապրաւսթդակայ* (r *օթադայակ*) փխ. *աւթադասս* u *յուռհայէս* kmps *ուռհայէ* AIJKLMNOPQRSTUVXY Zn *յուրհայէ* W *ի մծբնէ* փխ. *յուռհայէ* g *չիք յուռհայէ*

8 eg *յակոբ* f *յակովբ*. բացի XYWû-ից մնացած ձեռ-երը *յակովբոս* mp *չիք ի* ABCDEFGHûa *ի նծբնէ* kmps *ի մնծբնէ* g *չիք ի մծբն է*

9 BCDEFGHLMNOPQR ûnr *չիք ի* ef *ի յունշնայ է* BCDEFGHû *յըոըշնայէ* g *չիք ի յոշնայէ*

10 NOWeg *չիք ի պարսից* a *ի պարսից* կրկնված է

11 K *յովհանէս* WP *ովհաննէս* X *յովաննէս* g *յոհանէս* efkmprs *յովհաննէս ի պարսից* NOW *չիք յովհաննէս*

12 BCDEFGJRUXn *ի կիղիկեցւոց* A *ի կիւղիկեցւոց* HIYû *ի կիլիկեցոց* Legr *ի կիւլիկեցոց* f *ի կիւղիկէցոց* Qûf *կողմանէն*

13 a *թէոդորոս* G *թեոդորս ի տարսունէ* AIJKLMNOPQRSTUVX Zn *ի տարսովնէ* W *ի տարօնէ* փխ. *ի տարսոնէ* g *չիք ի · տարսոնէ* Y *տասն եւ մէկ եպիսկոպոսք* փխ. *թէոդորոս ի տարսոնէ.... նարկիսոս յներինոսլաւլսէ*՝ էջ 140 տող 8

14 AIJKLMNOPQRSTUVXZWn *ամփիովն* eg *անփիոն* Lef *եպիփանէ* g *չիք յեպիփանէ*

15 BCDEFGHPûaefps *նարկէսոս* gk m *նարկէոս* n *մարկիսոս* û *ի ներոնիդէ* akm *ի ներովնիադէ* e *ի ներոնէադէ* g *չիք ի ներոնիադէ* r *չիք նարիկկիսոս ի ներոնիադէ... եւսիքիոս յադեքսանդրէ*՝ էջ 140 տող 7

Մովսէս ի Կաստաբաղէ.
Նիկետէս ի Փաղաւիղէ.
Եւղոմոն քորեպիսկոպոս.
Պաւղինոս յԱդանէ.
Մակեդոնիոս ի Մամուեստէ.
Տարակունդէս յԵղասէ.
Եւսիքիոս յԱղեքսանդրէ.
Նարկիսոս յԵրինոպաւլսէ.

Ի Գամրաց կողմանէ

Ղեւոնտիոս ի Կեսարէ.
Եւփսիքիոս ի Տիւանէ.
Եւսիթրիս ի Կողմանէ.
Տիմոթէոս ի Կիբիստրոնէ.
Հեղպեդիոս ի Կոմանէ.
Գորդոնիոս քորեպիսկոպոս.
Ստեփանոս քորեպիսկոպոս.
Եւգրոմիոս քորեպիսկոպոս.

1 aef *ի կաղգաբաղէ* p *ի կաղդաղէ* kms *ի կաղգաբալէ* g չիք *ի կաստաբաղէ*

2 BCDEFGHIPRXYZûn *նիկիաէս* afk mps *նեկիտաս ի* (p չիք *ի*) *փլա-ւաղէ* (f *փղաւաղէ*) eg *նիկիտաս* e *ի փղօաղէ* g չիք *ի փաղաւիղէ*

3 aefgkmps *եւղէմոն* g չիք *քորեպիսկոպոս*

4 N *ղօղինոս* W *պողինոս* aefkmps *յադանէ* g չիք *յադանէ.* բացի A-ից մնացած ձեռ-երը *յաաանէ*

5 AIJKLMNOPQRSTUVXYWn *մակեդովնիոս* eg *մակեդոնիտ* Q *ի մամուեսցէ* RX *ի մամուեաաէ* akmps *ի մամեստէ* e *ի մասեսդէ* f *ի մամսեստէ* H *ժամուեստէ* g չիք *ի մամուեստէ*

6 Ukmnps *մարակունդէս* Gaefkmps *յեղասէ* g չիք *յեղասէ*

7 eg *եւսիքոս* E *աղէքսանդրէ* ef *յաղէքսանդ* g չիք *յաղեքսանդրէ*

8 BCDEFGHPYûaefkmps *նարկէսոս* g *նարկէոս* CDGûn *յերինոյպաւղսէ* QUX *յերինոյպօլսէ* Kaefkmprs *յերինուպաւլսէ* g չիք *յերինոպաւլսէ*

9 DGHû *ի կիլիկեցւոց* փխ. *ի գամրաց կողմանէ* e *կողման*

10 RX *ղեւոնդիոս* U *ի կեսաղէ* u *ի կեսարէս* g չիք *ի կեսարէ* Y *տասն եպիսկոպոսք* փխ. *ղեւոնտիոս ի կեսարէ.... Թէոփանէս քորեպիսկոպոս*՝ էջ 141 տող 2

11 Wû *եւփսիքոս* akm *եւփիսիքիոս* eg *եւփիսիքիեայ* ps *եւփիսիքոս* r *եփսիքիոս* g չիք *ի տիւանէ*

12 eg *եւսթրաիոս* f *եւսթրիոս* kmps *եւսիթրիոս.* բացի Gaefkmprs-ից մնացած ձեռ-երը *ի կովմանէ*

13 Q *տիմէթէոս* ef *տիմեթիոս* kmps *տիմովթէոս* afps *ի կիբիսաովնէ* km *ի կիպիստովնէ* e *ի կիպիդդոնէ* r *ի կիւբիւստրոնէ* g չիք *ի կիբիստրոնէ*

14 BDEGHû *հեղպէէղիոս* IJKLMNO PRSTVXZk *հեղպէթիոս* QW *հեղբէթիոս* n *հեղպիթիոս* A սկզբնապես *ի կողմանէ* ապա գրիչը ուղղել է *ի կոմանէ* GUaefkmprs *ի կողմանէ* փխ. *ի կոմանէ.* մնացած ձեռ-երը *ի կովմանէ*

15 aefg *գորդիանոս* kmps *գորդանիոս* r *գորդանիոսի* g չիք *քորեպիսկոպոս*

16 AKLMNOPQRSTUVXZûegps *ստեփաննոս* g չիք *քորեպիսկոպոս*

17 eg *եւղրամիոս* K չիք *եւգրոմիոս քորեպիսկոպոս*

Ռոդոն քորեպիսկոպոս.
Թէոփանէս քորեպիսկոպոս.

Ի Փոքուէ Հայոց

Եւղաղիոս ի Սարամայէ.
Եւթիոս ի Սատաղայէ.

Ի Մեծաց Հայոց

Առիստակէս Հայոց.
Ակրիտէս ի Պէէնպողէ.
Եւտիքիանոս յԱմասէ.
Հեղպիդիոս ի Կոմանէ.
Հերակղիոս ի Զեղոնէ.

Ի Պոնտացւոց կողմանէ

Ղոնկինոս ի Նէոկեսարեայ.
Դոմնոս ի Տրապիզոնտէ.
Սարատոփիլա ի Բիտիանոսէ.

1 MRX *ռուդոն* af *թէոդոն* (eg *թէոդոն* kmprs *թոդոն*) փխ. *ռոդոն*
2 eg *թէոփէանոս* C *թէոփանէս քորեպիսկոպոս* ձախ լուսանցքում DG Hûp չիք *թէոփանէս քորեպիսկոպոս*
3 DGHû *ի գամրաց կողմանէ* փխ. *ի փոքուէ հայոց* Y *ի փոքունէն*
4 afgkmps *եւվաղիոս* r *եւվաղիոս* NO û *ի սարայմայէ* aps *ի սարայմոէ* e *ի սարամգէ* f *ի սարամոէ* km *ի սարայմէ* r *սարամոէ* g չիք *ի սարամայէ*
5 G *ի սատաղաէ* akmnps *ի սատալէ* efr *ի* (e չիք *ի*) *սատաղէ* g չիք *ի սատաղայէ* RXY հինգերորդ տողը դրված է 6-րդ տողում, իսկ 6-րդը՝ 5-րդ տողում
6 M *ի մեծաց հայոց* աջ լուսանցքում XY *ի մեծամեծաց* N *ի փոքուէ* փխ. *ի մեծաց* eg *հայոց ազգէ*
7 E *ա[ռիստագ]էռ* ú *առիստակէ* akm prs *առիսստակէս* (a *առսակէս* kr *առիստագէս*) *ի հայոց մեծաց* f *առստակէս հայ* M *արիստակէս* g չիք *հայոց* A *հայոց* .և հաջորդ տողի *ակրիտէս* անունները չեն պահվել, ավելացրել են ուրիշները
8 M *արկիտէս* a *անտրիկէկէս* eiս *ատրիկէս* kmps *ատրիկէկէս* r *արկրիտէս,* չիք *ի* G *ի պեեննպողէ* û *ի պէեննպողէ* g չիք *ի պէէնպողէ*
9 Q *ամասէ* û *համասէ* efkmps *ի յամասէ* n *յամասիոյ* g չիք *յամասէ* a *եւտիքիանոս յամասէ... տարսիկիոս ի յապամայէ* (144-րդ էջի 11-րդ տողը) ընկած է
10 DGHr *հեղպեգիոս* L *հեղրիգոս* N *հեղպիքիոս* W *հեղպիգիոս* eg *հեղիպոս* fkmps *հեղպիոս* INUekmprs *ի կողմանէ* g չիք *ի կոմանէ*
11 ef *ի զեղովնէ* r *ի զեննոնէ* p *ի զելոնէ* g չիք *ի զեղոնէ*
12 IJPYegr *ի պոնտացոց* W *ի պոնտացուց* Q *կողմանէն*
13 CW *ղունկինոս* Nn *ղոնկիանոս* e *ղենկինիոս* fg *ղենկինոս* km ps *ղինկինոս ի նիոյ-կեսարէ* F *ի նիոյ-կեսարիեայ* ILUW *ի նիոյ-կեսարիայ* ú *ի նեոյ-կեսարիայ* efr *ի նիոյ-կեսարէ* g չիք *ի նէոկեսարեայ* բացի K-ից մնացած ձեռ-երը *ի նիոյ-կեսարեայ* Y *ը եպիսկոպոսք* փխ. *ղոնկինոս... ի բիաիանոսէ*
14 IJKLMQRZeg *դոմնաս* W *ի տրարիզոնէ* ef *ի տրապիզնղէ* kmps *ի տրապիզինդէ* n *ի տրապիզոնէ* r *ի տրապէզէնտէ* g չիք *ի տրապիզոնտէ*
15 IJ *սորատոփէլէ* MRX *սարաաիփիլա* ú *սորատոփոլիա* r *արտրատոփիգայ* efgkmps 15-րդ տողը դրված է 142-րդ էջի 1-ին տողում, և ընդհակառակը f *սատատոփիղայ* L *ի փիտիանոսէ* P *ի բիտիանէ* f *ի բեաիանոսէ* e *ի բեաիանասէ* kmps *ի բիտանոսէ* g չիք *ի բիտիանոսէ*

Ի Պանփղագոնացւոց կողմանէ

Փիղադելփոս ի Պինպիապոսէ.
Պետրինիոս յՍնոպաւլսէ.
Եւսիքիոս յԱմաստրիդէ.

Ի Գաղատացւոց կողմանէ

Պանքարիս յԱնկիւրէ.
Մարկեղղոս ի Տաւոսէ.
Դիկասիոս ի Գդամաւսնէ.
Երեքթիոս ի Կինոնէ.
Գորգոնիոս ի Վերիտանէ.
Փիղադղփոս ի Յուղիապաւլսէ.

Ի յԱսիացւոց կողմանէ

Թէովնաս ի Կիզիկոնէ.
Մենոփանտոս յԵփեսոսէ.
Ովիոն ի Լուիէ.
Եւտիքիոս ի Սմիւռնէ.

1 IO *ի պանփլագոնացոց* ef *ի պանփղագոնացոց* Y *ի պանփլագոնաց* W *ի պափլագօնացւոց* g *ի պանփղացոց* k *ի պանփիլագունացւոց* mps *ի պանփիլագոնացւոց* r *ի պանփոնղացոց* f *կողմ*

2 G *փիղադէլփոս* f *փիղադղփոս* g *փէղադղփոս* kmps *փիլադլփոս* r *փիղադփոս* DG *ի պինպիպպոսէ* û *ի պինպպիպոսէ* r *ի պինպիսպոս* g չիք *ի պինպիապոսէ* k *ի պինդիապոսէ* Y *գ եպիսկոպոսք* փխ. *փիղադէլփոս... յամաստրիդէ*

3 KW *պետրինոս* G *յոնապոզսէ* Wef *յենուպօլսէ* kmps *յերուպաւլսէ* g չիք *յոնոպաւլսէ* բացի L-ից մնացած Ձեռ-երը *յոնոպոլսէ*

4 efg *եւփիքսիոս* kmps *եւփիսիքոս* u *յամասդրտէ* g չիք *յամաստրիդէ*

5 KLOPYûr *ի գագատացոց* W *ի գաղատացուց* efg *ի գաղաղացոց* kmps *ի դաղացւոց* f *կողմանէն*

6 Nk *պանքարիոս* fs *պանրքարիս* mp *պանրքարիոս* eg *պանրքոյ եպիսկոպոս յանկուրէ* (g չիք *յանկուրէ*) n *յանկիւրիոյ* Y *վեց եպիսկոպոսք* փխ. *պանքարիս.... ի յուղիապաւլսէ*՝ տող 11-րդ

7 KLMNOQRSTXZW *մարկելոս* eg *մարկեղոս* r *մարկեղիոս* K *ի տաւուսէ* S *ի դաւոսէ* efr *ի տորոսէ* kmps *ի տաւրոսէ* g չիք *ի տաւոսէ*

8 IJ *դիասիոս* I *ի դթամաւսէէ* W *ի դդամասնէ* e *ի դդամոնէ* kmps *ի դդամաւովնէ* r *ի դթամաւովնէ* Vfn *ի դդամաւնէ* g չիք *ի գդամաւսնէ*

9 IKLMRSTXZeg *երեքդիոս* Q *երէքտիոս* efkmps *ի կինովնէ* g չիք *ի կինոնէ*

10 ef *դորգանիոս* kn *գորգոնիոս* DGHIJû *ի վերիտոնէ* g չիք *ի վերիտանէ*

11 W *փիլոսղփոս* û *փիղայդփոսէ* r *փիղադղիոս* I *ի յուղիապոլսէ* e *ի յուղիպօղոսէ* km *ի յուլիպօլսէ* ps *ի յուլիպոլսէ* n *յուղրիապաւլսէ* g չիք *ի յուղիապաւլսէ*

12 n չիք *ի* IYf *ի յասիացոց* NOe *ի ասիացոց* W *ի ասիացւոց* g *ի ասիացող* f *կողմանէն*

13 K *թէովնիաս* efg *թիոնասիոս* kmps *թիովնասիոս ի կիզիկովնէ* n *ի կիզիկիոնէ* g չիք *ի կիզիկոնէ* Y *եօթն եպիսկոպոսք* փխ. *թէովնաս.... պաւղոս յանայէ*՝ էջ 143 տող 3

14 N *մենոսփանտոս* e *միոփանտոս* ûps *մենոյփանտոս* g *միսփանտոս* r *մենոփանտէս* ekmps *յեփեսեայ* f *յեփեսիայ* r *յեփեսէ* g չիք *յեփեսոսէ*

15 eg *ովասոն* fps *ովուոն* km *ոուոն* BX *ի լուէ* OW *ի լաւիէ* g չիք *ի լուիէ*

16 G *եւտիքոս* eg *եւստաքիոս* f *եւտուքիոս* kmps *եւտիուքիոս* r *եւտէքիոս* RXW *ի զմիւռնէ* e *ի միռնէ* fkmprs *ի միւռնէ* g չիք *ի սմիւռնէ*

Միթրիս ի Հիպպոնէ.
Մարինոս ի Լուիապոնտէ.
Պաւղոս յԱնայէ.

Ի Լիւդացւոց կողմանէ

Արտեմիդորոս ի Սարդոնէ.
Սերաս ի Թիատիրոնէ.
Հետիմասիոս ի Փաղադեղփոսէ.
Պաւղիոն ի Բարիոսէ.
Ագովգիոս ի Տրիպաւղսէ.
Փղորենտիոս յԱնկիւրէ.
Մարկոս ի Ստանդէ.

Ի Փռիւգացւոց կողմանէ

Նունեքիոս ի Լաւոդիկեայ.
Փղակոս ի Սանէ.
Պրոկոպիոս ի Սինադովնէ.
Պեստիկոս յԱղանէ.

1 n *ի հիպպոնէ* MRXefkmprs *ի հիպիպոնէ* û *ի յիպոպոնէ* g չիք *ի հիպոպոնէ*
2 M *մարկինոս* e *ի ղուիապոնաէ* k *ի լուղապոնտէ* mps *ի լուիայպոնտէ* g չիք *ի լուիապոնաէ*
3 g չիք *յանայէ*
4 LNOr *ի լիւդացոց* eg *ի լաւդացոց* DGHû *ի դեւաացւոց* KLMQRS TZ *դաւառէ* փխ. *կողմանէ* f *կողմանէն*
5 U *արաէմեդորոս* n *արտեմէդորոս* û *արաիմիդորոո* e *յարաեմիդիս* f *արտեմիդիս* g *յարաեմիդոս* J *ի տարասովնէ* g չիք *ի սարդոնէ*. բացի Xefkmps-ից մնացած Ձեռ-երը *ի սարդովնէ* Y *եօթն եպիսկոպոսք* փխ. *արտեմիդորոս.... մարկոս ի սաանդէ*՝ տող 11
6 X *ի Թատիրոնէ* e *ի Թէատիրանէ* kmps *ի Թիաաիրանէ* g չիք *ի Թիատիրոնէ* r *սերաս ի Թիատիրոնէ* Ներքևի լուսանցքում
7 eg *հետմասէոս* fkmprs *հետիմասէոս* r *ի փղադեղրոսէ* g չիք *ի փաղադեղփոսէ*
8 AIJKLMNOPQRSTUVXZWn *պաւղիովն* eg *պօղիոս* NO *ի բարիոսի* g չիք *ի բարիոսէ*
9 efgkmprs *ագովգիոս* û *ի արիպօղսէս*
10 BCDEFGH *փողորէնտիոս* û *փողորոնդիոս* efg *փիղորէնաիոս* kmps *փողէրէնդոս* բացի r-ից մնացած Ձեռ-երը *փողէրէնաիոս* Aun *յանկիրէ* ef *ի սիդիրէ* փխ. *յանկիւրէ* kmprs *յանկիրէ ի սիդերէ* (r *ի սեդերէ*)
11 p *մակոս* A *ի սաանտէ* g չիք *ի սաանդէ* efkmprs *ի տանտէ*
12 H *ի փռիւգացոց կողմանէ* աջ լուսանցքում NPRYû *ի փռիգացոց* efg *ի փռիգացոց* kmnprs *ի փռիգացւոց*
13 eg *նունէգիոս* û *նաւնիքիոս* բացի fkmrs-ից մնացած Ձեռ-երը *նաւնէքիոս* ASW *ի ղաւոդիկեայ* BC DEFGH *ի ղաւոդիկիեայ* I *ի լաւոդէկիայ* û *ի ղաւոնդիկիայ* e *ի ղաւադեկէ* f *ի ղաւոդիկէ* km ps *ի լաւոդիկէ* r *ի ղաւողոկիէ* g չիք *ի լաւոդիկեայ* Y *տասն եւ եօթն եպիսկոպոսք* փխ. *նունեքիոս ի լաւոդիկեայ.... հերակղիոս ի բարիոսէ*՝ էջ 144 տող 15
14 Q *փիլակոս* efgkmprs *փաղակոո* NOW *ի սանէ* g չիք *ի սանէ*
15 բացի DEGHm-ից մնացած Ձեռ-երը *պրոկոպիս* R̄ *պրոկոպէս* eg *պրոպիոս* f *պրոկոպիսս* kps *ի սինխադովնէ* r *ի սանադովնէ* g չիք *ի սինադովնէ*
16 BCDEFGHIJNORû *պրէստիկոս* eg *պեսաիդոս* g չիք *ի յաղանէ*

Աթենադորոս ի Գոռիզէ.
Պաւղոս յԱպամէ.
Եւգենիոս յԵւկարպոսէ.
Փիդոսնոս.

Ի Պիսիդացւոց կողմանէ

Եւղագիոս ի յԻկոնէ.
Տողոմաքոս ի յԱդրիանապաւլոէ.
Եւեքիոս ի Նիկոպաւլսէ.
Եւտեքիոս ի Սելեւկիէ.
Դրամիւս յԵմովնէ,
Տարսիկիոս ի յԱպամայէ.
Պատրիկիոս ի յԱմպղադէ.
Պաւղիկարպոս ի Մետրոպաւլսէ.
Ակադեմիոս ի յԱպապոմէ.
Հերակղիոս ի Բարիոսէ.

Ի Թիացւոց կողմանէ

Եւդոմոս ի Պատորոնէ.

1 H ադենաթրոս u աթենադրոս F ի գուռիզէ G ի գոզիզէ K ի գոռեզէ NW ի գաւիզէ û ի գիւռեզէ efkm ps ի գոռիեզէ r ի գոռիիզէ

2 MRX յապադմէ e յապամիէ g չիր յապամէ

3 W եւղինէոս eg եւղինոս fkmps եւգինիոս Q յեյիկարպոսէ e յեւկապիէ f յեւկապրոսէ r յեւպարկոսէ բացի Akmps-ից մնացած ձեռ-երը յեիկարպոսէ g չիր յեւկարպոսէ

4 r փիլղակոս efgkmps փիղակոս ի պիսիդացւոց (efg ի պիսիդացոց). այնուհետև ինչպես բնագրում՝ ի պիսիդացւոց կողմանէ

6 W եւլադինոս efg եւղադիոս kmps եւլադւոս ի յիկովնէ g չիք ի յիկոնէ

7 CDGHKZr ի յանդրիանապաւղսէ Ve ի յադրիանուպօլսէ Wûkmps ի յադրիանայպօլսէ f ի յադրիանոպոլսէ g չիք ի յադրիանապաւլսէ

8 efg եւիքիոս k եւսեքիոս r եւնէքիոս Q ի նիկիոյպաւլսէ U ի նիկոյպօլսէ ef ի նիկիոյպօլսէ û ի նիկոյպաւղսէ r ի նիկիպոլսէ RXg չիր ի նիկոպաւլսէ

9 efgkmrs եւաիքիս p եւսիքիս RX չիք եւտէքիոս H ի սիւղիկէ NOPV ի սեւղէկիէ KLMQSTUZW ի սիւղէիկէ kmps ի սեղեւկիէ n ի սիւղեւկէ r ի սելեւկէ U ի սիւղեւկէ g չիք ի սելեւկիէ. բացի efkmprs-ից մնացած ձեռ-երը ի սեւղեիկէ

10 efgkmprs գրտնիոս efk յամենոնէ prs յեմենոնե m յեմենոն g չիք յեմովնէ

11 BF մարոիկիոս DENQRSVXO տարսիկոս k ի յապայմայէ m ի յապայմայ g չիք ի յապամայէ բացի efkmprs-ից մնացած ձեռ-երը ի յաւկմայէ

12 efg պատրիկոս բացի efgkmprs-ից մնացած ձեռ-երը պաաիկոս g չիք ի յամպղադէ

13 BCDEHû ի մետրոյապաւղոսէ G ի մետրոյպօղոսէ KLMQRZW ի մետրապաւլսէ kmps ի միտրոպաւլսէ e ի միոպոսէ r ի պետրոյպոլսէ f միտրոյաաւղոսէ (?) դժվար ընթերցելի g չիք ի մետրոպաւլսէ

14 u ակայդէմիոս eg ակադիմիոս n սկադեմիոս W ի յապապօլսէ g չիք ի յապապոմէ

15 m հերակղիոսս g չիք ի բարիոսէ

16 IJ ի թիացոց N ի թիացուց P ի թիւտցւոց Y ի թիւցոց W ի թիանացւոց f ի թուակոց kps ի թուակացւոց m ի թվակացւոց r ի թուացոց eg չիք ի թիացւոց կողմանէ

17 efgkmps եւղիմոս r եւդոմնոս GQX ûef ի պատրոնէ kmps ի պատրովնէ g չիք ի պատորոնէ Y մին եպիսկոպոս փխ. եւդոմոս ի պատորոնէ

Ի Պամփիւլացւոց կողմանէ

Կաղեկղեւս ի Պերգէ.
Եւրիոս ի Տերմուսէ.
Զեւքսիոս ի Սիարբոսէ.
Դոմնոս ի յԱստանտոնէ.
Կիախանոս ի Սեղեւկիէ.
Պատրիկիոս ի Մաքսինուպաւլսէ.
Ափրոդոսիոս ի Մադդոնէ.

Ի կղզեաց

Եւփոոսինոս ի Ռոդէ.
Մեղիփռան ի Կովէ.
Ատրոտեդիոս ի Լեմնուէ.
Աղպոդորիոս ի Կարկուրէ.

Ի Կիտացւոց կողմանէ

Եւսեբիոս յԱնախոքէ.
Եւմնիոս յԱփրոդիսէ.
Իւգենիոս յԱպողոնիադէ.

1 GHIVû ի պանփիլացւոց NO ի պամփիլացոց RXkm ի պամփիւղացւոց Yeg ի պանփիւլացոց Zfr ի պամփիւլացոց ps ի պանփիւղացւոց բացի L-ից մնացած Ձեռ-երը ի պամփիղացւոց fks կողմանէն

2 ef կաղեկոս g կանղեկոս r ղաղեկղեոս B կաղեկլեւս g չիք ի պերգէ Y եօթն եպիսկոպոսք փխ. կաղեկղեւ ի պերգէ... ափրոդոսիոս ի մադդոնէ 8-րդ տող՝

3 e ի աերմուսէ g չիք ի տերմուսէ

4 eg զեւքսիս Hr ի սիարբուսէ e ի սարբասէ g չիք ի սիարբոսէ

5 JKLMNOPQRSTVXZû դոմնոս eg դոմնաս g չիք ի յաստանտոնէ

6 JQakmprs կիւտիանոս O կւիտիանոս MRX կատիանոս efg կիւմիտիտանոս բացի ABCDEFGHU-ից մնացած Ձեռ-երը կւտիանոս H ի սելկիէ afkmprs ի սեղեւկէ e ի սելեւկէէ g չիք ի սեղեւկիէ

7 eg պարտիկիոս e ի մաքսինուպօլս g չիք ի մաքսինուպաւլսէ

8 NOW ափրոդիոսիոս eg ապիրոդոս r ափոսդոսիոս akmprs ի մակեդովնէ e ի մակեդոնէ g չիք ի մադդոնէ

9 BE ի կըղեաց û ի կղզեաց կողմանէ

10 eg եւփստինոս g չիք ի ռոդէ Y չորս եպիսկոպոսք փխ. եւփոոսինոս.... աղպոդորիոս ի կարկուրէ

11 eg մեղիփիռան n ի կոմմանէ g չիք ի կովէ

12 û աարոախաիոս aprs ատրոտեգիոս eg ատրոկլիկոս f ատրոտիգիոս k ատրուեգիոս W ի լիմնուէ e ի ղեմնուէ KLMQRSTXZ ի կարկուրէ փխ. ի լէմնուէ g չիք ի լէմնուէ

13 afm աղպոդորիոս G աղպողորիոս, չիք ի r սարկուրէ g չիք ի կարկուրէ

14 GS ի գիտացւոց ILYfg ի կիտացոց N ի կիտացուոց X ի կէտացւոց Z ի կիտուացւոց r ի կիւտացոց f կողմանէն

15 Y հինգ եպիսկոպոսք փխ. եւսեբիոս.... եւսեբիոս ի մեղիտէ՝ էջ 146 տող 2-րդ. բոլոր Ձեռ-երը եւսեպիոս g չիք յանտիոքէ

16 eg եւմնիսիոս Q եւգէնիոս փխ. եւմնիոս Ua եւմինիոս afkmps յափրոդիսէ r յափրոյդիտէ g չիք յափրոդիսէ

17 Xaefgkmps եւգինիոս G յապողողոնիադէ e ի յապողոնիադէ s յապաւղոնիադէ k ի կիւրուրիտոն փխ. յապողոնիադէ g չիք յապողոնիադէ

Ղետոդորոս ի Կիւրիրոտանէ.
Եւսեբիոս ի Մեղիտէ.

Յիսաւրացւոց կողմանէ

Սաեփանոս ի Բարոտանէ.
Եթինէոս ի Կորոպիսէ.
Եղեսիոս ի Կղաւդիապաւլսէ.
Ագապիոս ի Սելովկէ.
Միղուանոս լԻսաւրացւոց մայրաքաղաքէ.
Փոստոս ի Պանեմուտիքոսէ.
Անտոնինոս լԱնտիոքէ.
Նեստոր ի Սիեդրոնէ.
Եւսեբիոս քորեպիսկոպոս.
Կիւրիղղոս ի Մադոսէ.
Թէոդորոս ի Յուսիադոնէ.
Անատողիս քորեպիսկոպոս.

1 n *ղետոյդորոս* r *ղետեդորոս* aef *ի կիւրիրիրիտոնէ* m *ի կիւրուրիտոնէ* n *ի կիւրիրիաանէ* ps *ի կիւրիուրինտոնէ* r *ի կիրրիւրիտանէ* k *յապողոնիադ* փխ. *ի կիւրիրոտանէ* g չիք *ի կիւրիրոտանէ*

2 û *եսեբիոս* eg *եւսեբի* X *ի մելիտոնէ* g չիք *ի մեղիտէ*

3 BCE *ի տուրացւոց (*DGû *ի տիւրացւոց* H *ի կիպրոսէ)* փխ. *յիսաւրացւոց* FUakmnps *իսաւրացւոց* efgr *իսաւրացոց (*JKMNQRSTVX ZW *ի սուրացւոց* ILOPY *ի սուրացոց)* փխ. *յիսաւրացւոց* f *կողմանէն* H չիք *կողմանէ*

4 Wn *սաեփաննոս* afkmr *ի բարոյաանէ* ps *ի բարւոյտանէ* g չիք *ի բարոտանէ* Y *տասն եւ եօթն եպիսկոպոսք* փխ. *ստեփաննոս.... եւսեբիոս յիշխանութենէ աւորւոց*՝ էջ 147 տող 5

5 KLS *եւթինէոս* afkmps *եթենիոս* gf *եթէնէոս* E *ի որոպիսէ* afkmr *ի կորոյպիսէ* n *ի կորապիսէ* g չիք *ի կորոպիսէ*

6 KS *եւթեսիոս* NOW *եթեսիոք* û *եղիսիոս* G *ի կըղաւդիպօղսէ* H *ի կղաւիղիպօլսէ* K *ի կղաւդիայպաւլսէ* MXkmps *ի կղօղիապօլսէ* Un *ի կղաւիդապօլսէ* W *ի կղաեւիդիապօլսէ* a *ի կղաւդիապաւղսէ* f *ի կղաւդիպոլսէ* e *ի կղօդիպօլսէ* r *ի կղոյդիապոլսէ* g չիք *ի կղաւդիապաւլսէ*, բացի L-ից մնացած ձեռ-երը *ի կղաւիդիապոլսէ*

7 aefkmprs *ի սղաւկէ* NOWg չիք *ի սելովկէ*

8 BCDEFGH *ոիղուփանոս* KLRX *միղւանոս* a *սւղիանոս* eg *միղիղանոս* f *միղանոս* kmps *սւղւանոս* r *սղիանոս* NOW չիք *միղուանոս* F *ի աիւրացւոց (*KMQRSTZW *ի սուրացւոց* IJLNOPTX *ի սուրացոց* U *ի սիրացւոց* û *ի սիւրացոց* af *ի սաւղացոց* kmps *ի սօղացւոյ* e *ի տօղացոց* r *սօրացոց)* փխ. *յիսաւրացւոց* r *ի մայրաքաղաքէ* g չիք *մայրաքաղաքէ*

9 akms *փաւստոս* Z *ի պանէմատիքոսէ* ef *ի պանեմօտիքոսէ* kmps *ի պենէմօտիքոսէ* g չիք *ի պանէմուտիքոսէ*

10 efgkmps *անտոնիոս* g չիք *յանտիոքէ*

11 g *նեստորիոս* kmp *նեստոս* BCDEF GHû *ի սիէդնոսէ* AIJKLMNOPQR STUVXZn *ի սիեդոսնէ* e *ի սյեդրիոնէ* kmps *ի սիեդրովնէ* g չիք *ի սիեդրոնէ*

12 eg *եւսեւերիանոս* f *եւսերիոս* p *քորեպիսկոպոսէ*

13 ABCDEFGHUû *կիրիդղոս* aefg km *կիւրեղոս* n *կիղրիղղոս* r *կիւրիղոս* H *ի մարդոսէ* g չիք *ի մադոսէ* ps չիք *կիւրիղղոս ի մադոսէ*

14 akmps *ի յուսիադովնէ* e *ի յուսիանէ* r *ի յուսիադոնէ* g չիք *ի յուսիադոնէ*

15 D *անատողիս քորեպիսկոպոս* նորքևի լուսանցքում e *անատօլիոս* fkmp rs *անատողիոս*

Պաւղոս ի Ղարանդոնէ.
Կունտոս քորեպիսկոպոս.
Տիբերիոս յԱտրիովնէ.
Ակիւղաս քորեպիսկոպոս.
Եւսեբիոս յիշխանութենէ Ասորւոց.

Ի Կիպրոսէ կղզւոյ

Կիւրիղղոս ի Պամփոսէ.
Գեղասիոս ի Սաղամինէ.

Ի Բիւթանացւոց կողմանէ

Եւսեբիոս ի Նիկոմիդէ.
Թէոգինոս ի Նիկիէ.
Մարիս ի Քաղկեդոնէ.
Կիւրիղղոս ի Կուէ.
Եւսիքիոս ի Պարահիսէ.
Գորգինիոս ի յԱպողոնիադոսէ.
Գէորգէոս ի Պրուսիադոսէ.

1 D պաւգոս ի ղարանդոնէ Ներքևի լուսանցքում NOW ի լարղոնէ akmps ի ղարանդովնէ E չիք պաւղոս ի ղարանդոնէ

2 D կունդոսոս H կունտողոս E չիք կունտոս քորեպիսկոպոս IJKLMNOPQ RSTVXZW 2-րդ տողը դրված է 3-րդ տողում, իսկ 3-րդը՝ 2-րդ տողում

3 GHû միրերիոս E յատիովնի G յադովնէ Q ատիովն akmps յատրիովնէ ef յանտրիոնէ r յաւորիովնէ g չիք յատիովնէ

4 Aun ակիղաս BCDEFHû ակւղաւս G ակղաւս ev ակիւղիանոս pq անկիւղաս Heg չիք քորեպիսկոպոս

5 e չիք եւսեբիոս IJ իշխանութենէ n յիշխանութեան BCDEGIJKLM NOPQSTVXZWûaefk ասորոց R ասորաց r սօրացոց Hg չիք եւսեբիոս.... ասորւոց

6 akm ի կիւպրոսէ eg ի կիպրոս ps ի կիւսպրոսէ Uegn կղզոյն բացի Rakmps-ից մնացած ձեռ-երը կղզոյ H չիք ի կիպրոսէ կղզւոյ

7 An կիրիղղոս U կիրիգղոս efg կիւրղոս CDH ի պանփոսէ G ի պանոսէ g չիք ի պամփոսէ Y երկու եպիսկոպոսք փխ. կիւրիղղոս ի պամփոսէ.... ի սաղամինէ

8 P ի սաղմինէ akmps ի սաղոմինէ Un ի սպագամենէ g չիք ի սագամինէ

9 IKLNOVYr ի րիւթանացոց P ի րիւթանոց Q կողմանէն aefgkmps չիք ի բիւթանացւոց կողմանէ

10 e չիք ի f ի ¦կիկոմիդէ g չիք ի նիկոմիդէ Y տասներկու եպիսկոպոսք փխ. եւսեբիոս ի նիկոմիդէ.... պեղարիոս ի հերակղիոսէ՝ էջ 148 տող 6

11 a թէդինոս AIJKLMNOPRSTUVZ Wnprs ի նիկէ BCDEGû ի նիկիեէ F ի նիկէէ H ի նկիէէ g չիք ի նիկիէ

12 H ի քաղկեդէ akmnps ի քաղկեդովնէ efg չիք մարիս ի քաղկեդոնէ

13 U կիւրղղոս efg կիւրիղղոս ի կուէ A կիրիղղոս. 13-րդ և 14-րդ տողերի միջև ps ունեն կիւրեղոս ի մաղոսէ (p ի մաղոսէ)

14 efgkmprs եւսեքիոս k ի պարահիւսէ n ի պարահէսէ aefmprs ի պարահիւսէ g չիք ի պարահիսէ

15 W գորգինոս r գորգոնիոս. aefgk mps գորգոնիոս efkmprs ի յապողոնիդոսէ g չիք ի յապողոնիադոսէ

16 MRX գէորգինոս kmps գորգիոս eg գէորքէոս a գերորգեոս Q չիք գէորգէոս. բացի LZfr-ից մնացած ձեռ-երը գեորգիոս G ի պրրուսիւսդոսէ I գէորգիոս ի պարուսիադոսէ Ներքևի լուսանցքում Un չիք գէորգէոս ի պրուսիադոսէ e ի պրոսանդուէ g չիք ի պրուսիադոսէ

Եւհեթիոս ի յԱդրիանոսէ.
Թէոփանէս քորեպիսկոպոս.
Գոսով ի Կեսարէ.
Եւղագիոս քորեպիսկոպոս.

Ի յԱւրոսէ

Գեղարիոս ի Հերակղիոսէ.

Ի Դաքիոսէ

Գրոտոնէս ի Սարդիկէ Թրակացւոց.
Մարկոս ի Կաղաբրոսէ.

Ի Կաղաբրոսէ Միւսացւոց

Գիտոս ի Մարկիանոպաւլսէ.

Ի Կառթագենոսէ կողմանէ

Կիկղիանոս ի Կառթագնոսէ.

1 r *եւհեթզիոս* HLr *ի յանդրիանոսէ* akmps *ի յադրիանուսէ* e *ի յադրիանոսէ* Qg չիք *ի յադրիանոսէ*

2 DHû *թէոփիանէս* kmps *թէուփանէս* r *թէոյփանոս*

3 eg *պօսով* f *պտւսով* km *պաւսոոքով* ps *պաւսոոքվ* r *պոսիով* IJ *ի կեսարիէ* g չիք *ի կեսարէ*

4 G *եղագիոս* aegkmprs *եւղաւիոս*

5 fkmps *ի յուրոսէ* r *ի յօրուէ* eg չիք *ի յաւրոսէ*

6 aefgr *պեղարէոս* G *ի հերակլեոսէ* N *ի հերլակլիոսէ* W *ի հերակլիսէ* aefkmprs *ի հերակղոսէ* g չիր *ի հերակղիոսէ*

7 AIJKLMNOPQRSTUVXZn *ի դանիոսէ* f *ի դակիկոսէ* akmps *ի դակիոսէ* r *ի դակիասէ* eg չիք *ի դակիոսէ* BCDEFGHYWûan *պրատնէս* (Fan *պրոտոնէս* G *պատնէս*) *ի դանիոսէ*

8 I *մպրոտոնէս* f *պրոտոնիոս* eg *պանտոնիոս* kmps *պրոտոնէոս* efkmps *ի սարդեկէ* AIJKLMNOPQRSTUV XW *ի թրակացւոց* r *ի սարդէկն դրացոց* DG *թրակացւո* Hû *թրակացոյ* LYef *թրակացոց* g չիք *ի սարդիկէ թրակացւոց*

9 RX չիք *ի* e *ի կաղարրոսէ* n *ի կաղարոսէ* բացի BCDEFGHaef mn-ից մնացած ձեռ-երը *ի կաղարրոսէ* (U *ի կաղարոսէ* p *ի կաղարսորէ*) *մարկոս* g չիք *ի կաղարրոսէ* Y *մին եպիսկոպոս* փխ. *մարկոս ի կաղարրոսէ* m 8-րդ և 9-րդ տողերի միջև վերնագիր *ի կաղարրոսէ*

10 ACHIJKLMNOPTUVXZ *ի կաղարբիոսէ* u *ի կաղայրիւսէ* n *ի կաղարբիոսի* r *ի կեղարրոսէ* Q *ի կաղաբիոսէ ի բիւսացւոց* Lr *ի միւսացոց* R *ի միուսացւոց* Y *ի միուսցւոց* û *միւսացոյ* U *կողմանէ* փխ. *միւսացւոց* afkmps *ի միւսացւոց* (f *միւսացոց*) *կողմանէ* n չիք *միւսացւոց* eg չիք *ի կաղարրոսէ միւսացւոց*. բացի BCDEFGHû-ից մնացած ձեռ-երը *ի միւսացւոց*

11 û *ի մարկիանոյպօլսէ* e *ի մարկիանուէպօլսէ* s *ի մարկիանոպօլսէ* g չիք *ի մարկիանոպաւլսէ* բացի p-ից մնացած ձեռ-երը *ի մարկիանուպոլսէ* Y *մին եպիսկոպոս* փխ. *պիստոս ի մարկիանոպաւլսէ*

12 INO *ի կառթաքնոսէ* akps *ի կաւթագնացւոց* m *ի կօթանացւոց* n *ի կարթագնոսի* akmps չիք *կողմանէ* eg չիք *ի կառթագնոսէ կողմանէ*

13 Heg *կիգիանոս* W *կիկթլիանոս* IOSû *ի կառթաքնոսէ* LMRXZ *ի կարթագնոսէ* r *ի կաղթողնոսէ* g չիք *ի կառթագնոսէ* Y *մին եպիսկոպոս* փխ. *կիկղիանոս ի կառթագնոսէ*

Ի Մակեդոնացւոց կողմանէ

Աղեքսանդրոս ի Թեսաղոնիկէ.

Ի յԱքայեցւոց կողմանէ

Պիստոս յԱթենէ մեծէ.
Մարկոս ի Բիոսէ.
Ստրատիոս ի Փեստոսէ.

Ի Դարդանացւոց կողմանէ

Դակոս ի Մակեդոնէ.

Ի Թեսաղոնիկեցւոց կողմանէ

Կղաւդիանոս ի Թեսաղէ.

Ի Դարմանացւոց կողմանէ

Բիդիոս ի Սաիրիւունէ.

Ի Պաննոնացւոց կողմանէ

Դոմնոս ի Պանոնէ.

1 ILPYûf *ի մակեդոնացոց* N *ի մակիդոնացւոց* knps *ի մակեդովնացւոց* eg *ի մակեդոնացւոց*

2 U չիք *ի,* *թեուղովնիկէ* D *ի թեսաղունիկէ* n *ի թեոաղովնիկէ* g չիք *ի թեսաղոնիկէ* Y *մին եպիսկոպոս* փխ. *աղեքսանդրոս ի թեսաղոնիկէ*

3 ILYûfr *ի յաքայեցոց* p *ի յաքայեցւո* eg չիք *ի յաքայեցւոց կողմանէ* f *կողմանէն* akmps 2-րդ և 3-րդ տողերի միջև գրված է 4-րդ տողը

4 BCDEFGHIJMOPQRSUXZûegkmps *պլիստոս* L *բիստոս* akmprs *ի յաթենէ* ef *յաթենայ* r *մեծի* g չիք *յաթենէ մեծէ* Y *երեք եպիսկոպոսք* փխ. *պիստոս.... ի փեստոսէ*

5 aefkmprs *ի բիւոսէ* g չիք *ի բիոսէ*

6 akprs *ստրատիգիոս* eg *ստարատիքէս* f *ստրատիգէս* m *ստարատիգոս* L *ի բեսաոսէ* g չիք *ի փեստոսէ*

7 LPf *ի դարդանացոց* G *ի կարդանացւոց* K *ի դարանդացւոց* V *ի կարթանացոց* Y *ի դարաանացոց* u *ի կարդանացւոց* r *ի զորդանացոց* f *կողմանէն* eg չիք *ի դարդանացւոց կողմանէ*

8 n *դասկոս* V *դամասկոս* փխ. *դակոս* Lakmnprs *ի մակեդովնէ* g չիք *ի մակեդոնէ* Y *մին եպիսկոպոս* փխ. *դակոս ի մակեդոնէ*

9 FKLPQYr *ի թեսաղոնիկեցոց* R *ի թեսաղոնեցոց* f *ի թեսաղացոց* km *ի թեսաղացւոց* ps *ի թեաղացւոց* n *ի թեսաղովնիկեցւոց* û չիք *կողմանէ* eg չիք *ի թեսաղոնիկեցւոց կողմանէ*

10 W *կղոդիանոս* efg *կղօղէոս* akmprs *կղաւղիոս* KQTZ *ի թեսաղաւէ* LMS *ի թեսաղաւնէ* RX *ի թեսաղոնէ* g չիք *ի թեսաղէ* Y *մին եպիսկոպոո* փխ. *կղաւդիանոս ի թեսաղէ*

11 Hn *ի դամրացւոց* L *ի դարմանացոց* R *ի դարմնացուց* U *ի գամրանացւոց* V *ի դամրանացոց* r *ի դարմամանացոց* f *ի դամրացոց* Yeg չիք *ի դարմանացւոց*

12 CD *բիւդիոս* G *բիւտիոս* H *բիպլիոս* eg *բիւլոս* f *բիդլիոս* akmprs *բիւդիոս* akmrs *ի ստիրունէ* p *ի տիրունէ* e *ի ստոյրունէ* f *ի ստուրունէ* IJKLMQRSTVX *ի սաիրիւոնէ* NOW *ի սաիրիւոնէ* Z *ի սաիրիւնէ* Y չիք *բիդիոս ի սաիրիւունէ* g չիք *ի սաիրիւունէ*

13 LV *ի պաննոնցացոց* NYr *ի պանոնացոց* X *ի պանանոնացւոց* f *ի պանանացոց* km *ի պանոնացւոց* eg չիք *ի պաննոնացւոց կողմանէ.... ի պանոնէ* af չիք *կողմանէ*

14 G *դողմնոս* r *դոմնաս* G *ի պոնոնէ* Y *մին եպիսկոպոս* փխ. *դոմնոս ի պանոնէ*

Ի Գեղաց գաւառէ

Նիկասիոս ի Դիւոսէ.

Ի Գդաց գաւառէ

Թէոփիղոս ի Գդաց.

Ի Պոսփորացւոց կողմանէ

Կադմոս ի Պոսփորէ.

Եւ որք ի Կեսարիայն ժողովեցան

Եւստաղիոս, Սակաոս, Պօլոս, Վաղենտինոս, Պեւոնտիոս, Նարկիսոս, Պասիղեւս, Դակասիոս, Գրիգորիոս, Աղփքրոս, Գողիանոս, Գերմանոս Հերակղիոս, Դերանտիոս, Ամփիոյն. Ստեփանոս, Սաեգոս, Սաղամինէոս, Երիթրիոս, Պեւոնտիոս. այս են ամենայնն ՅԺԸ.

1 Q ի գաղաց afkmprs ի գեղայ A գաւաւառէ eg չիք ի գեղաց գաւառէ
2 eg Նիկաս r Նիկանիոս ի գիոսէ G ի տիւոսէ afkm ի դուոսէ e ի դուուսէ ps ի դուոսէ Y մին եպիսկոպոս փխ. Նիկասիոս ի դիւոսէ g չիք ի դիւոսէ
3 Zf ի գեղաց փխ. ի գդայց Yeg չիք ի ողաց գաւառէ
4 u Թէոփիղիոս akmps Թէովփիղոս f Թիոփիլոս Z Թէոփիղոս ի գդաց ձախ լուսանցքում Y չիք Թէոփիղոս ի գդայց g չիք ի գդաց
5 LNOPVY ի պոսփորտցոց û ի պորփորացւոց akmps ի պամփորացւոց f ի պամփարացոց r ի պասպորացոց IJKLMNOPQRSTVXYZW r գաւառէ փխ. կողմանէ eg չիք ի պոսփորացւոց կողմանէ
6 akmprs կադիմոս ABCDEFGHUûaf kmnprs ի բոսպորէ e ի բուբորէ g չիք ի պոսփորէ Y մին եպիսկոպոս փխ. կադմոս ի պոսփորէ
7 G ի կեսարիացն Vr ի կեսարիան efg ի կեսարիա Y տասնեւութ փխ. եւ որք.... դեոնտիոս ռ 7-րդ... 12-րդ տողերի փոխարեն այս են անուանք սուրբ հայրապետացն որք ի Նիկիա ժողովեալքն էին
8 û եւտայղիոս fkps եոտաղիոս g սատկոս J դուկոս L չիք դուպոս DHû վաղենդիոս Geg վաղենտիոս W ղեւրոնտիոս վաղենտինոս ps ղեւոնտինոս
9 aefgkmps չիք Նարկիսոս U պատիղեւս (amr պաուղեւս efg պաուղեւ kps պաուղեւոո) փխ. պասիղեւս eg գրիգորեայ NOWefg գորգիանոս
10 efg ամբիոն Wur սաեփաննոս
11 Uegr սայեղոս akmps սաեղոմ eg եգիթրէոս ղէնաէոս f երիթրէէոս kmps երիթրիեոս ղեւոնտիոս Ի a ղեոնտիոս Ի բացի DGHXûafkmprs-ից մնացած Ձեռ-երը ղեւոնտինոս Waefgkmprs չիք այս են ամենայնն յժր Y չիք այս են ամենայնն CDEGHIJKLMQRTUVXZû ամենայն
12 Q իրէք հարիւր ժը Y յճժը

Ե.

ԿԱՆՈՆՔ ԱՆԿԻՒՐԵԱՑ ԳԼՈՒԽՔ Ի.

Ա. Վասն քահանայից որ ի բռնութենէ զոհեցին։

Բ. Վասն սարկաւագաց նոյնպիսեաց։

Գ. Վասն ուխտի մանկանց որք բռնադատին ուտել զոհեալ։

Դ. Վասն որք կամաւք զոհիցեն։

Ե. Վասն որք արտասուաւք կերան զզոհեալն։

Զ. Վասն ուրացողաց որք յապաղեն զապաշխարելն։

Է. Վասն որք երթան ի տաւնս հեթանոսաց եւ ուտեն։

Ը. Վասն որք յամիցեն ի նոյն յանցանս։

Թ. Վասն որք ընդ ինքեանս եւ զայլս վրիպեցուցին։

1 ABCDEFGHUêabcdefghiklmnopqrst *անկիւրեայ* (A *անկիրա* U *անկիւրա* fhir *անկիւրիայ* dknpt *անկուրիայ* s *անկիւրիեա* begq *անկիւրական*) *կանոնիս* (G *կանոն* Ur *կանովնիս* cd *կանոնս* n *կտնովնս*) IL *անկիւրիայ* NOPR *անկիւրիեայ* n *ունի գլուխս* ABCDEFGHIJNOPRUVXa befgkmpqs *գլուխ* Wû չիք *գլուխք ի* G *իա* փխ. *ի*

2 ho չիք *վասն* Y *որք* R *ո[ր]* Hn *բռնութեան* oq *ի բռնութենէն զոհիցեն* i *զոհիցին* û չիք *վասն քահանայից* մինչև 52-րդ էջի 11-րդ տողի *խոստանան* բառը

3 beg *սարկաւագացն* R *նոյնպիսեց* be gq *նոյնպէս* ps *նոյնպիսեացն*

4 B չիք *վասն* RXbq *մանկանցն* Fbq *որ* W չիք *որք....զոհեալ* KLMQRSTXY Zt *բռնադատեալ* b *բռնադայահն* a *բռնադատեն* eg *ուտել և զոհ* [...] (e *զ* [...]) Lh *զոհեցին* Rd *զոհել* e *զուհեալ* f *զոհեալն* n *զզոհեալ* bq չիք *զոհեալ*

5 o *որ* q *կամաւքն* l *զոհիցին*. բացի ABCDEGHPh-ից մնացած ձեռ-երը *զոհեցին*

6 a *որ* t *կերին* DHQXYbgkmq *զոհեալն* ê *զոհեալ* d *ըզոհըՆն*

7 o *ուրացողացն* t *ուրուրացողաց* acd hiklmoprst *որ* ê *յապաղին* hlo *ապաղեն* bq *զապաշխարութիւն* eg *զապաշխարութիւնն* r *զապաշխարանն*

8 rt չիք *երթան* Q *ի* կրկնված է ê *ի աօն* RXYhlo *ի տուն* (մնացած ձեռ-երը *ի տունս*) փխ. *ի տաւնս* հմմտ. հուն. հատվածում ἐν ἑορτῇ t *հեթանոսաց են* Lbq չիք *և* q *ուտել* eghilort չիք *և ուտեն*

9 Ldeg *յամիցին* X *յամեցան* q *ամիցեն* b *ամի իցեն* c *յամեցին* U *յանցեանս* eg *անցանսն* d *յանցանըս իւր* f *յանցանսն* q *անցանս*

10 h չիք *ընդ* W չիք *ընդ ինքեանս և* c չիք *և* Nt *զայլ* b *զայս* փխ. *զայլս* OR *վրիպեցուցին* X *վերիպեցուցին* b *վրէպեցուցին* l *վրիպիցին* acdef gmoprst *վրիպեցին*

Ժ. Վասն ոչ տալ ի պատարագաց կերակրոց՝ անհաւատից։
ԺԱ. Վասն սարկաւագաց որ կին առնեն։
ԺԲ. Վասն որ յափշտակեն զաղջկունս խաւսեալս։
ԺԳ. Վասն որք յետ զոհելոյ մկրտիցին։
ԺԴ. Վասն չձեռնադրել քորեպիսկոպոսաց քահանայս։
ԺԵ. Վասն ուխտաւորաց որք կամիցին միս ճաշակել։
ԺԶ. Վասն ընչի որ անուանեալ իցէ եկեղեցւոյ։
ԺԷ. Վասն անասնագիտաց։
ԺԸ. Վասն մարմնազեղծաց։
ԺԹ. Վասն եպիսկոպոսի որ զայլոյ վիճակ յափշտակէ։
Ի. Վասն որք կուսութիւն խոստանան։

Կանոնք Անկիւրեայ

Այս կանոնք նախ են քան որ կարգեցան ի Նիկիայ, այլ քանզի որ ի Նիկիայն կարգեցան յառաջագոյն գրեցան, վասն սաստիկ եւ մեծ եւ սուրբ ժողովոյն, որ ժողովեցան ի Նիկիայ քաղաք։ Քանիք

1 ho որ փխ. ոչ DHYê չիք ի W պատարագացն f պատար[ագ]աց Y կերակրոցն պատարագաց LMQRST XZ կերակրաց NOWhlo անհաւատիցն d չիք կերակրոց անհաւատից kmps կերակրոց անհաւատից և ոչ մերձենալ անխտիր ի կերակուրս հեթանոսաց

2 hlo սարկաւաղացն Ybqrt որք e որկ h որ էին տանէն փխ. որ կին առնեն bqt առնուն

3 Yêbfhlnoqrt որք eg ափշտակեն t յափշտակին P յաղջկունս rt աղջկունս begq խաւսեցեալ

4 q որ e հետ Y մկրտելոյ զոհեցին IJNObeg մկրտիցեն S մկըրտեցին qr մկրտեցին

5 hq վասն որք IJKYbegkmqt չձեռնադրելոյ ps ոչ ձեռնադրելոյ Yf hlo քահանայս G չիք վասն....քահանայ

6 Nbefghloq որ ebq կամիցեն bq մի փխ. միս t չիք միս

7 Wabcdegbklmoqs ընչից f ինչից LS անուանել begq ուրացեալ փխ. անուանեալ B անուանեալ է իցէ abcdefghiklmopqrst է փխ. իցէ NYbcfbiloq եկեղեցոյ eg յեկեղեցոյ ST եղկացոյ փխ. եկեղեցւոյ km ps եկեղեցոյ զինչ և իցէ

8 n անասնագէտաց o անասնայզիտաց

9 b մարմնայեղծաց degkmpqs մարմնաեղծաց Afi մարմնեղծաց hlo մարմնազեղծացն rt վասն որք (r ինքն իւր) մարմինն եղծին (r եղծողաց) փխ. վասն մարմնազեղծաց

10 eg եպիսկոպոսաց Q չիք որ NUb np զայլոց bhloq վիճակն eg վիճակս ափշտակէ

11 hq կուսութիւն զանձն իւր (b չիք իւր) խոստանա (b խոստանան) Q խոստանայ f խոստացան

12 ABCDEFGHêûabcdefghlklmopqrst չունեն երկրորդ վերնագիրը n վերնագրի փոխարեն նախագրութիւն անկուրիոյ կանոնիս ը (վերջինս կանոնախմբի N-ն է)

13 NOW այս են կանովքն (w կանոնք) նախ քան AIJKLMPRSTVXZ կանովնք befghlog կանոնքս c նախկին է (kmps նա է) փխ. նախ են d նախ քանոն փխ. նախ են քան û չիք են Y չիք քան ps քանզի որ կարգեցին û զոր t որք w կարգեցանն g եղան փխ. կարգեցան d ի նիկիայն bq նիկիական կանոնք փխ. նիկիայ AF այղ abcdefghiklmo pqrst չիք այլ

14 lûh ի նիկիայ g նիկայն irt նիւսիայն (o նիաիայն) փխ. նիկիայն cdefg hlklmopqrst կարգեցան փխ. գրեցան Wb չիք գրեցան DGHê այսորիկ փխ. սաստիկ

15 û չիք և մեծ և սուրբ g չիք և IJûac dbiklmopqrst չիք և սուրբ Yût որք hl չիք որ ժողովեցան R ի նիկայ go ի նիկիեա b քաղաքին egq քաղաքն û քանի e քանզիք g քանզի t և ի քանիք n քանիք կամ ուստեք

ուստեք ժողովեցան ի ժողովն Անկիւրեայ, նոցին անուանքն գրեալ են ի գրի աստ. Մարկեղղոս յԱնկիւրէ, Ագրիկողաոս ի Կեսարէ, Պաւղոս ի Տարսոնէ, Ուիտաղիոս յԱնաիոքէ, Բասիղիոս յԱմասէ, Փիղագեղփոս յՈւղիպողսէ, Եւստողիոս ի Նիկոմիդէ, Հերակլէոս ի Զեղոնէ, Պետրոս յԻկոնէ, Նունէքիոս ի Լաւոդիկէ, Սերգիանոս յԱնտիոքէ Պիսիդացւոց։ Արդ՝ գումարեալք յԱնկիւրիայ միահամուռ ժողովելոց ուղղափառաց առ. ի քակտումն Լիկիանա. ամպարշտութեանն, որ ի զոհս կռոց բռնադատէր զերիցունս, կարգեցին ըստ յանցանացն սահման ապաշխարութեան Ի գլուխ կանոն, որ են այսոքիկ։

1 N ուսեք (ùq ուստերք) փխ. ուստեք hlo չիք ի ժողովն BCE յանկիւրիեա N անկիւրիեայ DGHacdilors յանկիւրիա YW անկիւրիայ Al Uê յանկիւրեայ bq յանկիւրեայն eg անկիւրեայն f յանկիւրեայն km յանկիւրայ hp յանկուրիայ n անկուրեայ t անկուրիայ Iû ir անուանք hlo անուամբ abefgh iklmopqrst կարգեալ փխ. գրեալ

2 q չիք ի (գրի) t չիք ի գրի Cê մակեղղոս DG մակեղղոա bq մարկէոս n մարկեղայոս Yêl յանկիւրիէ e յանկուրէ r յանկիւրէաէ t յանկուրիէ p յանկուրիոյ eg ագրէղողայոս o յագրիկողայոս hl չիք ագրիկողաոս... ի տարսոնէ H չիք ի (կեսարէ) Ybps ի կեսարիէ

3 R պաղոս AIKLMNOPQRSTUVXZ an ի տարսովնէ G ի աարսոյնէ NO W եւիտալիոս (Y ուիաալոս d ուիտալիոս g ուղիաադիոս h ուտալիոս l ուրտալիսս o ուրիտալիոս) փխ. ուիտաղիոս d յանտիոքայ egir անտիոքէ g չիք յանտիոքէ.... փիգագեղփոս AIJKLMNOPQRSTV YZ բարսիղէոս UXWbn բարսեղէոս u բարսեղէս adegkmps բարսեղիոս hilor բարսեղես c բարսեղոս f բարսիղիոս t բարսեղ IJûhilort յամասիէ e համասէ b յամասայէ

4 AJKLMNOPQSTUVZWûaclmnoprst փաղաղփոս RXY փաղագըլըոս DH փիղագեղըոս C փիղագեղըոտ b փաղաադիոս efg փաղադփոս hi փաղադդփոս dk չիք փիղագեղփոս S յուլիպաւլսէ û յուլիպաւլովէ t ուղիպօլսէ d չիք յուղիպողսէ ABCDEFGHIJMLNQRUeacde fgklmnps եւստրողիոս b եւտրիդիոս ht եւստորիգոս ior եւստորիդիոս q եւարոդիոս acdkmps նիկովմիդէ BCDEFGLMQRSTUYê

bcq հերակղիոս Aefgnr հերակղէոս it հերակլէս hlo չիք հերակլէոս ի

5 hlo չիք զեղոնէ r չիք ի (զեղոնէ) AIJKLMNOPQRSTUVXYZWûacd imnprst ի զեղովնէ begq ի զենոնէ փխ. ի զեղոնէ befg ի յիկովնէ Y յիկոնէ t ի յիկոնիոնէ ê յեզոնէ û իկովնէ hlo իկոնէ Uacnq յիկովնէ kmps չիք յիկոնէ BCDEFGHRê af նաւնէքիոս hlo նունէքսիոս t նունիքէոս ABCEFIJKNUêefghi on ի զաւոդիկէ l ի լաւդդիկէ e ի զաւոյդիկէ

6 NOPYbcdelgqt պիսիդացոս W չիք պիսիդացւոց NUûo գումարեալ h գումարել AUr յանկիւրա IKLMN OPQRSTVXZWûgiln յանկիւրեայ ê hmpt յանկուրիայ b յանեա (q յանկեա) փխ. յանկիւրեայ d յանկիւրիեայ ê միայհամուռ b միայհամուռք

7 efgo ժողովելոյ blo ժողովելցն g յուղղափառաց hlo ուղղափառացն Y չիք ի hefgiqrt ի քակումն Yê լիկիանոյ hefg լուկիանու c լիցիանու q լուկի անուամբ փխ. լիկիանու · J յամբարշտութեան J յամբարշտութեանն SVXêûbdhl oq ամբարշտութեան W ամբարշտութեամբ

8 bcefgqr կռոցն q բռնադատէ hcq գերիցունս

9 eûps յանցանաց eg անցանացն ed սահմանս Y ապաշխարութեանն ûp ապաշխարութիւն GW չիք ի Y գլխով u որ են ի կանոն t որք bq չիք որ են hq կանոնք ի գլուխ e անկիւրական կանոնքս ի գլուխ (g կանոնք անկիւրական) փխ. ի գլուխ....այսոքիկ t կանոնքս

10 m այնոքիկ r այսոցիկ hlo այս փխ. այոոքիկ bq չիք այսոքիկ

ՃԿԷ (ՃԿԳ) Ա. Վասն երիցանց որք ի բռնութենէ հեթանոսաց մինչեւ ի տանջանս ածել ի վերայ եւ մահ սպառնալ եւ նոքա առ երկիւղի զոհեցին եւ ապա օծանացան, նկրտեցան եւ ճշմարտութեամբ դարձան. վասն այսպիսեացս կամ եղեւ զի զաթոռոցն կարգն կալցին, այլ ի թարգմանութեան նստել կամ պատարագ մատուցանել կամ Աւետարան կարդալ՝ ոչ ունին իշխանութիւն։

ՃԿԸ (ՃԿԴ) Բ. Նոյն կանոն եւ սարկաւագին կացցէ, եթէ ակամայութեամբ իցէ զոհելն եւ ոչ կամաւք, եւ դարձն ճշմարտութեամբ. կամ եղեւ ի քահանայութիւն ոչ մերձենալ, այլ ի կարգի պաշտաման կալ. ապա եթէ տանջանքն եւ ճգնումն յանաւրինաց խիստ եկեալ իցէ ի վերայ եւ դարձն ճշմարտութեամբ իցէ, եպիսկոպոսն իշխան լիցի երիցուն եւ սարկաւագին եթէ արժանի իցէ պաշտել զիւրաքանչիւր աստիճանս։

ՃԿԹ (ՃԿԵ) Գ. Վասն աշխարհականաց եւ վասն ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ. եթէ ոք ըմբռնեցաւ յանաւրինաց բռնութենէ զոհել տալ եւ լափըշտակել եւս զստացուածս իւրեանց եւ այլ եւս մեծամեծ մահունս

1 c *տասն* փխ. *վասն* n չիք *վասն երիցունք* q *իրիցանց* Kê *որ* r *բռնադատութենէ* c *հեթանոսաց զոհեցին մինչ չև* adfkmpst *մինչ չև* BCEFIJêacdefgikmprs չիք *ի (տանջանս)*

2 abdefghiklmopqt *ածեալ* c *ածեալ էր* s *ածեալ* փխ. *ածել* hilort չիք *ի վերայ* dt *մահու* u *սպանանել* փխ. *սպառնալ* r չիք *և (նոքա)* h չիք *առ* AUcdn *երկեղի* h *աներկիւղին* lo *երկիւղին* t *յերկիւղէ* b *զոհիցն* c *արարին զայն* փխ. *զոհեցին*

3 abcdefghikimopqst չիք *և (ապա)* u չիք *Օանաօան* S *ընկտրեցան* ûb deghloqrt *մկրտեցան* փխ. *նկրտեցան* t չիք *վասն*

4 Wu *այսպիսեաց* eigqr *այսպիսեացն* bit *այնպիսեացն* beg *նաոռ մեռ* փխ. *կամ եղև* G *զաթոռոց* H *զարթոռոցն* RXYacdkmpst *զաթոռոյն* hlo *յաթոռոյն* ir *աթոռոյն* BCDE FGHIQêû *կարգ* u *կալցեն* Q *ընկալցին* փխ. *կալցին* Y *ի թարգմանութեանն* bq *ի թարքմանութիւն*

5 BDERYbq *նստեալ* n *և* փխ. *կամ (պատարագ)* irt *պատարագս* t *և կամ (աւետարան)*

6 W *ընթեռնուլ* kmps *չունին* ûfh *ոչ ունի*

7 hlo *սոյն* g *կանոնք* t *կանոնովն* eg չիք *և* t *սարկաւագն* hilort *կայցէ* leghl *յակամայութեամբ* N չիք *իցէ*

8 Yho *զոհեալն* uq *զոհեալ* b *զոհել* G *և ոչ զարձն* d *դարձան* F *ճշտութեամբ* befgq *կամ եղև մեծ ժողովոյն (*bq *ժողովուն) ի քահանայութիւն* ê *ի քահանայութիւնն* u *ի քահանայութեան*

9 d *ոչ* կրկնված է rt *մերձենայ* hl չիք *կարգի* NOacfikmorst *պաշտամանն* e *պաշտման* deghlp *պաշտմանն* bq *պաշտպաննն* փխ. *պաշտաման*

10 hcefgq *թէ* û *տանջանք* t *ի տանանքն* Yd *ճգուսմն* û *ճգունս* IJS bq *անաւրինաց* cd *յանօրինացն* efg *անօրինացն* N *յօրինացն* êû *օրինաց* Y չիք *յանաւրինաց* hefgqt չիք *իցէ* d չիք *ի*

11 bq *դարձ ի ճշմարտութիւն իցէ կամ եղև ի (*q չիք *ի) մեծ ժողովոյն եպիսկոպոսն* eg *ի ճշմարտութեամբ* t չիք *իցէ* û *եպիսկոպոս* K *լինի* û *երիցու* bdegq *իրիցուն*

12 ps *թէ* Y չիք *եթէ արժանի* labdei ghikmpqrst *արժան* Y *պաշտօն* bl oq *իւրաքանչիւր ցաստիճանի իւրաքտնչիւր* IKLMORZWûhiklmo rst *աստիճան* Nê *աստիճանն* d *աստիճանն իւր* b *զաստիճանն* efgpq *զաստիճան*

13 bq *մանկանցն* I *եկեղեցոց* INOPY ebcefgblmopqrs *եկեղեցոյ* M *յեկեղեցւոյ*

14 n *յըմբռնեցաւ* hlo *յանաւրինաց ըմբռնեցաւ առ ի զոհել և յափըշտակեալ* փխ. *ըմբռնեցաւ.... յափըշտակել* lq *անօրինաց* e *յաւրինաց* W *բռնութեամբ* acdfikmrst *յափըշտակեալ* eg *ափշտակեալ*

15 bd *և* փխ. *եւ* eg չիք *եւ* û *ստացուածս* h *զստացուածսն* t չիք *և* bq *մահուս* h *մահուանս*

ածեալ ի վերայ եւ նոցա բողոքեալ թէ քրիստոնեայք եմք, բայց յԱստուծոյ զայլ ոք ոչ գիտեմք, եւ առ. բռնութեան ուտիցեն զզոհեալն տրտմութեամբ եւ սգացեալ սրտիւք արտասուաւք եւ հառաչանաւք եւ լողորմութենէն Քրիստոսի խնայումն մարմնաւոր կենացն լինիցի, այնպիսիքն ի կարգ պաշտաման մատիցեն. ապա եթէ յուխտէ ոք իցէ, արժան է մատուցանել յաշտիճան քահանայութեան եւ մանաւանդ թէ առաջին վարքն ուղղութեամբ վարեալ իցէ, կամ եղեւ մեծ ժողովոյն։

ծՀ (ծԿՁ) *Դ. Վասն այնոցիկ որք ի բռնութենէ վարեցան ի զոհել եւ ապա հասեալ ի տեղին կամաւք եւ զուարթութեամբ եւ ցոփութեամբ, խաղու եւ ծաղու ուրախ լինէին ի բագինս նոցա եւ ապա ի զղջումն եկին. կամ եղեւ վասն մարդասիրութեանն Աստուծոյ Բ ամ ընդ ունկնդիրսն կացցէ եւ Գ ամս առ դրանն հաւասարեսցէ աղաւթիցն. եւ Բ ամս մտեալ յեկեղեցի եւ լցէ ընդ ապաշխարողս, քննեալ վարքն՝ հաղորդեսցի աւրինացն։*

1 eg *ի ածեալ ի* NO *ածել* brt չիք *և* û *նորա* փխ. *նոցա* r *բողոքեալք* փխ. *բողոքեալ* KLMORSTX YZ *եթէ* ub1q *քրիստոնեայ* 3o *քրիստոնեաք* ahlo *և բայց (*a *բաց)* bq չիք *բայց.....ոչ գիտեմք*

2 GIJMRVdeg *աստուծոյ* S չիք *յաստուծոյ* u *այլ ոչ ոք, ի* փխ. *առ* lê *բռնութեանն* û *բռնութենէ* dn *բռնութեամբ* Ril *բնութեան* փխ. *բռնութեան* DHêbdefgmq *զոհեալն* û *զոհեալ*

3 bq *տրտմութեան* W *սկացեալ* u[*ս*]*գացեալ* h *զպգացեալ* l *պգացեալ* hlo *սրտիւ* K չիք *սրտիւք.... հառաչանաւք* G *արտասուք* u *արտասուոք* t *և արտասուօք* e *յառաջանօք* hlo *հառաչմամբ*

4 IJMR *ողորմութենէն* Yu *ողորմութենէ* Y չիք *քրիստոսի* O *խնամայումն (*W *խնամութիւն)* փխ. *խնայումն* Xag *խնաումն* êûabcde fghıklmopqrst *կենաց*

5 Vên *լեցի* begq *լեցին* V *այնպիսին* ûd *այնպիսիք* h *այսպիսիքն* hlo *զարշ* փխ. *կարգ* êdeg *պաշտման* bkmo *պաշտամանն* l *պաշտմանն* q *պաշտպան* փխ. *պաշտաման* Y *մտիցեն* bed *մատուցին* ilort *իսկ* փխ. *ապա* begq *թէ*

6 b *յուխտ* ûeghlop *ուխտէ* b չիք *ոք* n *իցէ ոք* IJMST *աշտիճան* KLQ RXYZêûhlops *աստիճան* Wdegık mqrt *յաստիճան* ê *քահանայութեանն*

7 Xûbegq չիք *և* û *առաջի* bdhig *յառաջին* km *առ այլ (*ps *առեալ)* փխ. *առաջին* û *վարք* p *կարգն* փխ. *վարքն* û *ուղղութեան* hılort չիք *վարեալ, իցեն ընդունել (*r *ընդունեալ) կամ* ê *է* փխ. *իցէ*

8 Y *մեղ* փխ. *մեծ* bq *ժողովուն* h *ժողովոյս* Y չիք *ժողովոյն*

9 CDGKLêbefglq *որ* e *ի բռնութեանն* bq *ի բռնութենէն* Wbq չիք *ի (զոհել)* abcdefghiklmopqrst *զոհելն*

10 t *հասին* o *հանեալ* փխ. *հասեալ* Habcdefgıkmpqrst չիք *և (զուարթութեամբ)* ê *զօրութեամբ (*hilrt *զուարճութեամբ)* փխ. *զուարթութեամբ* û չիք *և ցոփութեամբ*

11 b *ծաղրու* û *բագին* begq չիք *ի բագինս....եկին* ı *իւրեանց* փխ. *նոցա*

12 H *և կին* փխ. *եկին* befgq *կամ եղև մեծ ժողովոյն (*bq *ժողովուն) վասն* rt *և վասն* hlo *սուրբ* փխ. *վասն* MX չիք *վասն* IMNRSTYWêûdh *մարդասիրութեան* ır չիք *աստուծոյ* bef gq *ամս* Hhlo չիք *ամ*

13 QXadefgiklmopqs *ունկնդիրս* BE Fê *կայցէ* c չիք *և (գ. ամս)* BC DEFGHYêabefghiklmopqıst *ամ* cd չիք *ամս* û *դրան*

14 abcdefghiklmopqrst *ամ* cd *մտցէ* JLNQSTYZr *եկեղեցի* bcdefgq *յեկեղեցին* ceg *և եւցէ* NOWc *ապաշխարողսն* բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը *ապաշխարաւղս* ps *քննել* begq *զվարքն*

15 cd *հաղորդի* JKLMQRSTVXZ *յաւրինացն* û *օրինօք* t *օրինօքն*

ՃՀԱ (ՃԿԷ) Ե. Ոյք չոգան ախտր հանդերձիւք, եւ բազմականաւք եւ երախանաւք կերան եւ զաւրն ամենայն ի բազմականին արտաստեցին եւ զգջացան, յորժամ հեռացեալ անկեալ կատարեցին՝ մինչեւ լԳ ամս առանց աւրինաց ընկալցին. ապա եթէ ոչ կերան՝ Ի ամս հեռացին, լԴ ամին հաւասարեսցեն առանց աւրինաց, զի զկատարեալն եւ զգլխաւորն լետ երից ամաց ընկալցին՝ այսինքն է զաւրէնսն։ Զի եպիսկոպոսքն իշխեսցեն, իբրեւ փորձեսցեն զբարս դառնալոյն, մարդասիրութեամբ ինչ հայել կամ բազում եւս ինչ լաւելուլ դժամանակ ապաշխարութեանն, քան զամենայն ինչ որ անցեալ վարքն իցեն եւ յորում վարիցին ամենայն իրաւք հարց եւ փորձ լիցի, եւ ըստ նմին իրի մարդասիրութիւնն չափեսցի։

ՃՀԲ (ՃԿԸ) Զ. Վասն այնոցիկ որ ի լոկ սաստելոյն կամ աանչանաւք կամ տնաառութեամբ կամ վասն ի տեղեաց աւտարացուցանելոյ հնազանդ-

1 MRXûlo որք փխ. ոյք V ախոյր RX m երեխանաւք Un երախաանօք փխ. երախանաւք
2 t կերին Q և կերան զաւրն bq չիք և (զաւրն) û չիք և զաւրն.... բազմականին e չիք ի hlo արտաստաւք
3 acdhiklmoprst եւ յորժամ û չիք յորժամ...մինչև Vgn ցդ W երեք ամին û զ ամ adefkmpqs ցերեք chlo ցերիս ırt յերիս NO չիք յդ ամս... հեռասցին h մամս փխ. ամս
4 KLMRSTXYZ յօրինաց êabcde fgkmpqrst աւրինացն i անօրինացն êaefghiklmopqrt կալցին (c կացցեն) փխ. ընկալցին BCDE FGHIWêabcdefghiklmnopqrst թէ L (ր) յամս ıprt (ր) ամ hlo չիք ամս
5 lVn զ abcdefgkmnopqrst յերրորդ hlo յեկրորդումն փխ. յդ ամին ı յերկրորդ փխ. յդ û չիք յդ ամին....զաւրէնսն զի IJLMRTY adhiklmnoprst հաւասարեսցին T չիք հաւասարեսցեն առանց աւրինաց զի IJRSX յաւրինաց bdpq rst աւրինացն G կատարեալն bil ort զկատարեալ
6 Q եւ Qd յերից befgq երեք J յամաց adhiklmoprst ամացն U աւուրց փխ. ամաց hilort ընկալել lo ինքենէ (h յինքենէ) փխ. այսինքն է irt չիք այսինքն է bq չիք է b զաւրէնքն d զաւրէնս NOW եպիսկոպոսն û եպիսկոպոս dhilo rt եպիսկոպոսք
7 Wû իշխեսցէ e իշխեսցին b իւր և փխ. իբրե NOW չիք իբրև փորձեսցեն LQ փորձեսցին e զբարիս b զվերադարձն (q զդարձս) փխ. զբարս d դաւանելոյն փխ. դառնալոյն û դառնալոյ մարդասիրութիւն
8 û հայեալ hilort բարեխօս փխ. բազում եւ bc չիք եւ b ինչս և eg ինչ և q ինչս եւ kmps և փխ. եւ leû աւելուլ b յաւելուլ c յաւելով t չյաւելուլ lo զժամանակ ինչ ապաշխարութեան Rû և (û չիք և) ժամանակ Udn զժամանակս V զժամանակն IJMRSVXYWûcdh ապաշխարութեան
9 p չիք քան.... վարքն իցեն MR XY ինչն U անցեալն d յանցեալ ût վարք W վարձք փխ. վարքն JKQSTZûbq սրում
10 CDGHlêhlp վարիցեն RSXYd վարեցին r վարիցիցին IJuhlo յամենայն Y և հարց և b իւրի փխ. իրի
11 IMRSYWd մարդասիրութիւն ê մարդայսիրութիւն bq մարդասիրութեանն kmps սիրութիւնն փխ. մարդասիրութիւնն
12 MY այնորիկ r այսոցիկ U որին փխ. որ ի Y չիք որ bcdefghiklmopqrst չիք ի eg սաստելոցն hlo սաստելուն l և կամ (տնաառութեամբ)
13 û տնաառութեան Y ակնաառութեամբ փխ. տնաառութեամբ bdhoq ի ահղաց g ի տեղեսաց i ի տեղեացն IJ յաւտարացուցանելոյ ps աւարտացուցանելոյ փխ. աւտարացուցանելոյ f հնազանդեցան ընկած է

դեցան եւ զոհս արարին եւ մինչեւ ցայս ժամանակս ոչ դարձան եւ ապաշխարեցին եւ այժմ եւ յառաջ քան զժամանակ ժողովոյն մերձեցեալ հպին ի միտս ապաշխարութեան եւ դառնալոյ. կամ եղեւ, զի մինչեւ յաւուրն Զատկի ընդ ունկնդիրս կալցեն եւ յետ մեծի աւուրն, այսինքն է Զատկին, ընդ կարգաւք լիցին զերիս ամս. եւ յետ Բ ամաց հաւասարեսցին առանց աւրինաց. եւ այսպէս եկեսցեն ի կատարեալն, զի ամենայն իրաւք Զ ամն կատարեսցեն։ Ապա եթէ ոք յառաջ քան զժողովն ընկալաւ ապաշխարութիւն, յայնմ ժամանակէ թուեսցին նոցին սկիզբն զԶ ամն կատարելոյ։ Ապա եթէ ինչ վիշտք կամ ակնկալութիւն մահու ի հիւանդութենէ կամ յայլ ինչ պատճառանաց պատահեսցէ, զայսպիսիս ընդ սահմանաւ կալցին։

ԾՀԳ (ԾԿԹ) Է. Վասն այնոցիկ որ երթան ի տաւնս հեթանոսաց, ուր եւ տեղի

1 f *և*-ից մինչև 159-րդ էջի 14-րդ տողի *կատարեալ* բառի *կա* վանկը ընկած է Uacikmpst *զզոհսն* n *զզոհն* Wb egq *զոհ* d *ըզոհան* բացի XYÛ-ից մնացած ձեռ-երը *զոհսն* r *յոյսն* փխ. *զոհս* բացի BCDEFGHILNR êckmn-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *և (մինչև)* cb *ցայն* adiklmopr st *յայն* Û *ժամանակ* d *ժամանակին* hlort *ժամանակն* ı *ժամանակսն* hıo *որ* փխ. *ոչ* Y *և ոչ դարձան*

2 PQ չիք *և (այժմ)* Qlort *յայժմ* VXY չիք *և (յառաջ)* IJ *առաջ* bg *յառաջման* (eg *յառայս*) փխ. *յառ աջ* bq *չ իք* *քան* Û *ժամանակ* bedq *ժամանակս ժողովոյս* hlo *զժամանակս ոչ դար-ձան և ապաշխարեցին* փխ. *զժա-մանակ....և դառնալոյ*

3 W *մերձեցուցեալ* begqrt *հոգին* փխ. *հպին* cd չիք *ի* ė *ապաշխարութեանն* bq *և կամ*

4 ú *օր զատկին* bq *ցաւր զատկին* hlo *զատկին* NOYZÛbcdhlot *ուն-կընդիրսն* UVXabcdeghiklmnopr st *կացցեն* q *կացեն* rt *յետի մեծի*

5 IS *յաւուրն* ú *օրն* U *և* (t *ի*) փխ. *է* Ûbq չիք *է* q *լիցեն* BCDEFGHêac dkmps *զերիս* begıq *զերեք* ú *զ* NOW չիք *զերիս ամս*

6 Û *ետ* n *զ* փխ. *ը* t *երկուց* rt *ամացն* K LMQRSTXZWabcdegıkmpqrs *հա-ւասարեսցեն* bdrt *օրինացն* ırt *այն-պէս* W *սոքա* փխ. *այսպէս* N *եկե [սցեն]* h *եկեսցեն... վիշտք կամ*՝ 10-րդ տող քերթը մասամբ պատռը-ված է և ընկած

7 Û *ի կատարեալ* BEFGHIJKLMNOP QRSTVXYZWê *զվեցն* AUn *Զ-ն* acdegıkmprst *զԶ (նաև զվեց)* bq *զվեցումն* (lo *զժամ*) փխ. *Զ ամն* AB CDEFGHIJKLMNOPQRSTUVXY ZWêÛ չիք *ամն* Kn *կատարեսցին*

8 IJKLMNOPQRSTUVXYZWêbcegl opq *թէ* km չիք *քան* Y *քան զնա ժողովն* Û *ժողովոյն* ılo *զկանովն* (rt *զկանոնն*) փխ. *զժողովն* km *յա-պաշխարութիւն* I *այնմ* c *յայն*

9 d *ժամանակէն* KLZ *թըւեսցին* l *թուեսցեն* a *նոցա* i *սկիզբնակ* (r *ըսկիզբնակ* t *ըսկզբնակ* lo *սկզբը-նակ*) փխ. *սկիզբն* Û *զ* irt *չէք զզ* N չիք *կատարելոյ*

10 bceglloqrt *թէ* cd չիք *ինչ* ılort *վիշտ* begq *վէրօք* փխ. *վիշտք* t *կալու-թիւն* փխ. *ակնկալութիւն*

11 AF *յայզ* GIJKLMNQRSTVXYZêÛ bdeghmopqrst *այլ* p *իրաց* փխ. *ի (պատճառանաց)* p *պատճառաց* d *պատճառանաւք* hlo *պատահիցէ* irt *պատահիցի* VWabdbklmopq rs *զայսպիսիս* Yeg *զայսպիսիսն* Ûı *զայնպիսիս* t *զայնպիսին* բացի AHYceghq-ից մնացած ձեռ-երը *ի պատճառանաց* G *ըստ* փխ. *ընդ* IJÛ *սահմանս* t *սահմանաց*

12 Nhilor *կալցեն* Y *կալցի* W *ընկալցին* փխ. *կալցին*

13 RX *այսոցիկ* YWÛbegqt *որք* (n *ոյք*) փխ. *որ* DGHNWêabcegbklmnop qs *ի տունս* (d *ի տուն*) փխ. *ի տաւնս* *հմմտ. հուն.* 'εν έορτῇ

որոշեալ իցէ պղծութեանն իւրեանց, մանաւանդ թէ զիւրեանց եւս զկերակուրսն տարան եւ անդ ցոփութեամբ շռայլեցան, քանզի զայնպիսեացն ասէ դիր. «Եթէ խառնակեցան ընդ հեթանոսս եւ ուսան զգործս նոցա»*: Վասն այնպիսեացն կամ եղեւ՝ Գ ամ ընդ ունկնդիրսն լինել եւ Բ ամս ընդ ձեռամբ հաւասարել աղաւթից ըստ եպիսկոպոսին կամաց ի ձեռն ողորմութեան եւ գթոյ տնանկաց, հաղորդեսցի աւրինաց:

ԾՀԴ (ԾՀ) Ը. Վասն ոյք երկիցս եւ երիցս չոգան եւ խառնակեցան եւ կերան ղլազեալն ի լաշտիցն եւ զիւրեանց եւս զկերակուրս տարան եւ զոհեցին, եւ ապա ի յորդորմանէ եպիսկոպոսին եւ յիւրեանց կամաց ի զզջումն եւ յապաշխարութիւն եկին. կամ եղեւ Է ամ ընդ կարգաւք լինել եւ Բ ամս հաւասարել աղաւթից ընդ ձեռամբ. ապա քննեալ հետքն եւ ջերմեռանդն ապաշխարութիւնն, ողորմութեամբ եւ գթով

* Սաղ. ՃԵ, 35

1 ILMNQRSVXWêûbdeghloq պղծու- թեան û չիք մանաւանդ թէ զիւրե- անց kmps որք փխ. թէ Yeg թէ և G և փխ. եւ ad չիք եւ
2 Yc զկերակուրն ahiklmoprst զկերա- կուրս bq զկերակուր deg կերա- կուրս kms ցոփութիւն begq և քանզի
3 begq զայսպիսեացն Wû այնպիսեացն bq դիրն cdhilmoprst թէ begiq չիք եթէ Q ապառնեկեցան փխ. խառ- նակեցան GR հեթանոս ê հեթա- նոսն P եւ փխ. և
4 ê զգործ bq չիք զգործս նոցա Io չիք վասն KLMQRSTXZ այսպիսեացն begkmps այսպիսեացս. Y այնպի- սեաց q այնպիսեացս hlo կամ եղև ղի այնպիսիքն, չիք ամ
5 adegkmps ունկնդիրս hlo կացցեն (kmps կացցէ) փխ. լինել rt չիք լինել Wêabcdgkmpqs ամ hlort չիք ամս hlort հաւասար bq հաւասար- եալ աղաւթեսցեն eg ՛ աղօթիցն h աղաւթից... և ը ամս՝ ՛12-րդ տող բերրը մասամբ պատռված է և ընկած kmps չիք ըստ
6 kmps վարդապետին փխ. եպիսկոպոսին bq կամացն begq ձեռն աղաւթից և ողորմութեան Y ողորմութեանն begq և գթոց Q տնականց
7 M անօրինաց BCDEFGHêdlo; օրի- նացն bq աւրինացն (q աւրինին) ստուծոյ
8 kmps եթէ փխ. վասն ûabcdegiloq rt որք (kmps ոք) փխ. ոյք a dgi klmoprst չիք և խառնակեցան t չիք և կերան
9 DGHê զհաղեալն Uûı զյաղեալն (Y զաղեալն bq ի զոտեալն) փխ. զյաղեալն ABCDEFGHIJKLMQRS TXYZWbq և փխ. ի bq չիք ի a ի շա- տիցն (k ի դիցն m ի զոհիցն s իցեն) փխ. ի յաշտիցն û յաշտից bq յաղ- տիցն փխ. յաշտիցն p չիք և յաշ- տիցն û իւրեանց ıt զիւրեանցն bq և փխ. եւ ú կերակուր c զկե- րակուրսն bdegiloqr կերակուրս
10 û չիք և (ապա) r յապայ BCDEFG Hê չիք ի (յորդորմանէ) IJKLMQRS TXZbdegiloq իւրեանց Y զիւրեանց û իւրոց bc կամացն
11 bq չիք ի (զղջումն) q չիք (զղջումն) և KLMQRSTUXYZegps ապաշ- խարութիւն e յապաշխարութիւնն d և ի յապաշխարութիւն lo եկեսցեն Y կամօք փխ. կարգաւք
12 hlo լինիցին rt լինիցի û չիք լինել dlot ը ամ (lo է) փխ. ը ամս abc degbklmopqs աղաւթիցն ı ընդ աղօթից ընդ hlort ծնկամբ (ı ծըն- դամբ) փխ. ձեռամբ km ապաշխա- րեալ (ps ապաշխարել) փխ. ապա քննեալ e քննել
13 RXY դհեաքն begq աղօթիցն փխ. հետքն և ջերմեռանդն Ydbilo rt ջերմեռանդ ûn զջերմեռանդ IKLMNQRSTUXZûacd ապաշխա- րութիւն kmps ապաշխարութեամբ begq չիք ապաշխարութիւնն km ps և տրտմութեամբ փխ. ողորմու- թեամբ Whlo գթութեամբ ı գթալ

տնանկաց քաւեալ զինքն, ըստ եպիսկոպոսին կամաց հաղորդեսցի աւրինաց։

ԺՀԵ (ԺՀԱ) Թ. Վասն այնոցիկ որք ինքեանք չհեռացան ի զոհելոյ կռոցն եւ յուտելոյ ղպղծեալն, այլ եւ զեղբարս եւ զընկերս իւրեանց բռնադատեցին պատրանաւք հաւասարել կորստեան իւրեանց եւ մղեցին, ընկեցին ի գուբ խորխորատին, որպէս եւ գրեալ է. «Գուբ զոր փորեաց եւ պեղեաց՝ ի նոյն խորխորատ անկցին, զոր գործեցին*»։ Արդ՝ ղոյսպիսիսն առաջին կանոնքն սպանանել հրամայեն, այլ երկրորդս կամ եղեւ մեծ ամենայն ժողովոյն միաբանութեան ընդդէմ երթալ տէրունական հրամանին, «Եթէ ոք ուրասցի զիս առաջի մարդկան, ուրացայց եւ ես զնա առաջի հաւր իմոյ որ յերկինս է»** եւ «Զոր արձակիցէք յերկրի, արձակեալ լիցի յերկինս»։*** Արդ՝ կամ եղեւ մեծ ամենայն ժողովոյն, զի կեցցեն եւ մի մեռցին՝ եթէ ի դարձ փրկութեան եկեսցեն ի կատարեալ խոստովանութիւն

* Սաղ. Է, 16 ** Մատթ. Ժ, 33 *** Մատթ. ԺԸ, 18

1 êbegq քաւել kmps ըստանալ փխ. քաւեալ hlo լիցին փխ. զինքն bq չիք ըստ û եպիսկպոսի t կամաց եպիսկոպոսին bcegq կամացն
2 KLMQRSTXYZd յաւրինաց êbgq աւրինացն
3 H այնորիկ IJKLMNPQRSTVXZWû aegq որ Y ինքեամբք d յինքեանք U չի հեռանան ի դոհելոց blo չիք ի û կռոց abcdegbiklmopqrst չիք և
4 abcdeghiklmopqrst չիք յուտելոյ զպղծեալն IJKLMQRSTXYZû ուտելոյ ABF այդ X յայլ LN Vs զեղբայրս bq զեղբայրն eg զեղբայր hlo եղբարս û ես փխ. և (զեղբարս) KLSUakn զնկերս D բռադատեցին ս պատրանօք բռնադատեցին
5 ût հաւասարիլ eg կորըստեանն h իւրեանց.... և ես դնա՝ 11-րդ տող բերքը մասամբ պատռված է և ընկած m իւրց t մղեալ
6 eg և ընկեցին bq խորխորատ անկցին որպէս MRXY չիք խորխորատին (M ունի խորխորատին).... գուբ G չիք և (դրեալ) EWêûlo գուբն acdikmprst չիք զոր
7 Y փորեցին և պեղեցին Uadkmps չիք և (պեղեաց) i չիք և պեղեաց D ի նոյն կրկնված է ı չիք ի նոյն խորխորատ lo չիք ի նոյն....գործեցին bq չիք խորխորատ IRXY անկցին խորխորատ t զոր ինքեանք գործեցին
8 RXb զայսպիսին û զայնպիսիսն ɪ յառաջին û ա փխ. առաջին ûdı կանոնք L հրամայեն սպանանել ê հրամային bq հրամայեսցեն eg n հրամայեցին ABFG այդ
9 c յերկրորդս t երկրորդիս û չիք մեծ ամենայն UYûabcdegkmpqs միաբանութեամբ lot միաբանութեանն
10 d ընդէմ բացի AGQûbdioprst-ից մնացած Ձեռ-երը երթեալ c թէ U չիք ոք û ուրասցէ Y չիք զիս
11 Y յառաջի m ուրացայց կրկնված է a հաւրն bq ի յերկինս Q յերկինսն
12 Y չիք է hlo և թէ զոր արձակէք Wûnp s զոր abcdegkmqrs զոր արձակէք (bq արձակեցէք d յարձակէք eg արձակեցէք) ip արձակէք KLMQRSTXYZeghlo եղիցի արձակեալ U լինիցի bq լինի KMRSTXZ ի յերկինս
13 hlo և արդ G չիք մեծ u չիք մեծ ամենայն n ամենայն մեծ hlo ամենամեծ begq չիք ամենայն Y ժողովոյն ամենայն որք կեցցեն û չիք զի, կեցցի Y չիք և û մեռցի bq մեռցեն
14 Y ի եթէ դարձ փրկութեանն c թէ begq չիք ի (դարձ), դարձն ê եկեսցին cegt ե ի կատարեալ d ի կատարեալն êınrt խոստովանութիւնն bq խոստովանութեան

մոլորեցուցիչքն որ մոլորեցուցին զընկերս իւրեանց, բազում զզջմամբ եւ բազում վաստակաւք զլեալին թոշակն ընկալցին. իսկ զորս մոլորեցուցին՝ է ամ ընդ կարգաւք լինել եւ Դ ամ ընդ ձեռամբ հաւասարել աղաւթիցն, ի ձեռն տրոց հաղորդել աւրհնացս

ՃՀԶ (ՃՀԲ) Ժ. Վասն որք ունեն խառն եւ անխառն զկերակուրս հեթանոսաց՝ կամ եղեւ սուրբ եւ մեծ աստուածասէր ժողովոյն ասել, թէ սրբոցն ամենայն ինչ՛ սուրբ է եւ պղծոցն ամենայն ինչ պիղծ է. զի զոր ինչ արժան է ունել նոցա այս է, թէ հնար ինչ իցէ ամենեւին մի ճաշակել. ապա եթէ ոք յանդգնեսցի յորկորստութիւն զպանիր, զմիս, զոր երախայ մարդոյ զենեալ իցէ՝ մի՛ կերիցէ եւ զամենայն ինչ կերակուր եւ զըմպելի եւ զմիրգ եւ զբանջար անգամ, զոր ինչ ընդ յաժտ անցուցեալ է, ամենեւին մի մերձենալ, բայց զոր ինչ ընդ լագումն պղծութեան իւրեանց չիցէ անցուցեալ զհաց, զգինի,

1 uırt մոլորեցուցիչք bq մոլորեցուցիչն Yct որք h զոր p չիք որ KRSafk n զնկերս d ի բազում

2 hlo ի ամ փխ. բազում f վաստակովք ghlo արտասուաւք փխ. վաստակաւք S զետին U զհետին ı թոշակն ABCDEFGHIJ թէ ընկալցին

3 abcdikmprs զոր hlo որ փխ. զորս ahlk mprst մոլորեցուցինն ե ամ h մոլորեցուցին.... անխտիր՝ 5-րդ առղ բերբք մասամբ պատռված է և բնկլած E զէ (clo ե) փխ. է k չիք ընդ կարգաւք... զ ամ ps կարգաւքն U լինին lo լինիցին QRSTXYZ ûl զ փխ. զ

4 beg ձեռօք u հաւասարիլ lo հաւասարեսցին CDEHêlo աղաւթից G [աղ]աւթից c ընտրոց (km սուրա) փխ. տրոց Klo հաղորդեսցին u հաղորդիլ acdimprst հաղորդեսցի b և հաղորդել KLMQRSTXY Z յաւրհնաց Vêbefgiqt օրհնացն r օրհնօք d աւրհնացն յաստուծոյ lo չիք աւրհնաց

5 Vû զկերակուր

6 befgq չիք սուրբ և u չիք սուրբ և մեծ hlont և մեծ և MRXY մեծ ը ժողովոյն աստուածասէր ժողովոյն ST ժողովոյն աստուածասէր ժողովոյն befgq մեծ և աստուածասէր ամենայն ժողովոյն (eg ժողովոյն ամենայն) Q ժողովոյն աստուածասէր t աստուածագումար Un ժողովն ps առնել փխ. ասել hlo չիք ասել d չիք թէ Yû սրբոց Un սրբոյն

7 b ե ամենայն r սուրբ է և դարձեալ այ p նմչիք սուրբ....պղծպոն եան ինչ abcefgbıklmopqst և ապա (h mo չիք և) պղծոցն HQUn պղծոյն d պեղծ befgq չիք զի adikps որ

8 hlo նոցա ունել բացի adkmpr st-ից մնացած Ձեռ.երբ զնոցա X զնոցոց n ասէ փխ. այս է NOW զի փխ. թէ befgq չիք ինչ, է փխ. իցէ t ամենևիմր q ամենևին կրկնված է

9 ê ճաշակեր abcefghıklmopqrst թէ Ue անդգնեսցի Y յորկորստութիւնն t յորկորստութեան d զպանիրն

10 Y որ երեխայ NOUVXûbcdmnr երեխայ eg երեախայ hl երախտ փխ. երախայ aq մարդւոյ K չիք մարդոյ efg է փխ. իցէ bq չիք իցէ ê կերիցէ, չիք և u զոր փխ. զամենայն

11 DGHYê ըմբելի ûegbloq ըմպելի a զմպելի Y չիք և (զմիրդ) d զբանջար զհանդերձ անգամ G զմիրգք m յանգամ û չիք անգամ acdk mps չիք զոր ինչ

12 BCDEFGHNOWêı աժդ AIJKMPQST UVZn յաժդ R այժդ X այժմդ այժմ hlo աշտ rt այժմդ փխ. ընդ յաշտ aefgkmps յաշդ acdkmprst չիք անցուցեալ է ho իցէ փխ. է t ամենևիմր bq մերձենար AMTU մերձանալ

13 abcdefgkmpqs չիք ընդ q յագում Qr ագումն Vû յագումն (Y յուգումն b բազում eg բազումն) փխ. յագումն Yefg պղծութեանն û իւրոց bq ոչ իցէ rt անցուցեալ է այսինքն (r չիք այսինքն) զհաց V և զգինի p զկնի փխ. զգինի

զմիրգ, զբանջար, զհանդերձ, զկենդանի անասուն համարձակ լիցի։ Այլ եւ դու նոյնպէս մի տայցես զսրբութիւն շանց, զկերակուր ուխտի սրբոյ եկեղեցւոյ մարդոյ որ ոչ ունի զդրոշմ տէրունական, ոչ հրամայեն կանոնք։ Եթէ կամեսցի զառաքելոյ բանն ի կիր արկանել՝ «զոր ինչ ի սպանդանոցի վաճառի կերայք»*, լուր անդէն նմին, զոր ինչ ասեն, թէ գիտիցես թէ զոհեալ է կամ թէ ոք ասիցէ պղծեալ է՝ մի ուտիցես։ Ապա թէ ոք յանդգնեալ ընդդէմ հրամանիս եւ զորկորստութեան կամսն առնիցէ՝ ապաշխարութեամբ եւ գթով տնանկաց սրբեսցէ Ա ամ ընդ ձեռամբ լինել, այլ ուխտի մանկանց ամենեւին ոչ մերձենալ։ Ո՞չ գրեալ է, թէ. «Առ արտաքինսն իմաստութեամբ գնասջիք».** զի մի անուն Աստուծոյ վասն ձեր հայհոյեսցի ի մէջ հեթանոսաց։

ԾՀԷ (ԾՀԴ) ԺԱ. Վասն սարկաւագաց. եթէ յորժամ սանիցին յաւժումն եւ նոքա բողոքիցեն, թէ ոչ կարեմք կուսան լինել, թողացուսցեն՝

* Ա Կոր. Ժ, 25 ** Կողոս. Դ, 5

1 MRX և զմիրգ û միրգ g չիք զմիրգ RXY և զբանջար n հանդերձ u կենդանի

2 AFU այդ u այնպէս փխ. նոյնպէս a նոյնպէս կրկնված է û տայցէ Uêbcdefghl տացես ebl զսրբութիւնն eg զսրբութիւնդ o զսրբութիւնս H շանց hlo և մի զկերակուր (h կերակուր) t այսինքն զկերակուր bq զկերակուրն b ուխտին

3 d սուրբ INUVYêcdfghoqrs եկեղեցւոյ b յեկեղեցո bq որոյ փխ. որ ոչ բացի ûh lo-ից մնացած Չեռ.-երը մարդ hilort ունիցի bgq չիք ունի GVabckmqst զդրոշմն Y դրոշմն u դրոշմ hlo չիք ոչ

3—4 p եկեղեցոյ են կանոնք եթէ մարդ որ ոչ ունի զդրոշմն տէրունական ոչ հրամայեն եթէ կամեսցի

4 begq հրամայեցին irt հրամայէ hlo թէ V կամեսցիս hlo առաքելոյ a բան eg զբանն h զիր փխ. կիր

5 û զի զոր q չիք ինչ i ի սպանդանոցին r ի սպանտանոցին hlo վաճառի անրտրր կերայք b կերոյք Y- չիք վաճառի G լուր անէդէն մինչև 218-րդ էջի 7-րդ տողի իդ ժոոոմ բառը ընկած է b նմինն

6 kmnps ասէ եթէ acdgbilort եթէ (գիտիցես) ê գիտիցիս bq գիտես lo եթէ (զոհեալ) չիք ոք (ասիցէ)

7 û (ապա) եթէ Segr անդգեալ b յանդգեալ է

8 K չիք և.... առնիցէ Qrt զորկորստեան X զորկորստութեամբ YW զորկորստութեանն g զորզորըստեան ahchiloqrt կամս kmps իմն փխ. կամսն a կամս կատարէ և կամ առնիցէ W գթութեամբ n տրաւք փխ. գթով

9 U տնանկանաց Udr սրբեսցի RX Y չիք ամ t լինիլ d մկանց փխ. մանկանց

10 t ամենեւիմր hlo մի փխ. ոչ befg q չմերձենալ AUn մերձանալ d որ փխ. ոչ (գրեալ է) bq չիք ոչ գրեալ է hl չիք է թէ ûo չիք է W չիք թէ d եթէ Y չիք առ Yêg արտաքիսն t արտաքինս

11 i առնուն BCDEFHMXYêbcefghl ot անունն U այլ փխ. աստուծոյ kmps այսր փխ. ձեր R հայոյեսցի acdkmps հայհոյի efg հայհոյիցի g հահոյեցի

12 g չիք ի

13 Yhlo թէ L որժամ CXYêbdeghln pq տանիցեն hlo աւծումն c յաժումն փխ. յաւծումն rt չիք և

14 bq նոքօք QTZ բողոքիիցեն ê բողոքեցին I բողոքից իցեն acdhikl moprst բողոքեսցեն b յողոքիցեն փխ. բողոքիցեն bikmprs եթէ û չիք թէ hlo կամիմք փխ. կարեմք p չիք կարեմք t լինիլ U թողացուցանեն

*մինչեւ սրբութեամբ զուգեսցին, զի սուրբ են անկողինք եւ անարատ՝ ամուսնութիւնք**, եւ ապա մատիցեն ի քահանայութիւն եւ համարձակութեամբ ի սպասու կացցեն եպիսկոպոսին. ապա եթէ ոմանք լուծանելն լուռ եղեն եւ հաճելութեամբ յանձին կալան, որպէս թէ հաստատուն կացցեն յաշտիճանի անդ, եւ ապա յետոյ ամուսնացան՝ լռեալ լիցին ի քահանայութենէ եւ ի կարգէ պաշտաւնէից ի բաց կացցեն, Է ամ ընդ ունկնդիրս կացցեն եւ Բ ամս ընդ ձեռամբ տրաւք տնանկաց քաւեսցէ զմեղս իւր, քննեալ եւ հայեցեալ յապաշխարութիւնն եպիսկոպոսին՝ հաղորդեսցի աւրինացն. բայց ի կարգն եւ յաշտիճանն մի՛ մերձեցուսցեն:*

ՃՀԸ (ՃՀԴ) ԺԲ. Եւ որ միանգամ խաւսեալ ազջկունք եւ զուգեալ գտանիցին եւ յետ այսորիկ այլք յափշտակեցին, կամ եղեւ զի անդրէն տայցեն

* Հմմտ. Եբր. ԺԳ, 4

1 ırt *սրբութեան* l *զսրբութեամբ* ê *զուգեսցեն* hlo *զուգին* Y *զոգեսցին* փխ. *զուգեսցին* JKLMRTXYZ n *յանկողինք* Ym *անարատք*

2 ê *մատիցին* q *մտցեն* փխ. *մատիցեն* MRXY չիք *ի* MRX *զքահանայութիւն* Y *զքահանայութիւնն* ê *ի քահանայութիւնն* r *ի քահանայութիւնք*

3 b *կացցեն ի յսպասու* VWq *կայցեն* d *յեպիսկոպոսին* h չիք *եպիսկոպոսին* bcefgq *թէ* dlo *յոմանք*

4 û *յօծանել* hlo *լուր եղեն յօծանելն* ır *լուր* ê *եղին* IKLMQRSTXYZbefghloq *հաճութեամբ* kmps *մինչև ճշնութեամբ (*k *ճշտութեամբ)* փխ. *հաճելութեամբ* Snr *անձին* NOW *թէ որպէս*

5 kmps *հաստնիցեն* փխ. *հաստատուն, և կացցեն* fr *կայցեն* I *աշտիճանի* MRen *աստիճանի* Y *աստիճան* DHKLQXZWêûadghiklmopqrst *յաստիճանի* hlo չիք *ապա* QS *ետոյ* ê *հետոյ* H *ամուսացան* Q *յամուսնացան* kmps *անարժան (*k *արժան) գտաւ այնպիսին* փխ. *ամուսնացան լռեալ լիցին*

6 û չիք *լռեալ....ի բաց կացցեն* Y *լիցի* e *լիցեն* t չիք *լիցին* NOVWbcdhloq *ի քահանայութենէն* LRXY *պաշտօնէից* kmps *որոշեցին* փխ. *պաշտաւնէից, և ի բաց* Y չիք *ի բաց կացցեն*

7 r չիք *է ամ ընդ ունկնդիրս կացցեն* e *կացցէ* fg *կայցեն* q *կացեն* W *եօթն* hlo չիք *ընդ* CDLMQRSTVXYZacfhilopt *ունկնդիրսն* b *ունկնդիր կացցէ* g *կայցէ* ı *կայցեն* hlo չիք *կացցեն* kmps չիք *և* ef *բ ես ամ* HIUYWabcdghiklmnopqst *բ (*kmps *դ) ամ*

8 HMRXYû *քաւեսցի* cd *քաւել* kmoprst *քաւէ* H *մեղս*

9 IMQRSXûeg *ապաշխարութիւն* IKLTZr *ապաշխարութիւնն* NWbdfhloqs *յապաշխարութիւն* Y *ապաշխարութեամբ* t *զապաշխարութիւն* f *եպիսկոպոսն* ût *հաղորդեսցին* Y *օրինաց* dhn *յաւրինացն* û *օրինաց բայց յատիճան և ի կարգ*

10 Y չիք *ի* befghklmoq *ի կարգ* Y dt *և ի (*Y *և ի ե) յաստիճանն* l *աշտիճանն* eg *աստիճան* KWabklmopqs *յաստիճան* DHLMQRXZê ır *յաստիճանն* e *մե* փխ. *մի* W *մի մերձենայցեն* ackmps *մի մերձեցուսցէ* b *մի մերձեցուսցեն ընաւ*

11 BCDEFHê. *որք* CDHê *ի խօսեալ* bq *խաւսեցեալ* hlo չիք *խաւսեալ* V *ազջկունկ* bq *ազջկունքն* begq *և այլ զուգեալ* hl չիք *և (զուգեալ)* MRXYêbeglq *գտանիցեն*

12 e չիք *և (յետ)* Yabcdfhiklmopqrst *այնորիկ* eg *այնոցիկ* RXYbq *այլ* dhlo *յայլք* M *յափշտակիցին* RYX *յափշտակիցեն* ego *ափշտակեցին* KM *յանդրէն* R *տացցեն* abcdefgbiklmopqrst *տացեն*

որում խաւսեալն էր. եւ թէ ի բռնութիւն ապաստան իցէ՝ մի թողցեն։

ՃՀԹ (ՃՀԸ) ԺԳ. Ուք յառաջ քան զմկրտութիւն ընդունել զոհեցին եւ յետ այ-ոորիկ մկրտեցան՝ կամ եղեւ յաշտիճան մերձեցուցանել զայնպիսիսն, վասն զի սրբեցան աւազանաւն։

ՃՁ (ՃՀԹ) ԺԴ. Քորեպիսկոպոսաց մի լիցի երիցունս կամ սարկաւագունս աւծանել, այլեւ ոչ երիցունս ի քաղաքի ուրեք առնել կամ աւծանել, առանց համարձակելոյ եպիսկոպոսին կամ թղթով կամ բանիւք։ Քանզի յայնժամ ի գաւառս լինէին եպիսկոպոսունքն՝ այսինքն ի դեաւղս, զայնպիսիսն կոչէ քորեպիսկոպոսս, զի քորեպիսկոպոսդ տեսուչ գաւառի ասի ըստ Հոռոմին առ մեծամեծաւքն, այսինքն որ զքաղաքսն ունին, առ նոքաւք կոչին սոքա գաւառաց եպիսկոպոսք։

ՃՁԱ (ՃՀԷ) ԺԵ. Ուք յուխտի անդ իցեն երիցունք կամ սարկաւագունք կամ այլ ոք ի պաշտաւնէից եւ հեռի իցեն ի մսոյ եւ միտք իւրեանց

1 DHêû յորում acdhiklmopst ում (be fgq որ r ուր) փխ. որում h չիք և IJêbb եթէ t չիք թէ Kbdq ի բռնու-թենէ cf ի բռնութիւնս eg ի բըռ-նութենէ է abdbklmops ապաստա-նի abcdefghiklmopqrst չիք իցէ DH իցեմ, չիք մի

2 û թողցուն d թողցի

3 Xût որք փխ. ույք ABCDEFHJOP UVêhlnqrt զմկրտութիւնն Yabcde fghiklmopqrst այնորիկ

4 M աշտիճան Qeghlr աստիճան DEH KLNOSTZWêudikmnopqst յաս-տիճան RXY չիք յաշտիճան N O զայնպիսն Yûbefghlo զայնպի-սին

5 DHê չիք վասն r չիք զի IJ սրբեցանն Y աւազանաւ

6 befg քորեպիսկոպոսացն hlo քորե-պիսկոպոս p եղիցի bcegq իրիցունս t զերիցունս befgq և փխ. կամ N սարկաւագոյնս Y սարկաւագ-նունս t զսարկաւագունս

7 IJ յաւծանել E չիք աւծանել c և փխ. այլև Euin չիք այլև ոչ... աւծանել (Eû ունեն աւծանել) bceghlq իրի-ցունս d յառնել KLQSTZd (կամ) յաւծանել

8 Y հրամայելոյ փխ. համարձակելոյ bilort չիք կամ (թղթով) Lh թըղ-թովք Y կամ թղթով կամ հրամա-յելով և կամ բանիւք ûhlo բանիւ

9 Q այնժամ hilo յայն որ (rt այն որ) փխ. յայնժամ. p լինէին ի գաւառս եպիսկոպոսունք IJVYûbc defghlnoqs եպիսկոպոսունք hlo r կամ փխ. այսինքն d այսինքն է ı չիք այսինքն

10 BCDEFHKSTXêd գեղս IJLMRVW ûcgqrt դիւղս l դիւղք OPQZh o գեւղս e գուղս ս զայնպիսիս bc dkms զայնպիսին egqt զայսպիսիսն բացի AMNXafmn-ից մնացած ձեռ-երը (կոչէ) քորեպիսկոպոս Y չիք քորեպիսկոպոսս զի begp քորեպիս-կոպոս (f քորեպիսկոպոսս) փխ. քորեպիսկոպոսդ

11 hiloqrt տեսուչ է U գաւառ hloq գա-ւառին hilmoqrt չիք ասի V ասի ոչ ըստ BEHIJQSXegp հոռմին h այլ փխ. առ (այսինքն) û մեծամեօք c մեծամեծաւքդ acdhiklmoprs t այսինքն է

·12 q զոր NOW չիք որ êbdegop զքա-ղաքս r զքաղաքն D զաղաքսն (H զագատսն h զաղքատս l զյաղ-քատս) փխ. զքաղաքսն rt չիք առ (նոքաւք) befgq նոքովք acd kmprs սոքօք փխ. նոքաւք ln կո-չեն d սոքուք փխ. սոքա o գաւառ h գաւառք Qb եպիսկոպոս

14 ûbq որք (hlo այդ) փխ. ույք MRV XYdefghklmopqt ուխտի r յուխ-[տ]ի b անդք c անտ d անտի q անդքն cq իրիցունք N սարկա-ւագոյնք

15 բացի abcdefghiklmopqrst-ից մնա-ցած ձեռ-երը չունեն այլ L ի պաշտաւնէիցն q հեռ KSZ ի մտոյ (R ի մաոյ Y ի մօտոյ ê ի սմոյ) փխ. ի մսոյ

յաւժար իցեն ի ճաշակել, համարձակ կերիցեն եւ մի՛ գաղտաքար. ապա թէ կամք իցեն՝ պահիցեն, ընդունին կանոնքս զերկուսին։ Ապա եթէ ոք պիղծ համարիցի կամ զբանջար եւ զհաց, որ մսոտ իցէ, ոչ ընդունին զնա կարգք եկեղեցւոյ։

ԾՁԲ (ԾՀԸ) ԺԶ. Վասն ընչից որ անուանեալ իցէ եկեղեցւոյ զինչ եւ իցէ՝ թէ գեաւղք թէ մարդք եւ կամ այլ ինչ եւ մինչ չեւ եպիսկոպոս լեալ էր ի տեղւոջն եւ երիցունքն վաճառեցին, իշխան լիցի անդրէն ի նոյն պահանջել, բայց ապա եպիսկոպոսն կշռեսցէ զարժանն եւ զիրաւն, թէ մարթ է առնուլ զգինն կամ դարձուցանել։

ԾՁԳ (ԾՀԹ) ԺԷ. Վասն այնոցիկ ոյք ընդ անասունս պղծեցան, զի թէ ի կուսութեան ոք գործեաց զպղծութիւնն, որպէս թէ հնգետասան ամեան իցէ՝ ԺԵ ամ ընդ ունկնդիրս կացցէ եւ Ե ամ ընդ ձեռամբ, հայելով եւ քննելով զապաշխարութիւնն թէ արտասուաւք. ջեր-

1 Hhir յօժարեսցին e օժար lo յաւճարեսցին Vct իցին bdefgq են փխ. իցեն hlot չիք ի (ճաշակել) t չիք ճաշակել hl զհամարձակ Y յօժար փխ. համարձակ

2 k չիք ապա F չիք ապա եթէ... զերկուսին f ապա եթէ....զերկուսին ձախ լուսանցքում Nc թէ begq եթէ (bq թէ) ոք կամք c կամիցին d կամիցեն Vêdp պահեսցեն eg ընդունի bq չիք ընդունին KLMQRSTXYZûcdhlo կանոնք Xd զերկուսին Y զերկուսեն begq երկոսեան f զերկուսիսն hlo զերկուսինս t զերկուսինն

3 ê և ապայ BCDEFHIJêûacdefghiklmoprst եթէ p համարիցէ bcefghloq համարեսցի hgt չիք կամ ê բանջար ûb կամ փխ. և acdkm հաց rt բաց փխ. զհաց J մսուտ U մսոց d մսոյոտ rt զմսոտ kmps չիք մսոտ

4 KLMQRSTYZefghlopq ընդունի r չիք զնա hlo զնա ի կարգ EUVWêûabcdegkpqrst կարդ JMNOPTXYêbcfhkmops եկեղեցոյ R յեկեղեցոյ S յեկեղեցւոյ q եկեղեցի eg եկեղեցի աստուծոյ

5 k չիք վասն Y ինչից bq ընչիցն տէրն k շընչից bq չիք որ eg որ տէրն E անուանեալ H իցէն (եկեղեցւոյ) abcdefghlklmopqrst է փխ. իցէ NPYêchlkmops եկեղեցոյ f եկեղեցոյն begq եկեղեցուն hl չիք և

6 BCEFHê գեղք D գեղղք IJKLMQRSTVXYZWûg գիւղք clo գիւղ OPn դեւղք dh գեւղ aikmprst գեօղ kmps թէ ագարակ (rs չիք ագարակ) թէ անդաստան մինչև փխ. թէ մարդք... մինչև Rbegq մարդք (hl մարդ) փխ. մարդք o մարգ W թէ փխ. կամ t յայլ d իրք փխ. ինչ abcdefghlloqrt չիք և (մինչ) IUabcghloq մինչև ABDEFGHbiqs լինել

7 OPVXYWbcefghklmoqrs ի տեղոջն û ի տեղւոջ V երիցունքն bcq երիցունք ud երիցունք mp երիցունքն զնա վաճառեցին t իշխանութիւն

8 begq չիք ապա û եպիսկոպոս rt և կըշըռեսցէ Q կշռեսցի

9 abcdefghiklmopqrst զիրաւն (befgq զիրաւունս d զիրսն) և զարժանն Z զիրաւնն W զիրաւսն t եթէ IJZbeghiloq մարդ r չիք է û զգին

10 Y չիք այնոցիկ Wûrt որք փխ. ոյք XYêeg չիք ընդ V անասունսն ê անասնոց begqt եթէ

11 XY կուսութեանն d ոյք փխ. ոք IJKLMNQRSTXYZWêûbdefghlopqs զպղծութիւն Ydhl թէ ի հնգետասան (Y հնգետասնեան) Af o հինգետասան

12 Y ամեայ l ամեն իցէ ûm ամեայ bq ամի (e ամ p ամաց t տարոյ) փխ. ամեան W տասն և հինգ փխ. ժե ci եժ-ան ամ g եժ-ան ամ իցէ l չիք ժե ամ... կացցէ և UVYcdbnort ունկնդիրսն H կայցէ q կացէ hl չիք և (ե ամ) d չիք և ե ամ ընդ ձեռամբ K չիք ամ

13 b զնելով փխ. քննելով IMRSXûbdn զապաշխարութիւն b եթէ êûbdegnq և (êûdn չիք և) ջերմեռանդ Yhlot և ջերմեռանդն

մեռանդն արտիւ գղջանալով, քաւելով զմեղսն տրաւք տնանկաց, հաղորդելոյ արժանի լիցի յաւրէնսն։ Ապա եթէ ի կատարման հասակի իցէ՝ որպէս թէ ի Ի ամեանս, Ի ամ ընդ ունկնդիրս կացցէ եւ Ե ամ ընդ ձեռամբ։ Եւ եթէ յամեալ իցէ ի մեղսն՝ յաւելցեն յապաշխարութիւնն, քննեսցի ըստ ջերմութեանն տրաւք տնանկաց, հաղորդեսցի աւրինաց։ Ապա եթէ կին ունիցի եւ զգործ պղծութեանն գործիցէ՝ մինչեւ ի վախճան անձին իւրոյ ընդ ունկնդիրս կացցէ հեծեծանաւք եւ հառաչանաւք, եւս տրաւք տնանկաց։ Կամ եղեւ մեծ ժողովոյն վասն մարդասիրութեանն Աստուծոյ յեւս անձին իւրոյ զկետին թոշակն տայցեն, եւ անսաստնն թէ յուտելեաց իցէ՝ զկաթն եւ զշաղիղն շունք կերիցեն։

ԾՁԴ (ԾՁ) ԺԲ. Ոյք բծաւոր էին եւ բիծ ինչ ունէին, այսինքն պիսակութիւն կամ այլ ինչ ախտ որ փոփոխելով իցէ, իբրեւ ննդութեամբ մերձեցան յայլս, զի վնասեսցեն ումեք, այսպիսիքն ընդ դիւահարս կացցեն։

1 c արտիւք abcdefghiklmopqrst զղջտ-նայ t քաւել eg զմեղս f տրովք L անանկաց տրաւք ողորմութեամբ հաղորդելոյ Q տնանկանց
2 H արժան e լինիցի K աւրէնսն bd q յաւրէնս KMRSTXZbcefghlo q թէ begq չիք ի hlot կատա-րեալ
3 êir հասակ Y եթէ s չիք թէ U և փխ. ի (ի ամեանս) Ybefglnoq չիք ի (ի ամեանս) û ամեանս իցէ Yû ա-մեայ (Vbefghloqt ս մեան c ամսն) փխ. ամեանս t տարի փխ. ամ KVYachlo ունկնդիրսն V կայցէ g կացէ
4 BDEFKLR է ամ hlo ժ ամ m չիք ամ hlo չիք և (եթէ) ikmnq թէ e եթէ ի համեալ H ամեալ t է փխ. իցէ Yû ի մեղս Y յամեսցի փխ. յաւելցեն eg աւելցին pr յաւելցին
5 lû ապաշխարութիւն lchlnor ապաշ-խարութիւնն g ապաշխարու-թիւնքն t զապաշխարութիւնն MQ RSWdf յապաշխարութիւն Y և քննեցեն ps ընգ փխ. ըստ N ջեր-մութիւն û ջերմեռանդութեան IJL MQRSXWêabcdhiklmopqrst ջեր-մութեան Y անօք փխ. տրաւք
6 MRVXY յօրինաց befg օրինացն q աւրինացն աստուծոյ ապա d չիք աւրինաց NO և ապայ NOWbcdgn qt թէ MRXY զգործն OWbeg q զգործս d չիք զգործ CDHIMNP QRWûbhlor պղծութեան d զայս չարս փխ. պղծութեանն
7 bdefg զործեսցէ ACDFHIKJLMPQRY Zeahlot ունկնդիրսն IJLPQRSTU VXYZ կայցէ
8 abcdfhiklmoprs և հեծեծանաւք և p հառաչմամբ Y արտասուօք փխ. հառաչանաւք abcdefghiklmopqr st և փխ. եւ K տնակաց Y տնա-կանս
9 H մարդասիրութիւնն IMNRSWêû acfis մարդասիրութեան t որ յեւս hlo յելսն
10 S զետին e զհետին û յետին beg q թօշակին H թոշակին û թոշակ bcdefghilmopqrst տացեն êdk յա-նասունն û անասուն hlo զանա-սունս IJKLMQRSTXYZûeghiklop qri ուտելեաց H յուտելյաց b ու-անլյաց
11 Y թէ կաթն և թէ շաղեղն hlo զկաթ Q զշաւիղն (r զշաղինքն) փխ. զշաղիղն o շունքն e կերիցեն
12 ն որք բծաւորք իցեն t բըծաւորք X ըծնաւոր b և ի բիծ հմմա. հուն. λεπρούς և λεπρώσαντας hlo են փխ. էին CDHêûachklmopst ունիցին d ունիցեն ir ունիցի acdegklmo ps այսինքն է q այս փխ. այսինքն. բացի IJKLMRSTWXYZûhlo-ից մնացած Ձեռ-երը պիսակութեան
13 n յայլ b չիք ինչ W ուխ փխ. ախտ Un իրր cû որպէս թէ փխ. իբրև
14 lû մերձենան Y վարեցան փխ. մեր-ձեցան A յայզս Y այլս hq յայլ N յայս փխ. յայլս e չիք զի Q վնա-սեսցին f վնեսցեն eg յումեք ud այնպիսիք cmpst այնպիսիքն efg այսպիսիքս hlo այնպիսին q այսպիսիք r այնպիսիսն eighlo q դիւահարսն r դիւահար
15 g կայցեն

ՃՁԵ (ՃՁԱ) ԺԹ. Ովք եպիսկոպոսք եղեն եւ հաստատեցան եւ ոչ ընդունելի եղեն յիշխանութենէն յանմանէ յորում աւանդեցաւն ունել եւ յայլոց իշխանութիւն կամեցան մերձենալ եւ բռնադատել՝ մերժելով զեպիսկոպոսն իշխանութեան այնորիկ եւ ամբոխս յարուցանիցէ եւ խռովութիւնս ի վերայ նորա, զայնպիսին մերժել արժան է եւ կապել յեկեղեցւոյ։ Ապա եթէ կամ իցէ նոցա յերիցութեան կարգին յորում էին յառաջ նստել եւ զանուն երիցու ունել՝ արժանի լիցին ընդունելութեան. ապա եթէ ընդդէմ կացցեն իւրեանց եպիսկոպոսին եւ հակառակեսցին՝ ընկեցեալք լիցին ի պատուէ անտի երիցութեանն եւ ցոյցք լիցին իբրեւ ընկեցեալ ժողովրդեանն առաջի, զի ամենայն ոք գիտակ լինիցի։

ՃՁՁ (ՃՁԲ) Ի. Վասն այնոցիկ ոյք ի չարի հասակի հասեալ իցեն եւ կուսութիւն խոստանայցեն պահել եւ ստեցին խոստմանն՝ ի շնութիւն անկան, կոյս այնուհետեւ ոչ եւս կարէ լինել, այլ եղիցի նա որպէս այն որ երկուս կանայս արարեալ իցէ, զսահման նոցին ընկալցի եւ զապաշ-

1 ût որք փխ. ոյք hlo չիք ոյք YWı ե-պիսկոպոս ps չիք (եղեն) և t եղեն ընդունելի

2 IJKLMRTYZûe իշխանութենէն g իշ-խանութենէ bdq յայնմանէն IJûl no որում u աւանդեցաւ prt աւան-դեցան

3 IJLSûeglоprst այլոյ d իշխանու-թեանն q իշխանութիւնն bq կա-մեցաւ մերձեցաւ APU մերձանալ QST բռնադատելն t բռնադատեալ

4 ûbefgq զեպիսկոպոս BCDEFHKYbc efgq իշխանութեանն n յիշխանու-թենէն lt իշխանութենէ dhlo յայ-նորիկ KLMQRSTXYZêû ամբոխ bq յամպոխս egılpt յամբոխս be fghloq յարուցանէ

5 Y չիք և (խռովութիւնս), զխռովու-թիւն d խռովութիւն Kcıkmpr s զայնպիսիսն begq չիք զայն-պիսին..... յեկեղեցւոյ t արժէ

6 IJSnr եկեղեցւոյ N եկեղեցոյ OP VYchıkmops յեկեղեցոյ f յեկե-ղեցոյն BCDEFHêabcdefghlklmo pqrst թէ կամիցի W նորա û չիք նոցա HIJûeg երիցութեան Yê յերիցութեանն clp յիրիցու-թեան bq յիրիցութեանց adkm ps կարգէն

7 IJLMRSTZû ույում befg յառաջն Yps նստեալ êcq իրիցու b իրիցուն rt երիցուն d առնել փխ. ունել E արժան û լիցի hq լինիցին

8 Y ընդունելութեանն d ընդունելու-թիւն ceg թէ F չիք եթէ efgrt կայ-ցեն q կացեն û իւրոց Y չիք իւ-րեանց եպիսկոպոսին

9 Xadiklmprst հակառակեսցեն ûi ըն-կեցեալ eg լիցի h լինին hq ի պատուէր t ի պատուոյ befgq չիք անտի IJKLMNQRSTXZWêûd ե-րիցութեան bc իրիցութեանն q ի-րիցութեան

10 NOYWûd ցոյց hlo ցոյլք փխ. ցոյցք VYûbefgqt ընկեցեալք Y և ժողո-վրրդեանն յառաջ՝ u ժողովրդեան hq այլ առաջի eg առաջին

11 CDHT լիցին Yûbegnq լիցի r լի-նիցին

12 Xût որք (hlo որ) փխ. ոյք d այն-որիկ Hb չիք ի ê կուսութիւնն bq կուսութեամբ l և կուսութիւն կրկնված է

13 IJû ստիցեն c ստիցին oq ատեցին (Y ատեցեալ) փխ. ստեցին u խոստ-մամբ անկան ի շնութիւն bq ի խոստմանն UXcdırt իշխանութիւն (ê իշխանութիւնն hlo և իշխա-նութիւն kmps յիշխանութենէ) փխ. ի շնութիւն b ի անկելոյ q ի անկանելոյ t այնմ որ փխ. անկան

14 e յոյս փխ. կոյս bq չիք կոյս hlo այ-նուհետև կոյս abefgiqt չիք եւ hl o կարեն BF այդ eg բայց փխ. այլ hlo եղիցին Y չիք եղիցի t լինիլ ê ի նա ho աստուծոյ փխ. նա l չիք նա eq չիք որ

15 X երկոյս u երկու ghlo ր d էր կոյս փխ. երկուս d կին befgq է փխ. իցէ û սահման eg զսահմանն ık mps զսահմանս dghl նոցա d ըն-կալցին abefgkmpqs կալցի (cors կալցին hl կալցեն) փխ. ընկալցի e զապաշխարութիւնն bq ապաշ-խարութիւնք eg զապաշխարու-թիւնք

խտրութիւն նոցա Բ ամս ընդ ձեռամբ առ դրանն, եւ Ա ամ մտեալ յեկեղեցին ընդ ապաշխարողս եղիցէ, զջերմութիւն ապաշխարութեանն տեսցեն եւ հաղորդեսցի աւրհնացն, բայց լաւծումն քահանայութեան մի՛ մերձեսցին. այլ վասն կուսանացն որ մերձենային առ ոմանս իբրեւ քեռք, զայնպիսիսն խափանեցաք, զի մի՛ եւս լիցին։

1 Y *նոցին* beighloq չիք *նոցա* բաջի AIJKLMNOPQRSTVXYZû-ից մնացած Ձեռ-երը *ը ամ* W *և երկուամս* û *դրան* YWêacdfkmps *մի ամ* 1 *մէկ ամ* rt չիք *ամ*

2 IJKLQSTVZdqrt *եկեղեցին* û *եկեղեցի* MR *եղիցին* (Y *եղեցին*) փխ. *յեկեղեցին* h չիք *ընդ* X *ապաշխարօղ* acdkmprst *ապաշխարողսն* l *յապաշխարողս* O *ապաշխարութեանն* B *ապաշխարողս* e *և եղցէ* Q *տեսցեն* փխ. *եղցէ* DH *զջերմութեանն* X *զջերմութիւնն և ապաշխարութեան* û *ջեռմեռանդ* DIJMNQSUYWêbdhl *ապաշխարութեան* u *ապաշխարութիւն* egq *ապաշխարութիւնն* R չիք *ապաշխարութեանն*

3 X չիք *և (հաղորդեսցի)* ûhlo *օրհնաց* Yûeghkpqs *օծումն* Yk *քահանայութեանն* D *յաւծումն*

4 BCDEFHJYêbegq *մերձեսցի* KLMQRSTZ *մերժեսցին* փխ. *մերձեսցին* t չիք *այլ* hlo *կուսանաց* ût *որք* BDEHê *մերձանայի* AJPQSTUVWu *մերձանային* N *մերձայնային* a *մերձային* hl *մերձեսցեն*

5 XZûhlo *զայնպիսին* begq *զայնպիսիքն* KLMQRSTXZ *խափանեսցուք* Y *խարանեսցի* ê *խարանեցաք* a չիք *զի,* *զմի* bq չիք *մի* ûı *է* փխ. *եւ*

6 c *եւ այլ լիցի* h *լինիցին*

Զ

ԿԱՆՈՆՔ ԿԵՍԱՐԵԱՑ ԳԼՈՒԽՔ Ժ

Ա. Վասն կանանց որ ընդ արամբ են եւ շնան։
Բ. Վասն կուսանաց որ յառաջ քան զհարսանիսն շնացաւ։
Գ. Վասն կանանց որ պոռնկին եւ զմանկունսն սպանանեն։
Դ. Վասն որ ոչ զպոռնկորդին, այլ զարդար զաւակս սպանանեն։
Ե. Վասն որք ընդ քուն սպանանեն։
Զ. Վասն այրեաց որ պոռնկին։
Է. Վասն որ կախարդութիւն կամին ուսանել։
Ը. Վասն կախարդաց։

1 ABCDEFHJNOPUVêacdfhilort *կեսարեայ* (êdfhlot *կեսարիայ*) *կանոնիս* (Y *կանոնս* afhilort *կանոնի* d *կանոնք*) *գլուխք* (JNOVcb lo *գլուխ*) *ժ* (CDFH *տասն*). LM QSTZ *գլուխք ժ կանոնիս* (M *կանոնք* QZ *կանոնքս*) *կեսարիեայ* (Z *կեսարիա* L չիք *կեսարիեայ*) *որք* (SZ չիք *որք*) *ժողովեալ ի կեսարիայ* (L *ի կեսարիայն* (QS Z չիք *որք ժողովեալ ի կեսարիայն*). RXY *կանոնք կեսարեա* (Y *կեսարիայ*) *որք ժողովեալ ի կեսարիայ գլուխ* (R *գլուխք*) *ժ*. n *կանովն կեսարիա ժողովոյն և ունի գլուխս ժ*. KWe *կեսարիայ* Wûkm չիք *գլուխք ժ* K *ի* փխ. *ժ* sp *ցանկ ներսիսի* փխ. *կանոնք.... գլուխք ժ* bq չիք *կանոնք.... գլուխք ժ*. g *կանոնք կեսարեայ... կամք իցեն երիցուն*՝ 176-րդ էջի 14-րդ տողը ընկած է

2 û չունի ցանկ Y *կուսանաց* փխ. *կանանց* Yr *որք* b չիք *որ ընդ...և շնան* EHNOWêdflmq *արեամբ* (e *արեամ*) փխ. *արամբ* Qeq չիք *և* ê *շնանան* eq *մնառեալ* (H *նշան*) փխ. *շնան*

3 b չիք *վասն* hlo *կուսի* Yc *որք* IJc en *շնացան* b *շնացօ պոռընկութեամբ*

4 YWr *որք* cq *պսակեն* փխ. *պոռնկին* X *զմանուկսն* Xq *սպանեն* ê *սպանին*

5 abcdefkmpqst *որք* բացի BCDEFH Xê-ից մնացած ձեռ-երը չիք *որ* acd *զպոռնկի* (mps *պոռնկին* k *պոռնկի* t *զմանկունս*) փխ. *զպոռնկորդի* befq չիք *ոչ.... այլ* t *այլև* R *սպանննեն* q *սպանեն* l չիք *սպանանեն*

6 bq *վասն որ* (q չիք *որ*) *ի քուն ննջեալ* (b *ննջելն*) *սպանանէ* (b *և սպա*) փխ. *վասն.... սպանանեն* BCDEFHKêef *որ* ehlo *ի* փխ. *ընդ* e *քուն զմանուկ սպանանէ*

7 Yrt *որք*

8 W *որ կամին կախարդութիւն* Yr t *որք* Veq չիք *որ* Y *կախարդութեամբ* k *կամի* m *կախարդութիւն կամին ուսանել կախարդաց*

9 b *վասն չարայդոյն դիւացն և կախարդացն* q *վասն չարադոյն դիւաց և կախարդաց* e *վասն կախարդաց և ամենայն չարեաց*

Թ. Վասն որ զկին թողու եւ այլ կին առնէ։
Ժ. Վասն գողոց, աւազակաց, մարդասպանաց։

Կանոնք Կեսարիայ

Որք ժողովեալ ի Կեսարիայ եպիսկոպոսք քսան, վասն ինչ-ինչ անաւրէնութեանց կանանց, սահմանեցին կանոնս՝ գլուխս Ժ։

ՃԶԷ (ՃԶԴ) Ա. Վասն կանանց, որ ընդ արամբ են եւ շնան, թէ թողցեն ի բաց զպղծութիւնն եւ յապաշխարութիւն եկեսցեն՝ Ե ամ առ դրանն ընդ ձեռամբ կացցեն եւ Ի ամս մտեալ յեկեղեցի եւցէ ընդ ապաշխարողս, քննեալ վարքն, որպէս տնանկաց քաւեալ զմեղս իւր՝ հաղորդելոյ աւրինացն արժանի լիցի։

ՃԶԸ (ՃԶԴ) Բ. Վասն կուսանաց, որ քան զհարսանիսն յառաջ ընդ ումեք շնացաւ. եւ եղծ զկուսութիւն իւր, կուսան ալնուհետեւ մի կոչեսցի, զի խրամատեցաւ ցանկն, բայց ապաշխարեսցէ ջերմ սրտիւ ողորմութեամբ եւ գթով տնանկաց սրբեսցէ զինքն, Բ ամ առ դրանն հաւասարեսցէ աղաւթից եւ Ա ամ մտեալ յեկեղեցի եւցէ

1 զ *որք* c չիք *կին*
2 զ չիք *վասն... մարդասպանաց*
3 W *կեսարիայ* ABCDEFHUNêûabcde fhiklmnopqrst չունեն երկրորդ վերնագիրը
4 Vef *ժողովեալք* hlo *ժողովեցան* D H *եպիսկոպոս* dirt չիր *քսան* h *ի* փխ. *քսան*
5 n Ներածականը բավական ընդարձակ է՝ *և ժողովեալ եպիսկոպոսունք են այսոքիկ թւով ի՝ եւստադիոս սակառս ղուպոս վաղէնտինոս դեոնտիոս Նարկիոս պադսիղեւ ղակասիոս զրիգորիոս աղիքրոս գողիանոս դերմանոս հերակղիս դերանտիոս ամփիովն ստեփանոս սայեղոս սաղամինէոս երիթրիոս զեոնտինոս սահմանեցին վասն ինչ-ինչ անաւրէնութեանց կանանց կանովնս գլուխս.* այս այն հատվածն է, որը կցված է Նիկիայի ժողովի մասնակիցների ցանկի վերջում, տես վերևում:
6 Yûrt *որք* lo չիք *ընդ* ENOPSêbef q *արեամբ* (ho *արամբի*) փխ. *արամբ* hlo *իցեն* փխ. *են* u *շնանան* *և թողցեն* cd չիք *շնան* acdefikm pqrst *եթէ*
7 N *ի բայց* r *իբաց* փխ. *ի բաց* FIJK LMNQRSTUXZWêûadhklopq *զըպըղծութիւն* IJKLMQRSTYZûl q *ապաշխարութիւն* ê *յապաշխարութիւնն* Kb *է ամ* b *ընդ* փխ. *առ*
8 û *դրամբ* c *դրան* BEFq *կայցեն* abc defhiklmopqrst *ամ* K *մտեալ ընդ յեկեղեցի* IJLVû *եկեղեցի* êe *յեկեղեցին* e *և եւցէ*
9 t *և քննեալ* LMQRSTXYZet *զվարքն* û *վարք* h չիք *որպէս* beq *քաւեսցէ*
10 b *իւր ապա աւրինացն արժանի լիցի* *և հաղորդեսցի* ceq *հաղորդեսցի* Kûp *աւրինաց* hilort չիք *աւրինացն* Ye *արժան* KQRSTk *լիցին*
11 b *կուսանացն* Lt *կուսանացն* (t *կուսանաց*) *որ յառաջ քան զհարսանիսն շնացաւ ընդ ումեք* (t *ընդ ումէք շնացաւ*) Z *ընդունեմք* փխ. *ընդ ումեք* ê *ոմեք*
12 H *նշացաւ.* փխ. *շնացաւ* êacbkmn ps *զկուսութիւնն* kmps չիք *իւր* q *եղուծ* bdq *կոյս* r *այնուհետև մի կոչեսցի կուսան զի*
13 b չիք *ցանկն* F *բայց* կրկնված է u *ապաշխարեսցի* VYb *ջերմն* r *ջերմեռանդ*
14 n *ողորմութեամբ* աջ լուսանցքում abcdefkmpqs չիք *ողորմութեամբ* h չիք *և* Wû *գթութեամբ* b *գթիւ* k *և անանկաց* W *զինքն սրբեսցէ* n *զանձն* փխ. *զինքն*
15 Lû *դրան* bcet *հաւասարեսցի* bce fg *աղաւթիցն* CDH չիք *և* t չիք *մտեալ* Yûlo *եկեղեցի* ceh *յեկեղեցին* h *բերցէ* (o *երցէ*) փխ. *եւցէ*

ընդ ապաշխարողս եւ հաղորդեսցի ուրինաց եւ վասն լաղթութեան թշնամւոյն առցէ զաւրհնութեան պսակն հարսանեաց ի գլուխ իւր. թէ այր թէ կին կանոն այս լիցի։

ԺՁԹ (ԺՁԵ) Գ. Վասն կանանց որ պոռնկին եւ զմանկունս սպանանեն, առաջին վարդապետքն մինչեւ ի մահ սահմանեցին ընդ պատժովք լինել. բայց երկրորդս, վասն մարդասիրութեանն Աստուծոյ՝ կամ եղեւ ժողովոյն Ե ամ լինել ընդ ունկնդիրս, Ե եւս ամ ընդ ձեռամբ լինել, տրաւք ողորմութեամբ սրբեսցի եւ հաղորդեսցի ուրինացս

ԺՂ՝ (ԺՁԶ) Դ. Վասն որ ոչ դպոռնկորդի, այլ զարդար զաւակս սպանանեն կամաւք չար արուեստիւք իւրեանց մինչեւ ցմահ ընդ պատժովք լիցին, ընդ ունկնդիրսն կացցեն եւ ի ձեռն տրոց տնանկաց լեւս վախճանին զլետին թոշակն տալցեն. եթէ արանց իցէ վնասն եւ եթէ կանանց՝ կանոն նոյն լիցի։

ԺՂԱ (ԺՁԷ) Ե. Վասն որոց ոչ կամաւք սպանին եւ ոչ գիտութեամբ, այլ կամ ի քուն ննջեաց ի վերայ եւ կամ ոչ զգուշացաւ եւ ի հուրն մնա-

1 chlo ապաշխարողսն V յօրինաց êbq ուրինացն M աղթութեան Y յաղթութեանն
2 CDHIJMNOPQSTVXYWêacdefhilo or թշնամոյն K զաւրհնութիւն ms պսակ
3 k եթէ (այր) abq թէ այր է թէ JYcrt և թէ կին NOJVXWd կանոնս bcloq կանոնն U կանոնացս փխ. կանոն այս
4 Yrt որք h չիք որ m կանայց q կանանցն d պոռընկին KMQSTZbdf hkmqrs զմանկունսն e զմանունկն i զմկունսն փխ. զմանկունս
5 ûdlıp վարդապետք N սահմանեսցին u թէ ընդ Wps պատժօք b պատժեալք e պատժալք ı պատժոք IJu լիցին b լինին t լինիլ
6 ên երկրորդքս beg երկրորդ IJMRSU Wêûdlo մարդասիրութեան e մարդասիրութիւնն û չիք աստուծոյ bdefhiklmopqrst եղև մեծ (t մեծի) ժողովոյն (f ժողովոյս)
7 W եօթն rt լինիլ ê չիք ընդ Uchlo ունկնդիրսն ûn և ե ամ BCDFMeot է փխ. ե KL ամ ևս bq չիք ևս d չիք ևս ամ hlo լինել ընդ ձեռամբ u ձեռօք
8 rt լինիլ e տրօք անանդաց enpr և ողորմութեամբ Y ողորմութեանն ê ողորմութեան e սրբեսցին և հաղորդեսցին ի յաւրինացն h չիք ե հաղորդեսցի KLMQRTXZ յօրինաց ê աւրինացն bq աւ րինացն աստուծոյ
9 acdkmps որք b ինչ փխ. ոչ DEHê u պոռնկորդի J զպոռնորդի l զպոռնըկորդին Y զարդարն d զաւակ զարդար բացի biqrt-ից մնացած Ձեռ-երը զաւակ l զսպանանեն
10 et և չար Q զիւրեանց BCDEHê չիք իւրեանց Kp չիք ընդ Wbcdehilo pq պատժօք u պատժով
11 K լինիցին ırt լինին q չիք ընդ MRXêadefiklmnopqs ունկնդիրս ê կայցեն H չիք և bcelq ի ձեռս dt տրաւք e տրուց r ի յելս
12 Y դյետին վախճան ê դհետին ûe յետին h չիք դյետին cd հաղորդեսցին փխ. դյետին թոշակն Ybe q թօշակին RYe տացցեն abiklm oprst տացեն Y արժանասցի փխ. տայցեն cd չիք տայցեն q տայցեն ապա թէ ûbcdhlo թէ n եթէ արանց և եթէ կանանց իցէ վնասն IJ զրվնասն ulo վնաս Y չիք իցէ վնասն ûabefhıklmopqs չիք և
13 Yêûbceblot թէ (կանանց) b կանոնն նոյն է IJûh չիք կանոն e նոյն կանոնով լիցին dhilort այս փխ. նոյն k իցէ փխ. լիցի b չիք լիցի û լիցի պատիժ
14 ho որք (lt որ) փխ. որոց Uıgr որոյ cdhlo կամաւ F սպանի IJ սպանանին t սպանանեն BF այդ
15 chilort ի քունն W տուն փխ. քուն t ննջիցէ Fe չիք և (ի հուրն) M հքումն (beq կամաւ.) փխ. կամ ûacdefhklmoprst ի հուր

սեցաւ վկայութեամբ ընտանեաց եւ ընկերաց՝ առաջին կանոնքն Ի՛ ամ եղին, բայց երկրորդս, վասն մարդասիրութեանն Աստուծոյ, կամ եղեւ մեծ ժողովոյն Գ՛ ամ առ. դրանն հաւասարել աղաւթից եւ Բ՛ ամս մտեալ յեկեղեցի ընդ ապաշխարողս ելցէ, տրաւք եւ ողորմութեամբ հաղորդեսցի աւրինացն։

ՃՂԲ (ՃԶԸ.) *Զ. Որք այրիք մնացեալ իցեն յետ ամաց ինչ եւ կամ բնաւ առն չիցէ լեալ եւ ի մեղս անկանիցի ի պոռնկութիւն, կամ եղեւ մեծ ամենայն ժողովոյն եթէ ամենեւին դարձցին ի մեղացն՝ ապաշխարութիւն դնել ի վերայ նոցա Դ՛ ամս առ դրանն ընդ ձեռամբ լինել եւ Բ՛ ամս մտեալ լեկեղեցի ելցէ ընդ ապաշխարողս, եւ քննեալ եւ փորձեալ զվարսն, ողորմութեամբ եւ գթով տնանկաց սրբեալ զմեղս իւր՝ հաղորդեսցի աւրինաց. ապա եթէ դարձեալ թաթաւեսցի ընդ տիղմն մեղաց իւրոց՝ զՀ ամին ապաշխարութիւնն ի վերայ դիցես, բայց զլորդորումն եւ զսէր խոնարհութեան եւ զլոյս բարեաց անդադար սփռեսցէ։*

1 co *ընկերաց և ընտանեաց* U *ընտանկերաց* փխ. *ընտանեաց և ընկերաց* u *ա* փխ. *առաջին* b *առաջի* ՃXû bq *կանոնք* Y *կանոն*

2 BCDEFHRê *ե ամ* W *եօթն* ê *բաց* AU *բ-որդս* û *բ-ըս* d *երկրորդն* Y [*յաղա:*] *քս* փխ. *վասն* IJM QRSVWêûd *մարդասիրութեան*

3 abcefhiklmopqsı *դ ամս* beq չիք *ամ առ....և բ* YZ *դրան* rt *հաւասարիլ* êc *աղօթիցն*

4 dl *բ ամ* Sêr *եկեղեցի* bcdq *յեկեղեցին* c *ապաշխարողսն* e *և ելցէ* IJKLMNOPQRSTUVYZWûn *և տրօք և*

5 c *ողորմածութեամբ* d չիք *հաղորդեսցի աւրինաց* K *յաւրինացն* MRSTZX *յօրինաց* eeq *աւրինացն* b *աւրինացն աստուծոյ*

6 t *վասն որք* I *ոյք* (k *արք*) փխ. *որք* n *այրի* Y *մնացեալք* K *մնացեալն* բացի abcdefhklmopqrst-ից մնացած Ձեռ-երը *են* փխ. *իցեն* Yû չիք *և*

7 b *առ* BCDEFHêıq *լիեալ* U *ի տեղս* փխ. *ի մեղս* H *անկ անկանիցի* hlo չիք *ի (պոռնկութիւն)* ê *ի պոռնկութիւնն* hlo *ի պոռնըկութեան*

8 êudl չիք *ամենայն* U *ժողովոյն ժողովոցն եթէ* hlo *թէ* beq *դարձի* Ud *ի մեղաց* hefq չիք *ի մեղացն* ê *ապաշխարութիւնն* bde *և* (be չիք *և*) *յապաշխարութիւն*

9 abcefhiklmopqrst *դնելով* d *դիմելով* փխ. *դնել ի վերայ* d չիք *նոցա* I *ամս դ* t *դերիս* r *ամ մի* փխ. *գ ամս* de *դ ամ* Yûd *դրան*

10 rt *յինիլ* beq չիք *ե (բ ամս)* t *գերկու* bdenr *բ ամ* IJSVûlo *եկեղեցի* bce *յեկեղեցին* e *և ելցէ* c *ապաշխարողսն*

11 abcdefknıpqs *և փորձեալ և քննեալ* t *ե փորձելով քննեալ* XYbq *զվարս* u *վարս* d *զվարն* e *ողորմածութեամբ* q *ողորմութեան* AIJKLM NOPQRSTUVXZû չիք *եւ (գթով)* W *գթութեամբ* e *աղքատաց* փխ. *տնանկաց*

12 U *որբել* KLSTZdt *յաւրինաց* b *տուբինացն աստուծոյ* abcdefkmpqs *թէ*

13 DRXê *թօթաւեսցի* Hbdl *թաւթափեսցի* M *թայթաւեսցի* e *թաւալեսցի* փխ. *թաթաւեսցի* Q չիք *ընդ* ABCDEFHIJKNOPRUVWêû an *տիղմ* Q *զտիղմն* e *տիղմս* c *մեղացն* cp չիք *իւրոց* Wmt *զեօթն* aks *զեւթն* b *ամ* q *ամի* IJKLMN QRSTUXYZWbdklms *ապաշխարութիւն*

14 IJebilnort *դիցեն* KLMQRSTXZ *դիցէ* Y *դնիցի* ê *բաց* BDEFHIJSVêûcd lopst *զորդորումն* N *զյորդումն* bhlop *զսէրն* Y *խոնարհութեանն*

15 Xb *յոյս* bq *զյոյսն* befq *սփռիցէ* d *տեսցէ* փխ. *սփռեոցէ* MXY չիք *սփռեսցէ*

ՃՂԳ (ՃՁԹ) Է. Վասն դիւթաց որք խոտորին եւ ըստ սովորութեան հեթանոսաց զհետ երթան, որպէս թէ ի տունս հեթանոսաց մտանել իբրեւ գիտակ լինել եւ ուսանել զիրս կախարդութեան եւ ապա ի զղջումն եկեսցեն եւ ի խոստովանութիւն՝ փորձեսջիր եւ քննեսջիր զդարձն, Ե ամ ընդ ունկնդիրսն կացցէ եւ Բ ամ ընդ ձեռամբ հաւասարեսցէ աղաւթիցն, ողորմութեամբ եւ գթով տնանկաց սրբեալ զինքն հաղորդեսցի աւրինաց ըստ սուրբ ժողովոյն։

ՃՂԴ (ՃՂ) Ը. Վասն չար դիւթակախարդաց ջատկաց, որք մեծամեծ աւճիրս գործեն եւ դառնացուցանեն զԱստուած ի խորհուրդս իւրեանց, նոքա եւ յՈրդւոյն ուրանան, նոքա եւ զհոգին սուրբ հայհոյեն, նոքա եւ զարդար զարիւն հեղուն ի զոհել չարեացն. զայնպիսիսն առաջին կանոնն եւ գիրն չապրեցուցանէ եւ արժանի են մահու թէ ի զղջումն ոչ եկեսցեն. բայց շնորհաց հոգիս կեցուցանէ թէ ի զղջումն եկեսցեն յապաշաւանս եւ ի խոստովանութիւն

1 b *որ* RXY չիք *որք* XY *սփռեսցէ* փխ. *որք* hlo *ես* փխ. *և* e չիք *և* lo չիք *ըստ* Yê *սովորութեանն* h չիք *ըստ սովորութեան*

2 b *զհեթոյ* d չիք *զհետ երթան* bq չիք *թէ* F *հեթանոսանոսաց* hilor *զմտանել* t *մտեալ*

3 hlo *ուսուցանել* t *լինիլ. ուսանիլ* ê *և ուսանել* կրկնված է Zhklmops *զդերըս* փխ. *զիրս* ABCDEFHOPQYa efikmnqrst *կախարդութեանն* RY b չիք *ի*

4 QUW չիք *ի (խոստովանութիւն)* Y *ի խոստովանութեանն* q *ի խոստովանութիւնն* t *փորձեալ*, չիք *և (քննեսջիր)* ê *քննեսջեր* Y չիք *և քննեսջիր*

5 abfiklmopqrs *ունկնդիրս* e *կացցեն* d *և ր ամ ընկ ունկնդիրսն կացցէ* կրկնված է eilort չիք *(ր) ամ*

6 c *հաւասարեսցի* ûhlo *աղօթից* e *և ողորմութեամբ* b *ողորմութեամբն* k *ողորմութիւն* W *դրութեամբ*

7 êb *որքել* f *զինք* DHêbe *աւրինացն* JKLMQRSTXZd *յաւրինաց* h *ընդ* փխ. *ըստ* b չիք *ըստ սուրբ ժողովոյն* a չիք *սուրբ* q *ժողովին*

8 A սկզբնապես *չար դիւթակախարդաց* ուրիշները ձեռագրում սրբագրել են՝ *չարադիւթ կախարդաց* BCDE FHIJKLMNOPQRSTUVXYZWêû n *չարադիւթ կախարդաց* abcdkp qs *չար դիւակախարդաց* e *չար դիւական կախարդաց* h *չար դիւթ կախարդաց* lm *չար դիթակախարդաց* IJû *ջատ[կ]աց* q չիք *որք* m *մեծամեծամեծ* o *մեծայմեծ* r *մեծամեծ կախարդութիւն և [օ?]ճիրս* KLMQRSTXYZ *աւճիր* d *աւճիրադործ են*

9 Q *գործն* t *օճիառ գործելով* t *զարձուցանեն* փխ. *և դառնացուցանեն* r *զաստուած ի չարաչար խորհրդովք* t *զմարդիկ* փխ. *զաստուած*

10 a *նոքա և յորդւոյ*-ից մինչև 181-րդ էջի 11-րդ տողը ընկել է û չիք *և (յորդւոյն)* CLPSTYZcdefiq *յորդոյ* IJ *որդոյ* ê *որդւոյ* u *որդի* b *որդոց* h *յորդոց* lo *յորդւոց* Q̄ չիք *և յորդւոյ ուրանան նոքա և* d *ուրան[ան]* u չիր *(ուրանան) նոքա, զհոգի* ekm *զսուրբ հոգին* bq չիք *զհոգին, զսուրբն*

11 u չիք *նոքա* He չիք *և (զարդար)* KLMQRSTVXYZefmnpt *արիւն* b *զարիւնն* q *արիւնն* Yh *և* փխ. *ի* d *զոհելն* BCDEFHJNêefis *զայսպիսիսն* b *զայսպիսի* u *զայնպիսի* hloq *զայնպիսին*

12 No *առաջի* up *կանոն* cd *կանոնքն* lo *գիրն և կանոն* h չիք *կանոնն և* rt *զգիրն* dc չիք *ի գիրն* KLMQR STXYZ *չապրեցուցանել* u *ոչ ապրեցուցանէ* bfq *չապրեցուցանէր* c *չապրեցուցանել հրամայեցին և արժանի են* bpq չիք *և արժանի.... կեցուցանէ* êû *է* փխ. *են*

13 NOW չիք *ոչ եկեսցեն....ի զղջումն* FUr չիք *բայց.... ի զղջումն եկեսցեն* dehlo *հոգին* բացի AEHJKL MSTVk-ից մնացած Ձեռ-երը *կեցուցցանէ* hl *զի* փխ. *թէ*

14 d *յապաշխարանս* hlo *յապաշխարութիւն և ի խոստովանութիւնս* u չիք *յապաշաւանս և ի խոստովանութիւն* Y չիք *և* kms չիք *ի* ê *ի խոստովանութիւնն*

ըստ աստուածեղէն գրոց, թէ «Ոչ կամիմ զմահ մեղաւորին»,* այլ ոդառնալ նորա եւ զկեալ։ Կամ եղեւ մեծ ժողովոյն վասն մարդասիրութեանն Աստուծոյ, այնպիսիքն մինչեւ ի վախճան ընդ ունկնդիրսն կացցեն եւ քննեսցին եւ փորձեսցին հետք նոցա, բայց վարդապետն զմարդասիրութիւն եւ զլորդորումն եւ զլոյս ողորմութեան եւ զխոնարհել առ այնպիսիսն մի արգելցէ, զի մի ի հին սովորութիւնն մտեսցեն միտքն, ողորմութեամբ, գթով եւ տրաւք տնանկաց քաւեսցեն եւ լետին թոշակին արժանի լիցին։

ՃՂԵ (ՃՂԱ) Թ. Եթէ խաւսեալ ուրուք իցէ զազջիկ առն եւ նա թողցէ զխաւսեալն նմա եւ ննջեսցէ ընդ քեռ նորա կամ ընդ որում եւ իցէ, եւ ապա եթող զնա եւ անդէն յառաջին խաւսեալն դարձաւ եւ կին արար եւ ընդ որում ննջեացն՝ նա չոգաւ խեղդ արկ եւ մեռաւ առ նախանձու, այրն վասն պղծութեանն է ամ ընդ կարգաւք լիցի։

* Եզեկ. ԺԸ, 32

1 h ընդ փխ. ըստ t աստուածային uq կամի b կայ փխ. կամիմ BF այղ
2 b այլ յիս դառնալ Vef զդառնալն b չիք նորա և զկեալ q չիք զդառնալ նորա և զկնալ H զկալ Jû կեալ UXêcebrrt զկեալն bq կամ-ից Ցոր ճռղված Z կամ եղև մեծ ժողովոյն աջ յուսանցքում t մեծի J ·ժողո-վ[ո]յն II.NORWêûd մարդասի-րութեան
3 IJûilort այսպիսիքն NOW այնպիսին Yb չիք ի, ցվախճան
4 êbfkmpqs ունկնդիրս N կայցեն der քննեսցեն êbq և քննեսցեն և փորձեսցեն n և փորձեսցին և քըն-նեսցին bq ի հետք u հետ
5 NW վարդապետքն u վարդապետ ce luprt զմարդասիրութիւնն բացի dkloqs-ից մնացած ձեռ-երր մար-դասիրութիւն Olt զորդորումն u յորդորումն Q զյոյսն û յոյս l զոյս VYêbq ողորմութեանն h յո-ղորմութեան t խողորմութեանն u չիք ողորմութեան
6 IJû զխոնհարիլ Ybqt զխոնհարելն cdcfiklmoprs զխոնարհելն u չիք առ l զայսպիսիսն NOWcmt այն-պիսին û այնպիսիս bhlo չիք ի
7 hlo սովորութիւնն (l սովորութիւն) հին IJKLNQRSTXZWûd սովո-րութիւն irt սովորութիւնսն Y մտե-ցեն lop մտեսցին bq դիցին (e դի-ցեն) փխ. մտեսցեն ue միտք նորա ողորմութեամբ գթութեամբ (e և գթով) W ողորմութեամբ և գթու-թեամբ c ողորմութեամբ և սիրով և գթով h ողորմութեան dfikmn ps և գթով և q իւրով փխ. գթով l և գթով, չիք և (տրաւք) fk ms տրովք
8 Y տնակաց û տնանկանաց JLQRS TKYZûdhipt քաւեսցին beq քա-ւեսցի Y արանսցին փխ. արժանի լիցին
9 ê և թէ փխ. եթէ bcdefkmpqs խաւ-սեալ իցէ զաղջիկ (k զաղջիկն) ուրուք t իցէ ուրուք MRX զաղ-ջիկն Y աղջիկն h զաղջկունս, չիք առն NOW չիք նա Nêbq զխաւսեալ X զխօրեալն փխ. զխաւսեալն
10 p չիք նմա և W ննջիցէ b զհետ փխ. ընդ MRq չիք ընդ KXt քեռն MR q զքեռ b չիք քեռ û և փխ. կամ t կամ առ այլ ընդ bcdefkmpqs ում (S որդորում) փխ. որում NOW h չիք և (ապա)
11 bcdefkmpqs թողցէ BCDEcdbkm prs անդրէն befq չիք անդէն DEHSêeq առաջին b առաջի hlklm oprs յառաջինն cfhilop ի խաւ-սեալն kms ի խաւսեալ r ի խօսելն û խոսեցեալն
12 t արար զնա և X չիք և (ընդ) l և ընդ կրկնված է d որում և BEFHI KLMNOPWêûbcq ննջեաց irt զնա Y ոչ չոգաւ. t ջոկաւ h և խեղդ c խեղդ արար W մեծաւ փխ. մե-ռաւ i չիք առ
13 K աննախանձու փխ. առ նա-խանձու c նախանձու առն t չիք այրն d չիք վասն պղծութեանն h առն փխ. այրն IMQRSUXWû epq պղծութեան W եօթն cd չիք ընդ ê կար[գ]օք t ունկնդիրսն կաց-ցէ փխ. կարգաւք լիցի e եղիցի

Իսկ վասն մահու աղջկանն պարտական լիցին, որք գիտակ էինն եւ հոգաբարձուք էին եւ ոչ փոյթ արարին ուղղել զգործն՝ Ժ ամ ընդ ունկնդիրս կացցեն եւ Ե ամ ընդ ձեռամբ, ի ձեռն ողորմութեան սրբեալ հաղորդեսցի աւրինաց։

ԺՂԶ (ԺՂԲ) Ժ. Վասն գողոց, աւաղակաց, մարդասպանաց եւ որ գաղտնի մահաբեր դեղովք անողորմ խողխողեն զորդիս մարդկան եւ որք հրով կիզուն եւ հրդեհեն զվաստակս եւ զշինուածս ոմանց մարդկան եւ մեծամեծ աւճիրս եւ բազում հարուածս, բազմադիմի եւ ազգի ազգի չարիս ածեն որդւոց մարդկան, նոքա եւ զարիւն արդար հեղուն, նոքա եւ զսրբութիւնս կործանեն, նոքա եւ զմանկունս եկեղեցւոյ խողխողեն, նոքա եւ զհայհոյութիւն ի բարձունս ձգեն, զայսպիսիս աւրէնքն եւ առաջին կանոնքն սպանանել հրաման ետուն, զի եւ այլքն խրատեսցին, եւ արժանի են մահու թէ ի չար գործոցն ոչ դարձցին. ապա եթէ քան զըմբռնելն յառաջ եւ ի

1 YՁ *աղջկան* BCDEFHd *լինիցին* Ub *լիցի* bcefhilnoq *որ* bcefq *գիտակն էին (c էինն)* Whlo *գիտակք էին* UXՁdpt *էին*
2 M *հոգաբարձուկ* ê *հողայբարձուկ* l *հոգաբարձուկք* r *հոգաբարձունք* t *հոգեբարձունք* k *հուաբարձուք* U չիք *և հոգաբարձուք էին* beq չիք *և հոգաբարձուք... արարին* cdtkm ps չիք *էին* Y չիք *և ոչ փոյթ արարին* f *որ* փխ. *և (ոչ)*
3 LMRXՁcdhit *ունկնդիրսն* bpqs *կացցէ* bcekmpq չիք *և* Lirt *է* փխ. *և* ef չիք *ամ* q չիք *ամ ընդ* Y *ողորմութեանն* br *ողորմութեամբ*
4 b *սրբել* X *հաղորդեսցին* ABEFNOP QSTUVZabenq *աւրինացն* S *յաւրինացն* e *օրինօք* b *աւրինացն աստուծոյ*
5 Sbps *գողաց* Qeq *և աւաղակաց* Y *աւաղականց մարդասպանից* Ro չիք *մարդասպանաց* Yc *որք* r *գաղա և ի*
6 Q *համբեր* փխ. *մահաբեր* KՁbil ot *դեղաւք* Y *աղօք* փխ. *դեղովք,* *անողորմն* U *անողորմ* կրկնված է L *խողողեն անողորմ* bcdefkmpqs չիք *և որք*
7 bcdefkmpqs չիք *հրով.... մարդկան* IJՁ *հրով այրեն կիզուն* DHl *հրդեհին* Ձ *հրեղէն* փխ. *հրդեհեն, վաստակս* hi lort *զշինուածս և զվաստակս* A *զըզվաստակս* êՁ *շին ուածս* t չիք *մարդկան*
8 b [աւ?]*ճիրս* Y *ոճիրս գործեն հարուածս և բազմադիմի* cdefhiklmo prs *բազմադիմիս* b *բազմադիմագիմս* q *բազմադիմադիմիս* bef չիք *և (ազգի)*
9 beq *չարիք* cdhiklmoprst *չարեօք* f *չարեք* Y *և ածեն* bcdefhiklmopq rst *ածեն մնաք* (i *մնասկք* o *մնասկ) որդւոց (cdefhqrs որդոց)* HIJKLMNOPQSTVYZê *որդոց* H չիք *և (զարիւն)* hliort չիք *նոքա....հեղուն* Em չիք *արդար*
10 b *ի հեղուն* KLMQRSTXYZՁ չիք *(հեղուն) նոքա* r *ես* փխ. *(նոքա) և* IJKLNQRSTZWՁ *զսրբութիւն* OPVXY *զսրբութիւնն* c *զսրբութիւնսն* i *սրբութիւնս* h *զսրբութինս... նոքա* աջ լուսանցքում lo *կոծանեն* Ձ չիք *նոքա* E չիք *նոքա և... խողխողեն*
11 IJNOPVYêbcdefbllopqrt *եկեղեցոյ* KLMQRSTXYZՁ չիք *նոքա* e չիք *և* KLTZêb *զհայհոյութիւնն* Ձ *հայհոյութիւն* Vdefhiloq *զհայհոյութիւնս*
12 բացի ILVXêbcebkmnopqs-ից մնացած ձեռ-երը *զայսպիսիսս* Y *զայսպիսիսն* u *զայնպիսիս* d *զայսպիսի* irt *զայնպիսիսն* KLMQRTXY Z *յօրէնքն* Ձr *օրէնք* P *զայսպիսիսիս* MRYlo *յառաջին* h *առաջի* Ձ *ա* փխ. *առաջին* H *ես* փխ. *և (առաջին)* XՁ *կանոնք* q *սպանել* BCD EFHêb *հրամայեն (e հրամայեցին* d *ետուն)* փխ. *հրաման ետուն*
13 X չիք *զի* XՁbq *այլք* BCDEFHê *երկիցեն* փխ. *խրատեսցին* IJՁbf kq *խրատեսցեն* D *արժանիս* bdefh iklmopqrst *եթէ* lXY *ի չարագործոցն*
14 hlor *գործոյն* n *գործւոց* P *ոչ դարձին.... ի խոստովանութիւն* Ներքևի լուսանցքում IJՁ *դարձթի* bcdefbkmps *թէ* n *թէ յառաջ քան զըռնելն* Ձ *զըմբռնեալն,* չիք *և*

չարչարանս արկանել ինքնին ի խոստովանութիւն եկեսցէ եւ ի չար գործոցն ամենեւին ի բաց կացցէ՝ կամ եղեւ մեծ եւ աստուածասէր ժողովոյն զամենայն ինչ ընդ ապաշխարութեամբ արկանել, զի ուղիղ ապաշխարութիւն, թէ եւ մերձեալ լինի ի դրունս դժոխոց, կորզէ ի բաց, որպէս զեզեկիայն։ Ապաշխարութիւն զհնոցն ի ցաւզ դարձուցանէ, պահք եւ աղօթք զբերանս առիւծուց սանձեն. քանզի ջերմ արտասուք եւ ապաշխարութիւն զմարդիկ ընդ հրեշտակս խառնեն եւ զհրեշտակս՝ ընդ մարդիկ. որպէս եւ Տէրն տերանց թողեալ զքաղում հաւտսն որ յերկինս զմիոյ ոչխարիս զմարդկութեանս զհետ ընթանայր եւ ասէր թէ՝ «Ուրախութիւն է հրեշտակաց ի վերայ միոյ մեղաւորի զղջացելոյ եւ ապաշխարեցելոյ»։* Արդ՝ եթէ դարձցին այսպիսի չարագործքն, զոր պատմեցաք ձեզ. սրտի մտաւք եւ յաւժարութեամբ ի խոստովանութիւն եւ ի դարձ

* Ղուկ. ժԵ, 10

1 p չարչարան c արկանելն e ի խոստովանութիւնս Pb եկեսցեն

2 l չարագործոցն hcdefkmpqs չիք և ի չար.... կացցէ t մեծի, չիք և

3 r ասէր փխ. աստուածասէր u չիք և աստուածասէր RXYh սուրբ ժողովոյն û ամենայն Hû ապաշխարութիւն t ապաշխարութեան k չիք ապաշխարութեամբ

4 k չիք արկանել զի ուղիղ Y չիք զի ուղիղ ապաշխարութիւն b ուղիղն Y ե թէ (bhl է o է ե q և) փխ. թէ և û լիցի

5 û դրունս, զեզեկիայ d զեզիկիայն t զեզեկիային XYêeq ապաշխարութիւնն h չիք ապաշխարութիւն

6 û հնոցն O չիք զհնոցն h չիք զհնոցն ի ցաւզ d ցաւզն Y փոխարկեաց (t փոխարկէ) փխ. դարձուցանէ hlo ե (lo չիք ե) դարձուցանէ զհուրն պահք Y պահքն b զպահն Yb աղօթքն û բերան առիւծոյ CDPVcefimr առիւծուց hloq առիւծոցն բացի AEUn-ից մնացած Զեռ-երը առիւծոց

7 bhloq սանձէ e սանձնեն u չիք քանզի Yblq ջերմն Y արտասուքն IJûfhl արտասուաւք b ապաշխարութիւնն և արտասուաքն cdefkm pqs ապաշխարութիւն և արտասուք (c արտասուոք q արտասունք) IJ ապաշխարութեամբ X ê ապաշխարութիւնն û ապաշխարութիւնք X զմարդիք cmr զմարդիկք p չիք զմարդիկ

.8 e ի փխ. ընդ (հրեշտ.) ps չիք ընդ...մարդիկ B հրշտակս F զհրշտակս KՇ զըհր[եշտակս] e հրեշտակք ê խառնին r խառնել q խառնին և ընդ հրեշտակս մարդիք XY չիք և զհրեշտակս ընդ մարդիկ h չիք և (զհրեշտակս) ûo հրեշտակս T ընդ մարդիկ աջ լուսանցքում KLMQR SZ չիք ընդ մարդիկ Wbc մարդիկք û մարդկան d մարդիք befq չիք և (տէրն)

9 b զտէրն u չիք որպէս և տէրն.... զհետ ընթանայր s որպէս տէրն եւ տէրանց b թողեալ է p թող X հօտս Y հօտն b հաւատս փխ. հաւտսն b ի փխ. որ W որ ի յերկինս S երկինս hlɔ միոյ l և զմիոյ t ոչխարին

10 Y մարդկութիւնս d զմարդկութիւնս blo մարդկութեանս û ըստ աւետարանի փխ. և ասէր e ասէ m չիք թէ ê ուրախութիւնն

11 BFV հրշտակաց c հրեշտակաց աստուծոյ Y վասն փխ. ի վերայ W մեղաւորեալ cde մեղաւորի (d մեղաւորին) որ ապաշխարիցէ (d ապաշխարէ) զղջմամբ (e զղջացելոյ) bq զղջացելոց blo ի զղջացելոյ n որ ի զղջացելոյ b ապաշխարողաց q ապաշխարելոցս HKL MOSTZUeinprt ապաշխարելոյ Y ապաշխարհելոյ

12 û ապա փխ. արդ l չիք արդ b չիք դարձցին û դարձն այնպիսի չարագործին ê այսպիսիք QK չարագործն c չարագործքս d ի չարագործքն efqrt չարագործք i չարագործ hlo զորս q որք փխ. զոր

13 Q աւժարութեամբ bq ե (e և ի) փխ. ի (խոստ.) beq ի խոստովանութեամբ JOPXê ի խոստովանութիւնն Y չիք ի (դարձ) IJ ի դարձն Q ի դարձ ապա

փրկութեան եկեսցեն եւ զհին խմորն զալտումն մեղացն ցածուսցեն եւ ի նոր զանգուած եկեսցեն ջերմ արտասուաւք եւ գթով տնանկաց, քանզի եւ մեծ մարգարէն Դանիէլ բողոքէր առ թագաւորն, զի զմեղս քո ողորմութեամբ քաւեա եւ զանաւրէնութիւնս քո գթով տնանկաց նորափետուր զարդարեսցին, ընդունի զնոսա կանոնս. բայց ապաշխարութիւն լալա լիցի, քանզի թագաւորն այն Է ժամանակ արածեցաւ ընդ անասունս, քանզի ամենայն մեծամեծ մեղացդ, զոր շարեցաք ի կարգի եւ ցուցաք ձեզ ապաշխարութիւն, միադոյն է մի աւրինակաւ, թէ գայլ ի գայլ ինչ իցէ ի վախճանի իւրեանց ընկալցին գլխոյն թոշակն. ապա եթէ ջերմեռանդն սրտիւ հայեցեալ վարդապետին եւ քննեալ զգործս նոցա եւ զխորհուրդս սրտից նոցա, ներելով արասցէ եւ զլորդորումն եւ զսէր մի արգելցէ, ԺԵ ամ ի դրունս ունկնդրաց եւ Ե ամ հաւասարեսցէ ընդ ձեռամբ աղաւթից, ապա հաղորդեսցի աւրինաց եթէ կամք իցեն երիցունս

1 Y փրկութեանն b փրկութէնէն d փրկութիւն ps չիք և û հին b և զյայտնումն փխ. զայտումն NYûbdhi մեղաց
2 Hû զանգուածս b զանգուածն hl o զանգուածով Yblq ջերմն T ար-տ[աս]ուօք û արտասուոք X գթօք
3 DHê չիք և (մեծ) û մարգարէ A դա-նիէղ bfq բոգոքէ բացի hilort-ից մնացած ձեռ-երը չունեն առ. բացի lort-ից մնացած ձեռ-երը թագաւո-րին bcdefhiklmnopqrst չիք զի
4 bept քաւեսցես q եւ և
5 c և նորափետուր S զարդարեցին êb զարդարեսցեն U զարդարին Ud ընդունին û կանոն
6 êc ապաշխարութիւնն b ապաշխա-րութիւնս յայտնի h յապաշխարու-թիւն k զապաշխարութիւն d այտ kmps նոցա փխ. յայտ k լիցին b այն է է X այնքան փխ. այն և A է փխ. և W եօթն Y ժամանակն bcefq ժամանակս
7 kms արասցես (p արար) փխ. արա-ծեցաւ u անասունսն F մեծայմեծ ê մեծամեծք
8 H մեղաց übrt մեղացն kmps մեղս MOPQRSXYZWûcdfkmps շարժե-ցաք (beq պաշտեցաք) փխ. շա-րեցաք êq ապաշխարութիւնն t զա-պաշխարութիւնն
9 Y միագոյ է և մի kml միայգոյն c ապա թէ rt բայց փխ. թէ hl o գայթ ի գայթ է ինչ, չիք իցէ r գայթ ի գայթի V չիք ի (գայթ) e ինչ և իցէ kmps իցեն hirt ի վախ-ճան lo ի վաղճան
10 û իւրոյ ընկալցի յետին b ընկալցի kps թոշակ bdefkmpqs թէ Yûbde nq ջերմեռանդ t դջերմեռանդն t սրտին
11 b չիք հայեցեալ d քննել efq քըն-նեալ զվարսն (q զվարս) նոցա և զգործս (e զգործսն) b զվարս փխ. զգործս efq չիք նոցա BCEFIJêc eq զխորհուրդ û զխորհուր
12 Qd զորդորումն û յորդորումն ı զյոր-դորում u սէր bcdh զսէրն D ար-գելցէ է
13 L ունկնդրաց կացէ kmps գրաց փխ. ունկնդրաց Dbm է փխ. և R չիք և ամ H հաւասարեաց Wc հաւասարեսցի ê ընդ կրկնված է
14 kmps աղքատաց փխ. աղաւթից û հաղորդեսց KLMQRSTXYZ t յաւրինաց êbq աւրինացն bcef pq թէ k աղթէ փխ. եթէ d կամաւք eq իցէ b ունիցի փխ. իցեն Q ե-րիցունք êbhlq իրիցուն d չիք երի-ցուն

Է

ԿԱՆՈՆՔ ՆԷՈԿԵՍԱՐԵԱՑ ԳԼՈՒԽՔ Ի.

Ա. Վասն քահանայից ամուսնացելոց կամ որ շնան։
Բ. Վասն կնոջ որ երկուց եղբարց լինի։
Գ. Վասն որ ի պէսպէս ամուսնութիւնս ըմբռնի։
Դ. Վասն որ կնոջ ընկերի իւրում ցանկանայ։
Ե. Վասն երախայից։
Զ. Վասն լղի կանանց մկրտելոյ։
Է. Վասն երկեկաց։
Ը. Վասն որ մին կուսան եւ մին երկեակ։

1 ABCDEFHUêcdefhiklmoprst նիոյկեսարեայ (Aê նիոյկեսարիայ D H նիոյկեսարիեայ deikmrt նէոյկեսարեայ cps նեոյկեսարեա ho նետոյկեսարիայ l նէոյկեսարիայ) կանոնիս (U կանոնսիս) bq նէյոյկեսարիայ կանոնս սահմանեալ գլուխ ի JIQRXYZg նիոյկեսարիայ û կանոնք է նիո՛յկեսարեայ KMNOPST VW նիոյկեսարեա L այս կանոնքս նիոյկեսարիայ n կանոն նիոյկեսարեա ունի գլուխս ի ABC DEFHIJMNOPQRSTUVXZêhilopr st գլուխ LWûg չիք գլուխք ի

2 Lû չունեն ցանկը՝ 177—178 էջերը A քահանայի Un քահանայի ամուսնացելոյ rt ամուսնացեալ քահանայից N ամուսնացելոյ e ամուսնացել ê կամ ամուսնացելոց որ Y և կամ F չիք կամ որ շնան t չիք կամ efghq շնայ b շնա չարաչար H նշան փխ. շնան

3 bq կնոջն MY երկոց Vcdb բ elo երկու b չիք երկուց cde եղբաւր IJ չիք լինի

4 ê ամուսն[ութ]ի[ւն]ս EF ըմբռնէ ego ըմբռնին l ըմբռնեն b ըմբռնին այսպիսիւ

5 Q չիք որ eg կնոջ որ b կնոջն bcde gbilmopqr իւրոյ BCDEFHRXYW ecdefghilot ցանկայ r որ ցանկայ kmps իւրոյ ցանկանայ (p ցանկայ) և խափանի գործն

6 l երայխայից VXZbcq երեխայից d երեխայիցս hlo երեխայիցն ı երախայի eg վասն երախայից թէ ապաշխարէ kmps վասն երախայից որ յետ ապաշխարութեանն (ps ապաշխարութեան) ի մեղս անկանի t վասն երախայից որ յապաշխարութիւն գայցեն

7 Y մկրտելայ ê մկրտետելոյ IJ չիք մկրտելոյ e մկրտելոյ փութով

8 bcdfkmpqrs երկակաց hilo երկէակաց բացի BCDEFHNOSUWê-ից մնացած ձեռ-երը երկեկեաց Q յերկեկեաց eg վասն որ երկրորդ կին առնեն և վասն հացի t վասն երկեակաց այսինքն երկրորդ կին առողաց

9 Q չիք որ Un մի VQcmrt մինն di t կուսան է. և QYWchkmt մինն VQr միւսն փխ. մին V երկեկեաց Wr երկակ b վասն որ մինն կին է և կոյս և մինն էրկակ q վասն որ մինն կուս և մինն երբեակ eg վասն երկու կանանց մինն կոյս և մինն երկ

Թ. Վասն երրորդանաց։

Ժ. Վասն որք չորրորդ կամ հինգերորդ կին առնեն։

ԺԱ. Վասն զկին թողլոյ։

ԺԲ. Վասն որ զկին իւր թողու եւ այլ առնէ։

ԺԳ. Վասն քահանայի որ կինն շնայցէ։

ԺԴ. Վասն քահանայի որ ի պղծութեան գտանիցի։

ԺԵ. Վասն սարկաւագաց։

ԺԶ. Վասն հրամանի մկրտութեան եւ քահանայութեան։

ԺԷ. Վասն որք առ վշտի նեղութեան մկրտին։

ԺԸ. Վասն երիցու որ յաւաար տեղւոջ ժամ առնէ։

ԺԹ. Վասն քորեպիսկոպոսաց։

Ի. Վասն զսարկաւագունս ըստ պիտոյից առնել։

1 bfikпpqs *երրորդաց* chlo *երրորդացն* eg *վասն երրորդ կանայս առնեն և պոռընկին* t *վասն երրորդանաց այսինքն երրորդ կին առողաց*

2 fikmprs *որ* Ybcdhloqt չիք *որք* q *չորրորդաց* r *և* փխ. *կամ* DH *հին* [գ]*երորդ* ho *ե (*l *հինկ* dfq *երորդ)* փխ. *հինգերորդ* Dêbfhlq *առնէ* t *առնու* e *վասն չորրորդ կամ ե-երորդին որ ունին կանայս* g *վասն չորրորդ կամ ե-երորդին*

3 bdqr *վասն որ* bchloqr *զկինն* bq *թողու* eg *վասն զկընայթողաց (*g *կնացողաց) և այլ չար գործ ունի (*g չիք *գործ ունի)* i *վասն որ զկին իւր թողու* kms *վասն որ արձակէ զկին վասն պոռնկութեան և այլ չար գործոց* p *վասն որ զկին իւր թողու և այլ առնէ* t *վասն թողլոյ զկինն վասն պոռնկութեան* p 3-րդ և 4-րդ տողերի միջև մի նոր վերնագիր առանց համարակալման՝ *վասն չարագործոց*

4 q *զկինն* bdq չիք *իւր* A *այդ* MR X *այլն* bhiloq *այլ (*ho *զայլ) կին առնէ (*b *առնու)* V *առնու* X *առնեն*

5 Y *քահանային* fhiklmopst *որոյ* փխ. *որ* d *որոյ կին* c *որոյ իւր շնայցէ* DHS *զկինն* FP *կին* begq *վասն քահանայից որոյ (*q *որ) զկինն (*e *կինն* g *կին* q *զկին) իւր (*bq չիք *իւր) շնացեալ է (*eg *շնայցէ) այլում (*bgq չիք *այլում)*

6 Xê չիք *ի* OWbdq *ի պղծութիւն* XY ê *ի պղծութեանն* CDHbceq *գտանի* P *զտանիցէ* ê *գնդանի* hlo *վասն պղծութեան որ ի քահանայն գտանի*

7 eg *վասն սարկաւագաց որ ապաշխարէ* kmps *վասն սարկաւագաց որ ի պղծութեան գտանիցի* t *վասն սարկաւագաց զի իցեն անարատ*

8 KTYZê *մկրտութեանն և (*ê չիք *և) քահանայութեանն (*ê *քահանայութեան)* kmps *վասն հրամանի քահանայութեան թէ քանի ամաց պարտ է լինել քահանայ* t *վասն հրամանի քահանայութեան և օծման նորա*

9 RXY *որո (*befgbiloqr *որ)* փխ. *որք* bqrt չիք *առ* MOQRSTXZWbt *առ ի (*bt չիք *առ) վշտի* qr չիք *առ* d *վշտին* Y *նեղութեանն* hlo *մկրտել* b *և մկրտութեան*

10 Y *երիցոյ* êbfhq *իրիցու* i *և* փխ. *որ* eg *այլ տեղի* փխ. *յաւաար տեղւոջ* bllo *աւտար* STYêcf *տեղոջ* W *տեղիս* bdhloq *տեղ* K չիք *առնէ* km ps *վասն գաւառի (*m *որք գաւառի) երիցու որ ի քաղաքի տեղւոջ ժամ առնել կամի*

11 chlort *քորեպիսկոպոսի* eg *քարեպիսկոպոսացն* b *եպիսկոպոսաց* d *որքեպիսկոպոսի* f *քորիսկոպոսաց* i *քորիսկոպոսի* kmps *վասն քորեպիսկոպոսի որ ի խորհուրդ եթանասնից. (*m *եւթանասնից)* M *վասն.... քորեպիսկոպոսաց* ներքևի լուսանցքում RXY չիք *վասն քորեպիսկոպոսաց*

12 DW *սարկաւագունս* eg *սարկաւագանց* q *սարկաւագոյն* kmrs *զսարկաւագունսն* gl *պիտոից* hor *ընդ* փխ. *ըստ* r *առնեն* b *վասն սարկաւագսյն ըստ պիտոյից առնել աւկտակար և շահօէտս հաւատացելոց* t *վասն ընդ սարկաւագունսն պիտոյից առնեն*

Կանոնք Նէոկեսարեայ

Այս կանոնք յետոյ եղան քան որ յԱնկիւրիայն կամ ի Կեսարիայն, բայց քան զՆիկիայն յառաջագոյն, քանզի ժողովեալ ի Նէոկեսարեայ ԺԶ եպիսկոպոսաց վասն պոռնկական աղանդոյն որ թոյլն տային քահանայից վասն պղծութեան գործոց, յոր ժողովեալ սահմանեցին կանոնս Ի գլուխք։

ՃՂէ (ՃՂԳ) Ա. Երէց այր եթէ ամուսնաւ իցէ՝ ընդունելի լիցի ի կարգս. ապա եթէ շնասցի կամ պոռնկեսցի՝ մերժել արժան է զայնպիսին առաւելապէս եւ ջանալ արժան է այնպիսւոյն, զի ապաշխարութեան հասցէ։

ՃՂԸ (ՃՂԴ) Բ. Կին եթէ լինիցի երկուց եղբարց՝ մերժեսցեն լերերաց. կինն մինչեւ ի մահ ընդ ունկնդիրս կացցէ, նոյնպէս եւ այրն, ապա ըստ

1 ABCDEFHLUWêûbcdfgbklmopqrs t չունենն երկրորդ վերնագիրը IKM NOPQSTV *նիոյկեսարեայ* J *նիոյկեսարիեայ* RXYZ *նիոկեսարիայ* e *նէոյկեսարիեայ է կանոնս* i *նէոյկեսարեա գլուխ ի* n *նախագրութիւն նէոյկեսարեա կանոնի*

2 Lêbdegboq *կանոնքս* l *կանոնս* Z չիք *որ* AUP *յանկիւրա* BCDEFêb i *յանկիւրիայ* HY *անկիւրիայ* RX Wl *անկիւրեա* em *յանկուրեայ* g *յանկուրիեայ* t *յանկուրիայ*. բացի cr-ից մնացած Ձեռ-երը *յանկիւրեայ* bfq չիք *ի* eg *գկեսարեան* փխ. *կամ ի կեսարիայն* k *և կամ* ı *կամ որ ի կեսարեայն* Udn *ի կեսարեայն* f *ի կեսարիեայն* r սկըզբում գրված է եղել *բայց քան նիկիայն* հետո ուղղել են *կամ ի կեսարիայն*

3 hlo *բայց զի քան* cd չիք *քան* H *նիկոյ* ս *նիկիական* Rɑ *առաջագոյն է* (R չիք *է*) t չիք *քանզի* p *քանզի ի նիոյկեսարիայ ժողովեալ* d *ժողով արարեալ էին* eg *ժողովեալ էին*

4 ABCDEFHIKLMSTUVXWêdkms t *նիոյկէսարիա* KLNOlnr *նիոյկեսարեա* Y *նիոկեսարիայն* ս *նոյկեսարեայ* b *նիոյկէսարիոյ* cfhlo q *նէոյկեսարիա* e *նէոյկեսարեայ* g *նէոյկեսարիեայ* W *տասն և վեց* H *եպիսկոպոս* d *եպիսկոպոսք* hl o *եպիոկոպոսացն* BEF *աղանդւոյն* hilort *աղանդիցն*

5 BF *թոյղն* I *թուլն* Wûbcdeghilo *թոյլ* q *որ թոյլ* t *որք թոյլ* b *քահանայիցն* ê *պղծութեանն* ckm *գործոյ* dps *գործոյն* t *գործոցն* IJQSûbcg kq *որ* h *յորժամ* փխ. *յոր*

6 c *գլուխք կանոնիս ի* efg *կանոնս և* (f չիք *և*) *գլուխս ի* û *ի կանոն* Vbhilqrt *գլուխ ի* o *գլուխս ի* W dp չիք *ի գլուխք* û չիք *գլուխք*. բացի km-ից մնացած Ձեռ-երը *գլուխ*

7 eg *երիցանց* q *այրի* egt չիք *այր* p *թէ* q չիք *եթէ* b *ամուսով* d *ամուսնացեալ իցէ* cefghiklmopqrst *ամուսնով* eg *իցեն* h *իցէ* (ilort *է*) փխ. *լիցի* eg չիք *ի* begq *ի կարգն*

8 bcdefghklmopqs *թէ* Q *շնայսցի* i *շնայցէ* bq *վնասեսցի* (eg *վնասցի*) փխ. *շնասցի* eg *և* փխ. *կամ* b *մերժեն* q *մերժեալն* K չիք *արժան է* e *զայնպիսիսն* l *այնպիսին*

9 n *և* աջ լուսանցքում bq չիք *և* p *պարա է* փխ. *արժան է* CHIJ KJLMNOPQSTVYZWêûcdefgikmp s *այնպիսոյն* ht *զայնպիսին* lo r *այնպիսին* q չիք *այնպիսւոյն* b *զի ապաշխարութիւն հասցէ այնպիսոյն* NOVegiɑ *ապաշխարութիւն* Yê *ապաշխարութեանն* t *յապաշխարութեան*

11 b *կինն* ûbc *լիցի* eg *ը* l *եղբայրց* U չիք *եղբարց* Vûbdeghimnqrt *մերժեսցին* hlo *իրերաց* DHêbegq *յերեսաց* (d *յերերաց*) փխ. *յերերաց* t *և կինն* MRUYûn *կին*

12 fkm *մինչ* t չիք *ի* t *ցմահ* ûcdh lo *ունկնդիրսն* ê *կացէ* f *կեցցէ* d *ըստ սովորութիւն վարուցն*

վարուցն իբրու թէ ողջացեալ իցեն ի մեղացն ի ձեռն ողորմութեան եւ պահոց՝ ի վախճանի իւրեանց հաղորդելոյ լեալին Թոշակին արժանի լիցին. ապա եթէ մինչ ի զուգութեանն են մահ տիրեսցէ, զոր ասեն՝ «Մահ մեղաւորին չար է».* զրկեալ եղիցին ի Թոշակէն. բայց որ մնայն՝ այնպիսւոյն դժուարագոյն է ապաշխարութիւնն. իշխան լիցի վարդապետն ապաշխարութիւն դնել խստագոյն, որպէս եւ կամեսցի, ի ջերմութիւն ապաշխարութեանն հայեցեալ եւ յողորմութիւն գթոյ տնանկաց եւ մեծամեծ տրաւք, իշխան լիցի կարճել զժամանակն։

ՃՂԹ (ՃՂԸ) Դ. Որ ի պէսպէս ամուսնութիւն ինչ ըմբռնին՝ ժամանակն յայանապէս է զոր սահմանեցաք, այլ դարձ նոցին եւ հաւատք թէ փութութեամբ ինչ իցեն՝ կարճեն զժամանակն։

Մ (ՃՂՁ) Դ. Եթէ ոք ի մտի դնիցէ եւ ցանկանայցէ ընդ կնոջ ուրուք պոռնկել եւ խափանեսցի գործն, սրտիւ ահա շնացաւ ըստ Աւետարանին,

* Սաղ. ԼԳ, 22

1 kmps վարուց bl ի բարութենէ (STq ի բրութէ թէ-ի վրա սխալմամբ դրված է պատիվ) փխ. իբրու թէ ê ողջացեալ լիցին փխ. ողջացեալ իցեն IJVWûcıq rt ի մեղաց b ողորմութեանց

2 g պահոցն eg ի վաղճանին KLMQ RSTXYZeg հաղորդեսցին ê հաղորդեսցի cd հաղորդութեան M R յեալի Y արժանասցին փխ. արժանի լիցին bcdfkmpqs արժանի լիցին յեալին Թոշակին

3 eg չիք արժանի լիցին bcdfq թէ eg թէ մինչև L չիք մահ Y մինչև ի մահ ի զուգութեանն են մահ տիրեսցէ FIJKLMQRSTUVZûdhilo qt ի զուգութեան են Hêmpr ի զուգութենէն են N տիրեցին ê տերեսցէ eg տիրեսցեն

4 û որ a ասեն թէ մահ r ասէ մարգարէն գաւիթ՝ մահ Plo մեղաւորի ıkmprs եղիցի dhlo լիցի փխ. եղիցին MRXY ի Թոշակին d չիք ի

5 Q չիք բայց NOêchlof մնան û մընայ begq մնացն IJKLMNOP QSTVYZWêûbcdefghlopqrt այնպիսոյն ır դժուարագուն է CDHI KLMNQRSTUVYXZWûdfikrt ապաշխարութիւն

6 bq չիք իշխան ....ապաշխարութիւն M լիցին hlo է փխ. լիցի û վարդապետ e ապաշխարութիւնն k ապաշխարութեան hlo իշխանութիւն փխ. ապաշխարութիւն V դնելոյ Y դնելով

7 befghloq չիք և û և ի ջերմեռանդութիւն Q ջերմութեամբ hlo ջերմութիւնն IJNSUVXYWêûdhlo ապաշխարութեան b ապաշխարութիւն kmpqs ապաշխարութիւնն g ի փխ. և (յողորմութիւն) e չիք և IJKLMSTXYZûbegq ողորմութիւն Qt ողորմութեամբ R̄ ողորմութիւնն ê յողորմութիւնն

8 bcegq գթոց dkmps գթով ho գթու b և տնանկաց e անանգ kmps բարեզործութեամբ փխ. մեծամեծ տրաւք d տրաւք տնանկաց km s կարճեալ

9 e զժամանակսն

10 t որք P ար փխ. որ Y չիք ի Lhıl ort ամուսնութիւնս ên ամուսնութիւնն Uhilort չիք ինչ U չըմբռնին hlo ըմբռնի LYûq ըմբռին K զժամանակն û ժամանակ

11 begq չիք է BF այդ b դարձք c նոցա ê չիք նոցին c հաւատքն b եթէ û որ փխ. թէ

12 h փութովութեամբ l փութով bcef ghıklopqrst կարճել û ժամանակն

13 h և թէ f ոյք Q դնիցի û դիցէ bef gq դնէ h չիք ընդ n կնւոջ ût պոռնկիլ p պոռնկեալ

14 ê խարանեցի kmps խափանի MRX Y չիք ահա t ահա սրտիւ p շնացաւ ահա Q շնայցաւ U շնացաւ զոր ասէ ըստ bq շնացաւ բայց որ ասէ աւետարանն ըստ

բայց գործոյն ի գլուխն չերթալն յայա է թէ ի շնորհաց անտի պահեցաւ։

ՄԱ (ԾԴԷ) Ե. Վասն երախայից. եթէ յապաշխարութիւն եկեսցեն եւ հաղորդեալ ադաւթիցն եկեղեցւոյ սրբոյ եւ յետ այնորիկ ի մեղս անկանիցին, ընդ ունկնդիրս կացցէ հայելով եւ փորձելով եւ յորդորելով. ապա եթէ մինչդեռ ի դրունս ունկնդրութեանն կացցէ եւ դարձեալ ի յանցանս գտանիցի՝ ամենեւին մերժեալ լիցի ի բաց։

ՄԲ (ԾԴԸ) Զ. Վասն լզի կանանց. զի արժան է մկրտել յորժամ եւ կամին, զի ոչինչ յայսպիսի իրս հաւասարեալ է ծնաւղն ընդ ծննդեանն, այլ արժան է ամենայն իրաւք կամաւք զլաւժարութիւն ցուցանել առ ի խոստովանութիւն ընդունելութեան մկրտութեանն։

ՄԳ (ԾԴԹ) Է. Վասն որ երկրորդ կին առնեն. երիցուն չէ պարտ եւ արժան երթալ ի հարսանիսն, զի ոչ են հարսանիք, այլ լոկ հացուտիք, ապա եթէ ընդդիմացեալ ուրուք հրամանիս երթիցէ՝ մի՛ շնորհուկս առնելով վասն հացին թողացուցանէ ինչ յապաշխարութենէն, այլ

1 n գործւոյն bdeg գործեացն (d ի գործոյն) ի գլուխ չերթալ cfbio rt ի գլուխ չերթալ i ի գլուխ չերթալոյն ûp ի գլուխ kmqs չերթալ X չիք թէ r յայա եթէ bghq չիք ի (շնորհաց) begq անդ f անտ

2 Y պատժեցաց փխ. պահեցաւ

3 NOVWbdmqr երեխայից Vbcghlo q թէ IJKLMQRSTXYZûbegq ապաշխարութիւն e ապաշխարութիւնն b եկեսցէ e հաղորդալ cdm ps հաղորդել

4 Pn յաղօթիցն bcdefgkmpqs չիք աղօթիցն JNOPVYêbcfgbiloq եկեղեցոյ e յեկեղեցոյ H այսորիկ Q յայնորիկ hlo չիք ի Y անկանիցի di անկանիցեն

5 Ycdhlo ունկնդիրսն Ycn կացցեն lo հայելոյ և փորձելոյ h նայելով փխ. հայելով, փորձելոյ

6 bcdefghiklmopqrst թէ RXcd մինչ Y մինչև h ընդ փխ. ի դրունս lo չիք ի դրունս FIJKLMNRSTU VXYZWêûcegn ունկնդրութեան bd ունկնդրութիւն cd էր դեռ փխ. կացցէ

7 d ի յանցանաս բացի chilort-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն ի Y յանցանիցէ Y և գտանիցի b լինիցի q լինիցին I իցէ փխ. լիցի k իւրեանց փխ. ի բաց

8 b վասն զի W հզի d կնոնաց NO W չիք զի

9 bpq ոչ փխ. ոչինչ efghiklmors յայսպիսի (eghir այսպիսի) ինչ cdt յայսպիսի (c յայսպիսի) իրս ինչ IJLM QRSTXYZû այսպիսի Oq հաստատեալ (ê հաւասեալ eg հաւաստացեալ f հաւաստեալ) փխ. հաւասարեալ û ծնող bq ծնաւղքն Wû ծնընդեան CDÊJMQTUV ծնընդեանն

10 ABF այդ d չիք այլ û արժանի eg և կամօք hilort չիք կամաւք êhiloqrt գյօժարութիւնն M դօժարութիւն Q զյաւժարութիւն ընդունելութիւն ցուցանել առ ի խոստովանութիւնն û յօժարութիւն e դօժարութիւնն

11 KLTêhoq խոստովանութիւնն bd g ընդունելութիւն k ընդունելութեանն Y չիք ընդունելութեան մկրտութեանն IMNQRTXêûbdhlo ps մկրտութեան

12 c որք DH որոյ b չիք որ ê երկրորդք Q երրորդ X առնուն NOq իրիցուն b իրիցու Y և երիցուն, չիք և d արժան է

13 abcdefgkmpqs ի հարսանիսն երթալ hlo ի հարսանիս KLMQSXYZ չիք են BF այդ X հացուտիւնք Y հացուտիուք u հաց և տունք փխ. հացուտիք acdkmps հացուտունք b հատուցէք q հացուտէք n հացուտիւք eg հաց ուտել. բացի Uft-ից մնացած Ձեռ-երը հացուտիւնք

14 abcdefgkmps թէ q չիք եթէ V հարսանիս փխ. հրամանիս eg և երթիցէ bq նա մի շնորհակալս փխ. մի շնորհուկս EM շնորհուկս

15 g առնել ê թողացիուցանէ b թողացուցէ q թողացուցէ cd թուլացուցանէ IJKLMQRSTYZ ապաշխարութենէն û ապաշխարութենէ d յապաշխարութեան էն eg յապաշխարութենէ BF այդ

Ի ամս առ դրանն աղաւթից հաւասարել եւ Ա ամ մտեալ լեկեղեցի ելցէ ընդ ապաշխարողս, ի ձեռն տրոց ողորմութեան հաղորդեսցի աւրինաց։

ՄԴ (Մ) Ը. Վասն որ մինն կուսան եւ մինն երկեակ. եթէ այլ վարքն սըրբութեամբ իցէ՝ Գ ամս ապաշխարեալ ի ձեռն տրոց հաղորդեսցի աւրինաց։

ՄԵ (ՄԱ) Թ. Վասն որ երրորդք իցեն. նոցայն ոչ ամուսնութիւն, այլ յամենայն ժամ պոռնկութիւն է։ Եթէ ժամանակ կենաց իւրեանց յերկարեսցի եւ այլ վարքն կատարեալ հաւատովք իցեն սուրբ սրտիւ՝ ԺԵ ամ ընդ ունկնդիրս եւ Ե ամ հաւասարել աղաւթից ի ձեռն մեծամեծ ծախից, դթով, պահովք, ողորմութեամբ, ի տարւոջն միանգամ հաղորդեսցին։ Ապա եթէ վարքն յետնութեամբ իցեն, ահա դիցես մեղս ի վերայ մեղաց նոցա՝ բաղում աշխատութեամբ

1 f երկուս KLMQRSTXYZûachiklm oprst ամ d չիք ամս ût դրան V չիք աղաւթից Y չիք աղաւթից հաւասարել ack հաւասարել աղաւթից (c աղօթիցն) bd efmpqs հաւասարեալ աղաւթից g հաւասարեցուսցէ աղաւթից JKLQSTZûp եկեղեցի Yloq եկեղեցին beghir յեկեղեցին

2 eg և ելցէ l տրուց bq և ողորմութեան d ողորմութեանց H հաղորդեսց

3 KLQRSTVXZ յաւրինացն eq օրինացն t օրինօք

4 abedefgkmpqs չիք վասն AJKLMNOPQRSTUVZWûn մի. բացի bceglqt-ից մնացած Ձեռ-երը մին b կուսէ dhilort կուսան է և AJKLMNORSTUVYWZûn մի. բացի bceglqt-ից մնացած Ձեռ-երը մին d երկակ q երրեակ befgq թէ acdkmps որ փխ. եթէ BF այդ begq վարք lı վայրքն g ի սրբութեամբ P ը հոդվածը ներքևի լուսանցքում

5 befgiqrt է (hlo են d լինի) փխ. իցէ ackmps չիք իցէ Uabcdefghkmnpqs ամ MXY ապա ապաշխարեալ begq ապաշխարեսցէ նա (eg չիք նա) lı ապաշխարել abcdefgkmpqs չիք ի ձեռն տրոց lo որոց փխ. տրոց eg և հաղորդեսցի bq աւրինացն հաղորդեսցի (q հաղորդէ)

6 KLMQRSTXZt յաւրինաց e օրինացն

7 b երրորդի ûegq երրորդ i երկրորդ ê իցին ûacdefghikmopqrs նոցա bt նոցա ոչ է eg ամուսնութիւն ասի այլ ABF այդ H չիք այլ.... երկարեսցի KLMQRSTXYZdefg ամենայն

8 BDEêûfh չիք ժամ բացի hıklmoprs-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն է begho t իւրոց IJKLMQRSTXYZûdeghlot երկարեսցի

9 ü չիք և DHê վարք MRX կատարեալք MX հաւատով d հաւատով կատարեալ իցէ իցեն befgq հաւատով իցէ (f իցեն) c և սուրբ

10 W տասն և հինգ lo չիք ամ W չիք ընդ ունկնդիրս ե ե ամ Yulo ունկնդիրսն Ebegbnqt ունկնդիրս (h ունկնդիրսն) կացցէ եւ (t չիք եւ) û չիք ե ե ամ NOVWacdfkmps հաւասարեալ bq հաւասարեսցէ eg հաւասարեսցի hılort ընդ ձեռամբ հաւասարեալ (hı հաւասարել) աղաւթից ի ձեռն e աղօթիցն b ի ձեռս

11 b մեծայմեծ h ձախից փխ. ծախից W դթովք bdq ե պահաւք Uûceinrt պահօք Ykmps պահով Y ողորմութեամբ և տրօք դի տարոջն bd egq և ողորմութեամբ ի տարոջն u տարւոջ acfhl տարոջն o տարուոջն

12 N միայնգամ ê հաղորդեսցեն ûacdkmps հաղորդեսցի abcdefghklmopqs թէ û վարք INOVW վարձքն փխ. վարքն I հետնութեամբ ubefgq յետնութեան X իցէ

13 Q մեղս իւր ի վերա ê դիցիս h դիցեն Yu չիք նոցա ê աշխատութեան pr ապաշխարութեամբ փխ. աշխատութեամբ

ի ձեռն տրոց ողորմութեան լետին թոշակին, թէ լիցին արժանի։ Ապա եթէ քակեսցին ի միմեանց ի ձեռն հաւատոց կամաւք իրերաց, եւ կամ մինչդեռ ի զուգութեանն են եւ մինն մեռցի, եւ որ մնալն սրբութեամբ կեցցէ, ընդունելի է, վարդապետն հայեսցի եւ ներելով արասցէ։

ՄԶ (ՄԲ) Ժ. Այլ վասն չորրորդին եւ հինգերորդին որ ունին կանայս՝ աւրէնք չեն, դատաւոր եւ եկեղեցի ոչ ընդունի, բայց եպիսկոպոսն գիտասցէ։

ՄԷ (ՄԳ) ԺԱ. Իսկ եթէ արձակեսցէ ոք զկին իւր վասն բանի պոռնկութեան կամ վասն այլ չարագործութեան, զոր ոչ միայն այրն, այլ եւ աշխարհ վկայէ զչար գործոց նորա՝ արձակեսցէ. ընդունի զնա կանոնս, բայց Ա ամ ապաշխարեսցէ, ի ձեռն ողորմութեան սրբեսցի եւ հաղորդեսցի աւրինացն, եթէ կամեսցի կին արասցէ, եւ կինն այլում առն չիշխէ լինել մինչ կենդանի է այր նորա։

ՄԸ (ՄԴ) ԺԲ. Իսկ եթէ ոչ վասն պոռնկութեան եւ ոչ վասն չար գործոյ եթող զկին իւր, այլ վասն վատաբարութեան, որպէս թէ այլում ակն եդեալ իցէ՝ զայնպիսին ոչ ընդունին կանոնք մինչեւ դառնալ

1 b ի ձեռաց տրոց տնանկաց QRn ողորմութեամբ e ողորմութեանն begf և ողորմութեան Xhlot եթէ Y չիք թէ W լինիցին u լիցի irt արժանի լիցին

2 abcdefghklmopqs թէ êk քակեսցեն irt հավատոյ

3 Ubfgq իւրեանց փխ. իրերաց bcdefg kmpqs չիք և (կամ) BCDEFIJKL MQRSTVXZûabdefgmqt ի զուգութեան HNOWlo ի զուգութենէն Y զսգութեանն փխ. զուգութեանն H չիք և (մինն) a են.... մնայն վնասված է BCDEFHêûdfk mpqs մին b մի

4 N մնան û մնայ bq մնաց eg մնացն d մնայ այն սրբութեամբ N սրբութեանմբ H կեցէ abcdefgkmpqs կացցէ b չիք է NOW վարդապետքն D հայեսց

5 bq ներով cd արասցէ թողութիւն

6 ûl չորրորդի h չորրորդ A հինգերորդին I հինկերրորդի û հինգերորդի h ե-երորդն nt որք bhloq ունի bq աւրէնքն

7 cl դատաւորք d եկեղեցիք h յեկեղեցի a և.... ընդունի վնասված է ûd եպիսկոպոս b ընդունի ոչ DH գիտացէ b գիտասցէ զայս

8 a իսկ եթէ վնասված է BCDEFRê t արձակիցէ H արձակիցէք DH չիք ոք d զկիւն S բանիւ

9 Z այլ վասն eg չիք (վասն) այլ AI KNY չար զործութեան ê չարագործութեանն m չարութեան N զի ;ի փխ. զոր L զոր որ ոչ bq ինչ փխ. ոչ h և այրն A այդև Hêd այլ փխ. այլև

10 NOVW աշխարհն t վկայեսցէ û զչարագործ CDH գործոցն Uhilort գործոյ p արձակեսցէ զնա ընդունի ı ընդունելի t չիք զնա

11 bı կանոն d կանոնք q կանոնն t զկանոնս Y չիք բայց VWbefgq մի (d ր) փխ. ա H չիք ամ c և ի ձեռն H ողորմութիւն Rr ողորմութեամբ

12 Y չիք և հաղորդեսցի VY յօրինացն d յաւրինաց A աւրինացն վերջին «ն» տառը, ինչպես երևում է, գրչի ուղղումը չէ և ավելացրել է ձեռագրում cefghiklmoprst աւրինաց bcdefghiklmopqrst և եթէ

13 ûd կին b չիք առն H չի իշխէ IJY ûeg չիշխեսցէ q չյիշխեսցէ t լինիլ a կենդանի.... նորա վնասված է e կենդանին b այրն նորա կենդանի է ır չիք է IJPRVXcdt այրն c չիք նորա

14 cd թէ b պոռընկութեանն a և ոչ վասն վնասված է hlo ոք փխ. ոչ abcdefghikmopqrst վասն այլ չար գործոց (bdi չարագործոց t չար գործաց)

15 NOVW զկինն k չիք այլ ABCD EFHIJKMNOPQRSTUVXYZWêû n վատբարութեան hhq վատաբանութեան (i վատաբախտութեան) փխ. վատաբարութեան A այդում d այլումն

16 ûhlo զայնպիսին b զայոպիսիսն BC DEFHVûabcdefghiklmopqrst ընդունի RX մինչ

Նորա յառաջին կինն, եւ ընդ յանցանացն է ամ ապաշխարութիւն ընկալցի, Ե ամ արտաքոյ եւ Բ ի ներքս։ Ապա եթէ ոչ դարձցի առ բուն կինն իւր՝ զկեանս տանն իւրոյ բաժանեսցէ, զկէսն կնոջն իւրում տացէ եւ տուգան լեկեղեցի, զի զպսակն աւրհնութեան զոր ընկալեալ էր վասն ամուսնոյ իւրոյ անարգեաց եւ ինքն զամենայն աւուրս կենաց իւրոց պոռնիկ կոչեսցի, մի մտցէ յեկեղեցի Աստուծոյ, այլ ի դուրս հաւասարեսցի աղաւթից, ի ձեռն ողորմութեան տրաւք տնանկաց եւ վասն ջերմ արտասուաց զլետին թոշակն ընկալցի։ Ապա եթէ կինն մեռցի եւ այլ կին չառնիցէ, ջերմ յապաշխարութիւն եկեսցէ, Է ամ ի դրունս կացցէ եւ Գ ամ ընդ ձեռամբ աղաւթից հաւասարեսցէ, ի ձեռն ողորմութեան, գթով տնանկաց քաւեալ զմեղսն՝ հաղորդեսցի աւրինացն։

ՄԹ (ՄԵ) ԺԳ. Վասն որ պատրաստեալ են ի քահանայութիւն եւ կանայս

1 p դարձցի նա առաջին S յառաջինն ûgs առաջին HMQRXb անցանացն b յայնցանաց egq անցանաց W եօթն F ե (befgq զ) փխ. է ê ապաշխարութիւնն m ապաշխարեալ

2 L ընկալցին Y, ընկալցի և c ընդալցին m չիք ընկալցի FMRXY է (abcdefgkpqs ա e մի m և ա) փխ. ե Y չիք ամ n յարտաքոյ beghilo qrt չիք և NY ը ամ g ի ներս abc defghiklmopqrt թէ cd դարձցի ոչ K չիք ոչ

3 flo բունն CDHYûdkprs կին û դկեան b արժանասցին փխ. զկեանս q չիք զկեանս տանն իւրոյ AIJKLMN OP տան b չիք տանն իւրոյ բաժանեսցէ d իւր. բացի Yacdbilort-ից մնացած Ձեռ-երը րաժանեսցի U բաժեսցի q բաժանեսցին bhio q զկէս d և զկէսն X և կէսն û կէս LNOVYWûacdfghiklmoprst կնոջ X չիք կնոջն

4 X չիք իւրում տացէ և Y իւրոյ ûb տացցէ L տուգանեսցի bdq տուգանք cil ot տուգանս r զտուգանս h տուգանոյ Yabcdfhiklopqrst յեկեղեցին S եկեղեցի eg եկեղեցոյ mr եկեղեցին KLMQRSTXeg պսակն Yû պսակ kinps զպսակս Y չիք աւրհնութեան

5 a էր վասն ամուսնոյ-ից մինչև 244-րդ էջը ընկած է DHêhlmo ամուսնոյն KLMQSTZ ամուսնութեան hilor չիք զամենայն

6 hilor զաւուրս dh պոռնկի Q կոչեսցի վասն մի e մտէ QSY եկեղեցի b յեկեղեցին

7 û զի փխ. այլ h դուռն (lo դուռս) փխ. դուրս Wbdfikmpqrst հաւասարեսցէ

8 YWkms և տրօք defgq տրոց û տրօք և ողորմութեամբ տնանկաց b արտասուեաց hlo արտասուացն H և զյետին ê զհետին û յետին ûb q թաւշակին

9 MRX ընկալցին dkmds թէ Y չիք եթէ Yû կին hlo մեռանի eg չիք եւ (այլ) i յայլ KLMQRSTXY Z չիք կին bfhloq չառնէ eg չառցէ b ջերմն n և ջերմ t ի ջերմ CFHI MNRSVXYWûdghlnort ապաշխարութիւն IKLOPQTZê ապաշխարութիւնն bq ապաշխարութեամբ e ապաշխարութեան

10 Y այլ եկեսցէ n առնիցէ փխ. եկեսցէ W եօթն FHêblot ե փխ. է NOYbcdefghiklmopqrs ի դուրս փխ. ի դրունս bcdeghiklmopqr st չիք և i դ փխ. գ

11 b աղաւթեսցէ ûc հաւասարեսցի h ի ձեռն տալ MYê ողորմութեանն a ողորմութեամբ Wdeg և գթով C գթովք û գթոյ r գթով և ողորմութեամբ

12 begq քաւեսցէ ûbcdqr զմեղս b ապա հաղորդեսցի աւրինացն Աստուծոյ CDFUVWêûcdhiklmnoprs աւրինաց MR յաւրինացն XYT յօրինաց

13 nr որք (p որոց s որոյ) փխ. որ t հանդերձեալ փխ. պատրաստեալ c է փխ. են ê ի քահանայութիւնն b ի քահանայութեանս egq ի քահանայութեան

ունիցին՝ թէ մինչ չեւ ի քահանայութիւն մերձեցեալ իցէ եւ կինն շնացէ, արձակեսցի կինն եւ առն չիշխէ լինել. եւ այրն ի քահանայութիւն մատիցէ. ապա եթէ կամք իցեն նմա կալ ընդ կնոջն, քահանայ ոչ եւս կարէ լինել, զի ոչ ընդունի զնա եկեղեցի եւ կանոն:

Ս Ժ (ՄՋ) ԺԴ. Քահանայ եթէ ի պղծութեան գտանիցի եւ իրքն յայտնեսցին եւ խոստովան լինիցին, քահանայանալ ոչ կարէ, բայց ի կարգին կացցէ: Ապա եթէ խոստովան ոչ լինիցին եւ յայտնապէս յանդիմանել ոչ ոք կարասցէ, ի կամս նորա թողցեն լինել եւ չլինել եւ եպիսկոպոսին:

ՄԺԱ (ՄԷ) ԺԵ. Նոյն կանոն եւ սարկաւագին կացցէ, քանզի սուրբ եկեղեցի զանարատս ընդունի, զի ի ձեռն անմեղացն մեղաւորքն զփրկութիւն գացեն, քանզի աւր ըստ աւրէ բողոքէ, թէ զսիրտ սուրբ եւ զհոգի խոնարհ Աստուած ոչ արհամարհէ եւ եթէ յում բնակեցայց «Եթէ ոչ ի հեզս եւ ի խոնարհս եւ որ դողան ի բանից իմոց»:*

* Ես. ԿԶ, 2

1 ê ունիցեն hefgq առնիցեն փխ. ունիցին bcdefgkmpqs եթէ NYûcdilp qrs մինչև OPVê ի քահանայութիւնն. բացի APUVn-ից մնացած Ձեռ-երը մերձեալ Wû կին

2 V շնասցէ NOWeg արձակեսցէ bq նա արձակեսցէ ûd կին g զկինն Q չիք արձակեսցի... լինել Y չիք և առն չիշխէ լինել u այրն փխ. առն t լինիլ N այն փխ. այրն F և այրն ի քահանայութիւն կրկնված է ê ի քահանայութիւնն b ի քահանայութեան մատիցէ

3 Y մտիցէ ապա և կինն այլում չիշխեսցէ լինել ապա եթէ կամք BC DEFHêbcdefghkmpqs թէ ê իցին c կամ իցեն կալ ընդ կնոջն նմա քահանայութիւն d կամաւք իցեն կալ ընդ կնոջ նմա քահանայ W նմայ փխ. նմա û կնոջ n կնաոջն

4 ht եւ ոչ t լինիլ mps ոչ եւ ընդունի b չիք զնա IMNORhrs յեկեղեցի h եկեղեցին Klt կանոնք

5 fq թէ h որ փխ. եթէ beg թէ գացի ի պղծութիւն d չիք ի KLMQRST VYZdhlops ի պղծութիւն f գացի q չիք գտանիցի N հայտնեսցեն eh յայտնեսցեն b յայտնի իցին cefgq յայտնիցին d յայտնիցեն

6 b խոստովան լինել անձին FU չիք և խոստովան N լինիցեն Y լիցի cd m լիցին IJû եղիցին փխ. լինիցին U չիք լինիցին r· ի քահանայ û կարեն, ի կարգն cd ի կարգէն ելցէ փխ. ի կարգին կացցէ

7 l կայցցէ t իսկ փխ. ապա bcdefgk mpqs թէ bcdegikpqst լինիցի hl o լիցի Y լիցին, չիք և F յայտապէս

8 eg չիք ոք bcdefgikmpqrst կարիցէ h է արասցէ փխ. կարասցէ Y չիք և չլինել և ê թողցին t լինիլ և չլինել L չի լինել r չըլինիլ b ոչ լինիլ OWbhlopr չիք եւ (եպիսկոպոսին)

9 d եպիսկոպոսին իշխան է

10 DHêpr սոյն V կանոնք b կանոնս Dê չիք և l կայցցէ pt կայցէ q և սուրբ MRX յեկեղեցի

11 û անարատս eg զանարատսն ikmp s զանարատն b ի ձեռս neg անմեղաց Uûhilnort մեղաւորք X զփրկութիւնն ikmprst փրկութիւն cd թողութիւն փխ. զփրկութիւն

12 BDEFIJKMNOPQSYZWûcefghlmn ort գտցցեն ebq գտցին ubı չիք թէ eg սիրտ û հոգի

13 û ուղիղ փխ. խոնարհ Eû չիք և (եթէ) chlmo թէ IMRXYps ում Wefgn q յո (b յոյ d եւ ոյ) փխ. յում r և եթէ եւ ի յում d հանդեաց փխ. բնակեցայց b չիք ոչ

14 ho և ի խոնարհս կրկնված է SH û չիք ի (խոնարհս) YWnt որք W դողան բանից ի բանից փխ. դողան... իմոց KMQRSTXYZb g չիք ի (բանից)

ՄԺԲ (ՄԸ) ԺԶ. Կամ եղեւ մեծ ամենայն ժողովոյն՝ թէ մինչեւ ցերեսնամեանս մի ոք աւծցի ի քահանայութիւն, ղի փորձեսցի, ընտրեսցի պիղծն ի սրբոյն, ի բաց պարղեսցի, քանզի եւ Տէր մեր Լ ամեան էր յորժամ առ զաւծումն մկրտութեանն եւ սկսաւ զնոյն աւրինակ ուսուցանել ամենեցուն՝ Ը աւրեայ մկրտիլ, իսկ Լ ամեան աւծանիլ ի քահանայ։

ՄԺԳ (ՄԹ) ԺԷ. Վասն որք ի նեղութիւն անկանիցին կամ ի խիստ հիւանդութիւն եւ կամ ըմբռնեսցի ի բռնաւորաց եւ վասն նեղութեան մկրտիցի, եւ կամ յառաջ էր անուն քրիստոնեայ եւ գործք վատթարք եւ ապա վասն նեղութեանն ի հաւատս կացցէ, զայնպիսին ընդունի եկեղեցի, այլ ոչ կատարելապէս, զի ակամայութեամբ են հաւատքն. զայնպիսւոյն ասէ գիր. «Միթէ՛ ի հող խոստովան առնիցիմ առ քեզ»*։

* Սաղ. ԻԹ, 10

1 t մեծի u չիք ամենայն d սուրբ փխ. ամենայն u չիք թէ, մինչ pst մինչ չե Khlo երեսնամեանս (Ըստ Լ-ամեանս) Y ցլ-ամեայ û երեսնամեայ cd ցերեսնամեայսն eg ցերեսնամեանսն f ցերեսամեանս ps ցերեսնեմեանս it յերեսնամեանս r երեսունամեանս

2 F ի քահանայութիւնս d ի քահանայութիւնն Y փորձեսցէ և ընտրեսցէ KLMTXZcdeg եւ ընարեսցի

3 N ի պիղծն bq պիղծ bdefgkmq ի սրբոցն ê բարղեսցի HIJNûbeg n աէրն ABCDEOPRSTUXZ եմեան Wubdeghilopqst երեսնամեայ H լե ամեա r յերեսնամեայ

4 Wûr էառ eg չիք առ ûef օծումն n դյաւծումն r զօծում lMNORS UVXWêûbdfhlpst մկրտութեան eg մկրտութեան էառ և սկսաւ q մկրտութիւն d և զսկսաւ

5 k յամենեցուն t յութօրեա begq ը աւր (eg ը աւրեայ) մկրտութիւնս (eg մկրտութիւն) Yêcfhcklmopr st մկրտել uglot և փխ. իսկ beq չիք իսկ ABCDEOPRSTUXZ լ եմեան (Ըստ երեսնամեան) HYûbcefghilk mnopqrst ամեայ DHKLMNOQR STXZWêbfhiklmopqs օծանել Y օծել d յաւծանիլ e զօծանելն g զօծումն

6 NOYps չիք ի begq և փխ. ի JUhcd fgnqt ի քահանայութիւն Je ի քահանայութիւնն hlo ի քահանայս

7 Lcdkmps ի նեղութիւնս ê ի նեղութիւնն begbilnort ի նեղութեան q ի նեղութեանն s անկանիցեն Z անկանիցի cefghiklmopqrst և կամ (ի) b և կարի փխ. կամ (ի) bdps չիք ի (խիստ) d ի հիւանդութիւն

8 cdkmps չիք կամ (ըմբռնեսցի) befgq ըմբռնիցին d ըմբռնեսցի Z բռնաւորաց փխ. բռնաւորաց K կամ (LSZ զամն RXY զոմն M զոմն ուրիշՁեռք ուղղել ԵՁ զի ոմն ի) փխ. վասն cefghiklmoqrst նեղութեանն

9 NOVWbcdefhiklmopqrst մկրտեսցի d և կամ էր յառաջ էր Q չիք կամ ebt անունն c անուամբ bp յանունն mns յանուն Jûd չիք անուն NOW անուն նորա քրիստոնեայ ê քրիստոնեայք ks քրիստովնեայ u կամ փխ. և (գործք) begq գործքն hlo գործովքն cirt գործովք uc վաթար p վատթար

10 lMQRSUVXWêûbdnp նեղութեան i չիք ի d ի հաւատսն befgq գայցէ փխ. կացցէ b զայսպիսին cq զայնպիսին

11 e ընդունելի ê ընդունի կրկնված է MRX յեկեղեցի Yegr յեկեղեցին dq եկեղեցին leg յակամայութեամբ bkms ակամայութեան b չիք են

12 b հաւատին IJKLMPRSTVXYZûbcdfhnpqrt զայնպիսոյն lo և զայնպիսոյն NOWe զայնպիսուն e g զայնպիսին Q զի այնպիսւոյն N գիրք eg թէ միթէ lbdhloprt չիք ի Y խոստովանութեան t խոստովանիցիմ փխ. խոստովան առնիցիմ BCDEFHKLMQRSTVYêr առնիցեմ b առնիցի hlo առնի

13 b առ քեզ կամ պա

ՄԺԴ (ՄԺ). ԺԸ. Դաւառաց երիցունք ի քաղաքի եկեղեցւոյ իբրեւ անդ իցէ եպիսկոպոսն կամ երէց քաղաքին, չէ պատշաճ նոցա պատարագ մատուցանել կամ հաց լագապի տալ եւ ոչ բաժանել յեկեղեցւոյ։ Ապա թէ նոքա հրամայիցեն եւ կոչեսցի՝ լագապի տացէ, այլ շահն գինչ եւ եկեսցէ ի նմին եկեղեցւոյն պահեսցի։

ՄԺԵ (ՄԺԱ) ԺԹ. Այլ որ քորեպիսկոպոսքն են՝ ըստ աւրինակի եւ ըստ կարգի եաւթանասնիցն եւ իբրեւ լծակիցք վասն փութութեան որ յաղքատսն կատարելոց է։

ՄԺԶ (ՄԺԲ) Ի. Եւ սարկաւագունս ըստ պիտոյիցն արժան է առնել, որչափ տեղիքն եւ պէտքն խնդրեսցեն, եւ մի՛ աւելիս ինչ, զի մի՛ ցփութիւն լինիցի։

1 b դաւառ cdefghiloqrt դաւառի b իրիցուք kq իրիցունք Y ի քաղաք, եկեղեցոյ bcdeflopq եկեղեցոյ t յեկեղեցւոյ p չիք իբրև c անտ q անդի r իցէմ

2 ûbkmps եպիսկոպոս ho քաղաքի b պատճառ փխ. պատշաճ Y նոցունց km պատարագս

3 U հայ փխ. հաց KYZêp ադապի Q ակապի Ycflo յեկեղեցոյ bq յեկեղեցոյն pl եկեղեցոյ

4 uint նթէ KLMQRSTXY նոցա փխ. նոքա RXYbegqt հրամայեցին ê հրամայիցին û հրամայեսցեն r հրաւիրեսցեն փխ. հրամայիցեն q ապա թէ... պահեսցի կրկնված է Ybh կոչեսցին cJekmps կոչիցեն f կոչեսցեն gq կոչեցին d յադապ ps ադապի i տացի BF այդ Y չիք այլ kmps շահ

5 cd չիք և (եկեսցէ) i իցէ փխ. եկեսցէ IJuekps եկեղեցւոյ cfghlo եկեղեցոյ LMRXêr յեկեղեցւոյն m յեկեղեցւոյ P եկեղեցոյն q յեկեղեցոյ b եկեղեցուլ Y տարւոյն փխ. եկեղեցւոյն ê պահեսց begqs պահեսցէ d պահեսցեն

6 B այդ b այրս փխ. այլ beg չիք որ H քորեպիսկոպոսն hno քորեպիսկոպոսունք l քորեպիսկոպոսունքն b քորեպիսկոպոս քննեսցէ QWûi rt քորեպիսկոպոսք b չիք են ըստ N էին փխ. են BDEHIRê աւրինականի (Նաև օրինականի) e կարգի է

7 û եօթանասնից hq եւթուոցն (e g թուոցն f եւթանցն hl քահանայիցն) փխ. եաւթանասնիցն բացի NXYWmrt-ից մնացած ձեռ-երը եւթանասնիցն êbeghilopqrst չիք եւ (իբրեւ) û լծակից eq փութութեանն h փութեան QTVX փրկութեան (Y փրկութեանն) փխ. փութութեան V չիք որ JIQ աղքատն u յաղքատս

8 bgq կատարելոցն

9 b սարկաւագն g սարկաւագունք h սարկաւագունքս q սարկաւագս BCDEFHQêbilnort պիտոյից hlo պարտ է փխ. արժան է

10 տեղիք o պետքն q պէնտքն ûe g աւելի t դաւելիս h առնելիս փխ. աւելիս l չիք մի (ցփութիւն) D H ցուփութիւն

11 NOW լիցի

Ը

ԿԱՆՈՆՔ ԳԱՆԳՐԱՑ ԳԼՈՒԽՔ ԻԴ.

Ա. Վասն որ զամուսնութիւն դարշ համարին։
Բ. Վասն որ զմսակերութիւն պիղծ համարին։
Գ. Վասն ծառայից որ զտեարս արհամարհեն։
ծ *Դ. Վասն որ խոտեն զամուսնացեալ քահանայս։*
Ե. Վասն որք զեկեղեցի արհամարհեն։
Զ. Վասն որք արտաքոյ եկեղեցւոյ ժողովս առնեն։
Է. Վասն որք զրկեն զեկեղեցին ի պտղոց։
Ը. Վասն որ առանց եպիսկոպոսին ծախեն զպտուղսն։
Թ. Վասն որք չամուսնանան դարշ համարելով։

1 Ա կանոնախմբի N-ը մուծված է վերնագրում՝ *կանոնք ը գանգրեայ* փխ. *կանոնք....* *իգ* AU *կանովնք* U *գանգրեաց* eg *գագրա,* բացի BCDEFHêckmps-ից մնացած ձեռ-երը *գանգրեայ* IJNOPRSVYê git *գլուխ* hlo *գլուխս* W չիք *գլուխք իգ* ABDEFHQUêcefgbilo rt *իգ* (d *ի և գ*) փխ. *իգ* p *ի և դ* n *կանոն գանգրեա ժողովոյն որ եղև ի քրիստոսէ գՃկա ամի ունի գլուխս իգ* աջ լուսանցքում՝ *որ եղև....* *ամի* bq չունեն վերնագիրը

2 Ա չունի ցանկը՝ 188 էջից 189-րդ էջի 15-րդ տողը bdefghiloqrt *որք* Yêbe ghloq *զամուսնութիւնն* kmps *պիղծ* փխ. *դարշ* Yd *համարի* b *համարեն*

3 ceghklmopqst *որք* CDH չիք *որ* Yê blqs *զմսակերութիւնն* IJLMQRST XZeg *գարշ* փխ. *պիղծ* Yd *համարի* l *համարեն*

4 hq *ծառայիցն* b *զտէրն* efgq *զտէրս* hl *զտեառս* o *զտիառս* cdlkmp s *զտեար* r *զտեարս իւրեանց ար-համարհին* I *արհամարէ* J *արհամարհէ* t *վասն որք զտեարս իւրեանց արհամարհեն ծառայք* բացի rt-ից մնացած ձեռ-երը *զտէր*

5 hqrt *որք* I *զամուսնացեալս* d *քահանայն* *խոտեն* CE *քահանայ*

6 Nbcefgiq *որ* N *եկեղեցի* bq *զեկեղեցին* hlops *զեկեղեցիս* R *արհամարին*

7 begq *որ* H *արտաքնո* n *յարտաքոյ* begq *եկեղեցոյ* (b *զեկեղեցոյ*) *արտաքոյ* (eg *արտաքս*) IJNOPVXY êcdfhiloprs *եկեղեցոյ* t *յեկեղեցւոյ* U *ժողովք* n *ժողով*

8 bloq *որ* h չիք *զրկեն* FYbcfnq *զեկեղեցի* eg *զեկեղեցի վասն ի պտղոց* R չիք *ի* BCDEFHUVêcdn *ի պտղոյ*

9 MXY *որք* DHê չիք *որ* Ybefgh loq *եպիսկոպոսի* Rbcdefgbklmop qs *զպտուղս*

10 hfq *որ* eg չիք *որք* BEFRXo *չամուսնան* eq *չամուսնանալ* t *զամուսնանալս* bq *և դարշ համարին* t *համարեն*

Ժ. Վասն որք ամբարտաւանեն յամուսնացելոցն վերայ։
ԺԱ. Վասն որք անգոսնեն զագապսն։
ԺԲ. Վասն որք հանդերձիւք արդարանան։
ԺԳ. Վասն կանանց որ զարանց հանդերձ զգենուն։
ԺԴ. Վասն կնոջ որ յառնէ ելանիցէ։
ԺԵ. Վասն որ զորդիս թողուցուն։
ԺԶ. Վասն որ զծնաւղս իւր ատիցէ։
ԺԷ. Վասն կանանց որ զհերս փոքրեն։
ԺԸ. Վասն որ զաւր կիւրակէին ոչ պահեն եւ ի գործ արկանեն։
ԺԹ. Վասն որք ոչ պահեն զկանոնեալ աւուրսն։
Ի. Վասն որք ոչ պահեն ՜ն աւր աղուհացիցն։
ԻԱ. Վասն Զատկի հինգշաբաթւոյն։
ԻԲ. Վասն որ երթիցէ ի ժողովս մարտիւրոսաց։
ԻԳ. Վասն որ յառաջ քան զՊատարագամատոյցն ճաշակեն։
ԻԴ. Վասն որ առանց աղաբողոնի սաղմոսեն։

1 KLNORSTYZêepr յամբարտաւանեն X յամբարդատաւն W յաբբարտաւանութենէ ամուսնացեալք t ամբարտաւանին ի վերայ ամուսնացելոց CDHhlnop ամուսնացելոցն Q յամուսնացելոյն վոայ Y c յամուսնացելոց bq յամուսնացուցանելն eg ամուսնացել Wbeg q չիք վերայ
2 Kdr յանդոսնեն D անգոսեն MQ Z անգոսն hlo գագապսն անգոսնեն N գայգապսն bf գագարս clq զագապս d գյագապս
3 befgq հանդերձիւ ı հանդերձ U արդարան
4 Yt որք H գ[ար]անց V հարանց փխ. զարանց b հանդերձն e զհանդերձն fq հանդերձս Wn զգեստ փխ. հանդերձ U հանդերձ սգեստ զգենուն g չիք զգենուն
5 Xbq կնոջն B կնոջո c կ[ն]ոջ IJq առնէ t յառնէ իւրմէ ê ելանեցէ hl o ելանէ
6 NOWrt որք bq թուլացուցանեն c թողուն d թողուն յուղն eg թողացուցին f թողուցուցուն t զորդիս իւրեանց kmps թողուն և ոչ սնուցանեն
7 hrt որք P ծնօղս i զծնօղ hlopt զծընաւղսն (Նաև զծնօղսն) t իւրեանց beghloq չիք իւր eg ատեցին hl o ատեն t ատիցեն
8 hq կանանցն YWrt որք ft զհերս իւրեանց bq փոքրեսցեն r փոքրիցեն
9 Yt որք oq չիք որ g վասն զաւր կիւրակէն գործեն փխ. վասն.... արկանեն H աւր բացի Xkmpt-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն ոչ ê չիք ի
10 kmps աւուրս զպահս X յօրէնսն փխ. աւուրսն eg չիք աւուրսն
11 b աւուր աղուհացն W զաղուհացից քառասուն օր
12 eg վասն որք զատկին հինգշաբաթուն kmps վասն զատկին հինգշաբաթու չլուծանել զպահս t վասն զատկին հինգշաբաթու մեծի աւուրն
13 KMQRSTXZ1 որք MQRSTXYZ երթան 1 երթիցեն IJNOVW չիք որ, երթալոյ F եթէ ոք երթիցէ ի ժոժովս մարտիրոսաց մի ամբարտաւանութեամբ L վասն քահանայի որ մարտիրոսաց տանս կատաբեսցէ kmps ի ժողովս (s զժողովս) մարտիրոսաց զզուշ կալ ի պաշտաւն (ps պաշտաւնն) ABDEFHUêbcde fghlnoqrt չիք վասն... մարտիւրոսաց C վասն որք գնան ի յիշատակս եւ ի ժողովս մարտիրոսաց եղիցին պատբաստք այս վերնագիրն ավելացրել են ուրիշները ձախ լուսանցքում
14 բացի begq-ից մնացած Ձեռ-երը որք eg զպատարագն h որք զպատարագ յառաջ քան զպատարագամատոյցն n զպատարագ մատուցանելն bq չիք ճաշակեն t չիք վասն... ճաշակեն
15 CIJLMNOPQRSTVXYZWêcdhiklm oprst որք b զաբողովնի cdegq զաբողոնի f զաբողոնի bq զսաղմոսն (q սաղմոս) ասաց cdfkm սաղմոս ասեն A սաղմոսեն աջ լուսանցքում

Կանոնք Գանգրայ

Այս կանոնք յետ Նիկիայ ժողովոյն եղաւ։

Իսկ յետ գնելոյ զկանոնս եւ կարգելոյ եւ ծաւալելոյ յընդհանրական եկեղեցի եւ ուրախ եղեալ ամենեցուն տայլին աւրհնութիւն ի բարձունս։ Եւ եկեալ ի մի վայր վարդապետք կողմանց կողմանց արեւելից, հիւսիսոյ եպիսկոպոսք ԺԵ ի մեծ եկեղեցին ի Գանգրացւոց առ սուրբն Եւսեբիոս, զի առաւել եւս կարգեսցեն եւ հաստատեսցեն զեղեալ կանոն մեծի ժողովոյն ինչ ինչ որ պիտոյ էր ի լրութիւն եկեղեցւոյ։ Քանզի էր ի կողմանսն յայնոսիկ Եւստաթէացւոց հերձուածութիւնք, որք ասէին անմտութեամբ իւրեանց, եթէ որք ընդ ամուսնութեամբ են եւ մեղան, անյոյս են ի փրկութենէ։ Եւ այլ իմն այլաշոն կարգս ի մէջ բերեալ Թիւրէին ղուղիղ կարգս

1 բացի IJKLMNOPQRSTVXY-ից մընացած Ձեռ-երը չունեն երկրորդ վերնագիր bq *կանոնական* (b *կանոնք*) *սահմանք* (b *և սահմանք*) n *Նախագրութիւն գանգրեա կանովնիս* Z *կանոնք գանգրեա գլուխ իգ*

2 IJû չիք *յետ* NY *նիկիոյ* HS *ի Նիկիայ* û *Նիկեայ* bcdefghiklmopqrst չիք *այս... եղաւ*

3 b *զկանոն և կարգեալ և ծաւ[ալեալ]* cd *կարգելով և ծաւալելով* X չիք *և ծաւալելոյ* befghiklmopqrst *ընդհանրական* (b *յընթանրական* f q *յընթանրրական*) *կաթողիկէ եկեղեցոյ*

4 cd *աւեղեբս կաթուղիկէ եկեղեցոյ* փխ. *եկեղեցի* hilort չիք *և (ուրախ)* d *ուրախացեալ* (b *ուխա եղեալ*) փխ. *ուրախ եղեալ* q *ուխտ* փխ. *ուրախ* b *տացին* hlo *փառս* փխ. *աւրհնութիւն*

5 ûb չիք *ի մի վայր* û չիք *վարդապետք... հիւսիսոյ* cdefgiklmopqr s *կողմանք* (b *կողմամբք* t *ի կողմանց*) փխ. *կողմանց կողմանց* SWb չիք *կողմանց*

6 bq *ի հիւոխսաց* (b չիք *ի*) eg *ի հիւսիսաց* (e չիք *ի*) ht *եպիսկոպոսուն* û *հովուապետք* փխ. *եպիսկոպոսք* êbc *ժէ* û *սուրբ* փխ. *մեծ* û չիք *առ սուրբն* մինչև 191-րդ էջի 11-րդ տողի *գանդրացւոց* բառը

7 ps *սուրբ* q *սուրբսն* H *եւսեբիոս* e *եւսիբիոս* g *եւսոփիոս* i *եւսեբի* b *կարգեսցին* W *կարգեցին և հաստատեսցին* L *հաստատեսցեն և կարգեսցեն* begq չիք *և հաստատեսցեն* cdfhiklmoprst *կարգեսցեն* (d k *կարգեսցին և ուղղեսցեն* (h *ուղեսցեն*) *և հաստատեսցեն*

8 hilort *զկանոն եղեալ* V *կանոնն* cd *կանոնս* Y *մեծ* OW *ինչ և ինչ* DEHIJKLMQRSTXYZêbcdefghlm qrt չիք *ինչ* t *զոր ինչ*

9 V *լռութիւն* Xê *լրութիւնն* beg q *լրութեան* Y չիք *ի լրութիւն* D *և եկեղեցւոյ* ê *և եկեղեցոյ* IV bcdefghikopqr *եկեղեցոյ* MRX *յեկեղեցւոյ* Y *եկեղեցոյն* d *քրիստոսի* փխ. *քանզի* i չիք *ի* IJVbcdeq *կողմանս* KLMRSXYZ *կողմանցն* hi lor *կողմանքն* Vc *յայսոսիկ* d *այսոսիկ* beg *այնոցիկ* q *յայնոցիկ* hlnot *այնոսիկ* NOYWhlp *եւստացուածոց* S *եւստացւուց* X *եւստացումն* cdefgko *եւստացոց* o *եւստացիածոց*· rt *եւստացիոց* ABCDHIJ *եւսաացւոց*

10 X *հերձուածութեան* b *որ* D *ասին* Y *անմտութեամբք* W *անմտութիւն* t *յանմտութեամբ* բացի bcdefghiklmopqrs-ից մնացած Ձեռ-երը *անմտութեամբն* Y չիք *իւրեանց*, *թէ*

11 Ihlops *ոք* փխ. *որք* êhlo չիք *ընդ* b *ամուսնութեան* akms *ամուսնութեամբն* U չիք *են* bq *մեղք* Y *և անյոյս* CDIJêbhloq *ի փրկութենէն*

12 AC *այդ* dfhikpqrs *իմն* կրկնված է DHKLMQRSTYZ *աշոն* (X *աշունչ* t *այլագուն*) փխ. *այլաշոն* bq *այլաշուն* s *մէնջ* փխ. *մէջ* Yhlo *գուգիգն* befgpq չիք *ղուղիղ* befgip q *զկարգս* d *կարգն.*

եկեղեցւոյ։ Որք եւ կանանց ղհանդերձս առնացիս զգեցուցանէին, այլ եւ փոքրել զվարսս ի գլխոյ իւրեանց, զոր արգելն Պաւղոս, որք եւ զմսակերութիւն պիղծ համարէին եւ այլ զինչ եւս պատմեսցուք ղազգի ազգի այլանդակ գործս նոցա մինչեւ հեռանալ ծառայից ի տերանց եւ աղախնանց ի տիկնանց, եւ կանանց յարանց, այլ եւ ղպտուղս եւ զսպասս եկեղեցւոյ ազանելիս իւրեանց առնել եւ այնու սուրբ առնել զանձինս իւրեանց։ Զի եթէ ոչ էաք ի հրամանէ Հոգւոյն սրբոյ ժողովեալք եւ ի բաց կտրեալ զվնասակար զգաղձն եւ քաղեալ զորոմնն ի ցորենոյն, ելեալ տարածեալ գայր սէզ մեղացն։ Եւ ահա անդէն հասանէաք ի միաբանութիւն սահմանադրութեանն լեկեղեցին Գանգրացւոց, որոց անուանքն են այսոքիկ՝ Եւսեբիոս, Հեղիանոս, Եւգենիոս, Ուղղիպոս, Բիւթանիոս,

1 Y եկեղեցոյ կարգ JPVêbcdefgbilo s եկեղեցոյ MRX յեկեղեցւոյ q յեկեղեցոյ R որ eg զկանանց eg հանդերձս q ղհանդերձսն CDEFHU e առնացի Y զարանց

2 BCF այգ Y և այլ փոքրելով b փոքրելն IJLVWdir զվարս Ybeghlo q զհերս VYbcdefghiklmopqrst չիք ի CDêblot ի գլխոց q իւրոյ b իմոյ փխ. իւրեանց, արգեալ VYt արգել W արգելէ q արգելեալ b պաւղոսի

3 b չիք և êbpt զմսակերութիւնն h մսակերութիւն q զմսայկերութիւն eg պեղծ MRSTXZ և այլ և զինչ Y չիք այլ Hb ինչ mt այլ և s զինչս

4 YWq ազգի ազգի bilort զայլազգի փխ. զազգի ազգի A այդանդակ P այլանանդակ t այլանդամ b զազրալի (q զայրալի) փխ. այլանդակ efgbks զայլանդակ begq չիք մինչև... ի տերանց

5 CDEFMRXê և փխ. ի (տերանց) B DEFHKLMNRSTVXYZêbcdefgilo pqrs աղախնաց QWbkmnt ախաղնեաց H չիք ի (տիկնանց) Yhl o տիկնանց d [ա]իկնաց q տիկնացն c կանանց փխ. տիկնանց Hd կանաց Yegt ի արանց (eg չիք ի t յարանց) b յարեանց d և յարանք

6 AB տյղ k չիք այլ... զսպասս UX պտուղս BCDEFHIên զսպասն biqr զսպաս U զսպասք cd զպսակս (hlo զ-ասս) փխ. զսպասս NOPV Yêbcefgbilopqrs եկեղեցոյ MR X յեկեղեցւոյ i ոպանելի փխ. ազանելիս hlo չիք առնել

7 hlo չիք և այնու... իւրեանց U չիք և այնու սուրբ առնել, չիք իւրեանց Ycf թէ

8 J ի հրամանի է HINOPRVXYê bcdfghiloq հոգոյն Q կտրեա Ubcdloq կտրեալք J կարեալ (h կատարեալք) փխ. կտրեալ

9 bcdefghiklmopqrs գաղձն EKLMO QRSTZW զղանձն (Y զանձն N զղաձն t զանձն) փխ. զգաղձն beigq քաղել. բացի AKLMNOPQ RTXZfkps-ից մնացած Ձեռ-երը զորոմն n ցորենւոյն d կայր f զայրն DH զայր փխ. գայր V գայսրէ (t գասրէր) փխ. գայր սէզ

10 efgq սէզն bn զէզն NO սէ (Q զէ S սէջ W ասէ) փխ. սէզ NOW ի մեղացն Vt զմեղացն hefgq մեղաց e յանդէն HY հասանէք cd հասաք ê միաբանութիւնն nips միաբանութեան FIJMQRSWcefghkmp s սահմանադրութեան bdq սահմանագրութիւն

11 J յեկեղեցիս KLMQRSTYZeg եկեղեցին d եկեղեցւոյն lYcbps զանգրացոց b գագարացոց eϱq գաղրացոց f գանգրացոց lo զանգրացոյ r t գանգրացւոյ ilor որոյ BCDE FHKLMNOPRUVXYZêbcdegiops t անուանքն

12 CDHbr այսոցիկ q այսոքիկք H եւսեբիսս N եւսիբոս ú սեբիոս ı հեղինոս eϱ հեղիանիոս. բացի QXY ZWblo-ից մնացած Ձեռ-երը հեղանիոս W եւգինեոս ûcdhn եւգինիոս r եւգենէոս b փեղիանոս փխ. եւգենիոս LZ ուղիպոս d ուղիայոս hlort ուվաղիպոս i ուվազպիոս b հերակլիոս ուղղիպիոս efgq փեղիտոն հերակլիոս ուղիպպոս (f ուղղիպպոս q ուղղիպիոս) բիւթանիոս RXY չիք ուղղիպոս բիւթանիոս H բիւթանոս b բիւթիանոս c բութանիոս ks բւթանիոս

սուրբն Գրիգորիոս, Եւղաղիոս, Հիւպատոս, Պրոքեսիոս, Բասիղիոս, Բասոս, Եւգենիոս, Փիղետոն, Հերակղիոս, Պապոս. որք ի կողմանս արեւմտից, արեւելից, հիւսիսոյ եւ հարաւոյ, որք ժողովեցան եւ եկին ի հրամանէ Հոգւոյն սրբոյ ի ժողովն, որ ժողովեցան եւ եկին ի Գանգրա եւ հաստատեցին զկանոն Նիկիական մեծի ժողովոյն եւ առաքեցին ի շինած եւ ի լրումն եկեղեցւոյ սրբոյ. ողջ լերուք ի Տէր։

Աղաչեմք զամենեսեան եւ վկայութիւն դնեմք առաջի Աստուծոյ՝ ի Քրիստոս Յիսուս, յոյս փրկութեան ունել ի ձեռն ապաշխարութեան արդարոց եւ մեղաւորաց եւ մի՛ անյոյս լինել ի փրկութենէն, որ ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր։

ՄԺէ(ՄԺԳ) Ա. Ոյք զամուսնութիւն մեղադրեն եւ անգոսնեն, կամ որ ոչ

1 efgq սուրբ (f սուրբն) զրիգորիոս եւվաղիոս (f եւղաղիոս) հիպատոս պորէսիոս (f պրոքեսիոս) և պապոս (fq չիք և ք պապաս) փխ. (1-ին տողից).... պապոս (2-րդ տողը) RXY չիք զրիգորիոս b սուրբ û չիք սուրբն QSTXZ եւլալիոս U եւզօղիոս u լալիոս cdkmps եւվաղիոս h եւղադիոս b չիք եւղադիոս.... հերակղիոս DHQe հիւպատիոս cdkmps հիպատոս MRX պրոքէիոս Y պրոէիոս ê պասիղիոս k բասեղիոս ST բասիլիոս c չիք բասիղիոս.... եւղենիոս

2 Y բասո OWhlmops եւգինիոս t եւգինիասս ST փիլէտովն û փէլէտովն dt փիղիաոն. բացի hilor-ից մնացած Ձեռ-երը փիղէաովն S հրակլիոս Wû որք էին (bq որ է) փխ. որք բացի hilort-ից մնացած Ձեռ-երը որ էք փխ. որք ckmprt կողմանս կողմանս

3 IJKLMQRSTXYZbnq յարեմաից յարեւելից (bq և յարեելից) V յարեւմտից Wlo արեւելից արեւմտից ûh յարեելից և յարեմաից (û չիք և) efgrt և արեելից A հիսիսւոյ BCDEFHKfkmns հիւսւսոյ Q հիւոիւսոյ U հիւսւսւոյ ê հիւսւոււսոյ c հիւսսոյ dp հիւսուսոյ W հարաւոյ հիւսիսոյ begq չիք հիւսիսոյ, ի փխ. և û չիք և

4 û չիք որք DEHeal չիք ի հրամանէ... և եկին û չիք եկին U չիք հրամանէ n հրամանէ ձախ լուսանցքում IMNOPVYcfghloq հոգոյն Yefg չիք ի (ժողովն) û չիք ի ժողովն.... մեծի ժողովոյն bq չիք ի ժողովն որ t որք hlot չիք և եկին

5 Qlo գանգքեա bq գագրա t գանգրոս g հաստատեցին b կանոնքն n q զկանոնն F չիք զկանոն բացի AQVZWgiklmno-ից մնացած Ձեռ-երը նիկեական bdefgq մեծ

6 ûhcdgnq շինուած ehlo շինուածս I չիք և (ի) K չիք ի (լրումն) L իւրում փխ. լրումն NOSTVYêbcefg ipqrs եկեղեցոյ hlo եկեղեցոյ մեծի և սրբոյ b սուրբ c լեր hlo ի տէր աստուած

7 d արգ աղաչեմ IVWêbcefghiklmop qrst աղաչեմ û զամենեսին k զամենսեանսն ê վկայութիւնն. բոլոր Ձեռ-երը գնեմ

8 eg և փխ. ի bdq չիք ի X յիսուս քրիստոս bdegq յիսուսի քրիստոսի RXY չիք յոյս Y փրկութիւն d ունիմ զի ի ձեռն rt ի ձեռս b չիք ի ձեռն ապաշխարութեան ê ապաշխարութեանն

9 ê անյոյս t լինիլ Vûbhlnoq ի փրրկութենէ d ի փրկութեանէն

10 X յիսուս քրիստոս BCDHRTWbhp r չիք ի (տէր) C մէր որում û մեր ամէն c մերէ 10—11-րդ տողերի միջև բացի IJKLMNOPQRSTVXYZWû n-ից մնացած Ձեռ-երը ունեն երկրորդ վերնագիր զանգրա (AUdbilor t գանգրեա b գիր գագրայ efg գագրայ q գայղրա) կանոնիս (hlo կանոնի) գլուխք (ABCDEFHê գլուխս DUbchloqt գլուխ) իգ (ABDEHU êbcdefghoq իգ) i քսան և զ q երկրորդ վերնագրից հետո աւրհնէ աստուած մեր

11 behloq որ (cdgikmpst որք r արք) փխ. ոյք Xêegqt զամուսնութիւնն g մեղադրեն hilort մեղս դրեն q չիք և ê անղոյսնեն R չիք և անգոսնեն t չիք որ

ննջէ ընդ առն իւրում՝ իբրեւ իցէ հաւատացեալ եւ երկիւղած եւ զարշելի համարիցին եւ մեղադիր առնիցեն իբրեւ այն, թէ յարքայութիւն ոչ կարէ մտանել, այնպիսիքն նզովեալ լիցին։

ՄԺԸ (ՄԺԴ) Ի. Ոյք ուտեն միս՝ առանց արեան եւ զոհելոյ եւ մեռելոտւոյ. զի ամենայն երկիւղածութեամբ եւ հաւատովք լիցի եւ դատապարտեսցին զայնպիսիսն վասն ուտելոյն, իբրեւ այն, թէ յոյս ոչ ունիցին առ Աստուած՝ նզովեալ լիցին։

ՄԺԹ (ՄԺԵ) Գ. Ոյք զծառայ ի պատճառս աստուածպաշտութեան պատրեն արհամարհել զտեարս իւրեանց եւ հեռանալ ի ծառայութենէ նոցա եւ ոչ ամենայն փութութեամբ պատուել եւ պաշտել զնոսա, իբրեւ իցեն տեարքն քրիստոնեայք եւ երկիւղածք՝ նզովեալ լիցին։

ՄԻ (ՄԺԶ) Դ. Ոյք երկմտեն եւ խորշեն յերիցուէ, որ ամուսնացեալ իցէ, որպէս թէ ոչ իցէ արժան ի նոցանէ աւրէնս առնուլ՝ նզովեալ լիցին։

1 V և իբրև s հաստատեալ փխ. հաւաստացեալ cf երկեղած

2 HQê համարեցին cd համարին ht համարիցեն r չիք և մեղադիր առնիցեն ê առնիցին d առնեն p իրր t եւ. իբրեւ ec զայն p չիք այն l այն է թէ t որ փխ. թէ HIJKLMQRSTXYZûdhlor արքայութիւն ec յարքայութիւնն eg արքայութի·ն (g արքայութիւնն) աստուծոյ ոչ

3 êbcdefkmpqs կորեն q կարեմք t այնպիսի ասացողքն նզովեալ եղիցին V այնպիսին q նզովի VY b եղիցի U իցեն X լիցի ugin եղիցին

4 bcdegbiloqrt ողք Xt զմիս b չիք և (զոհելոյ) lKYWûbcdefghloqrt մեռելոտոյ l մեռելոտի

5 Q քանզի փխ. զի Ycefg երկեղածութեամբ hilo հաւատով Ydeg լիցին Q դատապարտութեամբ դատապարտեսցեն

6 êbdefglq զայնպիսին kmnps ուտելւոյն q ուտելուն Zdp իրր b յայն dfkmps եթէ CDHê ոչ յոյս ունիցին E յոյ (b յայս) փխ. յոյս V ունիցի befg ունի cbhiklmopqrst ունին

7 befgq չիք առ b աստուածանան e f յաստուծ g յաստուծոյ q աստուած նա Udnrt եղիցին Vûbegl q եղիցի Xf լիցի hklmo չիք լիցին

8 Zbcdefgikmqrst ողք (hlo որ) փխ. ոյք QYûfkmps ծառայ bgq ծառայք. e զծառայք RXY պատճառն Y աստուածապաշտութեանն e աստվածպաշտութեանն c և պատրեն W պապրեն (h պարտեն) փխ. պատրեն I չիք պատրեն

9 bcdefgkmpqs արհամարելով D H զտէրարս KL զտէրս b տեարք hlo զտեառնս Y և հեռանալ տէրանց իւրեանց և ի ծառայութենէ lrt հեռանայ t նոցին Vhlno իւրեանց փխ. նոցա

11 LMQRSTXYZûbcq տեարք Xe քրիստոնեաք k քրիստոնեայք Q երկիւղած efg երկեղածք U նզովե[ալ?] Y նզովեալք q նզովի dgt եղիցին r եղին ê լիցեն fkmps լիցի Fbhlnoq չիք լիցին

12 RXYbcdefghiklmopqrst ողք փխ. ոյք Y յերկմտեն ê յերկմտին beg q երկմտիցեն dt երկմտին fpt խորշին QSTbceq յերիցուէ ê յերիցութենէ û երիցուոէ ps յիրիցուէ t ողք ամուսնացեալք իցեն bq չիք որ û իցէն befgq է փխ. իցէ

13 W ոչ ինչ իցէ dhilort է փխ. իցէ I նոցա K առնուլ յաւրէնս R առուլ û չիք առնուլ q նզովի dnr t եղիցի ABCDEHUVYêefgiks լիցի Fbhlopq չիք լիցին

ՄԻԱ (ՄԺԷ) Ե. Ոյք ուսուցանեն զսուտ Աստուծոյ եւ որ ի նա ժողովն ժողովիցին արհամարհել՝ նզովեալ լիցին։

ՄԻԲ (ՄԺԸ) Զ. Ոյք արտաքս քան զեկեղեցին ժողովս ժողովիցին եւ արհամարհիցեն զեկեղեցին եւ կամիցին ղեկեղեցւոյ պէտս գործել, իբրեւ ոչ իցէ երէցն ըստ կամաց եպիսկոպոսին լեալ՝ նզովեալ լիցին։

ՄԻԳ (ՄԺԹ) Է. Ոյք զպտուղ եկեղեցւոյն կամին արտաքս քան զեկեղեցին առնուլ կամ տալ, եւ որ ոչ կամաւք եպիսկոպոսին կամ որ ձեռնադրեացն զայնպիսիսն յայսպիսի իրս եւ կամաւք նորա չառնիցէ եւ չգործիցէ՝ նզովեալ լիցին։

ՄԻԴ (ՄԻ) Ը. Որ տայցէ կամ առցէ զպտուղ արտաքոյ քան զեպիսկոպոսն կամ որ կարգեալն է ի տնտեսութիւն տուրս տալոյ՝ տալին եւ առնելին նզովեալ լիցին։

ՄԻԵ (ՄԻԱ) Թ. Ոյք կուսանան եւ պահեն զանձինս իւրեանց, որպէս թէ գարշ իցէ ամուսնութիւն եւ հեռանայցեն եւ ոչ վասն բարւոյ եւ սուրբ պարկեշտութեանն՝ նզովեալ լիցին։

1 bcegbiloqrt *որք* l *սուն* bnq *զսուտն* hlort չիք *որ* Y *նմա* փխ. *նա* IJ û *ժողով* BCDÊHIJNOVêûbcfhil q *ժողովեցին* RXY *ժողովեցան* Zd *ժողովիցեն* Q *ժողով լիցին* փխ. *ժողովիցին*

2 R *արհամարհեալ* beghq *արհամարհելով* q *նզովես[ցի]* t *եղիցին* dl r *եղիցի* FHbchlnoq չիք *լիցին* բացի IJKLNSTYZWêûms-ից մնացած Ձեռ-երը *լիցի*

3 bdhloqrt *որք* h *զեկեղեցի* Wêk *ժողով* i *ժողովն* cd *ժողովիցին* (d *ժողովեցին*) *ժողովս* begq չիք *ժողովս* BCDEHIJVYêûbhig *ժողովեցին* n *ժողովեսցեն* b չիք *և* Vûbh *արհամարհեցին* êd *արհամարհիցին* cefgq *արհամարհեն*

4 lYêr *կամիցեն* bq *կամեսցին* IJNOPVYêbcefgipqr *ղեկեղեցոյ* hlo *եկեղեցոյ* t *գիւսս* փխ. *պէտս*

5 bmps *կամացն* A *լիալ* BCDEFHlq *լեեալ* bd չիք *լեալ* bq *նայ նզովեալ* BCDEHMYêûfkmps *լիցի* gq r *եղիցի* dr *եղիցին* FMbcehlno չիք *լիցին*

6 բացի RVXYnp-ից մնացած Ձեռ-երը *որք* b *որ* DHê *պտուղ* dt *զպտուղս* IJNOPYêcdfkps *եկեզեցոյն* Unt *եկեղեցւոյ* beghlloqr *եկեղեցոյ* ê *կամեն* Y *կամ* փխ. *կամին* i *զեկեղեցոյն*

7 Y *և կամ (տալ)* bcdefghlklmopqrs t չիք *որ* cd չիք *ոչ* bcdefgkmpq s *կամ (որ)* ûc *ձեռնագրեաց* d *ձեռնագրեացեն* o *ձեռնայդրեացեն*

8 ûdhlo *զայնպիսին* r *զայն զայնպիսին* *յայնպիսի* q *զայսպիսիսն* *այնպիսի* IJeg *այսպիսի* MXYci t *յայնպիսի* W *զայնպիսին* û *այնպիսի* l *յայսպիս* Qp *յիրո* ê *չառնիցէ և զգործն ոչ գործիցէ* cd չիք *և (կամաւք)*

9 b չիք *և (չգործիցէ)*, *նա նզովեալ* h չիք *նզովեալ* BCDEHê *լիցի* dn *եղիցի* Fbcdeghlo չիք *լիցին*

10 b *տացցէ* d *տաց* cefghlnoq *տացէ* hlo *և* փխ. *կամ* d *կամ* կրկնված է bqt *առնիցէ* eg *զպտուղ իւր արտաքոյ* û *զեպիսկոպոս*

11 Lm *կարգնեալն է* d *կարգեալ է* û *էր* փխ. *է* befgq *կարգեալն* (b q *կարգեալ*) *է ի յեպիկոպոսն* (ei gq չիք *ի* f *յեպիսկոպոս* gq *եպիսկոպոսն*) *ի տնտեսութիւն* H չիք *է* JKLMOPRTZêkmp *ի տնտեսութիւնն* hq *տուր տալու* d *տալուն* փխ. *տալին* befgq չիք *տալին* W *առնելին* d *առնելուն*

12 bdi *եղիցի* EFMcflno չիք *լիցին* VY bkmt *լիցի*

13 NOVWbhiloqrt *որք* Sp *կուսան* û *զանձին* p չիք *թէ*

14 t *իցեն* befgq *է* փխ. *իցէ* VXYêcgh kq *ամուսնութիւնն* b *ամուսնութենէն* t *և հեռանայցեն յամուսնութենէ* lOPQf *հեռենայցեն* p *հեռանայցին* û չիք *և (ոչ)* ê չիք *ոչ* KVYêcdefghlort *բարոյ* bq *բարուց* cd չիք *ե (սուրբ)* b *որպէս* փխ. *սուրբ*

15 բացի AJNOUPYbcefikmqrs-ից մնացած Ձեռ-երը *պարկեշտութեան* E *եղիցի* dg *եղիցին* Fbcfklmno չիք *լիցին* բացի IJKLNOPQRSTVXYZWûi-ից մնացած Ձեռ-երը *լիցի*

ՄԻՁ (ՄԻԲ) Ժ. Ոյք կոյսք իցեն վասն Աստուծոյ եւ գեր ի վերոյ են ամուսնացելոցն եւ ամբարհաւաճիցեն՝ նզովեալ լիցին։

ՄԻԷ (ՄԻԳ) ԺԱ. Ոյք արհամարհեն զայնոսիկ որք հաւատով ագապս առնեն եւ վասն պատուի Տեառն կոչեն զեղբարս, եւ ոչ կամին հաւասարել եւ յանձն առնուլ եւ արհամարհիցեն՝ նզովեալ լիցին։

ՄԻԸ (ՄԻԴ) ԺԲ. Ոյք յարանց պահս ինչ համարեցան զտրտում եւ զտխուր հանդերձ ինչ ագանել, որպէս թէ այսպիսի ինչ իրաւք արդարասցին եւ դատապարտեսցեն զայնոսիկ ոյք ահիւ եւ երկիւղիւ եւ ոչ փառասիրութեամբ զսովորական հանդերձն ագանին եւ դսրովիցեն, այսպիսեաւքս նզովեալ լիցին։

ՄԻԹ (ՄԻԵ) ԺԳ. Կին ոք, որպէս թէ պահս ինչ համարէ փոխել զզգեստ կանանց, եւ զարանց զգեստ ինչ ագաւ կամ զկերպարան ինչ այնպիսի ստացաւ՝ նզովեալ լիցի։

1 blqrt *որք* փխ. *ոյք* bdeg *կուս* q *կոյս* d *ե ոյք դեր ի վերոյ* km *ան* փխ. *են* ps չիք *են* est *են քան զամուսնացելոց* (g *զամուսնացելոցն* t{*զամուսնացելոյն*) û *ամուսնացելոց* hilor *ամուսնացելոյն* n *յամուսնացելոցն*

2 Y. *անբարհաւաճից* d *ամբարհաւաճեցին* k *ամբարհաւաճիցին* l *ամբարհաւաճից* q *անբարհաւաճիցին* cefg *ամբարհաւաճիցին* r *ամբարհաւաճեն* s *եղիցի* dfi *եղիցին* FY bceklmnop չիք *լիցի* û *լիցի*

3 bchiloqrt *որք* փխ. *ոյք* ABCDEHI JKNOPUVêûdn *ոյք* փխ. *որք* (*հաւատով*) r *հաւատովս* d *յագապս* dc *առնիցեն* N չիք *և*

4 N չիք *վասն... կոչեն* b *պատուիրանի* n *զեղբայրս կոչեն* DHKLMQSTUX Zbcefghiqr *զեղբայրս* ê չիք *ոչ* k *կամեն* bq *կամք ունին* t *հաւասարել*

5 Y չիք *և* (*արհամարհիցեն*) Jûbcdeg hqt *արհամարհեցին* Nf *արհամարհիցին* Y *զալ* փխ. *արհամարհիցեն* bdglnp *եղիցին* Fehlmo չիք *լիցին* KN *լիցի*

6 bhiloqrt *որք* փխ. *ոյք* MRXY *արանց* u *առանց* (h *յառանց*) փխ. *յարանց* V չիք *ինչ* bcdefgkmpq *ինչ իցեն համարեցան* LMQRSTXYZ *տրտում* b *զտրտումս* m *զտրտումն* k *զարտում* ճմա. ճուն. Εἴ τις ἀνδρῶν διὰ νομιζομένην ἄσκησιν περιβολαίῳ χρῆται hilort *զտխուր և զտրտում* V *զտխոյր* begq *զտխուրս* k *զտխուր զիմաւք հանդերձ*

7 ú *հանդերձս, հագանել* n *յայսպիսի* begq չիք *ինչ* êl *արդարասցեն*

8 û *դատապարտեալ* bcdefgmps *դատապարտիցեն* k *դատապարտիցին* q *դատապարտեցին* r *դատապարտեսցին* ûbhlopt *որք* (kms *ոք*) փխ. *ոյք* c *երկեղիւ*

9 Jû *զսովոր* chiklmorst *զսովորութեան* û *հանդերձ* kmns *հանդերձսն* p *հանդերձս* ûc *ագանիլ* d *ագանել* p *զգենուն* Y *ագանին այսպիսեօք և դսրովիցեն* EQ *զարովիցեն* (d *գորովեն*) փխ. *դսրովիցեն* bcef gkpqs *դսրովեն* m չիք *եւ դսրովիցեն... լիցին*

10 V *այնպիսեօքս* X *այսպիսօքս* ê *այսպիսիաւքս* b *այսպիսաւքսն* g *այսպիսեաւք* p *զայսպիսեօքս* r *յայսպիսեօքս* t *այնպիսեօքս* bdeg *եղիցին* r *եղիցի* EFcfhklmnop չիք *լիցին* s *լիցի*

11 hlo չիք *որպէս*, *եթէ* d *պահք* befg q *համարի* t *համարելով փոխեսցէ* b *փոխէ* g *փոխ* lêefgn *զգեստ* lST UVXYZûbcdhiklmrst *զգեստ*

12 f *կանաց* Q չիք *զզգեստ կանանց և զարանց* b *զգեստն* t *ե զգենու զսգեստ արանց* ip *ինչ զգեստ* befgq չիք *ինչ* (*ագաւ*) cdkms *հագաւ* E *ագանի* F *կերպարան* bcdefghi klmopqrs *զկերպարանս*

13 ûbcdefgq *այսպիսի* r *յայնպիսի* AI JKLMOPQRSTUVXZûinr *այսպիսի ինչ ստացաւ* int *եղիցի* N *լիցին* Fbcbklo չիք *լիցի*

ՄԼ(ՄԻԶ) ԺԴ. Կին որ թողու զայր իւր՝ հեռանալ ի նմանէ, որպէս թէ ի հաւատս կացցէ, առանց կամաց առնն, կամ անգոսնեսցէ զայր իւր, թէ «Ես գեղաղէշ երեսս ունիմ կամ ազգիկ եմ կամ ընչաւետ եմ քան զքեզ», եւ ելանիցէ յանէ իւրմէ, պատուհաս կրեսցէ եւ նզովեսցեն եւ յեկեղեցւոյ ի բաց հանցեն։

ՄԼԱ(ՄԻԷ) ԺԵ. Ովք հարկանեն, թողուն զորդիս իւրեանց եւ ոչ սնուցանեն եւ որչափ ձեռնհաս իցեն ոչ փոյթ առնիցեն վասն Աստուծոյ կարգին եւ սննդեանն մինչեւ ի կատարմանն հասակին, այլ որպէս ի պատճառս պահոց եւ վանականութեան արհամարհիցէ եւ անփոյթ առնիցէ, նզովեալ լիցի։

ՄԼԲ(ՄԻԸ) ԺԶ. Եթէ ուրուք որդի, լորոյ ծնեալն է առաւել հաւատացեալ եւ առաքինի ի կարգս Աստուծոյ, հեռանալցէ որպէս ի պատճառս աստուածպաշտութեան եւ արհամարհիցէ եւ ոչ զարժանն եւ ոչ

1 h ոք փխ. որ b և հեռանալ n և հեռանա Y չիք որպէս.... կացցէ ikm prs չիք թէ d չիք ի (հաւատս)
2 ı հաստատ փխ. հաւատս d կացց Q կամանց q կամացն YWûcdgb lo առն b եւ փխ. կամ cdefghiklm opqrst եւ կամ W անգոստեսցէ lo զայրն
3 NOWdhiklmoprs եթէ Y չիք թէ IJ գեղաշեղ clort գեղուղէշ akmp s գեղողէշ efg գեղեղէշ q գեղաեշ BCDEFHIJUYZWêûbdhilor երես kmps մեծ ազգի փխ. ազգիկ eg իմ փխ. եմ (կամ) û ազգի փխ. ազգիկ UYdbilnoprt չիք եմ (քան)
4 բացի IJûbcdefghiklmopqrst-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն եւ (ելանիցէ) h յելանիցէ IJûlo առնէ bq նա պատուհաս hilort պատուհասեսցեն փխ. պատուհաս կրեսցէ. բացի Yb cdefgkmnpqs-ից մնացած Ձեռ-երը կրեսցեն lo չիք և (նզովեսցեն) ս նզովիցեն
5 DHKLQSTZû եկեղեցւոյ lVcdefhq r յեկեղեցոյ êbegilop եկեղեցոյ Y յեկեղեցոյն աստուծոյ b հանցեն ի բաց Y չիք ի բաց
6 begbiloqrt որք bcdefgkmg ոյք ընդ վայր հարկանեն Yc եւ թողուն ir թողուլ begq չիք թողուն.... սնուցանեն Z չիք զորդիս ilort չիք և (ոչ)
7 Q ձեռհասիցեն Yhi ի ձեռն հասիցեն (b հարկանիցեն) CHê հասիցին eghio ձեռնհասնիցեն Y և ոչ ê առնիցին
8 bcdefgkmpq չիք և E ոընընդեանն I սնընդ·ան K սընդեանն Y սնդեանն û սննդեան H մինչ Y չիք ի (կատ.) CUXêûcdefghklmopq s ի կատարման e հասակման B այղ befgq չիք ի (պատճառս) Hbeg q ի պատճառ
9 begq ի փխ. և (վանակ.) hlo վանականութեանն cd առնիցէ անփոյթ և արհամարհիցէ
10 X արասցէ փխ. առնիցէ U լինիցի r լիցին bdgint եղիցի lo եղիցի նզովեալ Fck չիք լիցի
11 Y թէ V յուրուք IJS որոց ûb որոյ eg ի յորոյ c յորմէ փխ. յորոց բացի dfmpqs-ից մնացած Ձեռ-երը որոց ûeg ծնեալ է AIJKLMNOPQ RSTUVZûYn հաւատացեալ իցեն (Y են) եւ բացի BCDEFHê-ից մնացած Ձեռ-երը հաւատացեալ իցէ եւ
12 begq չիք եւ առաքինի.... հեռանայցէ hlo չիք ի (կարգս) Y հեռանցե, իբրու փխ. որպէս
13 QYe աստուածապաշտութեանն b q աստուածպաշտութեան մեծ և ահաւոր թուիցի և հատուցումն բարեաց այնպիսին նզովի (q նզովեալ եղիցի) և արհամարհիցէ և ոչ զարժանն (q զարժան) և ոչ արար (b չիք արար) պատիւ ծնաւղացն փխ. աստուածպաշտութեան.... այնպիսին՝ 197-րդ էջ 3-րդ տող H արհամարհիցի ûcefghiklmopr st զարժան chiloprt չիք ոչ (զիբաւ)

զիրաւ. պատիւ ծնաւղացն հատուցանիցէ իբրեւ ծնաւղաց, քան զամենայն աստուածպաշտութիւն մեծ եւ ահաւոր թուեսցի եւ հատուցումն բարեաց, այնպիսին նզովեալ լիցի։

ՄԼԳ (ՄԻԹ) ԺԷ. Եթէ ոք ի կանանց կարծեսցէ իբրեւ աստուածպաշտութիւն եւ զհերս փոքրեսցէ, զոր ետ Աստուած յիշատակ հնազանդութեան՝ իբր թէ ոտն եհար եւ արհամարհեաց զհրամանն հնազանդութեան՝ նզովեալ լիցի։

ՄԼԴ (ՄԼ) ԺԸ. Եթէ ոք իբրեւ ի կարծիս պահոց արհամարհիցէ զաւր կիւրակէի եւ ի պահոց թիւ արկ կամ ի գործ, որպէս զայլ աւուրս, ոչ գտցէ հանգիստ յարքայութեանն Աստուծոյ եւ մեծ ժողովն նզովէ եւ մերժէ։

ՄԼԵ (ՄԼԱ) ԺԹ. Եթէ ոք ի պահոզաց, արտաքս քան զհարկ ինչ մարմնաւոր, այսինքն է ցաւոց եւ վշտաց, ամբարհաւաճեաց եւ ամբարտաւանեաց եւ զտուեալ եւ զկարգեալ զպահս հասարակաց որ պահի

1 Y ոչ ծնողացն զիրաւ eg իրաւ W ծնողաց. բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը ծնողացն eg չիք հատուցանիցէ.... ծնաւղաց. բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը ծնողաց t զի քան

2 ê1 աստուածպաշտութիւնն cfg աստուածպաշտութեանն V չիք մեծ KRXZ թըւեսցի d թուիցէ egk mps թուիցի

3 R հասուցումըն փխ. հատուցումն q նզովեսցի Ydghmns եղիցի Fcek lo չիք լիցի

4 c չիք ոք ef կանաց ê չիք իբրև IJ LXûbdegq աստուածպաշտութեան (Ցաև աստուածապաշտութիւն) ê աստուածպաշտութիւնն k զաստուածպաշտութիւն t յաստուածպաշտութիւն

5 hlot զհերսն êcdkmps փոքրիցէ eg q եզ t զոր ետ աստուած փոքրեսցէ որ է յիշատակ km չիք աստուած Yê հնազանդութեանն

6 bcdefgbiklmopqrst իբր թէ ընդ ոտն (o ըստոտն g ընդյոտն) eg արհամարէ f արհամարհ BCDEFHêûb qt զհրաման h չիք զհրամանն Y զհնազանդութեանն հրաման A EJNOPQbt հնազանդութեանն c d անհնազանդութեան h զհնազանդութիւն նորա kmps անդ հնազանդութեան

7 H յինի IJOPW լիցին dhins եղիցի Fbcklo չիք լիցի

8 b թւ d չիք իբրև gp չիք ի hlo չիք պահոց արհամարհիցէ t զաւուր NOW կիրակէին բացի Yûí-ից մնացած Ձեռ-երը կիրակէի

9 befgq ի թիւ արկ hlo թիւ արկանէ g իբրեւ (p աստուծոյ) փխ. որպէս d այլ H յաւսաւորս փխ. աւուրս H գայցէ

10 FUVWprs յարքայութեան IJMRSê ûd արքայութեան HKLQTSYZe g արքայութեանն Y չիք մեծ ժողովն b և ի մեծ ժողովոյն Odegh lo ժողովոյն bg նզովեալ hq նզովեսցէ Yegq չիք (նզովէ) և m մերժէ և նզովէ

11 d մերժէ զայնպիսին b եղիցի փխ. մերժէ Yegq չիք մերժէ

12 b թէ hlo չիք ի պահողաց Yûcdkm ps արտաքոյ h յարտաքս AH քան զի Dê զյարկ H յարկ N մարմնաւորաց

13 W այս փխ. այսինքն N չիք այսինքն KLMQRSTXYZ չիք է irt որ ամբարհաւաճեաց Y անբարհաւաճեաց և անբարտաւանեաց e ամբարհաւաճաց և ամբարտաւանաց N ամբարտաւանաց O ամբարտաւեանց Ud չիք և ամբարտաւանեաց

14 Ybhloq չիք և (զտուեալ) Z զտըւեալ t չիք և զտուեալ g չիք և (զկարգեալ) f կարգեալ d զկարդ Y զպահեալ փխ. զկարգեալ Yêbc defghiklmopqrst պահս û որք պահին bq պահեն

լեկեղեցւոջ եղեալ եւ արհամարհեաց իբրեւ կրիցի ի նմա կատարեալ միտք եւ խորհուրդք՝ նզովեալ լիցի։

ՄԼԶ(ՄԼԲ)Ի. Եթէ ոք ի մարդկանէ կատարեալ հասակաւ, առողջ մարմնով, քրիստոնեալ անուն ի վերալ եւ զԽ աւր զպահսն ի գլուխ ոչ տանիցի, այնպիսին նզովեալ լիցի։

ՄԼԷ(ՄԼԳ)ԻԱ. Եթէ ոք զՊառասունսն պահեսցէ սուրբ եւ ի Զատկի հինգշարթի աւրն քան զհաղորդել աւրինացն եւ բաժակին սրբելոյ, եթէ այլ ինչ աւելի համարձակիցի ուտել՝ զպահսն զոր պահեաց ընդունայն են եւ ի մեծ ժողովոյն նզովեալ լիցի։

ՄԼԸ(ՄԼԴ)ԻԲ. Եթէ ոք երթիցէ ի ժողովս մարտիրոսաց՝ զգոյշ եւ պատրաստ լիցի սրբութեան, յորդորման, պաշտաման, խոնարհութեան, աղաւթից, զի մեծ վարձս առցէ։ Ապա եթէ ոք երթիցէ ամբարտաւանութեամբ հպարտանաւք ի ցոյցս տեսողաց եւ դիտել զնմանիս իւր՝ նզովեալ լիցի։

1 HS եկեղեցւոջ XYbcfg յեկեղեցոջ fg եկեղեցոջ Y ի կրեց ի նմայ bf կրիցին egq կրեցին hlot կրեց bq չիք ի b կատարեալք
2 NWe խորհուրգ q նզովի Ydbis եղիցի r լիցին c է փխ․ լիցի Fbfgklno q չիք լեցի
3 g կատարես befg ողջ փխ․ առողջ
4 bq զքրիստոնէական ks քրիստովնեայ t չիք քրիստոնեայ անուն ի վերայ Ա ēbq անունն d յանուն g անուան bhloq ի վերայ ունենալով (bq ունենայ) բացի ûbcefgkmpq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն եւ (զԽ) ûr խ t աւուր Jcdefghiklmopqrs t պահսն Yûb պահս Y չիք ի (գլուխ)
5 XY տանիցէ hlot հանցէ (ir հանիցէ) փխ․ տանիցի it չիք այնպիսին h եղիցի նզովեալ cdmnpqr եղիցի Fbgiklo չիք լիցի
6 h Ա թէ փխ․ եթէ Jû եթէ ոք ի մարդկանէ կատարեալ պահեսցէ զխ (û խ օր) Ա ի զատկի b զխ-ունս Y չիր պահեսցէ h սրբութեամբ d Ա սուրբ զատկին b չիք եւ ի Ycefg hiklmopqrst չիք ի Ycg զզատկի MTUWq հինկշաբթի Xhlo Ե-շաբաթ Y Ե-շաբաթոջն
7 Y չիք աւրն Jû զհաղորդելն KLMQ STXZt զհաղորդիլ û օրինաց MXY g զբաժակին DH որբել l Ա թէ փխ. եթէ
8 h յօելի cd չիք աւելի P համարձակիցէ cd համարձակի d զպահս efgq պահսն W զպասն
9 IJKLQRSTXYZûbcdefgilloqrs է (h լիցի) փխ․ են բացի DHê-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն են bq չիք Ա ի d չիք ի մեծ ժողովոյն êb ժողովն q նա նզով[եսցի?] ho նզովեսցի t Ա ի սրբոյ մեծի ժողովույն bdr եղիցի t յինի ce է փխ․ լիցի ABFIJKLMO PQSTUVXZWêûfgklmnps չիք լիցի
10 p եցէ ոք փխ․ ոք երթիցէ X յերիցէ ê ժողով hlo ժողովսն․ բացի ABE FYê-ից մնացած Ձեռ-երը մարտիրոսաց MNRYûcdeghloq զգուշ l զպատրաստ
11 beg լինիցի Yirt սրբութեամբ bdef gkmpqs ի սրբութեան Y յորդորմամբ begq յորդորմանն deg պաշտման bq պաշապան փխ․ պաշտաման e չիք պաշտաման g խոնարհութեանն t Ա խոնհարութեան b աղաւթիցն
12 Y չիք զի, զմեծ H վարձ bcefg kmpqs թէ Y անբարտաւանութեամբ
13 W հպարտութեամբ t Ա հպարտանօք որպէս ի ցոյցս bq տեսողացն ûi ցոյց DFHRXpst զիտել (ê զետել) փխ․ դիտել ê զնմանս hl o զնմանիսն
14 i չիք իւր p նզո[վեսցի?] q նզովի din եղիցի ms լիցին Fcghllo չիք լիցի

ՄԼԹ (ՄԼԸ) ԻԳ. Եթէ ոք յառաջ քան զարձակել զժողովուրդն, կատարեալ հասակաւ եւ առողջ մարմնով, յառաջ քան զկատարել տէրունական խորհրդին երթեալ հաց կերիցէ կամ այլ ինչ, այնպիսին նզովեալ լիցի։

ՄԽ (ՄԼԶ) ԻԴ. Երէց կամ սարկաւագ առանց աղաբողոնի ի բեմ մի ելցէ, այլ կամ խունկ ծխել եւ գրովք սաղմոս ասել ի բեմի եւ կամ ի բեմի գիրս կարդալ եւ կամ ի սպասու կալ սեղանոյն՝ ոչ է ընդունելի պաշտաւն նորա։ Աղէ, կա՛ց այնպիսի կերպարանաւք առաջի մահկանացու իշխանի, եթէ ընկալցի զքեզ։ Ա՛րդ, եթէ ոք անցցէ ընդ կանոնս, այնպիսին նզովեալ լիցի։

Զայս գրեմք եւ ոչ խափանեմք ոյք լեկեղեցի Աստուծոյ գիրս ստանալ կամ զճարտարութիւն կամ զպահսն կամին, այլ որք ընդունին զիրս պահոցն՝ ի պատճառս ամբարտաւանելոյ ի վերա այնոցիկ, ոյք միամտութեամբ կեան եւ ոչ նենգութեամբ կամ պատրանաւք, այլ որք բարձրամտեն արտաքս քան զգիրս եւ քան

1 LMQRSTXYZd զարձակելն W զարձակիլ û արձակել efgkmpqs զարձակել t զարձակեալ K զհամարձակելն փխ. զարձակել ûhinr ժողովուրդն bcdeıgkmpqs զժողովեալ (ceg ժողովեալ) ժողովուրդն (s զժողովուրդն) t ժողովրդեանն որ ûf կաաարել

2 eg չիք և d յառողջ t մարմնով իցէ bgs զկաաարեալ hlo զկատարեալն bilort զտէրունական

3 hlo խորհուրդն MNORf երթալ Yû զհաց K չիք հաց ê կերիցէ dt չիք այնպիսին q նզովի

4 AIJKMOPQSTVYZWûbdlmns եղիցի Lr լիցին c է փխ. լիցի BEF Ufgbklo չիք լիցի

5 AKLMNOPQSTUVZWuın աղիբողոնի J արիբողոնի ê աղաբողողոնի bef gq զաբողոնի blor աբիղոնի t զաբիղոնի bdghklo ի բեմն

6 NOYWûdp չիք այլ begq չիք կամ (խունկ) Y ծխել զխունկ s ծկել փխ. ծխել û գրով Q սաղմոսք cdkms սաղմոսել փխ. սաղմոս ասել Y ի բեմին IJKLMQRSTXYZû և կամ (û չիք և) զիրո(Y ի գիրս û զգիրս) կարդալ ի բեմի b չիք և կամ ի բեմի hlo չիք և (կամ)

7 NO ի գիրս b կամյի q յսպասու i սեղանոյ n սեղանւոյն N ընդունել

8 t կացցէ MST այնպէսի՝b այսպիսի m այնպիս Y չիք կերպարանաւք

9 LMQRSTXYZdm իշխանին h թէ R քո փխ. ոք g անցանէ l անցանիցէ q անցէ

10 BCDEFHIJKLMQRTXWêûol ըստ փխ. ընդ b կանոնի ê այնպէսն beg այսպիսին d չիք այնպիսին kmpqs նզովի l նզովէ bd in եղիցի r եղիցին cb է փխ. լիցի FHfo չիք լիցի

11 H վերջաբանը համարակալված է որպես հոդված՝ իդ û չունի ամբողջ վերջաբանը՝ 199 մինչև 201 էջերը N այս hlo գրեմ cd և ոյք t որք bc չիք ոյք IJKLMQRSTXYZdegl no եկեղեցի bq յեկեղեցիս p գիր

12 befgq ստանան b չիք կամ զճարտարութիւն cdefhiklmopqrst ճարտարութիւն Xbgq պահս ef պահսն W զպասն ê կամեն ABF այզ q այլք

13 hlo պահոց d ի պատճառ Y անբարտաւանելոյ

14 BCDEFHNOUYZWêbdlıiklmoprs t որք c որ փխ. ոյք բացի CDHR Yêbiloqrt-ից մնացած ձեռ-երը միամտութեամբն IJd կան R չիք կեան.... նենգութեամբ E նենգու N նենգութեամբն e կամ նենգութեան կրկնված է f նենգութեան

15 BC այզ lbq ոք փխ. որք N ոյք b բարձրայմիտեն dq բարձրամիտեն hlo կամ փխ. քան (զկարգս)

զկարգս կանոնաց եկեղեցւոյ եւ նոր կարգս կացուցանենն։ Այլ մեք եւ ընդ կուսութիւն խոնարհութեամբ զարմանամք եւ ղպահս պարկեշտութեամբ եւ հեզութեամբ եւ աստուածպաշտութեամբ, ընդունիմք եւ զհեռանալն խոնարհութեամբ յերկրաւորացս, ընդունիմք եւ զամուսնութեան բնակութիւն, պարկեշտութեամբ պատուեմք եւ զմեծութիւն հանդերձ արդարութեամբ ոչ անգոսնեմք եւ զմէկին եւ զլոկ եւ զարհամարհեալ ազանելիս վասն պիտոյից միայն մարմնոյ առանց ամենայն խոտելոյ գովեմք, այլ զլոյծ եւ զշազշախ եւ զշեղտամեղտ ազանելիս եւ զգնացս չընդունիմք։ Եւ զտունս Աստուծոյ պատուեմք եւ զժողովսն, որ ի նոսա ժողովին, որպէս զսուրբս եւ զաւգտակարս ընդունիմք, իբրեւ ոչ փակեմք կամ գրաւեմք զաստուածպաշտութիւնս ի տունս կամ ի տաճարս, այլ քան զամենայն տեղիս որ յանուն Աստուծոյ շինեալ են պատուեմք եւ որ ի նոսա ժողովեալ են ի հասարակաց աւգուտ ընդունիմք։

1 beq զկարգն n զկարգ g չիք զկարգս S կանոնոց g զկանոնս Yebccfgbilopqs եկեղեցոյ b չիք և նոր կարգս կացուցանեն BF այգ bq և մեք

2 c չիք և (ընդ) b չիք ընդ Vêkmp s կուսութիւնն Y կուսութեանն b զկուսութիւն t խոնարհութիւնս կուսութեան Y խոնարհութիւնն efghiloqr խոնարհութեան ps խոնարհութեամբն eg չիք և (ղպահս) bq պահս Q պարկեշտութեանբ

2—3 bq պարկեշտութեամբ ընդունիմք և հեզութեամբ և աստուածապաշտութեամբ

3 i աստուածապաշտութեան e ընդունեմք

4 I զհեռանալն.... ընդունիմք կրկնված է I երկրաւորաց ê ընդունեմք be gq չիք (ընդունիմք) և

5 MRX զամուսնութեամբ Y զամուսնութեամբն Vq բնակութիւնն Q d բնակութեան kmps կարգ փխ. բնակութիւն q պարկեշտութեան eg չիք և

6 Y զմեծութիւնն bq զմեծութեան befgq արդարութեան CDH անգոսեմք Ybg չիք և (զմէկին) V Y զմերկին (l զեկին) փխ. զմէկին

7 d զարհամարեալս NO զարհուրեալ փխ. զարհամարհեալ b ոգիս փխ. ազանելիս

8 r խորհելոյ փխ. խոտելոյ B տյդ NO առ փխ. այլ NXdeg զլուծ t և զլոյծ

9 KLMSTXZ զշեշտամեղտ Y զեշտատամեղտ hd զշետամեղտ hl o զշեղսամեղտ d ազանիս BCDEFH IJRcd ոչ ընդունիմք ê ոչ ընդունեմք Y չընդունեմք begq ընդունիմք DHNWdefgikmprst զտուն q զտունն e զտօնն փխ. զտունս b չիք և զտունս աստուծոյ պատուեմք

9—11 hlo չիք և զտունս.... ընդունիմք

10 X պատվիմք b և ի ժողովս NOUc defgkmpqs զժողովս Yê զժողովն BCDEFHê չիք ժողովին

11 r ի սուրբս և զօգտակարասս ê ընդունեմք cdkmp իբր Y և փխ. իբրև r և կամ Y և փխ. կամ

12 Q կրաւեմք begq գրաւեմք ի նոսա ղաստուածպաշտութիւնս BF այգ

13 A սկզբնապես քան տողամեջ ավելացված է. զի՝ քան զի բացի Abc defghiklmopqrst-ից մնացած ձեռ-երր քան զի IJKLMQRSTYZ eg անուն bq յանունն eg շինեցաւ chlo է փխ. են

13—14 d շինեալ են ի հասարակաց պատուեմք և որ ի նոսա շինեալ են և աւգուտ ընդունիմք

14 բացի bcefghiklmopqrst-ից մնացած ձեռ-երը նա փխ. նոսա befg եղեալ են (ckps շինեալ են) փխ. ժողովեալ են befgq չիք ի (հասարակաց) hlo աւգուտ որպէս զսուրբ (h զսուրբըս) ընդունիմք ê ընդունեմք

Եւ զառաւելագոյն զտուրս եւ զբարեգթութիւնս որ յեղբարս, որ ըստ տուչութեան եկեղեցեաց եւ կարգաց որ յաղքատս լինի, երանեմք: Եւ զուղիղ գործ ընկալեալ ասեմք, որ ինչ տուաւ եւ կարգեցաւ ի սուրբ գրոց եւ յառաքելոց, յեկեղեցի լինել մեղ աղաւթս առնեմք, ղի կատարեսցի: Զայս կանոնս զոր եդաք եւ գրեցաք ի Գանգրա վասն հաստատութեան կարգի աւրինաց ոչ աւելի ինչ եւ ոչ աւտարոտի ի մէջ բերեալ, այլ զոր սուրբ ժողովն կանոնեցին՝ զնոյն ի լրութիւն բովանդակեցաք: Քանզի են ոմանք, որ տգիտութեամբ ինչ ինչ գործելով, կուտեն անապաշխար բեռինս անձանց, ըստ գրեցելոցն եթէ ի մէջ տգիտաց ճշմարտութիւն պատառի, ղի եթէ կարի փոքր մեղք իցեն եւ ընդ ապաշաւանաւք ոչ անկանիցի՝ մահու չափ լինին, ըստ առաքելոյն՝ են «Մեղք որ մահու չափ են»:*

* Ա. Յովճ. Ե, 17

1 N չիք և զառաւելագոյն զտուրս begq զտարս փխ. զտուրս hil ort տուրս և բարերարութիւնս Y p տուրս LIQS եղբարս bdegiq յեղբայրս km չիք որ յեղբարս V որ (ըստ) կրկնված է t և փխ. որ ըստ
2 LNORXZbcdhikm տըւչութեան V տըւչութեանն Y տուչութեանն l տուչութենէ J տեսչութեան (t զտեսչութեան) փխ. տուչութեան MX յեկեղեցեաց R յեկեղեցիաց f եկեղեցեցեաց i եկեղեցեայց Sk կարգեաց Kb որք t որ կրկնված է U չիք որ IJKLMRSTXYZ աղքատս
3 begq զուղել f զուղիղ b գործն cdef gikmpqrst յանձին կալեալ (b յանձին կեալ hlo յանձն կալեալ) փխ. ընկալեալ LRXZd տըւաւ P և կարգեցաւ կրկնված է s և ի սուրբ
4 H ի գրոց bq գրոցն և առաքելոցն IJKLMQRSTYZ առաքելոց it եկեղեցի ho յեկեղեցին l եկեղեցին լինի rt չինել փխ. լինել ghkl no յազօթս
5 A կատարեսցի Ybcdefghklmopqrst այս Y կանոն t կարգեցաք փխ. գրեցաք H գանգրաց S կանգրա l գանգրեա
6 Yê հաստատութեանն a հաստատութիւն ca աւրինաց eg օրինացն LZ աւտարուի MST աւտարութիւն X օտարի
7 efhlo ի մէնջ BF այդ b բերեալ է X բրեալ hlort չիք այլ զոր bq չիք զոր hlo զսուրբ p ժողովն սուրբ k ժողովովն
8 lrt զնա փխ. զնոյն Uhilort չիք ի Wê լրութիւնն begq տգիտութեան
9 r ինչ և ինչ որ գործելով t ինչ զոր և ինչ IJRSXYbcaeghlmnq չիք ինչ DHê կուտելով փխ. գործելով q կուտենան k անապաշխարս Q ապաշխար r անապաշխարան
10 Y գրեցելոց d գրեցելոյոյն hlo գրեցելումն HKLcıkmnprst գրեցելոյն bcefgq թէ ի մէջ K ի միջագետաց փխ. ի մէջ տգիտաց C ճշտութիւն Lêcıklmoprst ճշմարտութիւնն h չիք ճշմարտութիւն
11 H պատուի փխ. պատառի ı ղի և թէ bcefglq թէ p մեղ befgq առանց փխ. ընդ BCDFHIJKMRUXêdl ապաշաւարանաւք befgq ապաշաւանաց h ապաշխարանօք
12 H ոչ կրկնված է befgq չիք ոչ անկանիցի, լինիցի մահու չափ V լինել DHNOe առաքելոցն KLMQRST XYZ առաքելոյն որ ասէ են մեղք Weg թէ են lo է փխ. են ırt չիք ըստ առաքելոյն... չափ են
13 c չափք eg չափ մեղք են

Թ

ԿԱՆՈՆՔ ԱՆՏԻՈՔԱՅ ԳԼՈՒԽՔ ԻԵ.

Ա. Վասն ամենասուրբ տաւնից։

Բ. Վասն որք ոչ հաւասարեն առ ետեղ աղաւթից սրբութեան։

Գ. Վասն քահանայի որ յաւտար տեղիս պանդխտանայ։

Դ. Վասն եթէ ոք յեպիսկոպոսաց ժողովոց անտի որոշեցաւ երէց կամ սարկաւագ։

Ե. Վասն քահանայից որ ոչ հնազանդին եպիսկոպոսի։

Զ. Վասն որ արտաքսեալ է յիւրմէ եպիսկոպոսէն։

1 ն կանոնախմբի N-ը մուծված է վերնագրում՝ *կանոնք Թ անտիոքայ* AB CDEFHUêbcdefghIloqrt *անախոքայ կանոնքս* (AU *կանոմնքս*) Y *անդիոքայ* Wkmps *կանոնք անախոքայ* փխ. առաջին տողը n *կանոն անտիոք աունի գլուխս իե* աջ լուսանցքում կարմիր թանաքով ավելացված է *.որ եղեւ ի քրիստոսէ ամի ընկղ* DHIJNOPbghloq *գլուխ* b *ի և հինկ* eq *ի ե ե* f *քսան և հինգ* h *իգ* lo *իգ* ն չունի ցանկը էջ 202 տող 2-րդից — 204 էջ 6-րդ տող

2 o *ամենայսուրբ* dhor *տաւնիցն* b *տօնիս* eջ *տօնիցն աստուծոյ* kmp s *սաւնիցն տէրունականաց* C D *տունից* փխ. *տաւնից*

3 f *ոչ* ավելացված է հետագայում R *հաւասարեն* ê *առ խտեղ* b *առէտտեղ* d *առել տեղ* e *առ տեղ* hlo *առ ետ* (h *յետ*) փխ. *առ ետեղ* g չիք *առ ետեղ* Jbq *սրբութեանն* MRX Y *սրբութեանց* W չիք *սրբութեան*

4 Ybcd *քահանայից* KMQRSXYklo q *աւտար* (նաև *օտար*) Yb *տեղ* eg *տեղի* K *երկիր* փխ. *տեղիս* dh *պանդխտանան* f *պանդխտա* loq *պանտխտանա*

5 g *վասն թէ ոք որոշեցաւ յեպիսկոպոսէ* փխ. *վասն.... սարկաւագ* e *թէ* hlo չիք *եթէ* hlo *որք* HIJQVêbel oq *եպիսկոպոսաց* d *եպիսկոպոսաց եթէ ոք* W *ի ժողովոյ* et *ի ժողովոց* bq *ժողովեաց* k *ժողովեցան* h չիք *ժողովոց* q *անդի* b *որոշեցաւս*

6 Wb չիք *երէց կամ սարկաւագ* q *վասն երէց կամ սարկաւագ* փխ. *երէց կամ սարկաւագ* այնուհետև q ձեռ-ում համարակալումը առաջ է ընկնում մեկ N-ով

7 d *քահանային* p *չհնազանդին* DHIJ Yd *հնազանդի* b *հնազանդեցաւ* l *հնազանդեն* q *հնազանդեաց* CD HVXêbcdkmnpqs *եպիոկոպոսին* efghilor *եպիսկոպոսաց* t *վասն անհնազանդ քահանայից որ արտաքսեալ է յեպիսկոպոսէն իւրմէ* փխ. յոթերորդ և ութերորդ տողերը

8 AIJKLMNOPQRSTUVXYcbilnor չիք *վասն* DHê չիք *որ* BCDEFHêc *արտաքս եկեալ է* (ê չիք *է*) փխ. *արտաքսեալ է* KLMQRSTXYZ *իցէ* փխ. *է* IJVYd *իւրմէ* Ybq *եպիսկոպոսէ*

Է. Վասն ոչ ընդունել զեպիսկոպոս առանց թղթոյ։

Ը. Վասն քահանայից չտալ թուղթս կանոնականս յայլ տեղիս։

Թ. Վասն հնազանդ լինել եպիսկոպոսաց՝ կաթողիկոսին։

Ժ. Վասն զի ոչ է արժան քորեպիսկոպոսի քահանայ եւ սարկաւագ ձեռնադրել։

ԺԱ. Եպիսկոպոս որ յարքունիս երթայ։

ԺԲ. Վասն որ լիւրմէ եպիսկոպոսէն լուծեալ եղեւ։

ԺԳ. Եպիսկոպոս որ յայլ վիճակի ձեռնադրի։

ԺԴ. Վասն եպիսկոպոսի որ բամբասեցի։

ԺԵ. Վասն եպիսկոպոսի որ լուծեալ է։

ԺԶ. Վասն եպիսկոպոսի որ առանց վիճակի իցէ։

ԺԷ. Վասն եպիսկոպոսի որ ոչ չոգաւ յիւր վիճակն։

ԺԸ. Վասն եպիսկոպոսի զոր ոչ ընկալաւ ժողովուրդն։

ԺԹ. Վասն զեպիսկոպոս ձեռնադրել կաթողիկոսի արժան է։

1 R որ փխ. ոչ eg չիք ոչ p ընդունելոյ ed զեպիսկոպոսն bq եպիսկոպոսէ eg զեպիսկոպոսէն hilot թղթի t թխտի Y թտըց փխ, առանց

2 W քահանայի K չտալ թուխտս քահանայից d ոչ տալ f չտալ թոյէ(?) թուղթ q չկա փխ. չտալ Uhlnr t թուղթ bel թուխտ goq թուխթ hfqt կանոնական eg կանոնի n կանովնականս h չիք կանոնականս AF յայդ IJKLMQRSTXYZbdmq r այլ g չիք յայլ տեղիս

3 g հնազանդել hlo հնազանդելոյ t եպիսկոպոսաց հնազանդ լինիլ ır եպիսկոպոսին r եւ կաթողիկոսին KLMRTXZ կաթուղիկոսի Qhl o կաթողիկոսի SUWcdeknr կաթուղիկոսին

4 t վասն քորեպիսկոպոսի որ ոչ է արժան g վասն քորեպիսկոպոսի չձեռնադրել փխ. վասն.... ձեռնադրել Hê չիք զի KZ ոչ արժան է W չէ b քորեպիսկոպոսաց dıps քորեպիսկոպոսին hlo քորեպիսկոպոսից r քորեպիսկոպոս CDHKMNOPQR TVXYZêbcdefkmnqs կամ փխ. եւ R սարկաւարգ

5 Y ձեռնադրելոյ

6 bdegkmpqs վասն եպիսկոպոսի Kb q որք HKLMQRSTXYZefglq արքունիս O արքոնիս NO յաքսորիս փխ. յարքունիս d յարքունիսն երթայ եւ գայ b երթան W վասն թէ եպիսկոպոս որ յաքսորիս երթայ փխ. եպիսկոպոս... երթայ

7 IJMQRSTXYZd իւրմէ t յեպիսկոպոսէն իւրմէ bbklmops եպիսկոպոսէ q յեպիսկոպոսէ CDHê լուծեալ է hlo լուծաւ

8 bdgkms վասն եպիսկոպոսի R ո[ր] JQbemr այլ I այլ վիճակի որ ձեռնադրի êd վիճակ n ձեռնադրէ be g այս տողը դրված է ԺԶ և ԺԷ հոդվածների միջև ԺԷ N-ի տակ։

9 Y չիք վասն, բանբասիցի ê բամբասեսցի d բանբասեսցի bq բամբասէ e բամպասեսցէ g բամբասեսցէ h բամբասի beg այս տողը դրված է ԺԶ և ԺԷ հոդվածների միջև ԺԶ N-ի տակ

10 bcdefghiklmopqrst եղև փխ. է Y չիք եպիսկոպոսի

11 Xêd վիճակ Yghlo է (b եղե) փխ. իցէ kmps վիճակի իցէ և գայլոց վիճակ բռնադատէ Y 11-րդ տողը կրկնված է

12 Y եպիսկոպոս b եպիսկոպոսին Y b չոգաւ ի վիճակ (b վիճակն) իւր IJKLMQRSTXZdkr իւր e ի իւր fhl վիճակ

13 բացի bf-ից մնացած Ձեռ-երը որ Hl NOWekmps զժողովուրդն KLMQ RSTYZ ժողովուրդ X ժողովուրդս hlo զժողովուրդ իւր q չիք վասն.... ժողովուրդն

14 kmps վասն զի c չիք վասն Ykmp s եպիսկոպոս N զեպիսկոպոսի b q եպիսկոպոսի d զեպիսկոպոսն eg եպիսկոպոսին h եպիսկոպոսացն lo եպիսկոպոսն hlo կաթողիկոսի (h կաթողիկոս) ձեռնադրել NOW cdn կաթուղիկոսի U կաթուղիկոս fgqt կաթողիկոսին b կաթաղիկոսին e կաթուղիկոսին L արժան է կաթուղիկոսի

Ի. Վասն ժողով առնելոյ։
ԻԱ. Վասն չփոխելոյ եպիսկոպոս ի վիճակէ ի վիճակ։
ԻԲ. Վասն չկարգել եպիսկոպոսին փոխանակ իւր այլ։
ԻԳ. Վասն ընչից եկեղեցւոյ։
ԻԴ. Վասն եպիսկոպոսի որ ազգին ծախէ զեկեղեցւոյ իրս։
ԻԵ. Եւսեբիոսի բան։

Կանոնք Անտիոքայ

Յետ բազում ժամանակաց անցանելոյ դարձեալ բորբոքեցաւ աղանդն Արտեմոնայ, վասն ամենասուրբ տաւնից այլափոխումն առնել եւ յաւելուածս արտաքոյ կանոնեալ սուրբ ընթերցուածոց որ ի սուրբ առաքելոցն աւանդեցաւ եկեղեցւոյ սրբոյ. վասն որոյ ժողովեալ յԱնտիոք եպիսկոպոսք ԼԱ՝ սահմանեցին զկանոնս զայս, բանս ԻԵ։

2 Y չիք վասն R չփախելոյ Ս փոխելոյ Ydilort ոչ փոխելոյ h ոչ փոփոխելոյ e չփոխելոյ յեպիսկոպոսի չփոխել g եպիսկոպոսի չփոխել d զեպիսկոպոսն hlmo եպիսկոպոսին rt եպիսկոպոսի h յայլ փխ. ի (վիճակ)

3 Y չիք վասն, ոչ կարգել befhloq f չկարգելոյ g եպիսկոպոսին չկարգելս hl փոխանորդ o փոխնորդ g չիք իւր ê յայլ d այլ մարդ f զայլ ոք bgq չիք այլ

4 l յընչից lKMQRSTZ յեկեղեցւոյ PVY bfghiloqr եկեղեցոյ c եկեղեցոյն kmps վասն ընչից եկեղեցւոյ (ps եկեղեցոյ) հրամանաւ եպիսկոպոսին ծախել եւ մնալ

5 bdefhnq եպիսկոպոսին k ազգի MR XY ազգիս gm չիք ազգին BCDE LRSTUVYbcdfghiloqrt զեկեղեցոյ e զեկեղեցիոյ km եկեղեցւոյ ps եկեղեցոյ

6 ilo եւսեբիոս s ասեբիոսի kp վասն սեբիոսի (p սեբոսի) m վասն սեբիոսի ազգին բան eg վասն եւսեփիոսի բան և ամենայն ինչ (g չիք ինչ) W չիք եւսեբիոսի բան

7 ABCDEFHUWêûcdefgbiloprt չունեն երկրորդ վերնագիրը. b q կանոնականք (q կանոնական) սահմանք հայրապետացն շարագրեալ ի հոգւոյն (q հոգոյն) սրբոյ n նախադրութիւն անտիոքա կանոնիս K անտիոքայն c երկրորդ վերնագրի տեղը բաց են թողել

8 t զի յետ T ետ BCDFJMOPSUên r անցելոյ EYcı անցելոց egkmp qs անցանելոց lo յանցանելոյ H բորբեցաւ

9 bfilmpst արտեմոնեայ բացի BCD EFHêcdeghkoq-ից մնացած ձեռ-երը արտեմովնեայ de ամենայսուրբ ê տունից փխ. տաւնից H այլ եւս փոխումն (d այլ փոխումն) փխ. այլափոխումն

10 Y չիք առնել RXY չիք ընթերուածոց որ ի սուրբ e ընթերցւածոյն g ընթերծուածոյն

11 hlo առաքելոց t սրբոց (առաքելոց) Y որ աւանդեցաւ NOPVYêbcefgb iloq եկեղեցոյ bcdefghiklmopqr s չիք սրբոյ l նորոյ փխ. որոյ

12 hlo ժողովեալք lJKLMQRSTYZg անտիոք b յանդիոքա q յանտիոքայ û լա եպիսկոպոսք ի յանտիոք Wit երեսուն և մէկ (W մի) be fgq լ փխ. լա n կանովնս u իե զայս կանոնս W զայսոսիկ փխ. զայս d չիք զկանոնս զայս

13 eg զայս եւ բանս û չիք բանս YW չիք բանս իե hlo իդ բանս p ի և ե t իղ eg չիք իե

ՄԽԱ (ՄԼԷ) Ա. Ամենայն ոք ով եւ համարձակեսցին եւ լուծցեն զսահմանս սուրբ եւ մեծ ժողովոյն որ ի Նիկիայ ժողովեցան, եւ զառաքելոցն, իբրեւ էր անդ աստուածապաշտ եւ աստուածասէր թագաւորն Կոստանդիանոս, վասն ամենասուրբ տաւնից փրկութեան, կապել եւ մերժել յեկեղեցւոյ, թէ կացցեն եւս հակառակութեամբ ընդդէմ դառնալ որ ինչ բարեգոյնքն կամեցան եւ կարգեցին. եւ այս ասացաւ վասն աշխարհականացս։

Ապա թէ ոք ի գլխաւորաց եւ յառաջնորդաց եկեղեցւոյ՝ եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ յետ սահմանիս այսորիկ համարձակիցի շրջել եւ խռովել եւ խանգարել եւ փոփոխել զկարգս եկեղեցւոյ եւ առանձին լինել եւ ընդ Հրէայս կատարեսցէ զտաւնս, զայսպիսիս սուրբ եւ մեծ ժողովն աստեն առ ետեղ յայտնապէս աւտար համարեցան յեկեղեցւոյ, զի ոչ անձին միայն մեղաւ, այլ զբազումս ապականեաց, եւ թիւրութեան պատճառք եղեն. ոչ միայն զայնպի-

1 kms Ներածության և Ա կանոնի միջև երկրորդ վերնագիր՝ *իբ* (s չիք *իբ*) *կանոնք անտիոքայ* S *զամենայն* W *ամենայն որ ոք համարձակեսցէն* LNObglq *ով ոք* t *ոք ով ոք* h չիք *ոք* g *որ* փխ. *և (համարձակեսցին)* bqr չիք *և (համարձակեսցին)* e *համարձակեսցեն* hlo *համարձակեսցի* r *համարձակեցին* t *համարձակի* Q *լուծին* K *լուծցին* hl ot *լուծցէ* L *և (լուծցեն)* կրկնված է û *ռահմանս* cbfkmps *զսահման*

2 t *որբոյ և մեծի* û չիք *սուրբ և* s չիք *ի* û *ի Նիկեայ* g *ի Նիկիեայ* Yit չիք *ժողովեցան* efq *զառաքելոյն*

3 s *ընդ* փխ. *անդ* Y չիք *աստուածապաշտ և*

4 o *ամենայսուրբ* u *ամենայն* A *տաւնից* ծախ լուսանցքում սակայն նկատելի է որ ավելացրել են հետագայում BCDEHê չիք *տաւնից* Yê *փրկութեանն* bc *փրկութիւն* CDH *կապեալ*

5 c *և մերժել ևս յեկեղեցոյ եթէ կացցեն հակառակութեամբ* NW չիք *և* lM TYips *յեկեղեցոյ* Shlo *եկեղեցոյ* b *յեկեղեցւոյն* efgq *յեկեղեցոյն* bdefgkmpqs *եթէ*

6 t *զոր* û *բարեգոյնք* I *բարէգոյնք* n չիք *և* û *զայս* cefghlklmopqrst չիք *այս* s *ստացաւ* փխ. *ասացաւ* k չիք *ասացաւ*

7 IJKLMQRSTXYZûnp *աշխարհականաց* NOPVWhlot *աշխարհականացն*

8 Yûn *եթէ* c չիք *ոք* d չիք *ի* F *ի գլխաւոր* IJKLMQRSTXYZûeghlo *առաջնորդաց* ê *առաջնորդեաց* Yêcefghiloq *եկեղեցոյ* b *յեկեղեցոյ*

9 Wdhlo չիք *կամ (երէց)* I *յայսորիս* JW *այսորիս* Q *յայսորիկ* N *համարձակեցի* b *համարձակի* hlo *համարձակեսցի*

10 û *շրջիլ* lo *շրջեր* hlo չիք *և (խռովել)* eg *խառնակել* փխ. *խանգարել* Y չիք *և խանգարել* l *փոխել* RX Y *զկարգն* ê *զկարգ* IJYêbcefgbilop qr *եկեղեցոյ*

11 d չիք *և (առանձին)* cilort *առանձինն* t *լինիլ* bd չիք *լինել* A *և կամ ընդ*, *կամ*-ը աջ լուսանցքում որը ավելացրել են հետագայում BCDE FHKUWên *և ընդ կամ* bq *հրէաս* d *հրէայսն* e *հրէեաս* k *կատարեսցէս* RXYb *զտօն* (նաև *զտաւն*) r *զտօնսն* e *զտունս* փխ. *զտաւնս* NOR *զայսպիսս* XYhlo *զայնպիսին* Wûbckmps *զայսպիսիս* d *զայսպիսի* efgiqrt *զայսպիսիսն*

12 egq *ի սուրբ* k *և մեծ սուրբ* u չիք *սուրբ և* begq չիք *եւ մեծ* p *սաստեն* փխ. *աստեն* û չիք *աստեն առ ետեղ* kmps *և առ ետեղ* e *առ իտեղի* b *առնէ* փխ. *առ ետեղ* lb eq *յօտար* (նաև *յաւտար*)

13 KLMOSTZêûn *եկեղեցւոյ* Ybcefq *յեկեղեցոյ* ghlo *եկեղեցոյ* lnr *յանձին* km չիք *անձին* û *ոչ միայն անձին* cdefghilort *եղև* (û *եղաւ*) փխ. *մեղաւ* bq չիք *մեղաւ.... պատճառք* B *այղ* c *այլև* Hêehlo *բազումս*

14 X *թուրութեան* Y *թիւրութիւնն* i *զթիւրութեանն* eghlo *պատճառ* efghoq *եղև* û *զայնպիսիս* bq *զայնպիսին* e *զնոյնպիսին*

սիսն հատանել եւ ընկենուլ եւ որոշել ի պաշտամանէ եկեղեցւոյ, այլ եւ որք սոցին հաւասարել համարձակեսցան յետ մերժելոյ զայսպիսիսն, եւ որք մերժեցան՝ խափանեսցին եւս եւ յարտաքին պատուոյն, որ սուրբ կանոն եւ Աստուծոյ քահանայութիւն ընկալեալ գտանիցի։

ՄԽԲ (ՄԼԸ) Բ. Ամենեքին ով եւ մտանիցեն յեկեղեցի Աստուծոյ եւ լսա ունկն դնելոյ սուրբ գրոց եւ ոչ եւս հաւասարեսցեն առ եւտեղ աղաւթից հասարակ ժողովրդեանն եւ զդէմսն դարձուցեալ ի սրբութենէն ընդունելութեան գովութեանն ըստ իրաց ինչ ստահակութեան եւ յանդգնութեան ընդոտն հարկանիցեն եւ հեռանայցեն, զայսպիսիսն մերժել եւ ընկենուլ արժան է ի սուրբ եկեղեցւոյ մինչեւ խոստովան լիցին եւ ցուցցեն ամենայն աշխատութեամբ եւ տառապանաւք զապաշխարութիւն իւրեանց եւ աղաչեսցեն թերեւս այսպէս արժանի լինիցին ընդունելութեան։ Իբրեւ ոչ իցէ նոցա մարթ հաւասարել

1 U հատանուլ kmps և որոշել և ընկենուլ hlo չիք և որոշել DH զի փխ. ի b ի պաշտմանէն dl ի պաշտմանէ q ի պաշտպանէ փխ. ի պաշտամանէ L յեկեղեցւոյ Yêcefghlo եկեղեցոյ bq յեկեղեցոյ

2 b այլք q այլք և որ t որք ընդ սոցին hlo սորին DHê հաւասար ûcp t հաւասարեալ hlo հաւասարեն R հաւատարեալ փխ. հաւասարել Q մերձելոյ (c մկրտելսյ) փխ. մերժելոյ

3 L զայսպիսինն L զայսպիսիսնն PV Wefghnoprst զայնպիսիսն û զայսպիսիս ı զայսպիսին d խափանեցան bq չիք եւ Pcefghkmpst չիք եւ (յարտաքին) HIJKLMQRSTXYZb begpq արտաքին û արգաքոյ

4 FLMûd պատւոյն b կանոնքն բացի hlo-ից մնացած Ձեռ-երը կանոնք հմմտ. հուն. ὁ ἅγιοσ κανών Vk m յաստուծոյ eû քահանայութիւնն

5 Y գտանիցին begq գտանի

6 CDHIJKLMNOPQRSTVXYZWûdr t ամենեքեան Wr որք (t ոք) փխ. ով bq նովաւ փխ. ով եւ h ով ոք եւ eg որ փխ. եւ (մտանիցեն) Wd չիք և (մտանիցեն) Q մտանիցին Yhl մտանիցէ KLMQRSTYZ lp եկեղեցի d յեկեղեցին

7 begq աստուածային փխ. սուրբ û չիք և eû առ իտեղ bg առ տեղ c աղաւթիցն

8 Whlo ժողովրդեան l ի փխ. և û bı զդէմս d դէմս l դեմսն Y զընդ դէմսն փխ. զդէմսն Urt դարձուցանել û ի սրբութենէ

9 Xk ընդունելութեանն irt ընդունելով CDHIJKMOQRSTUV XYZWûbdhnloq գովութեան ir t գովութեամբ NOW իրացն lo իրացին (h երացին) փխ. իրաց ինչ ho ի ստահակութեան l խստահակութեան Y ստահակութեանն

10 egq յանդգնու b ոտն eg ընդ յոտս h չիք և հեռանայցեն E զայսպիսիսս Xcdefghlklmnprt զայնպիսիսն û զայնպիսիս b զայնպիսին o զայնպիսն

11 d մերժել պարտ է և ընկենուլ h չիք և (ընկենուլ) IJû չիք ի eg չիք ի սուրբ L ի սուրբ գրոց յեկեղեցւոյ MRX յեկեղեցւոյ Vêcbilopqr եկեղեցոյ Yeg յեկեղեցոյ b խորհրդոցն փխ. եկեղեցւոյ ceg խոստովանեսցին d խոստովանեսցեն

12 hıloprst լինիցին kdik ցուցեն ê ցուցցին b ցուցին q ցուցանին bcdefghiklmopqrst աշխատանաւք (Ըստ աշխատանօք) b չիք և տառապանաւք

13 KLMQTXZd ապաշխարհութիւն S ապաշխարութեան eh զապաշխարութիւնն IJ թեռեւ bq թերեւս այս այսպէս ê այսպիսի Y զայսպիսիսն զի արժանի g այնպէս

14 IJKLMNOQRSTXYWûbcdefghiklm nopqrst լիցին Yb ընդունելութեանն hlo իրր eg ինչ է (hlo եթէ) փխ. իցէ Um չիք նոցա INO Zbghklmopqs մարդ cd մարգ (c մարթ) նոցա t հաւասարիլ

այնոցիկ որ ազատեալ են ի կապանաց եկեղեցւոյ եւ որ ընդ եկեղեցեաւն իցեն, եւ ոչ ի տունս ուրեք զատ ընդ այնպիսիսն մարթ իցէ յաղաւթս կալ որ մերժեալ իցեն յեկեղեցւոյն։ Եւ ոչ ի ժողով կամ յիշխանութիւն այլոյ եկեղեցւոյ արժան է մերձեցուցանել զայնպիսիսն։ Ապա եթէ երեւեսցի ոք կամ գտցի ոք յեպիսկոպոսաց կամ յերիցանց կամ ի սարկաւագաց կամ ո ոք եւ իցէ յաշտիճանէն եւ անհաւասարացն հաւասարեաց՝ զայնպիսին ընդ նոսին արժան է մերժել եւ կապել, զի պատճառք եղեն պղտորման եւ զմիմեանս հարկանելոյ կանոնաց եկեղեցւոյ։

ՄԽԳ (ՄԼԹ) Գ. Եթէ երէց ոք կամ սարկաւագ կամ բնաւ ոք ի քահանայական կարգէ լքանէ թողու զիւր իշխանութիւնն եւ զընակութիւնն եւ յայլ փոխեսցի իբրեւ այն թէ ամենայն իրաւք հեռացաւ եւ բնակել յայլում իշխանութեան կամեսցի՝ այսպիսին բազում ժամանակս պաշտել մի իշխեսցէ. թէ առաւելապէս եւս ի կոչ եպիսկոպոսին

1 ú այն[ոց]իկ Yt որք f կապտնեաց IJPVYêbcefghilopqrs եկեղեցոյ Yt որք Y եկեղեցաւ bq եկեղեցեաւ W եկեղեցաւն

2 eg ի տուն d չիք ընդ Iûit այսպիսիսն Weg այնպիսին bq այդպիսին r այտպիսիսն d [այն?]պիսիսն h այսպիսիսն s անպիսիսն NO dl մարգ befgq է փխ. իցէ

3 d մերժիցեն c մերժ[իցեն?] û մերձեալ փխ. մերժեալ FIJLMPTYbcefg յեկեղեցոյն H յեկեղեցւոյ û եկեղեցւոյն hlo յեկեղեցոյ p եկեղեցոյն W չիք ոչ U կամի û և փխ. կամ

4 CDHIJKLMQRSUYZbdeghloqr իշխանութիւն ê իշխանութիւնն n իշխանութեան Ubn այլոց û այլ IJNOPVYêcefghiloqt եկեղեցոյ r յեկեղեցւոյ bq այն (ef ան) փխ. արժան ûg չիք արժան է R մերձեցուցանէ NOWg զայնպիսին

5 bcefgkmps թէ d թէ ոք երեեսցիւք q թէ ոք երեեսցի ոք կամ bg չիք ոք e ե փխ. ոք կամ A կամ գացի ոք ծախ լուսանցքում hlo չիք կամ ղացի ոք t չիք ոք (յեպիսկ.) IJKLMQRSXYZûegq եպիսկոպոսաց hlo յեպիսկոպոսացն

6 IJûk երիցանց Q յերիցունց begq իրիցանց co յիրիցանց Y և կամ MRXYbegq չիք ի bdegqt ով փխ. ո Jhilopr չիք ո ilr որք փխ. ոք f չիք ոք h և որք փխ. ոք և d որ փխ. և (իցէ) begq չիք և (իցէ) hlo իցեն DEIJKLMNOQSTVZêû dit յաստիճանէն Y ի յաստիճանէն Whlops յաստիճանէ begqr աստիճանէն k աշտիճանէն

7 KLMQRSTXYZ անհաւասարաց c dt յանհաւասարացն b անհաւատացն (eg որ անհաւատիցն) փխ. անհաւասարացն MQRSTYZdh չիք հաւասարեաց IJNORXYêbcdfhikl mopqst զայնպիսիսն u զայնպիսիս eg զայնպիսիքն Y չիք ընդ նոսին befgq նոսա

8 bdefgq կապել և մերժել U չիք և կապել RXY միմեանս o զմիմիանս

9 n կանովնաց IJ յեկեղեցւոյ VYêbcefghlkloqrs եկեղեցոյ

10 d չիք ոք (կամ) Y և փխ. կամ (բնաւ) Y ուխտ (b որք) փխ. ոք (ի) eg բնաւ որ ոք û չիք ոք (ի) D ի քահանական beg ի քահանայից q ի քահանայիցն

11 t և թողու h թողուլ IT զիշխանութիւն q զիշխանութիւնն KLQRSXZWûdfhlno իշխանութիւն IKLMQRSTXYZWdefgklmnps զընակութիւն û զբանականութիւն befglm չիք և (յայլ) IJSûlm այլ

12 bq յայլ տեղ փոխեսցի KLMRTXZ փոփոխեսցի d փոփեսցի g փոխիցի bfq յայն dkmps եթէ q յամենայն bcdefgkmpqs բնակեաց hlor բնակեալ ı բնակեցաւ

13 HIKLMQRSTXYZû այլում Yêk իշխանութեանն bq իշխանութեամբ d իշխանութիւն c և կամեսցի Y կամեսցին DHbcegbn այնպիսին I այսպիսի û զայնպիսին q յայնպիսոին

14 k պաշտեսցի, չիք մի IJKLMNOPQRSTVXZWû եթէ Y և թէ hlo t առաւել ê առաւել այսպէս Yb չիք եւ Hb չիք ի b կոչի cd կոչել

իւրոյ եւ դառնալ յիւր իշխանութիւն հրամայեսցէ եւ ազաչիցէ եւ ոչ ունկն դնիցէ եւ յամիցէ եւս ի ստահակութեանն՝ ամենայն իրաւք մերժել եւ ընկենուլ արժան է զայնպիսին ի պաշտամանէն իբրեւ ոչ եւս մուտ իցէ ընդունելութեան ի նոյն գնա հաստատել։ Ապա թէ յետ մերժելոյն վասն այսպիսի իրաց այլ եպիսկոպոս ընդունիցի. եւ նա կշտամբութեան արժանի լիցի ի միաբան ժողովոյն՝ իբրեւ այն թէ եղեալ եւ անգոսնեաց զգիրս եւ զկարգս եկեղեցւոյ։

Մխ՛Դ (Մխ) Դ. Եթէ ոք յեպիսկոպոսաց ի ժողովոյ անտի որոշեցաւ, երէց կամ սարկաւագ՝ յիւրմէ եպիսկոպոսէն, եւ համարձակեցաւ գործել զգործ ինչ պաշտաման, կամ եպիսկոպոս ըստ կանխելոյ եւ յառաջ սովորութեանց կամ երէց կամ սարկաւագ, մի՛ եւս մարթ կամ պատշաճ իցէ նոցին յոյս ունել բնաւին յայլմէ ժողովոյ հաստատել յայս իրս եւ ոչ ապաշխարութեան կամ թողութեան հասանել։ Այլ եւ որք հաւասարեն այսպիսեացն՝ զամենեսին մերժել արժան է յեկեղեցւոյ եւ առաւելապէս եւս թէ ուսեալ էին զպատուհասն որ

1 IJKLMQRSTXYZkn իւր u զդառնալ ĉegiloqrt իշխանութիւնն Y և հրամայիցէ begq համար իցէ փխ. հրամայիցէ s հնրամայիցէ W աղաչեսցէ
2 hlo և թէ (h եթէ) ոչ F ունկն hl դիցէ. ho այլ (l յայլ) փխ. և (յամիցէ) bq դի կամիցէ փխ. և յամիցէ ê համիցէ befgq չիք եւ ի FJNQS Xubdnq ստահակութեան W յստահակութեան bq իրին
3 dt մերժեալ beigq ընկենուլ գնոսա արժան է NO զայնպիսիսն befg q չիք զայնպիսին êbdgm ի պաշտամանէն q ի պաշտպանէն փխ. ի պաշտամանէն p իբր
4 d ոչ և ոչ c և փխ. եւ Wbd մաւտ փխ. մուտ MRY ընդունելութեանն b հաստատատել
5 Xbilmorst եթէ b չիք յետ it մերձելոյն (r մերձենալոյն) փխ. մերժելոյն ûhilort այնպիսի eg իրացս R ի րաց փխ. իրաց e եպիսկոպոսս d ընդունիցէ
6 U և ի նա mps նա ի կշտամբութեան Y կշտանբութեան êbdq կշտամբութեամբ eg արժան bbq լինիցի d լիցին Uhdn չիք ի g ժողովրդոյն փխ. ժողովոյն Zû իբր
7 ho զայն hlo որ փխ. թէ H եղեալ r լոյծ NOW անարգեաց փխ. անգոսնեաց K գիրս g չիք զգիրս և IJûe զկարգ h զկարգն JTYêbcefg biklopqs եկեղեցոյ
8 F ի յեպիսկոպոսաց HJILSVûbhl o եպիսկոպոսաց bcdhiklmoqrt ի ժողովոց ps ի ժողովրդոց փխ. ի ժողովոյ
9 IJKLMQRSTYZûkmps իւրմէ W յեպիսկոպոսէն ê եպիսկոպոսին hl o եպիսկոպոսէ q և կրկնված է cd գործ ինչ գործել
10 Kbg ինչ զգործ (g գործ) ûkmp s գործ ê ինձ փխ. ինչ êeg պաշտման bq պաշտպան փխ. պաշտաման hlo եպիսկոպոսն l ընդ փխ. ըստ efgq կանխելոց n կանխելւոյ dhlo յառաջի
11 cdefghiklmoprst սովորութեանցն hlo չիք կամ (երէց) p երէցն t և կամ (սարկաւագ) DMNORSXYê dl մարգ û և փխ. կամ (պատշաճ)
12 KLMQRSTXYZ պատշաճի, չիք իցէ û նոյին փխ. նոցին ê յուս h ունիլ V ժողովս hlo ժողովէ b ժողովելոյ I հաստատեալ
13 Yûeg այս IJûhlo չիք յայս (IJû ունել յայս) իրս.... հասանել Y ապաշխարութեամբ Yê թողութեանն b հասանելոյ ABF այդ
14 g որ NOVWb յայսպիսեացն Ucdef ghiklmnoprst այնպիսեացն q յայնպիսեացն ê զամենեսին hdh զամենեսեան r յարժան է Y այսպիսեացս n արժան է մերժել
15 S եկեղեցւոյ Vefgilr եկեղեցոյ Ybc boq յեկեղեցոյ bcdefghiklmopqr st չիք և e և առ առաւելապէս e թէ եւ h չիք եւ R ուսել էին

յառաջագոյն ասացեալ էին եւ կշտամբեալ եւ համարձակեցան այսպիսեացս հաւասարել։

ՄԽԵ (ՄԽԱ) Ե. Երէց ոք կամ սարկաւագ արհամարհեաց զիւրոյ եպիսկոպոսին զհրաման, իբրեւ մերժեալ էր զնոսա յեկեղեցւոյ եւ առանձին ժողովեցան կամ ժողովեսցին եւ սեղան հաստատեցին եւ ի կոչ եպիսկոպոսին ոչ եկին եւ ընդդէմ եղեն եւ անարգեցին եւ ոչ կամեցան զբանս նորա լանձն առնուլ եւ լսել, իբրեւ միանգամ եւ երկիցս կոչեաց, զայնպիսիսն բնաւին մերժել արժան է եւ ոչ եւս մխիթարութեան ինչ հասուցանել իբրեւ ոչ եւս կարող են զնոյն պատիւ ընդունել ամենեւին։ Ապա եթէ յամեսցեն եւս ի նմին իւրս խռովութիւնս առնել եւ ամբոխս յարուցանել յեկեղեցւոյ վերայ յարտաքին իշխանութենէ եւ ի զաւրութենէ ուստեք, զայնպիսիսն իբրեւ զխռովարարս դարձուցանել եւ սանձարեկ առնել արժան է։

ՄԽԶ (ՄԽԲ) Հ. Եթէ ոք լիւրմէ եպիսկոպոսէն լաղաւթից մերժեալ իցէ՝ չէ արժան ումեք զայնպիսին ընդունել, բայց եթէ նախ լիւրմէ եպիս-

1 W չիք (էին) և Y զի և

2 HNOVWk յայսպիսեացս b յայսպիսեացսն q յայսպիսեացն KLMSTegir այնպիսեացս Q այնպիսեաց RXYZhlo այնպիսեացն Wb հաւասարեալ t հաւասարիլ

3 Lbhlo չիք ոք êhq արհամարհեացէ eg արհամարհիցէ KLMNOPRSVXZi զիւրոց Qb զիւրեանց Y իւրոյ û եպիսկոպոսի b եպիսկոպոսն

4 êht զհրամանն û հրաման b հրամանաւն c զհրամանսն dfkmps զհրամանս eg հրամանս lo հրամանն q հրամանաւ d իւր փխ. իբրև û զմերժեալ beq մերժէր f մերժել g մերժէ Vbefgipq յեկեղեցոյ Y եկեղեցոյ ch յեկեղեցոյն d զեկեղեցւոյ lo եկեղեցոյն hlo առանձինն

5 ê ժողովեսցեն hefq ժողովին g չիք ժողովեսցին և l հաստատեսցին q չիք ի b կոչ n կոչել

6 r ոչ եկին և ոչ ընդդէմ

7 ht և լսել և իբրև d կամ փխ. և (երկիցս)

8 ê երիցս փխ. երկիցս RXY և կոչեաց W չիք կոչեաց g կոչեաց զնոսա զայնպիսին uq զայնպիսիս b զայսպիսին ehlo զայնպիսին BCDEHê չիք բնաւին

9 Ycd մխիթարութիւն dhloq չիք ինչ c հասուցանել ինչ g հասանել

10 ABCDEFHIJKLMNOPQRSTUVXYZWêûkmn ունել փխ. ընդունել K իբրև փխ. ապա NOWbcefghlopq թէ e համեսցեն n յամեսցին q ամիցեն bcdefghiklmoprst յամիցեն h չիք ի bq մին փխ. ի նմին

11 H յիւրս hlo իւրսն g չիք իւրս IJûcdfhklmopqs խռովութիւն eg խռովութեան b չիք խռովութիւնս MRX յամբոխս Y յանբոխս chlo ամբոխ e յամպոխս U յարուցանեն IJNOPTYbcfilmpqrs յեկեղեցոյ LSu եկեղեցւոյ ego եկեղեցոյ t ի վերա եկեղեցւոյ

12 IJbegbq արտաքին lo արտաղին û արտաքոյ W յարքունին փխ. յարտաքին Q իշխանութիւն է X յիշխանութենէ ê յիշխանութենէն bq իշխանութենէն Uûkm չիք ի b չիք և ի զաւրութենէ q ի զաւրութենէն NOW յուստեք b ուտէք (c ուրեք) փխ. ուստեք R զայսպիսն J զայնպիսն XYbqt զայսպիսիսն u զայնպիսիս r զայնպիսն

13 Vbhq զխռովարար û խռովարար bq և դարձուցանել u արս դարձուցանել NOWfhq սանձնարեկ o սանձայրեկ eg անձնարեկ (b անձնայրեկ) փխ. սանձարեկ d արժան է առնել

14 IJYû իւրմէ ê յեպիսկոպոսին bq եպիսկոպոսէ I յաղօթակից bq աղաւթից befgq ոչ է

15 IJKMQRSVYZû իւրմէ d յիւրմէն g թէ նախց իւրմէ K եպիսկոպոսին ê յեպիսկոպոսէն bhlo եպիսկոպոսէ

կոպոսէն ընդունիցի՝ բայց յորժամ ժողով լինիցի եպիսկոպոսաց եւ պատահիցէ եւ ապաշխարիցէ առաջի նոցա եւ ի հաւան ածցէ զժողովն՝ կամ ընդունելութեան արժանի լիցի ի նոցանէ, կամ պատուհասի։ Նոյն սահման կրեսցի ի վերայ աշխարհականաց՝ երիցանց, սարկաւագաց եւ ո ոք եւ իցէ ընդ կանոնաւք։

ՄԽԷ (ՄԽԳ) Է. Մի՛ զոք բնաւին առանց թղթոյ եւ խաղաղութեան յեպիսկոպոսէն՝ յեպիսկոպոս ընդունիցիք ամենեւին։

ՄԽԸ (ՄԽԴ) Ը. Երիցունք որ ի գեաւղս կամ ի քաղաքի իցեն՝ մի՛ իշխեսցեն ամենեւին կանոնաւոր թուղթս տալ, բայց միայն առ եպիսկոպոսս մերձաւորս եւ ծանաւթս, որպէսխս էր ապաստան, համարձակիցին եւ տալցեն, այլ որ աւծեալ քորեպիսկոպոսքն իցեն՝ նոքա իշխեսցեն տալ։

ՄԽԹ (ՄԽԵ) Թ. Որ յիւրաքանչիւր իշխանութեան եպիսկոպոսք իցեն իմասցին, զի մայրաքաղաքաց եպիսկոպոսն թիկունք է նոցա եւ հոգաբարձու եւ ամենայն ոք զի՛նչ եւ պատասխանի կամի առնել, առ նա ընթանայ, թէ մուրհակ՝ արքունի եւ իշխանաց, վասն իրաց

1 NOWbilort լինի n լիցի
2 eg նոցա և ի հարուածոց է ամենայն ժողովն կամ ընդունելութեան l չիք ի, հաւանասցէ bq ածէ զամենայն (զ ամենայն) ժողովն
3 ûeg արժան êq լինիցի ê չիք ի (նոցանէ)
4 NOYW կըրեսցէ (Ցան կրեսցէ) t եղիցի փխ. կրեսցի F չիք նոյն սահման.... աշխարհականաց H աշխարհակաց
5 q իրիցանց b իրաւանց (k իւրեանց) փխ. երիցանց bq և սարկաւագաց hl եւ փխ. և (ո ոք) H չիք և (ո ոք) bdqt ով փխ. ո bklmps չիք ո kms որք (p որ) փխ. ոք FHûb cdefghikpqrst չիք և (իցէ) W կանոնովքս cd կանոնօք է n կանովնոք hlo կանոնիւք. բացի Vbefgik mpqrst-ից մնացած Ձեռ-երը կանոնովք
6 s [մ]ի J խաղաղութեանն HIJKLM QSYZûhloq եպիսկոպոսէն Nn յեպիսկոպոսէ
7 IRUVrt եպիսկոպոս g չիք յեպիսկոպոս bcdefgkmpqs ընդունիցիմք
8 b իրիցունք e ոք (g որք) փխ. որ BCD EFHZê գեղս IJKLMPQSTV գեւղս RXWûcdgbrt գիւղս b գիւղ e գուղըս Y և փխ. կամ bfkmpqs կամ որ ի H քաղաք deghlo ի քաղաքս ê իցին kms և մի n իշխեսցին
9 bg կանոնեալ eo կանոնաւորեալ hil ort կանոնական n կանովնաւոր Y թողթս CDEFHNOQWêûceghl kpqrst եպիսկոպոս b չիք միայն bd եպիսկոպոսն
10 Wûr մերձաւոր N որպիսի էր ï ապաստանի befgq չիք ապաստան eg համարձակիցն dgknp համարձակիցեն ho համարիցին փխ. համարձակիցին
11 H տայցին ARbn տացցեն cdhirt տացեն l տացին A այղ kn զոր IJ W աւծեալք êûkm քորեպիսկոպոսք t քորեպիսկոպոսունքն KMQRST YZ եպիսկոպոսքն (Wbefgq եպիսկոպոսք) փխ. քորեպիսկոպոսքն bcdefgkmpqs են փխ. իցեն
12 H նորա
13 Un ոյք (hlo որք) փխ. որ g չիք որ IJUVYûegn իւրաքանչիւր Hq իշխանութիւն LMRTYZê իշխանութեանն r յիշխանութեան b եպիսկոպոս ê իցին lo են փխ. իցեն
14 ê իմասցեն Y չիք զի d զի ի Ybo r եպիսկոպոսքն u եպիսկոպոս bq թիկունքն Y նոցա թիկունք RXY չիք է
15 LMXYk հոգէբարձու delq հողայբարձու Y զի փխ. և (ամենայն) R է (p եթէ) փխ. և (պատասխանի) bk չիք և dkmps կամ փխ կամի kmps և առնել hlo չիք առնել
16 hlort ընթանալ ırt կամ փխ. թէ Q չիք թէ մուրհակ... իշխանաց hilort չիք և (իշխանաց) W յիշխանաց b իշխանացն E իշխան b երից փխ. իրաց

եկեղեցւոյ եւ կարգաց հասարակաց. վասն այսորիկ կամ եղեւ թէ եւ պատուով յառաջ իցէ եւ առանց նորա մի իշխեսցեն ինչ գործել ըստ նախնեացն սովորութեան հարցն մերոց, որպէս կարգեալ են կանոնք. բայց միայն զայս իշխեսցէ գործել յիւրում իշխանութեանն եթէ գեաւղք եւ եթէ գաւառք, եթէ ածումն երիցութեան եւ սարկաւագութեան կամ զինչ վարք իցեն իւրոյ գաւառին եւ իշխանութեանն, ամենայն ճշմարտութեամբ եւ հոգաբարձութեամբ եւ ընտրութեամբ խնամով գործեսցէ, այլ յայլոց ամենեւին մի իշխեսցէ գործել եւ ձեռնամուխ լինել արտաքս, քան զկամս մայրաքաղաքի եպիսկոպոսին եւ ոչ նմին կաթողիկոսին առանց հաւասարութեան այլոց եպիսկոպոսացն գործել ինչ։

ՄԾ (ՄԽՁ) Ժ. Որք ի գեաւղս կամ ի գաւառս իցեն, այսինքն են քոր-

1 JQTVYZêbcefghilopqrt եկեղեցոյ d հաւասարակաց KLMQRSTXY Z կամ եղև վասն այսորիկ l որոյ փխ. այսորիկ b թէ

2 hn պատւով f պատ[ու]ով l [պ]ատուով Seg առաջ bq վաճառիցէ փխ. յառաջ իցէ hlo չիք և Lbfhil nopqrst իշխեսցէ eg իշխեսցի k յիշխեսցէ hlo զինչ t գործել ինչ

3 e ընդ փխ. ըստ ûkm նախնեաց beg q կանխեացն (P նախընթաց s նախնթաց) փխ. նախնեացն KL MQRSTXYZc սովորութեանց b չիք սովորութեան.... եկեղեցւոյ մինչև 213-րդ էջի 1-ին տողը X հայրցն A որպէս ձախ լուսանցքում cdef ghiklmopqrst չիք որպէս û չիք որպէս.... գործել ինչ մինչև հոդվածի վերջը

4 n կանովնք e զայս մի իշխեսցէ h զայս ինչ իշխեսցէ cdefgkmpq s իշխեն IJKLMQRSTXYZd իւրում efgq իւրեանց փխ. յիւրում FIKLMQRSTUXZWdefginqr իշխանութեան

5 BCDEFHê գեղք lPTXn զեւղք JKL MQRTVYZWcdeghlmoq գիւղք Ucdfhiklmopqrst չիք եւ (եթէ) RSTXZ և թէ Q թէ եւ փխ. և եթէ KLM թէ (ածումն) KLMQRSX YZ յածումն (Ցաև յօծումն) Q էրէցութեան RZ իրիցութեան Y երիցութեանն d քահանայութեան KLMQRSTYZd կամ փխ. (երիցութեան) եւ

6 Y սարկաւագութեանն. բացի IJKL MQRSTXYZd-ից մնացած ձեռ-երը սարկաւագութեան (U եւ սարկաւագութեան ê սարկաւաղաց) եւ երիցութեան (eg րիցութեան հմմտ-հուն. ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους U կազմ ինչ փխ. կամ զինչ d զինչք Qd վարձք (W կամք) փխ. վարք CDFHIJKLMQRSTUX ZWêdbn իշխանութեան

7 H չիք ամենայն e ճշմարտութեանն d ճշմարտութեան hl հոգէբարձութեամբ l հոգէբարձու t չիք և

8 t չիք ընտրութեամբ hlo ի գործեսցէ ps գործեսցի ABC այգ r և այլ A յայգոց BCDEFHNOPUVWê n յայլոյ IJKLMQRSTXYZ այլոյ drt այլոց eigq յայլոցն hlo այլոցն t մի իշխեսցէ ամենևին U չիք մի

9 i գործել գործ s գործեն l և ի ձեռնամուխ t լինիլ n արտաքոյ d չիք զկամս êcdhklmost մայրաքաղաքին egiq մայրաքաղաքաց f մայրաքաղաքացի

10 eg և եպիսկոպոսին Y և թէ ոչ ի նմին hlo ոչ ի նմին JKLMQRTVX Zêdgimnort կաթուղիկոսին s կաթաղիկոսին Y հաւասարութեանն

11 A այգոց cdefgkmpqs այլոց (d յայլոց q հայոց) եպիսկոպոսաց հաւասարութեան KLMNOQRSTXY ZWirt եպիսկոպոսաց Y գործելին, չիք ինչ

12 RY որ l ոյք H և ոք BCDEFH ի գեղս PSdn ի գեւղս IJKLMRTV XZWûcghloqr ի գիւղս Q ի կիւղս ê ի զիղս P և փխ. կամ d իցէ ոք եպիսկոպոս փխ. իցեն.... քորեպիսկոպոսք ê իցին NO այսինքնին F է փխ. են cgt չիք այսինքն են NO WP չիք են

եպիսկոպոսք. զի թէեւ զձեռնադրութիւն եպիսկոպոսաց ունին, կամ եղեւ մեծ ժողովոյն, զի ծանիցեն զչափ իւրեանց եւ դարմանեսցեն. որ ընդ նոքաւք եկեղեցիք իցեն, վասն նորին շատ եւ բաւական եղիցի հոգալ եւ խնամ ունել, այլ կարգեսցեն եւ արասցեն դրակարդացս և կէսսարկաւագաց, կշտամբիչս. եւ սմին իրաց շատ լիցին առ ի մերձեցուցանել եւ յառաջ ածել յայսպիսի աստիճան, այլ ոչ երէց կամ սարկաւագ ածանել եւ համարձակել արտաքս քան զկամս եպիսկոպոսին ընդ ոյր ձեռամբ է ինքն եւ գաւառն։ Ապա եթէ համարձակեսցի ոք անցանել զորոշեալ սահմանաւ, անկցի ի նմին պատուէ յորում յառաջն էր. բայց քորեպիսկոպոս առնել կամ կարգել որ քաղաքին եպիսկոպոսն է՝ նմա անկ է առնել, զոր արժանի համարեսցի։

ՄԾԱ(ՄԽԷ)ԺԱ. Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ կամ ով եւ իցէ ի կարգէն՝ արտաքս քան զկամս եւ կամ առանց թղթոյ որ գաւառին եպիսկոպոս իցէ, եւ առաւել եւս որ մայրաքաղաքին իցէ, դիմեսցէ առ Թագաւորն՝ զայնպիսին ցոյց արասցեն եւ ընկեսցեն եւ մերժեսցեն ոչ միայն ի հաւասարութենէն, այլ եւ ի պատուոյն զոր ունէր, զի իբրեւ ձանձրացուցանել կամեցաւ զաստուածասէր

1 I եթէ և Yûegs ձեռնադրութիւն ê զձեռնադրութիւնն eg եպիսկոպոսին hlo եպիսկոպոսացն t յեպիսկոպոսաց eg չիք ունին
2 r և փխ. եղև A մեծ ժողովոյն ձախ լուսանցքում ավելացրել են հետագայում r զմեծ t մեծի RX չիք մեծ Vn զչափս hilort և զչափ hlo զարմանիցեն
3 êht որք gq նոքա cdefgkmps եկեղեցիքն d են փխ. իցեն R ընական (XY բանական) փխ. բաւական
4 H եղեցի KLMQRSTXYZ եկեղեցի փխ. եղիցի ghlo լիցի RXYûc խնամել փխ. խնամ ունել B այդ Y գրակարդաց
5 d կիսասարկաւագաց q կէսսարկաւաց ps և կշտամբիչս Q սիմին û նմին
6 V լինիցին S առաջ eg չիք յառաջ ածել IJKLMQRSTXYZûhilno q այսպիսի IV յաշտիճան DEHNORUXYZWêûdeghlmnopqrs աստիճան ıt յաստիճան
7 ABCF այդ hilor և այլ t և այլոց փխ. այլ ոչ r և փխ. կամ H չիք և efgq կամ փխ. և
8 egq զկամ û ընդ որոյ cd որ ընդ փխ. ընդ ոյր hlo որ DH իքն փխ. ինքն û ղաւաղան փխ. գաւառն
9 chloq թէ IJû եթէ ոք համարձակեսցի ոք (Jû չիք ոք) անցանել ê համարձակեաց W չիք ոք eg յանցանել hlo անցանեն LQ զորոշեաց Wr որոշեալ
10 բացի hilor-ից մնացած Ձեռ-երը անկցին L պաաւէ IJKMQRSTXYZ որում Sdın առաջն u առաջին s քորեպիսկոպոս
11 ê յոր hlo որ ի q քաղաքի h նմանէ lor է նմայ է անկ i նմա է անգ t նմա է ակն առնել J անկնէ h անկ eg յանձնէ (q անձնէ d կարգէ) փխ. անկ է
12 hlo զորս ê արժան է rt հրամայեսցի փխ. համարեսցի
13 ıpqrt թէ û չիք եպիսկոպոս կամ Un ով ոք և Hhiklmoqr չիք և de gt ոք փխ. և
14 Q ի կարգին û արտաքոյ, չիք և ı r թղթոց p թղթի
15 K գաւառին իցէ եպիսկոպոս eg hqt եպիսկոպոսն d մայրայքաղաքին
16 KL դիմեսցի բացի RUXYcdhilnor-ից մնացած Ձեռ-երը Թագաւոր ır զայսպիսին hlo զայնպիսիսն d արարասցեն L ընկեսցին
17 û և մերժեսցեն և ընկեսցեն Jp չիք և ընկեսցեն Y և ոչ q ոչ միայն կրկնված է H չիք ոչ միայն BCDEFHIJêûeg ի հաւասարութենէ A այդ h չիք ի (պատուոյն) L X պատուոյն û պատուոյ
18 q ունէրն Jû ձանձրացուցանէ d աստուածասէր

թագաւորին մերոյ զլսելիս արտաքս քան զկարգս եկեղեցւոյ։ Ապա եթէ հարկ ինչ իցէ ի կոչ իրաց առ թագաւոր դիմել՝ գործեսցէ խորհրդովք եւ կամաւք ըստ իշխանութեան, որ մաւր քաղաքաց եպիսկոպոսն իցէ եւ որ ի գաւառին եպիսկոպոսքն իցեն, նոցին թղթովք թոշակեսցի՝ յոր ճանապարհ դիմեսցն։

ՄԾԲ (ՄԽԸ) ԺԲ. Եթէ ոք լիւրմէ եպիսկոպոսէն անկաւ, երէց կամ սարկաւագ, եւ ղեպիսկոպոսին զդատաստան ոչ յանձին կալաւ եւ համարձակեցաւ ձանձրացացանել զլուր ժողովոց բազմաց, որպէս թէ զինչ իրաւունս ունիցի՝ առաջի բազում եպիսկոպոսաց ասիցէ եւ ի նոցանէ զարդար դատաստանի վճիռն ակն ունիցի առնուլ։ Ապա եթէ ի նոցանէ սրտնեղեցաւ եւ անգոսնեաց, եւ համարձակեցաւ առ թագաւորն դիմել եւ ձանձրացուցանել, զայսպիսիս մի արժանի առնել թողութեան կամ ընդունելութեան եւ կամ բնաւ լոյս ինչ տալ, զի առ յապա հաստատեսցի ի նոյն տեղի։

ՄԾԳ (ՄԽԹ) ԺԳ. Մի ոք ուրեք յեպիսկոպոսաց իշխեսցէ կամ համարձակեսցի

1 1 *թագաւորիս* t չիք *մերոյ* ê *զլսելես* û *լսելիս* Y *դքան* IJêcdefghipq s *եկեղեցոյ*

2 bcefgbklmopqrst *թէ* bcdfghilopqr t *եւ* փխ. *ի* l *ոչ* փխ. *կոչ* m *ի րաց* փխ. *իրաց* bdhloq *թագաւորն* befghloq *դիմեալ* H *զգործեսցէ* befgq *գործիցէ*

3 b *խորհրդովքն* hilort *խորհրդով* W *կամովք* b *կամ* փխ. *կամաւք* û *ընդ* փխ. *ըստ* Y *իշխանութեանն* i *իշխանութեանց* rt *իշխանութեամբ* û *յորում* փխ. *որ (մաւր)* HY *մայր* JNOUVWlq *մայրաքաղաքաց* û չիք *մաւր* ê *քաղաքացն* b *մայրայքաղաքաց*

4 ûegnps *եպիսկոպոս* bcdq *է* փխ. *իցէ* L չիք *իցէ և որ ի գաւառին եպիսկոպոսքն* c *որք* ır *ոչ* փխ. *որ* bcd efgpq չիք *ի* Yûfir *եպիսկոպոսք* bq *եպիսկոպոսն* bdq *են*

5 H *թողթովք* lo *թխաով* R *թոշակեսցէ* bkq *որ* ınrt *ճանապարհն* d *ժամանակ* փխ. *ճանապարհ* Jû *դիմեսցի* Y *դիմեսցէ* Rcdnrt *դիմեաց* ı *դիմեալ*

6 d *թէ* ckms չիք *ոք* IJMQSTZ *իւրմէ* LMW *յեպիսկոպոսէն*

7 Y չիք *և* t *զդատաստան եպիսկոպոսին* êbcdikmpqs *զդատաստանն* ûhlo *զդատաստանն* befq չիք *ոչ* q *յանձին չկալաւ* Sbn *անձին* m *յանձինն* b *ընկալաւ* փխ. *կալաւ*

8 û *լուր* ı *ժողովից* O *ժողովրդոց* (be gq *ժողովրդոցն* YW *ժողովրդեան*) փխ. *ժողովոց* hlo *եթէ* i *թէ* ավելացրել ԵG ուրիշներր begq չիք *զինչ*

9 n *յիրաւունս* q *զիրաւունս* b *զիրաւունսանիցի* փխ. *իրաւունս ունիցի* u *բազմաց* hlo *եպիսկոպոսացն* e *իցէ* փխ. *ասիցէ*

10 bcht *դատաստանն* BE *վճիւռն* bc *ի վիճիռն* efglq *վիճիռն* Y *զվճիռն* Hbcdefgkmpqs *թէ*

11 HK *սրանեղացաւ* û *սիրտ նեղացաւ* hlo չիք *և* g *և անկոսնեաց* Gերքւի յուսանցքում bgq *համարեցաւ* (e *համարեաւ*) փխ. *համարձակեցաւ* u *թագաւոր*

12 i *դիմեալ* O *ցանձրացուցանել* N *զայսպիսին* RVWlopst *զայսպիսիս* X *զայնպիսիսս* ûg *զայնպիսին* bde *զայնպիսիսն* hq *զայնպիսիս* U *մին* H *արժան*

13 ps *առնուլ* Yê *թողութեանն* cdfgk mpqs *և կամ* Y *ընդունելութեանն* hlo *բնաւ իսկ յոյս* eg չիք *բնաւ* Y *յոյս իսկ տալ ինչ* hlo չիք *ինչ*

14 Ji *յառապայ* KLMQRSTZd *առապա* befgq *ապա.* բացի CFIYbcdefhikl mopqrst-ից մնացած Զեռ-երը *հաստատեսցէ* Y *տեղ*

15 s [*մ*]*ի* c չիք *ոք* DH *ուրուք* t *յուրեք* g չիք *ուրեք* IJKNOVWûbhl oq *եպիսկոպոսաց* Rû *համարձակեսցէ* f *համարձակիցի* s *համարձակեսց* cd *համարձակեսցի ուրէք յայլմէ*

յայլմէ իշխանութենէ յայլ մտանել եւ ձեռնադրութիւն առնել յեկեղեցիս եւ մերձեցուցանել զոք յաշտիճան եւ ոչ բազմութեամբ մտանել յայլ իշխանութիւն, բայց եթէ համարձակելով եւ թուղթս տալով որ մայրաքաղաքացն է եւ որ ընդ նմա եպիսկոպոսքն են՝ մուտ տայցեն նմա։ Ապա թէ ոչ ուրուք կոչեալ դիմեսցէ ստահակութեամբ ձեռնադրութիւնս ումեք առնել եւ հաստատութիւն իրաց եկեղեցւոյ որ ոչ բնաւ անկ իցէ նմա՝ անհաստատ լիցի, որ ի նմանէ արարեալ գտանիցի. Նա պարտաւոր լիցի ստահակութեան իւրում և յանմիտ ձեռնադրութեանն զարժան դատաստանն անկցի առ եւեղ եւ մերժեսցի ի սուրբ ժողովոյն։

ՄԾԴ (ՄԾ) *ԺԴ. Թէ ոք յեպիսկոպոսաց յիրս ինչ յանցուածոյ եւ մեղադրութեան դատապարտիցի եւ ապա դէպ լիցի վասն նորա ոչ միաբանել ոյք յիշխանութեան եպիսկոպոսք եւ ոմանք ի նոցանէ անպարտ եւ*

1 Jbl *այլմէ* H *և յայլ* KLMQRSYZ k *այլ* hlo *յայլս* ê *մտանալ* Kcb lo *ձեռնադրութիւնս* ê *ձեռնադրութիւնն* IJSû *եկեղեցիս* NOW *յեկեղեցին*

2 ABCDEHIJKLMNOPQRSTUVXYZ Wêûn *չիք զոք* DEFHKLMNOQR SXYZWêbcdegbılmnopqrst *յաստիճան* u *աստիճան* J *աշտիճան*

3 IJKLMQRSXYZûr *այլ* ê *իշխանութիւնն* U *թողթս* ceg *թուխտ* f *թուղա* kmp *թողթ* qs *թուխթ* b *չիք և թուղթս*

4 b *չիք տալով որ* egq *չիք որ* ü *մայրաքաղաքաց* efgq *մայրաքաղաքացին* b *քաղաքացին* փխ. *մայրաքաղաքացն* hlo *իցէ* փխ. *է* H *չիք և (որ)* Wûd *եպիսկոպոսք* bq *եպիսկոպոս* g *եպիսկոպոսն*

5 bq *մատուցանեն* փխ. *մուտ տայցեն* cdhilort *տայեն* i *բայց* փխ. *ապա* Wbilors *եթէ* V *ոք* փխ. *ոչ* K *ուրեք* ûhlopq *կոչեցեալ* b *կոչել* d *դիմեսցի* MRS *ստահակութիւն* Q *ստահակութեան*

6 MRXYbcdefgkmq *ձեռնադրութիւն* ps *ձեռնադրութեամբ* g *առնել ումէք* be *խոնել* փխ. *առնել* ê *հաստատութիւնն* degq *ի րաց* փխ. *իրաց* l *իրաց է*

7 I *յեկեղեցոյ* MRX *յեկեղեցւոյ* NOP VYêbcefgbiloq *եկեղեցոյ* cefgkmq s *բնաւ իցէ (q իցեն) նմա անկ* p *իցէ անկ* b *իցեն* bd *չիք անկ* d *նմանէ* b *նմանք* E *չիք նմա* p *չիք անհաստատ.... գտանիցի* S *լիցէ* c *լիցին* Y *գտանիցի* փխ. *լիցի*

8 eg *ի նմանէ են* f *ի նմանէն* F *արարէ* cd *արար* c *գտանիցին* Y *լիցի* փխ. *գտանիցի* t *և նա* Y *ստահակութեանն* dh *ստահակութեամբ* t *յստահակութեան*

9 IJKLMQRSXYZûhl *անմիտ* d *յանմիտ մի ձեռնադրութեան* DHIMQ RSUXYWêûnl *ձեռնադրութեան* bq *ձեռնադրութեամբն* NOYW *զարժանն* ü *արժան* b *զարժանաւոր* Yü *դատաստան* c *չիք զարժան դատաստանն առ եւեղ* d *չիք զարժան դատաստանն առ*

10 ê *առ իտեղ* d *եղև* փխ. *եւեղ* bq *առ եւեղ և գրութեան (q գրութեան) դատայպարտեսցի (q դատապարտեսցի)* փխ. *առ եւեղ և մերժեսցի* ü *չիք առ եւեղ* d *չիք և*

11 bceg *եթէ* HIJLSûeghloqr *եպիսկոպոսաց* RXYûb *իրս* e *ինչս* b *ինչ մեղադրեցի յանցանս չարայխաւսիցի և դատայպարտիցի յամենեցունց որ յիշխանութեան եպիսկոպոսք են և ամենայն միաբանութեամբ* փխ. *ինչ.... դատապարտիցի* IJUûcdfikmnpqst *յանցուածոց* KMRX *անցուածոյ* Yeghlor *անցուածոց* Y *մեղադրութեանն*

12 FTcdefghklmopqs *դատապարտեսցի* KLMQRSXYZ *դատապարտիցէ* W *այսու* փխ. *ապա* I *նորոյ* փխ. *նորա* H *միաբանելոյ* Q *միայրանել* befghq *միաբանեալ* t *միաբանիլ* eg *ոք* H *չիք ոյք*

13 EIJKLNOPQSTZWûbdefgq *իշխանութեան* MRXYhlor *իշխանութեանն* êcıkmpst *յիշխանութեանն* o *պարտ* chlo *անպարտք* g *չիք անպարտ.... ի նոցանէ՝* էջ 215, տող 1-ին

արդար լալա առնել կամիցին եւ ոմանք ի նոցանէ պարտաւորել, դի վախճանեսցի ամենայն իրաւք հակառակութիւն կեղծաւորութեանն, կամ եղեւ սուրբ ժողովոյս՝ որ մայրաքաղաքաց եպիսկոպոսն է, դի ի մերձաւոր գաւառաց անտի եւ յիշխանութենէ կոչեսցէ դայլ ոմանս ոյք դատեսցեն եւ զհակառակութիւն կեղծաւորութեանն ի բաց լուծցեն, դի հաստատուն է զոր ինչ կարգեսցեն որ յիշխանութենէ անտի են։

ՄԾԵ (ՄԾԱ) ԺԵ. Թէ ոք յեպիսկոպոսաց յիրս ինչ մեղադրիցի յանցանս եւ չարախաւսիցի եւ դատապարտիցի յամենեցունց որ յիշխանութեան եպիսկոպոսք են եւ ամէն միաբանութեամբ զմի եւ զնոյն վճիռ հանիցեն ի վերայ նորա եւ յայտնեցին՝ այսպիսին մի իշխեսցէ այլում դատ խաւսել կամ իրաւ ոք իշխեսցէ առնել այնպիսւոյն, այլ կացցէ եւ հաստատեսցի միաբանութիւն ամենեւին, որ եղեւ յայսմ իշխանութենէ, զոր եպիսկոպոսքն կարգեցին։

ՄԾԶ (ՄԾԲ) ԺԶ. Եթէ ոք յեպիսկոպոսաց պարապորդ իցէ եւ ի պարապորդ եկեղեցին զանձն իւր եռ եւ բռնադատեաց զսահմանն եւ կալաւ

1 cd արդարբ զ յայտն X կամեցին Y կամիցինն P կամիցին.... պարտաւորել ձայն յուսանցքում ûhcef gq պարտաւորեալ

2 S յիրօք d հակառակութեան IKLM QRSTUXYZWêûdefgps կեղծաւորութեան hnq կեղծաւորութիւն

3 IJû ի սուրբ H ժողովովոյն L մայրաքաղաքացն eg որ ի մայրաքաղաքաց Y եպիսկոպոսէն

4 H և փխ. է Ybefgq չիք է eg մի փխ. ի UXhilmnort չիք ի d ի մերձաւորաց ê այսի eû չիք և Ybq իշխանութենէն e իշխանութենէն է. բացի ATUVWcdfklno-ից մնացած Ձեռ-երը իշխանութենէ

5 e կոչեսցի բացի IJQYhnt-ից մնացած Ձեռ-երը դատեսցին bcdefgkmpqs դատիցին RX չհակառակութեան IKLMQSTUZWûbn կեղծաւորութեան ê կեղծաւորութիւնն RX Y չիք կեղծաւորութեանն

6 Ve յուծցին c լուծանեն d կարգեն

7 t որք DHIJKLMQRSXYZê իշխանութենէ ú իշխանութեան q յիշխանութենէն

8 NOWûbceg եթէ IJVûeglq եպիսկոպոսաց NO իրս b մեղադրեցի hlo մեղադրիցէ S անցանս X յանցանացս hilort չիք յանցանս եւ չարախաւսիցի Y չիք և

9 Y չարախօսից b չարայխաւսեսցի Ych դատապարտեսցի leg ամենեցունց Y յամենից hlor ամենեցուն il յամենեցուն t որք DHIJKLM QRSXYZêûdt իշխանութեան c յիշխանութեանն h յիշխանութենէ

10 Kênprst եպիսկոպոսքն W եպիսկոպոսին bdfhimopst ամենայն q յամենայն IJKLMNOPQRSTVYZW u միաբանութիւն d մի Qeg դի մի փխ. զմի eg չիք և (զնոյն) û նոյն DH զճիռ êbeglq վճիռ

11 ê յանին b հանեն c հատին փխ. հանին û յայտնիցեն b յայտնեն hlort յայտնեսցին BCDEFHIKLN OWêûrt այնպիսին begq յայսպիսին hlo չիք այսպիսին A այդում NOVWhlo յայլում û չիք այլում դատ

12 Qdq դատախաւսել b դատայխաւսել t խօսիլ c և կամ b իրաւք ct իրաւունք փխ. իրաւ ոք b չիք ոք hlo այնպիսոյն առնել IJK LMNOPQRSTVXYZWêûbcdefgiqr t այնպիսոյն BF տյդ Y այլ կացցէ կրկնված է

13 d չիք և bq ի (q չիք ի) միաբանութեամբ hilor ամենևին միաբանութիւն t ամենևին ի միաբանութիւն q իշխանութենէն

14 Q եպիսկոպոսք են ûbd եպիսկոպոսք hlo եպիսկոպոս

15 IJKLMNOQRSTYZûeghlo եպիսկոպոսաց r չիք ի R չիք պարապորդ իցէ և ի begq պարապ փխ. պարապորդ (եկեղեցին)

16 Yûhlo եկեղեցի ên յեկեղեցին b եղիցին փխ. եկեղեցին cdhilort եզ W չիք եռ I չիք և (բռնադատեաց) c բռնայդատեաց û զսահման d չիք և

առանց բազում ժողովոց եպիսկոպոսաց՝ զայնպիսին ընկենուլ արժան է։ Եթէ ուրուք, ժողովուրդն զոր բռնադատեաց, հաճեցան եւ ընկալան, կատարեալ եւս ժողով լիցի՝ իբրեւ չիցէ նա ընդդէմ մաւր քաղաքաց եպիսկոպոսին։

ՄԾԷ (ՄԾԳ) ԺԷ. Թէ ոք լեպիսկոպոսաց՝ ձեռնադրութիւն լեպիսկոպոսաց ընկալաւ եւ հրամանաւ վերակացու լինել ժողովրդեանն եւ ոչ լանձն էառ ղպաշտաւնն եւ ոչ հաւանեցաւ երթալ լեկեղեցին, լոր ձեռնադրեցաւն, զայնպիսին մերժել արժան է լաղաւթից եւ մինչեւ հարկ լինիցի նմա լանձն առնուլ եւ ընդունել, կամ սահմանեսցէ ինչ ի վերայ նորա կատարեալ ժողովն, որ լիշխանութենէ անտի իցեն եպիսկոպոսքն։

ՄԾԸ (ՄԾԴ) ԺԸ. Եթէ ոք լեպիսկոպոսաց ձեռնադրեցաւ ի գաւառ ուրեք եւ լիշխանութիւն իւր չեղեւ երթալ եւ չիցեն պատճառք ի նմանէ չերթալն, այլ կամ ժողովուրդն չընկալաւ կամ այլ ինչ պատճառք ծնան ի միջի իբրեւ ոչ ի նմանէ, այսպիսւոյն արժան է ընդունել զպատիւ պաշտամանն եւ ոչ հեռանալ, բայց մի՛ ինչ նեղեսցէ զոք ուրեք լիրս եկեղեցւոյ ուր եւ ժողովեսցի, այլ անսալ արժան է

1 DH [առ?]անց km առանց բազմաց բազում S ժողովեց begq ժողովրդոց փխ. ժողովոց cdhiklmoprst ժողովոյ. bs զայսպիսին p զայսպիսիս rt զայսպիսիսն

2 befgq թէ t ժողովուրդ P ուրուք...՝ կատարեալ եւ աց յուսանցքում X հաճեցաւ

3 Ffir եւս ժողով ժողովեսցի (յr ժողովիցի). բացի cdkmpst-ից մնացած ձեռ-երը ժողովեսցի փխ. ժողով լիցի ճմմա. հուն. εἶναι σύνοδον hlo եւ (h և) ժողովեսցի ժողով Y ժողովեսցէ u ոչ իցէ, չիք ընդդէմ ê նմա փխ. նա

4 d մայր UWûbhloq մայրաքաղաքաց

5 UYûbcegnr եթէ HIJKLMQRSXYZ ûfgq եպիսկոպոսաց r չիք (թէ ոք) յեպիսկոպոսաց KLMOPRTUZ ê ձեռնադրութիւնն IKLMQRSUV XYZdghloq եպիսկոպոսաց ê յեպիսկոպոսացն Jû չիք յեպիսկոպոսաց

6 n հրամանաւ առ վերակացու t լինիլ ûir ժողովրդեան

7 IS անձն Wcirt զպաշտօն u պաշտօն bq զպաշտպանն (fg ղպաշտմանն) փխ. ղպաշտաւնն Y հաճեցաւ c երթեալ b յերթալ KQSêûq եկեղեցին KLMNOQRSVXZWbegkq որ

8 ûhilrt ձեռնադրեցաւ Pbq զայսպիսին IJLNOWûim աղօթից (ճանւ աղաւթից) cp չիք եւ bqrt մինչ

9 hcdhloqrt լիցի Y չիք նմա H ընդունելի

10 IJKLMQRSTXZûkmor իշխանութենէ q յիշխանութենէն

11 luhlt եպիսկոպոսք

12 BCDEFHIKLUZWêûim թէ IJKLMQRSTYZûeghklmopqs եպիսկոպոսաց ê ի դաւառ ուրուք ձեռնադրեցաւ cdmps ի դաւառի ABCDEFHIJKLMNOPQRSTUVXYZWêû n ուրուք

13 IJKLMQRSYZêûdklmps իշխանութիւն b չեղաւ bcdefgkmpqs դառնալ փխ. երթալ A պաճառք km ps պատճառ

14 kmps չերթալ B այդ d կամ այլ NO զժողովուրդն NOk չնկալաւ U չընկալցի befgq չընկալան km չիք ինչ kmps պատճառս

15 eghiklmopqr ծնանի K չիք ի միջի IJKLMNOPQRSTVXêcdp այսպիսոյն YWûefghloqrt այնպիսոյն b այն i այնպիսւոյն r ընդունիլ

16 êeg պաշտմանն u պաշտաման bq պաշտպանն փխ. պաշտամանն d զոք նեղեսցէ

17 h յուրէք bq յիւր փխ. յիրս r իրս eg յիր IJNOPQTYhcefghilo եկեղեցոյ q յեկեղեցոյ r յեկեղեցւոյ kmps չիք ուր BF այդ begq չիք այլ անսալ.... ժողով ժողովիցի՝ էջ 217 տող 1-ից

այսպիսւոյն, մինչեւ իշխանութեանն կատարեալ ժողով ժողովեցի իրաւունս առնել եւ ի վեր բառնալ զինչ արժանն իցէ որոշել, սահմանել, կարգել վասն նորա։

ՄԾԹ (ՄԾԷ) ԺԹ. Եպիսկոպոս ոչ է արժան ձեռնադրել առանց ժողովոց եպիսկոպոսաց եւ առաւել որ մայրաքաղաքին եպիսկոպոսն իցէ յիշխանութենէ անտի, այլ սմա ամենայն իրաւք պարտ ու պատշաճ է անդ լինել. լաւագոյն եւս իցէ, զի ամենեքին որ ընդ նովաւ իցեն յիշխանութեանն, լծակիցք ընդ նմա իցեն, զոր արժան է առ իւր կոչել թղթով, որ մայրաքաղաքաց եպիսկոպոսն է. եւ եթէ եկեսցեն ամենեքեան, ահա բարի եղեւ, ապա եթէ դժուարագոյն է այս լինել, մեծ մասն ի նոցանէ գալ արժան է կամ թղթով միահամար լինել եւ այսպէս հանդերձ բազմաւք գալով կամ հաւանելով հաստատել զայնպիսին ի տեղւոջ իւրում յոր տեղի աւծաւն։ Ապա թէ այլ ինչ որ արտաքոյ քան զսահմանեալն առնիցեն՝ անոյժ եւ անհաստատ լիցի ձեռնադրութիւնն։ Ապա եթէ

1 BEFR այնպիսւոյն CDHXYWêûhi lo այնպիսոյն IJKLMNOPQSTVZ cdfrt այսպիսոյն k մինչ ISWêû d իշխանութեան Q իշխանութիւն m յիշխանութեանն lo կատարել If ժողովեսցի h ժողովեցի ûd լիցի փխ. ժողովիցի

2 NOW ի վերայ hliort զոր ինչ Hêûc degq արժան befgq է փխ. իցէ

3 dk և սահմանել ê կարկալ d և կարգել

4 NWbhlo որպէս փխ. եպիսկոպոս DHc ժողովրդոց փխ. ժողովոց

5 m եպիկոպոսաց U մայրաքաղաքաց է ê մայրաքաղաքացն է. բացի bilo rt-ից մնացած ձեռ-երը մայրաքաղաքայ հիմտ. հմմտ. δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας MRXûbcdeghlmoq եպիսկոպոս bq է փխ. իցէ

6 IJKLMRSXYZubeg իշխանութենէ q իշխանութենէն beq պա[ր]տ h պարտ է ու Wûnt և փխ. ու.

7 k իցէ փխ. է b եւս սիցէ V իցին ê ամենիքին Yt որք kq չիք որ cdefgilmoqrst առ փխ. ընդ bhk p չիք ընդ

8 b նովաւ իցեն զորս արժան է յիւր իշխանութեան IJKLMQRTXZe g իշխանութեանն SYûcd իշխանութեան Wq յիշխանութեան ûb լծակից ê իցին b չիք իցեն զոր արժան

9 b չիք է առ իւր cdefghiklmopqrst զորս q առն b կոչել զնա q թղթովք û մայրաքաղաքացն begq եպիսկոպոս ps չիք և

10 Jûilort թէ cdhlklmoprst ամենեքին f ամենիքին b եղեն bcefgbklmopqs (ապա) թէ

11 W այլ փխ. այս t լինիլ H զմեծ lo մաս bq ի միտս փխ. մասն J զա cd չիք կամ

12 Y թղթով մի համարձակել և մի համար cd չիք թղթով A կամ միահամար, առաջին բառի վրա գծված է, որպես սխալի. և չէ համապատասխանում ոչ հունարենին (հմմտ. ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι) և ոչ էլ ձեռագրերի մեծ մասին. BCDEFHUe թղթով կամ X մի համար e միարհամարհ n միահամուր b լինի t լինիլ W սոսա փխ. այսպէս b բազկաւ փխ. բազմաւք Y և փխ. կամ

13 hlot հաւանել r հաւանիլ b համարելով փխ. հաւանելով H հաստատելով bcdefgkmpqs չիք հաստատել b զայսպիսին eq զայնպիսին NOPYbceghloq ի տեղոջ k որ (t յորում) փխ. յոր

14 KLTZ յաւծաւն QS յաւծումն bq աւծաւ նա փխ. աւծաւն, թէպէտ փխ. ապա թէ Kbilnort եթէ n յայլ begq չիք այլ ինչ.... զսահմանեալն Rf չիք որ f զսահմանելին lo զսահմանեալսն

15 A եւ անոյժ. եւ-ը ջնջված է հավանաբար գրչի կողմից IJKLMQRSTXZm անյոյժ bcdefgkqr և անյոյժ WUb անուժ lo և անուժ ps և անոյժ m և անժոյժ b անհաւատ փխ. անհաստատ bq լինիցի cd լինի IMQSXWûbd ձեռնադրութիւն bcdefgkmpqs թէ

ըստ որոշելոյ եւ ըստ սահմանելոյ կանոնացս լիցի հաստատութիւն՝ ընդդէմ իցեն ոմանք, իբրեւ ի կամաց իւրեանց հակառակ են, կացցէ եւ հաստատեսցի բազմացն ընտրութիւն ամենայն իմաստութեամբ եւ երկիւղածութեամբ։

ՄԿ (ՄԾՁ) Ի. Վասն եկեղեցւոյ իրաց եթէ հակառակութիւն ինչ իցէ կեղծաւորութեամբ, զի լուծցի եւ ի գլուխ եկեսցէ՝ լաւ համարեցաք, զի ժողով լիցի եպիսկոպոսաց յիւրաքանչիւր իշխանութեան երկիցս անգամ յամին. մին՝ յերրորդ շաբաթու տաւնից Զատկին, իբրեւ կատարիցի ի չորրորդումն շաբաթու Պենտակոստէին, ժողովին առ ի յիշատակել ժողովոյն զիրս իշխանութեանն. եւ զերկրորդ անգամ՝ ժողով լինել յեւս հոկտեմբերի, որ է Ժ-երորդ հոռոմի ամսոյ, զի ի նոյն յայս ժողովս հպեսցին և մերձեսցին, եթէ երիցունք, եթէ

1 b չիք ըստ (որոշելոյ) h չիք և û կանոնաց F կանոն այս փխ- կանոնացս i չիք լիցի ê հաստատութիւնն u հաստատուն befgqt հաստատուն է (t չիք է) և եթէ (t թէ) ընդդէմ

2 ê իցին Uûhnps չիք ի b իւրոց êb հակառակք eû չիք են d կացցեն ıt կայցէ

3 d և բազմաց հաստատեսցի ûbefgbk lmops բազմաց c բազմաց հաստատեսցի ê ընարութիւնն bq ընտրութեան

4 bq չիք և երկիւղածութեամբ f չիք և Y երկուզածութեամբն c երկեղածութեամբ f երկիղածութեամբ

5 bq չիք վասն... կեղծաւորութեամբ այս հոդվածը միացված է նախորդի հետ IJNQPQSTVYZêcefgbiloprst եկեղեցոյ cdkmps թէ ê և թէ êd հակառակութիւնն X ե կեղծաւորութեամբ û չիք կեղծաւորութեամբ

6 b չիք ի

7 eg իցի փխ. լիցի d յեպիսկոպոսաց IJYûd իւրաքանչիւր Vêbq յիշխանութեան Y իշխանութեանն chil ort իշխանութեանց R երկից U յերկիցս Phl երիցս փխ. երկիցս

8 HNS ամին ի տարւոջ փխ. յամին Fûbefgq մի NOQVW մինն dkm ps ա փխ. մին BCDEFGHLNRêbce fgkmps յերկրորդ (dq երկրորդ) փխ. յերրորդ h շաբաթ W տօնեց t տօնի բացի QYûcdefghiklmopqrs-ից մնացած ձեռ-երը տաւնաց հմմտ. Յուն. μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα t և իբրև

9 XYbcdefgliklmopqs կատարեսցի ê կատարիցէ Ydeghlo չիք ի Ycde fgkmrt ի չորրորդում hlo ի չորորդ t շաբաթուն û պէնտէկոստէին b պենդայկոստէից efg պենդակոստէից l պենտայկոստէին o պենտայկոսէին q պենաէկոստէից. DGHê չիք ժողովին Q չիք ժողովին առ ը.... անգամ W չիք առ

10 cdghlo չիք ի bcdefghiklmopqst յիշատակ V յիրս hlo զիս փխ. յիրս ISUXWûbdfhlno իշխանութեան V յիշխանութեանն egq իշխանութիւն Un զերկրորդ eg անգամն f անկամն

11 ı ժողովն h ժողովեալ էին փխ. ժողով լինել ê լինիլ hq լինին յեյսն d լինելն g յելս կրկնված է NO YW հոգտեմբերի bc սեպտեմբերի eg ոքսեպտեմբերի AB ոքտեմբերի բացի IJKLMPQRTUVXZûcdhlno rs-ից մնացած ձեռ-երը հոքտեմբերի hlo որ է հոռի ամսոյ Ժ-երորդի բացի Uûbefgq-ից մնացած ձեռ-երը ի (հոռոմի) Weg հռոմի bq հռոմոնի բացի NOf-ից մնացած ձեռ-երը հոռի փխ. հոռոմի RY ամսոյն X ամսուն g ամսի

12 kmps զիրացն փխ. զի ի նոյն UYn չիք ի (նոյն) dr այս hlo չիք յայս Y ժողով ê հպեսցեն b պահեսցես (efg պահիցին q պահեցին) փխ. հպեսցին d հպեսցին յայս ê մերձեսցեն kmps չիք եթէ (երիցունք) g թէ Q էրէցունք T երեցունք bq իրիցունք bc և եթէ g թէ d կամ փխ. եթէ

սարկաւագունք եւ ամենայն ոք որ դրպարտեալ եւ վնասեալ համարիցին դանձինս իւրեանց եւ ի ժողովոյ անտի իրաւ եւ ուգնականութիւն ընկալցին. այլ մի պատշաճ լիցի ոմանց ժողովս ժողովել առանց կամաց եւ հաւանութեան որ իցէ մաւր քաղաքաց եպիսկոպոսն։

ՄԿԱ. (ՄԾԷ) ԻԱ. Եպիսկոպոս ի յայլմէ իշխանութենէ յայլ փոփոխել չէ մարթ եւ կամակարութեամբ դիմել ի տեղիս ուրեք, բայց ի պէտս այսպիսի՝ կամ ի բռնութենէ կամ ի հարկէ ժողովրդեանն կամ եպիսկոպոսաց, այլ կալ եւ դադարել արժան է յոր եկեղեցի ի սկզբանէ յԱստուծոյ ուխտեցաւ եւ ածաւ եւ ոչ եւս փոփոխել կամ կամակարել ուրեք յեկեղեցւոյն իւրմէ, որպէս յառաջագոյն իսկ վասն այսպիսեացս սահման կարգեցաւ։

ՄԿԲ (ՄԾԸ) ԻԲ. Եպիսկոպոսի չէ արժան զոք փոխանակ իւր կացուցանել եթէ մերձեալ եւս իցէ ի մահ, ապա եթէ այսպիսի ինչ լիցի, անհաստատ լիցի հաստատութիւնն այնպիսւոյն, այլ պահել արժան է զդիրս

1 q սարկաւագոյնք hlo որ ոք և r ուր որ և (t ուրուք) փխ. ոք որ cdi որ և kmps իւրև փխ. որ ê չիք որ MRXY չիք և վնասեալ ê համարիցեն u համարիցի bcfgnq համարին c համարեսցին d համարեցին h հրամայեցին փխ. համարիցին

2 NO իւրոց befgq ժողովոց, իրաւունս Y չիք (իրաւ) և, օգնութիւն ê աւգ[նակ]անութիւնն

3 V կալցին փխ. ընկալցին B այդ t և այլ h այր փխ. այլ b լինի t իցի փխ. լիցի bq ոմանս b չիք ժողովս

4 hilort չիք կամաց եւ H չիք եւ l հաւանութեանն Y չիք որ իցէ d չիք որ իցէ… եպիսկոպոսն hilort է փխ. իցէ Ulq մայրաքաղաքաց Wu մայրաքաղաքացն E քաղաքացն Lu եպիսկոպոս Ybiloprt եպիսկոպոսին b եպիսկոպոսք

6 NOWhlo որպէս փխ. եպիսկոպոս gs չիք ի J այլմէ Q իշխանութէնէ Y յիշխանութենէ IJbdl այլ n ի յայլ NOVYWûbdefgiklmoqr փոխել t փոխիլ hlo մարդ Y պարդ (bq պարտ) փխ. մարթ

7 ûhilor կամակորութեամբ c կամ տկարութեամբ փխ. կամակարութեամբ d դիմեալ hilort ուրուք bcdefgbıopqrs· այսպիսիս km յայսպիսիս

8 F ի յարկէ ûhilort ժողովրդեան

9 ABF այդ i կեալ eg կամ փխ. կալ b չիք կալ R է փխ. և ûeg չիք և U և ի դադարել b դադարեալ e չիք արժան է bq որ MNOPWq յեկեղեցի b յեկեղեցի ի սկզբանէ եկեղեցի աստուծոյ MXW ի սկզբաննէ t ի յսկզբանէ u չիք ի սկզբանէ յաստուծոյ

10 IJMRVXYdegnq աստուծոյ hilo rt յաստուծոյ (t աստուծոյ) իսկ ուխտեցաւ NOW եւ դառնալ փոփոխել b փոխեալ q փոփոխեալ t փոփոխիլ. բացի cdfhiklopqrst-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն կամ ch lo կամակորել

11 bq յուրեք il ումեք փխ. ուրեք t բաց յեկեղեցոյն IJMNOPQTYêb cdfbilor յեկեղեցոյն Sû եկեղեցւոյն eg եկեղեցոյն NW յիւրմէ hl այսպէս փխ. որպէս S առաջագոյն ûbefgq չիք իսկ

12 FKLMQRSTXSZ այսպիսեաց km յայսպիսեացս hilort սահմանեցաւ փխ. սահման կարգեցաւ b կարգեաց

13 b եպիսկոպոս h որպէսի (lo որպիսի) փխ. եպիսկոպոսի MR զոր փխ. զոք ú չիք զոք eg փոխան

14 befgq թէ hq չիք ի ê եթէ ապայ bcdefghkmpqs (ապա) թէ ım յայսպիսի c լինիցի H չիք անհաստատ

15 H չիք լիցի MRXY ի փխ. լիցի K չիք լիցի JQSXWbcdefbklmopqs հաստատութիւն Hg չիք հաստատութիւնն այնպիսւոյն այլ (g ունի այլ) u այնպիսոյն հաստատութիւն IJKMNOPQSTVYZWêbcefhilopqr t այնպիսոյն d այոպիսոյն AB C այդ h չիք այլ m պահէ hlo չիք պահել H զդիրս (hlo զգիր ırt զգիրս) փխ. զդէրս

եկեղեցւոյն, իբրեւ ոչ եպիսկոպոս մարթ իցէ առնել, բայց եթէ հանդերձ այլովք եպիսկոպոսաւք եւ նոցին ընտրութեամբ յետ հանգստեան եպիսկոպոսին, որպէս ունիցի իշխանութիւն ո եւ արժանի իցէ իրացն ղայնպիսին մերձեցուցանել։

ՄԿԳ (ՄԾԹ) ԻԳ. Զեկեղեցւոյ ինչս եկեղեցւոյ արժան է պահել, ամենայն փութութեամբ այց առնելով բարւոք եւ հաւատովք յԱստուած, որ այցելուն է ամենայնի եւ վրէժխնդիր եւ դատաւոր։ Բաշխել արժան է կամաւք եւ իշխանութեամբ եպիսկոպոսին ում եւ յանձն արարեալ իցէ ժողովուրդն եւ հաւատացեալ է եւ զանձինս ժողովրդեանն։ Յայտ արժան է լինել եւ գիտակ որ անկ ինչ իցէ եկեղեցւոյն եւ սեպհական հանդերձ կամաւք երիցանց եւ սարկաւագաց, զի նոքին գիտակ իցեն եւ մի անգէտ, զինչ ոք ուստեք եկեղեցւոյն ընիկ սեպհականէ, զի մի ինչ թաքիցէ ի նոցանէ, զի թէ դէպ լինիցի եպիսկոպոսին փոխել յաշխարհէ աստի՝ յայտ իցեն ինչք եկեղեցւոյն

1 CIJNOPQSTVY եկեղեցոյն MRX յեկեղեցւոյն ûdkmpst եկեղեցւոյ bce fghiloqr եկեղեցոյ êlq մարգ hl o թէ

2 e հանդերն hlop չիք հանդերձ A այլովք b այլոք t այլօք NÓg եպիսկոպոսօվք bq ընտրութեամբն ê հետ

3 R հանգստեն INOWmrt ոչ փխ. որպէս ırt զիշխանութիւնս n իշխանութիւնս ê իշխանութիւնն Un որ (b որպէս deg ոյ) փխ. ո hilo rt չիք ո

4 HJLNÓZWêbcdegkms արժան eg է փխ. իցէ U չիր իցէ R ի րացն (b հարանցն) փխ. իրացն

5 DHXûr յեկեղեցւոյ (JPehlq յեկեղեցոյ NOYbi եկեղեցոյ W եկեղեցւոյ ceig զեկեղեցոյ p սուրբ եկեղեցւոյ t յեկեղեցի) փխ. զեկեղեցւոյ IJNOPYbcefgbilpqr եկեղեցոյ Vê յեկեղեցւոյ hlort ամենեցուն

6 fmps հայց (hlo րայց b անց) փխ. այց cd հայցելով փխ. այց առնելով BCDEFGHêbefgbqrt բարիոք û բարուք c բարոք d բարուոք bcdefghlklmopqrst չիք և IJKLMQRSXYZû աստուած begb hort յաստուծոյ cdkmps ի յաստուծոյ befgq չիք որ

7 ûd այցելու hq այցելութենէն eg այցելութենէ n յայցելուն W ի փխ. է IJûb յամենայնի ê զամենայնի

8 N եպիսկոպոսին իշխանութեամբ û ուց փխ. ում bcdefghiklmopqr st ում (b իւրում h չիք ում) և զժողովուրդն (b ժողովուրդն h ժողովրդեանն l և ի ժողովրդեան o ժողովրդեան) յանձն արարեալ է MX անձն

9 b հաստատեալ փխ. հաւատացեալ befgq չիք է և hlo չիք է (և) HY չիք և (զանձինս) h դանձին dm այտ û չիք յայտ արժան է.... լինիցին դի մի և 221-րդ էջի 1-ին տողը

10 t լինիլ U չիք լինել bcdefgkmp s չիք և գիտակ km յոնկ Rl ակն փխ. անկ r ան[կ] զինչ իցեն m չիք ինչ hilot իցեն IJMNOPQST VYêbcefghlopqt եկեղեցոյն ir եկեղեցոյն և (ı եւ) սեփհական եկեղեցոյն

11 bcdefgbklmopqst չիք և սեպհական բացի Ar-ից մնացած Ձեռ-երը սեփհական d իրիցանց k յերիցանց t նոքօք

12 d և գիտակ hlo գիտակք et իցին h են n յանդետ Y դի ոչ փխ. զինչ t որ փխ. ոք begq չիք ոք MZb h ուտէք փխ. ուստեք IJNOPVYb cefghilmopqrt եկեղեցոյն s եկեղեցւոյ

13 cdkmp և ռեփհականէ bq սէփականս է Q սեպհական, չիք դի մի ինչ... յաշխարհէ N թաղիցէ Y ի կրկնված է cefghlmopqrst ի սոցանէ KSUhi ps թէպէտ MRZY չիք դէպ cefgk mps լիցի qd լիցին

14 rt փոխիլ DGHLMQRSXêl աշխարհէ R սատի փխ. աստի LMQRTZeg qt յայտնիցեն X յայտնեցեն KY bd յայտնի d լիցին փխ. իցեն Yirt ինչքն Wq ինչ b չիք ինչք Ybcefghloqr եկեղեցոյն

եւ ոչ սուղանիցին եւ կորնչիցին եւ անհետ լինիցին, զի մի՛ եւ որ սեպհական եւ ուրոյն է եպիսկոպոսին՝ այն գլեսցի ի պատճառս եկեղեցւոյն ընչիցն. զի արդար եւ հաճոյ է Աստուծոյ եւ մարդկան՝ որ ինչ իւր իցէ եպիսկոպոսին, իշխան է թողուլ ում եւ կամեսցի, եւ մի՛ եպիսկոպոսն ի պատճառս եկեղեցւոյն ի հրապարակս եւ ի դատաստանս անկանիցի վասն ընչից որ նմա անկ էր, զի մի՛ լետ մահուանն դարովեսցի եւ հայհոյեսցի։

ՄԿԴ (ՄԿ) ԻԴ. Եպիսկոպոսի իշխանութիւն ունել արժան է ի վերայ ընչից եկեղեցւոյն, դի բաշխեսցէ կարաւտելոցն ամենայն հեզութեամբ եւ երկիւղածութեամբ Աստուծոյ. իբրեւ վայելեսցէ եւ ինքն ըստ արժանի, թէ պիտոյ եւս իցէ ի կարեւոր պէտս իւր, եւ որ ընդ նովաւ կարաւտիցեն, իշխան լիցի առ ի կարաւտութիւն եղբարց եւ ի հանգիստ, զի ամենայնիւ մի՛ ինչ կարաւտեալ իցեն ըստ

1 ê *սուղանիցիցեն* c *զուսանիցին* բացի Tbefghiklmopqrst-ից մնացած Ձեռ-ները *սուղանիցեն* Hd *կորընչիցեն* e *կորընչեցին* k *կորընչին* Y *ըն-չիցն* փխ. *կորնչիցին* m չիք *և կորն-չիցին* oq չիք *և կորնչիցին... լինիցին* l *զի մի և անհետ լինիցին զի մի և* Y չիք *և (անհետ)* kmp *լիցին* ê *լինիցեն* Hê *եւ* փխ. *և (որ)* b *մի որ և* pt չիք *և (որ)* u *եթէ* փխ. *որ* DH չիք *որ*

2 û *իւր չէ* փխ. *և ուրոյն է* HKê *չիք է* kps *եպիսկոպոսի* KLMQSTXY Zb *այլ* փխ. *այն* V *գլեսեսցի* bq *լի-նիցի* (eg *լիցի* km *գխլեսցի* p *քըխ-լեսցի* s *գլխեսցի* ûd *զրեսցի*) փխ. *գլեսցի* Hbeg չիք *ի* lno *ի պատճառ*

3 IJNOPQTYbcfr *եկեղեցոյն* ûdkm *ե-կեղեցւոյ* eghilopqst *եկեղեցոյ* Q *արդար է հաճոյ է* bh *արդար է և հաճոյ* i *արդ[ար և]* hq չիք *է* u չիք *զի արդարև.... մարդկան* U *և ի մարդկանէ*

4 ûkms *և որ* p *և ինչ որ իւր* û *ինչ իցէ իւր* DGH *ինչ և իւր* b *ուր* փխ. *իւր* d չիք *իւր իցէ* d *եպիս-կոպոսին է իշխան է* q *եպիսկո-պոսն* u չիք *եպիսկոպոսին* E չիք *ում* û *կամիցի*

5 ûbq *եպիսկոպոս* km *ի պատճառն* IJN OPQTVYbcefghilopqrs *եկեղեցոյն* MRX *յեկեղեցւոյն* û *եկեղեցւոյ* hlo *ընչից ի (հրապարակս)* Y չիք *(և) ի*

6 VXbbilort *ի դատաստան* blor *անկա-նիցին* i *արկանիցին* lo *և վասն* BC DEFGH *ընչիցն* Y *ինչից* h *մնայ* փխ. *նմա* X *նմանակեր* փխ. *նմա անկ էր* Sdefgqt *անկանէր* փխ. *անկ էր* b չիք *մի* lor *մի և յետ*

7 CDGHû *մահուան* efg *դարովիցի* c *դրսովեսցի* êps *դորովեսցի* (b *սրո-վիցի* q *որովիցէ*) փխ. *դարովեսցի*

8 CGHêd *եպիսկոպոսն* befgq *եպիս-կոպոսին* BDEFKR *եպիսկոպոսի* h *որպէսի* փխ. *եպիսկոպոսի* hlo *ար-ժան է իշխանութիւն ունել* e *իշ-խանութիւնն* r *ունել նմա ար-ժան է*

9 IJNOPVYbcefghiloqr *եկեղեցոյն* u *եկեղեցւոյ* Ybcdeghiklmopqrs t *կարօտելոց* (Նաև *կարաւտելոց*, *կարոտելոց*) u *կարոտելոյն* f *կա-րոտելոյ* K *և ամենայն* b *կամ* փխ. *ամենայն*

10 Y *երկուղածութեամբ* c *երկեղա-ծութեամբ* Af *երկիղածութեամբ* RX *վկայեսցէ* (l *վարեսցէ*) փխ. *վայելեսցէ* Ybcdefghiklmoprst չիք *եւ* q չիք *եւ ինքն* i *ինք*

11 Y *արժանոյն* b *արժանեաց* IJKLM NOPQRSTVXYZWû *և* փխ. *թէ* Un *պիտույ*

12 bq *նմայ* փխ. *նովաւ* I *կարոտ լի-ցեն* t *կարօտք* ê *ի կարաւտու-թիւնն* b *ի կարաւտութեան* u *լիցին*

13 ûbcdefgkmnqs չիք *ի* h չիք *զի* q *զի...* *իցեն* կրկնված է befg *կարօտ* (Նաև *կարաւտ*) Y *իցին* KMQRSTXZ *լիցին* (p *լինին*) փխ. *իցեն*

աստուածեղէն առաքելոյն, որ ասէ. «Ունիմք կերակուր եւ հանդերձ ի նմին բաւական լիցուք»*։ Ապա թէ ոչ այսու շատ լիցի եւ փոփոխեսցէ զիրս եւ վատնեսցէ ի պէտս իւր եւ տան իւրոյ եւ զշնորհ եկեղեցւոյ եւ զպտուղ գեաւղիցն, ոչ կամաւք երիցանց եւ սարկաւագաց ձեռնամուխ առնէ զո եւ կամի, այլ եւ ընտանեաց եւ ազգականաց եւ եղբարց եւ որդւոց տացէ զիշխանութիւնս. իբրեւ սոքաւք ինչ հնարիցի ի ծածուկ վատնել այլոց ընտանեաց զեկեղեցւոյն, այսպիսին դատ տացէ եւ իրաւ ժողովոյն իշխանութեան այնորիկ։ Ապա եթէ այլ եւս ինչ չարախաւսեսցի եպիսկոպոսն հանդերձ երիցամբքն որ ընդ նմայն են, իբրեւ այն թէ եկեղեցւոյն անկ իցէ, կամ ի գեաւղից կամ յայլմէ պատճառանաց եկեղեցեաց յանձինս իւրեանց ժողովիցեն եւ ագահիցեն, եւ աղքատք նեղեսցին եւ չարախաւսութիւն եւ հայհոյութիւն ածցեն ի վերայ բանին դնելոյ

* Ա Տիմ. Զ, 8

1 h աստուածային Ubefgq առաքելոցն eս ասեն Y հանդերձ այնու շատասցուք փխ. հանդերձ... լիցուք h չիք և (հանդերձ)

2 G լիցէք ê լիցիուք S եթէ Y ի այսու cdefgbklmopqrst այս (b աստ) փխ. այսու

3 bc փոխիցէ defgkmpqs փոփոխիցէ cp զիրսն cdefgkmpqs վատնիցէ hlo և ի տան

4 Kgk զշնորհս ub շնորհ d զշնորհէ Iû եկեղեցւոյն J եկեղեցոյն NOP VYêbcdefghilopqrs եկեղեցոյ ė զպտուղ h զպտուղն G զգիւղիցն Y զի·ղից ê գիւղիցեն b զեղւոյ dm զեւղիցն eg գօղիցն q գեղո ps զիւղին. բացի f-ից մնացած Ձեռ-երը զիւղիցն I որ փխ. ոչ Vb cdq իրիցանց

5 befgq առնիցէ d զոյ Ubınqrt զոր փխ. զո Yf կամիցի begq կամեսցի RXY ընտանեացն

6 H ազգակականաց eg յազգականաց HIJLNOPQSTUVYZêcdefgh qrt որդոց H իշխանութիւն hilo rt զիշխանութիւնն V իշխանութիւնն

7 Mûps հնարիցէ Z և փխ. ի l չիք ի, վատնելոց n վատնելոյ d վատնելս E յայլոց h այլոցն u այլոց իրք ընտանեաց p ընտանեաց զինչս

8 HIJKNOPQTVYûbcefgipqrs զեկեղեցոյն hio ի եկեղեցոյն p եկեղեցոյն IJKMQRSXYZWûefgbm այնպիսին bd այսպիսոյն q այնպիսոյն DGHê զատեսցէ p զայցէ Qbknıps տայցէ b տայցէ, ժողովոյ ckms ժողովոցն V ժողովրդեան (d ժողովրդեանն) փխ. ժողովոյն efgq ժողովոց և Yef իշխանութեանն d իշխանութիւն Vp չիք իշխանութեան

9 BCDEFGHXêbcdefgkmpqs թէ û չիք եթէ AG այդ k չար խաւսեսցի W t չարախօսիցի ûbq եպիսկոպոս

10 RX իրիցամբքն V երիցամք û երիցամրք bq իրիցամք fo երիցամքն r երիցմամրքն g իրաւամրքն փխ. երիցամբքն Wt որք Wûbcdfgpq s նմա փխ. նմայն p իբր d թէ այն IJNOPQTYcdefghikloq եկեղեցոյն M յեկեղեցւոյն h եկեղեցոյ

11 H ի գիւղ Oe ի գեւղից bq ի գիւղ իցէ բացի f-ից մնացած Ձեռ-երը գիւղից k անկանիցէ փխ. անկ իցէ IJMRûl այլմէ 1L յեկեղեցեաց u եկեղեցւոյ b եկեղեցեացն ef եկեղեցայց i եկեղեցեայց q եկեղեցայցն

12 Seg անձինս û զանձին NO իւրոց e ժողովեցին l ժողովիցին ėb ագահեցեն h ես պահիցին փխ. և ագահիցեն BCDEFGHUZêcefgnq աղքատքն ü աղքատ b աղքատն LYûbblot նեղեսցեն ı նեղասցին efg եղիցին փխ. նեղեսցին

13 ê չարախաւսութիւնն ê հայհոյութիւնն, ածիցին befgq ածցեն փխ. ածցեն û բանի

եւ այսպիսի ինչ վարս վարիցեն կամ վարեցին, զայսպիսիսս ուղղել արժան է. ըստ իրաւին զաւրէնն ընարեսցէ ժողով եպիսկոպոսաց։

ՄԿԷ (ՄԿԱ) ԻԷ. Ես Եւսեբիոս, ամենայնի որ սահմանեցաւ եւ որոշեցաւ իբրեւ անդ էի՝ եւ յանձին կալայ. ես Թէոդոս, ամենայնի զինչ եւ սահմանեցաւ՝ հաճեցայ եւ յանձին կալայ։

1 Y այնպիսի t այսպէս bcdefgkmp qs չիք վարս ec վարիցին (ılrt վարեցին) փխ. վարիցեն BCDEFGH KNORSXYW վարիցին (cef վարեսցեն dkmpqs վարեսցին ır վարիցեն) փխ. վարեցին A կամ վարեցին ձախ լուսանցքում Jêûbg չիք կամ վարեցին VWûbdgklmop s զայսպիսիս I այսպիսիսս X զայնպիսիսն ırt զայսպիսիսն h զայնպիսին

2 Y օրինի փխ. իրաւին êb զաւրէնս u.զօրէն h ընարելոցն է Y ժողովս bc եպիսկոպոսացն

3 H եւս փխ. ես A Նս հավանաբար ավելացրել են ուրիշները GVêbcde fghiklmopqrst չիք ես NO եւսէբէոս IJû յամենայնի bcdefgbıklmopqrs t և(gq որ) ամենայնի (bf ամենայն) gq չիք որ ê չիք և I ուր փխ. որ

4 U անդր էի p անդէն փխ. անդ էի lort անդ եղև (h անկ եղև) փխ. անդ էի lbefgq չիք և (յանձին) Gêbegq անձին N այնձինQ անձէն dt կալաւ A ես հավանաբար ավելացրել են ուրիշները hlo rt չիք ես Jû և փխ. ես L թեւո n թէոդորոս բացի MYWûbcdefghi loqrt-ից մնացած ձեռ-երը թեւոդոս IJu յամենայնի bcdefgklmpqrst և ամենայնի ho և յամենայնի R է փխ. (զինչ) և c սահմանաւ d սահմանեցի

5 bq հաճեցաւ p հաճոյ Sêegnq անձին b չիք յանձին bq կալաւ L չիք հաճեցայ.... կալայ

ժ

ԿԱՆՈՆՔ ԼԱՒՈԴԻԿԵԱՑ ԳԼՈՒԽՔ ԾԵ.

Ա. Վասն երկեկաց։
Բ. Վասն յանցաւորաց։
Գ. Վասն առժամայն մկրտելոցն։
Դ. Վասն ձեռնադրութեան։
Ե. Վասն վաշխի։
Զ. Վասն հերձուածողի։
Է. Վասն աւծման։
Ը. Վասն հերձուածոյն Փռիւգացւոց։
Թ. Վասն որք ի դիրս հեթանոսաց երկժան։
Ժ. Զառնել խնամութիւն ընդ այլազգիս։

1 û կանոնախմբի N-ը մուծված է։ վերնագրում՝ *կանոնք ժ լաւոդիկեայ* LQSTZ *կանովնք* NO *լաւոդիեայ* ST *լաոդիկեա* Y *լաւոդիկեաց* BCDEFGHUcmoprt *ղաւոդիկեայ կանոնիս* (U *կանովնիս*) A *ղաւոդիեայ կանովնիս* dbikls *լաւոդիկեայ կանոնիս* befq *ի լաւոդիկէ* (ef *ի լաւոդիկեայ*) *կանոնիս* ė *դաւոդիկիայ կանոնիս* n *կանոն դաւոդիկիա ժողովոյն ունի գլուխս ծե* DHLMNOPQSTVêcdfhiklmopq st *գլուխ* r *գլուխս* beq *ծդ* i *յիսուն և հինգ* m *ծա* w̄ūg չիք *գլուխք ծե*

2 û չունի ամբողջ ցանկը cr *երկակաց* eg *երկեցեաց* t *երկակեաց* bq *եկեղեցեաց* փխ. *երկեկաց*

3 GSbegq *անցաւորաց* P *ցանցաւորաց* kmps *վասն յանցաւորաց ապաշխարանք դնել*

4 ê *առժաման* b *մկրտելս* degq *մկրտելոց* Xhilort *մկրտելոյն* kmps *վասն առժամայն մկրտելոցն* (m *մկրտելոյն*) *որ ձեռնադրութիւն խնդրեն*

5 JRVXYe *ձեռնադրութեան* b *ձեռնադրելոյ* kmps *վասն չառնելոյ ձեռնադրութիւն առաջի ունկնդրողաց* K չիք *վասն ձեռնադրութեան*

6 bq *վաշխի և տոկոսի*

8 kmps *վասն աւծման դհերձուածողս* Z չիք *վասն աւծման*

9 kms *հերձուածողն* p *հերձուածողացն* AIJKLMNOPRSTUVXYZW dfnt *փռիգացւոց* bcehilq *փռիգացոց* k *փռիւգացոց* or *փռիգացւոյ* g *փռիգացաց հերձուածողի*

10 t *որ* MRXY չիք *որք* Xq չիք *ի* hilor t *գիրս* փխ. *դիրս* kmps *երկարնակաց* (b *հերձուածողաց*) փխ. *հեթանոսաց*

11 MYêbdegkmpqs *վասն չառնել* g *չխնամենալ* փխ. *չառնել խնամութիւն* kmps *չառնելոյ* r *ոչ առնել* M *առնել* ê *խնամութիւնն* P *այլազգի* t այս տողը դրված է 225-րդ էջի 3-րդ տողում իսկ 225-րդ էջի 3-րդ տողը՝ այս էջի 11-րդ տողում

ԺԱ. Յառաջ ոչ նստել յեկեղեցւոջ ծերոց։

ԺԲ. Վասն ձեռնադրութեան։

ԺԳ. Չընդունել զաշխարհականաց ընտրութիւն ի ձեռնադրութեան։

ԺԴ. Վասն ի բեմ ոչ ելանելոյ։

ԺԵ. Վասն Աւետարան ընթեռնլոյ։

ԺԶ. Վասն սաղմոսացն եւ գիրս ընթեռնլոյ։

ԺԷ. Վասն անխափան զպաշտամունսն կատարելոյ։

ԺԸ. Վասն աւրէնս առնելոյ։

ԺԹ. Վասն յերախայից վերայ աղաւթս առնելոյ։

Ի. Վասն սարկաւագաց։

ԻԱ. Վասն կէսսարկաւագաց։

1 MRXYbegpq վասն յառաջ MXıpst առաջ r զառաջ, որ փխ. ոչ be չիք ոչ brt նստիլ KLMQRSVXZ եկեղեցւոջ Y եկեղեցուջ bcdh յեկեղեցոջ c եկեղեցոջ i յեկեղեցոյ rt յեկեղեցւոյ M ծերոյ b չիք ծերոց g վասն ծերոց յառաջ նստել յեկեղեցոջ a վասն առաջնորդ նստիլ յեկեղեցոջ

2 Yê ձեռնադրութեանն kmps վասն ձեռնագրելոյ զվարժս և զուրբս

3 MRXYcegp վասն չընդունել (RXY p ընդունել) O ձընդունել W ընդունել r ոչ ընդունել d զաշխարհականացն M զընտրութիւն ê ընտրութիւնն cdefhiklmoprs ընտրութիւնս CHêkm չիք ի Yê ի ձեռնագրութեանն Wchl ի ձեռնագրութիւն d ի ձեռնագրութիւնս Z վասն ի ձեռնագրութեան (g վասն չընդունել աշխարհականաց) փխ. երրորդ տողը bq չընդունելոյ, զխորհրդակից փխ. զաշխարհականաց, ընտրութեանս

5 Mbdikq ի բեմն X երթայոյ փխ. ելանելոյ kmps ոչ ելանելոյ սաղմոսերգողս (p սաղմոսերգողն)

6 NOW աւետարանին b աւետարանն Q ընթեռնոյ Xêbgbkmqr ընթեռնելոյ d ընթեռնլոյս

7 IJKLMPQRTVXYZê վասն ըստ բացի NOefgkmpqs-ից մնացած ձեռ-երը ըստ փխ. վասն Ս ասա փխ. վասն caefghiklmopqrst սաղմոսիցն ê գիր t զգիրս Xêkmqr ընթեռնելոյ eg կարգալոյ b չիք վասն... ընթեռնլոյ W սաղմոս

8 i չիք վասն անխափան տեղը բաց է թողնված XY խափան g չիք անխափան NOYW զպաշտամունս ê պաշտամունսն bq զպաշտաւն dbkms զպաշտօնսն (նաև զպաշտաւնսն) efgp զպաշտօնն (նաև զպաշտաւնն) i զպաշտմունսն

9 IJKLMNSOPQRTVXYZW այս տողը գրված է 4-րդ և 5-րդ տողերի միջև kmps զսրբութիւնն (p վասն սրբութիւնն) յայլոց իշխանութիւն ոչ տալ գրված է 4-րդ և 5-րդ տողերի միջև IKLMQR STXYZ յօրէնս (նաև յաւրէնս) բացի IJKLMOXbeglqr-ից մնացած ձեռ-երը առնլոյ

10 I երայխայիս GJKLMNOPQRSTVX ZWefgbinort երախայից Y երախաց cdq երեխայից l երախոից փխ. յերախայից բացի BCDEFGHL Uê-ից մնացած ձեռ-երը չունեն վերայ ê յաղօթս hilort աղօթելոյ փխ. աղաւթս առնելոյ F աղ[աւթս առ]նելոյ kmps վասն երախայից աղօթս առնելոյ և կէսսարկաւագաց օրէնս առնել և ոչ ի բեմի

11 kmps վասն սարկաւագաց ոչ նստել ընդ երիցու t չիք վասն սարկաւագաց

12 Q կիսասարկաւագի MSXYZWgq կիսասարկաւագաց bde կիսայսարկաւագաց kmps վասն կէսսարկաւագաց որ մերձենան (m մերձեն) ի սպաս t վասն սարկաւագաց չհոգել ի սպաս KLr չիք վասն կէսսարկաւագաց m 12-րդ տողը գրված է 226-րդ էջի 1-ին տողում իսկ վերջինս՝ 12-րդում

ԻԲ. Վասն կէսսարկաւագի։
ԻԳ. Վասն գրակարդացի։
ԻԴ. Վասն քահանայի որ ընդ կրպակս ճաշակէ։
ԻԵ. Վասն կէսսարկաւագի եւ գրակարդացի։
ԻԶ. Վասն կշտամբելոյ եւ երդմնեցուցանելոյ։
ԻԷ. Ոչ բառնալ ընձեռես լագապս։
ԻԸ. Վասն ոչ առնել հացկերոյթս յեկեղեցւոջ։
ԻԹ. Վասն շաբաթու եւ կիւրակէի։
Լ. Զղուղել արանց ընդ կանայս։
ԼԱ. Զառնել խնամութիւն ընդ այլազգիս։
ԼԲ. Զառնուլ յայլազգեաց աւրհնութիւն։
ԼԳ. Զաղաւթել ընդ հերձուածողս։
ԼԴ. Զերթալ ի մատրունս հեթանոսաց։
ԼԵ. Որք գաղտ կուռս պաշտեն։

1 Wt կիսասարկաւագաց ABCDEFGHI JNOPVc կէսսարկաւագաց KLMQ RSTXYZ կիսասարկաւագի (KL M կիսասարկաւագաց QR կիսասարկաւագին) որ կտաւ ղուսովք (LZ ղուսովքն Y ղուսով) արկանեն (K արկան[է?]) kmps վասն կէսսարկաւագաց ոչ արկանել կտաւ ղուսով (km գյուսով) T 1-ին առըր Ճերքեի յուաճցքում bdefghiloqr չիք վասն կէսսարկաւագի

2 kmps վասն գրակարդացի (mps գրակարդաց) չէ պարտ կտաւ ղուսով (km գյուսով) արկանել begq չիք վասն գրակարդացի

3 bdegq քահանայից t ի փխ. ընդ DG Hê չիք ընդ S կոպակս (d կրակս) փխ. կրպակս KLMQSTYZ ճաշակէր d ճաշակեն

4 Wegqt կիսասարկաւագի bi սարկաւագաց d սարկաւագի bdfg չիք և km DS վասն կէսսարկաւագի գրակարդացի չտալ հաց կամ բաժակ աւրհնել

5 D երդեմնեցուցանելոյ H երգերմնեցուցանելոյ kmps վասն կշտամբելոյ և երդմնեցուցանելոյ հրամանաւ եպիսկոպոսին

6 NOYWbeqnt վասն ոչ NOW չիք ոչ b չբառնալ W բառնալոյ d բառնալն Yefg ընդ ձեռս (bkmps ի ձեռս W ձեռս d ձեռէս) փխ. ընձեռես ı ընձեռնէս beghlo ագապս kmps ագապ

7 Xcdkmps առնելոյ f յառնել ı առել L դհացկերոյթս Y հացկերութս defghiloqrt հացկերոյթ KLMNOR SXZ եկեղեցւոջ OT եկեղեցոջ Yèc fg յեկեղեցոջ b յեկեղեցի r յեկեղեցիս hlq յեկեղեցոջն c եկեղեց[..?]

8 Lmps կիրակէի պատուել և ոչ հրէաբար. բացի Yfnor-ից մճացած Ձեռ-երը կիրակէի

9 Yegs վասն չղուղել cf չղաւղել Y ղօղել NO ըղուղել ; ws ուղղել Phl ողուղել) փխ. չգուգել ı ոչ գուգել և լուանալ արանց eg չաղօթել ընդ խնամոյն (b չագաւթել ընդ այլազգաց q յագաւթել խնամութիւն ընդ այլազգս) փխ. չղուղել... կանայս

10 e վասն չառնուլ k վասն չառնել b ոչ առնուլ վ չառնուլ r ոչ առնել Xê խնամութիւնն f խնամութեան q այլազգս g չիք չառնել... այլազգիս

11 egk վասն չառնուլ MRXYWdln չըառնել b առնուլ r ոչ առնել CDG Hbops յայլազգաց IJKLTb այլազգեաց MORXYdeglnq այլազգաց Xê օրհնութիւնն Y օրհնութիւնս d յաւրհնութիւն t զօրհնութիւն

12 egk վասն չաղօթել b աղաւթել f չաղաւթէ r ոչ յաղօթել d չառնել յագօթս E հերձւածաւղս e հերձուած g հերձուածողի. բացի A-ից մճացած Ձեռ-երը հերձուածաւղս

13 egk վասն չերթալ êf չերթեալ r ոչ երթալ BCDEGHIê ի մատրանս g ի մատրուն bq ի մատր... hl իմաստուն փխ. ի մատրունս

14 eg վասն որ lJbfq որ b գաղտնի Yt գկուռս d կոռս

ԼԶ. Որք պահպանակս արկանեն։
ԼԷ. Զառնուլ նուէր ի Հրէից եւ ի հեթանոսաց։
ԼԸ. Ոչ երթալ ի տաւնս հեթանոսաց։
ԼԹ. Վասն եպիսկոպոսի որ ի ժողով կոչի։
Խ. Քահանայից չերթալ ճանապարհ առանց եպիսկոպոսի։
ԽԱ. Վասն չհանելոյ ի ըեմ զկանայս։
ԽԲ. Վասն երկրորդ շաբաթու պահոցն։
ԽԳ. Վասն որք մկրտին՝ զհաւատոսն ուսանել։
ԽԴ. Վասն որք ի հիւանդութեան մկրտին։
ԽԵ. Վասն ածանելոյ յետ մկրտութեան։
ԽԶ. Վասն պատարագ մատուցանել շաբաթու։
ԽԷ. Վասն հինգշաբաթու Զատկին։
ԽԸ. Վասն լիշատակի վկայից։
ԽԹ. Զառնել յաղուհացսն հարսանիս։
Ծ. Վասն ոչ կաքաւել քրիստոնէից ի հարսանիս։
ԾԱ. Վասն քահանայից չտեսանել զխաղ ի հրապարակս։

1 eg *վասն որ* բացի BCDEFGHKVWê nrt-ից մնացած ձեռ-երը *որ* g *պահպանակ* i *պահպանութիւնս* b *առնեն* փխ. *արկանեն* g չիք *արկանեն*

2 e *վասն չառնուլն* gk *վասն չառնուլ* b *առնուլ* r *ոչ առնուլ* KLZ *նըւէր* degp *նուէրս* TY չիք *ի (հրէից)* L *և ի հրէից* beq *ի հեթանոսաց և հրէից* kms *կամ* փխ. *և ի* Y չիք *և ի* ê չիք *և* IKMQZhlnp չիք *ի (հեթանոսաց)* g չիք *և ի հեթանոսաց*

3 e *վասն ոչ երթալ* g *վասն չերթալ* Y չիք *ի* n *տաւն* DEGHMRXYêbc defghiklmopqrst *տունս* փխ. *տաւնս* U չիք *ոչ երթալ.... հեթանոսաց*

4 e *եպիսկոպոս* bq *ուր* փխ. *որ* befgq qs չիք *ի* Qbcdefgkmpqs *ի ժողովն* RX *կոչիցի* Y *կոչեցի* b *կոչէ*

5 Ycdefgkmpqs *վասն քահանայից* Yh lo *քահանայի* g *առանց եպիսկոպոսի ի ճանապարհ չերթալ* MR qt *ի ճանապարհ* b *ի ճանապարհս* q *առ* փխ. *առանց*

6 ERXYkmps չիք *վասն* ERXYkmps *ոչ հանելոյ* r չիք *ի* cıqt *բեմն* r *զբեմն* d *զկանայս ի բեմ* hlq *կանայս* NOW չիք *ի բեմ զկանայս* b *վասն չի հանել ի բեմս կանանց*

7 NOW չիք *վասն երկրորդ* Q *երբորդ* d *շաբաթուց* KLMQRSTXYZd eg *պահոց* I *պահուոցն* o *պահուցն* kmps *պահոցն չնզունել (p չընդունել) զոք ի մկրտութիւն*

8 d չիք *վասն* c *մկրտեն* BCDEGHê ep *զհաւատս* b *զհաւատացեալս* q *զհաւատն* g *ուսանել զհօատս* hlo *ուսուցանել* t *ուսանիլ*

9 km *որ* G չիք *ի* J *ի հիվանդութիւն* V *մկրտութեան* փխ. *հիւանդութեան*

10 hego *ածելո (նաև օծելոյ)* l *յածանելոյ* G *յետո* f *ետ* JNORVYb cefgqt *մկրտութեանն*

11 KLMQRSTXYZeghnqt *մատուցանելոյ* b *մատուցելո* k *մատուցանել* MRXY *շաբաթի* bcft *ի շաբաթու* d *ի շաբաթ* q *ի շաբաթոյ* eg *յաւուր շաբաթու* kmps *ի շաբաթու (ps չիք ի) և (m և ի) կիրակէի*

12 W *հինգշաբթու* q *ե-շաբաթո* km ps *զատկին չլուծանել* 13-րդ և 12-րդ տողերի միջև Եոր վերնագիր՝ *վասն շաբաթու զատկին*

13 ê *յիշատակ* Lêbcdefgq *վկայիցն*

14 Megs *վասն չառնել* E *չառնուլ* km pr *ոչ առնել (r յառնել)* g չիք *չառնել* IJKLMNORSXYZhikln oq *ազուհացսն* e *յազուհացն* b *ազուհացն* d *յազուհացս* eg *ազուհացիցն* Y *զհարսանիս*

15 d *ոչ [ո?]ք* KLMQSTXYZdkmps *կաքաւելոյ* BFGHOSUXYno *քրիստոնից* Vbd *քրիստոնէիցն* W *քահանայից* փխ. *քրիստոնէից* q *հարսանիսն քրիստոնէից* Xbdeg *ի հարսանիսն*

16 բացի BCDEFGHêhilo-ից մնացած ձեռ-երը *քահանայի* d *քահանայ* K *չտեսանել քահանայի* DGHê *չառնուլ* փխ. *չտեսանել* b *չի տեսանել* IJ *զխաղս* Veghlo *խաղ* KLMQkS TXYZhliort *ի հարսանիս* փխ. *ի հրապարակս* bq չիք *ի հրապարակս*

ԾԲ. Վասն քահանայից՝ ըմպել հանկանակաւ գինի։
ԾԳ. Վասն չյառաջել նստել երիցանց։
ԾԴ. Վասն չմատուցանել պատարագս ի տունս։
ԾԵ. Վասն սաղմոսից որ յիւր իմաստութենէ պաշտէ։

Կանոնք Լաւոդիկեայ

Յետ այսորիկ զաւրանայր Աւստացւոց հերձուածն, որ Չորեքտասաներորդս կոչին, որ բազմաց յայլայլութիւնս դաւանէին ի լըլկանս եկեղեցւոյ, վասն որոյ ժողովեալ ի Լաւոդիկեայ Փռիւգացւոց եպիսկոպոսք ԻԵ, որք ժողովեալ ի Պատկանիանէս ի պէսպէս իշխանութենէ յարիանոսաց, ջնջումն առնէին նոցա խիթմանցն։

Սահմանեցին կանոնս ԾԵ։

1 êbegq քահանայի H քահանայ HM RX ըմպել Y ըմբել բացի YZWb cdegıkt-ից մնացած ձեռ-երը չըմպել cg չըմբել egq հակառակաւ փխ. հանկանակաւ b գինի հակառակութեամբ փխ. հանկանակաւ գինի

2 Yeg չյառաջ dkmps չյառաջել ê ոչ յառաջել b ոչ յառաջն MNORXY Winr չառաջել b նստիլ t և նստել q չյառաջնորդել փխ. չյառաջել նստել bq իրիցանց dh յերիցանց

3 cdfhiklmoqrt չիք վասն Lhnp չմատուցանելոյ êbkm ոչ մատուցանել q ոչ մատուցանեմ MRXYbcefgk mq պատարագ ê զպատարագն t զպատարագ Id ի տուն bq ի տունն

4 E սաղմոսի b սաղմոսիցն n սաղմոսաց A յոր IJSYk իւր bq չիք յիւր IJ իմաստութենէն LZ յիմաստութենէ egq իմաստ է b ի մաւտ փխ. իմաստութենէ KLMQRSTX YZ պաշտիցէ ep պաշտել hilrt պաշտի q չիք պաշտէ

5 ABCDEFGHUWêûbcdefghiklmopqrs t չունեն երկրորդ վերնագիրը L կանովնք Y լաւոդիկեցոցն n նախագրութիւն ղաւոդիկեա կանոնիս

6 T ետ bcefgq աւստացոց hl յաստացոց o յաստացւոց k աւստացւոց d աստուածոց փխ. աւստացւոց Y օստացոց հերձուածոց աղանդն որ t հերձուածսն V որք c չորեք ժ-աներրորդս d չորեքտասաներրորդականս hilort չորեքտասաներորդ

7 K կոչէին cps կոչեն Y կարգին փխ. կոչին ê յոր befgq բազում A յայղ-ութիւնս IJMRXYûbdefghilmn oqrt այլայլութիւնս W յայլեյայլյութիւնս DH ղաւանին ê ղաւանեն N յայլյայլութիւն hilort չիք ի u ի լըլկական

8 JYhcefghilqt եկեղեցոյ c ժողովին ABEKnq ղաւոդիկիա CDFGHK ot ղաւոդիկեայ r ղաւոդիկէա Y լաւոդիկիեայ ê ղաւոդեկոյ b լաւոնդիկա f ղաւոդիկա AIKLMNOPQR STUVXZWûen փռիգացւոց G փռռիսգացւոց Jfgq փռիդացոց Y ի փռիգացոց ck փռիւգացոց l փռիւգացոց

9 G եպիսկոպոսն H եպիսկոպոսքն Wt քսան և հինգ G չիք որք b ժողովել F ի պատկիանես V ի պատկանէիանէս Yu ի պաականիանէ bq ի պատկիանէս h ի պատկիիանէս t ի պատկանի e ե ի (ի պէս.) b չիք ի lb յիշխանութենէ

10 t յարիանոսացն egk արիանոսաց բացի bcdfhilmopqrs-ից մնացած ձեռ-երը յարինիսա Y ի ջնջումն bq առնուլ cdefgkmps առնելով Y ի խիթանց bcdefgkmps խիթմանցն (bq զխիթմանց d ի փթմանցն e խիթանցն) լուծումն փխ. խիթմանցն hlo իթ մանկանցն փխ. խիթմանցն rt խիթմանկանցն

11 An կանովնս DGH կանոնսն U կանովնաց bq կանոնք t կանոնս գլուխ ծե b ծէ JKLMNO PQRSTVXYZWûg չիք սահմանեցին կանոնս ծե e չիք ծե

ՄԿԶ (ՄԿԲ) Ա. Զի չէ մարթ ըստ եկեղեցւոյ կանոնաց ոյք ազատութեամբ եւ աւրինաւք ընակեցան ի միասին՝ եւ զերկրորդ հարսանիսն մի գաղտ արասցեն, բայց իբրեւ փոքր ինչ ժամանակ անցեալ իցէ եւ պատրաստ իցեն աղաւթից եւ պահոց, ապա թողացուցանել նոցա եւ համարձակել սահմանեցաք։

ՄԿԷ (ՄԿԳ) Բ. Ոյք մեղան եւ յանցեան ի պէսպէս ինչ յանցանս եւ համբերեցին աղաւթից եւ խոստովանութեամբ եւ ապաշխարութեամբ ամենայն իրաւք դարձան եւ հեռացան ի չարէն, ըստ չափոյ յանցանաց ժամանակ տացեն ապաշխարութեան եւ յետ այսորիկ գթութեանց եւ բարերարութեանց Աստուծոյ խառնեսցին ի հաւասարութիւն աւրինացն։

ՄԿԸ (ՄԿԴ) Գ. Զէ մարթ որ առ ետեղ մկրտեալ է մերձեցուցանել յաշտիճան քահանայութեան։

ՄԿԹ (ՄԿԵ) Դ. Ոչ է պարտ ձեռնադրութիւնս առնել առաջի ունկնդրողաց։

ՄՀ (ՄԿԶ) Ե. Ոչ է արժան քահանայի փոխ տալ եւ վաշխ եւ տոկոսիս պահանջել եւ ոչ բնաւ փոքր ինչ զտոկոսեաց մասն առնուլ։

ՄՀԱ (ՄԿԷ) Զ. Զէ արժան այլազգւոյն եւ հերձուածողին ի յամելն իւրում յայսպիսի իրս՝ ի տաճար Աստուծոյ մտանել։

1 SX զինչ է փխ. զի չէ J չի չէ bcdefg hiklmopqrt ոչ է MRXYdcghloq մարդ efg չիք ըստ IYêbcfhiloqt եկեղեցոյ u Էկեղեցական eg եկեղեցականաց AIJKLMNOPQՀSTU XZn կանոնմնաց Y կանոնով q կանանց փխ. կանոնաց eg չիք կանոնաց N որք փխ. ոյք g ոք d աղատեցան

2 u օրինաց bq հարսանիս

3 bq և փոքր K չիք ինչ H է (ê իցեն r ինչ) փխ. իցէ t չիք իցէ

4 befgq են փխ. իցեն I պահւոց bq չիք ապա d թուլացուցանել eg թէ ողջացուցանել փխ. թողացուցանել

5 d համարել փխ. համարձակել

6 bcdegkmpqs որք փխ. ոյք d անցան eg անցեան Yl չիք ինչ MS eg անցանս Y մեղս փխ. յանցանս

7 բացի Yêbcdefgbklmpqst-ից մնացած Ձեռ-երը համբերիցեն m աղաւթեցին h աղաւթից և պահոց և խոստովանութեամբ

9 cdps չափու hilor չափով b փափաքոյ փխ. չափոյ eg անցանաց t յանցանացն p չիք ժամանակ Ye fgkr տայցեն Ep ապաշխարութիւն K յապաշխարութեան Y ապաշխարութեանն hq ապաշխարութեամբ

10 BCDEGHê այնորիկ b գթութեան MRX բարեգթութեանց (d բարեպաշտութեանց) փխ. բարերարութեանց eg բարերարութեանցն q յաստուծոյ b խառնեսցեն

11 d չիք ի ê ի հաւասարութիւնն RXY ûdfl օրինաց (Եա աւրինաց)

12 û ոչ է bgopqr թէ (s է) փխ. չէ Sb deghlopqrs մարդ V չիք որ MR XY առ յետղ êu առ իտեղ eg յառ ետեղ u մկրտեալ է նոյն ժամ մերձեցուցանել d մկրտել, չիք է o մերձեցուցան DEHIJKLNOPRXYZW êûdeghilmopqrt յաստիճան Ts աստիճան k աշտիճան

13 JMXb քահանայութեանն R քահանայութիւնն

14 Vt չէ cd ձեռնադրութիւն km չիք առնել Y յառաջի p ունկնդրողացն t այս հոդվածը միացված է Եախորդի

15 bq արժանի Yi պարտ փխ. արժան bq չիք քահանայի G չիք փոխ be gq տոկոսիւ r տոկոսին t տոկոսի

16 e ոչ բաւական կամ բնաւ i չիք բնաւ RXY ինչ փոքր Hê զտոկոսաց u տոկոսեայ bcdefghiklmop qrst զտոկոսեացն ê մաս d չիք մասն t առնել Y ստանալ փխ. առնուլ

17 MPYûbps ոչ է o թէ փխ. չէ A այզազգւոյն BCELMQTUXZW այլազգոյւոյն IJVYûcdfqrt այլազգոյն eghilo այլազգուն b զմասն այլազգոյն Ge հերձուածողն H հերձուածաւղն. բացի cdhiklmoprst-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն ի n յամել

18 H յայնպիսի Segr այսպիսի b այսպիսիս bcdefgbiklmopqstr ի տաճարն g մտել

ՄՀԲ (ՄԿԸ) Է. Վասն այնոցիկ. որ ի հերձուածողաց իցեն, այսինքն որ ասին Նաւատացիք կամ Չորեքտասաներորդեայք, ի դառնալն իւրեանց մի՛ յերախայս մի՛ ի հաւատացեալս մի՛ ընդունիցիք յառաջ մինչ չեւ նզովեալ եւ ուրացեալ զամենայն հերձուածողս, առաւել զոր գիտէինն եւ ուսեալ էին. յետ այսորիկ որք կոչին հաւատացեալք, ուսցին զհաւատոյս մերոյ զխորհուրդ եւ աւծցին զաւծումն սրբութեան եւ հաւասարեսցին աւրինաց։

ՄՀԳ (ՄԿԹ) Ը. Վասն այնոցիկ որք են ի հերձուածսն Փռիւգացւոցն, ի դառնալն իւրեանց, եթէ յուխտէն իւրեանց իցեն մեծամեծաց, այսպիսիքս ամենայն փութով նախ ուսցին եւ ապա մկրտեսցին յեկեղեցւոյ մերոյ յեպիսկոպոսաց եւ յերիցանց։

1 bq այսորիկ df այնորիկ Yût որք (ի) p չիք ի q հերձուածողացն hlo են փխ. իցեն d այսինքն է որ S ուր փխ. որ (ասին) Q չիք որ (ասին). Y որք hlor չիք որ. Lt չիք որ ասին betgq ասեն

2 b նաւատացիկ d աւատացիք r նաւատիցիք t նու ատացիքն G կամ.... իւրեանց վնասված է Ud չորեք-ժ-աներորդեայք u չորեքասասնեայք b չորեքտասաներիդեաւք c չորեք ժ-աներորդեաք eg չորէք-տասաներորդեանքն ps չորեք տասաներորդեաք t չորեքտասաներորդեայքն ud ի դառնալ c չիք մի

3 NORUVXYWbcdhn յերեխայս û երեխայս g երախայս et և մի ի c կամ փխ. մի (ի) begnq չիք ի d հաւատացեալ u չիք մի (ընդուն.) b յընդունիցիք BCDEGHKLUY Wêûbdeginqr մինչև t մինչչև իցէ

4 Y ուրացեալ և նզովեալ r նզովեալ և ուրախ և ուրացեալ s ուրացեաց r հերձուածս բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը հերձուածաւզս eg և առաւել ûbegpqs գիտէին

5 dikmprst ուսեալն ê ուրացեալ փխ. ուսեալ f էինն BCDEFGHêc որ L կոչինն ê հաւատացեալս

6 ê ուսցեն begq տացեն փխ. ուսցին b զհաւատոց r զհաւատոյն ûc մեր b մերոց û և զխորհուրդ bdt զխորհուրդն G զխորհուրդ և աւծին վնասված է KLMQRSTX յաւծցին (Նաև յօծցին) Z յաւծին begpq աւծցեն Y յաստուածային փխ. աւծցին Yû օծումն H սրբութեամբ IJê սրբութեանն

7 L չիք և ênp հաւասարեսցեն JZ յաւրինաց MRXegkmqrst աւրինացն (Նաև օրինացն) b աւրինացն աստուծոյ

8 eg այնորիկ I ոյք fbefgq որ IJûr չիք են բացի bcdefghiklmopqrst-ից մնացած Ձեռ-երը հերձուածոցն հմմտ. հուն. ἀπὸ τῆς αἱρέσεως ILMNORV XWû փռիգացւոցն ilorst փռիգացւոց JKPQSTYZ փռիգացոցն be gh փռիգացոո cf փռիւգացոց q փռիւգացոցն dkm փռիւգացւոց G չիք փռիւգացւոցն hl ե ի դառնալն ud ի դառնալ

9 q իւրոց bcdefghiklmopqr թէ IJuc ghlnq ուխտէն L յախտէն եթէ փխ. եթէ յուխտէն RSTX յախտէն փխ. յուխտէն p չիք իւրեանց (իցեն) G ի մեծամեծաց I մեծայմեծաց LMQRSTXYZûq այսպիսիք b այս[պիս?]ինքն

10 IJ յամենայն bcefgkmpqs ուսցին (eg ուսուցին) նախ d չիք նախ, ուսիցին՝ ի նայ և ապայ o ուսուցին Rê մկրտեսցեն bd մկրտիցեն cefgkmpqs մկրտիցին o մկրտեցին JNOPVYêbcefghloqr յեկեղեցոյ S եկեղեցւոյ u յեկեղեցւոչ

11 hiort մերում l իւրում փխ. մերոյ JKLMQRSTVXYZûeghlopq եպիսկոպոսաց b յեպիսկոպոս IJKLMQ RSTXYZûeghklopr երիցանց bq իրիցանց

ՄՀԴ (ՄՀ) Թ. Չէ մարթ համարձակել երթալ ի հանդիստս եւ ի դիրս եւ բնակս կամ որ ասին մատրունք ամենայն այլազգեաց, առ ի պէտս ինչ ադաւթից կամ մխիթարութեան, այլ զայսպիսիս թէ ի մերոց հաւատացելոց են՝ մերժել արժան է եւ կապել յեկեղեցւոյ մինչեւ ապաշխարել եւ խոստովանել զյանցանսն, եւ ապա խառնեսցին։

ՄՀԵ (ՄՀԱ) Ժ. Չէ մարթ ույք յեկեղեցւոյ մերոյ են ի պէսպէս եւ ի ցոփ հարսանիս այլազգեաց մերձեցուցանել զդստերս եւ դդստերս, կին տալ նոցա կամ կին առնուլ ի նոցանէ։

ՄՀԶ (ՄՀԲ) ԺԱ. Ոչ է մարթ ույք կոչին ծերք եւ պառաւք՝ առաջի եկեղեցւոյ նստել, որպէս ի հրապարակի, կամ բնաւին կնոջ մարդոյ։

ՄՀէ (ՄՀԳ) ԺԲ. Վասն եպիսկոպոսաց. զի կամաւք եւ ընտրութեամբ որ մաւր քաղաքաց եպիսկոպոսն է եւ որ շուրջ զնովաւ եպիսկոպոսքն, այսպէս զոգ հաստատեսցեն յաշտիճան քահանայութեան. իբրեւ իցեն

1 ud ոչ է bpq թէ փխ. չէ k թէ չէ beghılpq մարդ (d պարտ) փխ. մարթ m մարթ ույք յեկեղեցւոյ մերոյ են համարձակել I յամարձել p համարձակեալ rt համարձակիլ ê և երթեալ befghlqt և երթալ W lp ի հանդիստ crt ի հանդիստն bef gq չիք ի հանդիստս և ê չիք ի (դիրս) befgq դիրս փխ. դիրս efgkm pqs երկարնակս (cd երկարնակաց b երկայրնակս G բնակութիւնս հետագայում ուղղված է) փխ. եւ բնակս t և ի բանակս փխ. եւ բնակս Kûhilnort եւ ի բնակս

2 ù կամ կրկնված է W'beghloq ասեն A գրիչը սկզբում գրել է մարարունք այնուհետև ուղղել է մատրունք irt մատրունքն NOVWbe gh մանտրունք փխ. մատրունք Rbefgq այլազգաց

3 Yê մխիթարութեանն IJKLMQRSTX YZêefg զայսպիսիսս bdiklmopqr st զայսպիսին h զայնպիսին b fq ի մերոյ b հաւատից են efq հաւտից (? հոտից) փխ. հաւատացելոց cikmprt հաւատոց hlo հաւատոցն

4 c իցեն փխ. են hq մերժելն b չի թողուլն (q չի թողուլ eg չթողուլ) փխ. կապել IJNOVYêcdfhil յեկեղեցոյ K LQSTZW եկեղեցւոյ P յեկեղեցոյն b յեկեղեցին eg եկեղեցի q յեկեղեցի

5 befgq ապաշխարեսցէ dl յապաշխարել befgq խոստովանեսցի RVcdhil oqrt դյանցանս S ըզանցանսն u յանդանս beg զանցանս rı չիք ապա bcdefghklınopqs խառնեսցի rf ապաշխարեսցի փխ. խառնեսցին

6 êûd ոչ է Mbpqs թէ փխ. չէ Sêbgh opqs մարդ (d պարտ) փխ. մարթ N որք (d որ) փխ. ույք l մարդոյ փխ. մարթ ույք IKMQRSXTZo եկեղեցւոյ JNOPVêcfhır յեկեղեցոյ Ybeglpqs եկեղեցոյ d յեկեղեցւոջ m համարձակել երթալ փխ. ույք յեկեղեցւոյ մերոյ են u իցեն փխ. են H չիք են M ի պէտս փխ. ի պէսպէս b չիք և egq չիք և ի Gh չիք ի (ցոփ) b հարսանիսս

7 bdefhlc այլազգաց o այլայլազգաց dr մերձեցուցանեն hlo չիք մերձեցուցանել t դդստերս իւրեանց կին b կայ փխ. տալ

9 Ht չէ Yê չչէ JPêgbo մարդ (bq պարտ) փխ. մարթ Rbdefgq որք r կոչեն bcdefgkmpqs պառաւունք l պատաւօք փխ. պառաւք û սուրբ եկեղեցւոյ JNOPêcefgilopr եկեղեցոյ MRX յեկեղեցւոյ Y յեկեղեցոյ bhq եկեղեցոյն d եկեղեցւոյն

10 ûbq նստիլ c պարսարակի (b պարտորակի) փխ. ի հրապարակի b ընօյ q բնաւի c.ıilo.rt բնաւ I կնուջ ê ի կնոջ lWn մարդւոյ

11 g ես փխ. վասն KQR ընտրութիւն ê ուր փխ. որ W մայր

12 Udq մայրաքաղաքաց b մայրայքաղաքաց kmps քաղաքին egq եպիսկոպոս H չիք է p չիք որ ûbc dq եպիսկոպոսք hlo եպիսկոպոսքն են այսպէս W սոսա փխ. այսպէս p չիք այսպէս

13 r զոր փխ. զոք bcdefgkmpqs հաստատեսցեն (cdp հաստատեցին) զոք l հաստատեսցին EHNOPRSXYZ edeghilmoprst յաստիճան IU աշտիճան ûq զաստիճան Y քահանայութեանն ê իցին

որք հաստատեցինն վարժք եւ փորձք ի գիտութիւն բանի՝ ի հաւատս եւ ի վարս։

ՄՀԸ (ՄՀԴ) ԺԳ. Չէ մարթ եւ պատշաճ համարձակել բազմութեան աշխարհականաց ընտրութիւնս առնել որ առլապա մերձեցուցանելոց են ի քահանայութիւն։

ՄՀԹ (ՄՀԵ) ԺԴ. Զի մի եւս մարթ իցէ զսրբութիւնն իբրեւ ի պէտս ասրհնութեան ի տաւնն Զատկի՝ յայլ իշխանութիւն տալ։

ՄԶ (ՄՀԶ) ԺԵ. Ոչ է մարթ աւելի զոմանս արտաքս քան զկանոնեալ սաղմոսողոգսն ի բեմ հանել եւ ի բեմի գրովք սաղմոս ասել լեկեղեցւոջ։

ՄԶԱ (ՄՀԷ) ԺԶ. Զի Աւետարան հանդերձ այլովք գրովք արժան է կարդալ շաբաթ աւր։

ՄԶԲ (ՄՀԸ) ԺԷ. Չէ մարթ եւ պատշաճ միահամուռ զմիմեանց զհետ ի ժողովուրդս սաղմոսս միայն ասել, այլ զհետ միոյ միոյ սաղմոսի կարդացումն առնել գրոց։

1 ê *այք* Uûhdinq *հաստատեցին* hl *վարժ* ê *գիտութիւնն* kmps *ի գիտութեան* Gûbegkmps *բանին* q *բանն* c *և ի հաւատս*

3 ûd *ոչ է* Mbqs *թէ* փխ. *չէ* Qhlo *մարդ* (bq *մարդկան* kmps *պարտ*) փխ. *մարթ* b չիք *և* ST *համարձել* r *համարձակիլ* Qd *բազմութիւն* Yê *բազմութեանն* û *ի բազմութեան* p *բազմութեամբ* lhq *աշխարհականացս* kps *աշխարհական*

4 b *ընտրութիւնսն* X *յընտրութիւնս* DE *յառյապա* GKLMQRSTXYZk *առապա* Heg *յառապայ* NOWêdbil rt *առյապայ* b *յառաապելս* (q *յագապս*) փխ. *առյապա* bcdefghiklmo pqrst *մերձեցուցանելոց* û *իցեն* փխ. *են*

5 Qbegq *ի քահանայութեան* Xê *ի քահանայութիւնն*

6 û *ոչ* (c *ոչ է*) փխ. *զի* DGHgq չիք *զի* êbce չիք *մի* c չիք *եւ* lbd lq *մարդ* Y *ից[է]* IMQRSUYWb dn *զսրբութիւն* c *զսրբութիւնս* t *որպէս* փխ. *իբրև* HYegps չիք *ի* Yegps *զպէտս* KLMRTYZê *աւրհնութեանն*

7 û *տոնիցեն ի տուն* (begq *ի տաւն*) փխ. *ի տաւնն* BCDEGHê *զատկին* bq *զատիկ* lûbdhlor *այլ* RX *ի յայլ* kmps *և այլ* ê *իշխանութիւնն* bd *յիշխանութիւն* q *իշխանութիւնս*

8 RX *չէ* ê *չչէ* M *թէ* փխ. *ոչ է* êb lo *մարդ* (bcdefgkmpqs *պարտ*) փխ *մարթ* bq *աւել* eg *յաւել* q *որ* փխ. *զոմանս* beg *զոմանս որ արտաքս* Vû *արտաքոյ* q *կան* փխ. *քան* ê *զկանոնալ* ûbq *զկանոնեալս* Yq *սաղմոսողոգս* b *զսաղմոսողգս* r *սաղմոսն* փխ. *սաղմոսողոգսն*

9 begq *ի բեմն* hlo չիք *ի բեմ հանել և* MQT *ի բիմի* b *ի բեմն ի գրովք* û *գրով* Q *սաղմոսք* Ghilort *սաղմոսել* փխ. *սաղմոս ասել* S *եկեղեցւոջ* AYbcfhlq *յեկեղեցոջ* eg *եկեղեցոջ*

10 DGê *մի* (û *սուրբ* s *ի*) փխ. *զի* d hl չիք *զի* lbdcg *աւետարանն* hl *զաւետարանն* q *յաւետարանն* rt *զաւետարան* AB *այլովք* he gq չիք *գրովք* u *շաբաթու* d *ի շաբաթու* efgq *շաբաթն*

11 Y *աւուր* q *աւրէն* d չիք *աւր*

12 Mbqs *թէ* փխ. *չէ* ê *չչէ* û *ոչ է* IK giq *մարդ* (bdhm *պարտ*) փխ. *մարթ* ST *միահամուր* o *զմիմիանց* t *միմեանց* Wûc *հետ* bq *ի հետ* c չիք *ի*, *զժողովուրդս* befgq *ի ժողովս*

13 CDHLRVWêûcdfhklmpst *սաղմոս* b *տաղ* (eg *տալ* q *տաղմ*) փխ. *սաղմոսս* XY *մի այլ* փխ. *միայն* M *միայն այլ ասել այլ* B *այղ* b *այլ մի զհետ* ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTUVXYZWêûbhn չիք *միոյ*

14 O *կարդացմումն* b *ի կարդացմունն* W *ընթերցումն* փխ. *կարդացումն* p *անել* փխ. *առնել*

ՄԶԴ (ՄՀԹ) ԺԸ. Զի զնոյն ինքն զպաշտաւն աղաւթիցն յամենայն ժամ եւ յիրեկորին արժան է կատարել:

ՄԶԴ (ՄԶ) ԺԹ. Արժան է ուրոյն յետ թարգմանութեանն առնելոյ եպիսկոպոսացն նախ յերախայից վերայ աղաւթս առնել եւ յետ ելանելոյն երախայից ապա ապաշխարողաց աղաւթս առնել եւ յետ սոցա ի ձեռն խոնարհելոյն զաւրհնութիւն ընդունելոյ եւ արտաքս գնալոյ. եւ այսպէս ի վերայ հաւատացելոց զաղաւթսն առնել երիցս՝ զմին լռութեամբ եւ զերկրորդն եւ զերրորդն քարոզութեամբ կատարել. ապա այսպէս զողջոյնն տալ՝ երիցունք եպիսկոպոսաց, ապա աշխարհականք՝ միմեանց, եւ ապա պատարագն կատարեսցի. իբրեւ միայն քահանայիցն արժան է եւ որ յաշտիճանին, եւ ոչ եթէ

1 egu դի (g մի) ի նոյն ûdhmop rs նոյն h ինք lprt դպաշտաւնն (նախ դպաշտօնն) ûhpt աղօթից I աղաւթ LY ամենայն begq չիք ժամ Y չիք և

2 G յերեկոյին վնասված է S երեկորին e յերկեկորին u յերեկոյ q երեկոյին FIWceghlmnt յերեկոյին b և ի յերեկոյին BCDEFGHê պարտ է փխ. արժան է u կատարել մեծաւ հաւատով և ջերմեռանդութեամբ cmps կատարել յեկեղեցիս b կատարել այսպէս d կատարել յեկեղեցին k կատարել յեկեղեցի l կատարել անխափան

3 û յետ ուրոյն Lê հետ GIJQSUVX Wûbdefgnqt թարգմանութեան H թարրմանութիւնն F առնելոց h առնելոյն L յեպիսկոպոսացն ûd rt եպիսկոպոսաց b չիք եպիսկոպոսացն.... ապաշխարողաց աղաւթըս առնել՝ 4-րդ տող

4 I յերայխայից M ևրայխայից NOTU ZWcpr յերեխայից RXYe երախայից SUVûng երեխայից f յերախաից g երախաից o յերախաից g ի վերայ knr յաղաւթս R և յետ ելանելոյն երախայից ձախ լուսանցքում defgkmpqs չիք երանելոյն... առնել և յետ 5-րդ տող XYû ելանելոյ r երանելոյն փխ. ելանելոյն

5 I երայխայից NOUVWun երեխայից S յերախայից RXilort չիք ապա R ապաշխարողաց աղաւթս առնել ձախ լուսանցքում M ապաշխարողաց աջ լուսանցքում G չիք աղաւթս

6 ê զաւրհնութիւնն cd ընդունելոյն n յարտաքս bq գնալու c գնալոյն R դընալոյ փխ. գնալոյ

7 W սոսա փխ. այսպէս բացի bcd efgiklmopqrst-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն և ûhilort աղօթս bd զաղաւթս n յաղաւթս K չիք առնել t յերիցս cdkmps երկիցս փխ. երիցս UWbcnt զմինն

8 hl չիք և (գեկր.) A գերրորդն, սկզբում գրված է եղել գչորրորդն, որն ուղղված է. հավանաբար գրչի կողմից և բնագրում մնացել է գեորրորդն ձևով befgq գչորրորդն փխ. գերրորդն u երորդն i չիք և գերրորդն bq քարոզութիւն bps կատարեալ c առնել փխ. կատարել

9 hiloprst և ապա W սոսա փխ. այսպէս ûbdeglq զողջոյն bq տալն իրիցուն h երիցունց L երիցունքն A և եպիսկոպոսք. և-ը ավելացրել են հետագայում ուրիշները տողամեջ BCDEFGHIJKLMNOP QRSTUVXYZWûn և եպիսկոպոսք ê և եպիսկոպոսունք c և եպիսկոպոսաց b ցեպիսկոպոսաց eg եպիսկոպոսացն ü և ապա p և փխ. ապա b չիք ապա ü աշխարհական b աշխարք փխ. աշխարհականք eg ապաշխարանք փխ. ապա աշխարհականք

10 o միմիանց u չիք և ապա.... կատարեսցի b պատարագ bq կատարի e կատարեցի n մատչի փխ. կատարեսցի t որպէս փխ. իբրև

11 û մի փխ. միայն, քահանայից կամ ի սարկաւագաց արժան է d քահանայից c արժանի է hilor է արժան t չիք արժան ü չիք և որ.... սաղմոսողով՝ էջ 234 տող 1.c չիք ե (որ) KLQSTZdm յոր INO աշտիճանին LSWêbegr աստիճանին EG HRXYZdhilmnopst յաստիճանին A և ոչ եթէ, և ոչ-ը ձախ լուսանցքո ավելացրել են ուրիշները հետագայում bcdefghiklmopqrst չիք եւ (ոչ) bcdhilmoprst թէ

կէսսարկաւագաց թէ սաղմոսողոգ ի բեմ ելանել եւ ի սեղանոյն աւրէնս առնուլ։

ՄԶԵ (ՄԶԱ) Ի. Չէ մարթ սարկաւագաց՝ երիցանց առաջի նստել առանց հրամանի, այլ հրամանաւ, նոյնպէս եւ սարկաւագին ունել պատիւ ալլոցն, որ յուխտին են։

ՄԶԶ (ՄԶԲ) ԻԱ. Չէ մարթ կէսսարկաւագաց հպել եւ մերձենալ ի սպաս որ միանգամ ի սարկաւագանոցին կայ առ. սրբել եւ պատրաստել զկահն որով պատարագն մատչիցի։

ՄԶԷ (ՄԶԳ) ԻԲ. Չէ մարթ կէսսարկաւագին կտաւ ղուսովք արկանել եւ ի դուռն պահելոյ հեռանալ բնաւին եւ ոչ ի պատճառս աղաւթից։

ՄԶԸ (ՄԶԴ) ԻԳ. Չէ պարտ գրակարդացի կամ սաղմոսողոգի կտաւ ղուսովք արկանել եւ այնպէս կարդալ կամ սաղմոս ասել։

ՄԶԹ (ՄԶԵ) ԻԴ. Չէ արժան որ ի քահանայից աշտիճանին են՝ յերիցուէ մինչեւ ի գրակարդացն՝ առ կրպակս մտանել եւ շռայլել կամ ի վաճառի ի լռհակերոց մտանել եւ ճաշակել։

ՄՂ (ՄԶԶ) ԻԵ. Չէ արժան կէսսարկաւագի կամ գրակարդացի հաց տալ կամ բաժակ աւրհնել։

1 NOWb եթէ b սաղմոսողգոյ ho rt սաղմոսողոգի ù նախ ի բեմ bcq ի բեմն û չիք ի սեղանոյն cd efgkmpqs ի սեղանոյ n ի սեղանւոյն
2 IJ յօրէնս û ողջոյն փխ. աւրէնս Xe fg առնել bq առնելոյ t տալ փխ. առնուլ
3 u ոչ է Iglq մարգ (b պարտ է dh պարտ) փխ. մարթ i եպիսկոպոսաց փխ. սարկաւագաց ebcdefg hiklmopqrst առաջի երիցանց (bq երիցանց f երեցանց) NOW չիք առաջի bq նստիլ f նսել առ. առանց
4 BF այդ b հրամանաւն kmps սարկաւագի g զպատիւ Vchlt յայլոցն
5 t որք BCDEHINYZc յուխտին են Ve gnmp ուխտին q ուխտի hilort յուխտէն են b ուխտին եզեալ այսպէս
6 û ոչ է gil մարգ (Yb պարտ է) փխ. մարթ բացի cefkmoprst.ից մնացած Ձեռ-երբ պարտ bcefgpqt սարկաւագացն LMQRSTXê չիք և AP մերձանալ Hr ի սպասաւոր փխ. ի սպաս որ
7 o ի միանգամ b որ ի սարկաւագանոցի ûdefghklmpqs ի սարկաւագանոցի c ի սարկաւնոցի U կեայ hl չիք կայ UYuint առ ի սրբել H չիք և
8 W զզահն փխ. զկահն Q որ որով û որոյ m որ փխ. որով irt պատարագին Gbnpqs մատչի IJ մատնչիցի
9 û ոչ է Kglo մարգ (Gdhq պարտ b պարտ է) փխ. մարթ IJ կըտաւ M կըտաւք L ղուսովքն ê զյուսովքն YWû զուսով ba ուսովն irt զուսովն befgq չիք ի (զուռն)
10 g ամեննեին փխ. բնաւին
11 ûbdq ոչ է Y և փխ. կամ J սաղմոսողոգ Wb սաղմոսերգողի S զտաւ փխ. կտաւ ps կտաւ և զուսովք (p զուսովն) Yû զուսով bqrt զուսովն
12 hlo կամ փխ. և ûdhilot և փխ. կամ Hcdhiloit սաղմոսել փխ. սաղմոս ասել
13 ûbdq ոչ է L պարտ փխ. արժան êt որք h ոք փխ. որ U չիք որ Lhlo աստիճանէն ir յաստիճանէն Mn յաշտիճանին QSZêdegmpst աստիճանին RXk յաստիճանին YWû bq աստիճանի Lhior չիք են û ի երիցուէ b իրիցուէ cgq յիրիցուէ dr երիցուէ
14 ABCDEFGHIJKMNOPQRSTUVXY ZWn գպըրոցսն (Le գպրացսն û գպիրսն) փխ. գրակարդացն b գրայկարդացն û ի փխ. առ G մտան A շռայղել G կամ ի վաճառի վնասված է
15 bq վաճառականի ù առ փխ. ի NO XYWbegpq չիք ի BCDEFQHê ի խահակերաց û ի խոհակերս b ի խոհայկերոց hl ի խոհէկերոց p մտանէ s մտանե[լ?]
16 ûb ոչ է h արժանի q չէ արժան է d սարկաւագի i սարկաւագաց b գըրայկարդաց fq գրակարդաց G հաց տալ կամ բաժակ վնասված է cdkm ps և փխ. կամ (բաժակ)
17 befgq աւրհնութեան

ՄԴԱ (ՄՁէ) ԻԶ. Չէ պարտ կշտամբել կամ երդմնեցուցանել որ ոչ լեպիսկոպոսաց համարձակութիւն ունին կամ աշտիճան ինչ, ոչ յեկեղեցւոջ եւ ոչ ի տուն չեն իշխան կշտամբել։

ՄԴԲ (ՄՁԸ) Իէ. Չէ պարտ քահանայից կամ ուխտաւորաց կամ աշխարհականաց յորժամ յագապս երթան՝ ընձեռեւս բառնալ եւ տանել ի տունս իւրեանց, զի թշնամանս ածեն եկեղեցւոյն։

ՄԴԳ (ՄՁԹ) ԻԸ. Չէ պարտ յեկեղեցւոջ ագապս առնել եւ բազմականս արկանել ի տաճարին Աստուծոյ, ճաշ ուտել եւ խրախունս առնել։

ՄԴԴ (ՄԴ) ԻԹ. Չէ արժան քրիստոնէից զհրէից վարս ունել եւ բանդագուշել եւ դատարկացուցանել զաւր շաբաթուն, այլ գործել արժան է, բայց զաւր կիւրակէին պատուել արժան է, եւ հանգչել արժան, որպէս քրիստոնեայք. ապա եթէ գտցի ոք հրէաբար՝ նզովեալ լիցի։

ՄԴՆ (ՄԴԱ) Լ. Ոչ է մարթ ուխտականաց եւ վանականաց կամ բնաւին քրիստոնեայք եւ թէ աշխարհական ոք եւ թէ այլ ոք ընդ կանայս

1 ûbq ոչ է hl արժան փխ. պարտ RX Y մարթ d և փխ. կամ l և կամ բացի AC-ից մնացած Ձեռ-երը երդմեցուցանել b որոց փխ. որ ոչ Y չիք ոչ IJKLMNOPQRSVXYZW ueghklnoqr եպիսկոպոսաց

2 ê համարձակութիւնն l ունիլ IJMNORSXYZWûeghilmopqrst աստիճան Vk յաշաիճան ed յաստիճան V չիք ինչ ABCDEFGHIJKLNOPQSUYZWucefglnr որ (ê յոր) փխ. ոչ MRX չիք ոչ հմմտ. հուն. Μήτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, μήτε ἐν ταῖς οἰκίαις. S եկեղեցւոջ Ycflq յեկեղեցոջ eg եկեղեցոջ

3 hq ի տունն hlo ի տունս irt տուընջեան փխ. տուն չեն

4 ubq ոչ է b և փխ. կամ (ուխաւորաց) dt ուխտականաց

5 FVegbinr աղապս bq ընդ ձեռնէս (eg ընգձեռս) փխ. ընձեռեւս R բառնուլ d բառնան o բառնառ u բանալ փխ. բառնալ bq տանիլ

6 b թշնամամն fgkp ածցեն HIcefglo եկեղեցոյն KLMQRTVXZ յեկեղեցւոյն Y յեկեղեցոջ êbdhq յեկեղեցոյն u եկեղեցւոյ irt յեկեղեցին

7 b չունի իր ճողվածը ê չչէ uq ոչ է HLSû եկեղեցւոջ N յեկեղեցւոջն Ycfloq յեկեղեցոջ eg եկեղեցոջ êgr յագապս Yckmps առնել փխ. արկանել eigq չիք արկանել

8 t և ի տաճարին V ի տաճարի Y և ճաշ Weg խրախանս ckm խրախաւնս ps խրախաւսն q խրախուս

9 ubq ոչ է Yn պարտ փխ. արժան hl հրէից G չիք զհրէից NOWl զվարս b բարդս (efg վարգս) փխ. վարս l ուտել փխ. ունել u չիք և բանդագուշել R բլընագագուշել

10 û չիք և bcdefkmqs ի փխ. և bq զիսարկացուցանել eg դաստարկացուցանել eg և զօր A այդ eg այլ ինչ գործել

11 FNOWê չիք բայց զաւր.... արժան է բացի AYûf-ից մնացած Ձեռ-երը կիրակէին b պարտ և արժան է պահել և հանկչել Y չիք արժան է (և) hlo չիք և հանգչել արժան ir արժան է (որպէս) GIKLMQRSTXYZûcdefgkmpqst չիք արժան (որպէս)

12 cd քրիստոնաք ego քրիստոնեաք t զքրիստոնեայս t իակ փխ. ապա û չիք ապա p ապա... լիցի Ներքևի լուսանցքում Xbcdefghklmopqrs թէ b գտցին XYû ոք զտցի q նա (r որպէս) փխ. ոք Rbeg չիք ոք t զացի ոք որ իբրև զհրէաբար պահել փխ. գացի ոք հրէաբար u հրէյաբար c հրէաբարաբար Q լիցին dt եղիցի befg չիք լիցի

13 t չէ P ոչ է.... քրիստոնեայք Ներքևի լուսանցքում RYl մարդ (ubdhq պարտ) փխ. մարթ bcefgkmpqs ուխտաւորաց d յուխտաւորաց և կամ û և փխ. կամ d և կամ u քրհստոնէից cegp քրիստոնեաք d քրիստոնայք kms քրիստովնեայք

14 lcblt չիք (քրիստոնեայք) և BCDEFGHêbcdefghiklmpst եթէ QVWk աշխարհականք S աշխարհականաւք P ապաշխարհական փխ. աշխարհական QVWt չիք ոք IJûdp չիք և թէ այլ ոք bcefgkms եթէ (այլ) U կանացս g կանայ լաւ

ղուղել եւ լուանալ, զի նախ այսու մեղադրեն զմեզ հեթանոսք։

ՄՂԶ (ՄՂԲ) ԼԱ. Չէ արժան առ ամենայն այլազգիս խնամութիւն առնել կամ առ հերձուածողս, բայց եթէ լանձն առնուցուն հաւատալ ի սուրբ կաթողիկէ եկեղեցի։

ՄՂԷ (ՄՂԳ) ԼԲ. Չէ մարթ յայլազգեաց աւրհնութիւն առնուլ, զի չէ աւրհնութիւն, այլ անմտութիւն եւ բարկութիւն։

ՄՂԸ (ՄՂԴ) ԼԳ. Չէ մարթ ընդ այլազգիս կամ ընդ հերձուածողս յաղաւթս կալ։

ՄՂԹ (ՄՂԵ) ԼԴ. Չէ մարթ քրիստոնէի թողուլ զմարտիւրոսս Քրիստոսի եւ երթալ առ սուտ մարտիւրոսս այլազգեաց, որ աւտարացեալ են յԱստուծոյ. եւ որ յայնպիսիսն մերձեսցին՝ նզովեալ լիցին։

Ծ (ՄՂԶ) ԼԵ. Չէ արժան քրիստոնէից թողուլ զեկեղեցի Աստուծոյ եւ երթալ ի տեղիս ուրեք եւ հրեշտակս անուանել եւ ժողովս առնել եւ ի գաղտ-

1 g ղօղել KLMQRSTXZ ղուղեալ c q ղաւղել w̄ ուղղել (e աւղօղել) փխ. ղուղել ê չիք այսու.... հեթանոսք A այսւ u այնու cfkmps այսիւ o այսի beg այսպիսիս (q այսպիսի d այսպէս hl աստի) փխ. այսու rt այս (t այս է) ի մեղադրել.

2 Y [չ?] է ubq ոչ է b պարտ և արժան LMQRXYZ այլազգին befgq ազգիս փխ. այլազգիս e խնամութիւնն

3 befgq ընդ փխ. առ X չիք առ egq հերձուածողսն f հերձուածողն hlo հերձուածող. բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը հերձուածաւղս H բայց Երրեւի լուսանցքում û առնուն d առնուցուլ m [առն?]ուցուն G չիք ի սուրբ

4 JK LMNOQRTUVXZWêcdegkmnpqrst կաթուղիկէ hlo ի կաթուղիկէ սուրբ i կաթուղիկոսի b չիք կաթողիկէ Y յեկեղեցի KLQSTZ եկեղեցիս MRXY յեկեղեցիս eg եկեղեցին

5 ûbhloqt ոչ է l մարդ (o մարդ be gq արժան dh պարտ) փխ. մարթ LMRSXYût այլազգեաց êbdq յայլազգաց ego այլազգաց e աւրհնութիւնն hlo աւրհնութիւնս ûh lo առնել ps առնու Z չիք առնուլ R չիք առնուլ զի չէ աւրհնութիւն b առնել կամ ընդ հերձուածողսն զի չէ ê աւրհնութիւնն

6 BC այդ ê անմտութիւնն GH չիք և JKê բարկութիւնն

7 bq ոչ է MPRil մարդ (bhq պարտ) փխ. մարթ efq չիք (մարթ) ընդ Yr և փխ. կամ ci այլազգի m յայլազգիս efq չիք (կամ) ընդ H աղաւթել S աղօթս

8 H չիք կալ

9 ubq ոչ է JRil մարդ (bdq պարտ h պարդ) փխ. մարթ ûbeghl oq քրիստոնէից Wubdp զմարտիրոս Un զմարտիրոսք բացի ABE FHio-ից մնացած Ձեռ-երը զմարտիրոսս Ք քրիստոնի

10 è երթեալ b աւտար փխ. սուտ K չիք սուտ Wbhp մարտիրոս d մարտիրոսն բացի A-ից մնացած Ձեռ.-երը մարտիրոսս A այղազգեաց bhlq այլազգաց R ո[ր?]l ûb որք IJhn յօտարացեալ (Նաև յաւատարացեալ) u օտարացեալք p օտարաց

11 IJSûdr աստուծոյ nt որք փխ. (և) որ MSeghklmopr այնպիսիսն u այնպիսին b այնպիսիքն d յայնպիսին f յայնպեսիսն Y մերձենան We մերձեսցեն eg մերձեսցի n մերձեսցին յաստուծոյ նզովեալ q նզովի bdt եղիցին g եղիցի c են փխ. լիցին Ffq չիք լիցին

12 ûhq ոչ է b արժան է Z ար[ժան] A քրիստոմնէից c զեկեղեցիս ê երթեալ

13 p ի տեղից ır ուրուք d և ի հրեշտակս անուանեն H անուան t արկանել փխ. անուանել bq չիք ժողովս առնել և ի Yûcefghıklmop rs չիք ի Wûbq ի գաղտնի

նիս կասս պաշտել. զի եթէ գտցի ոք այսպիսի՝ նզովեալ լիցի, զի եթող զՔրիստոս՝ որդի Աստուծոյ եւ յայսպիսի իրս համարձակեցաւ։

ՅԱ (ՄՂԷ) ԼԶ. Չէ մարթ քահանայից եւ ուխտաւորաց մոգս եւ թովիչս եւ գիւթս եւ վհուկս լինել կամ առնել հմայեակս եւ պահպանս, որ ճշմարտութեամբ չեն պահապանք, այլ կապանք հոգւոցն նոցին. եւ որ այսպիսի ինչ գտցին յանձին ունել՝ արտաքս քան զեկեղեցի ընկեսցին։

ՅԲ (ՄՂԸ) ԼԷ. Չէ արժան՝ Հրէից կամ այլազգեաց զտաւնական պատարագս նոցա կամ զնուէրս ընդունել. զի մի՛ գտցուք հաւասարորդք տաւնից նոցա եւ մեղաց։

ՅԳ (ՄՂԹ) ԼԸ. Չէ արժան ի տաւնս հեթանոսաց հաւասարել, որ առանց Աստուծոյ է։

ՅԴ (Յ) ԼԹ. Չէ արժան եպիսկոպոսաց յորժամ կոչին ի ժողով ուրեք կամ ի ժողովարդ՝ արհամարհել, բայց եթէ տկարք իցեն եւ հիւանդոտք, այլ երթալ եւ ուսուցանել կամ ուսանել առ ի հաստատութիւն եւ

1 Yt զկուռս c կուռս փխ. կուռս t և փխ. զի (եթէ) Hcdefgmpqs թէ k չիք եթէ u չիք որ KLMQRSTXYZı այնպիսի b յայսպիսի d այսպէս eg այնպիսին t յայսպիսիս u նոյնպիսի փխ. այսպիսի f նզովեսցի bq չիք նզովեալ... յայսպիսի՝ տող 2-րդ dg եղիցի cf չիք լիցի

2 r եթէ փխ. եթող Y քրիստոս ûeg որդին t զորդին H յայսպիս IJKLMQRSTYZûdeghklmnopr այսպիսի X այնպիսի t յայնպիսի ė յիրս b չիք իրս

3 AIJKLMNOPRSTUVXZûbdefgklmopqrst ոչ է Y չչէ l մարդ (h պարդ hcdefgkmopqs պարտ) փխ. մարթ c զքահանայից t ուխտականաց begq մոգ

4 V թիւղս bcfgq չիք և գիւթս AU վոհուկս kmps վհուկ t լինիլ M լինել... հմայեակս ձախ լուսանցքում RXY չիք լինել.... հմայեկս բոլոր ձեռ-երը ունեն կամ (հմայեկս) բացի hlo-ի մնացած ձեռ-երը հմայեալս W կամ փխ. եւ (պահ.) CHe պահպան dghoqr պահապանս kmps պահպանակս փխ. պահպանս c և զոր d զոր n որք

5 b ճշմարտութեան i ճշտութեամբ u պահապան i պահականք BF այդ DHê կապան IJKMQRSTVXYZêbcdefghklmoq հոգոց Luıprst հոգւոց NOP հոգոցն ı նոցա

6 ût որք b որպէս փխ. որ NOVWûct յայսպիսի eg այսպիսին է ինչ b չիք այսպիսի Nê գաղեն Shlo անձին d անձինս befgq ունել յանձին c ունեն u առնել փխ. ունել k յարտաքս t յարտաքսըն կենուլ քանզի զեկեղեցին Wûbcg զեկեղեցին d զեկեղեցիս

7 édps ընկեսցեն t ընկեցին

8 AJKLMNOPQRSTUVXZWûbcdefghklmnopqrst ոչ է Y չչէ dt զհրէից lıl քրիստոնէից փխ. հրէից t և կամ Xhefghloq այլազգաց d զայլազգաց տաւնական eg չպատարագս

9 t նոցին KLê զնըւէրս X զնուէր u նուէր d զնուէրս նոցա q նուէրս t զնուերսն r ընդունիլ t որպէսզի փխ. զի e զի մի գտցուք կրկնված է r զըառուք BCDEFGHMêed հաւասարորդ Yu հաւասար W հաւասարակից q հաւասարողք b չիք հաւասարորդք d նոցա տաւնից

10 Xeg մեղացն Y որդիք մեղաց նոցա փխ. մեղաց

11 ûb ոչ է bq պարտ և արժանի (q արժան) k ի տունս փխ. ի տաւնս bqt հաւասարիլ H չիք որ KLMSTVXZ յաստուծոյ QR յաստուծոյ է eg աստուծոյ են և պեղծ

12 bcdfkmpqs են փխ. է

13 ubq ոչ է I որժամ Zq կոչեն d չիք ի c ի ժողովս n ի ժողով ուրէք կամ աջ լուսանցքում

14 b չիք ի, զժողովուրդ, աւրհնել փխ. արհամարհել hlo թէ d տկարդեցին b են փխ. իցեն t կամ փխ. և Wd հիւանդ ûeg հիւանդք q հիւանդոք

15 B այդ ee երթեալ eg չիք և (ուսուցանել) Yu չիք կամ ուսանել d ուսուցանել (առ) egrı ուսանի ı (առ) ê ի հաստատոււթիւնն

ի հաւատս եկեղեցւոյ։ Ապա եթէ արհամարհեն՝ ե՛ւ անձանց մեղ դիցեն ե՛ւ կամաց։

ԿԵ (ԿԱ) *Խ. Չէ մարթ քահանայի կամ ուխտաւորաց առանց հրամանի եպիսկոպոսին ճանապարհ ուրեք երթալ։*

ԿԶ (ԿԲ) *ԽԱ. Չէ արժան զլոկ կանայս ի բեմ հանել, բայց զնորակնիք յաւուր տաւնի մերձ առ բեմն կացուցանել։*

ԿԷ (ԿԳ) *ԽԲ. Չէ արժան յետ երկուց շաբաթուց աղուհացից ի մկրտութիւն զոք ընդունել առանց ուսուցանելոյ։*

ԿԸ (ԿԴ) *ԽԳ. Արժան է՝ ոյք մկրտին՝ նախ զհաւատն ուսանել եւ յաւագ շաբաթուն հինգշաբաթ աւր համար տալ եպիսկոպոսաց կամ երիցանց։*

ԿԹ (ԿԵ) *ԽԴ. Արժան է՝ ոյք ի հիւանդութեան ընկալան զմկրտութիւն, յորժամ յառնիցեն՝ ուսանել, զի գիտասցեն թէ որոյ շնորհաց եւ պատուի արժանի եղեն։*

ԿԺ (ԿԶ) *ԽԵ. Արժան է՝ որ մկրտին, յետ մկրտութեանն աւծանել աւծմամբ երկնաւորաւ, զի արժանաւորք լիցին արքայութեան։*

1 JNOPVYcefghilopq *եկեղեցոյ* efg pq *թէ* bcdefghklmpqs *արհամարհեսցեն* iort *արհամարհիցեն* Ω *անձանց* q *յանձանց* b *մեղադրեսցեն* (egq *մեղադրիցեն*) փխ. *մեղ դիցեն*
2 Vn *զնեն*
3 ûb *ոչ է* Pg *մարդ* (MQbdq *պարտ* b *պարդ*) փխ. *մարթ* hlo *քահանայից* S *յառանց*
4 hlnt *ի ճանապարհ* b չիք *ուրեք* ê *երթեալ*
5 բացի êb-ից մնացած Զեռ-երը *ոչ է* Y *լոկ* ho *քահանայս* փխ. *կանայս* g *կանայլ* begq *ի բեմն* W *բայց եթէ* bq *զնորակինքն* d *զնոր կնիք* eg *զնորակինք* pt *զնորակնիքն*
6 bq *յաւուրս* g *մերձ կացուցանել առ բեմն* H *մերձաւ* փխ. *մերձ առ* S *առ ի բեմն*
7 û *ոչ է* S *եւ* Gfh *յերկուց* begn *շաբաթու* dfkmps *շաբաթից* q *շաբաթի* ü *աղուհացից* d *յաղուհացիցն* r *և* փխ. *ի* e *ի մկրտութիւնն* r *զըմկըրտութիւն*
8 r *ընդունիլ* Ս *ուսուցանել*
9 ê *չրժան է* G *ոք* RXYp *որք* hq *որ* փխ. *ոյք* irt *մկրտինն* BEGIVZt *զհաւատոն* d *ոյք ի հիւանդութեան մկրտին նախ* ûnq *ուսուցանել* t *ուսանիլ* eg *ուսանել և յաւուր աւագ* m *զի և աւագ* INOSWûhlo *աւագ* d չիք *յաւագ*
10 bcdefghiklmopqrst չիք *շաբաթուն* A *հինգշաբաթ* ձախ լուսանցքում Ybn *հինգշաբթի* b *հինդշաբթոյն* cdefkmpqs *հինգշաբաթուն* g *հինգշաբաթու* ilort *հինգշաբաթին* e *օրն* bgq չիք *աւր* r *արհամարեալ* (t *ոչ արհամարհիլ*) փխ. *աւր համար* t չիք *տալ* Yb *եպիսկոպոսին* q *եպիսկոպոսի* t *յեպիսկոպոսաց* r *և կամ* û *և* փխ. *կամ* Kt *յերիցանց* b *իրիցուն* q *երիցու* k *քահանայից* փխ. *երիցանց*
12 bq *որ* (hklmopqs *որք*) փխ. *ոյք* G *ի հիւանդութենէ* efg *ի հիւանդութիւն* BCDEGHNOPTUbnq *զըմկրտութիւնն*
13 DGHILSVêubefghkloqr *առնիցեն* U *յառնից* ü *ուսուցանել* rt *ուսանիլ* b *գիտասցին* Sefghikt *յորում* bcdlmopqrs *որում* K *շնորհացն* t *շնորհի* BCDFGHNê *պատուոյ* E *պատւոյ* RXb *պատուի*
14 be *արժան* cdkmps *եղեն արժանի*
15 c չիք *է* cnt *որք* FIJKLMNOQRSTUVXYZWêûdl *մկրտութեան* IKLMQRSTXYZû *յաւծանել* (Եաև *յօծանել*) rt *օծանիլ*
16 C *երկրնաւորաւ* MQY *երկնաւոր* eg *երկնաւորաւ աւագանին զի* Reg չիք *զի* R *զարժանաւորք* Y *լիցի* ê *լինիցին* cdkmps *լիցին երկնից արքայութեանն* (d *արքայութեան*) BEMYbfnq *արքայութեանն* eg *և արքայութեանն*

ՅԺԱ (ՅԷ) ԽԶ. Զի չէ պատշաճ ի Քառասներորդսն հաց մատուցանել, բայց եթէ շաբաթու եւ կիւրակէի։

ՅԺԲ (ՅԸ) ԽԷ. Չէ արժան ի Քառասներորդսն յաւագ շաբաթուն հինգշաբաթի աւր բերան լուծանել, զի մի ամենայն պահք Քառասներորդացն անարգեսցին, այլ արժան է զամենայն Քառասներորդսն պահել եւ լոկ աշտուճ հացիւ մխիթարել զանձինս։

ՅԺԳ (ՅԹ) ԽԸ. Չէ մարթ եւ պատշաճ ի Քառասներորդսն զմարտիւրոսացն ծնունդս եւ տաւնս առնել, այլ զսուրբ մարտիւրոսաց յիշատակ կատարել շաբաթու եւ կիւրակէի։

ՅԺԴ (ՅԺ) ԽԹ. Չէ արժան ի Քառասներորդսն հարսանիս կամ ի ծնունդս ուրուք տաւնս առնել։

ՅԺԵ (ՅԺԱ) Ծ. Չէ մարթ քրիստոնէից ի հարսանիս երթալ եւ կաքաւել կամ ի պարու գալ, այլ պարկեշտութեամբ ընթրիս ուտել եւ ճաշակել, որպէս եւ վայել է քրիստոնէից։

1 Y չիք խզ նողվածը d զինչ փխ. զի չէ Wmpst չիք զի u ոչ է t չէ պարտ k պատշաճ d պատշաճ է ի քառասնորդսն û քառասներորդ bef ghlq քառասներորդն ê մատուցուցանել

2 ps թէ begqr չիք եթէ HIJKRêûbit ի շաբաթու eg ի շաբաթի q շաբաթ ê ի փխ. k û k ի կիւրակէի t k ի կիրակէի q k ի կիրակի բացի Wû for-ից մնացած Ձեռ-երը կիրակէի

3 û ոչ է b չիք ի Yû քառասներորդ Vbegq խ-երորդն ds քառասնորդսն c խորհուրդսն փխ. քառասներորդսն Ieghlo աւագ Y աւաք û աւուր աւագ g շաբթուն l հինգշաբաթ KLRSIUXYZWbn հինգշաբթի d հինգշաբթին

4 begqt աւրն (նաև օրն) ê բերանով eg բերանալոյծ անել b երանայ փխ. բերան û լուծանել բերան bcdefgkmpqs չիք մի KLRTXZ յամենայն KLMQRSTXYZ պահս M քառասունեներորդացն dks քառասնորդացն û չիք քառասներորդացն

5 êl արարգեսցեն û անարգեալ լիցին t անարգիցին Y չիք է Eb քառասներորդս M քառասունեներորդսն cks քառասնորդսն d քառասնորդս

6 lKQRSXY հաշտուց LM հաշտու Z հաշարուշ o հաշտուճ d աստուճ բացի Wbcefgkmps-ից մնացած Ձեռ-երը հաշտուջ û չիք աշտուճ û զանձին

7 ûhlo ոչ է Jl մարդ (h պարդ Qb dq պարտ) փխ. մարթ b քառասներորդն dks քառասնորդսն c խորհուրդսն փխ. քառասներորդսն CDFHIKLMNOPQSTUVXYZWêcdfim pqrst զմարտիրոսացն ûbeghlno զըմարտիրոսաց

8 l զծնունդս Un ծնունդսն hl չիք k Udh աօն t զաօնս Hê տունս փխ. տաւնս l տաւնել փխ. տաւնս KLMORSTXYZ տաւնել (նաև աօնել) փխ. առնել Y չիք այլ ûb սուրբ FIJKLMNOPQSTUVXYZWêuhilnot մարտիրոսաց bcdeigkmpqrs մարտիրոսացն bfq յիշատակս cdbiklm ops զյիշատակ eg զյիշատակս t յիշատակն

9 k զշաբաթու Y շաբաթի բացի Y Wûfno-ից մնացած Ձեռ-երը կիրակէի

10 բացի M-ից մնացած Ձեռ-երը ոչ l, Hbq չիք ի (քառասներորդսն) û ի քառասներորդս cdks ի քառասնորդսն Un հարսանիս առնել կամ Yeg ե փխ. կամ t ի ծնունդ

11 d տաւն Y տօնել փխ. առնել

12 ûb ոչ է P թէ փխ. չէ êlq մարդ (Qbdh պարտ) փխ. մարթ ks քրիստոնէից q չիք ի ps ի հարսանիսն ê երթեալ bq կամ փխ. k d k փխ. կամ

13 û չիք ի BF այդ t զընթրիսն g ճաշակէ

14 Hûbdefghqt չիք k ks քրիստոնէից

ՑԺՁ (ՑԺԲ) ԾԱ. Չէ մարթ քահանայից եւ ուխտաւորաց խաղս ինչ տեսանել կամ երգս ի հարսանիս կամ յընթրիս, այլ մինչ չեւ մտեալ վարձակաց եւ կատակաց, այլ ցած ուտել եւ գնալ ի տունս իւրեանց։

ՑԺԷ (ՑԺԳ) ԾԲ. Չէ արժան քահանայից եւ ուխտաւորաց հանկանակաւ կոչունս առնել կամ գինարբուս, այլեւ ոչ աշխարհականաց։

ՑԺԸ (ՑԺԴ) ԾԳ. Չէ մարթ երիցանց, մինչ չեւ մտեալ եպիսկոպոսին, մտանել եւ նստել ի բեմի, բայց ընդ եպիսկոպոսին մտանել արժան է։ Ապա եթէ դժուարոտ իցէ եպիսկոպոսն՝ համարձակեալ լիցի երիցանց մտանել՝ նստել։

ՑԺԹ (ՑԺԵ) ԾԴ. Չէ արժան ի տունս պատարագ մատուցանել եպիսկոպոսի կամ երիցու։

ՑԻ (ՑԺԶ) ԾԵ. Չէ մարթ լիմաստութենէ ուրուք եղեալ սաղմոս պաշտել յեկեղեցւոջ, բայց եթէ ի գրոց սրբոց իցէ կամ որ կանոնեալքն են յեկեղեցւոյ, թէ սաղմոսք, թէ աւրհնութիւնք։ Այնպէս և գիրս ինչ

1 ûb ոչ է P թէ փխ. չէ h մարգ (bd q պարտ) փխ. մարթ բացի Fcfm prt-ից մնացած ձեռ-երը քրիստոնէից փխ. քահանայից û չիք և r ուխտաւորացս

2 b երգ ի հարստնից CDGHIJKLMQR STVXYZêûdegh ընթրիս Bcfmr յնթրիս F յըթրիս q ընգրիս s յերնթրիս W այլև Ybdegq մինչև c միննչ չև b վարձկանաց cdik mp վարձկաց

3 u կամ փխ. և (կատ.) rt վատակաց փխ. կատակաց B այղ befgq չիք այլ b հաց փխ. ցած q ի փխ. և Q [տո]ւնս ê տաւնս փխ. տունս ê այս հոդվածը դրված է ծբ հոդվածի տեղը իսկ ծբ-ն՝ ծա-ի

4 û ոչ է P թէ փխ. չէ ê մարթ փխ. արժան br ի քահանայից b ուխտաւորացս RXYk հանգանական ê յանկանակաւ q հանկանակաւք b կոչմունս

5 R գինւ (XY գինս) փխ. գինարբուս cil գինարբունս eg գիներրունս f գիներբուս q գիներբուսն MNOP QRSTVXZWû ղաշխարհականաց

6 ûb ոչ է P թէ փխ. չէ h մարգ (bd q պարտ) փխ. մարթ b իրիցանց Yêbdegqr մինչև A մտեալ աջ լուսանցքում ավելացրել են ուրիշները. hılort չիք մտեալ հմմտ. հուն. πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἐπισκόπου դրված է գոյականով՝ մուտքը cdkm pqs եպիսկոպոսին մտեալ bcdefg kmpqs չիք մտանել

7 I նըստել bcefgkmpqs նստեալ r նըսաիլ hlo տեսանել փխ. նստել bd egq չիք ընդ K չիք մտանել LMQ RSTXYZbcdefgkmpqs արժան է մտանել (RY մտանէ)

8 bcdefghiklmopqrst թէ I դժուառոտ իցէ d դժուարիցի dal եպիսկոպոս e համարձակալ b qt համարձակիլ efgp համարձակել ı համարձակիցէ b իրիցանց բացի LQRSTXZûhiloqrt-ից մնացած ձեռ-երը երիցանցն

9 h և մտանել IJ նըստել êbdeg և նստել q նստիլ

10 ûbl ոչ է P թէ փխ. չէ R ի տանըս u ի տան RXr պատարագս W պատուցանել պատարագ U մատուցանէ bdq եպիսկոպոսին cg եպիսկոպոս

11 d և կամ W երիցուք b իրիցուն egq երէց

12 բացի ût-ից մնացած ձեռ-երը իւրեւ չէ մարթ ut ոչ է Obıq մարգ (d պարտ) փխ. մարթ u մարթ համարձակել յիմաստութենէ cdhk lmoprst երգեալ (befgq երգել) փխ. եղեալ ı չիք սաղմոս u սաղմոսք և ընթերձուածք ասել և պաշտել be gq սաղմոս ասել և պաշտել

13 bq չիք ի, չիք սրբոց ûbcdefghiklm pqrst որք u կանունաւորեալք b q կանգնեալք փխ. որ կանոնեալքն

14 û յեկեղեցւոյ սրբոյ հին և նոր կտակարան որպէս ի տեղի իւրում ասացաք d չիք յեկեղեցւոյ.... կանոնեալքն են՝ էջ 241 տող 1-ից û չիք թէ սաղմոսք.... եպիսկոպոսք նլե մինչև 242 էջի վերջը Y չիք այնպէս c այնպէս և չէ պարտ գիրս կարդալ Y և ի գիրս k չիք և գիրս ինչ befgmpqsgm չիք ինչ

չէ պարտ կարդալ յեկեղեցւոջ, բայց եթէ որ կանոնեալքն են, այսինքն է՝ զՆոր ուխտին եւ զՀին կտակարանս։

Զինչ արժան է կարդալ՝ են այսոքիկ. զԱրարածս, զԵլս, զՂեւտացիս, զԹիւս, զԵրկրորդ ալրէնս, զՅեսու Նաւեայ, զԴատաւորսն, զՀռութ, զԹագաւորութիւնս Դ, զՄնացորդս Բ, Եզր Բ, զՍաղմոսն Դաւթի ՃԾ, զՍողոմոնի Գ՝ զԱռակս, զԵկեղեսիաստէսն, զԵրգս երգոցն. զՅոբ, զԲԺ մարգարէսն՝ Ովսէէ, Ամովս, Միքիէ, Յովել, Աբդիու. Յովնան, Նաւում, Ամբակում, Սոփոնիա, Անգեա, Զաքարիա, Մաղաքիա. Եսայի, Երեմիա, Եզեկիէլ, Դանիէլ, Մակաբայեցիք. Նորոց Կտակարանաց՝ Դ Աւետարանք՝ Մատթէոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յովհաննէս. Գործք առաքելոց, Կաթողիկէք. Թուղթք Է՝ ա. Յակոբայ, բ. Պետրոսի, գ. Յովհաննու, ա. Յուդայի. Պաւղոսի թուղթք ԺԴ՝ ա. Առ Հռոմայեցիս, բ. Առ Կորնթացիս, ա. Առ Գաղա-

1 bq մարդ (eîg մարթ) փխ. պարտ hl կարդաց F թէ begq չիք եթէ Y չիք որ Y չիք են g չիք այսինքն
2 ghilor չիք է b զոր փխ. զՆոր
3 eg ե զինչ
4 զԹուխցս b զեսու բացի t-ից մնացած ձեռ-երը չունեն Նաւեայ eg զդատաւորքն
5 Q զհեռութ d զհռութս W զչորս թագաւորութիւնս t չորեսին b չիք զ b զոր մնացորդս cdfhiklmoprs զըմնացորդացն t երկուս զդատաւորսն փխ. ր եզր, զեզրասն bq եզրի eg եզրին k յեզր W երկրորդ եզրայ LY չիք (եզր) ր
6 l զաւիթ W չիք ձծ, չիք զ Y զէկլէիաստկէն ê զեկեղեցիաստէնսն bq զեկեղեցիթուխատէնսն eg զեկեղեցիթլիաստէսն k զեղեսիաստեսն pt զեկլէսիաստէսն r զեկեղեցիաստէնս
7 b զյակոբ փխ. զյոբ Y չիք ովսէէ... մաղաքիա e ամովա Wt միքիա ANOUıor միքէ
8 eg յովիելէ hq արդիոյ ı աբդիու. cdkmp յունան (Wq յովնանու b յովանու e յունաննու q յունու.) փխ. յովնան Wbq նաւումայ ckms սովփոնիայ
9 e զաքարիայի մաղաքիայի g մաղաքիեայ k չիք մաղաքիա IJKLMNOPQRSTZps եսայիայ V եսայեա X յեսայեա Y զեսայիաս W եսայիեայ ê երիմիայ d երեմայ e երեմիայի AB եզեկիէզ begq եզեկիէլի AB զանիէզ begq զանիէլի hl չիք դանիէլ ê մակարայեցիք b մակայբացին d մակայբայեցիքն egq մակաբացի t ե մակաբայեցիք
10 befgq նոր chlor նորոյ t իսկ նորոյ Y չիք նորոց կտակարանաց ıor չորք hl չո[ր]ք begq աւետարանն. բացի TVmn-ից մնացած ձեռ-երը մաթէոս d ղուկաս մաթէոս մարկոս o չիք մարկոս
11 K յոհան MRXYZ յոհանէս Y և յոհանէս. բացի AUWêhikmrs-ից մնացած ձեռ-երը յոհաննէս f գործ t և գործք GLbcdeghilort առաքելոցն JKLMNOQRSTUVXZWêdhiklmnoprst կաթուղիկէք eg կաթուղիկէքն Y թուղթքն Z թուղք eg է թուխտն bhl չիք թուղթք Wi եօթն Hn թուղթք ե Y չիք է
12 Y չիք ա յակոբայ.... փիլիմոն՝ էջ 242 տող 3 բացի DGJKLNOQTVXZWêbdo-ից մնացած ձեռ-երը յակովբայ S ակոբայ eg յակոբ begq պետրոս d յդ b չիք զ GIJKLMOPQRSTVXZWn յոհաննու bq յոհան d յոհանու eg յոհաննէս n գ փխ. ա (յուդայի) begq յուդայ S պողոսի n ե պաւղոսի rt պետրոսի փխ. պաւղոսի
13 բացի Tcefgq-ից մնացած ձեռ-երը չունեն ժդ T զժ-ան աջ լուսանցքում k չիք ա (հռովմայեցիս) M հռոմայեցից e հռոմայեցոց g հռոմայեցոցս q հռոմէացիս Af bk հռովմայէցիս BCDEFGHRXêb 1q կորնթացիսս (նաև կորընթացիսս) eg կորընթացոց N չիք առ կորնթացիս beg չիք առ (գաղատացիս) I քաղատացիս eg գաղատացի

տացիս, ա. Առ Եփեսացիս, ա. Առ Փիլիպեցիս, ա. Առ Կողոսացիս. բ. Առ Թեսաղոնիկեցիս, ա. առ Եբրայեցիս. բ. Առ Տիմոթէոս, ա. Առ Տիտոս, ա. Առ Փիլիմոն։

Այս սահմանք եղան որ ի միասին ժողովեալք եպիսկոպոսք ՆԼԷ։

1 X չիք *ա (առ եփեսացիս)* b չիք *առ (եփեսացիս)* NO չիք *առ եփեսացիս* IMY *յեփեսացիս* eg *եփեսացի* NOPQR չիք *ա (առ փիլիպեցիս)* bdegmqs չիք *առ (փիլիպեցիս)* A *փիղիպեցիս* e *տիլիպէ* BCDEFG Hê չիք *ա առ փիլիպեցիս* ST UX չիք *ա (առ կողոսացիս)* be gq չիք *առ (կողոսացիս)*
2 Vn; *ա* փխ. *բ (թեսաղոնիկեցիս)* Uhkmnp *թեսաղովնիկեցիս* eg *թեսաղոնիկեցոց* f *թեսաղոնեկացիս* o *թեսաղոնեցիս* b *ա եբրայեցիս բ առ թեսաղոնիկեացիս* V *բ առ տիմոթէոս ա առ փիլիպեցիս* e *ա առ եփրայիցիս ա առ եփիսայցիս ա առ կողոսացիս բ առ թեսաղոնիկեցիս* Ie1 չիք *ա առ եբրայեցիս* eg *եբրայեցի* ho *յեբրայեցիս* begq չիք *առ տիմոթէոս* ABCDEFHIKMOUVèk ms *տիմովթէոս* R *տիմութէոս* Zb *տիմէթէոս* q *տիմէղոս* eg *տիմոթիայ*
3 egq չիք *առ (տիտոս)* բազի defghilo qrt-ից մնացած ձեռերը *փիլիմովն*
4 Ybq *սահման* eg *սահմանքս* cdeigk mpqs *որք* Qr չիք *որ* b չիք *որ ի....* *նլէ* cdfkmpqs *ժողովեալ* eg *ժողովեալ եպիսկոպոսքն եղին և հաստատեցին ի փառս աստուծոյ* փխ. *ժողովեալք... նլէ* loq *եպիսկոպոս* rt *եպիսկոպոսունք* BCDEFGHNU ên *նլե* t *չորս հարիւր երեսուն և եօթն* q չիք *նլէ*

ԺԱ

ԿԱՆՈՆՔ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ԳԼՈՒԽՔ Լ.

Ա. Վասն քահանայից որ մեղանչեն։
Բ. Վասն քահանայի որ կին առնու։
Գ. Վասն քահանայի որ վաշխ առնու։
Դ. Վասն որք ուտեն ի տունս հեթանոսաց։
Ե. Վասն կուսանի եւ երկեակի։
Զ. Որ զերկրորդ կինն թողու եւ յառաջինն դառնայ։
Է. Որք ի տեղւոյ ուտիցեն։
Ը. Երիցու որ զաղտ պսակ դնիցէ։
Թ. Վասն առեւանկաց։
Ժ. Որք ի ձիսն հային յազելապէս։
ԺԱ. Վասն իգացելոց։

1 ն կանոնախմբի №-ը մուծված է վերնագրում՝ *կանոն ժա սրբոյ գրիգորի լուսաւորչի* փխ. *կանոնք.... գլուխք լ* bcdfhloqrt չունեն վերնագիրը և ամբողջ ցանկը W չունի վերնագիր a վերնագիրը և ցանկն ընկած է IJNOPV *գլուխ* Y *լ գլուխք* AB CDEFGHնê *սրբոյն գրիգորի կանոնին գլուխք լ* eg *կանոնք և ռահմանք սրբոյն գրիգորի մերոյ լուսաւորչին գլուխ լ* (g չիք *գլուխ լ*) kmps *կանոնք սրբոյն գրիգորի առաքելոյ հայոց*, չիք *գլուխք լ* i *կանոնք սրբոյն գրիգորի առաքելոյն հայոց երեսուն գլուխ* n *կանոն սրբոյն գրիգորի հայոց լուսաւորչի ունի գլուխս երեսուն* նeg չունեն ամբողջ ցանկը
2 Y *որք* kmps *զառածեալ են ի մեղս* փխ. *մեղանչեն*
3 kmps չիք *վասն* LMQRSTXYZ *քահանայից* kmps *քահանայ* բացի ık mp-ից մնացած Ձեռ-երը *առնէ*
4 MQRXY *քահանայից* kmps *քահանայ որ զարծաթ իւր ի վարձու տա* փխ. *վասն.... առնու*
5 AIJKLMPQRSTUXZı չիք *վասն* L *ոյք* e *տօնս* փխ. *տունս* kmps *վասն որք* (k *որ*) *ի տունս հեթանոսաց ուտեն և ըմպեն*
6 ê *կուսին* BCDEFGHPWm *երկակի* N *երկեայկի* kmps *վասն որ մինն կուսան և մինն* (s *մին*) *երկեակ*
7 ENOVWn *վասն որ* բացի BCDEF GHPRUVem-ից մնացած Ձեռ-երը *կին* I *առաջին* X *առաջինն* Y Wı *յառաջին* kmps *վասն կնացողաց*
8 Zn *վասն որք* IXYW *անղոյ* ê *ուտիցին* kmps *վասն որ ուտեն զայլոյ ինչսն*
9 n *վասն երիցու* O *իրիցու* Yêl *դնէ* kmps *վասն որ զաղտ պսակ դնեն*
10 kmps *վասն առեանկի*
11 En *վասն որք* RXY *յազելապէս հային* kmps *վասն որ ի ձիս յեբասանան*
12 p չիք *վասն* K *իգացելոցն*

ԺԲ. Վասն թովչաց։
ԺԳ. Որ զկուսութիւն իւր Աստուծոյ նուիրեաց։
ԺԴ. Մանուկ որ առանց կնքոյ մեռանի։
ԺԵ. Որ զգերեզման բանայ առ. անձուկ։
ԺԶ. Վասն որ զգիս կողոպտեն։
ԺԷ. Վասն որք կոծ դնեն։
ԺԸ. Վասն նշխարաց վկայից։
ԺԹ. Վասն որք զխառնակս անասնոց նկատեն։
Ի. Վասն անապատականաց։
ԻԱ. Վասն զհրաման մեռելոց ունել։
ԻԲ. Վասն ծածուկ խոստովանութեան։
ԻԳ. Վասն որ զկին իւր արձակեսցէ։
ԻԴ. Վասն որ զկին իւր թողու։
ԻԵ. Վասն որ արբենայ։
ԻԶ. Վասն որ կաշառ առնու։
ԻԷ. Վասն ձեռնածուաց։
ԻԸ. Վասն կիւրակէի։
ԻԹ. Վասն վայրապար նզովելոյ։
Լ. Վասն մոնոզոնի։

1 Y չիք վասն
2 Wռ վասն որ բացի AERi-ից մնացած Ձեռ-երը զկուսութիւն W չիք իւր KLZը նուիրեաց kmps վասն որ զկուսութիւն խոստանան
3 ռ վասն մանկան որ Uın կնքու ị մեռնի kmps վասն որ առանց կնքոյ մեռանին
4 ռ վասն որ NO զգերեզմանն VY զերեզման ị զգերեզմանս W̄ չիք առ. անձուկ R անձակ kmps վասն որ զգերեզմանս բանան առ. անձուկ
5 Q չիք որ, զգիրս փխ. զգիս
6 Wkmps որ
7 G նշխարհաց kmps վասն որ ի վերայ նշխարաց մարտիրոսաց պատարագ մատուցանեն
8 Wkmps որ Uın զխառնակ kmps զխառնուածս K̄ անասնոցն Q նկատին
9 kmps վասն անապատականաց որ մկրտութիւն առնեն
10 M զհրամանաս e հրաման kmps վասն որ զհրամանս մեռելոյ լուծանեն բացի CDGH-ից մնացած Ձեռ-երը զհրամանս Vռ մեռելոցն ị մեռելոյ
11 JKLT խոստովանութեանն ê խոստովանութեամբ kmps վասն քահանայից որ զխոստովանութիւն յայտնեն
12 Q չիք որ kmps վասն արձակելոյ զկին
13 ı կին kmps վասն կնաթողաց
14 N արբենայք kmps վասն արբեցողաց
15 Q չիք որ J կաշառ kmps վասն կաշառառուաց որ քահանայ՝ է
16 ռ ձեռնածուածոց
17 բացի AUYWռ-ից մնացած Ձեռ-երը կիրակէի kmps վասն պատուելոյ զաւր կիրակէի
18 kmps վասն քահանայ (k քահանայի s վահանայ) որ վայրապար նզովէ
19 BCDEFGH մոնոզովնի kmps վասն կուսից և մոնոզոնաց որ ուխտեցին աստուծոյ

Կանոնք սրբոյն Գրիգորի առաքելոյ Հայոց

ՑԻԱ (ՑԺԷ) Ա. Քահանայ որ ի մեղս գառածեալ է՝ Ժ ամ ապաշխարեսցէ ջերմեռանդն սրտիւ, արտասուաւք, տրաւք տնանկաց, ապա մտեալ հաղորդեսցի։

ՑԻԲ (ՑԺԸ) Բ. Քահանայ որ կին առնու՝ Ե ամ արտաքոյ, Բ՝ ի ներքս ապաշխարեսցէ, եւ Բ ամս անհաղորդ կացցէ եւ ապա հաղորդեսցի։

ՑԻԳ (ՑԺԹ) Գ. Քահանայ որ զարծաթ իւր ի վարձու տայ՝ մերժեսցի յեկեղեցւոյ։

ՑԻԴ (ՑԻ) Դ. Որք երթան ի տունս հեթանոսաց, եւ ուտեն եւ ըմպեն անխտիր՝ Գ ամ արտաքոյ ապաշխարեսցեն, ապա արժանի լիցին հաղորդել։

ՑԻԵ (ՑԻԱ) Ե. Որ մին կուսան եւ մին երկեակ՝ Բ ամ արտաքոյ եւ մի՝ ընդ ուրինաւք։

1 · ueg չունեն երկրորդ վերնագիրը H *կանոն* X *սրբուն* rt *առաքելոյն* Uı չիք *առաքելոյ* IJKLMNOPQR STVXYZW չիք *առաքելոյ հայոց* բացի EIJKLMNOPQSVXYZW-ից մնացած ձեռ-երը ունեն *հայոց գլուխք լ* (Rcbort *գլուխ* đ *գլուխս ըստ լ* afklps *լ գլուխ* m *երեսուն գլուխք* o չիք *լ*) bc *կանոնք սրբոյն գրիգորի հայոց լուսաւորչի ասացեալ գ գլուխ յաղագս հաւատացեալ ազգիս մերոյ* փխ. *կանոնք..., հայոց* n *սահմանք սրբոյն գրիգորի լուսավորչի գլուխք լ* փխ. *կանոնք... հայոց*

2 LNOW *ե որ ի* Wı *տասն*

3 Y *ջերմեռանդ սրտիւ ապաշխարեսցէ* HKLRVXWêbdegbklmnqt *ջերմեռանդ* H *սրտ*[?] U չիք *սրտիւ* G *արտասուք* u *և արտասւոք* t *և արտասուօք* b *արտասուօ* KLMQR XZbeghlot *և տրօք* (Նաև *և տրաւք*) t *և ապա*

4 ê *յաղորդեսցի*

5 d *որ քահանայ* t *որ այրի կին* բացի Wmt-ից մնացած ձեռ-երը *առնէ* Habchlklmoprst *է* փխ. *ե* RX *ե ամ ապաշխարեսցէ արտաքոյ բ ի ներքս* Y *ե ամ ապաշխարեսցէ արտաքոյ բ ամս ի ներքս ապաշխխարեսցէ* d *է ամ արտասուօք արտաքոյ կացցէ և բ ամ ի ներքս* Wûlo *և բ* h *և դ* փխ. *բ* H չիք *ի* m *ի ներքոյ*

6 abdefgkmpqs չիք *և (բ ամս)* Yûdhıl lort *ամ* b *բ ամսեան* գ *ամսեան հաղորդ կացցէ և ապայ հաղորդեսցի ապաշխարութեամբ* փխ. *բ ամս... հաղորդեսցի* q *անհաղորդս* d *ապայ հաղորդեսցի ահիւ*

8 eg *զարծաթն* H չիք *ի* IJ *տայցէ* ı *իւր* փխ. *տայ* b *տայ տոկոսիւ նա մերժեսցի ի յեկեղեցոյ և ոչ պատարագէ զքրիստոս աստուած* H *եկեղեցւոյ* ILRYêcb *յեկեղեցոյ* efgq *ի յեկեղեցոյ*

10 ı *որ* e *տօնս* փխ. *տունս* LYêbefglı ioqrs չիք *եւ (ուտեն)* t *խմեն*

11 abefgkmpqs *ամս* r *գ ամ կամ արտաքոյ* BCDEGHJ *ապաշխարեսցին* cd *ապաշխարեսցէ* ût *և ապա* d *արժան է* ûbefgq չիք *արժանի լիցին* MRXY *լինիցին* c *եղիցի* d չիք *լիցին*

12 ûcefgq *հագորդեսցին* d *հաղորդութեան* hlo *հաղորդին* rt *հաղորդիլ*

13 êcdgt *մինն* hl *մի* d *կուս է* gr *կուսան է* gh *մինն* բացի KRXYZûa bdfiklmoprst-ից մնացած ձեռ-երը *մի (երկեակ)* DHê *երկակ* hl *երկեան* ı *երկեակ է բ ամ* q *երբեակ* փխ. *երկեակ* H չիք *ամ* c *արտաքոյ ապաշխարեսցէ և ա ընդ* be gq *մինն (ընդ)* ı *մէկ (ընդ)* dhlm oprst *ա* փխ. *մի (ընդ)* hlo չիք *ընդ*

14 KLQTZ *յաւրինաւք* b *աւրինաւքն*

ՅԻԶ (ՅԻԲ) Զ. Եթէ ոք թողցէ զերկրորդն եւ յառաջինն դարձցի ի թողեալն՝ Է ամ արտաքոյ եւ Ա ընդ աւրինաւք։

ՅԻԷ (ՅԻԳ) Է. Թէ ոք կերիցէ ի տեղւոյ՝ արգելցէ զուտելն եւ տացէ աղքատաց նոյնչափ։

ՅԻԸ (ՅԻԴ) Ը. Թէ ոք գաղտ պսակ դիցէ՝ պսակադիրն լուծցի։

ՅԻԹ (ՅԻԵ) Թ. Թէ ոք առեւանգ արասցէ՝ պսակն անվաւեր լիցի եւ պսակեալն ում կամիցի լիցի։

ՅԼ (ՅԻԶ) Ժ. Որ ի ձիսն յերասանան յագելապէս՝ Գ ամս արտաքոյ եւ Ա ի ներքս։

ՅԼԱ (ՅԻԷ) ԺԱ. Իգացելոցն՝ Գ ամս արտաքոյ եւ Ա ի ներքս։

ՅԼԲ (ՅԻԸ) ԺԲ. Թովչացն՝ Ե ամ արտաքոյ եւ Ա ի ներքս, մեծ ողորմութեամբ։

ՅԼԳ (ՅԻԹ) ԺԳ. Որ զկուսութիւն իւր Աստուծոյ նուիրեաց եւ ապա ապականեցաւ՝ Է ամ ապաշխարեսցէ։

ՅԼԴ (ՅԼ) ԺԴ. Մանուկ, որ առանց կնքոյ մեռանի, եթէ ի ծնաւղացն ծուլու-

1 K չիք ոք ûq թողցի I գերկրորդ կինն եւ յառաջինն Gêo առաջինն Yûıg յառաջին hl զառաջինն b դարձեալ cq դարձի Yûbdn չիք ի Y թողեալ l թողեն

2 CDFHê ե ամ W եօթն H չիք ամ b արտաքո եկեղեցոյն abcdfilo qt չիք և NOW մին VY մի û ամ փխ. ա b աւրինաւքն

3 IJuabcdefgbklmpqst եթէ ê կերիցէ G չիք ի Yêûaefghkmpqrst տեղոյ cd տեղու IJu ի զուտելն Y ի ուտելոյ X և զուտելն DGH զ[ուտ]ելն begq չիք և û տացցէ

5 ûbcdeghlopqs եթէ befq դնէ g դնիցէ dı պսակադիր hl պսակադիրսն c պսակադիրքն լուծցին bq 5-րդ և 6-րդ տողերի միջև մի նոր հոդված, որը կարծես ը հոդվածի կրկնությունն է՝ եթէ ոք գաղտ պսակ դնեն որ (q որէ) չհասուա լինի (q չիք լինի) նզովեալ եղիցի

6 BCEFGWûbcdeglıloqrt եթէ S առեանք eg առեյանգ r առեանկն AT առեանդ Z վաւեր A սկզբում գրված է եղել պսակ եղեալն, սակայն գրիչը, եղ-ն հանել է, վերջինիս վրա դնելով հանման նշան, ուստի պահեցինք պսակեալն ձեր BCDEF GHIêadkmps պսակ եղեալն փխ. պսակեալն Y պսակաւորն i պսակելն

7 A կամիցի բառի կամ մասը ուշ լուսանցքում acdefgkmpqst կամի b և կամի i կամ փխ. կամիցի t լինիցի

8 Yt որք Yacdegbilort ձիս MRXYhl nort երասանան q երասանին efg յերականան (b երական) փխ. յերասանան c անյագելապէս hl արգելապէս o ագելապէս UVW ûbdghılnoqrt գ ամ û արտաքս ılrt չիք և MRXYdo մին befgq մի t ա տարի ի

10 Uhlo իգացելոյն p սգացելոցն փխ. իգացելոցն t չիք ժա հոդվածը CGbcdefgbiklmopqrs ամ Y սկզբնապես ներքս հետո ուղղել են արտաքոյ i չիք և IJQ մինն Wbfq մի ABEFKLMPQRSTUXYZû մին kmps ամ փխ. ա e ի ներքոյ

11 l թովչաց Yabcdq է û ամս R չիք ե ամ KMQRXY մին H և ա ամ LSTZWbefgq մի bq ողորմութեամբքով e ողորմածութեամբք f ողորմութեամբք d չիք մեծ ողորմութեամբ

13 êg զկուսութիւնն G իւր աստուծոյ վնասված է hlo չիք իւր աստուծոյ b աստուծոյ տրհամարհեաց որ խոստացեալ էր և ապականեցաւ փխ. աստուծոյ.... ապականեցաւ eg յաստուծոյ pqs չիք ապա d յետոյ փխ. ապա hlo ե ապականեցաւ յետոյ է ամ ST ապականեացաւ c ապականեաց

14 DGHê ե փխ. է W եօթն ef ապաշխարեսցէ ջանիւ

15 d մանուկ մի որ DGHê չիք որ e կնքելու g կնքելո Y մեռանիցի ê և եթէ acms ի ծուլութենէ

թենէ լինի՝ Ե ամ արտաքոյ, Ա ընդ աւրինաւք։ Նոյն եւ հոգաբարձուացն եւ քահանայիցն, որ ծուլացան։

ՑԼԵ (ՑԼԱ) ԺԵ. Որ զգերեզման բանայ առ անձուկ՝ Դ ամ արտաքոյ եւ Ա ի ներքս։

ՑԼԶ (ՑԼԲ) ԺԶ. Որ զդիս կողոպտեն՝ ԺԵ ամ արտաքոյ եւ Ա ի ներքս։

ՑԼԷ (ՑԼԳ) ԺԷ. Որք կոծ դնեն եւ զհերս լսզեն եւ կամ զճակատ հարկանեն՝ նզովեալ լիցին ի կեանս եւ ի մահ։

ՑԼԸ (ՑԼԴ) ԺԸ. Չէ պարտ ուր նշխարք մարտիւրոսաց դնին, ի վերայ պատարագ մատուցանել։

ՑԼԹ (ՑԼԵ) ԺԹ. Չէ մարթ քրիստոէնից նկատել զխառնս անասնոց, առաւել կանանց, պատուիրեն աւրէնք. եւ որ գացի ոք՝ նզովեալ լիցի։

ՑԽ (ՑԼԶ) Ի. Ոչ հրամայեն կանոնք՝ անապատականաց մկրտութիւն առնել եւ աւրէնս տալ ժողովրդեան կամ պսակ դնել, զի այս գործ առաջնորդաց է։

ՑԽԱ (ՑԼԷ) ԻԱ. Եթէ ոք եղոյծ զհրաման մեռելոյ եւ արհամարհեաց՝ նզովեալ լիցի։

1 Lbq լիցի û իցէ փխ. լինի Yhlo է փխ. Ե ամ A աշ. լուսանցքում Gdk ps Ա ա m Ա ա ի ներքս ընդ hlo ա ամ W մի ê աւրինիաւք c չիք ա û նոյնպէս (c նոյնդ է) փխ. նոյն W հոգաբարձացն b մանկայբարձիցն փխ. հոգաբարձուացն

2 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVX YZWêûacikmnprst եւ որ ծուլացուն (A ծուղացուն IJWûc ծուլացաւ) քահանայն (H քահանայյն) d եւ քահանայ որ ծուլացուն hlo եւ քահանային որ ծուլացաւ

3 l բառնա փխ. բանայ ef դ ամս bg hl դ փխ. դ X չիք ամ ı չիք Ա ı ընդ փխ. ի

4 hlort ընդ օրինօք փխ. ի ներքս

5 a չունի ժզ հոդվածը ê զդիհս cdk ms կողոպտէ û չիք ամ ı չիք Ա Wbq մի r ընդ փխ. ի d չիք ի bq այս հոդվածը դրված է ժէ-ի տեղը, ժէ-Ն՝ ժզ-ի։

6 NOWcdegblop որ hlo դնեն մեռելոյ կամ զհերս t դնեն ի վերա մեռելի եւ զհերս d խուզեն acdefmpst չիք Ա (կամ) bq չիք Ա կամ g չիք կամ

7 ûn լիցի egt եղիցին K չիք լիցին b մահ այսպիսիւսն

8 bûhlo ոչ է JPûck թէ փխ. չէ lc որ փխ. ուր begq չիք ուր abcdefg hiklmopqrst մարտիրոսաց նշխարք (bq նշխար) NOSWbbqr դնեն eg դնել RXY չիք դնին eg Ա ի վերայ

9 dhlo մատուցանեն

10 û ոչ է Pbdk թէ (hlo եթէ) փխ. չէ dhlor մարդ (J մարտ ռեզի պարտ) փխ. մարթ V քրիստոնէին բացի AJQRdklm-ից մնացած ձեռերը քրիստոնից b կատարել փխ. նկատել q զխառնակս t զխառնակումս n զխառն ı եւ առաւել

11 û պատուիրէ hlo պատուիրանքն p չիք պատուիրեն Y Ա որ գտցի ոք օրէնքն նզովեն զնոսա hlo չիք աւրէնք Ur որք d եթէ (blo ուր t թէ) փխ. որ egq գտցին r զըսի egkq չիք ոք q լուծեալ փխ. նզովեալ b այսպիսիւ Ա ոչ գտցին լուծցին փխ. Ա որ.... լիցի

12 QST ոչ է q ոչ չհրամայեն RXY կանոնք հրամայեն b ոչ հրամայեն աւրէնքն Ա կանոնք He անպարտականաց l անպատկ նոցա փխ. անապատականաց e մկրտութիւնն befhloq մկրտութիւնս ı կամ փխ. Ա

13 W Ա օրեն ê ի յաւրէն ILMRXZbe hloq ժողովրդեանն Y չիք պսակ chlo գործս eg գործք begq առաջնորդի է ı առաջնորդեսցէ n առաջնորդացն է

15 DGê թէ b լուծ q եղուծ t լուծանէ BCDEGHêabcdfhıklmopqrst զհրամանս eg զհրամայեալս bcde gq մեռելոց nrt մեռելոյն t արհամարէ Z նզովեաց eghlmorst եղիցի

16 CG չիք լիցի

ՑԽԲ (ՑԼԸ) ԻԲ. Եթէ ոք ի քահանայից զծածուկ խոստովանութիւն ուրուք յայտնեաց, անկցի յաստիճանէն եւ ի կարգէ պաշտաւնէից մերժեսցի եւ մեղք չխոստովանողացն անկցի ի վերայ նորա։

ՑԽԳ (ՑԼԹ) ԻԳ. Որ վասն պոռնկութեան արձակեսցէ զկին իւր՝ արձակեսցէ, բայց Ա ամ սրբեսցի։

ՑԽԴ (ՑԽ) ԻԴ. Այր որ զկին իւր թողու ի պատճառս աստուածպաշտութեան՝ նզովեալ եղիցի ի կեանս եւ ի մահ։

ՑԽԵ (ՑԽԱ) ԻԵ. Եթէ ոք արբեցաւ ի քահանայից կամ ի սարկաւագաց կամ ի դպրաց՝ մի իշխեսցէ ի պատարագ կամ ի պաշտաւն մերձենալ մինչեւ բազում արտասուաւք եւ գթով տնանկաց ապաշխարեսցէ, զի արբեցողք ընդ սպանողս են։

ՑԽԶ (ՑԽԲ) ԻԶ. Եթէ ոք ի քահանայից կամ յաշխարհականաց առցէ կաշառս՝ եկեսցէ անէծքն Սիմոնի կախարդի ի վերայ նոցա եւ կցորդ եղիցին կաշառոյն Յուդայի մատնչի եւ Գիեզի բորոտութեամբն այրեսցին ոգիք կաշառառուացն։

1 BCDEFGHûg թէ c ուրուք խոստովանութիւն e խոստովանութիւնն
2 e յայտնեայց b ապա նա անկցի t անկցի քահանայութենէն և յաստիճանէն JNO աշտիճանէն DGHK LMQRSTZêûegqr աստիճանէն XW dhiklmnops յաստիճանէն Y ի յաստիճանէն IV ի կարգի hlo պաշտաւնէից
3 Z չիք և մեղք BCDEFGHYê չխոստովանողաց û ոչ խոստովանողաց b չի խոստովանողաց d չի խոստովանողացն hlo կայցի (Q անցի) փխ. անկցի abkmq նոցա փխ. նորա
4 eg որք L չիք վասն ê պոռնկութեանն abcdefghiklmopqrst արձակէ (զկին) C արձակեակեսցէ (բայց) LMQRSTXYZ արձակեսցի ê չիք արձակեսցէ
5 I ամ մի VWacdkmpqs մի X մին befg զմի Jû չիք ա ho չիք ամ NOW սրբեսցէ q սրբեսցի ի մեղաց r սրբեսցի ապաշխարութեամբ t ապաշխարութեամբ սրբեսցի
6 Ga այլ փխ. այր cd այր որ թողու զկին իւր n իւր ի պատճառս աստուածպաշտութեան թողու p արձակէ փխ. թողու U չիք թողու Yê աստուածպաշտութեանն
7 GHûacdfikms լիցի êbq չիք եղիցի hq ի կեանք H չիք ի կեանս hil ort չիք ի կեանս և ի մահ
8 L ուրուք փխ. ոք p չիք ոք V քահանայիցն Y չիք ի (քահանայից) ûq չիք կամ (ի սարկաւագաց b չիք կամ ի (սարկաւագաց) Y և փխ. կամ (ի դպրաց)
9 CDNOê ի դպրոց փխ. ի դպրաց rt չիք ի (պատարագ) r պատարագ մատուցանել կամ c պաշտաւնս eg մի մերձենալ ê մերձեննեալ A մերձանալ
10 ê ի բազում û մինչչև q մինչ Y գթովք d ապաշխարէ
11 a արբեցաւք b արբեցողսն d արբեցողն և մարգասպանն մի են փխ. արբեցողք ընդ սպանողս են irt չիք ընդ սպանողս GYê սպանօղսն LW սպանողսն c սպաննողսn սպտննողսն h շնացեալս (lo շնացողս) փխ. սպանողս բացի A-ից մնացած ձեռ-երը սպանաւղս
12 r եթէ ոք արբեցաւ ի քահանայից Y կամ ի աշխարհականաց CDGH IJKLMNOQRSTVZWêûegr աշխարհականաց b կաշառ ապա
13 b եկեսցեն ê եկէ acdefghiklmopqr st եկեսցեն acdhiklmor անեծք lm pst անէծք AIJKLMNOPQRSTXY ZWûakmnprst սիմովնի V սիմովն KLMQRSTXYZb կախարդին Fbc egqt նորա փխ. նոցա DGH չիք և (կցորդ) ê եղեցին abcdefgimpqr st եղիցի k լիցի
14 X կաշառառուն u կաշառացն cd կաշառառոյն H մատչի NXY Wr մատնչին OReg մատնիչին bq մատնիչի û գէէզի lrt գեհեզի ua բորոտութեամբ g բորոտութեանն
15 Un այրեսցի hl այրեսցեն s այրենցին KLMQRSTXZ յոգիք Unq ոգիքն Ydrt հոգիք b հոգիքն Y կաշառառուցն d կաշառառուաց lo կաշառուացն

ՑԽԷ (ՑԽԳ) ԻԷ. Ձեռնածուացն՝ Ա ամ արտաքոյ եւ Ա ի ներքս, հանդերձ արտասուաւք եւ ողորմութեամբ քաւեսցէ։

ՑԽԸ (ՑԽԴ) ԻԸ. Պարտ է քրիստոնէից պատուել զաւր կիւրակէի, աղաւթել եւ հանգչել ի նմա, ապա եթէ ոք պահեսցէ հրէաբար՝ նզովեսցի ի Քրիստոսէ։

ՑԽԹ (ՑԽԵ) ԻԹ. Քահանայ որ վայրապար նզովէ՝ նզովեալ լիցի ի Քրիստոսէ։

ՑԾ (ՑԽԶ) Լ. Կոյս որ նուիրէ զանձն իւր Աստուծոյ, նոյնպէս եւ մոնազն, մի իշխեսցէ ամուսնանալ. ապա եթէ գտցի՝ ի հաղորդութենէն անկեալ հեռասցի, եւ եպիսկոպոսն տեսցէ զվարսն եւ որպէս կամի՝ մարզասիրեսցէ։

1 eg ձեռնածուածքն Wbefgq մի ամ IJW և ա (W մի) ամ ի ներքս be fgq մի (ի ներքս) ս ամ փխ. ա b չիք ի, ձիրքս փխ. ներքս

2 l ողորմ IJûc քաւեսցին LVYabdefg kmpos քաւեսցի (Նաև քօեսցի)

3 A քրիսառվնէից d քրիստոնէիցն c կիւրակէին it կիրակէին. բացի YWûf-ից մնացած Ձեռ-երը կիրակէի

4 ûr հանգչիլ hıklmoprst թէ N նզովեսցէ Yûbdegbıloqrt նզովեալ եղիցի (ûdirt լիցի) փխ. նզովեսցի

5 t ի քրիստոսէ աստուծոյ eg չիք ի քրիստոսէ

6 M իր ճողվածը ներքևի լուսանցքում eg նզովէ զմարդ նզովեալ եղիցի ինքն փխ. նզովեալ լիցի ի քրիստոսէ t լիցի ինքն ի քրիստոսէ b չիք նզովեալ լիցի ի քրիստոսէ Yûոq եղիցի Yq չիք ի Քրիստոսէ

8 bq կոյսն ırt չիք կոյս hlo որ նուիրէ զանձն իւր աստուծոյ կոյս նոյնպէս և մոնոզոն KLZê նըւիրէ t զանձն իւր նուիրէ d զինքն փխ. զանձն իւր bq չիք իւր er յաստուծոյ HVbefgnpqst մոնոզոն Y մոնոզն û մոնազոն r մոնազան

9 c իշխեսցեն d ամուսնալ ırt չիք ապա Wabcdkmpqs թէ d ոք գտցի t գտցի ոք ûlno ի հաղորդութենէ Y անկցի փխ. անկեալ ê չիք անկեալ

10 Y և հեռասցի bq եղիցի փխ. հեռասցի k հեռասցին ûbq եպիսկոպոս r տեսցեն ս զվարս l զվայրսն b կամեսցի մարզայսիրեսցի eg կամիմ մարզասիրեսցէ յօիտեանս ամէն e մարզարասցէ փխ. մարզասիրեսցէ

ԺԲ

ԿԱՆՈՆՔ ՍԱՐԴԻԿԵԱՑ ԳԼՈՒԽՔ ԻԱ.

Ա. Վասն եպիսկոպոսի, որ լիւր վիճակէ յայլ վիճակ փոխի։

Բ. Վասն եպիսկոպոսի, որ վիճակէ ի վիճակ վազէ։

Գ. Վասն հակառակութեան եպիսկոպոսաց։

Դ. Վասն եպիսկոպոսի, որ ի բազմաց եպիսկոպոսաց որոշեալ եղեւ։

Ե. Վասն եպիսկոպոսի, որ բամբասիցի՝ յոմանց ի բազում եպիսկոպոսաց լուծցի։

1 ս կանոնախմբի №-ը մուծված է վերնագրում՝ *կանոնք ժբ սարդիկեայ* Wbdq չունեն վերնագիր a սարդիկյայի կանոնների ցանկը և հոդվածները ամբողջությամբ ընկած են ûd չիք ամբողջ ցանկը IJLNOP RV *գլուխ* kmps չիք *գլուխք ԻԱ* ABCDEFGHUêefghilort *սարդիկեայ* (h *սարդիկեալ*) *կանոնիս* (AU *կանովնին* h *կանովնիս*) *գլուխք ԻԱ* (eghl *գլուխ*) n *կանոն սարդիկեա ժողովոյն ունի գլուխս ԻԱ* վերնագրի դիմաց, ձախ լուսանցքում, կարմիր թանաքով, գրված է *որ եղև ի քրիստոսէ գճխէ ամի*

2 բացի legps-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *վասն* hoq *եպիսկոպոս* i *եպիսկոպոսք* b *որք ի միասին ժողովեալ եպիսկոպոս* R չիք *որ* IJQSVYe gk *իւր* hlo *յիւրմէ* Vq *վիճակէն* (*յայլ*) IJKLMQRSTXYZeq *այլ* ckmps *փոխի վիճակ* g չիք *վիճակ* G *փոխէ* eg *չփոխի*

3 բացի egnps-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *վասն* BCDEFGHKQSTUêhilo qrt *եպիսկոպոս* hlo չիք *որ* hıl ort *ի վիճակէ վիճակ* eg *որ այլ* (g *յայլ*) *վիճակ վազէ* փխ. *որ.... վազէ* MRXYhiloqr չիք *ի* q *փոխի և վազէ* փխ. *վիճակ վազէ* RXY *փոխի* (U *վայելէ*) փխ. *վազէ* W *վազի* h *որպէս որ յիւր վիճակէն այլ վիճակ փոխի և վազէ* փխ. *վասն.... վազէ*

4 Y չիք *վասն* e *յակառակութեան* Vw *հակառակութեանց*

5 lbq չիք *ի* begq *բազում եպիսկոպոսէ*

6 begq չիք *որոշեալ եղև* Y *եղէ*

7 բացի begnpq-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *վասն* fiklmorst *եպիսկոպոս* h *եպիսկոպոսէ որ բազումս իցէ յամենայնից* փխ. *եպիսկոպոսի.... յոմանց* GKLMQRSVX YZq *բամբասիցէ* e *բամբասեցի* ckmps *բամբասի* eg *բարբարոս իցէ* փխ. *բամբասիցի* BCDEFGHê չիք *յոմանց* Y *յոմանս բազմաց* f *յոմանց* h *ոմանս* ilo *ոմանց* eg չիք *յոմանց.... լուծցի* W չիք *ի բազում... լուծցի* t *և ի բազում* n *յեպիսկոպոսաց*

Զ. Վասն եպիսկոպոսի, որ ի ժողով կոչեցեալ եւ ոչ երթիցէ։

Է. Վասն ոչ երթալ եպիսկոպոսի ի պաղատն, որ ոչ կոչեսցի։

Ը. Վասն եպիսկոպոսի ի ձեռն սարկաւագաց վճարել։

Թ. Վասն եպիսկոպոսի ընդ ձեռն թղթոյ կաթողիկոսին առաքել զիւր սարկաւագն ի դուռն արքունի։

Ժ. Վասն եպիսկոպոսի՝ նուաստագունիցն նախկին։

ԺԱ. Վասն ոչ յամել եպիսկոպոսի յաւտար վիճակի։

ԺԲ. Վասն եպիսկոպոսի ոչ ուրեք յամել եւ անհաղորդ մնալ գերիս կիւրակէս։

ԺԳ. Վասն ոչ ընդունել եպիսկոպոսի որ յիւրմէ եպիսկոպոսէն լուծցի։

ԺԴ. Վասն խնդիր առնելոյ եպիսկոպոսաց, որ առ բարկութեան յիւրմէ եպիսկոպոսէն որոշեալ է։

ԺԵ. Վասն որ յայլոյ վիճակի ձեռնադրէ, անհաստատ է։

ԺԶ. Վասն երիցանց՝ ոչ լինել անհաղորդ զերիս կիւրակէս։

1 բացի begnq-ից մնացած Ձեռ.-երը չունեն *վասն*, բացի begnq-ից մնացած Ձեռ.-երը *եպիսկոպոս* G *իր* փխ. *որ* b *ի ժողովն* e *կոչե[ալ՟]* g *կոչեաւ* Ybefq չիք *և* g չիք *և ոչ երթիցէ*

2 FLRXY չիք *վասն* eg *վասն եպիսկոպոսի ոչ երթալ* բացի FRXY bcfhiklmopqrst-ից մնացած Ձեռ.-երը *չերթալ* ê *չերթեալ* U *եպիսկոպոսաց* b չիք *եպիսկոպոսի* hlo չիք *ի* G *գաղատն* փխ. *պաղատն* eg չիք *որ ոչ կոչեսցի* ê չիք *ոչ* bfq *կոչիցի*

3 BCDEGHê չիք *վասն* b *ի ձեռս* t *որ ի ձեռն* A *վըճարել* I *վըճառել* l *վիճակել* փխ. *վճարել*

4 BCDEGHê չիք *վասն* rt *որ ի* փխ. *ընդ* hlo *ընդ ի ձեռն* begq *գրոցն* (f *գրոյն*) փխ. *թղթոյ* KLMQSTU VZêcqrt *կաթուղիկոսին* b *կաթուղիկոսքն* q *առաքեալ* eg չիք *կաթողիկոսին.... ի դուռն արքունի*

5 I *զիւր* կրկնված է q *զիր* Y չիք *զիւր* Q *սարկաւարգն* l *սարկաւագունն* bq չիք *ի դուռն արքունի*

6 b *վասն եպիսկոպոսացն նա ոչ մեյայգունիցին նախկին* E *նուաստագոյնիցն* G *նոաստագոյնիցն* KL *նըւաստագունիցն* ST *նուաստագունիիցն* eg չիք *նախկին*

7 BCDEGHê չիք *վասն* begqt *վասն եպիսկոպոսի ոչ յամել* NOê *համել* S *ամել* Q *յեպիսկոպոսի* c *եպիսկոպոսին* Yehlo *օտար (Ձաև աւտար)* kmps *վիճակ*

8 DGH *ուրուք* b *ումեք* փխ. *ուրեք* kmps *յամել ուրեք* e *համել* X *յեմել* s *յանհաղորդ* g չիք *անհաղորդ.... կիւրակէս* e *ա[նհագորդ?]*, չիք *մնալ... կիւրակէս*

9 ê *զաւրս* փխ. *զերիս* Yb *դ* F *գերիր* փխ. *զերիս* Y *կիւրակէ* Wkm ps *կիրակիս* bq *կիրակի* բացի fh ort-ից մնացած Ձեռ.-երը *կիրակէս*

10 Y չիք *վասն.... լուծցի* n *յընդունել* p *ընդունելոյ* Wcfhiloqrt *զեպիսկոպոս* AOPRTVXZn *զեպիսկոպոսի* b *զեպիսկոպոսն* kmps *եպիսկոպոսի զայնպիսիսն որ* Qen *յիւրմէն* ek *իւրմէ* bq *եպիսկոպոսէ* eg չիք *եպիսկոպոսէն լուծցի*

11 bkmpqs *լուծեալ է* f *լուծեալ*

12 NVW *վասն որ խնդիր* Q *խտիր* b *առնել* eg չիք *որ առ բարկութեան է* k չիք *առ* ê *բարկութեանն* bqr *բարկութիւն*

13 JLMQRSTYZ *իւրմէ* bq *իւր* eg չիք *յիւրմ է... որոշեալ է* b *յեպիսկոպոսէ* q *եպիսկոպոսէ* bq *լուծեալ* փխ. *որոշեալ* cfhiklmoprs *իցէ*

14 IJeg *այլոյ* QUhinort *յայլոց* b *վիճակէ* Vbnq *ձեռնադրի* b *անհաստատ է այնպիսին* eg չիք *անհաստատ է* J չիք *է*

15 Y չիք *վասն* beg *իրիցանց* q *իրանց* փխ. *երիցանց* t *լինիլ* ckmpqs *անհաղորդս* bq *դ* bq *կիրակէի* km ps *կիրակիս* eg չիք *զերիս կիւրակէս*. բացի Wblort-ից մնացած Ձեռ.-երը *կիրակէս*

ԺԷ. Վասն սարկաւագաց նոյնպէս։

ԺԸ. Վասն ոչ յամել ուրեք, որ յանիրաւի որոշեցի, այլ նոյնժամայն դառնալ եւ լուծումն գտանել։

ԺԹ. Վասն հարցումն առնելոյ ընդունել զՄովսէս։

Ի. Վասն պաշտելոյ զկարգն, որ ի հերձուածս ժիւրին եւ անդրէն դառնան։

ԻԱ. Վասն ոչ հաղորդելոյ ընդ եպիսկոպոսի, որ առանց կոչելոյ ի պաղատն արքունի երթայ։

Կանոնք Սարդիկեայ

ՅԾԱ (ՅԽԷ) *Ա. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Ոչ է այսքան յետին սովորութիւն, որքան վնասակար արդեանցն զանազանութիւն լինքեանց ի հիմանց անտի արմատաքի խլել, զի մի ումեք իշխանութիւն եղիցի ի փոքր քաղաքէ յայլ փոխել։ Վասն զի իրացս այսոցիկ պատճառք յայտնի*

1 q *սարկաւադացն*

2 Y չիք *վասն*, *ոոչ* NO *համել* So *ամել* ho *յուրէք* G *յանիրաւ* IJLSefgq *անիրաւի* n *յանիրաւէ* fq *որոշեցաւ*

2—3 eg չիք *որոշեցի.... դատնել* q չիք *այլ նոյնժամայն* kmp *առժամայն* փխ. *նոյնժամայն* s *ժամայն* b *անիրօի որոշեցաւ նայ դառն ի նոյն ժամայն դառն և լուծումն գտանի* փխ. *յանիրաւ ի.... գտանել*

3 q *նա դառն* փխ. *դառնալ*, չիք *և լուծումն գտանել*

4 DHê *մովսէս* Y *զմօսէս* bq *զմուսս* փխ. *զմովսէս* eg չիք *զմովսէս*

5 BCDEFGHêhlo *զկարգս* U *հերձուածս* g չիք *հերձուածս... դառնան* GH Oêe *թիւրեն* ı *թիւրի* Y *անդէն*

7 beq *վասն եպիսկոպոսի որ ոչ հաղորդի* փխ. *վասն... եպիսկոպոսի* g *վասն եպիսկոպոսի որ արքունիս երթա* փխ. *վասն... երթայ* CDG Hê *եպիսկոպոսին*

8 r *ընդ* փխ. *ի* ê *զատն (q պաան)* փխ. *պաղատն* W *երթաս* bckmps *երթան*

9 û չունի երկրորդ վերնագիրը NP YZ *կանոն* ABCDEFGHRUêbcdef hiklmopqrst *կանոնք (ABCDEFG HUêcq կանոն) սարդիկեայ (b սադրիկայ* d *սարդիկայ* l *սադրիկեա* U *սարդիկեաց) որք (êcefkmps որ* Rb չիք *որք) ժողովք (lo ժողով* c *ժողովուրդք* Rbdehq չիք *ժողովք) ժողովեցան (DG Hêp ժողովեցան ժողովք* Rb չիք *ժողովեցան) գլուխք (Rehklmps գլուխ) իա (b իբ գլուխ)* n երկրորդ վերնագիրն այսպես՝ *Նախագրութիւն սարդիկեա կանովնիս.* վերջինիս հաջորդում է ընդարձակ ներածականն, որը դնում ենք Մանրագրությունների բաժնում. այս ներածականին հաջորդում է երրորդ վերնագիրը՝ *Սահմանք սարդիկեա կանովնիս*

10 d *վասն* փխ. *ոսիոս* dfiq *եպիսկոպոսաց*, չիք *ասաց* hilort չիք է S *ետին* d *յետինս* G *սովորութիւն* վնասված է

11 A *վնասական* գուցե գրիչը վերջին ն տառը, աջ լուսանցքում, ուղղել է *ր* M *վնասակաց* bdefhilq *վնասական* g *զվնասական* û *արդեանց* fgoq *արգեացն* b *կարդեացն* փխ. *արդեանցն* G *զանազանութիւն* վնասված է e *զանազանութիւնն* bgq *իցեն (g իցէ) ինքեանց (b ինքեանցն)* e չիք *զանազանութիւնից* IJûeps *ինքեանց* cdfkın *ի յինքեանց*

12 bcdefgkmpqs չիք *անտի* G *խլել* վնասված է û *զմի մի* փխ. *զի մի* L չիք *մի* e *յումեք* t *ուրեք* փխ. *ումեք* ê *իշխանութիւնն* m չիք *իշխանութիւն* KLZ *իշ* փխ. *ի* MRT XYd չիք *ի*

13 AU *յայդ* IJKLMQRSTXYZû *այլ* KLMQSTZeg *փոխիլ* HMRXY չիք *զի* H *զիրացս* MRY *իրերացս* (X *երեցանցս* hl *երացս*) փխ. *իրացս* IJL *այսոքիկ* NOW *պատճառս*

են. վասն էր այսոքիկ ձեռնարկին, քանզի ոչ ուրեք եպիսկոպոս գտանել կարացի, որ ի մեծ քաղաքէ ի նուաստագոյնն փոխեցաւ. աստի յայտ է ջերմեռանդն կամաց ագահութեան տոչորեալ, այսպիսեացս եւ մանաւանդ ամբարհաւաճութեան ծառայել, որպէս զիշխանութիւն մեծագոյն կարծել ստանալ։ Արդ՝ եթէ ամենեցուն այս հաճոյ է, որպէս զի զայսպիսի ունայնութիւն խստութեամբ վրէժխնդիր լինել, քանզի կարծեմ թէ եւ ոչ աշխարհականաց պիտոյ է ունել այսպիսեացս հաղորդութիւն։ Ամէն եպիսկոպոսքն ասացին թէ՝ Այս հաճոյ է ամենեցուն։

ՅԾԲ (ՅԽԸ) Բ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Ապա եթէ ոք այնպիսի գացի մոլեգնեալ կամ յանդուգն, որպէս ոմանց, այսպիսեաց կարծեալ բերել իմն աղաչանս, հաստատելով զինքն ի բազմութենէն թուղթ ի մէջ բերեալ, յայտ է թէ սակաւ զոմանս կարաց վարձու գնովք ապականել, այս եկեղեցւոյ ընդդիմակաց լինել, որպէս աղաչելով իմն զնա ունել եպիսկոպոս։ Արդ՝ բնաւին զայնպիսիսն խորամանկա-

1 BCDEFGHQRêhl այսոցիկ m ի ձեռն արկին n ձեռնարկեն c քան V bq եպիսկոպոսք m եպիսկոպոսս

2 A մեծ ա՛ջ լուսանցքում. գուցե ավելացրել են ուրիշները, րեն մեծ բառի տեղը տողում բաց են թողել որտեղից երևում է սկզբնապես գրված բառի թույլ հետքերը՝ փոքր IJq նուաստագոյն LR նըւաստագոյնն Un փոքրագոյնն b նուաստագոյն eg փոփոխեցաւ

3 W յայտ է աստի hlort անտի փխ. աստի è այտ bcdefgkmpqs չիք կամաց e յագահութեանն d ագահութեամբ ef ագահութեանն bef gq տոչորել d այսպիսեաց rs յայսպիսեացս

4 N ամբարհաւաճութիւն Yrt անբարհաւաճութեան ê ամբարհաւաճութեանն cdkmps ծառայեալ Y որպէս գիշխանութիւն ծառայել մեծագոյն

5 bego իշխանութիւն ė իշխանութիւնն F մեծայգոյն d մեծագին b կործել փխ. կարծել e այս ամենեցուն

6 bq որպէսութիւն cefgkmps որպիսի bcdegkmpqs չիք զի զայսպիսի f չիք զայսպիսի FY այսպիսի hl զայսպիսիս Qê յունայնութիւնն b յունայնութեան d յունայնութեամբ բացի LVûcefgbkmnps-ից մնացած ձեռ-երը յունայնութիւն u խստութեան

7 cdhiklmoprst եթէ I չիք թէ bcdefgb iklmopqrst չիք և A ոչ աջ լուսանցքում են ավելացրել bcdefghik lmoparst չիք ոչ G աշխարհական ps յաշխարհականաց

8 hl առնել (k ուսանել) փխ. ունել ckm այսպիսեաց d այսպիսեաց է u եպիսկոպոսք

9 û ասացեն cdfkmps եթէ hl չիք թէ e չիք է Uu ատուծոյ փխ. ամենեցուն

10 A ոսէոս bd եպիսկոպոսն M եպիսկոպոսաց փխ. եպիսկոպոս ասաց r ասէ Ylot չիք ապա IJKLMQST YZbcdefghlklmopqrst թէ G ոք այնպիսի ոք FWb այսպիսի h յայնպիսի û գտցէ e մոլեգնալ f մոլոգնալ q մոլոքնեալ

11 D յանդունդն b յանդունքն NO dp անդուգն H յանդունդն փխ. յանդուգն b ոմանցն Yû այնպիսեաց Q յայսպիսեաց êg այսպիսեացս Wbfgbilopqrs կարծել

12 ê եմն փխ. իմն k յագաչանս b առաջինսն փխ. աղաչանս êbhloq ի բազմութենէ R ի բազմութեանն էն Y ի մէնջ

13 բացի bcdefgikmpqs-ից մնացած ձեռ-երը բերել U չիք բերեալ û յայանի է l յայդ է NO եթէ hl տակաւ փխ. սակաւ F ոմանս eg կարեաց i գնովն r գնովս X ապականեալ b ապականելոցս

14 b չիք այս JNOPQTVYêbcefghilop qt եկեղեցոյ MRX յեկեղեցւոյ hl դիմակից

15 IJKLMNOPQRSTVXYZWû ունել զնա b չիք եպիսկոպոս...զայնպիսիսն hlo բնաւ G զայնզպիսին V զայսպիսիսն c զայսպիսիսն Uêûl զայնպիսին AB խորամանգագործութիւնս NOW խորամանկագործ b մանկայգործութիւնս փխ. խորամանկագործութիւնս

գործութիւնս եւ արուեստս տանջելիս կարծեմ լինել, որպէս զի մի՛ զոք զալսպիսիս եւ ոչ ի վախճանին գեթ ընդ աշխարհականին արժանի լինել հաղորդութեան։ Արդ՝ եթէ հաճոյ են կամքս, պատասխանի տուք։ Պատասխանի ետուն՝ Ասացեալքն հաճոյ թուեցան։

ՅԾԳ (ՅԽԹ) Գ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Եթէ եւ զայս եւս լուելուլ կարեւոր է, զի մի՛ ոք եպիսկոպոս լիւրմէ գաւառէն իշխեսցէ յայլ գաւառ, յորում են եպիսկոպոսքն, երթալ, բայց եթէ լիւր եղբարց կոչեսցի, զի մի՛ կարծեսցուք զսիրոյն փակել զդրունս։ Սոյնպէս եւ այսմ խնամ արկանելի է, զի եթէ ոք ուրեք ի գաւառի եպիսկոպոսք յայտնապէս եղբաւր եպիսկոպոսակցի իւրում իրս ունիցի, մի՛ ոք ի նոցանէ յայլ գաւառէ եպիսկոպոս դատաւորս խնդրեսցէ,ապա թէ ոք եպիսկոպոս լիրս իմիք կարծեսցի դատապարտեալ եւ գիտէ թէ ոչ անիրաւ իրս ունի, զի եւ դարձեալ նորոգեսցի դատաստան։ Եթէ թուի ձերում սիրոյդ զՊետրոսի առաքելոյ զյիշատակն պատուեսցուք. եւ գրել ի նոցանէ որք զդատն արարին Յուլիոսի

1 bcdefghiklmopqrst *արուեստիս* be q *տանջել իսկ կարծեմ* ırt *կարծել* Un *զմի* փխ. *զի մի*
2 Wû *ոք* û *զայնպիսիս* b *զայսպիսիսն* h *զայդպիսիս* G չիք *ի* Y *ի վախճանի* begq *վաճառին* փխ. *վախճանին* Y *աշխարհականի*
3 Ueg *արժան* bn *հաղորդութեանն* Q *կամաւք* bcdefgkmpqs *կամք* ilt չիք *պատասխանի*
4 ilt չիք *տուք* ûcdkmps *ասացեալք* r *և հաճոյ* KLZ *թըւեցան* hlo *թուեցաւ*
6 f *ոսիրս (Ն արիոս)* փխ. *ոսիոս* d *եպիսկոպոսն* JMSTb *եպիսկոպոսաց* փխ. *եպիսկոպոս ասաց* DHêc kmps չիք *և* Z չիք *եւ* û *յաւելուլ եւ* R *յաւելող* m *կարէւոր*
7 ps չիք *է* MRY *եպիսկոպոսէ* ê *յեպիսկպոս* b *յեպիսկոպոսէ* d չիք *ոք* IJKLMQSYZû *իւրմէ* R *ուրմէ* k *յիւրմէն* ûbq *գաւառէ* IJKLMQRSYZûlm *այլ* b *գաւառէ*
8 IJKLMRSTXYZûlo *որում են* Q *որ իւրմէն* փխ. *յորում են* h *որումն* chi չիք *են* ûbq *եպիսկոպոսք* d *եպիսկոպոս* ehilr *երթեալ* IJKLMQRSTYZk *իւր* eg *յիր* ê *յեղբարց* h *եղբայրց* W *կոչեսցէ* hlo *կոչի*
9 N *կարծեսցու-ք….* *ափրիկէացիք* 259-րդ էջի 3-րդ տողը բնկել է dhlo *զսիրուն* eg *ի սիրոյն* û *սրոյն* փխ. *զսիրոյն* b *զսիրոյ փափաքել դրունս* û *դրունս* hl *զգրուն* H *նոյնպէս (MRhl այնպէս)* փխ. *սոյնպէս*
10 ê *խնամ* կրկնված է Wbdhiklo rt *խնամարկելի* befgq *թէ* b *ուրուք* q *ուրոք* û չիք *ուրեք* IJù *եպիսկոպոսք (J եպիսկոպոս) ի գաւառի* b չիր *ի* W *եպիսկոպոս* MRXY չիք *եպիսկոպոսք…. յայլ գաւառէ՝* տող 12-րդ
11 e *յեղբօր* b *եպիսկոպոս իցէ* q *եպիսկոպոս[…]* hl *եպիսկոպոսակից է իւրում* o *եպիսկոպոսակիցի* bq չիք *իւրում իրս ունիցի* DGH *յունիցի*
12 IJKLQSZû *այլ* Lhlo *եպիսկոպոսք* Uû *դատաւոր* bcdefgkmpqs չիք *դատաւորս…. եպիսկոպոս* h *դատաւորք*
13 GUYûhlno *եթէ* W չիք *ոք* I *իւրս* Suhlo *իրս* êr *յեպիսկոպոս* Lu *կարծեսցէ* hilort *կարծիցի* u *դատապարտել*
14 Lp չիք *ոչ* d *յիրս* b *առնէ* փխ. *ունի* W չիք *և* W *նորոգեաց ի դատաստան* cw *դատաստանն*
15 b *թէ* KLê *թըւի* G *ձերում* bcdefgkmpqs *առաքելոյն* DGHê *զյիշատակ* VW *զիշատակն* hlo *պատմեսցուք* փխ. *պատուեսցուք*
16 L *ի նոցանէ որք ի նոցանէ զդատն* W չիք *ի*, *զնոցանէ* bdefgq *որ* W *ոյք* ûbq *զատ* cdefghiklmoprst *դատն* ABF *յուղիոսի* KLMQRSXYZ *յուլիսի* Oûbefgq *յուլիոս* Ucdp *յուղիոս*

եպիսկոպոսի Հռոմայ, զի որք մաւտագոյն ի գաւառն եպիսկոպոսք, թէ բնաւ պիտոյ են՝ որպէս եւ գաաաւոր ստանալ. ապա եթէ յայտ ոչ կարասցէ առնել, վասն զի այսպիսի է իր նորա, զի եւ դարձեալ դատ պարտի տալ, որ միանգամ դատեցան՝ մի՛ լուծանել, բայց որ էրն՝ հաստատուն կացցէ։

ՅԾԴ (ՅԾ) Դ. Գաւդենտիոս եպիսկոպոս ասաց թէ՝ Կարեւոր եւ հաճոյ է յաւելուլ զայս վճիռ, զոր անարատ սիրով լի արտաքերեցեր, զի եթէ ոք յեպիսկոպոսաց ի կարգէ եպիսկոպոսութեան ի բաց անկցի, դատավճիռ այնոցիկ եպիսկոպոսաց, որ դրացիք են, եւ ասասցէ միւս անգամ իւրում պատասխանատուութեանն իրս պարտ է ի ներքս բերել, մի՛ ոք իշխեսցէ նախ յաթոռ նորա կարգաւորել զայլ ոք, մինչ ոչ Հռոմայ եպիսկոպոսն գիտասցէ, վասն այսորիկ վճիռ դրով յառաջ բերցէ։

ՅԾԵ (ՅԾԱ) Ե. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Հաճոյ թուեցաւ, զի եթէ ոք եպիսկոպոս ամբաստանեսցի եւ ժողովեալ եպիսկոպոսունք նորին գա-

1 Pbdfq եպիսկոպոս u եպիսկոպոսին eg եպիսկոպոսն BCDEFGHê չիք եպիսկոպոսի բացի QUdefghilort-ից մնացած Ձեռ-երր հռովմայ bq հռոմաւ bdefgq որ RX իմաստպոյն փխ. մաւտագոյն bq չիք ի bcdefg kmpqsw ի գաւառին

2 bcdefgkmpqs չիք և W ստանող bcdefgkmpqs չիք եթէ F յայս (bq այս) փխ. յայա d չիք յայտ

3 F կարասցեն befgq կարիցէ Wk չիք զի G այսպէս MRXY զայսպիսի eg այսպիսիս t այդպիսի Hb չիք է d իրն R նոր[ա]

4 d դատապարտիլ W դատապարտի b դատայպարտիլ b տայ d չիք տալ begq եթէ փխ. որ էրն V էնն û էր km էին փխ. էրն

5 bq լինի (efg լիցի) փխ. կացցէ

6 b լաւդենտիոոս (g աւթէնդիոս hl յադենդիոս o գադէնդիոս q լաւդէնտիոս s աւդէնտիոս t թադենդիոս) փխ. գաւդենտիոս d եպիսկոպոսն bkm եպիսկոպոսաց փխ. եպիսկոպոս ասաց cdefgkmps եթէ b կարեւորն IMRXYbcdefgkmpq st չիք և d չիք է IS աւելուլ

7 beglq վիճիռ hlo զի փխ. զոր bq զի փխ. լի i արտաբերեցից bcdefghik lmopqrs թէ û մի փխ. եթէ irt ոյք IJKLMQRSXYZûbghloprs եպիսկոպոսաց

8 q կարգ եպիսկոպոսաց ի կարգէ եպիսկոպոսութեան փխ. ի կարգէ եպիսկոպոսութեան f յեպիսկոպոսաց ի կարգէ եպիսկոպոսաց ի կարգէ եպիսկոպոսութեան ehlo յեպիսկոպոսութեան Q եպիսկոպոսաց թէ ի բաց MRXY իբաց փխ. ի բաց e անկցին g դատվիճիռ bq դավիճիռ փխ. դատավճիռ

9 hlo յեպիսկոպոսութեան irt եպիսկոպոսութեան u որք e դրացիքն A են կարծես թէ ավելացրել են ուրիշները bdefghiklmopqrst չիք են A գրիչը սկզբնապես գրել է անսասցէ հետո ուղղել ասասցէ n և կրկնված է BCDEFIOSY Ze անսասցէ (G անսայցէ H անսասացէ hilort արասցէ) փխ. ասասցէ XYbs միուս BCDEGH êd մի փխ. միւս eg յիւրում K չիք իւրում

10 IJKMQRSXûb պատասխանութեան TYZdegq պատասխանութեանն Uk lmnorst պատասխանատրութեանն hi պատասխտնաարութեան W êw պատասխանատութեան bq էին փխ. է ê ի ներքոյ RX ներբել փխ. ներքս բերել

11 q յիշխեսցէ befgq նա փխ. նախ cd kmps չիք նախ OWeg աթոռ AF U զայդ բացի Hûbdefghiloqrt-ից մնացած Ձեռ-երր հռովմայ

12 ù եպիսկոպոս G այնորիկ O այսոր (W այսր) փխ. այսորիկ egq վիճիռ p չիք վճիռ RXY դրով վճիռ Q դրովք F բերցեն

13 b արիոս փխ. ոսիոս MRXd եպիսկոպոսն Ybq թէ հաճոյ KLRZ թըւեցաւ t չիք զի Wbhiloqrt թէ bd չիք ոք ê յեպիսկոպոս

14 Yl անբաստանեսցի begq ամբաստանեսցէ E ժողով bq եպիսկոպոսքն Ů գաւառէ

ւաւին լիւրմէ աշտիճանէն շարժեսցեն զնա, եւ որպէս ի բաց կալով նոցա ի դատաստանէն՝ ապաւինեսցի առ երանելին Հռոմայ եպիսկոպոսն՝ եւ կամեսցի լսել զնորա դատաստանն եւ իրաւացի կարծեսցէ նորոգել զնորա իրացն հարց եւ քնին՝ գրել արժանի արասցէ առ եպիսկոպոսս այնոսիկ, որ մաւտ են յայն գաւառ, զի նոքա զգուշութեամբ եւ հեզութեամբ մի ըստ միոջէ քննեսցեն եւ ըստ ճշմարտութեանն հաւատոց դատավճիռ ի վերայ իրացն արտաքս ածցեն։ Ապա եթէ ոք դարձեալ աղաչեսցէ եւ միւս անգամ զիրն իւր լսելի առնել եւ իւրոյ խնդրուածին զՀռոմայ եպիսկոպոսն շարժել՝ լիւրմէ կողմանէ զերիցունս առաքեսցէ զիշխանութեան եպիսկոպոսութեան իւրոյ, զոր բարւոք զոլ փորձեսցէ, սահմանեսցէ, թէ պարտ է առաքել, որ ընդ եպիսկոպոսացն դատն ասիցէ, ունելով զիշխանութիւն նորա, վասն որոյ առաքեցաւն, եւ

1 IJKLMQRSTXYû իւրմէ Z իւրում DEFGHIJKMQRSXYZêûdhilmoqr t աստիճանէն O յաշտիճանէն Ws յաստիճանէն eg աստիճանէ DGH չիք և ê ի բայց

2 d ապաւենեսցի ûkmps երանելի d երանելի սուրբ հայրապետն հռոմայ և լսել կամեսցի բացի HW efgilqt-ից մնացած ձեռ-երը հռովմեայ cfhiklmoprs եպիսկոպոս

3 b կամեսց L լսել դրանն նորա Z զդատաստանն նորա û դա_տաստան e իրաւասցի լսել զնորա դատաստանն և իրաւասցի կարծեսցէ gq իրաւասցի IJ իրացի փխ. իրաւացի b կործանեսցէ փխ. կարծեսցէ

4 G նորոգել վնասված է b զդատաստանն (q դատաստանն) փխ. զնորա իրացն g զնոր cefgkmps իրաց d ի բաց փխ. իրացն GKLV Yegbilortw քննին cdkmps քննի b բռնիկքն (q ընիքն) փխ. քնին ê և գրել

5 G արասցէ առ վնասված է d արասցես û առ այնոսիկ եպիսկոպոս որք CDHWêcdlmpst եպիսկոպոս MRXYbefgq եպիսկոպոսն Ycd այնորիկ bfq յայնոսիկ hlo այնոցիկ IJKLMQRSTXYZû այն KMQST Zû գաւառի LRXYegq գաւառին b գաւառաւտին

6 t չիք զի G զի նոքա վնասված է h հեզզութեամբ փխ. հեզութեամբ P և հեզութեամբ.... քննեսցեն և ըստ աջ լուսանցքում

7 G և ըստ ճշմարտութեանն վնասված է FIMQRSXWêûbdhlnpq ճշմարտութեան hl հաւատոյն Qgq դատավճիռ e դդատավճիռ b դատայվիճիռ MRX իրանց (Y իրաւանց) փխ. իրացն

8 G արտաքս վնասված է b արտաք n արտաքոյ RXY չիք արտաքս bq անկցին փխ. ածցեն BCDEFG Hêbq թէ f աղաչիցէ h աղաչեսցի l աղաջեսցի begq աղաղակիցէ փխ. աղաչեսցէ IJKLMOQRSTV XZWûw ես փխ. և H չիք և XYê bq միուս

9 efgq զիրս b զիրս իւր լսելի առնել ի ձեռն թղթոյ և իւրոյ խնդրուածին զհռոմայ Y լսելես M լսիրելի փխ. լսելի o և կրկնված է hıl ot իւրսց d խնդրուածեն l խընդրուածքն D խնդրոածին AFIJL OPSTVYWêckmns զհռովմայ û հռոմայ U եպիսկոպոսին ûbq եպիսկոպոս

10 IJSûn իւրմէ bcq զերիցունս U առաքես hilort առաքեսցէ թէ պարտ է առաքել զիշխանութեան (r զիշխանութիւն) û դիշխանութենէ d իշխանութիւն begq չիք զիշխանութեան.... սահմանեսցէ՝ տող 12

11 Yê եպիսկոպոսութեանն ps եպիսկոպոսութիւն Yc բարոք ûdhr բարւոք f բարիոք ê զոր փխ. զոլ

12 Y չիք սահմանեսցէ bcdefgkmp qs եթէ g ո[ր] ûdg եպիսկոպոսաց û դատ

13 q ասասցէ b արասցէ փխ. ասիցէ Q զի իշխանութիւն ê զիշխանութիւնն bq առաքեցան JI առաւեցան (û առաւելացաւ) փխ. առաքեցաւն eg որ փխ. որոյ

ալս խնդրելի է. ապա թէ բովանդակ կարծիցէ առ ի լիրին գիտութիւն եւ սահմանադրութիւն, դի եպիսկոպոսն արասցէ, զոր ինչ նորա իմաստնազաւր խորհրդոցն բարւոք թուեսցի։ Պատասխանի ետուն եպիսկոպոսքն. Ասացեալքն հաճոյ թուեցան։

ՑԾԶ (ՑԾԲ) Զ. Եթէ ի դէպ լինիցի ի միում գաւառի, յորում բազում եպիսկոպոսունք են, միոյ եպիսկոպոսին մնալ, եւ նա յիմեքէ ծուլութենէ ոչ կամեսցի գնալ եւ հաւանակից լինել կարգաւորութեանն եպիսկոպոսացն, իսկ եպիսկոպոսունքն ժողովեալ աղաչեսցեն լինել կարգաւորութեանն զոր նոքայն խնդրեն, եպիսկոպոս որ մնացն՝ յիշումն առնել ի ձեռն թղթոյ հայրապետին, այսինքն մայրաքաղաքի եպիսկոպոսին, եւ աղաչեն բազմութիւնքն հովիւ տալ նոցա. եւ ինձ այսպէս թուի, թէ բարւոք ասեն եւ սմա մնալ, զի եկեսցէ։ Ապա նթէ եւ ի ձեռն թղթոյ աղաչեցեալ ոչ եկեսցէ եւ ոչ թղթով պատասխանի արասցէ, պիտոյ է զկամս բազմութեանն

1 բացի bcdefghiklmopqrst-ից մնացած Ձեռ-երը *եթէ* ê *բովընդակ* ûd չիք *ի* Hu *իրին* hlo *յերկիրն* փխ. *յիրին* e *գիտութիւնն* i *գիտութեան* MQ S *գիտութիւն* կրկնված է

2 p *ե՞ի սահմանադրութիւն* bq *սահմանադրութեան* êbcdefghiklmopqrs t չիք *զի* êcdefghiklmoprst *զեպիսկոպոսն* û *եպիսկոպոս* q *զեպիսկոպոս* b *զեպիսկոպոս արասցէ ունելով զիշխանութիւնք նորա վասն որոյ առաքեցան զոր ինչ նոր իմաստա յղաւր* բացի bcdefghiklmqrst-ից մնացած Ձեռ-երը *կարասցէ* փխ. *արասցէ* ճմմտ. ճուն. ուղղել

3 G չիք *նորա* W *իմաստնազօր* u *իմաստութիւն* q *իմաստազաւր* u *և խորհրդոց* Vnr *խորհրդոյն* Kdp *բարուոք* O *բարուք* GYc *բարոք* êbefghlo qr *բարիոք* KLZê *թըւեսցի* b *թուեսցեն* efgq *թուեսցին* d *պատասխան*

4 b չիք *ետուն* û *եպիսկոպոսք* c *եպիսկոոլոսն* t *եպիսկոպոսունքն* MRXY *և ասացեալքն* bp *ասացեալք* cdkms *ասացեալքդ* eg *և ասեն ասացեալքդ* b *անհաճոյ* KL Zd *թըւեցան* VYks *թուեցաւ*

5 RXY *նորին ասացեալ եթէ ի դէպ* BC DEFGHXêbcdefgkmnpqs չիք *ի (դէպ)* ûbeg *լիցի* բացի ûegq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *ի (միում)* G *յորում* KLMQRSTXYb *որում* U gh *եպիսկոպոսունքն* Yêûbq *եպիսկոպոսք* elno *եպիսկոպոսքն*

6 bq *ի միում* (cdefkmpqsw *միում*) փխ. *միոյ* Y *եպիսկոպոսի* ê *յեպիսկոպոսին* JKLOTVYZhilop rt *իմեքէ* d *յիմիքէ* m *յեմիքէ* bef *իւրմէ* (g *յիւրմէ*) փխ. *յիմեքէ* ABF *ծուղութենէ* K *ծուլութեանթենէ* T *ծուլուեթենէ* b *ծուլութենէն*

7 ê *կամեսց* bcdefghiklmopqrst *կամիցի* eg *հաւանակի* b *հարկաւոր* (q *հարկաւի*) փխ. *հաւանակից* t *լինիլ* բացի LYêk-ից մնացած Ձեռ-երը *կարգաւորութեան* H *եպիսկոպոսաց*

8 ê չիք *իսկ* Heg *եպիսկոպոսքն* ê *եպիսկոպոսացն* û *եպիսկոպոսունք* b *եպիսկոպոսք* q *եպիսկոպոս* bcd efgkmpqs *ժողովեալք* bq *աղաչեցին* efg *աղաչիցեն* t *լինիլ*

9 F *կարդութեան* Y *կարգաւորութիւն*, IJMQRSUVXWêûbdln ow *կարգաւորութեան* Subq *նոքա* k *նոքայեն* w *եպիսկոպոսն* d *և որ* ud *մնաց* bq *մնան* efg *մնայն*

10 AIJKLMOPQRSTUY *հայրապետ* V *հայրապետացն* d *այսինքն է* b *յամենայն* փխ. *այսինքն* Wbeg qw *մայրաքաղաքին* p *մայրաքաղաքաց*

11 W *եպիսկոպոսի* d *աղաչելն* eg *աղաչիցեն* KLMQRSTYZêû *բազմութիւնք*

12 begq *ինքն* փխ. *ինձ* bq *այս* փխ. *այսպէս* W *սոսա* փխ. *այսպէս* KL Zd *թըւի* KLMQRSTXZbefghlq rt *բարիոք* Y *բարոք* l չիք *և սմա... եկեսցէ ապա՝* տող 13 w չիք *և (սմա)* b *մամնոյլ* փխ. *սմա մնալ* begq չիք *զի*

13 bcdefgkmpqs *թէ* o *եթէ է և.ի*·ê չիք *և ի* ûbdefgiq չիք *և (ի ձեռն)* ê *աղաչել* d *աղաչիցեալ* cdefghiklm oprst *կոչեսցէ* (bq *կոչեսցի*) փխ. *ոչ եկեսցէ*

14 Q *թղթոյվ* FIJKLMQRSTXZWêû dn *բազմութեան* bq *բազմութիւն* eg *բազմութեամբ* hl *բազմութենէ*.

առնել։ Այլ պարտ է կոչել եւ որք մատաւորքն են ի գաւառին եպիսկոպոսք առ ի ձեռնադրութիւն մայրաքաղաքի եպիսկոպոսին։ Եւ ոչ է պարտ վայրապար կարգաւորել եպիսկոպոս ի գեաւղ ուրեք կամ ի դուզնաքեայ քաղաքի, որում եւ մի երէց բաւական է, քանզի ոչ է անդ կարեւոր եպիսկոպոսի կարգել, զի մի՛ արհամարհեսցի եպիսկոպոսին անուն եւ իշխանութիւն, այլ գաւառի եպիսկոպոսք, որպէս յառաջագոյն ասացի, յայնպիսի քաղաքս կարգիլ պարտին եպիսկոպոսքն ուր եւ առնէին եպիսկոպոսք։ Ապա եթէ գտցի այնպէս բազմութեան թուովք ժողովուրդք եւ քաղաք, զի արժանի՛ է նմա եպիսկոպոս ընդունել՝ առցէ, թէ ամենեցուն հաճոյ թուեսցի այս։ Պատասխանեցին ամենեքեան. Հաճոյ է։

ԾՃԷ (ԾՃԴ) Է. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Մեր ունայնութիւնս եւ բազմազառումն եւ աշխարհական բաջաղանք արարին մեզ ոչ ունել այսքան

1 BCU այդ ı ապա փխ. այլ û չիք և hlo որ bq որք ի û մօտաւորք b մաւտաւոր fhklmopqs մօտաւորն MST մտաւորին բացի Ydegirtw-ից մնացած Ձեռ.-երը մաւտաւորին

2 b եպիսկոպոսքն befgq չիք առ rt ի ձեռնադրութեան RXYdqr մայրաքաղաքին b մայրայքաղաքին

3 M վայրայպար b կարգօորեալ d կարգաւոր BCDEFGHê ի գեղ bq ի գեղս JKMOPQRSTVZnw ի գեւղ lW ûdhlort ի գիւղ eg ի գեւղս cfkm ի գեաւղս ps ի գիւղս

4 bl չիք ի b ի գուզնայքննեայ q ի գուզնաքննեա e զքաղաքի A սկզբնապէս ուրում, գրիչը ուղղել է որում û յորում hiloprt ուրումն (f ուրում egq ուրեմն b որեմն W միում) փխ. որում cdkmps որումն (cp ուրումն s ուրում) որոյ փխ. որում ս չիք և ê բաւակ[ան] էր

5 KLMQRSXYZ չիք ոչ է W ընդ փխ. անդ l կարեւր q կարգաւոր եպիսկոպոսին կարգել զի ոչ է անդ կարեւոր եպիսկոպոս կարգել փխ. կարեւոր եպիսկոպոսի կարգել b df եպիսկոպոս W կարգել անդ զի

6 RXY եպիսկոպոսին անուն (X անուան Y անունն) արհամարհեսցի c և եպիսկոպոսին dn եպիսկոպոսի d անունն ır չիք և BC այգ b գաւառին Fd եպիսկոպոս

7 Khl որ փխ. որպէս CDGHêg hl այնպիսի MRYbq քաղաքն Wk mps քաղաք û ի քաղաքս bcdeglq rt կարգել BCDEFGHê պարտին կարգիլ (ê կարգել)

8 W պարտենbcefgkmpqs չիք պարտին Ubefgq եպիսկոպոսք s եպիսկոպոսունք w եպիսկոպոսունսն BCDEFGHOê չիք եպիսկոպոսքն U չիք ուր և առնէին egps եպիսկոպոսքն K չիք ապա... բազմութեան՝ տող՝ 9 bcdefghlklm opqrst թէ

9 ս գտցէ d այնպէս զտցի c բազմութիւն efg բազմութեանն r բազմութենէ CDGHKLZê թըւովք b թըւաւք cr թուով E ի ժողովուրդք r և ժողովոյ ւգք t ժողովուրդ w ի փխ. և bq քաղաքն cefkmps քաղաքք

10 bcdefghiklmoqrs արժան է Qe եպիսկոպոսք û ասասցէ փխ. առցէ b եթէ s ամենեցու

11 LZê թըւեսցի bq թուեցաւ defgım oprs թուի n այսմ bq չիք այս, և ասացին թէ փխ. ամենեքեան e թէ հաճոյ է

12 b եսիոս k եպիսկոպոսն Qb եպիսկոպոսաց փխ. եպիսկոպոս ասաց begq յունայնութիւնս d յունայնութիւնսն b բազմայզառում q բազմազառում r բազմազուսումՆ փխ. բազմազառումն û չիք և բազմազառումն

13 I զաշխարհական hl և բաջաղանք û զբաղմունս փխ. բաջաղանք b բաջայղանք bq արին bcdefgbkl mopqrst չիք ոչ bcdefgkmpqs ունեք մեզ û ունիլ

համարձակութիւն եւ շնորհս որքան պարտիմք ստանալ։ Քանզի բազումք լեպիսկոպոսաց ոչ պակասեն ի բանակս երթալով եւ մանաւանդ Ափրիկէացիք, որք, որպէս տեղեկացաք ի սիրելւոյ եղբաւրակցէն մերմէ եւ պաշտաւնակցէն՝ եպիսկոպոսակցէ Գրատալ, զփրկչական խորհուրդ ոչ ընդունին, այլ այնպէս արհամարհեն, որպէս զի մի մարդ ի բանակին բազում եւ պէսպէս, եւ որ ոչ կարեն աւգուտ առնել եկեղեցւոյ, պաղատանս տանել եւ ոչ որպէս պարտ եւ պատշաճ լինել աղքատաց եւ աշխարհականաց պատիւս եւ գործակալութիւնս ոմանց հնարել։ Արդ՝ այս ունայնութիւնս զգումարումն ոչ առանց գայթագղութեան ուրուք մեզ եւ բամբասանաց առիթ լինի։ Արդ՝ վայելչական համարեցայ եպիսկոպոսին զիւր աւգնականութիւն տալ նմա, որ ոք լումեքէ բռնաւորեսցի կամ լայրեաց ղրադատեսցի, կամ դարձեալ եթէ ոք որ[բ] ղրկեսցի լիւր կենաց, թէ բնաւ եւ այս անուանք իրաւացի ունին զաղա-

1 Un *համարձակութիւնս* h չիք *համարձակութիւն և շնորհս որքան* l *զշնորհս*

2 ûkmp *բազում* IJKLMQRSTVXYZû dghlnor *եպիսկոպոսաց* lo *որ* փխ. *ոչ* r *երակ ասեն* փխ. *պակասեն* Z *ի բանակ*

3 JKMOPQRSTVXYZWûhlor *ափրիկեցիք* 1L *ափրիկեցիկ* b *աւիրիկացիկ* cdefg *ափրիկացիք* kmpqs *ափրիկացիկ* ıt *ափրիկացիկք* AU *տեղակացաք* cg *տեղեկակաք* hilort *և տեղեկացաք* ûbefghlqt *ի սիրելի* բացի AFRXms-ից մնացած Ձեռ-երը *ի սիրելոյ*

4 BCDEFGHê *յեղբաւրակցէն* ûı *եղբօրակցէ* b *եղբայրակցէն* û չիք *և պաշտաւնակցէն* BCDEFGHê *և ի պաշտաւնակցէ* L *պաշտաւնէից* Shlo *պաշտաւնակցէ* KLMOPQRST XZW *յեպիսկոպոսակցէ* NVYw *յեպիսկոպոսակցէն* eg *և եպիսկոպոսակցէն* kmpqs *եպիսկոպոսակցէն* û չիք *եպիսկոպոսակցէ*

5 b *և զփրկայկան* q *զփրկական* bdkm pqrs *խորհուրդն* բացի hilort-ից մնացած Ձեռ-երը *ունին* փխ. *ընդունին* (=հուն. παραδέχονται) d *այն* փխ. *այլ*

6 DQYhklmpst չիք *զի, զմի* RXY *ի բանակէն* hlo *ի բանակէ* bq *և ի պէսպէս* eg 'չիք *և (որ)* t չիք *որ* w-ի հրատարակիչը *պէսպէս* բառին որպես հաջորդ ավելացրել է *աղաչանս* բեւ այդ բառը չունի սույն և ՀԱ-ի հրատարակութեան բոլոր Ձեռ-երը. այդ բառը չունի նաև հունարենը՝. ὡς ἕνα ἄνθρωπον εἰς τὸ στρατόπεδον πλείστας καὶ διαφόρους καὶ μὴ δυναμένας ὠφελῆσαι τῆς ἐκκλησίας

7 A *աւգուտ* աջ լուսանցքում JY cefghlopqr *եկեղեցոյ* Vê *յեկեղեցւոյ* b *եկեղեցոյն* bq *պաղատանաս* û չիք *պաղատանս... զաղաչանս՝* 14-րդ տողը փոխարենը ունի *և այս է առիթ գայթակղութեան* q *տանանել* befgq չիք *և*

8 bq *պարտ է պատշաճ է լինել* d չիք *պարտ* eg *պատշաճ է լինել* N չիք *և պատշաճ լինել աղքատաց* d *աշխարհայկալաց* F *և պատիւս* Ub *պատիւ*

9 Gd *գործակալութիւն* bq *յունայնութիւնս*

10 F *զգոմարումն* b *և զգումարումն* q չիք *ոչ առանց* KLQSTY *բանբասանաց*

11 hilort չիք *առիթ* BCDEGHIebdnp qs *լինել* hilort *լինիցի*

12 ê *օգնականութիւնն* t *ուր* փխ. *որ* b *արք (*q *որք)* փխ. *որ ոք* Wq *յումմեքէ* p *ումեքէ*

13 IJSdhklmrt *այրեաց* q *յարեաց* Y *ղրագատեսցէ* ho *ղրացի տեսցի (*l *գրացի տեսցէ)* փխ. *ղրագատեսցի* d *կամ որ դարձեալ* բոլոր Ձեռ-երը *որ*, հետևելով հունարենին՝ ὀρφανός, ուղղեցինք *որբ* Zbhilopt չիք *որբ* r *ոչ* փխ. *ոք որբ* ê *ղրկեսցէ*

14 IJKLMQRSTXYZbkqt *իւր* GY bq *կենացն* IJ *եթէ* hl *և թէ* Y *և* փխ. *թէ* t *իրացի* փխ. *իրաւացի*

չանս։ Արդ՝ սիրելիք եղբարք, եթէ ամենեցուն այս հաճոյ թուի՝ դատ արարէք, զի ոչ ումեք եպիսկոպոսի պարտ էր ի պաղատն երթալ, բայց ի Նոցանէ, զոր բարեպաշտ թագաւորն մեր ի ձեռն հրամանաց իւրոց կոչեսցէ. եւ քանզի բազում անգամ ի դէպ լինի ոմանց յանպատ տեղի վանսն ապաւինել յեկեղեցի վասն իրացն յանցանաց կամ անխտիր դատապարտեալ պահեսցի եւ կամ այլ ինչ իւիք դատավճռաւ անսալով, զայսպիսեացն ոչ ուրանալ եւ լինել յաւգնականութիւն, այլ առանց ծուլութեան եւ առանց երկիւղի պարտ է այսպիսեացս խնդրել թողութիւն։ Արդ՝ եթէ այս հաճոյ թուի՝ դատավճռակից լերուք։ Պատասխանի ետուն ամենքեան. Սահմանեսցի եւ այս։

ՅԾԸ(ՅԾԴ)Ը. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Եւ զայս ձեր իմաստդ դատեսցէ։ Քանզի թուեցաւ մեզ, զի մի՛ ընդ ամբաստանաւ.ք անկցի եպիսկոպոս ոք երթալով ի պաղատն, թէ ոք ի Նոցանէ այսպիսի ունիցի պաղատանս, որպէս վերագոյն յիշեցաք, ի ձեռն իւրոյ սարկաւա-

1 ûbcdefgkmpqsw սիրելի Kdehmp qs եղբայրք e ամենեասուն hlo այս ամենեցուն DGH չիք այս KLR Zê թըւի d թւի

2 b գատայպարտէմք (զ գատապարտէք) փխ. դատ արարէք KMST արէք d չիք ոչ ld յումէք bhiloqt է փխ. էր I ի պաղատանս XYûb ի պաղատան բացի deg-ից մնացած Ձեռ-երը ի պաղատանն

3 ê երթեալ hl չիք երթալ ckmt րաց rt ի Նմանէ փխ. ի Նոցանէ m զորս I բարեէպաշտ

4 befgq հրամանի իւրոյ d կոչէ bcdef ghikmopqrst չիք ի irt լիցի

5 Y անարատ փխ. յանապատ բացի Vcghilortw-ից մնացած Ձեռ-երը անապատ բացի cdhiklmoprstw-ից մնացած Ձեռ-երը վասն փխ. վանսն Xû ապաւինելոյ HSVêbegq եկեղեցի U իրաց b իրանցն E իրաւանցն փխ. իրացն

6 R յանցանց ê յանցանացն d անցանացն eg անցանաց e դատ դատապարտեալ ɒcegq չիք և AU այդ d իւիք այլ ինչ

7 b չիք ինչ JY գատավճիռաւ b գատավիճիռաւ ueg գայնպիսեացն bhilort զայսպիսեացս I որանալ J աւրանալ

8 Mdlo աւգնականութիւն RSTYûe gh օգնականութիւն ê յաւգնականութիւնն A ծուղութեան Y ծուլութեանն DGHê չիք ծուլութեան և առանց ABDEFGHê երկիւղի Un երկեղի

9 u այսպիսեայս b այսպիսեացն cdik mps այսպիսեաց rt այնպիսեաց b խնդրելով Ybceghloqr զթողութիւն I այսու (Q այսպիսեացս) փխ. այս

10 KZd թըւի ê թւի L թըւեցաւ hl թուեսցի G չիք թուի BCDEF GH դատավճռակիցը e դատավճռակիցիք bq լինել ilor ամենեքին eg ամենեքեան թէ

11 Jueg չիք և JU չիք այս

12 b ասիոս d եպիսկոպոսն b և ասաց Jû և զայս ձեր և այս իմաստդ b չիք և զայս U իմաստս V իմասդ b իմաստայսիրեացն զ իմաստասիրեացդ egn իմաստ e դատ դադեաց բացի cdkmpsw-ից մնացած Ձեռ-երը դատեաց

13 KLZ թըւեցաւ Z չիք մի Y անբաստանօք bcdefghiklmpq բամբասանաւք (Ցակ. բամբասանօք) փխ. ամբաստանաւք c անկանիցի befgq անկցին եպիսկոպոսք

14 Y չիք՝ ոք ûd եթէ KLMQRS TX այսպէս d այսպիսեաց

15 I պաղատանք km ի պաղատանս c որպիսիս kmps որպիսի Yef վերագոյնն bq վերագունս d ի վերագոյն s վերայղոյն ABCDEFG HIJKLMNOPQRSTUVXYZWêûn w վերագոյն ասացաք և յիշեցաք R յիշեցաւք r յիշեցաք որպէս ի ձեռն TYbfpqs սարկաւագին e g սարկաւագացն

զի առաքեսցեն, քանզի սպասաւորին պատկեր ոչ է նախանձելի. եւ որ լինելոցն է վաղագոյն պաճուճել կարասցէ։ Ամենեքին պատասխանի ետուն. Սահմանեսցի այս։

ՑԾԹ (ՑԾԵ) Թ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Կարծեմ թէ այս իրաւացի է, զի թէ լոր եւ իցէ գաւառ եպիսկոպոս առ եղբայր իւր եւ եպիսկոպոսակից առաքեսցէ պաղատանս, եւ մեծագոյն քաղաքին, այսինքն մայրաքաղաքին, նաեւ զսարկաւագ իւր եւ զաղաչանս առաքեսցէ տալով նմա վկայութեան թուղթս, գրելով ըստ կարգի առ եղբարս եւ եպիսկոպոսակիցս մեր, որ յայնմ ժամանակի ի տեղիսն կամ ի քաղաքսն են, լոր բարեպաշտ թագաւորն զարքունական իրսն կառավարէ։ Ապա եթէ ոք յեպիսկոպոսաց ունիցի բարեկամս ի գաւիթ թագաւորին եւ կամեսցի վասն որոյք աղաչել, որ է վայելուչ, մի արգելցէ ի ձեռն իւրոյ սարկաւագին, եւ աղաչեսցէ եւ պատուիրեսցէ նոցա աւգնականութիւն աղաչելով նմա շնորհել վարկանելով։ Իսկ որք ի Հռոմ երթան, որպէս յառաջ ասացի, սիրելի եղ-

1 bq *առաքեսցին* G *սպասաւոր* e *սպասաւորեն* hl *սպասաւորի* hilort չիք *պատկեր, են* փխ. *է (նախանձելի), նախանձի*

2 hilort *և որ լինել և որ լինելոցն է* փխ. *և որ լինելոցն է* Xubq *լինելոց* bq *վաղվաղակի* eg *վաղվաղակոյն* b *պատճառել* փխ. *պաճուճել* ûb fq *ամենեքեան* q *պատասխան*

3 b *ետուն և ասեն սահմանեսցի* ft *և այս* Gd չիք *այս*

4 V *ոսիմոս* b *ասիոս* bq *եպիսկոպոսն* b *թէ կարծեմ* d *եթէ* H *իրաասցի է* n *յիրաւացի*

5 dn *եթէ* Sq *որ* b *և որ իցէ* bqw *գաւառի* Y *եպիսկոպոսն* r չիք *առ* d չիք *իւր* begq *առ* փխ. *(իւր) և* KLMNOPQRSTXYZWûn չիք *և*

6 u *պաղատան* KLORSTZ *մեծագոյծ* M *մեծագոյք* u *և ի մեծագոյն* d *մեծագին* բացի cdiklmnoprstw-ից մնացած Ձեռ-երը *քաղաքէն* d *քաղաքին նայև զսարկաւագի իւր այսինքն է մայրաքաղաքին նայև գսարկաւաղ* hır *այսինքն է* Y *այս (b յամենայն)* փխ. *այսինքն*

7 Y *մայրաքաղաքէն* l չիք *այսինքն մայրաքաղաքին* hlps *և նա* փխ. *նաև* Hû *սարկաւագ* bq *զսարկաւագին* H չիք *և* d *առաքեսցէ և աղաչանս տալով* F *աղաչանս* u *գաղաչան*

8 ı *թուղթս վկայութեան* p *թուղթ վկայութեամբ* s *վկայութեամբ* IJ *թուղթ* û *թողթ* bcefgkmpqs չիք *գրելով* MêJegbilo *եղբայրս* bq *եղբայր* rt *եղբայրն*

9 hilort *առ* փխ. *և* bdefgkmpqs չիք *և* Y *և առ* q *եպիսկոպոսիցս* r *այնըմ* egq *յայն* փխ. *յայնմ* Y *որ ի տեղիսն են և քաղաքի են* ê չիք *ի (տեղիսն)* U *ի տեղի* Wbq *ի տեղիս*

10 Wd *ի քաղաքս* b *քաղաքականին* eg *քաղաքանիս* q *քաղաքանին* begq չիք *են* IJNPSVWûb ck *որ* w *ուր* փխ. *յոր* q չիք *յոր* I *բարեէպաշտ* ı *բարեպաշտութեան* p *պարեպաշտ* u *թագաւոր* H *արքունական* ubdq *իրս*

11 lKMST *կարավարէ* J *կարավառէ* Ubefginqrt *թէ* IJLSûbdegiq *եպիսկոպոսաց*

12 MXeg *ի գաւիթ* m *ի գաւիթ* հմմտ. հուն. τῶν 'επισκόπων φιλους ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ παλατιου b *կապեսցի* փխ. *կամեսցի* d *որ ոչ է* N չիք *է*

13 t *սարկաւագին իւրոյ* M չիք *իւրոյ* bcdefghikmoprst չիք *և (աղաչեսցէ)* q չիք *և (պատուիրեսցէ)*

14 ê *աւգնականութիւնն* b *աղաչել և շնորհել* Y *շնորհ* ı *շնորհելով* eg q *վարկ արկանելով*

15 IKWbhloqrt *որ* բացի GVbefghilop qrt-ից մնացած Ձեռ-երը *հռովմ* So *առաջ* d *առաջն* bcefgkmp qs *յառաջն* W *յառաջ առաջագոյն ասացի* befgq *եղբօր (նաև եղբաւր) dr եղբայրն*

բաւրն մերոյ եպիսկոպոսակցի Յուլիայ, զպաղատանս զոր ունիցին տալ պարտին, զի նախ նա փորձեսցէ. եւ եթէ ոչ ոք ի նոցանէ անամաւթ իցէ, եւ այսպէս զիւր հոգաբարձութիւնս տալով առաքեսցէ ի պաղատոն։ Ամենեքին եպիսկոպոսքն ասացին թէ՝ Հաճոյ թուեցաւ մեզ եւ վայելուչ է խորհրդակցութիւնս այս։

ԶԿ (ՅԾՁ) Ժ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Եւ զայս հարկաւոր գոյ կարծեմ, զի ամենայն ճշմարտիւ եւ խնամով քննեսցի, զի եթէ ոք մեծատուն կամ քողոստիկոս ի հրապարակէ աղաչեսցէ լինել եպիսկոպոս, ոչ յառաջ նախ կարգեսցի, եթէ ոչ նախ սարկաւագի եւ գրակարդացի սպասաւորութիւն կատարեսցէ, զի ընդ ամենայն աշտիճան կրթել, եթէ արժանաւոր կարծեսցի, հանել ի կամարն եպիսկոպոսութեան յառաջադիմութեամբ անցանել կարասցէ, բայց կալ լիւրաքանչիւր կարգի աշտիճան, ոչ դուզնաքեայ ժամանակի երկայնութիւն, որով ժամանակաւ հաւատ նորա եւ վարուցն յաւակամութիւն եւ հաստատումն եւ հեզութիւն ծանաւթ լինել կարասցեն. եւ այսպէս արժանի առ աստուածային քահանայութիւնն կարծեցեալ ի մեծագոյն վայե-

1 g մեր E եպիսկոպոսակցէ b յողիազ eg յոզիա h յուսղիայ l յուզսիա km ps ուղեայ փխ. յուլիայ բացի Vû cfw-ից մնացած Ձեռ-երը յուզիայ u զպաղատան b պաղատանսն efgq զսլաղատանսն N ունիցեն w ունեցին

2 Ehlo նախափորձեսցէ փխ. նախ նա փորձեսցէ H չիք նա p նա նախ ê փորձեաց ı զի փխ. և hl չիք եթէ d ոք ոչ n ի նոցանէն

3 R զիուր Yû իւր b հոգաբարձութիւն efghıloqrt հոգաբարձութիւնն be gq ստանալով (f տանալով) փխ. տայով

4 hq ի պաղատանս c ամենեքեան u եպիսկոպոսք bq եպիսկոպոս

5 JLZêd թըւեցաւ Kbc չիք է c խորհրդակցութիւն g չիք այս

6 b ասիոս dq եպիսկոպոսն û չիք ասաց cdefghıklmopqrst կարեոր (b կարգաւոր) փխ. հարկաւոր MQ SZ հարկաւոր տեսանեմ գոյ eg չիք գոլ

7 U ճշմարտի p խնամոս bq քննեսցէ bcefgikmpqrst ոք կամ. մեծատուն (b մեծայտունն) կամ

8 g կամ կրկնված է BCDE քողոտրիկոս W տողոստիկոս ճմմտ. ճուն. η σχολαστικὸς En ի հրապարակի է û ի հրապարակի d ի հրապարկարէ bq աղաչել cdefghiklmoprst աղաչէ rt լինիլ d որ փխ. ոչ

9 W կարգեսցին E չիք ոչ k նախասարկաւագի h գրակարգացի Q կրակարտացի

10 ê սպասաւորութիւնն b չիք ընդ EHKLMQRSXYZWêûdegbılmnop qrst աստիճան û կրթեալ

11 bcdefgkmpqs չիք եթէ d արժանաւորի Mê հանելն KLRTYZ եպիսկոպոսութեանն

12 b յառաջագիմութեան rt անկանել փխ. անցանել ê րաց IJPSTVûeg kt իւրաքտնչիւր ē յիւրաքանչ b իւրայքանչիւր

13 EKLMQRSXYWêûdegilmnopqrst աստիճան h յաստիճան w աշտիճան[ին] DGHêbegq չիք ոչ ı որ փխ. ոչ bq գուզնոքա c գուսնաքեա e գուզնայքան fբ դուզնաքա KLMSTXYZ ժամանակեա ub ժամանակ Fps երկայնութեան u երկարութիւն, յորում փխ. որով

14 û ժամանակի k նոցա փխ. նորա u վարուց e յարուցն (q արուցն) փխ. վարուցն L յաւակամութեան e յաւակամութիւնն b յաւակամ n յաւականութիւն ê չիք և (հաստատումն)

15 h ի փխ. և (հեզութիւն) ê հեզութիւնն û հեզութեան ı կտրասցին փխ. կարասցեն u չիք և այսպէս.... պատիւ՝ էջ 263 տող 1-ին Q յոյսպէս W սոսա փխ. այսպէս H արժարանի

16 I առ կրկնված է ê չիք առ IJMSXb cdefgklmpqs քահանայութիւն rt կարճեցեալ փխ. կարծեցեալ eg կարծեցեալ.... ոչ գիտութիւն՝ էջ 263 տող 1-ին կրկնված է bq զի փխ. ի hlr ի մեծագոյնն Y վայելեսցեն

լեսցէ պատիւ. քանզի ոչ պատեհ է, ոչ գիտութիւն եւ ոչ բարւոք վարքն, ընդունել թեթեւութեամբ եպիսկոպոս կամ երէց կամ սարկաւագ առ ձեռնադրել, քանզի այս իրաւապէս նորատունկ կարճեսցի, վասն զի մանաւանդ եւ երջանիկն առաքեալ, որ հեթանոսացն եղեւ առաքեալ, երեւի արգելլումն վաղագոյն զկարգաւորութիւնն, քանզի երկայն ժամանակին փորձ զվարսն եւ զիւրաքանչիւր գործ եւ զկամս դիւրագոյն տպաւորել կարասցէ։ Ամենեքեան ասացին թէ՝ հաճոյ է նոցա եւ բնաւին ումեք ոչ շրջել զայսոսիկ։

ՑԿԱ (ՑՃԼ) *ԺԱ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Եւ զայս սահմանել պարտիմք, եթէ եպիսկոպոս յայլ ի քաղաքէ եկեսցէ ի քաղաք յայլ կամ յայլ ի գաւառէ ի գաւառ յայլ՝ գոռոզութեան աղագաւ իւրոց զովեստիցն*

1 bq *ի պատիւ, քան* (q *քանի*) *տեղ* փխ. *քանզի* û չիք *ոչ* U *պատահէ* փխ. *պատեհ է* d *է պատեհ* û *ւզիտոյ է բազում գիտութիւնք մանաւանդ գիտութիւն բարութիւն խոնհեմութիւն ոչ է օրէն թեթեւութեամբ ընդունել* փխ. *պատեհ է ոչ.... ընդունել թեթեւութեամբ* Un չիք *ոչ* (*գիտու թիւն*) ê *գիտութի ւնն* bq *գիտութեան* n *ագիտութիւն* ps *գիտութեամբ* d չիք *և* Ip *բարւոք է* Ubefghlnoqrt *բարիոք*

2 A *վարքն* ուրիշները հետագայում ուղղել են *վարկաք* BCDEFGH Uê *վարկաք* n *վարկա* IJKLMNO QRSVXYZW չիք *վարքն* P չիք *վարքն* բայց տեղը թողել են T *վարքն* ավելացրել են ուրիշները b *վարք* W *ընդունելութիւն* I *ընդունել թեբութեամբ ընդունել*

3 NO *այլ* փխ. *առ* X *առ ի ձեռնադրել* bcdefgkmpqs չիք *առ* û չիք *առ ձեռնադրել.... զկարգաւորութիւնն՝* տող 5 d *այսպէս* փխ. *այս* bgq *նորատուն* d *կարճեսցին*

4 IJKLMNOPQRSTVXYZWdw *երջանիկ* Xdw *առաքեալն* b *առաքեալներ* Gp *որ ի հեթանոսացն* d *հեթանոսաց* befghlq չիք *որ հեթանոսացն եղև առաքեալ*

5 J *երեւելի* (b *և ի*) փխ. *երևի* I *երևելոյն* փխ. *երևի արգելլումն* Y *արգելով* hl *արգելումն* g *կարգելոյն* փխ. *արգելլումն* NW *վաղագոյն քան զկարգաւորութիւն* FS Ubdn *զկարգաւորութիւն* u *հարկ է* փխ. *քանզի*

6 f *երկեայն* u *ժամանակ* l *ժամանակի* ûb *փորձել* u *զվարս* r *զիւրաքանչիւրս* u չիք *և զիւրաքանչիւր* br *գործն* q *գործսն* û *գործս կամս և դիւրագոյն* MRSTXY չիք *գործ* Q չիք *գործ* բայց տեղը թողել են

7 hilort *զկամսն* STZ *դիրագոյն* b *դիւայգոյն* d *տպաւորեսցէ* փխ. *տպաւորել կարասցէ* u *սպասաւորել* փխ. *տպաւորել* n *ամենեքին* cdefg *եթէ* YW չիք *թէ*

8 hto *թուեցաւ* փխ. *է* բացի bcdefg hklmopqrstw-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *և* ûh *զայնոսիկ*

9 b *ասիոս* d *եպիսկոպոսն* beg *եպիսկոպոսաց* փխ. *եպիսկոպոս ասաց* ilor *սահմանեալ* L *սահմանեսցուք* փխ. *սահմանել պարտիմք* Q *պարտիւք* բացի Ghdfiloprs-ից մնացած ձեռ-երը *պարտիք*

10 o *յեպիսկոպոս* q *եպիսկոպոսք* A *յայդ* (*ի քաղաքէ*) IJûbkms *այլ* (*ի քաղաքէ*) p չիք *յայլ* (*ի քաղաքէ*) hllort *ի յայլ քաղաքէ* YW ûdeg չիք *ի* (*քաղաքէ*) bq *եկեսցեն* befgq չիք *ի քաղաք* û *յայլ* փխ. *ի* (*քաղաք*) lJKLMQRSTUXYZ kl *այլ* (*կամ*) û չիք *յայլ* (*կամ*) begq *յայլ հաւատէ* (eg *հօտէ*) *ի* (e *այլ* g *յայլ*) *գաւառ* փխ. *յայլ կամ յայլ ի գաւառէ* KLMQRSTX YZêkmo *այլ* (*ի գաւառէ*) IJû չիք *յայլ* (*ի գաւառէ*) KYcdfhiklmopr st չիք *ի* (*գաւառէ*)

11 û *յայլ* փխ. *ի* HIJd չիք *ի* d *յայլ գաւառ* bq չիք *ի գաւառ* eghlo չիք *ի գաւառ յայլ* u չիք *յայլ* IJKLM QRSTXYWkq *այլ* Yê *գոռոզութեանն* eg *գոռոզութեամբ* d *յաղագաւ* ûbcdefghiklmopqrst *իւրոյ* Yûcdefghloqrt *զովեստից* b *զովեստիցս* i *զգեստից* փխ. *զովեստիցն*

սպասաւորելով կամ թէ աւանդութիւն ինչ հնազանդեցուցանելով եւ բազում ժամանակս կալ անդ, եւ եթէ քաղաքին եպիսկոպոս ոչ է հմուտ վարդապետութեան, մի՛ արհամարհեսցէ զնա եւ լաճախագոյն ի բեմէ խաւսեսցի, ամաչեցուցանելով եւ լամաւթ առնելով, որ անդ եպիսկոպոսն է, քանզի այս պատճառք սովոր են խռովութիւնս առնել, եւ լայսպիսի սովորութենէ զայլոց զաթոռ ինքեան խաւսել եւ հանել փութալ, ոչ թերահաւատելով որ նմա տուեալն է՝ թողուլ եւ լայլ փոխել։ Արդ՝ սահմանելի է ժամանակն, որ վասն այսորիկ, քանզի ոչ ընդունել զեպիսկոպոս՝ ապիրատ եւ անպիտան կարծելի է։ Բայց լիշել ի լառաջեալ ժամանակին զհայրն մեր, որ սահմանեաց, զի թէ ոք ասէ զուր ի նոսա, ի նորին քաղաքի եղիցի լերիս կիւրակէս աւուրս, Գ շաբաթս ոչ հաղորդեսցի, ի բաց շարժեսցին լաւրինաց անտի։ Արդ՝ եթէ ի վերայ աշխարհականաց այսպէս հրամայեալ է՝ ոչ է պարտ եւ աւգտակար եպիսկոպոսի, եթէ եւ ոչ մի ինչ ծանրագոյն ունիցի կարիս կամ իրս դժուարինս առ ի բազում ժամանակս թողուլ զիւր եկեղեցին եւ տրտմեցուցանել

1 t *սպասելով* փխ. *սպասաւորելով* e *աւանդութիւնն* b *չհնազանդեցուցանել* krt *հնազանդեցուցանել*
2 d *ժամանակաւ* bcdelgq չիք *և* W *քաղաքի* NOW *եպիսկոպոսին* X *եպիսկոպոսն*
3 b *համարեսցի* g *համարեսցէ* q *արհամարեսցի*
4 DGHê *ի բեմ* û *ի բեմի* b *ի բեմէն* N *խօսեսցէ* Wefg *խօսիցի* (Ցաև *խաւսիցի*) d *ամաչեցուցանել* kmps *և ամաչեցուցանելով* U չիք *և յամաւթ առնելով* NOWûn *ամօթ* (Ցաև *ամաւթ*)
5 begq *եպիսկոպոս* IVcdkmps *այսպէս* (W *այդ*) փխ. *այս* Y չիք *այս* w *այսպիսի* փխ. *այս* b *սորով են* RXY *խռովութիւնք* ê *խռովել* փխ. *խռովութիւն առնել* բացի cdhlklm oprst-ից մնացած Ձեռ-երը *խռովութիւն*
6 b *են առնել* IJNOSVWûhlmnps *այսպիսի* Y *յայսպիսիսի* e *զայսպիսի* êps *սովորութիւն* է b *սովորութէնէն* hl *սովորութեան* lo *յաթոռ* Jûd *աթոռ* ê *դյաթոռ* *դյինքեան* d *ինքեանս* hlor *ինքեանք* kmps *ինքեանց*
7 r *խոնհարել* (t *խորհել*) փխ. *հանել* t *փութոյ* G *ոչ երթա հաւատելով* փխ. *ոչ թերահաւատելով* bcq *թերէհաւատելով* d *թերայհաւատելով* lo *մնայ* փխ. *նմա* KL *տըւեալս* eûb *տուեալ* d *տըւեալն* kmps չիք *է* (*թողուլ*)
8 IJXbcdl *այլ* û չիք *յայլ* l *սահմանեալ է* r չիք *է* u *ժամանակ* b չիք *որ* d *այսոքիկ*
9 d *զի* փխ. *քանզի* ûı *եպիսկոպոս* bdegq *զեպիսկոպոսն*
10 bhlor *յիշելի է յառաջեալ* (b *յառաջել* lo *առաջեալ*) d չիք *յիշել ի* û ht չիք *ի* q *յառաջել* ap *յառաջին* փխ. *յառաջեալ* L *զժամանակին* RX *ժամանակնն* u *հայրն* hq *զհայր*
11 û *և* փխ. *զի* Y չիք *զի* ûbcdefgkmqs *եթէ* ê *ի նա* փխ. *ի նոսա* d չիք *ի նոսա* eg *ի նոսա որ ի նորին* d *ի նոսին* փխ. *ի նորին* L չիք *ի նորին քաղաքի* ê *քաղաքին* b *քաղաք* d *որ ի քաղաքին* begq *եկեղեցի* փխ. *եղիցի* L չիք *եղիցի յերիս կիւրակէս*
12 Shq *երիս* ê *յիրիս* Megq *կիւրակէ* բացի AYûbfblort-ից մնացած Ձեռ-երը *կիրակէս* LMQRSTXYZ *յաւուրս* W *երիս* (*շաբաթս*) hdq *շաբաթ* eg *շաբաթու* êbcdfghıklmopqrst *բայց* փխ. *ի բաց* êk *շարժեսցեն*
13 hlo *աւրինաց* (Ցաև *օրինաց*) eg *այց* փխ. *յաւրինաց* X *յօրինացն* bq չիք *յաւրինաց* bcdefgkmpqs *ասաի* b չիք *ի վերայ*
14 Q *այս* (W *սորա*) փխ. *այսպէս* û *պարտ եպիսկոպոսի և օգտակար*
15 U *և եթէ ոչ* hlo *թէ* bcdefghiklmopqrstw չիք *եւ* (*ոչ*) f չիք *ոչ* h *մի ոչ* b չիք *մի* cdfkmpqs *մինչ* փխ. *մի ինչ* b *ծանտրայգոյն* d չիք *ունիցի* F *կարիր*
16 begq *թօղլով* q *յեկեղեցին*

ղհաւատացեալս նմա ժողովուրդսն։ Ամենայն եպիսկոպոսքն ասա-ցին. Եւ զայս կարի վայելչական սահմանեմք։

ՑԿԲ (ՅԾԸ) *ԺԲ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Քանզի ոչ ինչ թողլի, եւ այս սահ-մանեսցի։ Ոմանք յեղբարց մերոց եւ յեպիսկոպոսակցաց ի քաղաքս յորս եպիսկոպոսունք կարգին, կարծեն ստանալ աժմ սակաւ ստա-ցուածս, բայց յայլ տեղիս մեծագոյն ստացուածս, յորոց կարող են խնամարկել եւ տնանկաց, այնպէս թողացուցանել նոցա համարիմ. զի եթէ հանդերձեալ են յիւրեանց տեղիսն գնալ եւ զպտուղսն ժողովել՝ Գ կիւրակէս աւուրս, այսինքն Գ շաբաթս, յիւրեանց գեաւղս կալ նոցա եւ կամ ի մերձաւոր եկեղեցիս, յորում են երի-ցունք, ժողովեսցին, վասն զի մի նա կարծեսցէ լինել առանց հա-ղորդութեան զոլ եւ ղպաշտաւնն կատարել, եւ ոչ յաճախագոյն ի քաղաքն յորում եպիսկոպոսքն մտանել, քանզի այսու տարագու-թիւրի բան նորա ոչ դիպելով անդ՝ ոչ ինչ վնասակար են, եւ ամ-*

1 bq *զհաւատացեալսն* f *զհաւատա-ցեալն* ghilortw *զհաւատացեալ* b *առ նմայ* d *որ ի նմա* eg *ի նմա* BCDEFGHêd *ժողովուրդս* hilortw *ժողովուրդն* eg *ամենեքեան* bq *ապա* փխ. *ամենայն* ûb *եպիս-կոպոսք* d *եպիսկոպոսունք* eg չիք *եպիսկոպոսքն* e *ասացի*

2 hilrtw *կարդ* փխ. *կարի* (=հուն. (σφόδρα) q *վայելչականս*

3 b *ասիոս* d *եպիսկոպոսն* BCDEFGHe *քանզի և ոչ* eg *թողուլ*

4 lJKLMPQRSXYZûbdgr *եղբարց* ûn չիք *և* IJKLMNOQRSZWêbko *ե-պիսկոպոսակցաց* Yûhegiq *եպիս-կոպոսաց*

5 hirt *յոր (N յորո)* փխ. *յորս* NO *յե-պիսկոպոսունք* R *եպիսկոպոսանք* bq *եպիսկոպոսք (b եպիսկոպո-սունք) նոքա կարգին* IJû *կարծին* beg *ստացուած* ç *ստուած* փխ. *ստացուածս*

6 hl չիք *բայց... ստացուածս* HIJKLMQRSTXYZû *այլ* û *աեղի* Y *մե-ծագոյնս* bcdefgikmopqst *մեծապէս* beg *ստացուած* q *ստուած* փխ. *ստացուածս* HIJKLMQRSTXYZûd *որոց*

7 Kbcdefghiklmopqrst *խնամ արկանել* hl *տնանկացն* LMQRSTXYZen *այսպէս* bq *յայսպէս* hl *նոցա այնպէս համարիմ* ê *համարեմ*

8 bcdefghiklmpqrs *թէ* befgq *հանդերձ են* lJKLMQRSTXYZûbdk *իւրեանց* q *յիւրոց* RXYWbcdefghiklmopqrst *տեղիս* DGHêb *զպտուղս* û *պը-տուղսն*

9 Q *ժողովեալ* fg *ժողով* u *կիւ-րակէ* b *կիրակէ* բացի AWcefghInoqt-ից մնացած Ձեռ-երը *կիրա-կէս* ê *աւուր* k *աւուրն* eg *այսինքն աւուրս* IJKLMQRSTUXZûbdefghilo *իւրեանց* q *իւրոց* Y չիք *յիւ-րեանց*

10 BCDEFGHSê *գեղս* IJVXWûbdt *գիւ-ղս* lo *գիւղ* KLMNOPQRTegbnw *գեւղս* Y *նոցա գեօղս կալ* beg չիք *և* dkmps չիք *ի* b *մերձա-ւորութեան* E *եկեղեցի* êbnqs *յե-կեղեցիս* r *եկեղեցին* IJd *որում* hlo *որ կան* փխ. *յորում են* Z չիք *են* bnq *երիցունք* l *երիցունքն*

11 k *ժողովեսցին* b *մեր* փխ. *մի* A *նա* ձախ լուսանցքում R չիք *նա* t *նա մի կարծեսցէ* bcdefgkmpqs *կար-ծեսցէ նա (p զնա)* BCDEFGHWê *կարծեսցի* û *լինիլ* ê *հաղոր-դու թեանն*

12 ûbq *զպաշտաւն (Նաև զպաշտօն)* d *պաշտաւնն* S *աճախագոյն* h *ոչ ի յաճախագոյն*

13 Sd *որում* cefghiklmopst *եպիսկո-պոսն* r *եպիսկոպոսք* bq *եպիս-կոպոս* Vûd *մտանեն* t *մտեալ էր քանզի* eg *այսոյ* G *տարա-գուարթիւրի* I *տարագաթիւրի* u *տարագութիւն* փխ. *տարագու-թիւրի* kmps *սարագու* փխ. *տա-րագու*

14 bcdefgkmpqs *և թիւր* ên *բանն* t *դի-տելով* փխ. *դիպելով* W *վնասել կարեն* փխ. *վնասակար են* S *ամ-բարաւած* Y *անբարհաւած*

բարհաւաճ եւ հպարտ կարծեսցի յանցանացն։ Ամէն եպիսկոպոսքն ասացին. Հաճոյ է եւ այս կարգաւորութիւն։

ՑԿԴ (ՑԾԹ) ԺԳ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Եւ այս դարձեալ հաճոյ թուեսցի, զի թէ ոք սարկաւագ կամ երէց կամ ոք ի վիճակելոց անհաղորդ եղիցի եւ առ այլ եպիսկոպոս, որ գիտիցէ զնա, ապաւինեսցի, ճանաչելով նորա, թէ իւրոյ եպիսկոպոսին հանեալ է զնա յաւրինաց, ոչ է պարտ նմա իւրոյ եպիսկոպոսակցին եւ եղբաւրն թշնամանս ածել եւ աւրէնս տալ։ Ապա եթէ զայդ առնել իշխեսցէ՝ գիտասցէ թէ ի ժողով եպիսկոպոսացն պատասխանատուութեան պարտապան լինել նմա։ Եւ ամենեքին եպիսկոպոսքն ասացին. Այս դատաստան եւ զխաղաղութիւն հանապազ պահեսցէ եւ զամենեցուն զիմաստութիւն։

ՑԿԴ (ՑԿ) ԺԴ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Որ հանապազ զիս շարժէ, լռել ոչ պարտիմ։ Եթէ ոք եպիսկոպոս բարկացող գտցի, որ ոչ պիտոյ է այսպիսւոյ առն կրաւնաւորիլ, եւ վաղվաղակի յանդիման երիցու

1 cdkmps կարծի KLMQRTXYZbdefgq յանցանաց S անցանաց hl ամենայն t ամենեքեան ասացին եպիսկոպոսքն b եպիսկոպոս egq եպիսկոպոսք
2 ABCDEFGHIJNOPRVWê չիք է eg չիք այս IJ կարգաւորութիւնք KMQRSTXYd կարգաւորութիւնս
3 h ասիոս dk եպիսկոպոսն e եպիսկոպոսաց փխ. եպիսկոպոս ասաց LZêk թըվեսցի
4 bq եթէ eg սարկաւագաց p երէց կամ սարկաւագ begq կամ ո (hq ով) ոք h չիք կամ (ոք) IL ի վիճակելոցն ABCDEGHIJKLMNOPQRSTUVXYZWêûn անտի հաղորդ փխ. անհաղորդ ճմմտ. հուն. 'ακοινώνητος γένηται
5 ûm լիցի d եղեցի BCDEGHIKLMRêlps չիք առ b չիք զնա ապաւինեսցի... հանեալ է q յապաւինեսցի
6 A սկզբնապես զնորա բայց գրիչը ուղղել է նորա cdefgkmps զնա փխ. նորա q չիք նորա թէ... հանեալ է բացի Ailnort-ից մնացած ձեռ-երը զնորա eg չիք թէ իւրոյ... հանեալ է X յիւրոյ hlo իւրով X եպիսկոպոսէն G չիք եպիսկոպոսին... իւրոյ BCDEFGHXên չիք է (զնա) ê յաւրինացն g օրինաց
7 rt նայ փխ. նմա bceghiklmopqst իւր փխ. (նմա) իւրոյ d եպիսկոպոսակցին իւր Y եղբօր
8 KLMQRSTXYZdr յօրէնս (նաև յաւրէնս) s ապէ hlloprt թէ iort զայս hl չիք զայդ p առնիցէ և իշխեսցէ
9 H գիտասցի cdefgq եթէ û որ փխ. թէ RYb ժողովս X ժողով IJOûegq պատասխանութեան KLMQRSTXYZ պատասխանատութիւն Vh պատասխանատրութեան ê պատասխանատուեանն b պատասխանադրութեան d պատասխանատըւութեամբ l պատասխանութեանն mnw պատասխանատուութեան
10 KLMQRSTXYZilort պարտական l լինիմ q լինելն Yêloqt ամենեքեան u ամենայն ûh եպիսկոպոսք
11 hlo չիք և (զխաղաղութիւն) ê զխաղաղութիւնն uot խաղաղութիւն h խաղաղութեան l խաղաղութեանն eg զաղաչութիւն (b զաղաչանութիւնս) փխ- զխաղաղութիւն t չիք հանապազ
12 Vêblq զիմաստութիւնն
13 b ասիոս d եպիսկոպոսն e եպիսկոպոսաց փխ. եպիսկոպոս ասաց NOXW ոչ փխ. որ bq շարժէ լինել լռել r լսել փխ. լռել X որ փխ. ոչ
14 rt պարտիմք hl թէ bq բարկացողք բացի A-ից մնացած ձեռ-երը բարկացւող p իցէ փխ. գտցի lo ոչ ոք փխ. որ ոչ P զիտոյ է փխ. պիտոյ է
15 CGHYêbcdefgiqrt այսպիսոյ IJû այսպիսոյն p այսպիսւոյն hlo այսպիսի R կրօնաուորել ê կրաւնաւորել û կրօնաւորին hl չիք և b յանդիման էր Vbdeghlmq երիցու

կամ սարկաւագի շարժել հանել զոմանս լեկեղեցւոյն կամեսցի, նախախնամելի է ոչ լանկարծակի զայնպիսին դատապարտել եւ զրկել ի հաղորդութենէ։ Ամենեքեան ասացին. Որ արտաքսին՝ ունի իշխանութիւն լեպիսկոպոս նորին մայրաքաղաքացւոյն սոյն գաւառին ապաւինել. ապա եթէ մայրաքաղաքի եպիսկոպոսն ոչ իցէ անդ, ի մաւաագոյն գաւառին եպիսկոպոսն ընթասցի եւ աղաչեսցէ, զի ճշմարտիւ խուզեսցի իր նորա։ Քանզի ոչ է պարտ չտալ զլսելիս աղաչողացն. եւ այն եպիսկոպոս, որ կամ իրաւամբք կամ լանիրաւի եհան զայնպիսին, իրաւաբար՝ բերել, զի հարցաքնին իրացն եղիցի եւ կամ հաստատեսցի նորա դատավճիռն կամ ուղղութիւն լիցի։ Բայց նախ առաջին զգուշիւ եւ հաւաստեաւ ամենայն ինչ քննեսցի եւ զոր հանեալն է յաւրինաց յառաջ քան զքննութիւն իւրին անձին վրէժխնդիր ոչ պարտի առնել հաղորդութեանն։ Իսկ եթէ ժողովեալ ոմանց յուխաաւորացն տեսցեն զամբարտաւա-

1 e սարկաւագոյ e գովանս f զովմանս IPVYcdfhilo յեկեղեցոյն KSêû եկեղեցւոյն NOWegr եկեղեցոյն b յեկեղեցոյ q յեկեղեցուն bcdefg kmpqs կամիցի hılort կամեսցին

2 û է և ոչ S անկարծակի ort զայսպիսին

3 g չիք ի, հաղորդութենէն b ի հաղորդութենէն cdhıklmorst ամենեքին f ամենիքին defgbiklmort արտաքսեն cps արտաքսէն bq արտաքինս են փխ. արտաքսին bdq ունին

4 ê իշխանութիւնն IJWbt եպիսկոպոս G յեպիսկոպոսի Vw յեպիսկոպոսն u չիք յեպիսկոպոս eg նորի Ybcde fgblqr մայրաքաղաքացոյն w մայրաքաղաքին. հմմտ. հուն. τῷ μητροπόλεως: loprt նոյն

5 I ապաւինիլ d ապինաւինել ps թէ I չիք ապա եթէ... եպիսկոպոսն IJKLMQRSTXYZûd մայրաքաղաքին Gcb մայրաքաղաքացի V մայրաքաղաքոյն BCDGHuı եպիսկոպոս l չիք եպիսկոպոսն L որ (S ընթ) փխ. ոչ KQ չիք ոչ LM է փխ. իցէ Q չիք իցէ bq ոչ ինչ իցէ

6 q իմաստնագոյն փխ. ի մաւտագոյն bq գաւառի û եպիսկոպոս ընթասցէ g ընթասցին b չիք և աղաչեսցէ eg աղաչիցէ f աղաչիցի q աղաչեսցի

7 q չիք զի R խուզեսցիր dq խնդրեսցի (eg խնդրեսցէ) փխ. խուզեսցի b ի փխ. իր G չիք նորա b չի աալ u լսելի

8 r ի աղաչողացն û աղաչողաց begq աղաչանացն մնացած ձեռ-երը աղաչաւղացն W այնպէս փխ. այն եպիսկոպոս bdegkmpqs եպիսկոպոսն q ոչ փխ. որ begq կամի փխ. (որ) կամ t չիք կամ (որ) Vbe իրաւամբ S իրա[ւա]մրք ud իրաւամբ d և կամ bg ե փխ. կամ

9 CDGHIJKLMQRSTXYZêhilnort անիրաւի ûdbcefgkmpqs անիրաւ b էհան bq այսպիսին բացի t-ից մնացած Ձեռ-երը այնպիսին e իրաւամբ d իրաւաբերել U բերի befgq բերել û չիք զի HIJKLMQRSTXYZW bcdefghiklmnopqstw հարցաքննին

10 R ի բացըն փխ. իրացն H իրաց և նեղիցի փխ. իրաց եղիցի û չիք իրացն ı եղիցին p չիք և (կամ) begq չիք կամ (հաստատեսցի) I կամ հաստատեսցի նորա դատավճիռն կրկնված է û դատաստանավճիռ b դատավիճիռն r և կամ ê ուղղութիւնն d յուղութիւն

11 ê բաց g չիք բայց û չիք բայց նախ առաջին... կատարել պարտին՝ 268-րդ էջի 7-րդ տողը b նախ և առաջին ê առաջինն rt յառաջին

12 bq հանեալ էր յօրինացն ê աւրինաց d աւրինացն V չիք քան R զքննութեամբ ê զքննութիւնն

13 V յանձին bq անձինն bcdefgkmp qs վրէժխնդրութիւն IJ պարտ է Ychklmoprst հաղորդութեանն

14 hl ժողովել b յոմանց p չիք ոմանց IOSWgkpr ուխտաւորացն V w յուխտաւորաց XY զանբարտաւանութիւն ê զամբարտաւանութիւնն eq զամբարտաւանութեան rt զամբաւհաւանութիւն փխ. զամբարտաւանութիւն i զամբարհաւանութիւն և զամբարտաւանութիւն

նութիւն եւ զամբարհաւաճութիւն նորա. քանզի ոչ իրաւացի է թշնամանս կամ բամբասանս նանիր կրել, դառնագոյն եւ ծանրագոյն բանիւք պարտին դարձուցանել զայնպիսին, զի որ զվայելուչսն հրամայէ՝ սպասաւորեն նմա եւ հնազանդին. զի զոր աւրինակ եպիսկոպոս ընդ սպասաւորաց պարտի աչալուրջ ունել զկամս եւ զսէր, նոյնպէս եւ որ ընդ հնազանդութեամբն են աննենգ սպասաւորութիւն եպիսկոպոսաց կատարել պարտին։

ՅԿԵ (ՅԿԱ) ԺԵ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Եւ զայս ամենայն սահմանեցաք, զի եթէ ոք եպիսկոպոս յայլ ի նահանգէ կամեսցի զայլոյ սպասաւոր առանց կամաց իւրոյ եպիսկոպոսին յաշտիճան ինչ կարգել, անզաւր եւ անհաստատուն եղիցի այնպիսի կարգաւորութիւն կարծեցեալ։ Ապա եթէ ոմանք զայս անձանց հրամայեսցեն, յեղբարց եւ յեպիսկոպոսակցաց մերոց [ի] յիշումն եւ յուղղութիւն պարտին ածել։ Ամենեքին ասացին. Եւ այս սահման կացցէ անքակտելի։

ՅԿԶ (ՅԿԲ) ԺԶ. Այետիոս եպիսկոպոս ասաց. Ոչ անգիտանալք թէ՝ որպիսի՞ եւ ո՞րքան է Թեսաղոնիկեցւոց մայրաքաղաքն. արդ՝ բազում անգամ

1 Yq զանրարհաւաճութիւն ê զամբահաւաճութիւնն XY չիք ոչ

2 Q թշնամունս Y և փխ. կամ DH Y բանրասանս KQRTXZ բասանս փխ. բամբասանս ê չիք կամ բամբասանս lbq ի նանիր d [ն]անիր hl զառնագոյնս t չիք և DGH Me չիք և ծանրագոյն

3 n զայնպիսիսնս t չիք որ Khlort վայելուչսն i վայելուչս

4 d հրամէ V սպասաւորէ t սպասաւորել lVw՛ նոցա փխ. նմա k չիք զի KLMRSTXZ յօրինակ (Gmh. յաւրինակ)

5 Qbq եպիսկոպոսն blo եպիսկոպոսք L սպասաւորացն t սպասաւորի I պարտին b պարտ է R աչալուրջ hhilort զկամսն

6 Hb զսէրն kmps որք W չիք որ b չիք ընդ l ընդ նորա հնազանդութեամբ JYWêbqr հնազանդութեամբ Wê սպասաւորութիւնն d սպասաւորու KLMQRSXYZ հնազանդութիւն (T հնաւանդութիւն) փխ. սպասաւորութիւն

7 b եպիսկոպոսի eg եպիսկոպոսք q եպիսկոպոս Q կատարիլ b կատարեալ

8 b ասիոս bq եպիսկոպոսն de եպիսկոպոսաց փխ. եպիսկոպոս ասաց J յամենայն befgq հաստատեցաք փխ. սահմանեցաք

9 fhiklmnoprst թէ bor յեպիսկոպոս l յեպիսկոպոսի IJûbkr այլ dht ի յայլ նահանգէ Wûln չիք ի r ի նահանգէ G ի նա[հանգէ?] beigq զայլոցս (efg զայլոց) սպասաւորս

10 begiqr իւրոց M աշտիճան Eeg աստիճան DGHIJKQRSXYZWênuhi klmopqrst յաստիճան

11 t չիք և D անհաստատ t հաստատուն d եղեցի eg եղիցին I լինիցի փխ. եղիցի KLMQRSTXYZb այսպիսի h այնպէսի k այնպէս Vêeg qt կարգաւորութիւնն

12 Wbefghilopqrt թէ hlrt յանձանց b հրամայեսցին IJêûdegkt եղբարց

13 eg չիք և (յեպիսկոպոսակցաց) IJK LMQRSTVXêkpt եպիսկոպոսակցաց Yûbdegq եպիսկոպոսաց o մերոյ բացի t-ից մնացած Ձեռ-երր և փխ. ի բոլոր Ձեռ-երր չունին ի IJudpq ուղղութիւն ê յուղղութիւնն ı չիք պարտին

14 BCDGHYêbegnq ամենեքեան b ասեն eg չիք ասացին bcdefghiklmo pqrst չիք և (այս) KMQRXZd eg սահմանս h սահմանն R անքակելի յետիոս եպիսկոպոս բացի KNOWûbhilnoqrtw-ից մնացած Ձեռ-երր անքակելի

16 b այէտիոս f այէիտոս i [ա]յենտիոս d եպիսկոպոսն hl չիք եպիսկոպոս H գիտանայք rt անգիտանայ hlo չիք ոչ անգիտանայք

17 b կամ փխ. և ût չիք է KLMRS TZ թեսաղոնիկեցւոյ Ybdefgiq rt թեսաղոնիկեցոց U թեսաղովնիկեցւոց h թեսաղովնիկեցոց bq մայրաքաղաքն (b մայր·սյքաղաքն) թէ որպիսի և որքան արդ բազում

ի սա յայլ գաւառաց երիցունք եւ սարկաւագունք գան եւ ոչ բաւանդակէ նոցա սակաւ ժամանակ լինել անդ, այլ բազում ժամանակս անդ մնան, կամ թէ երբեք ուրեք լետ բազում ժամանակի յիւրեանց տեղիս դառնալ հարկաւորին. անդ վասն այսպիսեացն սահմանելի է։

ՅԿԷ (ՅԿԳ) ԺԷ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Ժամանակք որ ի վերայ եպիսկոպոսաց սահմանեալ՝ պահեսցին եւ ի վերայ նոցա:

ՅԿԸ (ՅԿԴ) ԺԸ. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Թ·ելադրելով եւ եղբաւրն մերում Ոլիմպիայ եւ այս հաճոյ թուեցաւ, թէ եպիսկոպոս կամ ուխտաւոր բռնութիւն կրեալ անիրաւութեամբ արտաքսեսցի վասն ռգիտութեան եւ կամ վասն խոստովանութեան տիեզերական եկեղեցւոյ կամ վասն ճշմարտութեան վրէժխնդրութեան, փախչելով ի վտանգէն անմեղ եւ ընդ կարգաւ լինել եկեսցէ յայլ ի քաղաք, մի արգելիւ ցու անդ այսքան կեալ, մինչեւ դարձցի եւ ղթշնամանացն որ եղեւն ի նա, զբրծումն գտանել կարասցէ։ Վ·անզի խիստ եւ ծանրագոյն փախտոստ կրեալ յանիրաւ, ոչ ընդունելի ի մէնջ, քանզի

1 IJSûbfg *այլ* b *իրիցունքն* q *իրիցունք* NOW չիք *և սարկաւագունք* b *սարկաւագունքն* q *սարկաւագոյնք* P *գնան* û չիք *և (ոչ)* բոլոր GHfp s-ից մնացած Ձեռ-երը *բաւընդակէ* Wcghilortw *բովանդակէ*
2 efg *ժամանակս* bq չիք *լինել.... ժամանակս* Y *լինել նորա անդ* BU *այդ* lo չիք *այլ*
3 N *անդն* p *մնան անդ* P *մնան* ծախ լուսանցքում IJKLMQRSTXZê *յերբէք* bcdfhiklmopqrst *երբ* փխ. *երբեք* FU չիք *ուրեք* LMRXYZbefgq *ժամանակաց* KQST *անժամանակաց* IJKLMQSTXYZûdhklo *իւրեանց* Rbq *իւրոց*
4 ê *հարկաւորեն* b *ի հարկօրին* cefghiklmqstw *արդ* փխ. *անդ* û *այսպիսեաց* befghiloqrt *այսպիսեացս* d *այնպիսեացն*
5 u *ոսիայ* b *ասիոս* d *եպիսկոպոսն* e *եպիսկոպոսաց* փխ. *եպիսկոպոս ասաց* b *ժամանակն* dt *ժամանակ* բացի befgq-ից մնացած Ձեռ-երը *եւ* փխ. *որ* di չիք *որ* d *եպիսկոպոսաց ի վերայ*
6 bklot *սահմանել* beigpqs *պահեսցի* Wi չիք *և* bcdeigimopqrst *նոցայ* bq այս հոդվածը գրված է *ԺՋ* հոդվածի տեղը, *ԺԸ-ն՝ ԺԷ։*
7 bq *ասիոս* d *եպիսկոպոսն* ep *եպիսկոպոսաց* փխ. *եպիսկոպոս ասաց* i *թելադրել* irt *մերոյ*
8 BCDEFGHNOPQRXYZWê *ողոմպիայ* An *ողիմպիայ* U *ողքմիպիա* V *ոլինպիա* û *ոլիմպեայ* begq *ուղղումպրոց* f *ուղղումպրայ* cdkmors *ուղումպիայ* hl *ուղումբիայ* i *ուղումպիա* p *ուլումպիայ* t *սուղումպիայ* W *ոլիմպիեայ* i *այս ի հաճոյ* KLZ *թըւեցաւ* bcdefhiklmopqrst *եթէ* NOW *թէ* փխ. *կամ* hl *ուխտաւոր րոնաւոր րմնութիւն*
9 ê *բռնութիւնն* k *բռնութեամբ* hil or *կրել* t *կրէ* d *արտաքսեսցէ* q *արտաքնեսցի* O *ռգիտութեամբ* Ydt *ռգիտութեանն*
10 bcdefghiklmopqrst չիք *և (կամ)* km ps չիք *(կամ) վասն* Y *խոստովանութեանն* êb *խոստովանութեամբ.* JNOPVYêbfhiloq *եկեղեցոյ* M *յեկեղեցւոյ* d *եկեղեցոյն* eg *եկեղեցի*
11 QY *ճշմարտութեանն* Y *վրէժխնդրութեանն* bcdgkmps *փախչել* eq *փաղչել* begq չիք *ի վտանգէն... լինել՝* առդ 12
12 ê *անմեղի* t *լինիլ* IJûb *այլ* dhlt *ի յայլ քաղաք (hl քաղաքի)* Wû չիք *ի* Y *ի քաղաքաց մի և արդելու* u *արգելուք* bdgs *արդելցու* բացի cfhiklmoprt-ից մնացած Ձեռ-երը *արդելու* q *արդելեցու*
13 W *այսք անդ անկեալ մինչչև* bcdefgkmpqs չիք *անդ* d *այս ցանկալ* փխ. *այսքան կեալ* X *այնքան* ckmps *կայ* rt *կեա* bq *անկեալ* փխ. *կեալ* NOV *մինչչև* q *մինչ* e *դարձի* w *արգելուլ* ê չիք *և* Sb *զթշնամեացն* Wq *զթշնամանեացն* hlo *թշնամանացն*
14 KQ *եղեն* Weghiloqt *եղև* q *նա ի զբրծումն* b չիք *ի* h *զեղծումն* G չիք *և*
15 p *կրեաց* S *անիւրաւ* begq *անիրաւ* Mcfhilmpst *ընդունել* r *ընդունիլ* eg չիք *ի* b *ի մէջ*

բազում լաւակամութիւն եւ սիրակամութիւն պարտ է շնորհել այնպիսւոյն։ Ամենեքին ասացին. Հաճոյ թուեցաւ եւ այս։

ՅԿԹ (ՅԿԸ) ԺԹ. Գաւդենտիոս եպիսկոպոս ասաց. Գիտես, եղբայր Ալեոփէ, եթէ յետ այնորիկ անդրէն կարգաւորեալ եպիսկոպոսին՝ այսուհետեւ խաղաղութիւն հաստատեսցի, զի մի՛ նշխարք երկպառակութեան մնասցեն յեկեղեցական կանոնս. Թուեցաւ ե՛ւ որք ի Մովսէսէ կարգեցան ե՛ւ որք յԵւտիւքինոսէ, քանզի նոցա եւ ոչ մի ինչ մեղանք գտան՝ զամենեսին ընդունել։

ՅՀ (ՅԿՁ) Ի. Ոսիոս եպիսկոպոս ասաց. Իմոյ նուաստութեանս է այս դատավճիռ, քանզի հեզք եւ համբերողք պարտիմք լինել եւ հանապազորդ առ ամենեսեան ունել գորովս, որք միանգամ ի վիճակէ եկեղեցական յառաջ մատեան յումանց եղբարց մերոց, եթէ կամեսցին դառնալ անդրէն, լորս եւ անուանեցան յեկեղեցիս, յայսմհետէ ընդունել, բայց Եւտիւքիանոսի որ չեւ եպիսկոպոսի անուն անձին

1 Y լաւակամութեանն ê լաւակամութիւնն bh լաւականութիւն e լաւակամայութիւն ê սիրակամութիւնն Y սիրակամութեանն Rd hl չիք և սիրակամութիւն բացի IJ KLMNOPQRSTVXYZWûbqw-ից մնացած ձեռ-երը պարտի GIKMP QRSTVXYZWêûcefghlor այնպիսոյն bqt այսպիսոյն d այնպիսուն

2 Mbeghlqr ամենեքեան T ամենեքեան ասացին ձախ լուսանցքում AB CDEFGHIJKLNOPQRSUVXYZW ên չիք ամենեքին ասացին b թէ հաճոյ KLZd թըւեցաւ BCDEFG HMPZWcfgbikmnpr զայս Yg չիք և Y չիք այս

3 D յաւդէնտիոս ê աւաէնդիոս b եւդէնտիոս g եւթենաիոս t փօտէնիոս d եպիսկոպոսն c եպիսկոպոսաց փխ. եպիսկոպոս ասաց begq գիաէ d եղբայրայր BCDEFGHêchlr այիտիէ d այյեաիէ eg այեաաիկէ f այաաիէ ot այէտիէ bq ատեաց փխ. այետիէ

4 hl թէ Vb անզէն b յայսուհետև p այնուհետև

5 ê խաղաղութիւնն e հաստատեցի û և փխ. զի begq մինչև արք (q որք) փխ. մի նշխարք U երկուպառակութեան Y երկպառակութեանն

6 KLQRSXYZegt եկեղեցական p յեկեղեց[ակ]ան Un կանովնս KL Z թըւեցաւ KRXikmnpst մովսիսէ Y մօսսեսս g մովսէսէ

7 VW ոյք փխ. որք M յետիւքինոսէ Xefghiloqrt յեւտիքինոսէ W յեւտիաքինոսէ kmps մեղան

8 IJW գտաք KLMNOQRSTVX YZ գտանք û չիք գտան bdeglo rt զամենեսեան f զամենիսետն

9 b ասիոս d եպիսկոպոսն e եպիսկոպոսաց փխ. եպիսկոպոս ասաց L նյւաստութեանս begq նուաստութենէ d նուաստութենէս ûc չիք է êl դատավճիռս h դատայվճիռս b դատաստան վիճիռ

10 S չիք և (համբերողք) ê պարտեմք t լինիլ û չիք և (հանապազորդ)

11 d ամենայն bcdefgkmpqs չիք ունել û գդորովս hlo գորով KLMSZd km գըովս (brt գըովք l գըով q գըովքս) փխ. գորովս begq որ bgoq չիք ի

12 H և եկեղեցական b եկեղեցականաց առաջ S մատ[եան] IJu ոմանց p յեղբարց մերոց յոմանց IVf gw յեղբարց û կա[մես?]ցին

13 û չիք դառնալ.... յեկեղեցիս d յեկեղեցիս կրկնված է SVeglo եկեղեցիս b եկեղեցի lt այսմհետէ r այսըմհետէ

14 befgq ընդրել (ö ընտրեալ f ընդունել) յայսմհետէ (eg յայժմհետէ b յայսմնհետէ) p չիք ընդունել RU Ybhilor եւտիքիանոս t եւտիքինոս û տիքիանոսի) բացի DGcp-ից մնացած ձեռ-երը եւտիքիանոսի rt չէ փխ. չեւ H չիք չև, չեպիսկոպոսի RXY չիք անուն w անուն է անձին eg յանձին

պարտ է վրէժխնդրել, այլ եւ ոչ զՄովսէսէ եպիսկոպոսութեան արժանի գոլ կարծել։ Իսկ եթէ աշխարհական հաղորդութիւն պահանջեսցեն, ոչ էր պարտ նոցա ուրանալ։ Ամենեքեան ասացին. Հաճոյ է։

ՅՀԱ (ՅԿԷ) ԻԱ. Գաւդենտիոս եպիսկոպոս ասաց. Այսոքիկ փրկչապէս եւ կարգաւ սահմանեալք եւ վայելչաբար առ ի սաստումն մեզ քահանայիցս եւ Աստուծոյ հաճոյ եւ մարդկան, զոյժ եւ զաւրութիւն նոցա ունել ոչ կարասցէ, եթէ ոչ երկիւղիւ հետեւեսցէ արտաքսեալ դատապարտացս։ Քանզի գիտեմք եւ բազում անգամ վասն սակաւուց ոմանց զանամաւթութեանց զաստուածային եւ զպաշտելի անուն քահանայութեան ի բամբասանս գալ։ Արդ՝ եթէ ոք որ ամենեցուն հաճոյ թուեցաւ իշխեսցէ ամբաստանութեամբ մանաւանդ եւ կամ ամբարհաւաճութեամբ կամաց հաճոյ լինել, այլ ինչ ոչ գործել, գիտասցէ, զի ի՛ յանց պատասխանատուութեան զինքն պարտական առնիցէ եւ զպատիւն եւ զարժանաւորութիւն եպիսկոպոսութեանն ի բաց ընկենուլ։ Ամենեքին պատասխանի

1 BCF այգ Vn ապա փխ. այլ h զոչ BCDEFGHPRSYWfkmpst զմովսիսէ ê մովսիսէ û մովսէսէ b մովսէս Uê եպիսկոպոսութեանն Y եպիսկոպոսութիւն

2 bq գործ փխ. գոլ bfq յաշխարհական d աշխարհականաց e հաղորդութիւնն GLNOWq պահանջեսցին û պահանջեսցէ

3 û է bdhiklmopqrst ամենեքին f ամենիքին

4 bq թէ հաճոյ է

5 DGH յաւդէնտիոս êջ աւդէնաիոս b եւդէնաիոս d եպիսկոպոսն e եպիսկոպոս կրկնված է RX այսորիկ u այսոցիկ bq որք փխ. այսոքիկ b կարգեալք hl կարգօք

6 b վայելչապէս d չիք ի M սասակումն b սազգումն Yd խոսաումն փխ. սաստումն b մեզք փխ. մեզ k մեզ ի քահանայիցս u քահանայից

7 Y չիք և (աստուծոյ) t չիք և (մարդկան) G և զոյժ E զզոյժ MYegmp rst զյոյժ bq յոյժ BCDEFGHKM VZWcegnp զզաւրութիւն ê զաւրութիւնն hlo նորա փխ. նոցա

8 beg առնել փխ. ունել hlo չիք ոչ ABEFGHSUXYbcfnq երկիզիւ ps արտաքերեալք b սրտայքերեալ փխ. արտաքերեալ

9 BCDEFGHê դատ վճռացս V դատավճռայս Y դ[ա]տավճռոյս b դատավիճիռացս ps դատավճռացն r դատավճըռաըս t դատավճռաւս û վճռաց փխ. դատավճռացս d զի m չիք անգամ Gl սակաւուց

10 IJ զանյամօթութեանց u անամօթութեանց rg անօթութեանց u զաստուածայի

11 N քահանայութեամբ Yê քահանայութեանն KX բամբա[սա]նս Y բանբասանս. գոլ փխ. գալ

12 Wr չիք որ KLZd թըւեցաւ ê անբաստանութեամբ Y անբարտաւանութեամբ bdq ամբաստանութեան

13 bdegq չիք մանաւանդ և կամ ամբարհաւաճութեամբ û չիք մանաւանդ և V ա[մ]բարհաւաճութեամբ M ամբարհաւաճութեան Y անբարհաւաճութեամբ ckmps ամբարտաւանութեամբ փխ. ամբարհաւաճութեամբ t լինիլ

14 Z ոչ ինչ W որ փխ. ոչ B այդ H գիտասցի, չիք զի ի Ubefgq չիք ի A սկզբնապես յանցս ուրիշները ձախ լուսանցքում ավելացրել են ան և սրբագրել յանցանս caikm ps յանց eg այնց ft յայնց Y յանձինս (h յանձն lo յանձ h ային q յային) փխ. յանց մնացած Ձեռ-երբ յանցանս A պատասխանատութեան CDGHt պատասխանութեան ê պատասխանութեանն Y պատասխանատութեանն bq պատասխանաարութեան ps պատասխանատութիւն

15 ûeg զպատիւ êbilortw զարժանաւորութիւնն egq զանարժանութիւն

16 CDFGHKLQRSTUVXZWûint եպիսկոպոսութեան M եպիսկոպոսութեանց bcdfkms եպիսկոպոսին eg եպիսկոպոսի pq եպիսկոպոսութիւնն I եպիսկոպոսութեան կրկնված է IJKLMNOPQRTVYZWefg qw ամենեքեան S ամենեքեն

արարին. Վայել է եւ հաճոյ են այսպիսի կամք։ Եւ այս անտի եւ եթ, մանաւանդ ճանաչելի եղիցի եւ կատարեսցի, եթէ իւրաքանչիւր ոք ի մէնջ յանցս եւ յաւհս կարգեալ են. տեսանելով եպիսկոպոսին խնդրեսցէ զպատճառս ուղղոյն, եւ ուր զուղեգնացութիւնն արասցէ. եւ եթէ գտցէ զնա ի պաղատն անդր երթալ՝ խնդրեսցէ ի նմանէ զպատճառն, որք ի վերայ եւ առաջի կալին։ Ապա եթէ կոչեցեալ է ղնա եւ երթալ, մի՛ խափանեսցէ զնորա զերթն, իսկ եթէ յաղագս ցուցանելոյ զանձն, որպէս յառաջագոյն ասացաք ձեռում սիրոյդ, վասն իրիք աղաչանաց ուրեք երթիցէ ի պաղատն, ոչ ձեռնարկել պարտ է ի թուղթսն եւ ոչ հաղորդել ընդ այնպիսումն։ Ամենեքին ասացին. Սահմանեսցի եւ այս։

1 r ետուն փխ. արարին U չիք է beg չիք և (հաճոյ են) u է փխ. են b կամաւք u չիք և այս անտի... արասցէ և՝ տող 5 DGHlêbdhklmoqs և եթէ փխ. և եթ

2 beq ճանաչել I կատարել J կատարելի b թէ Y իւրաքանչիւրք

3 FY չիք ոք U ի մէջ S անցս êbcdeg hiklmopqrst յանցանս փխ. յանցս Mêhl աւհս d յահս փխ. յաւհս b. f gq եմք փխ. են bq և տեսանելով bilort եպիսկոպոսի

4 բացի INOPhlmpqtw-ից մնացած ձեռ-երը խնդրեսցէ m ի նմանէ զպատճառս w զպատճառն d ոյղոյն բացի KLMRTVXZWfiortw-ից մնացած ձեռ-երը ուղոյն bqt որ (Q իւր) փխ. ուր lMNQSXWd զուղէգնացութիւն U զուգեգնացութիւն ôt զուղղէգնացութիւն ı զուղղէգնացութիւնն

5 t թէ biort ի պազատ hl ի պաղ b անդրն i անդ q անդրէն ôegikmrst երթեալ

6 f ի նմանէն p չիք ի նմանէ bcdefgkmpqs որ b ի վերայ նորա և առաջի u չիք և (առաջի) n յառաջի q զառաջի Y ի վեր փխ. ի վերայ cdkmps թէ

7 bcdegkmopr կոչեալ է (d չիք է) NOW չիք և û զնա փխ. զնորա eg երթալն ôdhiloprtw երթն u չիք զերթն

8 ô աղագս bq զանձանց p չիք որպէս ôe առաջագոյն e ասացի hl ասասցուք

9 û չիք ձեռում... ի թուղթսն և՝ տող 10 U սիրւոյդ b սիրուտ cdkmps սիրոյ bcdefgkmpqs ուրուք (t իրք) փխ. իրիք cdefgkmpqs իրիք փխ. ուրեք

10 t ոչ ձեռն արկանե begq չիք պարտ է... հաղորդել V ի թուխտն r հաղորդիլ û հաղորդել ղոր թէ ընդ ABFU այնպիսւումն Lû այսպիսումն ô այնպիսոյն

11 KLMQRSTXYZôefnqt ամենեքեան բացի Ycdfkmpq-ից մնացած ձեռ-երը չունեն և bq չիք այս eg և այս կանոն

ԺԳ

ԿԱՆՈՆՔ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍԻ ԺՈՂՈՎՈՅՆ ԳԼՈՒԽՔ Գ.

Ա. Յաղագս զՆիկիական հաւատոյն հաստատուն պահելոյ։

Բ. Յաղագս ոչ երթալ եպիսկոպոսին յիւրմէ վիճակէ յայլ եւ շփոթել։

Գ. Յաղագս լուծանելոյ զՄաքսիմոս եւ որք ի նմանէ ձեռնադրեալք են։

Կանոնք Կոստանդնուպոլսի ժողովոյն

Յետ ոչ բազում աւուրց թագաւորելոյ մեծի Թէոդոսի աստուածասէր թագաւորի երեւեցաւ այր մի Մակեդոն անուն, որ հայհոյէր զՀոգին սուրբ, եւ ոչ ի Հաւր եւ յՈրդւոյ էութենէ ասէր, այլ յաւտար եղութենէ, վասն որոյ ժողովին ի Կոստանդնուպաւլիս եպիս-

1 û կանոնախմբի N-ը մուծված է առաջին վերնագրում՝ *կանոնք ժգ կոստանդնուպօլսի ժողովոյն* ABCDEFGHUYêachiklmoprs *կոստանդնուպօլսի* (r *կոստանդիանու*) *ժողովոյն և* (Y չիք *և*) *կանոնին* (U *կանովնին* d *կանոնի*) *գլուխք* (l *գլուխ*) *գ* (AHUi *երեք*) f *կանոն* Iegh *սուրբ ժողովոյն* bq կանոնախմբի N-ը մուծված է առաջին վերնագրում՝ *վասն* (q *կանոն*) *կոստանդիանոսիպաւլսի սուրբ* (q չիք *սուրբ*) *ժողովոյն գլուխ ժբ* W *կանոնք կոստանդնուպօլսոյն* t *կոստանդիանու սուրբ ժողովոյն երեք* ô չիք *կանոնք....* *գլուխք գ* n *կ.պաւլսի ժողովոյն որ եղև ի գ ամի թագաւորութեանն մեծի թէոդոսի աստուածասէր թագաւորի և ի քրիստոսէ յձա ամի և կանովնին գլուխք երեք*

2 h *հաւատոյ* BCDEGHIet չիք *հաւատոյն* lbeaq չիք *հաստատուն* bf ghkloq *պահել* r *պահելով* e *պահել սրբութեամբ* û չունի ցանկը՝ 2-րդ-ից մինչև 6-րդ տողերը

3 W *վասն* o *որ* փխ. *ոչ* Rh չիք *ոչ* bq չիք *եպիսկոպոսին* t *ի վիճակէ իւրմէ ի յայլ* ACFU *յայդ* d *այլ տեղ և շփոթել* g չիք *յայլ*

4 Wσ չիք *և շփոթել*

7 ABCDEFGHUWêûabcdefghiklmopqrst չունեն երկրորդ վերնագիր IKLMNOPQSTUZ չիք *ժողովոյն* Y *կո[ս]տնգնուպօլսու ժողովոյն* o *կոսգանդինուպոլսոյ ժողովոյն գլուխք գ* n *նախադրութիւն սուրբ ժողովոյս* փխ. *կանոնք կաստանդնուպոլսի*

8 ps *ոչ ետ ոչ* h *որոց* (o *որ*) փխ. *ոչ* bq չիք *ոչ* hlr *թագաւորեաց* p *թագաւորութեանց* ps *թաղաւորել* t *թագաւորութեան* A *թեւոդոսի*

9 բացի Wbcdefghilnopqrt-ից մնացած ձեռ-երը *մակեդովն* ê *մակեդովնա* bt չիք *անուն*

10 û չիք *և (ոչ)* befgq *և ոչ ի* (f չիք *ի*) *յորդոյ* CGOVacr *յորգոյ* IJKMNPQSTYôêhlo *որդոյ* LRXZ *որգւոյ* AU *այդ*

11 MQ *եղէութենէ* ô *եղենութենէ* cdkmps *եղելութնէ* (Y *եղելութենէն* ûn *էյութենէ* b (*տէղութենէն*) փխ. *եղութենէ* eg *յեղութենէ* DH *ժողովեցին* d *ժողովեցան* A *կոստանտինուպաւլիս*

կոպոսք ՃԾ, դատապարտեցին զնա եւ հոգեմարտ անուանեցին եւ սահմանեցին բանս՝ գլուխս Գ։

ՅՀԲ (ՅԿԸ) Ա. Ոչ խոտել զհաւատ սուրբ հարցն ՅԺԸ-ից, որք ի Նիկիայ՝ ի Բիւթանիա ժողովեցան, այլ մնալ նմա հաստատուն եւ նզովել զամենայն հերձուածս եւ լալանապէս՝ զԵւնոմիանոսացն, այսինքն Աննմանիցն, եւ զԱրիանոսացն, այսինքն Եւդոքսիանոսացն, եւ զԿէսարիանոսացն, այսինքն հոգեմարտացն, եւ զՍաբբեղիանոսացն եւ զՄարկեղիանոսացն եւ զՓոտիանոսացն եւ զԱպողինարոսացն։

ՅՀԳ (ՅԿԹ) Բ. Որք արտաքոյ քան զիւրեանց կարգաւորութիւն են եպիսկոպոսք, քան զիւրեանց սահմանս որ եկեղեցիքն են, ոչ պարտ է ի վերայ երթալ եւ շփոթել զեկեղեցիսն, այլ ըստ կանոնիցն. այսինքն է Աղեքսանդրացւոց եպիսկոպոսին՝ որ յԵգիպտոս եկեղե-

1 bqt չիք *և (հոգեմարտ)* hlo *կոչեցին* փխ. *անուանեցին* t չիք *ե (սահմանեցին)*

2 û *կանոնս* փխ. *բանս գլուխս դ* D o *գլուխ* eg *և գլուխս* clps *գլուխք* Y *գ–ս* bq *բ (q բ–ուս) և դ գլխով* փխ. *բանս գլուխս դ*

3 c *ոչ խոտէ ի զհաւատս* gho *խոտորել* begq *հայրապետացն* փխ. *հարցն* W *երեք հարիւր ութիցն* hlo չիք *յժը–իցն* ırt *որ* b չիք *ի (Նիկիայ)* f *ի Նիկի* abcdefghiklmpq st չիք *ի* û *և* փխ. *ի*

4 bt *ի բիւթանացւոց* efgq *ի բիւթանացոց* r չիք *ի բիւթանիա* abcdefghi klopqrst *այլև* m *այգև* befglot *ի նմայ* h *ի նայ (q ի նոսա)* փխ. *նմա* Hb *նզովեալ* r *զաստուծոյ* փխ. *զամենայն*

5 A սկզբնապես *զևմիանոսացն* ñետո ուղղել են *զեւնոմիանոսացն* d *զնոմիանոսացն* h *զեւմիանոսացն* q *զի եւնոմիանոսաց* Q *յայսինքն* û չիք *այսինքն*

6 û չիք *աննմանիցն* h *նմանիցն* t չիք *աննմանիցն* ût չիք *և (զարիանոսացն)* t չիք *զարիանոսացն այսինքն* BCDEGHêudikt չիք *այսինքն (եւդոքսիանոսացն)* BCDEGHêdt չիք *եւդոքսիանոսացն* û *դուքսիանոսացն* acefgkmnqs *դոքսիանոսացն* I *այսինքն և* փխ. *ե (զկէսարիանոսացն)*

7 b *զկենայբայոսացն ամենայն դոքսիանոսացն* փխ. *այսինքն եւդոքսիանոսացն և զկէսարիանոսացն*

1 չիք *զկէսարիանոսացն* հմմտ. Ցանե ñուՑ. բնագիրը՝ τὴν τῶν Ἡμιαρειανῶν. մնացած Ձեռ-երը աղավաղված են Q *և մարտացն* փխ. *այսինքն հոգեմարտացն* b չիք *այսինքն հոգեմարտացն* km չիք *այսինքն հոգեմարտացն և սաբեղիանոսացն* b *սաբիլիանոսացն* s *և սաբելիանոսացն և զարիանոսացն այսինքն դոքսիանոսացն և դկենարաանոսացն այսինքն հոգէմարտիցն և մարկեղիանոսացն*. մնացած Ձեռ-երը *սաբեղիանոսացն*

8 Yeo *մարկիանոսացն* l *զմարեղիանոսացն* o *զմարկերղիանոսացն* ba չիք *զմարկեղիանոսացն և զփոտիանոսացն* c չիք *և զմարկեղիանոսացն*. բացի m-ից մնացած Ձեռ-երը *մարկեղիանոսացն* r *պքորտիանոսացն* t *պքիրտիանոսացն* pq չիք *և զփոտիանոսացն*, բացի ckm-ից մնացած Ձեռ-երը *զփորտիանոսացն* u չիք *և (զապողինարոսացն)*, *պօղինարոսացն*

9 L *որ* b *արք* փխ. *որք* t *կարգաւորութիւնն եպիսկոպոսք այսինքն քան* bq *եպիսկոպոսունք*

10 b *քանց* ho *եւ քան* d *քանզի իւրեանց* ô *զիւրոց* t չիք *զիւրեանց* LSYô *որք* t *սահմանն ուր եկեղեցիք են ոչ է պարտ երթալ ի վերա և*

11 H *զըշփոթել* ô *եկեղեցին աստուծոյ այլ, կանո[նի]ցն* û *կանոնից, որ է (h ամենայն)* փխ. *այսինքն է* g չիք *այսինքն է*

12 X *որպէս* փխ. *որ* eg *որ ի յեգիպտոս* X *յեգիպտոսի* ô *եգիպտոս*

ցիքն են տնաւրինել, իսկ որ յարեւելս եպիսկոպոսքն են՝ զարեւելիսն կարգաւորել, պահելով որ ինչ ի կանոնի կայ Նիկիայ ժողովոյն՝ աւագութեան Անտիոքայ եկեղեցին միայն. եւ որք ընդ Ասիեաւն են կարգաւորութեամբ եպիսկոպոսունք՝ որ ինչ յԱսիա միայն կարգաւորութիւն է տնաւրինել. եւ որք ի Պոնտոս՝ զՊոնտացւոցն միայն. եւ որք ի Թրակայ՝ զԹրակացւոցն միայն: Իսկ անկոչ եպիսկոպոսք որք արտաքոյ կարգաւորութեանն են՝ ոչ ի վերայ երթալ առ ի ձեռնադրել եւ կամ այլ ինչ իմիք եկեղեցական տնտեսութեան: Բայց ի պահելոյ կանոնին, որ ինչ գրեալն է վասն կարգաւորութեանց, յայտ է թէ իւրաքանչիւր նահանգի իւր նահանգին ժողովն կարգաւորեսցէ, որպէս հրամայեալն է ի Նիկիայ: Իսկ որք ի բարբարոսացն ազգս եկեղեցիք Աստուծոյ՝ տնաւրինել

1 begq չիք *են* Mlb *որք* Ô չիք *որ* d չիք *իսկ որ յարեւելս... կարգաւորութիւն է տնաւրինել՝* տող 5-րդ Mc *որք* b *յարեւելից* Ô չիք *յարեւելս եպիսկոպոսքն են.... այլ ինչ իմիք* մինչև 8-րդ տողը bq չիք *են* Y *զարեւելս* b *զարեւելիցն* q *զյարեւելիսն*

2 Zpr *կարգաւորեալ* hlo *պահելով կարգաւորել* û *զոր* bg չիք *ի* eq *ի կանոնն* f *ի կանոն* b *կանոն* g *կանոնն* Vbefgq չիք *կայ* b *ժողովել* q *ժողովեալ*

3 begpqt *աւանդութեան* (R *առագութեան*) փխ. *աւագութեան* V *Անտիոք* ü չիք *և որք ընդ.... եպիսկոպոսունք* b *ասիայ առն ընդ* փխ. *ընդ ասիեաւն են*

4 egho *ասիայ առն* (n *առնեն*) փխ. *ասիեաւն են* befgq *եպիսկոպոսքն* (f *եպիսկոպոսունք*) *կարգաւորութեամբ* (bq *կարգաւորութիւն*) Y *եպիսկոպոսք* l *յոր* i *ոչ* փխ. *որ* hlo չիք *ինչ* Sb *ասիա* Y *յասիայն* l *յասիյա* q *ասի ամենայն* փխ. *յասիա միայն*

5 Y *կարգաւորութիւնն* Wbort *կարգաւորութենէ* befgiq չիք *է* ST *անօրել* r *անօրինել* Y չիք *տնաւրինել* be gq *տուրք* փխ. *և որք* MQRSTX ZO *զպոնտացն* Y *զպոնզացն* ü *պօնտացւոց* bl *զպոնտացոյն* cdfghq *զպոնտացոցն*

6 eg չիք *և* cd *և թրակիա* (d *թիրակայ*) *որք են զթրակացոցն* t *թրակիայ* ê *թրայ* փխ. *թրակայ* Y չիք *թրակայ* KYfloqr *զթրակացոցն* û *թրակացւոց* b *զթրակացոյն* eg *թրակացոցն*

7 b *այն կոչէ* q *անկոչ է* Z *որ* hlo *ոովորեցան* փխ. *որք* rt չիք *որք* V ln *յարտաքոյ* FLIMQRSWêûbcdk qt *կարգաւորութեան* Nhlo *կարգաւորութենէն* b *որ* փխ. *ոչ*

8 êef *երթեալ* br *այլ* փխ. *առ* W չիք *առ* K *ի ձեռնադրութիւն* hlo չիք *և* KLMQRSTXYZ չիք *այլ* Zq *իմի* (b *ի* l *միտք*) փխ. *իմիք* Ô *եկեղեցիքական* êblq *յեկեղեցական* d *եկեղեցիսն*

9 Yê *տնտեսութեանն* c *տնտեսութեամբ* Q *անտեսութեան* փխ. *տնտեսութեան* Vn *կանովնին* Ôt *զոր* t չիք *ինչ* Vnp *գրեալ* Ôhlo *էր* փխ. *է* l չիք *վասն*

10 Ô *զարքաւորութեանց* l *կարգաւորութեան* QRSTXZÔ *յայանէ* b *եթէ* Sq *յիւրաքանչիւր* Yêbgikm չիք *նահանգի իւր* M *յիւր* X չիք *իւր նահանգին* efq *զիւրաքանչիւր* փխ. *իւր* NOPWÔd (*իւր*) *նահանգի*

11 bq *ի ժողովն* IJû *կարգաւորեսցի* q *որ* փխ. *որպէս* g *հրամաեալն* Ô չիք *ի* ABCEFJNRUb *ի Նիկեա* (Ցաև *ի Նիկեայ*)

12 KLMQRSTVXZÔabcdefghiklmopr st *որ* q *որպէս* փխ. *որք* Y չիք *որք* êabcdhklmopst *ի* (hlo չիք *ի*) *բարբարոսաց* e *ազգն* ailmp rs *ազգսն են* c *ազգն են* d *ազգէն* efgq *ազգի* hko *ազգս են* b *ազգին* acdefgkmpqs *եկեղեցիքն* t *յեկեղեցիս* Ô *տօնել* փխ. *տնաւրինել*

պիտոյ է ըստ սովորութեանս, որ կարգեալն է ի հարանցն։ Կոստանդնուպաւլսացւոյ եպիսկոպոսին ունել զպատիւ աւագութեան յետ Հռոմայ եպիսկոպոսին, վասն զի է եւ սա Նոր Հռոմ։

ՑՀԴ (ՑՀ) Գ. Վասն Մաքսիմոսի շնականի եւ վասն նորա անկարգութեան, որ
5 ի Կոստանդնուպաւլսի եղեւ. զի Մաքսիմոս ոչ եպիսկոպոս եղիցի, եւ ոչ որք ի նմանէ ձեռնադրեցան յոր եւ իցէ աշտիճան վիճակի. ամենայն, որ ինչ ի նա եւ որ նովաւ եղեն, անհաստատուն եղեալ։

1 bq էր փխ. է û ի փխ. ըստ WՕb սովորութեան Օ որս 1 որք DH կարգաւորեալն է KZ կարգնեալն է Y կարգն է abdefhiklmopqrst կարգեալ է befgq չիք ի Օ ի հարցն û ի հարանց befgq հարկացս փխ. հարանցն A կոստանտնուպաւղսացւոյ BCF կոստանդնուպաւղսացւոյ IJf կոստանդնուպօլսացոյ H կոստանդինուպօլսացւոյ K կոստանդնուպաւլսացւոցն MQRSTXZhikm ops կոստանդինուպաւլսացւոց (Տաե կ. պօլսացւոց) U կոստանդնոյպօլսացւոյ Y կոստնդանուպօլսացոց Wû կոսաանդնուպօլսոյ Օde կոստանդինուպօլսացոց e կոսաանդնոյպօլսացւոց ac կոստանդինուպաւղսացոց b կոստանդնուպաւլսեցոյ g կոսաանդինուպօլսի b կոստանդինուպաւլսացոցն q կոսաանդիանուպաւլսացոյ r կոստանդնուպօլսացոց t կոստանդինուպօլսոյ

2 Օ ունել դպատիւ աւագութեան ունել ետ û պատիւ Yê աւագութեանն

3 բացի Qbdegilmoqr-ից մնացած Ձեռ-երը (յետ) հռովմայ c հրոմա t հռօմա ê յեպիսկոպոսին KLMY Zabcdefgklmpqs չիք է ՕûI չիք և MQRSTXYՕt և սայ է Նոր KL Z սաէ փխ. սա q հռոմա t հռօմ

բացի ANOPUbcdefghiloprs-ից մնացած Ձեռ-երը (Նոր) հռովմ

4 Օ որ վասն p չիք վասն Vlq մաքսիմիանոսի b մաքսիմանոսի p ի մաքսիմոսի Օ շնականին bef gq շնականի հմմտ. Տաե հուն. բնագիրը τοῦ χονικοῦ մնացած Ձեռ-երը աղավաղված՝ շինականի, իսկ dkrt շինականին KQT շինականի կրկնված է befgbloq նորին u չիք նորա BCDEFGHIJLNQRUêa անկարգաւորութեան Y անկարգաւորութեանն cp անկարգութեանն b արագութեան (eg անարգութեանն q անարգութեան) փխ. անկարգութեան

5 ps չիք ի Օ ի կոստանդինուպօլիսի ê ի կոստանդնոյպօյսի degbot ի կոստանդինուպօլսի bq ի կոստանդիանոսիպաւլսի AB ի կոստանտնոպոլսի I ի կոստանդինուպօլիս b մաքսիմանոս q մաքսիմիանոս b մաքսս փխ. մաքսիմոս êkmps ոչ է եպիսկոպոս

6 W եղև Օbq որք ոչ W որք որ ի ê ոք (p որ) փխ. որք SՕb որ (V ուր) փխ. յոր EKLMQRST YZWՕêûdegimpqrst աստիճան Hk յաշտիճան hlo յաստիճան

7 KMQRSTXYZՕ և ամենայն IJû յամենայն L չիք ինչ abdefgkmpqs ի նմա փխ. ի նա Օb եղեւ

ԺԴ

ԿԱՆՈՆՔ ԵՓԵՍՈՍԻ ԺՈՂՈՎՈՅՆ ԳԼՈՒԽՔ Զ.

Ա. Յաղագս լուծանելոյ զեպիսկոպոս որ ընդդիմասցի ժողովոյն եւ Կեղեստիանոսի։

Բ. Յաղագս լուծանելոյ զայնոսիկ, որք ի Նեստորի կամսն թիւրեցան։

Գ. Յաղագս ոչ լուծանել զձեռնադրեալսն ի Նեստորէ որ յուղղութիւն գան։

Դ. Յաղագս թէ ոք յախտաւորաց ընդդիմասցի Կեղեստիանոսի՝ լուծցի։

Ե. Յաղագս յանցաւորաց, զորս արդարացոյց Նեստոր, անվաւեր առնել։

Զ. Յաղագս որք ոչ ընդունին զկանոնս։

1 û կանոնախմբի N-ը մուծված առաջին վերնագրում՝ *կանոնք ժդ եփեսոսի ժողովոյն* eg *կանոն* IMY eg *սուրբ ժողովոյն* IJOP *գլուխ* NYWeg չիք *գլուխք զ* ABCDEFG HUêcdfhiklmoprst *կանոնք (*ABC DEFGHUê *կանոն) ժողովոյն որ յեփեսոս (*k *յեփեսոսի) գլուխք (*l *գլուխ* kmps չիք *գլուխք) զ (*BEG *վեց զ* kmps չիք *զ)* Vn *կանոն (*n *կանովն) սուրբ ժողովոյն որ յեփեսոս մ հայրապետացն որ եղեւ ի զ ամի թագաւորութեան փոքու թէոդոսի եւ ի քրիստոսէ նկա ամի ունի (*n *որ ունի) գլուխս զ* փխ. *կանոնք.... գլուխք զ* bq *եղիշէի վարդապետի ասացեալ է բան (*q չիք *է բան)* փխ. *կանոնք.... գլուխք զ*

2 Nu չունի ցանկը g *վասն* J *լուծանել* g *լուծելո* K չիք *որ* W *ընդդեմ ասաց ի ժողովոյն* cd *ընդդիմակայի* ep *ընդիմակաց* gkms *ընդդիմակաց* l *ընդդիմացի* f *ընդդիմակաց ի ժողովոյն* bq *դիմակաց* փխ. *ընդդիմասցի* b *ժողովի* q *ի ժողովի*

3 F *կեստիանոսի* R *կէլիոտիանոսի* d *կլեստիանոսի* h *կղիոստիանոսի* l *կղիստիանոսի* ot *կիղիստիանոսի* egr չիք *կեղեստիանոսի*

4 g *վասն լուծելո* p *յաղագս այնոցիկ որ ի նեստորի կամսն թիւրեցան լուծանելոյ* i չիք *զայնոսիկ* DGHIêbcdefghıklmoqrst *որ* eg չիք *ի* ABCDEFGHê *ի նեստովրի* b *սնոտի (*eg *նորինս* q *նստի)* փխ. *նեստորի* begq *կամ (*f *կաման* hlo *կանոնս)* փխ. *կամսն*

5 egb *թիւրի* b *թիւրի այսպիսիւ* c *թիւրեցան յուղութիւն գան*

6 g *վասն* bq չիք *ոչ* KLMQRSTXZôbdh lo *լուծանելոյ* i *որ ի նեստորէ որք* eg *որ յիստորէ* փխ. *ի նեստորէ* ABCDEFGHUêr *ի նեստովրէ* MVh lort *որք* bq *ի յղութիւն* փխ. *յուղղութիւն*

8 g *վասն* bq *ի (*q չիք *ի) կալեստրոսի* d *կեյեստիոսի*

10 g *վասն* h *զորոյ*

12 g *վասն* hlo չիք *որք* Mbq *զկանոն* e *զկանոնեալս* n *զկանովնս* R XY չիք *յաղագս... զկանոնս*

Կանոնք Եփեսոսի ժողովոյն

Իսկ յաւուրս փոքու Թէոդոսի, այր վիշապագլուխ երեւեցաւ Նեստոր անուն, սա սկսաւ զինել ընդդէմ ճշմարտութեան եւ շրջաբերական թզթովքն աղանդէր զտիեզերս. զի էր հայրապետ Կոստանդնուպաւլսի ուրուագեալ ի սատանայէ. զՊաւղոսի Սամոստացւոյ եւ զԴիոդորի հայհոյութիւնն հաստատէր, զերկուց բնութեանց շարայարումն պատկանելով ի տնաւրէնութեան բանին Աստուծոյ՝ խորհուրդն քողախնդրէր, վասն որոյ ժողովեալ յԵփեսոս եպիսկոպոսք Մ, անտարրական սրով կտրէին զնա ընդ մէջ եւ կորզէին ի տարաբնակ վայրս սահմանադրելով կանոնս՝ գլուխս Զ։

ՅՀԵ (ՅՀԱ) Ա. *Քանզի պիտոյ էր եւ որ ոչ եկին ի ժողովն եւ մնացին ի գա-*

1 ABCDEFGHNUYWêûbcdefghiklmop qrst չունեն երկրորդ վերնագիր I *սուրբ ժողովոյն* Vn տարբեր վերնագիր՝ *Նախադրութիւն ժողովոյն եփեսոսի*

2 egmps *այլ* փխ. *այր* d *գլուխ վիշապ* c *վիշապագլուխմ* g *վիշապագլուխ մի*

3 hlo *և Նեստոր* Wbefgq չիք *սա* êbq *զենել* lo *լինել* փխ. *զինել* H *ճշմարտութիւն* VYefgbilort *ճըշմարտութեանն*

4 p *շրջըաբերական* ô *թուղթքն* ü *թղթովք* bdqt *թղթովն* eg *թխտովն* KLMQRSTXZô *զտիեզերաւ* Y *զտիեզերաւ* h *զի* կրկնված է rt չիք *էր* t *հայրապետն* h *հպարտ* փխ. *հայրապետ* Y *հայրապետ էր մեծին պօլսի*

5 BCDEFGIJKLNQSTUêdfhiklmnops *կոստանդինուպաւլսի* A *կոստանտինուպաւլսի* Vt *կոստանդնուպօլսոյ* ô *կոսդանիդինուպօլսի* bq *կոստանդիանոսիպօլսի* ceg *կոստանդիանուպօլսի* û *կոստանդնուպօլսի հաստատէր պողօսի սամոստացւոյ և դիոդորի հայհոյութիւն զերկուց* M *ուր յուղեալ* (R *որ ուագեալ* Y *արուագեալ* ô *ուր ուսեալ* ps *ուր նուագեալ*) փխ. *ուրուագեալ* bd fq *սատանայ* HIUek *սամաստացւոյ* h *սամաստացո* KMTYZcdiq *սամոստացոյ* N *սամոստացւոց* Qe fg *սամոստացոց* ô *սամոստացոյն* ps *սամոստացւոյն*

6 bgq *դդիտորի* d *դիոդորի* bilo *դըթէոդորի* n *ոդեոդորի* t *դդէոդորի* lMQSUXWôdfhilnor *հայհոյութիւն* hq *հայհոյութեանն* Mbef gq *բնութեանցն* d *բնութեան* բացի ALQVıklnort-ից մնացած ձեռքեր *բնաւորութեանց*

7 bq *շաբարումն* g *շարաարումն* bq *պատկառելով* փխ. *պատկանելով* û չիք *ի* Yê *տնօրէնութեանն* eg *տնօրինական* hılort *տնօրէնութիւն*

8 û չիք *խորհուրդն քողախնդրէր* Al KLMPSTXYZır *քողախոնդրէր* ô *քաղախոնդրէր* de *քողայխնդրէր* blo *քողախորէր* q *քողախղնէր* d *յեփեսոս ժողովեալ եպիսկոպոսունք* JQôûeg *եփեսոս* blo չիք *յեփեսոս*

9 beq *եպիսկոպոս* ô *կտրէյին* bcdefg kmpqs *կտրեն* NOW *կատարէին* փխ. *կտրէին* X չիք *զնա, ըղընդ* ô *կորդէյին*

10 ı *ի զնա* d *տարայընակ* blo *վարս* ô *վայրս* N *վարքս* (O *վայրքս*) փխ. *վայրս* Vcdfkmnps *սահմանելով* e *սահմանքլով* ekmps *կանոն* V *կանովն* d *կանոնք* n *կանովնս* IJ *զ գլուխս* Rhlr *գլուխ* e *և գլուխ* beq չիք *սահմանադրելով կանոնս գլուխս զ* û չիք *գլուխս զ* cdkmpq *գլուխք* 10-րդ և 11-րդ տողերի միջև երեք ձեռագիր ունեն երկրորդ վերնագիր՝ b *յեփեսոսի սուրբ ժողովոյն կանոնական գլուխ իթ*։ *իթ*-ն կանոնախմբի N-ն է որը սխալմամբ նշված է հոդվածների քանակ q *իթ կանոնական ժողովոյն յեփեսոս*. *իթ*-ն կանոնախմբի N-ն է d *եփեսոսի սուրբ ժողովոյն*

11 d *պարտ էր* g *է* փխ. *էր* cefghiklm opqst չիք *և (որ)* Vn *որք* b *եկն* lo *եկին ի ժողով* կրկնված է b չիք *ի (գաւառին)*

ւոռին՝ ոչ անգիտանալ զկարգաւորելս, ծանուցանեմք ձերումդ սրբութեան, զի թէպէտ եւ մայրաքաղաքացին, որ է գաւառիդ, ի բաց կացեալ ի տիեզերական եւ ի սուրբ ժողովոյն, կամ որ յետ այնորիկ միաւորեսցի, զի կամ ընդդէմ Կեղեստիանոսի խորհեցաւ՝ Հռոմայ եպիսկոպոսապետին կամ խորհեսցի. սա ընդդէմ եպիսկոպոսաց գաւառին գործել ինչ ոչ իւիք կարասցէ ամենայն եկեղեցական հաղորդութեան աստի առնույ, քանզի անդէն արտաքսեալ է ի ժողովոցս եւ ոչ ունի զազդողութիւն, այլ եւ նոցա եպիսկոպոսաց գաւառին եւ որ շուրջ մայրաքաղաքացիքն են, որք ուղղափառ հաւատոյս խորհին, ընդ նոցա ձեռամբ եղիցի ամենեւիմբ եւ յաշտիճանէն եւ յեպիսկոպոսութենէն արտաքսեսցի։

ՑՀՁ (ՑՀԲ) Բ. Եթէ ոմանք ի գաւառաց եպիսկոպոսունք ոչ գտան ի սուրբ ժողովն եւ յաւելան ի բացակայսն, կամ յաւելուլ կամին կամ ձեռնարկեալք ի քակտումն Նեստորի՝ դարձեալ անդրէն ընթացան ի բացակայ ժողովն, սոցա ամենեւին, որպէս թուեցաւ սուրբ ժողո-

1 h զկարգաւորեալ և այլս ծանուցանեմք k զկարգաւորեալսն I ձերումրդ Y ձեռումդ M ձերումք UV hcdefghiklmnopqrst ձերում

2 befgq սրբութեանդ Y զև փխ. և OW չիք և CDGHWecdefglmopqrst մայրաքաղաքին b մայրայքաղաքին բացի UVn-ից մնացած Ձեռ-երը մայրաքաղաքային befgq գաւառին

3 V կալ փխ. կացեալ W կացեալ է ի eg չիք և ի bcefgkmpqs և կամ d և փխ. կամ b չիք որ ôl ետ

4 bcdefghiklmopqrst այսորիկ ոչ միաւորեսցի ô միաորեսցի t կամ զի bcdefgkmpq չիք ընդդէմ û կէլիստիւնոսի խորհեցաւ ընդդէմ AIKLMNOPQRSTUXYWcınot կեղիսափնոսի (Ըստ կէլիսաինոսի, կելիստինոսի) BCDEFGJY կեղիսանեոսի e կեղեստոնոսի H կեղիսանենիոսի h r կեղեստինոսի befgq կղեստիանոսի

5 բացի bdefghiloqrt-ից մնացած Ձեռ-երը հռովմայ hloprt դսայ U կայ փխ. սա

6 û գաւառի p գաւառաց եպիսկոպոսաց ê եւ ի փխ. իւիք BE եկեղեցան

7 Yê հաղորդութեանն bcdefgikmpqrst հաղորդութիւն M սստիճան փխ. աստի û անդրէն bcdefghiklmopqrst անդէն իսկ արտաքսեալ R որտաքսեալ

8 UXchkmnprst ի ժողովոյս NYbd eq ի ժողովոյն g ի սուրբ ժողովոյն ê զազդողութիւնն u ազդողութիւն d զաստողութիւն B այդ

9 E չիք և որ Wû մայրաքաղաքացիք o մայրաքաղաքացինքն r զմայրաքաղաքացիքն d ոյք c ուղափառ

10 ô խորհին հաւատոյս ê խորհեն Y չիք խորհին ê նոսա t չիք նոցա eg ձեռամբն Ybefg եղիցին kmps լիցի q եղիցի նա ամենևին bcdefgiklmoprst ամենեւին

11 IJ աշտիճանէն KMRSXYZWêdegbilopqst յաստիճանէն ôûm աստիճանէն b չիք և յաշտիճանէն ld եպիսկոպոսութենէն

12 eg ովանց բացի ırt-ից մնացած Ձեռ-երը ոմանց ô չիք (ոմանք) ի Y եպիսկոպոսք c եպիսկոպոսաց h դտանին (hfq գան) փխ. գտան ի

13 t ի սբբոյ cg ժողովն սուրբ b սուրբ ժողովն սոցա ամենևին որպէս թուեցօ փխ. սուրբ ժողովն M ի բացայկայսն Q ի բացկայտնսն ê ի բայցակայսն b ի բացայկալսն t ի բացակամայսն ôûd աւելուլ

14 kmps բուռնարկեալք փխ. ձեռնարկեալք BCDEFGHê նեստովրի hlo ընթանան

15 ô բաց կալ (b բաց degq բացայ) փխ. բացակայ ô ի ժողովոյն eg ի ժողովն b ժողովոյն blo ամենեւին որք որպէս NO ոչ (b ի բաց) փխ. որպէս KLZô թըւեցաւ kmps թուեալ Qbegq (սուրբ) ժողովս dkmps ժողովոյն G ժողովոն

վոյս, աւտար լինել ի քահանայութենէն եւ յաշտիճանէն ի բաց ան-կանել։

ՅՀԷ (ՅՀԳ) Գ. Որք լամենայն գաւառի վիճակեալք ի Նեստորէ եւ որք ընդ Նեստորին են արգելան ղուղիղ խորհել՝ եւ սոցա զիւրեանց աշտիճանս առնուլ իրաւացուցաք. եւ հասարակաց տիեզերական եւ ուղղափառ ժողովոյն որք զնոյն խորհին եւ որոց խորհեալ է եւ կամ այժմ եւ կամ լետ այսորիկ վիճակեալս լորում եւ իցէ ժամանակի, որոց թեբահաւատեալ են կամ ի բաց կացեալ են կամ զանցեալ են եպիսկոպոսունք զսուրբ կանոնաւք եւ զուղղափառ հաւատովք, համարեցաք մի իւիք ընդ վնասու լինել եւ ոչ իւիք տարազու կամ ժամանակաւ։

ՅՀԸ (ՅՀԴ) Դ. Եթէ ոմանք ի բաց կացեալք լուխտաւորաց եւ իշխեսցեն կամ առանձին [կամ հրապարակաւ] ընդդէմ Կեղեստիանոսի խորհել՝ եւ նոքա անկեալք լիցին ի քահանայութենէն ի սուրբ ժողովոյս։

ՅՀԹ (ՅՀԵ) Ե. Որք ի չար ինչ ի գործս դատապարտեցան առաջի սուրբ ժողովոյն կամ յիւրեանց եպիսկոպոսաց եւ սոցա անկանոնական վասն

1 KLMQRSTXYZ յոտար (Նաև յաւ-տար) t լինիլ ûeghlort ի քահանութենէ IJMT աշտիճանէն KLQ RZô աստիճանէն DGSXYêdeghil mnopqrst յաստիճանէն ê ի բայց անկեալ hl ի բաց անկելով ô չիք ի բաց

3 lRSXYôdeghloq ամենայն p որ (ընդ) EMXYbi ի փխ. ընդ Eûq Նեստորի kmps Նեստորիս

4 chlort արգելեն bq գուղիղն ps ղուղղել û ուղիղ N չիք ղուգիղ խորհել և սոցա ô խորհիլ H աստուծոյ փխ. և սոցա û իւրեանց DEGHKLPRS XZWôêdegbilmor աստիճանս Yûb ps աստիճան

5 bq առնուլս իրօեցուցաք f իրացուցաք k զհասարակաց eg տիեզերաց hılort չիք և (ուղղափառ)

6 km ժողով hılort զնոցայն փխ. զնոյն kmps իցէ փխ. է K չիք է t չիք և (կամ այժմ) b այժմն d յայժմ m չիք այժմ Vm չիք (այժմ) և

7 Yın չիք կամ ô եւ bcdefgkpqs այնորիկ IJôû որում kmprst չիք և hilo իցէ ե փխ. և իցէ hl ժամանակ r իցէ ի ժամանակի ir յորոց hl որոյ ô թէրէհաւատեալ q թերէհաւատեալ d թերայհաւատեալ rt թերահաւատացեալն

8 K չիք կամ ի բաց կացեալ են t կացեալ են եպիսկոպոսունք կամ զանցեալ են զսուրբ eg չիք (կացեալ) են û զանցեալն

9 V' կանոնք բացի cdefghıklmoprst-ից մնացած Ձեռ-երը կանոնովք b կուսականաւք q կուսանաւք փխ. կանոնաւք O ուղափառ ՍՈ ուղղափառ R համարեցաւք

10 b չիք ընդ վնասու..... ոչ իւիք t լինիլ ô չիք լինել bdegkmpqs չիք կամ

12 p եթէ ոք ոմանք սh ոմանց d կացեալ ի յուխտաւորաց ôû ուխտաւորաց

13 W անձին փխ. առանձին Նկատի ունենալով կամ առանձին-ը բառ հունարենի ավելացրինք կամ հրապարակաւ W' ընդդեմ եկեալ եստիանոսի KLQhilo կեղիստինոսի (Նաև կելիստինոսի) hq կեղիեստանիոսի r կեղիստոնոսի t կեղիստիանոսի Y կելիստիանասի բացի NO ûefgkp-ից մնացած Ձեռ-երը կելէստինոսի (Նաև կեղեստինոսի) NO ep կելեստիանոսի û կէլէստիանոսի

14 c լինիցին d եղիցին W իցէն փխ. լիցին VWûbdqt ի քահանայութենէ ûėg և ի սուրբ W չիք ի (սուրբ) GWbcıt ժողովոյն

15 ê որ û ի չար գործ ինչ Ybcdefghik lmepqrst չիք ի (գործս) JLQS Yô ի գործ KMRXZ ի գործք d դատապարտեցին Q ժող[ով]ոյն c չիք ժողովոյն

16 HIJKLMQRSTXYZôêbdegk իւրեանց ûg իւրոց e յեպիսկոպոսաց eg սոցայն կանոնական ilort յանկանոնական h յանկոոնական փխ. անկանոնական

առ ամենեսին անխտրութեանն Նեստորիոս եւ կամ որք նորա հաւատոյն են՝ հաստուցանել կամեցան կամ կամեցին կամ աւրէնս կամ աշտիճան, անաւգտակարք մնասցեն. եւ սոքա եղիցին ոչ ինչ պակաս, քան որք անկեալքն են ի քահանայութենէ, իրաւացի համարեցաք։

ՑԶ (ՑՀԶ) Զ. Նոյնպէս եւ թէ ոմանք կամեցին որ ինչ գրով ասացաւ եւ կարգաւորեցաւ ի սուրբ ժողովոյն որ յԵփեսոս, որով տարազու եւ իցէ շարժել զոր սուրբ ժողովն սահմանեաց՝ եթէ եպիսկոպոսունք իցեն կամ վիճակեալք՝ յիւրեանց ամենեւին անկցին լաշտիճանէն. ապա եթէ աշխարհականք իցեն՝ անհաղորդք լիցին։

1 bcdefghiklmopqrst չիք առ ê ամենիսին cdk յամենեսին ûeg ամենեսեան f ամենիսեան MQSV Wôêbdlq անխտրութեան IJN OWû Նեստորիոսի egi Նեստորի hlor Նեստովրիոս q Նեստերիոս hl չիք և b կամարարբ փխ. կամ որք Ubcefgkpqs հաւատոցն ô հաւատովն û հաւատոյ d հաւատոց m հաւատացն

2 p չիք են û հաւատացեալ (b հաւանել) փխ. հաստուցանել p և փխ. կամ (կամեցին) egl չիք կամ (կամեցին) U չիք կամ կամեցին N չիք կամ կամեցին կամ աւրէնս ht կամեցեն IKLMQRSTX YZ յօրէնս (Նաև. յաւրէնս)

3 GMk յաշտիճան f աշտիճանս HK XY յաստիճան QRSZWôêûdhilmop rst աստիճան hcegnq աստիճանս l աստիճանք ê անաւգտակար t անօղտարարք G անաւտակարք ûklm աւգտակարք M կամ օգտակարք փխ. անաւգտակարք û մնաստեն di սոցա ê եղեցին

4 t եղեն r պըսակ փխ. պակաս b քայն r այս քան փխ. քան Lbcefgikmpq rst որ hlo զոր d չիք որք Wûb անկեալք l ի քահանայութեանն Lc dfbkmops ի քահանայութենէն bq իրաւացի

6 AJKLPSTôûdefns սոյնպէս hlp չիք և (թէ) beghlq եթէ ek ովմանք e կամեցեն Z ոչ (հղ նոր) փխ. որ Q գրովք û ասացաք Xd չիք կարգաւորեցաւ

7 Y ի սուրբ ժողովոյն սահմանեցաւ և կարգեցաւ ի սուրբ ժողովոյն որ եփեսոս bcd ժողովն I որ յեփեսոս.... զոր սուրբ ժողովն ձախ լուսանցքում eg չիք որ JSôû եփեսոս e յեփեսոսի g եփեսոսի

8 ô ժարժել BCDEFGHKQê որ bdef gkmpqs չիք զոր befgkmpqs զըսուրբ bdefgikmopqrst ժողովոյն I չիք ժողովն eg սահմանեացն IV հաստատեաց փխ. սահմանեաց Yg եպիսկոպոսք bq և իցեն

9 t վիճակեալքն W յիւրոց cilps յիւրեանցն dg իւրեանցն IJKLMQRS TXYZôûbek իւրեանց bq յամենեւին d տնկցէն I աշտիճանէն DM NOQSYZWôêbdeghilmopqrst յաստիճանէն Hû աստիճանէն

10 befgq թէ oq յաշխարհականք bcdef gkmpqs իցեն (b և իցէ q և իցեն) ամենեւին (eg ամենեւին նոցա) անհաղորդ (cdefkmps անհաղորդք bq հաղորդ) HYWûn անհաղորդ KLMQRSXZd իցեն փխ. լիցին

ԺԵ

ԿԱՆՈՆՔ ԱԹԱՆԱՍԻ ԳԼՈՒԽՔ ԶԸ.

Ա. Վասն որ յերախայութեան ոք հաղորդեսցի։

Բ. Վասն երախայի որ դիւահար է եւ մկրտել խնդրէ։

Գ. Վասն այսահարի որ աւրէնս խնդրէ։

Դ. Վասն երախայի որ հիւանդանայ եւ ի մտաց թափի եւ մըկրտել խնդրէ։

Ե. Վասն թէ յաւուր տաւնի լինիցի կին ընդ առն իւրում։

Զ. Վասն թէ կին երախայ ի մկրտութեան աւուր լինի ի կանանց կարգս։

Է. Վասն կնոջ որ ծնանի ի պահս Զատկին։

1 Ա կանոնախմբի N-ը մուծված է առաջին վերնագրում՝ *կանոնք ժե աթանասի հարցմունք* n *կանոն սրբոյն աթանասի աղեքսանդրու հայրապետին ունի գլուխս ձը* փխ. *կանոնք.... ձը* Q *աթասի* eg *աթանասի հայրապետին* t *սրբոյն աթանասի* NOPRVeloq *գլուխ* W *հարցումն* փխ. *գլուխք ձը* g չիք *գլուխք* i *ութսուն և ութ* abcdefbkmqs *ձէ (p ձ և է)* փխ. *ձը* g չիք *ձը*

2 Ա չունի ցանկ՝ 2-րդ տողից մինչև 289-րդ էջի 9-րդ տողը or *ոք* փխ. *որ* h չիք *որ* բացի llo-ից մնացած ձեռ-երը *որք* Ibegq *երեխայութեան* KQVWc *յերեխայութեան* Y *յերեխայութեանն* d *յերեխայութիւն* Jôhlor *երախայութեան* beq *որք* փխ. *ոք* Mghlo չիք *ոք* bq *հաղորդէ* eg *հաղորդին*

3 W *վասն դիւահարի երեխայի որ մկրտել խնդրէ* o *վասն դիւահարի ոք մկրտութիւն խնդրէ* G *յերախայի* KNOQTVbcdegbnqr *երեխայի* Y *եղախայից* ê *դեահար* c *դիւահարի,* չիք *է* AKLOQRSe gn չիք *և* b *մկրտութիւն* egt *մկրտել*

4 բացի Yobdegkmnpqs-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *վասն* Ô *այսահարէ* b *այսայհարի* ô չիք *որ* IKLMQRS TYZiq *յօրէնս (նաև յաւրէնս)*

5 G *յերախայի* I *երայխայի* NOQTVW bcdegq *երեխայի* ô *էր[ախ]այի* E *հիւանդայ* ort չիք *ի* ô *խելաց* փխ. *մտաց* cegot *մկրտիլ*

7 d *վասն յաղագս* ռացի eg-ից մնացած ձեռ-երը *յաղագս* ô *յաղագս լինիցի կին ի աւուր տօնի ընդ առն իւրում* ILbegbk *աւուր* dl *լիցի* t *կինն* W *ընդ* կրկնված է d *իւրոյ* eg *իւր* bq չիք *իւրում*

8 ռացի eg-ից մնացած ձեռ-երը *յաղագս* qt *կինն* IKNOQRTVXYWcdegqr *երեխայ* b *յերեխայ* t *յերախայ* Yê *ի մկրտութեանն* c *աւրն* t *աւուրն* KLMQRSTXYZôbefgq *լինիցի* GU begınqrt չիք *ի (կանանց)* hlo *կանանցն* a *կանանց* կրկնված է eg *կանաց* bq *կենաց* փխ. *կանանց*

9 bqr *կարգ* cdt *կարգի* eg չիք *կարգս*

10 բացի HWegbn-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *վասն* t *կին* b *կին որ ոչ ի ծնունդս ծնանի ի պահս զատկին* փխ. *վասն.... զատկին* Q *ծնանին* d *ի պահքս սուրբ զատկին* hlo *ի պահսն*

Ը. Վասն որ հիւանդանալ ի պահս Զատկին։

Թ. Վասն որ կոչեն զվիճակեալն ի զուգաւորել որոց խնամութիւն ի միջի կայ։

Ժ. Վասն աշխարհականի որ յերագս լինի եւ խնդրէ հաղորդել։

ԺԱ. Վասն որ լիւր միտս չէ եւ սպանանէ զինքն։

ԺԲ. Վասն առն որոյ կինն ալսահարիցի։

ԺԳ. Վասն ոչ մերձենալոյ առն ի կին իւր լաւուր շաբաթու եւ կիւրակէի։

ԺԴ. Վասն որոշելոյ զԱրիանոսն յորժամ պատարագ մատչի։

ԺԵ. Վասն որք միայն մտաբերեն գործել զմեղս։

ԺԶ. Վասն որ զազգական կին առնեն։

ԺԷ. Վասն ոչ ամուսնացուցանել զհարազատաց որդիս։

ԺԸ. Վասն ոչ առնել առն զքենի իւր կին։

ԺԹ. Վասն որ ի հեթանոսութեան զազգական կին առեալ իցէ։

1 Zbq յաղագս բացի egn-ից մնացած ձեռ-երը չունեն վասն A 1-ին տողը ձախ լուսանցքում Q 1-ին տողը ներքևի լուսանցքում r չիք 1-ին տողը R հիւանդանաց e որ ի հիւանդանալ ի f հիւանդա hl ի պահսն d սուրբ զատկին ı զատկի kmps եթէ (k թէ) տկար իցէ և մաշեալ ի պահս զատկին փխ. վասն... զատկին ab 1-ին տողը դրված է 3-րդ տողում 2-րդը՝ 1-ին

2 բացի eg-ից մնացած ձեռ-երը յաղագս k որ կրկնված է ô գոչեն ê կոչին efg զվիճակելն hlo զվիճակեալս Yôg ի զուգաւորութիւն ı որ փխ. որոց êı խնամութիւնն cs խնամաւորութիւն

4 բացի egn-ից մնացած ձեռ-երը չունեն վասն brt յաշխարհական cdhiklm pqs աշխարհական beq իւր (m ps որ) փխ. որ IJLMQRSTUVXY ZW երագս ô որ ի երագս bg յերագի eq յերագիս BCDEGHê չիք և խնդրէ kmps չիք և խնդրէ հաղորդել f անգրէ փխ. խնդրէ Wb gq հաղորդ hlo հաղորդս rt հաղորդիլ

6 բացի egn-ից մնացած ձեռ-երը չունեն վասն IJKLMQRSTVYZôd իւր ê յիւրում begq չիք յիւր U միտ Un ոչ է OW չիք և a սպանէանէ c սպանէ

7 ê չիք առն hlo որ փխ. որոյ AIPVb ilops կին EIIMegmnps այսահար իցէ q այսահարեսցէ b այսահար իցէ այսպիսիւ ilort այսահարի

8 befgq չիք ոչ AFIJKMOPVSg մերձանալոյ d մերձելոյ Gêabq առ փխ. առն f առնն Gêar չիք ի XYê կինն r զկին ê իւրոյ o աւուր bq աւրն ekmps շաբաթի q շաբաթ

9 R կիրակէ o կիրակէյի h ի կիւրակէի բացի YWafhlmor-ից մնացած ձեռ-երը կիրակէի

10 Wı զարիանոսսն bhlprt զարիոսն ð որժամ kmps մատուցանեն

11 U [մ]տաբերեն d մտայբերեն H գործեալ b զգործեալ d գործեն q զմեղս գործել Un զմեղսն b մեղսն d ըզմեղըս

12 ô ոք փխ. որ բացի hılort-ից մնացած ձեռ-երը որք O զազգկական b զազգայկանին d զազգականն eg զասկականի hlo զազգականս q զազգականին bq զկինն ôt առնու efgq առնէ ı առնուն r առնել d առնել մեզք են

13 b ամուսնացելոցն d ամուսնացել e ամուսնացուցանելու fq ամուսնացուցանելոյ g ամուսնացելու ōbq զհարազատ eg զհարազանց f զհարազաց km հարազատաց ps հարազատ bq որդին egirt որդի

14 hlo չիք ոչ b չառնել V առնեն r առնէ bqr չիք առն d զքենին առն n զքենին hloq զքէն eg զքէն իւի ի կնոջէ ô զքէնին իւր ի կին ունել փխ. զքէնի իւր կին rt իւր ի կին (t կնութիւն)

15 bdr որք Yêacikmrs ի հեթանոսութեանն b հեթանոսական chlo զազգականն d զազգական իւր կին b զազգայկան կին զազգայկանի առեալ իցէ V արարեալ փխ. առեալ

Ի. Վասն կնոջ որոյ այրն խառնագնաց է։

ԻԱ. Վասն որ չիցէ յարս։

ԻԲ. Վասն երախայի որ զկին թողեալ եւ այլ արարեալ եւ մըկրտել խնդրէ։

ԻԳ. Վասն՝ որոյ կին իւր հաշմեսցի եւ յորդորէ զայր իւր այլ կին առնել։

ԻԴ. Վասն առն որոյ կին պոռնկեսցի եւ աղաչեսցէ զայր իւր չթողուլ ի բաց։

ԻԵ. Վասն յանցաւորի որ անհաղորդ է եւ մահու ցաւք հասանիցեն։

ԻԶ. Վասն որ ընդ անասնոյ պղծիցի եւ կին խնդրէ առնել։

ԻԷ. Վասն անասնոյ որ զմարդ սպանանէ։

ԻԸ. Վասն կնոջ որ բռնադատիցի ամուսնանալ եւ անձնասպան լինի։

ԻԹ. Վասն եղբաւր որ զեղբայր իւր՝ ի փախստականի՝ դառնալ եւ սպանանէ։

1 i այր իւր b խառնակսն գնացէ d խառնայգընաց է egq խառնագնացէ 1 խառնայդնաց է Ri չիք է
2 F ոչ իցէ bq ի յայրս (WNOcil ort յայրս egb այրս) փխ. յարս
3 NOVWbcdqr երեխայի b չիք որ X զ-[կ]ին Zbcpqt զկինն Un թողեալ է և B այղ o ա[յ]լ արարալ hlo յայլ t զայլ q մկրտեալ rt մկրտիլ
4 mr խնդրել
5 ı որ փխ. որոյ BCEF կինն (իւր) o իւ[ր] U հայտեսցի (b հաշւեսցի) փխ. հաշմեսցի G յորդորել p որդորէ ır այր d չիք այլ
6 t առնել այլ կին êhlo առնուլ
7 Y չիք վասն bq այրն փխ. առն NO Wêacd չիք առն kmps կանանց որ փխ. առն որոյ կին eg որ կին իւր փխ. որոյ կին bq կինն իւր պոռնկեսցի IJLZocflot կինն h որոյ կինն որոյ d պոռընկեսցի eg պոռընկի n պոռնկեսցէ f աղաչիցէ bq զայրն hlo թողուլ b չթողեալ t չթողուլ զնա ի բաց
9 ôêegm անցաւորի DGH անցաւոր խորան հաղորդէ abcefgkmpqs որ մահու ցաւք (befgq ցաւ) հասանիցեն (b դիպաւ eg հանդիպեցաւ f հանդիպիցեն q հանդիպեսցի) և անհաղորդ է (eg և անհաղորդիցէ) փխ. որ... հասանիցեն M յանհաղորդէ r և ի մահու t և ի ցաւ մահու KQ մահացաւք Hê մահացուօք d որ մահու ցաւք հասանիցեն և հաղորդ է X հասանիցին t հասանիցէ BCDEFGJRo հասանիցեն փխ. հասանիցեն
11 բացի Eegmnqt-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն b որ՝ կրկնված է չիք ընդ, kmps անասնոց HUêadhl ort պղծի b պղծիցէ KLQRSTX Yô կինն ê զկին b կին իւր խնդրէ irt խնդրեսցէ Wcghln առնուլ ê առնելոյ bq այր փխ. առնել irt չիք առնել
12 kmps անասնոց bq զմարդն d մարդ b 12-րդ տողը դրված է 285-րդ էջի 1-ին տողի տեղը և ընդհակառակը
13 bq կնոջն b բռնայդատեսցի q բռնադատեսցի o խառնադատիցի փխ. բռնադատիցի abdefkpqs յամուսնանալ b զանձն սպանանէ q զանձնասպան d յանձնասպան ABC FU անձնսպան eg չիք և անձնասպան
14 hlo լիցի begq չիք լինի
15 բացի êbegnq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն ê վասն եղբօր փախստականի որ դառնայ և սպանանէ զհալածիչ եղբայրն hılort եթէ այր (ps ողբայ) փխ. եղբաւր n որ եղբայր զեղբայր բացի êeg.ից մնացած Ձեռ-երը եղբայր ô չիք որ V զեղբայրս X զեղբար q զեղբաւր F չիք իւր DH իւ փխ. ի eg չիք ի X ի փախստական b ի փախուստ և դառնա egq փախուստ f ի փախստի d ի փախըստակ զնէ և դառնայ eg առնէ փխ. դառնա Hcd չիք և

Լ. Վասն որ զծառայ իւր հարկանէ եւ սպանանէ։

ԼԱ. Վասն որ ի գողութեան սպանանէ։

ԼԲ. Վասն քահանայի որ աւազակաց ընդդիմասցի եւ սպանցէ զոք։

ԼԳ. Վասն որ յերախայութեան զեղբայր իւր սպանանէ եւ մկրտել խնդրէ։

ԼԴ. Վասն որ դիւահարի եւ սպանանէ զոք։

ԼԵ. Վասն որ զմահապարտ ոք սպանանէ։

ԼԶ. Վասն որ անլուսութեամբ լան զմեռեալս։

ԼԷ. Վասն որ յերախայութեանն ոչ կամէր մկրտել։

ԼԸ. Վասն որ ի ժամ մահուն կապեցաւ բերանն եւ միայն ակնարկէ եւ խնդրէ մկրտել։

1 br չիք վասն... և սպանանէ Y չիք վասն d զծառայն g չիք հարկանէ և ê վասն այնմիկ որ զծառայն իւր հարկանելով սպանանէ

2 Y չիք վասն ê վասն այնմիկ որ ի IJ որ զծառայ ի գողութեան Pd ի դողութիւն Y ի գողութեանն bq ի գողութեան իւր սպանանի (q սպանանէ) eg ի գողութեան զմարդ սպանէ (e սպանանէ) NOô սպանէ ê սպանանի d սպանի t սպանանէ ոք զգողն

3 Yôgkmpqs քահանայից b վասն որք ի քահանայիցն որք o որ ի աւազակաց b աւազակացն hlor աւազակ t աւազակք b դիմասցի d qs ընդիմասցի t ընդդիմասցին Hhl սպանանէ

4 begq չքի զոք t զոք ի նոցանէ

5 Y չիք վասն e վասն այնմիկ որ bq չիք որ H որ ի IJXôehlop երախայութեան OVWec յերեխայութեան Y յերեխայութեանն bgq երեխայութեան t յերախայութեանն ê զեղբայրն t չիք իւր Ṽg սպանէ ô զսպանանէ blo սպանցէ cd ot մկրտիլ b մկրտեալ q մկրտ[?] eg չիք և մկրտել

6 begq չիք խնդրէ

7 ê վասն այնմիկ որ bq որոյ փխ. որ Meg չեք որ ô դիւահարի որ t դիւահար է begq որ փխ. և M սպանցէ Vl սպանէ q սպան r ըսպաննէ s սպանաէ Un չիք զոք

8 ê վասն այնմիկ որ egr որք (q ոք) փխ. որ b չիք որ NOW մահապարտ d զմահայպարտ o զմահապատ eg չիք ոք 10 սպանէ t ըսպանցեն U այս վերնագիրը չի գրված թեև տեղը բաց է թողնված

9 ê վասն այնոցիկ որք bdr որք Jqr յանյուսութեամբ b լան յուսայհատութեամբ լան l յանուսութեամբ hlo զմեռեալն rt զմեռեալսն de զմեռեալս իւրեանց

10 IJKLMNOPQRSTVXYZWo վասն որ յերախայութեանն (lô երախայութեան NOPRY յերեխայութեանն Q յերախութեան SX յերախայութեան W յերեխայութեան) ոչ կամէր մկրտել և յանկարծ (JJo անկարծ) անկցի ախտ (JKLM չիք ախտ) մահու և (W չիք և) խնդրէ մկրտել (w մկրտել խնդրէ o մկրտելոյ) փխ. վասն.... մկրտել ê վասն այնմիկ որ Fêhl no յերախայութեան abcfkmqs ի կենդանութեանն (degp ի կենդանութեան) փխ. յերախայութեանն êcdoqrt մկրտիլ kmps մկրտել և ի ժամ (ps ժամու) մահուն (m մահուան) խնդրէ փխ. մկրտել n չէ վերնագիրը տրված է երկու ձևով A-ի նման և A-ից տարբեր բերում ենք վերջինը՝ վասն երախայի եթէ յերախայութեանն բազմամեղ իցէ և յանկարծակի ի մահուն ի հարկէ կամիցի առնուլ զմկրտութիւն

11 abdefghilnoqrt չունեն վերնագրի N-ը ԼԸ, ԼԷ և ԼԸ վերնագրերը միացված են մեկ N-ի՝ ԼԷ տակ, սակայն բնագրում այդ երկու վերնագրերին համապատասխան, առանձին-առանձին հոդվածներ կան ê վասն այնմիկ որ kmps չիք վասն բացի IJKLMNOPQRSTVXYZWô-ից մնացած ձեռ-երը և փխ. վասն որ F չիք ի h չիք ժամ bn մահուան d մահոյն q մահուամբն hlo լեզուն փխ. բերանն բացի IJKLMNOPQRSTVXYZô-ից մնացած ձեռ-երը չունեն և eg չիք և միայն... մկրտել՝ առք 12-րդ bh ակնարկէր

12 b խնդրէր bcdort մկրտիլ RXY ըսպանանել փխ. մկրտել

ԼԹ. Վասն մանուկ մկրտելոյ։
Խ. Վասն որ ընդ սահմամբ մեռանիցին։
ԽԱ. Վասն գազանաբեկի։
ԽԲ. Վասն քահանայի որ ի թողեալ կին դառնայ։
ԽԳ. Վասն քահանայի ոչ թողուլ զկին։
ԽԴ. Վասն որ յանգէտս սպանանէ։
ԽԵ. Վասն որ որոշեալն եղեւ։
ԽԶ. Վասն քահանայի որ երդնու։
ԽԷ. Վասն ոչ երդնլոյ քահանայի։
ԽԸ. Վասն քահանայի որ ակամայ երդնու։
ԽԹ. Վասն որ ի սուտ քահանայէ մկրտի։
Ծ. Վասն որ ի լուծեալ քահանայէ մկրտի։
ԾԱ. Վասն ոչ առնել քահանայ զխեղն։
ԾԲ. Վասն քահանայի որ տկարացի։
ԾԳ. Վասն քահանայի որոյ կինն առ դիւթս երթայ։
ԾԴ. Վասն որ երախայ մեռանի ի ծուլութենէ քահանային։

1 cd վասն մկրտելոյ զմանուկ (d զմանուկն) m վասն որ մանուկ n վասն թէ մանուկն դժուարածին լինիցի եթէ կարէ տալ ի նմին աւուր մկրտութիւն փխ. վասն մանուկ մկրտելոյ

2 o վասն որ ի ընդ ê վասն այնոցիկ որք Y [ո]ր n վասն մանկանն որ NOWbrt չիք ընդ RXôdqrt ըստեամր So մեռանիցեն n մեռանիցի

3 Sôdl գազանայրեկի

4 e որ դառնա ի թողեալ կինն դառնայ Yrt չիք ի Lbfgq կինն êh lo կին (ê կինն) իւր դառնայ t զկին իւր կրկին դառնայ Q չիք վասն.... դառնայ

5 DGê որ ոչ ır և ոչ hl որ փխ. ոչ Hê hl թողու S թուղուլ Jbq կին d զկինն êblot զկին (ê զկինն) իւր b խզ վերճագիրը կրկնված է։

6 e վասն այնմիկ որ bq որո EHMS oq անգէտս ûeg անգէտ n յակամայ փխ. յանգէտս V սպանանեն t ըսպանանէ զոք

7 ê վասն այնմիկ որ r որք FWôbghl oq չիք որ ̄ıegq որոշեալ km ps վասն որ որոշեալն եգև և (km և որ) որոշեացն մեռցի n վասն որ ի քահանայէ որոշեալ եգև K չիք վասն... եգև

8 W երդուաւ

9 t որ փխ. ոչ eg երդնուլ r յերդնելոյ X երդնչոյ (cd խնդրելոյ) փխ. երդնլոյ ôht քահանային b վասն երդուեալ քահանային n վասն զի քահանայի վկայել և երդնուլ ոչ է պարտ

10 e [ո]ր lVYêbeg յակամայ G կամ փխ. ակամայ W երդուաւ n ակամայ առ վիշտս երդնու r վասն որ յակամայ երդնու քահանայն

11 ê վասն այնմիկ որ Y հահանայի է blo քահանայէն lo մկրտին b քահանայէ երդնու և մկրտի

12 ê վասն այնմիկ որ e ի ծուլեալ hlo քահանայէն hl մկրտին b մկրտի նզովեալ եղիցի

13 ê առնելոյ R ունել փխ. առնել r քահանայի BEFG զղխեղն be gq զխեղս

14 GH քահանայ eg տկարանայ bq տկարացի ի ցաւոց հի․անդացեալ (q չիք հիւանդացեալ) փխ. տկարացի

15 AIJOPUVWır չիք վասն BENQRY acfhqt քահանայ b չիք քահանայի e որ քահանայի փխ. քահանայի որոյ DGHUôêbcdghlnoqrt որ փխ. որոյ dhlo կին bq կինն (q կին) նորա առ o ի փխ. առ Udn առ դիւթսն

16 n վասն զի եթէ երախայ ô չիք որ t որ թէ մեռանի երախայ e երախայի որ UVYWbcegiqr երեխայ U մեռանի որ ի A ի ծուղութենէ JVaıkmprs քահանայի hlo քահանայից g չիք քահանային

ԾԵ. Վասն առն որոյ կինն հիւանդանայ։
ԾԶ. Վասն կնաթողի։
ԾԷ. Վասն կնաթողի որ այլ կին առնէ։
ԾԸ. Վասն կնոջ որ յաւտար յառնէ բռնադատեալ եղեւ։
ԾԹ. Վասն որ ղկին զամուլ թողու։
Կ. Վասն ոչ հաղորդելոյ կնահանի։
ԿԱ. Վասն կնոջ որ պոռնկի ընդ արամբ։
ԿԲ. Վասն որ խնդրէ թողուլ զկին իւր։
ԿԳ. Վասն առն եւ կնոջ որ ի պատճառս հաւատոց կամին մեկնել ի միմեանց։
ԿԴ. Վասն որ զկին իւր թողու եւ այլ առնէ։
ԿԵ. Վասն որ զկուսութիւն խոստանայ պահել։
ԿԶ. Վասն որ զայրի կին առնէ։
ԿԷ. Վասն որ զերկրորդ կին առնէ։
ԿԸ. Վասն որ ղկնի մկրտութեանն սրբութեամբ եկաց։

1 bmpq *որ* փխ. *որոյ* do *կին* q *կինն իւր* kmps *հիւանդանայ կամ ուրկանայ կամ ղիւահարի*
2 dk *կնայթողի* n *վասն կնաթողի որ այլ կին առնէ* Uq չիք *վասն կնաթողի*
3 de *կնայթողի* o *որ ի այլ* Q *յայլ* ê *զայլ* Yt *առնու* l *առնէն* n *առնէ և թողեալն մեռանիցի յետ առնելոյն* փխ. *առնէ*
4 H չիք *որ* b *կնոչն* odioq *աւաար* (Նաև *օտար*) n *յաւտար* կրկնված է IJLMQRSTXZoeacdefikmnp *առնէ* N *յառ* b *այր* q *այրէ* acdkmps *բռնադատի* b *բռնայղատեալ* befq *է* փխ. *եղև* acdgkmpqs չիք *եղև*
5 ê *վասն այնմիկ որ* bq *ղամուլ կինն* efg *ամուլ* (f *զամուլ*) *կին* Wacdkmpst *ամուլ* KRXY *թողուլ* b *թողուն* n *թողու և այլ կին առնու* փխ. *թողու*
6 R *որ* փխ. *ոչ* d *հաղորդել* Sd *կնայհանի* ê *զկնահանս* n *հաղորդելոյ յետ կնահանի*
7 AIJKLMNOPQRSTUVXYZWio չիք *վասն* HOSWoêdefgpqs *արեամբ* b չիք *վասն.... արամբ*
8 ė *վասն այնորիկ որ* d *որոյ* փխ. *որ* ês *զկինն* d *զկիւն* k *թողու* êhlo չիք *իւր* kmps *իւր և զայլ արդարութիւն կատարէ* փխ. *իւր* n *վասն կնաթողի որ խնդրիցէ ընդ կնոջ կեալ* b չիք *վասն... զկին իւր*
9 բացի oêbegkmnpst-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* k *վասն որ առն ի կնոջն* eg *առ* փխ. *առն* b չիք *առն և* begqs *կնոջն* c չիք *ի* IJKLMQRSTXYZôabeg *հաւատոյ* q *հաւատ* oacdkmps չիք *կամին*, *մեկնին* Vêft *մեկնիլ* begq չիք *մեկնել*
10 begq չիք *ի միմեանց*
11 ê *վասն այնմիկ որ* Qbq *զկինն* eg *կինն* Qbeգq չիք *իւր* b *թողուն* ê *զայլ* d *յայլ* hl *զայլս* o *այլս* r *այլն* bq *այլ է* փխ. *առնէ*
12 ê *վասն այնմիկ որ զկուսութիւնն* eg *կուսութիւն* R *խոստանայ* f *պահեալ* g չիք *պահել*
13 ê *վասն այնմիկ որ* Qe *կինն* KLMORSTUXYZô *առնիցէ* ırt *առնու* n *վասն որ ի կուսութեան կին առնէ և այնու կամիցի քահանայ լինել* b կզ վերնագիրը կրկնված է
14 ê *վասն այնմիկ որ* b *վասն այն որ զերկու* d չիք *որ* acdıkmprst *երկրորդ* efgq *երկու* hlo *երկրորդի* cd *առցէ* rt *առնու* բացի êbegi-ից մնացած Ձեռ-երը *առնիցէ* U չիք *վասն... առնէ*
15 ė *վասն այնմիկ որ* b *վասն այն որ* H *զկինի* CDFGHIJKLMQRSTUXYZWoêd *մկրտութեան* hlo *մկրտութեամբ* e *սրբութեամբ է* d *սուրբ* bq *կացեալ է* e *կացեալ* h *կաց* ilort *կայ* g չիք *եկաց* kmps *եկաց պարտ է քահանայ լինել* փխ. *եկաց* n *վասն եթէ ոք յերախայութեան անցաւոր եղև ի մեղս և ղկնի մկրտութեան սրբութեամբ եկաց և այնպէս կամիցի քահանայ լինել*

ԿԹ. Վասն քահանայի որ կին առնէ։
Լ. Վասն քահանայի որ զինքն կտրէ։
ԼԱ. Վասն քահանայի որոյ ընդ ձեռամբ մահ գործի։
ԼԲ. Վասն քահանայի ընդ որոյ ձեռն լանդէտս մահ գործի։
ԼԳ. Վասն քահանայի որ ի խրատել զոք՝ հարուածովք մահ գործի։
ԼԴ. Վասն քահանայի որոյ կինն ի գերչաց պղծիցի։
ԼԵ. Վասն ոչ ըմպել զպղծեալ գինի։
ԼԶ. Վասն որք երդմունս գրեն։
ԼԷ. Վասն որք ուլն կապեն զարիւն արգելլոյ։
ԼԸ. Վասն դեղահատաց։
ԼԹ. Վասն չմկրտելոյ զայսահար մինչեւ սրբեսցի։
Խ. Վասն չտալոյ դիւահարի աւրէնս մինչեւ սրբեսցի։

1 begq *քահանայից* e *դկին* t *առնու*

2 befgq *կտրէ զինքն* R *կարէ* փխ. *կտրէ*

3 GLoêbegq *որ* փխ. *որոյ* ւr *քահանայի որ ընդ որոյ ձեռն* DH *որոց* cdfkm ps *ընդ որոյ* beghloq չիք *ընդ* bq *ձեռամբն* d *ձեռնեամբ* hlot *ձեռն* n *ձեսամբ իւր եղելոց մահ գործի* Lôêbegbilq *գործէ*

4 ôt *որ ընդ* փխ. *ընդ որոյ* bi *քահանայի որ ընդ որոյ (i որս)* NO Wg չիք *ընդ* Ug *որ* (acghklmop rs *որս)* փխ. *որոյ* abcefgbklmopq rst չիք *ձեռն* J *ձեռամբն* DG *հանդետս* H *հանդէտս* IMbfghloqr *անդէտս* J *դէտս (*n *յակամա)* փխ. *յանդէտս* d չիք *յանդէտս* ôêchiloq rt *գործէ*

5 ê *ընդ* փխ. *ի* VXa չիք *ի* deg *խրատելն* b *խրատել զանդէտս զոք* I *զովք* cd *հարուածով* g չիք *հարուածովք* oêbceq *գործէ* n *վասն քահանայի կամ վարդապետի որ զաշակերտն իւր հարկանէ թէ մահ գործի*

7 KMQRXYZôcdimt *որ (*S *որի)* փխ. *որոյ* bfq *կին* bq *ձի* փխ. *ի* e *գերչացն* acdhklmops *պղծի* bq *պղծեսցի*

8 ê *ըմպելոյ* q *ըմպեալ* H չիք *ըմպել* Y *զգինի պղծեալ* bq *գինին*

9 ê *վասն այնոցիկ որք զերդմունս* bq *որ* b *երդումս* egi *յերդմունս* n *երդմունս և պահպանութիւնս գրեն* r *դրեն (*t *դնեն)* փխ. *գրեն*

10 բացի NOVZWôêbegnprt-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *վասն* ê *վասն այնոցիկ որք* Mê *զուլն* eg չիք *կապեն* MQVct *զարիւնն* eg *զայրունն* q *զայրին* G *որգելլոյ* bdbilpq *արգելոյ* eg *արգելու*

11 d *դեղայհատաց* e *դեղայհատած* g *դեղահատած* hlo *դեղահատացն* b *վասն դեղայհատաց որ այսպիսիւ են* kmps *վասն դեղահատաց և թովչաց* n *վասն թովչաց դեղահատաց*

12 բացի DGHZoêbdegkmnp-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *վասն* DGHZb kmp *մկրտել* t *ոչ մկրտել* բացի êdegn-ից մնացած ձեռ-երը *չմկրտել* o *զայսահարսն* b *զայսայհարն* deg *զայսահարն* q *զայսահարին* hlo չիք *մինչև սրբի* ABCDEFHN OPUVginr *սրբի* G սկզբում գրել են *մկրտի* հետո ուղղել *սրբի*

13 բացի DGHZôêegkmn-ից մնացած ձեռ-երը չունեն *վասն* DGHZ km *տալ* ht *ոչ տալ* ê *ոչ տալոյ.* բացի g-ից մնացած ձեռ-երը *չտալ* b *այսայհարին (*cgq *այսահարին)* փխ. *դիւահարի* KLMRSTXYZ *յօրէնս (*նաև *յաւրէնս)* o *օրէն* èr *զօրէնս* befgq *հաղորդ* փխ. *աւրէնս* Wbgq չիք *մինչև սրբեսցի* hl *սրբեսցին* ABCDEFGHJNOPQ UVWfinr *սրբի* 13-րդ տողի վերնագրի փոխարեն cd-ն ունի երկու վերնագիր հետևյալ հերթականությամբ՝ *ԽԹ. Թէ ով (*c չիք *ով) որ թովիչ է կամ ձեռնածու (*d *ի ձեռն) Ծ. Թէ որ յերախայից (*c *յերեխայից) դիւահար է.* *ԽԹ*-ը վերնագիրը նոր է, իսկ *Ծ*-ն 13-րդ տողի վերնագրի այլ խմբագրությունն

ՁԱ. Վասն դիւահարի յիշատակ կատարելոյ։

ՁԲ. Վասն մկրտելոյ զհեթանոսս թէպէտ եւ կինն ոչ մկրտիցի։

ՁԳ. Վասն չհաղորդելոյ ուրինաց որ մօգի կին է։

ՁԴ. Վասն որ պանիր տան գողոց։

ՁԵ. Վասն քահանայի որ ի մկրտելն զիւղն ոչ ունի։

ՁԶ. Վասն յանցաւորի որում ցաւք մահու հասանեն։

ՁԷ. Վասն որ յերախայութեանն եւ յետ մկրտութեանն մեղաւոր է եւ մահ հասանէ։

ՁԸ. Վասն ամենեւին ոչ երդնուլ քահանայի։

Կանոնք Աթանասի

Ի ժամանակին յայնմիկ երեւեցաւ այր մի Գորգիոս անուն, արիանոս, ի Կապպադովկիա եւ հասեալ յԱղեքսանդրիա շփոթէր եւ

1 բացի oêegn-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* oê *վասն հարցումն դիւահարի* A—Weghilmort *հարցումն* փխ. *վասն* hl *և յիշատակ* r *զյիշատակ* W' *կատարելոց* abcdefgkmpqs *կատարել* o *վասն դիւահարի առաքինոյն եթէ պարտ է ի վաղճանի նորա յիշատակ կատարել*

2 L չիք *վասն, չմկրտելոյ* abcdefgikm pqrst *զհեթանոսս* (g *զհեթանոս*) *որ* (cdf չիք *որ*) *ամուսնով* (egq *ամսով* b *ամսովն*) *թէպէտ* hlo *որ թէպէտ* Wg չիք *թէպէտ* .. *մկրտիցի* CDGH *կին* hlo *ամուսնովն* փխ. *կինն* abcdeflkmpqrst չիք *կինն* ê *մկրտեսցի* abcefhklmopqs *մկրտի* n *կամեսցի* փխ. *մկրտիցի* d *մկրտի ի միասին*

3 բացի DGHoêegknpt-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* DH *հաղորդել* G *հաղորդելոյ* ê *ոչ հաղորդելոյ* բացի ô-ից մնացած Ձեռ-երը *չհաղորդել* eg *չմկրտելոյ* փխ. *չհաղորդելոյ* eg չիք *ուրինաց*, RXY չիք *որ* abcdfhiklmopqrst *չմկրտել* (ac dm *մկրտել* k *կրտել* p *կտրել* s *չկարել* t *ոչ մկրտել*) *որ մօգի կին իցէ* փխ. *վասն.... մօգի կին է*

4 t *վասն այնոցիկ որք* բացի befgn qt-ից մնացած Ձեռ-երը *որք* t *գողոց ունել*

5 beg *քահանայից* ôbq չիք *ի* b *զմկրտելն* DG *զիւղն* (H *զիւղն*) փխ. *զիւղն* b *ունին* V *ընդունի* փխ. *ունի* d *ոչ ունի ընդ իւր*

6 t *յաղագս* cd *որոյ* hlo չիք *որում* befgiqrt *որ* փխ. *որում* befgq *մահու ցաւ* (f *ցաւք*) D *հատանեն* (begq. *հանդիպի*) փխ. *հասանեն* kmps *հասանեն և ուրէնս խնդրեն* փխ *հասանեն* n *յանցաւորի ի մեռս որում ցաւք մահու հասանեն եթէ պարա է ուրէնս տալ* փխ. *յանցաւորի... հասանեն*

7 n *վասն երախայի որ յետ մկրտութեան մեղուցեալ է և մահ հասանէ և խնդրէ ուրէնս* փխ. *վասն... հասանէ* b *վասն յաղագս* ê *վասն այնմիկ որ* բացի êegn-ից մնացած Ձեռ-երը *յաղագս* ôb չիք *որ* eg *նորա* փխ. *մկրտութեանն* abefgkmpqs *մահ* (b *մահու*) *հասանէ և մեղաւոր է* cd չիք *մեղաւոր է և*

8 DG չիք *է* hlo *մինչև* փխ. *և մահ հասանէ* e *հասանի*

9 b *յաղագս* բացի êegn-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* e *ոչ երդնլոյ* b *ոչ երդուլ* egq *քահանայից* n *վասն քահանայի որ նմա ամենեւին երդնուլ ոչ է պարտ* W չիք *վասն.... քահանայի*

10 ABCDEFGHUWûadefghiklmopqrst չունեն երկրորդ վերնագիրը. մի քանի Ձեռ-երում վերնագիրը տարբեր է՝ o *կանոնք աթանասի հարցմունք և պատասխանիք աթանասի հարցմունքն* e *սահմանք և կանոնք աթանասի արարեալ հարցմամբ և պատասխանիւ ի գլուխս ձ և ը* b *բան և կանոնք հարցական և շահօէտ հոգեւորական* c *յառաջաբան կանոնացս աթանասի* n *նախադրութիւն կանոնիս սրբոյն աթանասի*

11 ı չիք *ի* ALMNOPQRSTUVXYZW ôn *ի* (T չիք *ի*) *ժամանակի* t *այր մի յարիանոսաց գորգիանոս անուն ի կապադովկիայ* ceg *գորգիանոս* b *գորգիանոս*

12 gh *արիոս* ı չիք *արիանոս* b *արիոսից աշխարհէն կապայդակիայ* q *արիոսի ի յաշխարհէն կապադոկիայ* ê *արիանոսի ազանդովն ի կապադովկիայ* t *ի պադովկիայ* eg *շփոթ՝ երեեալ*

շարժէր զքաղաքն։ Եւ անաւրէն իշխանք քաղաքին, զոր մերժեալ էր յեկեղեցւոյ երանելւոյն Աթանասի, ձեռնտու լինէին աղանդոյն եւ յարուցեալ ամբոխ սաստիկ ի վերայ սրբոյն Աթանասի, հալածական առնէին ի հայրապետական աթոռոյն։ Սակայն մեծ մասն քաղաքին դիմադարձ լինէին աղանդոյն, իսկ ամբարիշտն Գորգիոս մեծամեծ իշխանացն սաստիւ ժողով արարեալ ի հռչակաւոր քաղաքն Սելեւկիա, զհայհոյութիւնն Արիոսի հաստատէր։ Իսկ երանելին Աթանաս յորդաբուխ արտասուաւք գոչէր առ Աստուած սատարութեամբ սրբոց ճգնաւորաց եւ բազում միայնակեցաց, յորոց միջի բնակէր սուրբն. եւ վաղվաղակի բառնայր ի միջոյ։ Իսկ սուրբն Աթանաս դառնայր յաթոռն իւր եւ լուսաւոր վարդապետութեամբն իւրով ածէր զմոլորեալսն ի հաւատոյ ճշմարտութիւն, աւանդելով եկեղեցւոյ զհարցականն եւ զպատասխանականն՝ բանս կանոնականս, գլուխս ՁԸ։

ՅՁԱ (ՅՀԷ) Ա. Հարցումն. Եթէ մանուկ երախայ կատարեալ իցէ եւ դիպլիցի

1 ô ժարժէր ê շար t իսկ փխ. և DG Hôê անաւրէնք (Ցանւ անօրէնք) d անարէն փխ. անաւրէն hlo որ
2 Yûbefgh!oqt երանելին աթանաս բացի AL-ից մնացած Ձեռ-երը երանելոյն NOUW ձեռնատու Uên լինէր (n լինէին) և նա (n նոքա) աղանդոյն egt աղան-դոյն նորա (t նորին) և
3 Mkr յամբոխ û սրբոյ, հալածականս
4 o առնէյին l յաթոռոյն Nû քաղաքի
5 d դիմայդարձ IV դիմակաց փխ. դի-մադարձ ô լինէյին u լինէր t չի-նէին չար աղանդոյն այնորիկ իոկ փխ. լինէին.... իսկ ô աղանդին ênq աղանդւոյն eg աղանդոյն նորա իսկ A ամպարիշտն Y անբարիշտն û ամբարիշտ ê գորդէոս acdefgkm pqst գորգիանոս bı գորգիանոս
6 c իշխանօքն hlot իշխանաւն k յիշ-խանացն ê սաստիկ adfhiklor դա-սիւ (b դաստիարակ c դասիւք eg դասիայ mps դասի q ի սեղեւ-կիա) փխ. սաստիւ t չիք սաստիւ hlo ժողովեալ փխ. ժողով արարեալ q արեալ Bkms սեղեւկիայ û սե-լեւկեայ g սելեւկիեայ
7 t և զհայհոյութիւնն AK—VZWôêûa bcdf—s զհայհոյութիւն NW արիա-նոսի kmps գորգիոսի փխ. արիոսի O երանելի
8 d յորդաբուխ Y արտասւօք u ար-տասւոք g գոչէր fq չիք առ ըղ աս-տուածս bq աւտարութեամբ (ı աստարութեամբ) փխ. սատա-րութեամբ û չիք սատարութեամբ
9 acdfkmps սրբոցն b սուրբ bq ճգնա-ւորացն ıt և ի բազում Qfps միայ-նակեցայց Y միակեցաց u միայնա-կեաց b միայնայկեցայց eg միայ-նակեցեաց IJUՈêûhlo որոց ûhl ի միջի rt մի փխ. միջի b բնակցէ
11 Sôlo աթոռն u աթոռ acdıkmpr st յաթոռ befgq ի տեղի փխ. յա-թոռն Y չիք և լուսաւոր ûafinp qrst վարդապետութեամբ
12 Uacdkmps մոլորեալս u մոլէգ-նեալս փխ. մոլորեալսն Vêûe gt ի հաւատս acdkmps ի հա-ւատոց bfq ի հաւատոյն oeudeg im ճշմարտութեան h ճշմարտու-թիւնն t ճշմարիտս b աւանդելոյ VYôêcefghkmpqrs եկեղեցոյ hlo ե-կեղեցւոյ (h եկեղեցոյ) գրանս պիտանիս հարցական և (l չիք և) պատասխանական d յեկեղեցւոյ
13 û դհարցական bq դհայցականն W դպատասխանն ud զպատասխա-նական acdfikmprst բան egh lo բանք bq չիք բանս ê կանոմ-նականս abcdefgikmpqrst կանո-նական hlo կանոնականք
14 YNRUôêacdefikmpqrst գլուխ b գլուխ ձէ յաւարտ g գլուխք aef gq ձէ ı ութսուն և ը uhlo չիք գլուխս ձը
15 alo չիք հարցումն r հարցում Z թթէ (b և թէ) փխ. եթէ b մա-նուկն UVXWôûbcgqr երեխայ F կատար իցէ ho կամ արեալ (d աարեալ l կամ արարեալ) փխ. կատարեալ n լիցի փխ. իցէ ln դի-պեսցի û դէպ լիցի r դիպլիցէ acdh iklmoprst դիպիցի թէ յորժամ

յորժամ պատարագն մատուցանիցի եւ անգիտանալով հաղորդեսցի, զի՞նչ պարտ իցէ առնել վասն նորա։

Պատասխանի. Մկրտել պարտ է, որպէս կոչեցեալ յԱստուծոյ։

ՅՁԲ (ՅՀԸ) Բ. Հարցումն. Թէ դիւահար ոք երախայ իցէ եւ կամիցի, նաեւ կամ որք նորա իցեն, զի առցէ նա զսուրբ մկրտութիւնն, պա՞րտ է առնուլ, թէ ոչ, այլ թէ մերձ ի մահ իցէ դիւահարն։

Պատասխանի. Նթէ ոչ սրբեսցի ի պիղծ այսոյն, ոչ կարէ առնուլ զսուրբ մկրատութիւնն, բայց մերձ ի մահ իւր մկրտեսցի։

ՅՁԳ (ՅՀԹ) Գ. Հարցումն. Թէ կնքաւոր է այսահարն, արժա՞ն է առնուլ ի սուրբ խորհրդոյն, թէ ոչ։

Պատասխանի. Թէ ոչ խայտառակէ զսուրբ խորհուրդն կամ հայհոյէ՝ հաղորդեսցի, բայց մի՛ հանապազ, զի բաւական է նմա կիւրակէէ ի կիւրակէն։

ՅՁԴ (ՅՁ) Դ. Հարցումն. Թէ ոք երախայ հիւանդասցի եւ ի մտաց թափեսցի եւ ոչ կարէ զհաւատն խոստովանել, եւ աղաչեսցեն ընտանիքն

1 Fûbefgq պատարագ t զպատարագն RUên մատուցանիցէ befhloq մատուցանի g մատուցանեն t մատուցանիցեն d անգիտելով
2 ad զինչ է b ապայ զինչ l պարտից r պարտիցի Qabcdefgkmps է փխ. իցէ q չիք իցէ V առնելով a չիք վասն նորա q նոցա
3 e պատասխանէ loq չիք պատասխանի bq կոչեցեալ է IJûbhiq աստուծոյ
4 Uêûht եթէ n եթէ դիպի այսահար ոք որ փխ. թէ դիւահար ոք ô դիւահար է ոք I երայխա VWûc dr երեխայ e յերախայ b երեխա փխ. երախայ û չիք և (կամիցի) Ml կամիցէ cd ե կամիցին ակամայ abefghiklmopqrs նա փխ. նաև cd չիք նաև կամ û չիք կամ
5 b որքն ê ոք որ փխ. որք F չիք որք t իւրայինքն փխ. որք նորա abcefgikmpqrs նորայն d նորա այն t չիք իցեն bq չիք զի առցէ abcdefghiklmopqrst չիք նա acd չիք զսուրբ FIMQRSTUWôêû nr մկրտութիւն a զմկրտութիւնն d զմկրտութիւն s ի մկրտութիւնն u պարտի առնել ô առնել eg առնու
6 B այզ û չիք այլ BCDEFGHû և թէ Y դիահարն a է փխ. իցէ o դիւայհարն ô մերձ է, չիք իցէ
7 Ee պատասխանէ K չիք ոչ (սրբեսցի) h արպեսցի (o ապրեսցի) փխ. սրբեսցի d պղծոց t յայսոյն պղծոյ ոչ KLMQRSTXYZô այսցն eghi lo այսուն
8 Ghlo չիք զսուրբ FIJMSVXôêûd մկըրտութիւն Gho զմկրտութիւնն Un բայց եթէ մերձ A մերձ աջ. լուսանցքում abcdefghiklmopqr st չիք մերձ cd ի մահուն hlo ի մահն Ucdn չիք իւր begq մկըրտեսցէ û չիք մկրտեսցի
9 ûcefgt եթէ ûbegq կնքաւորն G այսահարսն û այսահար d այսահար է արժան է t դիւահարն փխ. այսահարն
10 ûbq խորհուրդն
11 PQ չիք պատասխանի û սուրբ abcd efghiklmopqrst չիք զսուրբ, զխորհուրդն
12 bq հայհոյէ նա hlo չիք հաղորդեսցի hl չիք զի ê չիք է
13 W ի կիրակէէ bq ի կիրակէի eg ի կիրակէ M կիրակէ Y կիւրակէ û կիւրակէի êrt կիւրակէ բացի AUacno-ից մնացած Ձեռ-երը կիրակէէ ob չիք ի W ի կիւրակին d ի կիրակին êc ի կիւրակէ gl ի կիրակէ t ի կիւրակէին բացի AU ûafnor-ից մնացած Ձեռ-երը ի կիրակէ
14 BCDEGHRZeglnq եթէ hlo որ փխ. ոք GQVXWûdr երեխայ I երայխայ NO յերախայ abcefgkmp qs երեխայ (e յերախայ fkmps երախայ) է և հիւանդասցի բացի ût-ից մնացած Ձեռ-երը ե հիւանդասցի l հիւանդացի F իմաց փխ. ի մտաց ô խելաթափեսցի կամ ի մտաց փխ. ի մտաց թափեսցի
15 c զհաւատսն g զաւատն t խոստովանիլ BCDEFGHIJNOWêûbdeghl opq ընտանիք

նորա ղի առցէ զսուրբ մկրտութիւնն, այլ զի եւ աղաչանքն եւս յերկար լինիցին մինչեւ յաւուրս Ի, արժան է առնուլ, թէ ոչ։

Պատասխանի. Արժան է առնուլ, թէ ի պիղծ այսոյն ոչ փոր-ձեսցի։

ՑԶԵ (ՑԶԱ) *Ե. Հարցումն. Կին թէ լինիցի ընդ առն իւրում ի գիշերին եւ լինիցին ժողովք յաւուրն, արժան իցէ նոցա հաղորդել, թէ ոչ։*

Պատասխանի. Ոչ է պարտ առժամայն առաքելոյ գոչելովն «Մի զրկէք զմիմեանս, բայց եթէ ինչ ի միաբանութենէ առժամանակ». ասելով ի սովորութենէն, ասէ. «Զի աղաւթիցն պարապեսցեն եւ դարձեալ ի նոյն դարձցին. զի մի փորձեսցէ զնոսա սատանայ վասն անխառնութեան նոցա»**։*

ՑԶԶ (ՑԶԲ) *Զ. Հարցումն. Թէ կին երախայ ետ զանուն իւր լինել երախայ եւ յաւուր մկրտութեանն եղեւ նմա լինել ըստ սովորութեան կանանց, պա՞րտ է մկրտել ի նմին աւուր, թէ ոչ։*

*Ա Կոր. Է. 5 **Ա Կոր. Է. 5

1 A—ê *նոցա* փխ. *նորա* lo *զսուրբն* AFIJLMPQRSTUVXZWôêûdlnor *մկրտութիւն* ABCU *այղ* êûhilnort չիք *և (աղաչանքն)* IJud *աղաչանք* eg *աղաչան* hilort *աղաչանօք* (նաև *աղաչանաւք*) u չիք *եւ*
2 IJKLMQRSTXYZôûlort *երկար* RXô eg *լինիցի* Yt *լիցի* êbchiloqr *լիցին* ê *մինչ* Moafmpq *աւուրս* W *յաւուր* b *աւուրսն* h *յաւրն* W *եօթն* d *եաւթն* n *եւթն* F *արժան է* *առնէ առնուլ* ê *առնել*
3 ôbq չիք *ի* Meghilor *այսուն* UVê *այսոցն* b *չի* փխ. *ոչ* eig *չփորձեսցի* o *ոչ մերձեսցի և փորձեսցի* փխ. *ոչ փորձեսցի*
5 bq *կինն* BCDEFGHLVèabcdcfgkmp qrst *եթէ* lhilort *ի գիշերի* BCDE FGHLNOPUYWegnq *լինիցի* ê *լինից* û *լիցին* b *լիցի* hilors *լինի*
6 acdkmps *ժողով* ôûbq *աւուրն* բացի Yûbcdeghlot-ից մնացած Ձեռ-երը *թէ արժան իցէ* NOX *արժանի իցէ* a—mopqrst *է* (Un *լինիցի* e *լիցի*) փխ. *իցէ* m *առնուլ նոցա հաղորդ* cdhilort *հաղորդիլ*
7 t *ըստ առաջելոյն* Y *առաքելոյն* BC DEGHabefghiloq *գոչելով* ê *գոջելովն* û *կոչելով* ı *գոչմանն* n *կոչելովն* t *գոչելոյ*
8 ê չիք *մի* Y *ընդ միմեանս* o *զմիմիանս* s *զմիմիեանս* adkmps *թէ* F չիք *ի* Uebq *ի միաբանութենէն* hlo *ի միաբանէ* BCDEFGH *զի* *առժամանակ* H *ժամայն* l *առժամայնակ* akmps *ասելով առ ժամանակ*
9 bcdefgq *ասելով* (c *ասել*) *առժամանակ մի ի սովորութենէն* û *ի սովորութենէ* ûê չիք *առժամանակ ասելով ի սովորութենէն* Q *ասելով* փխ. *ասէ* befgq չիք *ասէ* ô չիք *զի* KMSTX Zôp *պարապեսցին* Y *պարապեսցի* befgq *պարապիցեն*
10 beg *դարձին* bd *զնա* փխ. *զնոսա*
11 GH *անխառնութեանց* bq *անխառնութենէ* n *անխառնակութեան* OW *անխռովութեան* (N *անխռովութեանն*) փխ. *անխառնութեան* GH չիք *նոցա*
12 heg *եթէ* q *կինն* VXYWubcdgqr *երեխայ* ô *էրէխայ* U *եմ* փխ. *ետ* ê չիք *ետ* êq *զանունն* r չիք *իւր* t *լինիլ* s չիք *լինել* L *երեխայ* *լինել* VXWoûhcdqr *երեխայ*
13 ô *աւուր* IJMQSUVXYWôêûabdkm npq *մկրտութեան* Y չիք *եղեւ* hr չիք *նմա* o *լինիլ* abcdefghiklm opqrst չիք *լինել* Y *սովորութեանն* o *սովորութեանց* f *կանաց* b *կանոնացն* փխ. *կանանց*
14 բացի Yûbdeghloqt-ից մնացած Ձեռ-երը *թէ պարտ է* t *արժան է* փխ. *պարտ է* IJôbt *մկրտիլ* ı *նմա մկրտել ի նմին* egp *ի նմին աւուր* (g *օուր*) *մկրտել թէ ոչ* S *յօուր* t *յաւուր*

Պատասխանի. Ցապաղեցուցանել եւ արգելուլ պարտ է, մինչեւ սրբեսցի։

ՑԶէ (ՑԶԳ) Է. Հարցումն. Եթէ կին ծնանիցի ի պահո սուրբ Զատկին, պա՞րտ է պահել եւ ոչ ըմպել գինի, թէ թոյլ տալ՝ վասն ծննդեանն։

Պատասխանի. Պահք վասն զմարմինն խոնարհեցուցանելոյ եդան, ապա եթէ մարմինն ի չարչարանս ի խոնարհութեան եւ ի տկարաթեան է, պարտ է սակաւիկ ինչ, որչափ կարէ բառնալ կերակուր եւ ըմպելի։

ՑԶԸ (ՑԶԴ) Ը. Հարցումն. Եթէ ոք տկար իցէ կամ մաշեալ ի բազում հիւանդութեան եւ եկեսցեն պահք սուրբ Զատկին, ամենայն իրաւք պա՞րտ է պահել. թէ արձակեսցի ճաշակել ի հացէ, ի գինւոյ եւ ի ձիթոյ վասն հիւանդութեանն։

Պատասխանի. Արձակել պարտ է զայնպիսին առնուլ ի կերակրոյ եւ յըմպելւոյ որչափ կարող է բառնալ. բայց յետ Պենտակոստէին հատուսցէ։

1 û ապաշխարեցուցանել ê յապաղեցուցանելով պարտ է արգելուլ բացի bcdefgqt-ից մնացած ձեռ-երը չունեն եւ l [ար]գելուլ û պարտի Y չիք պարտ է

3 Gefghlmoqs թէ b աստ (k մէ) փխ. եթէ bq կիննն cd չիք կին BCDEF GH ծնցի lJu ծնանի q չիք ի d ի պահքս abcefghiklmoprst սրբոյ Y չիք սուրբ hlo զատկի. բացի GH ûdeghilort-ից մնացած ձեռ-երը թէ պարտ է

4 f չիք է k չիք ոչ L եթէ B թոյլ N hlor տայ LXWêûbl ծննդեան (Ցաւ ծնրնդեան)

5 Y չիք պատասխանի b պաքն W պապք փխ. պահք DG չիք վասն r զմարմին վասն IJWcdhilo զմարմին û մարմին R խոնարհեցուցանելս d խոնարհեցուցան

6 l չիք եդան BCDEFGHabcdefghiklm nopqrst թէ AIJKLMPQSTUXYZû dhilnor մարմին ê ի մարմինն BC DEFGH ի խոնարհութեան ի չարչարանս KLMQRTYZ չիք ի (խոնարհութեան) Wôn և ի (խոնարհութեան) Y ի խոնարհութեանն u ի խոնարհութիւնս bq ի խոնարհութիւն, EHNOSXYWôêblmpq rs և (bq չիք և) ի (Y չիք ի) տկարութենէ (Y տկարութեանն)

7 SXô պար[տ է?] it չիք է (պարտ) ENOYWûhilort սակաւ ir ինչ և (i չիք և) որչափ ինչ կարիցէ abc defgbklmopqst կարիցէ Y չիք բառնալ

8 ct զկերակուր cdt զըմպելի

9 BCDEGHMegps թէ d մաշեալք hi lort չիք բազում Y հիւանդութեանն ahcdefgkmpqs հիւանդութեանց t հիւանդութենէ

10 o եկեսցցեն irt եկեսցէ t չիք պահք eg սրբոյ R իրօք hlo իրաւքն

11 r պահեալ n եթէ b արձակեաց r արձակեսցէ hlo արձակեսցի սակաւ ինչ ի ճաշակել սակաւ ինչ ի (l չիք սակաւ ինչ ի) հացէ կամ ի գինոյ bef ի ճաշակել irt ճաշակել ի (t չիք ի) սակաւ ինչ ի հացէ KL eg և ի փխ. ի (գինւոյ) bq և փխ. ի (գինւոյ) JKMNOPQRSTVXYZ Wôabcdefgq ի գինոյ irt չիք ի գինւոյ irt կամ փխ. և ի b չիք ի (ձիթոյ) U ի ձիթւոյ

12 hlo վասն բազում հիւանդութեան իւրոյ BCDFGHIQSVXWôêûbcg pq հիւանդութեան

13 b արձակիլ, առնելոյն բացի BCD EFGHNbhq-ից մնացած ձեռ-երը ի կերակրոց lo ի կերակրոյ

14 BCDENOPUVXW յըմպելոյ GH Y յըմրելոյ IJKLMQRSTZôê ըմպելոյ A յմպելւոյ h յմպելոյ û ըմպելեաց irt յըմպելեաց abcdefgkm pqs չիք յըմպելւոյ BCDEFGHIL Sn կարէ akmps կարաւղ է X կարօղ է befghloq իցէ փխ. է o յետ ê հետ Ô պէնտէկոստէյին êt պենտէկոստէին u պէնդէկոստէից o պենդայկոսէին p պենտակոստէի

15 N հատուս irt հատուսցի G չիք հատուսցէ

ՑՁԹ (ՑՁԵ) Թ. Հարցումն. Թէ ոք կոչեսցէ զվիճակեալն ի զուգաւորութիւն ամուսնութեան եւ ինքն լպրշիցէ զամուսնութիւն անաւրէնութեան կամ քենւոյ ամուսնութիւն. այսինքն է քեռ կնոջն, յառաջագոյն եղեալ որ հանդերձեալ է՝ զուգել, թէ պարտ է վիճակելոյն աղաւթս առնել ի վերայ նորա կամ պատարագ մատուցանել:

Պատասխանի. Միանգամ ասացի, թէ լուիցէ վիճակեալն զանաւրէն չամուսնութիւնն, ապա եթէ ամուսնութիւն անաւրէն է՝ ոչ է պարտ վիճակելոյն հաղորդել մեղաց աւտարաց:

ՑՂ (ՑՁՁ) Ժ. Հարցումն. Թէ աշխարհական ոք լինի լերագս, եւ հարցանէ զվիճակեալն, թէ պա՞րտ է նմա հաղորդել, թէ ոչ:

Պատասխանի. Թէ կացցէ ընդ ախտիւ կնոջ ցանկութեան՝ ոչ է պարտ. ապա եթէ սատանայ փորձէ զնա ի ձեռն այսց պատճառաց, զի աւտարացուսցէ զնա յաստուածային հաղորդութենէն՝

1 ôabcdefghiklmoqrt եթէ hlo ոչ (b որք) փխ. ոք q չիք ոք NOW թէ ոչ ոք ou կոչեսցի û ի վիճակեալն ir չիք ի Qb ի զուգաւորութեան
2 kmps ամուսնութեամբ d չիք և ինքն... անաւրէնութեան km ps լպոշիցէ (ê չպրշիցէ) փխ. լպրշիցէ ceft զամուսնութիւնն Y անօրէնութեանն efgq անօրէնութեամբ (Նաև անաւրէնութեամբ) NOW չիք անաւրէնութեան... ամուսնութիւն
3 a քամ PYôabcdefgbklmnopqrst քենոյ ê քինւոյ ô ամուսնութեան cd ամուսնութիւնք l ամուսնութիւնն ûbefgiloqt չիք է ô առաջագոյն ê յառաջայգոյն
4 eg եգեալ է որ ps որ ի հանդերձեալ V հանդերձեալն d չիք հանդերձեալ է զուգել թէ c էր փխ. է (զուգել) befghloq չիք է (զուգել) chlot զուգիլ p եթէ hlo չիք թէ ABCDEFIJ NOPSUXWêûn վիճակեցելոյն Z վիճակելոյ ô զաղօթս G աղաւթ qr յաղօթս
5 hlo պատարագս
6 d չիք պատասխանի NO ասասցի b ասաց եթէ L լըւիցէ զվիճակեալն
7 IKLMQRSTXYZWôêûcdin չամուսնութիւն hlo չարութիւն փխ. չամուսնութիւնն efgq ամուսնութիւնն հմմտ. հուն. τὸν γάμον NO YWbhloi չիք ապա IJôcdefgbklm opqrst թէ Ybi չիք եթէ UXefg ամուսնութիւնն Ybhilo չիք ամուսնութիւն LQRSTXYZô յանօրէն է (Նաև յանաւրէն է) abcdfkmp qs անաւրէնութեան է չէ պարտ eg անօրէնութենէ չէ պարա G չիք զանաւրէն... ամուսնութիւն
8 Glo չիք է (պարտ), հաղորդել (ուղ-ղված աղաւթել) ի վերա մեղաւորաց փխ. հաղորդել... աւտարաց Yû պարտ է irt չէ X վիճակելոյ t հաղորդիլ AJKLMPQRSTUVXZ Wodn ի մեղաց KLMQRSTXZd յօտարաց (Նաև յաւտարաց)
9 cq եթէ êhlo յաշխարհական t ոք աշխարհական ir չիք ոք befghilo qr լինիցի d լինել KQSTô լինի երագս լինի kmpst յերագս լինի (t լինիցի) IJLRXYZû երագս M երազն OW ի յերագս begq յերազի BCDEFGHN եթէ փխ. և ô հարձանէ hlo հարցանիցէ
10 HPû վիճակեալն q զվիճակելն be gq չիք թէ (պարտ է) hlo իցէ փխ. է d չիք է û հաղորդե drt հաղորդիլ lo հաղորդելն befgq հաղորդել նմա
11 b չիք պատասխանի hiklo եթէ BC DEFGH կայցէ b կացէ eg ախտի. ընդ L ախտիւն KLMQRSTXY Zô ցանկութեան (Y ցանկութեանն) կնոջ ir ցանկութեան թէ ոչ
12 abcdefghiklmopqst թէ û փորձեսցէ Y չիք զնա hio զի փխ. ի IJô êûder այսոց (Wbq այս g այսոցիկ hlo ասաց) փխ. այսց bq պատճառանացս cdefgkmps պատճառանաց hlo պատճառ
13 hlo նորա փխ. զի IJNOPVWôû օտարացուցանէ KLMQRSTXYZ յօտարացուցանէ (Նաև յաւտարացուցանէ) IJNôûefgq աստուածային k հաղորդութեանն ôt հաղորդիլ û հաղորդութենէ

պարտ է հաղորդել. ապա թէ ոչ, եւ ոչ եւս դադարէ փորձիչն, յայնմ ժամանակի յորժամ պարտ է նմա հաղորդել, ի նոյն ախտ արկանել։

ՑՂԱ (ՑՁԷ) ԺԱ. Հարցումն. Որ լիւր միտսն ոչ իցէ եւ երթիցէ զիւրովի, այսինքն է՝ կամ գահավէժ առնի, կամ այլ ինչ մահու մեռանի, պարտ է ի վերայ նորա պատարագ մատուցանել, թէ ոչ։

Պատասխանի. Պարտ է վիճակելոյն քննել թէ ճշմարտութեամբ պակասամիտ էր եւ արար զայս. քանզի բազում անգամ մերձաւորին ախտացելոյն կամելով դիպել որ ի վերայ նորա պատարագ մատչի, ստեն եւ ասեն՝ ոչ էր լիւր միտս, զի մատուսցեն զպատարագն։ Արդ՝ քննել պարտ է, մի՛ գուցէ ի բռնութենէ մարդկան կամ այլապէս արար զայս, ապա ոչ է պարտ լինել պատարագ ի վերայ նորա, քանզի ինքնասպան եղեւ անձին իւրում. ապա պարտ է զամենայն քննել ճշմարտութեամբ, զի մի՛ ի դատաստան անկանիցի մատուցողն։

ՑՂԲ (ՑՁԸ) ԺԲ. Հարցումն. Եթէ ոք կին այսահարիցի լոյժ, որպէս զի երկաթս

1 ê չիք և ոչ hhlq չիք և ոչ եւ W չիք ոչ (եւ) û չիք ոչ եւ acdefgkmpr st չիք եւս b դատայդարտէ փխ. դադարէ p փորձիչն դադարէ J փորձիլն ê փորձիցչն û փորձիլ e [փ]որձիչն
2 Vcd յայն hlo ժամանակին o որժամ Y չիք յորժամ û չիք նմա Vc ot հաղորդիլ
3 befgq արկանէ KLMQSTX անկանել (Y չանկանել o անկանիլ փխ. արկանել
4 IJôûbegl իւր befghiloqrt միտս b երթայցէ AJLNOPQSTZf զերովի ô իւրովի b իւրով q զիւրով h lo զիւրովին d իզուրովի ô յայսինքն û չիք այսինքն է
5 êlot չիք է Xôt չիք (է) կամ o առնէ hlo առնիցի CDGHlo յայլ Wb lo մահուամբ բացի begq-ից մնացած ձեռ-երը մահ hlo մեռանիցի lo թէ պարտ է
6 t ի վերայ նորա պարտ է պատարագ բացի ocdefgikmpqrs-ից մնացած ձեռ-երը չունեն նորա b նոցա o մատուցանե d չիք թէ ոչ
7 բացի KVXdefghlor-ից մնացած ձեռ-երը վիճակեցելոյն Uê չիք թէ i ճշտութեամբ
8 b պակասայմիտ N է փխ. էր b քանի Cbefghloq մերձաւորիչ ABDEFG HIJKLMNOPQRSTUVXYZWôêûa cdkmps մերձաւոր ինչ ախտացելոյն
9 d դիպելով N դիտել փխ. դիպել ê չիք որ begq չիք նորա û պատարագ մատչի նորա
10 blo մատչիցի ստիցեն և ասիցեն թէ ոչ b ստէ c չիք ստեն DGH չիք ասեն P որ փխ. ոչ բացի Yegt-ից մնացած ձեռ-երը չունեն և հմմտ. հուն. καὶ λέγουσιν W է փխ. էր IJû էր ի միտս իւր Yôbdeg իւր Y միտսն W մատուցանեն û պատարագ eg զպատարագս
11 hl այլ փխ. արդ ô քնել eq մի դուտցէ hilort մի գուցէ կամ ի բռնութենէ c ի բնութենէ փխ. ի բռնութենէ
12 hlo և կամ A այդապէս G այլ (o այլար êb այլ այսպէս eg այսպէս) փխ. այլապէս bq չիք զայս Ceg ապա թէ ոչ Y չիք ապա ոչ է պարտ lo չիք է eg պարտ է t լինիլ hlo առնել փխ. լինել ô չիք լինել u ի վերայ նորա պատարագ
13 b ինքնայսպան r ինքնսպան t զինքնասպան eg յանձին t բայց փխ. ապա
14 t զամենայնն Y չիք զամեն այն Kb lo քննել զամենայն (K ամենայն) a քնել N չիք զի êab չիք ի BCEH befgqt անկցի DG անկի cd անդանի
15 XYc մատուցանօղն W մատուցանողն a ի մատուցաւղն l ի մատուցողն d մատուցողս մնացած ձեռ-երը մատուցաւղն
16 bklops թէ hlo չիք ոք begkq կին ոք IJUVôêûdikmnps այսահարիցէ efgq այսահարի b այսայհարի r այսայհարիցի Yû չիք որպէս զի kmps թէ փխ. զի abefgq երկաթ hlo երկաթսն

ագանիցի, եւ այր նորա ՝ասիցէ. «Ոչ կարեմ ժուժկալ լինել», եւ կամիցի այլ կին առնուլ, ա̃րէն է, թէ ոչ։

Պատասխանի. Շնութիւն միջնորդի լիրոդ. եւ զինչ պարտ եւ արժան է, ոչ գիտեմ վասն այնորիկ։

ՅՂԳ.(ՅՁԹ) ԺԳ. Հարցումն. Որք զուգաւորին յամուսնութիւն միաւորութեան յաւուր շաբաթու եւ կիւրակէի, հրաժարել պա̃րտ է ի միաբանութենէն եւ յո̃րս արժան է անել իշխանութիւն մերձենալոյ։

Պաաասխանի. Ոչ, որպէս յառաջն ասացի եւ այժմ ասեմ։ Առաքեալն ասաց. «Մի՛ զրկէք զմիմեանս, բայց եթէ ինչ ի միաբանութենէ առժամանակ մի, զի ուխտիցն պարապիցէք եւ դարձեալ ի նոյն գարձջիք, զի մի՛ փորձեսցէ զձեզ սատանայ վասն անխառնութեան ձերոյ». բայց զշաբաթ եւ զկիւրակէ պարտ է հեռանալ յամուսնոյ, զի ի նոսա հոգեւոր պատարագ մատչին Աստուծոյ։*

ՅՂԴ (ՅՂ) ԺԴ. Հարցումն. Արիանոսաց մերձ կալով կամ այլոց հերձուածոզաց, պա̃րտ է պատարագ մատուցանել։

*Ա. Կոր. Է. 5

1 d *ագանեցի* hlmops *անկանիցի* (a *սա գաանիցի*) փխ. *ագանիցի* NOWefgilnos *այրն* ô *ժուժկալել* hlot *ժուժել* b *լիցել* (q *իցել*) փխ. *լինել* t չիք *լինել*

2 begq *և կամիցի այր* (eg *և այրն*) *նորա այլ կին* hlo *և կամիցի առնուլ այլ կին առնուլ* (l չիք *առնուլ*) ır *առնել* begq *արժան է* (kmps *կարէ* r *անօրէն է*) փխ. *աւրէն է* lo *իցէ* փխ. *է*

3 ên *քննութիւն* (U *քնութիւն*) փխ. *շնութիւն* hil *ի շնութիւն* g *շնութեան* ırt *միջնորդիցի* d չիք *միջնորդի* hio *անկանի ի միջի* փխ. *միջնորդի յիրսդ* abcefgkmpqs *և զինչ ես պարտ* d *և ոչ ինչ ես պարտ* q *պարտ է և*

4 Hb *գիտեմք* a—mopqrst *այսորիկ*

5 A *հարցող.* Vôhlo *ամուսնութիւն* k *յամուսնութիւնն* p *յամուսնութեամբ* Y *մկրտութեանն* p *կամաւորութեան* փխ. *միաւորութեան* R չիք *միաւորութեան*

6 ô *աւուր, կիրակէյի* բացի AYWû acfn-ից մնացած Ձեռ-երը *կիրակէի* l *հրաժարեալ* t *պարտ է հրաժարիլ* begq *և* փխ. *ի* ûn *ի միաբանութենէ* Z չիք *ի միաբանութենէն*

7 ôeg *որս* DH *առնել* փխ. *ունել* X *իշխանութիւնն* ABCDEFGHIKUÅ ıl *մերձանալոյ* Y *մերձելանոյ*

8 befghloq չիք *ոչ* q չիք *որպէս* D *յառաջնաւ* ô *առաջ* ps *յառաջ* D *ասցի* b *այժմն*

9 b *առաքեալքն* բացի JYWôûdegblo gt-ից մնացած Ձեռ-երը *առաքեալ* t *ասէ* d *զրկէ* ı *զրկեր* Yêo *զմիմիանս* բացի NOPQVXZôbdefg k-ից մնացած Ձեռ-երը *զմիմիետնս* hlo չիք *ինչ* Y *ի միաբանութեանն* b *ի միայրանութէնէն*

10 H *զի մի* b *զի* կրկնված է û *ուխաից* dhlo *յուխտիցն* c *պարապիցիք* d *պարապեցէք* H *դարձ* h *գարձցիք*

11 hlo չիք *մի փորձեսցէ... անխառնութեան ձերոյ* DGH չիք *զձեզ*

12 Y *անխառնութեանն* b *խառնութեանց* OW *անխռովութեան* փխ. *անխառնութեան* b *ձերոց* hlo *բայց մանաւանդ զշաբաթ* ug *շաբաթ* W *զկիւրակի* o *կիրակէ* ê *զկիրակէն* u *կիւրակէ* b *զկիրակէի* hlo *զկիւրակէն* m *զկիրակի* բացի AYfn-ից մնացած Ձեռ-երը *զկիրակէ* d չիք *պարտ է* b *էր* փխ. *է*

13 t *հեռանալ յանկողնոյ ամուսնութեան* l *ամուսնւոյ* Yôêh *ամուսնոյ* bk *ամուսնոյն* l *յամուսնոց* p *ամուօնութենէ* b չիք *ի* KLM NOPQRSTVXYZWôûbegq *մատչի*

14 m *յաստուծոյ*

15 A *հարցող* acdkmprs *արիոսաց* Y *մերձանալով* փխ. *մերձ կալով* b *ձեր* փխ. *մերձ* hlo *և* փխ. *կամ* m չիք *կայով* A *այզոց* hlot *այլ* փխ. *այլոց* E *հերձւածոզաց*

16 D *պատարագ մատուցանել արժան է թէ ոչ* d *պատարագ պարտ է* GHq չիք *պարտ է* s *մատուցանեն*

Պատասխանի. Ոչ է պարտ զուրբ պատարագն մատուցանել, բայց եթէ խոստովանեսցին ի հերձուածոյն փախչել։

ՑՂԵ (ՑՂԱ) ԺԵ. Հարցումն. Թէ ոք յաւժարիցէ ի մեղանչել եւ խափանեսցի ի պատճառանաց ինչ, զի՞նչ պարտ է ասել։

Պատասխանի. Յայտ է թէ ի շնորհացն Աստուծոյ պահեցաւ եւ վասն այնորիկ պարտ է գոհանալ զաեառնէ Աստուծոյ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ յամենայնի։

ՑՂԶ (ՑՂԲ) ԺԶ. Հարցումն. Եթէ ոք հարազատի եղբաւր կամ հարազատի քեռ դուստր կին առնիցէ եւ նովին կացցէ մինչեւ ցվախճան, որպէս պարտ է նայել ընդ նոսա կամ որպէս հրաման տալ ի սրբութիւնսն մերձենալոյ։

Պատասխանի. Չէ արժան մերձենալ։

ՑՂԷ (ՑՂԳ) ԺԷ. Հարցումն. Եթէ հարազատաց որդիք պա՞րտ իցէ այր եւ կին լինել։

Պատասխանի. Չէ արժան. չէ կին, այլ պոռնկութիւն։

1 BCDEGHMNSUûci *սուրբ* KLô չիք *զսուրբ* KLMûbn *պատարագ* ê *պատարագիսն* o չիք *պատարագն*

2 cp *թէ* a *խոստովանեսցի* n չիք *ի* I *հերձուածւոյն* ûirt *փախչիլ*

3 A *հարցող.* êûabcdefghlmopqs *եթէ* d չիք *ոք* KLMPRSTXYZabcefgbk lmopqst *յօժարեսցի* (Նաև *յաւժարեսցի*) o *յօժարեցի* d *յաւժարել իցի* t *յօժարիցի* Yacdkmrst չիք *ի* hlo *առ ի մեղանչումն* (h *մեղանչումն*) d *մեղանչելն*

4 Yadefgkps *ի պատճառաց* c *ի պատճառէ* begq *զինչ է պարտ* hlo *իցէ* փխ. *է* êbegq *առնել* փխ. *ասել*

5 lo *այս* V *եթէ* t *որ* փխ. *թէ* d չիք *թէ* eg չիք *ի* û *ի շնորհաց*

6 hlo չիք *և* oa *այսորիկ* hlo *որոյ* փխ. *այնորիկ* hl *պարտի* p *գոհանալ պարտ է* kmps չիք *պարտ է* p չիք *աստուծոյ* Lu *մերոյ*

7 R *յիսուսէ* փխ. *քրիստոսէ* o *յիսուսի քրիստոսի* t չիք *յիսուսէ քրիստոսէ* GRXegq *ամենայնի* r *յամենայնէ* b *ամենայնի ամէն* hlo *յաղագս ամենայնի* ôt չիք *յամենայնի*

8 B *հարցողաց* o *ոք եթէ* DGHY *(ոք) հարազատ* acdfhikloqrs *(ոք) զհարազատի* beg *(ոք) զհարազատ* I *յեղբաւր* bq *զեղբայրն* dr *եղբայր* k *եղբօրք* bg *(կամ) զհարազատ* hlo *(կամ) զհարազատի* m *եթէ ոք զհարազատի քեռ զուստր կամ հարազատի եղբաւր կին* b *քեռն* g *քեռի*

9 b *դուստրն* y *ի դուսար* q *զուրս* փխ. *զուստր* t չիք *հարցումն եթէ ոք... չէ արժան մերձենալ*՝ 12-րդ տողը m *առնիցի* hlo *նովիմբ* D *նղին* (G *նզմին*) փխ. *նովին* hllo *կեցցէ* ò *մինչև ի վախճան* lo *զվաղճանն*

10 û *նայիլ* glo *նաել* bq *նոսին* hlo *և կամ* KLMQRSTYZôêûd *ի սրբութիւն* X *ի սրբութիւնն* hlo *ի սըրբութիւնս*

11 ABCDEFGHKSUêr *մերձանալոյ* be fghloq *մերձենալ*

12 ûn *ոչ է* ê *թէ արժան է* փխ. *չէ արժան* ABCDEFGHISU *մերձանալ* Mcd *մերձենալոյ*

13 b *թէ* GH *եթէ ոք* ps *հարազատ* ab efgq *է* փխ. *իցէ* befghloq *լինել այր և կին* ot *լինիլ* befgq այս հոդվածը դրված է նախավերջին հոդվածից հետո Նձզ-ժէ N-ի ասկ. վերոնշյալ Ձեռ-երում Աթանասի կանոնախմբի հոդվածների քանակը հասնում է 91-ի. այս մասին տես համապատասխան ծանոթությունը:

14 êb *թէ* (ûhlno *ոչ է*) փխ. *չէ* (*արժան*) cdefghloqt *չի չէ* (dt *ոչ է*) փխ. *չէ* (*կին*) Y *ոչ* (b *զինչ է*) փխ. *չէ* (*կին*). J *պոռնկութիւնն* o *պոռնկութեան*

ՑՂԸ (ՑՂԴ) ԺԸ. Հարցումն. Թէ ոք ունիցի կին եւ մեռցի, զքոյր նորա պարտ է առնուլ, թէ ոչ։

Պատասխանի. Ոչ է արժան, զի պոռնկութիւն է։

ՑՂԹ (ՑՂԵ) ԺԹ. Հարցումն. Թէ ուրուք ի հեթանոսութեան ժամանակի արարեալ իցէ զկին եղբաւր իւրոյ եւ արդ կամիցի լինել քրիստոնեայ եւ ասէ. «Տուք ինձ կնիքն». պարտ է առնուլ յանձն, թէ մեկնել ի կնոջէն եւ ապա կնքել։

Պատասխանի. Չէ արժան մեկնել, զի ոչ էր ընդ աւրինաւք յորժամ զկինն արար։

Ն (ՑՂԶ) Ի. Հարցումն. Եթէ այր կնոջ ուրուք խառնագնաց է եւ անխտիր ի պոռնկութիւն, եւ կինն սուրբ է, յառաջ քան զառնն ապաշխարելն պարտ է կնոջն մերձենալ ի սրբութիւնն, թէ ոչ։

Պատասխանի. Պարտ է մերձենալ։

ՆԱ (ՑՂէ) ԻԱ. Հարցումն. Եթէ այր ոք ոչ լինիցի ի գործարութեան եւ կինն ելանէ ի նմանէ, թէ ոք զկինն զայն կին առնիցէ, ընդ հանեալ կանայսն պարտ է համարել զայնպիսին, եթէ անխիղճ ունել. կամ

1 ûbhlo եթէ cdkmp որ փխ. թէ s չիք թէ û ունիցի ոք s որք փխ. ոք CDGHt մեռանիցի u քոյր d զքուրն lo զքոյրն
2 hlo իցէ փխ. է ûirt առնել hlo ունել փխ. առնուլ
3 d պատասխանէ hlo չէ Q պոռնկութէն է T պոռնկութիւնն է d չիք է
4 cegblot եթէ ûd եթէ ոք փխ. ուրուք r չիք ի Yct ի հեթանոսութեանն r զհեթանոսութեան b հեթանոսական b ժամանակին hlo չիք ժամանակի dn առեալ փխ. արարեալ
5 cd այժմ փխ. արդ t չիք և արդ ot լինիլ AU քրիստովնեայ p քրիստոնեա լինել
6 բացի chilnoprt-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն և (ասէ) c տուր S դուք փխ. տուք hlo իցէ փխ. է H յանձնու Qô անձն ô եթէ CD մեկնեալ r մեկնիլ l մկրտել փխ. մեկնել
7 hlo և ապա տալ զկնիքն k կնքեալ
8 Q չիք պատասխանի bq եթէ (ê թէ) արժան է û ոչ է (արժան) hlo չիք մեկնել eg մեկնել ի կնոջէ զի G չիք էր ûq չիք ընդ
9 b յայնժամ փխ. յորժամ ûb կին ho կինն KLWôdegqr զկին Sô արարեալ begq նորայ էր փխ. արար
10 D չիք հարցումն Q այլ փխ. այր bq կնոջն b արուք û խառնագնացէ befgq խառնակ գնացէ o խառննագնաց hlo իցէ փխ. է û չիք և
11 Vegq կին eg էառ (hlo իցէ) փխ. է (յառաջ) ô առաջ hlo պարտ է յառաջ քան զայրն ապաշխարել N զայրունն êbdeg զայրն ûac ıq զառն rt չիք զառնն
12 ûd կնոջ ABCDEFGHIJUê մերձանալ IJLMQSUYôêûdhlo ի սրբութիւն l եթէ
13 ABCDEFGHUdp մերձանալ
14 be ոյր փխ. այր cır ոչ լինի hl չլիցի o չլինիցի t չիք ոչ, լինի Y ի գործարարութեանն K ի գործյարութեանն MS ի գործյարութեան LPRTUXYZi ի գործարութեանն NOV ի գործայրութեանն Wên ի գործայրութեան q ի գործայրութիւն Q ի գործ արդարութեան ac dfkmps ի գործաւորութեան beg ի գործաւորութիւն rt ի գործ արիութեան ûr կին t կին նորա ելանէ
15 abcdefgbklmopqs ելանիցէ KLabcd efghiklmpqrst եթէ H զչկինն իցի զայն b այր փխ. զկինն q կինն ê զկին (զայն) cd չիք զկինն KL MQRSTXYZô զայն զկինն առնիցէ կին (RX կինն) q կինն (առնիցէ) DH առնիցի b առցէ p առնուցու N հանել
16 û կանայս bq համարեալ gkm զայնպիսիսն hlo իցէ փխ. է ct թէ KSl անխեղճ bcdefgkmpqs առնել փխ. ունել

եթէ այրն չարձակէ զկինն ի բաց եւ ասէ այսպէս, թէ «Ինձ մասն հասեալ յԱստուծոյ՝ կաց եւ պաշտեա զիս», մեք զինչ պատասխանի արասցուք:

Պատասխանի. Չէ արժան արձակել եւ ոչ ձեզ թողացուցանել նմա:

ՆԲ (ՅՂԸ) ԻԲ. Հարցումն. Եթէ ուրուք յերախայութեան կին արարեալ աւրինաւք եւ որդիք լեալ են յամուսնոյ իւրոյ եւ թողու զայն որդւովքն եւ այլ կին առնէ եւ կնիք խնդրէ՝ զի՞նչ արասցուք:

Պատասխանի. Ընդունիմք զնոսա, այլ նախ ապաշխարել:

ՆԳ (ՅՂԹ) ԻԳ. Հարցումն. Թէ կին ուրուք հաշմեսցի եւ ասէ ցայր իւր, թէ «Ես աւասիկ չեմ արժանի առնակնութեան, արա դու քեզ այլ կին, որ քեզ պիտանի է եւ զտուն քո շէն կալցի եւ ինձ ամ ըստ ամէ հաց եւ հանդերձս տուր եւ ես նստայց առ եկեղեցւոյդ մինչեւ ի

18 bcdefghloqt թէ ûb այր t յայրն V չիք այրն Y չարձակել û չառ-ցակէ hlo չարձակիցէ EVûar զկին b ի բարձ û չիք ի բաց hlo ասիցէ n ասացէ abcdefgkmp չիք այսպէս r այսպէս է թէ hlo եթէ W թէ իմ ինձ

2 KLMQRSTXZYô հասեալ այսպէս յաստուծոյ (ՏՏՕ աստուծոյ) Wbei giqrt հասեալ է (ır են) IJû աս-տուծոյ BDEGHNO կացցէ d չիք կաց BDEHJNOPQRêa ի փխ. և d չիք և r պաշտեաց irt և մեք Un պատասխան û պատասխանին i պատասխանեսցուք

3 êegblort տացուք փխ. արասցուք

4 û ոչ է eg այլ փխ. և q չիք և beq չիք ոչ Gêbeq չիք ձեզ r թո-ղացնել

5 VYûcdt չիք նմա

6 bcefgdq որ փխ. ուրուք IJKLQRST Zoior երախայութեան M երախա-յութեանն VWdl յերեխայութեան Xûbgq երեխայութեան Y երեխա-յութեանն c յերեխայութեանն h յերախայութեանն kmps ի յե-րախայութեան e կինն hılort ա-րարեալ իցէ (r իցեն)

7 BCDEFGHi լիեալ hilort իցեն փխ. են abdefgkmpqs չիք են M ամուս-նոյն ôm ամուսնոյ NOZWbhilo rt յամուսնոյն hilort թողուցու (l թողցու rt թողացաւ) զամուսին (ht զամուսինն ıo զամուսնին) զայն հանդերձ որդովք (t որդւովքն) CDHJ KNOQSTVXYZWacdegkmps որդովքն lhfq որդովք R որդդովք ê որդովն û որդւովք o որդովքն իւրովք և

8 hılort առնիցէ, խնդրեսցէ u ասաս-ցուք փխ. արասցուք

9 ilor ընդունիք t ընդունիցիք h զնայ փխ. զնոսա B այզ befghiloq rt չիք այլ befgq չիք նախ acdkmo s ապաշխարեալ bfq ապաշխարեալս eg ապաշխարանաւք KLMQRST XYZo ապաշխարել պարտ է

10 ırt բայց եթէ ôchlo եթէ F հաշեսցի hılort հաշմիցի Uû հաշտեսցի փխ. հաշմեսցի hılort ասիցէ c ասասցէ Wo զայր û այրն IJbq ցայրն Uê եթէ hılort չիք թէ

11 Wdkmps չիք ես Wbefghlpqrt ա-հաւասիկ abcdefgkmpqs ոչ եմ o առնակինութեան er առնայկ-նութեան q առնակնութեանն ps անակնութեան h խառնակու-թեան (l առնակութեան) փխ. առնակնութեան abcdefgmps չիք դու h քեզ յազագս այլ l յազագս փխ. քեզ ê քեզ կին այլ կին Wû զայլ DGHô չիք այլ

12 c որք h չիք քեզ b պիտանանի t պիտանի իցէ քեզ hilor իցէ փխ. է ort չիք և (զտուն) hl և պահեսցէ զտուն U զ[տուն] û տուն n զտուն ձախ լուսանցքում ê չիք զտուն, զքո t չիք քո hlo չիք շէն կալցի K պա-հիցէ փխ. կալցի Q չիք կալցի N չիք և (ինձ) fq [ը]ստ êht յամէ H այնմէ (û ամ) փխ. ամէ

13 V զհացս a չիք հաց և N անդերձս V զհանդերձս ûhcdefghiloqrt հան-դերձ Y տուրս L տուր որ և Ue չիք և ես... եկեղեցւոյդ bq չիք առ Ya cd եկեղեցոյդ ô եկեղեցաւ b յեկե-ղեցի eg եկեղեցիս f եկեղեցոյս hi or եկեղեցոյ kmps եկեղեցին lt ե-կեղեցւոյ n եկեղեցեաւդ q եկեղեցի Yhilort չիք ի

վախճան ժամանակի իմոյ». եւ նա առցէ յանձն լինել ղամենայն, ընդ պատուհասիւ ինչ են իրքն, զի այլ կին առնէ, թէ անվնաս է։

Պատասխանի. Վնասակար է, ոչ է իշխանութիւն այլ առնել, մինչեւ այն կենդանի է։

ՆԴ (Ն) ԻԴ. Հարցումն. Թէ պոռնիկ կին ասէ ցայր իւր, թէ «Ես ապաշխարեմ զմեղս իմ, մի թողուր զիս». եւ այրն կամի ունել զնա ի կնութեան, անվնաս են իրքն, թէ ոչ։

Պատասխանի. Տէր է, իշխան է ունել զկին իւր։

ՆԵ (ՆԱ) ԻԵ. Հարցումն. Թէ յանցաւոր ոք է եւ յանդգնեալ ի պոռնկութիւն եւ ի գողութիւն եւ մեք հանապազ աղաղակեմք. զի դարձցի յապաշխարութիւն եւ նա խեռ է եւ խստանայ եւ ոչ հաւանի բանից մերոց, ապա եթէ դէպ լինիցի նմա յանկարծակի յախտ մահու անկանել եւ աւրէնս խնդրէ ի ժամ մահուանն, պարտ է տալ, թէ ոչ։

1 Yi ցվախճան h ցվախճանն lo ցվաղճանն r ցըվաղճան t ցվաղջան ė չիք նա L յառցէ Sô անձն ô լինիլ hilort առնել փխ. լինել û չիք զամենայն
2 Uêhl ըստ փխ. ընդ c պատուհասիւ են ırt ոչ փխ. ինչ êabcdefgq չիք ինչ uad իրք hilort որ փխ. զի BCDEFGHI չիք զի այլ կին առնէ V առցէ hifort եթէ բացի ûdg-ից մնացած Չեռ-երք չունեն է
3 b վնասայկար d չիք է (ոչ) KMQSTXog զի ոչ է Y ոչ կարէ փխ. ոչ է իշխանութիւն KLMQRSTXYZôabcdefghıloqrt այլ կին առնել (Ybefghıloqrı առնուլ) ps առնէ
4 Wcdefghikloprst մինչ n ցորչափ փխ. մինչեւ X մինչդեռ LMQRSTZô այլ (K յայլ X կինն u այրն) փխ. այն U չիք այն abcdefgılloqrt այն կինն (a կին) կենդանի է
5 ôûchilort եթէ KLMQRSTXYZ կին պոռնիկ BCDEFGHbhlop կինն ûc hılort ասիցէ ABCDEFGHIJPUabhlno ցայրն ô իւ[ր] hilor եթէ b չիք թէ beghiloqrt չիք ես
6 g ի[մ] r չիք զիս û զի փխ. և bq այր m այն փխ. այրն hılnort կամիցի begq առնել փխ. ունել IJ û զնա ունել ê չիք ի
7 JKRTZ ի կնութեանն bdeghikloqt ի կնութիւն c է փխ. են û իրք o եթէ f ոք փխ. ոչ
8 ı տէրն kmps այրն տէր·է ê թէ փխ. տէր է hıl և փխ. (տէր) է egoprt և իշխան kms և փխ. է (ունել) ûbefgopqrt չիք է (ունել) ò իւրն
9 ırt բայց եթէ oûchlo եթէ lSôubeig hklmpqs անցաւոր d յանցօոր է ոք է h չիք ոք Yhiloqrt իցէ փխ. է c չիք է H չիք և Sôegkmps անդգնեալ h անկեալ (ı անգեալ) փխ. յանդգնեալ egkmps ի պոռնկութիւնն n ի պոռնկութեան
10 kmps ի գողութիւնն L չիք և մեր mps հանապազաւր k աղաղակեմք հանապազօր e աղաղակիմք BCDEFGHIMRSTû աղաչեմք փխ. աղաղակեմք rt աղաղակեմք և ասեմք զի IJSYôûbpqrs ապաշխարութիւն
11 r չիք նա hlort հեռ փխ. խեռ ûb fn խոստանայ (R խոտանայ) փխ. խստանայ V հաւատա փխ. հաւանի b ի բանից
12 BDEGH ի մերոց hılort և ապա òb kmnq թէ acdefhilort չիք եթէ ô տէպ (r դէմ) փխ. դէպ ahilo լիցի q լինիցին e լիցի յանկարծակի նմա յախտ [illegible] նմա յաղթս (p յախթս) մահու անկանել յանկարծակի և նա օրէնս (ms աւ.րէնս) c չիք նմա hılort չիք յանկարծակի Z յախ[տ] ôbegb ախտ
13 ût անկանիլ n անկեալ a հասանել (l անկարել) փխ. անկանել GIKLMQRSTXYZôdior յօրէնս (Ըաև յաւրէնս) t զօրէնս hlo խնդրիցէ ırt խնդրեսցէ H [մահ]ուանն ü մահուան q մահուամբն F ի ժամ մահ մահուանն ô թողուլ փխ. տալ

Պատասխանի. Պարտ է տալ. ապա եթէ յարիցէ ի հիւանդութենէն՝ ապաշխարեսցէ ըստ մեղացն։

ՆՁ (ՆԲ) ԻՁ. Հարցումն. Թէ այր ոք ընդ անասնոյ պղծիցի եւ յետ պղծութեանն զղջանայցէ եւ ապաշխարիցէ եւ վաստակիցի յաւրկանոցի, որպէս հրամայեն վարդապետք, եւ կին նորա յետ յանցանացն չկամի կալ նմա ի կնութեան վասն պղծութեանն, որ եղաւ ի վերայ նորա, եւ այրն այնպէս ասիցէ, թէ «Կամ կինն առաջին հաւանեսցի կամ այլ կին հրամայեցեք առնել»։

Պատասխանի. Կինն իշխեսցէ մեկնել եւ այրն չիշխէ այլ կին առնուլ։

ՆԷ (ՆԳ) ԻԷ. Հարցումն. Թէ անասուն ինչ զմարդ սպանցէ, զի՞նչ պարտ է զանասունն առնել։

Պատասխանի. Որպէս աւրէնքն ասեն։

ՆԸ (ՆԴ) ԻԸ Հարցումն. Եթէ ոք զդուստր իւր կամ զաղախին կամեսցի տալ

1 ôûabcdefghıklmopqrst թէ So արիցէ l յարից h յամիցէ փխ. յարիցէ êlor չիք ի ûgln ի հիւանդութենէ e ի հիւանդութենէ իւրմէ

2 KLMRSTXYZ ապաշխարիցէ o ապաշխարեսցի bq և ապաշխարեսցէ h նա ապաշխարեսցէ bcdefgkmqs ընդ փխ. ըստ ûo մեղաց o զմեղս իւր փխ. ըստ մեղացն kmps տեղեացն փխ. մեղացն

3 ôûchiklmoprst եթէ o չիք այր L ըստ փխ. ընդ k անասնոց IJKLMQRS TXYZôûbq պղծիցէ Vd պղծի oi ետ r յետս t յետոյ G և յետ վնասված է IJMQSVXWôêûdh nr պղծութեան t չիք պղծութեանն

4 ılrt չիք և (ապաշխարիցէ) Uê ապաշխարիցի acdrl ապաշխարեսցէ Vb վաստակիցէ ôq վաստակեսցի hılort վաստակեսցէ k վաստակի Uê չիք վաստակիցի Y յօրկայնոցին W յորկանոցի o օրկանոցի hot յուրկանոցին l ի յուրկանոցին n յուրկայնոցի F յունկանոցի բացի AJKLMNOPQRSTUVXZê-ից մնացած Ձեռ-երը յուրկանոցի r ուրկանոցին û չիք յաւրկանոցի

5 kmps որպիսի hilor և հրամայեն BE L հրամեն û կանոնք փխ. վարդապետք êd կինն hılort յանցանաց (or անցանաց) նորա (t առն) ոչ կամեսցի (t կամիցի) լինել նմա (r նմա լինել) կին վասն d յետոյ KMôêbdegq անցանացն Y յանցանցն m յանցանաց kps յանցանաց (k յանցանացն) նորա չկամի

6 Uên ոչ կամի b չի կամի U առնել (begq դալ cd տալ) փխ. կալ NY ի կնութեանն gkmps ի կնութիւն FI JKMQSXYWôêûbdilnoqr պղծութեան K եղ t եղև փխ. եղաւ

7 hilort չիք այնպէս Y չիք թէ l կամիմ (p կամի) փխ. կամ ilo կին u կինն կամ befgq առաջին կինն Mûkmps առաջինն Y յառաջին il ort իմ փխ. առաջին h չիք առաջին Y հաւանեսցէ

8 ilor և կամ d չիք կին kmps չիք կին l հրամայէք acdhilor առնուլ t առնուլ որպէս է պարտ

9 abcdefgq իշխան է hılort իշխէ ‡ մեկնիլ bq այր l չէ իշխէ t ոչ իշխէ բացի hilort-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն չիշխէ AU այդ ps չիք այլ

10 բացի hilort-ից մնացած Ձեռ-երը ոչ առնել փխ. առնուլ

11 hiklmopst եթէ kmpst չիք ինչ ir զմարդ ինչ t զմարդ ոք հարեալ սպանցէ acir սպանանիցէ bdfghkl mopqs սպանանէ irt իցէ փխ. է

12 ô անասունն այն առնել t զանասնոյն BCDEFGHkmps չիք զանասունն begq առնել անասնին (q զանասնին)

13 t հրամայեն օրէնքն ւիլս. աւրէնքն ասեն kmps ասէ l ասել

14 BCDEFGHôegh թէ ê զուստրն hlo եւ կամ eg և փխ. կամ Uê չիք կամ զաղախին eg զաղախին իւր p կամի r տայն

առն եւ նոքա աղաղակիցեն.«Ոչ կամիմք լինել աշխարհականք. այլ սրբութեամբ եւ կուսութեամբ կամիմք կեալ յաշխարհի»․ եւ ի բռնադատելն զնոսա կամ խեղդեն կամ ի քարէ անկանին, որպէս վասն մեռելոյն, պա՞րտ է յիշատակ առնել, կամ որպիսի վնասակարութեան արժանի զնեղիչս նոցա համարել պա՞րտ է. խնդրելի է բանս։

Պատասխանի. Ոչ է պարտ առնել զյիշատակն, զի անձնասպան եղեն. եւ որք նեղեցինն՝ ապաշխարեսցեն իբրեւ սպանողք։

ՆԹ (ՆԸ) ԻԹ. Հարցումն. Եթէ եղբայր ոք յեղբաւր վերայ յառնիցէ սպանանել զնա, եւ մինն փախիցէ միանգամ եւ երկիցս եւ երիցս, եւ իբրեւ կարի հետամուտ լինի եւ ի մտի դնէ սպանանել զնա եւ դէպ լինի փախուցելոյն դառնալ եւ սպանանել զհալածիչն իւր, իբրեւ վկայիցեն բազումք, որ ականատես լեալ են այնմ ամենայնի, որպէս տայցեմք ապաշխարութիւն սպանողին կամ ո՞րպէս խորհիմք վասն յիշատակի մեռելոյն, որ ինքն պատճառ եղեւ մահուան իւրոյ։

Պատասխանի. Չէ արժան առնել զյիշատակ նորա, եւ սպանողն ապաշխարեսցէ։

1 h առնն s առնել փխ. առն hlo եթէ չկամիմք t թէ ոչ eg կարեմք փխ. կամիմք rt լինիլ b չիք լինել... կամիմք hlo աշխարհական լինել kmps աշխարհի (t յաշխարհի) փխ. աշխարհականք

2 B այլ H սրբութիւն cd չիք և կուսութեամբ p չիք կամիմք b այլ փխ. կեալ hlo չիք ի

3 h խեղդեցին և կամ Yû չիք ի u անկան hl անկանիցին t վասն մեռելոյն որպէս պարտ է

4 k չիք վասն bq յիշատակել eg զյիշատակ hlo յիշատակ պարտ իցէ hlo առնուլ eg կատարել փխ. առնել bq չիք առնել ênq որպէս

5 bdegqr արժան է l արժան ct չիք արժանի lo նորա eg հրաման տալ փխ. համարել

6 E չիք է

7 J չիք պատասխանի hlo եւ ոչ է ô անել փխ. առնել H չիք առնել

8 bq նեռեսցին ûabcdefgkmpqs որպէս փխ. իբրև

9 M թէ HIJLQRSXYZWoûegq եղբօր K եղբայր (վերայ) b չիք յեղբաւր kmps ի վերայ եղբօր ուրում յարիցէ սպանանել blo վեր փխ. վերայ lJInor առնիցէ Y յառնէ ô յարիցէ befgq առնէ

10 k չիք մինն kmps միանգամ կամ բ կամ գ և նա փախիցէ ի նմանէ և նա հետամուտ ô միանգամ կամ բ և կամ գ անգամ իբրեւ bq չիք և երկիցս G չիք և երիցս acdefg չիք երիցս բացի Ybhilort-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն և (իբրեւ) Y չիք իբրև ho հեռամուտ փխ. հետամուտ

11 Zb լինել t լինիլ kmps եղեալ փխ. լինի l միտ դնից Wû դնի ho դնիցէ ô զսպանանել N չիք զնա... դառնալ hlo (դէպ) լինիցի ıkmnprst լիցի ır փախուցելոցն

12 M եւ փխ. և lq սպանել N չիք և սպանանել K զհալածիչսն Y զհալածիչս bq հալածիչն hlo զփախուցիչն hlo որ փխ. իւր begq և իբրև kmps և փխ. իբրև lJubh qrt վկայեցին ô վկայեցան n վկայիցին p վկայեն

13 ûnt որք Uêacdhlno ականատեսք b ականայտեսք r ականատեսի ABCDEFGHIUabi լիեալ hl իցեն լեալ befgq իցեն փխ. են o չիր են CDGHolt յայնմ bq այն blo յայսմ mps չիք այնմ Y տայցեն c տայցեմ dkmps տացեմք g տացուք

14 ê յապաշխարութիւն Vcg սպաննողին ò ըղսպաննողին hlo խորհիցիմք q խորհեմք cd չիք վասն

15 hlort յիշատակ hlo առնելոյն փխ. մեռելոյն hlo պատճառք b մահուամբն q մտհուամբ hlno մահուանն

16 ê թէ արժան է KLMQRSTX զյիշատակն Yûn յիշատակ hlo զյիշատակս N նոցա Vcg սպաննողն h սպաննողին lo սպանողին

17 ed ապաշխարէ l պարտ է փխ. ապաշխարեսցէ ho ապաշխարել պարտ է բացի êcirt-ից մնացած Ձեռ-երը ապաշխարիցէ

ՆԺ (ՆԶ) Լ. Հարցումն. Եթէ ուրուք ծառայ լանհնազանդութեան գացի եւ տէրն նորա առ բազում անգամ զալըանալոյն հարցէ եւ սպանցէ զծառայն, ո՞րպէս հրաման տացուք նմա վասն կարգաց ապաշխարութեան։

Պատասխանի. Սպանող է, ապաշխարեսցէ։

ՆԺԱ (ՆԷ) ԼԱ. Հարցումն. Եթէ ոք ի գողութեան հարցէ եւ սպանցէ զգողն, որպէս պարտ է հայել ընդ սպանողն։

Պատասխանի. Սպանող է, ապաշխարեսցէ։

ՆԺԲ (ՆԸ) ԼԲ. Հարցումն. Եթէ ոք ի քահանայից յուղւոջ դիպեսցի եւ աւազակք ի վերայ անկցին եւ դէպ լինի քահանային սպանանել զոմանս յաւազակացն եւ զանձն իւր եւ զընկերսն ապրեցուսցէ, պա՞րտ է նմա ի կարգի քահանայութեան կալ, թէ ոչ։

Պատասխանի. Ոչ է արժան կալ ի քահանայութեանն, վասն զի ոչ է արժան քահանայի սպանանել զմարդ ոք, թէեւ ինքն մեռցի, այլ եւ ոչ զանասուն։

1 êlı թէ hlo անհնազանդութեան գացի ծառայ HIJKLMQRSTXYZôêûdefg kmpqs անհնազանդութեան F անհնազանդ b անհնազանդութեամբ
2 IJYZêûabcdgbilort տէր pt չիք առ egbkms զայլրանալուն Y հարցցէ b հարկանէ
3 e ծառայն u զծառայ dkmps զնա փխ. զծառայն L զծառայ իւր որպէս hlo որպիսի (l որպէսի o որպէս) ինչ հրաման n հրամանս QSö տացցուք ê\ıkmprst չիք նմա Y ապաշխարութեանն
5 DGH սպանաւզն է cgl սպաննող է բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը սպանաւղ է km ապաշխարեսցի ps ապաշխարիցի DGHbegq ապաշխարիցէ
6 Y ի գողութեանն b սպանիցէ acd չիք զգողն
7 d որպէս զոք պարտ է u հայիլ abcd efgq համարել փխ. հայել o գողն փխ. ընդ abcdefgq չիք ընդ ô ըսպանողին e սպանօղսն a զսպանաւղն be զսպաննողն dfgq զսպանողն lo սպանանողն c զապաշխարողն փխ. սպանողն
8 bq պարտ է սպաննող է (q սպանող է) o ըսպաննող է ô ապաշխարիցի d ապաշխարհէ eg ապաշխարիցէ
9 ô չիք ի Wi յուզգւոջ ôeg ուզգոջ bfb lno յուզգոջ cq յուղոջ d ուղոջ km ps ուզգոչ Z և դիպեսցի DGH դիպեսցէ Y տեղեսցի (ê հանդէպեսցի) փխ. դիպեսցի KLMQRSTXYZôn ps աւազակքն bq աւազակն d աւազակ eg աւազակի
10 M անկցի h անկանիցին b լիցի d լինին egq լինիցի b սպանել U չիք սպանանել ê զոմանս յաւազակաց սպանէ
11 ôegm աւազակացն ûkps աւազակաց h յաւազակաց lo ի յաւազակաց DX զնկերսն of զնկերս ê զնկերն alm զընկերս d զընկեր n զնկերացն beq զընկերս իւր gks զնկերս իւր Y ապրեցուցանել km ps ապրեցուցանէ o պարտ է կրկնված է
12 ô ի գարկի hloq ի կարդ kmps չիք կարգի ABCDEGHPUafq քահանայութեանն u կեալ b չիք կալ ô կալ և թէ ոչ է պարտ
13 U չիք ոչ է արժան.... վասն զի s չիք է k զալ (r կամ) փխ. կալ ê չիք կալ.... ոչ է արժան acdefgbklmopqs ի կարգի (km ps ի կարգ o ի գարգի) քահանայութեան (a քահանայութեանն) FIMQRSVXWôûn քահանայութեան b ի կարգի փխ. քահանայութեան ô չիք վասն
14 I չիք զի kmps քահանային չէ արժան befgq արժանի hılort իշխանութիւն փխ. արժան KLMQRSTX Yô քահանային Zbefgq չիք քահանայի bq սպանել H մարգ dhlmo չիք զմարդ dhl զոք imrt չիք ոք begq թէ
15 Y չիք այլ F չիք ոչ o և ոչ զնոսայ զանասունս KLMRSTXZegq զանասունս V անասուն hilor զանասունն Y զանասունս իւիք km ps անասուն սպանանել ընաւ

ՆԺԳ (ՆԹ) ԼԳ. Հարցումն. Եթէ ուրուք յերախայութեան զեղբայր իւր սպանեալ է նենգութեամբ եւ դայցէ կնիք խնդրել, զի՞նչ արասցուք։

Պատասխանի. Տալի է, վասն զի ոչ էր ընդ աւրինաւք յորժամ սպանն։

ՆԺԴ (ՆԺ) ԼԴ. Հարցումն. Եթէ ուրուք ի դիւահարելն իւրում մարդ սպանեալ է առ անզգայութեան իւրում եւ յորժամ սրբեսցի ի դիւէն, իբրեւ սպանող պա՞րտ է նմա ապաշխարել, թէ ո՞րպէս։

Պատասխանի. Սակաւ ինչ, զի ի չարէն է գործն։

ՆԺԵ (ՆԺԱ) ԼԵ. Հարցումն. Թէ այր զայր սպանցէ քինու եւ եղբարք սպանանելոյն սպանանեն զսպանողն եւ չլսեն բարեխաւսութեան ուրուք, որպի՞սի ապաշխարութիւն պարտ է տալ նոցա։

Պատասխանի. Սպանողք են։

ՆԺԶ (ՆԺԲ) ԼԶ. Հարցումն. Եթէ ոք անուանեալ քրիստոնեալ է եւ ի մահուան որդւոյ իւրոյ կամ դստեր կամ զինչ եւ է մերձաւորի կոծ դնէ

1 ô *եթէ ոք ուրուք* IJSôegkmprs *երախայութեան* MX *յերախայութեանն* VWhq *յերեխայութեան* Yc *յերեխայութեանն* u *երեխայութեան* d *յերեխայութեան* b *զիւր եղբայրին* q *իւր զեղբայր* ırt չիք *զեղբայր* hlo *սպաննեալ է զեղբայրն,* չիք *իւր* t *իւրում* c *սպաննեալ* r *բսպաննեալ* Keûd *սպանանեալ* t *ոպանեալ է զոք*

2 d *գայցեն* irt *գայ* kmps *և դայցէ և կնիք խնդրեսցէ* H չիք *խնդրել, ինչ*

3 d *պարտ է աալ* ocg *տալոյ է* hilo rt չիք *ասլի է* Uêbefgbq չիք *վասն* o *չէր* U *ոչ է* FNO չիք *ընդ* KMQ RSTXZ *յօրինօք* (նաև *յաւրինաւք*) L *յաւրինաւքն* ô *որժամ սպանանեացն զանայ*

4 ûabcdefghikmpqrst *սպան* S *սպաննէ* n *եսպանն* lo *եսպան*

5 ô *եթէ ոք ուրուք ի դիւահարութեան* kmps *ուրուք ոք ի դիւահարելն* ABCDEFGHIJNOPUVWê ûb *ի դիւահարել* rt *ի դիւահարիլն* b *մարդասպանեալ է*

6 kmps *առանց զգայութեան* փխ. *առ անզգայութեան* R *անզգայութիան* n *անզգայութեանն* IJabcd fgıqr *անզգամութեան* (l *անզգամութենէ* o *անզգամութեանն* t *յանզգամութեան*) փխ. *անզգայութեան* o *որժամ* W չիք *յորժամ* F *սրբեսցէ* bdfg *որպէս* փխ. *իբրև* ho չիք *իբրև*

7 og *սպաննող* c *սպաննօզ* n *սպանողի* o չիք *սպանող* բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը *սպանաւղ* q չիք *է* hlo *նմայ սպանօղի* (l *սպանողի*) *ապաշխարութիւն տալ թէ ոչ* ûab cdefgkmps չիք *նմա* H չիք *թէ որպէս* ûbegnq *ոչ* (d *այլպէս*) փխ. *որպէս*

8 I *սակաւիկ* lo *զսակաւ* d *այլ սակաւ* H *սակաւ ինչ ի՞ չարէն է* Եերքևի լուսանցքում d չիք *ինչ* rt չիք *զի* êbe fgloq չիք *ի* F *ի չարին է* dhlo *էր* S չիք *է* o *գործ* r *ի գործն*

9 Yûbcdhmq *եթէ* t *զայր ոք բսպանցէ ի քինու* bq *սպանիցէ* d *սպանց* g *սպանանէ քենու* e *սպանանէ* ô *քընու* c *ի քինու* Sô *զինու.* փխ. *քինու* HIJKLMNOQRSTXYZ cahklnopqs *եղբայրք* ôû *եղբայր* c *սպաննելոյն* բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը *սպանելոյն*

10 V *սպանեն* û *սպանանէ* hlot *սպանցեն* K *սպանեն զեղբայրք զսպանողն* ê *սպանօղն* u *սպանողն* h *և զսպանօղն* ı *զսպանողսն* r *զսպաննողսն* բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը *զսպանաւղն* HPôb *և ոչ լսեն* NOYW *բարեխօսութեանն* bef gq *բարեխաւսութեամբ* (Նաև *բարէխօսութեամբ*)

11 Y *պարտի* n *տալ պարտ է* dq չիք *պարտ է* a չիք *տալ* bq *նմա* փխ. *նոցա* I չիք *նոցա*

12 c *սպաննողք են* ô չիք *սպանողք են*

13 Xt *թէ* Ycd չիք *ոք* N *անուանել* û չիք *քրիստոնեայ է*

14 JOPSVXYZôabcdefgbklmpqrs *որդոյ* êo *որդոյն* Ubefgq չիք *իւրոյ* IJKûabcdefgkmpqs *իցէ* փխ. *է* Uê չիք *է* ô *մերձաւորն* h *զաւերն,* չիք *կամ* (*զինչ*) H *կործ* hlo *կոծս* d *կոծ մեծ դնէ* ûeg *դնել* n *առնէ* փխ. *դնէ*

հեթանոսաբար անյուսութեամբ եւ անառակութեամբ, փողովք եւ լկտութեամբ, պարուք զճակատ հարկանել արիւն հանել եւ ոչ լսել ձայնի խրատու քահանայիցն, այլ թշնամանել եւս եւ մերժել յինքեանց զքահանայսն անյուսութեան բանիւք, զի՞նչ պարտ է առնել։ Կամ վասն կենդանեացն, որ արարին այնպէս լկտութիւն կամ մեռելոյն յիշատակի կամ յետ միանգամ եւ երկիցս խրատուն եւ սոցա լանդգնութեանն, եւ մեզ լորում կարգի պարտ է հաստատուն կալ։

Պատասխանի. Ի բաց կալ ի նոցանէ եւ զնոսա արտաքոյ եկեղեցւոյ առնել, մինչեւ ի զղջումն եկեալ եւ ապաշխարել բազում ժամանակս. իսկ զյիշատակ մեռելոյն քահանայքն արասցեն։

ՆԺԷ (ՆԺԳ) ԼԷ. Հարցումն. Թէ երախայ ոք յերախայից բազմամեղ իցէ եւ եղեալ ի մտի իւրում ի ժամանակս երիտասարդութեան իւրոյ յանդգնութեամբ եւ ստահակութեամբ կեալ, եւ յանկարծ անկցի

1 o յանուառութեամբ O չիք և J անառակութեամբ M յանառակութեամբ h անառակ Vdblot փողով ö փօզօք
2 hlo չիք և (լկտութեամբ), և պարուք (h պարօք) Uên պարօք Ydhlo զըճակատն begq ճակատ t զճակատս r զճակատահարկանել Q հարկան h հարկանէ o հարկանե t հարկանելով X արիուն hlo չիք արիւն հանել ê և (ոչ) կրկնված է cb լսէ
3 û ձայնի քահանայի և խրատու t ձայնի խրատու քահանային լսել b խրատոյ ôêbdq քահանայից ır քահանային BC այլ Hobeghl oq չիք եւս FNOVW չիք և
4 HIJ ինքեանց ül քահանայսն t զքահանայս CGHVWûabcdefghiklmop nrst անյուսութեամբ W բարուք փխ. բանիւք d զինչ է պարտ
5 rt զոր obegq չիք որ Y այնպիսի b այսպէս W լկտութիւնն abde gkmpqs լկտութեամբ
6 hlo կամ վասն մեռելոյն ô մեռելոցն p մեռելոց q մեռելուն acdkm ps յիշատակ t չիք յետ ôp կամ փխ. և IJKLMNOPQSTVXZôû երկուցս YW երկուց
7 F չիք եւ (սոցա) FIMQSXZWêacdk mnpq յանդգնութեան o անդգնութեան b անագնութեան egq անդգնութեանն ü յանդգնութեամբ IJSou որում F կարգէ ö զարգի d չիք հաստատուն
8 di կեալ
9 PV չիք պատասխանի b ի բացեալ փխ. ի բաց կալ F չիք ի նոցանէ kmps ըստ փխ. զնոսա ê արտաքս առնել եկեղեցոյ bq յարտաքոյ
10 NOPVYefg եկեղեցոյ ôq յեկեղեցոյ b եկեղեցոյն acdikmprs եկեղեցոյ (ır յեկեղեցոյ d եկեղեցւոյ) արտաքոյ hlot յեկեղեցոյ (t յեկեղեցւոյ) արտաքսել, չիք առնել I զըղջումն ö եկեսցեն p չիք և Wblo ապաշխարեալ ö ապաշխարեսցեն
11 V զիշատակ ôoqr յիշատակ ê զյիշատակս e մեռելոցն l քահանայ o քահանայք d արասցեն քահանայքն
12 Hbchot եթէ l չիք թէ IVYWûbcdg qr երեխայ pt չիք երախայ JM So երախայից VYWbcd յերեխայից ê յերախայից է û երեխայից p երախայից ոք t ոք ի յերախայից F բազմայմեղ d բազումամեղ I բազմամեղից
13 hlo եկեալ փխ. եղեալ l ի մտի P լէ հարց ու պատասխանը ամբողջությամբ ներքևի լուսանցքում, սակայն 306-րդ էջի 4-րդ տողը ձեռագիրը կազմելիս կարվել է Uêo իւրոյ փխ. իւրում Yct երիտասարդութեանն V իւր Yabdkm pqs իւրում փխ. իւրոյ ct չիք իւրոյ
14 t զյանդգնութեամբ oego անդգնութեամբ l անդգնութեան Q յանդգնութեամբ t զստահակութեամբ կեալն bcdeghklmopqs կալ So անկարծ GMWêf յանկարծակի փխ. յանկարծ անկցի hlno յանկարծակի Q ակիցի cd անկանի b չիք անկցի begq յանկարծակի (b յանկարծ) յախտ (eg ախտ) մահու անկանի ի. ժամ՞ էջ 306 տող 1-ին

լախտ մահու եւ ի ժամ մահուն ի հարկէ առնու յանձն զմկրտութիւնն, տամք համարձակ, եթէ խզճեմք, վասն առաջին արհամարհութեանցն եւ հանապազ արհամարհելոյ զբան պատուիրանին։

Պատասխանի. Պարտ է տալ։

ՆԺԸ (ՆԺԴ) ԼԸ. Հարցումն. Իսկ եթէ ի ժամ մահուանն կապեսցի բերան երախայլին եւ ոչ կարասցէ զմեղս իւր խոստովանել եւ ոչ զհաւատն դաւանել ի սուրբ երրորդութիւն, այլ միայն ակնարկէ, թէ տուք ինձ կնիք, պա՞րտ է տալ, թէ ոչ։

Պատասխանի. Պարտ է տալ։

ՆԺԹ (ՆԺԵ) ԼԹ. Հարցումն. Եթէ ընդ ծնանել կնոջ եւ մանուկն իսկ ի նմին աւուր դժուարածին լինիցի, պա՞րտ է տալ կնիք նմա, կամ թէ որ ողջ է, յետ քանի՞ աւուր պարտ է տալ զկնիք։

Պատասխանի. Յորժամ կամի, մանաւանդ փութալ պարտ է։

1 om ախտ ofn մահուան b մահուանն ê առնէ abcdefgkmpqs առնուցու hlo առնիցէ Y յանձն առնու Hô անձն FKQRSTXYZôê ûo:n զմկրտութիւն
2 h տամբք abcdefgbkmpqs թէ So խեղճեմք ûeg խղճիմք hilot խղճիցեմք r խղճիցէմք q յառաջին IJêûn արհամարհութեանց eg արհամարհութեանն l չիք արհամարհութեանցն և հանապազ d արհամարհարացն GYb արհամարհելոյն
3 IJeû զբանն ôhlo բան W զբանս o բատուիրանին F պատասխանին փխ. պատուիրանին
4 hlo տալ թէ և ի (l չիք ի) հարկ է լինի զի խոստովանող քրիստոսի է (h չիք զի.... քրիստոսի է) փխ. պարտ է տալ
5 t իսկ եթէ ուրուք մահուանն իւրոյ կապեսցի բերան նորա փխ. իսկ եթէ.... երախային ir յաւուր փխ. ի ժամ U չիք ժամ KLMQRSTXY oû մահուան ê մահուն êbqr բերանն I չիք բերան QVWûbcdq երեխային ir նորա փխ. երախային hlo լը կանոնը բաւական ընդարձակ է նշում ենք ամբողջությամբ եթէ (h թէ) ոք երախայից (h յերախայից ընդ ում (h որում) հանապազ ջանայեաք (l ջանաեաք) յիշեցուցանելով զպատուիրանն աստուծոյ և ոչ կամեցաւ գալ ի մկրտութիւն և հասին նմա յանկարծակի ցաւք և կապեցաւ (l կապեցօ) բերան նորա ոչ զմեղս իւր բերանով իւրով (ho չիք իւրով) խոստովանեալ կարաց և ոչ զհաւատն դաւանել որ ի սուրբ երրորդութեանն (l երրորդութեան) որպէս (l որով) վայել էր, այլ միայն ակնարկէր, թէ տուք ինձ կնիք, պարտ է տալ կնիք թէ ոչ
6 F արասցէ փխ. կարասցէ ı կարէ b չիք իւր p խոստովանել զմեղս իւր cgrt խոստովանիլ NO VW զհաւատսն ûegq հաւատն t զհաւատն իւր որ ի սուրբ երրորդութիւն դաւանել
7 b դաւանելի է r դաւանիլ V պահել փխ. դաւանել F չիք և ոչ զհաւատն.... ակնարկէ թէ. AKLN ORTUVYZabcefgikmpqrs երրորդութիւնն d երրորդութեան B այդ ir եթէ NOW տուր
8 efgq չիք ինձ ô չիք է
9 K թէ պարտ է hlo տալն
10 abefghkmpqs թէ K ծնանել ընդ b չիք ընդ Y ծնանելն oûr ծնանիլ Kbeghloq կնոջն t կնոջ ուրուք և ûbq մանուկ lot չիք իսկ h ընդ նմին փխ. իսկ ի նմին l մին փխ. ի նմին cdir ի նմին իսկ
11 hlo չիք աւուր S յուր l լիցի Y չիք է F կնիք տալ IJûabcdefgkl mpqs նմա կնիք hlo նմայ կնիք թէ ոչ և կամ (l կարմ) թէ յառողջ իցէ փխ. կնիք.... ողջ է W ապա փխ. կամ b չիք կամ թէ.... տալ զկնիք՝ տող 12-ից acdkmps չիք որ
12 d յողջ F քան Q յաւուր Fû կնիք VYcbilops զկնիքն N զկնի փխ. զկնիք
13 Y չիք պատասխանի hlo և կամի eg կամին hlo և փութալ befgkm pqs մանաւանդ թէ փութով d փութով c թէ փութով պարտ է տալ, o պարտ է զի մի մեռանիցի

ՆԻ (ՆԺԶ) Խ. Հարցումն. Թէ ընդ սահամր կալցի մալր զմանուկ իւր եւ հեղձուցանէ երախայ, որպէ՞ս տացուք ապաշխարութիւն։

Պատասխանի. Ապաշխարել պարտ է Ե ամ, որպէս կանոնք հրամայեն։

ՆԻԱ (ՆԺԷ) ԽԱ. Հարցումն. Եթէ անասուն ինչ գազանաբեկ լինի եւ հովիւ ոգւով թափէ, պա՞րտ է ուտել զվիրաւորեալն, թէ ոչ։

Պատասխանի. Այո, պարտ է ուտել։

ՆԻԲ (ՆԺԸ) ԽԲ. Հարցումն. Եթէ ոք ի քահանայից կին ունիցի եւ մեկնի ի կնոջէն՝ պաշտել զպաշտաւն քահանայութեան, եւ յետ ժամանակի անդրէն ի կին իւր դարձցի, պա՞րտ է պաշտել զպաշտաւն քահանայութեանն, թէ ոչ։

Պատասխանի. Խնդրելի է, վասն Էր եթող զկինն. զի եթէ վասն չար գործոց եթող զկինն եւ անդրէն դառնալ՝ զքահանայութիւնն չիշխէ ունել. ապա եթէ վասն պաշտամանն եթող առ.

1 ôûbchlo եթէ ôê չիք ընդ DGH ըստեամբ F արեամբ փխ. սահամր hlo կալցէ Y չիք կալցի bhlo զմանուկն
2 VYWcdqr երեխայ û երեխայն b զերեխայ t զերախայն Y որպէս պարտ է տալ ապաշխարութիւնն hlor տացուք նմա (r նորա) ապաշխարութիւն e ապաշխարութիւնն
3 ô պարտ է որպէս կանոնք ասէ ե ամ û որպէս կանոն հրամայե ե ամ hlo ըստ նիկիականին (l նիկիանականին) ե ամ փխ. ե ամ... հրամայեն abcdefgkmpqrts է ամ Y կանոն e կանոնքն ır կանոնն t կանոնն վկայէ հրամայելով
4 բացի bcefgnq-ից մնացած ձեռ-երը հրամայէ
5 BCDEFGHadefgikmpqrst թէ hlo չիք եթէ BCDEFGH լինել chlo լինիցի d լիցի P լինի.... պարտ է Ճերքևի յուսանցքում obcdegıqrt հովիւն h չիք հովիւ
6 CGIJYôat ոգով FP հոգւով ê հոգով lo հոգովն թափիցէ հովիւն be fq շնչով (g շնով d ով) փխ. ոգւով c չիք ոգւով h հոգովն թափիցէ t թափէ զնա o թէ ոչ է պարտ bq ուտելն û վիրաւորեալն
7 begq չիք ուտել
8 BCDEGHo թէ beq չիք ոք eg չիք ի (քահանայից) g քահանայ ոք KLMQRSTXYZ ի քահանայիցն û մեկնիցի cd մեկնել hlo մեկնեսցի Hq չիք ի (կնոջէն)
9 ô ի զնոջէն Fr զպշտօնն N զպաշտօնս û պաշտօն ABCDEGHJKLN OPTZWacıkmprst քահանայութեանն ô ետ A եւ յետ ժամանակի... քահանայութեանն կրկնված է, բեեւ գրիչը ջնջել է b չիք եւ յետ ժամանակի...: քահանայութեանն KLMRSTXZo ժամանակին blo ժամանակի ինչ անդրէն
10 êhlo ի կինն hloq չիք իւր Q դարձի Y պարտի cd չիք պարտ է Wû պաշտօն acdefghiklmopr st չիք զպաշտաւն FILMNOQSUX Yôêûnq քահանայութեան acegım rst զքտհանայութիւնն dfp զքահանայութիւն k զքահանայութեանն hlo զքահանութիւն իւր թէ
12 b թէ խնդրելի է ûdhılo եթէ (ûdı թէ) վասն էր r յէր Z զկին Y զկին իւր K չիք զի եթէ... եթող զկինն êbefghloq թէ
13 Y զչար b չիք չար L չարագործացն û չարագործութեան Ubn գործոցն l եթէող W չիք եթող û զկին abd efgikmpqrst չիք զկինն hlo անդրէն ի կին դառնայ զքահանայութիւն ոչ իշխէ առնել ô անդրէն դառնա կրկնված է b դառնալ rt չիք դառնայ Q ի զքահանայութիւն ê զքահանայութեան b քահանայութիւն FlLMRSXYWûdfr զքահանայութիւն
14 Yb չի[շ]խէ o չիշխէ զքահանայութիւն b ունեալ eû առնել փխ. ունել bq թէ, չիք վասն XYû պաշտաման êhl պաշտման eg պաշտմանն bq պաշտպան

ժամանակ մի, ըստ առաքելոյ, իշխան է անդրէն ի կին իւր դառնալ։

ՆԻԳ (ՆԺԹ) ԽԳ. Հարցումն. Թէ ոք քահանայ կամի մեկնել ի կնոջէ իւրմէ եւ կինն ասէ ցնա. «Զիս յո՛ ապաստան թողուս, ես այսպէս առանց առն չկարեմ նստել, բայց եթէ առն լինիմ». մեք զի՞նչ հրաման տացուք. կամ թէ երէցն մեռցի, այլում առն իշխէ՞ լինել, թէ ոչ։

Պատասխանի. Ոչ է արժան արձակել զկինն եւ ոչ կինն այլում առն լինել։

ՆԻԴ (ՆԻ) ԽԴ. Հարցումն. Թէ ոք յամբոխի միջի ձիով ընդ կուռն հարկանէ եւ սպանանէ զմարդ ոք ակամայ, լինի՞ քահանայութեան արժանի, թէ ոչ։

Պատասխանի. Վարք եւ կեանք մարդոյն խնդրեսցին՝ թէ սրբութեամբ են, իսկ վասն սպանելոյն ընդէ՞ր ոչ պահեաց աստուծային շնորհն։

ՆԻԵ (ՆԻԱ) ԽԵ. Հարցումն. Թէ ուրուք ի քահանայից յաղաւթից զոք հանեալ

1 l ժամայնակ eg առաքելոյն l առաւելոյ փխ. առաքելոյ lo իշխէ BCDEFGclot ի կինն d դառնալ ի կին իւր

2 H դառնայ

3 Iûchil եթէ Mq ե[թ]է begqt քահանայ ոք KLMQRSTXZôhlo կամիցի Y չիք կամի ûqrt մեկնիլ DGH ի կնոջ RXYabdefgklpqs ի կնոջէն

4 êdflq կին ôl ասիցէ ê ասասցէ k ասել cd չիք ցնա r յիս hlo չիք յո Uegr յոյ op ո hlo անապաստան թողուս զիս եւ ես l յապաստան q եւ փխ. ես l այսինքն փխ. այսպէս ê այնպէս

5 t այր K չեմ կարել ô չեմ կարեր hlot ոչ կարեմ Yû նստիլ L նըստել hlo առն կին լինիմ q մենք r ինչ, չիք հրաման t ասասցուք առ այդ փխ. հրաման տացուք

6 r տացուք նորա կամ hlo և կամ s եթէ û երէց begq այրն փխ. երէցն CDGH մեռանի b մեռանիցի r մեռցի կին երիցուն այլում առ լինի ac իշխեսցէ d իշխեսցէ փխ. իշխէ լինել kmps կարէ փխ. իշխէ ôt լինիլ b չիք լինել

7 b չիք պատասխանի, ապա չէ արժան adkmps չիք արժան c չիք է արժան êûd զկին t զկինն թողուլ փխ. արձակել զկինն Yb չիք և ոչ կինն Hl կին lo այլ փխ. այլում h չիք այլում

8 Un առնն i առն իշխէ լինել թէ ոչ g առն կարէ լինել K լինելն rt լինիլ ôe լինիլ (e լինել) կարէ

9 b չիք հարցումն IUêûcghklmno եթէ Me ե[թ]է Y յանբոխի onq ամբոխի û մէջ eg միջին b մինջի hlo միջով Y ընդ կրկնված է cd կուռս eghlo հարկանիցէ

10 IJMNOPQRSTXYZbd սպանէ V սպանցէ o սպանիցէ hl չիք և սպանանէ DGH զմարդն eg մարդ Y չիք զմարդ, զոք êeg յակամայ hlo լինիցի Y քահանայութեանն begnq արժան է (gn չիք է) kmp արժանի է t արժանի լինի թէ ոչ R չիք արժանի hlo արժանի (h արժանի է) որ զմարդն եսպան թէ ոչ

11 M չիք թէ ոչ R չիք թէ

12 ô չիք պատասխանի U հարք (ê հարկ) փխ. վարք X մարդոյ W մարդւոյն bq մարդուն OW ht խնդրեսցեն abcdefgkmqs խնդրեսցի hilort եթէ

13 ôb սրբութեան hlo իցեն փխ. են b չիք · են Z սպանելոյ c սպանանելոյն eg սպանութեան f սպ[ան]ելոյն h սպանանելոյն begq չիք ընդէր t պահեցաւ KLMZ զաստուածային

14 BCDEFGHegrt շնորհքն d շնորհսն

15 A հարցող. ırt բայց եթէ ուրուք Fchlo եթէ ê ե[թ]է b ուրեք ô չիք ի G ի քահանայի b ի քահանայից IJNOWôûeg աղօթից irt չիք յաղաւթից h զոք յաղաւթից

է վասն պատճառանաց իրիք եւ քահանայն վախճանեսցի, զի՞նչ արասցուք. զայն որ ընդ պատուհասիւ մնաց։

Պատասխանի. Արժան է ի ներքս ածել։

ՆԻԶ (ՆԻԲ) ԽԶ. Հարցումն. Թէ դատաստան ինչ լինի ընդ քահանայ եւ ընդ այլ ոք ի մարդկանէ եւ երդումն ի քահանայն կրթեսցի, վասն թագում կարասւոյ, որ զրպարտեն զնա եւ ոչ գտանէ ուրեք զգինս երդմանն տալ վասն աղքատութեան իւրոյ եւ ոչ դատախազքն հաւանին սակաւ կարասեաւ եւ ոչ ընտանւոյ ումեք երիցուն առնուցուն յանձն երդումն տալ ընդ նորա, իբրեւ բռնադատիցի եւ երդնու արդար, պա՞րտ է անխիղճ կալ ի նմին քահանայութեանն, թէ ոչ։

Պատասխանի. Ոչ է պարտ երդնուլ եւ եթէ երդնու, զքահանայութիւնն ոչ է պարտ առնուլ։

ՆԻԷ (ՆԻԳ) ԽԷ. Հարցումն. Եթէ ոք ի քահանայից վկայ եւ միջնորդ իցէ մե-

1 hlot իցէ փխ. է acdıkmprs չիք է IJu պատճառաց ırt պատճառոյ F քահանայ acfikps վախճանիցի egmq վաղճանիցի rt վաղջանիցի

2 û նմա փխ. զայն p չիք որ ho չիք ընդ acdfkms պատուհասիւն b պատուհասից egq պատուհասին

3 R ածեալ hlo արժան է ի տեղոջ ածել ի ներքս որ կայցէ (l կացցէ) ի պաշտման փխ. արժան է.. ածել

4 E չիք հարցումն bchlo եթէ RXYeg hlo լինիցի V քահանայն t քահանայի

5 l ի մարդկան f երդումնն t յերդումն b և ընդ երդումն ô երդումն ընդ ի քահանայն h երդումն անկանի ի քահանայն abcdefgkmpqs ընդ փխ. ի (քահ.) ırt չիք ի û ի քահանայ b ի քահանային hlo երթիցէ փխ. կրթեսցի t վասն դի

6 ırt թազումս u թագմաց Yôacdfg կարասոյ ê կարասոյն eglo կարասու b կացասոյ h կարասաւ ırt կամաւոր փխ. կարասւոյ որ t զըրպարտեննտեն b զպարտեն R զան փխ. զնա RXY չիք ոչ acdefgi rt և չգտանէ ho և չգտանիցէ l և չէ գտանէ p չիք ուրեք b զգինսն t զգինն hlo չիք զգինս

7 IJût երդման b տալով KU աղքատութեանն Y երդմանն փխ. աղքատութեան, չիք իւրոյ d դատախազք l դատեայխազքն

8 h հաւանեցին lo հաւանիցին r հաւանեն Yebo ընտանոյ ô ընտանեաւ cdefgl ընդանոյ w̄ ընտանուոյ b ընդյայն (rt ընդունոյ) փխ. ընտանւոյ n յընտանւոյ q ընթանոյ ê ուրմեք (b յուրէք q ուրէք) փխ. ումեք obcq իրիցուն ır երիցիւն t երի[ց]իւն hlo առնուն abcdefgkmpqs առնուցուն առնուլ (d առնու) յանձն

9 or անձն b երդմնալ տալ KLMQRSTXYZô վասն փխ. ընդ e չիք ընդ t նմա փխ. նորա d և իբրեւ ô բռնադատեսցի êq բռնադատեցի d բռնայդատիցի Ju երդնուցու փխ- բռնադատիցի

10 hlo երդնուցու ôlt անխեղճ ı կեալ abcdefgkmpqs մնալ փխ. կալ cd չիք նմին CDFGHIJMQRSVX Wôêûhiloqrt քահանայութեան Yp ի քահանայութեան cd քահանայութիւնն

12 b էր Fl չիք է Uêûcnq թէ Y դի փխ. և û երդնուցու ô երթնու ոչ է պարտ քահանայութիւն անձն առնուլ hlo երդնու ոչ է պարտ զքահանայութիւնն (l զքահանայութիւն) առնել IJKLMQRSTXYZWed զքահանայութիւն û քահանայութիւն

13 ոչ է պարտ առնուլ ·eûefgırt առնել

14 aııkmpqrst թէ cd չիք վկայ և achikmorst միջնորդ ինչ իցէ (acıkmrs է) befgpq է փխ. իցէ d ինչ փխ. իցէ t վասն մեծամեծ G մեծայմեծ ho մեծաց l մեծ

ծամեծ իրաց կամ վասն բաժնից եւ գեաւղից կամ վասն գերդաստանաց եւ գանձուց, եւ դատախազն առ խեռութեան զքահանայն իսկ ունիցի յերդումն եւ զբանիցն վկայութիւն չառնէ հաւատարիմ, պա՞րտ է քահանային երդնուլ եւ ժառանգեցուցանել եղբաւրն զժառանգութիւն իւր, թէ չառնուլ յանձն զերդումն եւ ելանել եղբաւրն տարաբաժին լիւրմէ բաժնոյն։

Պատասխանի. Ոչ է պարտ երդնուլ, որպէս եւ փրկիչն Քրիստոս ասաց, թէ «Ամենեւին մի՛ երդնուլ». «Այլ եղիցի ձեր բանն՝ այոն այո եւ ոչն ոչ».** եւ առաջեալն ասէ. թէ «Աւելի քան զայն ի չարէն է»,*** այսինքն ի սատանայէ։*

ՆԻԸ (ՆԻԴ) *ԽԸ. Հարցումն. Թէ առ վշտի նեղութեան ուր եւ լինի սուտ երդումն քահանային եւ ապա խոստովան լինի եւ ապաշխարէ մեծ զղջմամբ, լինի՞ քահանայութեան արժանի, թէ ոչ։*

*Մատթ. Ե. 34 **Մատթ. Ե. 37 ***Մատթ. Ե. 37

1 ô *իրաց* կրկնված է 1 *եւ կամ* XY չիք *վասն* b *բաժանից* û *կամ* փխ. *եւ* Ll չիք *եւ* BCDEFGHR *գեղից* KL MQTêdn *գեւղից* SUVXYZWôûabc hılmopqıst *գիւղից* eg *գօղից* Vbe fϭ *և կամ* 1 *եւ* փխ. *կամ* GH *գեբասաանաց* Joa *գերդաաաստանաց* d *գերդաստանաց*

2 ırt չիք *և (գանձուց)* d *դատայխազն* k չիք *առ* Ym *խեռութեանն* k *անխեռութեանն* t *խեզութեան* K *խեռութեան իսկ ունիցի զքահանայն յերդումն* u *քահանայն* d *զքահանայ* 1 *զքահանայյն*

3 IJSôuhnor *երդումն* 1 *երոըդումն* b չիք *եւ (զբանիցն)* ô *զբանինցն* ûb *զբանից* kın *բանիցն* Er *զվկայութիւն* G *վկայութեամբ* beg iq *վկայութեան* d *հաւանութիւն* փխ. *վկայութիւն* 1 *չառնէք* d *հաւատարիմն*

4 N *քահանայն* H *երդունուլ* h *զեղբաւրն* Nû *ժառանգութիւն* gq *զժառանգութիւնն*

5 ô *իւ[ր]* hlo *եթէ* u *չառնու* d *չառնոյլ* Sôo *անձն* r *զանձն* ûr *երդումն* cd *ելեալ*

6 d *տարայրաժին* ô *պարտ է բաժին* փխ. *տարաբաժին* IJKLMQRSTZ oû *իւրմէ* NOW *յիւր* b *բաժանոյն* Y *բաժնէ*

7 hlo *արժան* փխ. *պարտ* 1 *երդուլ* abcdefgkmpqst չիք *եւ* u *փրկիչ* ê չիք *փրկիչն* KLMORSTXYZ od *քրիստոս փրկիչն* eghlo *փրկիչն մեր քրիստոս* lû չիք *քրիստոս*

8 ô *մեր ասաց* hlo *եթէ* ho *երդնուցուք* 1 *երդնուցուք* BC *այզ* IJ *եղիցին* t *ձեր ամենայն բանն* GW; *բան* q *բերանն* փխ. *բանն* b *բանն աստուծոյ այոն*

9 acdefgn *այոյն* c չիք *եւ (ոչն)* NO P *ոչ ոչ* r *ոչն յոչ* .hılort չիք *եւ (առաքեալն)* uf *առաքեալ* hıl ort չիք *առաքեալն ասէ* hlo *զի* փխ. *թէ* Yôbfiqrt չիք *թէ* IJ *յաւելի* hr *յաւելին* bcefglmopqst *աւելին*

10 ABCDEFGNOPUVWp *ի չարէ է* c չիք *(ի չարէն) է* le *այսինքն ի սատանայէ է* cd չիք *այսինքն է* բացի HJKLMQRSTXYZWôûbfgbıln oqt-ից մնացած ձեռ-երը *այսինքն է* c չիք *ի (սատանայէ),* *սատանայէ է*

11 bchlo *եթէ* IJu *առ ի վշտի* h *վիշտի* Y *նեղութեանն* hlo *նեղութեանց ուրուք լինիցի սուտ վկայ (o վկայ) եւ երդումն* r չիք *եւ* d *երդնումն*

12 Y *քահանայի* hlo չիք *եւ (ապա)* b չիք *ապա* JKLMQRSTXYZô p *խոստովանի* hlo *լիցի (o լինիցի) և ապայշաւիցէ (o ապաշաւիցէ) մեծաւ զղջմամբ* (h չիք *զղջմամբ) եւ ապաշխարութեամբ լինիցի* KLMQRSTXYô *մեծաւ*

13 Yl *քահանայութեանն* c *ի քահանայութեան* d *ի քահանայութիւն* i *քահանայէ* Yêg *արժան* be *արժան է* 1 *արժանի է* ırt *արժանաւոր* acdkps չիք *արժանի* A *արժանի* ավելացրել են ուրիշներ g *եթէ*

Պատասխանի. Չէ արժանի։

ՆԻԹ (ՆԻԽ;) ԽԹ. Հարցումն. Թէ ոք յանդուգն ի մարդկանէ երթեալ քահանայ անուանէ զինքն յաւտար երկրի եւ զբազումս մկրտեսցէ վասն շահի աւգտութեան եւ կարասի ստանալոյ եւ յետոյ ի վերայ հասանեն, թէ չէր քահանայ յորմէ մկրտեցանն, զի՞նչ պարտ է առնել զմկրտեալսն ի սուտ քահանայէն։

Պատասխանի. Վերստին մկրտել արժան է։

ՆԼ (ՆԻԶ) Ծ. Հարցումն. Թէ ոք ի քահանայից վասն անարժան վարուց իւրոց յեպիսկոպոսաց եւ ի վարդապետաց մերժեալ յաշտիճանէ իւրմէ եւ նա առ ստահակութեան իւրում երթայ յաւտար երկիր եւ գործէ զգործ քահանայութեան եւ մկրտէ զբազումս. եւ յորժամ հասանեն ի վերայ թէ ընկեցեալ էր ի քահանայութենէն եւ գործեաց զգործն զայն, զի՞նչ պարտ է առնել զմկրտեալսն ի մերժեալ եւ ընկեցեալ քահանայէն։

1 êûnq ոչ է ı արժան Y արժան ընաւ
2 ûbcdefghloq եթէ D յանդուգն NO յանդուղքն o անդուքն b յանդունքն eg անդուգն q ի մարդկանէ երթալ երեւեալ ê երթա dks երթալ TZ երդեալ Q եդեալ befg երեւեալ փխ. երթեալ hlo անուանիցի
3 hlo զանձն իւր փխ. զինքն ôg ոտար lNW յերկրի q յերկիր Yabcdfghik lmoprst երկիր Nû բազումս d չիք եւ զբազումս մկրտեսցէ abcefghik lmoqrt մկրտիցէ b շահիւ UY օգտութեանն e յօգտութեան
4 K կարասցի H կա[րա]սցի ô ըստանալո kmps առնլոյ փխ. ստանալոյ b կարասի անուանել ստանալոյ b եւ ի յետոյ ô ետոյ K յետ p չիք ի ê հասանին hılort հասանիցեն ê եթէ blq չէ
5 ô քահանայ զմկրտեալսն զոր O որմէ befgkmps յոր (cdq որ) փխ. յորմէ ubcdkmpqs մկրտեցան d էր s առնեն E զմկրտեալսն FVbe fq զմկրտեալն N զմկրտեալս
6 a չիք ի սուտ քահանայէն F քահանայիցն q քահանայէն ոչ է արժան
7 b չիք պատասխանի IJ մկրտիլ êb արժան է մկրտել o մկրտեսցի փխ. մկրտել արժան է BCDEF GH պարտ է փխ. արժան է Y չիք արժան է
8 ûbchloq եթէ ırt բայց թէ r ի զոք hı lot զոք Y թէ փխ. վասն Pbs արժան
9 lor իւրոյ բացի acdkımst-ից մնացած Ձեռ-երը եպիսկոպոսաց G չիք եւ բացի adkmpst-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն ի hılort մերժեալ իցեն (t իցէ) IJ աշտիճանէն MTk յաշտիճանէն CKLSXZêegmps յաստիճանէն HRo աստիճանէն GFW dghiloqrt յաստիճանէ Yû աստիճանէ g իւմէ
10 Y ստահակութեանն f իւրոյ begq չիք իւրում hılort երթիցէ RY առ յօտար (R յաւտար) ôûbegiprt օտար (Ծակ. աւտար) DGHê յերկիր Y չիք եւ (գործէ), գործել bhiloq rt գործիցէ n գործեսցէ
11 Y չիք զգործ X քահանայութեանն Y զքահանայութեան bılort մկրտիցէ N բազումս ABCDEGHO PUVXWoêabcdefgkmnoqs չիք եւ (յորժամ) ô չիք յորժամ ô որժամ ô եւ հասանեն hılort հասանիցեն
12 eg ի վերայ նորա թէ V ընկեցեայն W ընկեալ Y է hilort չիք էր ir ի քահանայութեան ôûhlno ի քահանայութենէ hilort չիք եւ H գործ (r գործոց) փխ. գործեաց Uôn զըգործ abdefgkmpqs զգործ քահանայութեան զայն
13 û այն c զայն քահանայութեան զինչ b ինչ d զինչ է պարտ է ô չիք պարա է hilort իցէ փխ. է bq զըմկրտեալն hilort զմկրտեալսն ի նմանէ B զմկրտեալնն CWe km յընկեցեալ afs յնկեցեալ H ընգեցեալ ô չիք եւ ընկեցեալ hilo rt չիք մերժեալ.... քահանայէն
14 KRXYd ի քահանայէն

Պատասխանի. Ընդունել արժան է։

ՆԼԱ (ՆԻԷ) ԾԱ. Հարցումն. Թէ ոք լեզբարց կամ միականի է կամ ունչատ կամ ձեռնատ, եւ վարուք եւ սրբութեամբ եւ գիտութեամբ կատարեալ է, պա՞րտ է մատուցանել ի քահանայութիւն, թէ ոչ։

Պատասխանի. Չէ արժան։

ՆԼԲ (ՆԻԸ) ԾԲ. Հարցումն. Թէ ոք յետ ձեռնադրութեան քահանայութեանն ուրկանայ, յուրկանոցին պա՞րտ է նմա պաշտել զքահանայութիւնն, թէ ոչ։

Պատասխանի. Չէ արժան վասն տկարութեան մարմնոյն։

ՆԼԳ (ՆԻԹ) ԾԳ. Հարցումն. Թէ ոք ի կանանց քահանայից առ դիւթս երթայ եւ քահանայքն ի վերայ հասանեն եւ խոստովան լինի առ հարկի եւ ապաշաւէ, պա՞րտ է քահանային զնա ի կնութեան ունել, թէ ոչ։

Պատասխանի. Չէ արժան ունել։

ՆԼԴ (ՆԼ) ԾԴ. Հարցումն. Թէ ոք ի ժողովրդականաց աղաչէ զքահանայն

---

1 W արժան է ընդունելութեան O պարտ է փխ. արժան է hıort ընդունել արժան է եւ զվրէժխնդրութիւն (rt զվրէժխնդրութեան) գործոյն (rt գործն) յասատուած (ho աստուած) թողուլ

2 ûchoq եթէ irt բայց եթէ ır չիք ոք H յեզբայր t ի յեզբարց IJKLMQRSTXYZôûbiloqr եզբարց Kûlt չիք կամ (միականի) h միական b էր hilrt իցէ փխ. է NOW չիք կամ ունչատ O մունչատ rt մունջատ

3 Uê չիք կամ ձեռնատ b չիք եւ (վարուք) blo վարիւք r վարուքն ohil or չիք եւ (սրբութեամբ) bdefgkmpqs եւ գիտութեամբ եւ սրբութեամբ O չիք եւ գիտութեամբ

4 hilort իցէ փխ. է kmps չիք (կատարեալ) է hilor իցէ փխ. (պարտ) է t զնա մատուցանել ô չիք մատուցանել q ի քահանայութեան

5 bıqrt ոչ է abdefgklmoqrst արժանի Y չէ արժան բնաւ

6 bchloq եթէ irt բայց եթէ b չիք ոք ô ետ Yabcefkmps ձեռնադրութեանն X ձեռնադրութիւն g ձեռնադրութեանն F քահանայութենէ lMQSUVXWôêûabcdfikmpqrs քահանայութեան

7 MNOPRSTVXYZWôûbefgnq ուրկանայ hilort ուրկանայցէ k յօրկանայ NOPQVXWfhlnot յուրկանոցին IJKLMRSTZôûir ուրկանոցին Yg յուրկանոցի e օրկանոցին beq ուրկանոցի Y իւրում պարտ է hilort իցէ փխ. է bcefgkmpqs չիք նմա hilor պաշտել նմա bq ապաշխարել փխ. պաշտել b քահանայութիւն BCDEGHIMSTUXYWôêûdhklmopqrs քահանայութիւն

9 obıqrt ոչ է l արժանի beg տկարութեանն Y չիք տկարութեան PRû մարմնոյ ô մարմնոյն իւրոյ abcdetgkmpqs չիք մարմնոյն

10 hchloq եթէ irt բայց եթէ f ի կանաց ô թիւգս b գիւթսն

11 hilort երթիցէ եւ քահանայք d քահանայ Firt չիք ի (վերայ) ê հասանին hilort հասանիցեն begq լինին hilort լիցի, ի փխ. առ

12 hilort հարկէ եւ ապաշխարիցէ ô ապաշաւի ır ի քահանայութիւն t ի քահանայութիւնն ırt չիք զնա ի hlo ի կնութիւն ունել զնա NOVXWêbpqs ի կնութիւն ô ի կին ır կին ունել զնոյն թէ ոչ t զկինն Y ի կնութեան կրկնված է ê ոչ ունել

13 ê չիք թէ ոչ

14 ûq ոչ է b չէ պարտ արժան ունել hilort ոչ է (hlo չէ) արժան ունել վասն զի զինքն (h ինքն) նուիրեաց (t նուիրեաց զինքն h վրիպեաց O նվիրեաց) զիւաց

15 bchloq եթէ irt բայց եթէ abcdefgkmpqst աղաչեսցէ hilor աղաչեցեալ û քահանային cb զքահանայ

վասն որդւոյ իւրոյ կամ դստեր. որ հիւանդ է եւ երախայ, զի երթիցէ կնիք տացէ նմա, եւ քահանայն կամ վասն ոխութեան, զոր անէր ընդ նոսա յառաջագոյն, կամ վասն արհամարհութեան եւ հեղգութեան եւ ոչ երթիցէ մինչեւ մանուկն երախայ մեռանիցի, զի՞նչ պատուհասի արժանի է քահանայն, վասն զկնիքն չտալոյն։

Պատասխանի. Լուծցի ի քահանայութենէն։

ՆԼԵ (ՆԼԱ) ԾԵ. Հարցումն. Թէ ուրուք կին ուրկանայ կամ դիւահարի եւ այրն թողու զկինն եւ այլ կին առնէ, ընդ պատուհասիւք պարտի՞մք համարել զայնպիսին, թէ ոչ։

Պատասխանի. Չէ արժան այլ կին առնուլ։

ՆԼԶ (ՆԼԲ) ԾԶ. Հարցումն. Թէ ոք զկին իւր զամուսին հանէ եւ այլ կին առնէ եւ նովին կնաւն ապաշխարութիւն խնդրէ, զի՞նչ արժան է առնել։

Պատասխանի. Մեկնել ի միմեանց, զի շնացողք են. եւ որ զարձակեալն առնէ՝ շնայ։

1 H որդւոց JMNOPQSTVYôêbcdefgh iloqr որդոյ acdefgkmpqs իւրում c կամ վասն դստեր o դստերն NOW չիք կամ դստեր d դստեր վասն որ r ուր փխ. որ eg չիք որ n հիւանդն hilort իցէ փխ. է bef gq կամ փխ. եւ acdkmps չիք եւ VYWêûbcdir երեխայ l երայխայ F թէ փխ. զի p երթայցէ t երթեալ տացէ նմա կնիք

2 ûhilor եւ կնիք akmps տայցէ H քահանայայն bh քահանայ bdef pq չիք կամ KLMQSTZ կամ թէ վասն ոխակալութեան ô թէ փխ. վասն Xô ոխակալութեան Y ոխակալութեանն

3 ô առաջ զհետ նորա կամ ûhilort նմա փխ. նոսա Y չիր վասն Nl արհամարհութեանն Y եւ կրկնված է

4 Y հեղգութեանն ôabcdefghiklmop qrst չիք եւ ôn եւ փխ. մինչեւ û մանուկ YZWbcdiqr երեխայ û երեխայն Y զռանիցի փխ. մեռանիցի

5 V պատուհասիւ UVêabegpqs արժան է hilort իցէ փխ. է h քահանայ n քահան ô չիք քահանայն Qi lr կնիքն UZn զկնիք ûbegbo կնիք t չտալոյն զկնիքն BCDEFGH ոչ տալոյ Xabfq չտալոյ NO չը տալոյն ô չի տալոյն

6 o չիք պատասխանի Yôûn ի քահանայութենէ

7 êbchioq եթէ irt բայց եթէ êhilo rt ուրկանայցէ. բացի ABCDEFG HUakm-ից մնացած Չեռ-երը ուրկանայ êhilort դիւահարիցի

8 êhilort թողուցու W զկին ocd դնա փխ. զկինն ôb չիք եւ ê զայլ êbilort չիք կին K առցէ V արասցէ ê առնուցու hilort առնու h ըստ փխ. ընդ êhilort պատուհասիւ r պարտիմ u չիք պարտիմք

9 ô համարիլ cd դնա փխ. զայնպիսին F չիք զայնպիսին

10 irt ոչ է m արժանի ê զայլ m չիք այլ KOPQRSTXYWû առնել k առնէ d [առն]ուլ nı չիք առնուլ bef gq ոչ է (e թէ) արժան այլ կին առնել (b առնուլ) զի եւ ոչ մեք ունիմք համարձակութիւն (b հրաման եւ համարձակութիւն) յաղագս (b յաղաքս) այդորիկ (b յայդորիկ f այդորիկ) հրաման տալ

11 êbcefghloq եթէ irt բայց եթէ hlo չիք ոք b զամուսնին t զամուսինն ûg չիք զամուսին e զամուսինն իւր êbilort հանիցէ befgq թողու փխ. հանէ ê զայլ êrt առնիցէ o [առ]նիցէ h հայցէ (l հանիցէ) փխ. առնէ

12 û կնաւ V յապաշխարութիւն ê ապաշխարեսցէ hlort խնդրիցէ i խնդրեսցէ ê չիք խնդրէ d զինչ է պարտ առնել Y առնել արժան է o արժանի IJu ապաշխար (ackm ps պարտ է) փխ. արժան է efg արասցուք (eg արասցուք մեք) փխ. արժան է առնել L առնէ

13 Y միմիեանց I չիք ի ê ի միմեանց պատշաճ է զի շնացօղք են ըստ այնմ և որ XY ոչ փխ. որ

14 êbt առնու

ՆԼԷ (ՆԼԳ) ԾԷ. Հարցումն. Թէ ոք զկին իւր եթող եւ այլ կին արար եւ թողեալ կինն մեռաւ եւ նա զոր արարն նովին կնաւն ապաշխարութիւն խնդրէ, զի՞նչ պարտ է առնել։

Պատասխանի. Մեկնել պարտ է. ապա եթէ ոչ մեկնեսցին՝ ծանր ապաշխարութիւն ի վերայ եդիցի եւ յելս անձին իւրոյ զկետին թոշակն ընկալցին։

ՆԼԸ (ՆԼԴ) ԾԸ. Հարցումն. Թէ ոք զկին իւր եթող եւ զաւրէնսզէտ մարդ եւ զերկիւղած յԱստուծոյ բռնադատէ, եւ կինն, զոր բռնադատեաց, հանապազաւր լայցէ եւ այրն ոչ արձակէ ի բաց, ո՞րպէս պարտ է ընդ կնոջն հայել կամ ո՞րպէս ընդ այրն, վասն ապաշխարութեան եւ ի սրբութիւնս մերձենալոյ։

Պատասխանի. Ի բաց մեկնեսցին, զի շնացողք են. զկինն ապաշխարութեամբ յեկեղեցի թողցեն եւ զայրն՝ արտաքոյ եկեղեցւոյ արասցեն ծանր ապաշխարութեամբ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց։

1 lêbcefghloq եթէ ırt բայց եթէ p որ փխ. ոք ê չիք ոք u զկի ն փխ. զկին ô թողու AF այդ ê զայլ
2 ufl կնաւ W ապաշխարութիւնն ĉ զապաշխարութիւն
3 r խնդրէց q զինչ է պարտ է Y պարտի êbilort իցէ փխ. է M խնդրել փխ. առնել ô առնել նմա
4 l չիք պատասխանի KLMQRSTUVX YZWoêûabcdghklmnopqrst թէ ĉ չիք ոչ Kêadhklmprs մեկնեսցի W մեկնեսցեն c չիք մեկնեսցին b մեկնել ի միմեանց պարտ է
5 F ծանրութիւն beg ծանտր F չիք ապաշխարութիւն ê եդիցի նմա փխ. ի վերայ եդիցի b եդիցի ի վերայ նորա mq եդիցի ի վերայ hilort չիք ի վերայ, եդիցի նմա և յելս (h յելսն) ô ելս N յանձին U իւր uamps իւրեանց k իւրոց Yû յետին l յետ q զետին
6 Yq թոշակին beg թօշակին p թոշակ RVYêbefghiloqrt ընկալցի c ընդալցի
7 êbcefghloq եթէ ırt բայց եթէ ոք բացի êabcdefgbklmopqs-ից մնացած Ձեռ-երը ուրուք փխ. ոք û կին t չիք եւ l աւրէնսզէտ F մարդոյ ûhilort չիք մարդ
8 F զերկիւղ O զերկիղած Xôûbhilo rt երկիւղած Y զերկուղած Weg յերկիւղած cd զերկեղած f զերկիղած IJSVYôêûbhloq աստուծոյ ehıort բռնադատիցէ l բռնայդատիցէ acdkmps բռնադատեաց (V դատապարտէ) փխ. բռնադատէ cd կին
9 p հանապազ bfq լայ eg լայր Yêûd hilnor լացցէ F արձակեսցէ ôêhilo rt արձակիցէ L չիք ի բաց.... հայել K չիք պարտ է ho իցէ փխ. է
10 rt ի փխ. ընդ êefghiloqrt կինն û կնոջ b կին ût հայիլ êbilort եւ կամ n չիք որպէս JY ապաշխարութեանն
11 Hû չիք եւ Vackmps ի սրբութիւնսն êhilort ի սրբութիւն ABCDEFGH IJKLMNOPQRSTUVY մերձանալոյ eg մերձենալու
12 CGHMRSTXobefgq մեկնեսցեն Y մեկնեսցի ehılort մեկնեսցին ի միմեանց զի շնացեալք են b զի նոքա շնացողք են X շնացօղքն, չիք են Xêchiort եւ զկինն (ho զըկին) dl զկին
13 GHêbdhlo յեկեղեցին eg յեկեղեցիս KLMQRSTXôr եկեղեցի Y եղիցի փխ. յեկեղեցի û թողցի Y չիք թողցեն begq չիք եւ զայրն.... արասցեն l զայր t արտաքս HYol biloprs եկեղեցոյ ldn յեկեղեցւոյ c եկեղեցոյն t չիք եկեղեցւոյ
14 Y չիք արասցեն ô ծաանր eg ծանտր f ծանրր û ապաշխարութիւն JKLMQRTXZ յաւուրս S յօւուրս W աւուր Y չիք կենաց
15 Y չիք իւրոց

ՆԼԹ (ՆԼԸ) ԾԹ. Հարցումն. Թէ ոք վասն ամլութեան եթող զկին իւր եւ առնէ կին ծննդական եւ ապաշխարութիւն խնդրէ Նովին կնաւն, զի՞նչ պարտ է առնել։

Պատասխանի. Շնացող է։

ՆԽ (ՆԼԶ) Կ. Հարցումն. Թէ ոք ի կնահանէից այլ բարուք բարի է ողորմածութեամբ, արդար դատաստանաւք եւ ցանկալ սրբութեան հաւասարել Նովին կնաւն, զոր արարն, զի՞նչ պարտ է առնել։

Պատասխանի. Չէ արժան հաւասարել սրբութեան Նովին կնաւն, զի չէ ամուսնութիւն, այլ պոռնկութիւն։

ՆԽԱ (ՆԼԷ) ԿԱ. Հարցումն. Թէ ոք վասն պոռնկութեան կամ վասն այլ չարագործութեան թողու զկինն եւ խնդրէ այլ առնուլ, զի՞նչ արասցուք։

Պատասխանի. Այրն իշխէ այլ կին առնուլ եւ կինն այլ առն չիշխէ լինել։

ՆԽԲ (ՆԼԸ) ԿԲ. Հարցումն. Թէ ոք ի կնահանէից ասէ, թէ «Զամենայն ար-

1 abcdefghklmopqs *եթէ* ırt *բայց եթէ* e *եթէ վասն ամլութեան ոք թողցէ* YWo *ամլութեանն* s *ամզութեան* MRVXôêbirt *զկինն* p *զիին* փխ. *զկին* V չիք *իւր* êhilort *առնիցէ* befgq *առնէ այլ կին*

2 e *զկին* ê *խնդրեսցէ* hilor *խնդրիցէ* uır *կնաւ* I *զին*[չ]

3 Y *պարտի* êhiort *իցէ* փխ. *է*

4 o *շնացող է մեկնելոյ է* բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը *շնացաւղ է*

5 êbcdefghioq *եթէ* ırt *բայց եթէ* b *ի կնայհանից* cq *ի կնահանիցէ* d *ի կնայհանէից է* o *ի կնայհանէից* AUêefgn *կնահանից* G *բարոք* LZ ûhımt *բարւոք* cd *բարուքն* b *վարիւք* n *վարուք* բացի YWêaefgkl opsqr-ից մնացած Ձեռ-երը *բարաւք* ehılort *իցէ* փխ. *է* eg *բարէողորմածութեամբ*

6 ê *ցանկասցի* hılrt *ցանկանայցէ* o *ցանկայցէ* êefg *սրբութեանն* HK LYdhlqrt *սրբութեամբ* b *հաւասարեալ* t *հաւասարիլ* W *հասանել* փխ. *հաւասարել*

7 ê *Նովիմբ* ûbcefgq *արար* q *ինչ* Y *է արժան* փխ. *պարտ է* êhılort *իցէ* փխ. *է* ô չիք *առնել*

8 I չիք *պատասխանի* ır *ոչ է* t *ոչ է պարտ Նովին կնաւն հաւասարիլ վասն չէ* d *չչարժան* H *սրբութիւն* QYfkm ps *սրբութեանն* êûcdhıloq չիք *սրբութեան* i *կնաւ* q *կնօն իւրով զի*

9 êbilor *վասն զի* B *այդ* g *պոռնկութիւն է*

10 êbcefghioq *եթէ* Irt *բայց եթէ* KL TZ *պոռնկութեանն* l *եւ կամ* r *եւ այլ* Kd *այլ վասն* l չիք *այլ* F *այդ* ı *այլ ինչ չարագործոյ* hr *չարագործոյ* êl *չար գործոց* ot *չար գործոյ* begq *չարութեան*

11 êhilort *թողուցու* Yûq *զկին* êhılo rt *եւ այլ (*e *գայլ) կին խնդրիցէ,* չիք *առնուլ* efgp *զկին իւր (*f չիք *իւր) եւ խնդրէ այլ կին առնել* Ub efgnq *այլ կին առնել (*Un *առնուլ)* cd *եւ կինն (*d *կին) այլ առն իշխէ լինել թէ ոչ* փխ. *զինչ արասցուք* p *առնել* ĉhilort *պարտ իցէ (*r *իցէք) առնել* փխ. *արասցուք*

12 b *այր* befg *իշխան է* d *չչէ ընդունելի զի այրն այլ ·կին իշխէ առնուլ* փխ. *այրն... առնուլ* IJKLM OPQSTXYZWôêûbefghiloqrt *առնել* di *(և)կին* Vq *կինն չիշխէ այլ առն լինել* êbilor չիք *այլ (առն)* U *այդ* BCEFGIk *առնն* l չիք *առն*

13 ehıor *չիշխէ առն (*e *առնն)* Y *լինելն* o *լինիլ* l *առնել* փխ. *լինել* êhior չիք *լինել* t *ոչ [իշ]խէ առն լինիլ* փխ. *այլ առն չիշխէ լինել*

14 ebceghil *եթէ* ırt *բայց եթէ* ır չիք *ի* F *կնահան իցէ* X *կնահանէ իցէ* ô *կնահանէյից* bl *կնայհանից* d *կնայհանէից* eg *կնահանիցն.* cd *կնահանից* i *ասիցէ* CH *զարդարութիւնս* befgq *արդարութիւն* kmps *արդարութիւն*

դարութիւնս զինչ եւ ասէք՝ արարից, բայց զկինդ եւ եթ ունել՝ ոչ կարեմ», զի՞նչ պարտ է առնել։

Պատասխանի. Չէ ընդունելի։

ՆԽԳ (ՆԼԹ) ԿԳ. Հարցումն. Թէ ոք կին ի պատճառս հաւատոց կամի մեկնել յառնէ իւրմէ եւ կամ այր՝ ի կնոջէ, զի՞արդ է հաւատքն։

Պատասխանի. Չէ ընդունելի։

ՆԽԴ (ՆԽ) ԿԴ. Հարցումն. Թէ ոք ի կնահանէից յերկար ժամանակս հեռացեալ է յեկեղեցւոյ, ասեն այսպէս, թէ «Առաջին կինն այլում առն եղեւ, եւ ի միւսմէն որդիք եղեն եւ կնոջն յայլմէ. առնէ որդիք եղեն. եւ արդ ես զկինս զայս թողուլ ոչ կարեմ, բայց թէ սովին կնաւս իսկ հնար է ապաշխարել եւ մանաւանդ զի հասեալ եւս եմք ի ծերութիւն». զի՞նչ պարտ է առնել։

Պատասխանի. Մեկնել արժան է ի միմեանց, ապա եթէ ոչ մեկնեսցին, ծանր ապաշխարութիւն ի վերայ դիցեն ողորմութեամբ

1 Q եւ ինչ acdkmps զոր ինչ h է (r եւս) փխ. եւ ackmps չիք եւ IJêûhiort ասիցէք l ասիցէ Xû զըկինն Y զկին JKLMQRSTZo զկինն IY զկին IJKLMQRSTZôbr եւ եղ (G եւ եթէ) փխ. եւ եթ ü երդնուել փխ. և եթ ունել d չիք եւեթ o ունել կրկնված է

2 êhilort իցէ փխ. է ô չիք առնել be fgq արասցուք փխ. պարտ է առնել

3 b թէ ընդունելի է d չէ պարտ է առնել փխ. չէ ընդունելի

4 êbcglo եթէ ir բայց եթէ t բայց եթէ կին ոք bq կինն r ի կին bq չիք ի abegq պատճառ êdhilort հաւատոյ կամիցի beigq չիք կամի p մեկնել կամի oêt մեկնիլ hef gq մեկնի

5 Iôhlo առնէ eg ի յառնէ t յառնէն S յուրմէ bdefgq չիք եւ irt չիք եւ կամ այր ի կնոջէ V չիք կամ X այրն E ի կնոջ êhlo ի կնոջէ իւրմէ զիարդ kmps արդ, հաւատք b են êbefghiloqrt հաւատն

6 b եթէ ընդունելի է ho չեն irt ոչ են i ընդունելիք

7 S թէ ոք նխդ ի կնահանէից êbcegb lo եթէ irt բայց եթէ ô ի կնահանէյից ehiort ի կնահանէիցն l ի կնահանէիցն է b ի կնայհանից d ի կնայհանէից cfq կնահանից eg կնահանիցն HIJKLMQRSTX YZôû երկար KLMQRSTXYô ժամանակաւ l ժամանակեա

8 ôêhilort իցէ փխ. է S եկեղեցւոյ VYbcfghilpqr յեկեղեցոյ o եկեղեցոյ. ê ասիցէ befgq ասէ hilor ասիցեն t ասիցեմ hlo եթէ BCDEGH KM չիք թէ Z առաջի begq առաջինն d կին Fbegq չիք կինն NOPW յայլում r այլապէս (t աս այնպէս) փխ. այլում BCDEFGH առնն bq առնել փխ. առն եղեւ.

9 CDHûl չիք եւ (ի) BDEGH ի միամէն փխ. ի միւսմէն XY ի միուսմէն h ի միւսէն ü ի միւսոյ IUn չիք ի êhirt ի սմանէ (lo ի մի սմանէ) փխ. ի միւսմէն t եւ ի կնոջէն RX Yûbdefgkmpqs չիք եւ կնոջն... որդիք եղեն KLMQSTZôl այլմէ t յայնմանէ փխ. յայլմէ U յայլ տեառնէ փխ. յայլմէ առնէ PV յառնէ KN չիք առնէ êhilort չիք առնէ որդիք t ոչ եղեն ü չիք եւ (արդ)

10 L դկինն ü զայս կին BDEG HSZ այս h զայլս փխ. զայս bq թողեալ VZ եթէ Lhegq չիք թէ begq նովին V առաջին (l սովորին) փխ. սովին d կնաւն b կանոնիւս փխ. կնաւս acdkmps չիք իսկ

11 êhiort իցէ փխ. է l հնարից ապաշխարել Y չիք եւ êhilor զի եւս հասեալ իցեմք Y հասեալք q եւ փխ. եւս Yôb չիք եւս

12 dt զինչ է պարտ է eg առնել հայր սուրբ

13 b չիք պատասխանի Y ի միմիեանց LWêabcdeghiklmnoprst թէ

14 KLMRSTXZb մեկնեսցեն Y մեկնեսցի b ծանար f ծանրր begq դնիցեն êhilort եդիցի փխ. դիցեն

եւ գթով տնանկաց քաւեսցեն զմեղս իւրեանց եւ ի տարւոջն Ա աւր հաղորդեսցին։

ՆԽԷ (ՆԽԱ) ԿԵ. *Հարցումն. Թէ ոք ի տղայութենէ իւրմէ ի մէջ վանականաց սնեալ է մինչեւ ի չափ հասակի, եւ առեալ է յանձն զվարս միանձնութեան՝ կուսութեամբ կեալ յաշխարհի եւ ապա թուլանալցէ լալսմ խոստմանց եւ առնէ կին, արժանի՞ է քահանայութեան։*

Պատասխանի. Չէ արժանի, վասն զի ընդ այնոսիկ համարեալ է որոց երկուս կանայս արարեալ է։

ՆԽԶ (ՆԽԲ) ԿԶ. *Հարցումն. Թէ ոք ի կուսութեան է եւ կին առնէ, որ յառնէ մնացեալ է, արժանի է քահանայութեան, թէ ոչ։*

Պատասխանի. Ոչ է արժանի, վասն զի եւ նորա որպէս կին համարեալ է երկեակ։

ՆԽԷ (ՆԽԳ) ԿԷ. *Հարցումն. Թէ ուրուք ի տղայութեան կին արարեալ է պսակաւ եւ աւրինաւք եւ ի տղայութեան կինն մեռանի, եւ յորժամ ի*

1 t *գթութեամբ* b չիք *եւ (ի)* CXôacef gl *ի տարոյն* Ybq *ի տարոյ* IJûb or *ի տարւոյ* KLMQRSTXYZWôêua bcdefghiklmopqrst *մի* HVn *մէկ*

2 êbefghiloqrt *անգամ* փխ. *աւր* NO X *հաղորդեսցեն* ôik *հաղորդեսցի*

3 êbcefghio *եթէ* ırt *բայց եթէ* U *ի տղայութեան* acd չիք *իւրմէ* Q *ի մէնջ* g չիք *ի (մէջ)* êhilort *ի վանականաց մէջ (*t *միջի)* q *վանականացս*

4 kınps *ընակեալ* փխ. *սնեալ* êhilo rt *իցէ* փխ. *է (մինչև)* ebilort *իցէ* (b *էր*) փխ. *է (յանձն)* Y չիք *է* ô *անձըն* Un *զվարսն* r *զարս* փխ. *զվարս* o *միանձնութիւն* Y *միանձնութեանն* o *միանձութեան* ps *միանձնութեամբ* r *միյանձնութենէ*

5 lVabcdegbkmprs *կալ* I *աշխարհին* JKLMQRSTVXYZôûdeg *աշխարհի* NOWbefgq չիք *եւ* bq *ապա թէ* *թոյլանասցէ* d *թուլացուցանէ* hior *թուլանայցեն* kmps *թուլացեալ* ABCFU *թուղանայցէ* F *յայ[ս?]մ* R *յոյմս* U *յայս* od *այսմ* b *յայնմն* eg *այնմ* fq *յայնմ*

6 beg *խոստմանէն* fq *խոստմանէ* n *խոստմանցն* ebilort *ի խոստմանէն (*r *ի խոստմանէ) յայնմանէ* (ê *այնմանէ)* êhilort *առնիցէ* ê *զկին* բացի bcdgbpqt-ից մնացած Ձեռերը *կին թէ* IJXêûefghilnoqr *արժան է* bcdt *արժան է քահանայութեան թէ ոչ* O *քահանայութեանն*

7 ût *ոչ է* êhilor *ոչ է (*ê *չչէ) արժանի քահանայութեան վասն զի* bdef gq *արժան* t *բանզի* b չիք *ընդ*, *զայնոսիկ*

8 et *որք (*bfhiloqr *որ* eg *թէ)* փխ. *որոց* ôbi *երկու* ê *զերկու* efghioq *ը* t չիք *երկուս* ôûbefgq *կին* KLZ *աբար* Q *արարցէսցէ* befgq *առեալ* փխ. *արարեալ* VYêhilort *են* փխ. *է* KLZefg չիք *է*

9 êbchlo *եթէ* ırt *բայց եթէ* L չիք *ոք* KLZ *ի կուսութեան լեալ է* Ybegq *ի կուսութենէ* p *ի կուսութեանն է* êhilort *իցէ* փխ. *է* Q *կինն* ê *առնիցէ* g *առեալ* t *առնու* ps չիք *որ յառնէ* Q *առնէ*

10 êbılort *իցէ* փխ. *է* Y չիք *է(արժանի)* n *մնացեալ է այրի արժանի է* ûbcd efghılo *արժան է* p չիք *(արժանի) է*

11 êbilort *չէ արժանի քահանայութեան վասն զի* eg *չէ (*e *չչէ) պարա եւ արժան* bdq *արժան* Un չիք *զի* ôabcdfgkmpqs չիք *եւ* êbefghiloqrt *նա* փխ. *նորա* I *ոչ* փխ. *որպէս* adfhilmort *կինն* G չիք *կին* ô *կին արարեալ է և համարեալ է* û *կին համարեալ է որպէս*

12 c *է համարեալ* b *արարեալ* փխ. *համարեալ* b *ի համարեալ է* eg *յերկեակ* ır *երկակ* q *երբեակ*

13 êbcilort *եթէ* êt *ոք* փխ. *ուրուք* Y *ի տղայութեանն* l *արարէ*

14 Yfgq չիք *ի (տղայութեան)* t *եւ ի նոյն տղայութեանն* BCDEGHYace fgkms *ի տղայութեանն* o *ի տաղտութեան* փխ. *ի տղայութեան* û *կին* t *մեռցի կին* ê *մեռեալ է* hlo *մեռանիցի* ır *մեռցի* êbefghıoq rt *եւ նա յորժամ* ô *որժամ*

չափ հասանէ այլ կին առնէ եւ ասէ այսպէս, թէ «Զառաջինն ի պէտս մարմնոյ ես ոչ գիտէի ամենեւին», վասն տղայութեան ժամանակինն: Արդ, պարտ է այսպիսւոյն գալ ի կարգ քահանայութեան:

Պատասխանի. Չէ պարտ, վասն զի միանգամ պսակ առեալ է. այլ ոչ եւս կարէ զաւրհնութեան պսակն առնուլ, յայտ է թէ երկուս կին արարեալ է:

ՆԽԸ (ՆԽԴ) ԿԸ. Հարցումն. Թէ ոք յերախայութեան յանցաւոր եղեալ է ի մեղս եւ յորժամ կնիք առնու ի սրբութեան կայ եւ ի վարս ուղղութեան. ապա արժանի՛ է քահանայութեան:

Պատասխանի. Եթէ ի մեղացն ի բաց եկաց, արդար եւ սրբութեամբ եկաց, արժանի է:

ՆԽԹ (ՆԽԵ) ԿԹ. Հարցումն. Թէ ոք զկարգ քահանայութեանն թողու եւ կին

1 չափ հասակի հասանէ Yh հասանի êbilort հասանիցէ ê զայլ êhilo rt առնիցէ եւ ասիցէ (e ասասցէ) R այս է փխ. ասէ eg չիք եւ ասէ.... ոչ գիտէի hılort եթէ Y չիք թէ ô առաջինն ûd զառաջին

2 b կետս փխ. պէտս t մարմնոյ էր o ոչ զտէի, ի փխ. վասն Y տղայութեանն ժամանակիս ôûp ժամանակի t հասակին փխ. ժամանակին

3 KLMQRSTXYZ ապա փխ. արդ ô չիք արդ, այսպիսոյն պարտ է êhilo rt իցէ փխ. է HKLMQRSYZad mp այսպիսոյն T այսպիոսոյն c այսպիսոյս IJNOPVWêûbefghil oqrt այնպիսոյն rt կալ փխ. գալ o ի զարդ t ի կարգի Y քահանայութեանն Hêbdefghiloqrt քահանայութեան թէ ոչ

5 ır ոչ է Y արժան փխ. պարտ ê չիք վասն l չիք զի, գմի անգամ ô պսակն ôêbdefghiloqrt պսակեալ է փխ. պսակ առեալ է

6 b եւ փխ. այլ efg չիք այլ dp չիք եւս lo զքահանայութեան փխ. զաւրհնութեան ô զաւրհնութիւն Jû չիք զաւրհնութեան... յայտ է թէ K չիք պսակն E առնել KLMQSTXYZô առնուլ զի յայտ է b առնուլ ապա յայտ է d այտ է êhlo եթէ H թէ կին ք BCDEGHô êabcdefghlklmnopqrst երկու (նաև ր) û յերկուս

7 ê կանայս է արարեալ befghiloq rt կանայս

8 êbchilprt եթէ GIJVծuıpr երախայութեան R յերախայութիւն Y յերեխայութեանն Wbcdl յերեխայութեան BCDEFGH յանցաւոր է եղեալ ի մեղս ô անցաւոր egıpr անցաւոր êhiort եւ ի մեղս

9 ô որժամ ê զկնիք êhilort առնուցու ի սրբութիւն կացցէ H առնութիւն փխ. առնու ի Y ի սրբութեանն d ի սրբութիւն BCDEFGHû ad կեայ G ի վայրս hl չիք ի (վարս) Y ուղղութեանն ô ուղիղս

10 բսւղի bq-ից մնացած Չեռ-երը թէ (Iêhilor եթէ) փխ. ապա dt չիք ապա ûbdefghipqr արժան ûhıl or իցէ փխ. է t իցէ քահանայութեան արժանի Y քահանայութեանն d քահանայութեան թէ ոչ

11 D եւ թէ acdegkmps թէ ôilo չիք ի (մեղացն) ûbefgq ի մեղաց o կացէ r եւ արդար t եւ արդարութեամբ d չիք արդար... եկաց k սրբութեան ô սրբոց

12 ô կացցէ AJU եկեաց befgq չիք եկաց N արժէ bcfgq արժան է cebilo rt արժան է (êrt արժանի r չիք է) քահանայութեան

13 êbcbilort եթէ o զզարդ CDFGHI QRSWôêûchiloprs քահանայութեան d քահանայութիւն êhıo rt թողուցու l թողցու bq եթող BCDEFGH եւ այլ կին R չիք եւ

առնէ, որպիսի՛ կարգաւ կամ ո՞րպէս, յետ քանի՛ ժամանակաց հաւասարել պարտ է սրբութեանն։

Պատասխանի. Ցերկար ժամանակս, յետ բազում ապաշխարութեան։

ՆԾ (ՆԽԶ) Հ. Հարցումն. Թէ ոք ի քահանայից կտրէ զինքն եւ դէպ լինի, զի մեռանի, վասն յիշատակին զի՞նչ արասցուք. կամ թէ ապրի, արժանի՞ է գալ ի քահանայութիւն։

Պատասխանի. Թէ մեռանի ոչ է պարտ առնել զյիշատակն, վասն զի անձնասպան եղեւ, իսկ եթէ ապրի, բազում արտասուաւք եւ խիստ ապաշխարութեամբ յետ ԲԺ ամի հաղորդեսցի աւրինաց, բայց ի կարգ քահանայութեան մի՛ մատիցէ։

ՆԾԱ (ՆԽԷ) ՀԱ. Հարցումն. Թէ ուրուք քահանայի ծառայք ապստամբին եւ գնան ի տեառնէ իւրեանց եւ տէրն այլ ծառայս զկնի արձակէ, զի կալցին զգնացեալ ծառայսն եւ դարձուսցեն անդրէն առ տէրն

1 Júp առնու. êhilort առնիցէ R որպիսին o այոպիսի փխ. որպիսի êhiort եւ կամ l չիք կամ êbefghil oqrt չիք որպէս l եւ յետ o եա Hi քան hl չիք քանի o ժամանակաւ r հաւասար t հաւասարել
2 Y չիք պարտ է u սրբութեան պարտ է FKQSTVXZWbcdn սրբութեան Rops սրբութեամբ êbilort չիք սրբութեանն
3 ırt ի յերկար ժամանակաց ô երկար, եա Len ապաշխարութեանն Y ապաշխարութեանն բազում d չիք ապաշխարութեան
5 êbchilort եթէ IJV ի քահանայիցն NQ կարէ փխ. կարէ êbilort կարիցէ զանձն իւր և դէպ լինիցի (i լիցի) o չիք դէպ լինի զի
6 RXYêbilort մեռանիցի Vû յիշատակի l չիք յիշատակին û ասասցուք փխ. արասցուք êbilort եւ կամ թէ ապրիցէ արժան է (e արժանի է) ի կարգ քահանայութեան կալ (t չիք կալ) թէ ոչ փխ. կամ... ի քահանայութիւն begq չիք թէ
7 ûbdefgq արժան է K չիք է, կալ փխ. գալ dg չիք գալ ի o ի կարք քահանայութեան LQReg ի քահանայութեան W ի քահանայութիւնն d ի քահանայութեան թէ ոչ
8 IJêûbhilort եթէ K չիք թէ D թէ ի մեռանի êhilort մեռանիցի K զի ոչ է o չէ d կարէ փխ. է V չիք պարտ K առ (o կատարել) փխ. առնել befgq զյիշատակս (f զյիշատակն q յիշատակս) առնել ôû յիշատակն l զիշատակն
9 ô չիք վասն boq անձնայման r յանձնուժան t անձնասպան ó է փխ. եղեւ ı եւ փխ. իսկ êhlort չիք իսկ Lbcdq թէ t եւ թէ ապրիցէ l եթէ ապրիցէ եթէ êhilr ապրիցէ Y եւ բազում u արտասուոք l արտասուք
10 H չիք եւ d ապաշխարութեան NO PUhn ժբ Kcdegir բժ-ան ôloq բժ-ն W տասն եւ երկու êb երկոյտասան akps երկոտասան m երկոտասանի u բազում փխ. բժ hlo ամին KLMRSTVXYZê յօրինաց (ßաև յաւրինաց) b յաւրինացն dlqs աւրինացն
11 V րաց ır կամ (t եւ) փխ. բայց bh ի կարգի egq ի քահանայութեան կարգի BCDEFGHYfl քահանայութեանն Yôû մի մտցէ êbilort մի մերձեսցի eg մի մատնիցէ
12 bc եթէ êhilort եթէ ծառայ քահանայի փախիցէ եւ գնայցէ CD GH քահանայից o ծառայ abcdefg kmpqs ապստամբեն
13 ó գնայ c ի տեռնէ ó չիք ի տեառնէ իւրեանց hilort իւրմէ ackmps դայլ d տէր դայլ ê դայս փխ. այլ i ծառայ ô չիք զկնի bps չիք զկնի... զգնացեալ ê զկնի նորա արձակեսցէ hilort արձակեսցէ
14 Vcdt կալցեն ôê կալցեն գնա dh զգնացեալն km եւ զգնացեալ ô չիք զգնացեալ... անդրէն ê չիք զգնացեալ ծառայսն hq ծառայս t ծառայն bd չիք ծառայսն b դարձուցանեն W տնդրէն փխ. անդրէն befgq չիք անդրէն NO չիք առ, զտէրն YWûeghilor տէր

իւրեանց եւ ի հասանելն ի մխմեանս սպանմունք լինին ի միջի եւ վնասակարութիւն սպանմանն ի քահանայն կրթի՝ զպաշտաւնն քահանայութեանն անխիղճ ունել պա՞րտ է, թէ ոչ։

Պատասխանի. Թէ քահանայն պատուիրեաց, թէ «Վնաս մի առնեք, այլ քաղցրութեամբ կալայք եւ ածէք». եւ նոքա ի հասանելն զմիմեանս սպանին. քահանայն անպարտ է. ապա եթէ խստիւ արձակեաց զհետ, պարտական է մահու նոցա եւ զքահանայութիւնն ոչ իշխէ պաշտել։

ՆԾԲ (ՆԽԸ) ՀԲ. Հարցումն. Թէ ոք ի քահանայից ի սրբել զանդաստան իւր կամ զպարտէզ եւ քար ընկենու զորմով եւ դիպիցի մարդոյ եւ մեռանի, զի՞նչ պարտ է առնել վասն կարգի քահանայութեանն պաշտաման. եւ կամ թէ ումեք յաշխարհականաց դոյնպէս ակամայ սպանութիւն դիպի, որպէ՞ս պարտ է տալ ապաշխարութիւն։

1 o *իւր* hefgq չիք *ի. հասեալ* êûhior *ի հասանել* l *ի հասել* ô *ի հատանիլն* hrt չիք *ի (միմեանս)* o *ի միմիանս* rt *զմիմեանսն* ê *ի միմեանցն, սպանումն* hfq *սպանութիւն* eg *սպանութիւն* o *հարկանեն եւ սպանանեն եւ վնասակարութիւն* փխ. *սպանմունք.... սպանմանն* Qbfgq *լինի* et *լինիցի* hilor *լիցին* eg *ի միջին*

2 LRXY *վնասակարութիւնք* efgkq *վնասակարութիւնն* t *զվնասակարութիւն* LRXYeg *սպանման* h *ի քահանայէն* Ju չիք *ի քահանայն* êo rt *կրթիցի* ilq *կրթիցէ* eg *կրթէ* b *կրէ (*h *երթիցէ)* փխ. *կրթի* MPSUVXYWô *զպաշտօնն*

3 FINQRSUVXWbdhinprs *քահանայութեան* eg *ի քահանայութեանն* Y *անխղճ* dp *անխեղճ* h *անխիղճն* rt *խիղճ* c *պարտ է անխեղճ ունել* ûbefgq *պարտ է ունել* d չիք *պարտ է* êbilort *պահեսցէ թէ (*i *եթէ) ոչ պաշտեսցէ* փխ. *ունել պարտ է թէ ոչ*

4 Iêbhilort *եթէ* Fqr *քահանայ* h *քահանայքն* l *եթէ (վնաս)* ê *զվնաս*

5 BF *այդ* ô չիք *այլ քաղցրութեամբ կալայք եւ ածէք* W *կալարուք* b *կալաք* r չիք *կալայք* ê *կալարուք զնա եւ ածէք* Z չիք *ի* QY *ի հասանել* ô չիք *ի հասանելն*

6 Pq *սպանանին* b *սպանեն* eg *սպանանեն* bq *ապա քահանայն* h *քահանայ* l *պարտ է* t *իսկ* փխ. *ապա* A սկզբում *եթէ* գրիչը ուղղել է *թէ* BCDEFGHIJNOPVXWû *եթէ* g *խստութեամբ*

7 ô *արձակէ* êhilort *քահանայն մահու նոցա,* չիք *եւ զքահանայութիւնն.... պաշտել* b *քահանայութեան* IKLMNQRSTXYZWôûd *զքահանայութիւն* q *քահանայութիւն*

9 êcdghilort *եթէ* IJ *ի քահանայիցն* abcdefgkmpqs չիք *ի (սրբել)* adkmps *ի սրբեալ* o *կամ զպարտէզ իւր* êbilort չիք *իւր*

10 ê չիք *եւ (քար)* Y *ընկելու* bq *ընկեսցու* (q *ընկեննեացու*) *որ զորմովe* fg *ընկենուցու.* r *ընկենուս* blo *ընկենուլ որմով և դիպի* d *ընկենուլ զորմովն* eg *զյորմովն* IJû *դիպեսցի* irt *դիպի ի մարդոյ (*t *ի մարդ) եւ մեռանիցի* ê չիք *եւ դիպիցի մարդոյ* abcdefgkmpqs *եւ մեռանի մարդ ի դիպելն* W *մարդւոյ*

11 êhilo *մեռանիցի* o *պարտի* êlr *պարտիցի* hiot *իցէ* փխ. *է* F *առել* l *առնել կամ վասն* Y չիք *վասն* IMQRSUVXWòûhirt *քահանայութեան*

12 Git *պաշտամանն* abcdefgkmpqs *պաշտաման* (adk *պաշտման* efg *պաշտմանն* q *պաշտպանն) քահանայութեան* (c *քահանայութեանն)* aps չիք *եւ* P *եթէ* ê չիք *թէ* hlo *յումէք* b *յումէքէ* IJKLMQRSTVXYZôêûghlo *աշխարհականաց* d *աշխարհանացդ* r *աշխարհականաց մարդոյ նոյնպէս* ô *դույնպէս* Gbdq *նոյնպէս* begn *յակամա*

13 L *սպաննութիւն* Q *սպանութեան* V *սպաննութեան* êhlot *սպանութիւնք* b *սպանութիւնն* c *սպանումն* êhilort *դիպիցին* bq *հանդիպի* փխ. *դիպի* r *պարտիցի* hilot *իցէ* փխ. *է* Y *ապաշխարութիւնն*

Պատասխանի. Սպանող է. ապաշխարեսցէ եւ զկարգ քահանայութեանն մի՛ պաշտեսցէ։

ՆԾԴ (ՆԽԹ) ՀԴ. Հարցումն. Թէ ոք ի քահանայից կամ ի վարդապետաց զաշակերտ իւր հարկանէ գան չափով ըստ աւրինակի սովորութեան եւ դէպ լինի աշակերտին մեռանել, զիա՞րդ պարտ է նայել ընդ քահանայն կամ ընդ վարդապետն վասն իրացն եղելոց։

Պատասխանի. Սպանող է։

ՆԾԴ (ՆԾ) ՀԴ. Հարցումն. Թէ կին քահանային գերի երթիցէ եւ մատնի ի պղծութիւն եւ յորժամ դարձցի անդրէն առ այր իւր, պա՞րտ է քահանային նովին կնաւն կեալ, անխիղճ պաշտե՞լ ղքահանայութիւնն, թէ ոչ։

Պատասխանի։ Ոչ է պարտ, զի պղծեալ է։

ՆԾԵ (ՆԾԱ) ՀԵ. Հարցումն. Թէ ի հնձան յորժամ գինի թողեալ լինի կամ ի կարաս, եւ մուկն անկցի եւ մեռցի, զի՞նչ պարտ է առնել՝ հեղո՞ւլ ի բաց, թէ ըմպել անխտիր։

1 c սպաննաւղ է g սպաննող է r ըսպաննողի բացի A-ից մնացած ձեռ-երը սպանաւղ է rt չիք է KLMQRSTXZoq ապաշխարեսցի êio rt ապաշխարիցէ o զզարկ êilo rt զկարգն h չիք եւ զկարգ... պաշտեսցէ IKLMQRSTUVXZWoubdefgnq քահանայութեան eilort չիք քահանայութեանն

2 o մի իշխեսցէ պաշտել ê պաշտեցցէ ort պաշտիցէ

3 êbcghlort եթէ begq չիք ի (վարդապետաց)

4 or զաշակերտս ê զաշակերտն d զաշակերտսն ehilort հարկանիցէ êhilort չիք գան չափով S յօրինակի êacdhilmoprst օրինի (նաեւ աւրինի) Y սովորութեանն

5 ô չիք դէպ լինի êhlort լինիցի i լիցի ô մեռանի et մեռանիլ Y պարտի êhilort իցէ փխ. է

5—6 բացի êhilort-ից մնացած ձեռ-երը ընդ (g ի փխ. ընդ) քահանային (afm քահանայն ô քահանայ b քահանայութեանն efgq քահանայութեան) նայել (b նայելով d [նայ]ել)

6 բացի êhilort-ից մնացած ձեռ-երը չիք կամ ընդ վարդապետն t չիք կամ l չիք ընդ K վասն ամենայն իրաց LMQRSTXYZô իրաց bq իրացս q եղելոցս û չիք եղելոց

7 ô սպաննող է նայ bq սպանողի է c սպաննաւղ է ılo սպանող են hrt սպաննողք են բացի A-ից մնացած ձեռ-երը սպանաւղ է

8 êûbchilort եթէ b քահանային կին êghilot քահանայի p գերի երթիցէ քահանայի KLMQRSTXYZô անկցի փխ. երթիցէ êhilort մատնիցի b մատնեսցի eg մատնիցէ a չիք ի

9 ô որժամ begq չիք յորժամ hde դարձի ebhloıt այրն abefgkmpqs պարտ է նովին կնաւն (b կանոնին q կնօն) կալ (bfq կեալ) քահանային (e ի քահանայութեանն g ի քահանայութեան)

10 cd չիք քահանային û կնաւ lo կանոնաւն փխ. կնաւն cd կալ ûbilort չիք կեալ անխիղճ Y անխղճ ûbefgq եւ անխիղճ cd չիք անխիղճ պաշտել a պահել փխ. պաշտել cd ի քահանայութիւն lLMQSVZôbhikl ղքահանայութիւն

12 êhlo չէ d պարտ այլ զի

13 Vbc եթէ hilort եթէ ի հնձանի (i ի հնձանէ r չիք ի, հնձանէ) bq չիք ի (հնձան) W չիք յորժամ i գինին hilort մնացեալ փխ. թողեալ o թէ ի հնձան կամ ի կարաս գինի թողեալ լինի (ê եթէ ի հնձանի կամ ի կարասի յորժամ գինի մնացեալ լինի) փխ. թէ ի հնձան... ի կարաս

11 t ի կարասի abcdefgkmpqs չիք եւ (մուկն) begl մուկ beg անկանի l անկանիցի êhilort իցէ փխ. է KLMQRSTXôûhilort առնուլ KLMQRSXYô չիք հեղուլ... անխտիր T չունի հեղուլ ի բաց թէ ըմպել անխտիր բայց ուրիշները ներքևի լուսանցքում ավելացրել են

15 acdkmps ուտել փխ. ըմպել

Պատասխանի. Հեղուլ պարտ է։

ՆԾՁ (ՆԾԲ) ՀՁ. Հարցումն. Վասն պահպանաց. երդմունս իմն եւ պահպանութիւնս գրեն եւ անուանս ազգի ազգիս, զոր մեք ոչ գիտեմք. պարտ է համարձակ թողուլ ղնոսա՝ առնել զայն, թէ նզովել եւ կարճել։

Պատասխանի. Նզովել պարտ է եւ յեկեղեցւոյ եւս հանել։

ՆԾԷ (ՆԾԳ) ՀԷ. Հարցումն. Թէ որ ուլն ինչ արկանէ ոք այնոցիկ որոց արիւն հատանի եւ ասեն, թէ ղադարեցուցանէ զարիւն, արդար բժշկութիւն պարտ է համարել, թէ նենգութեամբ. համարձակե՞լ՝ եթէ լինի գործն, եթէ կարճել։

Պատասխանի. Կարճել պարտ է վասն զի չէ յԱստուծոյ։

ՆԾԸ (ՆԾԴ) ՀԸ. Հարցումն. Թէ ոք թովիչ է կամ ձեռն ինչ ոք ածէ յաչաղոյ կամ այլ ցաւոյ եւ դեղ հատանէ ջերման եւ ասէ, թէ բժշկութիւն

1 զ հեղուլն êhilort խզճել պարտ է և ի բաց հեղուլ քրիստոնէից զի պղծեալ է փխ. հեղուլ պարտ է

2 o թէ վասն êirt որ վասն h եթէ ոչ (lo որ) փխ. վասն CDG պահպանացն H պահտպանացն hoit պահապանաց l պահապան begq պահապանաց որ երդմունո (b երդումնս eg յերդմունս) իմն սրեն (b դրել են) պահպանութիւն Tf որ երդմունո f պահպանութիւնս o երդումս ê դերդմունս cd ինչ փխ. իմն H ի փխ. եւ cdkmps չիք եւ o պահպանութիւն

3 l դերեն փխ. գրեն ô անուանեն g անունս AKLMNOPQRSTUVXYZWoefgn ազգիս ազգիս êûbbilort ազգի ազգի q ազգիս ազգի IJ յազգիս ազգիս ê զորս hlort որ ı եւ փխ. զոր q մենք

4 chilort պարտ է զայնպիսին համարձակ êabcdefghiklmopqrst չիք ղնոսա bq եւ առնել d առնուլ êirt եթէ befgq եւ ի

6 b նզովելն IJSûd եկեղեցւոյ or եկեղեցոյ hlo եկեղեցոյն Yabcefgi pq յեկեղեցոյ o եւս հանել եւ արատքս

7 c եթէ hilort եւ փխ. թէ որ b թովիչն ·(eg թովն ինչ q թովչեց) փխ· թէ որ ուլն cd ոք (Q ուր) փխ. որ DGHf չիք որ u որսալն փխ. որ ուլն m ուղն ps ուղ փխ. ուլն ê զուլն ı արկանեն lort ինչ որ արկանիլ (lo արկանեն) abefgk mps ոք արկանէ h պարականն փխ. արկանէ ոք cdlort չիք ոք R այնորիկ X արիուն beghilort արիւնն OW անիւն (Q որիւն) փխ. արիւն

8 l հատան h հասանի ô չիք հատանի D չիք թէ û զատարեցուցանէն ırt զադարեցոյց bchilot զարիւնն b բժշկութեան

9 Y պարտի o համարիլ q համար è եթէ befgbilogrt նենգութիւն r համարձակիլ t համարել փխ. համարձակել H համարձել Աւ թեե bcefghiloqr թէ (լինի)

10 Y լինիցի hilort լիցի o լինիլ ի գործն û գործ befghiloqrt թէ hilort ոչ փխ. կարճել

11 b կարճելն ir ի կարճել abcdefgkmpq չիք վասն ô չիք զի c ոչ է նա յաստուծոյ այլ ի սատանայէ փխ. չէ յաստուծոյ IJKLMQRSTZoûd eq աստուծոյ

12 êûbcgnilort եթէ b թովչ է hlo թովից է BCDEFGHhilort եւ կամ Y ի ձեռն n չիք ինչ r Լ փխ. որ êbilot չիք ոք (ածէ) êbilort ածիցէ b աճէ փխ. ածէ o աչաղոյ è յաչողոյ acfkms յաչաղոց d յաչաղաց u յաղյաղոյ (b յաչողաց eg աչողաց pq յաչողաց rt յաչաղոյ) փխ. յաչաղոյ

13 êhilort եւ կամ ինչ ցաւոյ (h ցաւոց) mn յայլ BCDEFGH ցաւու. abcdefgkmpqs ցաւոց (Եւև ցոոց) ô չիք եւ (դեղ) bq դեղն Y տեղ փխ. դեղ êbilort հատանիցէ km ps ջերման êhilort ասիցէ R աչէ փխ. ասէ QUabdfkms չիք թէ XW բժշկութիւնն

լինի. ի կարգ եկեղեցւոյ որպէս պարտ է համարել զնոսա կամ որպիսի պատուհասի արժանի առնել եւ կամ թէ համարձակութիւն տալ թովչացն, զի բժշկեսցեն զաւձահարսն, թէ ոչ:

Պատասխանի. Ոչ է արժան համարձակութիւն տալ, զի՛ թովչութիւնք եւ այլ ամենայն բաջաղմունք ի կախարդութենէ են, զոր չարին ուսուցեալ է մարդկան:

ՆԾԹ (ՆԾԵ) ՀԹ. Հարցումն. Թէ ոք լերախալից դիւահար է եւ ի պահս եւ ի ճգնութեան հանապազ ճգնի եւ ստիպէ զմեզ հանապազ եւ խնդրէ կնիք առնուլ, եւ դեւն ոչ հանապազ ունի, այլ ամսոյ ամսոյ կամ տարի տարի, զի՞նչ պարտ է առնել, տացո՞ւք կնիք, թէ ոչ:

Պատասխանի. Չէ պարտ տալ մինչեւ սրբեսցի:

ՆԿ (ՆԾԶ) Զ. Հարցումն. Թէ քրիստոնեայ անուն է դիւահարն եւ ստիպէ զմեզ եւ աւրէնս խնդրէ, զի՞նչ արասցուք:

Պատասխանի. Չէ արժան տալ:

1 ēhilort եղիցի զգրարարսն եւ զայլ ամենայն նոյնպիսիս (er նոյնպիսիսն t սոյնպիսիս) որ (e որք) սոցին (h նոցին) նման են ոզայանս ի գայթակղութիւն տգիտաց (l գիտաց) ի կարգի (rt ի կարգ) փխ. լինի ի կարգ NOPVYôabcdef ghilopqs եկեղեցոյ Q յեկեղեցւոյ b ոչ է փխ որպէս, չիք է ôg համարձակել (u ընդունել) փխ. համարել ēbilort չիք զնոսա (rt ունեն զնոսա) կամ... արժանի առնել

2 n որպէս Y արժան abcdefgkmp qs համարել փխ. առնել cd չիք եւ Y եւ թէ կամ m չիք թէ

3 uhilrt չիք զի Q բժշկեսցին ho բժշկեայ uilrt բժշկել Q զօձահարցն ê զօձհարսն kmpqs զաւձահարսն b զանձնահարսն փխ. զաւձահարսն êhilort եթէ ոչ տալ համարձակութիւն փխ. թէ ոչ

4 ê չչէ l չիք է êhlor արժանի Q չիք զի êhlo թովչութիւն

5 BC այդ AKLQRUVWûdefgkmnp qrt այդ փխ. այլ il չիք այլ l յամենայն bilort բարբաջմունք (ê բաջմունք) փխ. բաջաղմունք Uôdefgkmnqr ի կախարդութենէն egkmot է փխ. են Ubdfhlqr չիք են ê զորս Y զի փխ. զոր

6 ir չարի Y ուսցեալ է մարդկան ազգի ô չիք մարդկան

7 ebcgbilort եթէ GHIJb երախայից u երեխայից Wbcdiqr յերեխայից o երխայից o չիք յերախայից d դիւահարի êhlo իցէ փխ. է Yô ûb չիք եւ (ի պահս)

8 CDFGHQRcd ի ճգնութիւն KYûbegi nrt ի ճգնութիւնս U ի ճգնութեանս êhlo ճգնութիւնս ճգնիցի հանապազ Y եւ հանապաղ km չիք ճգնի եւ ստիպէ զմեզ հանապազ êhlo ստիպիցէ b ստեպ փխ. ստիպէ êhl ot միշտ b չիք հանապազ êbb lo չիք եւ (խնդրէ) êhlo խնդրելով

9 b ապա փխ. եւ q չիք եւ t դդեւն b չիք հանապազ êhlo ունիցի զնայ այլ (h յայլ) BU այգ Q չիք այլ Ld ամսոյ ամիս êrt յամսոյ յամիս QY ամիս (Q ամս) ամսոյ n յամսոյ ամսոյ i ամաց յամիս փխ. ամսոյ ամսոյ b չիք ամսոյ Y եւ կամ

10 Yabcfkmpqs յտարի տարւոյ (Ybc fq ատրոյ) dhilort տարոյ ի տարի L տարոյ տարի ê կամ ի տարւոյ ի տարի eg տարոյ տարոյ d զինչ է պարտ է og չիք զինչ պարտ է առնել KLMRSTZû պարտի êhilo rt իցէ (Y եմք) փխ. է b պարտ է տալ փխ. տացուք êbhlo չիք կնիք

11 ûn ոչ է F արժան փխ. պարտ KLM QRXYZoct չիք տալ lq մինչ F չիք մինչեւ սրբեսցի

12 êbchllort եթէ Vb ոք քրիստոնեա ks քրիստոնեայ ê անուանիցի u չիք անուն f յանուն b անուն կրկնված է n իցէ փխ. անուն է hi lort իցէ փխ. է d դիւայհարն X եւ զմեզ ստիպէ êhlo ստիպիցէ q ստէպէ

13 KLMQRSTXYZôr յօրէնս (Նաեւ յաւրէնս) ê զօրէնս e խնդրեսցէ hlo խնդրիցէ Q խնդրէ տալ զինչ u ասասցուք (h տացուք) փխ. արասցուք eg արասցուք հայր սուրբ

14 ûn ոչ է h թէ փխ. չէ egrt արժանի êho տալն h է փխ. տալ l առնել պարտ է փխ. չէ... տալ efgq չիք տալ

ՆԿԱ (ՆԾէ) ՁԱ. Հարցումն. Թէ ի վարս գնացից իւրոց առաջինի է դիւահարն ի պահս եւ ամենայն պատուիրանաց Աստուծոյ հպատակ է եւ նովին ցաւով վախճանի, վասն յիշատակին զի՞նչ պարտ է առնել:
Պատասխանի. Առնել պարտ է:

ՆԿԲ (ՆԾԸ) ՁԲ. Հարցումն. Թէ մոգի ուրուք կին կամի քրիստոնեայ լինել եւ այրն չարգիլու, բայց ի կենդանութեան իւրում չարձակէ ի բաց, պա՞րտ է նմա կնիք տալ, թէ ոչ. Նոյնպէս եւ այրն եթէ կամի քրիստոնեայ լինել եւ կինն ի նմին մոգութեան հաստատուն կայ, պա՞րտ է տալ կնիք ի նմին ամուսնութեան, թէ ոչ:
Պատասխանի. Պարտ է տալ, կարի քաջ:

ՆԿԳ (ՆԾԹ) ՁԳ. Հարցումն. Թէ ոք ի քրիստոնէից լինի մոգ եւ կին նորին ի քրիստոնէութեան հաստատուն կայ. խիղճ ի՞նչ է կնոջն, ընդ մոգի առնն կեա՞լ, թէ ոչ, կամ սրբութեան հաւասարել համարձակութի՞ւն է, թէ ոչ:

1 êhcho եթէ Obdkt առաջին է r առիքին է êho իցէ փխ. է l չիք հարցումն.... պատասխանի առնել պարտ է
2 Lĉh եւ ի պահս JMNORXW յամենայն êabcdetghikmopqrst յամենայն (ϵghopq ամենայն) հնազանդութիւն (adfikmq հնազանդութեան b հիւանդութիւնս t հնազանդութեամբ p ի հնազանդութեան) պատուիրանացն (adikmprs պատուիրանաց f պատուիրեաց) CD HLY պատուիրանացն o պատուիրանս F պատուիրանցն r յաստուծոյ êho իցէ փխ. է Y չիք է
3 KLMORSTXZôabcefgkmps յուսով (d յուսովըն Y հաւատով յուսով) փխ. ցաւով êh վաղճանեսցի o վաղջանեսցի êhnorl յիշատակի ho նորա զինչ u պարտի o պարտիցի eh իցէ փխ. է befg արասցուք փխ. պարտ է առնել Q չիք զինչ պարտ է
4 hefgq արժան է առնել r առնել պարտ է պատարագ
5 êchlo եթէ ırt չիք թէ d եթէ կին մոգի ուրուք LMQRSTXYZô կինն U չիք կին l կին կամ կամիցի êhot կամիցի as քրիստովնեայ et լինիլ
6 ô յայրն bq այր o այլն փխ. այրն e այրնո bfgq ոչ արգելու êhlo չարգելու ի քրիստոնէութենէ բայց êo ի կենդանութենէ l ի կնութենէ փխ. ի կենդանութենէ êho իւրմէ êhlo չարձակիցէ t չարձակէ զկինն ի բաց
7 a նմա կնիք տալ նմա թէ êhlo տալ կնիք d նոյնպէս թէ կամի եւ այրն քրիստոնեայ ABEGIJKMNOPQR STVXZWn այր CDFHacefgiklmp qs թէ b չիք եթէ êhlo կամիցի ır չիք կամի
8 t քրիստոնեայ լինիլ կամի dr կին l նմինն b չիք նմին ABCDEFGH JNOPSUVcı մոգութեանն u մոլէգութեան փխ. մոգութեան o հաստատեալ BCDEFGH կեալ êl կացցէ ho կայցէ
9 êhlo կնիք տալ cd չիք տալ m ի կնիք ի r չիք կնիք ır չիք ի ô պարտ է նմա ի նմին ամուսնութեան կնիք տալ թէ ոչ u չիք ի նմին LYc ամուսնութեանն
10 b կարիք յառաջ փխ. տալ... քաջ d տար eig չիք տալ êhloq եւ կարի t տալ նմա կարի Y չիք կարի քաջ
11 êhchlo եթէ բացի Têbefghloq t-ից մնացած Ձեռ-երր չունին որ FGHKRXYôdn չիք ի (քրիստոնէից) k ի քրիստովնէից chlo լինիցի s լինել lû մոգն m մոգք ırt չիք մոգ o կինն bcdeigkmpqs նորա l չիք նորին êlo յառաջին (h յառաջի) փխ. (նորին) ի eg չիք (նորին) ի
12 ABEJNOPUYêaefgikmpqrs ի քրիստոնէութեանն c ի քրիստոնէութիւնն. e կացցէ hlo կայցէ Yôb iq խեղճ êhlo խիղճ իցէ, չիք է n իցէ փխ. է u կնոջ
13 EIJVûabcdghiklmnoqrst առն V կեալն deghiklmopqs կալ BCDE GHNOWd չիք կամ... թէ ոչ êhlo եւ կամ Yefgq սրբութեանն hioprt սրբութեամբ I հաասարել t հաւասարիլ X հաստատել փխ. հաւասարել befgq չիք համարձակութիւն
14 êhlno իցէ փխ. է Fbefgq չիք է ô թէ եւ ոչ

Պատասխանի. Ի սրբութիւնսն չէ իշխանութիւն մերձենալ, վասն զի Նա եւ այրն իւր մի մարմին են. «Եղիցին, ասէ, երկոքին ի մարմին մի»*

ՆԿԴ (ՆԿ) ՁԴ. Հարցումն. Թէ ուրուք կարասի կորիցէ եւ խնդիր առնիցէ պանիր իմն երդմնեցուցանեն եւ տան ծամել եւ ասեն, թէ որոյ գողացեալ է չկարէ կլանել, այլ ի բերանն աճէ եւ կուտի եւ այնու յայտնի լինի գողութիւնն, պարտ է քրիստոնէից զայն առնել, թէ ոչ։

Պատասխանի. Որպէս վերագոյնն ասացաք, թէ ոչ է պարտ առնել, զի ամենայն ի կախարդութենէ է։

ՆԿԵ (ՆԿԱ) ՁԵ. Հարցումն. Թէ ոք երախայ դիպի ի բանակի ի պատերազմունս եւ ասէ ցերէցն, թէ «Տուր ինձ կնիքս», եւ երէցն կազմած ինչ կնքոյ ոչ ունի, եւ երախայն ստիպէ, թէ «Պատերազմ առաջի

* Ա Կոր. Զ, 16

1 Uegq չիք ի R ըրրութիւնն Ube gq զսրբութիւնսն ABCDEFGHIJ Uê մերձանալ

2 Ո եւ Նաեւ br և (o Նա) փխ. Նաև b այր R իւրմէ փխ. իւր մի ô Նորա փխ. իւր abcdefgkmpqs չիք իւր bq չիք են eg եղիցի OW չիք ասէ ehlo որպէս եւ պաւղոս (ëo պօղոս) առաքեալ ասէ թէ որ մերձենայ ի պոռնիկ (l ի պոռնիկն) մի մարմին լինի (o ինին) եղիցին ասէ փխ. եղիցին ասէ Ydkmps երկոքեան befgq երկոքեանն c երկոքինն

3 Ybefq չիք ի Yb մի մարմին d չիք մի ı ի մի մարմին ô երկուքն ի մի մարմին ոչ են երկու այլ մի

4 êbchilo եթէ W թէ ուր ուրուք G կարասցի ô արասցէ փխ. առնիցէ êhlo խնդիր արասցէ կարասոյն (ê կարասւոյն) պանիր

5 ô երդմնեցուցանիցեն ûcd երդմնեցուցանել êhlo ասեն այսպէս (ho այսինքն) եթէ (l թէ) որ (ë որոց) գողացեալն է rt եթէ bce gq չիք թէ t որոք

6 êhlo կլանել զպանիրն այլ անդէն (l հանեն) ի բերան (ê ի բերանն) BF այդ ır չիք ի û բերան CDG Hô կուփ q կովի cd այնիւ ır այնի q յայնու eg այն (b յայն) փխ. այնու t չիք այնու

7 êahkmps յայտ (ôlo այտ) փխ. յայտնի IJSWôûdln գողութիւն êhlo իցէ փխ. է Y քրիստոնէին ô քրիստոնէյին êhlo քրիստոնէից êmrst զայս ho զայդ l զայտ

9 êhlo ոչ փխ. որպէս l ի վերագոյնն KVêûbdghlnoq վերագոյն ô ասացինք êhlo ասացի im ասաց êhlo չիք թէ D ոչ է պարտ է ô ոչ պարտ է

10 ê առնել զայդ զի ho զայդ (l զայտ) փխ. զի o չիք զի MYôbeq զամենայն W ի կախարդութիւն է ò ի կախարդութենէ է հաստատեալ be gq չիք ի egq կախարդութիւն է h ի կախարդութենէն eo են փխ. է BUhlr չիք է

11 êchilo եթէ b չիք ոք FQVYou cdı երեխայ NOX յերախայ U երախայս W յերեխայ n յերախայից êdhlo դիպիցի befgq դիպեսցի RXY չիք ի (բանակի) R բնակի փխ. բանակի bdeg չիք ի (պատերազմունս)

12 ê ացիցէ egl ասիցէ û երեցն Lôêh loq չիք թէ r ինձի û երեց eg զըկազմած d կասկած փխ. կազմած

13 ů կնիք d կն[ք]ոյ hlo կնքոյ ընդ ինքեան չունիցի abcdıkmprs չունի ê ոչ ունիցի ընդ ինքեան եւ երախայն t չունիցի որ է աւազան եւ. երախայն YZWôbcdilr երեխայն ů երեխայ êhlo ստիպիցէ R ասիպէ (V ստէպէ) փխ. ստիպէ K պատերազմունք Ycl պատերազմն ȯ կայ առաջի կայ

կայ եւ մահ», եւ զերկուս եւ զերիս աւուրս գայ աղաղակէ եւ վըկայութիւն դնէ առաջի Աստուծոյ, թէ «Մի՛ տայք ինձ երախայ մեռանել, թէ ոչ՝ դուք էք պարտական հոգւոյս իմոյ»։ եւ երէցն զկազմածէ ուրեք երթալ չէ ձեռնհաս վասն պատերազմացն, որ շուրջ զնոքաւք են, զի՞նչ պարտ է առնել։

Պատասխանի. Մկրտել արժան է ի ջուր եւ ի Հոգին սուրբ, թէպէտ եւ ոչ ունի զեւղն աւծութեան, որպէս Կենարարն մեր ասաց ցաշակերտսն, թէ «Յովհաննէս մկրտեաց ի ջուր, բայց դուք մըկըրտիցիք ի Հոգին սուրբ»*. որպէս ուսաք ի սուրբ գրոց, թէ «Որպէս ի սուրբ պատարագն ի վերայ սեղանոյն Հոգին սուրբ իջանէ, նոյնպէս եւ ի սուրբ աւազանն մկրտութեան Հոգին սուրբ իջանէ»։

ՆԿԶ (ՆԿԻ) ԶԶ. Հարցումն. Թէ ոք յանցաւոր է ի բաղում մեղս եւ քահանայքն

* Գործ. Առ. Ա. 5. ԺԱ. 16

1 b քո փխ. կայ eg առաջի իմ կայ p առաջ rt յառաջի êaefgkmps չիք եւ (զերկուս) êhlo զերկու b զր t եւ կրկին եւ երեքկին aks չիք եւ (զերիս) S յուրս t անգամ փխ. աւուրս êhlo դայցէ եւ աղաղակիցէ prt չիք գայ NOkm վկայութիւնն

2 ênlo դիցէ Y յառաջի CDGH աստուծոյ առաջի դնէ êhlo եթէ û թէ ինձ երեխայ մեռանիմ RYWobcd lr երեխայ eg եր[ախ?]ան êqrt մեռանիլ

3 êhlo ապա թէ û չիք թէ Zû չիք ոչ b ոչ տայք դուք ehlo պարտաւոր CDGHIJMNOPQRSTVXYZo bcdq հոգոյս êûkm հոգւոյ eghlo հոգոյ l չիք իմոյ ho երիցու ds երէց km էրէց l ե րեցուն

4 ûeg կազմած e իրիցուն êhlo ու փխ. է t յուրեք êhlno սիցէ փխ. չէ W ձեռնահաս l ի ձեռնհաս H հաս փխ. ձեռնհաս l բաստերազմացն Ll kmnprsi պատերազմողաց բացի LMRXôêho-ից մնացած ձեռ-երը պատերազմողացն

5 Y որ նոքոք շուրջ են e որք (l ուր) փխ. որ eg շուրջ են զնոքօք êh lo իցեն փխ. են, իցէ փխ. է

6 bq մկրտելն l արժանան է bq ի ջուրն eg ի ջուրցն rt ի հուր փխ. ի ջուր

7 l պէտ փխ. թէպէտ t չիք եւ o չունի ê ոչ ունիցի ho ոչ ունիցի CDKUWêabfhlcqrt զիւղն Heg իւղն ò զիւղ û իւղ KLQRTZ յաւծութեանն MSX յօծութեան Y օծութեանն êhlo որպէս եւ կենարարն êabcdefghklmopqs մեր բրիստոս ասաց

8 bq յաշակերտսն cdt ցաշակերտսն (t ցաշակերտս) իւր l աշակերտաց p չիք ցաշակերտսն l չիք թէ GHI NQRSTVXZêu յովհաննէս PYdl յովանէս o ովաննէս e մկրտեայ c մկրտեսջիք փխ. մկրտեաց bq ի ջուրն eg ի ջուրք IJZln մկրտիցէք KLMQRSTXYòêûhot մկրտեցէք r մկիրտիցիք cu մկրտեսջիք

9 D չիք ի (հոգին) êhlo եւ որպէս ò ուսացաք kmps ուսայք KLMQRSTXZôbq գրոցն Y ի գրոց սրբոց

10 befgq պատարագին a սեղանոյն èbcdefhklopq ի վերայ սուրբ սեղանոյն g հոգի e իջանանէ

11 rt չիք նոյնպէս եւ.... սուրբ իջանէ o չիք եւ eg չիք ի u աւազան c եւ ի մկրտութիւն սուրբ աւազանին VY մկրտութեանն ab cdefgkmpqs իջանէ հոգին սուրբ êhlo իջանէ արդ ոչ ինչ թերութիւն համարել (ê համարի) յաղագս (l յաղա[գս]) իւղոյն աւծմանն (e օծմանն) չբաւորութեան զի սուրբ հոգին (ê հոգի) տեսանէ (l ի տեսանէ) անդ աղատութիւն է եւ ինքն լնու (h լնուլ) զամենայն յամենայնի (l ամենայնի)

12 b չիք հարցումն êchlo եթէ ôbe gq անցաւոր է d անցանաւոր է êhlo իցէ փխ. է V չիք է H բազ[ում] êeglo քահանայն bq քահանայք h քահանայ

աղաչեն, զի դարձցի յապաշխարութիւն եւ նա ստունգանէ եւ արհամարհէ զնոսա, թէ յանկարծակի անկանի յախտ մահու եւ խնդրէ աւրէնս ի ժամ մահուն, պա՞րտ է տալ, թէ ոչ։

Պատասխանի. Տալ արժան է։

ՆԿԷ (ՆԿԴ) ՁԷ. Հարցումն. Թէ երախայ ոք յամպարշտութեան եւ յաղտեղութեան կեցեալ է ի մանկութենէ իւրմէ եւ ի հիւանդութիւն անկանի եւ կոչէ քահանայս եւ ասէ. «Տուք ինձ կնիք», եւ վկայութիւն դնէ առաջի Աստուծոյ եւ ասէ. «Թէ ապրեցայց աստի յառաջ սրբութեամբ կեցից», եւ քահանայքն ըստ վկայութեան նորա տան նմա կնիք եւ նա յորժամ յառնէ ի հիւանդութենէն՝ դարձեալ ի նոյն աղտեղութիւն տայ զանձն իւր, եւ յորժամ հասանէ ի վերայ նորա ախտ մահու եւ դարձեալ խնդրէ աւրէնս, պա՞րտ է տալ, թէ ոչ։

Պատասխանի. Պարտ է տալ։

ՆԿԸ (ՆԿԵ) ՁԸ. Հարցումն. Նման երդման։

1 abcdkmps աղաչեսցեն eg աղաչիցէ f աղաչիցեն q աղաչեցին êhlo աղաղակիցէ փխ. աղաչեն d դարձի l դարձցից IJQôudhlq ապաշխարութիւն be յապաշխարութեան ę ապաշխարութեան HKL ստունգանէ b բռաունդանէ êhlo ստունդանիցէ եւ արհամարհիցէ
2 hlo զնա փխ. զնոսա êhlopt եւ թէ kms եւ եթէ acdefgq եթէ Sô անկարծակի êhlo անկցի eg յանկանի ô անկանի կրկնված է IJ չիք անկանի Lôhi ախտ eg ի յախտ Unrt մահուն Y մոհու Uêhilor չիք եւ խնդրէ.... մահուն t չիք եւ, պարտ է փխ. խնդրէ
3 JKMQRSTXYZ յօրէնս (ճակ յաւրէնս) t զօրէնս L յաւրէնս տալ ի ժամ RXYt չիք ի ժամ մահուն պարտ է K մահուան ôu մահու h մահուանն c պարտ է զօրէնս տալ Yr չիք տալ eg տալ նմա թէ
4 R չիք պատասխանի bq տալն Y չիք տալ
5 êbchlo եթէ բացի êhlo-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն երախայ բացի chlot-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն որ b ի յանպարշտութիւն K յամբարտաւանութեանն փխ. յամպարշտութեան êhlo յաղտեղութեան եւ յամբարշտութեան Jô ur աղտեղութեան Y ցյտղտեղութեանն g յաղտեղութիւն
6 KLQRSTXYZôc կեցեալ (c կացեալ) որ ի abdefgmqs կացեալ բացի Ube ginopqrt-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն է êho իցէ (l լիցի) փխ. է X ի մանկութենէն elo եւ յախտ փխ. իւրմէ և ի li չիք իւրմէ եւ ի հիւանդութիւն êlo ի հիւանդութեան OYW չիք ի êhlo անկանիցի
7 êhlo կոչիցէ ասիցէ եթէ (e թէ) GNOWô տուր E չիք տուք ինձ... և ասէ ê դիցէ hlo դնիցէ Y յառաջի
8 ê ասիցէ KLMQRSTXYZ եթէ ô էթէ r ապրեցայց եւ քահանայ աստի t ապրեցայց քան զաստի H ի առաջ c առողջս (g առողջ) փխ. յառաջ ê չիք յառաջ l սրբութեան t սուրբ
9 êacdhklmops կացից Uirt կեցայց u չիք կեցից h վասն փխ. ըստ ô տացէ կնիք նմա i տայ bgq նորա փխ. նմա M չիք նմա
10 ô որժամ IJKLMQRSTZôbdepqr առնէ êo յառնիցէ hl առնիցէ ô ախտ անկան փխ. աղտեղութիւն տայ u աղտեղութեան
11 êlo տայցէ d տալ h տացէ rt չիք տայ o չիք զանձն իւր t իւր մղէ եւ յորժամ r չիք և ô որժամ K Mô հասանի êhlo հասանիցէ u հասցէ K չիք նորա
12 êhlo խնդրեսցէ d խնդրէ նայ աւրէնս ô պարտ է տալ նըմայ թէ ոչ է պարտ êhlo տալ նմա թէ
13 ô պարտ է տալ նմա êhlo պարտ է տալ զի (l չիք զի) խոստովանող (ė խոստովանօղ) քրիստոսի է
14 Y չիք վասն êgbo այլ վասն V երդմանն

[Պատասխանի] Ասեմ ձեզ, քահանայ անդ երդուիցէ ուր կարճումն է մեղաց եւ կարի կարիք են եւ վստահ է յարդարութիւն եւ զայն արդար երդնու, զի քահանայի ամենեւին չէ պարտ երդնուլ։

1 բոլոր օրինակներում չիք *պատասխանի* rt *ասեմ* êb *քեզ* begqrt չիք *ձեզ* բացի befl-ից մնացած ձեռ-երը *քահանայք* h [*ա*]*նդ* g *թէ* փխ. *անդ* DGH *որպէս* փխ. *ուր* Z *կատարումն* (o *կարմուճն*) փխ. *կարճումն*

2 deg չիք է êbfhloq *մեղաց է* eg *մեղանչէ* փխ. *մեղաց* êhlo *իցեն* փխ. *են* ê *վստահիցի* hloq *վստահիցէ* rt *վաստակէ* փխ. *վստահ* է IJôû op *արդարութիւն*

3 acdkps *երդնուլ* êhlo *երդնուցու* P մինչև *զի*-ի բառը *պ*[*ատասխանի*?] KLORTXYZô *եւ զի* IJLûce gqt *քահանային* êhlo *քահանայից* b *քահանայի* a *ոչ է* b *ամէնեւին եւ ինչ պարտ է երդընուլ* r *առնել* փխ. *երդնուլ*.

ԺԶ

ԿԱՆՈՆՔ ԲԱՍՂԻ ԱՌ ԱՄՓԻԼՈՔԻՈՍ ԳԼՈՒԽՔ ԺԱ

Ա. Վասն թէ արտաքսեալքն յեկեղեցւոյ յԴ բաժանին։
Բ. Վասն զիւրաքանչիւր ուրուք յայտնել զարժանն։
Գ. Վասն որ զկին լքի հարկանէ եւ վիժիցէ։
Դ. Վասն որք յերրորդ ամուսնութիւն անկանին։
Ե. Վասն կամաւոր եւ ակամայ սպանութեան։

1 Ը առաջին տողից մինչև 535-րդ էջ(ի) տող 11-րդ չի ընդօրինակված. Ո կանոնախմբի № ժզ մուծված է վերնագրում՝ *կանոնք ժզ սուրբ բարսղի* փխ. *կանոնք.... գլուխք ժա* W չունի վերնագիրը rt *կանոնքն* FVYacefg *բարսղի* IJKLMP QRSTXZôbdq *բարսեղի* irt չիք *բասղի* այն Ձեռ-երի առաջին վերնագրում, որտեղ պահվել է Ամփիլոքոս անունը, պահվել է աղճատված ակիւղիքոս, ակիղիքոս, ակեղիքոս ձևերով, իսկ մի քանի Ձեռ-երի՝ BCDEFGH երկրորդ վերնագրում նույն անունը պահվել է ճիշտ ձևով՝ Ամփիլոքոս (որն ավելի ճիշտ է) և Անփիլոքոս. ուստի երկու վերնագրում էլ ուղղեցինք. Aacf *ակիղիքոս* BCDEF GH *ակիւղիքոս* d *ակիլիքոս* e *ակիղիքոսի* g *ակեղիքոս* IJKLMNO PQRSTVXYZôbq չիք *առ ամփիլոքոս* IMNOPVqt *գլուխ* g չիք *գլուխք ժա* i *խուն եւ մէկ* km ps *ցանկ կանոնաց սրբոյն բարսեղի* (m *բարսղի*)

2 Ռ ցանկը ամբողջությամբ չունի՝ 329 էջի 2-րդ տողից մինչև 334 էջի 2-րդ տողը. բացի eghlo-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* hlo չիք *թէ* T [*թ*]*է* o *չէ* փխ. *թէ* bq *թէ արտաքս եկեղեցւոյ երեք բաժանեն* lo *արտաքսելոցն* h *արտաքսելոյն* d *յարտաքսեալն* hlo չիք *յԴ բաժանին*

3 բացի Weghlo-ից մնացած Ձեռ-երը *յաղագս* X *ուրք* irt *ուրեք* befg pq չիք *ուրուք* b *յայտնեալ* km ps *զարժանն որք յաղանդաւորաց դարձան* hlo *վասն աղանդաւորացն* (l *աղանդաւորաց*) փխ. *վասն... զարժանն*

4 բացի egno-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* RXY *որոյ զյղի* (X *զյղի*) *կին* dp *զկինն* beq *զծի* փխ. *զկին* DGH *հղի* KLMQSTYô *զյղի կին* (MQ *կինն*) cd չիք *յղի* oabcd efq *հարկանիցէ* NWXc *վիժիցի* befq *վիժեսցէ* i *վիժեսցի* d *վիժիցէ որպէս է* hlo *որ դեղն* (o *վասն* փխ. *որ*) *ապականէ* փխ. *վասն.... վիժիցէ*

5 բացի egn-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* UVcinpt *որ* GHô *երորդ* bfpq *յերկրորդ* eg *երկրորդ* c *անզաւ* kmps *անկաւ* d *անգան* iq *անկան* ABCDEFGHNOPUWinrt *անկանի* hlo *երորդ ամուսնացելոցն աւրէնք ոչ դոյ* փխ. *վասն... անկանին*

6 hlo չիք *կամաւոր եւ* d *անկամայ յ* l *սպանանէ*

Զ. Վասն որք եղծմամբ հրաժարեն ի ձեռնադրելոյ։
Է. Վասն երկակաց։
Ը. Վասն որոց ի պատերազմի սպանանիցեն։
Թ. Վասն որք վաշխ առնուն։
Ժ. Վասն որք զկուսութիւն խոստանան պահել։
ԺԱ. Վասն հաւատաւորաց որ պոռնկին։
ԺԲ. Վասն առեւանգաց։
ԺԳ. Վասն քահանայի որ յանպատեհ ամուսնութիւն անկեալ։
ԺԴ. Վասն զառ ի լիւրմէ ապականեալ կին առնուցու։
ԺԵ. Վասն յափշտակողաց։
ԺԶ. Վասն կնոջ որ զիւր այրն թողու եւ այլ առն լինի։
ԺԷ. Վասն քահանայի որ ուրանայ։
ԺԸ. Վասն մանկան որ անկնուք մեռանի։

1 բացի beghlnopq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* ôbhloq *որ* b *երգմանց* hlo *երդնուցուն* hlo չիք *հրաժարեն ի ձեռնադրելոյ* bq *ի ձեռնադրութենէն* efg *ի ձեռնադրութենէ* k *ի հանադրելոյ* փխ. *ի ձեռնադրելոյ* p այս վերնագիրը գրված է 4-րդ տողում

2 NOV *երկակեաց* W *երկեկաց* eg *երակայիցն* c *երկականնաց* f *երկակայ* q *երակա* b *երեկա ասացեալ* hl *չորորդ ամուսնութեան* (o *չորրորդ ամ[ու]ենութեան*) փխ. *երկակաց* t *երկեակաց*

3 Yadkms *որոյ* bchlp *որ* փխ. *որոց* o չիք *որոց* bq *ի պատերազմից* hlo *ի պատերազմունս* hlo *մահ գործի* փխ. *սպանանիցեն* p այս վերնագիրը գրված է 1-ին տողում

4 q *վաշխ եւ տոկոս առնեն* b *առնուն եւ տոկոս* hlo *վասն որ ի վաշխն յաճախեն* p այս տողը գրված է 3-րդ տողում

5 բացի begkmn-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* ABCDEFGHKUIrt *որ* q *պահել անարատ* hlo *կուսանաց որ յաստուծոյ* (o *աստուծոյ*) *խոստացան* փխ. *վասն... պահել*

6 F *հաւատաւորաց պատեհ որ* o *հաւատաորաց* X *պոռնիկին* Kbdqr *որք* hlo *որք ի հաւատաւորաց պոռնկեցան* փխ. *վասն... պոռնկին*

7 Yp չիք *վասն* NO *առնեւանկաց* p *զառեւտնկաց* b *առեւանկաց ասացեալ* hlo *որ յափշաակեալ ունի կանայս* փխ. *վասն առեւանկաց* BCDEFGHUVXn *առեւանգաց*

8 kmp *քահանայից* b *որք* DGHh *անպատեհ* X *անպատեհի* IJKLMQRS TYZobdegimnr *անպատեհ* q *պարտ է* խփ. *յանպատեհ* Bn *յամուսնութիւն* òbcegq *անկեալ է* hlo *վասն երիցանց որ անարժան ամուսնութիւնս անկեալ են* խփ. *վասն.... անկեալ*

9 abcdq *որ* փխ. *վասն* efgm *վասն որ զառ ի* bq չիք *ի* KLMQRSTXYZeg ps *իւրմէ* o *իւրում* X *ապականել* t *ապականեալն* hlo *վասն* (lo *որ* փխ. *վասն*) *զիւրեանց ապականեալս* (l *ապականեալն*) *կին առնեն*

10 NOW *յափշտակելոց* òeg *ափշտակողաց* hlo *վասն յափշտակողացն* (l *ափշտակողաց*) *կանոն* km ps *վասն յափշտակողաց զկին*

11 բացի CDEGHeginnprst-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* IJ *կնոջն* eg չիք *զիւր*, *զայրն* o *առն* փխ. *այրն*, *թողուցու*, չիք *եւ* KLMQRS TXYZô *այլում* d *յայլ* t *այլոյ* b *այր առնու* (q *կին առնէ*) փխ. *առն լինի* acdfkmps *առնու* (eg *առնէ*) փխ, *առն լինի* hlo *որ մեկնի այր ի կնոջէն իւրմէ* փխ. *վասն... լինի*

12 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVX YZWoint *ուրկանայ* փխ. *ուրանայ* hlo *կղերիկոսք որ մահու չափ մեղանչեն* փխ. *վասն... ուրանայ*

13 bdq *մանկանն* kmps *մանկանց* bq *անկանի* (eg *յանկուսն*) փխ. *անկնուք* d *ակնունիք* hlo *որ ծնեալ* (h *դծնեալ*) *մանուկն* (b *մանուկ*) *անփոյթ առնեն ի ճանապարհին* փխ. *վասն... մեռանի* բացի ABJf-ից մնացած Ձեռ-երը *անկնունք* bq *եւ մեռցի*

ԺԹ. Վասն առն եւ կնոջ որ բաժանին ի միմեանց։

Ի. Վասն աղջկան որ առանց կամաց հաւրն ամուսնացի։

ԻԱ. Վասն աղախնոյ որ առանց կամաց տեառն իւրոյ ամուսնացի։

ԻԲ. Վասն այրւոյ որ ամուսնանայ։

ԻԳ. Վասն որք առանց կամաց, որք իշխեն նոցա, ամուսնուսցին։

ԻԴ. Վասն որ հարուածովք մահու հարկանէ զընկերն։

ԻԵ. Վասն սարկաւագի որ ընդ հեթանոսի պոռնկի։

ԻԶ. Վասն կնոջ որ երկուց արանց լինի եւ անդրէն յառաջինն դառնայ։

ԻԷ. Վասն ընդ պատուհասիւ լինել որ զկին իւր թողու։

ԻԸ. Վասն որ ակամայ պոռնկութիւնք լինին։

1 բացի begnqrt-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն NObq կնոջն hlo կին որ թողու զայր իւր փխ. վասն... միմեանց Լq բաժանի Y ի միմիեանց

2 բացի begnqr-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն Ykm աղջկանն b աղջկանն o աղջկանց dp աղջիկ egq չիք որ cd հաւր կամաց XY հօր r հօր եւ մօր ամուսնասցի bceq ամուսնանայ M չիք ամուսնասցի hlo աղջկունք որ առանց կամաց հաւր հետեւին ի պոռնկութիւն փխ. վասն... ամուսնասցի

3 բացի Eegnqrt-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն E ախախնոյ ogq չիք որ q հաւրն փխ. կամաց F չիք կամաց d չիք տեառն X իւրոյ կրկնված է ôacdfgkmpqs չիք իւրոյ eq ամուռնանայ hlo եթէ աղախին առանց կամաց տեառն (h տեառըն կամացն) ամուսնասցի փխ. վասն.... ամուսնասցի b չիք վասն... ամուսնասցի

5 MQYôacdegiprst այրոյ f այրեոյ b այր (q այրի) փխ. այրւոյ b յոբուլ փխ. որ q որ յորուլ ամուսնանա s ամուսնանան hlo այրիք իշխանութիւն ունին զուգիլ փխ. վասն... ամուսնանայ p ամուսնասցի

6 բացի begmnq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն abkmqs որ (առանց) n իշխենն b ն[ո]ցա ապա ամուսնասցին Qf ամուսնասցի t ամուսնանալ e ամուսն[–..?] g չիք ամուսնասցին hlo որ առանց կամաց ամուսնանան փխ. վասն... ամուսնասցին

8 բացի Wbeginq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն Z որք hfq հարուածով g չիք հարուածովք G հարկանել AISôcfkmnpqs զնկերն g զնկերն հարկանէ մահու hlo որ հարկանէ զնկերս (l զընկեր c զընկերս) սպանող (l սպանանող) է փխ. վասն... զրնկերն

9 բացի begnq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն r սարկաւագ G չիք որ beg չիք ընդ Ye հեթանոսս g հեթանոս JTd պոռընկի Kf g պոռնկին hlo թէ ի սարկաւագաց ոք (o որ) ընդ հեթանոսի պոռնկին (l պոռրնկի) փխ. վասն... պոռնկի

10 kmps երկու Y երկոց IJ առանց b այր նորայն (q այր նորա) փխ. արանց qs անդրէ f անդրեն eg չիք եւ անդրէն EIJYnp առաջինն KL MQRTXZd առաջին Sô առաջի ır յառաջին begq չիք յառաջինն hlo որ թողու զայրն (h զայր իւր) եւ այլ առնու փխ. վասն... դառնայ

11 q դառ [...?] eg չիք դառնայ

12 բացի begnq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն bgq չիք ընդ hq պատուհասի i պատիւհասիւ g չիք պատուհասիւ ocd լինի g չիք լինել NOW զկինն W չիք իւր hlo որ մի անգամ ելեալ է կին (h չիք է l էին փխ. է կին) յառնէ փխ. վասն... թողու

13 բացի begnq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն վասն eg որք d ակամ IM degknt յակամայ eg պոռընկին f լինի eg չիք լինին hlo որ առ հարկի ապականի ինչ փխ. վասն... լինին

ԻԹ. Վասն որ զինքն Աստուծոյ նուիրէ։
Լ. Վասն երդմնախորի։
ԼԱ. Վասն դեղատուի ի ջուրս եւ ի ցամաք, եւ կախարդի։
ԼԲ. Վասն արուագիտի։
ԼԳ. Վասն որ ընդ քեռ եւ ընդ եղբաւր անկանի։
ԼԴ. Վասն որ ընդ ազգականի անկանիցի։
ԼԵ. Վասն դպրի որ յառաջ քան զհարսանիս պղծիցի։
ԼԶ. Վասն որք շրթամբք իւրեանց պղծին։
ԼԷ. Վասն ուրացողաց։
ԼԸ. Վասն որ զքոյր կամ զնու եւ զմաւրու ապականեալ իցէ։
ԼԹ. Վասն որ ի հարցուկս երթան։
Խ. Վասն որ զկանոնեալ աղաւթսն խափանեսցէ։

1 bdefq *որք* KLMQRSTZôc *նըւիրէ* d *նուիրէ որպէս է* hlo *որ կոյս իցէ և չնայ* փխ. *վասն... նուիրէ*

2 CD *երդմնախորից* G *երդեմնախորից* H *երդմնախօրից* Y *երդմնախորհի* b *երդմնայխաւսացն* q *երդմանախաւսացն* d *երդմնայխորի* f *երդմանախորի* e *երդմնախաւսութեան* g *երդմնախօսութեան* hlo *երդմնախորացն* rt *վասն որ երդմնախորի*

3 բացի ahcdefghklmnopqs-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* ô *դեղաւէի* Ueir չիք *ի (ջուրս)* Y *ի ցամաքի* i *ի ցամաքս* e *ի* փխ. *եւ (կախարդի)* Y չիք *եւ* hlo *վասն կախարդաց եւ դեղատուացն (*l *դեղատուաց* o *դեղայտուաց)* փխ. *վասն... կախարդի* c *վասն կախարդի եւ դեղատուի ի ջու* [...?]

4 L չիք *վասն* d *արուայգիտի* h *վասն ընդ արուպղծի* lo *որ ընդ յարուս պղծի (*o *արուպղծի)*

5 beg *որք* o չիք *որ* e *եղբօրպ* b *դեղօք (*q *դեղատուք)* փխ. *եղբաւր* o *անկանին* beq չիք *անկանի* g *պոռնկի* փխ. *անկանի* hlo *կին որ ընդ եղբաւր պոռնկի (*h *պոռնկին)* փխ. *վասն... անկանի*

6 բացի abegkmnpqs-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* b չիք *որ* Uir *ազգական* b *որ անկանիցի* d *անկցի* hlo *որ ազգային ապականէ* փխ. *վասն... անկանիցի*

7 բացի begnpq-ից մնացած Ձեռ-երը չունեն *վասն* r *որ ընդ յառաջ* Sôp *առաջ* t *նախ* փխ. *յառաջ* KLMQRSTXZ *զհարսանիսս* NOY Woacdmpst *զհարսանիսն* bq *զհարսանեացն* e *զհրամանսն* փխ. *զհարսանիս* bq *պղծիցէ* i *պղծիցին* g *վասն դպրի որ պղծիցի յառաջ քան (*hlo *որ յառաջ քան զհարսանիքն անցեալ է)* փխ. *վասն... պղծիցի*

8 q *որ* BCDEFGHKMNOUXobms *շըրթամբ* i *շրթամբ,* չիք *իւրեանց* o *իւրեանց պղծին* կրկնված է IJ *պղծիցին* b *պղծիցէ* hlo *սարկաւագ որ շրթամբք պղծի* փխ. *վասն... պղծին*

9 c *որացողաց* ô *վասն որ ուրացողաց* b *վասն որ ուրացող այսպիսի* hlo *մոնոզոնք (*l *մոնոզունք) որպէս պարտին (*h *պարտի) հայ* փխ. *վասն ուրացողաց*

10 dkmpqs *զքուր* ô *և զնոյն* փխ. *կամ զնու* begq չիք *կամ զնու* d չիք *զնու եւ* t *իւր ի հօրէ կամ ի մօրու* փխ. *կամ զնու եւ զմաւրու.* ô չիք *և* FNOYW *մօրու* ô *մօրաքոյր* b *զմորուսն (*q *զմաւրուս)* փխ. *զմաւրու* cg *զմօրէ մնացեալ ապականէ* bq *ապականէ* d *յա[պա]կանեալ* So *է* փխ. *իցէ* hlo *զքոյր առ (*o *որ առ) ի հաւրէ իցէ պղծէ* փխ. *վասն... իցէ*

11 BCDGHq չիք *վասն* befgr *որք* t *առ* փխ. *ի* KL *ի հարցուկսն* hlo *վասն հմայիցն միտ դնողացն* փխ. *վասն... երթան*

12 AIJKLMNOPQRSTUVZWocdfprt չիք *վասն* b *որք* cg չիք *որ* bq *աղաւթո* eg *սիտու* փխ. *աղաւթս* begq *խափանէ* i *խափանեսցի* kmps *խափանեաց* hlo *թէ ոք ողջ իցէ եւ անփոյթ առնէ յաղաւթից (*l *աղօթից) եւ դուսումն* փխ. *վասն... խափանեսցէ*

ԽԱ. Վասն որ յանդիմանեալ՝ սիրով ոչ ընկալցի։
ԽԲ. Վասն որ զմեղս ուրուք տեսեալ։
ԽԳ. Վասն որ ոք անհնազանդեսցի։
ԽԴ. Վասն որ դատարկաբանէ։
ԽԵ. Վասն որ երդնուցու։
ԽԶ. Վասն որ զթողեալ յանցանսն յիշէ։
ԽԷ. Վասն որ ի նմին յամառիցէ։
ԽԸ. Վասն որ վայրապար շրջիցի։
ԽԹ. Վասն որ արտմեցոյց զեղբայր իւր։
Ծ. Վասն որ աղաչիցէ։
Նորին Բարսղի առ Թէոդորոս քահանայ մեծ

1 բացի Fabegnq-ից մնացած ձեռ-երը չունեն վասն g յանդիմանեալս t գյանդիմանեալն n գյանդիմանեալ $\bar{\text{K}}$ յանդիմանել d որ փխ. ոչ e ընկալցին hlo որ յանդիմանի ախալանս (h ի սղալանս o սղալանս) փխ. վասն... ընկալցի

2 բացի begkmnpqs-ից մնացած ձեռ-երը չունեն վասն q ուրուկ cd տեսանէ kmps վասն որ զմեղս ուրուք տեսեալ եւ ոչ սիրով ուղղեսցէ (s ուղղեցէ) hlo թէ ոք զիաաց զմեղս ուրուք փխ. վասն... տեսեալ

3 W չիք վասն irt որք փխ. որ ոք d չիք որ eg որոյ փխ. որ d անհնազանդեսցէ eg անհնազանդեսցին hlo թէ ոք թշնամանէ զընկերն (h զնկերն) փխ. վասն... անհնազանդեսցի

4 hlo թէ ոք (h որք) փխ. վասն որ r որք bq որք որ r դատարկաբանէն e վասն որ զթողեալ անցանս յիշէ փխ. վասն որ դատարկաբանէ q խղ եւ խե վերնագրերի առանձրում նոր վերնագիր՝ վասն որ դատարանէ

5 t որք eg չիք որ P երդնուու b երդընուցուն l եոդնուցուցու r յերդնուցու eg երդման չարոյ եւ բարոյ փխ. երդնուցու hlo թէ ոք աւելի (h յաւելի) քան զայոն (l զայլսն) երդնու փխ. վասն որ երդնուցու

6 բացի Ubdegimnpqrst-ից մնացած ձեռ-երը չունեն վասն CDGH յանցանքն BFQ յանցանցն U յանցանասն VYf յանցանս eg անցանս o անցսն (bq անցս նորա) փխ. յանցանսն hlo թէ ոք եթող յեղբաւր (h եղբաւր) զանցանս (h գյանցանս) փխ. վասն... յիշէ

7 NOVWacdefgkmn յամառիցի ô ամառիցէ q ամառից b առ առիցի փխ. յամառիցէ hlo թէ ոք թողու ումէք (h ումեք) զմեղսն խփ. վասն... յամառիցէ

8 X շրջիցէ ôbegpq շրջի hlo եթէ ոք շրջի վայրապար փխ. վասն... շըրջիցի

9 բացի Ybegikmnpqs-ից մնացած ձեռ-երը չունեն վասն Y արտմեցուց d արտմեցուցան ô եղբայր bdq զեղբայրն begq չիք իւր hlo եթէ (o թէ) ոք բարկանա ի տարապարտուց փխ. վասն... իւր

10 d չիք որ b աղաչիցէ այսպիսիւ hlo թէ ոք (h եթէ ոչ) աղաչէ զեղբայր (o զեղբար) եւ նա ոչ թողու նմա փխ. վասն որ աղաչիցէ t չիք վասն որ աղաչիցէ

11 Wbefghklpqr չիք նորին.,. մեծ EF KLMNOPQSTUVXYZaci բարսղի IJROdt բարսեղի n չիք բասղի R թէոդոս X թէոդոր A քահանա մեծ վերցված է շրջագծի մեջ, այդ գրիչն է արել բէ հետագայի արտագրողները, որպես ավելորդ, բնագրից հանելու համար, դժվարանում ենք ասել IJKLMNOPQRS TVXYZôacdnt չիք քահանայ մեծ kms գիր կանոնական վասն չամուսնանալոյ առ ընտանիս (o զարձեալ սրբոյն բարսղի գիր կանոնական առ քահանայն մեծ գիոդորոս յանտիոքա) փխ. նորին... մեծ

ԾԱ. Յաղագս ոչ առնել ընդ խնամիս խնամութիւն, զի յազգակցութենէ է։

Գիր կանոնական մեծի եւ գիտնաւորի եպիսկոպոսապետի Բասղի առ սուրբն Ամփիւղոքոս յԻկոնիացւոց եպիսկոպոս բանս ԾԱ

ՆԿԹ (ՆԿԵ) Ա. Արտաքսեալքն յեկեղեցւոյ՝ ամենայն՝ հերձուածողք ասին. այլ զկէսս հերձուածողս կոչեցին միայն եւ զայլս՝ բաժանողս եւ զայլ առանձին ժողովարարս։ Վասն զի աղանդաւորք այնոքիկ ասին, որ ամենեւին ի բաց որոշեալք են յուղիղ հաւատոց։ Իսկ բաժանողք այնոքիկ ասին, որ վասն պատճառանաց ինչ իրաց եկեղեցւոյ կամ խնդիր առ միմեանս լինելոյ ժողովս առանձին կատարեն, առ ոչ կարելոյ հնազանդել նոցին քահանայից եւ եպիսկոպոսաց յազագս անխտրութեան ժողովրդեանն, որ բազում բծով լի են եւ

1 hklp չիք *ծա յաղագս.... յազգակցութենէ է* Weg *վասն* c *չառնել* cbef gq *ոչ առնելս* H չիք *ընդ* eg*խնամիսն* H [*խնամու*]*թիւն* egq *խնամութեան*Weg չիք *զի* H *ազգակցութենէ է* KLMQRSTXYZ *յազգակցութիւն է* odn *ազգակցութիւն է* Oı *յազգականութենէ է* t *ազգականութիւն է* r *ազգականութեանն է* eg *ազգական է* bq *ազգ է* W չիք *յազգակցութենէ է* ms *վասն չամուսնանալոյ առ ընտանիս* (o *վասն հեռանալոյ ազգակցութեան*) փխ. *յաղագս... յազգակցութենէ է*

2 eg չիք *է*

3 M [*գ*]*իրք* Q *կանոնացն* rt չիք *եւ* acdfkmps *գիտնականի* begq *գիտնական* b *եպիսկոպոսին* FKLMOPRSIUVXYZWacfikmrst *բարսղի* IJNQôbdegnpq *բարսեղի* û *սրբոյն բարսեղի* hlo *եւ քաջ գիտնականի երանելոյն բարսղի եպիսկոպոսապետի բան առ սուրբն ակակիոս գլուխ* (l *գլուխք*) *ծ* փխ. *եւ գիտնաւորի... բանս ծա*

4 b *սուրբն ակիղիկոյ սուրբ* q *սուրբն ակիղիո սուրբն* DGH *անփիւլոքոս* AIJKLMNOQRSTUVXYZWôû nt *ակիւղիքոս* r *ակիւղիկոս* acdfkmprs *ակիղիքոս* i *ակիղիկոս* eg *ակիղլիքոսի* F *յիկանացւոց* H *իկոնացւոց* AKMNRSUXWûn *լիկոնացւոց* IJLPQTYZô *լիկոնացոց* O *լիկոնացւոյ* Vabcdefgikmpqrst չիք *յիկոնացւոց եպիսկոպոս* GIJNOPUvaefgikmnprst *բան* KLMQRSTXYZô *բանն* DH *սուրբն* փխ. *բանս* e *բան եւ գլուխք* kmnps *ծ* Wûb aq չիք *բանս ծա*

5 eg *արտաքսեալն* ûhlo *արտաքսեալք* KLQRSXYZo չիք *արտաքսեալքն յեկեղեցւոյ* hlo *ոչ ամենայն* KLRS *յամենայն* Q *զամենայն* P *եւ ամենայն* ho *ամենեքեան* l *ամենեաքեան* b *այդ* befgq *իսկ* փխ. *այլ*

6 abcdefgkmpqs *կոչեցին ոչ միայն*. չիք *եւ* (*զայլս*) ABC *զայգս* abcdefgkmpqs *զայս այլ* (e չիք *այլ*) *եւ զայլ* փխ. *զայլս բաժանողս եւ զայլս* rt չիք *զայլս բաժանողս եւ* AF *այդ* hlo չիք *բաժանողս եւ զայլ* KLMQRSTYZdn *զայլս* (X *զայլո*) փխ. *զայլ*

7 INOVWhlmo *առանձինն* b *զառանձին* o *ժողովուրդս* փխ. *ժողովարարս* hlo չիք *վասն* Q *այնոցիկ ասեն*

8 begq չիք *որ ամենեւին... այնոքիկ ասին* t չիք *ի բաց* hlo *որոշեալք են եւ աւտարացեալք* (l *յօտարացեալք*) *ուղիղ* (h *յուղիղ*) U *ի յուղիղ* ûfhlo rt *հաւատոյ* c *հաւատոցն* o *հաւատոց իւրոց իսկ* f *բարժանողք*

9 G *այնոցիկ* hlo *յաղագս* փխ. *վասն* d չիք *ինչ* begq *եկեղոյ* փխ. *եկեղեցւոյ*

10 U չիք *կամ* û *եղելոյ* փխ. *լինելոյ* h *կատարել* t *այլ* փխ. *առ*

11 abcdefghklmopqs *կարելոյ* (hlo *կամելոյ*) *նոցա հնազանդել* (bq *հնազանդեալ* ps *հնազանդեն*) o *հնազանդիլոյն* A *եւ* ավելացրել են ուրիշները adfkpqs չիք *եւ* hlo *վասն* փխ. *յաղագս*

12 Y *անխրատութեանն* (hl *անխրատութեան*) փխ. *անխտրութեան* û *ժողովրդեան* eg *լինին* (R *լինեն*) փխ. *լի են*

անխտիր ի պաշտաւնն մատչին եւ ոչ երբեք կամեցան ի յառնուլ ի կանոն եկեղեցւոյ, այլ անձամբ յանձինս իւրեանց ձգեցին զպատիւ քահանայութեանն եւ ձեռնադրութեանն եւ զհետ նոցա գնացին բազումք ի ժողովրդենէն, այսոքիկ են որ առանձին ժողովս կատարեն։ Ասի դարձեալ եւ բաժանումն եւ այլ ինչ, որք յորժամ որպէս յաղագս պէսպէս ապաշխարութեան ի խնդիրս ինչ անկանիցին յեկեղեցւոջ։ Իսկ աղանդաւորք են այսոքիկ՝ Մանիքեցիք, Վաղենտիանոսք, Մարկիոնացիք, որպէս եւ Յուղիացիք, որք ի սոյն բաղում եւ ազգի ազգի արատս ի հաւատսն, որ ի տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, մուծանեն։

ՆՀ (ՆԿՁ) Բ. Արդ հաճոյ թուեցաւ այժմ որք ի սկզբանէ ի վաղուց մկրտեալ են յաղանդաւորաց, զայն ամենայն իրաւք արհամարհել. իսկ որ բաժանմունս առնէն՝ զնոսա ընդունել, քանզի դեռեւս յեկեղեցւոջ են, իսկ որ արտաքոյ ժողովս կատարեն, եւ դարձցի ոք ի նոցա-

1 I անխտիրս Vûhilor ի պաշտօն (նաև ի պաշտաւն) bq ի (b ի չիք) պաշտօւն û մատչիցին IJ յերբէք k չիք երբեք IJûabcdefghiklm pqs չիք ի (յառնուլ) CGHLmqrt յառնուլ IJûbeghlo առնուլ cd յառել km առ (ps յառ) փխ. յառնուլ

2 B այդ M յանձամբ d անձեամբ DGHoûlo անձինս beg անձին q իւրոյ hlo չիք իւրեանց, ձգեցան

3 CFGIJKLMORSTVXZWcûadefghklm nops քահանայութեան bq քահանայութեանց IJKLMQRSTXZWôû defgn ձեռնադրութեան bq ձեռնադրութեանց abcdefgkmpqs չիք եւ (զհետ) F զյետ û նորա փխ. նոցա k չիք նոցա

4 h և բազումք û ի ժողովրդենէ ho առանձինն KLMQRSTXYZôho ժողով

5 û չիք դարձեալ ûabcdefghiklmopq rst չիք (դարձեալ) եւ ô որ rt որ փխ. որք

6 e որժամ û չիք յորժամ ûabcdefgkm pqs չիք որպէս So աղագս I ինչ պէսպէս ho ինչպէս փխ. պէսպէս ABCDFFGHIJKLMNOPQRST UVXZWôûn պէսպէս ինչ ապաշխարութեան Rps ապաշխարութիւն Y ապաշխարութեանն cdi չիք ի b ի խնդիր

7 bd անկանիցեն H եկեղեցւոջ Ybcf gqr յեկեղեցոջ ô եկեղեցոջ R աղանդուորք aikmpst աղանդաւորքն r աղտնդաւորոն KLMQRSTX YZ չիք են DGHNOWhcr այնոքիկ o այսոկիք են b չիք մանիքեցիք

8 ho վաղենտինոսք û մակիոնացիք adkm մարկիովնացիք b մարկիանացիկ ps մակիովնացիք û չիք որպէս և hlo չիք եւ Qu ուլիացիք h ուղիանացիկք egq ուղիացիք bfq եւ որք irt որ

9 HYl ի նոյն ô և բաղում ազգի ազգի ût չիք եւ h արատսն NOW արտաքս (û առաքս) փխ. արատս IJKLMNOPQRTXZWô չիք ի (հաւատսն) hrt չիք ի հաւատսն bi lq ի հաւատս X որպէս փխ. որ û չիք ի (տէր)

10 b չիք մեր, մուծանէին

11 b որ փխ. արդ KLRXZ թըւեցաւ o թւեցաւ յայժմ bigrt որ W ի սկզբաննէ û չիք ի (վաղուց) NO մկրտեալեալ

12 NO չիք են hlo ի յաղանդաւորացն o աղանդաւորաց bfgq արհամարհեալ chlo որք K չիք որ

13 û բաժանմուն f բարժանմունս ho զբաժանմունսն l զբաժանմունս b ընդունելի befgq զի d քանզի եւ դեռեւս h դեռ n խերեւս Yôbcf gr յեկեղեցոջ eq եկեղեցոջ d յեկեղեցւոջ եմք են o յեկեղեցւոջ

14 cn որք n յարտաքոյ abcdefghiklm opqrst արտաքոյ եկեղեցւոյ (b եկեղեցւոջ q եկեղեցոջ cefgir եկեղեցոյ hlo եկեղեցոյն t յեկեղեցւոյ) ժողովս beg դարձի Yûbcefgnq ի նոցանէ

նէն եւ արժանաւորապէս ապաշխարութիւն ցուցանէ եւ ի դարձ փրկութեան եկեսցէ եւ ձեռնադրութեան շնորհ ունէր՝ արժանի է անդրէն ի նոյն աստիճան ընդունել. քանզի զղջացեալ ապաշխարեաց։

ՆՀԱ (ՆԿէ) Գ. Եթէ ոք ապականեսցէ զէգ յանկարծաւրէն՝ մահապարտութեան դատաստան ընկալցի, բայց պարտ է հաւաստեաւ եւ ուկերպարանաւք ի վերայ հասանել քննութեամբ եղելոցն եւ ի մէջ ածել զկինն եւ տեսանել աւուրբք զսաղմնն թէ աննկար իցէ թէ նկարեալ. այնպիսւոյն երկրորդ մահ համարեալ լիցի. պարտ է այնպիսւոյն մինչեւ ցաւր մահուան իւրոյ կալ յապաշխարութեան. բայց սահմանեալ է ի վերայ այնպիսւոյն կարճել զժամանակն. քանզի սահմանադրութիւն ոչ եթէ ժամանակի լոլովութիւն է կատարեալ ապաշխարութիւն, այլ բարուցն ուղղութիւն ի զղջումն եկելոցն։

1 KLMSTYZrt արժանապէս l արժանաւոր egq չիք արժանաւորապէս b չիք եւ արժանաւորապէս... ցուցանէ hlo ցուցցէ beglq չիք ի b դարձցի փրկութիւն q դարձ ի փրկութիւն W փրկութեան դարձ
2 H փրկութիւն Y փրկութեանն Q եկեսցեն Hacdkmps եւ ի ձեռնադրութեան Yo ձեռնադրութեանն b ձեռնադրութիւն abcdefgkm pqs շնորհին էր փխ. շնորհ ունէր hlo արժանի է
3 EIJNORXYZWôûdeghilmopqrst աստիճան S յաստիճան befgq դարձուցանել փխ. ընդունել N ապաշխարեսցէ b ապաշխարեաց այսպիսի
5 q եւ թէ k որք փխ. ոք lJû ապականեաց hlo ապականիցէ n հարկանէ (չկա լուսանցքում) փխ. ապականեսցէ s զմէգ փխ. զէգ H յանկարծյաւրէն lo անկարծաւրէն h անկարզաւորէն Y մահապարտութեանն o մահայպարտութեան
6 b կալցի փխ. ընկալցի P չիք բայց RXY չիք պարտ է
6—7 p հաւաստեաւ քննել և ոչ կերպարանօք ի վերայ հասանել եղելոցն
7 d եթէ կերպարանաւք H հասանելն b հասանեալ d հասանեն Y քննութեանն l քննութիւն g եղեղոցն l եկելոցն փխ. եղելոցն dl ի մէնջ
8 h ածեալ ú զկին Uhilort չիք աւուրբք DG զաղմնն EJKLMSTVXYZWôûb ceghinoqrt զսաղմն beq եթէ bp անկար (d յանկար eg անկարդ) փխ. աննկար q նկարեալ փխ. աննկար hlo չիք թէ աննկար իցէ, (իցէ) եթէ
9 hlo նկարեալ իցէ Q նկարեալ լիցի IJKLMRSTVXYZWôûabefghiklmo pqr այնպիսոյն cd այնպիսոյն մահ համարեալ լիցի երկրորդ Q չիք այնպիսւոյն... լիցի ô մահապարտ փխ. մահ ho լիցի այլ պարտի l պարտի
10 IJMNOVXYWoûacdefgipqr այնպիսոյն bhlo չիք այնպիսւոյն բացի BCDEFGHhloqrt-ից մնացած Ձեռ. երը չունեն մինչեւ l ցյաւր rt յոր g կալ ցաւր U յաւր b յաւուր J չիք ցաւր d չիք ցաւր... այնպիսւոյն i յոր X մահուն hlot մահուանն hlo չիք իւրոյ biq կեալ g չիք կալ ho ի յապաշխարութեան կալ l ի յապաշխարութիւն կալ o ապաշխարութեան կալ e ի յապաշխարութիւն ք յապաշխարութիւն IJKLMRSTXZûr ապաշխարութեան QY ապաշխարութեամբ
11 IJKMNOQYWoûbcefghilopqrt այնպիսոյն u ժամանակն lo ժամանակին
12 ôd սահմանադրութեան է KLMQRS TXZackm յոլովութեան է Y յոլովութեանն է o ոլովութիւն է t յոլովութիւնն է ps յոլովութենէ bq յոլովիւ է թէ (g յոլովիւթէ է) փխ. յոլովութիւն է
13 bdegq ապաշխարութեան BC այդ s ի այդ W բայց փխ. այլ p ի այլ U բարւոյն acdhkmps բարուց o ուղղուղղութիւն d ուղութեան bq չիք ի
14 NOXYWochlop եկելոց begq եկեղեցոյն փխ. եկելոցն

ՆՀԲ (ՆԿՐ.) Դ. Իսկ երրորդ ամուսնութեանն աւրէնք ոչ գոն, վասն զի աւրինացն չհրամայեցաւ ինչ այսպիսի, այլ որպէս արտաքս ինչ յեկեղեցւոյ ընկեցեալ տեսանեմ։ Եւ դարձեալ հրապարակագործ առնել չէ բարւոք, որպէս հաճոյ թուեցաւ ոմանց ասել, թէ լաւ է այս, քան զպոռնկութիւն. բայց ոմանք եւ վասն չորրորդ ամուսնութեան բազում անգամ սահմանեցին անուանելով այնուհետեւ ոչ շնութիւն, այլ բազում ամուսնութիւն, մանաւանդ ըստ աւրինացն զպոռնկութեանն իսկ զտանջանս ընդունել, վասն որոյ եւ Տէրն իսկ Սամարացւոյն ճառեալ ասէր, թէ «Հինգ այր փոխեալ է քո եւ զոր այժմդ ունիս՝ չէ քո այր»* Եւ այսպիսեացս ոչ եթէ կանոնաւ ինչ դնել ապաշխարութիւն, այլ ըստ կամաց սովորութեան. բայց պարտ է զայնպիսիսն ոչ աւտարացուցանել՝ յԱստուծոյ եկեղեցւոյ, այլ լոկ արժանաւորք լիցին ի պաշտամանն արտաքոյ եկեղեցւոյ եւ ի

*Յովհ. Դ. 18

1 YWboq երկրորդ CDGHIJMSUXW ôûbcdefghiloqrt ամուսնութեան bq աւրէնքն o չիք վասն begla չիք զի Y օրինաց cdfq յաւրինացն

2 bq չհրամայեցան g չհրամաեցօ hlo չհամարեցաւ փխ. չհրամայեցաւ o եւ ինչ dl այնպիսի BU այդ ôhlo չիք ինչ (յեկեղեցւոյ) IJNO ûps եկեղեցւոյ Vcfiq յեկեղեցոյ eg եկեղեցոյ T յեկեղեցւոյ սկզբնապես չի եղել ավելացրել են ուրիշներ ձեռագրում KLMQRSX YZôû չիք յեկեղեցւոյ hlo ընկեցեալ յեկեղեցոյ (o յեկեղեցւոյ)

3 û չիք ընկեցեալ b ընկեցեալք Iûch lo տեսանեմք o հրապարակագոյծ û հրապարակագոյն eg հրապարակագուժ bq հրապարակաց գոյժ i հրապարակագոյն ժառանգել փխ. հրապարակագոյժ Urt հրապարակագոյ (t հրապարակոյ) ժառանգել փխ. հրապարակագոյժ առնել n հրապարակագոյժ հակառակ առնել

4 BCDEGHbdefghloq բարիոք Xoc բարոք KLZo թրւեցաւ r չիք է o այս թէ քան

5 Uchioqt զպոռնկութիւնն u պոռնկութիւն s զպունակութիւն փխ. զպոռնկութիւն dk ովմանք ôl չիք եւ ô չիք վասն H չորորդ ô զչորրորդի ho ամուսնութեանն

6 F սահման t թէ այսուհետեւ c չիք այնուհետեւ q եւ ոչ ps շնութեան r շնութիւնք

7 BF այդ r վասն փխ. ըստ u օրինաց hlo աւրինաց ILSUXûbdeglnq rt զպոռնկութեան h պոռնկութիւն lo պոռնկութեան

9 KUVôaikmnrt զտանջանսն o ընդունիլ b ընդունելով û չիք որոյ եւ ô եւ տէրն մեր իսկ t չիք եւ NO VYôcdefghilopqr սամարացոյն U սամարացւոցն

9 û չիք ճառեալ CDGH ճառեալ ասէր (G ասէ) սամարացւոյն hlo չիք ասէր, եթէ ե այր ոք փոխեալ է եւ զոր g չիք թէ KLM QRSTXYZô այր քո փոխեալլ է եւ զոր N զայր փոխեալ է քո այր, չիք եւ զոր... քո այր a չիք քո oo աժմ Whl այժմ

10 h թէ u կանունաւ q կանոնեցօ n կանոնս q կանոնեաւ

11 n ապաշխարութեան B այդ r վասն փխ. ըստ N կամայ (ÔW ակամայ) փխ. կամաց Y սովորութեանն ô սովորութեանց i սովորութիւն hlo եւ փխ. բայց NOW չիք բայց hlo պարտի p զայնպիսիսն պարտ է

12 Xû զայնպիսին b այսպիսեացս q զայսպիսեացս i զայսպիսիսն b չիք ոչ KLMQSTXYgq յօտարացուցանել (Նաև յաւտարացուցանել) IJSoûiln աստուծոյ abcdefgkmp qs չիք յաստուծոյ Mabkmns յեկեղեցւոյ Q եկեղեցոյն cefgpq յեկեղեցոյ VYôhilor եկեղեկցոյ t եկեղեցւոյն BC այդ

13 oa արժանաւոր p արժանի X լիցի d լինիցին u չիք ի (պաշտամանն) ûa պաշտաման lo պաշտամանս h պաշտմանս bcdefgkmpqs պաշտօն (Նաև պաշտաւն) փխ. պաշտամանն hlo յարտաքոյ ô եկեղեցոյ արտաքոյ Mn յեկեղեցւոյ VY bcdefgbikloqr եկեղեցոյ

հաղորդութենէն հեռի եղիցին. եւ այսպէս ցուցցեն զպտուղ ապաշխարութեան յանձինս իւրեանց, յետ ԺԵ ամի կացցեն ի տեղի հաղորդողացն։

ՆՀԳ (ՆԿԹ) Ե. Ակամայութիւն ասի որ ամենեւին հեռի իսկ է որք ոչն կամին գործել ինչ զայնպիսիսն, այսինքն թէ ուրուք յանկարծաւրէն քար ձգեալ լինի ի ծառ եւ պատահիցէ մարդոյ եւ կամ դարձեալ շարժեալ զպտուղ ի վերայ՝ ի վայր թափիցէ եւ յանկարծաւրէն պատահէ հարուած ինչ վիրաց կամ ի գազանէ իմեքէ, այսպիսիքս ամենեքեան կոչին ակամայք։ Իսկ կամայքն յայտնի ամենեցուն են. թէ ոք հարկանիցէ զոք խիստ գաւազանաւ եւ արիւն հանիցէ կարծելով թէ յուղղութիւն ածիցէ զչարագործն, զոր պարտ էր խրատել եւ ոչ ի բաց բառնալ հարուածովք եւ սպանանել զմարդն· Նոյնպէս եւ որ քարիւ եւ փայտիւ զոք ի մարդկանէ հարեալ չարչարիցէ առաւել քան զկարն, ընդ նոսին համարեալ եղիցի· այնպէս

1 ôûacefgkmnps ի հաղորդութենէ r ի հաղորդութեանն hlo հեռասցի փխ. հեռի եղիցին begpq այնպէս h աստուծոյ փխ. այսպէս ABEFPSUVôa fprt ցուցեն Y ցուցցին begiq ցուցանեն li ցուցցի cd չիք ցուցցեն... իւրեանց h պտուղ Q չիք զպտուղ... իւրեանց Y ապաշխարութեանն

2 ô անձինս h եւ յանձինս o եւ BCD EFGHKLMac եժ t տասն եւ հինգ ôhlo ամաց r տարիւն t տարոյն h կացեն acd ի տեղոջ f ի տեղիոջ kmps ի տեղւոջ rt չիք ի տեղի

3 olo հաղորդողաց h հաղորդաց rt հաղորդացն b ոչ հաղորդաց egq ոչ հաղորդողացն

4 J զակամայութիւն o ակամայ eg յակամայութիւն û զկամայութիւն (l վկայութիւն) փխ. ակամայութիւն b որ է ամենեւին ô են փխ. է Yoû ոչ

5 abcdeighklmopqs գործել ինչ կամին (d կամեն) N այնպիսին W այնպիսիսն b զայնպիսիսնն hlo զայնպիսիս V չիք զայնպիսիսն dg այսինքն է եթէ (g թէ) hlo եթէ it ոչ փխ. թէ b յանկարծաւրէնք o զար l քան փխ. քար b չիք քար

6 b արձակեալ փխ. ձգեալ eg լինիցի ot իցէ փխ. լինի Uir չիք լինի ho եւ պատահիցի l եւ ի պատահիցի Wa մարդւոյ kmps չիք կամ abcd efgkmpqs չիք շարժեալ

7 hlo զպտուղն hlopr չիք ի վերայ befgq ի վերուստ (cd ի վերոյ) փխ. ի վերայ ôp չիք ի (վայր) hlo յանկարծ abcdefgkmpqs պատահիցէ ô պատահի ho դիպիցի ի (l դիպիցի եւ) փխ. պատահէ

8 a ի վիրաց hlo իրաց փխ. վիրաց hlo եւ կամ r չիք ի c ի գեղեցմանէ (d ի գերեզման) փխ. ի գազանէ BDEFHIQRcm իմքէ eg ումեքէ hlot իմիքէ G իմէ ûadkm ps այսպիսիք c եւ այսպիսիք hlo այսպիսիքն t այսպիսքս adbk mopqs ամենեքին f ամենիրին l ամենեւին

9 oi կոչեն p կոչեսցին b ակամաք egr յակամայք hlo կամաւորքն (n ակամայքն t կանայք) փխ. կամայքն u կամայք յայանի է ամ[ենե]ցուն եւ պատիժ նորա LMST յայտ ի փխ. յայտնի hef gq են ամենեցուն hlo է ամենեցուն abcdefghklmopqst եթէ û չիք են թէ

10 û չիք ոք... համարեալ Լ՝ 341-րդ էջի 2-րդ տողը l չիք ոք h չիք զոք DGH գաւազանեաւ o արուն q յարիւնն p հանցէ

11 lo չիք թէ ı թէ ի յուղղութիւն IJK ուղղութիւն o ուղութիւն hlo ածել BCDEFGH ածիցէ այնու զչարագործն b զչարայգործսն ue ջ զչարագործսն Neg է փխ. էր

12 ôloq սպանել l ի մարդն

13 I քառիւ begq քարիւն l ի փխ. և (փայտիւ) b փայտիւն Y չարչարեց

14 r առաւելն P զկարքն փխ. զկարն cd այնպէս համարեալ եղիցի o եղիցին q այսպէս hlot չիք այնպէս

որպէս զսուր ի գործ արկանիցեն եւ կամ այլ ինչ յանպիտեացն. սոյնպէս եւ որ զփայլատ իսկ ձգիցեն, եւ ի ծանրութենէ երկաթոյն՝ ի սրոյն եւ ի ձեռաց իսկ երբեւ հարուածն ի բազմապատիկ հարուածոյն. որ ի վերայ նորա են, գուշակէ զհղեալն։ Սոյն աւրինակ առանց իրիք հակառակելոյ կոչին կամաւոր չարիք. որ յաւազակաց գործին։ Արդ՝ այս են կամաւոր մեղք սպանութեանց եւ ակամայ յանցանքն. որ ոք կամիցի բժշկել զոգւոցն խոցոտումն. իսկ ոմանք դեղս խառնեալ արբուցանեն, զոր սովոր են բազում կանայք առնել մինչեւ ցայժմ, յաղագս ընդ վայր սիրոյն՝ յիւրեանց բուն սիրելիս ոչ խնայեցին։ Արդ՝ զայս ամենայն չարիս կամաւոր չարագործս պարտ է անուանել. ուստի այսպիսի մահք գործին։ Նոյնպէս եւ որ առ նախանձու դեղս տայ իւրում մերձաւորի՝ ընդ

1 bcdefghoq որ փխ. որպէս aps չիք որպէս b ի սուր hlo զսուրն q ի զուր փխ. զսուր d ի գործարան իցեն փխ. ի գործ արկանիցեն hlo ածեն փխ. արկանիցեն ps յայլ AC այգ eg ին[չ] O չիք ինչ BCDEFGHMYôcdegmrt այնպիտեացն la յայսպիտեացն hlo յայնպիտեաց

2 ho նոյնպէս bboq զփայտ l զփատ bq իս[կ] hlo չիք իսկ dl ձգեցին k ձգեցեն ô ի ծանրութենէն e ի ծանտրութենէ k ի ծանրութիւն ô երկաթին

3 hlo եւ ի սրոյն R չիք և N չիք է (ձեռաց) chlor ի ձեռացն ho երբեւին IJKLMNOPQRSTUVXYZWô inrt իսկ է (Uirt չիք է) և ի փխ. իսկ երբեւ rt եւ ի (բազմապատիկ) Y չիք ի (բազմապատիկ) abcdefg kmpqs բազմապատիկ զիմաց հարուացոցն (befgq հարուածոյն)

4 hlo հարուածոցն acdkmps եկն փխ. են o գուշակեալ է b գուշակեալ eg գուշակ fhlo գուշակեն q գուշակել

5 b իրի քո փխ. իրիք l հակառաչելոյն q հարկանելո փխ. հակառակելոյ h եւ կամաւոր l կամիաւոր, յոր IJKLMQRSTXZôk աւազակաց Y աւազակացն hlo յաւազակացն

6 o գործիք են q մեղք կամաւոր Y սպանութեանն ô սպաննութեան abdefgklmps սպանութեանցն cq սպաննութեանցն

7 IMQdeglps յակամայ Unrt ակամայն i յակամայն Vôgqr անցանքն l անցանք o յանցանք beghlo որք փխ. որ ոք q չիք ոք p չիք որ ոք... խոցոտումն hefghq կամիցին V կամի GH զոգւոյն JKLMQRSTô bcdefgq զոգոցն XY զոքոցն ho յոգոցն l ոգոցն eg խոցոտմունս NOW խոցումն

8 o ի[ս]կ h ի կողմանք փխ. իսկ ոմանք J ոման ırt ոմանց h զարձեալ փխ. ոմանք Y չիք ոմանք lo ոմանք զարձեալ դեղս IJKLMPQRST VXZWôegq դեղախառնեալ Y դեախառնեալք b դեղայխառնեալ hlo խառնեն եւ արբուցանեն h եւ զոր o արբեցուցանեն d սովորեալ<եալ> hlo են զայս (o այս) բազում

9 hlo առնեն (h առնել) զայս (h այս) մինչեւ ցայժմ յաղագս իւրեանց ընդ վայր սիրուն (o սիրոյն) ի բուն b ցայժմն d ցայժ eg ցայս ժամ փխ. ցայժմ ô ազագս q վայրս qr սիրուն IJKLMQRSTXYZôbdeg knprst իւրեանց

10 acefgkmnpqs ի բուն b ի բոյն d ի բոյնս ι զբուն ô սիրելիքն d սիրելեաց hlo սիրելիսն ı սիրելին h խնաեն l խնայեն o ւխնտեն d խնայիցեն eg այս G զայս վրան դրված է պատիվ g ամ առանց պատվի է eg չարիքս ô կամաոր

11 W չար գործ hilo չարագործ r անուանիլ JKLMNOPQRSTVXYZWô այնպիսի b այսպէսի k այսպիսիքս BCDEGHbq մահ bd գործեն q գործէն

12 a որն befgq չիք որ GH չիք առ G աալ U աայք Xbdcgq տան n տացէ ırt տայ ոք իւրում hlo տայցէ (l տացցէ) կին իւրում d իւրոյ q ի իւրում A սկզբնապես գրված է եղել մերձավորին բայց գրիչը հատուկ նշանով «ն» տառը ջնջել է համարել BCDEFGH di մերձաւորին NO մերձաւոր

մահապարտս համարեալ է եւ վճիռն Տեառն հատեալ է ի վերայ նորա, քանզի արանց եւ կանանց միապէս ունի՝ մտածութիւն աւ-րէնսդրութեանն, քանզի ինքն ասաց, թէ «Մի՛ մեկնել ի միմեանց առանց բանի պոռնկութեանն»։ Իսկ սովորութիւն մարդկան ոչ այսպիսի ինչ ունի եւ մանաւանդ յաղագս կանանց բազում ինչ բանս հաւատարմագոյնս գտանեմք ասել, որպէս եւ ինքն իսկ առաքեալն ասաց, թէ «Որ յարի ի պոռնիկն, մի մարմին լինի»**. սոյնպէս եւ Յերեմիաս մարգարէ ասէ. «Թէ թողցէ կին զայր իւր եւ լինիցի առն այլում, եւ եթէ դարձցի անդրէն առ այր իւր ոչ ապաքէն պղծելով պղծեցաւ կինն այն».*** եւ դարձեալ միւսն ասէ, թէ «Որ ունիցի կին շուն՝ անմիտ է եւ ամպարիշտ».**** իսկ չար սովորութիւնն եւ զարս շունս եւ զկանայս շունս ի միասին կա-պեաց եւ արտաքոյ աւրինաց վարս ուսոյց, զի թէ եւ այրն մեկ-նելով ի կնոջէն եւ մերձենալով յայլ՝ շուն անուանի, նոյնպէս եւ*

*Մատթ. Ե. 32 **Ա Կոր. Զ. 16 ***Հմմտ. Երեմ. Գ. 1 ****Առակ. ԺԸ. 22

1 o *մահապարտիս* befghloq *մահա-պարտսն* d *մահապարտ* efk *վիճիռն* gt *վճիռ* h *զվճիռն* lo *զվիճիռն* bq չիք *եւ վճիռն... հատեալ է* t *հասեալ է* փխ. *հատեալ է* d չիք *է (ի վերայ)*

2 BCIJV *ունին* Yb *զմտածութիւն* ô *մտածութեան* DGH *աւրէնա-գրութեան* B *աւրէնագրութեանն* IMQRSVXWbdhlo *օրէնսդրութեան* (Նաեւ *աւրէնսդրութեան*) o *օրէնս-արութեան* t *յօրէնսդրութեանն*

3 befgq *ինքն իսկ ասեմ* (eg *ասէ*) o *թ*]*է*] bcefgpq չիք *թէ* obq չիք *մի* t *մեկնիլ* Y *ի միմիանց* o *ի միանց*

4 B *բոռնկութեան* Y *պոռնկութեանն* Sô *իսկ որ սովորութիւն*

5 befgq *ունին* g *մանօան* ô չիք *յաղա-գըս* BCDEFGHKNOQRSUYZWac efirs *կանաց* b *ինչս*

6 bhloq *հաւաաարմագունս* dp *հաւա-աարմագոյն* g *ասելով* bq *ասելով եւ որպէս ինքն* hlo չիք *ինքն իսկ* bq չիք *իսկ*

7 bi *առաքեալքն* f *առաքեալ* ô չիք *թէ* S *յոր* t *ոք* փխ. *որ* Fr չիք *որ* q *արի* b *արարի* փխ. *յարի* KLM QRSTXYZhlo չիք *ի* Uirt *պոռ-նիկ* n *պոռնիկ ի մի* hlo *պոռնիկ* (o *պոռնիկի*) *կին մի* NO *մին* H *մարմ*[*ին*] ô *միամարմին են*

8 Rl *այնպէս* b *նոյնպէս* GUabdcigkm nopt *երեմիաս* IJVo *երեմիա* KLM NOPQRSTXYZW *յերէմիայ* (Նաեւ *յերեմիայ*) IJKLMNOQRSTXYZob degqrt *մարգարէն* d *ասէր* lo *եթէ* Vh չիք *թէ* W *կին թողցէ* l *զկին* o *կինն* V *զառն* lo *զայրն*

9 ho *իւրում* փխ. *այլում* hlo *առ այրն անդրէն* g *դարձի* bq *առն այր* hl չիք *իւր* o չիք *ոչ* s *իւր եւ ոչ*

10 Q չիք *պղծելով* d *կին* Ybe *միուսն* hlo *միւս* (o *միուս*) *մարգարէն ասէ*

11 b *ուրեք* փխ. *որ ունիցի* begq *շուն եւ* Y *անբարիշտ* pr *անպարիշտ* ho *անբարիշտք* l *ամբարիշտք* km *ամբարիշտ է իսկ*

12 CDFGHIMSWôacdefgklmqs *սովո-րութիւն* IJlo չիք *եւ (զարս)* bch loq *զայրս* k *զար* hlo չիք *շունս* (*եւ զկտնայս*) bq չիք *եւ զկանայս շունս* l *կապեացէ*

13 BCDEGHobdeq *աւրինացն* n *յաւ-րինաց* t *զվարս* ââ *ուսուց* hlot *եթէ* eg *այր* ho *մեկնելովն*

14 hlo *կամ* փխ. *եւ* abdefgkpq չիք *եւ* (*մերձենալով*) ABCDEFGHIKQSU adkmnqs *մերձանալով* hlo *մերձե-նալովն* A *յայղ* Y *մերձելանով* HIJbhqr *այլ* t *ի յայլ* MSTo *յայն* փխ. *յայլ* p *շուն կոչեսցի եւ անու-անեսցի* g *կոչի* փխ. *անուանի*

կինն եթէ ակն եղեալ ցանկասցի այլում առն եւ ոչ դարձցի անդրէն յայր իւր՝ շուն համարեալ է։*

ՆՀԴ (ՆՀ) Զ. Իսկ որ երդնուցուն ոչ կամելով առնուլ զձեռնադրութիւնն յանձն, այնպիսիքն մի՛ հարկաւորեսցին երդմնաւորք լինել, զի թէպէտ եւ ումանց հաճոյ թուեցաւ այս, այլ կանոնք եկեղեցւոյ ոչ ներեցին յայսպիսի ինչ իրս յանդգնել։

ՆՀԵ (ՆՀԱ) Է. Իսկ զերկրորդ ամուսնութիւնն ամենեւին իսկ կանոնք արգելուն ի սպասաւորութենէ։

ՆՀԶ (ՆՀԲ) Ը. Իսկ որ ի պատերազմունս մահք գործին՝ հարքն մեր ամենեւին չհամարեցան զայն ի մահ, ըստ որում եւ մեզ հաճոյ թուեցաւ սմին խորհրդոց հետեւել, բայց վասն զձեռս սրբելոյ բարւոք է այնպիսեացն Գ ամս արտաքոյ հաղորդութեան լինել։

ՆՀԷ (ՆՀԳ) Թ. Իսկ որ ի վաշխին յաճախեն անիրաւութեամբ եւ զրկեն զփոխառուսն, ապա զզջացեալ ի վերայ իրացն, բաշխեսցեն զայս կարօտելոցն, եւ զկնի քրիստոսասէր միտեցուցանեն զանձինս,

*Հմմ. Հռոմ. Է. 3, Մարկ. Ժ. 11

1 gl կին d չիք կինն cht թէ hlo ցանկութեամբ եղեալ առն այլում abc defgkmpqs չիք այլում NOW յայլում n առնն d յանդրէն IJ անդրէն առ այր

2 Sôlo այր h այրն hq չիք յայր bq իւր նա շուն

3 û երդնուցու ջ կամելով յանձն առնուլ զձեռնադրութիւն Y առնու DGHIJMQSXYôûbchlno զձեռնադրութիւն d զձեռնադ[րութիւն?] ô անձն b չիք յանձն

4 G յայնպիսիքն lJKLMSTXZô այսպիսիքն bq այսպիսիքս ho այնպիսիք KZ երդմնաւուրք W երդումնաւորք o երդմնաորք ps երդմնաւորքն h երդմնախորք t երդմնախորհք ô լինիլ b չիք զի

5 KLZ թըւեցաւ ô թւեցաւ BF այգ KLMQRSTXYZô չիք այլ Yocefgb iloprt եկեղեցոյ bq յեկեղեցոյ

6 IJôûbcdepqrt այսպիսի hlo զայսպիսի gn յիրս r իրմ t իր V յանդգնելոյ ôlo անդգնել

7 NOWb երկրորդ Qbegq զերրորդ l երրորդ o երորդ KLMQTZf յամուսնութիւնն RX յամուսնութիւն Wûacdln ամուսնութիւն ô արգելան

8 IJô ի սպասաւորութենէն Q իսկ պասաւորութէնէ b ի յսպասաւորութէնն d ի սպասաւորութիւն q ի յոպասաւորութենէն

9 ûcd որք Y չիք որ W չիք ի IKLNORSTXYZWôûbdeghlopqrt մահ ûeg գործեն hlo գործի Y հարք l հայրքն bq ոչ ամենեւին a ամենեքին

10 b ինչ համարեցան Y չհամարեցին u չհրամայեցին փխ. չհամարեցան IJ համոյ d հաճեցաւ փխ. հաճոյ թուեցաւ KLRZ թըւեցաւ ô թւեցաւ

11 b մինն (q մին l ամենեւին s ամին) փխ. սմին BCDEFGHRYhilo rt խորհրդոյ W խորհրդւոց ûlort հետեւիլ rt չիք վասն dhlo զձեռսն t սրբելոյ զձեռս l բարուոք ocd բարոք befghloqr բարիոք V բարասք G չիք է

12 Sûb այսպիսեացն ô այսպիսեացս n այնպիսեաց abcdhiklmoprst ամ LRTXZafkmq հաղորդութեանն ô լինիցին

13 Qdl չիք ի d վաշխեն hlo վաշխսն ô աճախին e յաճաշեն irt չիք եւ g զրկեսցեն Fbq զփոխատուն e զփոխատուսն l ի փոխառունս և ապա

14 hlo չիք ի վերայ իրացն, բաշխեն p բաժանեսցեն abdefghiklmopqr st զայն KLMQRSTXYZôcegp կարօտելոց (Նաեւ կարաւտելոց)

15 û չիք զկնի... զանձինս t զկնի ի սէր քրիստոսի eg քրիստոս ասէ W միտեցուցաներ ô միտիցուցանեն q միտեցուցանել b մի ատեցուցանեն Ql մկրտեցուցանեն (b միկեցուցանել eg մի դարձուցանեն) փխ. միտեցուցանեն

եկեալ յուղղութիւն մերձեսցին առ մեզ, զայնպիսիսն ընդունելին կանոնք եկեղեցւոյ։

ՆՀԸ (ՆՀԴ) Ժ. Կուսանաց որոց միանգամ խոստացեալ իցեն զվարս իւրեանց Քրիստոսի նուիրել եւ զգաստութեամբ եւ համեստութեամբ գնալ, ապա դարձեալ անկանիցին ի մարմնաւորական ախտս եւ անարգեսցեն զդաշինսն, զոր եդին առ Աստուած։ Եւ արդ, եթէ այրութիւն նուազ գտանի քան զկուսութիւնն, ապա յայտ է թէ եւ մեղանչել կուսին առաւել չար է, քան զայրւոյն։ Եւ արդ, տեսցուք այժմ զգրեալսն ի Տիմոթեայ ի Պաւղոսէ, զոր ասեն, թէ «Ի մանկամարդաց այրեացն հրաժարեա, զի յորժամ խայտան զՔրիստոսիւ, ամուսնանալ կամին. իսկ զդատաստանս ընդունին, զի զառաջին հաւատսն արհամարհեցին».* իսկ եթէ այրին ընդ այնպիսի ծանր տանջանաւք, որպէս է որ ի Քրիստոս հաւատսն

*Ա. Տիմ. Ե. 11—12

1 eg յեկեալս op ուգղութիւն b յուգղութիւնն d յուղութեան rt մերժեսցին փխ. մերձեսցին o մեզս փխ. մեզ û զայնպիսին adfghiklm oprst այնպիսիքն cq զայնպիսիքն b զայսպիսիքն d ընդունեն hlo ընդունելի են l զոր ունին փխ. ընդունին L կանոնք ընդունին

2 hlo չիք կանոնք lJ յեկեղեցւոյ VYô cdefgbilor եկեղեցոյ q յեկեղեցոյ

3 g չիք խոստացեալ իցեն Lc է փխ. իցեն e են փխ. իցեն l չիք իցեն ABCDEFGHIJKNOPQRSTUVXY ZWônp իցէ û վարս իւր o իւրեանն

4 KLM նրւիրել Z նըւիրեալ b նուիրեալ ô սիրել փխ. նուիրել l չիք եւ համեստութեամբ

5 hlo եւ ապա b ապա... ի մարմնաւորական ջնջված է անընթեռնելի uhlo անկանիցի acdefgikmpq rst անկցին or ի մարմնական ueg lq ի մարմնաւոր M ախ[տ]ս Uhlo ախտ km յախտս n ախտն hlo անարգեցին o անարգեն t չիք եւ, անարգեսցին

6 KLMQRSTXZô զդաշինքն NOVYWû bcdefhloq զդաշինս hlo որ bq չիք արդ BEFPi այրութիւնն N արութիւն

7 KL նըւազ ho նուազագոյն l նուազագուն IJü գտանիցի K քանի u և արդ... զայրւոյն՝ տող 8 կրկնված է IMQSVXWoûcdefghloq զըկուսութիւն hlo ապա ուրեմն յայտ է û յայտնի է փխ. յայտ է abcdefg hiklmopqrst չիք և

8 d կուսի b է չար Yabcdfrt զայրոյն ohloq զայրուն u զայրւոյն e զայրիւն g զանդ այրուն փխ. քան զայրւոյն R տեսցաք

9 o յայմմ b այժմն hlo չիք այժմ û դրեալ b զգերեալսն c զգրեալն Fôhcdefghlopqs չիք ի (տիմոթեայ) k չիք ի տիմոթեայ ի L ի տիմոթիեայ adms տիմովթեայ b տիմէթիայի u տիմէթիա cfg տիմովթիայ r տիմոթիայ hlo տիմոթէի i տիմոթէոս Y տիմոթէա hlo որ առ փխ. ի (պաւղոսէ) b չիք ի (պաւղոսէ) hlo պաւղէ k չիք ի պաւղոսէ զոր ասեն o զաւր hlo ասէրն Uün չիք ի (մանկամարդաց)

10 d մորդամանկաց e մանկայմարդկաց h մարնկայմարդաց Yhlo այրնաց hefghq հրաժարեաց o որժամ bq խոստացան փխ. խայտան i ընդ քրիստոսիւ û քրիստոսի. b զքրիստոսիւն S զքահանայիւ փխ. զքրիստոսիւ

11 bk զդատաստանսն ho զդատաստանն l զգատաստան KLMQRST XYZô ընկալցին փխ. ընդունին

12 Mû զհաւատոն hp հաւատն o զհաւատս l զհաւատս աստուծոյ արհամարհեցին kms արհամարհիցեն

13 abcdeghkmopqs այսպիսի t այսպիսիս b ծանտրն f ծանրը kl չիք ծանր abcdegbiklmopqst տանջանաւք է որպէս է (hlo որչափ) ·DGH որ ասէ փխ. որպէս է h չիք ի, զքրիստոսի hq քրիստոսի ôûbdiq հաւատս eghlo զհաւատսն f զհաւատս

ունին՝ անարգեն։ Եւ զՙոչ ինչ կարեմք մեք զմտաւ ածել յաղագս կուսին յանցանաց, որ նոյն ինքն է հարսն Քրիստոսի, եւ սպաս ընտիր եւ նուէր Աստուծոյ կոչեցեալ։ Ապա յայտ է, թէ այրին որպէս զաղախին ապականեալ դատապարտի, իսկ կոյսն ընդ դատապարտանաւք շնացելոցն անկեալ կայ։

ՆՀԹ (ՆՀԵ) ԺԱ. Իսկ զհաւատաւորացն պոռնկութիւն մի ոք համարեսցի յամուսնութիւն, այլ մանաւանդ լափշտակել զնոսա յայնպիսի շաւշափմանէ, քանզի այսոքիկ իմաստք եկեղեցւոյ աւգտութեան զգուշութիւն գործեն եւ զմէնջ հերձուածողացն թանահարութիւն ոչ զտանել։

ՆՁ (ՆՀՁ) ԺԲ. Որք ի յափշտակութենէ ունին զկանայս իւրեանց՝ պարտ եւ արժան է որոց յառաջագոյն խաւսեալ էր փութալ եւ առ ինքեանս առնուլ. իսկ որովհետեւ այնպիսի պատահումն դիպեցաւ՝ պարտ եւ արժան է ի բաց որոշել զնա եւ տալ առաջնոյն իսկ որում

1 irt *ունէին* hlo չիք *ունին* o *անարգին* L *ոչ* փխ. *ինչ* IJKQSXYZôûb dm չիք *ինչ* cd *զմաաւ ածել մեք* NOUWôeg չիք *մեք* ot *ածել զմտաւ* u *ածիլ*

2 hlo *կուսի* l *ցանցանաց* b *յանցանացանաց* eg *անցանաց* t *ինքն հարսն է* ıɪ չիք *է* R *հարան* l *հարս* eg *քրիստոս* H *ապա* փխ. *սպաս*

3 Z *բսպասընտի* l *սպառընտիր*. hlo չիք *եւ*. KLg *նըւէր* o *նայէր* փխ. *նուէր* L *յաստուծոյ* ɪt չիք *աստուծոյ, նըւէրակացեալ* փխ. *նուէր կոչեցեալ* û *յա[յ]տ է* hlo չիք *յայտ է* Vhlo *եթէ* o *յայրին* irt չիք *այրին*

4 hlo չիք *որպէս գագախին* c *ախախին* b *գատայպարտի* hlo *գատապարտեալ ապականի իսկ* irt *գատապարտեսցի* q *կուսն* Ll չիք *ընգ* rt *գատաստանաւ*

5 MYbcdefghinpqt *շնացելոյն*

6 c *զհաւատվորացն* hlot *զհաւատաւորաց* բացի ikmprs-ից մնացած ձեռ-երը *հաւատաւորացն* Who *պոռնկութիւնն* befgkmpqs *զպոռնկութիւն* c *զպոռընկութիւնն* X չիք *պոռնկութիւն, մեօք* փխ. *մի ոք* U չիք *մի ոք... յամուսնութիւն* eg *արհամարհեսցի* Yôho *ամուսնութիւն* l *յամ։ութիւն* փխ. *յամուսնութիւն*

7 B *այգ* g *մանաւան* acdkps *ի յափրշտակել* ô *ափշտակել* b *յափշտակեալ* oeghnr *այնպիսի* bq *յայսպիսի* bp *շաւշափմանէն* c *շօշափմանէն* rt *շագախմանէ* փխ. *շաւշափմանէ*

8 efgq *այսոք* s *գայսոսիկ* kmp *գայսոսիկ է իմաստք* hlo *եւ յեկեղեցոյ* (1 *եկեղեցոյ*). Yôbcefgikpqr *եկեղեցոյ* KLMQRSTXYZhlo *օգտութիւն* (Նաև *աւգտութիւն*) ɪ *օգնութեան* Y *զգուշութեանն* hlo *զգուշութեան*

9 ho *գործ* irt *գործէ* F *մէնջ* ôkl *զմէջ* (bq *ի մէջ*) փխ. *զմէնջ* Zhlo *հերձուածողաց* b *ոչ բանայհարութեան զտանել* d *բանայհարութիւն* egq *ոչ բանահարութեան ոչ գտանել* f *ոչ բանահարութիւն ոչ*

10 d *գտանէ*

11 irt *որ* U *ի յափշտակութեան* bnq *ի յափշտակութենէն* no *ունիցին* b *ունին կեանս կանայս* egq *կանայս* begmq *պարտ է և արժան է* (egn չիք *է*)

12 Joûl *առաջագոյն* o *խօսել* bcdf gqs *խաւսեցեալ* irt *խօսեցեալն* F *փութառ* p չիք *առ* A *ընքեանս*

13 P *յայնպիսի* efg *այնպէս* i *այնպիսին* b *այն* փխ. *այնպիսի* KLQRT XYZô *հանգիպեցաւ* փխ. *դիպեցաւ* beq *պարտ է* hlo չիք *պարտ և*

14 e *և արժանի* f չիք *և արժան* l *յառաջագոյնս և տալ* (J *յառաջագոյն զնա և տալ*) փխ. *որոշել զնա և տալ* ô *որ[ոշ]ել* ü չիք *որոշել զնա* lYhlmot *յառաջնոյն* hlo չիք *իսկ* û չիք *իսկ որում... մեկնացուն՝ էջ 344 տող 1-ին* ho *յորում*

խաւսեալն էր եւ միաբանել ընդ այնմիկ յորմէ մեկնեցաւն։ Ապա եթէ ոչ առցէ յանձն՝ ի տան իւրում նստցի. եթէ եղբարս ունիցի կամ քորս կամ այլ ինչ ազգատոհմ զոք, մինչեւ այցելութիւն եղիցի նմա ընտրութեամբ քահանայից, զոր յետ չորից ամաց սովորութիւն է կանոնի որպէս զպոռնիկն մերձ լինել առ ի լսել զաւրհնութեան ձայնս հանդերձ լալով եւ արտասուաւք. եւ յառաջին աղաւթիցն ի բաց մերժել զնոսա, իսկ երկրորդ անգամ մերձեցուցանել զնոսա ի լսելութիւն, իսկ յերրորդումն՝ յապաշխարութիւն, իսկ չորրորդ անգամ ի զուգաւորութիւն ժողովրդեանն, որպէս զի բարւոյ հաղորդութեանն արժանաւորք լիցին։

ՆՁԱ (ՆՀԷ) *ԺԳ. Վասն երիցանց, որ յանարժան եւ յանպատեհ ամուսնութիւնս անկեալ են, պարտ է ի վերայ այնպիսեացն սահմանադրութիւնս առնել, այնպիսի ինչ աթոռակցութեան արժանաւորս առնել ընդ*

1 QRaegist *խօսեցեալն* (Եստ. *խաւսեցեալն*) hlo *խաւսեալն իսկ էր* ôbp *միաբանեալ* c *եւ մի միաբանել* h *յայնմիկ* ô *որմէ* irt *որ* փխ- *յորմէ* ô *մեկնեցայւն* hlo *մերժեցան* փխ. *մեկնեցաւն* Y *եթէ ապա* hlo *իսկ ապա*

2 CDGHWabcdeigbklmnopqs *թէ* ô *առնէ* dl *յառցէ* o *զանձն* KLX Z *նըսաիցէ* MQRSTYo *նստիցէ* KYrt *եղբայրս* acdefghklmops *եղբայր* bq *եղբայր որ ունիցի* W չիք *ունիցի*

3 IJKVYôbdeghimopqrt *քոյրս* KMQS TZ *քուրս* q *կամ քոյրս* կրկնված է hlo *եւ կամ (այլ)* F *այզ* o *սայլ* û չիք *ինչ* BCDEFGHIKRTYabcd kmps *ազգատոհմն* o *տոհմք* r *ազգատոհմը* U չիք *ազգատոհմ զոք մինչև* U *և այցելութիւն* dl *յայցելութիւն*

4 rt *ընտրութեամբ և* (r չիք *և*) *այցելութեամբ քահանայից* V *քահանայիցն* irt *զորս* DGHN *հետ* oul *եա* abcdefgikmpqrst *երից* f *ամանց* l չիք *ամաց*

5 ô *կանոնից* befgq *կանոնաց* hlo *կանոնացն* Yhlo *զպոռնիկ* n *զպոռնկի* ôt *լինիլ* Y չիք *առ* hq *ըս* փխ. *ի* o *լսե* Y *զօրհնութեանն* dhlo *զաւրհնութիւն* ı *զաւրհնութեանց*

6 û *զձայն* b *ձայնն* hlo չիք *ձայնս* p չիք *հանդերձ* bq *լալաւք* ô *արտասվօք* û *արտասուօք* hlo չիք *և արտասուաւք* eg չիք *եւ (յառաջին)* IMblt *առաջին* q *յառաջի* KLQRS TXYZô չիք *յառաջին* KLMRSTXZ Wbhloq *յաղօթիցն* (Եստ. *յաղաւթիցն*) Y *յաղօթից*

7 ô *ի րաց մի մերժիլ* b *մերժեալ* Rbd չիք *իսկ* V *երկրորդն* p *յերկրորդ* Qo *երրորդ* (h *երորդ*) փխ. *երկրորդ*

8 IJSeglt *երրորդումն* Oq *երորդումն* r *յերրորդում* F *յերկրորդումն* (ho *երկրորդումն*) փխ. *յերրորդումն* bd չիք *յերրորդումն* u *երորդումն անգամ ապաշխարութիւն* CDIJK LMQRSTXZôceghiloprt *ապաշխարութիւն* bd չիք *յապաշխարութիւն* Y *և* փխ. *իսկ*

9 Q *չորրորդումն* Y *չորորդումն* e *անգամն* abcdefghlklmopqrst *ի կարգաւորութիւն* փխ. *ի զուգաւորութիւն* uirt *ժողովրդեան* q չիք *որպէս զի*… *հաղորդութեանն* ocefg rt *բարոյ* bd *ի բարոյ*

10 CGIJKLMNQRSTUXZWôûbdhknop st *հաղորդութեան* g *և հաղորդութեանն* hlo *արժանասցի*, չիք *լիցին*

11 d *իրիցեանց* k *իրիցանց* b *իրանց* փխ. *երիցանց* abcdefgikmpqrst *որք* IJKLMQRSTXYZôûhlort *անարժան* Y չիք *եւ* IJKoûhlort *անպատեհ* Y *պատեհ* abcdefgkmpqs *յանպատեհ* (kq *անպատեհ*) *եւ յանարժան* (e *անարժան*) Vb *յամուսնութիւնս* ırt *ամուսնութիւն*

12 h չիք *ի վերայ* n *այսպիսեանց* l *այնպիսոյն* p *յայնպիսեացն* t *այնպիսեաց* d *սահմանայդրութիւնս* ilrt *սահմանադրութիւն*

13 NOW *ունել* (d *տոնել*) փխ. *առնել* KLMRSTXYobfhloq *այսպիսի* Z չիք *այնպիսի*… *առնել* KLRSTXYô *աթոռակցութեանս* MQ *աթոռակցութիւնս* b *աթոռակցութեամբ* d *արժանաւոր* r *արժանաւորսն*

այլսն միայն։ Իսկ յայլմէ սպասուէ պաշտամանն ի բաց հրաժարել եւ աւրհնիլ յայլոց անտի եւ իւրոց յանցանացն հոգ տանել եւ ոչ եթէ աւրհնութիւն ումեք բաշխել, քանզի անպատեհ է նմա զայս առնել, վասն զի տրտումն կայ յաւրհնութեանն փոխատրութիւն է ալնմ յանցանաց. իսկ նա որ ոչ ինքն զայս ունի զոր կորոյս ի տգիտութենէ յանցանաց իւրոց. զիա՞րդ այլոցն զայս պարգեւել կարիցէ. Նաեւ ոչ զմարմինն Քրիստոսի իշխանութիւն է այլոց բաշխել եւ ոչ յայլ ինչ սպասաւորութիւն մերձենալ եւ ոչ յեկեղեցւոջն համարձակապէս աւրհնել, այլ բաւական լիցի նմա աթոռակցութիւնն միայն մինչեւ թողցէ նմա Քրիստոս զանգիտութեանն զյանցանսն։

ՆՁԲ (ՆՀԸ) ԺԴ. Իսկ այնոքիկ որ զիւրեանց ապականեալսն կանայս առնուցուն, այնպիսեացն յաղագս յառաջագոյն ապականութեանն պարտ է

1 eg յայլսն Ն այսմ փխ. այլսն rt չիք իսկ A յայզմէ DGHJô այլմէ X սըպասըւէ o սպասէ Yg սպասաւորէ hlo սպասու Z պաշտաման bq պաշտպանն ȼ պաշտմանն km հրաժարէ u պաշտաման է ի բաց

2 g աւրհնութիւն l աւրհնի n աւրհնել r յօրհնիլ M այնոց IJKLQRSTYZ ôeghlor այլոց b այտի փխ. անտի h իւրոցն ı յիւրոց lot իւրոյ r յիւրոյ oeg անցանացն ûs յանդանաց Yôbo տանիլ

3 p թէ bcefgq աւրհնութիւնս r յօրհնութիւն rt ուրեք փխ. ումեք J անպահեհ է cl չիք է BCDEF GH նորա փխ. նմա Sô չիք զայս

4 r չիք զի o զի օրհնութեան տրտումն կայ VWbqrt տրտում V կա b կայօ d ընկայ փխ. կայ IMQSXu աւրհնութեան (Նաև օրհնութեան) JKLRTYZqt օրհնութեանն (Նաև օրհնութեանն) UVWbdhlno յաւրհնութեան kmps յուրախութեանն (eg յաւուրն ճնութեան) փխ. յաւրհնութեանն l փոխատրութեան n փոխադրութիւն l չիք է

5 Sôhılmopqs յայնմ b այնմն ôeglo qr անցանաց d յանցանացն q ինք r ոչն hl որ փխ. զոր d չիք զոր Yeg կորուս bq կորուսի

6 R ի տգիտութեանն է d ի տգիտութիւն է ôeg անցանաց d յանցանացն A այղոցն ûlot այլոց b յայլոցն cd այլոցս h յայլոց q զայլոցն ɾ չիք զայս hlo պարգեել զայն ghlo կարէ

7 Qû զմարմին q զմա[րմին?] l ե փխ. նաև l մարմինն d քրիստոսի... իսկ այնոքիկ որ՝ 12-րդ տողը պատռվել ընկել է lb իշխանութենէ ıɾ իշխան է t իշխէ KLMQRSTXYZ իշխանութիւն ունի բաշխել այլոց hlo ունի փխ. է ôk չիք է o բաշխել ա,լոց hlo տալ փխ. բաշխել

8 o և ոչ այլ կրկնված է IJKLMQRST VXZoûbeghilopr այլ q ինչս bort սպասաւորութիւնս ABCDEF GHINU մերձանալ Yô եկեղեցոջն ûhl յեկեղեցւոջ c յեկեգեցոջն o յեկեղեցոջ befgq համարձակապէս յեկեղեցոջ (bq յեկեղեցոջ)

9 h աւրհնիլ BU այդ IMQSXWoûeg hoq աթոռակցութիւն b աթոռակցութեամբ l յաթոռակցութիւն

10 Hbeg մինչ k չիք նմա RXY չիք քրիստոս IJMQRSUXWôuefginp qrt զանգիտութեան ho զանգիտութիւն l զանգիտութիւնն b չիք զանգիտութեանն

11 NSôeg զանցանսն un յանցանս hlo յանցանացն ps զանցանս BC DEFGHRVq զյանցանս b չիք զյանցանսն

12 l վասն փխ. իսկ bq այնոքիկ են (q է) որ Yôûc որք ôt ապականեալն ûbcir ապականեալ d ապականեալսն պատռվել ընկել է b կանայսն hlo կին ôhlo առնեն g առնուն

13 Y յայնպիսեացն b այսպիսեացն ô աղագս n յաղագս աչ լուսանցքում hr չիք յաղագս ôel առաջագոյն q յառաջագուն IMQSXW oûbln ապականութեան ɾ ապաշխարութեան (t ապաշխարութեանն) փխ. ապականութեանն ırt չիք պարտ է,

պատուհաս կրել. իսկ վասն ամուսնութեանն ներումն թողութեան ունիցի։ Ապա եթէ այրն կամ կինն դարձեալ անդրէն ի նոյն դարձցին, այրն ունի իշխանութիւն զկինն մերժել, իսկ կինն ոչ ունի իշխանութիւն ի վերայ առնն։

ՆԶԳ (ՆՀԹ) ԺԵ. Վասն յափշտակողաց կանոն ինչ այնպիսի ի սկզբանէ ի վաղնջուց ոչ ունիմք, այլ ի մերմէ մտաց հաճոյ թուեցաւ այսպիսի ինչ կարգս յաւրինել, որպէս թէ Գ ամեան ժամանակաւ զյափըշտակողսն արտաքոյ աղաւթից լինել, զոր ոչ է իսկ պարտ անուանել ոչ գողութիւն եւ ոչ ապականութիւն ինչ, այլ անձնակամակ յաւժարութիւն. զի զայն իշխեցին գործել եւ ոչ հոգացան վասն իւրեանց կենաց, որ արձակեալն է՝ յայտ է թէ ապականեալ է եւ շուն կոչի։

ՆԶԴ (ՆՁ) ԺԶ. Որք միանգամ հրաժարեալ ի բաց մեկնեցան յարանց իւրեանց եւ աներեւոյթ եղեն եւ յառաջ քան զմահն ընդ այլս գտեգեցան՝ շնացողք են։

1 irt պատուհաս ինչ կրել CGIJKLM QRSTUXYZWôûbdlnq ամուսնութեան QYl թողութեանն

2 abcdefghiklmopqrst եթէ (chlops թէ drt չիք եթէ) դարձեալ (e դարչեալ) այրն (b յայր q այր) կամ կինն (d կին) անդրէն ô յայրն l կին K չիք դարձեալ անդրէն ի նոյն gl դարձին h դարձցի

3 bqr այր dk իշխանութիւնն r իշխանութեանն ad զկին dfr կին h կինն (մերժել)

4 KLMQRSTVXYZûbcdeghloqrt առն o առն իւրոյ

5 eg իսկ փխ. վասն q չիք վասն ôeg ափշտակողաց lo յափշտակողացն p զյափշտակողաց ô կանոնան hlo չիք ինչ Iûbdhloq այսպիսի eg այնպիսին t այնպիսեացն Qû ի սկզբաննէ hlo չիք ի սկզբանէ ô (ի ոկզբանէ) և ի ûb չիք ի (վաղնջուց)

6 NOW ի վաղընջուցն J ի վաղընջուց b ի զվաղնջուցն L ի վաղնջուց կանոն ոչ ունիմք b ոչ ունիք BF այզ kms զի փխ. ի h չիք ի lrt ի մեր K ի մերմէ հաճոյ թըւեցաւ մտաց h հանց փխ. հաճոյ LZô թըւեցաւ F այսմիսի

7 û կարգս ինչ o զարքս Nôû օրինել hlo աւրինել b յաւ[րին?]ել Yq ամեայ h ամեայն ք ժամանակեաւ ô զափշտակողսն g զափշտակօղսն e զառըշտակօղսն û յափշտակողսն rt զյափըշտակեալսն

8 KLQRSXYZô արտաքս N տրտաքոյ bn յազաւթից g եկեղեցոյ փխ. աղաւթից ô լինիլ l որ ho չիք զոր t ոչ իսկ պարտ է NOWhlo պարտ իսկ ôb պարտ է r պարտ է անուանիլ ô առնել փխ. անուանել û չիք անուանել

9 abcefgikmpqrst չիք ոչ (գողութիւն) d ոչ գողութիւն... ապականեալ է պատռված է և ընկած rt թողութիւն փխ. գողութիւն h գողութիւն ինչ այլ և ոչ lo չիք և (ոչ) BC այզ Q չիք այլ ût անձնակամ beg անձնակամաւ cfs անձնկամակ bk mo յանձնկամակ i անձնակամաց l յանձնակամա q անձնկամայ r անձակամայ

10 ô օժարութեամբ bq յաւժարութեամբ Gq յիշխեցին beg յիշեցին փխ. իշխեցին ûhlo հոգացին

11 t կենաց իւրեանց Yblq կենացն c կանանց փխ. կենաց Vegirt արձակեալ l չիք է (յայտ է) c չիք յայտ է h ե թէ lo եթէ U չիք է (թէ) b ապականեալն է q յապականեալն է r յապականեալ է

12 MST գոչի eg գոչի նոքա

13 Zacfhiklmoprst որ h միայնգամ ô հրաժարեցան e հրաժարեալ է ի բաց ô մեկնեալ hlo մերժեցան փխ. մեկնեցան egq արանց

14 hlo աներեւոյթք r յաներեւոյթ o չիք եւ (յառաջ) lo առաջ ô քան զմահն առաջ ընզ այլ b զմահ AIJ KLMNOPQRSTUVXYZW այլ ûhlo այլում bkmps այլոց q այլսն

15 Y շնացօղ o շնացեալք o շնացող b ապա շնացողք Y եղեն փխ. են

ՆՁԵ (ՆՁԱ) ԺԷ. Իսկ որ այնուհետեւ մեղանչեն կղերիկոսք՝ յաշտիճանէն ի վայր անկցին եւ ժողովրդեանն հաղորդութիւն մի՛ իշխեսցեն բաշխել, քանզի չեն նոքա առանց վրէժխնդրութեան։

ՆՁԶ (ՆՁԲ) ԺԸ. Իսկ կին եթէ ի ճանապարհի ծնցի եւ յուղացեալ անփոյթ առնիցեն զմանկանէն՝ ընդ մահապարտս անկցի այնպիսին։ Իսկ զշնացող կանայսն, մանաւանդ եթէ անուանիք իցեն եւ յառաջագոյն երկիւղածք կոչէին, որպէս զի մի՛ հրապարակատեսք լինիցին՝ զայս եւ հարքն մեր չհամարեցան, որպէս զի մի՛ պատճառք մահուան նոցա յանդիմանութիւնն եղիցի, այլ պարտ է նոցա արտաքոյ հաղորդութեան կալ, մինչեւ լցցեն զժամանակ ապաշխարութեան իւրեանց։

ՆՁԷ (ՆՁԳ) ԺԹ. Իսկ կին եթէ թողցէ զայր իւր եւ բաժանեսցի ի նմանէ եւ կամ այր զկին իւր, պարտ է հաւաստեաւ քննել եւ ի վերայ հասանել եւ տալ նոցա ներումն ի ձեռն ապաշխարութեան։

ՆՁԸ (ՆՁԴ) Ի. Իսկ աղջիկ ոք թէ արտաքոյ կամաց հաւր իւրոյ այլում հետե-

1 hlo մահու չափ փխ. այնուհետեւ o կղերիկոսունք q կղիրիկոսք n քահանայք փխ. կղերիկոսք ձախ լուսանցքում DEGIJLMNORSXYZ Wûcdeghilqrt յաստիճանէն ôo աստիճանէն k յոշտիճանաց ps յաստիճանաց l չիք ի

2 ûhklmo ժողովրդեան ô իշխեսցին

3 JLXY վրէժխնդրութեանն hlo վրէժխնդրութեանց

4 A կին վնասված է DGHô կինն bq եթէ կինն n կին որ եթէ U որ փխ. կին t կին յղացեալ եթէ g չիք ի ho ճանապարհ acdhklmo ps չիք եւ STUVXôuegs յուլացեալ n ուլացեալ r յղացեալ t չիք յուղացեալ X անփութ

5 hlo արասցեն փխ. առնիցեն Y զմանկանէն առէն ընդ n զմանկանէն զի մկրտեսցի ընդ՝ «զի մկրտեսցի» ձախ լուսանցքում Lceghoqt մահապարտսն b պարտոն փխ. մահապարտս MQRX անկցին bq անկանիցի KLQRSTXYZô այսպիսին M այսպիսի

6 X շնացօղ ûq շնացող d շնացաւ զկանայսն hlo կանայս բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը զշնացաւղ d մահու անկիցեն փխ. մանաւանդ... իցեն ûabcefgikmpqrst թէ IJKLM NOPQRSTUVXZôn անուանի Wû անուան ho անհաւանիք փխ. անուանիք dg չիք եւ ô առաջագոյն

7 BCDEGHc երկեղածք o կոչին km ps ոչ էին (g էին) փխ. կոչէին u հրապարակական անսք b հրապարակաաեօ hlo հրապարակատեսակք եղիցին (l եղիցի) Y զինիցին

8 oh հայրքն c հարք befgq չհրամայեցին փխ. չհամարեցան hlo պատճառ մահու

9 M անդիմանութիւն W յանդիմանութեան IJSVXôûbdlkmnpqrst յանդիմանութիւն B այդ t յարտաքոյ

10 GXYhlops հաղորդութեանն Y գալ ôbdq կեալ p կացցեն l չիք կալ KZ մինչ r մինչ չև o լցց[են?] rt լցցին eg ցուցցեն փխ. լցցեն bq չիք լցցեն BCDEGH զժամանակ ôûh ժամանակ lo ժամանակս q ցժամանակս d զժամն փխ. զժամանակս BEFGKLMTYZ ապաշխարութեանն d կռապաշտութեան փխ. ապաշխարութեան

11 G իւրոց

12 RXYôbq կինն c զկինն MWd եթէ կին o եւ կամ յայրքն թողցեն զկինս իւրեանց ûiq զայրն eg բաժանիցի H չիք ի eg չիք եւ (կամ)

13 t զկինն g հաւաստեաւ քննել պարտ է եւ l հաւաստեաւքն, չիք քննել q զեր հասու լինել փխ. ի վերայ հասանել b հասու լինել փխ. հասանել

14 r չիք եւ E չիք ներումն abcdefgkm pqrst չիք ի ձեռն JYWôh ապաշխարութեանն

15 befghloq իսկ եթէ աղջիկ (befg աղջիկ) RXYacdikmprst եթէ Uô չիք թէ n յարտաքոյ A կամաց վնասված է b կամացն d այլումն

ւեսցի՝ ի պոռնկութիւն համարեալ է. իսկ ապա թէ եկեալ հաշտեսցի ընդ ծնաւղս իւր՝ չէ պարտ իսկոյն վաղվաղակի ընդունել զնա յեկեղեցի, այլ գերեամ մի ընդ պատուհասիւ առնել զերկոսեան, զի որ կեալ ընդ շնացողի՝ շնացող է զամենայն աւուրս կե-

ծ *նաց իւրոց։*

ՆՁԹ (ՆՁԵ) ԻԱ. *Իսկ եթէ ոք յաղախնանց արտաքոյ կամաց տեառնն իւրոյ ամուսնասցի՝ ի պոռնկութիւն համարեալ է. իսկ եթէ համարձակութեամբ յայտնի առնուցու՝ ամուսնութիւն համարեալ է, եւ ոչ եւս հաստատուն լինի իշխանութիւն տեառն իւրոյ ի վերայ նորա։*

ՆՂ (ՆՁԶ) ԻԲ. *Որք յայրութեան են՝ իշխանութիւն ունին զուգել ընդ ում եւ կամին*. առանց ըստգտանելոյ մի՛ ոք մեկնեսցէ ի միմեանց զնոսա, զոր եւ առաքեալն ասէ. «Զհամարեալ շուն, եթէ լինիցի առն այլում»**։*

ՆՂԱ (ՆՁԷ) ԻԳ. *Իսկ որք միանգամ արտաքոյ կամաց որք իշխեսցեն նոցա՝*

* Համտ. Ա Կոր. Է. 39, Հռոմ. Է. 1—3 ** Հռոմ. Է. 3

1 G չիք *ի* hio *է նմա իսկ* dhlo չիք *ապա* rt *եթէ ապա* NOVYWacd efghiklnopqs *եթէ* ôbm չիք *թէ*

2 cd *զծնաւղսն* r *ընդունիլ*

3 b *զնոսա (*c *զայն)* փխ. *զնա* IJSô br *եկեղեցի* ı *ւեկեղեցիս* q *յեկեղեցին* 8F *այդ* Fp չիք *այլ* R չիք *այլ... առնել* ô *զերկեա (*ù *ամ* b *զրկեամ* l *զերկեամբ)* փխ. *գերեամ* ır *զերկամ* բացի AU-ից մնացած Ձեռ-երբ *զերկեամ* hılo չիք *ընդ* bq *այլ* փխ. *առնել* Kôhcef gqt *զերկոսեանն* ddos *զերկոսին* hlo *զերկոսինն*

4 u *իսկ* փխ. *զի* ô չիք *զի* abcdhklmo pqrst *կայ* l *շնող* փխ. *շնացող է* h *շնացող է նա* բացի A-ից մնացած Ձեռ-երբ *շնացաւղ է* nlo *ժամանակս* փխ. *աւուրս*

5 r *իւրեանց* b *իւրոց այսպիսիւ*

6 deg չիք *ոք* GlJ *աղախնանց* M *աղախնացն* NOW *յաղախնեացն* Qcfkmoqs *յաղախնաց* p *աղախնաց* UVı *յաղախնայց* Yht *յաղախնոյ* ò *աղախնեաց* ùeg *աղախնոց* b *յազգանաց* dn *յաղախնեաց* r *յաղախնացն* dn *յարտաքոյ* g *կացաց* BCDEFGHIJKLUYb *տեառնն* l չիք *տեառն, իւրոց*

7 o չիք *ի* IRXY չիք *իսկ եթէ... համարեալ է* cq *թէ* bd չիք *եթէ* n *յայտնի համարձակութեամբ*

8 F *յայտն* o *այտնի* kmps *յայանի առն առնուցու* ô *առնիցէ* hlo *առացէ* փխ. *առնուցու* deg *յամուսնութիւն* l չիք *է*

9 rt *եւ է (*r չիք *է) հաստատութիւն* Z չիք *հաստատուն* Jùchlo *լիցի* d *լինել* rt չիք *լինի* t *իշխանութեան* b *մեր* փխ. *նորա*

10 P *ոյք (*c *որ)* փխ. *որք* S *այրութեան են* Y *յայրութեանն են* hlo *յարութենէն* b *յարութեան (*t *յարուքն)* փխ. *յայրութեան* X *ունի* dr *ունել* o *զոգել* bd *զուգին* cefgkinoqt *զուգիլ* ògq չիք *եւ*

11 hlo *կամեսցի* d *առանցս* Wafgkm pr *ստգտանելոյ* t *ըստգտանաց* hlo *ըստգտանելոյ են մի* b *ընդ սուտ գտանելոյ (*q *սուտ գտանելոյ* d *ազիտանայոյ)* փխ. *ըստգտանելոյ* t *մեկնել զնոսա ի միմեանց իշխեսցէ զոր եւ* Y *ի միմիանց* b *ընդ* փխ. *ի* cdeghlo *զնոսա ի միմեանց (*eg *ի միմեան)* kmps չիք *ի միմեանց*

12 բացի LYobdeghq-ից մնացած Ձեռ-երբ *առաքեալ* acdefghiklmo pqrt *ասէ թէ* Nû *չհամարել* d *համարեալ* q *չհամրեալ* b չիք *չհամարեալ... այլում* c *թէ* i *լիցի*

13 Yd *այլումն*

14 bd *որ* փխ. *որք (միանգամ)* M *արտաքս* Ü *արատգս* n *յարտաքոյ* b *որ (իշխեսցեն)* V *իշխեսցես* X *իսխեսցեն* Ycirt *իշխեն* hlo *իշխենն* m չիք *նոցա*

ամուսնանան, ի պոռնկութիւն համարեալ է. ապա եթէ հրաման առցէ ի նոցանէ, յայնժամ հաստատի ամուսնութիւն նոցա։

ՆԳԲ (ՆՁԸ) ԻԴ. Որ ոք հարուածովք մահու հարկանիցէ զընկեր իւր՝ սպանող է. այնպիսւոյն վրէժխնդրութիւն եղիցի։

ՆԳԳ (ՆՁԹ) ԻԵ. Եթէ ոք ի սարկաւագաց ընդ հեթանոսի պոռնկեաց՝ անընդունելի է եկեղեցւոյ. ապա լետ Է ամի ընկալցին զնա ի հաղորդութիւն, վասն զի յայտնի եցոյց զժամանակ ապաշխարութեան իւրոյ։ Որոց միանգամ զանուն Քրիստոսի յանձինս իւրեանց առեալ է եւ զգործ քրիստոնէութեան թշնամանեն, ոչ ինչ աւգուտ է նոցա ի կոչմանէն։

ՆԳԴ (ՆԳ) ԻԶ. Եթէ ոք կին զայր իւր թողեալ եւ այլում եղեալ առ տգիտութեան եւ դարձեալ վերստին յառաջին այրն իւր դարձցի, ի պոռնկութեան համարեալ է, բայց սակայն վասն տգիտութեանն ոչ է նմա իշխանութիւն ամուսնանալ, այլ բարւոք զի այնպէս կացցէ։

1 hlo չիք ի R ի պոռնկութի[ւն] k ի պոռնկութեան û համարելի է bclqt թէ F հր[ամ]ան r չիք հրաման u առցէ հրաման

2 t առցէ ի նոցանէ հրաման b հարսանացէ փխ. հրաման առցէ hlo առցեն q առնիցէ e ցէ (g իցէ) փխ. առցէ d այնժամ c յայնմ փխ. յայնժամ Jûbhpq հաստատեսցի X ամուսնութիւնն p նորա փխ. նոցա g յայնժամ համարեալ եղիցի ամուսնութիւն նոցա.

3 Ô իսկ որ որ Vüi որք (ad որով ir որովք) փխ. որ ոք hlno չիք ոք acfh klmopq հարուածով d հարվածով Vabcdefghklmopqs հարկանէ Sôg kns զնկեր clo զընկերն h զնկերն c սպաննաւղ է U չիք սպանող է բացի A-ից մնացած Ձեռ-երը սպանաւղ է

4 G I KLMQTVYZWôûabcdefghilopqrt այնպիսոյն Jl վրէժխնդրութիւնն Ym լիցի

5 d իսկ եթէ ոք b չիք ի Ld պոռընկեաց Yi պոռնկեցան q պոռընկեցան bcg պոռընկեց cho պոռնկեցաւ l պոռընկեցօ rt պոռընկեցան ընդ հեթանոսի ընդունելի է

6 Un չիք է Yoabcefghiloqr եկեղեցոյ n եթէ փխ. յետ begq չիք յետ YW եօթն ABCDEFGHIJKLMNO PQRSTUVXYWôûn ամին l ամ hlo ընկալցի i ընկալցեն a չիք ի

7 ô այանի Q եցուց Y զժամանակն û ժամանակ abcdefgkmpqs զժամանակս ï ապաշխարութեանն hlo սրբութեան փխ. ապաշխարութեան

8 U որոյ YWomnq զանունն efg քրիստոնէի q քրիստոնէ olo անձինս G իւրոց hlo ընկալան փխ. առեալ է

9 nt են փխ. է UYq չիք է NO Wd զգործս JYt քրիստոնէութեանն u քրիստոնէական ks քրիստոնէութեան h թշնամեցին lo թշնամանեցին p թշնամանես bq եւ ոչ i զի ոչ Y չիք նոցա

10 Gp ի կոչմանէ Y չիք ի կոչմանէն

11 b թողեալ է եւ A այզում X չիք եւ այլում եղեալ irt եղեալ այլ առ hlo չիք առ FY տգիտութեանն bhloq տգիտութեամբ N գիտութեան

12 dkmps չիք եւ IKVeg վերըստին ôh lo չիք վերստին abcdefgkmpqs յայրըն (b յայր eg այրն) իւր դարձցի (begqs դարձի) յառաջին (g առաջին) ôûhlo առաջին irt չիք յառաջին Yr այր l յայր n յայրն t ի յայր hlo չիք իւր ô դարձցէ FWabefghlklmopqrst ի (begiq չիք ի) պոռնկութիւն KNOPRTZ ի պոռնկութեանն ô ի պոռնկութենէ cd համարեալ է ի պոռնկութիւն

13 IJQSXWôûbdefghlnopq տգիտութեան acdkmps չէ CDGH են փխ. է

14 hlo չիք նմա cirt իշխանութիւն նմա as ի շնութիւն փխ. իշխանութիւն d ամուսնանալոյ իշխանութիւն BF այզ ô բարւք beglart բարիոք Ydho բարիոք է զի p այսպէս c բարւք է զի

ՆՂԸ (ՆՂԱ) ԻԷ. Իսկ որ միանգամ լառնէ իւրմէ թողեալ է կին ոք, ըստ իմում բանիս այսպէս համարիմ եթէ լաւ է, որպէս եւ ասացն իսկ Տէր, թէ «Որ հանէ զկին իւր առանց բանի պոռնկութեան՝ նա տայ նմա շնալ»*, իսկ կինն եթէ պահեսցէ զանձն իւր եւ «Ոչ եղիցի առն այլում, ոչ կոչի շուն»**. ապա ուրեմն յայտ է եթէ եւ այրն ընդ պատուհասիւ է եւ կինն առանց ըստգտանաց, զի պահեաց զբանն տեառն Յիսուսի եւ ոչ կոչեցաւ շուն, զի ոչ միաւորեցաւ ընդ առն այլում։

ՆՂԶ (ՆՂԲ) ԻԸ. Որ առ հարկի պոռնկութիւնք ինչ գործիցին՝ առանց պատժապարտութեան եղիցին, քանզի ոչ ի կամաց եղեւ, այլ ակամայ։ Սոյնպէս եւ աղախին եթէ բռնադատեսցի ի տեառնէ իւրմէ՝ առանց պատուհասի եղիցի։

ՆՂԷ (ՆՂԳ) ԻԹ. Որ զկուսութիւն խոստացեալ է պահել եւ անկցի ի խոստմանէն եւ շնայցէ ընդ ումեք, նոյնպէս եւ որ զմոնազնութիւն

*Մատթ. Ե. 32 **Հռոմ. Է. 3

1 b միայնգամ Sop առնէ 1 յառն H իւրմէն gh չիք է d ընդ փխ. ըստ b իւրում փխ. իմում

2 bd բանիւ hiort բանից l բանի abcd efgbiklmopqrst թէ hlo իցէ փխ. է, ûhlo չիք և KLMQRSTXYZôû abcdefghiklmopqrs ասաց t չիք ասացն MQRSTXYZor չիք իսկ abd efgkmpqs ասէր իսկ եթէ (s թէ b որ եթէ) hilot ասէրն Lc չիք ասէր r ասէրն մեր քրիստոս թէ

3 c եթէ r թողուլ փխ. հանէ V զկինն H բան eg բանիւ k չիք բանի q պոռընկութիւն RXYh տալ

4 q եթէ կին ûdf կին H պահեսցի ghlo պահիցէ ô զանձն կրկնված է t առն կրկնված է

5 p կոչեսցի a որ փխ. ոչ hl չիք ուրեմն er այտ է p յայ տէ=յայտ-տուծոյ տեառնէ փխ. յայտ է g չիք յայտ է եթէ cint թէ r թէև փխ. եթէ Habcdefghklmopqs չիք եւ

6 oı պատուհասի ûd կին d առանցս Wabefgios ստգտանաց ô ըստուկանաց (d ազիտանաց l ոզաանց) փխ. ըստգտանաց hlo քանզի YW coqt զբան l բան

7 l տ[եառ]ն եւ յիսուսի o յիսուսի քրիստոսի CDGH կոչի û և փխ. զի ô ոչ այլում միաւորեցաւ առնն BEF առնն

8 d այլումն kmps իւրում փխ. այլում

9 d չիք առ ûgp ի պոռնկութիւն beq պոռընկութիւն hlo ապականութիւնք փխ. պոռնկութիւնք NO YWûdkmt գործեցին ò գործիցեն begq գործի f գործին BEGH իցին (CD իցեն hlo եղիցին) փխ. գործիցին H պատժապարտութեան Y պատժապարտութեանն bgq պատժոյպարտութիւն e պատժոյպարտութիւն r պատջապարտութիւն hlo պատժոց փխ. պատժապարտութեան

10 abdefgikmpqrs եղիցի ò զի փխ. քանզի Gb չիք ի ABF այգ lbdc ghlnot յակամայ

11 ûbı նոյնպէս IR այնպէս (h որպէս) փխ. սոյնպէս cq աղախինն եթէ զնա բռնազատէ sd թէ Y բռնազատեաց acdefghlmop բռնազատիցի s բռնազատից Y ի կրկնված է a ի տեռնէ

12 CDGH պատուհասիւ c եղիցին d եղեցի ò եղիցի զի իւր կամաւ չէր

13 bq զկուսութիւնն t կուսութիւն hlo իցէ փխ. է ô չիք ի hlo չիք ի խոստմանէն... պահել՝ էջ 351 տող 1-ին

14 obq շնասցէ t ընդ ումեք շնայցէ ır չիք ընդ bq ումեքէ ô չիք որ JWoûn զմոնազութիւն KLMNOPQ RSTVXYZt զմոնոզոնութիւն beg pqr մոնոզոնութիւն c մոնազոնութիւն fkms մոնազնութիւն

խոստացեալ է պահել եւ անկցի ի շնութիւն, զամենայն ժամանակս կենաց իւրեանց ապաշխարեսցեն։

ՆՂԸ (ՆՂԴ) Լ. Իսկ եթէ ոք երդմնախոր գտանիցի՝ Ժ ամ առանց հաղորդութեան կացցէ եւ զԵ ամ լալով եւ արտասուաւք եւ դերիս ամս առաջի անկանելով ժողովրդեանն եւ տարի մի ընդ այլս կացցէ եւ ապա հաղորդեսցի։

ՆՂԹ (ՆՂԵ) ԼԱ. Եթէ ոք ի կախարդաց կամ ի դեղատուաց, որ տան անասնոց եւ ի ջուրս ձկան եւ մարդոյ եւ եկեալ խոստովանեսցին, այնպիսի իրքն ընդ պատժովք համարեսցին ի վերայ նոցա, զի անձամբք իւրեանց խոստովանեցան։

Ճ (ՆՂԶ) ԼԲ. Որ զառականս իւր ընդ արուս անցուցանիցէ, սահմանեսցի ի վերայ նորա ժամանակն այնպէս, որպէս ի շնութիւնսն զանաւրէնութիւնսն գործեն։

1 Xkms չիք եւ ho չիք եւ անկցի ի Fû ամենայն u ժամանակ befq աւուրս (g օուրս) փխ. ժամանակս

2 hlo չիք կենաց ôûbeqs իւրոց hlo իւր KLMQRSTXZ ապաշխարեսցին ô ապաշխարեսցի ûbegh lo ապաշխարեսցէ

3 beg ոք եթէ K որ փխ. ոք ır չիք ոք t եթէ երդմնախոր զաանիցի ոք Ժ ամ û երդմնախոռ b երմնայխոր q երդմնայխոր b քաանիցէ q գտանիցէ W տասն eg ԺԵ Y հաղորդութեանն

4 APQTUVXZôlno չիք (կացցէ) եւ E զէ ամ W հինգ oûghlo Ե ամ bc dq զԵ ամն l արտասուօք Y արտասւօք W երեք û գ ամ hlo գ ամ ırf զերեք ամն

5 d անկանելով առաջի b կանգնելով փխ. անկանելով o ժողովրդեան անկանելով KLRSTXZhilor ժողովրդեան ü ա ամ hlo զտարի մի rt մի այլ ընդ այլս ԱՄ այգս hlo այլսն q այս փխ. այլս Q կակացցէ H չիք եւ (ապա)

7 բացի IJû-ից մնացած ձեռ-երբ չունեն ոք q չիք ի (կախարդաց). Y Ե փխ. կամ H ի տեղաատուաց K ի դեղատըւաց ô ի դեղատւաց bq կամ փխ. որ irt չիք որ տան hlo չիք որ աան... մարդոյ և ır կամ անասնոց

8 t եւ կամ ի ջուրս U չիք ի b ի ջուրսն q չիք եւ ի ջուրս ձկան RXYcefgn ձկանց b ձկանցն d ձդանե kmps ձկանն o չիք եւ (մարդոյ) Un մարդոց ırt չիք եւ (եկեալ) u խոստովանեսցի H եւ այնպէս Sô այսպիսի abcefgikmp qrst այնպիսիքն d յայնպիսիքն hlo նոյնպիսի փխ. այնպիսի

9 ûho իրք l իրքս abcdefgıkmpqrst չիք իրքն Ydpr պատժօք bc պատժաւք hlo չիք ընդ պատժովք Un համարիցին lo սահմանեսցին (h սահմանեցին) փխ. համարեսցին o իւրեանց փխ. ի վերայ նոցա ü նորա l չիք նոցա զի Ffh անձամբ ûbcdıqıt անձամբ

10 abcdefgikmpqrst չիք իւրեանց d խոստով[ան]եցան բացի abcdefg hıklmopqrst-ից մնացած ձեռ-երը խոստովանեցան զթալ

11 o զարականս l չիք ընդ h արուսն Y արուսս (b արիւնս) փխ. արուս ûeghlo անցուցանէ bq անցուցանեն r անցուցանել իցէ bc սահմանեսցին d սահմանեցին

12 abcdefgkmqs նոցա ûacdefghiklmop rst ժամանակ bq զի անձամբ խոստովանեցան փխ. ժամանակն այնպէս begq որ փխ. որպէս k չիք որպէս Yûhlo ի շնութիւնս c ի շնութեանն d ի շնութեան q ի շնութեանս r ի շնութիւնն NO Wô իշխանութիւնսն փխ. ի շնութիւնսն Uûbcdhilnoqrt զանօրէնութիւնս (Ըաև զանաւրէնութիւնս) ôeg զանօրէնութիւն

ՇԱ (ՆՂԷ) ԼԳ. Եթէ ոք կին ընդ եղբաւր իւրում պոռնկեսցի՝ ընդ սպանողի խոստովանութեան պարտի զանձն իւր ցուցանել։

ՇԲ (ՆՂԸ) ԼԴ. Իսկ եթէ ոք զազգային ապականեսցէ՝ զշնացողի պատուհաս կրեսցէ սաստկապէս տաժանելով։

ՇԳ (ՆՂԹ) ԼԵ. Եթէ ոք գրակարդաց եկեղեցւոյ է եւ նմա խաւսեալ զաղջիկ ոք կնութեան եւ նա յառաջ քան զհարսանիսն յանցուցեալ իցէ ընդ նմա, զտարի մի արգելեալ լիցի ի գրակարդացութենէ, որպէս գողացեալ զհարսանիսն՝ դադարեսցէ ի սպասաւորութենէ։ Սոյն աւրինակ եւ ի վերայ սարկաւագացն եղիցի։

ՇԴ (Շ) ԼԶ. Որ շրթամրք իւրեանց պղծին եւ նոքա եկեալ խոստովան լիցին զյանցանս, ընդունելիք են ընդ այլ սարկաւագունս։ Սոյնպէս եւ երիցունք։ Եթէ ընդ նովին յանցանաւք անկեալ գտցին կամ թէ եւս ինչ առաւել եւ ոչ խոստովանեսցին զյանցանս առ երկիւղի մարդկան, այսպիսիքն ջնջեալ եղիցին յաշտիճանէն։

ՇԵ (ՇԱ) ԼԷ. Իսկ որ զՔրիստոս ուրասցի եւ յանցանիցէ զփրկական խորհրդովն՝

1 o *որ եթէ ոք* ut *կին ոք* Vob *եղբօրն* q *աղբարն* ob չիք *իւրում* a *պոռնկեալ* de *պոռընկեսցի* kms *պոռընկեսցէ* o *պոռնկիցի* b *սպանողսն է* q *սպանողն*

2 b *խոստովանութիւն* q *ի խոստովանութեանն* J *խոստովանութեանն* lo *պարտ է խոստովանութեանն* Yb չիք *խոստովանութեան* IJNO Wûcdh *պարտ է* BD *զանձնն* ô *զինքն* փխ. *զանձն իւր* bq *իւրեանց* hlo չիք *զանձն իւր*, *զարձուցանել* փխ. *ցուցանել*

3 ô *զազգայինն* b *ազգայինն* eg *զազգականին* hlot *զազգային իւր ապականէ* (t *ապականեսցէ*) h *ընդ շնացողի* egq *զի շնացողի* û *շնացողի* d *պատուհասն*

4 ô *կրեսց* hlo *բամանելով* փխ. *տաժանելով*

5 ô*Իսկ եթէ ոք* hlo *գրակարդաց իցէ* n *գրակարդացաց* r *գրայկարդաց* RVXYôbcdefgbilopqrt *եկեղեցւոյ* Vhlo չիք *է* RXYbq չիք *եւ* hlo *աղջիկ խաւսեալ* (h *խօսեալ*), bc gq *աղջիկ*

6 hlo չիք *ոք* gt *ոք ի կնութեան* Y *կընութեանն* bq *կնութիւն* W *զյարսանիսն* hlo *յանցեաւ* hlo չիք *իցէ*

7 û *ամ* փխ. *զաարի* hlo *զտարին*, չիք *մի* hlo *լինի* r *որպէս որ*

8 t *զհարսանիսն գողացեալ* r *ի հարսանիսն* û *զադարեցուսցէ* bq չիք *ի* ho *ի զործոյն* (b *ի զործոցն*) փխ. *ի սպասաւորութենէ* BCEFIJ NOPUYWûeghiklmnos *նոյն*

9 irt *սրինակաւ* beghiloqrt չիք *և* բոլոր ձեռ-ներում *սոյն աւրինակ..* *եղիցի* հատվածով սկսվում է լդ հոդվածը

10 û *որք* DGH *և պղծին նոքա* bq *պղծեն* h *պղծեցին* hlo չիք *նոքա*, *խոսաովանեսցին* p *խոստովանին* hl op չիք *լիցին* efg *լինին* q *լինիցին*

11 V *գյանցանց* ô *զանցանս իւրեանց ընդունելիք են* hlo չիք *զյանցանս* b *րսա* փխ. *ընդ* g *այս* փխ. *այլ* Y *սարկաւագաց* Y *և սոյնպէս* bhlo *նոյնպէս* H *սոյն* (p *որպէս*) փխ. *սոյնպէս* BCDEGH չիք *ընդունելիք են... սարկաւագունս* bq *սոյնպէս*-ից Լ սկսվում ԼԶ հոդվածը բացի labcdefghiklmopqrst-ից մնացած ձեռ-ները չունեն h

12 b *իրանցն* փխ. *երիցունք* o չիք *եթէ* l *եւ եթէ* NOVZWbhloq չիք *ընդ* ô *անցեալ* փխ. *անկեալ* hlo չիք *անկեալ* cd *գտանին* eg *գացի* 1 *զաին* acdikmprs *եթէ* Y *թէրեւ* փխ. *թէ եւս*

13 hlo *առաւել ինչ* ô չիք *եւ* hlo *չխոստովանեսցին* hlo չիք *զյանցանս*

14 Jûadefgikmnpqrt *այնպիսիքն* S *ջընջեսցեն* c *եղիցի* So *լիցին* (d *լինին*) փխ. *եղիցին* EGIJNORSXYZWûcd egimpqrst *յաստիճանէն* hlo *այնպիսիքն ի բաց ննջեսցին* (h *մերժեսցին*) *յաստիճանէ*

15 b չիք *իսկ* KLMQRSTXYZôb *որք* WYo *ուրասցին* f *զփրկականական* begq չիք *եւ յանցանիցէ... իւրոց պարտի*՝ էջ 353 տող 1-ին

զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց պարտի այնպիսին լալ եւ խոստովանել եւ ի ժամանակի ելից իւրոց յաշխարհէս արժանասցի սուրբ հաղորդութեանն։

ՇՁ (ՆԲ) ԼԸ. Թէ ոք գիւր զքոյր, որ առ ի հաւրէ կամ առ ի մաւրէ, ապականեսցէ՝ ի տուն աղաւթից նմա մի՛ ոք հրամայեսցէ մերձենալ մինչեւ հրաժարեսցէ այնպիսին յանարժան եւ ի չար վարուց, այլ լալով կացցէ առ դուրս աղաւթանոցին եւ աղաչեսցէ զժողովուրդն վշտակցութեամբ հանդերձ դի խնդրեսցեն վասն նորա ի Տեառնէ։ Եւ յետ այնորիկ զերեամ եւս առ ի լսելոյ միայն եւ լուսանելոյ յաստուածային գրոց եւ ոչ եւս արժան է նմա ընդ աղաւթականսն կալ. իսկ յետ այսորիկ տացի նմա յաղագս դառն արտասուաց մխիթարիլ ի Տեառնէ, ըսկեալ սրտիւ արժանի եղիցի միայն տեսանելով

1 IKLMNOQRSTXYZWót պարտ է c այնպիսին պարտի bq այնպիսիքն t լալ այնպիսին q լան b լան եւ ողբան եւ խոստովանել d լալ եւ արտասուել եւ խոստովանել hlo բոլորովին տարբեր հոդված է՝ տես համապատասխան ծանոթագրությունը
2 ot խոստովանիլ t ի ժամանակս G եւ IJoub աշխարհէս n յաշխարհէ d չիք յաշխարհէս ող արժան (q արժանի) լիցի ի (q չիք ի) սուրբ
3 A սուրբ աց լուսանցքում gkmpst չիք սուրբ ISXWûdnt հաղորդութեան V խորհրդոյն (b խորհրդեանն) փխ. հաղորդութեանն q չիք հաղորդութեանն
4 bceglor եթէ cd չիք ոք û իւր ô չիք զիւր Gûbeghlnoq քոյր t զքոյր իւր i զքոյ փխ. զքոյր û թէ փխ. որ aciklmprst չիք որ hlo ի հաւրէ իցէ եւ կամ ûıqrt չիք առ (ի մաւրէ) l ապականիցէ
5 oû ի տան hlo չիք ի, յաղաւթից տուն bq աղաւթիցն NOWhlo չիք նմա g չիք նմա մի ոք հրամայեսցէ F հրամեսցէ I հրամաեսցէ befhloq հրամայիցէ ABCDEFGHI JKNU մերձանալ g մի մերձեսցի
6 Y հրաժարիցէ ûı հրաժարեսցի hl o հրաժարէ յայնպիսի t չիք այնպիսին b այսպիսին IJKLMQR SXYZôûkmps անարժան hl չիք յանարժան ahlo չիք եւ Yhlo չիք ի Ychlot վարուցն BC այդ
7 Yq կացէ û ի փխ. առ b դուրսն H դրունս (ho դրանն l դրան 1 ի դուռս) փխ. դուրս b աղաւթարանոցին hlo աղաչիցէ b զժողովուրդսն
8 ho եւ վշտակցութեամբ egr դի եւ hlo չիք դի G խնդրեսցին lo խընդրեսցէ û խնդրեսցեն ի տեառնէ վասն նորա
9 o ետ hlo չիք եւ յետ այնորիկ Sô զերեամբ NV զերկեամ û զերկամ n զերկեամ acdefgikmrst զերեամ (cegrt զերկեամ d զերկամ) մի եւս hlo դ ամ (b զերեք ամին q զերեք ամի) փխ. զերեամ Q եւ փխ. եւս hlo չիք եւս b չե լսելոյ Q մի փխ. միայն DGH չիք միայն եւ յուսանելոյ OX յուսանալոյ blo ուսուցանելայ h յուսուցանելոյ ôacdefgikmnpqrst ուսանելայ
10 IJKLMRSTXYZôûbeg աստուածային bcefgkmpqs չիք եւս ad է փխ. եւս ôû արժանի d չիք է hlo չիք նմա Qnq աղաւթականս e աղօթարանսն q աղօթարսն ho աղաւթաւղսն l աղաւթօղն
11 d կեալ b չիք իսկ ô ետ ûabcdefgk mps այնորիկ q յայնորիկ l տացին Q յաղագ G յաղագս դառն վնասված է i դառն Y դառնութեան փխ. դառն արտասուաց D արտասուաց befgiq արտասուացն GKLMQST XYZôabdefgimpqrst մխիթարել hlo չիք մխիթարիլ
12 hlo չիք ի տեառնէ Y եւ ի ըսկեալ hlo եւ ըսկեալ սրտին G ըսկեալ սրտիւ վնասված է hlo չիք արմանի եղիցի... կացցէ ապա՝ էջ 354 1-ին տող d եղիցին p լիցի bef gq տեսանել

զհաւատացեալսն եւ զերեամ մի այնպէս կացցէ։ Ապա յետ Ժ ամի յաղագս այսպէս համբերութեան արժանաւոր եղիցի ընդ հաւատացեալսն կալ յաղաւթս, զերկեամ մի այնպէս կացցէ ընդ հաւատացեալսն յաղաւթս լոկ, ապա յետ այնորիկ արժանի եղիցի սուրբ հաղորդութեաննն։ Սոյն աւրէնք կացցեն եւ որ ընդ նուոյ յանցանիցէ եւ որ ընդ մաւրուի կամ ընդ ազգականի ապականեսցի. սոյն եւ մի պատուհաս եղիցի ի վերայ ամենեցուն։

Շէ (ՇԳ) ԼԹ. Իսկ որ հմայից եւ հարցկաց միտ դնեն եւ զհեթանոսական սովորութեան զհետ երթիցեն եւ դարձցին եւ խոստովան եղիցին՝ զտարի մի լալով կացցեն հեռացեալք յեկեղեցւոյ եւ զտարի մի

1 G գհաւատացեալսն եւ զերեամ մի վնասված է u զհաւատացեալն qt զհաւատացեալս p չիք զհաւատացեալսն abcefgikmpqrst չիք եւ զերեամ մի… եղիցի ընդ d չիք եւ զերեամ մի… հաւատացեալսն յաղաւթս՝ տող Կ, BCDFHIJT զերամի NVn զերկեամ մի û զերկամ մի V կեցցէ hlo եւ յեա (l չիք յետ) Ժ ամին o ետ G ամի յաղագս վնասված է W տասն

2 n յաղագս այսպէս ձախ լուսանցքում U չիք յաղագս այսպէս û այսպիսի hlo մեծ փխ. այսպէս Y համբերութեանն hlo արժանաւցի Vhlo հաւատացեալս bcefgikmqrst չիք հաւատացեալսն

3 abcefghiklmopqrst յաղաւթս (efgipt յաղօթս) առանց (k չիք առանց) հաղորդութեան զերկեամ մի (bq զերեք ամին hlo ր ամ) ô աղօթս U չիք յաղաւթս, զերկամ RXY զերեամ Mû չիք զերկեամ… յաղաւթս NW չիք մի CD միայնապէս obq հաւատացեալս hlo չիք այնպէս կացցէ… լոկ

4 M յաղօթսն ô աղոթս DGHûabcefgkmqs չիք յաղաւթս o ետ hlo չիք յետ այնորիկ, եղիցի արժանի cd լիցի J չիք եղիցի û սուրբ հաղորդութեն եղիցի dhlo չիր սուրբ

5 IJKMQRSTUVXZWôdfhklnoq հաղորդութեան N սուն U սոյնպէս hlo նոյնպէս փխ. սոյն աւրէնք q աւրէնքն Q չիք աւրէնք… յանցանիցէ եւ d աւրինակ փխ. աւրէնք Y կացցէ bq կացեն irt կայցեն hlo չիք կացցեն û որք bq չիք որ AJMNOPRSTVXZ նուոյ n նուոյ ձախ լուսանցքում KL նըւոյ I նոյ Uô նոյն (begq նոսա d քենոյ kt նունոյ) փխ. նուոյ hlo անցանէ Iôbdegkq անցանիցէ

6 û չիք և (որ) l ոչ փխ. որ o ի փխ. ընդ (մաւրուի) Q մաւր û մօրուոյ b մաւրո dlo մաւրութիւն k մաւրուի q մաւրու Yho և կամ o ի փխ. ընդ (ազգականի) g ընդ այլ ազգականի e յազգականի NW'i prs ապականեսցէ h ապականիցի lo ապականիցէ Y այսպէս (q սիւն) փխ. սոյն ûhlo չիք սոյն hlno չիք եւ (մի)

7 b ի մի hlo չիք մի… ամենեցուն o կրեսցին փխ. եղիցի ի վերայ ամենեցուն f չիք ի

8 G հմայիցէ q հիմայից h եւ կամ ընդ հարցկաց b հարցուկանց egq հարցկանց V հարկաց փխ. հարցկաց h զիցէ lo զնիցէ (o զիցէ) եւ հետ հեթանոսական ABCDEFGHJNOPYefipqr սովորութեանն b սովորութիւն

9 F զյեա hq հետ hlo չիք զհեա W երթան l երրիցեն ôbq չիք եւ (խոստովան) U խոստովանիցին hlo խոստովանեսցին n ընիցին

10 Uqt տարի I զտմենտյնի (o զամենայն) փխ. զաարի մի h չիք զտարի մի FGgmq չիք զտարի մի… յեկեղեցւոյ եւ be չիք զտարի մի… զտարի մի r կացցին հեռացեալքն H եկեղեցոյ LSUû եկեղեցւոյ X յեկեղեցւոյն Yôcfir յեկեղեցոյ h ի յեկեղեցոյն l յեկեղեցոյն o եկեղեցոյն ûdft տարի hlo չիք զտարի h միայն փխ. մի

արժանաւորք եղիցին լսել զձայն պաշտամանն եւ զերեամ մի առաջի անկանելով ժողովրդեանն եւ զտարի մի ընդ հաւատացեալոըն կացցեն եւ այսպէս եղիցին ընկալեալք։

ՇԸ (ՇԴ) *Խ. Եթէ ոք ողջ իցէ մարմնով եւ անփոյթ առնիցէ զաղաւթից եւ ղուսումն սաղմոսաց պատճառելով զպատճառս մեղաց՝ սա որոշեսցի եւ պահեսցէ շաբաթ մի։*

ՇԹ (ՇԵ) *ԽԱ. Եթէ ոք յանդիմանեսցի ի սխալանս ինչ հանդերձ սիրով եւ ոչ ընկալցի զյանդիմանութիւնն ամենայն երկիւղածութեամբ աղաչելով եւ խնդրելով զթողութիւն յորս մեղաւն՝ եւ սա որոշեսցի շաբաթ մի։*

Շժ (ՇԶ) *ԽԲ. Եթէ ոք դիտակակից եղեւ մեղաց ուրուք եւ ոչ ուղղեսցէ զնա կամ յանդիմանեսցէ խաղաղութեամբ հանդերձ սիրովն Քրիստոսի, այլ տրտմութեամբ իբրեւ մանաւանդ խռովեցուցանել զեղբայրն քան եթէ բժշկել զպատճառս մեղացն՝ ընդ նմա եւ սա որոշեսցի,*

1 b չիք *արժանաւորք եղիցին* hlo *արժանասցին* ɪr *արժանօք* t *արժանի* t *լիցին* hlo չիք *եղիցին*, *զձայն* (h *զձայնն*) *միայն* (h չիք *միայն*) *լսել պաշտամանս* (h *պաշտաման* o *պաշտաման*) *և զերիս ամս առաջի* Q *ձայն* egq չիք *զձայն* ô *պաշտամանն* ûakmpst *պաշտաման* b *զպաշտպանն* eg *զպաշտօնն* q *զպաշտմանն* NVWegnt *զերկեամ մի* û *զերկամ մի* QU *զերամ մի* ô *զերեա մի* q *զերիս ամս* (b *արտասուաւք*) փխ. *զերեամ մի* d *զերկամ մի եւս առ ի լսելոյ միայն եւ ուսանելոյ յաստուածային գրոց եւ զերկամ մի* փխ. *զերեամ մի*

2 H *յառաջի* eg *անկանել* kmps *անկանելով առաջի* W *անզանելով* hlo չիք *անկանելով* H *զժողովրդեանն* Yû *ժողովրդեան* ot *տարի* bq չիք *եւ զտարի... կացցեն* U չիք *ընդ* U *զհաւատացեալսն* ôûhlo *հաւատացեալս*

3 ô *կացեն ընդ եւ* hlopt *այնպէս* b *սոսայ* փխ. *այսպէս* X *եղիցի* o *եւ ընկալեալք*

4 d չիք *ոք* e *ոլոլջ* t *առողջ* փխ. *ողջ* q *անփութ* BCDEFGHhIlort *առացէ* փխ. *առնիցէ* b *եւ զաղաւթիցն* hloq *զաղաւթիցն* p *աղօթից* hlo *կամ* փխ. *եւ* (*զուսումն*)

5 b *զուսմանն* eg *զուսմունս* fq *զուսման* b *եւ սաղմոսաց* lo *պատճառով* hlo չիք *սա*

6 hlo *կամ շաբաթ մի* (l չիք *մի*) *պահեսցէ* Gb *պահեսցի* d *պահիցէ* G *զշաբաթ*

7 BCDEFGH չիք *ոք* o *անդիմանեսցի* bfloq չիք *ի* hlort չիք *ինչ* b *հանդերձս* o *սիրովն* q *սիւրով* b *իւրով* փխ. *սիրով*

8 IMQSUXWn *զյանդիմանութիւն* V *զանդիմանութիւնն* ô *զանդիմանութիւն* û *յանդիմանութիւն* r *յանդիմանութիւնն* abcdefgkmpqs *զյանդիմանութիւնն* (bdq *զյանդիմանութիւն*) *հանդերձ ամենայն* Q *եւ ամենայն* hlo չիք *զյանդիմանութիւնն ամենայն* c *երկեղածութեամբ* d *երկիւղածութեամբն* i *երկիղածութեամբ*

9 m չիք *եւ խնդրելով* CDGH *զթողութիւնն* hlo *թողութիւն* d *զթողութիւն մեղաց յորս մեղաւն* beq *որ* փխ. *յորս* g չիք *յորս* hlo *մեղացն որոշեսցի նոյնպէս* փխ. *յորս... շաբաթ մի*

11 DYbqrt *դիտակից* bq *է* փխ. *եղև* g *եւ մեղաց* t *զմեղաց* d *դիտակակիր* h *ուրուք մեղաց* û չիք *ոչ*

12 hlo *եւ* փխ. *կամ* n *յանռիմանեսցի* abdegkmpqs *զնա* (begq *զնոսա*) *խաղաղութեամբ* hlo չիք *հանդերձ, եւ սիրով,* չիք *քրիստոսի*

13 hlo *յանդիմանէ* փխ. *իբրեւ* cd չիք *իբրեւ* K *մանաւանդ իբրեւ* W չիք *մանաւանդ* hlo *խռովեցուցեալ* Y *զեղբայրս* eg *զեղբայրքն* o *դեղբարն*

14 ûbefghlopt *թէ* DGH *զպատճառն* lo չիք *զպատճառս մեղացն* û *մեղաց* h չիք *մեղացն* kmps չիք *ընդ նմա... ի մեղանսն՝* էջ 356 տող 1-ին befgq *նմին* R *սա* փխ. *սա*

զոր յանդիմանեացն ի մեղանսն, շաբաթ մի, քանզի իբրեւ զթըշնամի եւ ոչ իբրեւ զեղբայր յանդիմանեաց։

ՇԺԱ (ՇԷ) ԽԳ. Եթէ ոք թշնամանէ կամ ընդդէմ կալ հրամայեալ լեղբաւրէ ըստ կարին եւ ոչ լուիցէ հանդերձ ամենայն խնդութեամբ որ ի Քրիստոս իբրեւ հաւանեցուցանելով զնա, նմանապէս եւ սա որոշեսցի շաբաթ մի։

ՇԺԲ (ՇԸ) ԽԴ. Եթէ ոք դատարկաբանեսցէ եւ կատակեսցէ, ոչ պահելով հանդերձ երկիւղիւ եւ դողութեամբ զվարդապետութիւն առաքելոյն Պաւղոսի եւ զաւետարանչացն, եւ սա որոշեսցի շաբաթ մի։

ՇԺԳ (ՇԹ) ԽԵ. Եթէ ոք աւելի քան զայս կամ զոչ, այլ երդումն երդնուցու, եւ սա որոշեսցի շաբաթ մի։

ՇԺԴ (ՇԺ) ԽԶ. Եթէ ոք եթող եղբաւր իւրում եւ յետ անցեալ իրացն նախա-

1 hlo չիք զոր... ի մեղանսն ծ անդիմանեացն a յանդիմեացն r յանդիմանեաց d չիք ի մեղանսն IJQ մեղացսն Y մեղանս abcefgfq rt մեղացն û մեղաց abcdefgikmp qrst շաբաթս (s շաբաթ) երկու (cd բ-ս fi երկուս) hlo բ շաբաթ AIJLMNORSTUVXYZWôûn թըշնամի

2 abcdefgkmpqs զթշնամի յանդիմանեաց (d յանդիպեաց) եւ ոչ իբրեւ զեղբայր (d զեղբայրս) Y որպէս փխ. իբրեւ, եղբայր hlo խրատեաց փխ. յանդիմանեաց

3 hlo թշնամանէ (l ի թշնամանէ) ոք եւ կամ begq կացցէ Ibq հրամայեալ է ûdq հրամեալ IJKLMQRST XYZôûlnr եղբօրէ (նաև եղբաւրէ) eg եղբօրէն hlo եղբաւրն BCDEF GHabcdikmpqs յեղբօրէն (նաև յեղբաւրէն)

4 h ընդ փխ. ըստ hılort նորին զօրծոյ (bc կարգին) փխ. կարին ô լուիցէ hlo լսիցէ, չիք հանդերձ IJu յամենայն hlo չիք որ ի քրիստոս... եւ սա՝ տող 5

6 hlo ա շաբաթ որոշեսցի (h որոշեսցին)

7 cd դատարկաբանեսցէ ոք եւ Y դատարկաբանեսցը befgo դատարկաբանիցէ hlo դատարկաբան եւ կատակէ m կամ փխ. եւ ôps չիք եւ g կատակիցէ OW կատաբեսցէ փխ. կատակեսցէ o չիք կատակեսցէ b աչ փխ. ոչ i ունելով փխ. պահելով hlo չիք հանդերձ

8 m երկիդիւ o և թողութեամբ երկիւղիւ V զվարդապետութիւնն u վարդապետութիւն b եւ վարդապետութիւն

9 F պօղոս û աւետարանչացն hlo ա շաբաթ

10 X իսկ եթէ Q չիք ոք ծ զաւելի, չիք քան û քան զայս այո o այո egn զայոյն lo զայոն bh դայսն (i զայս q զայլոււն r զայնոյ – այնուհետեւ ուղղված է – զայլոն) փխ. զայո NOUZnt եւ կամ ô եւ կամ եւ ûcegblo եւ փխ. կամ odglılo զոչն û ոչ cm զոչ eq ոչն b զոչն երդումնաց այլ երդընուցու t այո փխ. այլ ûg չիք այլ acdfk mpqs երդումն (q երդնումնաց) այլ ho այլ ինչ երդնու hlo չիք երդումն c երդնոցու o չիք այլ... երդնուցու

11 hlo չիք եւ սա c որոշեսցի շաբաթ մի եւ սա t որոշեսցի եւ սա շաբաթ մի hlo որոշի g չիք որոշեսցի

12 L ոք եթէ RXY երթեալ (Z երթայ QS երթէ T եթէ o իբր) փխ. եթող L չիք եթող K եղբաւր երթէ փխ. եթող եղբաւր DGH զեղբաւր o յեղբաւր Mabcdefghiklmopqrst իւրում զյանցանս (b ըզյանցանս c զյանցանց Me դանցանս ho յանցանս l յանցանք) եւ յետ (hlo յետոյ) G յանցեալ Mhilo չիք անցեալ ծ եւ H յիրացն R ի բացն փխ. իրացն hlo չիք իրացն abcdefghkl mopqs նախատիցէ

տեսցէ իբրեւ նշաւակելով, եւ նա իբրեւ զանգութ եւ զխանդացող ի չարիս որոշեսցի շաբաթ մի։

ՇԺԷ (ՇԺԱ) ԽԷ. Եթէ ոք թողու ումեք զմեռս եւ լետ այնորիկ տեսանէ զնա անխտրաբար բերելով եւ ոչ հանդերձ գոհութեամբ եւ արտասուաւք աղաչիցէ զՏէր, թախանձեցուցանիցէ եւ լիշեցուցանիցէ նմա զըղջանալ եւ ցուցանել զգործս ապաշխարութեան, իսկ եթէ այսոցիկ եղելոցս եւ նա անփոյթ առնիցէ իւրոյ փրկութեանն, որոշեսցի այսպիսիս լեղրայրակցութենէն ամենեւին, քանզի «Փոքր մի խմոր զամենայն զանգուածն խմորէ», ասացեալ սրբոցն։*

*ՇԺԸ (ՇԺԲ) ԽԸ. Եթէ ոք յածի լաւելորդ քան զհարկաւոր պէտսն շրջելով վայրապար, որոշեսցի այնպիսին, զի «Դադարեսցեն ի տան ուք նորա»**, որպէս եւ գրեալ է։*

*Ա. Կոր. Ե, Ճ, Գաղ. Ե, 9 **Առակ. Է, 11

1 t *իբր* hlo չիք *իբրեւ (նշաւակելով)* FHóhlo *նշանակելով* irt *սա* փխ. *նա* ho չիք *եւ նա* I չիք *եւ (նա)*, *իբրեւ զանգութ եւ նայ* ho *զանգոյթ* begq *զխնդացող* (cm *զխընդացաւղ* ks *զխնդացօղ* û *խնդացողս* d *զխնդացեալ* t *խնդացող* r *եւս խնդացող* ho *այլ*) փխ. *զխանդացող* I չիք *զխանդացող* բացի AJo-ից մնացած ձեռ- երբ *զխանդացաւղ* (նաև *զխանտացաւղ*) begqt չիք *ի*

2 hlo չիր *ի չարիս* eg *չարին* hlo *որոշի*

3 Un *թողուցու* Y *թողում* b *մեք* փխ. *ումեք* hlo *զմեղանս եւ յետոյ* O *եա* hlo չիք *այնորիկ*

4 d *անխարաբար* hlo չիք *հանդերձ*, *ուղղութեամբ* փխ. *գոհութեամբ*

5 Júd *աղաչեսցէ* hlo *աղաչել* begq չիք *զտէր թախանձեցուցանիցէ* Q *թախանձեցուցանիցէ* ô *թախանցուցանիցէ* hirt *թախանձեցուցանէ* p *թախանձիցէ* lo *եւ թա[խա]նձեցուցանէ* cfghiloq *յիշեցուցանէ* Jôû չիք *եւ յիշեցուցանիցէ* I *եւ յիշեցուցանիցէ նմա* ներքեւի լուսանցքում Y *զղջալ*

6 ghlo *ցուցանէ* BCDEFGHûbfi *զգործ* Lg *նմա զգործս* hlo *գործս* Y չիք *զգործս*, *ապաշխարութեանն* eg *իսկ* բառից մեր հաղված համապատասխան №-ով I *եթէ եղելոցս այսոցիկ* t *յետ* փխ. *եթէ* hlo չիք *եղելոցս*

7 hlo չիք *եւ նա* i *ի* փխ. *եւ* ps չիք *նա*

s *անանփոյթ* hlo *արասցէ* փխ. *առնիցէ* hlot *փրկութեանն իւրոյ* lMQSUVXWôûdn *փրկութեան* NOW *այսպիսի* abkmps *այսպիսին* f *այսպիսեն* cdegq *այնպիսին* hlo չիք *այսպիսիս*

8 IJKLMQRSTVXYZô *եղբայրակցութենէն* û *եղբարակցութենէ* km ps *եղբայրութենէն* afq *յեղբայրութենէն* cdeg *յեղբայրութենէ* hılo rt *յեղբայրակցութենէ* t *ամենեւիմբ* hlo չիք *ամենեւին*, *զի* bq *փոքրն* d *եւ փոքր* ô չիք *մի* BCDEFGHS *խմորն*

9 o *ամենայն* K *զանգրւածն* hlo *զանգուածս* hlo *խմորեցուցանէ* KLM QRSTZefgq *ասացեալն* X *ասացեալ են* Yahlo *ասացեալ է* ô *ցուցեալն* փխ. *ասացեալ* Y *սրբոց* q *սրբոյն* b *որպէս ասացեալն ի սրբոցն* t *ըստ աւանդ* փխ. *ասացեալ սրբոցն* cd չիք *ասացեալ սրբոցն*

10 eg *թէ* ôdeght *ածի* p *յածցի* i *յաստուած ի* փխ. *յածի* o *յաւելորդսն* ûadefgkmps *աւելորդ* hlo *յաւելի* Y *զհարկաւորն պէտս* o *զհարկաւորակս* b *հարկօորոր* g *շրջի* ho *շըրջել* I *շրջեալ*

11 G *զվայրապար* P *վարապար* KLM QRSTXZo *այսպիսին* LMRSTXYZ oûhlo *դադարեսցին* o չիք *զի դադարեսցեն* g *դադարեն* abcdefgkmp qs *ուք նորա* (kmps *նոցա*) *ի տան*

12 û չիք *եւ*

ՇԺԷ (ՇԺԳ) ԽԹ. Եթէ ոք բարկացաւ եղբաւր ի տարապարտուց եւ ոչ առժամայն աղաչեսցէ ղեղբայրն իւր, զոր տրտմեցոյց. որպէսզի թողցէ նմա զմեղսն զոր մեղաւն ի նա, եւ սա որոշեսցի շաբաթ մի։

ՇԺԸ (ՇԺԴ) Ծ. Եթէ ոք թշնամանեցաւ յեղբաւրէ եւ աղաչիցի յեղբայրակցութենէն եւ ոչ թողցէ զմեղսն, յիշելով զասացեալսն՝ եթէ ոք զումեքէ տրտունջ ինչ իցէ, որպէս Աստուած Քրիստոսիւ շնորհեաց մեզ, նոյնպէս եւ մեք մերոց յանցաւորացն պարտիմք թողուլ, ապա թէ ոչ կամիցի թողուլ՝ նմանապէս եւ սա որոշեսցի յեկեղեցւոյ եւ յեղբայրութենէ շաբաթս երկուս մինչեւ ուղղեսցէ զինքն։

Գիր կանոնական սրբոյն Բասղի առ քահանայ մեծ
Դիոդորոս Անտիոքայ, վասն ամենեւին հեռանալոյ
եւ զազգային կին ոչ առնելոյ. Ա բան

ՇԺԹ (ՇԺԵ) ԾԱ. Ցայս իմն առաւել հակէ մարդ եթէ գտցէ յաւրինաց ինչ որ

1 g թէ o ի տարապարտուց բարկացաւ եղբօր û ի տարապարտուց եղբօր O յեղբաւր RXY եղբօր իւրում ի K չիք եղբաւր l առժամայն
2 befgq աղաչիցէ hlo չիք զեղբայրն abcdefghiklmopqrst չիք իւր hlo որ h չիք որպէս
3 bq զմեղս (զ մեղսն) յիշելով զասացեալսն զի փխ. զմեղսն ô եւ նա եւս փխ. եւ սա eg եւս փխ. եւ սա û չիք եւ սա t որոշեսցի եւ սա b եւ որոշեսցի նա փխ. եւ սա որոշեսցի g չիք որոշեսցի
4 b եւ թէ ոք eg թշնամանեացն եղբօրէ Xb աղաչեսցի Yd աղաչեցի ôlo աղաչեսցէ b չիք եւ աղաչիցի յեղբայրակցութենէն
5 E թողցի lo թողու obcefgpq թէ b որ փխ. ոք W զումմեքէ beg զումէք ho յումէք q զումմէք
6 ô արանջանք q արտունջ d իցէ ինչ p չիք ինչ hlo ունիցէ փխ. իցէ NOW որ փխ. որպէս r հայր աստուած bq եւ քրիստոսիւ o քահանայիւ փխ. քրիստոսիւ ô շնորհեսցէ
7 u չիք մեզ U չիք մեզ... յանցաւորացն cd նոյն փխ. նոյնպէս q մենք h չիք մեք d անցանաւորաց
8 BCDEFGHdhlop չիք ապա թէ... թողուլ abefgiks եթէ o նոյնպէս (զ նմայ այնպէս) փխ. նմանապէս
9 h յեղբայրութեանց lo եղբայրութեանց IJKMNOPQRSTVXZûeg բ LW երկու b ½ երկուսս q ½ բ-ս hlo բ շաբաթս w̃ ուղղեսցէ befq ուղղեսցի begq չիք զինքն
10 ô գիր եւ. կանոնական CDFGHKLMNOPRSTUXYZWacegkmrsյ բարսղի IJQVbdfpq բարսեղի ô պարսեղի ın նորին սրբոյն բարսղի գիր կանոնական hlo զարձեալ սրբոյն բարսղի գիր կանոնական û սրբոյն բասղի առ քահանայ մեծ թէոդորոս յանտիոքայ գրեալ գիր կանոնական փխ. գիր... անտիոքա befgloql քահանայն Od մեծի bq մեծն h չիք մեծ
11 IJKLMNOPQRSTVXYZWobefgkm npqs թէոդորոս acd դէոդորոս ABCDEGHIJPRUVm յանտիոքիա Y յանտիրոայ բացի begq-ից մնացած Զեռ-երը յանտիոքայ G ամեն b ամենայնի lo չիք ամենեւին DGH հեռան[?] lps հեռանալ
12 Qcdhlo չիք եւ. h յազգակցութենէ (l զազգակցութեանն o ազգակցութեան efg զազգաց) փխ. զազգային n կինն eg ինչ ի իցէ փխ. կին f ինչ առնել փխ. կին ոչ առնելոյ û չիք վասն... ա բան bq չիք եւ զազգային... ա բան t չիք զազգային կին ոչ acdkmps չիք կին hlo չիք կին i չիք ոչ A ոչ առ յուսանցքում համանարար ավելագրել են ուրիշները acdkps չառնել m չառնելայ eghlo չիք ոչ առնելոյ ա բան G բանսն ա BCDEF Hcd բան ա YZWo չիք ա բան
13 M այս DGHlopqrst զայս û յայսմ d չիք յայս իմն d [առաւ]ել բացի BCDEGHabcdkmprs-ից մնացած Զեռ-երը հարկ է F հակէ փխ. հակէ A սկզբնայես հակէ հետո ուղղել են հարկէ Yôûl մարդոյ clot գտցի bq գիտէ (h գատիցի) փխ. գտցէ DGHô աւրինաց d ինչ յաւրինացն c չիք ինչ g զոր cdps չիք որ

ըստ կամաց հեշտութեան լինի, ընդ լծով ծառայութեան աւրինաց անկանի. իսկ ապա թէ գուցէ ինչ ծանր աւրինացն ասացեալ առ Քրիստոսի ազատութիւնն փախուցեալ անկանիցի, այլ ես ծաղր առնեմ զայն, որ զժամանակ աւրէնադրութեանն ոչ կարաց իմանալ. աւրէնքն ասեն. «Այնոցիկ են, որ ընդ աւրինաւքն ենն».* ապա թէ ոչ պարտ է եւ ընդ թլփատութեամբ աւրինացն անկանել մեզ. բայց եթէ ոք ախտիւ պղծութեան յաղթեալ երբեք անկցի լերկուց քերց յանկրաւն խառնակութիւն, ոչ ամուսնութիւն պարտ է համարել զայն եւ ոչ ընաւ ամենեւին լեկեղեցւոյ միաբանութիւն ընդունել յառաջ մինչ չեւ մեկնեալ է զնոսա ի միմեանց։ Բայց սակայն թէ եւ այլ ինչ ոչ գոլը ասել, շատ եւ բաւական էր սովորութիւնն առ ի չարին պահպանութիւն։ Ոչ է պարտ, ասէ, «Հաւր եւ որդւոյ ընդ միում բոզի խառնակել»**։ Բազում եւ այլ ազգ պիղծ ախտից զոր դիւացն

* Հմմտ. Ա. Կոր. Թ, 21

**. Ամովս Բ, 7.

1 hio կամացն եզ կամաց առաւել հեշտութեան Y հեշտութեանն K հեգութեան փխ. հեշտութեան hlo լիցի dkm չիք լինի... ծառայութեան l չիք ընդ Y ծառայութեանն Jû չիք անկանի G չիք անկանի... աւրինացն

2 hlo չիք ապա chlo եթէ eg գուացէ hio զացէ փխ. գուցէ, չիք ինչ f ծանրր h ծանրութիւն d չիք ծանր û օրինաց Q եւ ասացեալ

3 hlo փախուցեայն անկանի e յանկանիցի BC այդ rt եւ փխ. ես

4 û զայնս abcdefgkmpqs զայնպիսին փխ. զայն ôl չիք որ Yakmpr օրէնսդրութեանն P օրնէսդրութեանն ոչ կարաց իմանալ աջ լուսանցքում lo իմանալ

5 uabdefgklmopqs օրէնք (նաեւ աւրէնք) rt օրէնքս h օրէնք այնոցիկ են ասէ ô ասեմ befgloq t չիք ասեն Y այնոքիկ են BCDEFGHacdegbkm nps չիք են (որ) Q եւ որ t որք Y չիք որ ընդ աւրինաւքն են ô ըստ փխ. ընդ û օրինօք bq աւրինաւք befgq իցեն փխ. են (ապա) oır եթէ hl եւ փխ. թէ ot չիք թէ

6 rt ոչ է պարտ ô պարտի cp պարտ է մեզ եւ (p չիք եւ) ընդ h չիք եւ hlo թլփատութեամբ եւ ընդ շաբաթու եւ ընդ խարանաւք աւրինացն (l աւրինաց) N անկեալ Yt անկանիլ d ի մեզ c թէ

7 Y պղծութեանն bq պղծութեամբ I ախտեալ (eg ախթեալ) փխ. յաղթեալ I յերբէք ho անկանիցի l անկանիցիք i անցի փխ. անկցի IJFYûhlor երկուց X երկու ôq բ-ց e բ-ուց g բ p յերկուրց b բայց փխ. յերկուց e քուերց g քըւերց BCDEFGHabcdefgkmpqrs անկրօն (նաև անկրաւն) J յանկաւն (u ցանկաւն) փխ. յանկրաւն

8 KLMQRSTXYZô խառնակութեամբ IJKLQRSTXYZ յամուսնութիւն eh համարել պարտ է p չիք պարտ է t հրամայել փխ. համարել q չիք համարել h զայնպիսին փխ. զայն

9 l ամենին b միաբանութեամբ t չիք յառաջ Kdegiprst մինչեւ û մինչչեւ b յառաջ քան զնոսա մինչեւ մեկնեալ է

10 Kdegiprst չիք չև q զնոսա մինչ մեկնեալ է ի միմեանց hlnrt մեկնել hilnort չիք է p ի միմեանց զնոսա o ի միմիանց ı չիք ի

11 hlo չիք ոչ hllort զոյ g զոն ô գոյր առնել եւ ասել l չիք առ Yû ի չարէն ps ի չար hlo չիք ի չարին... խառնակել՝ տող 13

12 V պահպանութիւնն Y պահպանութեանն q ոչ պարտ է Yû ասել k ասէլ b ասէն t չիք ասէ q հաւր եւ ընդ որդո ընդ միում EGIJMNO PQSTUYZobcdefgprt որդոյ W որդւոյ միում բոզի զհետ խառնակել

13 o բոզիզի ôûegqt խառնակիլ l առ րազում X եւս փխ. եւ lo եւ առ այլ d այլ ինչ ազգ m ազգապիղծ t չիք ազգ l զիղծ փխ. պիղծ bq պղծախառնից (q պիղծախառնից) եւ ախտից t զոր ի դիւացն ô դիւանոցն û դիւաց h դիացն l դիւանց

վարդապետանոց եգիտ․ եւ աստուածային գիրք լռեցին՝ զպարկեշտ զպատուիրանացն բարբառեցան զագիր եւ գարշ անուանակոչութեամբք աղտեղեալ ոչ կամեցեալք. այլ ընդհանուր ի մի վայր բաւանդակ անուամբք զաղտեղութիւնս նոցա բամբասեաց, որպէս եւ Պաւղոս առաքեալ ասէ, եթէ «Պոռնկութիւն եւ ամենայն աղտեղութիւն մի՛ անուանեսցի ի միջի ձերում, որպէս եւ վայել է սրբոց». զի աղտեղութեանն անուամբ զարուացն զանձառագործութիւն եւ զիգացն ի մի վայր փակեաց. ապա ուրեմն ոչ ամենայն իրաւք լուռն կալ աներկիւղութիւն է ցանկասիրացն։ Բայց ես ոչ լուռ կալ ասեմ զայս, այլ կարի քաջ ի բաց հրաժարեցուցանէ աւրէնսդիրն, քանզի ասելն թէ «Ոչ մտանիցես առ ամենայն ընտանութիւն մարմնոյ քո»** մերկանալ զամաւթ խայտառականաց նոցա՝ այսու ի մի վայր ածեալ փակէ զամենայն ազգ ընտանութեանն. զինչ այլ ընտանեգոյն կայցէ ուրուք. քան զկին իւր. զի*

*Եփես. Ե, 3 **Ղեւտ. ԺԸ, 6

1 hlno *վարդապետանոցն* t *էգիւտ* k *գիր* l *լուեցին* փխ. *լռեցին* H *զպարտեշտ* bq *պարկեշտ*

2 u *զպատուիրանաց* s *պատուիրանացն* ô *զպատու[...?]* hlo *բարբառեցաւ* adkmps *րան (c բանք)* փխ. *բարբառեցան* L *անուանակոչութիւնք* b *անուակցողութեամբք* ûdhiklmo prst *անուանակոչութեամբ*

3 u *ախտեղեալք* d *աղտեղացեալք* lnklopгs *աղտեղել* t *աղտեղիլ* c *աղտեղութեամբ անուանել ոչ* û *եւ ոչ* ô *կամեցեալ* KMST *ոչ կամեցեալք* կրկնված է hlo չիք *ոչ կամեցեալք* BCU *այդ* b *այ[լ]* F *համուր* փխ. *ընդհանուր* V չիք *ի մի վայր* irt չիք *ի*

4 APSTVXZWôûdefgiknqrt *բովանդակ* Y *բովանդակք* hlo *բովանդակինչք* mp *բովընդակ* s *բովնդակ* Yhlo *անուամբ* abcdefgikmpqst չիք *անուամբք* BE *մամբասեաց*

5 LYbdeglq *առաքեալն* ô չիք *առաքեալ* hlo *ասաց* SYôeghlo *թէ* bq *մի* փխ. *եթէ* L *պոռնկութիւնք* hlo *պղծութիւն* փխ. *աղտեղութիւն*

6 d *անուանեսցին* G *ձերումն* DH *եւ ոչ վայել է* Kbkgq *վայելեսցէ*

7 lSWunt *աղտեղութեան* ôd *աղաեղութիւն* bhloq *աղտեղութեամբ* UYin *անուամբք* o *անուանմբ* d *անուամբն* hlo *զաւրացան* փխ. *զարուացն* Y *եւ զանձառագործութիւն* irt *զանձառագործութիւնն* ackmps *զոճրագործութիւն (h ոճրագործութիւն* d *զչարագործութիւն* l *անճոխագործութիւն)* փխ. *զանձառագործութիւն* n *զա[ն]ձառագործութիւն*

8 H *զիգայցն* b *զիգնացն* abcdefgkm pqs չիք *ոչ*

9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVX YZôn *լուռն* m *կալն* S *անյերկիւղութիւն է* d *աներկեղութիւն է* f *աներկեղութենէ* n *աներկեւղութիւն* lo *աներկիւղութիւն ուսուցանէ ցանկասիրացն* h չիք *աներկիւղութիւն է... կալ*

10 lo չիք *ոչ* DG *լուռն* d *ցանկայսիրեացն* hlo չիք *զայս* d *քաջաց* փխ. *քաջ ի բաց* B *այդ* r չիք *քաջ* KLMQRXYZ *հրաժարեցուցանել*

11 F *օրէնսդիրն* d *ասել* hlo *մացես* l չիք *ամենայն* LQ *ընտանութիւնն* egq *ընդանութեան*

12 h չիք *մարմնոյ* NO *մերկականալ* l *երկանալ* փխ. *մերկանալ* l1 *զանաւթ* փխ. *զամաւթ* g *խատտռականաց*

13 p *քոց* փխ. *նոցա* ABCDEHU *այսւ* hq *այսուիւ*, չիք *ի* G *մ[ի]* K չիք *վայր* Eô *ածել* befgq *ածէ* U *փակեալ* d *ազգն* l *ազգս ընտանութեան եւ զինչ ազգ ընտանէգոյն ուրուք կայցէ՝ տող 14* IJQRSUX Wôûbn *ընտանութեան* c *ընդանութեան* d *զաւանութեան* փխ. *ընտանութեանն*

14 ho *եւ զինչ այլ ազգ ընտանէգոյն ուրուք կայցէ (h կացցէ)* H չիք *այլ* r *ընդանէգուն* NOPVWabcdefg kmpqrst *կացցէ* p *զկինն* U չիք *զկին, զի· ր*

ոչ եւս երկու, այլ մի մարմին են. եւ ի ձեռն կնոջն քոյր կնոջն յընտանութիւն առնն շրջեալ փոխեցաւ. զի որ զմայր կնոջն ոչ իշխէ առնուլ եւ ոչ զդուստր կնոջն՝ եւ ոչ զքոյր նորին, վասն որոյ եւ ոչ զքոյրն իւր. եւ այս անդրէն առ կին իւր դարձեալ առ ի չդառնալ եւ ոչ կնոջն յամուսնութիւն ընդ ընտանիս առն իւրոյ. քանզի հասարակ է ի վերայ երկոցունց ազգակցութեանն իրաւունք. բայց ես ամենեցուն, որ յաղագս ամուսնութեան խորհին, բողոքեմ, եթէ «Անցեալ է վայելչութիւն աշխարհիս այսորիկ»**, եւ ժամանակս կարճեալ է, զի որ ունիցին կանայս՝ իբրեւ թէ ոչ ունիցին։ Բայց գլուխ ճառելոցս՝ եթէ աւրինաւք դիմեալ ոք յամուսնութիւն, բացեալ առաջի կայ լաշխարհս ամենայն. ապա եթէ ախտաւոր է*

* Հմմտ. Մար. Ժ, 8 ** Ա. Կոր. Է, 31

1 hlo *են* փխ. *եւս* t չիք *եւս* BF *այզ* h չիք *մի* ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVXYZWôûınrt չիք *են* o չիք *եւ ի ձեռն* ûhlo *կնոջ* b *քուր* lio *քոյրն* F չիք *քոյր կնոջն* ûhlo *(քոյր) կնոջ*

2 BCDEFGaírt *յնտանութիւն* H *յնըն-տանութիւն* IJûlop *ընտանութիւն* odh *ընդանութիւն* c *յընդանութ* k *յնտանութիւնն* m *յընտանու-թիւնն* begq չիք *յընտանութիւն*... *կնոջն* BCDEFGHMVYûcdfhio rt *առն* I *առ* *շրջէ* kmps *փոխեացն* hlo *որպէս* փխ. *որ* NOWûdh lo *մայր* û *կնոջ* J չիք *ոչ*

3 abdeíghiklmopqrst *առնել* p *չիշխէ* A սկզբնապես *գուստր* ուղղված է *զզուստր* GHôûeq *գուստր* h *գուստրն* hlo *զզուստրն* (h *զը-գուսար*) *զքոր* (h *եւ զքոյր*) *կնոջն*, û *կնոջ* Jûhlo չիք *ոչ (զքոյր)* BCEFegmq *զքոյրն* b *զքուրն* d *քոյր* hlo *զքոյր մաւր նորա* (l *նոր*) hlo չիք *վասն*

4 hlo չիք *որոյ եւ ոչ զքոյրն* KLMQRSTXYZôck *զքոյր* û *քոյրն* h *քուր* d *զքուր* W *նորա* (k *նորին*) փխ. *իւր* (*եւ այս*) ırt *եթէ* փխ. *եւ (այս)* ô *զայս* abcdefgkmpqs չիք *առ կին իւր* hllort *կինն* I չիք *իւր* (*դարձեալ*) hlo *առն* bq *այլ* փխ. *առ*

5 hlo չիք *ի, զդառնալ* ps *չդառնալոյ* q *չի դառնալ* d *կնոջ* bq *կնոջ* (q *կնոչ*) *նոցա ամուսնութիւն* ôd ht *ամուսնութիւն* p *յամուսնու-թեամբ* r *յամուսնութիւնս* clqrt չիք *ընդ* CDGH *յնտանիս* hl *ընդանիսն* o *ընտանիսն* b *[ընտան]իս*

6 G *հասարակաց է* BCEJMôat *երկու-ցունց* IV *երկոցունք* c *երկոցունցն* d *երկեցունց* lo *բ-ոցունց* FIMQS Xûdnqst *ազգակցութեան* W *ազ-գականութեան* o *ազգականութե-անց* p *ազգակցութեանց* l *ազգակ-ցութիւն* o *ազգակցութիւնն* bh չիք *ազգակցութեանն*... *ամենեցուն* Fır *իրաւունս* lo չիք *իրաւունք*

7 XYt *յամենեցունց* lo *ամենեցունց* l *որ* կրկնված է ôp *աղագս* L *յա-մուսնութեան* Y *ամուսնութեանն* d *ամուսուն* X *խորհի* ȯ *բող[ո]քեմ*

8 befgq *թէ* K *վայելչութիւնս* f *վա-յելչութիւն* ձախ լուսանցքում rt *վկայութիւն* փխ. *վայելչութիւն* hlo չիք *այսորիկ* r չիք *եւ*

9 W *չունիցին* hlo *ունին (կանայս)* i չիք *կանայս*... *ունիցին* KLMQR XZôn *իբր* hlort *որպէս* փխ. *իբրեւ* lo չիք *թէ* hlo *չունին*

10 ho *ճառելոցս* ôl *ճառելոյս* ckps *վախ-ճանելոցս* (d *վաղճանելոյս* m *վաղ-ճանելոցս* r *վախջանելոցս* t *վաղ-ջանելոցս*) փխ. *ճառելոցս* o *եթէ հնազանդիմ օրինօք* abcdefgkm pqs *եթէ* (befgq *թէ*) *ոք դիմեալ* (a *դիմանալ*) *աւրինաւք* (bk *աւ-րինօք* egp *օրինօք*) hlo *աւրէնք* o չիք *դիմեալ* M *յամուսնութիւնն* NOVôbq *ամուսնութիւն*

11 G *բացեալ առաջի կայ աշխարհս* ձախ լուսանցքում hlo *յառաջի* km չիք *կայ* NO *աշխարհիս* hlo *աշխարհ* Բացի dnr-ից մնացած Ձեռ-երը *աշխարհս* G չիք *ամենայն* chlo *թէ* h *ուխտաւոր է* փխ. *ախտաւոր է*

փոյթ ամուսնութեանն, վասն այնորիկ առաւել արգելլի է· զի ուսցի ամենայն ոք զանձն իւր սրբութեամբ ստանալ եւ մի յախտս ցանկութեան անկանել։

1 IJMQSUVXWôûbdhlo *ամուսնութեան* t *յամուսնութեանն* blo չիք *վասն այնորիկ* H *այնոր* abcdefgikm rst *այսորիկ* bq *առաքեալն* (efg *առաքեալ*) փխ. *առաւել* û չիք *առաւել* Ս *արգելի է* b *արգելեալ է* hlo չիք *զի ուսցի... անկանել՝* տող 3 ս *անարգելի է* NO *ուսուցի*
2 NO *ըստանեալ* W *ըստանալ* ꓘ չիք *մի* ô *եւ մի եւս ախտս* U *յախտ* egmps *ախտս*
3 XY *ցանկութեանն* b *ցանկութեամբ* ðt *անկանիլ* c *անկեալ*